

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Uj esztendő-e az 1927?	1
<i>Somogyi István:</i>	
A magyar képezettségű polg. isk. tanárok sérelméhez	2
<i>Boross Béla:</i>	
Letargia és melléklagalkozás	9
» »	
A népiskola a helyes magyar beszéd és írás szolgálatában	9
<i>Egyesületi élet . . . . .</i>	17
<i>Különfélék . . . . .</i>	26
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Műsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természettajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Bannai Tóth Pál.

Új esztendő-e az 1927?

Banális módon úgy kellene írnom, hogy az új esztendőt megnyitjuk, miután lezártuk a régijt s új munkába kezdünk, amihez, im, Isten áldását s a kiválasztottak kegyét kérjük.

De hát ezerkilencszázhuszonhetet fogunk írni, azt az évszámot, amely minden valószerűség szerint fordulópontot jelent a csehszlovák politikában is, csak azt nem tudjuk, vajjon fordulópontot jelent-e a tanítóság számára is.

Minden szomorúság dacára is egy német adoma jut az ember eszébe.

Az újonnan épülő csatorna mellett sétál egy vigéc és számolgal magában. Nyolcra tartottak valamit a kávéházban s ő csak hét és felet tud ígérni.

A napszamosok felügyelője meglátja őt, amint gondterhes arccal járkal a mély árok partján s félve, hogy be falál pottyanni, stentori hangon rákiált:

— Geben Sie acht!

A vigéc az üzletre gondolva ijedten fordul hátra s ingerülten felel:

— Acht gib' ich nicht! — s azzal már be is pottyant az árokba.

. . . Mi is úgy vagyunk. A politika néhány pallérja rank kiállott, a kiállítás elhangzott a pusztában s mi belepottyantunk a mély árokba, ahonnan esztendőnkön keresztül kell majd kivergődnünk.

Ha fatalista lennék, azt mondanám, hogy jól van ez így, ha egyszer az a rendeltetésünk, hogy az árok fenekén csuszszunk-másszunk, ám legyen, az istenek által kiszabott sorsot nehéz más irányba terelni, de a huszadik században nincs már a régiiek fatalizmusából, a huszadik század a kenyérharc, a véres tülekedések, a festvérháborúk, gyűlölködés és

végnélküli irigykedések százada, amelyben, — ha már mindenki kiveszi belőle a részét — nekünk is benn kell lennünk.

Reményeink beteljesedés nélkül porladoznak, vágyaink hallgatatlanul, ábrándjaink, mint színes buborék szerfefoszloftak s ha számadást tartunk az elmúlt év felett, meg kell látnunk, hogy ki vagyunk fosztva, ki vagyunk semmizve, ki vagyunk közösislve.

Szép címere van ennek az országnak és a címer felírása szebb a „viribus unittis“ meg a „bizalmam az ősi erényben“ felírásoknál, mert az van a köztársaság címerére írva: „Pravda vítězí!“ Győz az igazság.

A múlt esztendő kalmármérlege mintha meghazudtolta volna a fizikai törvényt és ezt a nagy fajsúlyú mondást mintha parafakönnnyűvé faragta volna. Lehet, hogy a politikában csalt a fizikai törvény is, lehet, hogy a politika kalmárai eltévesztették a súlyokat, de miért éppen nekünk kellett ezt legjobban megéreznünk?

Utóvégre új esztendőt írunk s a régit vissza nem hozhatjuk.

De mi lesz az új esztendővel?

Győzni fog-e az igazság, győzni fog-e mélységes hitünk a jövőben?

Erősek leszünk-e tovább szenvedni, tovább tűrni, erősek leszünk-e kitartani reményben, bizakodásban?

Testvérek, ti mondjátok meg, mert ti tudjátok, hogy valóban új esztendő, lesz e az ezerkilencszázhuszonhetedik?

Farkas István.

A magyar képesítésü polg. iskolai tanárok sérelméhez.

Írta: Somogyi István

A múlt hó folyamán küldöttségünk felkereste Prahában Hodža Milán dr. miniszter urat, hogy a magyar képesítésü polg. isk. tanárok immár 8 éves sérelme tárgyában interveniáljon s felkérje, hogy az érdekeltekre oly érzékenyen nehezedő igazságtalanságot, az 1926 évi 104-es törvényben biztosított jogainál fogva méltányos intézkedése által likvidálja. Elnökünknek lapunk mai számában közölt lehangolt referációjából azonban azt olvassuk ki, hogy az audencia óta történtek után nem sok reménye van sérelmünk orvoslására.

Az új fiz. törvények megalkotásakor azt reméltük, hogy

legalább is a részleges főiskolai végzettségű tisztviselőkkel egy kategóriába (I. c.) soroltatunk be. Ekkor azonban meg-
lepetésszerűen kimondották, hogy a tanító nem tisztviselő s
így a tisztviselői fizetési törvényből az össztanítósággal egye-
temben minket is kiakolbólitottak. Ezáltal még kedvezőtlenebb
helyzetbe jutottunk, mint az előbbi fizetési törvény szerint
voltunk.

Ennek illusztrálására szolgáljon az alábbi táblázat, mely
négy olyan kartárs 1927. január 1-i fizetésállapotát tünteti fel,
akik egyidőben, azaz 1911-ben, végezték el az elemi iskolai
tanítóképzőt s akik közül a képző elvégzése után az I. elemi
iskolai tanítói szolgálatba lépett, a II. odborna zkúškát tett
elemi isk. működése alatt, amely semmiféle tanintézet előzetes
elvégzéséhez kötve nem volt és ma sincs, mert ilyen tanin-
tézet nem létezik Régebben az osztrák rendszer szerint azok
az elemi iskolai tanítók, kik odb. zkúškát akartak tenni,
egy-egy tanítóképzőkkel kapcsolatban szervezett 8 hónapos kur-
zust hallgattak, melyre szabadságot kaptak teljes fizetéssel.
A tanfolyamon a tanítóképző tanárai és már polg. iskolánál
működő odb. učitelek adtak elő.

A III. az elemi iskolai tanítóképző kitünő, vagy a közép-
iskolának legább bene maturus minősítéssel való elvégzése
után tovább tanult a Paedagogiumban, 3 kötelező tanulmányi
éven át. Minden félév végén kötelező kollokviumot, a 4.
félév végén alapvizsgát a 6. félév végén szakvizsgát tett
egyetemi tanárokból álló vizsgáló bizottság előtt, akik egyúttal
a Paedagogium előadó tanárai is voltak. Az előadások hall-
gatása kötelező volt (elemi iskolai előzetes alkalmazás és
fizetés nélkül).

A IV. elemi isk. tanítói oklevél birtokában elvégezte 4
évi kötelező tanulmányi idő alatt a Rajztanárképző Főiskolát.
Félévenként kötelező kollokviumot a 4. és a 6. félév végén
alapvizsgát, a 8. félév végén főiskolai és egyetemi tanárok
előtt szakvizsgát tett

Lássuk, hogy a 104/926. sz. törvény hogyan méltányolta
a magasabb képzettséget? Ha az alábbi táblázatot figyelemmel
átnézi az olvasó, lehetetlen, hogy a szembetünő igazságtal-
anság felett megbotránkozás nélkül tudjon továbbhaladni.

	Végzettség	Melyik évben végezte a képzőt?	Mit végzett azután		Melyik fiz. fokozatban van a 104 sz. törvény szerint	Előlép		Melyik fiz. fokozatban lesz 1927 I. 1-én	Mennyi a törzsfizetése 1927 I. 1-én	Mennyivel több mint a főiskolát végzettek évenként	JEGYZET
			Intézet	Tanulmányi idő		mikor	mely fokozatba				
	1	8	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I.	Elemi iskolai tanítóképző	1911	—	—	5	1927 I. 1.	6	6	18000	2220	
II.	Elemi isk. tanítóképző és od. z. t. t. s. k.	1911	Od. z. t. t. s. k.	—	5	1927 I. 1.	6	6	19980	4200	Működési pótlék ugyanazon helyen, valamint a nevelési járulékok ugyanannyi százalékra raiótn egyforma. azért az az összehasonltásnál figyelembe nem vehető.
III.	Paedagogium	1911	Paedagogium	3	4	1927 VII. 1.	5	4	15780	—	
IV.	Rajztanár-képző Főiskola	1911	Rajztanár-képző Főiskola	4	4	1928 I. 1.	5	4	15780	—	

A táblázatból kio'vashatók a következő anyagi hátrányok:

1. Az I. sz. elemi iskolai kartárssal szemben 1927. jan. 1-én évi 2220 Ké hátrányban vagyunk.

2. A II. sz. odb. učitel kartársunkkal szemben 1927. jan. 1-én évi 4200 Ké hátrányban vagyunk.

(Ez a diferencia a rajztanároknál, IV. sz.-nál, egész évben megmarad, a III. sz.-nál pedig csak az év első felében, a második félévben, a III. számú előlépése folytán, az elemi iskolaival szemben 220 Ké, az odb. učittel szemben 2100 Ké hátrány lesz.)

3. A paedagogiumot végzett III. számú szolgálat ideje 3 tanulmányi évvel és 1 háborús félévvel, *összesen 3½ évvel kevesebb.*

4. A rajztanárképző főiskolat végzett IV. számúnak szolgálati ideje 4 tanulmányi évvel és 2 háborús félévvel, *összesen 5 évvel kevesebb* mint az I. és II. számú kartársaké.

5. A III. számú tehát 3½ évvel, a IV. számú pedig 5 évvel később éri el a teljes 35 évi szolgálati időt, mint az I. illetőleg II számú.

Ezek azok a szembetünő anyagi sérelmek, melyek a táblázatból kitűnnek, melyek az érdekeltek elkeseredését indokoltá teszik.

Fenti anyagi sérelmeket betetőzik az alábbi erkölcsi sérelmek:

1. A polg. isk. tanári cím elvesztése és odb. učittelé való lefokozás, holott a földműves iskoláknál működő sokkal alacsonyabb képesítésű egyének is megkapták külön dekrétben a tanári címet

2. 3 osztályos polg. iskolánál való működés, holott képesítésük 6-, illetőleg 7 osztályos polg. iskolákra szól.

3. A szakfelügyelet kérdéseinek rendezése.

Sérelmeink tehát világosan beszélnek. Orvoslásuk elől tárgyilagos gondolkozással elzárkózni nem lehet, éppen azért szerénytelenség nélkül joggal kívánhatjuk a következő minimális kívánságainknak sürgős teljesítését:

1. *A tanulmányi idő beszámítását a háborús félévekkel kiegészítve úgy, hogy az legalább a velünk egyidős odb. učitelek szolgálati idejével egyenlő legyen.*

2. *A tanulmányi idő és a háborús félévek beszámítása után az illetmény differenciának köztársaságunk fennállása óta, de leg-*

alább is a 104/1926 sz. törvénynek életbelépése, vagyis 1926. jan. 1-től szóló visszamenőleges kifizetését.

(Köztársaságunk fennállása óta ez a különbözet mintegy 30000 Kc-t tesz ki egyenként.)

3. Az egyenkint pályázóknak középiskolánál vagy tanítóképzőnél való alkalmazását. Ezt lehetővé teszi az 1872 évi III. 19-én kelt birodalmi törv., mely 69. §-ában az odb. učitelnak középiskolánál és tanítóképzőknél való alkalmazását engedi meg és a fizetésbeli átcsoportosításnál az elemi isk. és polg. iskolai szolgálati évekből négy év levonását rendeli el a középiskolai tanárokkal egy fiz. kategóriába való beosztás céljából. A 4 szolg. év levonására vonatkozólag intézkedik az 1920. évi IV. 15-én kelt 283. sz. törv. és az 1920. évi 666. sz. kormányrendelet is, mely tehát az 1872. évi törv. jelenlegi érvényességét igazolja.

Mostani akciónkat, mely ezen minimális kivánságok teljesítését célozza, abban a szent hitben indítottuk meg, melyet köztársasági elnökünk is hirdet, miszerint az „igazság győz.” Ha jogos kivánságaink eddig nem teljesültek is, mégsem adjuk fel igaz ügyünkért folytatott küzdelmünket, e tekintetben nem oszthatom Seidl kartárs szakoszt. elnök pesszimizmusát s kérem őt is, hogy e lapban közölt referádáján végigvonuló letargikus hangulatot tegye félre és ügyünk eddigi elutasításából merítsünk épen erőt a további küzdelemhez.

Tudomásunk szerint dr. Hodža Milán miniszter ur közéleti szereplése folyamán megismerte az igazságtalanság nehéz keresztjét. Nem hihetjük tehát, hogy az igazságtalanság keserű keresztjének hordozását részünkre továbbra is kötelezővé tegye, hanem éppen tőle és csakis tőle várhatjuk, hogy e súlyos terhet vállainkról levegye.

Letargia és mellékfoglalkozás.

Engedtessek meg nekem, hogy Váry E. kartárs „megszívlelendő szavainak” a megszívlelése után lejegyezzem idevonatkozó gondolataimat, úgy, ahogy azok bennem kialakultak.

Tudom, hogy Váry kartárs cikkének minden sora, minden tanácsa a tanítópálya tövisszúrásain kiserkenő vérben ázik; intő szava a szomorú tanítóküzdelem közepette nyugalmassá, elégedetté szépült élet egy-egy példájára mutat.

Elismerjük: vannak a tanítók között is boldog emberek.

De az Istenért: hát ez a kierőszakolt megállapítás nem tartalmaz-e szivekbe vágó, kegyetlen iróniát? Azért vagyunk tanítók, azért nevelljük vérünk utolsó cseppjéig e földi lét eszmei céljának: a boldogságnak szomjas alanyát, a Népet, hogy még egymás között is csak hosszú tollharcok után jussunk odáig, ahol a megelégedés egy-egy zöldelő, négylevelű lóberéjére rátalálunk...?

Valami furcsa érzés terjeng bennem, amidőn így, szemtől-szembe, magam előtt látom reménységgel indult pályám végét, harcedzett kartársam írásán keresztül. Olyasféle érzés ez, mint a fiú búskomorsága, aki tudja, hogy az apjától öröklött betegség őt is rövidesen áldozatul veszi. S ha ez a megfertőzött utód minden lehetőet elkövet, csakhogy megszabaduljon a halálos kórtól s életét megmentse: ez talán érthető és megbocsátható...

Váry kartárs feltételezi, hogy én őt nem értettem meg. És talán azt gondolja, hogy ebben a meg nem értésben rejlik az a megkülönböztetés, amely a tanítóságot „haladók” és „konzervatívok” csoportjára osztaná. De ilyen külömbiségek nem lehetnek közöttünk.

Tehát: én igenis, megértettem annak a beszédnek minden tendenciáját, jöhiszemű útmutatásait. S éppen ezért, *tudatosan* siettem megmondani, hogy a tanító jövődő nem-biztosítható az iskolán kívül semmi más munkával. Ezt az iskolai tevékenységet oly nivóra kell felfokoznunk, hogy a társadalom szeme, amely eddig elsiklott fölöttünk, elismerésre akadjon meg rajtunk. Ez az elismerés nekünk sokkal értékesebb lesz, mint az, amely az iskolán kívüli reklámmunkáért csurran.

Most csak az a kérdés: ki volt eddig a hibás? A tanító-vagy a társadalom? Mi úgy érezzük, hogy kötelességeinket híven teljesítettük, s most a társadalmon van e sor. Váry kartárs ellenben semmi jót nem remél, s ajánlja, hogy mellékfoglalkozások után nézzünk. De legalább teremne mindenütt ezekből a kívánatos mellékfoglalkozásokból! Mit csináljon például az az osztálytanító, aki 1000 lelkes községben működik, 10—15 km-nyi távolságban város-, vagy vasúttól? Földjavadalma, kertje, amely a gazdaságra irányítaná szabad idejét, nincs; a szövetkezeti életet más vezeti; szerencsétlenségére sem a zenében, sem az irodalomban nem tud jelentékeny eredményeket produkálni: zárva van előtte a mellékes jövedelemnek minden lehetősége...! Nem predesztinálja-e éppen ez a faluba határolás a tanítót arra, hogy kizárólag az iskolának szentelje minden tudását, minden erejét? Váry kartárs nagyon szépen vette észre a tanító szellemi elkülö-

nülését, amelyben az önzetlen eszmeiségnek, mordhatni, egyedülálló képviselője. Szívvel-lélekkel buzdít bennünket az iskolából magunkkal hozott „nagy idealizmusunk“ megőrzésére. De most, — mintha a legjobb fegyvert ajánlaná — újból a mellékfoglalkozások egyedül üdvözítő erejét bálványozza. Miért kell föltétlenül csak nekünk, tanítóknak, robotolnunk erőnkön felül existenciánk biztosításáért? Valahogy olyan képe van a tanító életnek, mintha a tanító hivatását csupán magasztos idealizmusból végezné, s a test követelményeit a mellékes uton származó jövedelmek elégitenék ki. Mert fájdalmas valóság, hogy nyugodt, anyagi gondoktól mentes életű tanító nem igen van, hacsak egyúttal kántor, gazdálkodó, szövetkezeti könyvelő stb. is nem volt. De összeegyeztethető az iskolai eszmeiséggel ez a mindenfelé kapkodó, mellékes munkálkodás? Nem kell-e féltünk az iskolai eredményes tanításhoz nélkülözhetetlenül szükséges szélcsendes lelkünket a külföféle, ide-odatartozó, „hasznos“ foglalatosságok viharzó hullámainál? Könnyen odajuthatnánk, hogy egyesek maholnap a tanítást tekintenék mellékfoglalkozásnak, mint ahogy erre volt nem is egy, fájdalmas példa. S várható volna-e szép iskolai eredmény azon tanítótól, akinek az esze állandóan azon jár, vajjon a szövetkezetben elfogyott-e már a szappan, a cukor, a bor?

S hogy ily „mellék“-úton mennyire meg lehet nyerni a népelismerését, arra nézve nagyon sok kolléga tudna panaszos siralmokat zengeni. Ha van a tanító és a nép között ellentét, az sohasem az iskolai, de mindig az iskolán kívüli területen született nézeteltérésekből fakad.

Azt az energiát, amelyet mellékfoglalkozások nyomorúságos garasaiért pazarolnánk, fordítsuk inkább az oly bő területű iskolamunkára, s az ennek szolgálatában álló szüntelen önképzésünkre. S ha minden időnket, teljes tehetségünket erre szánjuk, akkor a tanév kevés lesz nekünk: a vakáció két hónapja az iskolai munkához szükséges anyaggyűjtés, tanulás jegyében fog eltelni. Józanésszel senki sem fogja irigyelni tőlünk a nyarat, mert az nekünk nem lesz a pihenés időszaka.

Ily értelemben a tanulás lesz a mi mellékfoglalkozásunk, s mindenki kiválaszthatja a teret, amelyen a legszívesebben dolgozik. Könyvelhet, zenélhet, írhat; festhet, faraghat, szánthat: *de nem azért, mert erre anyagi szüksége kényszeríti! A tanítói hivatás jövedelme tisztán, kell, hogy egy család életét anyagiilag zavartalanná tegye.* Ha ez nincs meg, küzdeni fogunk érte; ha nem akarja meg-

-érteni a társadalom, nevelni fogjuk arra. Vannak hozzá eszközeink: van Egyesületünk, vannak lapjaink, vannak bátor, harcos vezéreink. Tollal, szóval, tettel plántáljuk a közvélemény szívébe ezt a mi igazságunkat!

Még egyet. Távol áll tőlem kételkedni Váry E. kartársam jóhíszeműségében s feltételezni róla a legcsekélyebb letargiát is. Ilyesmire nevetséges még csak gondolni is. Sőt! Vajha sok olyan buzgó, munkás tagja lenne egyesületünknek, mint ő! Célunk egy: *a tanítói munka és tekintély elismertetése*. A letargiát el kell űzni: szerinte még a mellékfoglalkozások fegyverével is; én kettős lán-got élesítek: az egyik működésünk szent helyén, az iskolában lobog, a másik jogos életlehetőségeink kivívására rántott kardunkat hevíti harcra!

Alsószei.

Boross Béla.

A szerk. megjegyzése: Váry Endre kartárs a zárszó jogával élhet s ezzel ezt a vitát lezártak tekintjük.

A népiskola a helyes magyar beszéd és írás szolgálatában.

Írta: Boross Béla

Első pillanatra talán furcsán hangzik ez a cím. Hiszen aki magyarul beszélni és írni tud, az csakis helyesen tudhat! Fájdalom, ez nincs így és még fájdalmasabb, hogy ez a szó-bokrétába kötött óhajtások között sem szerepel. Nem igen hallani ugyanis ilyesféle felkiáltásokat: bárcsak minden magyar ember helyesen tudna beszélni és írni az anyanyelvén!

Szomorú je'enség, hogy a kincskeresés tekervényes, de csábító útjain oly könnyen figyelmen kívül hagyjuk a hamisan, de tetszelgősen csillogó, érzéki gyönyörös, értéktelen üvegcserépek kedvéért a szerényebben nyilvánuló, de bensőbb, érzelmi értékkel bíró igazgyöngyöket. Oly lelki drágakő, mint aminő az ember anyanyelve, nem maradhat csiszolatlanul, sőt feltáratlanul minden más, az emberi értéknövekedésnek korántsem ily nagy fajsúlyú tényezőivel szemben.

Anyanyelv: ez nem azt jelenti, hogy elegendő belőle annyi, amennyit édesanyánk ajkáról ellestünk, eltanultunk, vagy el nem tanultunk. Az anyanyelv több, sokkal több ennél: *mag*, amelynek én vagyok a csirázató, melengető, nevelő, éltető ágya; *jog*, amelyet kötelességem megőrizni, ápolni és megvédeni! Az anyanyelv *erő*, az anyanyelv *élet*!

Hányan vannak, akik a dajkadalon tanult édes magyar beszédet, ezt a drága ajándékot, ahelyett, hogy szivükben táplálnák, fejlesztenék: azt talán oda be sem eresztették, csak szürke, testi életük fentartásában használják ócska, eldurvult eszközül. Fáj a fülünk, amidőn zengzetes magyar nyelvünket kegyetlenül elidomitott hanghalmazokban halljuk; sir a szemünk, amidőn a magyar beszéd betűalakzatain a tudatlanság eltorzult kezevonását látjuk; és sajog a szivünk, mert tudjuk, hogy magyar a sziv amelyből kirezeg, vagy írásba ömlik ez a torz beszéd. És azt is tudjuk, hogy gondolatait más nyelven sem tudja jobban kifejezni.

Ez a megállapítás nem a fájó pessimizmus diktandója, hanem a minden o'dalról felénk kiáltó életből előmeredő valóság.

Kezdhetném a falu, vagy a város utcagyerekén, amint kiéli a maga életét: a játékot a sok hibás beszédformával. De megfordítom a sort, hogy a nagyok legycnek e'öl, mert ők a felelősek fiaik büneiért.

Gondoljunk hétköznapi, egyszerű beszélgetéseinkre. Hányszor kellett pirulnunk önmagunk előtt, gyalázatosan rossz kifejezőmódunkért, könnyelműen, vétkesen hibásan elejtett szavainkért? És hányszor siklottunk el felettük a ráismerés tudata, vagy a kijavítás kísérlete nélkül! Tekintsünk szét a hozzánk tartozók, ismerőseink között, idézzük hallhatóvá az emlékezet fonográfján beszédjüket: hányszor fog összeszorulni fogunk a magyartalanság és egyéb hibák dissonanciáján? Vegyük elő leveleinket: vajjon nem fogunk-e felszisszenni a helyesírási-, fogalmazási- és stilushibák sűrű csipéseitől? Figyeljük meg az az iparost, a kereskedőt, amint beszél, vagy írja a maga érdekeit: mennyiben látszik meg rajta, hogy becsüli legalább is annyira gondolatai kifejeződési formáját, mint a zsebe hasznát? Járjunk bár gyalog, vagy ülünk vonatra: mindenütt aránytalanul sok példáját találják a hibás magyar beszédnek!

És nézzük a sajtót. Elenyésző azon magyar lapok száma, amelyek olvasásánál ne háborodnék fel a figyelmes olvasó a hibák rengetegén. S ez a felháborodás a lap technikai munkásain túl, akik főkozói a sok „sajtóhibának”, — igen gyakran a nyelvtanilag és irodalmilag képzeteknek mutatkozó újságírókat és tudósítókat illeti. Érzik-e ezen újságok szerkesztői és kiadói azt a felelősséget, amely a nyomtatott betű

hiteles köntösebe bújt, vagy büjtatott hibák elterjedésével reájuk hárul?! Nem kell-e fordítani ugyanannyi, vagy még több gondot a kifejezések és a mondat szerkesztés helyességére, mint a politikai érdekeltség frázisaira, vagy önös gazdasági érdekek harsogó hangzataira?! Vagy talán az olvasók nagy többsége észre sem veszi a sokszor kirívó és az értelmellenségbe fulladó szerkezeti és helyesírási anomáliákat? Ez nagyon szomorú irónia lenne!

Jól esik néha olvasni, amint egyes komoly lapok figyelemztetik, vagy intik kezdő munkatársaikat, sőt közönségüket, egy-egy magyartalan, vagy más, kifogás alá eső kifejezés kapcsán — sokszor egyszerű szerkesztői üzenet alakjában. Nem volna-e szükség és hely a napilapokban állandó rovatot vezetni az effajta hibák ostromozására, a sok anyagi célt szolgáló, reklám mellett? . . .

S mi tanítók? Nekünk nincsenek-e kötelességeink e téren? Sütözva kérdelem: vajjon a mi beszéd- és írásbeli készségünk nem szenved-e kívánni valót? Nem, mi sem vagyunk kivételek. Általánosságban ránk is vonatkozik az a közöny, amelyet a magyar nyelv követelményei iránt mutatunk. Mert ha hibásan nem is, de *közönségesen* bizonyára sokszor beszélünk. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy keressünk gondolataink számára körmönfont, kiizzadt, vagy ceruzából kirágott kifejezési formulákat, de igenis öltöztessük a gondolatot oly ruhába, amely díszére válik, s fülnek vagy szemnek üdítő. Sokan az idegen szavak egymásrahalmazása által akarnak bizonyosságot tenni magasfokú intelligenciájukról, akkor, amikor a sok idegen kifejezésre alkalmas, sőt alkalmasabb magyar szavakat alkalmazhatnának (s eszünkbe jut Rákosi Viktor kigúnyolt, erőlködő *Jobbadán Mihály*-ja); de ezen törekvésük alól lólábként kilóg a föltünni akarás ríktó vágya. Természetesen a mindenáron való magyarkodásnak szintén ilyes célja van, amidőn a megszokás folytán, mondhatni bemagyarosodott műszavakat tudatosan kerülnek.

Frissíti, é'énkíti a beszédet a mondat szerkesztések különfélesége, a fogalom meghatározások változatossága. A szép, ünnepi kifejezések használata nem a költők privilégiuma csupán! Joga van velük élni mindenkinek és mindenkor. Miként a vasárnapon kívül hétköznap is fölűdíti a lelket a templom áhitata, akként festi biborosra a közönséges beszéd egyszínűségét egy-egy költői mondat finom ecsetje. Hiszen a

népszerűség tollával szántott példabeszédekben, közmondásokban is a költői szépségek „aranykalásza” ragyognak. S mennyi életbölcesség terem ezeken! Vagy ha hallottunk száraz, prózai dolgokról, unalmas témákról szónokolni: nem harsant fel a szónok száján, az alvó érdeklődést fölfricskázandó, egy-egy feszültebb szólam akkordja?

A magyar tanító hivatott öre, papja a magyar nyelvnek és az iránta való kötelességei is fölhatványozódnak. Ha volna bennünk, vessük ki a hibákat, amely az ember értékének fokmérőjét: beszédjét és írását csúfítják, s igyekezzünk ennek tökéletesbitésén oly mértékben munkálkodni, amennyire azt az anyanyelv tőlünk méltán elvárja!

De ez nem elég. Szép alkalmunk és kötelességünk adódik az iskolában, ahol keblünkre kell ölelni az anyai károkból kiszaladt, az anyai ajakról leszakadt, éretlen embergyümölcsöket: a gyermekek sokaságát. Itt mutathatjuk meg igazán, mennyi él bennünk abból a szeretetből, amely édes anyanyelvünk szépségein táplálkozik.

Már az első napon vegye észre az iskolába jövő gyermek, hogy ott nemcsak külső rend, fegyelem tekintetében kell más szabályokhoz igazodnia, mint az uccán, sőt otthon, hanem az ő szabad beszéde is bizonyos eddig ismeretlen korlátok közé szorul. S én azt hiszem, hogy ennek a fölismerésnek nagy része van új tanulók hagyományos, sokszor a pityergésig nőtt bátortalanságában. Mert ne higyük, ha kérdést intézünk ezekhez a kicsinyekhez, hogy kizárólag a bizalmatlanság, vagy a tudatlanság az oka hallgatásuknak! Oh, volna az ily kis diáknak nagyon sok mondanivalója. Minden kérdésünkre, de nincs hozzá, mondjuk, iskolai kifejezése elegendő. Olykor némelyik bátrabb gyermeknek megered a nyelve, de mingyárt meg is áll, mihelyt egy-egy uccai szavát kijavítjuk: „ezt ezután így kell mondanod, így szebb . . .!” Azért óriási vigyázat, nagyfoku tapintat kell ide, nehogy nélkül is szűkszavú diákjainkat még jobban hallgatásba ijesszük! Beszéljünk mi is az ő egyszerű nyelvükön, az ő módjukon, de itt-ott cseréljük ki az egyes hibás kifejezéseket és módokat helyesekkel. Tegyük ezt következetesen s gyermekeink tudatába észrevétlen fognak ezek átláthatóan anélkül, hogy őket nyelvtudásuk büszke önérzetében megsérténők. Ugyan-így járunk el a tájszólások, helytelen értelmezés fölytán keletkezett, helyi jelentésű szavaknak irodalmi alakjaikká való-

fölcserelésénél is. S minél serényebb és kitartóbb a mi buzgalmunk a tanítás és nevelés ezen területén, annál nagyobb lesz a különbség az ucca és az iskola gyermekének a beszéde között. Ez a különbség jelzi a mi munkálkodásunk eredményét.

Később, a nyelvtani ismeretek ingerküszöbére való érés korában megkezdődik az a munka, amelynek folytán a helyesen beszélni és írni tanuló gyermek előtt bebizonyosodik, tudatossá válik az, amit eddig csak a hallási és mozgási érzetek gépies működése juttatott ösztönös birtokába. És ezen terület az ahol legnagyobb szükség van a tanító irányító, támogató két kezére. Itt kell megnyilvánulnia annak a kertészi ténykedésnek, amely a helyes magyar beszéd és írás zsenge csemetéjét öntözgeti, nyesegeti, ápolja és életerős fává növeli. Ebben az időszakban, tekintet nélkül a tantárgyak, tanórák minőségére, állandóan nyitva legyen a tanító hallása és látása, hogy kellő időben lecsaphasson az iskolai beszéd és írás rendjébe tolaikodott hibákra.

Legfőbb szerep jut itt is a *tanító élőbeszédjének*, amelynek rezgése kell, hogy betöltse az iskolai élet minden mozzanatát, sőt elkísérje a gyermekeket az uccára, otthonukba és kicsiny, gyermeki életük minden zugába. Saját tapasztalataink emlékeztetnek bennünket arra, hogy tanítóinkat és tanáraikat sokszor egy-egy jellegzetes mondásuk képviseli bennünk. Törekedjünk arra, hogy a mi emléküink, — miután a sívek oly ritkán hálásak — tanítványaink szép beszédjén és írásán éljen.

A helyes beszéd és írás iskolai ellenőrzésében igyekezzünk elérni tanítványainkkal a hibákra mutató, — ésén át a *hibák keresésének* a magaslatát. Gyakran előfordul, a táblánál író tanuló hibásan leírt mondatát többszöri átolvasás után is hibásnak tartja. Tanulja meg a gyermek az elolvasott szöveg helyes értelmezése mellett észrevenni a helyes és helytelen alaki szerkezeteket is. Tevényük gyermekek meggyőződésévé, hogy a helyes beszéd és írás pártatlan követett kihágás van olyan súlyos, mint bármely fejeelmi eset. Legyen ezek mellett azokra is megtorló intézkedésünk. Legeredményesebb és egyben stilszerű, a hibásan kiejtett vagy leírt kifejezésnek helyesen való, többszöri leírása.

Az iskolai dolgozatok a helyes magyarság látható bizonyítékai legyenek. Nem lehet eredményes azon tanító működése, aki a sok iskolai dolgozat fölött kesereg, mondván:

„lélekölő munka azoknak kijavitása.“ A jó tanító arra törekszik, hogy a gyermekek füzetéből gyönyörűséget; lelki gyilok helyett lelki élvezetet tudjon kiolvasni. S ez az élvezet annál nagyobb, minél kevesebbet mártjuk tollunk a vörös tintába. S nem értékes-e annak a gyermeknek az öröme, aki a sok-sok piros jegyzet helyett a tanító által véletlenül elnézett hibát fedez fel a dolgozatán, amelyet titokban siet utána javítani?

Általában ne kívánjunk tanítványainktól nagystilű fogalmazványokat, de követeljük gondolatainknak egyszerűen helyes megnyilvánulását. Legyen minden dolgozatuk egy-egy szépen összefűzött mondatcsokor

Szoktassuk a föld gyermekének a kezébe a tollat anynyira, hogy a katonaköteles korba nőtt legényember levelezőlapiján ne csúfoskodjék a gyakorlatlanság, sőt a tudatlanság ákom-bákomja.

A magyar beszéd jellegzetes tulajdonságát a *hangok tartalma és színe* adja: ezeknek szabályszerű, kölcsönös harmóniája a magyaros, *tiszta kiejtés*.

A hangok tartamát a magán- és mássalhangzók hosszúsága jelzi; bűnös könnyelműség iskolázott emberek részéről, ha a tiszta kiejtésnek itt gyökerező követelményeit figyelmen kívül hagyják, — nem is említve, hogy ez a nemtörődömség számtalan értelmi zavar okozója is lehet.

Sohse hagyjuk kiaknázatlanul a magyar nyelvnek azt az ékezetes magán- és a kettős mássalhangzós szavakban rejlő retorikai szépségét és erejét! Az iskolában pedig bő alkalom nyílik ezek begyakorlására a megfelelő nyelvtani tételek tárgyalásánál. Ne feledjük el, hogy a magyaros hangzás helyesírási szabályoknak képezi alapját s mint ilyen, föltételezett előzménye a helyes magyar beszédnek.

A tiszta kiejtés másik főtényezője a hangok színe. Ez a szín a magyar nyelv magánhangzóinak a *nyíltságot*, mássalhangzóinak pedig a *keménységet* kölcsönzi. A magyar beszéd természete, hogy minden egyes hangot a maga zengettségében ejt ki. Ebben a tekintetben csak néhol van kivétel (játszik, tudja stb.), de a legújabb Balassa-féle helyesírási szabályzat már merész lépéseket tesz ezek kiküszöbölésére. (Mingyárt, higgyen, ucca stb.) Bármely idegen nyelven beszélő magyar fölismerhető: nyílt magánhangzóiáról és arról, hogy

nehezen hajlandó letompítani egy szó végét, ami pl. a német nyelvnek a sajátja.

A *hangsúly* helyes alkalmazása megfelelő árnyalattal vonja be a hangok színét. Ugyanezt teszi a nyelvtani alapon gépiessé szokott helyes *szórend*.

A szlovenszkói Dunavidék szintiszta magyarsága prototípusa lehet a tiszta kiejtésű, magyaros beszédnek. Idegen hatások inkább az etnografaiilag vegyes területek magyarságában mutatkoznak.

A szlovák nyelvnek, mint tantárgynak, a magyar iskolákban való tanítása látszólag növeli ezen idegenszerűséget. Ez azonban nem áll. A helyes magyar beszéd a magyar gondolkodás érzékeltetője és az édesanya direkt módszerének a tökéletesített eredménye. Ez az eredmény, amelynek kivívásán a népiskola dolgozik legtöbbet, azt biztosítja, hogy amikor a magyarul gondolkodó agy magyarul és helyesen beszél, akkor önálló, elszigetelt munkát végez és minden más képzetcsoporthoz a tudat alatt marad. Tehát a szlovák nyelvtanulás, — amely sikerre szintén csakis direkt úton juthat, s ezáltal a szlovák nyelv szellemének megfelelő gondolkodásra készítet — egyáltalában nem lehet zavaró hatással a magyar beszédre és fordítva. Ebből viszont az is következik, hogy elemi fokon nem adhatunk feladatul önálló szlovák fogalmazványkompozíciót a szlovák nyelv szellemének a megsértése nélkül, mert az új nyelv motórikus elemeinek az elsajátítása is elegendő munkát és fáradságot jelent a gyermekekre nézve. Önállóan fogalmazni csak az önállóan gondolkodni tudó ember képes: ezt pedig magyarul elérni szép eredmény a magyar népiskola magyar gyermekein! Nincs tehát zavaró hatással egymásra a két nyelv az iskolában, sőt a helyes magyarság szabályai élesebben körvonalozódnak a gyermek lelkében, ha a másik oldalon megkülönböztetve látja a nyelvtani összehasonlítások során a nyelv szellemét színező eltéréseket.

A nyelvtanulásnak alapföltétele az, hogy az illető nyelv-szellem otthonossá váljék gondolkörünkben s ha ez megvan, akkor a kifejezésmódok változataival ez regisztrálja helyes beszédre a lélek hangszerét. Természetes, hogy magyar embernél magyarul fog zengeni a beszéd melódiája.

A kételkedés mosolya szökik az arcomra valahányszor hiúságukban elbizott emberek „perfekt” nyelvtudásukkal dicse-

kednek, nem mulasztva el nyomban tanujelét is adni annak egy-két szó'ásformában. Szomoruan szegény az ilyenek szellemvilága amelyben ők a sok nyelvkincs megosztott gazdagságát képzelik s végeredményben egy nyelven sem beszélnek helyesen. Viszont fájó érzés vibrál át a szivemen, ha a pozsonyi magyar száján hibás beszéd táncol s a kassai egy „s”-el mondja ki városa nevét! A nyelv gazdagság széles megismerési lehetősége csak az anyanyelv lelkiismeretes birtokosai számára nyílt, ahová egyetlen, biztos vezető-ösvény az élő nyelvszeretet.

Magyar tanítók! Testvérek! Álljunk őrök a helyes magyarság legerősebb védőbástyáján: a népiskolában, pengessük a szívek lantján az anyanyelv édes muzsikáját, amely oly lágyan szól a bölcsőnk felett és oly bánatosan bűg a sírunk fejfáján!...

Egyesületi élet.

Értesítés. Január 1-ével nyugdíjba vonult kártársaink figyelmét felhívjuk központi gyűlésünk egy régebbi határozatára, mely szerint, mint nyugdíjasok, ha egyesületünk tagjai óhajtanak maradni, évi 40 K (félidj) tagdíj ellenében kapják az egyesület hivatalos lapját, ha ebbeli szándékukat a központi pénztárnak bejelentik. Az évi 40 K tagdíj $\frac{1}{4}$ évi 10 K-ás részletekben fizethető. Közp. pénztár.

*Felhívás. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy úgy a saját, valamint a központi pénztár költségeinek kimé-
lése szempontjából 1927. évi tagdíjakat szíveskedjenek
előleget részletekben a központi pénztárba befizetni.
Központi pénztár.*

A Magyar Tanító előfizetési ára

egész évre 40 K, félévre

20 K, negyedévre 10 K.

Számonként 2 korona.

Szerkesztőség: Állami polgári leányiskola | Komárno.
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola | Komárom.

Meghívó. A Szlovenszkói Ált. Magyar Tanító Egyesület Galánta-Vágsellyei köre Galántán 1927. január 12 én 9 órai kezdettel a Kolisch-féle helyiségben rendes évi közgyűlést tart, melyre a kör tagjait tisztelettel meghívjuk. Megjelenés kötelező. Az indítványok az elnökél előre írásban beadandók. Mihez tartás végeit közöljük, hogy a gyűlés előreláthatólag csak d. u. 4 órakor nyer befejezést. Farkasd, 1926. dec. 30 án. Jónás Ferenc elnök, Kocsis Árpád jegyző. — Közös ebéd. —

Meglepetések. Az 1927 évi január hóra esedékes fizetéseket fentüntető platebna listina kellemetlen meglepetésekkel szolgált a tanítósnak. Az áll. tanítósnak tudvalevőleg eddig kapta az úgynevezett szlovenszkói rendkívüli segélyt. A segély utalása évről évre volt meghosszabbítva. Legutóbb az 1926 évre is meghosszabbították a segély utalása, illetőleg az eredeti segélyek 50%-a, december végéig. Újabb rendelkezés nem adatott ki, így az áll. tanítósnak január hóra már nem kapta meg Elvonása indokolatlan, mert az elsőrendű életfenntartási szükségletek ára nem csökkent, sőt emelkedett.

A nem állami tanítósnak fizetés egyenlősítési küzdelmének egyik programpontja volt a szlovenszkói segély kiterjesztése a nem áll. tanítósnak is, ami most a radikális intézkedéssel úgy látszik önmagától megszűnt.

A másik meglepetés a horribilis nagyságú jövedelmi adók levonása, amit ezentúl hivatalból eszközölnek. Az 1927 évi jövedelmi adó megfelelő részletének levonása mellett, ami a kivetésig ugyanannyi, mint a múlt évi jöv. adó, levonták már a hátralék egy havi részletét is.

A hátralék levonásához szó férhet és az nem minden esetben igazságos. A pénzügyminisztérium ugyanis a múlt évben rendeletet bocsátott ki, mely szerint az összes jövedelmi adóhátralék fejtében a 2000 K-ás aluli havi fizetéssel bíró tisztviselőknél a fizetés 5%-át levonják egyszersmindenkorra az összes hátralék fejében. 5—6 havi részletben ezt le is vonták 1926 december végéig. Sokan örültek, mert azt hitték, hogy ezzel megszabadultak tetemes adóhátralékuktól. Hogy az öröm korai volt, mutatja a platebna listina. Az adóhivatalok ugyanis kimutatták a kivetés szerinti hátralékokat s azt a számvevőség könyörtelenül levonja. Egyeseknél ez a levonás 4—500 K-ig is terjed ki. A sok gyámkodás között most aztán senki sincs tisztában a jöv. adójának nagyságával s nem tudja senki, meddig fognak a levonások tartani. Lehet, hogy ad infinitum.

A végrehajtási utasítás a 104/26. sz. tanítói törvényhez még egyre késik. A hírek szerint az erre vonatkozó tárgyalások január 11.-e után kezdődnek és sok mindentől — így főleg a politikai helyzettől — függenek. A nem állami tanítótság epedve várja, hogy a törvényt reá is kiterjesszék, mert azt reméli, hogy tetemes fizetésbeli előnyhöz jut általa. Ez a vélt előny azonban nagyon is illuzórikus. A nőtlen kartársak mindenesetre előnyhöz jutnak, de a családosak nem sok jót remélhetnek. Különösen nem azok a középidős kartársak, akik gyermekeiket éppen most iskoláztatják. Nem lesz ritka az sem, hogy egyes ilyen kartársak fizetése kevesebb lesz, amint azt az államiaknál láttuk, akikre, a végrehajtási utasítás megjelenése előtt, a törvényt alkalmazták. Tapasztalataiból tudjuk, hogy egyes államiaknál 1200—1400 Ké-t voltak le négy hónap alatt túlélvizmény címén, azoknál t. i., akik 1926 év folyamán előléptek.

Valószínű, hogy a nem áll. tanítótság természetbeni javadalmait újra értékeli.

A törvény tehát a családot határozottan sújja és a tisztviselői cölibátusra vezet.

Az állami tanítótság nagyobb része az új fizetés-utalást megfellebbezte, a fellebbezéseket azonban eddig nem intézték el, amit mondják, felsőbb rendelkezésre, mely szerint meg kell várni a végrehajtási utasítást.

A fizetésutalást az államiaknál is a legridegebben intézték el, semmi előnyt, amit a törvény biztosít, figyelembe nem vettek.

A nyilatkozatok és kimagyarazkodások egész sora jelent meg a Komáromi Hírek és a Szlov. Magyar Tanügyi legutóbbi referádái után. A K. H.-nek a Komárno járási egyesület közgyűléséről leadó közleményét átvette a Szl. M. T. is, azonban az előző szerkesztőségének privát megjegyzéseit az utóbbi olyan formában tüntette fel, mintha az abban foglaltak a közgyűlésen megtörténtek volna. A Komáromi Hírek erre nyilatkozatot hozott, melyben nem azonosítja magát a Szl. M. T. fogalmazásával. Ugyancsak a Szl. M. T. legutóbbi számában nyilatkozik, melyben szedési hibának jele ki a Vizváry elnök ellen megnyilvánult „óriási bizalmatlanságot.” Ezt a központi vezetőségre kell érteni. Persze azért, mert ez megbíró. Roppant furcsa dolog ez, amikor a Szl. M. T. három szerkesztője, ill. kiadója közül kettő éppen a kp. vezetőség tagja. A csapi tankerület tanügyi értekezletéről is hozott a Szl. M. T. értesítést. Az értekezlet jegyzője lapunknak nem küldött referádát, így kénytelenek vagyunk az ott történeteket úgy elfogadni, mint azt a Sz. M. T. hozta.

Ebből azt látjuk, hogy az értekezleten Madarász kartárs kp. alelnök óriási munkát végzett a Tanítók Háza és a Sváz-zel való kapcsolat érdekében. Az utóbbinál azonban abba a hibába esett, hogy az értekezlettel e tárgyban a központhoz irányított határozatot is hozatott, amelyre pedig nem volt formailag illetékes. A kapcsolat felvételére különben is van kp. határozat, annak végrehajtását lehet szorgalmazni, de az egyesület szervei által. E gyűlésre vonatkozólag is kapunk nyilatkozatot, amelyet azonban beküldője közben visszavont.

A főiskolát végzett polg. isk. tanerők kérdése.

A minap Prágában járt küldöttségünk beszámolójából már értesült e kérdés érdekeltsege arról, hogy a régi memorandumok mellett néhány sorból álló új kérést nyújtottam át dr. Hodža tanügyi miniszternek a főiskolát végzett kartársak ügyének rendezése érdekében. Sajnos, hogy a nagy frekvencia miatt csak néhány kísérő szóval egészíthettem ki az emlékiratot. „A főiskolát végzett polg. isk. tanszemélyzet nagy örömmel vette a hírt, hogy miniszter ur a tanügyi tárcát vállalta; mert mozgalmának eddigi sikertelenségét éppen abban látja, hogy nem szlovák miniszter vezette az iskolaügyet s képtelen volt azt a megértést előteremteni, amely ennek a tisztán szlovák kérdésnek méltányos elintézésénél elengedhetetlen.” Ezzel a kijelentéssel vezettem be szavaimat, mire a miniszter oly értelemben válaszolt, hogy ismeri a kérdést, s rajta lesz, hogy tegyen valamit az érdekében. Ezt a Hodža Milán dr. részéről megszokott határozottsággal mondta, hogy emiatt valamiről, egy fontos dologról megfedekeztem. Arra akartam kérni, hogy minden bokros és széleskörű elfoglaltsága dacára is *ő maga olvassa át* az emlékiratot, mielőtt referenciának tárgyalás céljából kiadná. Hogy csakugyan az bekövetkezett, amitől tartottam, kitűnik személyi titkárának hozzám intézett levéléből, amelyben arról értesít, hogy „a parlament tanügyi bizottsága is nyilvántartja a kérdést, meg a minisztérium is előkészíti elintézését. És pedig vagy külön kormányrendelet keretében, vagy a tanító törvény 1., 2. §-ának vagy 23. pontjának értelmében miniszteri utasítással fogják likvidálni, amire nézve már tárgyalások folynak a pénzügyi és belügyi(?) minisztériummal.” Mivel az idézett §§ az évek beszámítására vonatkoznak, nyilvánvaló, hogy a levélből a szakreferens bürokratikus észjárása beszél s érvelésünk meritumába se ő, se maga a miniszter nem próbált behatolni.

Ki képzelel el azonban elképedésemet, amikor e napokban a teljhatalmu miniszteriumban járván, egy igen magas állású tisztviselőt, aki tanügyi kérdésekben mindig nagy tájékozottságot árul el, sőt ezekben jelentékeny befolyást is szokott érvényesíteni, azt a megjegyzést teszi előttem, hogy *még a három év beszámítása is igen kérdéses*. Minden igyekeztem, többet megtudni erről a misztikus fordulatról, hiábavalónak bizonyult. „Használjanak fel mindent, hogy céljaikat elérjék! De — mondom — a dolog csöppet sem biztos s ezért tegyenek minden lehetőt, hogy kellemtlen meglepetés ne érje önöket.”

...to be in the ...
...to be in the ...
...to be in the ...

Ez a váratlan kijelentés végtelen lehangolt. Nem a sikertelenség, amely logikailag 50%-nyira époly indokolt, mint a siker. De lehangolt közéletünknek végtelen bizonytalansága, hogy igazság ma az, ami tegnap tévedés volt s bántó tévedés ma a holnap igazsága. Volt már a kezünkben nagy iktatószámmal jelzett, hivatalos irás, hogy be „lehet“ számítani a tanulmányi éveinket s csak egyenkint kell kérnünk. S az irás, amely miniszteri iniciatíva iródott, a végrehajtó bürokrata papirkosarába vándorolt kérvényeinkkel együtt. Most sem a miniszter úr, hanem személyi titkára, egy bürokrata arra rámondja, hogy nem gilt; kár bizakodnunk a kedvező ígéletben.

Minden oldalról kapom a sürgetést, hogy tegyek valamit. Bevallom, kimerültem ötleteimből. Tennék én ezután is, csak nem tudom mit. Abban bizakodtam, hogy a 104. számú tanító törvény végrehajtására beadott tiltakozás közig. bírósági panasz tárgyát képezheti s mint ultima ratiót ezt fogjuk megkísérelni. Csakhogy ehhez a felfolyamodás visszautasító elintézése szükséges. Amíg ez le nem jön hiába mennék panasza. Erre aztán arról értesíti a minisztérium a referátust, hogy a *rekurzusokat félre mindaddig*, amíg meg nem jelennek a végrehajtó rendeletek. De mikor lesz az. A törvényt egyoldalulag végrehajtották — végrehajtó utasítás nélkül. Hátramaradtak a törvény szenvedői, koldusai: a nemállami tanítók, a nyugdíjasok, no meg a főiskolát végzett polgári iskolai kartársak, akiknek meg van az okuk arra, hogy a tanügyi személyzet legelkeseredettebb desperádói legyenek.

„Nem képzelhetek el értékes tanítást oly tanító részéről, akinek kedélye nem nyugodt.“ — Ezeket mondotta Hodža miniszter a küldöttségünknek. Most már csak az volna hátra, hogy a miniszter úr emberileg nagyívelésű, valóban altruisztikus kijelentésének konzekvenciáit is vállalja. Amit mi kérünk, ez nem beneficium, nem kiváltság, nem maradékbirtok és nem cím, ajándék, vagy kitüntetés — ez az egyenlő elbánás méltányos, emberileg és fajilag indokolt kívánsága, amely tisztviselőknél az előtanulmány mértéke szerint igazodik. S amíg igazi demokráciához méltóan nem „győz az igazság“, addig lelkünk nem lesz nyugodt s munkánk sem fogja elérni a miniszteri kijelentésben determinált értéket.

Seidl A. Sándor.

A komáromi tanítógyűlés.

Magam sem gondoltam, hogy ennyi szó-beszédre ad alkalmat a komáromi tanítógyűlés, melyet november hó 24-én csendben.

és látszólag a legjobb egyetértésben tartottunk. Most látom csak, hogy gyűlésünk milyen nagy port vert fel! Nem kevesebb, mint három referáda fekszik előttem. Hát még azok a súlyos „megjegyzések“, melyek közül egyik-másik csak a szelek szárnyán jutott el hozzám, de egy írásbelire igazoló jelentést is kellett tennem, fényes bizonyosságai annak, hogy sok köztünk a silány ember. Igen, silány ember! Mi volna más, aki tudva és akarva valótlanúságot állít, a tanítóság sorai között a széthúzás és visszavonás mérges magvát hinti el. Szomorú dolog ez, de így van.

A „Komáromi Hírek“, melynek homlokzatát két kartárs neve díszíti, közgyűlésünkkel kapcsolatosan többek között ezt írta:

„Az elnöki megnyitó letargiát siró, részvéttlenséget panaszoló szavaihoz néhány megjegyzést fűzünk. Tudni illik, mi tudjuk mi az oka a részvéttlenségnek.

1. A tanítók sérelmei a járási egyesületnél süket fülekre találnak. Pld. Ha valakit a felekezeti iskoláknál a tanulók hallatára sérelem ér az egyházi hatóság, vagy a kortanító urak (árnyék tanfelügyelők) részéről, nincs kihez fordulni. Azaz van, de az nem a mi egyesületünk tisztikara, hanem az állami tanfelügyelő. Hallottunk-e már tanítói sérelem ügyében összehívott választmányi, közgyűlésről? Mi hát a cél? Miért van az egyesület?

2. Az egyesület tekintélyes vagyona elúszik a Koronabanknál, de a vezetőség nem tartja szükségesnek a hivatalos lapban ezt a tanítóság tudomására hozni. A pénz tudniillik addig volt a mienk, míg be nem fizettük. Az egyesületnek van biztosítási, műtrágya, temetkezési, könyvkereskedési stb. üzlete és még nem tudunk olyan özvegyről, vagy árváról, aki kapott volna összesen az egyesület fentállása óta annyit, amennyiből $\frac{1}{4}$ évig szűkösen megélhetett volna. A 100000 koronás költségvetéssel, az üzletek sorozatával és 80 koronás tagdíjjal dolgozó egyesület morzsákat sem ad Kölcsönt azonban bármely tanítóözvegy kaphat, *ha kérvényt ad be.*

3. Az egyesület egységét hangoztatta a mindenféle megbontó irányzat ellen a harciasan védő központi egyesületi elnökönk mindaddig, míg saját kávéinista érdekéről szó nem volt. — A véretem adom az egyesület egységéért! — Ez évben saját maga hívta össze a komáromi ref. egyházmegye tanítóságát, hogy külön érdekeiket megbeszéljék. Nem hívhatta volna ezt össze egy vezető állást be nem töltő tanító? Miért nem kérdezte meg az elnök úr, hogy mit szólnak ehhez a másvallású tanítók? Lehet, hogy sem-

mit sem. Éppen ez a hallgatás öli meg az egyesületi életet.

4. A kisiskola-törvény által életbeléptetett 10 hónapos és 8 évfolyamos törvény megváltoztatása rendes tanácskozási anyaga a gyűléseknek, azaz kettőt előre, hármát hátra lépni. A szerdai közgyűlés központi résztvevőit csak a Tanítók Hitelszövetkezete érdekelte. Szerették volna azonnal a központra átruházni a kezdeményezés jogát. A központi pénztáros és ellenőr nem sajnált azonnal tanácsokkal szolgálni. Köszönjük! Majd csak magunk egyelőre. Mi *akarunk* az özvegyeken segíteni."

Ezekben foglalta össze a részvétlenség okát a Komáromi Hírek tanító munkatársa. És ezen őszinte megnyilatkozást „az elnöki, megnyitó letargiát siró, részvétlenséget panaszló” szavai váltották ki. Szerettem az őszinte szót. Ebből tudja meg az ember leg hamarabb, hogy kiben mi lakik és hol a hiba? Így ismerve a részvétlenség okát, könnyű a bajon segíteni. Az a vezetőség, amelyiknél a tanítók sérelmei süket fülekre találnak, ki az egyesület vagyonát elúsztatja, viszont az özvegyeknek és árváknak morzsákat sem juttat, mondjon le. Adja át helyét olyan egyéneknek, akik a tanítóság érdekében nemcsak tudnak, de mernek is cselekedni, még akkor is, ha a vélt sérelmeket tudomására sem hozzák.

Súlyos vádak ezek, melyek az idézett referációjában leszögezve vannak. Én a magam részéről le is vonom a konzekvenciát, de mielőtt ezt tenném, engedjék meg a kedves Munkatársak, hogy vádpontjaikhoz néhány megjegyzést fűzzek!

Azon kezdem, hogy közgyűlésünkön az elnök letargiát siró, részvétlenséget panaszló szavai el sem hangzottak. Mindössze csak annyit mondtam, hogy: egyesületünk hijjával van az éltető erőnek." Majd a szeretet nagy apostolának, Jánosnak szavait idéztem: „mostantól fogva pedig ne csak nyelvvel és szóval szeressük egymást, hanem cselekedettel és valósággal." Ez volt az egész. Úgy látszik Önök is ezt óhajják és megnevezik az okokat, melyek a részvétlenséget előidézik.

Lássuk mennyi bennük a tévedés!

ad 1. Nem felel meg a valóságnak, hogy a tanítók sérelmei nálam süket fülekre találtak. Ezzel szemben igaz az, hogy a kártaársaimtól érkezett megkereséseket soron kívül is a legjobb akarral intéztem el. Tanum e tekintetben az irattárom, melyben a váltott levelekről, másolataim és az ügyek mikénti elintézéséről bő feljegyzéseim vannak. Továbbá Ön, kedves Főmunkatárs, aki előző évi gyűlésünkről szóló referációjában éppen a közgyűgyek in-

tézése terén kifejtett ténykedésem fejében „legjobb kartárs” jelzővel illetett. Különben elmondhatom, hogy jogvédelmet tőlem senki sem kért és ezzel — ismerve gyöngye erőnket — nem is szolgálhatok. „Mi hát a cél?” Ezt én kérdezhetném öntől. „Miért van az egyesület?” Erre megfelel az alapszabály. De semmi esetre sem azért, hogy annak kebelén belül egymással kellemetlenkedjünk és mérgezett nyilaknak a vezetőség célpontul szolgáljon.

ad 2. Az egyesület vagyonát illetőleg, mint pénztárvizsgáló bizottsági tagnak, tudomásom van arról, hogy egyesületünk tekintélyes vagyona tagdíjhátralékokból áll. Központi pénztárosunk a központi gyűlés utasítása folytán egyesületünk készpénz feleslegét kamatozó bankbetétül köteles elhelyezni. Így csak köteletségét teljesítette a központi pénztáros akkor, amidőn felesleges pénzünket a Komáromi Koronabanknál, mint jóhírű intézetnél, 7% kamat mellett gyümölcsözőleg elhelyezte. Persze, ha az ember tudót tudna, sohasem vesztené. A bankbukás napján ezen intézetnél egyesületünknek 28 ezer korona betétje volt. A felszámolásnál — mint hírlík — 65% megtérül. Tehát betétünkből mintegy 10 ezer korona vész el. Ezzel szemben még mindig megmarad az a bizonyos erkőcsi tőke, mellyel a tagdíjbefizetések alkalmával egyesületünk erősödött, melynek elúsztatását, amint látom, Önök tüzték ki célul. — Ha figyelembe vesszük, hogy a tagdíjhátralékokból is vész el cca 10%, mely az egyesületnek készpénzben 10 ezer korona, míg erkőcsi értékben maga az egész összeg mérketetlen veszteséget jelent, könnyű szerrel megállapíthatjuk, hogy a bankbukás okozott-e nagyobb kárt, vagy a tagdíjhátralék? Én amondó vagyok, hogy ezen atóbbi. — Az egyesület üzleteinek jövedelmezőségéről a központi pénztár évenként számot ad. Hozamot a mi érdeklődésünk és közönyösségünk szabályozza. Az özvegyek és árvák segélyezése anyagi erőnkhez mért és sok esetben azt meg is haladja. Pl. a mi kis körű egyesületünk 100, 200, 800, 1200 és 4000 koronás összegeket is fordított segélyezésre, míg a Tanítók Háza alaphoz már több, mint 10 000 koronát adtunk. Csodálatos, hogy Önök ezekről a „morszákról” nem tudnak! Azt sem tudják, hogy legutóbbi közgyűlésünk a T. H.-ban létesítendő ágyalapítványra 5000 koronát szavazott meg a pénzlári felesleg terhére? Lám, pedig ez nem titok! Okosabban tették volna: ha ezen ténykedésünket a „megjegyzések” helyébe iktalják és követendő például állítják a nyilvánosság elé.

ad 3. Központi elnökük az Őt ért támadásra bizonyosan

megfelel. Különbösen is a magyar tanítótság körében kivivott népszerűségének Önök nem sokat árthatnak.

ad 4. A kis-iskola törvényre vonatkozó megjegyzésüket nem értem. Azt azonban világosan látom, hogy a Tanítók Hitelszövetkezetével kapcsolatban a központi pénztárossról és ellenőréről, mint központi kiküldöttekről beszélnek. Itt valami tévedés van a dologban, mert mind a két egyén a körü egyesületünknek rendes tagja és a gyűlésen, valamint a tanácskozásban mint tagok vettek részt. Hozzászólásukkal a felvetett eszme megvalósítását célozták és ezért a köszönet őket tényleg megilleti. De hogy az Önök felvilágosító soraiban nem sok köszönet van, az bizonyos. Én mégis megköszönöm, mert örülök annak, hogy őszinte szavaikkal a helyzet tisztázására és az esetleges nézeteltérések eloszlására alkalmat adtak. És ha maguk is hitték, amit irtak, ez esetben szolgáljanak soraim felvilágosításul. Ha pedig politikából hozták nyilvánosságra a megjegyzéseiket, akkor az elnöki tisztségemről egyelőre nem mondok le. Állom a harcot!

Ugyanezeket mondhatnám a Magyar Tanügynek is azzal a hozzáadással, hogy hirszerző forrásait jövőben jobban válogassa meg, mert valótlanságok közlése révén könnyen a komolytalanság bélyegét süttetheti magára. Egyelőre ígérem, hogy lapjának hí olvasója leszek, de a legkomolyabb színezetű közleményeit is „óriási bizalmatlansággal” fogadom.

Végül vegyék tudomásul mindazok, akiket illet, hogy ilyen támadásaikkal a tanítótság ügyét nem szolgálják, legfeljebb annak a néhány embernek, aki ma még a tanítótság igaz ügyét önzetlenül munkálja, kedvét szegik. Vagy talán éppen ez a céljuk? Ha igen, akkor csak azért sem állunk félre! Minden esetre azon leszünk, hogy az egyesületi életünkben tiszta helyzetet teremtsünk.

Vizváry Vilmos
járasköri elnök.

A nemállami tanítók fizetés- és nyugdíjkérdésének rendezése úgyszólván befejezett e'vi tény Sőt ennél löbb. Az iskolareferátus már megteszi az előkészületeket, egyelőre végrehajtó rendelet nélkül, de a prágai miniszteriumból kapott utasításra. A folyó kérdéseket úgy intézik e', mintha a rendelet már megjelent volna. Az új fizetéskiutalások és nyugdíjmegállapítások már a 104. sz. törvény szerint történnek. Csak az a vitás még vajjon 1926. vagy 1927. január elsejétől folyósítsák. Mivel a szlovenszkoí tanítók 80 százaléka nem állami, a különbözet milliókat tesz ki. Emellett

a tanügyi minisztérium költségvetési előirányzatát már néhány millióval túllépte. Csak éppen a régi nyugdíjasok ügye még rendezetlen. Valami pótlékkal rajtok is segítenek, de az államiak nyugdíját egyelőre nem fogják elérni. Az új nyugdíjasoknak már az állami tanítók nyugdíját számfejtik. (A Magyar Újság dec. 18-i tanügyi rovatából).

Tanítók Háza alapjára újabban befolyt összegek nyugtázása. Stehr könyvkereskedőtől „Fecskék” című olvasókönyv $\frac{1}{10}$ -a címén 151740, izr. iskola Gúta 15, Novák Mihály Sárdice 10, Juhász Ferenc Bacska 20 Ké

Özvegyek és árvák alapja javára befolyt összegek nyugtázása: Állami elemi népiskola évváró ünnepélyéről Kunova-Teplica 50, Csutor Mária Hodejovo 20, Komenský könyvkiadó Bratislava 28720 eladott könyvek utáni $\frac{1}{10}$ -a, Steinhübl Lajos Jóles 10, Dunay Lászlóné Bős 10, Marosfy Lajos Komárno 50, N. N. 200 K.

Tanítók Tanácsadója alapjára újabban befolyt összegek nyugtázása: Antal Dénes Madar 15, Klein Sándor Sečovce 20, Udvardi Tantestület 10, Vavráné Madar 40, Gallovicsné V. Ludince 60, Tóth Miklós Bis 10, Mikolajcsik János V. Kapušany 10, Kisléghy Sándor Dercsika 10, Szimon Anna Opatovce 50, Czurkó György Tallós 10, Tóth Miklós Bés 215, Kisléghy Sándor Dercsika 400, N. N. 20, Mikus Elek Tallós 10 K.

Rózsás Ferenc

nyug. ref. kántortanító kartársunk életének 62-ik évében, f. évi dec. hó 11-én Kolbásán (XX. z.) elhunyt. Közel 40 esztendeig működött a rögzös tanítói pályán. Özvegye és három gyermeke gyászolja, akik közül egyik, Rózsás József a budapesti Ludovika Akadémia tanára. Legyen könnyű neki a hant, mely eltakarja szerettei szemei elől, emlékét kegyelettel őrizzük.

Tanítóknak, állami tisztviselőknek 10%-os árenged. nény

Weisz Kornél

divatáruházában „a pillangóhoz.”

Nové-Zámky, a „Duna” bankkal szemben.

A legnagyobb választék női és férfi-, valódi angol szövetekben, selymekben, mosó és vászonáruk-

ban, szőnyeg és az összes szakmához tartozó cikkekben. Megrendelésre mintákat is küldök.

Különfélék.

Törött mozaik vagyunk! Igen, valahányszor mimagunkra, a tanító-ságra gondolok, mindég egy nagy, összetört mozaik tükör-lekiszemeim elé, aminek aztán egyforma színű darabkái egymással szelve egyesülnek, kisebb-nagyobb rakásokat alkotva. S a valamikor szép, sok-sok színből de mindegyik a maga helyén — összerakott kép megszűnt kép lenni, elvesztette értékét, s ha valakinek utjába akadnak a színes kövecskék, üvegcskék rájuk lép, vagy félrerúgja az útból, s talán még dörmög is, hogy »mi az ördögnek itt ezek a színes vackok.« Mert bizony a színes kövek és üvegek elvesztették értéküket akkor, amikor kiléptek vagy kiesetek az egészéből s színekre bomolva, piros-pirosal, zöld-zölddel, sárga-sárgával egyesül. És talán, ha másszínű kőről, volna közük, elmárták volna maguk közül? Az meg már majdnem bizonyos hogy a piros többre tartotta magát a kéknél, zöld a sárgánál és fordítva. Azon azonban mindannyian csodálkoztak, hogy miért lépnek rájuk, miért lökik félre őket, a legjobb esetben miért lépnek keresztül rajtuk, mikor azelőtt ugyanezek megcsodálták őket, tisztelettel néztek rájuk, nemhogy beljüket mertek volna rúgni!

Erre azonban nem jöttek rá sohasem, s talán még ma is laposák, rágják őket, ha ugyan azóta a sárban, piszokban, nyomorúságban el nem tűntek.

Ilyen elörről mozaik vagyunk mi is, tanítók! Vagy talán nem is voltunk soha kép, egész kép, pedig lehetünk volna. Innen aztán az, hogy minket soha meg sem is csodálhattak! Mi mindig csak színes kövek voltunk, nem akadt művész, aki minket képpé, egészévé készítet volna. Mi még annyira sem jutottunk, hogy legalább az »egyszínűek« egybesereglettek volna, hiszen magyar, szlovák, cseh, német, lengyel, román is színőrnyalatokra: baladó, maradi, hívő hitellen, fiatal, öreg, kath., ref., ev., zsidó és — hamarjában el se tudom sorolni — mi mindenféle csoportokra vagyunk felaprózva!

Hát megengedhetjük mi ezt magunknak?! Hát mi sem jövünk rá soha, hogy nekünk egy képpé kellene tömörülnünk?! Hiszen nekünk a színes kövekkel üvegekkel szemben egy nagy előnyünk van, mi gondolkozni tudunk. Tudatára kell, hogy ébredjünk annak, hogy mindaddig taposnak rajtunk, félrelöknek minket míg ezt meg nem tesszük! Hiszen azért »színeinket« megvárhatjuk csak állítsunk minden színt a helyére, egy nagy kép keretén belül.

Jöjjön már végre a nagy-művész, a »Közös érdek« s hozza magával művésztársát a »Szeretelet« és rakják össze a szétszórta kövecskéket, hogy tisztelettel, csodálattal legyenek kénytelenek szemlélni munkájukat az előbb még ránt-taposók, minket félrelökők, és keresztállépkék!

Hiszem, hogy akkor nem jutunk a színes kövek sorsára. Nem fogunk eltűnni a sárban, piszokban, nyomorúságban.

Úgy legyen!

Onc.

A **vöröskereszt egyesület ifjúsági szakosztályáról**. Az 1926. év XI. 15-én megjelent VI. évfolyam 22. számában a »A vöröskereszt egyesület ifjúsági szakosztályáról« cím alatt megjelent cikkhez néhány szót óhajtanék szólni. A cikkirő munkáját már az előző évben is több iskola igazgatása végezte el s a buzdítás mindenestre további munkára serkenti őket. Kérdés azonban hogy miért léptek a magyar tankötelesek az utóbbi években kisebb számmal az egyesülethez, mint az előzőekben? Miért változott ki az egyesület működése emezek a magyar ifjúságban, hanem a magyar tanításában is lanygulást?

Mert a központi egyesület a magyar ifjúság részere szervezetlen, azaz szemben nem céltudatos és — mert azt kevés magyar iskola támogatja. Ha a magyar iskolák nagyobb számmal támogatnák az egyesületet, annak több oka volna tökéletesebb magyarnyelvű folyóiratot s nem mellékletet terjeszteni.

A »Lipa« nem számol a szlovenszkói, nevezetesen a magyar gyermek látókör- és életkörülményeivel, személy- és földrajzneveivel.

Célszerű volna a »Véleka« es »Lipa« folyóiratokat ugyan-e címek alatt cikkről-cikkre magyarra fordítani s a képeivel együtt előállítani, mert ha a magyar ifjúságnál célt akar az egyesület érni, úgy erre szüksége van. Ha kell, a magyar tagok néhány fillérrel többet is megfizetnek.

Hogy a központot némi szervezetlenséggel vádolom, azon megütközni nem kell. Minden egyesület folyóirata révén terjeszti eszméit, — tegye ezt a vöröskereszt is precízebb és kedvesebb magyar folyóirattal, mert csak így érhet képek hiányában rideg, — tagadhatatlan. Azt ne higyük, hogy a fogak tisztítását célzó törekvéseink egyedül is képesek a gyermek érdeklődését fenntartani.

Gyermekegylet működésénél produkció kell. Kedves ujságot és a cselekvés nyílt terét kell nekik nyújtani. Kirándulások, sport, jólékony intézmény, szinelődés s annak jövedelméből fogkefe és fogcémra osztogatása szegény gyermekek között, árvák segélyezése szép törekvések, de mindegyiknél értékesebb, hogy a gyermek ujságot kap a kezébe.

A központ nem eléggé céltudatos is, amikor elégnek tartja 12 pontjának egyszerű hirdetését s nem sajtójában érzi fegyverét.

Szervezzon önálló magyar központot.

És a jelvények . . . !

Azok csakugyan nem jelképezik a vöröskereszt egyelet. Annak egykoronás nagyságú fehér porcellán korongnak, benne egy vastag, vörös keresztnek kellene lennie.

Soraikban kérem a cikkirót mindazon magyar iskolák igazgatójaival, amelyeknek növendékei tagjai a szóbanforgó egyeletnek, — hogy forduljanak a fenti tárgyban indítvánnyal a központhoz, mert lehet, hogy így nem lesz a fenti kívánság meddő. *Pechó Lajos* r. k. ig.-tanító.

Nevelés engedelmességre.

Az engedelmisség más akaratának készséges teljesítése. Engedelmisség nélkül nem állhat fenn sem társadalmi élet, de erény sem lehet.

Társadalmi élet csak úgy jöhet létre, ha a társadalomnak minden tagja egy akaratnak veti magát alá.

Az erény engedelmisség nélkül nem gyakorolható, mert minden erény önakaratunkról való lemondást igényel; egy szóval szükséges, hogy más akaratát teljesítsük, illetve másnak engedelmeskedjünk.

Már pedig a tanító kell, hogy a gyermeket engedelmisségre és erényre szoktassa, mert a kettő a nevelésnek a lelke. A gyermeket annál könnyebb engedelmisségre nevelni, mennél fiatalabb, mert tehetetlensége és tapasztalatlansága készíti őt arra, hogy önakaratától lemondjon s más akaratának vessen magát alá.

Sok oktató azonban azt mondja, hogy ő a gyermeket későbbi éveire halasztja az engedelmisség meghövelését s nem nevelik kellő eréllyel az engedelmisségre már a tanköteles korban lévő gyermek első évében.

Az engedelmisség megalapozásának eszközei: a tanító tekintélye, nyugodtsága, határozottsága, következetessége és nyájassága.

A tanító szerezzen magának tekintélyt a gyermekek előtt. Iparkodjék azt fenn is tartani személyiségének értelmi és jellembeli tulajdonai által. Szeretetével, nyájasságával hasson oda a nevelő, hogy a gyermekek őt megkedveljék. mert ellenkező esetben az engedelmisséget csak kierőszakolja tőlük. Az erőszakolt engedelmisség pedig vajmi keveset ér.

Aki nyersen követeli az engedelmisséget, az dacot teremt. Az örökös intés, az ingerült hangú rendreutasítás teljesen közönyössé fogja tenni a gyermeket. A követelések mértékét a gyermek értelmi és morális állapota, nem pedig a nevelő jó vagy rossz hangulata alapján határozzák meg. Annyit kell parancsolni a növendéknek, aminek elvégzésére a gyermek rá nem jön. A nevelőnek a növendék hiányzó értelmi és erkölcsi belátását kell pótolnia s semmi más. Ha azt akarjuk, hogy a gyermek akaratunkal kövesse, akkor azt határozottan kell vele tudatnunk.

Ellenvetéseket ne tűrjünk. Rimánkodással és hízelkedéssel ne szédíttessük el magunkat, mert ezek csak tekintélyünket ronthatják s egyhamar ellenszeggélésre vezeli a gyermeket. Az engedelmisség gyakorlatiában legyünk következetesek. Ez pedig abban áll, hogy folytonosan egy és ugyanazon irányban követeljük akaratunk teljesítését. Következetesek lehelyünk oly módon, hogy a gyermek egy kezeletben legyen, mert ott, ahol a mama, apa, nagyszülő, néni, nevelő stb. más-más irányba tereli az engedelmisség keresztlövetelét, ahol pl. ma tiltanak valamit s holnap már megengedik azt, ott vesztély fenyegeti az engedelmisségre való nevelést. Szóval ne legyen a gyermek körül sok kezelet, mert »Sok szakács elsózta a levest.« Rögzítsük meg lelkében azon hitet, hogy az engedelmisség nemcsak polgári kötelességünk, hanem hogy az Isten rendelése is.

Erdős Ignác.

„Napsugár” cím alatt megjelent a szlovenszkói magyar gyermekújság propaganda-száma, amely sejtetni engedti a felvidéki, boldogító, gyönyörködtető értékeket, melyek a »Napsugár« éltető fényében rejlenek. Csupa felhívás és program. Felhívás a szülőkből, tanítókhöz, gyermekekhez, hogy a magyar szellem új életnyilvánulását fogadják pártoló, áldozatkész szeretettel. Joggal elvárja ezt a szerkesztőség Gyermekünket becsüljük meg, óvjuk, gondozzuk, halmozzuk el figyelmünk minden melegével, szívünk minden dobbanásával. Ők a jövőnk, minden ábrándos remény-egünk Van-e szülő, akinek szívéhez e szavak el nem hatnak? Van-e, aki magzatjától sajnálja az éltető Napsugarat? A karácsonyi szám gyönyörű kiállításban, ehhez méltó nagyszerű tartalommal már megjelent Az egyesületünk erkölcsi támogatása mellett megjelent igazi gyermekújságra felhívjuk kártársaink figyelmét. Nevelésünk hatásos segédeszköze leund e nívós lap, amely tisztja örömeivel gyermekeinknek kimeríthetetlen kincsesbányája. Előfizetési ára 9, 18, 36 K. Felelős szerkesztője Seidl Sándor tanár, egyesületünk bratislavai képviselője, munkatársa dr. Borika Géza, a komáromi bencés főgimn. tanára, a kiváló pöéta. Művészi munkatársa Harmos Károly rajztanár, az ismert rajzoló művész. Megrendelhető Komáromban a Virradat könyvkereskedésben, mint kiadónál (Jókai utca 5). A lapot csak az előfizetőknek küldik meg.

Gyermek dalok és iskolai szavaltatok. Irla: Nagyfalusi Antal érsekújvári tanító kártársunk. Ára darabonként 10 Kés, tiszta jövedelem fele a Szlovenszkói Magyar Tanítók Háza alapját illeti.

A könyvecske kiváló írója egy egész emberöltőre terjedő tanítói életpálya gyűjtésél, szeretetteljes munkáját adja közre. 82 kedves eredeti költemény a tartalma, amelyek egy része iskolai ünnepélyekre való alkalmi költemény, nagyobb része pedig könnyen énekelhető, bájos gyermekdal, mind a gyermeki lélekben gyökeredzők, a gyermeknek kedvesek, meglátszik, hogy írójuk igazi pedagógus. A dallamok közismert nép- és gyermekdalok, az egyes versikéknél a dallam jelezve van.

A könyvecske az énektanítást nagyon megkönnyíti, amellet erkölcsi és jellemképző tartalmánát fogva a polg. nev. tan. tanítását is eredményesebbé teszi.

A szerző saját kiadásában, csupán 1000 példányt nyomtatott, siessen tehát minden kartárs a megrendelésével, amire részben a könyv értéke, részben a T. H. érdekében felbívjuk kartársainkat. Megrendelhető a szerzőnél, vagy lapunk kiadóhivatalánál. Rövidesen kapható lesz a járásai elnököknél is.

Szerkesztői üzenetek.

Tagtársainknak, lapunk olvasóinak és jóbarátainak boldog újévet kívánunk. Szerkesztőség, kiadóhivatal.

H. I. A terjedelmes cikket megkaptuk. Amint lehet leközöljük. E. Gy. A tartalom jó, de a forma igen gyenge. Ily fogalmazásban nem közölhető. Különben is tanítási tervezeteket, mint ilyeneket, nem közlünk. Tessék a módszert ismertetni. Mi gyenge dolgokat nem közlünk. Ami a tanítóképzében jó volt, nem biztos, hogy megüli lapunk mértékét is. E. I. Rövid lélekzetű dolgait gyakorlati tanácsai miatt leközöljük ugyan, de éreztük tisztelődjait nincs módunkban adni.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. P. Lucenec. X. 21-én küldött 10 K befizetés elkönyvelése után a f. évre még 10 K-val tartozik. Naptárt pótlólag küldtünk. **B. B. Bol'** 60 K-t átutaltuk a Tanítók Háza alapra. **H. N. Komáromfűs,** A kért számot megküldtük. **N. K. K. Megyerca.** Túlfizetése az 1927 évre 2950 K. **H. R. Šahy.** 1926 év végéig 40 K tagdíj és 10 K naptár hátraléka van. **D. S. Malá-Maňa.** Hátraléka nincs, túlfizetése 1:27-re 50 K. **B. J. Kečovec,** Hátraléka 1926 év végéig még 30 K. **M. J. Csallókőzcsütörtök.** VI. 18-án befizetett 200 és X. 13-án küldött 190 K elkönyvelése után 10 K túlfizetése van az 1927. évre. **S. A. Turňa.** Hátraléka 1926. év végéig 80 K tagdíj és 10 K naptár ára. **D. L. Sárkányfalva.** Lapunkat megindítottuk. Az egyesület tagjai sorába felvettük. **B. B. Rim-Sobota.** Ugylátszik, hogy a küldött lapjaink elvesztek. Újból megküldtük a hiányzó számokat. **A. R. Ráró-mulyad.** A kért számot elküldtük. **N. J. Kicsind.** XII. 2-án küldött 45 K beszámításával még 45 K hátraléka van 1926. év végéig. **U. Á. Kosuty.** 1927-re 40 K túlfizetése van.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
A végrehajtási utasítás	33
<i>Hortoványi Jolán</i>	
A képzelet nevelése és erkölcsi hatása	34
<i>Egyesületi élet</i>	41
<i>Különjélék</i>	47
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS-ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Hjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN,
Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
A végrehajtási utasítás	33
<i>Hortoványi Jolán</i>	
A képzelet nevelése és erkölcsi hatása	34
<i>Egyesületi élet . . . . .</i>	41
<i>Különjелеk . . . . .</i>	47
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS ÍRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Húsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felolós szerkesztő: Banai Tóth Pál.

A végrehajtási utasítás

a 104/26. sz. tanítói törvény végrehajtásája úgy látszik a közel jövőben megszűlelik. Hosszú vajadás előzi meg a végrehajtási utasítás világrajövelelét, mert a törvény már a mult év júliusának elején megjelent. A miniszterium utasítására a bratislavai Referátus az állami tanítóság részére a mult év szeptemberében már likvidálta az új törvény szerint járó fizetésekkel a végrehajtási utasítás megjelenése előtt.

Épen ez volt az oka annak, hogy a számfejtőség igen óvalosan járt el és csak a törvény főbb intencióit véve figyelembe, a törvényben egyébként biztosított előnyökkel nem törődve, az utalást a legridegebben intézte el,

Most értesültünk arról, hogy a miniszterium hasonló utasítására a Referátus megkezdte a törvénynek a nem állami tanítóságra való kiterjesztését és hozzáfogott az utalás nehéz munkájához.

Ma még csak ezt a keveset tudjuk. Sok reményt azonban ahhoz, hogy az utalványrendeletek rövidesen kiadatnak, nem merünk fűzni, mert viszont azt is hallottuk, hogy a természetben való javadalmakat előbb újraértékelik és még az sincs eldöntve, hogy a törvényt szerinti többletfizetéseket ki fogja fedezni.

Egyelőre meg kell elégednünk azzal, hogy a törvény kiterjesztésének munkálata megkezdődött, de mindenesetre azon kell lennünk, hogy minél előbb be is végződjék.

Hogy a miniszterium komolyan hozzálátott a szlovenszkói nem állami tanítóság függő kérdéseinek rendezéséhez, bizonyítja az alábbi válasz, melyet dr. *Hodža Milán* nemzetművelődési miniszter személyi titkára által Egyesületünk vezetőségéhez intézett a nemrég neki átadott memorandumokra. Ez a következő:

Szám: 3225/m. k. 1927.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesületnek
Negyed.

Az Önök által dr. Hodža miniszter urnak átadott memorandummal kapcsolatban van szerencsém közölni Önökkel, hogy a felekezeti iskolai tanítók jogi és anyagi viszonyainak törvényes rendezése külön törvényjavaslat-fal fog megtörténni. Ami az isk. és nemz. műv. miniszterium 6049. pres. 23. sz. rendeletét illeti, közlöm, hogy ezen kérdés az ú. n. sl. vjhoda tekintetében kiadandó újabb rendelkezésekkel kapcsolatban fog rendeztetni.

A miniszter úr a memorandumban foglalt többi kívánásokra is a legteljesebb figyelmét fordítja.

Dr. Šip
 min. titkár.

E válaszban zálogát látjuk a mostani miniszterium ama kifüzdött céljának, hogy a 104/26 sz. törvényt teljes egészében végrehajlja: vagyis e törvény fizetési rendelkezéseit kiterjeszti a nem áll. tanítóságra és külön törvényben gondoskodik a nem áll. tanítóság jogi és anyagi viszonyainak rendezéséről.

A válasz második fele a főiskolát végzett polgáriskolai tanerőkre vonatkozik.

Hodža Milán eddigi miniszteri ténykedése a biztató kezdetet jelenti nekünk és ama reményt önlí sziveinkbe, hogy a megkezdett úton haladva megnyugvásra rendezi a szlovenszkói működő és nyugdíjas tanítóság ügyeit.

A képzelet nevelése és erkölcsi hatása.

Irla: *Hortoványi Jolán.*

Mi a képzelet? Erre Wundt lélektana azt feleli: a képek logikája, mint ahogy az észrevétel az érzékek s a fogalom logikája.

Csak azt képzelhetjük el, aminek fogalom jegyei már a lelkünkben éltek, tehát a képzelet az emlékezetből indul ki, mégis lényegesen különbözik tőle.

Emlékezni a már elmúlt dolgokra szoktunk, de a képzelet a múlt, jelen és jövő talaján működik.

Az emlékezet legfőbb érdeme a hűség, tehát a szolgálai másolás, a képzelet főérdeme: az eredetiség, eleme: a szabadság.

Emlékezetünkben az idő gyepet és mohát termel. Az új benyomások háttérbe szorítják a régieket, ezek elhalványulnak, néha

feledésbe is merülnek, elszintelenedett, beporosodott hervadt virágokká válnak, melyeknek alakja sem a régi, illatuk pedig veszve . . .

De van a léleknek egy hatalmas képessége, mely a pettyhűdt, fáradt emlékezetbe az ozon erejét és üdeségét leheli, amely újra meg újra átfesti emlékeinket a hajnal biborfényével, hogy újra rádobbanjon a szívünk régen átélt boldogságunk derűjére, vagy fátyolos fekete hátteret terem, hogy újra könnyes szemmel, izzó fájdalommal sajogjon a hegedő lelkiseb s ez a varázslatos képesség: a képzelet.

A képzelet kombinálja a képeket, feltaláló erő, mely az elmét konstruktív, plastikus, költői működésre bírja.

Ha a mult élményeit jeleníti meg, utánczó képzeletnek nevezhetjük, de ha a lelkünkben élő ismert elemeket alkotja újjá, teremtő képzet a neve.

A teremtés alatt a képzetek olyan átcsoportosítását kell érteni, melyet eddig nem láttunk közöitük.

Jól figyelhető meg egy-egy hatalmas képzelő erő munkája a színpadon. Vegyük Oihellot, Jagót, Desdemonát egymás mellett.

Mennyire eltérő jellem e három ember s mégis egy alap-gondolatnak kiegészítő részei. A drámát egyetlen eszme hatja át, mint a nagy művészek festményeit, melyek sokféle színárnyalatuk mellett mégis egyetlen ecsetvonásként tűnnek föl előtünk.

Nem hiába mondta valaki: a költészet élő festmény. De olyan festmény, mely a valóságot szebben fejezi ki ismert motívumainál és ujdonságot is ad hozzá.

A teremtő képzelet munkája ott kezdődik, ahol az emlékezet végződik. Eleinte a képzelet javítgatja, tatarozza az emlékezetet, ily működésben jelenik meg a természettudósok szellemi munkájánál, kiknek a dolgokat szellemileg látni, tehát jeleníteni kell. A jelenítésnél javít is. Így tesz a szerencsétlen, ki a valódi rosszért a képzelte jóval nyugtatja meg magát, vagy a tudós, ki fölteveéseinek erősítésére olyan tényeket vél fölfedezni, melyeket más nem ismer.

Azért állította Voltaire, hogy Archimedesnek volt annyi képzelete, mint Homérosznak.

A képzelet hatalmasan anticipál: élénk állítja a távoli jövőt és ezzel tettekre sarkal. Célt tűzet ki velünk, a gyakorlati találmányok mezejére visz, élénk állítja a jobb, a szebb jövő képeit, reményt fakaszt a lélekben s ezzel már az erkölcsi világ gyűrűjébe kerülünk.

A képzeletből él az irodalom és a művészet, de nemcsak az íróknak, költőknek, művészeknek kell a képzelet, a divatot

teremtő szabómester, a balettáncosnő, a hadvezér, a nemzete sorsát intéző államférfiu, a diplomaták cselszövészei, a keresztény hívő vigasza, képzeletből meríti terveit.

A képzelet igazi ezermester, hol nagyít, hol kicsinyít, csonkít, bővít régebbi élményeinken s alkot sokszor a küvilágtól teljesen eltérő belső lelkivilágot a saját képére és hasonlatosságára, hol a holdsugárból ezüstsfátyolt, a szélzúgásból vészek orgonáját építi fel s ragadja az egyszerű obsitost soha át nem élt kalandok legendás hőségévé.

Ha vizsgáljuk a képzelet működését, azt látjuk, hogy a konkrét vagy elvont dolgokat összeadja, kivonja, helyettesíti az ismeretlen tagot keresi, kombinál.

E műveleteket már a 3—4 éves gyermeknél is megtaláljuk. Mikor a dajkájával sétára készül, utjához a kellemes képzeteknek egész sorát fűzi. Gondolatban kifogja a halakat a tóból és kosarába rakja őket, vagy rongyból babát csinál s mint féltett kincset karjain hordozza. A képzelet ez örömei iránt a legszegényebb ember gyermeke ép oly fogékony, mint a leggazdagabbé.

A franciák egykor sokat olvasott írónője Georg Sand 5—6 éves korában falun lakott. Az öreg sekrestyés borzasztó históriákat tudott mesélni a torony egereiről.

Sand beszéli, hogy köteleket tudott volna megtölteni az egerek viselt dolgairól. Ismerte őket egyenkint akár a falu vezető embereit.

8 éves korában Napoleon hadjáratai foglalkoztatták képzeletét. A kisleány hallott a grande armée pusztulásáról Oroszországban. „Azt képzeltem — írja —, hogy szárnyaim vannak, átrepülök országokon s fölfedezem fehér Oroszország jégmezőin szerencsétlen légióinkat s bolygó csapataikat visszavezetem Franciaországba, az győzött leginkább; hogy úlatvesztve mind beljebb és beljebb vonulnak Ázsia sivatagjaiba.“

Ime, a gyermek érzései körül forog minden. Tréfál, de nem azért, hogy valaki nevéssen rajta, a földolog, hogy ő mulasson.

Mi felnőttek örülünk a drámai hős diadalának, a cselszövő bukásának, a gyermek is tapsol, mikor a vasorrúbábát a tüzes kemencébe tolják a Jancsi és Juliska históriájában.

Látni akarja az ármányos rókát, a léprement hollót, a mezőn keresi a tücsköt, kinek a hangyával volt baja s ha a kalapáccsal szöveget ver be, odaszól: „Te derék kalapács vagy, jól verted be a szöveget.“

Madame Necker XVI. Lajos hires pénzügyminiszterének felesége svájci nevelőnő volt, de kegyelmes asszony korában is élénken

foglalkozott a neveléstannal s leírja, mily érzésekkel jár a gyermeki lélek illuziója.

Egy párisi kórházban levágták a lábát egy kislánynak. Szegényke a fájdalmas műtétet bámulatos béketűréssel, jajszó nélkül tűrte, a bábuját a karjai közé szorítva.

A műtét után az egyik orvos nevetve szólt hozzá: „No, kislányom, most már a bábudnak vágom le a lábát!”

De a hősrlelkű lányka, most keserves sírásra fakadt . . .

Rousseau Enil II. kötetében tagadja a gyermeki képzeletet s állítja, hogy a gyermek a meséket és a bennök levő képzeteket megérteni nem bírja.

Nincs igazá. Láttam 10 éves leánykát, ki sikerült szindarabot írni maga rendezte és a címszerepel eljátszotta.

Vagy ki nem látta, mint csinál a fiú vesszőparipát, beszélteti az állatokat maga szötte mesékben, hol az állatok ember módjára viselkednek. Mit bánja ő a természet törvényeit. Nem törődik velök, ő mozogni akar és szeret hinni.

A hit szerzi meg számára az illuziókat és valljuk be, a felnőtteknél is így van ez. A képzeletet mindig valamiféle hit kíséri. És minő erős hitre találunk néha!

Olvassuk el a kanonizált szentek életrajzát. Nem kell messze mennünk, itt van korunk gyermeke, a mult évben szentté avatott lisieuzi kis Szent Terézia, ki maga írta meg tündöklő fehér lelkének történetét.

Az öt éves leányka esti ima után megkérdi idősebb nővérét. „Jó voltam ma? itt vannak ágyamnál a kis angyalok? s bevallja, egész éjjel sirt volna, ha tagadó választ kap.

S a remetét játszó leánykától föl a vallási dolgokban bámulatosan képzett 24 éves karmelita apáca halálos ágyáig a képzelete, költői lelkületének színeiben gazdag virága kíséri őt olyan megdöbbentően erős hittel, hogy rendtársnői csodálkozva állanak körülötte és a világ legtermészetesebb dolgának tekintik, hogy a ragyogó szépségű kis apáca a szentek sorába fog kerülni . . .

Ime a hit, mely hegyeket mozdít meg. A halk fino.n zene, mely a túlvilág szépségét megjelenítő fantáziát kíséri és kiváltott egy példásan erényes életet és megacélozta egy gyermekleány akaratát.

A gyermek élő költemény, nem is csoda, ha testvérét, a mesét szereti legjobban. Az öreg Aesopus ma is a gyermekszoba leglelkesebb vendége, vele versenyeznek nagy nemzetek tündérmeséi, régéi s hintik a kis lelkekbe az erény magvait.

Am itt el kell térnem látszólag a tárgytól. Most érdeklődésünk középpontjában még mindig a polgári neveléstan áll. E tárgy kapcsán sokat mesélünk.

A legelsőbb tanító azonban nagy hibákat követ el a mesemondás körül, mert nem vizsgálja meg eléggé, mi a meséjének az alapgondolata.

Ne méltóztassanak azt mondani, hogy a népiskolában nem keresünk alapgondolatot, mert nem akadémitizálunk . . .

Am a gyermek a mese morálját beissza, magáévá teszi. Igaz, hogy a mesének saját életünkre való alkalmazása olyan művelet, melyet a gyermek maga elvégezni nem tud, mivel tapasztalatok kellenek hozzá és ítélőképesség, két oly föltétel, mely csak az értebb korban mutatkozik.

De a neveléstani órán a tanító kezdi boncolgatni a mese tárgyát, a cselekvések motívumait és ezért kell féltő gonddal megválogatni a meséket, hogy a polgári neveléstannak jellem és republikánus állampolgárrá való nevelési céljával ellenkezésbe ne jussunk.

Majd gyakorlati példákon megvilágítom, hol, hogyan lehet botlani, csaknem helyrehozhatatlan hibákat elkövetve, a képzeletét ferde irányba terelni.

E végből a mesék eredetére kell néhány pillantást vetnünk.

As Aesopus neve alatt ismert mesegyűjteményt az újabb korban alaposan átvizsgálták az amerikai angolok és érdekes tényezőknek julottak nyomára. E mesék nagyrészt ázsiai eredetűek.

Indiai és valószínűleg buddhista eredetű mesék, réges-régen Perzsiába jutottak el, hol Pancha-Tantrá elnevezés alatt közismertekké váltak.

A Pancha-Tantrát lefordították arab nyelvre és a terjedelmes Kallilah-wag Dimnach irodalom forrásává lett.

Az arab mesék a keresztes háború alatt átvándoroltak Európába és lefordították őket görögre, latinra, héberre.

Igy az összes európai népek átvették őket és egy részüket tévesen, de igen természetes úton az öreg Aesopusnak tulajdonították. — Akit közelebről érdekel a dolog, olvassa el Rhys Dávid bevezetését, melyet az ő angol fordítású Jataka meséihez írt.

A Jataka és Aesopus mesék ma már minden művelt nép olvasó könyveiben szétszórva lefordítva, a közludatban vannak.

Rhys Dávid Aesopus meséit a gyermek első és legelső erkölcsi nevelőjének mondja, de hogy nincs igaz, azt mindjárt be fogom bizonyítani, szemem előtt tartva a reális célt, hogy elsősorban

republikánus érzelmű, szabadságszerető állampolgárokat akarunk nevelni. Az ázsiai eredetet szemem előtt tartom.

Vessünk néhány pillantást abba a milieube a melyben a mesék játszanak, keletkeznek, mérlegeljük a mese szellemét, nézzük azokat a körülményeket, helyzeteket, melyek bennök tükröződnek. Az u óbbi a keleti despotizmusnak hű tükre.

Akárnány mese van, mely a lársadalmi élet gyermekkorát mutatja be, melyben a véreskezű kényúr kedvére kínozhatta a népet.

E mesék szelleme a türelmes, reménytelen megadás. Mihelyt ily kulccsal nyitogatjuk egy-egy mese titkát, elkedvetlenedve tesszük félre a könyvet.

Ez a boncolgatás a képzelet nevelésének szempontjából rendkívül lényeges módszertani dolog. Itt legyen a tanító éles eszű művész! Vegyük a héja és a galamb meséjét.

A héja sokáig kerülgette a galambházat, abban reménykedve, hogy egy galambot zsákmányolhat. Végre is ravaszkodni kezdett.

Mély szomorúság hangján beszélt a galambokhoz, hogy neki igen rosszul esik a galambok bizalmatlansága, kik ellenséget látnak ő benne. Pedig az ellenkező dolog az igazság.

Neki legfőbb törekvése, hogy a galambok régi jogait és szabadságát védelmezze és ép ezért legjobb lenne, ha a galambok a héját királyukká és pártfogójukká választanák.

A szegény együgyű galambok lépre mentek. A héja ünnepelesen letette a koronázási esküt, de nemsokára kijelentette, hogy a királyi jogok szerint naponkint galambpecsenyét kell asztalára hozni, sőt e jog a királyi család valamennyi tagját megilleti.

A szerencsétlen galambok sóhajlva zokogták: „Oh! nem érdemlünk jobb sorsot! miért is engedjük magunk közé! — Íme a lemondás, a resignatio eklatáns példája.

A báránybőrbe bujt farkas meséjének is ez az alap gondolata.

Az oroszlán és a szarvas meséje a hatalom birtokosának telhetetlenségét illusztrálja.

Egy kövér szarvas került a terítékre s az oroszlán őfelsége ajánlotta, osszák fel igazságosan a zsákmányt.

Az első részt magának követelte, mint az uralkodó jogos illetményét; a második részt is követelte, mert ő vezette a vadászatot. A harmadik részt rendkívüli előjog címen vette el és végre dühösen nekirugaszkodott az utolsó résznek ugrásra készen, hogy mindenkit széjjeltép, ki hozzá mer nyúlni a szarvasdarabkákhoz.

A beteg oroszlánról szóló mesében azt mondja a róka: „Látom a nyomokat, melyek a barlangba vezetnek, de egyetlen

olyant sem, mely a barlangból kivezetne . . .”

A macska és az egér története ugyanezt a gondolatot fejezi ki. A macska holtak tettei magát, hogy az egerek közelebb jöjjenek hozzá. De egy tapasztalt öreg egér így beszél:

„Te vagy itt kedves barátnőm? — Még akkor sem hiszek neked, ha a bundádat szalmával kitömve magam előtt látom...”

A despota igazságtalanságát szépen tükrözi a farkas és a gólya meséje.

A mesék e csoportja az erősebb viselkedését illusztrálják a gyengébbekkel szemben. .

A mesék második csoportjában az elnyomottaknak bizonyos politikája nyilatkozik meg.

E politika abban áll, hogy vagy megbékítik a hatalmast azzal, hogy önként odaadnak neki mindent, amit megkíván, vagy elmenekülnek előle, esetleg panasz nélkül megnyugszanak sorsukban.

Az első eljárást a vadász és a hód meséjében szemléltethetjük

A vadász a hódot erősen hajszoja s a szegény állat nem menekülhet előle, ekkor leharapja azt a testrészét, melyet a vadász megkívánt, odaadja neki és elmenekül.

A hangtalan meghódolás képe a tölgy és a nádszál meséje. A tölgyet, mert meghajolni nem akart, tövestül kitépi a szélvész. A hajlékony nádszál földig borul a viharban és így megmenekül a pusztulástól.

Ezt a mesét széltében-hosszában mindenfelé halljuk, mintha bizony valami fölemelő erkölcsi tartalma volna!?

Úgy magyarázzák, hogy nem szabad vakmerőnek lenni, ha csak dacos viselkedésünk miatt nem akarunk elpusztulni a túl-erővel szemben.

Csakhogy ez a magyarázat hibás, mert a tölgy természeténél fogva erős, a nád meg gyenge.

Ez a mese egy olyan nép képzeletében született, mely hiába küzdött a hatalmon levők ellen.

Ilyen tanítást ne vigyünk be iskoláinkba. Azt hiszem minden szülő inkább tölgynek, mint nádnak szeretné nevelni gyermekében azt akaratot...

A mesék harmadik csoportjába tartoznak azok, melyek a gyengék vigasztalására szolgálnak.

Ide tartoznak azok, melyek a hatalmasok bukását írják le, ha túllépi a megengedett határokat, mert mégis csak függnek alantasaitól. Azok is, melyek arról beszélnek, hogy a

hatalmasok néha a koncon összevesznek s azok, melyek a szerencse állhatatlanságáról beszélnek.

Ilyen az egér és oroszlán meséje. A fogságba került oroszlán köteleit az egér rága el.

A medve és a méhek. A medve elrabolja a mézet, de a méhek agyonszurkálják őt.

A sas és a róka. — A sas elrabolta a róka fiát. A róka fenyegetődzni kezd, hogy fölgyűlji a sas fészket s így kényszeríti a sast a rókafióka visszaadására.

Ez a mese kicsit forradalmi ízű.

A négy bika meséje a hatalmasok veszekedésének hátrányait rajzolja.

Négy bika megfogadta, hogy jóban-rosszban összetartanak. Az oroszlán veszekedést szított közöttük. A bikák bizalmatlankodni kezdtek egymással szemben és föloldozták szövetségüket. Most persze könnyen elbánt velük az oroszlán, mert egyenkint széjjeltépte őket.

A szerencse állhatatlanságáról szól a szamár és a ló meséje.

A díszesen fölkan'ározott ló csúfolja a szamarat, ki nehéz terhe alatt görnyedezik Nemsókára a ló a háborúban megsebesül s mint katonai szolgálatra alkalmatlant egy fuvarosnak eladják. — Most a szamár csúfolja az egykor gögős lovat.

A ló típusa az uralkodók udvarában sütkérező hadvezérnek, kit végre szégyenletesen félretolnak. A szamár a népet reprezentálja.

A meséknek egy negyedik csoportját is ismerjük, melyek bizonyos jellemeket tesznek neveltségessé. Ilyenek: aki szeret előkelő ismerőseivel dicsekedni, aki a mágnások közé tolakodik vagy utánozza őket.

Folyt. köv.

Egyesületi élet.

Újabb felhívás a Tanitók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóvágyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927. jún. 30.ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére. *Elnökség.*

Nyilatkozat. A Komáromi Hírek múlt évi 46 ik számában (s ennek nyomán a Szlovenszkói Magyar Tanügy múlt évi 11-ik

számában) személyemmel kapcsolatosan olyan közlemény látott napvilágot, melyet szó nélkül nem hagyhatok. Illő tisztelettel kérdem Tőled „Komáromi Hírek“ tudósítója:

1. Ha már rámutattál a Korona Bank nyomán ért veszteségre, miért nem állapítottad meg az igazságnak megfelelőleg, hogy a veszteség nagyságáról a teljes felszámolásig senki sem tud bizonyosat?

Az alapszabály rendelkezik az Egyesület vagyonának jövedelmező elhelyezéséről, még a saját felelősségére sem tarthatja azt a pénztáros a saját zsebében.

2. Mutass olyan árvát, özvegyet, állás nélkül maradt elesett magyar tanítót, aki az általa kért és neki kijáró segílyt meg nem kapta. Neveket kérünk.

3. A kölcsönről vett értesülésedett kitől hallottad? Nevezd meg egy özvegyet, akinek kölcsön akart adni vagy adott az Egyesület!

4. Kitől kértem én kérvényt ilyen tárgyban?

5. Amíg lesz felekezeti tanító, addig lesz felekezeti tanítói érdek is. Ennek megbeszélésére tartottak és tartanak a róm. kath. Kartársak esperesi kerületenkint értekezletet, tartottak ilyen t a ref. tanítók is.

Ez összejöveleteleknek megboldogult Édesapád lelkes tagja volt.

Mutass rá egy szóra vagy egy cselekedetre, mely az egység rovására ment ott, hol én megjelentem.

6 „Saját érdekemről“ is beszélsz.

Ha már ehhez volt bátorságod, nevezd azt meg itt a Magyar Tanító hasábjain

Ezt annyival is inkább elvárhatom Tőled, mert eddig én minden kérdésekre mindenkor feleletet küldtem,

Negyed, 1927. január 2.

Kovács Alajos
közp. elnök.

Tanítóknak, állami tisztviselőknak 10%-os árengedmény

Weisz Kornél

dívatáruházában „a pillangóhoz.“

Nové-Zámky, a „Duna“ bankkal szemben.

A legnagyobb választék női és férfi-, valódi angol szöve'ekben, selymekben, mosó és vászonárúk-

ban, szőnyeg és az összes szakmához tartozó cikkekben. Megrendelésre mintákat is küldök.

Kimutatás.

Az elmúlt 1926 évben a „Tanítók Háza“ javára részjegyet jegyeztek és a részjegy értékét egészben, vagy részben a Tatra Banknál lefizették.

A név utáni szám a részjegyek számát jelenti. Akinek neve után szám nincs, azokat felkérjük, hogy a központi elnökkel közöljék, hány részjegyre szól a befizetésük?

Almásy Gyula (3+1) 4	Gáspár János
Akúcs Árpád 1	Gyapay Mária 1
Argay Rezső	Heim Edéné 1
Árendás József 2	Heringh Imre
Banai Tóth Pál 2	Hasák Lajos id. 1
Blaskó Mária	Hasák Lajos ifj. 1
Branna József 1	Horváth Alajos
Bottka Gyula)	Horváth Margit
Bellus Sándor	Horváth György
Bárdos Gyula 2	Helényi Antal
Borka Anna 1	Huber János 2
Borkáné Katalin	Hammermüller Karolin 2
Bitvai Tódor	Horváth József 1
Bónitz Márton 2	Hideghéty Antal 3
özv. Boda Domokosné	Hideghéty Rozália
Bors Ábrahám 3	Hideghéty Nándor 1
Böszörményi József 1	Hajda Margit 1
Böszörményi Andor 1	Hrotkó Sándor
Boczkó Kálmán 1	Izr. elemi népiskola Levice (adomány)
Bászel Jenőné 1	Irgalmas Nővérek Vel'ky Meder
Bálint József 5	Iván Károly 1
Bartal Júlia Hideghétyné 1	Jurdik Aladár 5
Barkó Béla 3	Khély Stefánia (5+1) 6
Cseh Zoltán	Kiss Flóris és Kissné 2
Csiba Mihály 3	Kiss Jenő
Csutor Mária	Kiss Nándor 2
Czurkó György 4	Kerekes Béla 8
Dóka István	Konratovich Jolán
Deme Lajos	Kuklay Zoltán 1
Dedinszky Tivadar	Kövesi Géza 1
Dudás Ferenc	Kara Ferenc 10
Dicskó József	Karsay Pál 1
Erdélyi Lajos	Kropacsek Imre 1
Erdélyi Pál	Kompan Károly 1
Fekésbázy János	Kovács Alajos (5+5) 10
Farkas István 2	Kovács Zsigmond
Fekete Kornélia	Kovács János 2
Fuhrmann J.	Kovács Gyula 2
Győrffy Lajos	Kaprinay Sándor 1
Gramantik Sándor	Khín Ferenc 2
Gonda M.	Kottárovits László
Göncsy Sándor	Kőrös Imre 2
	Kür Klára

Kuthy Anna 1	Reisz Gyula
Kertész Elenora 1	Stefanyák Róbert 1
Lencz György	Sándor Ferenc
Lóska Lajos	Simon Gábor
Leporisz László 2	Skerdiak Andrej 2
Lengyel János 1	Sexty József 1
Létray Béla 5	Szinger József
Lechner Rudolf	Sopko Eduárd
Lukács Gyula 1	Sipos Péter
Lakatos Anna 1	Skriba Gyula 2
Mihály Bálint 1	Somos Péter 1
Mikus Elek 5	Sillo Bálint 2
Morvay János 1	Szövő Emilia 1
Molitorisz Géza 1	Szimon Anna
Mehrly Antalné 1	Szemzőné Takács Erzsébet 2
Martsáné Kiss Júlia	Szabó Pál 1
özv. Martonné Uhlárik M. 1	Szállosi László
Marton Gyula	Szabó Eda 1
Molnár László	Szabó Gergely
Markos János 2	Szabó Lajos 2
Morvai Lajos	Soltész Károly 3
özv. Marton Árpádné	Svarba Endre
Majthényi János 4	Ezokoly Lajos
Máry József 1	Szokoly Lajosné
Magy. Tan. Háza Könyvkerek. (jutalék)	Takáts Margit 1
Mosonyi Ferenc 1	Takáts Olga 1
Németh János 1	Takáts Ilona 1
Nagy Mihály	Telkes Mikály 4
Nagy Ferenc 1	Ter Sándor
Nagy Béla 1	Török József
Nagy Vilmos	Tóth István 1
Nagyné L. Anna	Ujlaky József 2
Novák Mihály 1	Uherczky Géza 2
Niedermann Vilma 1	Uhlárik Mártonné
Ocsovay Imre 1	Vánkay László 1
Orosz József	Vásárhelyi Károly 2
Povársay László	Vitéz A. Kosice könyvk. (ajándék)
Pammer Borbála	Váry Endre
Palotay Anna (1+1) 2	Vörösné Táncos Júlia 1
Pethő Sándor 1	Vörös János
Polák Kálmán 1	Varga István 2
Pánczél Lajos 1	Vincze Ferenc 1
Róm. kath. iskola (ajándék) Nekije	Dr. Vargóczy János 1
Rádv Margit	Vigh János 2
Ruzička Sándor 5	Vizváry Vilmos 5
Réthy Lajos	Vasárhelyi István 1
Róm. kath. népiskola Deáki	Wolfmayer Ilona (5+1) 8
Rózsa Lajos 5	Zaemlye Péter
Rácz Lajos 1	Zubonyai Mária 1
Rajzák János 1	Zsolnay Béla 1

Az eddig befolyt jegyzési összeg 20 ezer korona. A jegyzések között még nem hoztuk azon készülő nagyobb jegyzéseket, melyek ágy, ill. szobaalaptíványokra vonatkoznak.

Felhívás. Az iskolaügyi miniszteriumból nyert értesülés szerint a tanítótörvény végrehajtásával egyidőben rendezik a nem állami tanítók jogi viszonyát is. Mivel előreláthatólag ekkor ismét szőnyegre kerül a természetbeni járandóságok értékelése, a kántori és preoránsi illetmények megállapítása, felhívjuk mindama Kartársainkat, kiket a fenti javadalmak megállapításánál, illetve megosztásánál sérelem ért, hogy azt központi elnökünkkel közöljék.

A főiskolát végzett polg. isk. tanárok régi sérelmük előtárása és a 104/26. törv. végrehajtási utasításának keretében történő reparálása céljából döntő lépésre határozták el magukat, melyben résztvesz egyesületünk polgáriiskolai szakosztálya is. Január 12-én há. omtagu küldöttség ment Prágába dr. Hodža Milán miniszterhez, hogy a végrehajtási utasítás kiadása előtt az utolsó órában is figyelmeztesse az érdekeltek nagy anyagi és erkölcsi sérelmeire. A küldöttség tagjai: Holly Antal és Wessely Lajos igazgatók és Somársky košicei tanítóképző intézeti tanár. A sérelmeket és a követelményeket terjedelmes memorandumba foglalták.

A polgáriiskolai kartársak reménnyel tekintenek a kihallgatás elé, mert nem hiszik, hogy ily szembetűnő sérelem és igazságtalanság megértelhető ne legyen.

A deputáció költségeihez egyesületünk polg. isk. szakosztálya 1000 Kcs-vel járult hozzá, így tagjaink egyéni hozzájárulására nincsen most szükség. Azok az érdekeltek, akik az egyesületünknek nem tagjai valamint a szlovák kartársak fejenként 20 Kcs-t tartoznak beküldeni a végrehajtó bizottság pénztárába: Sebestyén Árpád polg. isk. igazgató címére, Bratislava, Torna-u. 14-16.

Jövő számunkban az eredményről referálunk.

A Tanítók Háza könyvkereskedés (Bratislava, Fürdőutca 5.) értesítette Kovács Alajos kp. elnököt, hogy 1926. dec. 11-én a Tátra Banknál a Tanítók Háza számlája javára az 1926 27. tanévre előlegképen, a tanév végén történő leszámolás terhére befizetett 3600 Kcs-t, az egyesülettel kötött szerződés értelmében. Megjegyezzük, hogy csupán a tanítószágon múlik, hogy még nagyobb összegek is jussanak a T. H. alap javára.

A farsangi iskolai előadások során a kartársak ne fedkezzenek meg a Tanítók Háza alapjáról. Minden iskola tartza kötelességének, hogy a farsangon rendezzen egy előadást a T. H.

javára. Saját erőnkön és ügyességünkön múlik, hogy e nemes intézmény minél előbb megvalósuljon.

Értesítés. *Január 1-évei nyugdíjba vonult kartársaink figyelmét felhívjuk központi gyűlésünk egy régebbi határozatára, mely szerint, mint nyugdíjasok, ha egyesületünk tagjai óhajtának maradni, évi 40 K (féldíj) tagdíj ellenében kapják az egyesület hivatalos lapját, ha ebbeli szándékukat a központi pénztárnak bejelentik. Az évi 40 K tagdíj $\frac{1}{4}$ évi 10 K és részletekben fizethető. Közp. pénztár*

Felhívás. *Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy úgy a saját, valamint a központi pénztár költségeinek kimé-
lése szempontjából az 1927. évi tagdíjakat szíveskedjenek előleget részletekben a központi pénztárba befizetni. Központi pénztár.*

Az **Académia** könyvkiadó vállalat kiadásában megjelent Kovács—Osztényi féle hittankönyvek $\frac{1}{10}$ -a fejében 154 K $\frac{1}{2}$ -t fizetett be az Académia könyvkiadó vállalat közpon'ti pénztárunkba, mely összeg vételél ezúlon nyugtatja a központi pénztár.

A gútai (XV. ž) tantestület — ezt mások buzdítására külön is meg kell jegyeznünk — a Tanítók Háza részjegy jegy zésből igen dicséretes módon vette ki részét.

Külföldi pedagógiai művek. Kivánság merült fel tanítói közgyűléseken, hogy az Egyesület közbejárásával magyar pedagógiai munkák behozhatók legyenek Köztársaságunkba, a magyar tanító ság tudásának gyarapítására. Értesítjük az érdekelt kartársakat, hogy az itteni könyvkereskedők útján komoly és értékes pedagógiai művek, valamint más tudományos munkák is akadálytalanul megrendelhetők és behozhatók.

Az ifjusági könyvtárak gyarapítására vonatkozólag újból értesítjük az iskolák vezetőit, hogy a Referátushoz küldendő kérvény útján igen olcsón juthatnak használható ifjusági könyvekhez a szlovák vidékeken volt magyar iskolák megmaradt könyvtáraiból.

Újabbán befolyt adományok nyugtázása. Magyar Tanítók Háza alapra: Kőrös Imre Komáromszentpéter 150, Académiaól Kovács—Osztényi hittankönyvek $\frac{1}{10}$ -a fejében 154 K $\frac{1}{2}$. **Özv. árvaalapra:** Barthalos Józseftől, a nagyfödemesi iskolai eladás jövedelméből 250, Hábor Sándor Lučenec 70 K $\frac{1}{2}$. **Jogi Tanácsadó alapra:** Hábor Sándor Lučenec 30 K $\frac{1}{2}$.

Különfélék.

Az ember erkölcsi képességének kísérleti uton való kutatása.

Dr. Kiss Károly és Koleszár József előadásának kivonata.

Az ifjuság erkölcsi nevelése minden időben a legfontosabb pedagógiai feladatok közé tartozott, mindamellett az erkölcsi képesség fogalma ugy lényegében, mint eredetét illetőleg még ma is problematikus, az erkölcsi képességet alkotó tényezők ismeretlenek, sőt maga az erkölcs fogalma sincs pontosan meghatározva.

Azt hisszük, hogy az erkölcs fogalma mindnyájunk előtt ismeretes, pedig e feltevésből csak annyi az igaz, hogy ahányan vagyunk, annyiféleképen magyarázzuk az erkölcsöt s vita esetén mindenkinek sikerül önmagát meggyőznie arról, hogy a saját véleménye a helyes.

A kriminalisták, moralisták, pszichológusok és filozófusok *összes erkölcsi ítéleteinket erkölcsi érzelmeinken alapulóknak vélik* Ennek a megállapításnak azonban egy hibája és egy hiánya van. Hibája az, hogy az érzelmi motívumnak szinte speciális jelleget tulajdonít, ami lélektani ellentmondás, mert hiszen egy szemléletünk sincs érzelmi vonatkozás nélkül, sőt egyszerű érzékeléseink is bővelkednek érzelmi motívumokban. Nem képzelhetjük el lelki életünk egyetlen elemét sem érzelmi motívumok nélkül, mert lelki életünk minden kis alap-eleme vonatkozásban áll önünkkel. Érzelmeinknek tehát az erkölcsi képesség szempontjából speciális jelleget tulajdonítani nem lehet, mert az ebből a feltevésből származó logikai következtetések ennek ellentmondanak. Hiánya az, hogy nem mondja meg, mit jelent ez a szó »erkölcsi«, pedig ezáltal nyer jelentőséget a másik két szó: *ítélet-érzelem*.

Egyesek azt mondják, hogy az erkölcs a szabályok *összesége*, hogy az erkölcs szokás.

Ez nyilvánvaló tévedés. Az erkölcs nem lehet a szabályok *összesége*, sem pedig szokás, mert a jól bevált általános társadalmi szabályok és szokások csak addig emelkednek az erkölcs magaslatára, míg egy természetes vagy mesterséges átalakulás meg nem bontja ezt a társadalmi rendet s ennek folytán bizonyos szabályok, szokások tarthatatlannokká lesznek. Ekkor derül ki, hogy a szabályok, szokások egy része csak imitálta az erkölcsi jelleget s az új társadalmi rend megazilárdulása után a megszűnt szokások felett napirendre térnek az emberek. A régi szokásokról csak frott, szóbeli, vagy tárgyi emlékek maradnak vissza. Így vagyunk többek között pl. a rabszolgaság intézményével, a nők elnyomatásával vagy az emberevéssel.

De tévednek azok is, akik azt állítják, hogy az erkölcs fogalma meg nem határozható, mert az erkölcs korszakokonként folytonosan változó valami. Az erkölcs szabályai lényegükben változatlanok, hiszen ugyanazt tanítják ma is az iskolákban s a szószékeken, amit Mózes már 4000 évvel ezelőtt kőbe vésett.

Az erkölcsi szabályok változatlanságának bizonyítására elegendő egy

történelmi visszapillantás a múltba. Itt mindjárt egy magaslatos tanára, az Üdvözítőre hivatkozunk, ki mikor a farizeus megkísértette s azt kérdezte, »Mester, melyik a nagy parancsolat a törvényben?«, így felelt: »Szerecsd a te Uradat Istenedet teljes szívvedből, teljes lelkedből és minden erődből! Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: »Szerecsd felebarátodat, mint te magadat!«

Az indu Mahabharata ezt mondja: »Ne tedd senkinek azt, amit az nem akar, hogy vele megtörténjen: ez az igazság summája; más egyéb a hajlamokra bízható. Adásnál, visszafizetésnél, az öröm és fájdalom viszonylataiban a tetszés és nem tetszés megtalálja a maga irányelvét, ha az ember magát a mások helyzetébe képzei.«

Konfucius ezt mondja: »Amit nem akarsz, hogy veled megtörténjen ne tedd azt másnak sem.«

Augustinus ezt mondja: »Ugy cselekedj, mint másoktól elvárod, hogy veled szemben cselekedjenek.«

Kant erkölcsi szabálya így hangzik: »Cselekedj olyan alapelvek szerint, melyek egyszersmind általános törvényekül is szolgálhatnak.«

Benthám felfogása szerint »az erkölcs legfőbb követelménye a lehető legtöbb ember lehető legnagyobb jóléte.«

Amint látjuk tehát, az erkölcs *lényege és célja* évezredek óta egy és ugyanaz. Ha azonban a kifejezési formákat megfigyeljük, megállapíthatjuk, hogy a változatlan lényeg és végcél mellett, az erkölcs *feladatai* változnak a társadalmi viszonyok változásai szerint.

A Mahabharatában olvasható s a konfuciusi erkölcsi szabály *tilalomként* hangzik, mert műveletlen emberek *tudatlansága* ellen kellett küzdenie. Ezzel szemben az Üdvözítő, ki a Makkabeusok elvakult, véres felkelésének előkészítése idejében, a *gyűlölet* korszakában élt, *imperativusban* beszél s feladatául a *szerecsd* hirdetését s gyakorlását tekintette.

Megállapíthatjuk tehát, hogy az erkölcs *lényege, végcélja* változatlan, csupán az erkölcs *feladatai* azok, melyek korszakokként, a társadalmi viszonyok változásai szerint változnak. Csak az erkölcs feladatai azok, melyeket pontosan előírni nem lehet, melyekre vonatkozólag csak irányelveket lehet felállítani, ami azonban az erkölcs *fogalmának* a meghatározását nem zárja ki.

Drobisch megállapításából kiindulva, mely szerint az egyes ember morális felelősségének magítelésénél nem szabad őt *társadalmi* összeköttetéséből kiszakítani s izolálva tekinteni, mert a társadalom minden egyes tagja kisebb-nagyobb mértékben, közvetve vagy közvetlenül mások cselekedeteiért vagy mulasztásaiért magt is felelős, miután a társadalom minden egyes tagja erkölcsi szolidaritással áll egymással —, az erkölcs szempontjából az embert nem mint különálló egyedet, hanem mint a társadalom tagját kell tekintenünk. Ebből a felfogásból kiindulva erkölcsös az, aki a társadalomnak hasznos tagja. Az erkölcsi képesség pedig cselekedeteink eredményétől függ, mert ez lehet hasznos vagy káros a társadalomra nézve.

Ezen elgondolás alapján tehát az erkölcs fogalmát a következőképen határozhatjuk meg:

Az erkölcs az embernek, mint valamely társadalom tagjának, egyéni képességeitől (életkor, testi- és szellemi sajátosságok) függő s a társadalom érdekeinek megfelelő magatartásra és cselekvésre vonatkozó kötelezettsége.

A meghatározás első kitétele, mely explorációt igényel, az, hogy az ember

erkölcsi tekintetben mint valamely társadalom tagja jön tekintetbe.

Az emberiség államok szerint különböző társadalmi alakulatokat alkot. Az egyes államok keretein belül pedig nemzetiségek, vallás, foglalkozás, vagyon, rang, stb. szerint is egymástól elütő társadalmi alakulatok keletkeznek. Az ilyen társadalmi alakulatok összefoglaló hatása túl is terjedhet egy állam határain és nemzetközi, az egész világra kiterjedő lehet. Pl. a katolicizmus, az u. n. felső tízezrek, vagy a szervezett munkások társadalma stb. A különböző társadalmi alakulatokhoz tartozók előtt idegenek a másoknak erkölcsi feladatai, azok iránt megértést nem tudnak tanúsítani. Elegendő megemlítenünk a Japánban szokásos harakirit, a törököknél szokásos selyem zsinórt, vagy az áruló Riedl ezredes öngyilkossági esetét.

A meghatározás második kitételére vonatkozólag, mely szerint az *erkölcsi képesség az egyéni képességtől függ*, elég annyit megjegyeznünk, hogy senkitől sem lehet többet követelni, mint amennyit teljesíthet. Pl. ha nekünk most milliárdos adóslevelet mutatnának be kifizetés végett, nem is tudnánk komolyan venni, hanem nevetnénk rajta.

A definíció azon kitétele, mely a fogalom magját alkotja, hogy *t. i. az erkölcs a társadalom érdekeinek megfelelő magatartásra és cselekvésre vonatkozó kötelezettség*, melyreható megfontolást igényel.

A társadalom, mint minden intézmény, a művelődés előrehaladásával karöltve fejlődik. A fejlődés során a társadalom követelményei tagjaival szemben fokozódnak, de párhuzamosan növekednek a tagok igényei is a társadalommal szemben. A fejlődés menete lassú, de kétségtelen.

A fejlődés során időszakonként nagyszabású emóciók fordulnak elő. Ezek az emóciók alapján véve nem kívánatosak, mert utánuk átmenetileg rendszeren dekadencia áll be, sőt a történelem során látjuk, hogy társadalmi forrongások következményeként egyes társadalmi alakulatok elpusztultak. Az erkölcsi feladatai pontosan simulnak a társadalom fejlődéséhez. A társadalmi emóciókat nyomor követi az erkölcsi kötelek meglazulása. Az esetleg bekövetkezett társadalmi dekadenciára beáll az erkölcs süllyedése.

Vizsgáljuk meg e szempontból a világháború utáni állapotokat.

Láttuk, hogy az összeomlás után bekövetkezett szabadságmozgalmak a köz- és magánvagyon kiterjedt pusztításában nyertek kifejezést, majd tragikus lendülettel a kommun gyászos és majdnem végzetes lejtőjére siklottak. A történelem során is mindég így volt ez, a társadalmi emóciók során az erkölcs nem tudott aktív irányító b. folyást gyakorolni az eseményekre, hanem passiva simult azoknak lázas, belátást zavaró fordulataiboz.

Ez a tény azonban természetellenes. Lássuk csak, hogy miért?

Mitől függnek a társadalmi rendet érintő változások?

1. Külső, vagyis a diplomácia,
2. belső, vagyis a politika körébe tartozó tényezőktől.

Ad. 1. A külpolitikai tényezőknek megvan a maguk törvénye s azokat egyoldaluan megszüntetni nem lehet. Azok a szelektálódás törvényeinek következményei, melyek mint fiziológiai törvények örök érvényűek ugyan, de ható erejük az államok területe, népeségi és gazdasági viszonyai szerint korlátozva van.

Ad. 2. A politikai tényező rendszeren felelőtlen elemek terrorizmus, önző csoportosulásának mondható, mely bár leggyakrabban elvi alapon áll és jól szervezett, megfelelő előrelátással profilaktikusan lehet ellene védekezni.

A társadalmi rend változását okozó tényezők ezen korlátozottságával vagy megelőzhetőségével szemben az erkölcs kizárólag csak emberi képességektől függ. Az emberi képességek fejlődése azonban mindég messze megelőzi a társadalom fejlődését és az manapság, a rádió korában, szinte végtelenre tehető, tehát ezt lekintve, az erkölcs fejlődési lehelősege is ugyszólván végtelenre tehető s mint ilyen, kell, hogy felette álljon a végesnek, vagyis a társadalmi mozgalmaknak, sőt azokra irányító hatást kell gyakorolnia.

Miért nem volt képes az erkölcs ezt az irányító hatását a nagy társadalmi emóciók, pl. a világháború során kellőképpen kifejteni, következőképpen miért következhetett be az a nagy erkölcsi dekadencia, melyben élünk? — Azért, mert nem ismertük az ember erkölcsi képességének alkotó tényezőit s az emberiség erkölcsi nevelése nem kifejezetten az erkölcsi képességet alkotó tényezők irányában történt, hanem csak az értelem irányában tapogatózások alapján.

Miután az eddigiek alapján már tudjuk, hogy mi az erkölcs s tudjuk azt is, hogy az erkölcs alapja nem kizárólag *érzelem*, hanem főleg *értelem*, mégpedig az értelemnek az a funkciója, mely a cselekedet eredményeit mérlegeli: lássuk hogy *mik az erkölcsi képességet alkotó tényezői?*

Az önzetlen jellemet, mint a deterministák mondják, vagy a szabad akaratot, mint az indeterministák vélik, nem vehetjük kielégítő feltételnek, mert ha a kellő közül valamelyik az erkölcsnek lényeges alkotó tényezője lenne, nem volna köztük oly áthidalhatatlan űr, sőt a probléma nem volna többé probléma.

Azt mondtuk, hogy az erkölcs kötelezettség. Ha ezt igaznak ellogadjuk, akkor ebből önként következik, hogy e kötelezettségből eredő cselekedetek jelentősége azok *eredményétől* függ. Erkölcsi szempontból u. i. az eredménytelen kísérletnek semmi, vagy igen csekély jelentősége van.

Szándékos erkölcsi cselekedet eredménye azonos fizikai lehetőségek esetén egyenesen arányos az egyén cselekvési képességével. Cselekvés alatt akarati cselekvést értünk, mégpedig úgy külső, mint belső akarati cselekvést.

Mitől függ az egyén cselekvő képessége?

Az egyén cselekvő képessége az effektus (siker) ismeretétől függ.

Az effektus fizikai, éspedig dinamikai fogalom, értjük alatta a munka és idő egymáshoz való viszonyát.

Erkölcsi jelentőségű cselekedeteink eredménye függ elsősorban az egyén-cselekvő képességétől, melyet valentianak nevezünk és v -vel jelöljük. Ezt a v -t két tényező alkotja, mégpedig a munka l (labor) és a tőke c (capital). Ugy a munka, mint a tőke az időben érvényesül, azoz viszonylik. Erkölcsi cselekvéseink eredménye, effektusa tehát matematikailag így irandó fel:

$$\text{erkölcsi képesség} = \frac{\text{valentia}}{\text{tempus}} = \frac{\text{labor} \cdot \text{capital}}{\text{tempus}} \quad \text{röviden: } e = \frac{l \cdot c}{t}$$

Az erkölcsi effektus tehát egyenesen arányos a valentival (az egyén-cselekvőképességével) és fordítva arányos az idővel.

A folytatlagos matematikai levezetés eredménye azt mutatja, hogy az egyénnek a társadalomban való érvényesülése egyenesen arányos a társadalom által nyújtott cselekvési lehetőségekkel és fordítva arányos a társadalom tagjainak a számával, illetőleg az egyéni érvényesülés arányos az egyén cselekvési képességével s cselekedeteinek hasznosságával.

A további matematikai levezetés kapcsán további szabályok következnek, melyek azonban inkább már a politika számára bírnak jelentőséggel, az ethika-

számára csak az $e = \frac{1}{t}$ képlet bír fontossággal, mely arra tanít bennünket, hogy *A társadalom érdekeinek megfelelő cselekvésre való kötelezettségünkől eredő cselekvéseink jelentősége azok eredményétől függ, cselekedeteink eredménye pedig egyenesen arányos cselekvőképességünkkel és fordítva arányos az idővel. Ez a cselekedet effektusának törvénye.*

Erkölcsei képességünk tetteink effektusának ismeretétől függ (tetteinket megelőzőleg). Ez az erkölcsi képesség szabálya.

Mint a fenti képletből kitűnik, az erkölcsi képesség alkotó lényezői a munka, tőke és idő. Lássuk ezeket a lényezőket egyenként is.

A munka etikai szempontból bizonyos cél érdekében való szándékos, tudatos emberi működés valamely állapot megváltoztatását, vagy a megváltoztatás lehetőségét és módjait illetőleg.

Ez a meghatározás magában foglalja úgy a fizikai, mint a szellemi munkát. E működés abszolút értéke nem függ mástól, mint a régi és új helyzet közötti különbségtől. Például $A - B$. Mindegy, milyen uton jutottunk el A -tól B -ig, a végeredmény ugyanaz. Mindegy, akár gyárilag, akár kézi munkával készült el egy pár cipő, ha a minősége ugyanaz. A siker (effektus) szempontjából azonban lényeges, hogy mennyi idő alatt készült el és hányan működtek közre az elkészítésénél.

A tőkét illetőleg a matematikusok nagy figyelemmel és pontossággal kidolgozták a kamatozás és a kamatok tőkésítésének lehetőségeit, valamint a járadékszámítást. Ez azonban csak a pénzre vonatkozik, a pénz pedig csak egy része az ingó tőkének s értéke sem állandó. A tőkének erkölcsi jelentősége éppen változékonysága miatt van. A tőke lehet ingó vagy ingatlan. Abszolút nagysága az etikára nézve jelentőség nélküli, ellenben időbeli hatása a siker (effektus) szempontjából fontos. Pl. ha nagy összeget ad valaki jótékony célra de apró részletekben, hosszú idő alatt, akkor annak nincs látszata, számottevő haszna.

Az időt, mint erkölcsi képesség egyetlen közös nevezőjét többféle képen foghatjuk fel, mégpedig: 1. mint met. fizikai, 2. mint matematikai, 3. mint pszichológiai és 4. mint fizikai időt. Ez utóbbit ismét mint abszolút fizikai időt, melyet periodikus mozgásokkal mérünk és mint relatív fizikai időt, melyet mérhetünk adott vagy tetszés szerint felvett időmennyiség adott, vagy tetszés szerinti hányadosával, vagy pedig az abszolút idő tetszés szerinti mértékegységének egymásra halmozásával.

Az etikát csak a pszichológia által tárgyalt időszemléletnek a gondolt, fogalmi időre (mult és jövő) vonatkozó megállapításai, tehát a diszkrét idő érdeklí, de úgy gondoljuk, hogy ez sok tekintetben azonos a relatív fizikai idővel, csak hogy ez utóbbi fogalom az időt mint mennyiségileg megfogható és számításokra használható pozitív értéket mutat. Pl. életünknek fele, harmad-, negyed-része; napi 8, 12 óra munkaidő stb.

Az $e = \frac{1}{t}$ képletnek a konkrét életre való alkalmazására vegyük a legközelebbi multban lezajlott nagy társadalmi emócióit s hasonlítsuk össze a világháború előtti és utáni közállapotokat

A háború előtt a munka és tőke értéke állandó volt és békében az ember rendelkezésére álló élettartam s annak egyes fázisai (átlagban) szintén állandóak voltak.

Mi történt a háború kitörésekor?

Mindjárt a mozgósítás, a katonák bevonulása idején megingott az idő

fogalma. Az emberek kezdtek kétségbe esni, hogy a világ csak máától holnapig tart és igyekeztek kibaszni, kiélni a »mú«-t. Ez az ijedség és következményes élnivágyás, tobzódás, a harctéri balálozások és a további baronulások következtében még fokozódott. Láttuk, tudjuk, hogy how fellődött.

Az erkölcsi képesség temporális faktorának megindását csak hamar követte az egyik energetikai tényezőnek, a *munkának* a megváltozása. Ugyanis a férfiak hadbavonulása miatt sok munkára nőket alkalmaztak. Természetesen olcsóbban fizették a női munkást, mint a férfiét, de korábban is szokás volt. Miután így kiderült, hogy olyan munkát is elvégeznek a nők, melyet eddig férfiak végeztek, a férfimunka megbecsülése hanyatlani kezdett. Volt olyan megállapítás is, mely a látászat hatása alatt oda nyilatkozott, hogy a háboru megmutatta, mennyi felesleges ember van a világon, mert a hadbavonultakat női munkáerővel pótolni lehet, sőt a háboru által megkövetelt fokozott termelést is lehet produkálni a hadbavonultak segítségével nélkül. Amit láttuk és látjuk, a hadbavonultaknak is meg kellett dolgozniok, amiért »ingyen éltek«, sőt még ma is nyögjük annak a négy és fél évi »ingyenélésnek« a terhét.

A háboru után aztán teljes lelt a tőkének a válsága is, mely már a háboru alatt is kísértett, de erőszakos uton felarozlatták. A pénz rohamos elértéktelenedésével felborult a lelkek egyensulya, nem tudták többé tájékozni magukat az emberek, mit, miként és miért kell tenniök és lassanként beállott a teljes erkölcsi hanyatlás. Cselekedeteink és magatartásunk következményeit, tehát az effektust illetőleg teljesen elvesztettük tájékozódásunkat.

Ellelkesezőleg most, mikor a valuták stabilizálódtak, kezdenek jevulni az erkölcsi állapotok is. Munkahiány miatt az idő becse még kérdéses ugyan, a ledérkedésre, tobzódásra való hajlandóság még meg van az emberekben, de már hiányzik az eszköz, a pénz és lassanként, bármilyen kelleetlenül is. de hozzáfognak a komoly munkához.

Láttuk, mint világította meg az $e = \frac{f \cdot c}{T}$ képlet az általános erkölcsi hanyatlás okait, most lássunk példát arra, miként érthetjük meg egyes embereknek erkölcsi bollásait az említett képlet alapján.

Itt különbséget kell tennünk a nagyjában ép erkölcsi egyének alkalmi bollásai és fogyatékos erkölcsű egyének erkölcstelen cselekvései között.

Az ép erkölcsű emberek erkölcsi bollásait periodusos (alkalmi) erkölcsi zavarnak nevezhetjük és oka mindig ideiglenes erkölcsi gátlás. Ez igen gyakran fordul elő mindnyájunknál és jellemző rá, hogy utólagosan mindig nagyon megbánjuk. (Erkölcsei katzenjammer). Az ok mindig ugyanaz, hogy t. i. az effektus valamely tényezőjének az időhöz való viszonyát, néha azonban csak abszolut értékét félreismerjük. Olyanforma állapot ez, mint valami könnyű természetű elmezavar, melynek oka érzéki csalódás. Srámtalan helyzet lehetséges, a sok közül csak egy példát említünk.

Valaki a játék előre elhatározott szándéka nélkül unalomból, időöltésből vagy társasága kedréért kimegy a löversenyre, vagy a kaszinóba, ahol szerencséjáték folyik. Nincs szándéka játszani, csak nézi a játékot és magában lekicsinyli, lemosolyogja a játékosokat. Valamely játékosnak vagy több játékosnak jól megy, léltjére többszörös, vagy sokszoros tétet kap. Egyszerre azon veszi észre magát, hogy pénzt elveszi és »tréfából« tesz 5-6 néhány tétet. A többi magától megy. Akár nyer, akár veszít, mindegy, még rosszabb az első eset, mert akkor teljesen felborul lelki egyensulya, mikor tapasztalja, hogy tőkéje félperc leforgása alatt megsokszorozódik, holott a gya-

korlati életben évek sora alatt is legfeljebb kélszeresére nő a pénz a kamatokkal és a kamatok kamataival tőkésítve. Mi volt eltévelyedésének közvetlen oka? *Semmiestire sem érzelem, hanem az effektusról való fogalmának a megzavaródása.*

Vannak súlyos büntetteknek is a fentiekhez hasonló okais itt klasszikus példának kínálkozik a Léderer házaspár esete. Ha Lédererek megmondották volna azt, hogy az a hetven millió, amit Kudelkától elraboltak, nem több, mint Léderer két évi fizetése, melyhez hasonló összegeket apránként ez előtt is már többször elherdáltak, tudhatták volna, hogy a hetven millió koronai elherdálása után — amiből gyors iramban hozzáfogtak — ismét nélkülözésnek néznek előbe. Az pedig kétségtelen lehetett előttük is, hogy ha a büntett egyetlen egyszer kiderítellen maradt volna is, másodsor, vagy harmadszor nem lehetett volna megismételni anélkül, hogy az titokban maradt volna. E büntett után megdől a bűnösök gonosz indulatáról táplált általános vélemény. Ez esetben teljesen igaznak lehet elfogadni Léderer anyjának azt a kijelentését, hogy fia szelíd, engedelmes gyermek volt, mert épen engedelmessége révén volt rávehető a büntett végrehajtására, melynek tervezője Schwarcz Mari, a csekevényes intelligenciájú és teljesen műveletlen, fényűzésre vágyó biszterika volt. A hulla megnyuzásából és feldarabolásából elvetemültségre, vadállatiasságra következtetni tévedés. Akkor már kényszerhelyzetben voltak, a büntett nyomait okvetlen el kellett tüntetniök. *Az egész esetet az effektus és a következmények teljes ignordálása jellemzi és semmi más.*

Az alkalmi bűnözést, bármilyen nagy jelentőségű legyen is a kár, mely belőle származott, teljesen el kell különíteni az erkölcsi fogyatékosaságtól, még ha az erkölcsileg fogyatékosok nagy telkészségéből néha nemcsak az egyétre, hanem a társadalomra nézve is ideiglenes, vagy látszólagos előnyök származnak. Teljesen igaz Sokratesnek az az állítása, hogy: »Jobb az olyan ember, aki tudatlanságból követ el rosszat, mint az, aki tudatlanságból követ el jót mert ezt nem lehet tudatlanságáról meggyőzni és nem is lehet megjavítani.«

Az erkölcsileg fogyatékos egyént teltei lehetőségének és teltei eredményének teljes tudatlansága és ennek alapján csökkent tevékenység vagy feltűnő teltrekészség jellemzi. Mindenütt ott van és mindenbe beavatkozik a ha szerencséje van, díszes pozícióhoz és hatalomhoz juthat, de abból a társadalomnak csak rövid tartatáu és látszólagos haszna származik, valamint az erkölcsileg fogyatékos egyéneknek magának is.

Elvünk igazolására szolgáló kísérleteink arra irányultak, hogy vajjon a kísérleti alanyok telteik eredményét kifejező bányados $\left(\frac{Ic}{Ic}\right)$ faktorainak egymáshoz való viszonyát kellőképen ismerik-e? E célból először a fiatalokruak fogházában büntetés végrehajtás alatt álló, erkölcsileg fogyatékos ifjakon *egyéni* kísérleteket végeztünk. Ezek a kísérletek kissé hosszadalmasak, mert szükség esetén a kísérlet megelőzte vagy követte az intelligenciavizsgálat Binet-Simon-É tes rendszer szerint.

Vizsgálat tárgyát képezte, hogy a kísérleti egyén ismeri-e teljesítő képességét? Kérdésekre kellett felelniök, de amennyiben lehetséges volt, a tényesökkel kapcsolatos feladatokat végeztettünk is velük és utólagosan kritikát kellett gyakorolniök a teljesítést illetőleg. A lehető legegyszerűbb feladatokat adtuk. Egyenként ugyanazon lemért távolságot kellett megbecsülniök, kérdés volt, mennyi idő alatt teszik meg lépésben, futva, azután végezték a feladatot és megbecsülték az időt, melyet a teljesítmény igénybe vett. Felteztük

a kérdést, hány nap alatt mekkora utat tudna megtenni gyalog és mekkora utat tudna megtenni kifáradáig a kísérleti egén. Életterveket készítettünk velük, életrajzukat elmondattuk, továbbá fellettük a kérdést, gondoltak-e arra, hogy idő is van a világon, sőt, hogy az idő értékes és hogy sok időt elteközöltek. Szakmunka, szellemi munka teljesítőképességüket illető tájékozottságukat is vizsgálat tárgyává tettük.

A kísérletekről felvett jegyzőkönyvek adatait nagy, összefoglaló, színes kimutatásba foglaltuk össze, melynek részletes ismertetése e lap rendelkezésére álló terjedelmét meghaladja, éppen ezért csak azt jegyezzük meg, hogy ez a kimutatásban foglalt kísérleti eredmények élénken és szemléletesen bizonyítják tételünk helyességét.

De szembeötlően igazolják tételünk helyességét a *tömegkísérletek* eredményei is.

Mivel az erkölcsi képesség foka — mint a fentiekből kitűnik — az értelmi képesség fokával egyenes arányban áll, a tömegkísérletek számára alkalmas kísérleti sémákat a kísérleti anyag értelmi színvonalához kellett alkalmaznunk. Ennek megfelelően 8 mesezerű elbeszélést szerkesztettünk, mégpedig egyet az elemi iskolások, egyet a középiskolások és egyet az intelligens felnőttek értelmi színvonalához alkalmazva, melyek mindenike az energikai és temporális tényezőkre vonatkozó feltűnően téves effektusokat tartalmaznak azzal a feltévéssel, hogy azokat az erkölcsileg normális egyéneknek észre kell vennük, mivel ezekről feltételezzük, hogy a tettek effektusait ismerik.

A kísérleti sémák közlésétől helyszűke miatt eltekintünk, csupán azt jegyezzük meg, hogy az I. sémában 6 energetikai, 2 temporális, a II-ban 7 energetikai és 4 temporális, a III-ban pedig 5 energetikai és 9 temporális jellegű téves effektus van.

A tömegkísérleteket elemi iskolai ismeretekkel bíró erkölcsileg fogyatékos bűntetés végrehajtás alatt álló ifjakon, elemi iskolai ismeretekkel bíró normális gyermekeken, középiskolai ismeretekkel bíró bűnöző ifjakon és normális erkölcsű középiskolai tanulókon végeztük.

A vizsgálati jegyzőkönyvek adatait a négy tagozatnak megfelelően készített négy nagy táblázat és egy összehasonlító grafikon tünteti fel szemléletesen.

Ha figyelembe vesszük a táblázatokból szemünkbe álló azokat a feltűnő különbségeket, melyek a normális és fogyatékos erkölcsű egyének kísérleti eredményei között mutatkoznak, nemcsak az $\frac{1, c}{t}$ képlet számításba vételének igazolását látjuk, hanem az egyes téves effektusok fel nem ismeréséből arra is következtethetünk a normálisoknál, hogy erkölcsi nevelésüknek az erkölcsi képességüket alkotó mely tényező vagy tényezők irányában kell haladnia, a fogyatékos erkölcsűeknél pedig arra, hogy fogyatékoságuknak oka mely tényező vagy tényezők ismeretének hiányában keresendő.

Az energetikai tényezők közül a laborálisnak a hiánya jellemzi a tuncakat, lustákat, közveszélyes munkakerülőket, kiknek tehát tevékenységi ösztönét kell fejleszteni, munkára nevelni kell őket. A capitális tényező hiánya az élvhajászókat, tolvajokat, sikkasztókat, általában a vagyon elleni delictumokkal terheltet jellemzi, míg a temporális tényező hiánya feltalálható a befolyásolhatóknál, kiknél a kezdeményező erő hiányának, kapkodásnak, merész vállal-

kozásnak, mértéktelenségnek a jeleit látjuk.

Az elemi iskolai ismeretekkel bíró erkölcsileg fogyatékosak kiértelti eredménye minimális értékű a ugy értelmi, mint erkölcsi képességeikre jellemző. Ezeknek a 16–22 éveseknek értelmi képessége már az elbeszélés visszaadásából is következtetve, alatta marad a hasonló műveltségű 7–12 éves normálisak értelmi képességének s erkölcsi képességük is hasonló különbségeket mutat. Mig 26 erkölcsileg fogyatékos csak 5 laborális és 6 capitális tényezőre reagált; addig 18 normális 10 laborális és 15 capitális tényezőt vett észre. Mig az előbbieket a temporális tényezőket kivétel nélkül mind figyelmen kívül hagyták, addig az utóbbiak a temporális tényezőre reagáltak. Ez az eredmény az erkölcsileg fogyatékosak felismert 11 energetikai tényezőjének az erkölcsi képesség szempontjából való értékét is illuzórikussá teszi, mert ha a munka és a pénz értékének az ismerete nem áll viszonyban a közös nevezővel, az idővel, akkor az a cselekedet sikere, célszerűsége szempontjából értéktelen. A felismerett 11 energetikai tényező is valószínűleg már az intézeti nevelés eredménye, amint hogy az intézeti erkölcsi oktatás eredménye az a tételes erkölcsi szabály levonása is, mely az effektusok teljes figyelmen kívül hagyása mellett különösen a képmutatónál, ravaszoknál ilyen kijelentésekben nyilvánul meg: »Tanulásgos történet miránk nézve.« Ez a mese valóságban megtörténhetett. »Ezen a mesén lehet okulni« stb. Nagyon valószínű, hogy az ilyen, az erkölcsi képesség alkotó tényezőinek hiányában leledző, csak a tételes erkölcsi szabály: reflexszerűen recitáló gyermeknek azok, akik az intézetben mutatják a jót, de kikérvülve a szabad életbe, újra bűnözni fognak. A kísérletek azt is mutatják, hogy az erkölcsi fejlődés útján levők általában előnyösebben értékelik az exkluziókat, mint a kevésbé jó magaviseletűek hanyagok. Még a normálisak közül is jók jobb eredményt adnak, mint a rosszak.

A középiskolai ismeretekkel bíró erkölcsileg fogyatékosak és az ugyanilyen műveltséggel bíró normálisak eredményei a normálisak javára még feltűnőbbek. Mig 12 erkölcsileg fogyatékos 17–24 éves fiatalkoru 10 laborális, 8 capitális és 20 temporális tényezőre reagált, addig 34 7 13 éves normális, 48 laborális, 70 capitális és 53 temporális tényezőt vett észre. Itt feltűnő az erkölcsileg fogyatékosaknál az idő értékelésére vonatkozó jó eredmény, de meg kell jegyeznünk, hogy a 20 temporális tényező közül 8-at egyetlenegy fiatalkoru adott, ki értelmileg igen jól fejlett s erkölcsileg is megjavultnak mondható. Azt a sikkasztást (a capitális tényezőt nem vette észre), mely miatt rövid idejű, mindössze 6 hónapi szabadságvesztés büntetésre lett elítélve, már régebben követte el s azóta állandóan kifogástalan magatartást tanusít. Ugyanez a fiatalkoru egymaga az összes laborális tényezőket is észrevette. A többi 11 fiatalkoru, kik gyilkosság, rablás és más súlyos bűncselekmények miatt 8–10–15 évi szabadságvesztés büntetésre vannak elítélve, mindössze 6 laborális, 1 capitális és 12 temporális tényezőt adtak.

A középiskolai ismeretekkel bíró normális gyermekeken végzett kísérletek általában kiváló jó eredménye élénken bizonyítja az $\frac{1}{t}$ képlet számításba vételének helyességét, de bizonyít emellett is, hogy az erkölcsi képesség az értellemmel és a korrallal fejlődik, mert a korban fiatalabbak s az értelmileg gyengébbek aránylag gyengébb eredményt adtak a korban idősebbekéhez s az értelmileg fejlettebbekéhez képest. Ebből önként következik, hogy a gyermekeket az erkölcsi képesség alkotó tényezőinek irányában gyakorolni is kell, mert csak a birtokába a gyakorlat, nem pedig a pusztán elméleti tanulás által lehet jutni

Mint érdekességet meg kell említenünk, hogy a munkának idővel s az időnek munkával való mérésére vonatkozó léves effektust a 34 gyermek közül egyetlen egy sem vette észre, sőt 4 még nagyobb lévedéssel felelt rá. Önként következik ebből, hogy ezeknek a gyermekeknek ebben az irányban való tanítása, nevelése szükséges.

Az erkölcsi képesség alkotó tényezőinek ismerete által önként kínálkozik a módszer, mellyel mi pedagógusok határozott irányban eszközölhetjük az erkölcsi nevelést, melyet eddig csak empirikus tapogatódzások alapján több-kevesebb eredménnyel végeztünk.

Az $\frac{l \cdot c}{t}$ képlet számításba vétele alapján az erkölcsi nevelés az erkölcsi képességet alkotó energetikai és temporális tényezők irányában fog haladni.

Mielőtt tovább mennénk, megjegyezzük, hogy egy s kiváló pedagógusok, mint dr. Ozoray Frigyes, Nagy László, Urhegyi Alajos, Domokos Lászlóné Füzési Márton, a híres slójdbarát és sokan mások, az erkölcsi képesség energetikai tényezőjét, a munkát, mint az eleven erő fejlesztését tapasztalati alapon igen élénken követelik a nevelésbe belevinni, sőt az összes iskoláknak munkaiskolákká való átalakítását követelik. Nem lesz édeklően hivatkozunk a kriminalistáknak arra az igen szerencsés felfogására sem, mellyel a javítóintézetekben, a fiatalokúak fogházában s a felnőttek büntető intézeteiben, tehát az erkölcsileg fogyatékos egyéneknél a munkát kötelezően bevezették, de bizonyára még nem abban a tudatban, hogy a munka az erkölcsi képesség egyik alkotó tényezője.

Most, hogy már tudjuk azt, miszerint a munka az erkölcsi képesség egyik alkotó tényezője, ezt a tényezőt tudatosan és tervszerűen kell beállítanunk az egész vonalon az erkölcsi nevelés szolgálatába. Figyelemmel kell lennünk főleg arra, hogy a munka ne legyen pusztán foglalkoztatás, hanem szorosan kapcsolódjék bele a tanítás és nevelés szolgálatába, fejlessze a munkaképességet, a munkakészséget, tanítson meg a munka szeretetére, a munka megbecsülésére, a munkabíráásra, munkabeosztásra, a produktív munkára, a munkából fakadó javak értékelésére s ezeknek az életben való helyes alkalmazására, nemkülönben pedig a munkának ez időhöz való viszonyítására.

Nagyon találóan mondja dr. Ozoray Frigyes egy előadásában: »A munka iskolája módszeres követelmény, mely az iskolában a mainál nagyobb szellemi aktivitást, produktív munkát kíván. Követeli a tanítás anyagának a gyermek fejlődési fokához való hozzáigazodását és igyekszik a kézimunkát az egyfárgyak keretébe bekapcsolni, mert ez a tanulók cselekvési hajlamait kielégítheti, benne rejlik nevelő értékénél fogva a *szociális érzést fejleszti, a jellemes szilárdítja, a testet pedig izmosabbá teszi.*«

Míg a munkára való nevelés alkalmazására vonatkozó törekvést az egész vonalon érvényesülni látjuk, addig az erkölcsi képesség másik energetikai alkotó tényezőjével, a pénzzel, mint potenciális energiával való helyes bánásmódra a nevelés során érdeme szerinti komolysággal jóformán nem is gondoltunk.

A pénzzel való helyes bántani nem tudás, vagy épenséggel az ezzel való könnyelmű bánásmódra való szoktatás sok erkölcsi eltévelyedésnek az előidézője. Gyakran volt alkalmunk látni bűnöző ifjaknál a pénz értékének, valamint a pénznek az időhöz való viszonyának helytelen ismeretét, mint a bűnözés kizárólagos okát.

E tekintetben, főleg a cselekedtetés szempontjából az iskolánál még fon-

tosabb szerepe van a családi nevelésnek, de a tapasztalás szerint a legtöbb esetben a családban maguk a szülők járnak elől rossz példával. Gondoljunk csak a hiú, pazarló, tetszelegni vágyó anyákra, akik erejükön felül költenek, fedezetnélküli adósságokat csinálnak; vagy azokra az apákra, akik keresetüket elhisszák s anyagi, következképpen pedig erkölcsi romlásba viszik a családot.

Gondoljunk azokra a szülőkre, kik gyermekeiket akár hiúságból, akár túlfokozott szeretetből fölöslegesen sok pénzzel látják el anélkül, hogy a kapott pénz hova fordításáról pontos elszámolást kérnének, költségeiket ellenőriznék s óvnák őket a pénzpocékolástól. Az ilyen gyermek nem fogja tudni munkáját pénzzel mérni, nem fogja tudni pénzét időre beosztani s hogy az így előálló s feltűnően mutatkozó deficitet kiegyenlítsse, nem fog visszariadni a lopástól, sikkasztástól, sőt a gyilkosságtól sem. Ezzel szemben a pénzzel való helyes bánásmódra nevelt gyermek erkölcsös s a takarékos, tisztességes, munkás, beosztott életre érez hajlandóságot.

A pénzzel való helyes bánásmódra, a munkának pénzzel s a pénznek munkával való mérésére, a pénznek időre való beosztására vonatkozó nevelésnek tehát már a családban kell kezdődnie, a jövő iskolája pedig kell, hogy ebben az irányban a gyermekeket céltudatosan nevelje, tanítsa épen úgy, mint bármely más tantárgyra. Erkölcsös ember csak az lehet, aki tudja azt, hogy a pénz erő, agyat, tehetséget, fiatalságot, vért, verejtéket ér.

Amint az eddigiekből látjuk, az erkölcsi képesség energetikai tényezőknek a nevelésben való ösztönözhető alkalmazását többé-kevésbé a múltban is megtaláljuk, azonban a képlet nevezőjéről, a temporális tényezőről, vagyis az időről, annak az energetikai tényezőkhöz való viszonyáról, az erkölcsi nevelés szempontjából vett fontosságáról még nem igen volt alkalmunk hallani. Itt legfeljebb ismét a kriminalistákra hivatkozhatunk, kik már a legrégebb időkben is igen szerencsésen megtalálták a büntetés módjában a fogság alkalmazását. Igaz, hogy előtűk csak a megtorlás volt a cél s arra nem is gondoltak, hogy az egyén idejének korlátozásával, a kalodával, elzárással, fogsággal nemcsak a megtorlás kérdése van megoldva, hanem egyúttal hathatós erkölcsjavító módszert is alkalmaznak.

A morális inszaniásoznak az idő mennyiségéről feltűnően hibás fogalmait vannak s valaki erkölcsi tekintetben minél közelebb áll a normálishoz, annál jobban tudja értékelni s becsülni az időt. Csak nemrégén állott nevelésünk alatt egy mérnöknek a fia, kinek bűnözését szociális okok nem idézték elő, értelmileg is jól fejlett volt, a kodifikációs erkölccsel is tisztában volt hiszen a szülői háznál s az iskolában (5 reáliskolai osztályt végzett) is megfelelő nevelésben részesült, agyidegrendszerbeli elváltozások sem voltak jelen. Vizsgálódásunk során rájöttünk arra, hogy az ifjú keltős életet élt s szülői csak akkor tudták meg a valóságot, mikor a fiú már a bűnös éjjeli élet fertőjében mélyen el volt merülve.

Az idő mennyisége tekintetében ferde fogalmakkal rendelkezők nem is mervén az időt, tehát vagy gyorsan akarnak élni s ennek érdekében minden élvezetet egyszerre akarnak megszerezni s az erre vezető eszközökben nem válogatósak, vakmerők, bűnös dolgokra is képesek, beletapnak s órák alatt akaróknak elvégezni olyan dolgot, mely erejüket, képességüket meghaladja s esetleg csak napok alatt teljesíthető, — vagy pedig ellenkezőleg, kis, könnyűszerrel csak napok alatt teljesíthető dologhoz nem mernek hozzáfogni, mert túlbecsülik, egy napi munkát is úgy néznek, melyet két hétig sem lennének képesek elvégezni. Az idő

fogalmával tisztában nem levő egyének a való élet követelményeinek megfelelni nem képesek, munkaképességük minimális, sőt értéktelen, a pénz értékét nem tudják megbecsülni s így folytonosan összeütközésbe kerülnek a normális társadalmi renddel, mert tetteik effektusát nem ismerik, vagyis erkölcsileg fogyatékosak.

A temporális tényezőre való ránevelés már maga a rendszeres iskoláztatás is, mert az órához szabott pontosság, vagy az internátusok és katonai lakatanyák előírt s szigorúan betartott napirendje szoros összefüggésben van az idő helyes értékelésére való ráneveléssel. Hogy már ennek is vannak előnyei, az kitűnik abból, hogy sok szülő lékezhetetlen gyermekének megfélemezésére mint ultima rációt, az internátusi nevelést választja. Vagy hány u. n. falurossza a katonaságtól teljesen megváltozva, megjavulva tér bába falujába. A javító-nevelőintézetek, fiatalkoruak fogházai, sőt a felnőttek számára szolgáló büntető intézetek a maguk megszabott idő- és munkabeosztásával már erkölcsjavító hatásukat.

A jövő nevelésének tehát az idő értékelése szempontjából céltudatosan és tervszerűen kell haladnia. Legyen a nevelés alatt álló gyermek minden ideje pontosan beosztva, a megkövetelendő teljesítmények arányban legyenek a rájuk fordítható idővel s minden teljesítmény elvégzését a vele arányban álló idő alatt követeljük meg. Minden idő céltudatos, pontos megszámlálására a gyermek figyelmét fel kell hívni s teljesítményét önmagával ellenőriztetni kell. Valamely munka elvégzésére se túlságosan hosszú, se túlságosan rövid időt ne szabjunk s az időt mindenkor alkalmazzuk a korral, értelemmel és begyakorlással való haladáshoz.

Általában pedig az erkölcsi képesség alkotó tényezői irányában való begyakorlás oly intenzív legyen, hogy a nyomában fakadó erkölcsös cselekedések valósággal ideomotorikusakká váljanak.

Annyi lény, hogy a kodifikált erkölcsi tanítást meg kell előznie az erkölcsi képesség alkotó tényezőinek irányában való gyakorlati erkölcsi nevelésnek, mert csak az erkölcsileg helyes irányban begyakorolt idegpályák birtokában képes a fejlődő egyén az erkölcsi tanításokat nemcsak megtanulni, hanem a meggyőződés erejével követni is. Valaki cselekszi a törvényt és úgy tanít, az a menyeknek országában nagy létszen -- mondja az Üdvözítő, melyhez hozzáfűzhetjük még, hogy valaki cselekedeti a törvényt s úgy tanít, az célhoz fog jutni.

Mindenesetre az elméletek a gyakorlaton kell felépülnie, hiszen igen sok bűnöző egyén nagyon jól ismeri, még recitálni is tudja az erkölcsi szabályokat, sőt ha önző érdekei úgy kívánják, mutatni is tudja, hogy azok szerint él és cselekszik s innen ered az emberekben való oly gyakori csalódás. Még azt is merjük állítani, hogy a legtöbb általában erkölcsösnak ismert és elismert egyén erkölcsös magatartásának oka a büntető törvénykönyv, mely ha netán csak egy napig is nem köteleznél, erkölcsi kitenyészekre képes volna.

Az erkölcsi képesség megismert alkotó tényezőinek ismerete alapján, az ezek irányában való neveléssel fogjuk elérni pedagógiai id-átunkat, az olyan embert, akit Nagy László az öntegyelmzés szabályozó erejével megáldott, az önzetlenség színvonaláig emelkedett, a külső befolyásoktól függetlenül gondolkodó és cselekvő társas emberi lénynek ismer.

Pályázat. A medvei római kath. iskolaszék pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Javadalom: lakás, 10 hold föld, kb. 20 mm. búza, államsegély. A pályázat január 25-ig a balonyi plébánia hivatalba küldendő. p. Balony. É. XV.

Csata után...

A szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület zászlóját belepi a por. Még nem kerül a múzeumba a régi hadi emlékek és egyéb emlékek közé, de selymes vásznát, már kikezdi a moly s ha az első, apró javításokat el nem végezzük rajta, nemsokára csak: voltunk.

Miért, hogy e zászló eltemetve a sarokban fekszik? Miért, hogy nem lobog a mindennapok harcoló porondján és nem lengeti magasra az idő, a huszadik század szele?

Messzire menő története lenne e tespedésnek.

De, ha az új, ezerkilencszázhuszonhetedik esztendő élébe nézvén, latolgatjuk az elmúlt eseményeket, kevésbé csodálkozunk, mert ennek az Egyesületnek a zömét azok a felekezeti tanítók teszik, akiknek az államiakéval egyenlő fizetése megint csak provizórikus, akiknek nincsen pontosan körvonalazott szolgálati pragmatikájuk, akik talán júniusban új lörvényt is kapnak, de talán semmit sem kapnak.

Esztendők munkájában, sokesztendős várakozásban, meddő küzdelmekben, annyit elért ez a felekezeti tanítóóság, hogy munkájukat papíron és formailag egyenlőnek ismerték el az állami tanítók munkájával. Igaz, hogy az elismerés anyagi oldala csak a következő hetekben lesz még csak provizórikusan is elintézve, de hiszen maguk az állami tanítók sem elégedettek az fizetési beosztással, aminek legekleatásabb példája a temérdek fellebbezés.

Most aztán: legyen produktív munkára képes egy egyesület, mely csak erősen decentralizált munkamegosztással képes egyébként is dolgozni, legyen munkára képes akkor, amikor, tagjainak kilencven százalékka — és joggal! — elvesztette, kiadta utolsó gramnyi energiáját, kívánjuk mi és kívánják mások, hogy az új methódikai utasítások paedagógiai ujdonságok, a rengeleg szervezési lehetőség érdekelje azokat, akik sorsukban alig, hogy máriholnapra biztosak.

Egy csatát elveszítettünk, nagyon nagy csatát. Kívánhatja-e valaki, hogy egy vertes hadsereg úgyszólván hónapokon belül kiheverje a csapást?

Igaz, a legnagyobb hiba abban rejlett, hogy erőnk különböző politikai pártok támogatásában szélforgácsolódott s ma olyan egymástól eltérő politikai vágányon haladunk, hogy az egység szinte alig képzelhető el.

Pedig amíg meg nem lesz a *tanítóegység, a gazdasági és*

erkölcsi alapért dolgozó tanítópolitika, addig pihenhet a zászló, mert nem tömörülnek alája löbbé az öt-hat év előtti lelkes front-harcosok.

Mert ezeknek a lelkesedéssel messziről és messzire indult harcosoknak nagy százaléka megsebesült a különböző frontokon és csak a még mindég munkabíró orvosok segítségével térhetnek vissza az arcvonalba.

Most ezeken az orvosokon, a lelkes, energiájukat még nem vesztett tanítótestvéreken van a sor, hogy sokszáz elgyengült testvért megmentsenek az egységnek s ezáltal a biztosabb, új életnek.

Farkas István.

A „Diogenes” c. társadalomtudományi, filozófia és természettudományi szemle kiadóhivatala 30 magyar tanítóknak ingyen megüldi a lapot, ha arra reflektálnak. Aki igényt tart rá, jelentse be címét a Komensky könyvkiadó vállalat Bratislava (Füredő-u. 5.) igazgatóságánál

A nyolcosztályos népiskolai tanterv késedelmes megjelenésének kérését már egyszer szóvá tettük. A kis iskolatörvény 1927-re imperative rendeli el a betedik osztály bevezetését, de megengedi korábban is ott, ahol akadály nélkül lehetséges. Ma már számos népiskolának van hét osztálya, de tanterve nincsen. A tanítás teljesen öletszerű, mert a tankönyvek is hiányzanak. Ez az állapot úgy a tanítósnak, mint a tanfelügyeletnek már az undorig kényelmetlen. Pedig a tanterv kész s június ó. a fekszik Prágában. Már csak félesztendő választ el minket a következő iskolától. Ha rövidesen meg nem jelenik a tanterv, tiszúrá felfordulás lesz a törvényesen kötelezett betedik osztály bevezetése.

Bratislava nagymegye tanítóóságát a zsupatanfelügyelőség vezetői kérdése igaztja. Amióta Balló országos tanfelügyelő lett, a helye betöltetlen s Miskóczy, a nyitrai tanfelügyelő csak átmenetileg vezeti a megye iskoláit. Több jelöltet emlegetnek s ezek közül Bučenec Dániel kétségtelenül a legkomolyabb kandidatúra. Volt idő, amikor mint kerületi tanfelügyelő mind a három bratislavi kerületet vezette (I., II., III.) s így egyik legjobb ismerője az itteni iskolaállapotoknak. Bučenec ma a kassai tanfelügyelőség központi vezetője.

A nyugdíjas tanítókra és tanító özvegyekre alaposan ráijesztett a referát számvevősege, amikor rendes élvezményük helyett csak a békebeli alapévezményüket folyósította. Ki-ki 60—200 koronát kapott most — január elsejére, a lakbérnegyed idejére. A szegény aggok (némelyike már a 80 felé tapossa az élet göröngyös útját) persze már rémülöztek. Szaladtak (azaz csak tipegtek topogtak) főbör-fához. A kormány az utalással egy kissé megkészt a referátus pedig nem likvidált mást mint a magyar törvényeken alapuló illetményt. Szerencsére az ijedség is elmúlt, mert időközben kifizették az elmaradt illetményt.

Nyugdíj-praxizis. Mintha már megirtuk volna egyszer régen, de persze hatástalanul. Nálunk a zajtalan írás nem hat el a kérge szivekhez, hanem csak a dörgő fenyegetés; de ez a módszer nem áll rendelkezásunkra, Azért

megírjuk újra és valószínűleg ma sem utoljára. Megírjuk, hogy nem igazolható az a prakszis, hogy a tanítónak előbb szünetet kell adni a fizetését mielőbb folyósították volna nyugdíjárandóságát. S e két cselekmény között, amelynek még legrosszabb esetben is egybe kellene esnie, sokszor hónapok telnek el. Miképpen segítsen magán a szolgálatában megrokkant néptanító? Ha nemállami tanítóval történik meg, az eset enyhébb természetű. Tulajdonképpen kenyéradója a község, az egyház, van tehát hová fordulnia, onan kaphat rövid lejáratu kölcsönt, előleget. Az előtünk fekvő panasz esetében állami tanítóról van szó. Novemberben nyugdíjazták, de a vezérpénzügyigazgatóság, máig sem folyósította nyugdíját. Miért nem ad az iskolareferátus előleget, vagy miért hagyják meg az állami tisztviselők nyugdíjkezelését a vezérpénzügyigazgatóság hatáskörében? Avagy csak az aktív tisztviselővel, »nemzetnapszámosaival« szemben érez az állam kötelezettséget, a nyugdíjasok semmiféle kiméltre már nem tarthatnak igényt?

A főiskolát végzett polgári iskolai tanítók újabb, elhatározó lépésre szánták el magukat. Szlovákok és magyarok most egyértelműen járnak el a közös végrehajtó bizottság Pozsonyban elhatározta, hogy Vesely Lajos rimaszombati, Holly Antal bratisl. igazgatókat és Somvársky kassai képezdei tanárt Prágába küldi a tanügyi miniszterhez vagy ha szükségét látják a köztársasági elnökhöz döntő kihallgatásra. A szlov. polgári iskolai tanárokat Prága részéről oly megelégedéssel fogadják, hogy a hangulat körükben már elérte az elkészültséget kulminációs pontját.

Reformhírek. A folyó nemzetgyűlési ülészakra nagyszabásu reformtervezetekkel készülődik a tanügyi miniszter is. Azt halljuk, hogy a nép- és a középiskola reformjavaslata már igen előrehaladott stádiumban van, de szó van más köznevelődésügyi újításokról is. Nem sok várakozással tekintünk a készülődések elé. A demokráciának iskolapolitikájában nincsen semmi, ami megnyugtató és vérmes reményekre jogosítana minket. Semmi modern szellem, semmi alkotó lendület és — pénz. Amíg a militarizmus a maga számára követeli a polgárság verejtékes millióit, addig modern iskolapolitikára nem jut költség s az államkassza szándéka is érdektelen. Hét esztendő óta már vagy féllucat iskolai reformjavaslat emiatt bukott meg. (A Magyar Újság tanügyi rovatából.)

Szerkesztői üzenetek.

Helyreigazítás. Lapunk múlt évi 24. számában a 712. oldalon »egy új disciplina a pedagogia« helyett »pedagogia«, ugyanazon oldalon »Neumann Ernő« helyett »Meumann Ernő« olvasandó. Szerk.

E. Gy Küldött közölnivalóját sajnos színtén nem közölhetjük. Ezzel Önnek ártanánk elsősorban. Az írása anyagi és oly súlyos támadást, sérelmet tartalmaz, hogy egész csomó sajtópert atasztanának a nyakába a még azonkívül minden bizonnyal existenciális oldalról is kára lenne. Ezt az utat nem látjuk célravezetőnek ahhoz, hogy elszenevedett sérelmei jóvátéssenek.

Többeknek. Az írói tiszfeletdíj iránti érdeklődésükre sajnálattal értesítjük, hogy Egyesületünk anyagi helyzete egyelőre a rengeteg tagdíj hátralék miatt nem engedi meg, hogy a lapunkban megjelent cikkek után honoráriumot

fizessünk. Meg kell elégedni addig, míg a hátralékok peres úton behajtatnak, az erkölcsi honoráriummal — amit szorgalmas és kitűnő munkatársainknak bőven adhatunk.

Oye. A helyzet változott, hogy úgymondjuk, bizakodó, ezért kénytelen voltam félretenni

Kiadóhivatali üzenetek.

H. Gy. Somorja, P. R. Vága, V. E. Felbár, M. Gy. Bratislava, K. J. Vágovce. Tagjaink sorába fe'vettük, lapunkat megindítottuk. Sz. S. Bratislava, K. Z. Zétény, B. M. Alsólánc. Az elveszett lapokat újból megküldtük. S.-né, T. I. Šahy. A kért számot újból elküldtük. Tagdíja az 19.6 évre rendben van. V. J.-né Košice. A részletfizetést elfogadjuk. Hátraléka 80 K. A folyó évi tagdíj előírása mint nyugdíjasnak 40 K. K. Gy. Malé-Patovce. Hátraléka az 1926. évre 10 K naptár ára B. L. Radnovce. Tartozása az 1926. évre 50 kor. M. J. Vieska, L. G. Vondrišiel. Előfizetőink sorába fe'vettük, lapunkat megindítottuk. G. I. Bálka. Ugy az elveszett számokat, mint a tanítói zsebnaptárt újból elküldtük. Cs. R. Keszegfalva, Sz. A. Velká-Ida, J. I. Užhorod. Címüket kijavítottuk, a lapot az új címre küldjük. K. E. Felbár. Címét kijavítottuk. A tagbejelentést köszönettel vettük. Az új lap címére lapunkat megindítottuk. Sch. L. Rimaszombat. Mint nyugdíjast féldíjjal tartjuk nyilván. K. G. Jablonica. 1926. év végéig még 10 K tagdíjhátraléka van.

Minden tanító, aki az Azoformot terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza s a saját javát szolgálja.

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz

Praha-Vinohrady

Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

Pályázat. A csapi róm kath magyar tannyelvű kántortanítói állásra pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalom: 2 szoba és mellékhelyiségekből álló lakás összes mellékhelyiségekkel, $\frac{1}{2}$ kat. hold házikert, 10 kat. hold szántó. Párbérváltság, stóla, és államszegély. A helyi járandóság összege a jav. jegyzékönv szerint 620 K 53 f. Pályázati határidő: január 25. Čop, 1927. jan. 11-én. Rónai János, v. Ig. Ig., h. plebános.

Pályázati hirdetés. A Malý Kiar-i róm. kath. magyar tannevelő népiiskolához 1927 január 9-től 1927 február 20-ig helyettes kántortanító, esetleg tanítónő kerestetik. Javadalmazása az egész időre (Hétszáz) 700 Ké és egy burozott szoba fűtéssel. Cim: Plébániahivatal Velké Krškany. Okres: Levice. Ž XVIII.

Helyettesítést vállalnék tanév végéig, vagy rövidebb időre. Megkereséseket Dezső Kálmán tanító, Izsap, posta Nagygyeager címre kérek.

Ježo—Banat-féle részletes nyolcosztályos tanmenet alapján

Kidolgozott beszéd- és értelemgyakorlatok.

Tanítók számára készült segédkönyv. Tartalmaz: 53 tanítást, melyek közül 24 részletesen, 24 pedig vázlatosan van kidolgozva. Az egyes anyagok tárgyalásának élénkebbé tételére felhasználja a szemléltetés mellett a rajzoldást, utánoztatást, némely helyen az énekelést, tornázást és ahol lehet, a megjelenítést is. Az egyes anyagok végével koncentráció cím alatt felsorolja az azon heti polgári nevelésen, rajz, torna, slójd és néha az énektanítás anyagát is a beszéd- és értelemgyakorlati anyagból levezetve. A legtöbb anyag végéhez hozzáillő vers is van fűggesztve. A 138 oldalas könyv 20 Ké-ért megrendelhető: Zsemlye Péter kántortanítónál (Bács, ž. XVI.) továbbá a »Knitúra« könyvkereskedésben Lučenec Kollárova-ül. 8. és Fleischer Rudoif könyvkereskedésnél (Nové-Zámky.)

A Magyar Tanító előfizetési ára

egész évre 40 K, félévre

20 K, negyedévre 10 K.

Számonként 2 korona.

Szerkesztőség: Állami polgári leányiskola | Komárno.
Kiadó hivatal: Községi elemi iskola | Komárom.

A legnagyobb kedvezményt

csak nálam érheti el. Irjon egy levelezőlapot és rendelje meg a »Lelkek feltámadása« c. regényt s a »Tizenhétben« c. novelláskötetet, mely két kötetet húsz koronáért kapja meg, ha mindkettőt egyszerre rendeli. »Sári te« 3 példányá kottával, előadási joggal a fenti kedvezményes rendelőknek is csak tizenhat korona. Kívánatra a »Karácsonyi játékok« egy példányát minden ily rendelőknek ingyen megküldöm. Minden olyan kartárs, aki húsz koronás együttes kedvezményes árban öt-öt példány könyvet el tud helyezni, ingyen kapja a két kötetet s a szindarab 3 példányát. Levelezőlapon világosan írja meg rendelését s kérjen csekklapot mellékelni. »Fehér galamb« (3 pld. 25 K) népszínművből legfeljebb tíz helyre tudok küldeni, rendeljen melőlbb! — Összes adósaím január 1-éjéig fel lesznek szállítva. kérem, hogy tartozásaikat a felszólítás vétele után a mellékelt csekklaapon fizessék meg! Farkas István Saby, XVIII.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
A mi harcunk	65
<i>Feisztammel Adám:</i>	
A tanítók gazdasági szövetkezése	68
<i>Seidl Sándor:</i>	
Időszerű kérdések	76
<i>Hortoványi Jolán</i>	
A képzelet nevelése és erkölcsi hatása (folyt.)	82
<i>Egyesületi élet</i>	85
<i>Különjélék</i>	91
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDES
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZEZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFICÓK 52. 26.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ujúsági és községi könyvtárak szállása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

A mi harcunk.

Irla: *Boross Béla.*

Az emberi társadalom különféle problémák vajudási korszakát éli. Tudományok és művészetek egyaránt vetekednek az egyes szakmákban homályosodó bizonytalanságok földelítésére.

A matematikus a számképletek legkomplikáltabb képleteivel; a csillagász és a fizikus a technika legfantasztikusabb találmányaival; a művész e vad hajsza során kialakult sokféle alkotás leheltségével; a filozófus az emberi agy tudatalatti rejtekeinek a feltárásával; a theologus az egész anyagi világon felülemelkedő lelki motívumok, érzelmi mozzanatok csodás összehangosításával dolgozik, keres, kutat, küzd a nagy cél: a *Megismerés* érdekében. S e harc folyamán, a harci eszközök szerint az egész emberiség két nagy táborra: az anyagi és lelki; a testi és szellemi emberiség frontjára különül.

E két nagy csoporton belül olt nyüzsgönek az egyes foglalkozási ágak apró rajai, a maguk többé-kevésbé csi-szolt harci szerszámaival. S miként a hadsereg győzelmének valószínűségét a közlegénység képzettsége és fegyvelmezelt sége szabályozza: bátran mondhatjuk, hogy a XX. század e nagy csatája, amely a millió kicsiny és kicsinyes problémákon és célokon át mégis a *tökéletesbűlés* lépcsőzetén való feljebbjutásról töpreng, tanul, ír, farag, kalapál: az emberiség molekula-csapatái, a kisemberek apránként összetevődött erején: kikiabált, kiküzdött, kidolgozott képzettségén és fegyvelmezeltségén fog eldőlni.

Elfogultság nélkül megállapíthatjuk, hogy a Jelen e harcában, amelynek minden fázisán olt ragyognak a távoli Jövőendő rózásra remélt színei, — ebben a harcban, mi tanítók, előlküzdő katonák vagyunk. Az ész és szív műhelyében

kovácsolt *pedagógia* a fegyverünk, amelyet ott forgatunk a népművelés és nevelés harcaterén. Ennek a területének tér- és időbeli dimenziója egymagában véve elegendő arra, hogy bennünk a társadalom, mint a saját ügyében legelőbbel fázdozó elemeket tisztelje és becsülje. Ennek fogva mi is minden erőnkkel, fudásunkkal működésünk színhelyére: az iskolába és az iskola köré koncentrálnok, szívünk oly régóta végyott, őszinte örömevel!

De mit látunk? Az a társadalom, amely ahelyett, hogy észrevenné a mi munkánknak az ő és kizárólag az ő szempontjából nélkülözhetetlenül fontos értékét; ahelyett, hogy a tanítóságot ezen nemes ténykedésében hathalós eszközeivel fámogatná: — ehelyett bűnös nemlörödömséggel fordít háta a mindenképen magára hagyott tanítóságnak, amely ebben az átkos egyedülvalóságban jobbról balról, napról-napra tapasztalja, hallja, érzi az elkülönült „kiváltságosak” lebecsülő támadását, lenéző tekintetét!

S mi tanítók? Anélkül, hogy hivatalunk magasan lengő zászlaját egy pillanatra is elhagynók; anélkül, hogy az iskolai, a belső munkára feszült karunk félrelankadna: önérzé-tesen és bátran szembenézünk a támadók csoportjával, s szabad félkarunkkal föl fogunk minden ütést, amely a mi le-
fünkön keresztül a mi ügyünket is sújtani akarja! Olyan ez a mi küzdelmünk a társadalmi ellenállás szennyes árjában, mint az életmentő harca, aki félkézzel a fuldoklót segíti fel-
szinre, félkézzel pedig a felörvénylő habok ellen vív elszánt
tusát mindkettőjük életének a megmentésére. De föl harsog a
dialalkiáltás, ha minden veszélyt legyőzve, szerencsésen par-
tot ér a hős!

Ilyen kettős a mi harcunk és ilyen kettős a mi fájdal-
munk is. Harcolunk befelé és harcolunk kifelé; vagy a tár-
sadalom nyelvén: lefelé és fölfelé. Lefelé munkában esücsö-
sodik ki ez a harc és nyomában áldás terem; fölfelé, vagy
inkább, kifelé szólni, a harcunk, de nyomában eddig
áldás helyett átok fakadt! Ne is nevezzük harcnak az előbbit,
hiszen annak a természeténél fogva egy kis öröm is, ha nem
a sajátunk megzabolás, mert a világ megirigyelése; de annál
inkább nevezzük harcnak azt, amelyet kifelé tekintünk ki, s
amelynek végre támadóvá kell alakulnia! De ezt a harcot
szívünk is követi, s az a harc, amelyből a mi karunk lebecsülése ered!

a tanítói munka ellopott, de visszaszerzendő tekintélye.

Bár az emberrel egyidőben született meg a test és a lélek — az anyag és a szellem mégsem ikertestvérek. Az ember a testét hamarabb vette észre, mint a lelkét; s később, amidőn ez megmozdul benne: már csak annak az alárendeltje lehetett. Így vált az anyag urrá a szellem fölött és mai napig az. Eredeti baj, eredeti bűn ez! Mert ez lett a mára elinergesedett társadalmi betegségek csirája; az önzés bölcsője.

Az a kapocs, amelyet a szív erőnyei, s ezek királya: a szerefet, az egyedek, s az ezeken épült nemzetek, népek között létesített, mindig a lazulás, sőt a szakadás veszélyébe jutott, valahányszor az emberi önzés leghívebb ápolója, a *birtokviszony* került szóba. Az emberi gyarló természet különös öszlőne, vagy tudatos bűne, hogy az *enyém* és *tied* korlátai mögé húzódva, irigykedve lesse felebarátja gyarapodását és kárörvendve élvezze annak veszteségét. S minden társadalmi érintkezés végeredményben a birtokviszony rejteft kőntősét viseli magán.

Ez a birtokviszony az anyag részéről a *pénz* és a *nyomor*; a szellem részéről a *tudás* és *tudatlanság* fokozataiban nyilvánul. De a szellem birtokosai háttérbe szorultak, — elkéstek a „*kenyér* és *cirkusz*” urai szolgálkká tették. Élnek, de szolgálai életeft. Tudatosan, vagy tudatlanul szolgálai az *Anyagnak*.

— És te tanító nem látod, hogy te is ezek között a szolgálai között vagy? Ide degradált a mindenhaló anyag: — Tekintélyt akarsz? Szerezd meg! Igen, igaz, érdemeid vannak: szellemi javaid, kincsecskéid, amelyek emlőin új generációkat táplálsz, nevelsz?!... De nekem nevelsz, az *Anyagnak*: új szolgálaiat, és új robotosokat, új tanítókat!

— Érsz valamit? Igen?! Vannak dicső, nagy tanító-elődeid minden népeknél? Mesterek: Comenius, Rousseau?!... Tanítók voltak? Persze, igaz, hiszen ők is egész életüket másnak; az *Ijúságnak*, a *Jövőnek* szánták, éppen úgy, mint Te; hát miért nem harcoltak a tanítóért, a tanító jogaiért? A tanító tekintélyeért?

— Hisz azt nem lehet megszerezni örökös munkálkodás, önfeláldozás árán. Azért más ellenérték kell! Szellem? Tudás? Ez csak szolgálaiat biztosít!

— És te, *magyar* tanító! Te is tekintélyt akarsz? Te is hivalkozol híres őseidre? Arany János? Gárdonyi Géza? Hiszen ők is csak a népért éltek! Hát ez érdem? Te is a

népért élsz! És kilől várod megbecsülésetet?! Kérd! Követeld! A néptől! Plántáld a gyermek szívébe, hogy tiszteljen, hogy szeressen!... hah!... hiszen mire megnő, úgypis elfelejt, merf, a Kenyér után, az Anyag után: Én utánam fog futni. Nem lesz ideje, se kedve a te érdemeidre gondolni!

— Balga tanító! A jövőre nevelsz? hitel, reményt velsz — de másnak: nekem. Az emberek hisznek, hogy elérjenek engem; remélnek, hogy meglássanak engem — és léged elfeledjenek. Népekkel háborút akartok nyereftni: „ezt a hábdörút a német iskolamesterek nyerték meg!“ — hisz ennyi dicséret neked elég volt — és te elégedellen vagy?!... Csak nevelj tovább, szeresd a Népet: ő úgy sem szeret léged!...

Hát valóban a Pénz uralkodik ma a lelkek fölött? És így hiábavaló a mi harcunk, meddő a mi csalározásunk? Hát valóban nincs hely az Embertársadalom megromlott szívében a mi számunkra? Hát semmi olyan munkálkodásnak nem lehet reménye, amelynek távoli hátterén nem szűrődik át a Világ Ura: az Anyag trónjának pokoli fénye!?

— Ámulói legyünk-e önmagunknak? Nem! A mi tanító múltunk, jelenünk és jövőnk azt kívánja, hogy a Szellem harcképességét annyira fejlesszük, hogy ez erős legyen síkra szállni a világot ma uraló hatalom: az anyag ellen és addig harcolni befelé úgy, mint kifelé, amíg az emberek szívéből kivész a pénz szerelme, hogy helyet adjon a szellem királyságának. Ennek a célnak a tudata edzze izmainkat további munkára!

Testvéreim! A harcunk keltős: az örömünk semmi. A harc ütéseket és fájdalmakat oszt, de annál édesebb lesz az öröm, amely a behegedt sebeken kivirul!

A tanítók gazdasági szövetkezése.

A komáromi járási tanító-egyesület közgyűlésén előadta:
Feiszthammel Ádám, kolozsnémai igazgató tanító.

Tanügyi lapjaink majdnem minden számában találunk cikkeket, melyekben hol kartársi szeretettel figyelmeztetnek közös ügyeinkre, egyeletes érdekeinkre; hol meg maró gunnyal ostorozzák hanyagságunkat. A hízegő jelzők virágos kertjéből egy kis bokrétát kötöttem és talán nem sérték meg senkit sem, ha itt bemutatom.

Szelidebbek: — bűnös nemtörődömség — tunya letargia — lelkiismeretlen kötelesség mulasztás. — átkos közönyösség dermedt

álma — sajnálják a pár fillért — érdeklődés hiánya — közönbösség, mely még azt a pár fillért sem képes a közösügy szent oltárán feláldozni. Mérgesebbek: rosszakarat — kétségbeejtő, megrogzott indolencia — cinikus lelkiismeretlenség, tudatlanság — „minek az” barátság — nincs tekintettel nemzetérdekre, tanítószolidaritásra, egyesületi renoméra — gyógyíthatatlan, érzéktelen, morális impotenciában szenvedő — anyagiasan önző kenyérbölcselek — önválasztott, kényelmes kultúremigrációban élők — és így tovább.

Egyik kartárs elkeseredésében szerencsének mondja, hogy más társadalmi osztályok nem olvassák lapjainkat, mert el kellene süllyednünk szégyenünkben.

Ezekkel és hasonlókkal kedveskednek nekünk azok a lelkes, ideális, munkában fáradhatatlan, a tanítóságért szinte fanatikus rajongással küzdő, türelmetlen, mindent egyszerre és azonnal akaró kartársaink, kiknek igazán nagy hálával és elismeréssel tartozunk, de akiknek azért nem mindig van igazuk. A külsőségek után ítélve, úgy látszik, mintha ezek a súlyos szemrehányások indokoltak, jogosak volnának — és sok esetben, némely kartársnál tényleg helyénvalók is, — de merem állítani, hogy 80% nem szolgált rá, azért általánosítani nem szabad.

Azok a kartársak, akik szent hevületükben oly kiméltelen kézzel sujtanak, nem számolnak a tanítóság teherbíró képességével. Mindégyik a maga 5—10—20 koronás ügyét vagdalja a fejünkhöz, pedig összevéve bizony súlyos áldozat az, amit követelnek. A megélhetés nem könnyű és nagyon meg kell nézni a fillért is, ha tisztességgel ki akarunk jönni. Forrong az élet, csaknem minden napra jut egy új dolog, új eszme, új tervezet és valamennyinek a megvalósításához pénz kell. És következik az adatok, áldozatok, hiszen a magatok, a közösség szent ügyének előbbreviteléről van szó. Belátjuk mi ezt mindnyájan, *csak hogy a tanító zsebe nem az a bibliai olajos korsó, melyből állandóan meríthetünk.* Egy ideig úszunk az árral, lelkesedünk, áldozunk, de lassankint nem jut már az áldozati oltárra. Elmaradunk innen, lemaradunk onnan; nem vesszük meg ezt, nem fizetünk elő arra; félrehúzódnak, hallgatunk. De ez nem rosszakarat, nem közönyösség, nem megrogzott indolencia: ez nem szándékosság, nem hanyagság, hanem pénzügyi tehetetlenség, anyagi képtelenség. Meghallgatjuk, elolvassuk, lelkesedünk: jó lesz, szép lesz, régen kellene ez már nekünk és mikor azután számot vetünk magunkkal, elsomórodunk és bánatos sóhajjal konstatáljuk, hogy nem lehet. És itt hiába

minden ostorozás. Aki csakugyan érzékellen, az fel sem veszi, sőt kineveti a berzenkedést: aki pedig önhibáján kívül, anyagi okok miatt kénytelen visszahúzódni, az, bár fáj az ilyen kiméletlen nekirontás, nem tehet másként. Elvégre mégis legelső szent kötelességünk a magunk családjáról való gondoskodás. A „ma“ szükségletét kell elsősorban fedezni, ez pedig felemészti a jövedelmet.

Hogyan lehet mégis segíteni? Van-e rá mód, hogy mindazok az üdvös kulturális és gazdasági eszmék, melyeket a kor és a szükségesség felvet, testet öltsenek, megvalósuljanak anélkül, hogy állandóan a tanító zsebét kelljen igénybe venni?

Én meg vagyok róla győződve, hogy van. Nem fedeztem fel valami csodaszert, de van egy kipróbált, jól bevált receptünk, mely ilyen bajokban feltétlenül segít: a tömörülés, összefogás, szövetkezés.

Egyesített erővel, összevetett vállakkal mindent kivihetünk. 1500 egyet akaró tanító előtt nincs lehetetlenség e téren! És nem kell áldozat! Csak akarat! 1500 koncentrált akarat és a tanítóságnak egy fillérje nélkül meg lehet valósítani és fenntartani min t. azokat az intézményeket, melyekről most oly sok szó esik és amelyek mindnyadjunk érdekében valóban szükségesek volnának. Megéplíthetjük a Tanítók Házát, a Tanítók Szanatóriumát, biztos alapokra fektethetjük a tanító-özvegyek, árvák segélyezését s végül megvalósulhatna a temetkezési segélyegylet eszméje is. Természetesen pénz kell hozzá, de nem ajándék, nem áldozat, ellenszolgáltatás nélküli, hanem reális számításokon épülő, hasznosra irányuló befektetés.

A tanítóságot is finánciális szempontból három osztályba lehet sorozni. Az egyik rész — s ez a legnagyobb — fizetéséből tisztességesen megél. Elsőtől elsőtig jó beosztással, gondos takarékossgal kijön; bőségben nem él, de hiányt, szükséglet nem igen lát; feleslege, meglakarított pénze nincsen, de adósságba sem keveredik. A másik része szerencsésebb körülmények között, jobb előfeltételek mellett félre tud valamit tenni, van egy kis időpénze. A harmadik része különböző okokból adósságba keveredik. Mármost, akinek pénze van, a mai pénzvizonyok között vagy nem meri elhelyezni, mert napirenden vannak a bankbukások, ott hon őrizi pénzét gyümölcsöztetlenül, vagy ha mégis beteszi, állandó bizonytalanságban él. Aki kölcsönre szorul, az fizet 15—16—18 százalékos kamatokat és kénytelen megalázni magát és kezeseket fogni. (Nem akarom itt bővebben részletezni a kezes-fogás örömeit s azt a kellemes viszonyt, melybe jut az adós kezesével)

szemben; kinek volt része benne, az ismeri, aki meg nem ismeri, ne is legyen kíváncsi.)

De aki rendezett viszonyok között él is, ki van téve nagyon sok eshetőségnek, melyek félrebillentik mérlegében az egyensúlyt. Előfordulnak a családi életben születések, házasságok, hosszas betegségek, halálozások. Ezek már megviselik a pénztárat és sok esetben adósságba viszik a takarékos, gondos családfőt is. A gyermekek taníttatása, nevelése a több gyermekkel megáldott apának szintén igen sok gondot, álmatlan éjszakát okoz és bizony adósságot is.

Ha a tanítóság összefog és alakít egy pénzügyi intézetet, mondjuk Hitelszövetkezetet, a Tanítók Hitelszövetkezetét, mindenki meg fogja találni számitását. Ott vannak a fausi hitelszövetkezetek, ahol néhány jobbmódú mellett a szegények százai tömörülnek és sokszor százczekret, milliókat forgatnak. Miért ne tehetnék ezt meg a tanítók?

Aki tagnak belép, befizetelt üzletrésze után 5%-os osztalékot kap és bármikor joga van kilépni, amikor is pénzét visszakapja. Tehát áldozatot nem hoz. Aki felesleges pénzét itt helyezi el, saját érdekét szolgálja, mert feltétlenül biztonságban van a pénze és nyugodtan élvezheti annak gyümölcsét. Ez sem hoz áldozatot. Aki itt vesz fel pénzt, olcsóbb kamat mellett, kezes nélkül kapja meg és kényelmes havi részletekben törlesztheti. Ez sem hoz áldozatot. Mindenki csak nyerhet, de veszíteni senki sem fog, azonkívül közügyeinek is használ, mert a Szövetkezet listára használatos teljes egészében a tanítói intézmények segélyezésére, fenntartására lesz fordítva.

Legyen szabad egy kis számadást csinálni.

Nem tudom bizonyosan az általános egyletnek hány tagja van, úgy hallottam 1500—1600. Ha a Tanítók Hitelszövetkezte megalakul csak néhány száz taggal, a kartársak látják annak ártalmas működését, rövid idő alatt lehet 1000 tagja. 1000 taggal természetesen az 100 ezer korona. Ezzel a tagok kisebb hitel igényét már ki lehet elégíteni, de jövedelméről hasznáról még nem beszélhetünk. Ez csak az alap volna.

Ha azok a kartársak, kiknek némi tőkepénzük van, be fogják látni, hogy itt egy listakezettel vezetett, szilárd alapokon nyugvó, nem hazardör spekulációkkal foglalkozó intézetünk van, amelynek elvételén, bizalommal fogják itt elhelyezni. Vegyünk alapul 1000 tagos kartársat, aki vagy a saját pénzéből, vagy ismerősen rögzített tőkéből 10—10 ezer koronát helyez el nálunk 5—6 % kamattal, ez

már három millió. Ebben pedig semmi nehézség sincs. Ezzel már megindulhatunk. 3 millió után 5% mellett fizetünk 150 ezer koronát és kapunk csak 8% mellett is 240 ezer koronát. 40 ezer koronát üzleti kiadásokra számítva, marad 50 000 Kő tiszta jövedelem. Amit a fináncbárók zsebrevágnak, nálunk az tiszta haszon, mert magunk igazgatjuk a szövetkezetünket, legfeljebb szakértő könyvelőt kell alkalmaznunk.

Ha ennyire megerősödünk, ami egy-két év munkája lesz, akkor már beszélhetünk egyebekről is. Ne mondja senki, hogy ez lehetetlen, kivihetetlen. Szükségünk van rá, meg kell csinálni.

Bajos volna mindazokat az eseteket felsorolni, amikor a Tanítók Hitelszövetkezetére szükség van. Csak néhányat említek. A képzőből kikerült fiatal tanítót, illetve tanítónőt kinevezik vagy megválasztják valahova. Fizetését 3—4 hónap múlva utalják ki. Addig lehet néhány csipős megjegyzésben része, amelyek a hitelben-élésre, a ruhájára stb. vonatkozhatnak. — Kántortanítóvá választják. Javadalmához föld is tartozik, melyet ő művelni szeretne. De mivel kezdje. Nincs befektetés. — Férjhez megy a tanítóleánya. Pénz kell. Sok pénz. Valóságos kálváriát jár, mire sok megaláztatáson át uzsora kamatra megszerzi. — A nyári szünet alatt találkoztam egy kollégával. Halavány, az arca beesett. Elmondja baját és hogy az orvos 6 heti Tátrát, fürdőt, fenyvest ajánlott. Nem mehet. Legalább 4—5 ezer korona kellene. Betegen húzza az igát, míg összeroskad.

Ha megvan a Tanítók Hitelszövetkezete, ezeken könnyen segítve van. Levélben bejelenti dolgát, az iskola igazgatója igazolja, aláírja kötelezvényét és megkapja a pénzt, amit azután havi 2—300 koronás részletekben lemorzsolhat. Kezes nem kell, hanem beleegyezését adja írásban, hogy nem fizetés esetén fizetéséből levonhatók a részletek.

Van-e tanító, kiben nem élne az a titkos vágy, az az édes álom, hogy öregségére, a nyugalom éveire egy kis házikót mondhasson magának? Képzetele kirajzol egy kis szőlővel befuttatott fészeket, körülvéve kerttel, gyümölcsfával, egy zugában méhes. El-elábrándozik rajta, szívében jóleső melegség támad, érzi az édes virággillatot, hallja a kis méhecskék zsongását, dongását és ott látja magát, amint öregesen, csendesen szorgoskodik. Csend, béke és nyugalom tanyája. Mily édes lesz itt megpihenni! Ez a kép, azt hiszem mindnyájunk szívében él, mint vágyaink netovábbja. De vajmi kevés azoknak a száma, akik ezt el is érték. Ábránd, álom marad.

Szövetkezetünk kebelében mindenki elérheti. Betétszámlát nyíltat magának és küldi a 100-200 koronákat, amikor és ahogyan lehet. Ha felszaporodott 8-10-15 ezer koronára, kiveszi pénzét, hozzá még annyi kölcsönt és megépíteti saját ízlése szerint otthonát. A tartozásra tovább küldözgeti a 100-200 koronákat. Mire eljő az öregség ideje, már termő gyümölcsfa, mosolygó szőlőfűrt, kész méhes vája. Ha meg öneki nem adatik meg, hogy ezt megérje, családját helyezte biztonságba s bárhova sodorja gyermekeit az élet küzdelme, vihara, mindig él szívükben az a vizsgáló tudat, hogy valahol szeretettel várja őket egy édes, meleg otthon...

És ez a Hitelszövetkezet bármely kis falu egy szobájában meghúzódhatik, mert személyes érintkezés teljesen felesleges, a pénzküldés is sokkal történik.

Természetes, hogy a Tanítók Hitelszövetkezete kezelné a tanító egyesület minden pénzét és az összes alapok és intézmények pénzét is. Ilyen alapok volnának a Tanítók Háza-alap, a Tanítók Szanatóriuma alap, a Tanító özvegyek s árvák segélyalapja és a Tanítók temetkezési segély-alapja. Minden alap ügyeit saját külön vezetősége intézi, a Hitelszövetkezet csak kezeli a pénzt, előleget, hitelt nyújt, pénzügyekben tanáccsal szolgál és a tiszta nyereségből segíyezi, támogatja azokat.

Ha a Tanítók Hitelszövetkezete megvan és működik, gyermekjárték lesz ezen intézmények megvalósítása, életrehozása.

Engedjék meg Kedves Kartársaim, hogy mindegyikről néhány szóban ismertessem véleményemet.

Nagyon örvendetes, hogy a Tanítók Háza más uton indulva már a megvalósulás stádiumához közeledik. Adja Isten, hogy sikerüljön. A Hitelszövetkezet akkor is kezelheti pénzét, támogathatja és erejéhez mérten segíeyezheti, hiszen ez egyik fő célja. Ha azonban a mostani akciót bármily okból nem koronázná siker, úgy megcsinálja a Hitelszövetkezet a Tanítók Házát minden más hozzájárulás nélkül, teljesen üzleti alapon.

A Hitelszövetkezet ad, vagy ha tőkét nem akarja hosszú időre lekötöni, szerez a Tanítók Házának akkora törlesztéses kölcsönt, melyből felépülhet egy ház, melyben 15-20 középiskolát végző tanító árván kívül elfér még legalább 100 tanuló; azonkívül egy-két vendégszoba vidéki kartársak szállásául, továbbá 5-6 kis szoba, egyedül álló, nyugdíjas férfi vagy nő tanítók számára lakásul. A tanulók fizetnének a lakásért fejenként és havonként 40-50 koronát, ebből kikerülne az évi amortizáció összege; a vendégszobák és a kis lakószobák jövedelme pedig fedezné az épület

karbantartásának költségeit. A gyermekek ellátására, a szegényebbek tehermentesítésére felhasználtatik a Hitelszövetkezet tiszta hasznának nagyobb része. Ez csak nagy vonalakban megrajzolt terv, keret, melybe a részleteket pontosan kidolgozva szakember állíthatja majd be.

A Tanítók Szanatóriumát valamelyik hegyes, erdős fürdőhelyen ugyanolyan alapokon építtetné föl a Hitelszövetkezet, mint a Tanítók Házát. Erre elég volna 100—150 ezer korona, melynek törlesztésére szükséges összeg, nagyon olcsó árak mellett is befolyna. Kedvezményeket ide is juttat a Szövetkezet az arra rászorulóknak. Itt találnak gyógyulást a beteg kártársak vagy ezek beteg családtagjai. A részleteket kidolgozza egy azzal megbízott vezetőség.

Harmadik alapunk volna a Tanító-özvegyek segélyalapja. Nem tudom helyeselni, hogy a tanító-özvegyeknek pénzt adjunk. Egy érzékeny, önértetes nőre kinos, sértő, hogy részére könyöradományokat gyűjtenek. Inkább tűr, nélkülöz, de nem jelentkezik. Aki a nyomor kényszere alatt elfogadja is, pirulva, szegyenkezve teszi azt. Különben is csak igazán pillanatra szóló segély az, amit így adhatunk. Véleményem az, ha a tanító-özvegynek nyugodt, állandó lakást adunk, akkor teszünk jótéteményt vele. E célra a Hitelszövetkezet egyenlőre bérel, később épít vagy vesz kis lakásokat, akár falun, akár városban, azok minden költségét viseli, hogy teljesen ingyen lakhassa addig, míg gyermekei önállóságra jutnak, vagy ha családtalan, haláláig. A városban lakó szerzhet egy kis jövedelmet kézimunkával, vagy kosztos-diák tartásával; a falusi kertészkedik, baromfival vesződik és ily módon segít magán. Azt hiszem, ez tartós és ép azért értékes segítése volna a tanító-özvegyeknek. Igaz, hogy sok pénzbe kerül, a Hitelszövetkezet ezt saját erejéből, a többi alap mellett nem is viselheti egészben. Azért ajánlanám, hogy az ált. tanító-egylet vezetősége a tanfelügyelő urak segítségével szerezzék meg az engedélyt arra, hogy minden beiratkozó tanulótól e címen 50 fillér legyen szedhető. Ez igazán csakélység. Ha 1500 tanítónak átlag 50 növendéke van, az 75 ezer tanuló. Ebből 20% 15 ezer szegény és nem fizet, marad 60 ezer, 50 fillérével 30 ezer korona. Nem tudom hány teljesen vagyontalan, kevés özvegyi nyugdíjat élvező, tehát segélyre szoruló özvegy van; de azt hiszem, ami a 30 ezerhez kell; azt a hitelszövetkezet kibírja. Ami pedig önkéntes adományokból, jutalékokból, vásárlásokból, szindarabokból befolyik, az alapítvány növelésére fordítva, az alapítványt még inkább megerősíti. Negyedik alap a Tanító-temelkezés segélyalapja, szintén a

magya szabályai szerint, saját vezetősége alatt működik. A Hitelszövetkezet kezeli, beszedi pénztét, esetleg előleget folyósít és a vezetőség utalványozására kifizeti a segélyeket. A sok felvetett terv közül a legjobbnak a következőt tartom.

Aki belép az egylet tagjai közé, fizet az alap javára 10, esetleg 20 koronát. Ha a tagok közül valamelyik elhalálozik, minden tag fizet 2—2 K-t, mindenesetre annyit, hogy a hátramaradó özvegy legalább 3000 koronát kapjon. 1000 korona nem segítség. A betegség felemésztette kis pénzkészletét, a temetésre rámege az 1000 K. s utána ott áll üres kézzel, mihamar beköszönl a nyomorúság, hisz azt a kevés özvegyi járulékot sem utalványozhatják azonnal, idő kell hozzá. Az özvegynek pedig pénz kell, mert elhelyezkednie kell valahol, esetleg gyermekeiről gondoskodni. Ezért tartom kevésnek az 1000 K-t és legalább 3000-ben állapítanám meg. A határőr fináncoknak vagy egy ilyen temetkezési egyletük, ott az özvegy 20 000 K-t kap. Ott talán kötelező a tagság, sokan is vannak és minden halálesetnél 4—5 K-t fizetnek. Ennyit mi is kibírunk és ez volna mégis a legjobb élet-biztosítás.

Ezekben vázoltam nagyjában a Tanítók Hitelszövetkezetének gazdasági programját. Természetes volna fontos kultúrprogramja is; mivel ez azonban nem tárgyam, azért mellőzöm.

Igy kísér bennünket a Tanítók Hitelszövetkezete az életbelépés első napjától, egész életünkön át, egész a sírig. Segít, hogy tisztességgel léphessünk az élet színpadára; küzdelmeinkben, bajainkban erősít, megkönnyíti az élet terheit, gyermekeink nevelésében, elhelyezésében támogat, betegségünkben gyógyulást hoz, öregségünkre békés otthont kínál és ha odaérkezünk, tisztas temetésről gondoskodik, végül özvegyeinknek, árváinknak menedéket, védelmet nyújt.

Ez nem lehetetlen, ez nem ábránd, még csak nem is túlzás. *Akarni kell, összeforrti és megiesz.*

Ha sikerült kartársaimat meggyőzőm az ezme életrevalóságáról, ha belátják annak horderejét, nagy jövőjét, úgy legyen szabad indítványoznom, küldjön ki egyesületünk egy bizottságot, melynek feladatata lenne széleskörű propagandát indítani, tagokat gyűjteni, alapszabályokat kidolgozni és majd az alakuló gyűlést összehívni. Ha csak 100-an leszünk is a kezdetnél, már megindíthatunk: Jönni fog a többi is.

Ez lesz az a kis mag, mely a kartársak közt első szereteti egyetértés, összetartás melegénél oly hatalmas fává fog kifejlődni, melynek gyümölcséből kielégülést nyerhet úgy az egyesület mint az

összesség minden kulturális és gazdasági igénye, szükséglete és kifelé tekintélyt tiszteletet fog szerezni a tanítói névnek. — —

Senki sem bánja meg, ha idejekorán megrendeli

„Vissza a természethez”⁶⁶

című nevelő kézikönyv könyvet, amely páratlan a maga nemében. Ezen könyv kézzelfoghatólag mutatja be a papírvágás technikáját, fokozatosan felölteli a papírvágás anyagát 50 eredeti egyszerű, de egyben művészi kiváló ragasztott ábrával. — Kizárólag csak a szerzőnél kapható csekély 25.— + 280 Ké ellenében. Marák János Á. Bratislava, Konvent utca 9.

Időszerű kérdések.

Seidl Sándor.

1.

Egyesületünk fővárosi képviselőjének hatásköre nincsen korvonalazva. A tisztség szervezését kényszerkörülmények tették szükségessé s feladata lényegileg abból áll, hogy a tagoknak a fővárosi hatóságoknál „húzódó” ügyeit szorgalmazza. Akár *expoziturnak*, akár pedig fővárosi *képviselőnek* címezzük ezt az egyesületi hivatalt, esetenként olyan értelmezést is ebfír, hogy Bratislavában nem csak magát az egyesületet, hanem annak vezetőségét is reprezentálja, tehát kicsiben „teljhatalmú minisztere” a távollévő „kormány-nak.” Mint ilyen, hatásköre korlátlan s olyan kérdésekre is kiterjedhet, amelyek a hivatal szervezésénél szóba sem jöhetnek.

Ha tehát mint fővárosi képviselő a tagok anyagi ügyein kívül az egyesület és az azt alkotó kollegiatuz erkölcsi érdekeire is tekintettel vagyok, ha működésem nemcsak az esedékes fizetési és előléptetési panaszokra terjed ki, hanem egy nagyobb perspektívából vizsgálva a magyar tanítószáz hivatását és szerepkörét, erre nézve is terveket szövök és agazsmákat keresek, ha napi kérdések kicsinyes bajai fölé emelkedve egy olyan irányba igyekszem terelni a jövő magyar nemzedékek hivatott gondviselőit, amely a kar erkölcsi jelentőségét emelheti, szociális értékcsúlyát pedig megnövelti. — úgy hiszem — azzal nem követek el hatásköri túllépést és nem magyarázom félre a határozatlan megbízatásomhoz kötött köztvárahozást.

Azokat a kérdéseket, amelyekben akár elvben, akár ténylegesen angazsáltam megam, a következőkben kívánom álláspontomat igazolni.

Régóta azon tölpeledtem, mikép volna lehetséges a tanítószáz soha nem meg szűnő panaszai részére a közérdeklődést biztosítani vagy

legalább csak fölébreszteni. Hivatalos lapunk, még ha el is érné az elképzelhető legmagasabb színvonalra és eget ostromló szellemtermékeket bocsátana világgá, 1600 és néhány olvasónál többre sohasem számíthatna. A gondolatok, amelyek körülünkben fakadnak, e szűk kört ritkán hagyhatják el s a kör mértani definíciójának megfelelően önmagukba mindig visszatérnek. Ebben a circulus vitiosusban van 1600 magyar tanító szellemi és lelki életének tragikus sorsa. Még a régi gyakorlatot, a napi- és szaksajtó közötti nexust is — úgy látszik — kettészakította az 1918. esztendő történelmi fordulata. Csak a tanítói botránykrónikának van kilátása arra, hogy a napisajtó keresett „szenzációi” között helyet nyerjen, míg a leghivatottabb magyar kulturvivők munka- és életkérdései egyáltalában nem számíthatnak érdeklődésre — sem az augurok, sem a könnyen befolyásolható olvasóközönség sorában. Nem hiszem, hogy indokolt panaszbombázás lenne. Elvégre mindenki meggyőződhetett már arról, hogy a M. T. megjelenését egyetlen napilap sem jelzi, a benne felvetődő és bizony sokszor visszatérő kérdésekkel nem foglalkozik, tanügyi rubrikát nem vezet s a tanítóság mozgalmairól egyáltalában csak úgynevezett „vad referádákban” emlékezik meg. Így azután a közönség nem érti az iskola problémáit és a tanítóság bajait, az utóbbiak küzdelmében nem támogatja s magát a tanügyet mint emi-nens kulturkérdést és társadalmi életbiztosítást értékelni és becsülni soha meg nem tanulja.

Arról, hogy a tanítóknak *önálló napilapja* legyen, rövidesen le kellett mondanom. Pedig ennek az eszméje nem volt teljesen abszurd és egyidőben a kilátások sem voltak abszolút kedvezőtlenek. Lehet, hogy a jobb alkalom egyszer mégis bekövetkezik. Azonban más megoldás kínálkozott azáltal, hogy egy pozsonyi napilap — tanító kezébe került. *Dr. Kárpáthy Béla*, a Magyar Ujság főszerkesztője és tulajdonosa u. i. vér a mi vérünkéből és a jogi Dr. főös munkájának dicséretes eredménye. Nem volt nehéz tehát érintetlen nemes tanító lelkében érdeklődést kelteni a tanítóság ügye iránt. Becsületes paktumot kötöttem vele, de a paktumot — sajnos — csak ő állja — én nem. Keserű a beismerés, de ez elvégre az én bajom. Ő arra kötelezte magát, hogy hetenkint egyszer rendelkezésemre bocsájt lapjából 2 hasábot és a tanítóknak önköltségi árban, havi 12 koronáért szállítja az ujságot, én pedig arra, hogy ezt a rubrikát ellátom és a tanítóságot rábírom a nagy előzékenységgel természetes viszonzására. Az első ígéretet lelkiismeretesen teljesítettem ma is, de a másik — mivel már nem

kizárólag tőlem függ — kényes helyzetbe hozott. Közlönyünk szerkesztősege — megérve a kérdés súlyát — tőle telhetőleg támogat abban, hogy vállalt kötelességem másik feléért is helyt álljak, de az eddigi eredmény sem engem, sem derék kartársunkat, a Magyar Ujság főszerkesztő-kiadóját nem elégitheti ki. Pedig az említett megoldás híven szolgálja a fent vázolt célt: *kiviszi az iskolát és tanítói kérdéseket a széles nyilvánosság elé.* Meg van az óhajtott kapcsolat közünk és a velünk szoros összefüggésben élő társadalom között. Talán megéljük az időt, hogy nemcsak a vaj ára és a baromfivész fogja érdekelni az embereket, hanem az az iskola is, amelynek 120 gyermeke hónapok óta nélkülözi a tanítást. Talán megéljük, hogy nemcsak a bécsi Hakoah futbalgyőzelme fogja izgatni az olvasót, hanem a csilizremetei magyar iskola bezárásának oka és egyéb körülményei.

Távol áll tőlem, hogy egyetlen ujság bekonferálásával üzleti ügyökre legyek egy vállalatnak, s talán más lapoktól elcsalogassam a kartársakat, mert feltételezni se merem, hogy akadjon tanító, aki lapot nem olvas. Sőt legszívesebben látnám azt, ha minden szlovenszkói magyar lap követné a M. U. példáját s segítsen minket annak a közületnek megteremtésében, hogy a közgazdaság, az utazó kereskedelem, a kisipar, a színház, mozi és a sport mellett *tanügy* is létezik, s hogy ez nemzeti életünk szempontjából legalább is olyan fontos, mint az itt felsorolt ujságrovatok. De amíg csak egyetlen lap tanúsít velünk szemben ilyen nobilitást, lehetetlen nem figyelmeztetni kartársaimat az ebből eredő önérdékű tanulásra.

2.

Már a losonci gyűlésen foglalkozott központi gyűlésünk a *temetkezési segély* kérdésével. Értesülésem szerint vagy öt biztosító intézet nyújtott be erre vonatkozó javaslatot, amelyekről megfelelő előterjesztést fog tenni az a kartársunk, akinek tanulmányozás céljából a javaslatokat kiadták. Nem akarok a kérdés szabályozás előnyvitelének elérése érdekében a főleg nem kívánok érdemleges véleményem mondani a benyújtott ajánlatokról, melyeknek egy része már a priori tárgyalatlannak látszik. Én mintegy konkurálni akarok velük az által, hogy újabb ötletet vetek fel, amely a kérdés megoldása szempontjából (amennyiben a szándék, őszinte és határozott) a legelőnyösebbnek látszik. A *Munkás-Rakomány- és Balesetsegélyező Intézet* létezéséről. Valamikor az egész régi Magyarországon behálózó intézmény volt, amelynek a magyar munkásság

önerejéből megelőzte a mai költséges állami rokkant és aggkori biztosítást. Mivel a törvény érintetlenül hagyta a már meglévő intézetek jogát, a M. R. B. I. függetlenül magát Budapesti, ma Bratislava központjával tovább folytatja életét és pedig 8 esztendő múltjával igazolt biztos mederben. Vagyona közel van a 4 millióhoz, amely részben ingatlanokban, részint községi kötvényekben van befektetve, részint pedig bankbelételeket alkot.

Ennek az intézetnek 1913 óta tagja vagyok. Abból az elvből indultam ki, hogy nyugdíjaztatásom esetében az elmaradhatatlan jövedelemcsökkenést a rokkantségély megfelelően pótolhatja. Ma már hat osztály van heti 150—10 koronáig terjedő tagdíjjal. A rokkantségély (rokkant az, aki keresetképtelen — a nyugdíjazott tanító co ipso az) teljes segély esetében (30 évi tagság után) annyi havonta, mint az egész évi tagdíj. Tehát az első osztályban havi 79 K, a VI. osztályban 520 K Ez a maximum. A minimum 50% 10 évi befizetés után, 10—30 évig 50—100% ig növekszik. (Ha tehát valaki annyi hónapra át rokkant, ahány esztendeig tag volt, befizetése már is visszatérül)

Mindez a temetkezési segélyt még nem érinti. Ezt a segélyt csak most vezette be az intézet és pedig 2000 K ban állapította, amely már 3 havi tagság után eléderékes. A temetkezési segély díja heti 1 K. Ebből a segélyből az intézetnek semmi haszna sincsen. A kalkuláció olyan, hogy a valószínű kiadás teljesen felemészti a befizetéseket. Hiszen 1 koronájával csak kb. 40 év alatt fizeti be az ember azt az összeget, amely halála esetében visszatérül. Ha kamatos kamatot számítunk, akkor is több kell 20 esztendőnél. Már pedig az intézet akár 70 éves embert is felvesz. Az első hallásra ez abszurdnak tetszik és nem egzisztálhat biztosító, aki ilyen üzletet vállalna. A dolog nyitja azonban igen egyszerű. Csak *egy* tag lehet részese a temetkezési biztosításnak. Az intézet úgyszólván csak reklámcéllra vezette be a temetkezési biztosítást s ez esetben a rokkant tagságból van a haszna. Aki meghal, annak nem kell rokkantségély, aki pedig számottevő rokkantségélyt élvez, az régi tag s az a temetkezési segélyt is — hogy úgy mondjam — becsülettel kiérdemelte, tagdíjjával until fedezte.

De tegyük fel, hogy valaki csak a temetkezési segélyre számított. Vele biztos 2 ezer koronát hagyományoz hátramaradottjainak. Mivel rokkant-tagdíjat is kell fizetnie, ez a legalacsonyabb osztályban összesen Ké 250 helenkint. Tizenöt esztendei befizetés esetében sem fizette túl csak magát a temetkezési segélyt. Idősebb embereknek tehát az alacsonyabb (nem biztos, hogy megéri a 10 éves tag

ságot) fiatalabbnak a magasabb osztályba való belépés ajánlatosabb.

A dolog fáciája azonban a következő tény: Az egyesület még ma is átmeneti életet él a régi közösségből szűkebb önállósága felé. Minél nagyobb tömeget ölelhet fel, annál inkább megjavíthatja a segélyeket és csökkentheti a díjakat. Altruisztikus egyesület lévén, a vagyongyűjtés nem célja, hanem a segélyezés. A bevezetés munkája még nincsen befejezve és a fiókok vezetésére is helyenkint új kezekre (és agyvelőkre) volna szükség. Mi sem természetesebb, ha a tanító a fiókok vezetésébe befolyjni törekednék, ennek az intézmény központi vezetősége örvendene, sőt támogatná az intelligencia nagyobb térfoglalását. De a hivatalos munka itt is *díjazással* jár, mert fiókbefizetések bizonyos része kezelési díj címén a fiókok hivatalnokait illeti meg. Ott tehát ha nem is nagy, de könnyű *mellékkeresetre* van kilátás, legalább a tagdíjbefizetés mértékéig úgy, hogy a tanító kevés munkával legalább rokkant- és temetkezési biztosítást válthatja meg. Ha azonban delegációba megy, 80 koronás napidíj és II. osztályos utiköltség illeti meg. Igen sok helyen a fiók máris tanítókézből van. Ahol fiók nincsen, ott meg lehet szervezni. Brosúrákat szívesen bocsátok a tanítók rendelkezésére, 20—25 taggal már megalakíthatják a fiókot, de a szerzett tagoktól is megilleti őket a beiratási díj.

Az a nézetem, hogy olyan kérdésekkel, mint a minő a temetkezési biztosítás, kár a vezetőségnek érdemlegesen foglalkoznia, mert bármely vállalattal kötne is megegyezést, annak értéke teljesen problematikus, mert kötelezővé tenni még sem lehet az egyesületi tagokra. Itt a vezetőség csak informatív munkát végezhet és az én közleményem is csak azt a célt szolgálja. Ha netalán tömegesen (2—300) taggal történnék a M. R. B. I. való belépés, az egyesület részére is biztosíthatnánk számottevő anyagi részesedést. A belépésnek nem is kell egy időben történnie. Megjegyzem, hogy alacsony osztályba a családtagok beléptetése is igen ajánlatos főleg a temetkezési segély miatt, de meg egyébként is — „mindenkit érhet baleset!”

3.

A harmadik kérdés — teljesen a szívemhez nőtt. Az egyesület legújabb vállalkozásáról, a „Napsugár” című gyermeklapról van szó. Amióta tisztviselője vagyok az egyesületnek s érdeke úgy szólván hivatali kötelességem, az ifjúsági irodalom kérdése változatlanul foglalkoztat. Az ifjúsági könyvtárba *belebuktam*. A vállalkozó — a legnagyobb üzleti erőfeszítés mellett is — deficitteel zárta le eddigi kiadványainak mérlegét s érthető, ha többet

kockázatni nem hajlandó. Nem kavarom fel újból a kérdést; rá nézve az úgy be van fejezve. Éppen az adott helyzetre való tekintettel túl vérmesen indult meg az akció s ezért számításom pszichológiai tévedését egy új vállalkozással akarom korrigálni. Egy könyvért 12 illetőleg 13-50 Kő sok, amikor ugyanannyiért 9 héten át olvashat a gyermek lapot, amely a könyv egyoldalúságával szemben is jelentékeny előnyt biztosít.

A lapvállalkozás már óvatosabban indult. *A szerkesztői díjak egyelőre egészen ki vannak kapcsolva* Három bolond idealista — bocsánat, kedves munkatársak! — 1000 eladott példányig ingyen vállalta a lap szellemi részét, a kiadó pedig ugyanezen határig lemond a kiadói teendők ellenszolgáltatásáról. Lapot így még nem adtak ki; A Napsugár tehát — legalább e tekintetben — kész unikum. De hol vagyunk mi még az ezertől? Szinte bámulatos, hogy mily dicséretes sietséggel küldik vissza kedves kártyásaink a műtárgyszámot s hogy félreértés ne származzék, némelyik 5-ször is ráírja a címszállagra: „Nem fogadom el!” Van aztán tanfőnöklet, amely magáévá teszi az ügyet (s tucatljával küldi a megrendelést. Hiszen csak egy kis jóakarattal kell s egy újabb irodalmi jelenség fűződik a szlovenszói magyar tanítószeg nevéhez. Az ifj. könyvtár részére megszavazott összeg még hátralévő részéből kitelik egy egész évi előfizetés. Sőt marad még a lapok beköltetésére is. És ha minden magyar tanító csak egy számot ad el tanítványainak, el van érve a jövedelmezőség alapjául vett ezer példány.

A Napsugár tehát nem jelent újabb megterhelést az iskola számára, de jelent újabb alkalmat, hogy a magyar tanító kari szolidaritásának jelét adja, sőt alkalmat arra is, hogy írásban is szóljon Tanítványaihoz. A Tanítók számára is készűl a Napsugár. Aztán kitűnően felhasználható a tanításban is. Mint időszakos termék az aktualitás frissességével hat és úde változatosságot jelent az iskola könyvvel szemben.

Bűcs iskoláiban nincsen állandó tankönyv. A gyermek nem is vásárol ilyet; ingyen kapja a várostól — az összes iskolaszegrekkkel egyetemben. A város iskolai könyvtörbízottsága hónapról-hónapra gyönyörűen kiállított és megirt havi füzeteket szerkeszt, amelyek a tanítás egyhavi anyagát tartalmazzák. Az októberi anyagot szeptemberben még nem ismeri a tanító. A hó végén megjelenik a következő hónap tanításanyaga a módszere utasításokkal együtt. A gyermek együtt halad a korával. Most, hogy spanyolfárvány dühöng Európában, a januári füzetben már szó van róla. Benne van a

betegség mivolta, az óvintézkedés, gyógykezelés stb. Ha nagyobb baleset történik, amelyről minden családban beszélnek, a következő havi füzet már megtárgyalja ezt. A gyermekvilág így szervesen a nagyok világához simul, ezért nincs benne zökkenés, hanem csupa észrevétlen gyors átmenet.

A „Napsugár“ a maga változatos tartalmával kitűnő nevelő és tanítási anyag az elemi iskolák számára. Mindig fog találni benne olyat a tanító is, amit jól felhasználhat és amit az olvasókönyvben nélkülözni kénytelen. A „Napsugár“ öntevékenységre is sarkal s a tanuló rövidesen észre fogja venni azt a hatást, amelyet a lap olvasása gyermekeire gyakorol. Látni fogja a különbséget a „Napsugár“ előfizetői és a nemelőfizetők között.

De ha az itt vázolt előnyök nem is jelentkeznének, ne felejtsek el kártársaink, hogy kár ügyről van szó és önön magát becsüli meg vele minden tanító, aki tisztességes tanítói vállalkozás támogat. Nincs itt szó egyeseket terhelő tanítói áldozatról, hanem erkölcsi támogatásról, amelyet merőben idegen ügyről sem tagadhat meg nemzeti tudatos magyar ember.

A képzelet nevelése és erkölcsi hatása.

(Folytatás.)

A béka ökr szeretne lenni. Főfújja magát. Megpukkad.

Az egér az oroszlátkisasszonyt szeretné nőül venni, de a fiatal hölgy véletlenül agyonüti a kis rágcsálót.

A légy dicsekszik hogy királynők ajkain ült s az oltáron is sétált.

No hiszen! — feleli egy öreg hangya — mi vagy te ott Kellemetlen pimasz, kit agyonütnék ha elérnek . . .

A legtöbb itt felsorolt mesét nem használhatjuk. Ismerve ázsiai eredetüket, új fénysugár hull tartalmukra.

Sokszor félelmet, gyáva meghüny szkodás, reménytelen pessimizmust lehelnek s ettől a gyermeki lelket övni kell.

Miért szeretik mégis ezeket a meséket a gyermekek? Mert némely iskolában olyan szociális viszonyok uralkodnak, melyek a mesékben tükröződnek.

Rosszul nevelt fiúk között sokszor hallatlan despotizmus uralkodik, mely ha kicsiben is, de mégis megalázó.

Az erősek a gyengékkel állanak szemben (Pál utcai fiúk!) és a kölcsönös küzdelem mindkét oldalon megtermi a maga jellegzetes hibáit.

A pædagogiai irodalomban már szinte közhellyé vált, hogy a gyermek ugyanazon fejlődési fokozatokon megy át, mint az emberi társadalom.

De, nem szabadna elfelejteni, hogy a kulturmunka előhaladását siettetni lehet olyképen, hogy a mult hibáit meg nem ismétljük, a méltatlan, aljas elemeket, melyek a fejlődési folyamatot késleltették, kiküszöböljük.

A mesék az emberiség fejlődésében, a gyermekornak felelnek meg s ezért a babona a fanatizmus salakjaitól megtisztítandók. Talán jók voltak az önkényuralom idején, de egy szabad, demokratikus modern államban, jelzett tendenciájuk miatti föltétlenül elvetendők.

A hasznavehető meséket két csoportba oszthatjuk:

1. mesét mondunk, mely az igazságtalanságot úgy festi, hogy a gyermekben ellenszenvet kelt a rossz iránt.

2. mesét mondunk, melyek tipikus erényeket jelenítenek meg.

A főbbek közül néhányat fölemlítek.

Önzés: A sündisznó, ki a kígyólyukba bujva menedéket kér. Beeresztik. Kellemetlenkedik a haziaknál, végre kituszkolja őket, mondván: „Akinek itt nem tetszik, menjen másfelé.”

Meggondolatlanság: A tücsök és a hangya. A paraszt, ki megbílte az aranytojást tojó ludat.

Hálátlanság: A kígyó, mely megharapta a parasztot, ki őt keblén melengette.

Hiuság: A holló és a róka.

Hazugság: A pásztorfiú ki „farkas“-t kiáltott.

Dicsékvés: Az oroszlánbőrbe bujt szamár.

Telhetetlenség: A kutyá és árnyeka.

Önlejtőség: A két kecske, mely a keskeny hidon nem akart egymásnak kiérni.

Amit egy megtehet nem teheti meg a másik: A szamár, ki öleb módra ura dícebe ugrott.

Szószegés: Az utasok és a medve.

Öszinteség hiánya: A róka és a favágó. A róka és a szőlő.

Irigység: A kutyá, mely nem adott ételt másnak, bár ő maga már jólakott.

Segítsük egymást: A vak és a béna.

Nagylelkűség: A beteg oroszlán és a nemes paripa.

Segíts magadon: A fűj és a parasztgazda.

A jószág hatalma: A nap, a szel és a vándor.

Légy szolgálatkész: A ló és a teherhordó szamár.

Am a legtöbb meséből hiányzik az erkölcsi szellem. Ne ha-

zudj, mert lelepleznek és többé nem hisznek neked. Ne légy hiú, mert nevetségessé válsz! Ne játszd az oroszlán szerepet, mert hamar észreveszik, hogy csak szamárvagy és lehetetlenné tetted magadat. Ne légy hálátlan, mert kidobnak! Legyen önbizalmad, mert, ha magadon segítsz, mások is segíteni fognak. Légy barátságos, mert így könnyebben érsz célt, mint rideg viselkedéssel; ezeket mondja röviden a mese, de, hogy a hazugság undoító a telhetetlenség megvetésre méltó, hogy a jóság akkor is áldásos, ha semmiféle anyagi hasznot nem terem, ezt ugyan nem hangsúlyozzák.

Nagyon jó, ha a gyermek megtanulja, hogy a hazugság szemellátható megvetést terem számára, de a tanító ügyességén mulik, hogy a képzeletet úgy foglalkoztassa, hogy a mese erkölcsi értékét kihámozva az visszahasson a gyermek tetteire.

A mesék kiváló használhatósága főleg az, hogy mintegy pillanat fölvételek s mint fényes sugár világítanak bele a gyermek lelkébe, reprodukálva annak hibáit vagy erényeit s így a lélek belső rejtett világára terelik a figyelmet s a benső szemléletnek majdnem legkiválóbb eszközei.

A mesékről áttérhetünk a mytologiai mondákra, ezekről a saját nemzeti mondáinkra, innen a történelemre s itt már a valóságot kell összekötönnünk a képzelettel.

Amilyen jellemeket ismertettünk a mesékben, lépten nyomon találkozunk velük az élet szinpadán.

A tanító értsen hozzá, mint kell egyes kiváló történelmi alakot bensőleg szemléltetni. De nem csak alakokban, magában a történelmi eseményekben is meg kell jeleníteni egy-egy erkölcsi eszme kihatását.

A széthúzás átkos. Ezt a kettős királyválasztás pompásan illusztrálja. A nagy morva birodalom bukása is ezt az igazságot fejezi ki.

A büszke, dacos tölgy képe: Hus János. Mert felekezeli szempontból kifogásolható Hus szereplése, de halálával pecsételte meg komoly bátorságát. Életét dobta oda meggyőződéséért, akár később Savonarola.

A mesékhez, elbeszélésekhez, a történelemhez kiegészítőként járulnak a képeskönyvek, melyek a mese, az esemény aktióját a képzelethez szóloán ábrázolják s akkor felelnék meg feladatuknak, ha a szóval elmondott eseményeket szemléltetik, így az emlékezetben is mélyebb nyom marad, mert a szó elmozdító képzetét kiegészítik, élénkké teszik.

A kép kombinációkra ad alkalmat. A kép után szóval is mondissuk el az eseményeket így a képzelet fejlesztésével fogalmazni is tanul a gyermek.

A képzeletet a polgári erköcstannal kapcsolatban igen fejleszthetjük, ha változatosságot veszünk előadásunkba. Különösen az osztályon iskolák tanítóinak kell rá vigyázni, hogy mindig új meg új mesékkel álljanak a gyermekek elé. E cölből sokat kell olvasnia a tanítóknak.

A hindu eredetü láta mesék mellett igen jól felhasználó k Rabindranath Tagore és a legújban Frobenius fordításában megjelent Riff Kabil mesék egy része is.

Lafontaine meséi amennyiben eltérnek Aesopus meséitől gyermekeknek alig való. Ezt mondhatja Lessing, Gallért sőt a mi Fáy Andrásunk meséinek nagyrészeröl is, csak az éreitebb ifjuság élvezheti őket.

Hiszi-e a gyermek a meséket? 6-8 éves korban, kivált, ha élnek a képzelete: igen. A Jardin des Plantesban egy atya járkált a gyermekével. Láncra vert farkast látnak s a 7 éves fiúcska felkiált: „Hitvány gazl te elted meg a báránkyát!”

Egyesületi élet.

Értesítés.

Erúton közöljük kartársainkkal, hogy a törzslapok lezárása alkalmával, 1926. év végén mutatkozó hátralékokról névreszeröló értesítéseket küldünk mindazoknak, kik nem peresítettek.

A folyó évben befizetett összegeket a hátralékok megállapításánál figyelemben nem vettük.

Kérjük, hogy a kimutatott hátralékát minél előbb mindenki fizesse be, nehogy egyesületünknek és önne-gának felesleges költségeket okozzon.

Központi pénztár:

Ujabb felhívás a Tanítók Hára részjegy legyzésére. A központi gyűlés u'olagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927. jún. 30 ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére.

Elnökség

Tanítógyűlés Galántán!

A galánta-vágsellyei körzet tanítószága f. évi jan. 12 én tartotta rendes évi közgyűlését Galántán, az Eszterházy-féle kastély nagytermében.

Jónás Ferenc elnök a reménység szavaival nyitotta meg a gyűlést, az új esztendő ígéretes hajnalán magasra emelve lobogókat, melyen a következő felirat fénylik: „Az igazság győz!” Üdvözlöi Gasparik Ignác galántai tanfelügyelőt és Kovács Alajos központi elnököt.

Gasparik tanfelügyelő megköszönve az üdvözlést, örömmel hozza tudomásul, hogy a tanítószág valóban új esztendőbe lépett. A 104-es törvény végrehajtása folyamatban van s a nem állami tanítószág rövidesen megkapja az új törvény szerinti fizeteskülönbözetet 1926. jan. 1-től visszamenőleg. A nyugdíjügy is végre telő alá kerül, amennyiben azon kártársak, akik 1926. jan. 1. után mentek nyugdíjba, teljes, törvényes nyugdíjat fognak élvezni egyébként a nem állami tanítószág viszonyait véglegesen rendezendő, új törvény van készülőben, amely f. évi jún. 1-ére megjelenik.

Ezen tanfelügyelői megnyilatkozás kellemes visszhangra talált a jelenlevő tanítók lelkében, s egy közös sóhaj szállt föl száz kebelből: úgy legyen!

Jónás elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a kör halottjairól: Nagy Lászlóról s a gyűlés felállással áldozott emlékének!

Bartha Kálmán pénztáros jelentése szerint a pénztári maradvány 3427.47 K-t tesz ki. Jelentésének legszebb tétele az, amely Fehér Gyuláné tanítóözvegy segélyezésére 1600 K-t jelez.

Osztényi József a VII. és VIII. osztály magyar nyelvanyagáról és feldolgozásáról tartott értékes felolvasást, kijelölvén az utat, amelyen a gyermeket a magyar irodalom kincsesházába vezethetjük. Átgondolt, szemléletes dolgozatát több felszólalás követte, köztük Gasparik tanfelügyelőé, aki felhívta a tanítószág figyelmét a f. hó 8-i tantervkészítő bizottsági értekezlet eredményére, amelyben a magyar nyelvtanítás kibővített anyaga is szerepel. Egyben tudomásul adja, hogy a kis iskolatörvény a VII. és VIII. évfolyamok bevezetését a jövő tanévtől kezdve kötelezővé teszi.

Ezúttal némi bepillantást nyert a tanítószág a betegbiztosításra: egy homályába egy járási számlanécsos előadása kapcsán, de a közlés kép alkotáshoz a részletek alaposabb megvilágítása volna szükséges.

Majd több folyó ad nünisztrativ kérdést terjesztett elő *Bachraty Ágoston*, a tanfelügyelőséghez beosztott kartárs. A vasuti kedvezményre nézve gyűlés azon indítvánnyal keresi meg a központot, hogy a nem áll. tanítószág részére is biztosítottassék állandó 33 százalékos utazási előny. Kovács Alajos kp elnök szóvá teszi, hogy ez ügyben már többször tett a központ lépéseket jelentősebb eredmény nélkül. A vasútigazgatóság esetenként engedélyezhet ily kedvezményt, de ez általánosságban csak az államiakat illeti.

Brandl Alajos vágsellyei áll. igazgató kartárs a 254/24. törv. alapján szervezett taniskolákról tartott tanu'ságos előadást. Főltárta ezen iskolák szervezetét, igazgatási módját, a tanítószág kötelességeit, — de a fizetésre vonatkozólag nagyon kevés pozitívumot tudott mondani. Itt is a régi nóta járja: az a miénk, amit kiverekszünk magunknak!

Boross Béla „A mi harcunk“ című beszédében mondott megrázó hatású beszéde, kiemelve a tanítószágot, mint a szellemi emberiség harcseit, szemben az *anyag* tömegeivel.

Kovács Alajos kp elnök lelkes szavakkal biztatja az „ifjú harosnást“ kitartásra, bátorságra, míg — úgy mond — „Jerikó falai le fognak dőlni!...“

Nagy Benő a Tanítóok Háza alapjának a megvetésére, illetve gyarapítására felolvassa határozati javaslatát, mely szerint a tanítószág ajánlja fel egy évi fizetésének 1%-át erre a célra s kérje a Referátot, hozza ezt a likvidátura úján levonásba. Kovács Alajos hozzászólása után — (a Referát ezt a külön számítást nem hiszlandó elvégezni) — indítványát oda módosítja, hogy a tanítószág az isk. igazgatóságok révén juttassa el az 1%-ot rendeltelési helyére. A megyei ill. járási egyesületek hasonló határozat hozatalá céljából megkerestetnek.

A vajúló dalárda-úgy járásköri vezetője, *Siposs Péter* sajnálatosan icenti, hogy a két járásból mindössze nyolc jelentkező

Tanítóknak, állami tisztviselőknék 10%-os árenged nény

Weisz Kornél

divatruházában „a pillangóhoz.“

Nové-Zámky, a „Duna“ bankkal szemben.

A legnagyobb választék női és férfi valódí: angol, szővelekben, selymekben, mosó és vászonárúk.

ban, szőnyeg és az összes szál mához tartozó cikkekben. Megrendelésre mintákat is küldök.

kíván résztvenni a járási dalárdában. Jónás elnök ismételtlen felszólítja a kör tagjait, pártolják e nemes ügyet és vigyék a megvalósulásba minél számosabb jelentkezőkkel. Gyűlés Siposs Péter mellé *Bellus Sándort* választja segítőtársul a szervezésben.

A tárgysorozat utolsó pontja a tisztújítás volt. Jónás elnök bejelenteli lemondását s utódjául a központi elnököt, Kovács Alajost ajánlja, mire a közgyűlés zúgó éljen közepette harsogja Kovács Alajos nevét. Ő azonban elhárítja magától ezt az újabb tisztséget, bár meghatottan köszöni meg a bizalom eme spontán megnyilatkozását. „Erre a bizalomra — úgy mond — méltó akarok lenni és maradni. *S éppen ezért magyar maradok, vallásos maradok, tanító maradok és a demokratikus köztársasághoz hű!* Köszönöm a bizalmokat, — de csak egy ember vagyok! Jézusnak tizenharmadmagára volt szüksége, hogy megváltói munkáját elvégezze és — higgyétek el — sokszor egymagam vagyok az aljas intrikák, durva támadások közepette. De én nem félek az ellenzékől! A támadóknak a szemébe nézek! — De csak egy ember vagyok. Válasszatok: vagy ezt, vagy azt a kormánykerekét kell elhagynom.”

Gyűlés újabb éljenzésbe tör ki: *Éljen Kovács, a központi elnök!* — Uj név hangzik az ajkakon: Éljen Boross! De ő sietve visszalép a jelölés elől. — Végre gyűlés a jelenlegi tisztikar meghagyását határozza el a következő ciklusig.

Gyűlés után közös ebéd volt, amelyen több felkőszöntő hangzott el, köztük Gasparik tanfelügyelőé, aki azon óhajanak adott kifejezést, vajha járásköre tanítószágát nemzetiségi különbség nélkül együtt látná egy vidám farsangi mulatságon! (—)

A 104/26. sz. törvény alapján a Referátus megkezdte az új illetmények számfejtését a minisztérium utasítására. Értesülésünk szerint azon nem állami tanítók illetményeit számfejtik előbb, akik az 1926. év folyamán előléptek volna s az előléptés iránti kérvényeik a Referátusnál fekszenek. Az 1926. január 1. étől nyugdíjban ment nem állami tanítók teljes állami nyugdíjat kapnak.

A polgárliskolai kartársak pedagógiumot vagy rajztanárképzői végzeti csoportjának küldöttsége január 12-én járt fent dr. *Hodža Milán* miniszternél és *Buzek* min. tanácsosnál a polg. isk. kartársak fenti csoportjának ismeretes fizetésbeli sérelmei tárgyában. A Holly, Wessely és Somvárszky igazgatókból álló küldöttséget a miniszter azon kijelentéssel fogadta, hogy ügyüket teljesen ismeri. A sérelem megszüntetésére törekszik, de ez függ még a belügyi és pénzügyminisztériótól is. A küldöttség átnyújtotta a miniszternek a sérelmeket világos összehasonlító kimutatással is szemléltető

memorandumot, valamint a sérelem megszüntetését célzó indítványát.

Ez utóbbi szerint két alternatív javaslatot tett írásban a küldöttség. Az első a 103/26. (tisztviselői) törvény 74. §. 3. bekezdésnél a végrehajtási utasításhoz a következőt javasolja: „Azon polg. iskolai tanítók tanulmánya, akik a hároméves pedagógiumot, illetőleg a négyéves képzőművészeti főiskolát végezték, egyenlő értékű a 103/26. törv. 74. § 1. bekezdésben megállapított tanulmánnyal (I. fokozat).“

A második a 104/26. (tanítói) törvény 23. § nál a végrehajtási utasításban felveendőnek javasolja ezt: „Azon polgári iskolai tanítóknak, akik a hároméves pedagógiumot, illetőleg a négyéves képzőművészeti akadémiát végezték, ezen intézetekben töltött tanulmányi idejük az előlépésbe és nyugdíjba teljes mértékben beszámíthatik, ezenkívül 3 év az előlépés szempontjából, magasabb tanulmányuk értékelése gyanánt.“

Buzek min. tanácsos a kész javaslatokat átvette és elfogadta.

A döntés csak napok kérdése. Az audienciák azonnali eredménnyel nem jártak, de azt nem is vártuk. Annyira belenevelődünk már a diplomata mesterségbe, hogy az ígéretekre nem adunk sokat. Nem is mondhatjuk, hogy a miniszteriumban ígéretekkel áltatták a küldöttséget, hanem inkább utat-módot jelöltek meg, amelyen tovább kell még a dolgot folytatni, hogy eredmény kiviható legyen.

A munka tehát folytatódik és azt látjuk, hogy a feladat nagy, de sohasem volt nagyobb egy törekvésünk sikere iránt a reményünk, mint most.

A tengeri kigyó, amely a *Komáromi Hírek*-nek a komáromi járási egyesület közgyűléséről hozott referádája nyomán keletkezett, mind nagyobbra nő és — legalább képzeletben — mind veszélyesebb, ijesztőbb alakot ölt. A K. H., valamint a Magyar Tanügy hasonló referádái arra készítették *Vizváry Vilmos* járási elnököt, hogy az egyesület hivatalos lapjában hivatalosan nyilatkozzék. E nyilatkozatot a Magyar Tanító szerkesztősége kötelességszerűen le is hozta.

A K. H. szerkesztősége erre a lap f. é. 3. számában megjelentetésre „Válasz a Magyar Tanítónak“ címen válaszol s ebben *Vizváry* elnök mellett a szerkesztőséget is támadja és szemrehányásokat tesz.

Ki kell jelentenünk ezekre vonatkozólag, hogy a Magyar Tanítót ez a válasz nem illeti meg, a szerkesztőségnek ugyanis

esze ágában sem volt a K. H. tanítói munkatársait meglátni s annál kevésbé ezt durva hangnemben tenni. A M. T. szerkesztősége, ha mondanivalója van, elintézi azt a maga tollával s nem használ fel erre másokat. Hangsúlyozzuk, hogy Vizváry Vilmos elnök közleménye hivatalos elnöki nyilatkozat volt, amelynek a hivatalos lapban való közöltetésére teljes joggal bírt, de a teljes felelősség tudatában.

Ezért is a „Válasz“-nak Vizváry elnökre vonatkozó részével nem foglalkozunk, arra illetékesnek magunkat nem tartjuk. A maga igazának megvédésére talál ő bizonyára módot és alkalmat.

Megjegyezni kívánjuk még, hogy a M. T. szerkesztősége az egyetemes jellegű tanítói sérelmeket, ha azok egyetlen egyént érintenek is kiváltképen, mindig készséggel leöli, ha a sérelem be is van bizonyítva. Azt azonban komoly és hivatalos orgánum nem teheti, hogy egyoldalú beállítás alapján, esetleg tendenciával megírt, tisztán speciális egyéni sérelmeket hozzon s amelyeknek egészben vagy részben maga a tanító az oka. Hogy egyes dolgokat nem közlünk le, valamiut hogy másokat szabadabban mozgó harcos orgánumunknak, a Magyar Tanügynek utalunk át, ez a szerkesztőség diszkrécionális joga.

Az egyetemes tanítói sérelmekkel időszerűleg és aktualitásuk mérve szerint lapunk állandóan és behatón foglalkozik olyan modorban, amit tőle a felsőbbség joggal elvár.

Ha egyesületünk akciót kezd, azt a lapnak kötelessége nyomon kísérni és a sajtó erejével — amennyivel egy kis egyesület lapja rendelkezhetik — támogatni. A pedagógiumot végzett polgári iskolai kartársak ügye most aktuális, egyesületünk az ő érdekükben, mint az egyesület szerves részét alkotó szakosztály sérelmei érdekében, akciót indított s a legutóbbi miniszteri audenclán memorandumban kérte nevezett kartársak nyilvánvaló sérelmeinek orvoslását. Azt hiszem ez akciót is kötelessége lapunknak támogatni, mert hiszen a polgáriiskolai kartársak is rendes, fizető tagjai egyesületünknek s az egyesület, valamint a hivatalos lap támogatását joggal követelhetik.

A K. H. szerkesztősége a választ levonatban megküldte lapunk szerkesztőségének és kívánta annak lekötését a sajtóörvény vonatkozó §-a értelmében. Ennek sajnálafunkra nem lehetünk elégel, mert a K. H.-ben ez a válasz feközöltetett, tehát a K. H. szerkesztősége, ill. munkatársai maguknak ezzel teljes elégtel szerezték, de azért sem, mert válaszuk messze túlhaladja a helyre-gazító nyilatkozat fogalmát. Azonban kijelentjük, hogy az igazság

érdekében a helyreigazítás kritériumát fedő nyilatkozatot bármikor és bármely kartárs is küldje azt be, készséggel leközzöljük. Hogy milyennek kell lennie a sajtóörvénynek megfelelő helyreigazító nyilatkozatnak, arra szolgáljon alapul az a nyilatkozat, amelyet fenti ügyben a Magyar Tanító szerkesztősége a K. H. szerkesztőségének leközlés végett megküldött.

Egyebekben béke velünk. Véleményünk, amelyet minden ez ügyben érdekelt kartársunknak a béke helyreállítása céljából figyelmébe ajánlunk, hogy ne öljük mi egymást, amikor úgy is kevesen vagyunk és ne építsünk magunk közé válaszfalakat.

Szerkesztőség.

Tanfelügyelői kinevezések. Most kaptuk a hírt hogy a Ballo Gyula országos tanfelügyelővé történt kinevezésével megtüresedett XV. zsupai tanfelügyelői székbe *Domček* novézámkyi tanfelügyelőt, *Gašparik Ignác* galánta-járásai tanfelügyelőt pedig a Bratislava II. tanfelügyelőjévé nevezték ki. Gratulálunk.

A kartársak figyelmébe. Több oldalról jött kérdésközlésre értesítjük az érdekelt kartársakat a következőkről: A gyermekpótlék a gyermek 18 évének beöltéséig jár, amikor beszüntetik a pótlék utalását. Amennyiben a gyermek tovább is tanul, a 34/1923. korm. rend. 5. cikkely 7. pontja, valamint a minisztérium 3565/1924. prez. sz. rendelete értelmében az utalás évről-évre meghosszabbítható. Eziránti kérelem minden évben, legkésőbb 24 éves korig, júniusban, de legkésőbb a szeptembri beiratások után beadandó a tanf. u'ján a Referátushoz annak igazolásával, hogy hol tanul a gyermek. Ugyanígy kell eljárni az állandó betegségben szenvedő gyermeknél is a továbbutalás iránt, a betegség igazolása alapján. Figyelmeztetjük a kartársakat, hogy a meghosszabbítás iránti kérvényt a gyermekpótlék beszüntetése előtt okvetlen adják be, mert az egyszer beszüntetett gyermekpótléket újból k nem utalják.

Különfélék.

Tanügyi tanács. A néppárt kormányba lépése kapcsán heigert tanpományi önkormányzat esetére elsősorban az iskola helyzete érdekelhető a tanítóságot. E téren a legnagyobb újítás a tanügyi tanács bevezetése lesz, amely laikus testület s amelyben a pártok képviselői foglalnak helyet. A tanítók az a tanács választja, illetőleg jelöli s felterjeszti a minisztériumnak. Tan-

ügyi célokra is külön költségvetése lesz s az állami költségvetésben biztosított összeg erejéig gondoskodik hovatartozásáról. Mint közigazgatási lényező azonban csak közbelső fórum, amelynek döntése ellen a miniszterhez lehet appellálni. Ebben a megítélésben a tanügyi tanács visszacsúszást jelent a mai helyzettel szemben. Az iskolareferátus u. i. szerve megának a minisztériumnak, annak kirendeltsége, tehát magasabb fokú hatóság. A gyakorlatban az új rendszer mégis annyiban lesz kedvezőbb hogy a tanügyi tanács határozatai felebezhetőek, míg a sk. referát döntésével szemben már csak a közigazgatási bírósághoz fordulhat a panaszos. De lesz az újításnak egyéb következménye is, amely szintén nem kedvező a mai helyzettel szemben. Mivel a pártok befolyást nyernek a tanítók alkalmaztatására, belekerül az iskolába is a politika. A pártok természetesen azt a jelöltet fogják támogatni, akitől politikai ellenszolgáltatást remélhetnek. A jelölt igyekezni fog, hogy ezt a várakozást — előzőleg vagy utólag — igazolja. Másrészt bizonyos szabadabb mozgást biztosít a tanító számára, mert befolyásos fedezete lesz a tanácsban is képviselt párt részéről. Látjuk azt a történelmi országokban, ahol a tanítóság politikailag jelentékeny mértékben angasztja magát. A tanítói öntudat emelése érdekében ez nem lesz hátrányos, de látszik, hogy halálra az iskolára már nem lesz annyira kedvező. (A Magyar Ujság jan. 22-i tanügyi rovatából.)

Megkezdtek a 104. sz. törvény végrehajtását a nemállami taneseményzetnél is. Első sorban azoknak fizetésemelését intézi el a tanügyi referátus, akiknek 1926-ban esedékes előléptetésük végrehajtása előlából folyamodvány vár elintézésére. Éppen a 104. sz. törvény volt az oka annak, hogy az 1926. évi előléptetéseket nem intézték el. Együttal a természetbeni javadalmak új megállapítása is aktuális s ezért dűllőre kerül azoknak az ügyeik, akik a természetbeni javadalmak értékelése ellen felszólamlással éltek. (A Magyar Ujság jan. 22-i tanügyi rovatából.)

A Napsugár. képes gyermeklap 2. száma díszes illusztrációkkal, kedves, a gyermekeknek igazi örömet hozó tartalommal megjelent. Örömmel állapítjuk meg, hogy e gyermeklap a hozzáfűzött várakozásunknak tökéletesen eleget tett. A lap felelős szerkesztője *Scidl Sándor* kartársunk, egyesületünk bratislavai képviselője, főmunkatársa: dr. *Borka Géza*, illusztrációkkal ellátja, sőt a szövegi részt is bájos dolgokkal gyarapítja *Harmos Károly* rajztanár, festőművész. Minden kartárs tartsa erkölcsi kötelességének, hogy 1—2 példányt iskolájában elhelyezzen és rendelje meg a tanuló könyvtár részére is. Ha a lap annyira meg erősödik, hogy jövedelmet is hoz, abból Egyesületünknek is lesz 10%-os részesedése. Előfizetési ára egész évre 36, negyedévre 9 Kcs. egyes szám ára 1.50 Kcs. Megrendelhető a kiadónál: Virradat könyvnyomda, Komárno, Jókai-u. 5.

Gyermeklap Ruszinszkóban. A ruszinszkói kartársak is szűkségét érzik egy magyar gyermeklap kiadásának. Ezt mutatja *Kormos Gerő* ungvári ref. tanító kartársunk felhívása, amelyet a magyar tanítósághoz intézett s amelynek közlésére lapunk szerkesztőségét is felkérte. Készséggel leszünk eleget kívánóságának, bár Szlovenszkón van már gyermeklapunk, az Egyesületünk erkölcsi támogatásával kiadott *Napsugár*.

Kormos Gerő kartársunk felhívásában tudomásul adja a kartársaknak, hogy a mivel a magyar tanulóknak szórakoztató és nevelő gyermeklapjuk nincs, a hiány pótlására elhatározta egy megfelelő gyermeklap kiadását.

Munkatársai lennének a kartársak, sőt a gyermekek jobb dolgozatait is közölné. A lap egy nyomtatott könyv terjedelmében (16 oldal) havonként egyszer

esetleg kétszer jelennék meg és ára a legminimálisabb lenne, példányonként 50 fillér. A szerkesztő kartárs tájékozódás céljából felkéri a tanító kartársakat, hogy értesítsék, mennyi példányszámba van szükségük és hogy munkájukkal támogatják-e a lapot. Címe: Kormos Gerő, ref. tanító, Užhorod, Zsatkovics tér 9.

Nagyfalusi Antal gyermekdalal címen az „Érsekújvár és Vidéke“ c. lap igen kedvező kritikát közölt Nagyfalusi Érsekújvári ny. tanító kartársunktak lapunk múlt számában már ismertelelt dalos könyvéről. E kritikából vesszük a következőket:

„Szép kiállításban, nyolcvankét kis verse hagyta el a sajtót Nagyfalusi Antal, nyugalmazott érsekújvári igazgató-tanítónak. Nyolcvankét kis dal, amolyan csengő-bongó rímekkel, népdalszerű bájjal, gyermeteg kedvességgel. Nem a költő, inkább a pedagógus szólalt meg Nagyfalusi Antalban, amideőn ezeket a verseket írta, — a gyerekeket szerető, a gyereke nevelésért lelkesedő, vérbeli tanítóember, aki — mint előszavában írja — egy emberöltőre terjedő tanítói pályája alatt gyakran tapasztalta, hogy sok esetben a legkedvesebb dallamok a gyermek értelmi s érzelmi körének meg nem felelő szöveggel vannak írva. Nagyfalusi Antal úgy segített ezen a hibán, hogy közismert, kedves, népszerű dallamokra — új verseket írt.

Ügyesek, fordulatosak s páratlan verselési rutinnal megszerkesztettek ezek a versek, amelyek rövidesen a gyermekek között népszerűek lesznek.

Föl, föl fiaim, csak előre.
Vigan induljunk az erdőbe!
Majális napját ünnepeljük,
Zászlónk örömmel
Magasra emeljük!

A szép tavasznak ünnepe van,
Verjen a szívünk bangosabban!
Versenyit daloljunk a madárral,
Zengjen, harsogjon
Ajkunkon a víg dal!
(Föl-föl vitézek dall.)

Van ezekben a sorokban hangulat, temperamentum, zeneiség, — mindaz tehát ami a népszerű dalok kelléke.

De vannak más szempontok is, amiért megbecsülést érdemel az a lelkes munka, amit Nagyfalusi Antal végzett.

Ezek az énekek, mint a szerző maga is jónak látta hangsúlyozni, nemcsak magáért az énekért készültek. Van más, talán fontosabb hivatásuk is. Ezek a dalok nevelnek is. Hiszen gyermekek számára készültek. Ezekben a dalokban a szerző erkölcsi tartalom nyújtására is törekedett, hogy ezáltal, — mint mondja, — az ének jellemképző ereje is érvényesüljön és elérje azt a célt, amelyet minden gyermekdal költőnek ki kell tűznie maga elé, hogy a gyermek érzelm- és kedélyvilágát is fejlessze.

Mint már említettük, a szép kiállítású könyv ára csak 10 Ké, portóval 11 Ké. A tiszta jövedelem felét a szerző a *Tanítók Híza alapja* javára adja. Megrendelhető a szerzőnél, vagy lapunk kiadóhivatalánál.

Kartársak figyelmébe. Egy ig. tanító kartársunk fia, aki a Kőszegi Lócipari felső ipariskolát jó sikerrel elvégzte, megfelelő állást keres. Aki ilyen ajánlani tud, szíveskedjék szerkesztőségünkkel tudatni, ahonnan az érdekelteket aztán értesíteni fogjuk.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. I. Turiszakállas, B. I. Figa. A »Gyermekdalok« c. könyvecskét címükre megküldtük. Befizetőlapot mellékelünk. Kérjük azon a 10 Ké-t beküldeni, miután az utárv étellel való küldés nagyon megdöbbentő. — K. Z. Zé tény, Sz. G. Érsekkéty, M. M. Deák, V. J. Gáta, H. I. Panidarovce, U. L. Horváti. Az elveszett számokat újból elküldtük. — J. T. Verekye. Hátralékával várunk illetménye rendezéséig. — V. B. Madar, S. I. Re e. Címét kijavítottuk, lapunkat új címére küldjük. — F. F. Podollnec, B. I. Vel'-Rátovce. Lapunkat 1927. január 1-étől küldjük. Befizetőlap mellékelve van. — B. T. Ekel, B. I. Felsőgellér, K. I. Nagymegyer, H. A. Komárom-Füss. Tagjaink sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk. — Z. S. Mozonok 1928 év végéig 45 Ké hátraléka van. — M. B. Nagykapos. Naplárt küldtük. Az elveszett számot is póllólag megküldtük. — D. T. Vel'ky-Kyr Sajnos, a kért számok közül már több teljeseen kifogyott, úgy csak a következőket küldtük: 1921. évf. 14., 1922. évf. 11., és az 1925. évf. 2. számait.

Minden tanító, aki az Azoformot
terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza
s a sajtát javát szolgálja.

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz

Praha-Vinohrady

Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

Pályázati hirdetés. A nagybodaki róm. kath. iskolaszék lemondás folytán megüresedett tanítónői állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 1 szoba és konyha s törvényes államszolgálatos fizetés. Pályázati határidő 1927 február 10. Kérve a felbéri róm. kath. plébánia hivatalhoz küldendő. Nagybodak Zupa XV. 1927. ja. uár 15-én. Winkler Pál iskolaszéki elnök.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Fizetés és nyugdíj	97
<i>Oye:</i>	
Visszautasítás — hozzászólás	99
<i>Hortoványi Jolán</i>	
A képzelet nevelése és erkölcsi halása (vége)	105
<i>Egyesületi élet</i>	113
<i>Különfélék</i>	118
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20. POSTAFIÓK SZ. 34.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Hjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**
Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bana Tóth Pál.**

Fizetés és nyugdíj.

A tanítóság e két ügye, az amely a tanítói egyesületeket a tanügyi lapokat, a tanító egyedeket állandóan foglalkoztatja. Mi is sokszor vetettük újból és újból felszínre, egyesületünk harcolt, fáradt a siker érdekében lankadallan erővel és kitartással, mert addig nem nyugodhatunk meg, míg föbbi ügyünk mellett ez a két élelexisztenciális ügy végre úgy intéződik el, hogy megelégedettség száll lelkeinkbe.

A kellő az első pillanatra elválaszthatatlannak látszik, mert hisz a fizetés maga után vonta mindig a megfelelő nyugdíjat. Az elbírálásra nézve nem volna szabad köztük különbségnek lenni s mégis eddig volt sőt még ma is van mint az alább kifejtendőkben látszik.

A fizetésügyre vonatkozólag a helyzet ez. A múltban, 1919. szept. 1-től kezdődőleg a tanítóság fizetése úgyahogy rendeztetett. A nem áll. tanítóság államsegély formájában fizetéskiegészítést kapott. A 104/26. törv. fizetésbeli rendelkezései is kiterjesztettek a nem áll. tanítóságra, a végrehajrási utasítás most készül. Eszerint az említett tanítók eddigi illetménye az új törvényben megállapított mérvig kiegészítették. Ez a kiegészítés meghosszabbított f. év június haváig, ami arra enged következtetni, hogy ezen időpontra a nem áll. tanítóság fizetési viszonyai — s egyben mindenestre jogviszonyai is — törvényesen rendezte nek.

E fellevét erősen támogatják, sőt a bizonyosság érzetével tellik meg miniszterünknek, Hodža Milán dr.-nak kijelentései, akitől pedig megszoktuk már, hogy nemcsak a szavak, hanem a tettek embere is. Ő az, aki legjobban belátja és határozott szavakkal adott is kifejezést véleményének, hogy csak anyagilag is rendben lévő, nyugodt lelkiállapotú tanítóság tudhat igazán eredményes munkát kifejtetni köztársaságunk érdekében.

A végrehajtási utasítás kiadva még nincs ugyan, de biztos tudomásunk van arról, hogy a Referátus már a 104/26. törv. értelmében megkezdte az utalványozás és számfejtés munkálatait.

A törv. egyik §-a ugyan kimondja, hogy a régi és új illetmény közli különbözetet az eddigi fenntartó fedezi, de nem lehet kétségünk aziránt, hogy a végleges törvényes rendezésig e különbözetet is az állam viseli és fizeti ki, mert hisz ez még mindig csak rendkívüli államsegély, amelyet a körülményekhez képest változó mértékben eddig is az állam utalt.

Az új államsegély utalásának időpontjára nézve — fenntartással ugyan — közöljük ama értesülésünket, hogy az utalvány rendeletek március hó végéig kézbesültek.

A törvényes rendezésről szóló törvényjavaslat tudomásunk szerint szintén készen van, a nemzetgyűlés elé való terjesztést várja. Többet róla e pillanatban nem tudunk. Mindenesetre tartalmaznia kell, hogy a nem áll. tanítóság fizetése és nyugdíja azonos az áll. tanítóságéval. Ebben kétségünk nem lehet. A jogviszonyok rendezése az, ami érdeklődésünkre nagyon is számot tarthat s amelyet az új törvénynek szintén fel kell ölelnie.

Az érdekelt kartársak persze türelmetlenül várják már az új utalvány rendeleteket, azonban türelmüket ne veszítsék el, mert számolnunk kell az adminisztráció nehézségeivel

Ennyit a fizetésügről.

A nyugdíjügy nem mondhatjuk, hogy kedvezőbb, de világosabban áll előtünk.

A referátus jogügyi osztálya — tudomásunk szerint — a 104/26. törvényt úgy bírálta el, hogy az vonatkozik a nem áll. nyugdíjas tanítókra is. Eszerint mindazon nem áll. tanítók, akik 1926 január 1-től kezdődőleg, illetőleg ezen időpont után nyugdíjaztatnak, az állami tanítól megillető teljes nyugdíjat kapják. Értesülésünk szerint máris több, mostanában nyugdíjazott, nem állami tanító ilyen értelmű nyugdíjutaló rendelete készen van.

Az 1926 január 1-e előtti hatállyal nyugdíjazott nem áll. tanítókra a 104/26. törvény nem vonatkozik. Ezen kartársak az eddigi nyugdíjat kapják tovább, a lehetőség azonban megvan arra, hogy nyugdíjuk a kormány belátása szerint emelkedjék. Erre alapot nyújt a 287/24. törv. 6. fejezet 7. §-a. Igaz ugyan, hogy e nyugdíjas tanítóknak az előbb idézett § sze-

rinli legmagasabb nyugdíjkiegészítő egyszeri segélyre a legfelsőbb közigazg. bíróság döntvénye alapján (lásd Egyesületi élet c. rovatunkat) jogigényük nincsen, de a kormány jóindulatára és a szűkségre hivatkozva, a felemelést szorgalmazni mindig lehet. Etekintetben Egyesületünkre vár a feladat, hogy tegyen meg minden lehető a nyugdíj kiegészítő segély felemelésére.

Ha fentli reményeink — amint bizton várjuk — mind teljesülnek, ez az utóbbi, az 1926 január 1.-e előtti nyugdíjasaink ügye, még mindig fájó seb marad, amelynek behegészítése céljából a kormánytényezők jóindulatára és belátására lehet és kell is apellálnunk. (B)

Visszautasítás — hozzászólás.

1926. év decemberének végén egyszerű kiállítású könyvet helyeztek sok magyar nő asztalára. Címe: „A magyar nő könyve.“ Szerkesztette: Pechyné, Bartóky Mária. Írtak bele többen az írók és frogatók közül, verseket és híres emberek írásaiból idézeteket talál benne az olvasó.

Előrebocsájtom, hogy nem a könyvet mint ilyet akarom bírálni, — erre nem érzem magam illetékesnek — hanem egyes írók, nevezetesen *Egyed Aladár* (Faugonozás.), *Madám Sans Gêne* (A magyar nő a közéletben), *Sziklay Ferenc dr.* (A magyar nő és a kulturaterjesztés.) írásaikhoz akarok hozzászólni s az engem, minket magyar tanítókat különösen érdeklő és érintő egyes megállapításait az íróknak akarom *visszautasítani*. Erre viszont, mint magyar tanító illetékesnek érzem magam! Sőt kötelességemnek tartom!

Először megpróbálom a már föntebb említett, a *mai* magyar iskolákat — mert talán csak ezekről írtak nevezettek! — s ezeken keresztül minket, magyar tanítókat érintő, sőt mélyen bensőnkbe nyúló tévedéseket (?) visszautasítani. Rövid leszek. Megvallom, erre az is kényszerít, hogy félek, hogy elragadtatom magam, s keserűbben írnék, eselleg bántanék, amit el akarok kérülni. Amit pedig megfrok, az kikívánkozik belőlem, s talán ha magamba szorítanám, később csak annál nagyobb erővel törne ki. Ez olyan lecsapolás féle lesz. Olyanféle, mint mikor a gutakerülgette ember véréből elvesznek, vagy mint amikor egy nagyon felmérgetett, de magán uralkodni tudó ember fúj egyet, hogy nagyobb bajok be ne következzenek.

Lássuk, mit látok visszautasítandónak. *Egyed Aladár* írásában a magyar iskolákat s ezeken keresztül — ezt ismét kihangsúlyozom — a magyar tanítókat illetőleg?

A mesedélutánokról megemlékezve, így ír: "... milyen szépen lehetne ez által az iskolai tanítást *ellensúlyozni*, kiegyensúlyozni a nemzeti lélek megerősítésére "

Igy kéremszépen: *ellensúlyozni!* Ez olyanformán hangzik, hogy az iskolákban ma a magyar tanítók tanítványaikból ki akarják irtani a nemzeti érzést, meg akarják ölni „nemzeti lelküket“! Így értelmezve tiszteletes úr írását, a leghatározottabban visszautasítom, s legenyhébben szólva, tévedésnek minősítem! De amely tévedésnek — talán sokak által előre nem látott — szomorú következményei lehetnek éppen a magyarságot illetően, amiről a továbbiak folyamán szólok.

Ha pedig nem így gondolta *Egyed Aladár* tiszteletes úr, akkor mit kell ellensúlyozni?!

Madám Sans Gêne így ír: „A magyar nőnek most saját otthonában kell tudatosan és tervszerűen ápolni a magyar kultúrát. Kétszeres erővel *az iskola helyett is, sőt az iskola ellenére*. A mi magyar véreink nem tanulnak magyar történelmet(?!), a mi gyermekünk fülébe nem cseng magyar dal.“(?!!!)

Nagyságos Asszonyom! Ugye megbocsájtja nekem, hogy idézett soraiból az iskolákra vonatkozó részt teljes egészében visszautasítom és úgy szomorkásan, nem bántva, inkább úgy, mint aki megbántva érzi magát, el is mosolyodom? Disztingváni kell Nagyságos Asszonyom! Nem ismerem a rozsnyói viszonyokat, de talán pont Rózsnyóra vonatkoznak sorai? Vagy talán más községre? Ha igen, úgy ezt ki kell emelni, nem szabad általánosítani, különbséget kell tenni „iskola“ és „iskolák“ kifejezés között, mert különben félreértésekre ad okot írása, s ugyanakkor, mikor a magyarság érdekében nemes eszméket hirdet, akaratán kívül megsérti a magyarságnak egy éppen a kultúra terjesztésével intenzíven, bátran mondhatom, legintenzívebben foglalkozó csoportját, a magyar tanítósgóit!

Mert ha mindaz, amit *Kegyed* állít, igaz volna, úgy ez szomorú tényt vetne a magyar tanítókra, hiszen még csak azzal sem védekezhetnének, hogy őket erre kényszerítik, mert törvényeink nemcsak nem tiltják, hanem egyenesen elrendelik a magyar történelem és magyar énekek tanítását! Így csak a magyar tanítók önkényes ténykedéséről lehet szó!

Erről azonban nem lehet szó, mert a magyar tanítósgó híven

teljesíti nemzetével szemben való kötelességét!!!

Látogasson csak el Nagyságos Asszony a sokszor legeldugottabb helyeken fekvő magyar falvakba s látni fogja, hogy bizony a gyermekek tanulnak magyar történelmet, látni fogja, amint a csöpp emberkék a színpadon nagyokat megszegyentlő bizton-sággal mozognak s hallani fogja a magyar dalt felcsendülni párányi emberkék ajakán; látni fogja a sok-sok csillogó szemet, amint lélekzet visszafojtva figyel a karmester — tanító — pálcájára, mert már sok helyen karban is — 3 szólam — énekelnek, bizonyosságot téve amellett, hogy nemcsak cseng gyermekeink fülébe a magyar dal, hanem ők csengetik mások fülébe örömdönnyeket fakasztóan a magyar dalt.

Nem kell a magyar dalt „visszavinni“ a „szomorú, gyászba-borult lelkekbe“, mert az ott él, virágzik, talán-talán szebb kőn-tősből, mint régen...

S ezt talán meg kell, hogy „engedjék“ a magyar asszonyok, meg kell, hogy „engedje“ Nagyságos Asszonyom is!

„Az iskola helyett is, sőt az iskola ellenére.“ Erre még vizs-zsatérek.

Lássuk, mit ír Sziklay Ferenc dr. úr?

„A ku tura eszközei: iskola, könyv, ujság. Nézzük a három eszközt külön-külön.

Az iskola ma nem felel meg a követelményeknek. Ma az iskolában éppen arról nem lehet beszélni, ami a nemzeti érzés és gondolkodás fejlesztője, a magyar nemzet történelméről (?). Más rideg tudást talán (?) megad a mai iskola, bár ebben a tekintel-ben sem ideális a helyzet s egy ismeretlen nyelven (!?) nem lehet annyi tudást szerezni, mint az anyanyelven, melyet nem kell verejtékezve újra tanulni, mert készen hozza magával a gyermek a szülői házából, — de a nemzeti kultúról, az egész világ által csodált önfeláldozó hősookról, kik a gyermek példái lehetnének tettben és akarásban, ma az ifjuság alig hall valamit. (?)

A másik nagy hiányossága nálunk az iskolának, hogy általa igyekeznek elvenni a kultúra másik alapkövét, a vallásosságot. „A vallás magánügy“ jelige alatt a hitoktatás helyébe a „polgári erkölcstant“ (?) vezették be, melyben megtanulja a 12 éves gyer-mek, hogy :

„A törvény a polgárok életét már az anya méhétől kezdve védi, szigorú ítéletekkel akadályozván meg születésük meggállá-sát. Születésétől kezdve pedig örködik a törvény a polgár élete fölött, büntetvén nemcsak a gyilkosságot, hanem a esti sértést is.“

— (L. Mensik-Jahelka „Honismertetés“ polgári iskolák számára 141. oldal.) — Tehát a legrutabb bűnököt is csak a bünteléstől való félelemmel akarja félelmetessé tenni, de azt, hogy magasabb, isteni törvények is vannak, melyek a bűnt magamagáért ítélik rossznak, hogy az isteni örök parancsolat mondja két szóban: „Ne ölji“, azt a gyermek az iskolától, a mai rendszer és nevelési szellem mellett nem tudja meg.

Ha Sziklay Ferenc dr. úr az idézett dolgokat nem írta volna meg, ha állításai bizonyítására sikerültebb példát ragadott volna ki a nála valószínűleg raktáron levőkből, fetételeztem volna, hogy a mai iskolák mai rendszerét és nevelési szellemét legalább oly jól ismeri, mint a mai írók mai szellemét és helyzetét a Köztársaságban. Hogy azonban mindazt amit írt, megírta, kénytelen vagyok kétségbevonni erre vonatkozó ismereteit.

Ami a történelmi nagyjainkról való tanítást különösképen illeti, kijelentem, hogy módjában van a mai kor gyermekének is megismerni őket, mégpedig éppen a követésre méltóakat és különös tekintettel követésre méltó tulajdonságaikra: hazaszeretet, valóságosság, emberszeretet, igazság, becsületesség.

Hogy aztán mindezen tulajdonságaikat hol, hogyan mutatták ki, fordították hazájuk, embertársaik javára, ezek szerint csoportokra lehet nemzeti nagyjainkat osztani és a mai életkörülmények figyelembevételével ismertetni őket. Én például ma — sokad magammal — nem tartom sem a nemzet, sem az emberiség szempontjából üdvösnek a a harci nagyságokkal való gyakori foglalkozást, az ödöklés dicsőítését! — L. a „Magyar Tanító“ 1926. V. 15. iki 10. szám vezércikkét. Annál inkább a szellemi óriásainkkal minél részletesebb, gyakoribb foglalkozást. Ennek pedig semmi akadálya — még „a mai rendszer és nevelési szellem mellett“ sincs. Különben figyelmébe ajánlom Sz. F. dr. úrnak a Koreň Ježo „Történelmet“, Banai Tóth Pál átdolgozásában.

És így *alig* helyes írónak ez a kitétele: „... ma az ifjúság alig hall valamit.“ Mi az a „valami“? Mi a „valamitől“ több? Mi az elég? Tessék meghatározni!

Aztán. Mit ért Sz. F. dr. úr „ismeretlen nyelv“ alatt, amin állítólag tanulni kell a mai kor gyermekének? Milyen iskoláról beszélte ezt írni? Én nem tudok olyan magyar-tannyelvű iskoláról, ahol nem anyanyelvén tanul a gyermek. Talán arról akart írni, hogy nincs mindentűnt magyar iskola, ahol viszont magyar gyermekek vannak, vagy, hogy az iskolák nem minden fajtája áll a magyarság rendelkezésére? Ez azonban egészen más

valami, mint a mit írni méltóztatott!

„Más rideg tudást *talán* megad a mai iskola, bár ebben a tekintetben sem ideális a helyzet . . .“

A magyar tanítók a közelmúltban meglátogatták a csehországi iskolákat, amikor is módjukban volt az oltani iskolákat — valószínűleg nem a silányát — és az oltani tanítók működését, tanításuk eredményét megtapasztalni. Megállapították, hogy nincs okunk nekülrk magyar tanítóknak szégyenkezni cseh kortársaink előtt, működésünket és elért eredményeinket illetően. Az iskolák felszerelése, osztottsága más lapra tartozik. *Azonban ez se a mi lapunk.*

Lássuk a „vallásosság elvételét“.

Állandóan hangoztatják — és ez a valóság! — hogy a szlovénzkői iskolák 75% a felekezeti jellegű. Tehát az összes iskolák 75%-ban már kizárt dolog, hogy a vallást még csak meg is próbálnák elvenni! Mert még ha akadnának is erre vállalkozó tanítók, fegyelmi úton elmozdítanák őket, „működésüknek“ rövidesen véget vetnének.

„Polgári erkölcsstan.“ Ez kérem szépen nincs is. Talán a „Polgári nev. és oktatásstanról“ van szó? Ezt, ha róla véleményt akar Sz. F. dr. úr nyilvánítani, tessék behatóan tanulmányozni, néhányszor e tantárgy előadását meghallgatni! S mikor már mindent megcselekedte, meg fogja állapítani, hogy ez nem egy vallás, valóságosság ellen kitalált tantárgy, hanem igenis azzal karöltve halad, sőt a valóságosságot megerősíti.

Állításának megerősítésére hivatkozik a Menők—Jahelka „Honismerletésre“.

Hát kérem a „Honismeret“ — mint a neve is mutatja — az megint egészen más valami. (Földr.-tört. Szerk.)

Ebből következik, hogy a polg. nev. tanra vonatkozó állításokat nem lehet a honismeretből vett példával bizonyítani. Nem ismerem ezt a könyvet, de valószínűleg e könyv alkotmánytani részében a törvényekről beszél ott, ahol író úr felütötte. Ennek a „Polg. nev. és okt.“ hoz annyiban van köze, hogy a törvényekkel e tantárgy is foglalkozik. Amikor pedig a törvényeket — amiket éppen azok részére készítették, akik a magasabb, isteni törvényeket negligálják! — ismertetik, nem keverik bele Istent, mert hiszen ezek emberi alkotások, amik sokszor az isteni törvényekkel nem egészen egyeznek, hogy csak egy példát említsek: *a halálbüntetés*. . . . az isteni örök parancs mondja két szóban: *Ne ölj!*

Különbben pedig keresztény egyházaink tanítása szerint is, a

jók jutalmul az örök boldogságot, a gonoszok büntetésül az örök kárhozatot kapják, földi életünk végeztével. Ez nem más, mint a büntetéstől való félelem felébresztése azokban, akikre nemesebb, magasabb eszközökkel hatni nem tud még az Egyház sem. Jehováról nem is beszélve. No, de erről elég ennyi!

És éppen e magasabb, isteni törvények ismertetésére a vallás-tanítása mellett, nagyon alkalmas a „Polg. nev. és okt.“

Azt nem vonom kétségbe, hogy másképp is lehet e tantárgyat tanítani és esetleg akadnak, akik másként is tanítják, de azért nem oly fekezte ez az „ördög“, mint amilyennek sokan lefestik!

Ezek lelték volna nevezett írók azon állításai, amelyet a magyar tanítók érdekeit szem előtt tartva szükségesnek tartottam visszautasítani. Nem is egészen csak sértett tanítói önérteléből és csak tanítói érdekből. Egyéb okok is közrejátszottak.

A magyarság szempontjából igen fontos dolognak tartom azt, hogy mindenki jól rágja meg a szót, mielőtt kimondja, jól rágja meg a tollat, mielőtt leír valamit! Merlegeljen. Tényleg hasznára lesz-e a magyarságnak, amit mondani, írni akarok? Csak azt a célt szolgálja-e írásom, amiért megírtam, az lesz-e következménye, amit célul tűztem magam, írásom elé? S ha látom hogy más, általam nemcsak nem kívánt következménye lesz írásomnak, hanem olyan célt szolgálok írásommal, ami a magam elé tűzött céllal ellenkezik; akkor írásom addig csiszolgom, míg ez a veszély el nem tűnik, esetleg magam leszek a „szerkesztő úr“ is és írásom papirkosárba dobozom.

Idézett írók célja a magyar nőt a magyar kultúra terjesztőjének megnyerni.

Hogy ez mily mértékben sikerült nekik, azt a jövő fogja megmutatni.

Azonban más, szomorú következményei is lehet írásuknak.

A már általam idézett részletek kiválóan alkalmasak arra, hogy a magyar anyák, szülők elveszítsék az iskolába veletl *hitüket!* Hogyne, mikor a részükre készült könyvből azt olvassák, hogy ma az iskolában gyermekeik nem tanulhatnak anyanyelvükön, el akarják venni gyermekeiktől a vallást, le akarják, sőt már le is lopták ajkukról a magyar dalt. Borzasztó vádak ezek! Eddig a szülők nyugodtan küldték iskolába gyermekeiket, hiszen ott van a legjobb helyen, ahol csak jót, szépet, nemeset tanul és mindezt anyanyelvén. Ezek után félve, gyanakodva fogják gyermekeiket iskolába küldeni s talán egyik-másik föl is sóhajt: „Jaj, Istenem csak ne rontsák fiamat, lányomat az iskolában“.

Nagyságos asszonyom és tisztelt Uraim, lehet ez az Önök célja? Szabad-e hitétől bárkit is megfosztani? Várhat-e köszönetet, hálát az, aki Istenben való hitemet elvette tőlem, hogy aztán hit nélkül, nyugtalan szívvel, lélekkel kuncsorogjak ebben a zűrés világban? Mondanak-e köszönetet Önöknek azok, akik elvesztik az iskolákba, tanfőlkba velett hitüket az Önök tanítása következtében? És vajjon várhatnak-e köszönetet, hálát?

„... sőt az isko'á ellené.” Szabad volt-e leírni s egy a magyar asszonyok részére szerkesztett könyvben kinyomlatni ezt a veszedelmes felhívást?

Már annyira egyetért a magyarság, hogy saját kebelén belüli kulturharcot — nem tudok találóbb nevet adni annak a borzalomnak, amire író felszólítja a magyar asszonyokat — inscenálhat? Lehet-e, szabad-e saját iskoláink ellen harcot kezdeményezni, arra felhívást kibocsátani éppen a nők, anyák közé? El tudja valaki képzelni ennek következményeit? Az én döbbenetbe sötétült agyamra csak egy chaos képe nehezül, amiből egy a magyarság részére hasznos kép sehogyan se tud kibontakozni, hogy aztán mindent elfoglaljon a sötétség!

Szabadjon befejezésül még egy kérdést feltennem!

Mondják meg mivel szolgált rá a magyar tanítótság, — a magyar társadalom számkivetettje, hogy annyira negligálják léptenyomon, hogy még mint a kultura terjesztőjét sem akarják figyelembe venni, sőt működésüket szükséges rossznak tartják? Vagy talán nem is tartják szükségesnek?!

Béke velünk!

Oye

A képzelet nevelése és erkölcsi hatása.

(Folytatás)

Elhibázott dolog lenne a mi logikus eszünkkel előállani és azt mondani... „nem engedünk olyasmit képzelni, a mi nem igaz és nem valóság...”

Az ilyen tanító veszedelmesen hasonlítana Dickens „Nehéz idő” című regényében Gradgrind Tamás tanító úrhoz.

Ez a Gradgrind nevezetes minta-tanító, kinek kezében folyton a mérleg és a zsinor, zsebében az egyszeregy, ő mindig mér és megmondja mindenkinek az értékét s meghagyja, hogy képzelni nem szabad semmit. Tény! tény! — az élet és a magaviselet zsinór mértéke. Saját gyermekeit is ily elvek szerint neveli. Soha egy kis Gradgrind nem látott arcot a holdban, nem jutot eszébe

a mezőn valamely tehén láttára az a híres görbeszarvu tehén, mely feidőfte Borsszem Jankót, csak úgy ismeri a tehenet, mint fűevő, többgyomru, kérődző, négy lábú állatot.

Oh jegyzi meg szellemesen Dickens — egy kicsit túl sokat tudott mister Gradgrind, ha valamivel kevesebbet tanult volna, mily végtelenül többet tudott volna tanítani.

Mond édes Gradgrind, ha bugyogó tudományforrásodból minden korsót megtöltesz ezínüllig is, hiszed e, hogy egészen kiölköd belőlük a bennök olázkodó zsvivány képzeletet?

De magára hagyni a képzeletet nem szabad, mert üres álmódosításba vezet, ellenben okosan kormányozva sarkantyúja, lesz az életben a küzdelemnek, mozgatója minden jó és szép daldra jutásának!

Az iskolai szindarabok, egy-egy mese dramatizálása, élőképekben való bemutatása is rendkívül fejleszti a képzeletet.

A szép tárgyak és alakok bámulása a természetben, a művészetben, a szép jellemek bemutatása a történelemben elsőrendű képzeletfejlesztők,

De a szemet rá kell nevelni a szépség meglátására. És ez a legnehezebb, valahogyan születni kell erre is, finom formaérzék kell hozzá és ez ritkán van meg, kiváli a falusi gyermekben. Pedig kifejlesztteni, nevelni csak azt lehet, ami megvan, mint csira, mint lehetőség a gyermekben. Érettebb ész, sok tanulás, a szépség különféle alakban bemutatkozó formája, az ítélőképesség sokat segíthet ugyan e hiányon, de egészen nem pótolhatja. Ezt eléggé tapasztalhatjuk primitív műveltségű emberekben.

Kiálló ellentétben állanak a művészi szépet, sőt a természeti szépséget rögtön észrevevővel.

B skiciff Mária jegyzi föl naplójában, hogy mikor a Julien akademia díjára pályázott, sokat kutatótt alkalmas modellek után. Végre boldogan kiált föl: „Megtaláltam!”

Két maszatos u'cagyerek sétált át naponta a Szajna egyik hídján s palotája ablakából figyelte őket.

Rongyosak, borzasak, piszkosak. De az arcuk bájos, a formájuk kecses, a szemök csupa fény és ragyogás s a szájuk körül valami bánatos vonás. Nem mosolyognak. Az élet korán írta bele a sáppadt arcocskáikba a szenvedés sötét felhőit.

Lefesli őket úgy, amint látta őket s Párist lábba hozta művészetének hatalmával.

Képzelele úgy jelenítette meg a két gyermeket a vásznon, hogy a nézői a szépségük, a bánatos, korán érett arcocskájuk lebilincselte.

De a tanító is étsen hozzá, mint kell a gyermek lényét, egyegy kifejezéssel megmozdítani. Ragadja magával őket, legyen meseterségének művésze s emelje a gyermeket a köznapiság fölé az eszmék körébe, hogy bámulattal teljenek el.

A nagy írók értik a módját, mint kell a felnőttek lelkébe örökre levésni egy Lear, Cordélia, Coriolán, Julia, Lady Machbeth alakját, a tanító tudjon úgy előadni, hogy meséjének alakjai örökre szállást vegyenek a gyermek lelkében.

Hiszen magunkon figyelhetjük a hatást. Újes vagy borzogsóráinkban el-elgondolkodunk az emberi sorsról, önkéntelenül is egyegy nagy költő szavait ismétljük s íme hirtelen, mint sirboltba vitt fákyta, természetünk egy mély vonását látjuk bevilágítva, mely eddig tapasztalatunk rendezetlen halmazában eltemetve volt. Mi okozta? A költői kifejezés után életre kelt képzelet.

A képzőművészek okozta esztétikai meglátásokat a gyermeknél hasztalan keressük, de a teljesen befejezett dolgokat, akár a felnőttek, ők sem szeretik.

Egy olyan festmény, mely minden apró részletében ki van dolgozva, hidegen hagyja képzeletünket és értelmi világunkat.

De gondoljunk csak Verőcsejgin „A sípka szorosban csönd van” című festményére.

Mi az, ami úgy megdöbbsenti szívünket? — Az, amit nem látunk. A hó alatt a megfagyott katonák . . . íme csattanó példája képzeletünk erejének.

Az irodalomban még inkább hat az író azzal, mit el nem mondott.

A jó költemény sohasem azzal kelt hatást, ami a belünkben elöttünk áll, hanem azzal, ami olvasás közben lelkünkben fölébred, a mit szükségképen odagondolunk, odaképzölünk.

Ezért kell óvatosnak lennünk az ifjúság olvasmányainak megválasztásában.

Korunk histeriás levegőjét egy híres bécsi ideggyógyász Kraft Ébing, a sok érzéki, szerelmi históriákat tárgyoló regényekre is visszavezeli: — Nem alapnélküli a szigorú ítéléte.

Hány leányt vitt a bukásba, hány asszonyt a házasság törésbe rosszul nevelt, fékevesztett képzelete!

Először elégedelének sorsukkal, aztán kalandra vágnak, később a „meg nem értett lélek” mártír-szeropét suggerálják magukba s az így előkészített talajba, ha ügyesen hajltanak egyetlen szikrát, hamarosan lángba borul az egész lélek.

Miért? mert nem elég reális a gondolkozása. Jaj, annak, kit

képzelete kezd ragadni járatlan u'ak felé . . .

Egy ilyen lélek megszügyenítő u'ját rajzolta meg Henry Bordeaux. La neige sur les pas. (B:havazott lépések) című regényében, a melynek érdekes háttére, hogy az eset 25 év előtt tényleg megtörtént.

Egy szép fiatal asszony, ki pedig szerelemből ment férjhez, unatkozni, aztán ábrándozni kezd. — A mindennapi élettel járó kötelességeit elhanyagolja s képzeletét a férje barátja, egy elegáns fiatal ember, foglalkoztatja. A férfi beletlát az asszony lelkébe. Elcsábítja. Svájcba szöknek.

Egy kirándulás alkalmával hóviharba kerülnek, eltévednek s mindketten egy szakadékba hullanak.

A férfi azonnal szörnyet hal, az asszonyt a bernálhegyi kutyák megmentik.

A zárda ősz priorja, látva az asszony életveszélyes állapotát, kéri őt: győnjön meg.

— Madame! szól a póp — kérjen bocsánatot mélyen sértett férjétől. . . .

A perjel sürgőnyt küld Párisba, a férj megdöbben, de útra kel. Az asszonyt életben találja s a perjel gyönyörű szavaira megbocsájtja a feleségének — színlég. Azt hiszi rövidesen úgy is meghal az asszony.

Itt végződik a regény első része, melyre címül Bordeaux azt írta: a szerelem diadala.

A második könyv címe: az élet diadala.

Az asszony nem hal meg. Felgyógyul s visszatér szülei házába. Dolgozni kezd. Vele van a leánykája is. A gyermek levelez az apjával s mikor megbetegszik, a házastársak a gyermekről levelezni kezdenek.

Az asszonyban mind jobban és jobban támad föl a lelkiismeret szava. Kezdi észrevenni, hogy muló szeszély vol vezetés lépése, amikor férjét elhagyta. Kezdi becsülni a férje komoly, becsületes, munkás lelkületét és szembe állítja vele szeretőjének szép megjelenése mögött rejlő üres lelkét. Kezdi belátni, hogy hová súlyodt! . . . Küzd önmagával, meghasonlott lelke szeretetre vágyik, szeretne visszatérni a régi otthonba, de hogyan?

A bűnbánat alázatossá, félénkké, tartozkodóvá teszi — szerelmes szívét.

A férj, olvassa a leveleit s megérzi rajtuk asszonya küzdelmét. Rettenetesen érzi a férfiu becsületén esett mélységes sebet, de szerelme még nem mult el a még mindig szép asszony iránt.

Meglátja a megtántorodott asszonyban az önmagára talált megalázott, szerelmes asszonyt és — megbocsájt.

Ujra magához emeli az asszonyt. Ime: súlyos bűnöl fekele lépéseit egy könnyelmű asszonynak hóval fedi be egy nemes gondolkodású férj, hogy nyoma se maradjon — a hűtlenségének.

Páris, az ironikus, komolytalan Páris, hol az eféle kalandok után a férjet megmosolyogják, az asszony tettét, legfeljebb „bájos bűnnek“ minősítik, az egyszer nem ironizált, nem is mosolygott, hanem — gondolkozni kezdett.

Tehát nem párbajozni, válópert indítani esetleg a revanshe eszméjével foglalkozni, hanem megmenteni az asszonyt a további sülyedéstől, kivált ha anya . . .

A részvét lopódzott a szivekbe és a hódolatos tisztelet a férfi iránt, ki a megbocsájtás után glóriás fényben áll előttünk, hogy meghajoljunk szerelmes szívének nagyszerű nemessége előtt.

Csakhogy a francia akadémia tagjának egy Henry Bordeauxnak tolla kell hozzá, hogy ilyen mesterien, ilyen nemesítőleg hasson a képzeletre.

A mai, évenként megjelenő könyvhegyekben nem így járnak el a szerzők. Ők sem mondanak meg mindent, de amit elhallgatnak az pikantéria, a fűdő- és hálószobák titkai, amelyeknek előzményeit úgy írják le, hogy a következők megírása már szinte fölösleges . . .

Hatnak ők is a képzeletre! — csakhogy a legaljasabb ösztönöket kavariák föl.

Megkérdeztem egyik bratislavai kiadót, mit olvasnak most legjobban az emberek? — Elnevette magát. Majd illusztrálom felelte. Herczegh Frakkos hiénáiból egy hónap alatt 25 ezer példány fogyott el csak a magyar kiadásból, de Toma István Kálváriázók című kötetét kiadásra elvállalni nem mertük . . .

A mai kor embere — tette hozzá az egyik cégvezető — megissza a választóvizet is, csak hogy fölrázza petyhüdt idegeit . . .

Egy budapesti szerkesztő körkérdest intézett olvasói gyermekeihez: Mit olvastok legszívesebben? (12—15 éves fiúk, leányok.)

Felelet: Flaubert: Bovaryné. Zola: Nana. dr. Pascal, Call Hain: Róma. Erdős Renée: A nagy sikoly és így tovább.

Azt hiszem ehez nem kell kommentár.

A nagy író, a jeles költő az emberi tapasztalatokat képzeletünket megragadó módon állítják elénk. Csakhogy nem gyermekek számára írják meg alakjaik jellemét, meséik bonyodalját s amit demonstrálni akarnak, épen azt nem értheti meg a gyermek.

Kossuth, Demosthenes úgy beszéltek, hogy a hallgatóság, mint egy ember állt föl és teljesítette kívánságukat, melyet el sem mondtak . . . csak a talajt készítették elő.

De kezdjen a fiatal lány Bovarynéval? Látja a házasságtörőt, a boldogtalan öngyilkost — de fog-e szemlélődni a regény tendenciáján? — Nem, mert képzeletét megvesztegetik azok a bár művészi, de kegyetlen realizmussal megírt részletek, melyek egy rossz asszony természetrajzát megvilágítják.

De nem fogja kiérezni Flaubert irgalmatlanságát sem, amelyvel akár a végzet, elbánt Bovarynéval.

O vassa el az effle könyveket az, kinek kiforrott világnézete, érett gondolkozása és magasabb intelligenciája van, benne nem tesznek kárt a naturalisták, veristák és a többi kisebb-nagyobb poetája a — szemétdombok.

Sőt, az ügyvédek, bírók, detektívek az ilyen regények drámai küzdelmeiből, bonyodalmából nagy hasznot meríthetnek, mert segíthet, hogy könnyen fölfogjanak egy új helyzetet, hogy kezökbé véve a megfigyelés alatt lévő események szálait, új föltevéseket alkothassanak.

Ami a bírónak az új tény, az új helyzet, ugyanaz a tanulóknak a tudomány embereinek az új fogalmak és új tapasztalatok, melyeknek meghódítása csakis képzeletünkkel való újjászervezés, újbóli kombinálás által lehetséges.

Az életben és tudományban gyakran előforduló föltevésnek nevezett találgatás sem egyéb, mint közbenjáró látás, képzeleti ív, melyet egy úr fölé vonunk, hogy rajta, minf hidon áthatolhassunk. Ha azt akarjuk, hogy ez az ív értékesebb legyen a szívárvány tvénél, arra a megfigyelés és a tények tiszta felfogására segítő *fegyelmezett képzelet* kell.

A phantasmák csalóka ábrándképei a fegyelmezellen képzelet élelősi termékei. Megrészegetik felfogásunkat az életről, az emberekről, az erkölcsi fogalmakról, magaviseletüket hamis útra terelik s elveszik szájunk ízét a valóságtól. Egyszóval — Malebranche szavai szerint az ily képzelet a háztáj bolondja, (la folle du logis) ki lelkünkben felfogat mindent.

A gyermeket is idjü talju, ha megbámultatjuk vele a fényes fogatokat, drága ruhákat, a hívalkodás kirakalait, a vagyonszerzete kényelmét. Történhet e bemu'ás akár az u'cán, színházban, moziban, az itélelet tévesztjük meg s később mondhatatlanul sok csalódásnak és erkölcsi szenvedésnek vlnak szerzőire az ilyen benyomások.

Pedig ha a képzelet egyszer meg van vesztegetve, rálépett az ifjú lélek arra a lejtőre, melyről nincs többé visszatérés, ott van Schylock leánya Jessica, hiába tiltja a boldogtalan apa, ne bámuljon az emberekre, inkább szemét, fülét dugja be.

A leány képzelete már meg van tévesztve, kinevelte az apját.

Az emberi szív legnagyobb ismerője Shakespeare szerint „mi abból az anyagból valók vagyunk, melyből az ábrándok készültek s apró örömeink az álmoknak megannyi szigetei”. Nem csoda tehát, ha a zsenge képzelet említett izgalmi következtében elégedetlenség, hiúság, irigység, nagyravágyás, a vagyon és külsőségek bálványozása kezdenek az ifjú elmén élőködni. Pedig az oktalanul felizgatott képzelet úgy termi az élőködieket, mint a műveletlen talaj a mérges burjánt.

A képzelet olyan, mint a tűz: szolgának kitűnő, de úrnak veszedelmes. Okos nevelés mellett az igazság fenséges magaslataira visz, e nélkül a tévedések és bűnök mélységébe taszít.

A képzelet fegyelmezését az igazság keresésével eszközölhetjük, kutatni kell a dolgok természetét, az ok és okozat viszonyát.

Az akarat szilárdítása párhuzamosan történjék a képzelet foglalkoztatásával, nevelésével. Az erkölcsi érzet legyen kísérője lelkivilágunk e két hatalmas tényezőjének.

Láttassuk be korán a gyermekkel, hogy ő maga mint cselekvő és cselekedetei a legszorosabb viszonyban vannak s hogy érzéki vágyainak a jó és tiszta eszményei előtt meg kell hunyász-kodniok, mert ha engedelmeskedik, elfogja a szégyen érzete. Kezdi érezni a lelki szorongást, ami az erkölcsi kötelezettség pilymallata. Ez még nem a lelkiismeret, mert még nem mondta ki a bűnös szót. De ha az öntudat önmagát, mint szerzőt veszi elő és részre-hajthatatlanság nélkül kezdi bírálni csapongó képzeletét, esetleg a nyomában járó bűnös telteket, előáll a lelkiismeret furdalása az elkövetett hitványosság fölött érzett szívfájdalom. Ime a benső megvesztegethetetlen bíró: a lelkiismeret törvénylátása, annak emelő vagy lecsújló ítélete a legjobb lékezője a képzeletnek.

A köteleességérzet, becsület, erény, önfeláldozás oly fogalmak, melyek hallatára a szív ezerszeresen viszhangozza az érzelmeket, az emlékezet és a képzelet ilyenkor lelkesítőleg lépnek fel ott, hol a lélek harmonikus nevelésben részesült.

Tehát nem egyoldaluan fejleszteni az emlékezetet és a képzeletet, hanem az erkölcsi érzést és akaratot vele párhuzamosan!

Összegezve az elmondottakat áttekinthetővé, a következőkben foglalom egybe :

1. A képzelet az emlékezet elemeinek újbóli kombinációja, a föltalálás szerzője, értelmünk ezermestere. Nélküle örökös másolásra lennének kárhozhatóak.

2. A képzelet csak akkor jelentős, ha nem pusztán másoló, hanem alkotó és eredeti, azaz nem marad a dolgok felszínén, hanem beléjük hatol, hogy lényeges vonásait kombinálhassa. Ennek az eshetőségnek csak csírája van meg a gyermekben.

3. A képzeletet mesékkel, regékkel, elbeszéléssel, szemléltetéssel kiegészítjük. A naiv költészet felel meg legjobban a gyermek izlésének, de mivel a gyermek a mese morálját folszívja, nagyon óvatosan kell a mesék anyagát megválasztani, nehogy észrevétlenül olyan eszméket szívjon fel, amelyek későbbi jellemét rosszul befolyásolják.

4. A képzeletet mesével, elbeszéléssel neveljük, időt kell engedni, hogy a lélek átélhesse, dramalizálja a mesét stb., ilyenkor vigyázni kell, hogy a képzelet kombináló ereje el ne csatangoljon tiltott utakra. E végül sokáig csakis pozitív, a jót megkedvelhető anyagot adjunk a gyermek elé.

5. A képzeletet elnyomni nem szabad, mert nélküle az értelem nehézkes, rideg, közönyös, vontatott és szárnyaszegett lesz s végül Tristan és Izolda történetét is olyan egykedvűen fogja olvasni, mint a piaci árak kimutatását.

6. A gyermek mesebeli óriásai és törpéi után adjuk eléje a történelem igazi hőrszait, lássa a való életet a hős vagy hitvány jellem kihatását a nemzet vagy társadalom fejlődésére. — E fokon vigyük a gyermekeket a természet és művészet szépségei elé, így elejét vesszük az üres phantasmagoriáknak. A légvárak világát pusztítsa el a művészi alkotások sorozatának szemlélete. Így szélesbítjük szellemi látókörét. Az emlékezet támogatni fogja a képzelettel, a tények és viszonyok összefüggése gondolkodásra készíti, fejleszti ítélőképességét és erkölcsi érzékét, mely lelkesíteni, de fékezni és ellenőrizni fogja képzeletét, hogy megmaradjon a körben, hová sorsa helyezte és ennek a körnek szépítésére, fölvirágztatására fogja kombináló erejét fölhasználni.

Ezért a képzeletnek hűségese kísérsje legyen az erősen kifejlesztett: köteleességérzet. Ez a legbiztosabb fékezősje, de lelkesítősje is akarattunk egyik leghatalmasabb irányítójának: a képzeletnek.

Önálló helyettes orgonistaállást vállalnék okt. rk. kántor. Cím a kiadóban.

Helyettes kerestetik a malý kiari róm. kath. magyar tannyelvű népiskolához 1927 február 20-ig. Jelentkezés: Plébániahivatal Velké Krákovy. z. XV III

Egyesületi élet.

Értesítés.

Ezúton értesítjük a járási, megyei és szakosztályi pénztársainkat, hogy az 1926. év második felében történt befizetésekről csak március hó vége felé tudunk elszámolni, miután a törzslapok lezárásával a hátralékosok névszerinti felszólításával és a perlésekkel járó munkálatok minden időnket lekötik.

Többen fordulnak a központi pénztárunkhoz azon kartársaink közül, kik az 1926. évre esedékes tagdíjait 1927 januárjában fizették be, hogy helyesbítsük hátralékaikat.

A hátralékokat 1926 december 31-ével állapítottuk meg. A félreértések elkerülése végett már a múlt számunkban is közöltük, hogy az 1926 dec. 31-én befizetett összegeket, melyeket a sekhi-vatal csak január 4-én számolt el velünk, továbbá az 1927 január 1-e óta történt befizetéseket a hátralékok megállapításánál figyelembe nem vehettük, mert törzslapjainkat 1926 dec. 31-én lezártuk.

A könyvelés szabályai szerint minden könyv lezárása egy fix időponthoz van kötve.

Ha a folyton érkező tagdíjakat folyton könyvelnénk, akkor a hátralékok sohasem volnának megállapíthatók és a ma kimutatott hátralékot a postán érkező félben lévő befizetés tárgytalanná teneék.

A kimutatott hátralékok 1926. XII. 31-én, a törzslapok lezárásakor tényleg fennállottak. Ha ezen kimutatott hátralékból minden kartárs leszámítja az 1927 január 1-e óta történt befizetéseit, úgy megkapja a tényleges, szidőszerinti hátralékát anélkül, hogy mi a törzslapon helyesbítsük.

Központi pénztár.

Tanítóknak, állami tisztviselőknek 10%-os árenged nény

Weisz Kornél

dívatáruházában „a pillangóhoz.”

Nové-Zámky, a „Duna” bankkal szemben.

A legnagyobb választék női és férfi-, valódi angol szövetekben, selymekben, mosó és vászonáruk-

ban, szőnyeg és az összes szakmához tartozó cikkekben. Megrendelésre mintákat is küldök.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 jún. 30-ig meghosszabítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére. Elnökség.

Nyilatkozat.

(Kaptuk a Komáromi Hírek főszerkesztőjének alábbi nyilatkozatát, amely a lapunkban már tárgyalt ominózus ügyre teljes világot vet. Készséggel közöljük. Szerk.)

„A vezetésem alatt levő „Komáromi Hírek“ politikai és társadalmi hetilapban cikkek jelentek meg „Szerkesztőség“ aláírással, mely cikkek nemcsak a Republikánus Agrárpárt Vezetőségének, hanem a tanítóság nagytöbbségének is ellenszenvével találkoztak. Az erre megjelent ellennyilatkozatok személyemet is belefoglalták, mert hát én is a szerkesztőséghez tartozom, míg pártunk vezetősége egyenesen engem vont érte felelőségre. Ilyen súlyos körülmények között kötelességet teljesítek akkor, amikor az igazság kedvéért kijelentem, hogy a személyeskedést és vádaskodást illetőleg a cikkíróval *nem érthetek egyet*, mert én sem tartom helyesnek és célravezetőnek a *tanítóság belső ügyét* a nagy nyilvánosság elé vinni akkor, amikor a mi belső ügyünk a nagy nyilvánosságot alig érdekli.

Egyébként engem a cikkíró ur *előzetesen a személyeskedő szándékáról* nem informált, úgy annyira, hogy cikkeink olvasásakor magam is kellemetlenül lepődtem meg.

Amenyiben pedig a cikkíró úr továbbra sem akarna a nyilvánosság elé kilépni, ám tegye, de kérem az *illetékeseket*, hogy személyemet az egész ügyből *kikapcsolni* sziveskedjenek.

Kiváló tisztelettel

Ivanits Andor

ig. tanító, főszerkesztő.

E nyilatkozat a K. H. f. é. febr. 6-án megjelent 6. számában is leközöltetett. Elégtétel nekünk az, hogy a K. H. főszerkesztője a vádaskodásban és személyeskedésben nem azonosítja magát a támadó cikk írójával. A lap előző számában megjegyzés nélkül közöltetett szerkesztőségünk és Vizváry Vilmos helyreigazító nyilatkozata. A dolog közmegelegedésre történt elintézését elősegítette Vollay Elemér (anfeligyelő, republikánus-párti szenátor ugyanezen lapban közölt cikke is, aki a tanítóságot összetartásra szólítja fel és helyteleníti, hogy a tanítóság belső, egyesületi ügyei a napilapok útján a nagyközönség elé kerüljenek. Ezt

mondja fenti nyilatkozatában Ivanits Andor főszerkesztő kartárs is és ezt mondjuk mi is Világos ezekután, hogy ez az ügy egyetlen egyén személyeskedő hajlamai nyomán keletkezett. Mi sem kívánjuk az illető kartárstól, hogy inkognitójából lépjen ki, de arra kérjük, hogy tegye félre személyeskedésre való hajlandóságait és állítsa tehetségét megértő munkával a tanitóság egyetemes ügyeinek szolgálatába.

Közp. vezetőség.

Köszönetnyilvánítás. Néhány hete annak, hogy 3—4 évig visszatartott megérdemelt illetményemet végre megkaptam. Ezért hálás köszönetet kell mondanom *Pázmán Antal* nemzetgyűlési képviselő kartársunknak, kinek oroszlánrésze volt abban, hogy végre megszolgált pénzemhez jutottam. Ha ily későn is köszönöm magam neki ügyemben végzett odaadó, igazán nagy fáradságát, — megmagyarázza ezt a családapá sok gondja — hivatkozom kedves kollégánk jó szívére, aki e késedelmet meg fogja bocsátani s azt tartja, hogy a jókivárat és köszönet soha sem késő. Évekig lepte a por kérvényező irataimat a tanügyi hivatalok asztalán, az ő jó szíve, lelkiismeretes fáradozása nélkül ma is elintézetlen volna ügyem. *Eggenhoffer Gyula, Szécsény.*

Helyreigazítás. A múlt számuakban közölt tanfelügyelői kinevezések című hírünkkel kapcsolatban értesítést kaptunk *Domček István* nové zámky-i tanfelügyelő irtól, hogy közölt kinevezése a XV. nagymegye tanfelügyelő székébe nem felel meg a valóságnak. Mi mindkét kinevezés híret megbizhatónak vélt forrásból nyertük. Ezennel helyreigazítjuk.

A Szlovenszkói Magyar Tanügy f. év január havi 1. számában egy cikk ragadta meg különösképen figyelmünket, amely lapunkról s annak szerkesztőségéről is szól részben, sőt azt mondhatnánk, egyenest ide van adresszálva. Írója „Figyelő” jellegével aláírt kartárs.

Figyelő kartárs cikkében mindkét lap iránti szeretetétől indíttatva taglalja a két tanügyi lap egymáshoz való viszonyát. Így ír a többek között:

„Önkénytelenül az a kérdés merül fel bennem: Miért hallgat a M. Tanító a M. Tanügyről? A kérdést fordítva nem lehetne feltenni. Nem pedig azért, mert a M. Tanító az erősebb, az egész Egyesületnek a lapja. A „Tanügy” az előbbinek a gyermeke. S a két lap egymáshoz való viszonya olybá tűnik fel, mintha a két lap harcban állana egymással. Előfordul az néha, hogy az anya féltékeny a leányára, de az beteges állapot. Beteges állapot a M. Tanító és M. Tanügy egymáshoz való viszonya is. A Tanító a

Tanügyet rakoncátlan gyermeknek tartja. Konkurenst lát benne. Féltekeny reá. Pedig nincs miért. A Tanügyet én járőrnek tartom, felderítőnek, mely után teljes biztonságban mehetelhet a hadtest. A Tanügy tapossa a járatlan utat. Ől tépi az ág, ő belé harap a vadállal, ő cipeli a nagyobb terhet, ő végzi az előcsatározásokat. És mégis! Megvetés, agyonhallgatás az osztálytársai azok részéről, akiknek járható utakat készít. Miért van ez?!

Szerkesztő Testvérek! Magyar Tanító és Tanügy Szerkesztői! A Magyar Tanító és M. Tanügy mai viszonya átkos a magyar tanítószágra. Bónótól hat a tanítói lelkekre. Nekünk magyar tanítóknak egyikőtök éppen oly kedves mint másikatok. Ne muljék el a nap a Ti haragotokban. Fogjátok össze. Ti, akik a tanítószágot egységét hirdetitek. Vállt a vállhoz veve vívjátok a nagy harcot jogos és igazságos követeléseinkért."

A figyelmet figyelemmel viszonyozzuk, azért szívesen adunk választ *Figyelő* karsársunknak tanítói együttérzéstől sugallt kérdésére.

Ellenséges viszony, harc a két lap között nincs, részünkről féltékenységről szó sem lehet, a Tanügy szerkesztői mind jó barátaim. A M. Tanügy létjogosultságát a lap megindulásakor már elismertük, ha a tanítószágot megbíja, szüksége van mindkét lapra. A M. Tanügy főereje függetlenségében van, mert szabadon közölhet dolgokat, amelyek a hivatalos orgánumnak közölnie sokszor kényes lenne. De a függetlenségben látjuk egyben gyengeségét is, mert nem dolgozik a központ irányítása szerint, hanem öletszerűleg, sőt sokszor azzal ellentétben. Guerrillacsapit, amely ugyan a közönség ellen harcol, de nem a „hadtestparancsnokság” utasításával és tudtával s amelynek harci céljai sokszor ismeretlenek.

Ha ez a cikk a közeledést jelenti, mindig készséggel elismerjük a M. Tanügyet, mint hasznos „előőrösöt” s ha az a célja, hogy a hadtest előit az utat egyengesse és tisztítsa, melegen üdvözöljük s támogatjuk ebbeli törekvésében. Ma már megállapíthatjuk, hogy körülbelül így is van ez. De nem volt így mindig. Emlékezhettek *Figyelő* karsársunk is céltalan, felesleges támadásokra, melyet a M. Tanügy kezdetben az egyesület központi vezetősége ellen intézett, ami érthetővé tette, ha a hivatalos egyesület, illetve annak vezetősége is *Figyelő* álláspontot foglalt el az új lap és új csoportosulattal szemben.

Viszont ebből ne tessék arra következtetni, hogy az egyesület kp. vezetősége, vagy annak bármely tagja érinthetetlen és megfutamíthatatlan. Ha részolgál, ha az egyesülettel szemben vál-

lalt kötelezettségét nem teljesíti, ám vessék a szemére illő módon és komolyan, vonja le a konzekvenciát belőle, de első feltétel ehhez, hogy az igazságot mindig szem előtt tartsuk.

A Magyar Tanító szerkesztősége.

Helyreigazítás. A M. T. f. é. 3. számában közölt „Tanítógyűlés Galántán“ c. tudósításunkba tévedés folytán névcseré c:úszott be. A 87. lapon a 2. bekezdés első sorában Brandl Alajos helyett *Uhrin Dezső* olvasandó.

A szlovenszkói drágasági segély továbbutalása. Az iskola és nemzetművelésügyi minisztérium 1926. dec. 24 én kelt 155463 S/3 sz. rendeletével a szlovenszkói állami tanítószemélyzet részére tovább is utalni rendelte el az eddigi 50%-os szlovenszkói drágasági pótlékot, illetve Podkarpatska Rusban 150%⁰/₀ ot. Az isk. ügyi minisztérium e rendelete a minisztertanács 1926. évi dec. 18 án kelt 20338/26 sz. korm. rendeletén alapszik.

Eszerint 1927. jan. 1 től kezdve tovább is utalják a drág. segélyt az 1926. decemberi utalás mérvében, ugyanazon havi részletekben. A drágasági segély azonban teljes egészében csak a legközelebbi előlépésig marad meg, amidőn az előlépési összeg $\frac{2}{3}$ ával megkisebbedik további előlépésnél pedig az előlépés összeg felével mindaddig, míg a drág. segély teljesen megszűnik.

Azoknál, akik az új törv. értelmében kiegyenlítési pótlékot kapnak, amely az előlépésnél szintén csökkenik és pedig az elsőnél $\frac{2}{10}$, a továbbiaknál $\frac{1}{4}$ mértékben, a drágasági segély azon összeg $\frac{2}{3}$, illetve tovább $\frac{1}{2}$ részében csökkenik, amely az előlépési összegből a kiegyenlítési pótlék csökkenésének levonása után marad.

A legfelsőbb közigazgatási bíróság döntvénye. A legf. közig. bíróság az 1926. okt. 18-án hozott 19418/26 sz. döntvényében kimondotta, hogy a szlovenszkói felekezeti iskolák tanító személyei a 287/24 sz. törvény 6. fejezet 7. §-ának alapján az egyszeri segélyre *nem bírnak jogigénnyel*. E sajnálatosan nagyfontosságú döntvény sok nyugdíjas nem állami kártársunk jogosreményét foszlatja széjjel, nevezetesen azokat, akik 1926. január 1-e előtt nyugdíjaztattak e törvény alapján s akik azt remélték — sokan a legf. közig. bírósághoz felebbezték — hogy régi magyar törvényeken alapuló csekély nyugdíjuk a 287/24. törv. 6. fejez. 7. §-a alapján az állami tanító nyugdíjának mérvéig fog. egyszeri segéllyel kiegészítettetni.

Nyugtázás. Stampay: Gyermekszínháza előadásából az érsekújvári II. sz. tankerület özvegy- és árvaalapja javára adakoz-

iak: Zoltán Amália Párkány 50, Rédl István Fél 50, Villing Margit Dunamocs 10, Baráth Béla Ipolyszalka 50, Végh Ferenc Pozsony 6, Stampay János Kőbölku U. Szabó J. „Béke“ c. pásztorjátékának jövedelméből 100, Baráth Béla Ipolyszalka 50 Ké a Tanító Ház javára, mely összegeket illetékes helyűkre juttatván, a jólelkű adakozóknak hálás köszönetet mondok. Udvard, 1927 február 8.

U. Szabó János.

Különfélék.

A szlovenszkói iskolatanács.

Mint mindnyájunk előtt ismeretes, Szlovenszko, mint közigazgatásilag önálló országrészt, ezentúl saját maga rendelkezik iskoláügyeiben a polgári iskoláig bezárólag.

Az iskoláügyeket egy iskolatanács fogja intézni, amelyben valószínűleg ott lesz mindenki, csak tanítóember lesz benne minél kevesebb.

A múlt esztendőben »A tanító függetlensége« című cikksorozatomban érintettem már ezt a kérdést, mert érezhető volt már akkor is, hogy Szlovenszkon épügy bevezetik az iskolatanács szisztémát, mint be van vezetve rég-időktől a történelmi országrészek területén.

Tanítóember hallván a szót »iskolatanács«, meg fog örülni, pedig a dolgok mai állása szerint ez az iskolatanács, mint reform, nem mulja felül semmiben az »iskolaszéket«. Csak magyarul: laikus itt, laikus ott, csak tanító sehol.

Ha a közigazgatás tanácsrendszerében, a megyei, járási és községi tanácsokban, laikusok is ülnek, hagyján; a törvény az állam tisztviselőinek s egyúttal képviselőinek hatalmas vétőjogot ad, egyúttal hivatalból nevezi a tagok hatalmas szűzalkát, tehát az erejüket szétforgácsolt látszólagos többség a hivatalos akaratával szemben kilencvenkilenc esetben mégis csak kisebbség marad.

Az iskolatanács azonban valószínűleg kinevezett tagokból fog állani, lehet hogy a politikai pártok arányszáma szerint, talán homlokegyenest ellenkező világnézetű emberek fognak egymás mellett ülni, de több mint valószínű, hogy egy-két erős szlovenszkói politikai párt tagjaiból rekrutálódik.

Igaz, hogy a részleges autonómiát és ezzel az iskolatanács intézményét politikai pártok hozták tető alá, de ez a tanács a megyei és járási tanácsokká szemben nemcsak arra lesz hivatva, hogy költségvetéseket hagyjon jóvá, tényezőállatokra utaljon k... és erdőket vágasson, vásároljon és eladjon hanem arra is lesz hivatva, hogy Szlovenszko népének szellemi táplálékáról gondoskodjék s ha az eddigi rendszer szerint a biológiai értelemben szükséges táplálékot nem tudta hiánytalanul megadni, legalább ezt a szellemi táplálékot adja meg. És itt okvetlen olyan dajkákra van szükség, akik táplálni is tudják a gyereket, mert a politika éppen itt sokszor termelt ki magából szárazdadákat, akik mellett nem fejlődhetett ennek az ország résznek az iskoláügye, mert vagy egyéni, vagy párt prezitizsból bírálták meg a helyzetet.

Ha demokratikus még ez az ország s igazán a huszadik század kereteibe illő modern kormányzatot igyekszik megteremteni, úgy az iskolatanács felelősséget legfeljebb kinevezett tagokból, míg a másik felét a tanítóegyesületeknek kell választania.

Az iskolatanács kinevezett tagjai, — amennyiben az abszolút intézkedés joga csak az elemi és polgári iskolákra vonatkozik — lehetőleg ezen iskolák tanerői, azonkívül elismert paedagógusok, orvosok stb. legyenek, a jogi doktorok és szónokok maradjanak a közigazgatási tanácsban.

A választott tagok bizonyára bírnák az ösztönítőség bizalmát és elég erkölcsi tökéletet képviselnének ahhoz, hogy saját testvéreik ügyét a legigazságosabban, a legelfogulatlanabban intézzék.

De mihielyt felülről adatik minden, az iskolatanács tagjai kinevezés útján nyerik el helyeiket, le vannak kötelezve bizonyos köröknek s a hirteltt demokrácia illuzorissá válik.

Vizsont, ha az iskolák, a tanítók maguk jelölük ki oda alkalmasnak itélt testvéreiket, azok a választás útján odakerült paedagógusok minden bizonynal megtiszteltetésnek és a bizalom jelének tekintik a választást s iparkodni fognak minél tökéletesebbet produkálni.

Azán: ezt a választást nem lehet a választók ömögére bízni, mert az iskolatanács tagsági tisztje feltétlen hozzáértést, feltétlen szakembert követel: ott nem szabad ellenzékesdit játszani, mert egy nép fejlődését gátolnák meg vele s az odium, ha most nem, egy pár évlized múlva visszazállna az alkotók fejére.

Okosan gondolt terv az iskolatanács felépítése, de ha a paedagógusok kinullázva készen kapják a föléjük rendelt »demokratikus« intézményt, — inkább ne legyen!

Farkas István

Pestalozzi halálának százéves évfordulója (1827. II. 17) Ebben az esztendőben s ebben a hónapban fontos évfordulót ünnepelhet az egész világ tanítótsága. Száz esztendeje annak, hogy meghalt az ujkor legnagyobb pedagógusa: Pestulozzi.

Érdekes, hogy a rendszeres népnevelés ötletét is fel kellett találni s ez a jelentős tény Pestalozzi nevéhez illeszkedik. Addig is voltak iskolák: zárdai, városi és latin »tanodák«, de arra, hogy a nevelés általános emberi jog és ennek tisztelete a társadalom elemi kötelessége, Pestalozzi gondolt legelőször. Mint ilyen a próféták és nagy reformátorok sorában van a helye.

Prófétái lelke abban nyilvánult meg, hogy minden vagyonát a szegényeknek áldozta fel és mindig csak mások érdekére gondolt, mások javán fáradozott. Így lett először pap, azután — földműves. Mint pap meg akarta javítani az embereket, de mivel túlérzékeny szívű ember volt, prédikációi könnyeibe fulladtak. Mint gazda meg akarta tanítani a népet az okszerű földművelésre Ebbe anyagilag is belebukott.

Csak sok csalódás után lett népnevelő. A francia háborúk folytán elcsavargó rongyos gyerekeket gyűjtötte össze s vagyonának utolsó romjaival nekik emelt iskolát. De bármily ragyogók voltak tanítási-és nevelési igéi, a gyakorlatban nem tudott velük mit kezdeni. Írásra adta a fejét. Első műve »Egy remete esti órái« jól sikerült. Széleskörű hírnevet azonban második művével szerzett »Lienhardt és Gertrud«. Ahol németül beszélték, ott mindent olvasták. Ennek révén ismerkedett meg Schillerrel, Fichtével és a német nem-

zet egyéb szellemi kiválóbbjaival. A Fichtével való személyes ismeretség hatása művein is meglátszik. De a francia nemzet is tudomást vett róla s becsülni kezdte. Az első francia köztársaság kinevezte díszpolgárává.

Küben nem szűnt meg odaütkedni, hogy idejét a gyakorlatba is állítsa. Erre alkalma nyílt, amikor Unterwalden kanton a hadiárva intézetének élére állította. A stansi árvaüzemben a tanítást összekötötte kézimunkával s iparcikkek előállítására is törekedett. A tanításban felhasználta a nagyobb gyerekeket is. Általában ő volt az első, aki a republikánus fegyelmi és tanítási rendszert az iskolában is alkalmazta.

Szépén fejlődő intézetét a háború ismét megsemmisítette. Azután holitt, hol amott fejtette ki új, természetes tanítási módszerét. A Burghof-i várban megnyitott intézetét tanítóképzővel kötötte össze. Ott írta meg leghíresebb pedagógiai művét: »Mikép tanítja Gertrud gyermekeit«. A herni kormány később a Münchenbuchsee-i kolostort bocsátotta a nagy reformátor rendelkezésére. Egész Németország tanítójelöltjei özönlöltek ide, hogy a mester keze alatt kiképzésüket nyerjék. Tanítványai szétvitték hírét és tanítási elveit: az ő módszere szerint tanítottak nemsokára egész Európában.

De Pestalozzi mindent tudott, csak nem — gazdálkodni. Gazdasági okokból fordult fel minden vállalkozása. Hogy pénzhez jusson, kiadta összes műveit. Ez 50.000 frankot jövedelmezett neki. Nem arra használta fel, hogy zilált anyagi helyzetét megjavítsa, hanem szegényházat alapított vele Chudyben. Ebbe is belchukott. Ismét szegényen írta meg »Hattyúdalát«. Abban beismerte hibáit s megírta, hogyan csinálná meg, ha újra kezdhetne mindent. De arra nem került a sor.

Pestalozzi aranyigazságokat hirdetett, amelyekben hiba nincsen, hacsak nem végtelen emberszeretele, amely a lizta meglátót elvakította abban a pillanatban, amikor az elméletben helyesen megjelölt uton el kellett indulnia. Minden népiskolában most ábitattal kell nevét emlegetni. (M. U.)

Dr. Kersék János.

a szlovenszkói magyar irodalom kiváló reprezentánsa, nincs többé. Hirtelen, váratlanul törté keité magára ivelő életpályáját a halál. Mindössze 57 ével élt. Komáromban, ahol mint ügyvédnek a turrényszéken volt do'ge, a folyosón összeesett, agyvérzést kapott. Beszállították a kórházba és gondos kezelésben részesítették. Hiábavalónak bizonyult azonban a gondos, szerető ápolás, febr. 6-án éjjel meghalt, Nagyszabású közéleti tevékenységet fejtett ki keresett ügyvéd, barsi egyházmegyei és lévni ref. egyházi főgondnok, a »Bars« c. hetilap főszerkesztője volt. Lapunkkal is összeköttetésben állott, az utóbbi időben két eredeti, lapunk számára írt gyönyörű költeményét hoztuk, amelyekben a tanítóság iránti szeretele tükröződik. A sors sajtásterül végzését mutatja, hogy vele csaknem egyidőben halt meg anyósa, özv. Agárdy Zsigmondné is. A keltős csapással mélyen sujtott feleségének és gyermekeinek ezuton fejezzük ki a tanítósság őszinte részvétét. Február 9 én temették el Léván, a társadalom osztatlan részvététől kísérve.

Az események margójára. A szlovenszkói politika új vágányokon halad az új esztendőben. Vártuk ezt a változást, szinte természetesen hozta maga után a múlt év helyi története.

Minket ez a változás egyetlen szempontból érint. Szlovenszkon azok a politikai pártok jutottak vezető szerephez, amelyek — bár barátai a felekezeti tanítóknak — nagy hívei a felekezeti iskoláknak is.

Ha visszatekintünk egyesületi életünkre, ott találjuk egy elfelejtett lapon a személyi államosítás kérdését, ahol a szlovenszói magyar tanítószázalék legmagyobb százaléka hitvallást tett az államosítás mellett.

Ez a kérdés máris a múlté. De vajjon eszébe jut-e az új helyi kormányzatnak, hogy a tanítószázalék nyilvánosan pálcát tört a papi gyámkodás ellen, eszébe jut-e a papságnak, hogy bosszút álljon ezért a gerinces megmozdulásért, avagy jobb belátás fogja vezérelni s maga a néppárt fog odabátni, hogy a tanító minden tekintetben függetlenítse?

A tanítószázalék elé egyetlen feladat hárul a közeljövőben. Mindenképpen kitartani a már régebben bátran vallott eszmék és gerincesen követelt, alapjában véve elemi jogok mellett, mert abban a pillanatban, amint servilis meghajlással beletörődnek a múltba, elvesztették jelentőségüket és elvesztették egyes már-már mellettünk álló, magasabb társadalmi körök szimpátiáját.

Sőt éppen, most van itt az ideje, megegyeszen lezögezni követeléseinket, azokból semmit sem engedni, még látszólagos minimális engedelményeket sem tenni.

A tanítószázalék, — jöjjön bármiféle kormányzat — mind-egyiktől egyformán csak a függetlenséget akarja.

Ebben a kérdésben mint a múltban, úgy a jelenben is phalanxszzerűleg egymás mellé áll tanító és tanító és az egység erejével fog küzdeni, — mert küzdenie továbbra is kell — jogaiért.

A tanító ne feledje el, hogy a szociális kormányzat alatt ellenségeinek száma tilkon megnövekedett, még akkor is ellenségeket szerzett magának, ha intakt is volt minden politikai befolyástól, a tanító ne feledje el, hogy a szöszék és sajtó belátható időn belül nem lesz fegyvertársa, vagy ha lesz is, csak ideig-óráig lesz az, mert az iskola és egyház között évek óta preztizs-kérdésért folyt a harc s ebben a harcban az iskola csak akkor fog egyenrangú félként küzdeni, ha mesterei hivatásuk magaslátán állanak s érzik a jövő veszedelmét, melyet esetleges nembánomságuk, vagy tunyaságuk érlelt meg Szlovenszók számára.

A huszadik század szellemében indult meg ez a harc, a kultura és felvilágosodás volt zászlajára írva, rajtatok, tanítókon múlik, hogy megint a csapszék, avagy az iskola lesz-e a falu vasárnap-i találkozó helye. De inkább a csapszék legyen, minthogy servilis meghajlással, felsőbb parancsszóra magatok ellen neveljétek ott a gondjaitokra bízott népet.

Ne féltsétek a falatot, nem azok adják azt nektek, akik legjobban felpanaszolják!

Farkas István.

Kérelem a csallóközi kollégákhoz! Ezúton fordulok a csallóközi kolléga urakhoz azzal a kéréssel, hogy legyenek szivesek falujokban kitudakolni az alább következőket és erről értesítsenek:

1. Ismeri-e a nép még az Aranykert regéjét és Csallóköz nevének eredetét?
2. Van-e valahol emléke még az énekmondóknak?
3. Hol ismerik még a Szent-Iván tüzét? (Junius 24. szokták gyújtani Szent János estén).

4. Tudnak-e valamit Gönczöl táltosról?

2. Ki tud készíteni luca-széket?

6. Ki ismeri jól a nép közül a csillagokat (pásztorok, jubászok, aratók, bakterek kérdezendők)? Az illető kolléga legyen szives a csillagnevet fűjegyezni úgy, ahogy az illető mondja.

7. Melyik faluban vannak balászok, ha nem is folytatják állandóan a mesterséget?

8. Hol élnek még aranyászok vagy ulódaik?

9. Ki tudja a legtöbb dalt vagy mesét a faluban?

10. Mit tud a nép a táltos bikákról?

11. Ismeri-e a csodaszarvast?

Ha csak egy sort is kapok, ha egy népies csillagnevet is, hálás köszönettel veszem. Cím: *Khin Antal* tanítóképző-intézeti tanár, Somorja, Polgári-kola

Tanítói jubileum. *Horváth József* bratislavai rk. főtanító kartársunk hatvan évvel ezelőtt lépett a tanítói pályára, amelyen ritkaság, áldásos eredménnyel egy emberöltőn át működött Bratislava társadalma a Savoy-állító nagyertermében f. hó 6-án adott nagyrabecsülésének és hálaájának méltó kifejezést az érdemekben gazdag tanító iránt meleg, benyűgöző ünnepi keretben. Mi is szívünk minden melegével üdvözöljük *Horváth József* kartársunkat a magyar tanítói ritkán erős jubileum alkalmából.

Engedélyezett tankönyvek. Amint éppen a bratislavai »Academia« könyvkiadó cégtől értesülünk, Trnadel: Számítást a polgári iskolák II. és III. osztályai, valamint *Osztényi József* kartársunk Magyar nyelvtanait a magyar tannyelvű elemi népi-iskolák részére az iskolaügyi minisztérium engedélyezte, úgy hogy azok már a következő tanévre biztosan megjelennek.

A csapi tankerület tanfőnöksége folyó évi február 2-án Csapon dr. *Slávik György* nagyzsupán és *Bučnec Dániel* zsupai főtanfelügyelő védnöksége alatt a *Tanítók Háza* javára előadással egybekötött táncmulatságot rendezett f. ny. erkölcsi és anyagi siker mellett. Az előadáson szerepelt a királyhelmezi járási tanítói énekkar is.

Mégegyszer az iskolatanács. Mult számunkban úgy tárgyaltuk meg a szervezendő iskolatanácsok kérdését amint az csehországi mintájából adódik. Nem érintettük azonban szlovenszkói vonatkozásában — tekintettel a nálunk évszázadok óta fennálló különös helyzetre. A történelmi országokban nincsen állami, nincsen felekezeti, de van — országos, tartományi iskola. A tanító nem felekezeti vagy állami alkalmazott, hanem a tartomány fizetett tisztviselője. Ha most egy mintára hozzák a birodalom két felének iskolaviszonyait, akkor vagy a szlovenszkói helyzetet a csehországra, vagy a csehországit a szlovenszkóra kell áttranszporálni. Lehetséges egy középút is, de akkor kétoldali átváltozásra van szükség. Mivel átvesszük a csehországi önkormányzatot, mi sem valószínűbb, hogy az iskolarendben is a Morván túlt mintát kell vállalnunk. De ez már csak részben lehetséges, mert a felekezeti iskolából aligha engednek Hlinkáké tartományi iskolát csinálni. Csak az állammal tehetnék azt meg, de mi lesz akkor a tanítóval? Ma a jogi helyzete lényegesen más, mint lesz tartományi minőségében. Ha transzponálják, védekezhet ellene. Nem is lesz hajlandó szerzett jogokról lemondani; a törvény is a pártjára áll. Elő állhat tehát a helyzet, hogy egy tanító- és iskolakategóriával több lesz nálunk: a községi, társulati, felekezeti, állami mellett tartományi is. S marad az állami, míg ki nem pusztul, mint a mohikának törzse. Hasonló nehézségek támadnak a fegyelmi és nyugdíjkérdésben: A felekezeti tanító ma az egyház fegyelmi batása alatt áll. Hát ezután? Mi den tanítói kategóriának külön fegyelmi hatósága lesz? És a nyugdíj? Ma nincsen nyugdíjintézet. Az államit az állam, a tartományit a tartomány nyugdíjazza és a felekezeti? A hiányosságoknak erre a célra nincsen pénzük. A felekezetiék fizetését, nyugdíját az állam jelenleg csak előle-

gezi. Kinek a terhére? Soha sem fogják ezt a nemállami fenntartók megfizelni. Vagyis olyan toluwabobu lesz itt, amelynek rendezéséhez évek kellene. Háttra volna még az ideiglenes, helyettes és stb. tanítók alkalmaztatása: a. úgyszintén az áthelyezések kérdése, amely ott, hol annyit éle kategória van, bajos egy minta szerint rendezni. Kemény diók ezek, s a tanügyi körök már most török rajta a fejüket.

(M. U.)

A 104. sz. törvény és a nem állami tanítók. Ismételt kérdésekre válaszképpen a következőket jelenthetjük: A nem állami tanítók fizetésrendezésére vonatkozólag a végrehajtó utasítás még nem jelent meg; a késedelem oka éppen a január 15-én lejárt politikai tárgyalásokban keresendő. A végrehajtó utasítások most már a szlovenszkói direktórium kezén kell, hogy keresztülmenjenek. Az iskolareferátus azonban felszólítást kapott a tanügyi minisztériumból, hogy a 880. számú kormányrendelet szellemében *előlegképen* folyósítsa a nem állami tanítók fizetését — az eddigi iskolafenntartók terbére (?) — az állami tanítók fizetésének magasságáig. Ez a körmönfont stílus rövidesen azt jelzi, hogy a 104. sz. törvényt a nemállami tanítókra is ki kell terjeszteni.

(M. U.)

A polgáriskolai tanárok Markovič dr.-nál. A polgáriskolai tanárok küldöttsége azzal a benyomással tért vissza Prágából, hogy a szlovenszkói minisztérium is hathatósan támogathatja ügyét, mivel ez a kérdés az u. n. szűkebb kormánybizottság (közoktatásügyi, belügyi és pénzügyminiszterek) elé tartozik, amelyben szlovenszkói iskolaügyek esetében a teljhatalmú miniszternek is van szava. Mivel nálunk most interregnum van, mely időre *Markovič dr.* — a tanítószög régi barátja — a szlovenszkói adminisztráció főnöke, a küldöttség őt is felkereste és támogatását megnyerte. Ugyanigy lépéseket tett arra nézve, hogy a szlovenszkói direktórium néppárti tagjait is informálja a tanítószög sérélméről.

(M. U.)

A napsugár képes gyermeklap 3. száma is megjelent már. Pártoljuk az életerős kiadást, hogy nagyra növekedjék. Előfizetési ára egész évre 36 Ké, negyedévre 9 Ké. Megrendelhető a kiadónál, Virradat könyvnyomda Komárno, Jókai utca.

A Szlovenszkói Magyar Tanügy független kulturpolitikai tanügyi lap a III. évfolyamába lépett. Szerkesztő: *Farkas Gyula* áll. polg. isk. tanár Šamorjyn (XV. ž.). társzerkesztő *Alt Lajos* tanító Gyagygyer (XV. ž.). A szellemi részt illető közlemények a szerkesztő, a kiadóhivatali ügyek a társzerkesztő címére intézendők. Előfizetési ára egész évre 40 Ké, megjelenik havonként egyszer.

A Magyar Ujság, amelynek hetenként szombaton megjelenő tanügyi rovatából jelen számunkba is több érdekes közleményt átvettünk, állandóan felszínen tartja a tanítószög ügyeit. A változatos, friss, jól szerkesztett független politikai napilapot tanító szerkeszti (dr. Kárpáthy Béla.) Előfizetési ára tanító részére havonta 12 Ké (előállítási ár.)

Félévi ünnepély. A csallóközarányosi áll. elemi iskola f. é. február 1. és 2-án műsoros félévi ünnepélyt rendezett, amely igen szépen sikerült. A fizika bevételt az iskola igazgatósága kulturális célokra fordítja.

A dunaszerdahelyi tanítószög f. hó 18-ára a Tanítók Háza javára előadást tervezett. Hogy az előadás létrejött-e, biztosan nem tudjuk, mert értesítést nem kaptunk.

Új tankönyv. Hézagpótló új tankönyv nyert jóváhagyást a mult napokban. Címe: *Mértan és mértani rajz* a nyolcosztályos elemi iskolák felsőbb osztályai számára. Írták: Banai Tóth Pál, Somogyi István és Mitterbolzer Ágoston. Jóváhagyott az isk. ügyi miniszterium 1941/1927 sz. rendeletével. A nyolcosztályos iskola fokozott követelményeket támaszt a mértan és mértani rajz tanításával szemben is. A szerzők ezt figyelembe véve, olyan tankönyvet szerkesztettek, amely gyakorlati alapon elegendő tesz a követelményeknek mind a szövegi, mind pedig a mértani rajzi részben, mely utóbbihoz függelékül 13 rajz mintalap csatlakozik. E minták eredeti síkdíszítmények és tervek, tekintettel vannak mind a fiúk, mind pedig a lányok igényére. A könyv már nyomás alatt van, kiadja Stehr-féle könyvkiadóvállalat Prešov.

Szerkesztői üzenetek.

H. J. Cikkét, amint látni méltóztatik, leközzöltük, Sajnos, csak folytatásokban tehettük meg, egyszerre így nagy dolgozatot ritkán van alkalmunk lehozni, az egyébként is terjedelmes, sürgős anyag mellett. — **E. Gy.** Legutóbbi levele értelmében jártunk el. A kiadóhivatal a hiányzó lapszámot el fogja küldeni. A tanítási tervezetekre vonatkozólag a multkor már megmondtuk véleményünket. Itt a szlovák n. elv leközzölt tananyagára nem lehet hivatkozni, mert az általános érdekű volt, mindenki tanult belőle, ebben kiforratlanok vagyunk még. Az ének más. Ezt a tanítóság túlnyomó része jól érti és kollega ú. hoz hasonlóan jól tanítja. Tanítási tervezetek közlése felesleges. Ilanem tessék a tanításra általában, cikk keretében, módszeres utasításokat adni is ismeresse a saját módszere, eljárását. **P. J.** Megkaptuk, amint lehet leközzöljük, valószínűleg a jövő számunkban. A honoráriumot illetőleg kívánsága szerint járunk el. Munkatársainknak. A pénzügyi helyzet javulása következtében a szerkesztőség a hátralékban levő írói díszteleddijukat kiutalta. A kifizetést a kp. pénztár rövidesen elintézi, a tagdíjjal hátralékosoknak javukra írja.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. I. Nagyfődmes. **H. D.** Albár. **J. M.** Pollan. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk! — **B. M.** Józsa. Tagdíjával államségélye kiutalásáig várunk. — **F. A.** Bozáca. **K. I.** Štiavnica. **R. D.** Sered. **V. F.** Nagybereg. **Rk. Isk.** Dénesd. **Rk. Isk.** Barsbese. **D. I.** Bratislava. Mint előfizetőnek a lapot megindítottuk. — **K. J.** Vága. Címét a kívánt módon javítottuk ki. — **H. F.** Somorja. Mint nyugdíjast, fél díjjal tartjuk nyilván. — **Z. A.** Borsí. 1926. év végéig 20 Ké hátraléka van. — **L. K.** Levíce. **S. Gy.** Bős. Levelezőlapon válaszoltunk. — **P. L.** Komárno. **Rk. Isk.** Levíce. **R. L.** Alsóvárád. **E. Gy.** Szadice. **H. J.** Tlačovo. **Rk. néplsk.** Szenc. Az elveszett lapokat újból elküldtük. — **H. K.** Keszegetalva. Tagdíjhátralékával

várunk. G. M. Farkasé Tagjaink sorába folytatólagosan vezetjük, a hiányzó számokat megküldtük. Hátralékát részletekben várjuk. K. J. Levice. 1926. okt. 1-től tartjuk nyilván mint tagot. A küldött 80 K-ból 20-at 1926. utolsó negyedére, 10-et a zsebnaptárra és 50-et 1927-re könyveltünk. — Özv. P. A. Rimavska Sobota. Hátralékát részletekben elfogadjuk. — P. M. Tarňa. Hátralékával március 1-ig várunk. — K. P. Medve. F. R. Naszvad. Címét kijavítottuk. lapunkat az új címre küldjük. — M. B. Velké Kapušany. A felhozott indok alapján 20 Kcs-t törlesztve hoztunk. C-sodáljuk, hogy lapunkból annyi szám elveszett. Mi egy percre sem szüntettük azt be. Ha közli velünk, hogy mely számok hiányoznak, pótlólag megküldjük azokat. — Többeknek a jövő számunkban válaszolunk.

Minden tanító, aki az Azoformot
terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza
s a saját javát szolgálja

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz

Praha-Vinohrady

Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

A Magyar Tanító előfizetési ára

egész évre 40 K, félévre

20 K, negyedévre 10 K.

Számonként 2 korona.

Szerkesztőség: Allami polgári leányiskola

Kiadóhivatal: Községi elemi iskola

Komárno.
Komárom.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Az állampolgársági ügy	129
<i>Pósfai János:</i>	
Tekiatély vagy közbecsülés . .	132
<i>Remigiuss:</i>	
Nehéz idők nagy kérdése . . .	136
<i>Eggenhoffer Gyula:</i>	
Szoktassuk gyermekeinket szép és művelt kifejezésekre	139
<i>Egyesületi élet . . . . .</i>	141
<i>Különfélék . . . . .</i>	147
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Hjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeresek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Az állampolgársági ügy

rémei, mint egy rossz álom kísértetei, még mindig visszavisszatérnek, hogy megzavarják a tanítóság amúgy sem sima életfolyójának tükrét. Évek óta folyik már a harc az állampolgárságok körül s volt idő, amikor azt hittük, hogy már vége felé járunk. Most újból azt kell megállapítanunk, hogy ez a hiedelem korai volt. Hogy világosabban lássuk a dolog historikumát, nézzük csak át az állampolgársági ügy főbb fejezeteit.

A békeszerződés értelmében a köztársaság szlovenszkrét részében csehszlovák állampolgársággal bírnak azok, akik 1910 január 1-én Szlovenszko területén fekvő valamely községben illetőséggel bírtak. A magyar törvények szerint a községek kiadták az illetőségi bizonyítványt — a község kötelékébe való felvétel külön kérelme nélkül is — mindazoknak, akik a községben legalább négy éve laktak és a község terheihez adózásukkal, vagy közszolgáltatukkal hozzájárultak. Ebből következzék, hogy aki 1906 január 1-én nagykorú volt és itt lakással és foglalkozással bírt és ezidő alatt ott tartózkodása ellen a község kifogást nem emelt, az 1910 január 1-én Szlovenszko területén illetőségei s így — amennyiben időközben más területen nem szerzett illetőséget — a Csehszlovák Köztársaság megalakulásakor csehszlovák állampolgársággal bírt.

Eleinte így is fogták fel a dolgot a csehszlovák közigazgatási hatóságok s állampolgárságot csakis azoknak kellett kérniök, akik 1906 január 1-e után lettek nagykorúak vagy ezen időpont után jöttek Szlovenszko területére. E fel fogást, ami pedig nézetünk szerint helyes volt, hiszen az 1918 előtti joggyakorlatot érvényesnek kell elfogadnunk arra az időre, megdöntötte a prahai legfelsőbb közigazgatási bíróság ismeretes döntvénye, mely szerint 1910 január 1-én csak

az bíri Szlovenszko területén illetőséggel s most ennek következtében csehszlovák állampolgársággal, aki 1910 január 1-e előtt kifejezetten kérte a község kötelékébe való felvételt, a község képvisellete határozattal felvette a község kötelékébe, értesítette erről az eredeti illetőségi községet s az polgárai közül törölte.

Ez a döntvény rendkívül súlyos helyzetet teremtett. Azoknak, akik fentiekkel okmányokkal igazolni nem tudták, az alsóbbfokú közigazgatási hatóságok nem adták ki többé az illetőségi bizonyítványt, hanem az állampolgárság kérsére utasították. Az állampolgárság adományozása pedig természetesen nem ment olyan könnyen. Sokan váltak így hontalanokká. olyanok is, akik éppen csak nem itt születtek, de egész életpályájukat itt fuolták meg, sőt olyanok is, akik itt születtek már 40-50 évvel ezelőtt, de édesapjuk nem itt született és elmulasztotta a község kötelékébe való felvétel kérelmezését, illetőleg nem hozatott a községi képviselőtestülettel erre vonatkozólag határozatot. De mint fentebb mondtuk, erre nem is volt a legelőbb esetben szükség, mert négy évi ott lakás után a község ugyanis minden nehézség nélkül, a magyar illetőségi törvények alapján kiadta az illetőségi bizonyítványt.

E döntvény következtében sokan kérték is az állampolgárság adományozását. Mások azonban, mivel erre nem szólítottak fel, vagy nem volt szükségük illetőségi bizonyítványra, nem kérték, azon hiedelemben, hogy illetőségük rendben van. A közigazgatási hatóságok maguk is látták a lehetetlen helyzetet, mert különösen a magyar lakosság jó része nem tudott megfelelni a döntvény követelményeinek. Ez a belátás teremtette meg aztán az úgynevezett Lex-Dérieri, (152/26. sz. törvény), amely 1926 augusztus 22-én lépett érvénybe s az alkotmánytörvény (alkotmánylevél) részét képezi.

Ez a törvény végre sok tekintetben segített az anomáliákon. Kimondja, hogy akik 1906 január 1-én már Szlovenszko vagy Podkarpatszka Rusz területén fekvő valamely községben állandó lakással bírtak s ezen időponttól kezdve megszakítás nélkül e területeken laktak, azoknak joguk van a csehszlovák állampolgárságra, ha annak adományozását e törvény életbeléptetésének napjától számított öt éven belül kérelmezik, a törvényre való hivatkozással. Aki a törvény igénybevétele előtt ezen öt év alatt elmulasztja, az elveszítette

A szapi róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet tanítói állásra. Javaslom szép lakás kerttel, készpénz és államsegély. Határidő a pályázat megjelölése után 8 nap. Plébánia hivatal Balony, ž. XV

a csehszlovák állampolgárságra való igényét is

Az alsóbbfokú közigazgatási hatóságok (községi jegyzőségek) tudomásunk szerint rendeletet kaptak arra, hogy a községük polgárainak illetőségét folytatólagosan újból bírálják el. Sokan vannak köztünk is még mindig olyan kartársak, akik eddig akadálytalanul kaptak illetőségi bizonyítványt, mert a hatóság nem igen kutatta jogosultságukat, sőt talán e rendelet dacára ezentúl sem fogja kutálni. Mindamellett jóelőre figyelmezteljük kartársainkat, hogy maguk nézzenek utána illetőségi ügyüknek újból és állapítsák vagy állapíttassák meg kétségtelenül, nehogy a jövőben kellemlen megelapélésnek és károsodásnak legyenek kitéve.

A Lex-Dérer öt éves hatályának lejártá után ugyanis egész biztosan revízió következik s ha addig nem is volt kellemetlenség, akkor bekövetkezhetnek. S ha ez idő alatt a törvényben biztosított jogigény érvényesítését valaki elmulasztotta, az magára vessen, ha bajba jut (Pld. legkésőbb a nyugdíjazásnál!)

Az illetőség megállapítása nem könnyű dolog. Kik feltelesen bizossággal idevaló illetőségűek, illetőleg állampolgárok a közig. bírósági döntvény és a Lex-Dérer alapján? Azok, akik ők maguk is, meg őseik is (legalább a nagypapa) itt születtek, éltek és haltak, akik 1910 előtt közs. képviselőtestületi határozattal felvételtek a község kötelékébe, valamint akik adományozás ulján itt állampolgárságot szereztek. A többi többé kevésbé mind labilis. Labilis pedig azért, mert a község képviselőlének határozata a kritérium.

Előfordulhat például az az eset is, hogy valaki itt született és itt élt megszakítás nélkül, az apja is itt született és élt megszakítás nélkül, de a nagypapa nem itt született és nem kérték a község kötelékébe való felvételt. Kétséges máris az állampolgársága. Vagy ő is apja is itt született, az illetőség kétségtelen volt, de az apa vagy ő 1906. után négy ével máshol töltött. A mostani illetőség, illetve állampolgárság már bizonytalan, még akkor is, ha az illető 1910 után visszaköltözött és újból felvételle magát a község kötelékébe T. i. az 1910 január 1.-e után szerzett illetőségek teljesen érvénytelenek.

Az elsorolt esetek igaz, hogy szélsőségek, de még ilyenek is előfordulhatnak. Leggyakoribb eset az, hogy az illető kartárs nem itt született, vagy ő itt született ugyan, de

az apja nem. Ilyen esete re vonatkozik elsősorban a Lex-Dérer, t. i. azon esetekben, ha az illetők 1910 jan. 1.-e előtti közgyűlési határozattal nem vétettek fel valamely község kötelékébe

Ha ezen kartársak igazolni tudják községi bizonyítvánnyal, hogy 1906 jan 1 e óta ők maguk, vagy ha akkor még kiskorukak voltak, apjuk nagykorúságuk eléréséig megszakítás nélkül Szlovenszko vagy Podkarpatszka Rusz területén éltek s ill rendes állandó lakással s foglalkozással bírtak akkor kétségtelen joguk van a csehszlovák állampolgárságra, amely nak érvényesítését még akkor se mulasszák el, ha nem is háborgatnák jelenleg illetőségüket

Megjegyzendő, hogy nem jelent megszakítást az az idő, amelyet kalonáskodás, tanulmány vagy tisztán kenyérkereset céljából más területen töltöttek.

Mivel a Lex-Dérer jogot jelent, a kérelmet teljesíteni kell A belügyminiszter a kérelmet csak rendkívüli esetekben utasíthatja el Ez esetek : Ha az illető ellenséges magatartást tanusít a Csehszlovák Köztársasággal szemben, ha megtagadta a fogadalom letételét, ha időközben más állam polgárává lett.

Akik az állampolgárságuk érvényesítését ezúton a törvény hatályának lejártáig elmulasztják, azok csakis a rendes úton kérhetik az állampolgárság adományozását. Az előbbi út előnye abban van, hogy akik ily módon kapják meg, azok úgy tekintenek, mintha 1918 okt. 28-án már állampolgárok lettek volna, míg a rendes úton való adományozásnál az állampolgárság jogigénye csak az állampolgársági eskü letétele napjával kezdődik.

A kérvények az illetékes jegyzőség után a zsupáni hivatalba nyújtandók be, az elintézésükben a belügyminiszterium dönt. Amennyiben a beadás időpontjától számított két éven belül döntés nem történik a kérvényező automatikusan csehszlovák állampolgárrá lett és az állampolgári igazolványt neki kérésére a zsupáni hivatal kiadja.

Tekintély vagy közbecsülés.

M. J. kolléga e lap dec. 15. számában a tanítói tekintéllyel, jobban mondva: annak hiányával foglalkozik, amely eszmefuttatás érvei nézejem szerint részben helyesbítésre, részben kiegészítésre zorulnak.

Ez a szó: tekintély, jelent tiszteletet s túlnyomólag valamely hatalom gyakorlásán alapszik, amely a tisztelet megtagadása esetén megtorlást is alkalmazhat. Látszik ebből, hogy itt bizonyos kényszerítő erő a netán megnyilvánulni törekvő ellenzézetet lenyűgözi, tehát a tekintélyen alapuló tisztelet nem szükségszerűen ön kényes lelki meghajlást s a magasabbrendűségnek önkényes elismerését jelenti.

De még csak az sem szükséges, hogy a tekintély igénylője és élvezője egyéni tulajdonságainak összességében felülmúlja mind azokat, akiktől tekintélyen alapuló tisztelet elvárható és megkövetelhető. Elég itt annyi, hogy a reábizott közhatalmat legjobb tudása szerint gyakorolja. Figyelemre méltó körülmény itt, hogy a tekintély nem azonos a közszeretettel s azért akik a törvények végrehajtásával foglalkoznak, többnyire nem nagyon közkedettek, bár tekintély szempontjából épők az elsők. Meg vagyok győződve, ha Pestalozzinak mulasztási kimutatást kellett volna beterjeszteni, biztosan nem állna most a zürichi Bahnhofstrassen, mint követendő példánk.

Hogy tekintély és hatalom szoros kapcsolatban áll, legjobban mutatja annak fejlődése, vagy inkább váltakozása, hullámozása az utolsó félszázadban s ez jobban megfigyelhető faluhelyen, mint városban. Valamikor feltétlen úr volt a pap s addig a jegyző a mesterlegények közül került ki, aki a katonaságnál az írás-olvasás mysteriumába bévezettetett. Az utóbbinak az idők folyamán fokozott magasabb műveltsége már egyforma nivóra emelte a két közfunkcionáriust és ugyanez az emelkedés észlelhető a tanfősnél is, bár itt ez a folyamat még nem fejeződött be. Egyes egyéneknek az általános nívón felülemelkedése legelőbb esetben tisztán speciális helyi körülményeknek tudható be s emiatt a többinek sem elkeseredni, sem irigykedni nincs oka.

Ha már most minden keserűség nélkül megállapítjuk, hogy a tekintély legalsó fokán áll a tanfőtség, ezzel elismerjük egyben azt a tényt is, hogy van tekintélye, csak meg kell azt tartani s lehetőleg öregbíteni. A mi alsóbbrendiségünk — s ezzel nem mondom újat — abban rejlik, hogy nincs végrehajtó hatalmunk, s ezt sokan fájlatják. Bármit akarunk tenni, másokat kell megkérnünk, hogy állítsák helyre a törvényes rendet (mulasztási kimutatás stb.), különben lehetetlenné válik a mi eredményes munkálkodásunk.

Őszintén szólva, nekem az a bizonyos végrehajtó hatalom semmi áron nem kellene; én inkább arra törekedtem, hogy ne szoruljak megtépzott tekintélyem reparálása végett a hivatalos

hatalom védelmére és megtorlására, heysesebben: ne is adódjék oly eset, amely a tekintélynek árthatna. Nagyon egyszerű ennek a módja: csak hagyni kell mindent, ahogy van s mentségül felhozni: nálunk ennél többet nem lehet tenni — gondolja a t. olvasó. Ezzel épp az ellenkezőjét érnők el, mert a lanyhaság még sohasem talált elismerésre még azoknál sem, akiknek ebből hasznuk volt.

Összes munkálkodásunkat hassa át a szeretet, legyünk mindenkor következetesek és sohasem részrehajlók egyesek iránt, ne követeljük Pétertől, amit Pálnak elnézünk — az ilyen különbség az argus szemű közvélemény részéről nagyon erős megítélésben részesül — akkor zúgolódás nélkül bele fognak nyugodni a rendnek erélyes megteremtésébe. Az erélyesség nem jelent itt erőszakosságot, minden áron való letörését a kezdetben mutatkozó ellenkezésnek, ez sokszor a múltban leli magyarázatát s a jobb belátás felülkerekedésével magától megszűnik. Ha ily szellemben működünk éveken át egy községben, elfogjuk érni azt, amit közbecsülésnek mondanak.

És ezzel teljesen meg lehetünk elégedve, sőt ez nagyon sok is. De ez aztán a saját munkánk gyümölcse; ez nem más, magasabb osztályba sorozott egyéneknek reánk vetett tekintély-árnyéka; ezt csak a szerénység képében jelentkező, de a megközelíthetlenségig fokozott önérettel érjük el.

A cikkben idézett példák az életből nem a tanítói állás tekintélytelenségéről tanuskodnak, hanem azt bizonyítják, hogy a tartó nagyon közel engedi magához az embereket. Azt a kalapos kurátort szónélkül kiviszem az iskolába — hivatalos dolgot nem a privátlakásban kell elintézni — ott leveszem először én a kalapot s ha kurátor uram ezt nem követi, otthagynom, de a lakásomban másodszer be nem eresztetem, ha akkorának képzei is magát, mint a templomtorony. A szájjas asszony panaszát meghallgatom s aztán elhocsátom azzal, hogy majd elintézem a dolgot. A gyerekekhez semmi köze s azt ugyan könnyű megakadályozni, hogy ott lármázzon. A jegyzőtől a kisbíró úján küldött szóbeli idézést négy szemközt kell kifogásolni első alkalommal és ha ez nem használ, hivatalos úton a halóság intézkedését kikérni. Itt a szil'er holtbiztos. Mikor egy ilyen a bőrében meg nem fűző fiatalúr engem megleckézetett hív. szám alatt és ezt szó: használta „vyszám”, ugyan csak hív. szám alatt kikértem ezt magamnak, mert ő énvelem csak per „prosim pečne” beszélhet. Azonfelül mindkettőnk felettes halóságánál is bejelentettem az esetet, de másik kiadást ez ipse nem provokált már, elég volt ebből egy korty is.

Nagyon téved a t. olvasó, ha azt hiszi, ebből valami elke-
seredett késhegyig menő háboruskodás fejlődött; sőt ellenkezőleg:
további hiv. dolgainkat kifogástalan udvarias hangon intéztük el.
Mert udvariassággal nemcsak megnyerjük az embereket, hanem
még inkább távollartjuk magunktól: kívül mi szándékunk. Az
utóbbi módot különösen felfelé kell használni, amikor leereszke-
dőleg vagy fitymálólág akar valaki kezelni bennünket.

Hogy a hivatalokban mainap udvariattalanul bánnának, ennek
ellentétjét nemcsak személyes tapasztalatból állíthatom, sőt épp azt
„panaszolák“ e lapban, hogy ezek az urak „úludivariasak“. A
hivatalokban az ember — még ha tanító is — „len krátko“ el-
végzi a dolgát és eltűnik a balfenekén. Ha véletlenül a hivatalnok-
nak egy személyes ismerőse a zsöllyében cigarettázik, ehhez semmi
közé idegen egyénnek nincs, de ennek elmaradása még csak nem
is lekicsinylése a tanítói tekintélynek.

Ezek után állapítsuk meg a tanító helyét az iskolán kívül
állásából kifolyólag és a magasabbra vágyás szempontjából. Hiva-
talos érintkezésben áll ő a pappal mint hitoktatóval és a jegyző-
vel mint fentebb láttuk: a kifogástalan udvariasság hangján. Nem
alázatosságból, hanem a saját önbecsülésére való tekintetből, minden
esetleges véleménykülömbőség síma elintézése céljából. Nagyon üdvös-
nek vélném, ha eme a község vezetésére hivatott három egyén a köz-
tük fennálló harmónia és a kölcsönös megbecsülés dokumentálására
néha valamely semleges nyilvános helyen, mint vendéglőben, kávé-
házban stb. egy két órai barátságos beszélgetésre összejönének.
Az ő példájuk bizonyára üdvös hatással volna az egész községre.
Erre a gondolatra terelődünk, ha azokat az áldatlan állapotokat
látjuk, amiket néhol az egymással gyűlölködő triumvirátus a nép
erkölcsi megmértelyezésére előidéző s amik sokszor a büntető bíróságnál
fejződnek be.

Az eddig vázoltak lehetőleg kimerítően körülírják azt a kört,
amelyben a tanító mindenféle kellemetlenségek veszélye nélkül
mozoghat: Itt még az sem szükséges, hogy a tanító a pappal
vagy jegyzővel a magánéletben valamelyes társadalmi összekötte-
tést tartson fenn, annál kevésbé másokkal. Ez még csak nem is
udvariasság; mert mindenkinek egyéni joga (Ebhart: Der gute
Ton), kikkel óhajt privátérintkezésbe lépni. Hány hivatalnok van,
akí a vele egy szobában ülő kollégájának még a lakáscímét sem
tudja! Vannak társadalmilag megemészthetetlen egyének, akik csak
a hivatalos helyiségben tűrhetők. És az ember csak a munkán
felül megmaradó idejét áldozhatja fel másoknak. Hátha valakinek

hatalom védelmére és megtorlására, helyesebben: ne is adódjék oly eset, amely a tekintélynek árthatna. Nagyon egyszerű ennek a módja: csak hagyni kell mindent, ahogy van s mentségül felhozni: nálunk ennél többet nem lehet tenni — gondolja a t. olvasó. Ezzel épp az ellenkezőjét érők el, mert a lanyhaság még sohasem talált elismerésre még azoknál sem, akiknek ebből hasznuk volt.

Összes munkálkodásunkat hassa át a szeretet, legyünk mindenkor következetesek és sohasem részrehajlók egyesek iránt, ne követeljük Pétertől, amit Pálnak elnézünk — az ilyen különbség az argus szemű közvélemény részéről nagyon erős megítélésben részesül — akkor zúgolódás nélkül bele fognak nyugodni a rendnek erélyes megteremtésébe. Az erélyesség nem jelent itt erőszakosságot, minden áron való letörését a kezdetben mutatkozó ellenkezésnek, ez sokszor a múltban leli magyarázatát s a jobb belátás felülkerekedésével magától megszűnik. Ha ily szellemben működünk éveken át egy községben, el fogjuk érni azt, amit közbecsülésnek mondanak.

És ezzel teljesen meg lehetünk elégedve, sőt ez nagyon sok is. De ez aztán a saját munkánk gyümölcse; ez nem más, magasabb osztályba sorozott egyéneknek reánk vetett tekintély-árnyéka; ezt csak a szerénység képében jeleníkező, de a megközelíthetlenségig fokozott önérettel érjük el.

A cikkben idézett példák az életből nem a tanítói állás tekintélytelenségéről tanuskodnak, hanem azt bizonyítják, hogy a tartó nagyon közel engedí magához az embereket. Azt a kalapos kurátort szónélkül kiviszem az iskolába — hivatalos dolgot nem a privátlakásban kell elintézni — ott leveszem először én a kalapot s ha kurátor uram ezt nem követi, otthagynom, de a lakásomban másodszer be nem eresztlem, ha akkorának képzei is magát, mint a templomtorony. A szájas asszony panaszát meghallgatom s aztán elhocsátom azzal, hogy majd elintézem a dolgot. A gyerekekhez semmi köze s azt ugyan könnyű megakadályozni, hogy ott lármázzon. A jegyzőtől a kisbíró úján küldött szóbeli idézést négy szemkört kell kifogásolni első alkalommal és ha ez nem használ, hivatalos úton a hatóság intézkedését kikérni. Itt a szilveszter holibiztos. Mikor egy ilyen a bőrben meg nem férő fiatalúr engem megleckézetlenül hív. szám alatt és ezt szó: használta „vyszívam“, ugyancsak hív. szám alatt kikértem ezt magamnak, mert ő énvelem csak per „prosim petne“ beszélhet. Azonfelül mindkettőnk felettes hatóságánál is bejelentettem az esetet, de másik kiadást ez ipse nem provokált már, elég volt ebből egy korty is.

Nagyon léved a t. olvasó, ha azt hiszi, ebből valami elke-
seredett késhegyig menő háboruskodás fejlődött; sőt ellenkezőleg:
további hiv. dolgainkat kifogástalan udvarias hangon intéztük el.
Mert udvariassággal nemcsak megnyerjük az embereket, hanem
még inkább távollatjuk magunktól: kivel mi szándékunk. Az
utóbbi módot különösen felfelé kell használni, amikor leereszke-
dőleg vagy fitymálólólag akar valaki kezelni bennünket.

Hogy a hivatalokban mainap udvariatlanul bánnának, ennek
ellentétjét nemcsak személyes tapasztalatból állíthatom, sőt épp azt
„panaszolták“ e lapban, hogy ezek az urak „üludvariasak“. A
hivatalokban az ember — még ha tanító is — „len krátko“ el-
végzi a dolgát és eltűnik a balfenéken. Ha véletlenül a hivatalnok-
nak egy személyes ismerőse a zsöllyében cigarettázik, ehhez semmi
közé idegen egyénnek nincs, de ennek elmaradása még csak nem
is lekicsinylése a tanítói tekintélynek.

Ezek után állapítsuk meg a tanító helyét az iskolán kívül
állásából kifolyólag és a magasabbra vágyás szempontjából. Hiva-
talos érintkezésben áll ő a pappal mint hitoktatóval és a jegyző-
vel mint fentebb láttuk: a kifogástalan udvariasság hangján. Nem
alázatosságból, hanem a saját önbecsülésére való tekintetből, minden
esetleges véleménykülönbség sima elintézése céljából. Nagyon üdvös-
nek vélném, ha eme a község vezetésére hivatott három egyén a köz-
tük fennálló harmónia és a kölcsönös megbecsülés dokumentálására
néha valamely semleges nyilvános helyen, mint vendéglőben, kávé-
házban stb. egy két órai barátságos beszélgetésre összejönének.
Az ő példájuk bizonyára üdvös hatással volna az egész községre.
Erre a gondolatra terelődünk, ha azokat az áldatlan állapotokat
látjuk, amiket néhol az egymással gyűlölködő triumvirátus a nép
erkölcsi megmételtyezésére előidézik s amik sokszor a büntető bíró-
ságnál fejeződnek be.

Az eddig vázoltak lehetőleg kimerítően körülírják azt a kört,
amelyben a tanító mindenféle kellemellenségek veszélye nélkül
mozoghat: Itt még az sem szükséges, hogy a tanító a pappal
vagy jegyzővel a magánéletben valamelyes társadalmi összeköté-
tést tartson fenn, annál kevésbé másokkal. Ez még csak nem is
udvariasság, mert mindenkinek egyéni joga (Ebhart: Der gute
Ton), kikkel óhajt priválerintkezésbe lépni. Hány hivatalnok van,
aki a véle egy szobában ülő kollégájának még a lakáscímét sem
tudja! Vannak társadalmilag megemészthetetlen egyének, akik csak
a hivatalos helyiségben tűrhetők. És az ember csak a munkán
felől megmaradó idejét áldozhatja fel másoknak. Hátha valakinek

sem ideje, sem kedve mások mulattatására.

A tanító sohase törekedjék olyan társaságba jutni, ahol őt mint utolsót meglúrik. Ha történetesen a „magasabb társadalmi műveltség” — minő a zene, tánc, udvarlás, férfitársaságban még a kártya, ivás, vadászat stb. — kifejtésére is nyílik alkalom, ott rendszeren a használhatóság szempontjából értékeli őt s amint nélkülözhetik, rájuk nézve köddé válik, amit idézett cikk így fejez ki: a környéken rendezett úri összejövetelekre nem hívják meg. Ennek csak egy patikája van: rendezzünk szintén összejöveteleket, kizárólagosan . . . tanító-kollegák részére. Ez ugyan látszólag nem emel, de egész biztosan ennek az egész osztálynak a tekintélyét fogja öregbíteni, amiből az egyesnek is csak haszna lehet. Sok tanítónak épp az a gyöngéje, hogy nem hasonló, hanem több akar lenni, vagy legalább is látszani másoknál.

Végakkordnak mondjuk ki a szentenciát: Legyünk önérzetes tanítók s ne adjunk másoknak sem okot, sem alkalmat és módot, hogy bennünket lenézhessenek.

Pósfai János.

Nehéz idők nagy kérdése . . .

A világháború elmúltával mindig több szó esik arról, hogy vajjon milyen is lesz a jövő népe, illetőleg megbírja-e majd az igazi béke nagyerejű feladatait és lesz-e erős idegű, tiszta vérű, keménycsontú generáció, mely a felturt világot belevezesse a megtisztulás, a boldogulás zónájába. És minél többet foglalkoznak ennek a nagy problémának theoretikus megoldásával, annál kétségbe-ejtőbb leletekre akadnak, úgy, hogy maga a megoldás is problematikussá lesz. Mert mikor ennek a kegyetlenül igaz igazságnak párás örvényébe tekintenek, megdöbbenéssel állanak meg a valóságnak ijesztő képénél. A világháború nemcsak az életet téple ronggyá, hanem az erkölcsi halálok monumentumát is felállította. A testek halott kamráinak gőze nem tudja befojtani a lelkek hullaszagát. Ez a katasztrófális erkölcsi szörny azonban nem pusztán a háború átka, hanem a már békében tervszerűen megindított irányzatnak édes gyermeke. Elég itt ráutalnunk a már békében is idegettepedő prostitúció ragályos nyavalyáira s a már néhány évtizede szabadon örjögő, földizű pornografiára, mely genyes kézzel inficiálta gyermekeink kristálytisza vérét s kergette örületbe a meg-mart agyvelőket. Ezek után a világháború természetszerűleg tette még roncsosabbá, fekélyesebbé a tiszta vér gyermekét és meg-

nevelte azt a kaján, velőnélküli csontvázat, mely kájjel tépi meg az erkölcs fehérruháját, hogy rozsdássá, szakadlá tegye a testet és horpadtá a szemeket. A tényeknek ebben a szomorú állásában megrendült lélekkel nézzük a milliók hulláján kialakuló jövőt és keressük a megoldásokat. A háborút már megbirtuk valahogy, idegeink igaz belecsömöröltek, de beleszoktak már mindenbe. Nincs többé meglepetés, nincs szenvedés, mit nem várnánk és el ne bíránk? A ma már nem rosszabb a tegnaphál! De majd a jövő! Mikor a pusztulás a maga rémséges méreteiben jelenik meg, mikor majd nem otromba fegyverek, hanem az ember irányítja megint az életet. Mikor jó agyvelőre, egészséges szívre, tiszta szemekre vár az élet, hogy irányítsanak. Mikor majd nem pusztaságból hajtott kötelességtudásra, hanem jellemekre, akaratra, nem hősökre, de nagy emberekre vár az élet, a bomlott társadalom: akkor mi lesz?

Ez a rém szántja mostan a fejeket és vajjon tudatára jönnek-e, hogy hol van a baj? És bele nyulnak-e vaskézrel abba az örült táncba és lekötik e irgalmatlanul, mint egy veszeit kutyát? Lesz-e erős vértjük, hogy az iszap át ne csapjon rájuk, mikor benne gázolnak s meg merik e tenni aztán az utat fel a hegyre: a tiszta szabad, illatos levegőbe? Ha a jelenlegi helyzetet vizsgáljuk, reménytelenül nézhetünk a jövőbe

Valami kiáltó kontraszt terjeng a jószándék és annak kivitele között. Az államok, a társadalmak nagy akarattal állnak neki a regeneráló munkának, tudósok könyveket írnak az egészséges, erős generáció megteremtéséről s ennek dacára állami és társadalmi fedezet alatt oly dimenziókban lép fel az erkölcsi dekadencia, hogy már alig van érin'tetlen talaj, melyen végig nem korbácsolta volna sötét, lézár bűnét. Sírnak az országok, mert a jelenük kétségbeejtő és borzadnak, mert jövőjük nincs. Az állam harcol, kivégezteti a még gerinces embereit, hogy jövője legyen s otthon ugyanaz az állam szabadalmazza az erkölcsi halálokat a prostitúcióval s a pornográfiával, hogy a jövőt már a gyermekekben megöljék. Valami borzasztó örület ez.

Honnan várjuk a jövő emberét, ha nem a családból? És mi lett a család? Hol van az apa? Hol vannak az anyák? Táplálják-e még gyermekeiket, a jövő szemefényét, tudnak-e még anyai nyelvkönn beszélni, látják-e még gyermekeiket naponta csak egyszer is? Nem lódultak-e bele a bűn örületébe s nem tépték-e szét az anyaság becsület szalgját? és még jó, hacsak azért dobták oda magukat, hogy gyermekeiknek enni adhassanak. Hol van-

nak a leányok: a tiszta, illatos, otthoni leány? Nem rabolta-e őket kenyérkereső pályára az élet, s nyomor? s ez még jól van. De nem álltak-e ki az útszélre s nem mérgezték-e meg ártatlanságukat? Szívükben van-e még az ártatlanság mécsse s fehér koszorúikat nem perzselte-e lázas homlokuk? És mi van az ifjakkal? Nem szárad-e agyuk, tiszta-e a vérük? Nem veszték-e bele a züllés kénköves forratagába s nem ölték-e le energiáikat sáros, nemtelen étellel? Megnézhetjük-e szemüket, nem liláznak-e sóvár kéjjel s elbírják-e a napfényt? Van-e még szívük, erejük; lendülnek-e, feszülnek-e izmaik; látnak-e a jövőbe s tudják-e, hogy rájuk vár az élet; van-e hitük magukban és vannak-e eszményeik, mert a nagyság fokmérője az eszmények. Merjünk-e feleletet adni e kérdésekre? Csak takarjuk el szemünket, de csak egy pillanatra és kérdezzük, hogy mit teszünk most? Látunk és okoskodunk? Megoldásokat keresünk ott, ahol az nincsen! Szerencsétlen, bamba levegővergődések lépnek fel gyógyító tünetekként nap nap után.

Még most is a halál 12 ik órájában micsoda vézna, kezlyűs kezek babrálnak, érintenek, mikor tüzes vasra volna szükség. Az államok és a társadalmak egyaránt érzik a nyalyát, látják a kórtüneteket és még sem tudják lefogni a rozsdás, mérges vér lökéseit; mindenhova szaladnak segélyért, orvosok, tudósok spekulációit várják, mint megváltást és ekkor elfelejtik, hogy a ragály kiirtására legilletékesebb orvos maga az állam, az ő mindenható erejével és a társadalom, mely hatalmában bírja a tüzes vasat, hogy kiégesse a bűn fekélyeit. A föltétlen és gyors cselekvésnek ezt a villamos áramát kellene bevezetni az állam gerincébe, hogy akarjon és cselekedjen és ne akarjon cukorral madarat fogni; ne eszményeket dobjon az életbe, mert ezeknek csak a valóság ad értéket, az eszményt élni kell! A teoriák vérnélküliek! Gondolatokat adtak bőviben kemény, tanult fejek, de ez nem élet, mert nincs vérük, édestejük. A romboló étellel áramos, energikus életet kell szembe állítani! De előbb lokalizáljuk a tüzet, hogy ne gyujtsa a szenvedély vértörvényét és mikor bedugulnak a dekadencia zsillipjei, akkor álljunk neki az életnek s vessük meg az ágyat abba a talajba, mely bőséges erővel adja majd táplálékát a jövőnek. Míg ezt meg nem értjük, ne beszéljünk a jövőről és ne halmozzuk a megoldások lehetőségét, hanem míg egyrészt irtást végünk a vadonba, másrésztől gyujtsunk, mécsset az erkölcsnek először a családban, azután a társadalomban. Ne favorizáljuk a szabad erkölcsöket, hanem pozitív aclussal égessük a bűn fekélyeit.

Remigius.

Szoktassuk gyermekeinket szép és művelt kifejezésekre.

Ezt a témát a Magyar Ujság egy nemrégiben hozott közleménye jutatta eszembe. A közlemény címe *A jelenkor kultúrparasztja* volt. Az esemény röviden a következő. A parasztleány tanuként szerepelt a bíróságon. Itt olyan választékos és szép kifejezéseket használt, hogy feltűnt a kihallgatást vezető bírónak. Azt hitte, hogy a leány a mondanivalókat előre betanulta. Hogy erről meggyőződjenek, más kérdéseket is adott fel neki. A leány azonban minden kérdésre folyton a legszebb kifejezésekkel válaszolt, amelyek csakis tanult, művelt emberek lehetnek birtokában. Végül megkérdezte tőle, hogy milyen iskolákat végzett. Bámulva hallotta a választ, hogy csak hat elemi. Kérdezte tovább, hogy tanulta akkor meg a szép és helyes kifejezőmódot. A leány azt felelte, hogy a hadifogságban, ahol a fogoly magyar tisztek tanították a legénységet. Tanultak czenkívül nyelveket is, németet, csehét, oroszát.

Eddig a történet. Látjuk, hogy a fogoly magyar tisztek — akik pedig nem is voltak képzett tanítók, — az egyszerű pórnép fiát művelt kifejezések használatára tanították meg néhány év alatt. Kérdem, nem tudánk mi képzett tanítók ezt megtenni gyermekeinkkel, akikkel nyolc teljes éven át foglalkozunk és jól ismerjük testi, lelki sajátosságait? Erre a legtöbb községben bizony igen nagy szükség volna, mert népünk kifejezőmódja durva és műveletlen. Véleményem az, hogy ezt mi még sokkal jobban el tudjuk érni, mint a fogoly tisztek, csak akarát kell hozzá.

Igaz, hogy sokféle kritikának lennének kitéve. Sokan azt mondanák, minek a parasztnak a szép kifejezőmód! Erre azonban könnyű választ adni. Látjuk, hogy az egyszerű paraszti nép is halad a korrallal. Ez meglátszik öltözékén, egész külsején, gondolkodásán. Csak a beszéd szépségében ne haladjon a korrallal? Igenis haladnia kell, tanulja meg helyesen használni a választékos, szép kifejezéseket, sőt a gyakrabban előforduló idegen szavakat is. Akkor aztán nem használja a kifejezéseket, amelyeket nem értett még jól, helytelenül és nem teszi magát nevetség tárgyává. Ez ugyanis igen sokszor előfordul olyan egyszerű embereknél, akik szépen akarnak beszélni. Ezen októl eltekintve is határozottan szükséges, hogy az egyszerű ember is jól átértse és helyesen tudja használni a művelt, tanult ember kifejezéseit. Sokszor kárát látja annak, hogy a hivatalos iratokat nem érti meg jól, vagy az

a hivatalokban nyert felvilágosítást egyes kifejezések meg nem értése miatt helytelenül fogja fel.

Gyakori eset, hogy a művelt ember kérdéseire, mivel nem érti meg annak egyes kifejezéseit, helytelen választ ad. Sokkal jobb volna tehát, ha a bíróság valamennyi paraszt ember beszéd-beli képességén csodálkozhatnék, nemcsak szórványosan. Annyit minden tudást tanítunk ma az iskolában, hogy annak felhasználásához szükséges a szép és helyes kifejezőmód is.

Kérdés azonban, hogy miképp jutunk el etekintetben megfelelő eredményhez? Felelet ez. A külső szemléletről haladjunk a belsőre. A gyermek megérti azt, hogy a virág szépségével kitérnek a gyomok közül. A szép kifejezésekkel telt, helyes beszéd éppen így különbözik az egyszerű, elmaradt, paraszti beszédmodortól. Ha a hajlandóságot és akaratot így felébresztettük, fődolog a tanító példája. Ha a tanító gyermekeivel mindig választékos, szép kifejezésekkel beszél, ha a szabadidőben, könnyebb órák után foglalkozik az egyes kifejezések értelmének megmagyarázásával és helyes használatára rávezeti tanulóit, ha a gyermekei kifejezőmódjára mindig ügyel s azt javíttatja, ha a cél érdekében néha megfelelő gyakorlatokat is irat, feladatokat ad fel, lehetetlen, hogy néhány év alatt ne legyen ennek igen üdvös hatása és eredménye. Ez a következetes, kitartó tanítói munka egy-két évtized alatt az egész község beszédmodorán meg fog látszani, a tanítónak pedig igazi megbecsülést szerez.

Tagadhatatlan, hogy a szülői ház a tanító ebbeli munkáját is — mint mindenben — előmozdíthatja vagy gátolhatja. A jóindulatú szülőt — hiszen a szülők tulnyomó része őszintén akarja gyermeke művelődését — könnyű lesz rábírni a közreműködésre, ami abban áll, hogy gyermekével otthon igyekezzék szépen beszélni. Sőt nem hiszem, hogy volna szülő, aki látva gyermeke szép és választékos beszédét, azon kellemesen ne lepődnék meg és ne igyekeznék azt utánozni. Ilymódon az iskola a gyermek útján a szülőt is neveli a szép és helyes beszédre.

Eggenhoffer Gyula.

Felhívom azon kartársakat, akik 1925. november 8-án Bratislavában az ísr. iskolában tartott értekezleten jelen voltak, hogy uttköltségük összegét velem 15 napon belül — a címekre leendő megküldés végett — tudatni szíveskedjenek. Farkasd, ž. XV. Osztyényi József íg. tan.

Egyesületi élet.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 jún. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére. Elnökség.

Választmányi és bizottsági ülés.

A komáromi járási egyesület választmánya, valamint az egyesület mult évi október 24-i közgyűlésének határozatával a *Tanítók Hitelszövetkezete* tárgyában kiküldött előkészítő bizottság folyó évi február 24-én tartotta együttes gyűlését Nagymenyeren. A gyűlésen megjelentek Vizváry Vilmos járásköri elnök elnöklété mellett a következő választmányi, illetőleg bizottsági tagok: Alt Lajos, Feisztthammel Ádám (bizottsági előadó), Halász Ödön, Harka József, Hideghéthy Nándor, Hrotkó Sándor, Kiss Flóris, Telkes Mihály, Tóth Mihály, Tridomszky Károly, Vizváry Dezső és lapunk képviselőjében Banai Tóth Pál szerkesztő, azonkívül néhány kartárs, ill. kartársnő, mint vendég.

A tárgysorozat főbb pontjai voltak az elnöki megnyitó kapcsán az őszi közgyűlés nyomán keletkezett hírlapi támadások, az ez évi tavaszi közgyűlés helyének és idejének megállapítása, ezzel kapcsolatban a tisztújítás módjainak megbeszélése, valamint a *Tanítók Hitelszövetkezete*.

Vizváry Vilmos megnyitó beszédében ismertette a lapunkban is bőven tárgyalt hírlapi támadásokat, amelyek megindítója *Dezső Zoltán* kartárs volt, miként az a Komáromi Hírek f. é. február 20-i számában közölt nyilatkozalából látható. Ugyancsak nevezett lapban közölt szerkesztői értesítésben az is olvasható, hogy *Dezső Zoltán*, aki a K. H. belső munkatársa volt, megvált a lapról.

A hozzászólások, amelyekben részvevő üzgszólóván a jelenlevők mindegyike, oda irányultak, hogy *Dezső Zoltán* eljárása helytelen volt, amennyiben igaztalanul állította be a közgyűlés lefolyását a nagyközönség előtt, amire pedig semmi szükség sem volt, felesleges dolog belső, tanítóegyesületi ügyeket hírlapokban szembeszélelni, mert az ilyenek aláássák a tanítóság tekintélyét s elveszik a dolgozó kartársak kedvét.

A választmány végül határozatot hozott ez ügyben, mely szerint a legteljesebb bizalmát nyilvánítja Vizváry Vilmos elnök iránt, Dezső Zoltán eljárását rosszalja s erről a tavaszi közgyűlésnek jelentést tesz.

Alt Lajos magyarázza a Magyar Tanügy hasonló cikkének eredetét.

A választmány elhatározza ezután, hogy a folyó évi tavaszi közgyűlés 1927 május 4-én (szekárdán) Nagymenyeren lesz. E közgyűlés legfontosabb pontja a tisztújítás lesz. Az elnök javaslatára határozatba ment, hogy a választás a lehető legtitkosabb lesz és eláll a szokásos jelöléstől is, hogy még ez se befolyásolja a kartársakat a választásban. A szavazás egyébként dupla borítékban történik, a borítékok csak a közgyűlés napján bontatnak fel. A szavazatok felbontására és megszámlálására bizottságot küldött ki a választmány. Ennek elnöke: *Harka József* (Alsónyárasd XV. z.), tagjai: *Feiszthammel Ádám*, *Halász Ötön* és *Kiss Flóris*. A szavazatok *Harka József* kartárshoz küldendők a közgyűlés napjáig.

Választmány a járásköri elnököt megbizta a tárgysorozat egyéb pontjainak összeállításával.

Majd a *Tanítók Hiteleszövetkezete* ügyének megtárgyalására tér át a választmány és a kiküldött bizottság. Elnök előadja, hogy levélben megkereste a Szövetkezeti Központot (Ústredne Družstvo) s tőle tanácsot, felvilágosítást kért. A Szöv. Kp. helyesli a tervet, a kivétel elősegítésére megküldte az alapítási tervet és alapszabálytervezetet s a további lépésekről információt kér.

Feiszthammel Ádám, az eszme eredeti felvetője, mint előadó részletesen kidolgozott tervezetét ismerteti. Érték eszmecsere után a választmány úgy határozott, hogy a Szöv. Kp. által küldött tervek figyelembe vételével a tervezet a Magyar Tanítóban közöltetés s egyben az előadó felhívást tegyen közzé a jegyzésre vonat-

Tanítóknak, állami tisztviselőknek 10%-os árengedmény

Weisz Kornél

divatáruházában „a pillangóhoz.”

Nové-Zámky, a „Duna” bankkal szemben.

A legnagyobb választék női és férfi-, valódi angol szövelekben, selymekben, mosó és vászonáruk-

ban, szőnyeg és az összes szakmához tartozó cikkekben. Megrendelésre mintákat is küldök.

közöleg. Az ügy fejleményeiről az Ált. Egyesület kp. gyűlésének jelentés teendő.

Az indítványok során az elnök jelentése kapcsán tárgyalta a választmány a Tanítók Házára teendő alapítvány ügyét.

A választmány szobaalaptívány tételére tesz javaslatot a közgyűlésnek.

Az Országos Gyógyalap (Liečebný Fond) bizottságainak választása.

A szlovenszkói tanítóegyesületek f. hó 1-én Bratislavában közös értekezletet tartottak a célból, hogy az Országos Gyógyalap legközelebb megejtendő bizottsági választásaira nézve egységes eljárásban megállapodjanak s lehetőleg egyöntetű megegyezés alapján közös listával induljanak neki a választásoknak.

Az értekezleten jelen voltak a következő tanító egyesületek: Zamský Učiteľský Spolok képv. Štota György főtitkár; Svaz slovenských učiteľov képv. Nedbál Emil főtitkár; Slov. Ált. Magyar Tanító Egyesület képv. Vásárhelyi Károly főtitkár és Sebestyén Árpád polg. isk. igazgató; Deutscher Lehrerverein képv. Uxa László el. isk. igazgató.

Az értekezletet Minarik Ferenc főszámvető, az Országos Egyesületek szövetségének elnöke (Svaz organizácii) nyitotta meg, aki az értekezlet célját vázolván, a jegyzőkönyv vezetésére Beránék B. a szlovenszkói országos gyógyalap bizottságának titkárát kérte fel.

Az értekezlet beható vita után abban állapodott meg, hogy a Liečebný Fond központi bizottságába Prágába a Zamský Učiteľský Spolok részéről állít jelöltet és pedig azon az alapon, hogy nevezett egyesület taglétszáma a legnagyobb. A szlovenszkói tanítószövetség nevezetesen itt csak egy taggal tesz képviselve.

Ezután áttért a bizottság a járási bizottságok jelölésére, melyekben az egyesületek a járásokban levő taglétszámuk arányában nyernek képviselőket. A választási felhívás elkészítésére a Svaz slovenského učiteľstvo nyert megbízást, ezt a felhívást a többi társegyesületnek el fogja küldeni jóváhagyás esetleg pótlás céljából.

Ezt a felhívást az összes egyesületek aláírják, amelyek állandó érintkezést tartanak fenn az Országos Gyógyalap bratislavi bizottságával.

A választások folyó évi március hó 15-én fognak megejteni. A járási bizottságok a napokban szét fogják küldeni a szavazólapokat és választási igazolványokat. A tanítóegyesületek megállá-

podásuk alapján közös listával vesznek részt a választásban. Ezt a listát alább közöljük. Egyesületi kötelessége minden tagunknak, hogy e listára adja szavazatát.

Jelölő lista

a Liečebný Fond járási bizottsági tag választására.

Bratislava város: 1. Musil Frantisek gyak. isk. t. Bratislava, 2. Uxa László főtanító Bratislava, 3. Sebestyén Árpád polg. isk. ig. Bratislava,

Dunajska Stredai járás: 1. Rehorovszky Rezső áll. tanító Cs.-nyék, 2. Téker Pál polg. isk. ig. Dunajská Streda, 3. Hlavatly Gábor községi tanító Kisudvarnok.

Galántai járás: 1. Pasáček Henrik ig. Galánta, 2. Bocz Árpád rk. tanító Galánta, 3. Tátos Lajos rk. tan. Magyarbél.

Šala n/V. járás: 1. Osztyényi József ref. igazgató Farkasd, 2. Tomečko Erzsébet áll. tnő Šala n/V., 3. Jónás Ferenc rk. ig. Farkasd.

Šamoryni járás: 1. Nagy Antal rk. ig. Nagylég, 2. Régey János rk. ig. Püspöki, 3. Grassel Károly áll. tanító Šamoryn.

Komárnói járás: 1. Vizváry Vilmos áll. t. Ce.-Aranyos, 2. Somogyi István polg. isk. t. Komárno, 3. Markovič Eduárd polg. isk. t. Komárno.

Nové Zámkyi járás: 1. Michnay Gusztáv ig. Nové Zámky, 2. Ferienčík Mária áll. tnő. Nové Zámky, 3. Lemény János ny. t. Nové Zámky.

Párkányi járás: 1. Biró Béla rk. t. Seldin, 2. Dinnyés Károly rk. t. Kőhidgyarmat, 3. Gajdár István rk. t. Béla.

Stara Ľalaj járás: 1. Virsik János rk. t. Bagota, 2. Körös Imre ref. t. Kom. szentpéter, Nemcsák Béla ref. t. Imely.

Vráblei járás: 1. Porubec Viktor polg. i. t. Vráble, 2. Máry József rk. t. Mohovce, 3. Brunclik Imre t. Vráble.

Levicei járás: 1. Hrnčiar Lajos tanító Levice, 2. Csorba Győző rk. t. Levice, 3. Bányai Ferenc ny. izr. t. Levice.

Lučeneci járás: Hodek Václáv áll. t. Lučenec, 2. Oswald Emil rk. t. Lučenec, 3. Brackl Ignác izr. t. Lučenec.

Modrý Kamení járás: Ifj. Kulcsár Lajos t. Vel. Krtýš, 2. Pintér Sándor rk. t. Čebovce, 3. Gruber József rk. t. Nanince.

Rim. Sobotai járás: 1. Zajac János t. Rim. Sobota, 2. Horváth Lajos áll. t. Rim. Sobota, 3. Sztróbak János ttó. Vel. Suchá.

Veledini járás: 1. Urbán Dezső ttó. Veleďin, 2. Gáspár János ref. t. Siač, 3. Stubendek Alajos rk. t. Siač.

Želiezoveci járás: 1. Szarka Zsigmond ref. t. Želiezovce, 2. Hagara Béla rk. t. Oroška, 3. Kara Ferenc áll. t. Málás.

Tornaíai járás: 1. S'tefanyák Róbert rk. t. Tornaí'a, 2. Kisfaludy Lajos rk. t. Tornaí'a, 3. Dienes Dezső polg. isk. t. S'j. Gemer.

Rožňavai járás: 1. Verner Alajos t. Štít'nik, 2. Schmögner János ig. Rožňava, 3. Pavlik József ig. Rožňava.

Košice város: 1. Murin Károly ig. Košice, 2. Obržít'ek B'jh. ig. Košice, 3. Vincze Ferenc áll. t. Košice.

Moldavai járás: 1. Máriásy Jenő t. Poproč 2. Szepessy Gyula t. Moldava, 3. Szabó Dezső t. Bodolov.

Král. Chlumecei járás: 1. Kovács Béla ig. Sinér, 2. Jákob István áll. t. Kr. Chlumec, 6. Jáchim András t. M. Tég'las.

Velké Kapušany-i járás: 1. Szűcs János áll. ig. V. Kapušany, 2. Ilkovič Jenő t. Č'čarovce, 3. Kántor István t. V. Kapušany.

A járási bizottságok választása.

A közalkalmazottak győgyalapjának járási bizottságaiba most fogják kiküldö'iteiket megválasztani a választásra jogosult biztosítottak. A választások három csoportban történnék. Az A csoportba tartoznak a kifejezetten állami alkalmazottak, a B csoportba a tanítók (működők, nyugdíjasok, tanítói özvegyek) és a nem kath. lelkészek, a C csoportba pedig az önkormányzati szervek alkalmazottai.

Bennünket természetesen elsősorban a B csoport érdekel, mert mi is ebbe tartozunk. A B csoport 20 éves koron túl levő tagjai politikai járásonként a győgyalap járási bizottságába 1 *rendes és 2 póttagot választanak.*

A választásokat a járási hivatalok már elő is készítették. Öszeállították a szavazók jegyzékét, amely a járási hivatalokban febr. 12—19 ig közszemlére volt bocsátva. A jegyzékbe felvett választók ellen egyéneenként kifogások voltak emelhetők a választási jogosultság szempontjából (pld. nem választó a biztosított családtagja, valamint aki egyébként bírói ítélet alapján elvesztette községi választói jogosultságát)

A járási főnökségek a választási eljárás lefolytatására választási bizottságot neveztek ki. A választási bizottságok járásonként a járási főnök elnöklele mellett gyűléseket tartottak, amelyeken a bizottságot ellátták a szükséges fu'ínivalókkal. E bizottságok febr. 20—27-ig döntöttek az esetleg beérkezett kifogások ügyében. Febr. 28 án a választásra jogosultak címére szétküldö'tenek a választási igazolványok és a szavazó lapok, 2 borítékkal együtt. Amennyiben ezt a posta kézbesíteni nem tudja, a jogosult választó a járási hivatalban átveheti személyazonosságának igazolása mellett. Ugyan-

ezen feltételek mellett március 14-ig az esetleg elveszett, vagy megsemmisült igazolvány és szavazó lap helyett másodlatot állítanak ki.

A szavazó cédulák kitöltve a választási igazolvánnyal együtt visszaküldendőek olyképen, hogy a szavazat márc. 15-ig a választási bizottsághoz érkezzen. A szavazásnál az eljárás, aminek betartására minden választónak ügyelnie kell, a következő. A választó tanító kitölti a szavazólapot, vagyis felírja 3 egyén nevét, akik 26 évesek elmúltak (i. e. csak ilyenek választhatók be a járási bizottságba). Az első egyént ezzel jelöli a rendes tagságra, a másikat kettőt pedig a pótagságra. Az így kitöltött szavazó lapot beleteszi a választási borítékba, de nem helyezi ebbe egyúttal a választói igazolványát is! A szavazatot tartalmazó, lezárt borítékot és külön a választói igazolványt behelyezi a hivatalos borítékba, amely nyomtatott címezéssel bír és feladja ajánlottan. A visszaküldés portómentes, a gyógyalap fedezi a postaköltségeket.

A szavazat érvénytelen, ha hiányzik a választói igazolvány, ha a szavazólap nem a hivatalos választási borítékba van téve, ha nincs rendesen kitöltve vagy ha egynél több szavazólap van a borítékban. Természetes dolog, hogy ugyanazon személy neve a szavazólapon csak egyszer szerepelhet, ám bár nincs kikötve, hogy mindhárom név kitöltendő (lehet tehát csak 1—2 személyre is szavazni).

Márc. 15-én ül össze a választási bizottság az eredmény megállapítása céljából. Felnyitják a beküldött külső borítékokat, a választási igazolvány alapján megállapítják a választó jogosultságát, a belső zárt borítékot, amely a szavazatot tartalmazza, felnyitás nélkül a választási urnába teszik. D. u. 6 óra után nyitják fel az urnában levő borítékokat, megállapítják azok érvényességét, esetleg érvénytelenségét és összeszámlálják a szavazatokat.

Az első helyen írt egyének közül a legtöbb szavazatot nyert lesz az illető járás részére négy esztendeig a járási gyógyalap bizottság rendes tagja, a második helyen írottak közül legtöbb szavazatot nyert egyén lesz az első póttag, a harmadik helyen írottak közül legtöbb szavazatot nyert pedig a második póttag. A póttagok sorrendben a rendes tag akadályoztatása esetén hivatnak be a havonként tartandó gyűlésbe.

Márc. 16-án az eredményt közzé teszik. Ha megválasztott ellen legalább 20 választó írásbeli kifogást emel márc. 31-ig, akkor ebben a II. fokú politikai hatóság dönt. Amennyiben jogosulatlanul választott meg, (nincs 26 éves, nem bír választói jogosult-

sággal bírói ítélet alapján) a választási a járási főnök hivatalból megsemmisíti.

Felhívjuk kartársainkat, hogy e nagyfontosságú ténykedésben lelkiismeretesen vegyenek részt. Megjegyezzük még, hogy a B) csoportba tartoznak a nem katolikus lelkészek (ref, evangélikus, izraelita) is, tehát ők is választók és választhatók. A megválasztott egyén semmiféle liszteleldíjban nem részesül.

A nem állami tanítók vasuti kedvezménye. A vasútiügyi miniszter legújabb rendelete értelmében a nem állami tanítók hosszabb időre és könnyebb eljárás szerint kaphatnak kedvezményes vasuti igazolványt. Eziránt forduljanak az illetékes állomási főnökséghez, ahol a kellő utasítást megkapják. A kedvezmény ugyanaz, mint az államiaké, vagyis 33%, és szól évenként — értesülésünk szerint — márc. 1-től szept. 30-ig.

Állampolgárság adományozása: Kun Soma kartársunk, komáromi neolog izr. hittanár — mint örömmel értesülünk róla — a csehszlovák állampolgárságot megkapta. Kérvényét egyesületünk útján adta be.

Tanítók tanácsadója alapjára befoly összegek nyugtázása: Somogyi László Déák 10, Dacsinszky János Stübach 10 K.

Tanítók Háza alap javára befolyt összegek nyugtázása: Déry István (R. iskola) Želizovce 100, Karabélyos G. ut. (Ref. iskola) Malé Ratovce 50, Kistárkányi iskola, Váry Endre útján 100, Rom. Kath. iskola Velyka 200, Roszszay Zoltán Lelesz, Gyermekelődás jövedelme 56.10, Jakab István Kral' Chlumec 50 K.

Özvegy és árvaalpra befolyt összegek nyugtázása: Rom. Kath. fiúiskola tantestülete Nové Zámky 50, Vida János Hölvény 50 K.

Különfélek.

Új poéták receptje.

»Gyöngy, harmat, liliom, szellő, sugar, villám...«

Arany János helyén most én ezt így írnám:

Akarás, vakarás, lélek, a mely véres,

Röhögő hold, mikor kiteljesülése,

Kerge kő, búzvirág, búsbélésű rézket:

Recept és kész az új magyar költészet.

S hogy többet is megtudj, szépöcsém, felőle.
 Vedd még e néhány sort és okúlj belőle.
 Versben, mit két *kezed* könnyedén összeül,
 Akár kell, akár nem, használj sok Nagybetűt.
 Már ez az egy, meglásd, magában is elég,
 Hogy művedet méltó figyelembe vegyék.
 Rímre, lábra immár csak keveset adunk.
 Sor — vagy strófa hossza...? Amilyet akartunk.
 Poétikus műgond, metszet, ízlés, forma,
 Ugy gondolom, mindez csak zavaró volna.
 Gondolatot — néhol; értelmet — adj, gyéren,
 Ezt is csak rejtve, hogy szem hozzá ne férjen.
 Világosság elől, ha csak lehet, térj ki.
 Hadd, szégyelje magát, aki meg nem érti.
 Ady könyve mindig szemed előtt legyen,
 S — iméd ebből, ha kell, téplálékot vegyen.
 Ne kövesd őt, csupán csak ott, ahol csúnya,
 Szemét, ha olvasód, néhol be is hűnyja.
 Minek ma a versbe fenköltés, mely eszme?
 Ne gyötlörd magadat, úgy is kárba veszne.
 Nem olvas már senki avult lantosokat,
 Irj bátran, ahogy jön, sokat, sokat, sokat!
 Irj, ha csak a szemnek, fülnek avagy fálnak,
 Hiszen hódolóid így is majd felfalnak.
 Téged óhajt szomjuk, terád vásik ébük,
 Versed most valóban legnagyobb szültségekük.
 Híredet, nevedet magasztalják égig,
 Látható, hogy már csak te kelleltél nekik.
 Rajta hát, keblednek véres tüze izzon,
 Reményed a holnap jövőjében bizzon,
 Verseid halmától dicsőséged hizzon,
 Izzon, bizzon, bizzon! . . . Ah, én benned bízom.
 Rimaszombat. *Matolcsy Pál.*

Előadás és táncmulatság a Tanítók Háza javára.

(A dunaszerdahelyi lapokból vesszük át az alábbi tudósítást.)

Sajnos — a rendezőség lapunkról elfeledkezett.)

Vasárnap este tartották a Szlovenszkói Általánok Magyar Tanítégyesület tagjai a magyar »Tanítók háza« javára rendezett mulatságukat Dunaszerdahelyen Kázmér István nagytermében.

Az estét kabaréelőadás vezette be, mely elejétől végig friss, eleven, szívet leiket felviddító volt.

Kovács Alajos központi elnök lépett először a »Műkedvelő Gárda« színpadára Üdvözlő beszédével vázolta az est céljait, a magyar tanítók küzdelmeit és törekvéseit. Ugy beszélt, mint édesatyja fiaiboz, szelíden, mézzel folyón, minden szava jószág, szépség, ígézet. A mesék birodalmába is elvitt bennünket s mi epedő ajakkal csüngtünk mézédés szavain s ez egyszer úgy éreztük magunkat, mint valamikor régen, az iskolában a padok között, a jószágos tanító bácsi előtt. Varázslatos világba vitt bennünket, s mikor beszéde végén felgyultak

a terem caillárjai, a szemünket töröltük, mert eltűnt előlünk a csodálatos világ, s beleestünk megint a mindennapi élet zakatoló, komoly valóságába. A közönség szünni nem akaró tapsviharral ünnepelte az egyesület érdemdús elnökét.

Nesztorné Somogyi Paula lépett ezután előnk, aki három irányú szép tehetségéről is tett ez este tanuságot. Prológja aprólékos gondnal elkészített és mély történelmi tanulmányt feltételező eszmefuttatás volt, melyben az ókor görög világából kiindulva (Periklesstől) napjainkig ügyesen vázolta minden idők világát és jókedélyét. „Az ezüsfátyol legendája” című szavallatával szép előadó készségét bizonyította be, s végül egy-két magyar népdal eléneklése alkalmával — melyeket maga kísért zongorán — örömmel láttuk, hogy a zongorán is oly ügyesen játszik, amily szépen énekel. Különösen az utóbbi száma — énekszámái — hatottak kellemesen a közönség kedélyére, mely alig engedte a művésznőt a színpadról lelépni.

Két fiatal zenészt is megismertünk az este: Trattner Károlyt és Knechtberger Istvánt, az előbbi hegedűn, az utóbbi zongorán játszott két remekművet. Játéktechnikájuk bámulatosan fejlett, s a fiatal akademistáknak szép jövőt jósolunk.

A tanítók énekkara egy-két szép dalt adott elő. Nagyon jól esett hallanunk a harmonikus és kedves dalokat.

Két egyfelvonásos vígjáték volt még műsoron: »A véletlen« és a »Boldog házasság«. Az elsőben Bartossik Ili végtelen hájjal és fiatalos hévvel játszotta a menekülő kis Herminét, Hartmann József és Antal Árpád pedig a két fő férfiszerepben adtak nagyon jó alakítást. A rendőrök komikus alakjait Rohrbacher Nándor és Hubalik Károly játszották utólráhetetlen derűvel. A másodikban Schlemmer Emi félelmetes, kardos asszony tudott lenni, a férj uram réme, Bartossik Ili viszont a szerelmes kis bakfis szerepében adott sok meleg és igaz hangot. Losonczy Lajos egyike a legrutinirozottabb műkedvelőknek. Kézdí tanár száználmas szerepét annyi bensőséges életerővel és való realizmussal játszotta meg, hogy — különösen mi férfiak — szinte vele éreztünk és könnyeztünk az asszonnyal való harcáiban. Hartmann József a fiatal, szerelmes orvos szerepében nagyon sok illuziót keltett. Feas volt és nagyon szimpatikus. Rohrbacher Nándor és Hubalik Károly — ismét a két komikus — a szakácsnő és szobalány szerepében farengető kacagást kellettek a közönség körében, melyet állandóan derűltétségben tartottak. — Az előadást táncmulatság követte, mely a késő reggeli órákig tartott.

Szép est volt a tanítók estje. Meg is jelent ott mindaz, aki érezte, hogy hálával és bizonyos fokban adózással tartozik tanítójának s bár a társadalom egyes osztályai távol tartották magukat, szufolt ház tapsolt a Csallókö: mindegy községéből összesereglett magyar tanítóknak, édes anyanyelvünk fánadhatatlan napszámóainak. *Dr. Szeiff Géza.*

(Az előadás, mint halljuk, 2000 Kc-t jövedelmezett tisztán a T. H.-nak.)

Panaszlele és fejmosás.

Eppen egy harcias szellemű vezércikket akartam becsomagolni, amikor beállított a postás és egy izlésesen csomagolt könyvet tett asztalomra. Megörültem, hogy új irodalmi termékkel örvendeztetett meg valamelyik íróbarátom s íme — a borítólaphól kihull az én regényem, amit még 1916. augusztusban küldtem el az illető címre, s amit most a következő sorok kíséretében kaptam

vissza: »Kérem a tisztelt címet, más esetben csak úgy tessék részemre bármit is küldeni, ha én azt megrendeltem! Ezen könyvet sem kértem s úgy nekem felesleges postaköltséget csinálnak (!), különben tartalmilag sem felel meg ezen regény az én ízlésemnek s *amint látszik még fel sem vágtam*. Tisztelettel X. Y. tanítóné.

Nézem a könyvet: Három zsírfolt rajta. Sebaj, nálam is megtörténik, amikor ebéd közben olvasok Igen ám, de 56 oldal fel van vágva és össze van gyűrve, annak a jele, hogy az első részt az én szigorú kolleganőm mégis csak elolvasta. S mert nem tetszett, félretette, de nem jutott eszébe visszaküldeni, hanem várt egy teljes félesztendőt, amikor is felszólítást kapott, hogy fizessen. Ez a felszólítás nekem is pont 60 fillérembe került, tehát így a költségek tekintetében is kivettek vagyunk. A könyvet nem használhatom. Ezen állapotban bekerül a családi antikváriumba és — vége.

E bevezetés után oda akarok kilyukadni, hogy régen szerettem volna már csevegni a néha-néha terhemre rólt adminisztrációról, mellyel könyveim sorsát intézem.

Tebát: ha valaki egyszer rendelöm volt, annak a címét nyilvántartom s ha új munkám jelenik meg, küldök belőle. Természetesen rögtön visszaküldheli, még csak azt sem kell a könyvre ráírni, hogy »zárta, elvégzi azt a postás.

Szigorú kolleganőm 1926. tavaszán megrendelte a »Sári te» 3 példányát, az előadási engedély 96/1926. szám alatt fel van jegyezve, tehát bátor voltam két hónappal később megjelent könyvemet is megküldeni. Nem kellett volna átvennie, hiszen csak akkor kötelező, ha rendel. És kaptam én vissza 50—60 könyvet, nem szóltam semmit. Ha nem kell, nem kell.

Csak az az egy fáj, hogy vannak kartársak, akik direkt ellenségei annak, amit én írok. Hiába írom *nekik*, hiába jó az Pityipalkónak is, de a magyar tanítók halva százalékának nem kell az, amit *neki* írtam.

Pedig egyellen hibám talán az, hogy olcsón adok mindent.

Rengeteg adminisztrációs költségem van, mert minden szindarabomat magam adtam ki. Ezért tudom olcsón adni (s ezt csak *tanítók* kapják ilyen árban) — aztán néha egy esztendeig, vagy többig is várok a pénzre, van adósom, akinek már hat koronás portót kitevő lübbszöri felszólítást küldtem és még mindig várok. Majd ha a fizetést rendezik. Majd ekkor, majd akkor. Elaltalom a hosszúságomat.

Revolverrel még senkit nem kényszerítettem arra, hogy tőlem valamit vásároljon. De azt elvárhattam volna attól a magyar tanítóságtól, : kiért — nem féltve kenyeret, családot, — mint felelőzeti tanító nyilt nevem alatt, nyilt harcot folytattam, hogy nem egy »minek az» mozdulattal fog elintézni.

Sokan azt gondolják, hogy nagy jócselekedetet tettek, amikor tőlem vásároltak valamit. De hiszen, nem *koldúsnak adtak alamiznát*. Nagyobb értéket kaptak, mint amilyet adtak, még eddig mindig úgy vol.

Sőt szor szó nélkül hallgattam, amikor beszélgettek, hogy milyen szindarabot adnak elő ekkor meg ekkor. És — inkább száz koronát fizettek, levelezettek stb. de az én darabomat nem adták elő, mert azt branzsbeli írta. És mert a branzsbeliék gyöngének érezték magukat, hát úgy gondolták, én is olyan gyöngé vagyok.

Mert: tanítóember fölényesen elintéz minket, akik nekik élünk; velünk szemben van akaratja, erejét is mutatja, minket csepeül, ócsárol, egy kézmozdu-

lattal elintéz, pedig kár ezért a gesztusért, mert, ha egyszer kettétörök a mi tollunk is, elhalkul a mi szavunk is: sirva nézhetnek utánunk.

Farkas István.

A népiskola Romániában.

A prevrát után Romániában épügy, mint mináunk különböző típusu iskolákat találunk. Ez nem is csodálható, a szomszéd államokban is így volt (Oroszország, Bulgária, Ausztria, Magyarország.) Persze támadt ebből nagy kavarodás, midőn a kormány Bukarestben nemzeti szempontból ezen iskolák ellen állást foglalt s beszüntette a nem állami tanítók járandóságait. Deputáció depitáció után ment a kormányhoz és a miniszterhez. Mozzósították a kisebbség képviselőit és szenátorait. Ez azonban mitsem változtatott a dolgon. Né-melykor sikerül egy-egy rendkívüli drágasági segílyt kieroszakolni, de ez a ta-nítók helyzetén csak pillanatnyilag javított. Végül megurták Bukarestben is a kálvária járást és izyekeztek az okot elhárítani maguktól. Azon voltak, hogy a román felekezeti iskolákat államosítsák. Az 1922 év elején a közoktatásügyi miniszter egy dekrétellel államosított Erdélyben és a Bánságban több mint 1000 tanítót az iskolákkal együtt. A kormány ezt kereszül akarta vinni a háberü előtti Románia systémája szerint, mely szerint az összes személyi és dologi kiadásokat a politikai község viselle. Ezért az épületek lellározasásával megbiz-ták a községi jogzóket. Ezen a téren oly akadályok merültek fel, hogy azokra még a miniszter sem számított. A román felekezeti ható ágok az államosítás ellen foglaltak állást és elhatározták, hogy az épületeket nem adják át az ál-lamnak. Végül sok tanácskozás után a hífelekezettek az állammal egyezsére léptek. A tanítók államosítva lettek, az iskolák azonban nem. Ezen időtől kezdve azonban az iskolákat a politikai községek vették át. A kisebbségi isko-lákra nézve azonban ezen intézkedés káros hatásu volt, mert voltak községek, amelyek fenntartották egyházi iskolájukat, de mint községnek a román iskolák fenntartásához is kellett hozzájárulniok.

Az 1924. évi iskolai törvény az iskolákat teljesen reorganizálja. Ezen törvény szerint az iskolai nevelés legalacsonyabb foka már 5 éves korban kez-dődik, kivételes esetben 4 éves korban. Ez megfelel az ovodának. Ezután ko-velkezik az elemi iskola, azután iskolák felnőttek számúmar, és az úgyneveett speciális iskolák abnormális gyermekek részére.

A tankötelezettség az 1924. évi törvény szerint 7-9 évig tart, illetve 7 osztályt vagy 9 osztályt kell mindenkin-k végeznie. 5 éves kortól tarthat 18 éves korig.

Kétféle elemi iskola van Nyilvános (publice) és magán (particuláre) A nyilvános iskolához tartoznak az államiak, a községiék és a megyeiek. Magániskolák a felekezeti és egyéb isko-ák.

5—7 éves korig ovodába járnak a gyermekek, természetén, ahol ovó van.

7—14 éves korig járnak népiskolába. Ha valamely növendék bizonyos oknál fogva a 7 osztályt vagy pedig a 3 középiskolát nem végezhetné el, akkor tankötelezettség 16 éves korig tart.

A tanév 40-42 hélig tart. Szept. 15-től júl. 10-ig. A heti tanórák száma 24. Az évszak három részből áll. Az első időszak szept.—nov., a második idő-szak dec.—f br. és a harmadik időszak márc.—jún. tart. Minden időszak végén osztályozás van. Az osztályozás nagyon különbözik a miénktől. 10 fokozatot különböztetnek meg.

1, 2, 3 elégtelen, 4, 5 elégséges, 6, 7 jó, 8, 9, 10 nagyon jó.

Az iskolalátogatás is osztályozandó.

10. olyan tanuló kap, akinek igazolatlan mulasztása nincsen.

9. az kap, akinek igazolatlan mulasztása 1—10 fé napig terjed. 8. akinek 11—20 félnapi igazolatlan mulasztása van.

Akinek 81-nél több igazolatlan mulasztása van, az megbukik.

A növendék a bizonyítványt soha kapja kezébe. Azon esetben igen, ha elközlözik más községbe, vagy pedig át megy a középiskolába. Akkor is csak látogatási bizonyítványt kap általános osztályzattal.

Minden iskolának van anyakönyve. Ide bevezetik a növendékek adatait és az osztályzatokat. Osztálykönyve minden osztálynak van. Haladási napló a minden iskolának, többtanerősnek is csak egy van, amibe az összes tanítók részletesen bevezetik a végzett anyagot.

Egy tanerő részére csak 30, maximum 60 növendék jut.

Az I—IV. évfolyambeli tanulók általános irányú tárgyakat tanulnak. Az V—VI évfolyambeli tanulók csak az 5 teli hónapban járnak iskolába.

A VII. évfolyambeli 6 órában át nyernek oktatást. Az iskolai felügyelet gyakorolja az u. n. revizorok. Ezek kerületi revizorok és megyei revizorok.

A tanképzés 6 évig tart. Már 4 évfolyamot végzett elmi iskolai növendékeket is felvesznek a képzőbe, ha a növendék a 13 évét betöltötte. A tanítók javadalmazása kisebb, mint minálunk. Természetesen az élelem sokkal olcsóbb, az iparcikkek azonban drágábbak, mint minálunk.

A »Naša Škola« f. é. I. számából fordítva:

Erdős Ignác.

Halálozás. Folyó évi február hó 1-én adta vissza nemes lelkét Teremtőjének Jasov község fiatal plébánosa, a tanítóság Igazi, őszinte barátja, *Peterndk Frigyes* prem. r. kanonok. Az Istenben boldogult, csak a múlt év július 1-től volt a község plébánosa, de ezen rövid idő elegendő volt neki ahhoz, hogy a község osztatlan hisztelét, szeretetét és bizalmát megnyerje. Igazi krisztusi szellemű pap, a papi hivatás mintaképe volt a mindössze 28 éves plébános. Bár mindenütt jól — de sokszor hangoztatott állítása szerint — szeretett munkatársai a tanítók között érezte magát legjobban. A tanítóságról mindig elismeréssel és gyermekkori tanítójáról igaz hálával, szeretettel és hisztellel nyilatkozott. Sok szép tervvel és reménnyel eltelve fogott a jasovi plébánia vezetéséhez. Terveinek megvalósításában azonban, a könnyörtelen halál megakadályozta. Február 4-én volt a temetése, melyen megjelent a község apró-nagyja és a környékbeli nép sokasága. A jászóvári prépostsági templomban a rendőrfőnök, dr. Takács Menyhért prépost-prelátus által a megboldogultért végzett szent mise és „Libera” után Banská Štiavnícára szállították egyetlen öccsre, a tavaly elhunyt édesapja mellé nyugovóra. Legyen neki könnyű a hant! Emlékét kegyelettel őrizzük szívünkben.

Nyaralási kirándulások. Az »Allgemeiner Volksbildungs-Verein« ezidén számos más külföldi kirándulásain kívül nyaralási kirándulásokat is rendez *Gradóba*, Olaszország gyönyörű szigetére. A vezetését egy határozott, hogy az indulás már Košicéről lesz — és ezzel a szlovenszkoiai régi óhajának kíván eleget tenni — a következő utiránnyal: Košice—Bratislava—Wien—Semmering—Tarviso—Udine—Gradó. Már Košicén ülőnkocsikat (ha egy-egy utra legalább 10 személy jelentkezik) ill. különvonalokat (300 személy jelentkezésénél) állít össze a kassai főkegyesület, mely különkocsi 1927 április hó 1-től minden hónap 1-én és 15-én indulnak (gyorsvonat.) Részvételi díj: gyermekeknek

Itt a i tartózkodásra 4 től 10 évesig 7:0 K, 28 napra 1100 K. Felnőtt tagok részére 15 napra 000. — K, 28 napra 1500 K, 4 éven aluli gyermekek az egyesület által megállapított igen alacsony díjat fizetnek. Gyermekek állandó tanári és cserkészek felügyelete alatt vannak. Grádóbol kirándulások tebeidk Velencébe, Trieszbe, Fiumébe, Abbáziába, Polába és az Adelsbergi cseppkőbarlangokhoz. Ezen részvételi díjban bennfoglaltatik vasuti költség, elsőrangú ellátás, lakás (nem lömegszállítás) kurtaxa, fürdésék, adók, borraalók stb. Utlevélre nincs szükség! Az utazások részletes leírását és más tudnivalókat az »Uj Tár saság« közli. Felvilágosítással szivesen szolgál a kirándulások (és ifjusági kirándulások) vezetője és irányítója Lukinich Frigyes a szlovenszkói egyesület meg alapítója és tiszteletbeli vezetője Košice Komensky-utca 18. Tel. 76. Az »Uj Társaság« népművelődési, irodalmi utazási és ifjusági lap fenti egyesületről tájékoztatást nyújt, mulatványszámot díjtalanul küld és előfizetés eselén meg- tülkü ez I és II évfolyam még meglévő számait is díjtalanul (Košice Ko- mensky u. 18.)

A Naša Škola szlovák nyelvű pedagógiai havi folyóirat ez év kezdetével második évfolyamába lépett. Ez évben már két száma megjelent A 2. szám gazdag tartalmából felemlitjük a következőket. *Pisecký* Ferdinánd: Az irodalom tanítása a nemzeti iskolákban (folytatás); *Černý* V.: Néhány szó a népiskolai olvasókönyvek kérdéséhez (folyt.); *Suchý* Ferenc: Az ifjuság zenei nevelése; *Rdkos* József: Hogyan tanítom a számtant?; *Vlček* Lajos: A természet és a természetrajz; *Ružička* László Pestalozziról közöl megemlékezést halálának 100 éves évfordulója alkalmából. A lap ismerteti a fontosabb hivatalos rendelkezéseket és tanácsokat ad a hozzáférhető kartársaknak. Állandó mellékletében közli az állami és nem állami tanítói állásokra meghirdetett pályázatokat. A lapot, mint a Referátus félhivatalos lapját szivesen ajánljuk kartársaink figyelmébe. Szerkesztők: *Ježo* Márton és *Kratochvíl* Rudolf áll. tanfelügyelők. A szerkesztőbizottság tagjai: *Ballo* Gyula orsz. őtanfelügyelő, *Dr. Haluzický* O., *Jozka* F., *Klačanský* Robert, *Dr. Maule* Václav a Ref. vezetője, *Musil* Ferenc, *Musil* Vilma, *Pisecký* Ferdinánd, *Šimko* M. és dr. *Vetro* Bálint, mint a Ref. jogügyi osztályának vezetője. Állami iskolák részére a lapra — amennyiben ezt kéri — a Referátus fizet elő. Egyébként előfizetési díja egy évre 21 Kts. Szerkesztőség Bratislava, Bazova ul. 6., kiadóhivatal: Grössling u. 17. Kiadja az Államkiadóhivatal.

A Magyar Ujságot, mely a tanítótság aktuális ügyeivel a helenként szombaton megjelenő tanügyi rovatában állandóan foglalkozik, tanítók előállítási árban kapják meg havli 12 Kt-ért Szerkesztői: *Dr. Kárpády Béla*, a tanügyi rovat vezetője; *Seidl Sándor* tanár, egyesületünk bratislavai képviselője. Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Bratislava, Krisztina u. 1. (Kolben palota).

A Napsugár, egyesületünk támogatása mellett kiadott képes gyermek- ujság 4. száma változatos, érdekes tartalommal jelent meg. Előfizetési ára negyedévre 9 Kc. Megrendelhető a kiadónál: Vitradat könyvnyomda, Komárno, Jókai-u. 5.

Előadás a nagykapos-járásai tanítói ének- és zenekar javára. A nagykapos-járásai tanítói ének és zenekar *Mécs* László szerkesztésével kapcsola- latban f. év február 20 án Nagykaposon előadását rendezett saját alapja és a csehszl. vöröskereszt javára. Az előadás, amely tényes sikerrel végződött, az énekar és zenekar precizen előadott ének és zenei számokkal vett részt és nagyban hozzájárult a siker biztosításához. Részletesbben a jövő számban.

A falubarátok népművelődési köre a falvakon mesedélutánokat és ismeretterjesztő előadásokat rendez. Az önzetlenül firadozó, a nép művelődésének megemelésén dolgozó falubarátok munkájához sok sikert kívánunk és felhívjuk kartársainkat, hogy falvaikban e nemes célú munkát elősegíteni támogatni törekedjenek.

Szerkesztői üzenetek

T. I. Jasov. Közöltük E. Gy. Szadice. Egy kis simitással az utóbb beküldöttet hoztuk. Remigatus. Most kerítettük sorját X. Y. Mint látjuk. Önnek is tetszett, hogy a Magyar Ujságból a tanfővárosra érdeklő aktualitásokat átvettük. Féltő azonban, hogy a Magyar Ujság szerkesztősége visszaélésnek tekintse, ha állandóan kivonjuk tanügyi rovatát amelyet nagy költséggel tart fenn. Igen, igaz van. Véleményünk az, hogy akit érdekel ez a tanügyi rovat, fizessen elő a lapra Napilapért havi 12 Kcs. bérlettel összeg. M. P. A küldött verset közöljük. Nem árt egy kis ostor. Azonban értesítjük, hogy nyugdíjas kartárs is lehet rendes tagja egyesületünknek, vagy legalább is féldíjjal előfizet a lapra.

Kiadóhivatali üzenetek.

D. C. Bratislava Előfizetése 1927. év végéig rendezve. — Sz. M. Hronská Kamenica, B. E. Pldtare, Cs. K. Sárkányfalva, B. I. Flga, B. P. Löbös, Cs. L. Sódovce, Sz. G. Fülek-kovácsi, Cs. R. Bratislava, B. E. Borka, H. B. oroszka, Sch. I. Lúčka, E. Gy. Százd, Zs. P. Búcs, Sz. G. Nagyföldemes. Levél ment — B. B. Alsószeli. Tagdíjhátralékával várunk. Az elveszett számot pótlólag megküldtük. A postán keresse az elveszetteket. Mi mindenkor mindenkinek a megjelenés napján elküldjük a lapot. — R. D. Vizkelet, P. B. Hrhov, B. Gy. Nový-Tekov. Az elveszett lapokat újból elküldtük. — T. B. Dymes. Előfizetési díja 1927. július 1-ig rendezve van. — R. E. Močka-Křišov. Űzv. H. M. Čata. Címelt kijavítottuk, a lap már az új címre ment. — L. I. Veledin, G. K. Zétény. Tagjaink közé felvettük. Lapunkat megindítottuk. — K. P. Plesivec, H. K. Hajnáška, J. I. Král-Humec. Levél ment.

Halló rádió! Egyedüli alkalom!

Teljesen felszerelt, kitűnően működő 4 lámpás készülék szabad, kettős antennával, egy pár fejhallgatóval, nagy cseresznyefa hangszóróval **jutányosan eladó**. Megérinthető és hallgatható vételkényszer nélkül. Házi bálók és hangversenyek céljára kiválóan alkalmas. Mellékelve szakkönyvek, vázlatok és magyarázatok. Cím a kiadóban.

Pályázat. A Bátorkeszihez tartozó Antalháza-pusztai magyar tannyelvű r. kath. elemi iskolai tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalmazása: Két szoba a konyhából álló lakás, megfelelő gazdasági épületekkel, negyed hold gyümölcsös, a bérlőktől 100 kor. és megfelelő államsegély. Kötelessége: az I.—VIII. tanfolyamot és abban a hittant is tanítani, a gyermekeket vasár- és ünnepnapokon a templomba vezetni. Pályázatok e címre intőzendők: R. kath. iskolaszék Bátorkeszi ž. XVI. Pályázati határidő március 12.

Pályázat. A zemplén megyei Imreg községben (u. p. Bodzás Ujjlak) megüresedett kántor tanítói állásra magyar tannyelvű róm. kath. osztatlan népiskolához kántor tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Díjlevél szerint 150 kő fizetés, egy szoba és egy konyhából álló lakás, a hiányzó fizetés államsegélyből egészítetik ki. — Választás napja: 1927 március 21. *Rada Elek* rk. iskolaszéki elnök.

Minden tanító, aki az Azoformot
terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza
s a saját javát szolgálja.

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz
Praha-Vinohrady
Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

Önálló helyettes orgonistaállást vállalnék okl. rk. kántor. Cím a kiadóban.

Templomi orgonát és harmoniumot legegyszerűbb kivitelűt a legmodernebb kiállításig 5 évi kezességgel szállít és vállal a szakba vágó átalakítást, javításokat. Külön zongora osztályunk vállalja a zongorák bárminemű átalakítását, új hangtöke hangfokok beéptését garancia mellett. Bécsi zongorák állandóan raktáron. **Guna Gyula** orgona és harmoniumgyára Presov (Eperjes).
Költségvetéssel a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Kérjen árajánlatot! —

Eladó egy 8 változatú, diófa tokban lévő harmónium igen jó állapotban. Cím a kiadóhivatalban.

A csiliznyáradai róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet tanítói állásra. Javadalom jó lakás, kert, 5 m. hold szántó és rét, államsegély. Határidő a pályázat megjelenése után 8 nap. Plébánia hivatal Balony, ž. XV.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Dr. Hodža Milán miniszter expozéja	157
<i>Orge:</i>	
Értsük meg egymást	159
<i>Feiszthammel Ádám:</i>	
A tanítók hitelszövekezete . . .	162
<i>Molnár János:</i>	
Egy gondolat mentése	167
<i>Pálinkás Sándor:</i>	
A számhalmaz kifejlődése . . .	169
<i>Egyesületi élet</i>	175
<i>Különjélék</i>	181
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
ÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS-ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 54.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Kjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeresek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI és KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALÓS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Dr. Hodža miniszter expozéja,

melyet í. é márc. 3-án tartott a képviselőház kulturális bizottságának ülésén, élénk viszhangot keltett a napi és szaksajtóban s ezek nyomán az iskolaüggyel törődő érdekelt lársadalomban, különösen pedig a mégjobban érdekelt oktató személyzetben.

Nem célunk, hogy itt részletesen ismertessük az expozét, akiket illet, bizonyára mind ismerik, de nem haladhatunk el mellette az egyszerű tudomásvétel gesztusával, mert végtelen fontossággal bír reánk magyar tanerőkre is.

A nagylátóköri, magasan ivelő gondolkodású miniszter e rövid idő alatt is, mióta tárcája gondjait viseli, sok mindent meglátott, amit a modern kor, az egyéni szükségesség s az emberi gondolkodás mint elvégzendő célt állít egy végtelenül fontos, nemzetek sorsát irányító nagy feladatokkal megbízott s arra méltó ember elé.

Röviden összefoglalva a miniszteri expozé reánk elsősorban fontos kijelentéseit, megállapíthatjuk, hogy Hodža miniszter az a szerencsés kezű ember, aki a végzendő munkát a megfelelő beállításban fogta fel s jól kezdte meg. A nem állami tanítóság eddigi labilis helyzetének megszilárdítása, a fizetés ügyének törvényes rendezése, a régi és 1926. után nyugdíjba ment, illetőleg menendő nyugdíjas nem állami tanítók nyugdíjának rendezése, az önálló magyar tanítóképző

felállításának immár befejezett lényként kezelhető terve, mind olyan értékes gyöngyei az expozénak, melyekért a magyar tanítóság őszinte szível mondhat köszönetet dr. Hodža Milánnak.

Szerencsés kezű embernek mondtuk fentebb már Hodža Milánt. Ez a jelző is méltán megilleti, mert az állam és egyház között az iskolák feletti rendelkezésért már régen folyó, sőt időnként elmérgesedő harcot áthidalta. Amidőn természetesen természetesen leszögezi a demokrácia megvédésének s a demokráciára való nevelésnek fontos eszméjét, egyúttal utal a tradíciókra is, amelyekre mint fundamentumra kell a demokrácia új épületét felépíteni.

Azok a nagyfontosságú kijelentések, amelyek reánk magyar tanítókra vonatkoznak, nincsenek azonban előzmények nélkül. Egyesületünk vezetőségének nagy munkája sok tekintetben hozzájárult e kijelentések megszületéséhez. Küldöftségeink memorandumaira látjuk a miniszter kijelentésében a választ és e válasz örömmel és reménnyel tölt el bennünket a jövőre vonatkozólag.

Kéréseink, meggyőző érveléseink feltétlenül hozzájárultak a sérelmek orvoslásához s az óhajok teljesüléséhez.

Nem nagyítunk, ha dr. Hodža Milánnak kijelentéseiben Egyesületünk legteljesebb győzelmét látjuk. Az expozé hirdeti egyúttal az Egyesület vezetősége csendes, kitartó és következetes munkásságának diadalát.

Nem célunk itt, hogy Hodža Milánnak dicshimnuszokat zengjünk, erre nekünk különösebb okunk s neki szüksége nincs. Hogy mégis újra köszönetünket fejezzük ki előtte a méltányos elbánásért s ügyünk jobbrafordulásáért, azt tesszük spontán, őszinte érzésből és nagyrabecsülésből egy olyan ember mun-

kája iránt, aki felkarolta ügyeinket s meglátta bennünk a fontos munkát végző, húsból-vérből, idegekből álló kulturtényezőit

Nem volt célunk az sem, hogy a vezetőség munkájának emeljünk emlékoszlopot; aki figyelemmel kíséri azt a munkát, melyet a vezetőség végez, s elfogulatlanul el tudja bírálni, az ugyanis tudja, mekkora e munka értéke az össztanítóságra nézve. Hogy azonban mégis vindikálunk részt az eredmények kivívásában az Egyesület hivatalos vezetőségének is, tesszük azért, mert ezt reputációja megköveteli. Van nekünk közlünk, akik e munkát lekicsinylik, értékét kisebbíteni főrekszenek. De végül is a tények beszélnek s ez a fő.

Értsük meg egymást!

Sziklay Ferenc dr. úr a „Prágai Magyar Hírlap“ 1927. febr. 25-iki számának vezércikkében foglalkozik „erős“, „vaskos“, szavainak „abszolút félremagyarázásán“ alapuló „támadással.“

Ugyanakkor biztosítja a tanítótestületeket elismeréséről, szimpátiájáról s a karban maradtak iránt — középiskolai tanár volt — legteljesebb részvétét fejezi ki.

Ez így nagyon szép, de — értjük meg egymást!

Hogy „vaskos“ volt-e támadásom, azt döntsék el azok, akik cikkem olvasták. Cikkem elején kijelentettem, hogy senkit sem akarok bántani. S ha mégis „vaskos“ voltam, ez talán a napisajtóban nem is oly régen lezajlott épületes vélemény-kicserélések hatása volt. Istnenem! hol van még az én vaskosságom a „vitázó“ írók, művészek „enyelgésélő“?

Abszolút félremagyarázásról sem lehet beszélni, hiszen Sziklay Ferenc dr. úr beismerte, hogy hibát követett el, amikor az „iskola“, mint gyűjtő fogalom alól nem vette ki a tanítókat.

Most aztán kivette, hogy pár sorral távolabb visszanyomja oda, ahonnan előbb kiemelte! Mit? Hogy? Hogyan? Igen. Cikkének van egy része, — ami ellen egyébként a magam és a velem együttlévő kartársaim nevében a leghatározottabban tiltakozom! — amelyben a magyar tanítóságot „eszköznek“ nevezi „egy a

magyarság léte, eszmevilága, nemzeti érzése ellen irányuló iskola-politika és általában a közélet minden terén megnyilvánuló nemzetellenes politikai szellemnek." E súlyos kijelentését igen kevésbé enyhíti „a kenyere érdekében” szavakkal. Sziklay Ferenc dr. úr szimpátiával viseltetik irántunk és részvétet biztosít számunkra, dacára fenti „eszköz” voltunknak. Teszi ezt talán azért, mert hiszen Ő is benn volt nem is oly régen a karban, aktív tanár volt. De hányan lesznek hozzá hasonlók? És vajjon hányan tagadják meg az „eszköztől” úgy a szimpátiát, mint a részvétet?

És, hogy egészen őszinte legyek, nem is elégedhetünk meg mi magyar tanítók az elismeréssel és részvéttel, hanem *jogosan* elvárhatnánk nehéz helyzetünkben a magyar művelt, vagy ha úgy tetszik úri társadalom jóakarató támogatását, amit — sajnos, de úgy van! — mindmáig nélkülöztünk!

Az előbb liltakoztam, most kérek! Kérem Sziklay Ferenc dr. urat, csinálja ezt valahogy vissza, ha még tudja!

Hogy a magyar tanítóóság a magyar társadalom számkivetettje, annak egyik okát éppen a fenti és ehhez hasonló megállapításoknak a köztudatba való dobálásában látom!

A köteles munkán felüli kulturmunka ma is erény és a magyar tanítóóság hatalmas iskolánkivül kulturmunkát végez! Alig van falu, ahol évente legalább egyszer műkedvelő szinelőadást ne rendeznének felnőttekkel, gyermekekkel. A felnőttek részére rendezett előadások, felolvasások gyakoriak. A téli hónapokban a felnőttek részére különféle néptanfolyamokat rendez a tanítóóság, amiről egyébként számot is kell adni a felettes tanügyi hatóságoknak. És ha mégis akad magyar falu, ahol mindezt nem találjuk meg, úgy annak rendszerint nem a tanító az oka.

A tanítóóság tehát a magyarság kulturéletében résztvesz, a hiba ott van, hogy ezt sokan nem akarják észrevenni, méltányolni!

Ježo — *Banai féle történelem!* Multkori cikkemben sem írtam és most se akarom azt írni, hogy Sziklay Ferenc dr. úr nem ismeri a tankönyvet, de én nem erről a könyvről írtam, mivel ez soha sem volt tankönyv, hanem a nostrifikációs vizsgára készülő tanítók segédkönyve volt! Mivel pedig a magyar tanítók ismerik a magyar történelmet, ebbe a könybe csak a magyar történelem fontosabb eseményei vannak felvéve, a párhuzam kedvéért. Az én általam említett tankönyv a Koren-Ježo „Történelem”, Banai Tóth Pál átdolgozásában. Ez más!

Felidélezem, hogy Sziklay Ferenc dr. úr gyermekei a népiskola IV. osztályának elvégzése után a középiskolába mentek át

s így gyermekeinek történelmi tudásáért v. nem tudásáért a kassai középiskola tanára feleljen. *Én természetesen meg vagyok győződve arról, hogy középiskoláinkban éppen úgy nem törnek a magyar gyermekek nemzeti érzésére mint a nép- és polgáriiskolákban!*

Séremezett „támadásomat” — én védekeztem s nem támadtam — valószínűleg azért nem értette meg teljes egészében Sziklay Ferenc dr. úr, mert míg én a magyar tanítótság, ő iskola-politikai oldaláról foglalkozott velem. Mer', hogy nem értette meg, dacára annak, hogy világosan volt cikkem csoportosítva, bizonyítja válaszával, amit cikkemre adott!

Igenis sikertelennek tartom kérdéses példáját, mivel a „polgári erköcstan” ellen írt, s példát a „Horizmere.”-ből vett. Példájával legfeljebb nevezett tankönyv hibájára mutathatott volna rá. Megjegyzem, hogy egy rossz tankönyv hibáit a tanító ellensúlyozhatja, amire példa éppen a séremezett rész következő megjegyzése, ahogyan én azt utóbb egy Mersik—Jahelka féle tankönyvben láttam:

(Életre való jog: A törvény a polgárok életét már az anya méhétől kezdve védi, szigorú ítéletekkel akadályozván meg születésük meggátolását.) Születéstől kezdve (pedig) örökös a törvény a polgár élete fölött, büntetvéni nemcsak a gyilkosságot, hanem a testi sértést is.

Azt pedig, hogy én akár közvetve is bevallanám, éreztetném mintha lennének sikerültebb példák is, Sziklay Ferenc dr. úr sem gondolhatja komolyan, legalább is nem olvashatta ki soraimból, hiszen én csak *feltételeztem*, hogy nála raktáron vannak a „polgári erköcstan” létezőségeit tagadó példák.

Szükségesnek tartom kijelenteni, hogy a Mersik—Jahelka féle tankönyvet nem volt szándékomban védeni! Ezt, ha szükségét látják, végezzék a könyv írői.

Egyébként e tankönyvet — tudtommal — már a legtöbb polgári iskolából kiküszöbölték. *Ez azt mutatja, hogy vannak jobb tankönyveink is.*

„Szégyenlem magam, hogy magyarnak születtem!” ezt a kijelentést hallotta állítólag Sziklay Ferenc dr. úr, egy magyar gyermek szájából elhangzani. Erre vonatkozólag az a megjegyzésem, hogy ez nem a mai nevelési szellem és rendszer, tankönyv hibája, bűne, hanem a *tanítóé*, aki a kijelentést tevő gyermeket tartotta.

„Ad vocem ismeretlen nyelv!” Ismét kijelentem, hogy én — de Sziklay Ferenc dr. úr sem! — nem tudok oly magyar tannyelvű iskoláról, ahol nem anyanyelvén tanul a gyermek! Az olyan isko-

lákat, „ahol egynémely tantárgyat csehül vagy szlovákul tanítanak“, másik részét magyarul, nem sorozhatjuk a magyar tannyelvű iskolák közé. Ezek szlovák-magyar, vagy magyar-szlovák, esetleg szlovák tannyelvű iskolák, magyar kisegítő nyelvvel. Hogy a tanulók szinmagyarok? Ez már iskolapolitikai kérdés, ezzel tehát itt nem foglalkozhatom.

Elismerem, hogy az ilyen iskolákban tanultak értéke kétes.

Ha igaz az, hogy már a szüők elveszítették az iskolába veletl hűtöket, akkor — véleményem szerint — *ne az iskola és a szüők között szakadék szélesítése, mélyítése, hanem az elvesztett hit visszaszerzése legyen a cél, amiért ne csak mi tanítók, hanem a magyartársadalom minden arra alkalmas nője és férfia tettel, szóval és írással küzdjön! Csak így tartom annyira féltett kultúránk megőrzését, fejlesztését lehetségesnek!*

Ami pedig a három különböző hivatású ember összebeszélését vagy nem beszélését illeti, biztosítom Sziklay Ferenc dr. urat, hogy nem róttam volna fel bűnül az összebeszélést sem, tekintettel arra, hogy annak egy mindannyiunk által óhajtott cél elérése lett volna a célja. Sőt egy meghatározott céllal írt könyvet csak úgy lehet — szerintem — megfelelően összeállítani, ha töviről-hegyire megbeszéljük, hogy ki, mit, hogyan fog abba írni És talán épen az a hibája „A magyar nő könyvé“nek, hogy ezt elmulasztották...

Írásának többi részére nem akarom, hogy legyen megjegyzésem, azok felett vitába nem bocsátkozom.

A magyar nőknek pedig csak annyit, hogy Öket mint segítő-társakat szívesen látjuk, *de csak mint segítő-társakat!!!*

Végérvényesen vége!

Oyl!

A Tanítók Hitelszövetkezete.

(Ismertette a február 1-én megjelent 3. számban.)

Mindenek előtt köszönetet mondok azon t. kartársaknak, kik a Tanítók Hitelszövetkezete tárgyában lelkes, biztató sorokkal felkerestek. É levelekből kitűnik, hogy az eszme a tanítótság körében nemcsak érdeklődést keltett, hanem megértésre talált és várják, sürgetik a megvalósításhoz vezető további lépéseket.

De vannak ellenvélemények is. Egyik kartárs keresztülvihetellennek tartja, mert a kartársi szeretetre, egyetértésre, összetartásra van alapozva, ezek pedig a tanítótság körében teljesen ismeretlen, nem létező fogalmak. A tanítótság között uralkodó közöny, még embrió korában megfojtja az eszmét. A másik kartárs meg-

jósolja, hogyha megszületik is, gyenge, vérszegény lesz, tengődés lesz az élete; talán évtizedek vagy évszázadok kellenek ahhoz, hogy egy új tanítói generáció felvirágoztassa és kifejlessze oly fokra, hogy a tanítói közös intézmények támasza is lehessen. Naiv idealista, aki hisz a terv megvalósulásában. A harmadik a kölcsönök folyósításánál lát borzasztó akadályokat. A negyedik már előre bizalmatlan a leendő vezetőséggel szemben. Az ötödiknek az a legfontosabb kérdése, hogy milyen viszonyban lesz a Tan. Hiteleszervezete az Ált. Tanítóegylettel. A hatodiknak a szervezetek székhelye megoldhatatlan probléma. Van aki nem látja jónak az országos szervezkedést s csak egy járáskörre akarja kiterjeszteni a működést.

Kedves Kartársaim! Vagy szükség van erre a szervezésre vagy nincs. Ha nincs, tessék el az eszmét. De ha szükséges, ha hasznos akkor meg akarjuk és meg is fogjuk csinálni. Az előbb felsorolt kifogások igazán csak kifogások, de nem komoly akadályok. Ha csakugyan nincs a kartársak között szeretet, egyetértés, összetartás — amiben erősen kételkedem — csatlakoznak majd érdekből, önzésből. Hogy a mai tanító-generációból kihalt az idealizmus! Ezt sem hiszem, de legyen úgy, jönni fognak számításból. A reális gondolkozású emberek nagyon jó számolók. Mert azt már mégsem hiszem, hogy azért mondjon le a haszonról, mert akból a köznek is haszna van. Tag csak tanító lehet. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság csak a tagok közül választható. Van itt helye a bizalmatlanságnak? Egymásban nem bízunk? A falusi szervezetek 99%-át tanítók vezelik. Tanulatlan földművesek, iparosok az igazgatók, felügyelők. Teljesen a tanító kezében van minden. Hallottunk-e csak egy esetet is, hogy a tanító hibájából, bűnéből megbukott a szervezet? O't becsülettel, önzetlenül, lelkiismeretesen tud dolgozni, saját kartársai között nem? Lehetséges? Akadhat olyan tanító, aki saját existenciáját, családjá nyugalmát, becsületét, mindenét kockára teszi? Ennyi lelkiismeretlenséget kartársakról feltételezni sem szabad.

A Tanító Egyesülethez való viszony, a szöv. székhelye, működési köre, a kölcsönök megszavazása és folyósítása, mind olyan részlelkérdések, melyek az igazgatóság, illetőleg a közgyűlés hatáskörébe tartoznak. Majd megtalálják mindennek a legalkalmasabb elintézési módját.

A Tanítók Hiteleszervezete megszervezésére kiküldött bizottság febr. hó 24-én Nagymegyeren tartott értekezletének megbízásából közlöm az alábbiakban az alapszabály-tervezetnek a tagok jogai

és kötelességeire vonatkozó részét. A végleges alapszabályt természetesen az alakuló közgyűlés fogja megalkotni illetőleg elfogadni.

Alapszabály tervezet.

I

A Szövetkezet cége, Székhelye, Működési Körzete és Tártama.

1. §

A Szövetkezet cége: Tanítók Hitelszövetkezete korlátolt (korlátlan) felelősséggel.

A szövetkezet székhelye: Komárno.

A szövetkezet működési körzete kiterjed: Szlovenszko tanítóóságára (tanárookra is).

A szövetkezet határozatlan időtartamra létesült.

2. §

A szövetkezet célja.

A szövetkezet célja tagjainak anyagi és erkölcsi támogatása, mely célból tagjainak — hitelképességük, megbízhatóságuk és tényleges szükségletükhöz képest — kölcsönök alakjában a szükséges pénzbeli eszközöket szolgáltatja; lehetővé teszi, hogy tagjai és a takarékoskodók az 1875 XXXVII. t. c. értelmében a tagok összességének felelőssége mellett tőkéiket gyümölcsözőleg elhelyezhessék; előmozdítja a tagok jelzálogos kölcsöneinek átváltoztatását törlesztéses alacsonyabb kamatoztatású, hosszúlejáratú, esetleg fel nem mondható kölcsönökké.

Tanítói, jótékonyági és kulturális intézményeket segítyez, esetleg létesít és fenntart. A tagok által írt pedagógiai és szép-irodalmi műveket, valamint ifjúsági és népművelődési füzeteket, folyóiratokat kiad és terjeszt; iskolai és népkönyvtárak felállításában részvesz.

II.

A tagság. A tagok jogai és kötelességei.

3. §

A szövetkezet tagjai csupán a szövetkezetnek az 1. §-ban jelzett körzetében lakó, önjogú, tanítással foglalkozó személyek lehetnek. Nyugdíjazással a tagság nem szűnik meg, de felmondható és a befizetett üzletrész levonás nélkül visszafizetendő.

A szövetkezet tagja lehet jogi személy is (tanító-egyesület, iskola, akár megievő, akár ezután alakuló, a tanítói önszegélyezés-szolgálatában álló egyesület vagy intézet).

A szövetkezet tagjainak polgári joguk teljes élvezésében kell lenniök és nem lehetnek tagjai más korlátlan felelősségű hitelszövetkezetnek.

A szövetkezeli tagság belépési nyilatkozattal, az igazgatóság által való előzetes formális felvétellel, 5 korona beiratási díj, egy üzletrész, 100 Kcs, legalább első részletének befizetésével veszi kezdetét.

4. §.

A tagság megszűnése.

A tagság megszűnik:

- a) önkéntes kilépéssel,
- b) a szövetkezet körzetéből való elköltözéssel — feltéve, hogy a tagnak a szövetkezet körzetében ingatlan vagyona nem maradt,
- c) kizárással,
- d) a tagság megszerzéséhez kötött feltételek megszűntével,
- e) elhalálozással

A tagok sorából való kilépést a szövetkezet elnökének írásbelileg kell jelenteni, aki erről kívánatra elismervényt ad. Ilyen esetekben — amennyiben a bejelentést legkevesebb 6 hónappal az év vége előtt eszközölték — a tagság azon év végén szűnik meg, melyben a kilépés bejelentése megörtént. Ellenkező esetben a tagság csak a következő év végével szűnik meg. Ha a tag elköltözését az elnöknel be nem jelenti, akkor annak az igazgatósági gyűlésnek az időpontja irányadó, amelyen az elköltözést tudomásul vették.

Kizárható a tag: ha az alapszabályok által meghatározott kötelességeit nem teljesíti, vagy ha a jegyzett üzletrészek köteles részletével több mint 6 hónap óta hátralékban van. Ki kell zárni a tagot, ha a szövetkezet pénztárából vett kölcsön törlesztési részleteit töle bíróilag kellett behajtani; ha önjoguságát vagy a 3 § ban a tagsághoz kötött feltételeket elveszti, főleg ha tagjává lesz hasonló hitelszövetkezetnek; végül ha nyeresémvágyból elkövetett bűntettért vagy hasonló vétségért jogerősen elítélték és tettének következményei a törvény értelmében még hatályosak.

A kizárás az igazgatóság határozata alapján történik, mely ellen a közgyűléshez fellebbezhet a kizárt tag. A fellebbezést a kizárásról való értesítéstől számított nyolc napon belül írásbelileg kell benyújtani az igazgatósághoz.

Az igazgatóság kizáró határozata alapján a tag a határozat keltétől számított nyolc nap letelte után veszti el jogait; a közgyűléshez történt fellebbezés esetén a közgyűlési határozat hozatalának napján.

5. §.

A tagok jogai.

A tagoknak joguk van:

a) közgyűléseken résztvenni, azokon felszólalni és a cselekvő és szenedő választói jogot (választó és választható) gyakorolni.

b) amennyire a szövetkezet vagyoni állapota és a tagok hitelképessége engedi, az alapszabályokban előírt feltételek mellett a szövetkezettől kölcsönt feivenni és kamatozás céljából ugyanott betéteket elhelyezni;

c) kérni a jelzálogos kölcsönöknek alacsonyabb kamatú, hosszabb lejáratu vagy törlesztéses kölcsönné való átváltoztatásának és a biztosítás minden fájának közvetítését;

d) részesülni a törvény és az alapszabályok keretén belül a szövetkezet által a tagoknak nyújtható minden egyéb kedvezményben.

E jogok az önként kilépőknél a kilépés napján, esetleg az elkölözés bejelentésének a napjával, a kizárt tagoknál pedig az igazgatóság határozatának a napján szűnnek meg.

A szavazati jogot a közgyűlésen személyesen vagy megbízott útján lehet gyakorolni. Egy tag legfeljebb 5 tagot képviselhet.

A tag jogai a belépési nyilatkozat aláírása, az igazgatóság felvételi határozata, a beiratási díj és az üzletész legalább egy részletének befizetésekor kezdődnek.

6. §.

A tagok kötelelességei.

A szövetkezet tagjai az 1875. XXXVII t. c. 231. § ának első bekezdése értelmében a szövetkezet kötelelességeiért egyetemlegesen és egész vagyonukkal felelősek; kötelesek a beiratási díjat és legkevesebb egy üzletészt befizetni, az alapszabályokat és a közgyűlés határozatait pontosan betartani és a szövetkezet érdekeit minden tekintetben előmozdítani.

(Folyt. köv.)

Felhívás.

Felkérem azokat a kartársakat, akik a

TANITÓK HITELSZÖVETKEZETE

tagjai sorába belépni akarnak, ezen szándékukat és a jegyzni kívánt üzletészek számát *április 1-ig* alulirottal közölni sziveskedjenek.

A jelentkezők számától függ, hogy az alakulási előmunkálatokat folytatjuk-e vagy nem.

Koložnéma, (ž. XV.) 1927.

Feisthammel Ádám
ig.-tanító.

Egy gondolat mentése.

(Pósfai János tanácsaitól.)

Lehet, hogy nem tudom magam kifejezni.

Mikor valamely írásom visszhangja nyomán ilyen aggályok lépnek meg, szívesen visszacsinálnám azt az elkövetett írást. És ha e sorokat szintén az a sora érné, hogy mást értenének ki belőle, mint amit mondani akarok, akkor inkább beleegyezem, hogy minden fehér fekete, mintsem még egyszer menteni kelljen magamat. Nem is a magam mentése akar ez lenni, mert azért igazán nem írnék, hanem azokhoz akarok szólni, akik azt hiszik, hogy a tanítói tekintélyről írt eszmefuttatásomnak az az értelme, amit Pósfai kollégám gondol. Mert ekkor egy nyomasztó, keserves problémáról terelődnék el a figyelem, amit én egyrésztében hiányosan, másrésztében kis merésszeggel kaptam elő.

Ahogy én látom és érzem, P. kolléga sem nem helyesbítette, sem ki nem egészítette az én érveimet. A címzésből látni, hogy belé akart ütközni, de a valóságban úgy elmellőzte, mint ahogy a térben két vonal elmellőzheti egymást. A tekintély szót azért használtam, mert lapunkban és a tanítói gyűléseken (amelyek cik kem megírására indítottak), ezt a szót használták. Különben egyik főcélom éppen annak a kimutatása volt, hogy nem olyan egyszerű probléma az, mint pl. P. kolléga is gondolja.

Helyesbítő kartársam folyton azzal bibelődik, hogy mit csináljon az egyes mint tanító, ha közszeretben akar részesülni. De gondolt-e arra, hogy ha minden egyes tanító minden lehető megtenne, amivel a közszeretetet ki lehet érdemelni, akkor sem lenne része a tanítóságnak, a tanítói státusnak nagyobb értékelésben, nagyobb megbecsülésben, ha úgy tetszik, nagyobb tekintélyben? Mert nemcsak a szocializmusban van osztálypuzsihe, osztályszempon, osztályérdék, hanem a társadalomban is. Ezek a vonatok sokkal biztosabb sikeken járnak, hogysem azokat egy kis jószágviselettel át lehetne szerelni. Kedves kollégám megadja a receptet, hogyan kell az egyesnek a maga kis társaságában közszeretetre vagy éppen tekintélyre szert tenni, én meg azon rágódtam, hogy mikől függ a tanítói státus többértékelése. Külön malomban öröklünk.

A felhozott példa-esetek el is maradhattak volna cikkemből, mert az elmékedők elöit nincs jelentőségük. Azok nélkül is minden benne lett volna, amit bele akartam írni És pechemre. P. kartársam éppen azt találta az egész velejének. Mert a baj nem ott

van, hogy azok az esetek megtörténtek és megtörténhetnek (velem véletlenül egyik sem esett meg), hanem hogy a mi társadalmunk embereiben megvan rá a lélektani lehetőség, a lelki készség. Ha valaki azon kelemetlenségek valamelyikébe pottyan, hit az ajánlotta recept szerint el lehet intézni.

De a baj nem itt van, hanem ott, hogy ilyen hajlandóság egyáltalán van — létezik — a nemtanítóknak. Ha a felhozott példákban említett kelemetlenségek egyike sem fordulna elő, akkor sem lenne tanítói tekintély — amelyet én igénylendőnek tartok. Cikkéből úgy értem, hogy ezeket az én panaszkozásomnak tekinti... „a környéken rendezett úri összejövetelekre nem hívják meg”. Ez nem panasz, hanem a tény megállapítása, hogy kimutathassam a lelkek beidegződött sajátsze üégeit. Eszem ágában sem volt tanácsot kérni, hogy miként lehetne az ő vagy mások mulató társaságába bejutni. Szóval: engem azok a példa-esetek csak annyiban érdekeltek, amennyiben *elméleti* vizsgálódásomban értékesíthetők voltak, P. kolléga pedig *gyakorlati* értelmére kínál orvosságot.

Hanem hát az a lelkigátlás hiányzik itt és azon *lelki gátlások előfeltétele*, amely megakadályozná M. dame Sans Gêne-t és sok-sok hasonló mentalitású magyarjainkat azok megírásában, amelyekről lapunk folytán mindnyájan tudunk. Aki nem gondolkozni is szokott és van sejtelme arról, hogyan születnek meg „az iskolai tanítást elensúlyozni”, „az iskola helyett is sőt annak ellenére”-féle gondolatok, annak arról is lehet sejtelme, hogy a nepiskolának és a tanítónak micsoda semmibe vevése, szinte megvetése kell ahhoz, hogy úgy lehessen gondolkozni és írni. A legjobb esetben silány ellenségnek tekintenek bennünket, akiknek a munkáját ellensúlyozniok kell. Micsoda kínjával választ el a lelkükben minden „nemtanítói”-t a „tanítói”-tól! És azok az emberek nem esetlegességek, nem véletlen kavicszemek, hanem a szlovenszkói művelt magyar társadalom szóvivői. Nyugodtak leheltünk, hogy az Oye Visszautasítását, meg a Sz. M. Tanügy vezércikkét az ő világukból alig veszi valaki észre, de „A magyar nő könyve”-beli tanácsokat annál többen.

Bizony nekem nem sikerült erre a betegségre *azonnal beadható, biztos hatású* orvosságot adni (pedig azt kerestem), de P. kartársamnak még kevésbbé, mivel nem is erre gondolt.

Molnár János.

Hirdetés. Okleveles tanítónő helyettesi vagy segédtanítói állást vállalna. Cím a kiadóban.

A számhalmaz kifejlődése.

Irta: *Pálinkás Sándor.*

Az infláció korának embere hamarosan beleszokott a nagy-számok világába. Amily gyorsan devalválódtak a békevilág meg-ingathatlannak vélt deviza-egységei bizalmatveszített száz-as-, ezre-, tízezre-, százezre-, milliósokká, éppoly gyors rohamtempóban sajátította el a közönség zöme is a nagy számokkal való bánásmódot.

Ezzel kapcsolatban igen sokan megfigyelhették, hogy a nagy számoktól való iszonyat megszűnt. Pedig azelőtt igen gyakran észlelhető volt, hogy a nagy szám révedezővé tette a tekintetet, bizonytalaná a tájékozódást s a legbiztosabban begyakorolt művelet is akadozóvá vált, a kéz minduntalan elírások utvesztői közé tévedt.

Ma pedig ezek a félelmetes nagy számok (mert azért azok maradtak máig is) művésziileg kaligrafálva olt hegyeskednek a kirakatok legszembeütőbb helyein, s szerényen mögéjük húzódnak a velük vonatkozásban levő portékák.

A kereskedő nem beszél rumburgi vászonról, lyoni selyemről, Popper cipőről, hanem 16 K-ás vászonról, 100—120 K-ás selyemkelméről, 180—200 K-ás cipőről. („Hogyne volna jó kérem, 100 K az ára!”)

Ha azután a kiadás gondjai elől egy egy üdítő órára a természetben, vetések, erdők közt keresel üdülést, ott sem a smaragd eleven színét ringatja a hajladozó buzakalász, hanem a gabona-tözsde árhullámai csapdossák, cibálják zsenge fejecskéjét. A nagy határon szanaszét áremelkedések betyárjai száguldoznak.

A sutlógó erdő sem ringat el szerelmes hangulatok légy melkdiáival, hanem recsegve zúgja, nyikorogva zörgi a hideg tél kánkánját, mitől táncra perdülnek a nimfák, pergő lábuk alatt fel szisszen a haraszt: neked nincs fád! •

Behunyod a szemed, látni sem akarsz. Millió szám táncol még akkor is, úgy is előtted. Boldog képzelődéseid elmaradt fizetése.

Hát nincs menekvés! Nincsen! Szám, szám és szám minden felől. A boldogult görög világ istenpantheonja támadt fel, ahol minden bokorban egy istenség lakott, ma számok fészkeltek be oda magukat. S ezek a mindenfelől eléd, feléd, beléd, beamed rajzó számtömegek, mindmegannyi számhalmazocskák.

Innen már csak egy lépés van az „a számhalmaz” fogalom-

körének megjelöléséig. T i. ezen sok és sokféle szám közül a mindennapi, reális életre vonatkozók a *valós számokat*, reményeink várandós számai (amilyen a fizetésrendezés) a képzetes, vagyis imaginarius számokat jelentik, amilyen pl. a $\sqrt[n]{-a}$ (csupa fikció).

Ha a fizetésrendezés nem vág be, akkor csalódsz. A csalódás pedig tört remény. Így készen vannak a törtek (Istene n, Istenem, mi mindig törtekkel számolunk).

Most már a kép majdnem teljes. Hozzávesszük még, hogy az irracionális számok céljainkat szimbolizálják: megközelítjük, de el nem érjük soha $\sqrt{2}$.

De ezzel „a számhalmaz” tartalomkörét is kicirkalmaztuk volna. Igaz, hogy ily durva foltokban fölmázolva rendezetlennek tetszik. Azonban a közelebbi vizsgálódás csakhamar láthatóvá teszi a kimondhatatlan számlégiók precíz organizmusát, ahol a legkisebb mikronegységtől fel a szférikus fénymennyiségekig, az elgondolás irracionális perspektíváin is túl, tökéletes rend, lézagatlan rendszer, szabályszerűségek hibátlan érvényessége, hatalmasan liktető ritmus, periodikus ismétlődés, a *nagy számok* törvényei uralkodnak.

Ez a hibátlan, minden ízében logikus rendszer eredményezi, hogy egyetlen krétavonásra milliók tolódnak el. Földi méreteink a világtűr fényjárta dimenzióinak széles hátára terülnek, s a piciny földtengely megmérővesszői a Tejút ismeretlen napjainak távoli világát.

A fogalomalkotó és rendszerépítő agy bámulatos absztrakt műve a *szám*, a *számsor* és a *számhalmaz*. Olyan finom és érzékeny mű, hogy még jóslásra is képes, s a jóslásnak egyetlen elfogadható fajtáját ez nyújtja, t. i. a *nagy számok* törvényei.

De hogyan fejlődött ily szédületes magasra? Hogyan épült fel ilyen hibátlanul?

Dolgozatunkban ezekre a kérdésekre akarunk némi halovány világot vetni, hogy tanulságait föltárhassuk, s alkalmazásuk módjáig eljuthassunk.

A *számfogalom*: kibőntakozását nem tudjuk évszám segítségével kultúrtörténeti ténnyé avatni, mégis az. Mig analfabétákról beszélünk, addig amateisták (számolni nem tudók) nincsenek, az írni olvasni tudás értelmében használva e kifejezést.

A számfogalom csirái a számképzetek, az egyén és külvilág ismétlődő viszonylatai, a szellemi fejlődésképesség lehetőségei között vannak elhintve. S amilyen egyéni módon lépnek elő az egyeseknél, épp oly sajátos megnyilatkozásai a különböző népfajok szellemének. Vannak azonban a „Homo Sapiens“-t általánosan

jellemző mozzanatai is. Így általános Stoy által megállapított ama tény, hogy azonos mérték alkalmazása juttat a számokhoz. A ma élő primitív népek számfogalmainak vizsgálata sugallta Stoynek eme törvényszerűség felismerését. A mérték térképzeteknek kifejezője. Így térképzetek és számképzetek összefüggése lesz nyilvánvalóvá. A számképzeteket tehát térképzetek dajkálják.

A primitív népek is, meg a gyermek ily irányú megfigyelései is arra mutatnak, hogy a térszemléletek bizonyos sokasága, ill. ismétlődése után legelsőnek a *nagy és kicsiny* distinciója áll elő. A mértékegység ezen megállapításokhoz az emberi test, vagy annak tagjai p' kéz, láb, kar, ököl, tenyér, stb. Vagy az ilyesféle kifejezések: nyakig ér, volt olyan vastag mint a derekam stb.

Az összehasonlításnál bizonyos szervek mozgatása is (pl. szemmozgás; megfájdult a nyakam, ahogy fölnéztem rá;) sugallólag közreműködik a fenti térfogalmak kiváltásánál.

A nagy- kicsiny és ezek fokozatai tisztán és kizárólag térszemléletek sokszori ismétlődéséből létrejött térképzetek. Ezekkel a térképzetekkel analog, de már a tértől bizonyos mértékben független, és elemei a számfogalomnak a *sok, kevés*. De amíg a *nagy, kicsiny* osztatlan, összefüggő, egy tömegben álló teret jelent, addig a *sok, kevés* a teret tagoltan, nem egészben, vagy folt alakban, hanem bizonyos különálló egységek appercepciója útján, az alkotórészek azonosságának felismerését is tudtul akarja adni. Tehát a *sok, kevés* mérlegelésében (a történelem „becslés fokának” nevezi) már az azonosság elvont jegyei befoglalatlannak, s ezáltal fogalma a *nagy, kicsiny* fogalmát lényegesen túlhaladja.

A *sok-keves*, noha még csak határozatlan, de mégis számmá abstrahálódik.

Meddő vitatkozásra vezetne, hogy a *sok kevés* számmá avatását megelőzi, vagy megelőzze-e a határozott szám: az egyes bevezetése. A történeti adatok is meg a gyermekmegfigyelések is körülbelül egy időre teszik a határozatlan számok és az első határozott szám megjelenését. Az iskolába lépő gyermeknél a tapasztalat szerint mindkettő jelen van. A tanítósg által eléggé ismert Matolin-Fabri kis módszertan is ezen az uton vezet be a számfogalmat.

Az egynemű egységek egymáshoz rendelésével számsorozatot kapunk. Az ilyen számsorozat valamely határozott rend vagy terv szerint történő összeállítása adja *számsort*.

Számsor: elemeinek sokasága, továbbá az elemek elrendezése függ a kultúrfoktól és a különböző népfajoktól. Az einogra-

fusok által oly jól ismert néplélek a számsor felépítésében is kifejezi a maga jellegzetes képzetvilágát.

A közép brasíliai bakairik számsora 6 ig terjed és mindössze két elemből áll. Tokále=1, ahage=2. A többi számot e két elem összetevésével fejezik ki pl. 3= tokale-ahage, 6=ahage-ahage-ahage.

A 6 nál nagyobb ill. több nekik már sok. A soknak szemléletes kifejezése: „sok mint a fejen a hajszál“.

Az észak afrikai berbereknek 5 elemük van, melyeket a kéz újjai képviselnek. Ha nagyobb számot akarnak kifejezni, akkor azt a következőképpen teszik: 50=4 kéz (20) + 4 láb (20) + 2 kéz (10).

Ugyancsak az 5 ös rendszer érdekes típusát említi fel Stanley, amelyet egy középfrikai törzsnél tapasztalt: 1 = kimodzi, 2 = vioviri, 3 = vitatu, 4 = vinyé, 5 = visianó, 6 = visianó na kimodzi, 7 = visianó na vioviri, stb.

Az ilyen esetek gyakoriságából kifolyólag állapítja meg Schuberl, hogy az 5 első természetes nyugvópont a számsoralkotás folyamán.

Az apróságok szekere is itt zökken először. Háromszor is megnézik azt a hatodik újjat, amely már a másik kezükön van. Szélen is van, meg nagyon hasonlít is az elsőre, mégsem az, hanem 6. A későbbi metodikai megjegyzések ide még visszatekintenek.

A 4 es, 7-es, 11 es számsorokat csak megemlítjük. Körülük a csatározás porfelhője kavarg, néha villan át rajta egy-egy háttározott tény világító valósága. Egyesek váltig bizonyítgatják, mások meg körömszakadtáig cáfolják, hogy ezek is ilyen természetes nyugvópontok lennének. A 4 es számrendszer mellett szólnak az állatok 4-es számu végtagjai, a négy világtáj stb. A 7-es számrendszer a babonás hiedelem is támogatja. Sőt némely korban és némely helyen szent számnak minősítették.

A következő számsorokat már a történelem írott külföldi támogatják. De mielőtt érdemleges fejtegetésükhöz kezdenénk, a számsornak egy igen jelentékeny elemét: a számjegyét kell bevezetnünk.

A számjegy: akkor és ott jelent meg a kul úrtörténet szintén, amikor az emberiség gondolatait írásban is képes volt kifejezni. Ez kb. K. e. 4—5000 évvel a sumy:oknál, az írás fellalálói-nál történt meg legelőször.

A su nyr számírásnál (mint ahogy azt a történelmi emlékek megörökítették) formájára, kifejezés módjára nézve kezdetlegesebb és így ősibb képt a rovás. Primitív voltát cáfolni látszik, hogy

ma is alkalmazásban van. Angliában pl. a XIX. százagban az állami hivatalok helyiségeiben még ki volt függesztve a rovásfa, lehet hogy éppen a legmodernebb matematikai táblázatok, menetrend grafikonok közé. Pompásan szemlélteti ezen tény, mily makacsul ragaszkodnak az élethez még az időszerűségüket veszített ismeretek is.

A rovásjelek s általuk a számegységek megrövidítése igen egyszerűn történik. Az írni egyáltalában nem tudók is könnyen alkalmazhatják, sőt alkalmazták és alkalmazzák is. Azonban az áttekinthetőséget, a számosság apperpcióját a monoton, teljesen azonos jelek nehezé teszik. A számosság megállapítása a sorozat roválkáinak megszámlálásával megy végbe. A monoton sorozat igen alkalmas hibaforrás. Ezért duplikátum bevezetése vált szükségessé, amely egyuttal a mai ellenőrző hivatalokat helyettesítette. (Gazda és béres rovásfaja).

A rovásfa lehetővé tette, hogy a primitív ember, akinek szám-soralkoló készsége igen hamar véget ért, hosszabb sort is megszámlálhasson. Így megszámlálhatta a számadó akár a Kiskúnság gulyáit is; noha számnév szerint talán 20-ig sem tudott számolni. Egyszerűen beállott az akolajtóba, s a térde között eregette ki a birkákat. Minden birka egy rovás, Este pedig, ha a birkák már mind bebújtak a térde között az akolba s ő még nem ért a rovásfa végére, elővette a Jancsi bojtárt, s volt hadd el-hadd a hiányért. De a Jancsi sem volt mind Kukorica Jancsi; nagy a világ, Isten veled Iluskám! Hanem odanézett, jól jár e a gazduram bicskája, a rovásfán?

Ha hiba esett, s magát ártatlannak tud a a dologban, ott kereste a hibát a rovásfán.

A hibakeresés vezetett aztán el az áttekintés, biztosabb számlálást és az ellenőrzést is megkönnyítő, *meghatározott csoportok szembeötlő megjelöléséhez* *Ez a csoportjel a számjegy őse*. Jegy, amelyben a mennyiség még egyesenként is, mint megannyi rovás, fel van tüntetve.

Ezt a folyamatot, amelyben a jelen át a jegy felé tart a fejlődés, a rovás számjelzésnél jóval fejlettebb fokú római számírásnál is szembetűnően szemlélteljük majd.

A sumyri számírás pedig a csoportjel alkalmazás fázisát magas fejlettségénél fogva már nem tünteti fel. Annál érdekesebb példáját fogja adni a bizonyos számot képviselő egységek, vagyis adott számegységek, jeggyé alakításának, így a mennyiségek jegy által való kifejezésének.

De hát mi is a számjegy lényeges ismertető jele? A számjegy a mennyiségnek elvont jele, mint a hangnak a belüli, a tárgy-
nak a szó. A jegyben a számot kitévő egységek szemlélhetőleg
nincsenek benne. Az egyes számjegyekhez pedig meghatározott
számu egység, tehát határozott szám tartozik. Így pl. $\frac{IIII}{IIII} = 5$,
ez még csak jel; ∇ = soss (sumyr) = halvar; C = centum (római)
= száz; γ = (görög) = három : 9 = kilenc; már jegyek.

Módszertani megjegyzésünk az itt elmondottakhoz is lesz.

A számjegyet így bevezelve a rendszeres történelmi tárgya-
láshoz kezdhetünk.

Általánosan elfogadott Humboldt ama felosztása, mely szerint
a számsorokat vagy számrendszereket négy kategóriába osztja;
Juxta positiós, addiciós ill. additív, multiplikatív és substraktív
számsorokéba.

Juxta positiós számsor pl. a görög, a római kiírásban és ki-
mondásban egyaránt, pl. XII, XVIII stb.

Additív rendszer és juxta positiós keveredik a chinai szám-
rendszerben, pl. $\overline{10} = 13$, $\overline{10} = 30$. Az első esetben a tíz egység-
hez ill. annak jeléhez még három helyeztetik. A második esetben
a fölül alkalmazott vonás azt jelenti, hogy hányszor kell összea-
dandóul venni a jelzett számot.

Ez a szokás honos volt az aztékoknál és ó egyiptomiaknál is.

A multiplikatív számsorban a jegy fölé ill. mellé helyezett
vonás a mennyiség tényezőül való vételét jelenti. Pl. $\overline{\overline{6}} = 6 \times 6 \times 6$.
Ilyen számsoralkotást találunk az indusoknál, amerikai törzseknél
és a későbbi görög matematikában.

A substraktív a természeti és nűvelt népek számsoralkotá-
sában ismeretlen. Önállóan nem is, hanem a fentiekkel keverten
fordul elő. Pld. Újguineában: $2 \times 2 \times 2 - 1 = 7$, latinoknál 20
 $- 2 = 18 = \text{duo de viginti}$. A görögöknél érdekes formája: $58 + 2$
 $= 60$, vagyis fordításban körülbelül így adható vissza: ötvennyolc-
hoz téve kettő, tehát körülírással fejezik ki a hatvanat. (Folyt köv.)

HIRDETÉS.

„Gyermekdalok És Iskolai Szavaltatok“

a népiszkolai énektanításhoz igen alkalmas szöveggönyv. Közismereti ked-
ves népdalokra írt eredeti alkalmi énekek és szavaltatok. A tisztajelvédelem
fele a „Szl. Magyar Tanítók Házá-“t illeti. Kapható a szerző: Nagy-
falusi Antal ny. tanítónál Nové-Zámky és lapunk kiadóbivatalánál.

Ára portóval együtt 11 Kc.

Egyesületi élet.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 jún. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére.

Elnökség:

A nem állami tanítóság fizetés és nyugdíjügye.

Egyesületünk vezetősége a 104/26. sz. törv. végrehajtásának késedelmessége, illetőleg a végrehajtás sürgetése miatt fentjárt a Referátusban s ott az illetékes tényezőknél kimerítő információt szerzett a fizetésügyek jelenlegi állásáról.

Eljárt mind a nyugdíjosztályban, mind pedig Ballo Gyula orsz. főtanfelügyelőnél. Mindenütt a legkimerítőbb felvilágosítással szolgáltak.

A nyugdíjgyosztályban örvendetesen győződött meg vezetőségünk arról, hogy a 104/26. törvény végrehajtása az 1926. január 1-e után nyugdíjazott tanítókra vonatkozólag teljes egészében alkalmazhatók és az állami nyugdíjjal egyenlő nyugdíjak utalványozása serényen folyik. Ez alapon egyesületünk tagjai közül az 1926—27. év folyamán nyugdíjba ment kartársaink részére a magasabb nyugdíjakat utalványozták is és pedig olyképen, hogy a teljes nyugdíjigény alapját 35 szolgálati év képezi, amelybe a 2½ háborus év is beleszámíttatik.

Azon nyugdíjas kartársakra, akiknek aktív szolgálata legkésőbb 1925. dec. 31-én fejeződött be, nem vonatkoznak a 104/26 sz. törv. rendelkezései, hanem ezekre külön nyugdíjrendezési törvény fog kiadatni, amit említ egyébként a miniszter legutóbbi expozéja is. Az egyesület vezetősége kötelességének fogja ismerni, hogy e kartársak nyugdíjkérdése a törvényben minél kedvezőbben rendeztessék.

Megjegyeztük, hogy az 1918 okt. 28-a előtt nyugdíjba ment, és a 226/23. sz. korm. rendelet szerint át nem vett nyugdíjas állami tanítók, akiknek nyugdíjuk a régi magyar törvényekben megállapított 40 évi szolgálatnak megfelelő százalékban szabott ki a 99/21. sz. törvény szerint, az 1924. évi 287 sz. törv. 2. §-ának 3. pontjára való hivatkozással adjanak be kérvényt a Referátushoz,

amelyben a 35 évi szolgálati időnek megfelelőleg a nyugdíjuk % os szabványának felemelését kérik.

Amint látjuk tehát a nyugdíjak megállapítása és kiutalása a 104/26 törvény alapján akadálytalanul történik, mivel itt a nyugdíj fizetésére vitán felül az állam van kötelezve. A működő nem állami tanítókra nézve azonban a 104/26 törv. végrehajtása már akadályokba ütközik, amennyiben a törvény 45. §-a kimondja, hogy a törvény végrehajtásával járó többletkiadást az eddigi fenntartók viselik. Az új fizetésre való áttérésnél a Referátus likvidatúrája megállapítja a nem áll. tanító 1925 dec. 31-én még élvezett illetményét, hozzáadva ehhez a 289/24. sz. törv. alapján 1925-re kifizetett egyszeri segílyt (renumerációt); ugyancsak a zupai tanfelügyelőségek kiszámítják azon illetményt, amely jár neki a 104/26 törv. alapján. A javára eső különbözetet a likvidatúra kiutalja és pedig 1926 január 1-től egyelőre 1927. június 30-ig. Feltételeztetik ugyanis, hogy ezen időpontig a végleges rendezésről szóló új törvény elkészül. Amennyiben a régi illetmény több volt mint ez új, a különbözetet kiegyenlítési pótlék címen utalják.

A likvidatúra az egyes megyékre vonatkozó múlt évi zárózárszámadásokat most készíti s ez, valamint a kettős számfejtés nagy munkája az új fizetések kiutalását némely megyékben hátráltatják, azért e tekintetben itt-ott türelemre van szükség.

Egyesületünk vezetősége azonban meg fog ragadni minden alkalmat, hogy a kifizetéseket sürgesse. Ezt a jelen alkalommal is megtette.

Az új illetményeket az iskolafenntartók terhére előlegként fogják kiutalni és pedig akként, hogy az utalványok alapján senki semmi nemű jogigényt nem támaszthat a 104/26 törv. szerint később véglegesen megállapítandó illetmények mérvét illetőleg.

A természetbeli járandóságok értékelése tekintetében ugyanis egyelőre a 380/922. sz. kormányrendelet szerint végzett értékelést veszik alapul.

A referátusnál szerzett impressziókból arra következtet a vezetőség, hogy az új utalványrendeletek rövig időn belül a kaptársak kezébe kerülnek, mivel a munka egyes zupai tanfelügyelőségeken már is folyik. Nyomatékosan figyelmeztetjük kaptársainkat, hogy az utalványrendelet megérkezésekor azonnal őrizzék ellen annak helyességét, mert ha 14 napon belül kifogásait nem teszik meg ellene, a korrigálás iránti igényüket elvesztették. Állapítsa meg mindenki 1925. december 31-én még élvezett régi illetményét a régi utalvány rendelete alapján, hozzáadva ehhez az 1925-

évi renumerációt (a helyi pótlék 20% a), a Tanfői zsebpénzről állapítsa meg szolgálati ideje (hozzáadva a háborús félévüket) alapján a 104/26 törv. alapján járó új illetményét a kettő különbségéből állapítsa meg, mennyi többletilletménye van és hogy megfelel-e az utali összegnek. Különösen ügyeljen az 1923. dec. 31. után beállott családi változásokra, ugyanis ezen idő után 1925. d. c. 31-ig született 3—4-ik stb. gyermekre külön 900—900 Kcs családi pótlék jár. A kifogásokat blyegtelen kérvényben az utali rendelet mellékelésével hivatalos úton kell a Referátushoz felterjeszteni.

Egyébként az ellenőrzés megkönnyítésére alább közlünk két gyakorlati példát.

I. *Defenzív elemi iskolai tanító*, működni kezdett 1913. XI/1-én, 1922. XII/31-e előtt nősült, 4 gyermeke: 1922. II/15-én, 1924. I/27-én, 1925. X/2-án és 1927. III/8-án született.

Szolgálati ideje: 1913. XI/1-től 1926. I/1-ig	12 év 6 hó
háborús évekből:	2 „ 6 „

Összesen: 14 év 8 hó

A törv. 38. §-ának megfelelőleg egész fél évekre kiküszöbölt szolgálati ideje: 14 év 6 hó

A) 1925. XII/31-én élvezett illetményei:

a) helyi javadalma (a 380/922. sz. kormányrendelet alapján értékelve)	—	—	—	1872 Kcs	—	f.
b) 1. fizetéskiegészítő áll. segélye	—	—	—	800	„	—
2. családi pótléka	—	—	—	1600	„	—
3. háborús segély	—	—	—	1200	„	—
c) rendkívüli drág. segélye (a IX f. o. 2. fok)						
1. az áll. tanító törzfizetésig leendő kieg.	3108	„	—	—	—	—
2. helyipótlék	—	—	—	1716	„	—
3. gyermekpótlék (csuán 1 gyermekre, mert a többi 1923. XII/31-e után született)	—	—	—	1200	„	—
4. egységes drágasági segély (III. csal. oszt.)	7228	„	80	—	—	—
5. renumeráció (289/924. számú tör. ény szerint a helyipótlék 20% a)	—	—	—	343	„	20

Összesen: 19068 Kcs — f.

Ebből levonva a megfelelő 8% os nyugdíj-járadékot 784 „ 80 „

Nettó illetmény: 18283 Kcs 20 f.

B) A 104/926 sz. törv. alapján 1926. január 1-én megilleti:

1. törzsfizetés (4. fokozat)	—	—	14,400 Kcs	—	f.
2. működési pótlék (D csoport)	—	—	2,640	„	—
3. nevelési járadék (2 gyermek után)	—	—	3,000	„	—

4. gyermekpótlék (1925. XII/31-e előtt született 3 ik gyermek után)	—	—	900 Kcs	—	f.
			Összesen:	20,940 Kcs	—
Levonva a megfelelő 6%-os nyugdíjjárulékot		864	"	—	"
			Netto illetmény	20,076 Kcs	—

Miután a 104/926 számú törv. alapján járó netto illetmény nagyobb, mint az 1925. XII/31-én élvezett netto javadalom, kiegyenlítő személyi pótlék nincs. 1926. I/1-től megilleti évi 20,940 Kcs Legközelebb előlép 1926. VII/1-én az 5. fokozatba.

II. *Definitív elemi iskolai tanító*: működni kezdett: 1905 IX/15 én, 1922 XII/31-e előtt nősült, 3 gyermeke van: a legidősebb 17 éves, a legfiatalabb 1923 XII/31-e előtt született.

Szolgálati ideje: 1905 IX/15 től 1926 I/1-ig 20 év 3 hó 15 nap háborús évekből — 2 " 6 " — "

Összesen: 22 év 9 hó 15 nap

A törvény 38 § ának megfelelőleg egész fél évekre kikerekített szolgálati ideje — — — — 23 év.

A) 1925 XII/31 én élvezett illetményei:

a) helyi javadalma (1380/922 sz. kormányrendelet alapján értékelve)	—	—	—	2520 Kcs	—	f.
b) 1. fizetési-állami segély	—	—	—	400	"	—
2. családi pótlék	—	—	—	1200	"	—
3. háborússegély	—	—	—	1200	"	—
c) Rendkívüli drágasági segély						
1. az áll. tanító törzsfiz.-ig leendő kiegészítésül				5708	"	—
2. helyipótlék	—	—	—	2844	"	—
3. gyermekpótlék	—	—	—	3600	"	—
4. remuneráció (289/924 sz. törvény szerint)				568	"	80
				Összesen:	27055 Kcs	20 f.

Levonva a megfelelő 8%-os nyugdíjjárulékot 1008 " 48 "

Netto illetmény: 26046 Kcs 72 f.

B) A 104/926 sz. törv. alapján 1926 I/1-én megilleti:

1. törzsfizetés (7. fokozat)	—	—	19,800 Kcs	—	f.
2. működési pótlék (C csoport)	—	—	3,360	"	—
3. nevelési járulék (2 gyermek után)	—	—	3,000	"	—
4. gyermekpótlék (3-ik gyermek után)	—	—	900	"	—

Összesen: 27,060 Kcs — f.

Levonva a megfelelő 6% nyugdíjjárulékot: — 1,188 " — "

Netto illetmény: 25,872 Kcs — f.

Miután ezt a tanítót a 104/926. sz. törv. alapján megillető netto illetmény 172 Kcs 72 fillérrel kisebb, mint az a netto javadalom, amely 1925. XII/31-én megillette őt, a törv. 40. §-a alapján 12 vel osztható kerek összegben, a legközelebbi előlépésig, évi 180 Kcs kiegyenlítő személyi pótlék illeti meg. Fizetése 1926 I/1-től évi 27060 Kcs + 180 Kcs = 27240 Kcs lesz.

Legközelebb előlép 1927. I/1-én a 8. fokozatba.

Memorandumok. Egyesületünk vezetősége f. hó 8-án a Referátusnál két memorandumot adott át. Az egyik memorandumban államisegély utalását kérelmezte azon magyar tanítók részére, akik a nagy szünetidőben szlovák vidékre utaznak szlovák nyelvi ismereteik gyarapítása céljából, amelynek a szlovák nyelv tanításánál igen nagy fontossága van. E kérelem indokolását képezi az, hogy igen sok kartárs anyagi nehézségek miatt képtelen nyelvi tudását ily módon gyarapítani, másrészt, akik előteremtik is a szükséges összeget, azt családjuktól kénytelenek elvonni, mert a kettős háztartást a tanítói fizetés meg nem bírja.

A másik memorandumban a vezetőség azon kéréssel fordul a Referátushoz, hogy május hó folyamán egy szünnapot engedélyezzen a magyar iskoláknál, amelyet az iskolák iskolai ünnepélyek rendezésére használnának fel. A befolyt jövedelem a Tanítók Háza alapja javára fordíthatnák.

A magyar tanítóképző intézet, mint teljesen autentikus forrásból értesülünk, végre a jövő tanévben megnyílik. A szeptemberben megnyíló I. évfolyam minden valószínűség szerint a bratislavai cseh-szlovák állami tanítóképző épületében lesz elhelyezve, mint párhuzamos magyar évfolyam. Ezt az elhelyezést ideiglenesnek kell tartanunk, mert a szlovák tanítóképző amúgy is szűkében van helyiségeknek. A magyar intézetnek értesülésünk szerint nem lesz állandóan négy évfolyama. Minden második év-

Tanítóknak, állami tisztviselőknek 10%-os árengedmény

Weisz Kornél

dívatáruházaiban „a pill. négyhez.”

Nové-Zámky, a „Duga” bankkal szemben.

A legnagyobb választék női és férfi-, valódi angol szövetekben, selymekben, mosó és vászonárúk-

ban, szőnyeg és az összes máshoz tartozó cikkekben. Megrendelésre mintákat is küldök.

ben vesznek fel az I. (volyamba növendékeket, így egyik évben 1—3, a másik évben 2—4 évfolyama lesz. A magyar tanítóképző felállítására is Hodža Milán iskolaügyi miniszterünk uevéhez fog fűződni.

A volt hadifogoly tanítók ügye. Ezen régóta folyó s mindmáig elintézetlen sérelmes ügyben küldöttség járt a Referátusban. Tagjai voltak *Huber János*, *Tafferner Gyula* érdekelt kartársak és *Uherezky Géza* a vezetőségünk részéről. Az illetékes referens szerint a Referátus jogi álláspontja az, hogy a volt hadifogoly tanítók nem számíthatnak elmaradt illelményeik visszatérítésére. A Referátus vezetője *Dr. Maule Václav* a küldöttségnek azt jelentette ki, hogy a Referátus döntései következtében több felülbizetés van ez ügyben a legfelsőbb közigazgatási bíróság előtt Prágában, mely előreláthatólag ez ügyekben elvi jelentőségű döntést fog hozni. E döntéstől függ, hogy kilizettetnek-e az elmaradt illelmények vagy sem. Ajánlotta, hogy a döntés megtörténteig kérvényeik beadásával várjanak az érdekeltek. A referens pedig megígérte, hogy a már beadott kérvények ügyében a Referátus dönteni fog, hogy a Ref. határozata ellen esetleg felülbizetéssel lehessen élni. Felhívjuk azon kartársakat, akik a Referátus döntését ilyen ügyben már megfellebbezték a legf. közigazg. bírósághoz, hogy értesítsék erről *Tafferner Gyula* volt hadifogoly rk. tanító kartársat, *Szimő XV. z* Úgyszintén értesítsék aztán a legf. közig. bir. döntéséről is, mert ettől függ a többiek ügye is.

A főiskolát végzett polg. isk. kartársak sérelme ügyében, mint értesültünk, a 104/26. (tanítói) törvény végrehajtási utasítása keretében intézkedés történik és pedig olyképen, hogy tanulmányi idejük (3 illetőleg 4 év) a szolgálatba és előlépésbe beszámíttatik. Ezzel az intézkedéssel még mindig nem honoráltatik a magasabb tanulmány és képzettség, csupán a paritást állítja helyre a magyar és osztrák képesítésű polg. isk. kartársak között.

Az érdekelt polg. isk. kartársak örömmel veszik tudomásul Hodža Milán dr. miniszter és a kormány megértő jó akaratából származó intézkedést, amely — bár a jogos reménynek csak 50% át teszi valósággá — mégis megszünteti a legbánsóbb anomáliát, mely szerint eddig kisebb képesítésűek náluk magasabb fizetésben részesültek.

A kedvezményes vasuti arcképes igazolványok ügye. Mult számunkban értesítést hoztunk arra vonatkozólag, hogy a nem állami tanítók rövid úton kaphatnak az eddiginél hosszabb időtartamra 33% os kedvezményes vasuti igazolványokat.

Vezetőségünk — mivel az állomásfőnökségek ilyen rendeletéről nem tudnak — utána járt a dolognak a bratislavai vasuligazgatóságnál. Itt az illetékes referens ez ügyben azt a felvilágosítást adta, hogy ily értelmű tárgyalások folynak ugyan, de még érvényes hivatalos rendelkezés nem történt. Mindaddig, míg ez ki nem adatik, az eddigi alapon kaphatnak a nem állami tanítók egyszeri utazásra (3 útra) bármikor kedvezményes igazolványt, a nyári idényre pedig szintén az eddigi eljárás szerint arcképes igazolványt. Az eljárás módját lapunk múlt évi évfolyamának 11. száma közölte a 313 oldalon.

Különfélék.

Köztársasági elnökünk 77. születésnapját a szokott melegséggel ünnepelte meg a Köztársaság minden népe. Márc. 7 én összetalálkoztak a pártok, felekezetek, világnézetek a közös szertelben és megbecsülésben, mely spontán adódik mindnyájunk szívében a nagy, az egész ember: *Masaryk Tamás* iránt. Ez ünnepelésből méltóan vették ki részüket a magyar iskolák s a magyar tanítók, tanárok is.

Omnium pro pace.

Mint politikai hír, minden bizonnyal idejét multa már *Hodia Műlén* expozéja, de az a hatalmas tervezet, mely a képviselőház kultúrminisztériumában napfényre került, érdemes arra, hogy megálljunk mellette és a magunk szerény módján kitérjünk az egyes, minket különösen érdeklő pontokra.

Az expozé pedagógiai fejtegetéseivel keveset szölok hozzá, utóvégre ez egyéni felfogás dolga, mindenestre érdekes, hogy az iskolügyi miniszter az arany középutat tartja a legmegfelelőbbnek. Mint maga mondja: „Mérlegelni kell a középutat az individuum és a kollektivitás, vagyis egyrészt az egyéni szabadság, másrészt a rend és fegyelem között.”

Helyes. A mai viszonyok között, a mai napipolitika jellemének megfelelően ez a legbiztosabb út.

A tanítónak a közélethez való viszonyát fejtegetve a következőket mondja: „Szükséges a tanítónak, a közönségnek és a szülőknek együttműködése. Nem állíthatunk követeléseket a tanítósággal szemben, hogy elérjék azokat az eredményeket, amelyeket kívánunk tőlük, ha nem biztosítjuk számukra az iskola irányításában az együttes döntést... A tanítónak legalább is annyira szabadnak kell lennie, mint a többi polgárnak.”

Ezekon kívül törvényjavaslat készül a felekezeti tanítók nyugdíjügyében, a nem állami iskolák tanerőinek szolgálati illetményeire vonatkozólag, mikor

és az állam jogot vindikál magának arra, hogy a felekezeti iskolák feletti felügyelet nagyobb mértékben kiterjessze.

A népiskolák és polgári iskolák felügyelete is megváltozik, amellyel sok »visszásságot« elűntetnek.

A szolgálati pragmatika modern alapokra lesz fektetve, a tanítók függellen ezenátus előtt panaszkodhatnak s védekezhetnek, mert a tanítóknak biztosítani kell a polgári, személyi és erkölcsi szabadságot.

No, hála Istennek! Végre egy pont, ahol a tanítót is a polgáreberek közbe számítják. Mert, bajb, az atya, fiú és szentlélek nevében, de meg a nemes közizgatási bizottság nevében is hányszor mondtak ki itéletet a tanítóra anélkül, hogy jóformán azt is tudta volna, kinet, mikor és hol vételt?

A felügyelet kérdése és a szolgálati pragmatika a két javaslat, mely minket leginkább érdekel és örömmel tölt el

Nem ismerjük még csak e kérdések körvonalait s m, de valószínűleg arról lesz szó, hogy a nemzeti iskolák feletti felügyeletet kizárólag pedagógusok fogják gyakorolni. Megszűnik tehát a non plus ultra, hogy egy laikus adófizelő polgár föltett kalappal, égő szivarral a szájában lépjen be az iskolába, mint ez nemrégiben is megtörtént a hontú hegyek között.

Most aztán rajtunk a sor, hogy kellőképpen disztinválni tudjunk: ki a pedagógus és szakember és ki nem az. . . . Sok évvel ezelőtt történt. Az egyik felekezeti tanítóbarátom a fehér asztal mellett tüzes vilát inszenált: ki a szakember és ki nem az.

Végül kivágta a slábert:

— Az én papom mindenesetre tekintély. Tíz évig volt nevelő X gróféknál.

Csak hogy azt eltejtette hozzá tenni a jó ember, hogy grófocskákat és jámbor falusi gyerekeket nevelni majdnem homlokegyenest ellenkező valami. Meg hogy a grófocskák a reverenda tiszteletét magukkal hozták a világra, de a falusi gyerekek a »mesterben« csak az apjuknak alárendelt szolgát, legjobb esetben a »mumust« látták meg.

Ami meg a szolgálati pragmatikát illeti, ezzel európai nivóra emelkedik a tanítótság mert ha az európeér gondolkodású miniszter »biztosítani« akarja »a polgári, személyi és erkölcsi szabadságot« valószínűleg nem lehet ok a fegyelmi eljárásra, ha a tanító embernek és nem huzogatható bábnak fogja gondolni magát. (És, talán az sem lesz ok a fegyelmi eljárásra, hogy a tanító elengedi füle mellett a félkilenckor felszendülő »szakazértis« barangszót!)

Ha a kulturbizottságban megadott programmal valóra válik és a kormány polypkar-sokaságú frakciója ezt meg zavazza: úgy mindent megtettek a békéért, mindent megtettek, hogy ezt az országot a konszolidáció legbiztosabb útjára tereljék.

Talán-talán meg fog szünni a rettenetes különbség a tanító és tanító, iskola és iskola között s ha ezt éppen Hodza Milánnak sikerül elérnie, úgy övé lesz a tanítótság bizalma és szeretele.

Annyiszor hitgették, annyszor csalogattak, hogy az utolsó fény lobban fel szemünkben s ha ez is kialszik, jöbet a reform, a felvilágosodás és felvilágosodottság, a tanítóban kihült szívet fog találni.

Farkas István.

Van-e olyan magyar iskola, ahol nem anyanyelvén tanul a gyermek címen Péter Mihály gálászeci ref. lelkész úr válasza a M. T. cikkirójának Oye karlárának a Prágai M. Hirlap f. é. márc. 6-i számában. Péter Mihály e válaszában azt akarja bebizonyítani, hogy igenis van, erre példákat is hoz fel. Válaszát már csak udvariasságból sem hagyhaljuk szó nélkül, bár erre Oye

nem hatalmazott fel; de mivel *Oye* jelen lapszámunkban közölt válaszában Péter Mihály cikkéről nem emlékszik meg és mivel a szerkesztőség előtt is világos az egész ügy, e lap szerkesztője válaszol. Rövid az egész.

A magyar tannyelvű iskolákban minden tantárgyat magyar nyelven tanítanak (persze a szlovák nyelvet kivéve, amelynek tanításánál, ha eredményes akar lenni, lehetőleg mindent szlovákul kell mondani) Ez faktum. P. M. úr példája nem erre vonatkozik és *Oye* sem gondolt a felbozott esetekre. Nem vitatjuk, hogy a nyelvhatárokon vannak szlovák iskolák, amelyekbe magyar gyermekek is járnak; azt sem, hogy lehetnek nyelvi sérelmek ezen iskolák felállításán és a magyar iskola beszűntetése révén, de ezek nem tartoznak ide. Ennek talán mégsem a magyar tanítók az okai és a bajon — ha van — segíteni nem jogosultak. Ez már politikai kérdés, amelynek rendbehozatala éppen a magyar politikai pártok feladata.

Nem ismerjük közelebbről a példaképen felhozott esetet, de az a véleményünk, hogy ha a község színmagyar iskolájához ragaszkodott volna, akkor a tanügyi kormány nem állított volna fel szlovák iskolát. Mint a közlemény sorai között érthetővé válik, bizonyára a község lakossága szlovák iskolát kért. Erről azán igazán senki sem tehet, ha ez volt a kívánságuk. Ilyen szlovák iskolákban szokták átmenetül, amíg a gyermekek nem tudják jól a tanítási nyelvet, kiegészítő nyelvként a magyart is alkalmazni. De hogy kifejezetten és hivatalosan magyar tannyelvű iskolákban egyes tantárgyakat csehül vagy szlovákul tanítanának, vagy kellene tanítani, erről legjobb tudomásunk és tapasztalataink szerint nem tudunk. Szerk.

Jótekonycélú est Nagykaposon. Nagykapos és vidéke a járási tanítói énekkar és zenekar közreműködésével a Csl. vöröskereszt és a járási tanítói ének- és zenekar alapja javára táncmulatságot rendezett 1927. február 20-án este 8 órai kezdettel Nagykaposon.

Az ügyesen összeállított program a rendezőség hozzáértését és leleményességét dicséri.

Az estén a járási tanítószög ének- és zenekara is szerepelt, mely szép összhangzatos előadásával igen sok tapsot és a nagyszámu közönség teljes elismerését és dicséretét érdemelte ki.

A nagykaposi tanítói énekkar nyilvános szereplésével most másodszor brillirozott. Először Csappon febr. 2-án a Tanítók Háza javára rendezett előadáson. Ezen hangversenyről a napilapok is megemlékeztek és a nagykaposi tanítói dalárdáról dicséretileg nyilatkoztak.

A járási tanítói zenekar a magyar népdalegyveleg és »Miert« c. orsz. karokkal szintén fényes sikert aratott.

A járási tanítószög ezen szereplésével is behatárolta, hogy összetartással egy kis fáradsággal és áldozattal mindent meg lehet tenni. Természetes, ha minc a tanítószög között konkolyhintő, aki minden összetartást és minden a közrehasznos dolgot ellensúlyozva a saját egyéni javára kihasználja azt.

Az est sikerét nagyban emelték az ünnepély többi szereplői is.

A közönség, hogy némileg meghálálja az estély élvezetét, Mécs Lászlót a kiváló költőt és frót, aki a saját költeményeit szavalta el, babérkoszorúval tüntette ki.

Új református korálkönyvet rendezett sajtó alá Gáspár János rimaszécsi kartársunk, *Új énekek* c. alatt, mely az új énekeskönyv 32 teljesen új dallamát tartalmazza orgonára, vagy vegyes karra. Az egyes sorok könnyű,

dallamos közjületekkel vannak összekötve. A könyv — tekintettel az új énekeskönyv nemsokára kötelező használatára, — nélkülözhetetlen. *Előfizetési ára 25 Kcs.*, s Röder lipcsei, világbíró nyomda készíti igen izléses kivitelben. Mindazon ref. kartárs, aki még nem tette, sürgősen küldje be az előfizelési árat, esetleg előjegyzést Klein Géza könyvkereskedő a kiadóhoz Rimavská Sobota (Rimaszombatba Ž. XVIII.), hogy a templomi és iskolai célra egyaránt alkalmas könyv megjelenése biztosítva legyen.

Helyreigazítás. Kaptuk a következő levelet: Kedves Szerkesztő Úr! Egy rövidke hír a M. T. 4. számának 128. lapján: A csapi tankerület tanítószága a Tanítók Háza javára tárcmulatságot rendezett, szerepelt a királyhalmeci i. *tanítói énekkar* is. Több senki, semmi! Aki olvassa s a kelet-szlovenszkoí viszonyokat nem ismeri — élletli a helmeceket! Milyen nagyszerű fiúk! Ott már él és működik az az oly igen nehezen megalakítható *tanítói énekkar*! Hát ilyenek az emberek (Bodrogközön)! Most pedig az Uzhorodon megjelenő Hátárszéli Ujság fenti mulatságról közölt híreskjét iktatom ide — tanulságkéféen. »Február 2-án nagy erkölcsi és anyagi siker jegyében tartották meg a Királyhalmec környéki és *nagykaposi járást* tanítók mulatságukat. Este 8 órakor kezdődő műsor kiemelkedőbb pontjai a tanítói énekkarok által előadott magyar és szlovák énekszámok voltak, amelyek közül különösen a *nagykaposi dalárda* elsőrangú szereplése volt elragadóan frappáns stb.» — Tehát mi is élünk, dacára a bodrogközi tudósító nullifikálásának, sőt 10 tagu pompás zenekarunkkal s fenti énekkarunkkal f. hó 20-án a nagykaposi Mécs László estélyén is sikerrel szerepeltünk. Mindezeket csupán azért említem meg, hogy mint eddig, úgy ezután is megélünk mi a magunk emberiségéből is. A Bodrogköz belőlünk nem kér és mi vizont. Riváló üszletelettel: P. I.

Majálisa címen *Farkas István* ipolysági polg. iskolai kartársunk értékes könyvecskét adott ki. A könyv igen sok sikerfull költeményt és több 1—2 felvonásos gyermekszíndarabot tartalmaz, mind rendkívül alkalmas majális, tavaszi ünnepély (madarak és fák napja), évszázó ünnepélyek alkalmára. A darabok előadási joga 5 példány megvásárlásához és az író sajátkezű aláírásával ellátott engedélyhez van kötve. Kiadta Polgár Ignác könyvnyomdája Ipolyság. Megrendelhető egyenest a szerzőnél. A könyv ára a könyvdn fellüntetve nincsen. Melczen ajánljuk e könyvecskét kartársaink figyelmébe.

Nagyfalusi Antal az ismert gyermekdalköltő, aki *Gyermekdalok* és iskolai szavalatok címén a Tanítók Háza alapja javára a kartársak használatára sikerült könyvet adott ki (ára 10 Kcs, 50% a T. H. javára, megrendelhető a szerzőnél Nové Zámky, vagy lapunk kiadóhivatalánál), a következő kedves tavaszi hangulatú gyermekdalt küldte be lapunknak:

Gyermekdal.

Dallama: »Házunk előtt mennek el a huszárok« kezdetű népdal szerint.

Házunk előtt nyílnak már az akácfák:
Gyönyörű szép illatozó bokrétfák.
Kis méhecskék zúgnak-búgnak, vígan döngenek,
Virágyukból édes mézet gyűjtenek.

Tele van az egész falu illattal,
Akácfákon megzendül a madárdal,
Mit dalszolgat az a kedves éneklő madár?
Ördjetelek, megjött már a meleg nyár,

Jó gyermekek üdvözöljük a nyarat,
Hozott nekünk áldástosztó sugarat,
Áldástosztó sugarával kenyeret nevel,
S ékesíti virágoknak erivel.

Ezer közül legkedvesebb énnekem:
Búzavirág, mely a búzák közt terem;
Kék színével emlékeztet a magas mennyre,
S ki ott lakik: a jóságos Istenre.

Nagyfalusi Antal.

A Kultura könyvkiadó és könyvterjesztő vállalat felhívással és bő-
jájékoztatóval fordult a községek előljáróságaihoz a 430/1919 sz. törv. értelmé-
ben felállítandó községi könyvtárak ügyében. Megküldte egyben a hivatalos
könyvtárjegyzéket is, amely szerint a könyvtárak három csoportja állapítta-
tolt meg. A községek a szükség és anyagi erejük szerint választhatnak közülük.
Az első csoport 41 kötet, ára 1161 Kcs, a második 71 kötet 1710 Kcs, a harmad-
dik 119 kötet 2804 Kc. Rendelhető több csoport is egyszerre. A fizetési feltételek
igen előnyösek. Ugyancsak a Kultura cégnél rendelhető meg a községi könyv-
tárakhoz szükséges nyomtatványok és egyéb felszerelési cikkek (pl. könyvtárszek-
rények) is, valamint előfizethetők a cég útján magyar és szlovák napilapok. Mind-
ezeket azért adjuk tudtul kartársainknak, mert előreláthatólag a legtöbb községben
a tanítóra hárul a könyvtár megszervezésének feladata. Aki bővebb információt
prespektust igényel, forduljon egyenest a könyvtárak felállításával megbízott
Kultura Kiadóvállalathoz, Bratislava, Fűrdő-u. 5.

Szerkesztői üzenetek.

P. L. Mogyorós. Felszólalása helyén való, miért is teljes egészében
közöljük, mint helyreigazítás. Részletes értesítést nevezett előadásról nem kap-
tunk (febr. 2-i), csupán a meghívóra támaszkodhattunk. Kartárs úr közleményéből
meg a Szi. M. Tanügy referációjából is azt látjuk, hogy az elismerésben s a
siker kivívásában egyformán része van helmecl és a nagykaposi járás tanítóinak.
Díceéret és elismerés illeti meg mindkét járás énekkarát s a rendezőséget az
elért szép anyagi és erkölcsi sikerért MI a célt: A Tanítók Háza telő alá
kerülésének ügyét nézzük s eltekintünk még attól a figyelmességétől is, hogy
e szép és követendő példával szolgáló tanítói eseményről lapunkat, az egyesüle-
t hivatalos orgánumát, senkinek sem jutott eszébe értesíteni. P. S. Ágó. A kül-
deményt köszönjük. Közöljük, kérjük a folytatást Üdö. Többeknek. A 152/26. az.
törvényt (lex Dérer) a jövő számunkban hozzuk. E. I. Lóva. Minden valószínűség
szerint jön a jövő számban. E. Gy. Szadlco. Amint lehet, leközzöljük. Levél
megkaptuk. G. K. Vány Láncc. Az illető vezércikk ugyan világosan beszélt,
de szívesen adunk újabb felvilágosítást. Az állampolgárságot automatikusan —
amennyiben 2 év alatt döntés nem történik — azok szerzik meg, akik a 152.26.
sz. alkotmány törvény (Lex-Dérer—Szi. Iványi) alapján adtak be kérvényt állma-
polgárságuk érvényesítése iránt. Más kérvényekre ez nem vonatkozik. G. J.
Rimacsócs. Jövő számunkban hozzuk.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZEÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felölös szerkesztő : Banai Tóth Pál.

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
A bürokrácia	189
<i>Dr. Kenessey Kálmán:</i>	
A földrengés	191
<i>Pálinkás Sándor:</i>	
A számhalmaz kifejlődése (folyt.)	195
<i>Egyesületi élet</i>	202
<i>Különfélék</i>	206
<i>Törv. és rendeletek</i>	211
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. (Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
**TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Kjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeresek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN,**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banni Tóth Pál.**

A bürokrácia.

Zoch Sámuel püspök, a szlovenszkói agrárpárt magyar csoportjának egyik vezére, márc. 20-án Komáromban járt. Ez alkalommal, midőn hivatalos küldetése elvégzése után a tanítóság küldöttsége felkereste őt és érdeklődött a 104. törv. végrehajtása, az új törvény kiadatása és a főiskolát végzett polg. isk. kartársak sérelmének orvoslása felől, válaszában a késedelmesség okául a bürokráciát jellelte meg.

Ehhez a bürokráciához, a hosszadalmaskodó hivatalos eljárás, a paragrafusokon való időtrabló löprengés, a végenélküli aktahalmazás egyszavú kifejezéséhez, van nekünk is néhány szavunk.

Sajnos, mi is csak azt állapíthatjuk meg, hogy a bürokrácia az oka annak, hogy a 104. törvény még mindig nincs végrehajtva, holott a törvény innen-onnan egy esztendeje, hogy megjelent. Nem az intéző személyekben, hanem a rendszerben van a hiba. A végrehajtási utasítás hiánya pedig a megillető fizetések utalását teszi lehetetlenné. Amit az államiaknak utaltak s a nem államiaknak most utalni fognak, csak előlegek az 1926. jan. 1 -i állapothoz mérten, amikor az újabb változásokat, sőt a törvény kedvezményes kitételeit sem vették figyelembe. Így aztán majdnem mindenkinek van még követelni valója, amit csak a végrehajtási utasítás megjelenése után intézhetnek el. Hogy a megillető illetmény késedelmes kiutalása kamatokban is tetemes veszteséget jelent az érdekelt tanítóságnak, azt mondanunk is felesleges.

A főiskolát végzett polg. isk. kartársak a 104. törvény alapján a végrehajtási utasítástól várják 9

éves sérelmük orvoslását; hogy ezen idő alatt mily nagy anyagi hátrányt szenvedtek, elég arra rámutatnunk, hogy a tanítóképzől velük egyidőben végzett történelmi országbeli szaktanítók mögött 3—4 évvel vannak hátrább szolgálásban és így fizetésben

Egyszóval mindent visszatart, minden kibontakozást, fejlődést, megnyugvást meggáfol az osztrák uralmi rendszer kimulni nem képes hagyatéka: a bürokrácia.

Csodálatos az a szívósság, amellyel a multak rossz rendszerei bírnak. Amikor a régi, nekik életet adó kötelekek egytől-egyig mind el vannak már vágdalva, amikor minden régen kimult már, ami a mult rendszereiben jó volt, amikor a demokrácia a jót jobbal, a rosszal jóval igyekezett pótolni, a legrosszabb és legkárosabbal nem bír, az holta után is visszajár kísértetni. E kísértetek közül a legkellemetlenebb a bürokrácia, amely vaskalapot nyom az intézők fejébe.

Hogy ez így van, mutatja Zoch püspök-képviselőnek, a közélet és politika vezérférfiának nyilatkozata is. Ez az oka annak, hogy a törvények után nem jelenhetnek meg a végrehajtási utasítások azonnal, hanem csak hónapok múlva. Ez az oka annak, hogy a nem állami tanítóság fizetési és jogi helyzetének végleges rendezését célzó törvény is, amely I. év június végére volt időbelileg kontemplálva, egész biztosan nem lesz még törvény júniusban, de júliusban, augusztusban sem.

Pedig a bürokrácia és a demokrácia egymást kizáró fogalmak. A bürokrácia a sötét hivatali szobák poros-füstös aktatömegeit jelenti, a szabad levegő, a gyors cselekvés hiányát, míg a demokrácia, amelyben pedig benne élünk, a friss, új életet, a gyors elhatározást, szabad lendületet, a tiszta munkát, a jogot hozza magával. Akinek valami jogszerűleg jár, az azonnal jár minden felesleges akta, paragrafus nélkül.

Ettől a bürokráciától kell még megszabadítani és megtisztítani Köztársaságunk demokráciáját.

A földrengés.

Irta: dr. Kenessey Kálmán.

A Földrengés állandó életlüneménye Földünknek. A Földön az egyetlen építő erő a mélyfészktű földrengés, mely a Föld arcu-
latát kialakította s alakítja folytonosan. És hogy ez az erő állandóan működik, mutatja néhány itt felsorolt számadat: 1905 ben 4760 földrengést észleltek a különböző földrengési obszervatoriumok. Japánban 1416—1867 ig (tehát 451 év alatt) 2000 erősebb földrengést jegyeztek fel, amelyek közül 223 volt pusztító. *Kikuchi* szerint Japánban az évi átlag 1400, Tokióban 605, vagyis minden 1½ npra jut egy; *Mallet* szerint 1001—1850-ig évenként átlag 7—9 pusztító földrengés volt; *Fuchs* szerint 1865—1884 ig az északi féltekén 8 133 földrengés volt, ami évenként 428-at jelent. Egész kontinensekre kiható földrengések évi átlaga *Kövesligethy* szerint 25 *Eginités* az athéni obszervatorium igazgatója szerint 1893—1898 ig (tehát 5 év alati) 3187 (évi átlag 530), az 1899-
évbén pedig 567 földrengés volt. Az egész Földön az évi átlag — *Hoerness* szerint — 3830, azaz átlag minden két óra 20 perc-ben van földrengés. *Montessus de Billore* gr. szerinti 1905-ig a Földön ismeretes lett 156781 földrengés, amelyből az európai (vagy ahogyan ő helytelenül jelöli „mediterrán“) körre 83946 (53·54%); a pacifikus (csendes-óceáni körre) 64406 (41·08%) és sporadikusan előforduló helyekre 8429 (5·38%) földrengés esik.

Földrengés ott, keletkezik, ahol a földkéreg egyensúlya zavart. Minden egyensúly zavar a kéregben földrengést okoz.

Földünk szilárd kérgé közetrögökből összeállott mozaik. A Föld fokozatos kihűlése következtében a folyósan izzó anyag külső oldalán egyes részek lassan kikristályosodtak, megkeményedtek s az elsődleges, ősz kristályos közetek keletkeztek. Mikor kellőleg lehűlt a Föld, akkor a kikristályosodott részek összefüggő kéreggel fedték be az egész felületét. A megszilárdult rögök összefüggő kőpáncéllal borították be a Föld felületét. Ez a kőpáncél állandóan vastagodott és vastagszik a Föld lehűlésével és veszt melegéből, de aránylag még ma is vékonyabb, mint a tyúktojás mészhéja. A már megszilárdult kéreg nem hűlt tovább, de az alatta még izzásban levő Föld-belső igen. A Föld belseje gyorsabban húzódik össze a kihűlés következtében, mint a silikát tartalmú, salakszerű külső réteg, mert fém-ekből áll s ezeknek az összehúzódnási együtthatója jóval nagyobb. Ezért a megszilárdult kőpáncél összetöredezik, összeropederik, összegyűrődik, amint visszarogy a belső magra.

A Föld arculatának igen sok karakterisztikus vonása visszavezethető a szeizmikus vonalakra: parti-, tető-, völgy- (préexistált völgy), lépcsőzetes törés (kaskade) vonalak, amelyeknek hosszában a talajnak akár mély elbarázdálódása, akár felemelkedése történt. A földrengések természetes következményei a sziklatakaró töréseinek és eltolódásainak, a földgömb deformálódásának, annak a folyamatos, de nem egyenlő folyamatainak, amelynek segítségével átalakult és átalakul még most is a Földünk képe, a kontinensek és tengerek, a nagy hegyláncok és mély völgybarázdák (antiklinálisok és synklinálisok) változtatják elhelyeződéseiket, mélységeiket és magasságaikat. Igy pld. a Nagy-vagy Csendes (Pacifikus) óceán hatalmas medencéjét egy óriási hegyrendszer veszi körül, amely körülbelül 25 000 km. hosszú és amelyhez az Észak és Dél Amerika nyugati partvidékén végig húzódó *Kordillerák*, a Kelet Ázsiai partvidék hegyei és az Ausztráliai Alpok tartoznak. Ez a hegyrendszer a földkéreg összetört darabjainak össze- és feltorlódásából keletkezett. A Földészaki félgömbjén nyugatról keletre párhuzamosan a szélességi körökkel egy összegyűrődésből keletkezett lánc-hegység húzódik végig, amelynek hosszúsága nem sokkal kisebb, mint az előbbié. Afrika északi részén kezdődik (Atlasz hgys.) Európában folytatódik (Pyreneusok, Alpok, Kárpátok, Dinári hgys.), átmegy Ázsiába (Kaukázus, Pamyr, Himmalája, Kuen-lün) és folytatódik Közép-Amerikában s Antillák szigetcsoport neki köszöni létét. Ez az u. n. Eurázsiai hegyrendszer, melynek húzódási iránya a Pacificus hegyrendszerre merőleges. Az összes földrengések epicentriumi ennek a két hegyrendszer vidékének zónájába esnek, amint fentebb láttuk. Ez a két zóna pedig egybeesik a legutóbbi nagy geológiai eltolódások vidékével vagy pedig azokkal határosak. A tertiär (harmad idöszak) folyamán megindult nagy hegységképző (orogenetikus) folyamatok, amelyek megadták a térképek mai vonalait, még nem fejeződtek be és a földrengések, meg a vulkáni működések, a Föld mélyében végbemenő állandó belső zavaroknak a külső megnyilvánulásai.

A Föld, mint egész — egy nagy rugalmas testnek tekinthető, amely állandóan egy bizonyos, meghatározott egyensúlyi állapotra törekszik. Azonban sok minden erő ellene dolgozik ennek a törekvésnek: az anyagok folyamatos vándorlása, amelyeket a mozgó levegő (a szél) és a munkát végző víz (folyó víz, áramló tenger) mozgat tova az erózió bázisok felé: nagy síkságokra és tengeri (oceáni) medencékbe és amelyek mozgálhatóvá lesznek a fagy, a Nap inszolációja, a vegetáció, az állatok és emberi közre-

hatás és a kémiai folyamatok (mállás) hatására; a Föld tömegének ingadozása a forgás tengely körül, amely a szélesség változásokban nyilvánul meg (Sarkingadozás); a precessió és rotáció; a tenger és a szilárd kéreg (lithosphaera) árapálya, meg egyéb ismeretlen exogén és endogén okok nem erédik meg a Földnek, hogy rugalmas egyensúlyi helyzetét elérhesse. De a Föld tömege folytonos erőfeszítéseket tesz arra, hogy ezt elérje — és a Föld gömb majdnem tökéletes forgási ellipszoid (geoid) alakjának állandó volta bizonyítja, hogy rugalmasságának nyugalmi helyzetéhez közel van egy adott időmennyiségre, amit azonban a hűlés következtében előállott tömegzsugorodás megint meg fog zavarni. Az alakváltozások, feszültségek (húzó és nyomó feszültségi erők) a tektonikus (a szilárd kéreg szerkezeti) eltolódásaiban nyilvánulnak és a szediment rétegek gyűrődéseiben, ezeknek a gyűrődéseknek eltöredésében és a különböző köze rétegek elvelődésében, rátolódásában mutatkoznak, amint ezt a hegységek geológiai szerkezete szembevető módon elénk tárja. A hegységek tehát nem egyebek, mint a mélységben gyűrődött, elvelődött, egymásra torlódtott tömegek komplexuma, amelyeket egy orogenetikus vagy tektonikai folyamat felemelt s amelyeknek belső szerkezetét a másodlagos tünetények (folyóerőzók etc.) folyamán tanulmányozhatjuk.

Ismeretes dolog a fizikából, hogy egy törésig hajlított rugalmas test egész az eltörés pillanatáig rezgő mozgást nem végez, csupán a törés pillanatában lép a két rész rezgésbe, amely transverzális hullámzó mozgásban nyilvánul. De ugyanilyen rezgő mozgást, amely elasztikus hullámokat mutat, idézhetünk elő, ha két érdes lemezt egymásra csúsztatunk.*) Ennek következtében nyilvánvaló, hogy a földrengések elárulják nekünk a mélyebben fekvő rétegek töréseit vagy elmozdulásait (csuszamlásait), míg viszont a belső rétegggyűrődési folyamatok, amelyek a rétegek sokszoros gyűrődéseire nyomják jellegzetes bélyegeiket, érzékenyebb kihatással nem bírnak.

A Föld szilárd kérgének — amelyikről mondtuk, hogy közetrögők mozaikja — valamely része (rétege vagy közetkomplexuma) széltörrik, ha deformációja (a feszültségi erők fellépte következtében) elérte a törés határát.

Már most azt, hogy mikor, hogyan és hol következik ez be, nem tudjuk megmondani. A csaknem félszázadra visszamenő rendszeres szeizmologiai megfigyelések alapján ugyan egyes földren-

*) Kellő nyomás mellett a legsimább felületek is szerepelhetnek érdeslemezként.

gési területekre meg lehet jósolni egy-egy nagyobb földrengés bekövetkezését. Élénk emlékezetemben van *Cholnoky Jenő* professzornak egy jóslata. 1911 januárjában volt egy hatalmas földrengés Tus'end-ben. A szeizmogrammot feldolgozva, az adatokat megmutattam neki s nézegetve a Föld földrengési térképét, azt mondta: „most majd következik egy erdélyi, egy horvátszlavonországi vagy karsztvidéki és aztán egy délolaszországi földrengés.” Ezek a jóslatai nyolc héten belül bekövetkeztek. A kolozsvári szeizmografok 1911 márciusában jelezték a Vöröstorony környéki földrengést, reá néhány órára a Zügreb környéki földrengést és reá két hétre egy hevesebb dél-kalabriai földrengést (Dél Olaszország). Az 1923 szeptemberi japáni földrengést egy teljes esztendővel előbb megjósolta a *kobei* (Japán) obszervatorium igazgatója és jóslatát újságvezérekkel, irodákban publikálta egy embertársaiért aggódó tudós lelkiismeretességével. Figyelmeztette a hatóságokat az óvintézkedések megtételére, amelyben nem jelentéktelen szerepet játszott az a tanács is, hogy a gázvezető csöveket, villanyvezetékeket, amelyek megrongálódása tűzvészt idéz elő, mimódon lássák el automatikus biztosítókkal stb.

Nem hallgattak reá! Mert az embereket lefoglalta a politika: az Unio és Japán konfliktusa. A jóslat teljesült s nem a földrengés pusztított a legjobban, hanem a tűzvész, mert a gázömlést meggyújtotta a szétszakadó kábelek rövidzárlata. Erről a földrengésről fogalmat csak néhány statisztikai adat ad. A földrengés 50 000 km² területet ért pusztítón (csakne kétszer akkora terület, mint Albánia vagy Belgium), amely területen városok és falvak 70%-a elpusztult. Tokió 440 ezer házból 31 ezer a tűzvésznek esett áldozatul. Yokohama 71 ezer házból csak 100 maradt lakható. 300.000 ember halt meg Tokiónak 1922. okt. 1-én 2 304 000 lakósa volt, míg 1923. okt.-ben alig 1,250.000. Yokohama 431.000 lakósa a földrengés után 50.000-re apadt. Természetesen a visszatérő menekülők ismét felszökkenlik hamarosan a lakosok számát. 1923. szept. 1—6-ig 1029 földlökést észleltek; ebből 1-én és 2-án 356, 3-án 289, 4-én 173, 5-én 148 és 6-án 63 volt. — A néhány hét előtt lezajlott balkáni és japáni földrengéseket egy olasz szeizmológus jósolta meg előre. — A földrengés megjósolásának tudományos alapjait *Kövesligethy Radó*, budapesti professzor vetette meg, felállítva a „szeizmikus hyszterezis“: a földrengéskor fellépő rugalmas feszültségek kifáradásának elméletét, amely az utóregésekben nyilvánul meg. Az utóregések száma és időbeli eloszlása a deformáló feszültségi erők újra fellépésére és időbeli megjele-

mésének következtetésére igen jó, és utólag igazolt adatokat adnak.

A kéregelmozdulások magukban csak helyi (lokális) elváltozásokat hoznak létre és csak az elmozdulások helyén vehetjük észre. De minden kéreg elmozdulás (örés vagy csuszás) alkalmával egy nagy rugalmassági hullámrendszer keletkezik. Mint mikor a nyugodt vízű tó tükrébe követ dobunk és a vízben gyűrűző hullámrendszer keletkezik s az egész víztömeg rezgő mozgásba kezd, mert a lebukó kődarab — a fenékgig zuhanva alá — megmozgalja azt. Éppigy a közetörögők kimozdulása alkalmával megremeg a Föld és úgy a felszínén, mint a belsejében hullámok rendszerei keletkeznek, amelyek nagy területen, — évenként átlagosan 28-szor — az egész Föld kerekiségén hirt adnak a földrengés megtörténtéről. A hullámok legerősebbek természetesen a centrumban vagy ennek a Föld felszínére vetített pontjában: az epicentrumban, és minél távolabb vagyunk ezektől a pontoktól, annál gyengébbek lesznek a hullámok. (Általában a hullám amplitudója a távolság négyzetével fordítva arányos).

(Folyt. köv.)

A számhalmaz kifejlődése.

(Folytatás.)

Irta: *Pálinkás Sándor.*

7000 esztendő szellemi fejlődésén kell áttekintenünk, ha a matematika történetének eme speciális szakaszát össze akarjuk foglalni s fejlődésfázisait az emberi lelket általánosan jellemző vonásai alapján paedagógiaiilag értékesíteni kívánjuk.

Ne értsenek félre! Nem a primitív néplélek és a gyermek szellemi képessége között vonok párhuzamot, mert az igen felületes megítélésre vallana. Hiszen az a primitívnek minősített emberiség, amely kultúrtörténetét írott emlékekkel öröklättette meg, a kultúra igen magas fokán állott, lelki világa káprázatosan gazdag, kultúrája hatalmas, mitológiája csodálatos, jogérzéke erősen fejlett, alkotásai bámulatosak, szellemi és fizikai képessége szinte satáni volt. S ezeket az erőket oly bőséges özönnel sugározta ki magából, hogy évezredek és egy sereg világhatalmat alapítóit nép élt belőle és általa.

Mondom tehát, nem a gyermeklélek és ezen korai történet néplelke, hanem azok a mainál kezdelegesebb, s így a gyermek által könnyebben apperceptálható megnyilatkozásai ez elvont szellemi fogalmaknak, s az a fokozatos átmenet, míg a mai absztrakt

okig eljutottunk, ezek igenis alkalmasak a módszeres értékesítésre.

A gyermek lelkét én nem „tabula rásá“-nak tartom. Alkalmasabb hasonlat rá a talaj. A kőpződő termőtalajon is eleinte az alacsonyabb szervezetű zúzmók, mohok, majd az általuk kikészített talajban a mindig magabb rendű szervezetek is tenyészhetnek. Azok a primitív alalú fogalomjegyek, absztrakt kifejezés módok, egyszerű formák, ilyen halálraszánt értékek, melyeken a magasabbrendűek könnyebben felléphetnek, kiképződhetnek, hogy azután maguk is ágyat vessenek az utánuk jövőknek. Elporladt, felbontott szervezetüket azonban az a magasabb alakulat mindig felszívja, így nemcsak azon, hanem abból épül fel. S ha a tudományok közül egyre rem, a matematikára minden ízében alkalmazható eme hasonlat. Éppen ezért a történeti fejlődés utasításait a számtantanítás módszere nem nélkülözheti.

A számhalmaz. A világoceán ősködéből egy nép vándorolt a Tigris és Eufrates folyók közé. E nép volt a sumyr nép. Az emberiség története őt tartja az első kultúrnépnek. Vérével, harci készségével megszerzi ezt az ősi medencét, amely talán a földkerekség legtermékenyebb vidéke volt. Letelepdedvén, lelki és testi erőinek egyesítésével versenyre kél a buja ősvégelációval, paradicsomkertté varázsolja a zamatos fűvek nagy pusztáit. A sívó homokot csatornák ásásával ártalmatlanná teszi, az esős évszak özvizes áradásait a tenger felé irányítja, sodró árjukat zsilipek közé szorítja. A sík mezőket parcella pásztákra osztja s a birtok magánjog bevezetésével telekkönyvezi. Agyagból gyúrt, napégette téglából égis érő bábeltornyokat épít, palotákat, megváthatatlan erősségű városokat alapít. Majd hódít és világbirodalmat létesít. S mindezek fölő az emberi lélek csodákat termő szent földjéből a viláig végezelőig kiható vallást, tudományt és művészetet állít.

Az ásatások által felszínre hozott kultúremlékek előt mélyseges bámulattal áll meg a kutató, hogy azután mohó kíváncsisággal vessa magát a megoldás, feltárás, ismeret nyugalmat rálő, lázás tevékenységébe.

A legértékesebb és mennyiségre nézve is a legtöbb anyagot a nipuri Bel-templomban találták, amelyet Sargon király könyvtárának mondanak. Leghíresebb műveinek egyike, az u. n. Hammurabi kódex, J. Oppert megállapításai szerint Sargon király előtti időkből való volna. Alapjában jogi műnek tekintik, azonban igen sok pontos csillagászati, mértani, matematikai, kalaszeri feljegyzést is, továbbá az időszámítás vagyis naptár keretébe vágó és vallásos vonatkozású leírásokat is tartalmaz.

Speciálisan a mi célunkat támogatják a Hilprecht szöveg matematikai táblázatai. Ezeknek eredeti alakú feljegyzéseiből szűrjük le azokat a megállapításokat, amelyek dolgozatunk célját szolgálják, s magát a dolgozat létjogosultságát megadják. (Természetesen a későbbi tört. adatokat is beleírva.)

A sumír Chaldea a 60 as számrendszer hazája. De emellett decimalis és decimoduodecimalis számsoralkotás is honos lett a sémi keveredés folyamán.

A tudományos matematika és a csillagászat azonban következetesen megmaradt a 60 as számsor mellett. Így a 60-as rendszer tudományos rendszernek tekinthető. Nyugvópontja a $60 = 60$, $600 = 6 \cdot 60$, $60^2 = 3600 = 3 \cdot 60$.

A rendszer alapszámái az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 15, 20 és 30. Könnyen megállapítható, hogy mindezek a számok a 60 tényezői, még pedig egészszámúak.

Alapszámnak tekintették a 7-et is. A hold egy-egy változata 7—7 napig tart. Mindazonáltal az ókorban 7 napos és 5 napos hetek váltakoztak. A csillagászati vonatkozás elvitathatlan jellegét viseli magán a 12 ós is, mely a 12 állatközi jegy száma. A nap az éybeosztás alapján ugyancsak 12 kasszidra, azaz kettős órára, a 12 kasszid 5 kettős percre osztatott fel. ($5 \times 12 = 60$. A percek meglehetősen hosszúak voltak). Az órabeosztás mai 60 perces, 60 másodperces rendszere innen vezehető le, de új keletű.

A számirás mezopotámiai szokás szerint jobbról balra történt. Jobbról első helyen tehát, nint ma is, az egyesek, balra haladva a tizedesek, századok következtek stb. Noha a számok kimondásában sok nyelv ma megfordítja az irányt, a helyiértékes számirás mégis ezt a formát tartotta meg. Pl. a magyar nyelv megfordítja: nem azt mondja egyen tíz, hanem tizen az egy, vagyis tizenegy. A szlovák nyelv használja az egyenes és fordított irányú számkiejtést: egyaránt: jeden a dvadsať vagy dvadsať jeden stb. A német nyelv százig egyenes vagyis a pozíciós számirást követi a kiejtésben: ein und zwanzig stb. A száznál nagyobb számok kimondásában a legtöbb nyelv átöri az írás logikáját a kiejtése sajátos módjával.

Az indiai posíciós számirás őst ebből az írásmódban véljük felismerni. Természetesen ehhez a posíciós számirás legfőbb sajátossága, a zéró használata fog még kapcsolódni.

A számhalmaz következetes, egyirányú, mondhatjuk lineáris, fölfelé törekvő kiépítése jóval a chaldeiak számirásában kifejezésére. Egységalapról elindulva a tizedesek, századok, ezresek stb. régiói felé emelkedik. Szemléletes elképzelése és fogalomvetülete a nő-

vekvő halmaznak. Ez a szemléletes soralkotás azonban csak 199 ig tart. Úgy látszik az eddig terjedő számsor teljesen kielégítette a populáris szükségletet. A további szám tudás már a tudományos képzettség kívánalma volt.

Ismételjük, hogy a számírás és számolvasás jobbról balra történt, amit az alábbi példák szemléltetnek:

$$\begin{aligned} \vee &= 1, \quad \vee\vee\vee\vee\vee = 5, \quad < = 10, \quad <<< = 30, \\ \vee> &= 100, \quad \vee\vee\vee\vee> = 400, \quad \vee><<<\vee\vee\vee = 133, \end{aligned}$$

Az ezreseknek jele ill. jegye $<\vee<$

A felsorolt példák általában a sum-yr- babylon származásra vonatkoznak, s tudjuk, hogy az nem kizárólag 60-as rendszerű.

A 60-as rendszer tudományos következetesség jellemzi, továbbá soralkotás módjában is eltér némi eg a népies rendszerétől.

A 60-as rendszer nyugvóponja a 60 és úgy szerepelt mint ma a 100. $10^3 = 60 + 4 \times 10 = 100$; $30^3 = 7 \times 60^2 + 30 \times 60^2 = 25.200 + 1800 = 27.000$.

Az egyszeregyet tehát mindig ki kellett, egy-egy megfelelő összeg hozzáadásával, toldani. A sexagesimalis rendszer sorképzése ezért a következő általános formulával adható vissza; $m \times 60 + n$. Az m és n egész számok.

Kitűnik tehát, hogy a számsoralkotás multiplikatív és additív rendszer kombinációja.

A Hilprecht táblákon látható számok méginkább megerősítik a formula helyességét. (Az egyenlőségeket mi szűrtük közbe, hogy az összefüggés szembetűnőbb legyen)

$$\vee \lllll < = \vee\vee < = 1 \times 60 + 7 \times 10 = 2 \times 60 + 10 = 130.$$

$$\vee \llllll = \vee\vee << = 1 \times 60 + 8 \times 10 = 2 \times 60 + 20 = 140.$$

$$\vee \llllll < = \vee\vee <<< = 1 \times 60 + 9 \times 10 = 2 \times 60 + 30 = 150.$$

$$\vee \lllllll = \vee\vee <<< < = 1 \times 60 + 10 \times 10 = 2 \times 60 + 40 = 160.$$

$$\vee \llllllll < = \vee\vee \llll < = 1 \times 60 + 11 \times 10 = 2 \times 60 + 50 = 170.$$

A $m \times 60 + n$ formulától metodikailag fontosabb mozzanatok is kiolvashatók az idézett számírásból. Kiolvasható az egységjeleknek jeggyé fuzionálása. 10-ig nincs számjegyük, mert a számot nem alaki érték, bizonyos jegy, ill. meghatározott számot meghatározott jegy képvisel, hanem a számosság elemei, pl. $\vee\vee\vee\vee = 4$.

De már a 10-es, ha nem is alaki, mert hiszen ék jelenti a tízet is, az ék leírásformájánál fogva (nem álló löbbé, hanem

csúcsal balra néző, fekvő ék) egyellen jellel íz egyest jelöl. Ez sajátság már a számjegy jellemzője. Azt mondtuk előbb u. is, hogy a számjegy olyan mennyiséget jelentő grafikus forma, amelyben a mennyiséget kitevő egyesek szemléletileg nem ismerhetők fel.

Kiolvasható továbbá, hogy a monoton, azonos jelektől, ill. jegyeiktől szabadulni iparkodtak. A monoton jegyek sokasága nehezen appercipiálható, fárasztó, elhibázásokra igen alkalmas, az áttekinthető szemléletet megnehezíti. A Hilprecht tábla idézett része éppen ilyen egyszerűsítéseket tartalmaz. A monotonia csökkentésével a hibaforrás szűkítését célozták.

A második oszlopban levő számalakok világosan ábrázolják és visszatükrözik azokat a fogásokat, melyekkel az egyszerűsítésre törekedtek. Amint 6 tízes jelentkezett, azt a hatvan jegyével jelelték. A felmaradó 10 esetet azután az előbbinél könnyebben áttekinthető módon csoportosították. Míg az első oszlopban 6 tízes is van egy sorban, a második oszlopban már csak 3-at tartanak meg, a negyediket már a második sorba írják.

Gondoljunk csak egyik másik golyós számológépünkre, pálcika, gomb, golyó stb. szemléltető eszközeinkre.

Amit a gyermekpsychologia, pszichofizika ma igyekszik megállapítani, azt a történet évezredekkel ezelőtt kiforrotta már. Sőt majd látni fogjuk, el is ismételle néhányszor.

Nagyon megnyugtató és a megismerést, sőt a megismerés lehetőségét tagadók ellen hathatós érvet nyújt, hogy a nevezett lélektani vizsgálódások és történelem azonos eredményt adnak. Ez pedig sehogysem írható a tagadók javára.

A számhalmaz pozitív valós értékei közé tartoznak a pozitív törtek. Ezek kifejezésében is kézzelfoghatóan kifejezésre jut a 60 as rendszer: pl.

$$\frac{30 \times 60^2}{28 \times 60^3 + 7 \times 60^2 + 30} = \frac{30 \times 2 \times 60}{28 \times 2 \times 60 + 7 \times 2 + 1} = \frac{16}{15}.$$

Egyszerűbb formában fogjuk megtalálni az egyptomiaknál, s ezért megjegyzéseinket ott tesszük meg.

A műveletjelek közül használták az összeadás, kivonás, szorzás és osztás jeleit. Tartalmaznak még a kiárott agyagtáblák négyzet-köbszámokat és gyökmennyiségeket is, ami ezen műveletjelek ismeretét is feltételezhetővé teszi.

A 60 as rendszerű matematika, mint a csillagászat szolgálóleánya, a Babylon vallásrendszerbe is beleiktatódik s megéri a szentté avatását. Ilyen formában kifejezője lesz annak a legnagyobb számnak, ameddig kora fölemelkedni képes volt. Érdekes

párhuzam állítható fel e között a szám közötti, amely az akkori absztrakt matematikai megismerés véges határát jelöli, a mai végtelenig nyújtható számhalmaz és jelölése során, Chaldea elvont kifejezőképessége és a mai fizikai, kísérleti megismerés között, amit a fényrezgés és villamoshullám terjedéssébség véges. (300.000 km. másodpercenként), abszolút, tehát eddig felülmulhatatlan nagyságu, mozgássebességet ad meg.

Ha a fénysebességnél nagyobb csakugyan nincsen, akkor a fizikai véges és lelki végtelen világ classikus példái állanak a két adatban előttünk.

Azonban vessünk egy pillantást a sumyr-babylon vallásos felfogás és a mennyiségudomány kapcsolódására. Az astrál-mythologiai világnézetben jut ez kifejezésre. Lényege az astronomia, s az astronomiának az emberre vonatkoztatott része: az astrológia. A sumyr-babylon vallásban olyan előkelő helyet foglal el az istenakarat megludakolása, hogy e nélkül semmifele jelentősebb vállalkozás el nem kezdődhetett. Az egyesek, a közügyek-, a hadjáratok vezetői mindannyian megkérdeztették a csillagok véleményét, siker, vagy balsiker fogja-e követni tetteiket. A papságnak egy külön és jól kiképezett kasztja foglalkozott a csillagászáttal s a csillagjóslással.

Winkler és iskolája az ásatások idevonatkozó cserepeiből egészen újra megkonstruálja ezt a vallásfelfogást és kissé megifjítja, világnézeté szélesíti ki. De amidőn ezt teszik, rendszeresen kidolgozott, tökéletes formát adnak reá és ilyen alakú megjelenését oly korai időkre terjesztik ki, hogy ellentmondásba jutnak az azonkor tudományos állásával.

T. i. a rendszer nehézsége a napéjgyenyitősegi pontok eltolódásának: *precessió* nak korai felismertetése. A Winklerék által megszerkesztett felfogás későbbi keletű, azonban visszamenőleg is alkalmaztatott, épp úgy, mint a Gergely-féle naptárjavítás betoldásával mi is átszámítottuk visszamenőleg a történeti eseményeket.

Az astrál-mythologiai világnézet főlana: *a harmónia*. Amilyen hibátlan összefüggés tapasztalható a csillagvilág makrokosmosában, épp oly okviszonyok törvénye áll fenn a mikrokosmosra, vagyis az ember földi világára nézve is. A makrokosmos jelenségei túlkörképei az embervilág mikrokosmosának. Innen a csillagjóslás lehelősege. Ismerve az ég tüneményeit, a csillagzatok konstellációit az összefüggés befolyással van az ember életére, dolgaira, vállalkozásaira stb.

Babylonból a Görögországba átszállított alakját Pytagorás és:

a pytagoreusok tanaiban kontinensünkön is köszönthetjük e tanak. A részletesebb ismertetéseket is fölük nyerjük reá vonatkozólag.

A számok szent voltát erősítgetik azzal, hogy a szám éppen úgy, mint az anyagi világ és szellemi világ tüneményei, az istenhatás következményei. Az istenerő működik a számban is. A matematika az égen kijelentett tudomány, stb.

Az ókori tudósítók közé tartozik Berossus és Plátó is.

Ujabb adatokat a nippuri math táblák szolgáltatnak. Ezek a táblák kommentálás nélkül sorolják fel az astrál-mythológiát világfelfogás korszakát, számszerűleg is kifejezni, sőt magyarázni akarván tartamukat.

A világteremtés korszakát 12,960 000 szám jelöli, mely *šar-gal šumu-tag* vagyis az *érintetlen nagy šar* névvel jelöltetik.

Maga a szám nem egyéb, mint a $60^4 = 3600^2$. Tehát a 60-as rendszer legmagasabb tagja, a fentebb már megnevezetlenül említett, chaldeai számhalmaz utolsó tagja.

Plátó „Respublicá“-jában erre a számrá nézve a következő ismertetést nyújtja: „Az isteni teremtés periódusát egy végső szám foglalja magába, az emberi periódust (a teresség ideje értendő alatta) ellenben olyan szám amely az első szám (az egység után), amelyben sokszorozások és a három méretet (hossz, szélesség, magasság) és némely egyenlő, meg nem egyenlő, növekvő és fogyó számok négy határát kifejező számok vannak, olyan számok, amelyek mind racionális és határos dolgokat jelölnek, (e számok $3^3 = 27 + 4^3 = 64 + 5^3 = 27 + 64 + 125 = 216$). Ez a 7 hónapos teresség ideje. Ezek közül kettő (4 és 3) szorozva 5-tel, egyező számot ad; a) ha önmagával háromszor megszorozzuk (vagyis 3-dik hatványra emeljük), tehát $4 \times 3 \times 5 = 60 \times 60 \times 60 \times 60 = 60^3 \times 60 = 12,960,000$; b) előállítható még úgy is: egyenlő az egyenlővel és még 100-zal szorozva $= 6 \times 6 \times 100 = 3600$, $3600^2 = 12,960 000$.“

A szent szám előállítására használnak még más utakat is, egyik önkényesebb, mint a másik. A profétai iratokban arany serlegnek apostrofált Chaldea, úgylátszik tényleg jól értett a nar kotizáló szerek készítéséhez és nemcsak az élvezethajhász tömeget tette mámorossá gyöngyöző borával, hanem itt olt a józan matematikát is elkábította, legikájától megfosztva, csúrt-csavart okoskodások, babona tenyésztő zűg utak élvezetveszélyes labirintusai közé vezette.

Ide csalogatta még a legkiválóbb koponyákat is, mint Plátót is, aki a fentebbi okoskodáshoz hozzáfűzi: „Ez az egész szám egy

geometriai szám, a jobb és rosszabb szülelések ura és valahányszor a mi előljáróink ennek nemtudása folytán létrehoznak idő- és alkalomellenes házasságokat, a házasság sarjait nem fogja kísélni szerencse.“

Ma is kísért még a „valódi kaldeai és egyiptomi álmoskönyv“, de már igen messze a matematika tudomány ezekre menő könyvhalmozaitól, a Sobri Jóska, Patkó Bandi, Rózsa Sándor tetu társaságában, vásáros bódék választékos egyvelegében, ahol mindent a legolcsóbban lehet kapni.

A történelem tehát nemcsak fejlődését, hanem tisztulási folyamatát is bölcs kezekkel intézi.

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés u ólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 júli. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erköcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére.

Elnökség.

Meghívó. A Bratislava III. tanf. körzet magyar tanítói köre *április hó 7-én d. e. 9 órakor Bratislavában* a szénatéri iskola tornatermében iendes évi és tisztújító közgyűlést tart, melyre a körzet tagjait meghívom. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Bucsuzás. Tartja Németh István somorjai kartárs. 3. Ünneplés. Tartja Tatos Lajos magyarbéli kartárs. 4. mult gyűlés jegyzőkönyvének f:olvasása. 5. Pénztáros jelentése. 6. A jelölt bizottság kinevezése. 7. Felolvasás. „Mikor lesz a családi nevelés az iskolai nevelés alapja“. Tartja Tyúkoss Béla szönyogdii kartárs. 8. Indítványok. 9. A választás megejtése. A gyűlésen való megjelenés elmulasztás hitatlan kötelesség. Az elmaradás csak nyomatékos okból történhetik és igazolandó. Az indítványok 3 nappal a közgyűlés előtt az elnöknel bejelentendők. Nagylég, 1927. évi március hó 21.

Nagy Antal elnök.

Választmányi gyűlés. Az ógyallai járásköri tanító egyesület választmánya f. hó 10 én Perbetén gyűlést tartott. A gyűlésen a választmány tagjai, 1 kivételével, ki magát kimentette, teljes

számban megjelentek. Kőrös Imre j. elnök előterjeszti, hogy a múlt év őszén a közgyűlés tudvalevőleg Udvardra lett kitűzve, de azt a járási főnök az akkor ott uralkodó tifusz járvány miatt bevitotta. Azután mire a járvány megszűnt, az idő hidegre fordult, így az őszi elmaradt közgyűlés helyett tavasszal fogjuk megtartani közgyűlésünket. Azután a választmány megállapította a közgyűlés tárgysorozatát és idejét folyó év május 11-ére tette s helyéül Udvardot jelölte meg. A választmány ezen közgyűlésre a következő pályatételt tűzte ki. „A vallás és szociálizmus.” A legjobb pályamű 100 Ké jutalomban részesül. Csak ógyallai járás körbe tartozó tanítók pályázhatnak Pályázati határidő ápr. 30. A pályaművek jeligés levéllel ellátva Kőrös Imre j. elnökhöz küldendők Komárom-szentpéterre. A mű a „Magyar Tanító”-ban közölni fog. Kelt Komáromszenpéter 1927. márc. 11.

Gásparik Ignác tanfelügyelő bucsúja a galántai tankerülettől. A Galánta—Vágsellyei tankerület tanítósa ga bucsuzó tanfelügyelője tiszteletére estélyt rendezett február 16 án Galántán. A Kolisch-féle vendéglő két hatalmas terme szűknek bizonyult a kb. 300 tanító és vendég részére. A bucsúvacsora este 9 órakor kezdődött a jelenlevők ünnepi hangulafában, mely az együttlét örömeiből, de a közös munkálkodásban a tisztelet és szeretet birtokosává lett tanfelügyelőtől való válás borújából olvadt össze. A kerület szlovák és magyar tanítói osztailan szeretetük bizonyosságát mutatták ki, amidőn összegyűltek, hogy bucsuzól kezet fogjanak azzal, aki élethivatásuk útján vezetőjük, iránymutatójuk, támogatójuk volt. A beszédekre (a szlovák kartársak részéről: Uhrin Dzsd, magyarok: Jónás Ferenc, Kovács Alajos; Hyz 1 Guisztáv járási főnök; dr. Folkman István közjegyző a Szlov. Liga részéről) Gásparik tanfelügyelő hosszabb beszéddel válaszolt, amelyben megköszönte az 5 éves galántai működése idején tapasztalt bizalmat s a támogatást, amely megkönnyítette a galántai tankerület megszervezését. A tanítósa a beszéd után meleg ovációban részesítette a bucsuzó tanfelügyelőt. Vacsora után pedig együtt táncolt és dalolt magyar, szlovák nép, ahogy azt Gásparik tanfelügyelő óhajlotta.

Küldöttség. A Köztársasági magyar agrárpárt márc. 20-án Komáromban népgyűlést tartott, amelyen az agrárpárt több képviselője és szenátora is megjelent. Beszédet mondottak az összegyűlt választóknak Zoch Sámuel ev. püspök, nemzetgyűlési képviselő és Volly Elemér tanfelügyelő szenátor. Bár Egyesületünk hivatalosan az idő rövidsége miatt nem intézkedhetett, a komáromi

tanítóságból alakult adhoc küldöttség lapunk szerkesztőjével élén megragadta a kedvező alkalmat és felkereste Zoch Sámuel püspök — képviselőt és üdvözölte őt, mint akinek tevékeny része volt abban, hogy a 104. törv. rendelkezései a szlovenszkói nem állami tanítóságra is kiterjesztettek. Egyben a 104. törv. végrehajtási-utasítása kiadatásának sürgetésére és a főiskolát végzett polg. isk. kartársak sérelmének orvoslása tekintetében való közbenjárásra kérte meg a püspököt, Zoch püspök válaszában megköszönte az üdvözlést, a tanítóságot jóindulatáról és segítségre való készségéről biztosította. A késedelem oka — úgymond — mindenben, így az 104. törv. utasítása következtében készülő új — a nem állami tanítóság fizetési és jogi viszonyaira vonatkozó — törvény meghozatala tekintetében is, a bürokrácia. A főiskolát végzett polg. isk. kartársak sérelmének reparációjára vonatkozólag megnyugtatta a küldöttséget, a sérelmek orvosoltatni fognak. Erre külön választ fog adni.

Az új fizetés utalás A XV. és XX. nagymegyei főtanfelügyelőségeken a 104 sz. törvény szerinti beosztások április hónapban várhatók. A késedelem oka az, hogy az eddigi segélyt a likvidatúra, a 104. sz. törvény szerinti járandóságot pedig a nagymegyei főtanfelügyelőségek adminisztratúrája ezámfejtí. Az utóbbi teljesen kész, csak a likvidatúra nem fogható még hozzá a munkához, mivel a múlt évi zárószámadásokon dolgozik. Április hónapban azonban teljes lendülettel nekikezd a számfejtő munkának, úgy hogy május hó elejére a tanítók már megkapják az utánfizetéseket. Még bizonytalan, vajjon a többletet a rendes havi fizetéssel, vagy az első utánfizetést külön utalvánnyal fogják-e folyósítani.

Az új nyugdíjak utalása rendben folyik tovább a 104 sz. törv. rendelkezései értelmében az államiakéval egyenlő mértékben. A Szlov. Magyar Tanügyben már közölt kartársaknál kívül újjban Bugár Bálint Balogújfalusi tanítót nyugdíjazták 1926 júl. 1-től visszamenőleg.

Választások a járási gyógyalap bizottságokba. A bizottságok választása március 15 én mindenütt rendben megtörtént. A komárnói járásban a tanítóság részéről megválasztottak: rendes taggá: *Vizdvry Vilmos Cs.* Aranyos, póttagokká: *Markovič Ede* és *Somogyi István* Komárno. A nagykaposi járásban rendes taggá: *Szűcs János* Nagykapos, póttagokká: *Papp Lajos* és *Hadhzy György* Nagykapos. Egyéb járásokból értesítés még nem érkezett.

Elnökünk balesete Szerencsés kimenetelű baleset ére Kovács Alajos Kp. elnökünket március 13-án. Az elnök Negyedről kocsin indult Alsószelibe, az ottani helyi Közművelődési Egyesület meghívása folytán előadását megtartani de már az indulásnál kocsiját elragadják a lovak, s vágatva vitték a Vág felé. A kocsit felborult, de elnökünket kisebb ütődésen kívül komolyabb baj nem érte. Mindössze a kocsit törött össze. — Mi pedig hálafohásznkat küldjük a jó Istenhez, hogy szeretett Elnökünket megszabadította a szerencsétlenségből.

Állampolgárság adományozása. Örömmel vettük a hírt, hogy *Dr. Kenessey Kálmán* az ógyallai csillagászati és meteorológiai obszervatórium tudós tanára, egyesületünk tagja, lapunknak kiváló munkatársa a csehszlovák állampolgárságot megkapta. Gratulálunk.

A régi nyugdíjasok ügye. Az érdekelt nyugdíjas kartársak megnyugtatóására a központi elnökség értesíti a tanítóságot, hogy az 1926. január 1-e előtt nyugdíjazott tanítók sérelmének feltárásával, az egyenlő elbánás elnyerése érdekében Országos Egyesületünk vezetősége dr. Hodzsi Milán miniszter úrhoz memorandumot terjesztett fel.

Váry László Ismét gyász hírt hozott a posta. *Váry László*, a rozsnyói volt községi, majd állami elemi iskola tanítója, nyugalmazott főgimn. tornatanár, a tanonciskola volt tanítója és igazgatója több havi betegség után életének 67. ik évében, márc. 8-án meghalt. Temetése 10-én, a város és környék nagy részvéte mellett ment végbe. A helyb. reform. templomból temették, amely bizony szüknek bizonyult a közelről és távolról v. g. tisztességre összesereglett közönség és tanulóifjúság befogadására. A templomi gyászszertartás után a virággal borított koporsót a város aprajánagyja kísérte utolsó útjára. A sírnál volt tanítványa Baranyi Lajos, berzétei lelkész, majd Grack Lajos áll. gimn. tanár bucsúolt a halottól, végül pedig Schmögnér János áll. el. és tanoncisk. igazgató a tanítóegyesület, tan- és tűzoltótestület nevében mondott megható búcsúbeszédet. A városi dalárda hangjai után késő este lett, mikor a nagy tömeg oszladozni kezdett, ott hagyva pihenni a rozsnyói társadalom egyik kimagasló alakját, a gömör-nógrádi tanítóegyesület disztagját. Ádás poraira!

Marczell Borbála a dunaszerdahelyi r. k. iskolának 30. éven át volt tanítónője folyó évi március h. 8-án hirtelen e' huny'. B: nne a csallóközi magyar tanítóság

egyik díszét veszítette el, ki pontosság, lelkiismeretes kötelességteljesítés, paedagógiai rátermettségével példaként állt ügy tanítványai, mint kortársai előtt. Karlársai, tanítványai és a társadalom osztatlan részvéte kísérte örök nyughelyére. — Bőke lengjen porai felett!

Különfélék.

Ha magyar . . .

Ha magyar költő vagy:
Zengő magyar nyelven
Mind negyes szavad
Érthetőleg zengjen!

Ha magyar költő vagy:
Ne feledkezz róla,
Hogy illata nélkül
Nitsem ér a rózsá!

Ha magyar költő vagy:
Magyarán kell szólnod!
Az ősmagyar lélek
Nem cikornyás szónok.

Tóthkárolyi Lajos.

A rajztanítás módszere.

A levelei tankerület tanítósa hávonként léva székbellyel gyakorlati munkanapokat szervez. Ily munkanapok alkalmával a tankerület tanítósa módszeres gyakorlati tanításokat tart. Ily tanítás alkalmával figyelmemet *Kovács Júlia* polgári iskolai szakia időnő rajzoktatása lekötötte. Módszerül gyakran volt alkalmam behatóan megismerni. Így jutottam abhoz, hogy tapasztalataimat az ő módszere szerint leszögezzem. Tanítását Liberty és Pranks amerikai szakemberek módszerei szerint átviszi a gyakorlatba. Nevezett szaktudósok szerint készült a német rajztanítás tanterve.

Liberty az emlékezet utáni — és Pranks a természet utáni rajzoktatás megteremtője. Eme két módszer egyesítve kerek egésznek alkot.

Gyakorlati tapasztalataim szerint a népkolai rajztanítás célja költő: közvetlen és közvetett.

Az első célt szolgálja azzal, hogy a tanuló helyes látását, ítéld — kifejezőképességét, ügyességét, értelmét fejleszti s módot nyújt abhoz, hogy gondolatait, terveit, ízlését nemcsak szóval, vagy írásban, hanem rajzolás által is ki tudja fejezni.

A rajztanítás közvetett célja, hogy a rajzolásban elért gyakorlati ügyesség: a természetnek öntudatos szemlélése, a teremtésben megnyilvánuló alaki szépség-

ségek megértése nyomán fejlődjék a gyermek lelkében egyrészt a cselekvés, másrészt a siker öröme.

A módszer lényege. A rajzlanítás régi módja szerint a különböző irányú egyenes vonalakkól kiindulva, előrajzolás, illetve minta után rajzoltattunk egyszerű és fokról-fokra összetettebb szegélykör-, négyzetgördíszítményeket; könyvnyelben lerajzolható tárgyak képét. A felsőbb osztályokban növényeket, állatokat, kisebb épületeket stb. Mindezt többnyire mértani pontossággal pontozott vagy vonalhálós születekbe. Ez unalmas és nehéz feladat volt a növendékre nézve. Ez a munka nem fejlesztette a rajzolási vágyat, képességet, hanem a gyermek veleszületett öröme fejlődésének gátat vetett. A rajzórák unalmasak, sőt féltelmetesek voltak. Az eredmény az volt, hogy a gyermekek jól, — rosszul lemásolták az eléjük tett vagy lerajzolt mintát, de valamely természeti tárgynak legalább megközelítőleg hű képét eltatítani vajmi kevesen tudták.

Az új irány szerint a rajzolást kézügyesítő és szemmérték fejlesztő gyakorlatokkal kapcsolatban a tárgyaknak közvetlen szemlélet vagy emlékezet után való lerajzoltatásával, fejtésével; a gyermek ösztönszerű rajzolgatásának időt és helyet engedve képzleti rajzokkal, alkotási vágyának anyagot nyújtva tervezgésekkel tanítjuk.

Mindamellet a másolást sem lehet teljesen kiküszöbölni a mai módszeres oktatás mellett sem, mert a kézügyesítő és szemmértékfejlesztő gyakorlatok egyrészt táblai előrajz nyomán végeztetjük. Sőt szükség is néha egy-egy pontos rajznak előmutatása, mert az fejleszt a helyes látás- és formaérteket. Ezekre szükség van különösen az alsóbb évfolyamokban.

A természet utáni rajzolás tanítását Pranka szerint közvetlen szemlélet alapján a legelső leckeórákban megkezdjük játékszerek, bútorok stb. rajzoltatásával.

A természet utáni rajzolást tulajdonképpen a 4-ik évfolyamtan kezdjük. Itt már a tárgyak vastagságát és egyéb méreteit is figyelembe vesszük, a növendék a tárgyról vázlatot készít. Itt már alkalmazzuk az emlékezet utáni rajzolást.

Valamint a közismereti tárgyatnál a leckének könyv nélküli való értelmes elmondása által bizonyítja be a gyermek, hogy az anyagot tényleg megtanulta, érti és elmagyarázta, úgy a rajz tanításánál az emlékezet utáni rajzoltatás nyomán győződhetünk meg leginkább tanulóink helyes megfigyelő-, itélőképességéről szemmértéktől, a mikor a látott és alaposan megfigyelt tárgyat lerajzolják anélkül, hogy az állandóan szemük előtt legyen.

Szükségszerűnek tartom, hogy a képzleti rajzokról megemlékezzem. A tapasztalat igazolja, hogy már a 4-5 éves gyermek, amint kezébe tudja fogni az írónt, össze vissza rajzolja az eléje kerülő papírdarabokat. A kis leány babát, virágot, a fiú lovat, katonát rajzol s bár meglögténik, hogy alakjait a rajzban csak önmaga ismeri fel, mégis élvezettel rajzolja s gyönyörködik bennök. Adjunk tehát növendékeinknek alkalmat, hogy ösztönük szerint dolgozzanak, de voltaképpen irányítsuk őket, hogy munkájuk emlékezeti legyen. Ezeket az alsóbb évfolyambeliekkel tegyük meg. A felsőbb évfolyambeliekkel jelöljük ki a képzleti rajz anyagát. E célra legalkalmasabbak a mesék, olvasmányok, természetrajzi és földrajzi leckék. Az ilyen mesét úgy rajzolja le a tanuló, amint azt lelki szemei elé képzei.

Cikkem nem alkothat kerek egészet már a lap terjedelme miatt sem. Ha azonban az itt ismertetett irányelvek szerint végezzük a rajzoktatást, akkor

növendékeink ügyességre tesznek szert, szakérzékük kifejlődik s életfogytiglan szeretettel fognak visszaemlékezni iskolájukra.

Erős Ignác.

Van Beethoven Lajos. (1770—1827) Március 27-én száz éve, hogy a nagy világ-géniusz kilebelle nemes lelkét Bécsben. A zeneművészetben azt a helyet foglalja el, melyet Shakespeare az irodalomban s Michel Angelo a festészetben. Bonnban született s zenei kiművelését atyjától — ki zsarnoki természetű, durva lelkű ember volt, — majd Eeden, Neefe orgonásoktól nyerte. Haydn s Albrechtsberger vezették be a zeneszerzés és kontrapunkt tudományába. Már 11 éves korában föltűnt zongorajátékával s rögtönzéseivel. Maga Mozart is nagy jövőt jósolt neki. Gyermekkorá, ifjúsága tele volt szenvedéssel. Főrfi korában zárkózott, mogorva, melankólikus ember lett s maradt egész haláláig. Pessimizmusát fokozta végzetes süketisége, e legnagyobb csapás, amivel a sors pesszimizmustani képes. Innen van akkori műveinek ködös, bús borongós hangulata. Az emberek félreismerték, pedig — mint önvallomásaiban írja, — önzetlenségből talán senki sem szerette embertársait, mint ő.

Beethovent nemes egyénisége, termelő ereje különösen a hangszeres zenére predestinálta. A forma és kifejezés a legmagasabb fokra emelkednek műveiben. Temperamentuma a legklasszikusabb műfajhoz vonzotta őt: a symphonidhoz. Zenéje monumentális, oly nagy vonású, amelynél nagyobb, ideálisabb, emberileg tökéletesebb el sem képzelhető. Ezért némelyek szerint ő a legnagyobb zene-költő. Műveinek száma közel 300-ra tehető. Operája a »Fidelio«. Irt miséket, oratoriumot, szonátákat, vonósnégyeseket. Instrumentális művei: 9 symphonidja, melyek közül híres a 3-ik, az Eroika, melyet Napoleonnak ajánlott, de mikor megtudta, hogy a nagy hős megtagadva a köztársasági elveket, magát császárrá koronáztatta, lábával tiporta szét a vezérkönyvet s a diadalindulót ama híres gyászindulóval helyettesíté, melyről az Eroika oly nevezetes. Az 5-ik a Sora. A 6-ik Pastorale, a természet bangulatos festése. A 9 ik D-moll symphonia, melynek főtétele azt mondja a zenéről:

Öröm, öröm, égi öröm, elizium lánya te!
Ittasan gyül csarnokidba ifjak, vének serege.
Bűbájadtól egyet érez, kit elválaszt zord divat,
Az ellenség is egygé lesz védő szárnyaid alatt.

Ha igaz az, hogy a művészet isteni megnyilatkozás az emberben, úgy az Beethovenben a legtökéletesebb mértékben nyilatkozott meg. Illő, hogy hallhatatlan, nagy szelleméről 100 év múltán mi is megemlékezzünk. (Gáspár.)

Meghalt Szőke Kázmér dr. A komáromi ref. esperesi kerületnek súlyos gyásza van, márc. 15-én elhunyt *Szőke Kázmér* dr. csicsói és kolozsnémai plebános, a kerület tanfelügyelő esperese, férfitóra delén 50 éves korában. Komáromból, ahol meghalt, unnepélyes beszentelés után Csicsóra szállították, ahol márc. 19-én temették el nagy részvét mellett. Nyitott sírjánál *Hrotkó Sándor* csicsói rk. tanító mondott a tanítóság nevében szép bucsubeszédet. A megboldogult főpap kiváló egyházi szónok s a tanítóság igaz barátja volt. Nyugodjék békében!

Alapszabály jóváhagyás. Az Alsószeli »Evangelikus Kulturkör« alapszabályait a teljbatalmú minisztérium jóváhagyta. A kulturkör célja a vallásos szellem ápolása mellett a népnevelés előmozdítása, a kulturális élet fejlesztése.

felolvasó-esték, műkedvelő-, vetületképes előadások, mulatságok, önképzőkörök, dalárta, társas összeütelek stb. rendezése által. Célja továbbá a szellemi előhaladás mellett az ifjuság testi életének sportszerű nevelése is. A kultúrör elnöke Szalontay Oszkár lelkész, titkára Boross Béla tanító.

„Hazánk” olvasókönyv a nyolcszázalós magyar tannyelvű elemi iskolák VI–VIII. osztályai számára a miniszterium 14832 l. 1927. számú rendeletével tankönyvvül jóváhagyatott s engedélyeztetett. Szerkesztették és írták: dr. Pálesch Ervin és Banai Tóth Pál, kiadja a Stehr-féle könyvkiadóvállalat Prešov. A gazdagon illusztrálendő tankönyvről egyelőre annyit mondhatunk, hogy a modern pedagógia elvei szerint készült s mint a bírálóok egyértelműleg megállapították, a mai magyar tankönyvirodalom díszsége s méltó arra, hogy nemcsak mint tankönyv legyen ott a tanuló kezében, hanem továbbra is, mint a népművelés hathatós eszköze. A könyv nyomtatásban mintegy 320 oldalas lesz, ára mérsékelt, rövid időn belül megjelenik. A jövő tanévre való bevezetéséről az iskolák vezetői már most intézkedjenek s a szükséges példányszámot, hogy idejében és zavartalanul hozzájuthassanak, egyenesen a kiadónál, vagy ismerős könyvkereskedők útján idejében kössék le.

Majális. (Gyermekjátékok, jelenetek és versek.) Írta: *Farkas István*. A szépen fejlődő szlovenszkói ifjusági irodalomnak értékes eredménye született meg Farkas István *Majális* c. kötetében. A gyermek élete: a játék, a mese; ugyanolyan: játékos, mesélő hangon beszél ebben a könyvben. Írója az írás művészetén túl a gyermeki lételekalakítás művésze is, s a máskor mély életigazságokat fölszínre szántó tollal most s gyermeki mosolygás glóriája aranyozza be. Színdarabokká gőmbölyített mesefonalak vezetik a rügyező ember-elmeket a fantázia csillogó, fényes világába, ahol egy-egy jelenet észrevehetően a *Jó izes gyümölcs*é termi. Tündérből várasztott falusi iskola-színpadok alakulnak elő, s a sok száz figyelő gyermekszem möhőn issza a mesék szépségét. Ezt könnyű megtenni, mert a tündérek szavában a saját lelke visszhangját hallja... Farkas István könyve a gyermeki szív ezüstös csengettyűszólása, a megszépíti a nagyok szomorú élet-harangzenéjét is. A különböző tavaszi ünnepekre szerzett versek a dejtű, a szin, a kacaj bájos, ritmikus ticsattanásai: egy-egy elcselt mosolycsepp a gyermekajkáról, egy-egy kikapott érzelem-gyöngy a gyermek szivéből, lit-ott dalba ömlik a kis emberkék öröme: ringó harmat a gyenge fűszálon... dehogya tudják fölteni azt a Gond tarka lepkéi!

A könyvhöz függetlenül *Farkasné Sipos Erzsébet* a kis lázadó c. két felvonásos ifjusági színműve csatlakozik a serdültebb kor életéből vett témával, mely nintegy kellemesen zengő befejező-akkordja a *Majális* tavaszi muzsikájának.

A díszes kötet, mely a külsején is mosolygó gyermeket hord, a szerzőnél, Ipolyságon kapható. (Dsz.)

A Magyar Ujságból vesszük át a következő értesüléseket:

A nemállami tanítók fizetérendezése, mint értesülünk, csak áprilisban kerülhet generális elintézésre. A 104-es számú törvény kihirdetését követő egy esztendő kevés volt ahhoz, hogy a nemállami tanítók is a törvény ádászában részesüljenek. Nem az iskolareferátust éri ezért szemrebbányás, hanem a sokáig húzódozó politikai bizonytalanságot. Az év három első hónapjában későlnék a múlt esztendei zárószámadások. Az iskolareferátus számfejtő hivatala addig ezzel volt elfoglalva. Az adminisztráció régebb munkájával már régebb készen-

van, de a likvidatura csak áprilisban kerülhet sort annak a munkának, amely sok ezer tanító jogos várakozását végre kielégítheti.

A magyar és német reálgimnázium szétválasztása A pozsonyi német reál-gimnázium szülei értekezlete elhatározta, hogy küldöttélegl-kéri a beígért szétválasztás végrehajtását. A helyzet tisztára tarthatatlan s a tanügyi kormányra nézve reputáció kérdése ez. Egy újabb javaslat szerint a szétválasztás a lyceum épületének kiépítésével is megoldható volna. Az épület két szárnyának meghosszabbítása és egy újabb emelet lehetővé tenné mindkét iskola normális elhelyezését és a délelőtti állandó tanítást átmenetileg ez a megoldás is konveninána.

A magyar tanítók temetkezési segélye. A Szl. A. M. T. központi választmánya elhatározta, hogy már a losonci közgyűlésen tárgyalj temetkezési segélykérdést végre dűlőre viszi. Több biztosító intézet tell ajánlatot az egyesületnek s az ügy eladódja a Munkás Rokkan. és Nyugdíjgyesülettől is bekérte az erre vonatkozó javaslatot. Az utóbbi megoldásnak sok híve van s ezért nincsen kizárva, hogy az egyesület önálló segélyintézetet létesít, amely a M. R. és Ny. E.-hez affiliálódna.

A polgáristkolai tanerők képzése A prágai parlament kultúrbirozságának legutóbbi ülésén Sivák képviselő és tanfelügyelő a polgáristkolai tanerők képzése kérdésében is beszélt. Kifogásolta a szaktanács vizsgarendszert s kívánta hogy a polgáristkolai tanerők képzésére önálló képzőintézetet teremtsen a kormány. Sivák képviselő kívánsága feltétlenül indokolt. Minden haladó államban a tanítóképzés színvonalának emelésére törekednek. B'csben az újonnan létesített P. dagógium nemcsak a polgári, hanem a népiskolai tanító magasabb képzését is ellátja. E példát Ausztria többi helyein is rövidesen követni fogják. Magyarország a népiskolai tanítóképzés idejét öt esztendőre, a polgáristkolait tovább három esztendőre négy esztendőre emelte fel. Az évek számát tekintve Magyarországon a polgáristkolai tanár két évvel magasabb tanulmányi időben nyeri előképzettségét, mint eddig s egy esztendővel tovább tanul a középiskolai tanárnál. Valóban itt az ideje, hogy az Ausztriában is lejárt szaktanítói vizsga helyett alapos tanulmányi lehetőséget nyultsanak Csehszlovákia polgáristkolai tanerőinek. A mai képzés annak csak karikatúrája.

A tanítók állampolgársági kérdése még nincsen végleg elintézve. A Kállay minisztersége alatt megkezdett akció a minisztérium feloszlásával részben megakadt. Sok tanító kérvénye már évek óta kálváriáját járja s a folyamódó nem tudja, mitevő legyen. Se vissza nem küldik, se el nem intézik. Félt, hogy az elintézés e lassú tempója mellett egyes kérvényezők a lex-Dérerről is lemaradnak, amennyiben ennek alapján kellett volna állampolgárságukat érvényesíteni (Tanácsunk az, hogy utóbbi kártársak vonják vissza az állampolgárság rendes úton való adományozása iránti kérvényüket és adjanak be sürgősen kérvényt állampolgárságuknak a 152/86 számú törvény (lex Dérer) alapján való érvényesítésé iránt. Ez esetben *joguk* van az állampolgársághoz s azon előnyböz is, hogy úgy fognak tekinteni, mintha 1918 okt. 28-án már csehszlovák állampolgárok lettek volna. *A M. T. szerk.*) Kívánatos volna, hogy az Egyesület újból érdeklődnék a kérvények sorsa felől.

Önálló helyettes orgonistaállást vállalnék oki. rk. kántor. Cím a kiadóban.

Törvények és rendeletek.

Az 1926. évi július 1-én kelt alkotmánytörvény, mely a csehszlovák állampolgárság bizonyos személyeknek való megadásáról intézkedik. (A törvények és rend. gyűjteményében 152. sz.; kihirdetett 1926. évi aug. hó 7-én.)

A Csehszlovák Köztársaság nemzetyülése a következő törvény hozta:

1. §.

1. A volt Magyarország azon állampolgárai, akik 1910 január 1-je előtt Szlovenszko vagy Podtarpátszka Rusz valamely községében négy éven át megszakítás nélkül laktak és ezen idő alatt nevezett községek az 1886. évi XXII. törv. cikk 9. §-a értelmében ellenük kitogást nem emeltek, igényük van a Csehszlovák állampolgárság megadására, ha az említett négy év eltöltésétől a Csehszlovák Köztársaság területén állandó lakóhelyei bírnak, és be nem bizonyítható, hogy ezen időszakban az említett területen kívül fekvő valamely községben illetőség szereztek és a Csehszlovák Köztársaságon kívül állampolgársággal nem bírnak, — ha jelen törvény életbelépésének napjától az említett éven belül a csehszlovák állampolgárság megadása iránt az illetékes hatóságnál (4. §.) kérvényt nyújtanak be.

2. Az előző bekezdés értelmében a lakóhely folytonosságát nem szakítja meg azon időszak, amelyet az illető személy más területen eltöltött

a) 1919. június 1.-ig katonai szolgálatban, amennyiben ez a hivatás a katonai szolgálattal nem azonos vagy a törvény szerinti háborús ténykedésekkel folyó köteleességből.

b) a világháborúban, hadifogságban, mint tús, vagy interoált;

c) a csehszlovák véderő szolgálatában;

d) átmenetileg, kenyérkereset céljából.

3. Az igényjogosultságból ki vannak zárva:

a) akik a Csehszlovák Köztársaság biztonságával szemben büntelendő cselekményt követtek el,

b) akik a Csehszlovák Köztársaság területét önkényesen elhagyták és vele szemben ellenséges magatartást tanúsítottak,

c) akik a Csehszlovák Köztársaság területéről jogérvényesen ki lettek tiltva,

d) akik 1918. évi október hó 28-án túl a Csehszlovák Köztársaság területén kívül, idegen állam érdekében szolgálatot teljesítettek,

e) akik az 1918. évi december hó 10-én kelt a törv. és rend. tárásban megjelent 64. számú törvény 3. §-a szerinti engedelmességi fogadalom letétét megtagadták, amiért is szolgálat helyükön meg nem hagyták és későbbi szolgálatba fel nem vétettek.

2. §.

1. Azon férjezett nők, akiknek házasság, birói úton felbontva nem lett, vagy érvénytelennek nem minősített, azok jelen törvény szerint férjüket, a kiskorú és örökbe fogadott gyermekek apjakat, ha pedig ez nem volna, akkor anyjukat — a törvénytelen gyermekek szintén anyjukat — követik állampolgárság tekintetében.

2. Az elhalt férj 1919 január 1-je előtti és ezt követő (1. §) tartózkodási ideje az özvegy tartózkodása gyanánt tekintetik, ha az jelen törvény értelmében a csehszlovák állampolgárság iránt kérvényt nyújt be.

3. Az elhalt apa, vagy özvegy anyja, úgyazintén az elhalt törvénytelen anyja 1910 január 1-je előtti és ezen időszakról (1. §) kezdődő tartózkodása a gyermekek (törvényes, törvénytelen, vagy örökbe fogadott) tartózkodása gyanánt tekintetik, ha ezek a jelen törvény értelmében a csehszlovák állampolgárság megadása iránt kérvényt nyújtanak be. Ha ezen gyermekek kiskorúak, akkor a törvényes helyettesük nyújtja be a kérvényt.

4. Ha az előbbi bekezdésben említett gyermekek vagy törvényes helyettesük a csehszlovák állampolgárság megadása iránt jelen törvény értelmében kérvényt nyújtanak be, akkor szüleik tartózkodása (1. §) még akkor is beszámítható (1. §), ha az illető szülő még él és saját személye részére a csehszlovák állampolgárság megadását nem kéri.

3. §.

Azon személyekről, akik jelen törvény értelmében csehszlovák állampolgárságot kaptak, a községi illetőséget az 1920. évi április hó 9-én kelt a törv. és rendeletek tárában megjelent 2.6. számú törvény 14. §-ának elvei szerint a belügyminiszterium szabja meg az állampolgárság megadásával egyidejűleg vagy jelen törvény értelmében az 5. bekezdés 4. §-a értelmében kiállított bizonyítvánnyal.

4. §.

1. A jelen törvény értelmében a csehszlovák állampolgárság megadása iránti kérvények azon II. fokú politikai hivatalnál (zsupáni hivatal) nyújtanók be, amelynek területében a kérvényező lakik.

2. A kérvénynek a következőket kell tartalmaznia:

a) a kérvényező vezeték- és keresetnévét, foglalkozását és lakóhelyét;

b) a kérvényező születésének helyét és napját;

c) a kérvényező feleségének és gyermekeinek személyi adatait;

d) állandó tartózkodását jelen törvény 1. §. 2. bekezdése szerint;

e) a kérvényező sajátkezű aláírásával ellátott nyilatkozatot, hogy 1906 január 1-je után a Csehszlovák Köztársaság területén kívül állampolgárságot, valamint községi illetőséget nem szerzett;

f) a kérvényező abbéli nyilatkozatát, hogy a csehszlovák állampolgárságot jelen törvény értelmében kéri;

g) ha ezen adatok okmányokkal igazolva nincsenek, akkor a kérvényben feltüntetendők mindazon indokok, amelyeket a fél felhasználni kíván.

3. A másodfokú politikai hatóság (zsupáni hivatal) az előző bekezdés előírásainak megfelelő kérvényeket azonnal a belügyminiszteriumhoz terjeszti be. Ha a kérvény az előző bekezdés előírásainak meg nem felel, akkor a másodfokú hivatal a kérvényt a félnek — kiegészítés vagy kijavítás végett — visszaadja. Ha a fél a hivatal által megállapított időn belül ennek eleget nem tesz, akkor a kérvény visszavontnak tekintetik. A visszavont kérvényt újból be lehet nyújtani.

4. Ha a kérvény adatai hiteles okmányokkal bizonyítva nincsenek, akkor a hivatal megvizsgálja és megállapítja a csehszlovák állampolgárság megadásának feltételeit, aminek eskü mellett tanukat, toleket kihallgathat, valamint igénybe veheti a polgári perrendtartás elvei szerint valamennyi bizonyító eljárását. Ha az állandó lakóhely (1. és 2. §-ok) be van bizonyítva vagy legalább

is valószínű, akkor a kérés csak abban az esetben tagadható meg, ha az állampolgárság megadására a jelen törvényben megszabott többi feltételek hiányoznak

6. Ha a kérvény visszavonva nem lett és a belügyminisztérium a kérvénynek a másodfokú hatóságnál (zsupáni hivatal) való benyújtásának napjától számítva két éven belül, végleges döntést nem hozott, akkor a csehszlovák állampolgárság a kérvényezőnek megadottnak vétetik. Erről az említett hivatalok kötelesek — a fél kérésére — azonnal hivatalos bizonyítványt kiállítani.

6. §.

A csehszlovák állampolgárság megadását jelen törvény értelmében azon körülmény sem akadályozza meg, ha a kérvényezőnek a csehszlovák állampolgárság elismerésére vagy megadására vonatkozó kérése — jelen törvény életbeléptetésének napja előtt — jogérvényesen elutasított.

6. §.

Azon személyek, akik jelen törvény értelmében csehszlovák állampolgárságot nyernek, az állampolgárság elnyerésének napjától kezdve úgy kezelendők mintha 1918. évi okt. 28. óta lennének állampolgárok.

7. §.

Ha a fél kérvényében tudatosan hamis és helytelen okmányokat és adatokat használ fel a jelen törvény által biztosított igényjogosultság érvényesítésénél, akkor a belügyminisztérium a csehszlovák állampolgárság megadását érvénytelennek minősítheti.

8. §.

Jelen törvény kihirdetése után 15 nappal lép életbe. A törvény végrehajtásával a többi ministerekkel egyetértésben a belügyminiszter bíratik meg.

A magyar tanítói elemi- és polgáriiskolai tan. vizsgálobizottság közlései:

Az 1920. évi április hó 14-én kelt 276. számú törvény 3. §-ában előírt kiegészítő vizsga letelésének határideje 1923. évi december hó 31-ével lejárt, azonban az iskola és nemzetművelődésügyi minisztérium megokodott esetekben a vizsga letetését még most is engedélyezheti. (Ez az 1918. évig szerzett tanítói oklevelek nostrifikálása, illetve kiegészítése.)

1918-19. tanévben Szlovénországon szerzett tanítói oklevelek mindennemű vizsga nélkül tanítói érettségi bizonyítvány értékével bírnak, s tulajdonosuk 20 hónapos tanítói működés után tanítói képesítő vizsgát tehet.

1918-19. tanévtől kezdve a köztársaság területén kívüli szerzett tanítói oklevelek nostrifikáló vizsgáját az isk. és nemzetmű. ügyi min. 1921. december hó 6-án kelt 105671/21. számú rendelete alapján a minisztérium engedélyezi.

Ilyen nostrifikáló vizsga minden év április és novemberében van tartva.

Ezen vizsga engedélyezése iránt benyújtandó kérvényekhez melléklendő: születési anyakönyvi kivonat, csehszlovák állampolgárságot igazoló illetőségi bizonyítvány s községi erkölcsi bizonyítvány, a tanítóképző-intezet I—IV. évf. évvégi bizonyítványai s az oklevél, hivatalos (csakis járási) orvosi bizonyítványa, hogy a tanítói pályára alkalmas, valamint rövid önéletrajz. A folyamodványra ezidőszent 5 Kcs, s minden mellékletre, amelyen nincs még csehszlovák okmánybélyeg, 1—1 Kcs okmánybélyeg ragasztandó.

Ezen engedély alapján a jelölt kiegészítő tanítói érettségi vizsgát tesz a fenti vizsgáló bizottság előtt a paedagogiából (csehszlovák neveléstörténelem

és a szervezettanból), a szlováknyelvből (fordítás szlovákról magyarra, szlováknyelvtan és irodalomtörténet, Csehszlovák köztársaság földrajz és történelméből), s a számtanból (síktigonometria és log.).

Egy tantárgyból nyert elégtelen osztályzat esetén 2 hónap múlva javítóvizsgát tesz a jelölt.

Ha a jelölt a vizsgát letette, tanítói oklevélét a miniszterium a tanítói érettségi bizonyítvánnyal egyenlő értékűnek ismeri el. Ezen érettségi bizonyítvány alapján bármely magyar tannyelvű nyilvános elemi iskolában mint ideiglenes tanító működhet, s húz hónapos sikeres tanítói működés után tanítói képesítő vizsgára jelentkezhet. Ezen 2 hónapha sem a nagyszünet sem az érettségi bizonyítvány (ostrifikáló vizsga) megszerzése előtti tanítói működés be nem számítható.

Elemi iskolai tanítói képesítő vizsgák minden év április és november havában tartatnak.

Ez iránti kérvények illetékes tanfelügyelőségek útján nyújthatók be a vizsgáló bizottsághoz és pedig minden év március, illetve október hó 1-ig. Mellékelendők: anyakönyvi kivonat, érettségi bizonyítvány (ostrifikált oklevél) *érvényes* illetőségi bizonyítvány, működési bizonyítvány(ok), rövid önéletrajz, s a tanfelügyelőség által bítelesített észlelés kimutatás a tanítói működés helyéről, idejéről (mikortól meddig). Erre nem kell okmánybélyeg. Azon jelölt, ki a folyamodvány benyújtásának idejében nem működik mint tanító, annak hatósági (csakis járási) orvos által kiállított bizonyítvánnyal igazolnia kell, hogy a tanítói pályára alkalmas.

A tanítói képesítő vizsga anyaga: az *elemi iskola* I-VIII. oszt. összes tantárgyának tananyaga és annak módszeres feldolgozása. Ezenfelül vizsgát tesz a jelölt a pedagogiából és a gyakorlati tanításból is. Pedagogiából: 1. Testtanból: érzékszervek; 2. Lélektan; 3. Logika; 4. Neveléstan és tanítástan, módosítatlan; 5. Szerveztan (régí és új). S egy újabb pedagógiai mű olvasásáraól számol be a jelölt.

Az elemi iskolai képesítő vizsga írásbeli és szóbeli. Írásbeli vizsgát tesz a jelölt a pedagogiából (a fenti anyagkörből, de leginkább a 4. és 5. ből), a szlovák nyelvből (fordítás magyarról szlovákra), a számtanból (az elemi iskola számtananyagából és tanításának módszeréből) és a reáltantárgyakból.

A írásbeli dolgozatok időtartama 4-4 óra.

Ezen vizsga csak kétszer ismételhető és pedig ugyanannál a vizsgáló-bizottságnál. Újabb ismétlésre csak az iskola- és nemzetművelődésügyi miniszter adhat engedélyt.

Polgári iskolai szakvizsga. Ezen vizsgára jelentkezhet az oly tanító, aki az elemi iskolai tanítói képesítő vizsga letévése után legalább még 10 hónapig működött, mint tanító.

Eziránti kérvények illetékes tanfelügyelőségek útján nyújthatók be. (Melléletek s határidő, mint az elemi iskolai képesítő engedélyezése iránt benyújtott kérvényeknél.)

A polgári isk. szakvizsga tantárgyainak csoportosítása a következő:

I. A nyelv és történelmtudományi szakcsoport. Tantárgyai: a tanítási nyelv és a földrajz és történelem.

II. A természettudományi szakcsoport. Tantárgyai: a természetrajz és természettan s a harmadik kiegészítő tantárgyként veendő vagy az ábrázoló geometria, vagy a III. szakcsoport valamelyik tantárgya.

III. Szakcsoport: A matematikai technikai szakcsoport. Tantárgyai: A számтан és mértan; rajz és szépirás, s kiegészítőül veendő vagy az ábrázoló geometria, vagy a II szakcsoport valamelyik tantárgya.

Minden tantárgyból van írásbeli és szóbeli vizsga. Az írásbeli vizsga időtartama 4 óra.

A polgári isk. szakvizsga két részletben is tehető és pedig:

Az I. szakcsoportnál az első rész a földrajz és történelem.

A II. „ „ „ „ a természetrajz és természettan.

A III. „ „ „ „ a matematika és a kiegészítő rész.

Az első rész sikeres letévése után 1 1/2 éven belül le kell tenni a szakvizsga második részét is, különben érvényét veszíti az első rész vizsgálja is. Az egyes tantárgyak tananyaga — ez idő szerint — megfelel a középiskolai megfelelő tantárgy teljes tananyagának.

Akarmelyik szakcsoport vizsgálja alkalmából, vagy bármely későbbi időben képesítést szerezhet a jelölt a szlovák, német, francia és esperanto nyelveknek, vagy a szépirásnak mint tantárgynak a polg. isk.-ban való tanítására is.

Az I.-ső szakcsoport teljes vizsgálja meg nem ismételtető, ha csak a vizsga közben vissza nem lép. A II. és III. szakcsoportból a szakvizsga csak úgy ismételtető meg, ha a jelölt más kiegészítő tantárgyat választ.

Pedagogiából átveendő: 1. Testtan. 2. Lélektan. 3. Logika. 4. Nevelés és tanítástan, módszertan, 5. Szervezettan (régí és új). 6. Általános és cseh neveléstörténelem. E tantárgyak önállóbb mélyebb átgondolással és áttekintéssel, mint az elemi isk. képesítésnél. A módszertanból behatóbban a saját szakcsoport tantárgyainak a módszere. A szervezettanból a polgáriiskolákra vonatkozó rendelkezések alaposabban. Írásbeli lehet a pedagogia bármely részéből, legelőször azonban általános pead. problema van adva.

A magyar nyelvi szakvizsgálhoz a következő tankönyvek ajánlhatók:

— — : Rendszeres magyarnyelvtan.

Cvengroš: Stilisztika.

Jančovič: Retorika.

Scherer: Poetika.

Keresztes Pál: Irodalom történet.

> < : Irodalmi olvasókönyv.

Más tantárgyból tankönyveket nem ajánlhatunk.

Tanítói érettségi vizsga. A tanítóképzőintézet egyes évfolyamairól nem lehet magánvizsgát tenni.

Tanítói érettségi vizsgát tehet minden kellő előképzettségű, 19. életévét betöltött, politikailag és közérkölcseleg kifogástalan magaviseletű s a hivatalos (csekis járási) orvos által a tanítói pályára alkalmasnak talált csehszlovák állampolgár, akinek az iskola- és nemzetmüv. ügyi ministerium erre a vizsgára az engedélyt megadta.

Gymnáziumi, reálgymn., reform. reálgymn., reáliskolai és lyceumi érettségi bizonyítvánnyal bírók az isk. és nemzetmüv. ügyi min. engedélyje alapján kiegészítő tanítói érettségi vizsgát tehetnek azon tantárgyakról, amelyekből nem tettek érettségi vizsgát.

1918/19. tanév után külföldön szerzett középiskolai érettségi bizonyítvány tulajdonosai csak az érettségi bizonyítvány nostrifikálása után tehetnek ilyen vizsgát. Más szakiskolai (pl. kereskedelmi) érettségi bizonyítvánnyal bíróknak teljes tanítói érettségi vizsgát kell tenniük.

Tanítói érettségi vizsgák ideje minden tanév vége. Az iskola- és nemzetmü. ügyi min. hoz címzett folyamodvány benyújtásának végső határideje minden év január hó 31-ike. Az 5 Kcs okmánybélyeggel ellátott folyamodványhoz melléklendő: születési anyakönyvi kivonat, érvényes illetőségi bizonyítvány. '1, évnél nem régibb keletű községi erkölcsi bizonyítvány, legutolsó iskolai bizonyítvány (a középiskolai érettségi bizonyítvánnyal hfróknál a középiskola VII. és VIII. oszt. évvégi bizonyítványa is melléklendő!), hivatalos (csakis járási) orvos által kiállított bizonyítvány, hogy a kérvényező a tanítói pályára alkalmas, s rövid önéletrajz (összes tanulmányainak s az érettségi vizsgára való előkészület leírása). Minden mellékletre, amelyen még nincs cseh-szlovák okmánybélyeg 1—1 Kcs okmánybélyeg ragasztandó.

Minden jelöltnek az érettségi vizsgát megelőzőleg vizsgát kell tennie a tanítóképző-intézet azon tantárgyából, amelynek nem tárgyai az érettségi vizsgának. Ezek: vallástan, pedagógiából a részletes módszertan, lélektan és általános tanítástan, gazdaságtan (férfiaknak) női kézimunka (női jelölteknek) ének és zeneelmélet (összhangzattan) hegedűjáték, (sem zongorából, sem orgonulásból nem tesz vizsgát a jelölt a min. 1927. február hó 15-án kelt 153146 — VI. 26. sz. rend. alapján) rajz, szépírás, torna. Ezen vagy az érettségi vizsgán 1 tantárgyból nyert elégtelen osztályzat a következő tanév elején javítható ki. Ha a jelölt végeredményben (az előzetes és az érettségi vizsga együttes eredménye) két tantárgyból nem felelt meg, akkor az egész vizsga ismétlésére lesz utasítva.

A tanítói érettségi vizsgát legfőljebb háromszor lehet — s mindig külön engedély a'apján — megismételni.

Középiskolai érettségi bizonyítvánnyal bíró jelölt az előzetes vizsgán kívüli érettségi vizsgát tesz még a pedagógiából (szóbelit és írásbelit a logikából, a neveléstanból, neveléstörténelemből és a szervezettanból). Magyarból (szóbeli és írásbeli a rendszeres magyar nyelvtanból), egészségtanból. S ha a jelölt nem tett még vizsgát a szlovák nyelvből (írásbelit és szóbelit), a cseh-szlovák köztársaság földrajzából és történelméből (szóbeli) s a gyakorlati tanításból (írásbeli és gyakorlati).

A többi jelölt ezen kívül vizsgát tesz még a magyar nyelvi stilisztikából retorikából, poetikából és irodalomtörténelemből; az általános földrajz és történelemből, a számtan és mérte'nből (szóbelit és írásbelit) a természetrajz, természettanból és vegytanból. Nem magyar tannyelvű elemi iskolákra szóló tanítói érettségi bizonyítvánnyal hfró jelölt a magyar nyelvből (írásbeli és szóbeli) valamint két, előre nem tudott tantárgyból magyarul letelt kiegészítő vizsga alapján érettségi biz.-nak érvényét magyar tannyelvű iskolákra is kibővítheti. Tankönyveket nem ajánlatunk.

Az érettségit megelőző és az írásbeli érettségi vizsgák minden év május hó első hetében, a szóbeli érettségi vizsgák a tanév végén tartalnak.

A magyar vizsgáló bizottság címe: Bratislava, Grö'nsing-u. 14.

ZACHARA, a vizsg. bizotts. titkára.

Pályázat tanítónői állásra. A dunaszerdahelyi róm kath. magyar tannyelvű népiskolánál elhalálozás folytán megüresedett tanítónői állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom: Az iskolaszéktől 600 K törzsfizetés és természetbeni lakás. A többi a törvényes államségély. Pályázati határidő 1927. április 16. Az állást azonnal el kell foglalni. Róm. kath. iskolaszék.

Kiadóhivatali üzenetek.

T. J. Garaň. II. 2-án küldött 89 K-val tagsági díja 1927. XII. 31-ig van rendezve. — N. E. Lučenec. II. 5-én beküldött 300 K-val az összes hátraléka és a f. évi tagdíja április 1-ig van rendezve. — R. E. Košice. II. 7-én küldött 31 K-val tagdíja 1927. április 1-ig van rendezve. — P. K. Velký-Cityn. Tagdíjhátralékának részletekben való fizetését elfogadjuk. — H. E. Košice. II. 7-én küldött 20 K-val 1926. évi tagdíjhátraléka ki van egyenlítve, de a zsebnaptár ára fejében 10 K tartozás még fennáll. — S. J. Komárovec, Lapunkat az új címére küldjük. — K. J. Szap. Címét kijavítottuk. Tagdíjhátralékával fizetése rendezéséig várunk.

Műlépet

tetszés szerinti nagyságban garantiált méh-
viaszból hengergépen készít a nové-
zámkyi méhészegyesület megbízásából

Bresztovszky Lajos, Nové Zámky, Bogyó-u. 2.
Ára kgr.-ként 44 K.

Hirdetés. *Helyettes* kerestetik az izr. népiskolához Szencen, május 1-től.

Minden tanító, aki az Azoformot
terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza
s a saját javát szolgálja.

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz

Praha-Vinohrady

Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

Pályázati hirdetés. A krhovi (Tornagörgő) z. XX. róm. kath. iskolaszék a kitanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szobás lakás, konyha, éléskamra, mellékegységekkel, 2 kat hold 438 □-öl szántóföld és rét. 8 köböl gabona (rozs), 8 bécsi öl lüzifa beszámítva, 4 drb. szarvasmarha legeltetési jog, 405 K készpénz a hiteltől, stóla cirka 50 K, ezenkívül a törvényes államségély. — Személyes megjelenés előnyös Pályázhatnak csehszlovák állampolgársággal és nosztrifikációs okl. bíró rk. kitanítók. A pályázati kérvények okmányoltan a r. kath. iskolaszéki elnök címére küldendők. Határidő április 21. d. e.

Kartársi kötelességét

teljesíti, ha megrendeli a „Majális” című már megjelent könyv 3 példányát a 3. sz. melléklettel 22 (huzsonkettő) koronáért. Egy levelezőlapon írjon s portóméren, csekkleppal együtt 400 K. Négy teljes gyermekdarab, jelesen, körülbelül 30 vers minden iskolai ünnepségre alkalmas. Főként „A kis zadó” című kétfelvonásos gyermekdarab. —

FARKAS ISTVÁN SAHY XVIII.

A Csizi Jód Bróm Gyógyfürdő nyitva május 1 től szeptember 30 ig. Érelmeszesedés. Golyva Neurastenia. Csont. Bőrbajoknál. Hüdéseknél stb. stb. kiváló gyógyhalású, mert vértisztító és idegerősítő és így gyermekeknél specifium. Egyesületünk tagjainak nagy kedvezmény. (Előidényben 40 %, földényben 20 %) Gyermekeinkkel iassuk a Csizi Vizelet!

Pályázati hirdetés. Az érseki rk. kántortanítói állásra pályázat hirdettek f. é. április hó 6-ig. Javadalom 6 m h. szántó (bérbeadva), 1 1/2 hold legelő, 93 K tandíjkárpótlás, hitközségtől 400 K, lakás 2 szoba, konyha, kamara, istálló, megfelelő államségély stb. Róm. kath. Iskolaszék Érsekiél. Posta Nagykeszti, z. XV.

Pályázati hirdetmény. Gúta-Kisszigeli (XV. v.) községi iskolánál beöltendő egy lemondás folytán megüresedett tanítói állás. Javadalma: Gúta községtől 1200 K készpénz és természetbeni rendes lakás. Csak képesítéssel, vagy nosztrifikált oklevéllel bíró férfitanítók pályázhatnak f. é. ápr. hó 12-ig. Az állás azonnal elfoglalandó. Löwenstein Antal közs. jegyző, iskolaszéki elnök.

Hirdetés. Okleveles tanító helyettesi vagy segédtanítói állást vállalna. Cím a kiadban.

Eladó Muzigép. Igen jó karban lévő s kifogástalanul működő muzigépem nagy elfoglaltságomra való tekintettel eladom. A géphez van még 3 drb. 400 méteres filmre tekercs, 3 drb. 6 voltos speciális körte, 1 drb. 8 voltos akkumulátor, ellenállás és vezeték-zsinór. Egyesületeknek, iskoláknak elsőrendű. Ára 2500 Kc.
Horváth József ig. tanító Čebovce (C.áb.) z XVIII. via Šahy.

Pályázat. A nyugdíjazás folytán megüresedett leleszi (Zemplén m.) nyugdíj tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javaldalmazása: Földjövdelem, legel-telési jog, fa és törvényes államségély. Választás április 11. — Rk. iskolaszék.

Pályázat. A komáromi községi elemi iskolához helyettesít keres az iskolaszék május—június hónapokra. Fizetés a 104. sz. törvény szerint. Pályázatok Kathona Sándor iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Halló rádió! Egyedüli alkalom!

Teljesen felszerelt, kitűnően működő 4 lámpás készülék szabad, kettős antennával, egy pár fejhallgatóval, nagy cseresznyefa-hangszóróval **jutányosan eladó.** Megtekinthe és hallgatható vételkényszer nélkül. Házi bálók és hangversenyek céljára kiválóan alkalmas. Mellékelve szakkönyvek, vázlatok és magyarázatok Cím a kiadóban.

HIRDETÉS.

„Gyermekdalok És Iskolai Szavalatok“ a népiskolai énektanításhoz igen alkalmas szövegkönyv. Köszimett kedves népdalokra frt eredeti alkalmi énekek és szavalatok. A tiszta jövdelem fele a »Szl. Magyar Tanítók Házá«-t illeti. Kapható a szerző: **Nagyfalusi Antal** ny. tanítónál **Nové-Zámky** és lapunk kiadóhivatalánál.
Ára portóval együtt 11 Kc.

Ha a „Majális“ küldeménnyel együtt kottamelléklet vagy csekklap nem érkezelt, avagy pontatlanul kapja. úgy írjon címre, hogy a hibákat eltávolíthassam. Az eddigi jelek szerint karlársalm megértették, hogy a „Majális“ nem hiányozhat egyetlen magyar iskolából sem. F. I.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
A magyar tanítóképző	221
<i>Dr. Kenessey Kálmán:</i>	
A földrengés (folyt. és vége)	222
<i>Boross Béla:</i>	
Az iskola élete	299
<i>Remigiuss:</i>	
Korunk szellemi zűrzavara	238
<i>Egyesületi élet</i>	235
<i>Különjélek</i>	241
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS ÍRÓSZER-KERESKEDEÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Hűség- és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

A magyar tanítóképző

megszervezésének ügyével kapcsolatban Košice város képviselőtestülete határozatot hozott, amelyben kívánja, hogy a tanítóképző Košicén állíttassék fel. Közben megszólalt egyik másik magyar politikai párt is és a magyar tanítóképzőt, mint vívmányt a maga eredmény-számlájára igyekszik elkönyvelni. Nem vitatjuk, hogy a magyar pártok a maguk részéről is mindent megtettek, hogy a tanítóképző ügye végre tető alá kerüljön, de viszont meg kell állapítanunk, hogy a magyar tanítóképzőért elsősorban kezdettől fogva a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület harcolt, mint arra elsősorban illetékes faktor.

Egy esztendeje annak, hogy memorandumaira, érveléseire, sürgetéseire az iskolaügyi miniszterium megbízásából a Referátus vezetője határozott írásbeli választ adott, melyben közli a magyar tanítóképző felállításának elhatározását. A miniszteri leiratot lapunk szószerint le is közölte (lásd 1926. évi 7. számot.) Tehát a tanítóképzőt, ha meglesz, nem a politika, hanem a szükségesség követelménye hozta meg.

Az intézet helyét pedig a miniszterium fentemlített leiratában máris megszabta, amidőn leszögezte, hogy a magyar tanítóképző a bratislavai állami szlovák tanítóképző párhuzamos intézete leend. Az Egyesület további törekvése azt célozza, hogy a Bratislavában felállítandó magyar tanítóképző teljesen önálló külön

intézet legyen és pedig férfi tanítóképző. Nőtanítóképzőnk ugyanis van: a bratislavai orsolyarendi rk. tanítónőképző, amely tanítónőkben az utánpótlást megfelelőleg biztosítja. Arra azonban szükség van, hogy a tanítónőképző állandó és szükséges mérvű állami segítségben részesüljön, hogy a magyar szülőknek leánygyermekük tanítónővé való kiképztetése ne kerüljön olyan sokba, mint eddig.

A földrengés.

Irta: dr. Kenessey Kálmán.

(Folyt. és vége.)

A földrengéskor keletkezett, tovahaladó hullámrendszer ad hírt sok ezer kilométer távolságban a Földnek erről az élet nyilvánulásáról. A hullámokat érzékelhetővé teszik a szeizmografok vagy földrengésjelző műszerek. A földrengésjelző műszerek a kifüggesztett tömeg tehetetlenségén (téttlenségén) alapulnak. A földrengési hullámok megmozgatnak minden, a talajjal összefüggő tárgyat vagy tömeget. Olyan tömeget kell keresnünk, amelyik nem vesz részt a hullámozgásban, tehát egy olyan nyugalomban maradó tömeget, amelyhez viszonyíthatjuk az elmozdulásokat. Az inga nyugalomban maradó és kényszerített tömege lesz a viszonyító tárgyunk. Az inga lencséjét igen súlyosra vesszük, a felfüggesztést nagyon finomra készítjük s azonkívül egy csillapító (fékező) berendezéssel az ingát aperiodikussá tesszük (azaz kimozdulás után $\frac{1}{2}$ lengés után megáll). A csillapítóval ellátott, nagy téttlenségű ingasúly nem vesz részt a földrengési hullámok által keltett rezgőmozgásban. Az inga súlyát most író tollal lássuk el, amely író szerkezet alatt órászerkezettel mozgassunk tovább egyenes sebességgel papírost (pld. $16 \frac{\text{mm}}{\text{min}}$ sebességgel). Egyenes vonalat ír a toll mindaddig, amíg földrengési hullám nem mozdtja el a papírost a toll alatt. Tehát nem az inga kezd rezonáló kilengéseket végezni, hanem a papíros mozdul el, mert a regisztráló szerkezet összeköttetésben van a talajjal. Olyan ez, mint mikor az iskolás gyermek csupa dévajkodásból elhúzza az írkát a térsze keze alól, vagy meglöki a padot (asztalt), hogy a rajta levő papíros elmozduljon. A papíron feljegyzett hullámos vonalból meg tudjuk állapítani, hogy mikor, hol és milyen erősségű földrengés volt?

A szeizmogramm analizálása igen érdekes eredményeket ad; nemcsak a földrengésről hoz hírt, hanem a Föld belsejéről is. A távoli földrengések szeizmogrammján három hullámféleséget különböztethetünk meg: rövid és gyors rezgésekből álló csoportot (az u. n. előrezgések v. prelimináris hullámok) és egy hosszú és lassú rezgésekből álló hullámcsoporthat. *Wertheim* francia fizikus mutatta ki először (1851-ben), hogy „a szilárd testekben minden impulzus két hullámrendszert vált ki, az egyik longitudinális, a másik transversális rezgésekben terjed;” míg a rugalmas testekben felkötött harmadik hullámfajtát *Raleigh* angol fizikus mutatta meg, amely hullámfajta a rugalmas test felületén halad tova, mint a víz felszíni hullámok. Ugyanis a Földet ma már a geofizikusok merev testnek tekintik, amelynek merevsége és rugalmassága kétszeresen felülmúlja a legrugalmasabb acélét is. Az most nem is lényeges a jelen tárgyalások során, hogy a Föld belső magját szilárdnak, cseppfolyósnak vagy komponiált egyetemes gázakból állónak fogjuk-e fel.*)

A szeizmogramm három hullámféleségét tehát úgy fogjuk fel, hogy az első előrezgés longitudinális, a második előrezgés transversális és hosszú, lassú hullámok, a főfázis *Raleigh* féle hullám. A longitudinális hullámok terjedési sebessége ca. 15 km. másodpercenként, a transversálisoké ca. 7 km. mp.-ként, míg a *Raleigh* hullámoké csak 3 km. mp.ként. Ha a földrengés helyétől mondjuk 2000 km. (azaz két megaméter) távolságban van a szeizmologiai obszervatórium, akkor a longitudinális hullám ca. 143 mp. (2 és $\frac{1}{2}$ perc) alatt érkezik meg, míg a felületi, *Raleigh*-féle hullám csak 571 mp. (azaz 9 és $\frac{1}{2}$ p.) múlva jelenik meg a szeizmogrammon. A két hullám megérkezése közötti idő szorozva a longitudinális hullám sebességével adja az epicentrum távolságát.

A földrengési hullámok terjedési sebessége nem egyenlő, hanem a földrengési központ (centrum v. hypocentrum) mélységétől függ. A hullám terjedés sebességének növekedése egyenes arányban van a fészek mélység növekedő nagyságával. Ennek oka nemcsak az, hogy a mélyfészek földrengés ereje nagyobb, hanem az is, hogy a kőzetek elasztikussági modulusa a mélységgel egyenes arányban növekszik, ami azt jelenti, hogy a kőzetek merevsége növekszik a mélységgel. De a hullám sebesség változik az epicentrumtól való távolsággal is. Mindkét előrezgés tovaterjedési ideje növekvő epicentralis kezdet mellett növekszik, amely növe-

*) A szilárd kéreg elasztikussági együlthatója: 7.18×10^{11} c. g. s.
 a mag „ „ „ 14.5×10^{11} c. g. s.

kedés állandó, de a sebesség mértéke fogy, úgyhogy végre 19.500 km. és 18.500 km.-en az aceleráció értéke zéróvá lesz. Pld. az 1911. évi (XI. 16. i) délnémetországi földrengés első előregzésére (longitudinális hullám) a következő értékek érvényesek A. Schmidt számításai szerint: epicentrum — Hohenheim: 167 km/sec., Hohenheim—Zürich—Strassburg: 8.6 km/sec; Zürich—Strassburg—Frankfurt: 80 km/sec, Frankfurt—Bochum: 7.7 km/sec., Bochum—Wien: 7.14 km/sec. és Wien—Krakkó: 7.7 km/sec. —

A távolsággal azonban nemcsak a sebesség és amplitudó nagysága változik, hanem a lengési idő is, a periodus. Minél messzebb halad a hullám a centrumtól, annál nagyobb a hullám periodusa is, — legkülönböbben a *Raleigh* hullámok periodusa változik meg.

A föld belsejének megismerésére legfontosabb dolog: a rengési sugár sebességváltozása. *Kövesligethy* a cerámi földrengési számításairól írva a következőket mondja: „Az első és ötödik fázis hulláma közel a Föld felszíne alatt elliptikus pályában halad. Ettől a két sugártól meg fogjuk kérdezhetni a földkéreg szerkezetét, a tengerfenék alatti kéregréz elülrő sűrűségét (a kontinensekéől). A második és harmadik fázis hyperbolás pályán a Föld testén tör át. A Cordobában észlelt sugár például a Föld középpontjától csak $\frac{1}{4}$ földugár (1600 km.) távolságban haladt el. Ha ezt a sugárt megszólaltathatjuk: mivel találkozott utjában, akkor a szeizmológia a tudományosan legszebb célját elérte. Már kincs számba menne tudnunk, hogy ez a sugár transzverzális vagy longitudinális rezgésű-e? Ha tranzverzális, akkor a Föld belseje szilárd.“

Beundorf német szeizmológus geometriai uton vizsgálta az első előregzési hullám terjedésssebességének változását a *lökéssugár* irányában (lökéssugár vagy trajektoria = az összhullámfelületre merőlegesen álló egyenes) és a következő eredményre jutott: „A Föld középpontjában a terjedési sebességnek maximuma van, ami a felszín felé állandóan csökkenik, körülbelül a radiusz $\frac{1}{6}$ -e mélységben a csökkenés megszűnik, egy kevés emelkedés mutatkozik, míg körülbelül $\frac{10}{20}$ ad radiusz-távolságnál igen gyors csökkenéssel eléri a felszíni értéket.“ — Ez az adat megerősíti *Wiechert* feltevését, amely szerint a Föld áll kéregből és magból; a szilárd kéreg $\frac{1}{6}$ radiusz (1400 km.) vastag, fajsúlya 2—3 között van és a mag sűrűség 8.2. *Milne* és prof. *Láska* (a prágai geofizikai intézet világhírű igazgatója) eredményei szerint a szilárd kéreg vastagsága mindössze $\frac{1}{20}$ radiusz. — Ez ca. 320 km. — A thermikus

gradiens (33 m. mélyülés 1 C° melegedést ad) szerint a szilárd kéreg vastagsága csak 60–80 km. lehet.

1300–1500 km. mélyben a hullám terjedési sebesség állandó. Itt a Föld anyagának a természete megváltozik és emiatt a két előregzés hullámai amint áthaladnak a burokból a belső magba a rengési sugarak különböző törést szenvednek. Mivel a terjedés-sebesség állandó: a mag homogenitására lehet következtetni.

A hosszú hullámok vagy *Raleigh* féle hullámok a Föld felszínén állandó gyorsasággal terjednek szét, ami azt bizonyítja, hogy itt valóságos felszíni hullámokkal van dolgunk, azaz olyan hullámokkal, amelyek kis mélységben terjednek és nem mint a rugalmas rezgések az egész Föld tömegén keresztül. Ez a gyorsaság minden földrengésnél a transzverzális rugalmassági hullámok sebességéhez viszonyítva ugyanaz s annak körülbelül $\frac{9}{10}$ -ed részét teszi ki. Lord *Raleigh* kimutatta, hogyha adva van egy végtelen rugalmas test, amelyet azonban szilárd felület határol, nemcsak transzverzális és longitudinális hullámok keletkeznek valamely impulzusra, hanem egy felszíni hullám is, amelynek amplitúdója a felszínen a legnagyobb és a mélységben hirtelen elhalványul, sebessége pedig — mint fentebb is láttuk — a transzverzális hullám sebességének $\frac{9}{10}$ -e. — Ehhez azonban még egy igen érdekes megfigyelés csatlakozik: jöhetnek a lökések az epicentrális tájakon csak igen rövid ideig, néhány percig vagy másodpercig tartanak, mégis a messzebbeső obszervatóriumok szeizmografjai gyakran órák-hosszat is folytatják a lökések regisztrálását, akár rövid rezgésekkel, akár pedig hosszú hullámokkal van dolgunk. (A regisztrálás idői hosszúsága egyenes arányban van a földrengés távolságával.) Ezt a jelenséget csupán a hullámszétszóródás egy kihatásaként magyarázhatjuk meg. A centrum (hypocentrum) körüli kezdő rengés (inicialis perturbáció) pontosan meghatározná a különböző időtartamú és hosszúságú hullámoknak szinte egyidőben való keletkezését, amely hullámok ennek folytán különböző sebességgel haladnak és annál hosszabb hullámsorozatban terjednek, minél hosszabb az útjuk. A hosszú hullámok is szétszóródnak, ha nem egy, hanem két párhuzamos lappal határolt rugalmas lemezt képzelünk el. A Föld esetében ez azt jelenti, hogy nemcsak felülről határolt a szilárd kéreg, hanem a Föld belseje felé is. Ez megerősíti azt a felfogást, hogy a Föld szerkezete a következő felépítést mutatja vázlatosan: 1. levegő burok, 2. vízburok (amelyből kiállanak a kontinensek), 3. szilárd kéreg, 4. plasztikusan idomuló kőzetek zónája, 5. cseppfolyós kőzetek rétege, 6. izzó gőzök zónája, 7. izzó gázak zónája,

és 8 az egy atomos gázakból álló mag, amelyik a nagy nyomás és hőmérsékleten úgy viselkedik, mintha nehéz fémekből álló „vas“-mag lenne. A felszínen tehát nem csupán egyetlen *Raleigh*-féle hullám keletkezik, hanem egy különböző hosszúságú és sebességű hullámokból álló egész csoport. Így szétszóródás jö létre, amely azonban rendellenes, mivel a hosszú hullámok a rövid hullámoknál lassabban terjednek, éppen fordítottja annak a tünetménynek, amely a fényhullámoknak az üveghasábban való szétszóródásánál jelentkezik. „Eszert minden szeizmogrammot olyan spektrumnak tekinthetünk, amely a hypocentrumból kiinduló rezgések elemzését teszi számunkra lehetővé” — mondja *Luigi de Marchi* a padovai egyetem geofizikus-professzora.

A Föld felépítésében résztvevő zónák közül a szilárd kéreg alulról a 4.-ik, a plasztikusan idomuló kőzetek zónája határolja, amely *S. Günther* „szilárd-folyós ásványi olvadék”-nak nevez s amely mind a mellett „mrev” marad. Ilyen anyagon keresztül áthaladhatnak a rövid hullámok, amelyeknek terjedéséhez elegendők összefüggő, vékony rétegek, de nem olyan hullámok, amelyeknek hosszúsága száz és száz kilo méterre terjed ki. *Wiechert* megfigyelte, hogy a legtöbb földrengésnél a hosszú hullámok főfázisában a leggyakoribb időköz a 18 mp. volt és mivel a terjedési sebesség 3.5 km., úgy a hullámhossz 63 km. Ezzel szemben *Omori* japán szeizmologus 11 nagy szeizmogrammm tanulmányozásából 150 km.-es hullámhosszat állapított meg. A hosszú hullámok, vagyis felszíni hullámok zónájának vastagsága (a fentebb említett két felülettel határolt rugalmas zóna) 32 illetve 75 km., azaz a hullámhossz felével egyenlő.

*

Azt mondtuk, hogy minden egyensúly zavar a kéregben földrengést okoz. Egyensúly zavar azáltal áll elő, hogy a Föld hül. Emiatt keletkeznek a kéregben feszültségi erők és emiatt keletkeznek a föld-belsejében halmazállapot változások és vegyülettani egyesülések, amelyek létrejövése pillanatában a felszabaduló energiák lökőerőben elégtelnek ki. Ezek a lökőerők a szilárd kéreg feszültségi erőit kiválthatják és a mélyfészki földrengés kipattanását okozhatják, sőt olyan szilárdkéregrészekben is hozhatunk létre földrengést, ahol momentán feszültségi erők nincsenek is; pld. ósmasszivumokon fellépő földrengéseket (a Finno-Skandináv ósmasszivum rengései).

A földrengés energiájának nagyságát legjobban illusztrálja *Kövesligethy* számítása, aki szerint évenként 25 olyan erős föld-

rengés van, amelyeknek munkaértéke aequivalens azzal a munkával, amellyel a Földdel egyenlő tömeget a Föld színén $1.2 \frac{m}{m}$ -rel emelhetnők fel. „A földrengések hatása a momentán pólust 0.07 ívmásodperccel a főtethetlenségi pólushoz közelíteni igyekszik, vagyis a földrengések a földtengely periódikus apró háborgásait csillapítani törekszenek. Ez megfelel annak a tételnek, hogy a földrengések (amelyek révén a kéreg rétegei, közzetömegei megfelelő egyensúlyi helyzetükbe illeszkednek) a nehézségi anomáliákat el-tüntetni törekszenek.“

A földrenés pillanataiban az elsődleges feszültség megszűnik, de a mellette megnövekedett utóhatásnak (hysteresisnek) tulajdonítható másodlagos feszültség következtében az egyensúly a kéregben csak nagyon lassan áll elő. Régi rengések nyomai még főtiszázd után is biztosan kimutathatók. Az utórengések meghatározott időközökben jelentkező mennyiségét nevezzük *szeizmikus aktivitásnak* s kiszámítható a következő képlettel $N = 440.7/\chi + 2.314$; ahol „N“ = a félnapokra számlott utórengések száma, „ χ “ = a számított félnapokat jelöli. A szeizmikus aktivitásra néhány adatot közöl *Omori*. A *Nimo—Owari* (1891. évben) földrengés után az első 30 napban 1746 utórengés, aktivitás = 1821; a *Kuramotoi* (1889) földrengés után ugyanannyi idő alatt volt 340 utórengés, aktivitás 385. Ezeket a számokat jóval felülmúlja a *Gross-Gerau*-i földrengés utórengéseinek száma, ahol egy 3 és $\frac{1}{2}$ évig tartó szeizmikus periodusban az epicentrum körül 500.000 földrengési jelenséget figyeltek meg.

A földrengés intenzitását is kifejezhetjük matematikai formulával, amelyhez a szeizmogramm adatait használhatjuk fel. Ez a rombolástól mentes abszolút intenzitási értékeket ad. A rombolás nem arányos a földrengés abszolút erejével. Az 1911. évi kecskeméti földrengés intenzitása nem sokkal volt gyengébb, mint a messinai földrengés s mégis a romboló hatás mennyivel más volt. Messinában — saját szememmel láttam — folyami kavicsból voltak emeletes házak összecsiszítva! — Az intenzitás képlete $J = 4\pi^2 a/m^2$; ahol π a Ludolf féle szám, a = a földfelületi pont hullám amplitúdója, m = pedig a rengési periodust jelenti; az a és az m leolvashatók a szeizmogramról.

A földrengés intenzitásából, aktivitásából és az ezekből levezetett hysteresis elméletből kiindulva jogosan lehet beszélni — mai tudásunk mellett is már — a földrengések megjósolásáról. Eeknek a vizsgálatoknak a kapcsán egykor lehet majd beszélni a földrengések időbeli eloszlásáról, talán szekuláris változásáról vagy peri-

odikus ingadozásáról, azonban ma még a szeizmogrammok nem olyan sok évről valók, hogy feldolgozásuk pozitívabb adatot adna; így még a földrengések és légnyomási, hőmérsékleti viszonyok közötti összefüggésekről való tanulmányok inkább csak tapogatóadások, mint exakt leírása ezeknek a tüneményeknek.

A földrengések földrajzi, vagyis térbeli eloszlása már ismerőbb, hiszen 1905-ig 171,434 földrengés pontosan megállapított centrumát térképezte *Montessus de Ballore* gróf, francia geofizikus. Ez szerint háromféle terület van a Földön: 1. szeizmikus 2. pene-szeizmikus és 3. aszeizmikus terület. Az első két kategóriába sorozott területen a centrumok a tektonikus fővonalakkal állnak összeköttetésben, amely tektonikus fővonalak az illető tájegység domborzati viszonyait is meghatározzák. A centrumok a Föld felületén két kör mentéa helyezkednek el, amelyek összeesnek a geosynklinálisokkal vagyis a mezozoos idők synklinálisaiival, vagy — földrajzi nyelven szólva — a Pacifikus és az Eurázsiai hegrendszerrel. — A Csendes-óceán körül 2500 km. hosszú ívben, az *Aucuaé* öbölétől (Chile D-Amerika) a *Malayi* szigetek csoportjáig húzódnak sorban az epicentrumok. A második kör a Földközi tengerétől (medencéjétől) Az indus-Ganges pályáig s aztán az Antillák árkáig. (Alpok — Kaukázus — Himmalaya — Neu-Seeland. — Ettől a két köről különálló szeizmikus területek; a Baikál-tó környéke, Kasgár, a Wei-ho medence, Alleghany hegység, Madagaszkár sziget, Sandwich- és Marianna szgk. Az afrikai kontinensen egyedüli szeizmikus terület *Barbareszk* vidéke, különben Afrika aszeizmikus vidék.

100 földrengés közül a Kelet-Indiai szigetvilégra jut 22%, a Japán partokra 18%, Alaszkára 9%, Közép Amerikára 8%, Délnyugat Amerikára 5%, az Antillák régiójára 7%, az Azori szigetekre 7%, a Balkán, Kaukázus, Itália, Himmalaya régióra 18% és más spóradikus vidékekre 6%.

A két szeizmikus főkör összeesik a nehézségi erő eltéréseinek főkörével. Az egész Földön érezhető földrengés erőssége nagyjában azzal a magasság különbséggel arányos, amely a környező hegyek és a tengerfenék között van. Dél Amerika nyugati partjai az Andok és a velük párhuzamosan vonuló mély tenger fenék (árok), Japán keleti részét a Tuscarora mélység a nagy katasztrófák színhelyévé avaiják. A rengési, mozgás gyorsulása ilyen helyeken némelykor a nehézségerő gyorsulását is felülmúlja, ami a természet rendjének néhány pillanatra való felfüggesztését jelentheti.

„A nehézségerő az örökké színtező: folyóvíz és eső, a tenger-

hullám és a szél ennek a szolgálatában áll. A most ismert egyetlen építő erő: a mély fészktű földrengés, tehát a természetbölcsélet első newtoni szabálya szerint azonos a hegyalkotó erővel, azzal az erővel, amely a Föld reliefjét (arculátát) kialakította. A nehézségerő és a földrengési erő tusája az örökváltozatosság, tehát maga a Földünk létele. A rombolás munkája (erózió, denudáció, abrazió etc.) lassan folyik, észrevétlenül, de rettenő kegyetlen a természet, amidőn épít... és mégis nem volna jó élni olyan Földön, amely többé inogni nem tud... És a folyton megújuló földrengés mindannyi jel, hogy bolygónk még nagyon fiatal." (Kövesligethy.)

Nagy vonásokban egészen röviden elmondtam azt, amit a földrengésről mondhatunk és amit a Föld belsején átrohanó elasztikus hullámok mondanak nekünk arról, amivel útközben találkozunk. Jól tudom, hogy a *tudomány célja* semmi más, mint az öntudatosított tapasztalati tényeknek olyan ítéletekbe foglalása, amelyeket szellemünk igaznak nyilvánít azáltal, hogy logikai törvényeinél fogva szükségképpeniséggel ruház fel és végül ezeknek az igazaknak nyilvánított ítéleteknek rendszerbe foglalása. A tudomány végső célja igaz ítéletek rendszerét állítani fel, tehát nem az igazság. — Ezért dolgozatomban kerültem minden olyan feltevést, annak ismeretlenségét is, amely nem öntudatosított tapasztalatból ered, mert ezzel szolgálom legigazabban a tudományt és a tudományszomját olvasóimnak.

Az iskola élete.

Nem régen olvastam Fényes Samunak a *Diogenes* folyóiratban közölt vezércikkét „A munkaiskola“ címen. A cikk egy bécsi iskola alsóévfolyamú növendékei közé vezet el és csodálattal mutatja be a munkával való tanítás módját, az önálló gyermeki cselekvéseken érő iskolai életet. Összehasonlításképp fölidézi a régi iskolázás, tanítás lélekbénító módszereit s megvetően gondol az eddigi „tanuló iskolák keserves tapasztalataira“.

A „munkaiskola“ kifejezés nem fedí teljesen a gondolatot: hajlandók vagyunk — és kezdetben valóban így is értették — tisztán a fizikai munkára, a mesterséggel járó, vagy ennek a szolgálatában álló ténykedésre szorítani e fogalom bő terjedelmét. Viszont a gyakran használatos „cselekvő iskola“ definíció túlságosan kiszélesíti s ugyanekkor homályossá, bizonytalanná teszi a

fogalomkört: hiszen a „cselekvés” minden életmegnyilvánulás alapföltétele. Cselekvés, munka: ezek egymásba egészülő eredője az *élet*.

S már el is jutottam jelen dolgozatom alapgondolatához, amelynek címül választott nevét minden kockázat nélkül behelyettesítem az előbbi, hiányosaknak mondott formákba.

Fényes Samu meglepetve hallgatta, hogy az első, vagy második évfolyam kis diákjai miként vitatják meg a közösen szerkesztett verset, dallamot, miképen törték fejüket csinosan körülszegett levélfogalmazványon s díszítették alá színesen rajzolt ne-felejcsvirággal. Általában az érintkezés módja, amely tanító és gyermek között meleggé, rokonszenvessé tette a viszonyt — mint újdonság tűnt föl neki. Befejezésül elégedett hangon dicséri a „munkaiskolát”, amelyben a jövő iskolatípusát látja.

Hát olyan rossz volt a mult iskolája, hogy a mai vele szemben már névközösséget sem vállal? *Munkaiskola!* Ily privilégizált megkülönböztetést érdemel az a nevelő intézet, ahol az egy igazság igéit hirdetik a kornak az eddigihez képest frissebb módszerével? S ha a mult rá is szolgál a lenéző pillantásra: lehet-e különbséget tenni a *mai* iskolák *élete* között? Mert mindaz, ami Fényes Samut a szokatlan, a váratlan érzetére ingerelte, az állandó cselekvésből, szünetlen munkálkodásból folyó *iskolai élet*. Feltételezhető-e tehát, hogy a tanító, aki az életre nevel, módszerül nem a leghatásosabb eszközt, magát az életet választja? Vagy nem is választja, hanem csak megragadja.

Igaz, hogy a társadalomnak az iskolával szembeni konvenciója sokáig megnehezítette a fejlődő pedagógia érvényesülését s a modern pedagógust százados elvek korhadtt korlátai közé kényszerítette. Ezeknek megmozgatására, vagy ledöntésére irányuló törekvés szentségtörésszámba ment, de az új idők új levegője ébresztőleg hatott társadalomra, konvencióra egyaránt. Ahol mégis megmaradt a téves szokások, szabályok hagyományvetete pora, azt a helyes fölismerés szellője könnyen szertefújja...

Tudott dolog, hogy az iskolai életnek *életté* nemesülése föleg a tanítás *módszerének* az üdvös eredménye. A módszer megállapítója, tehát az iskolai élet irányítója, a tanító. Az iskola élete ennél fogva a tanító egyéniségének a tanulók által projiciált képe. Világos, hogy — ideális értelemben — az iskolák tanmenete, tananyaga, pragmatikája a tanító személyén kívül semmi más külső tényező befolyása alá nem kerülhet. Ahol ilyen iskolák vannak,

ma még „munkaiskolának“, „cselekvőiskolának“ nevezik. De nézünk be mi is ilyen iskolába.

Régen azt tanultuk, hogy a tanító, belépve a gyermekek közé, vesse le a hétköznapi gond-arcát, felejtse el minden baját, keserűségét. Igaz, de megpillantva a mindig rakoncátlan Jóskát, eszébe jut a tanítónak, hogy tegnap köszönés nélkül látta őt elmenni az öreg harangozó mellett! S az okos szemű Juci nem is kéri megkérdezni, miért lett egyszerre oly szomorú a tanító úr? A tanító vonakodik megmondani, mert e bűn már többször ismétlődött s — úgy mond — az illető ígérete ellenére! Nosza, a kis fejek összebújnak s buzgón találgatják, ki lehet a bűnös? Sokan már tudni vélik. De legjobban tudja maga Jóska s pirulva várja, mi fog történni. A tanító búsan beszél az öregek iránti tisztelet megszegéséről, a szavát meg nem tartó jelleméről s mire befejezi, mindenki szemrehányó tekintetet lövell Jóska felé, aki mozdulatlanul, büntudattól égve ül s észre sem vette a könnyet, amely piros arcán lefelé gurul...

Nem volna megbocsáthatatlan bűn kiaknázatlanul hagyni a meghatottság ezen értékes pillanatát, csak azért, mert az órarend — számtant jelez! Nem volna-e merénylet a gyermeki szívek ezen szép érzésharmóniája ellen, ha most egyszerre belegázolnánk ilyenfajta kérdéssel: „mi a hosszúság mértékegysége?“...

De ezt maguk a gyermekek sem engedik, mert ime, jobbról-balról megnyílnak a beszédes ajkak:

— Édesapám is mondta...

— A jegyző úr is panaszkodott...

A tizedik meg éppen idézi a minap tanult versikét:

— Gondolj arra, hogy majd egyszer

Teis, gyerek, megöregszel...!

S a tanítás folyik ebben a mederben tovább... azaz a harmónia zeng... zeng... s édes dallamá olvad.

Ha mindenáron nevet akarunk ennek adni, ám legyen: „polgári neveléstan.“

Kell-e ennél több példa? Kell-e több bizonyíték arra, hogy a gyermek sohasem fogja elfelejteni azt, amit a saját lelke tudni szomjazott? S ha észrevétlenül átsiklottunk a „honismeret“, vagy más „tantárgy“ képzetkörébe, s kielégítettük a gyermekek kíváncsiságát (mert csakis arról beszélhetünk, ami *érdeklí* őket!), nem lesz-e boldog számunkra ez a perc, amelyben észrevesszük, hogy az udvaron, játék közben élő planetáriumot alakítanak:

— Te leszel a Föld, te meg a Hold...

Sokan vannak, akik nem győznek eléggé csodálkozni azon, hogy a tanító nem úgy néz a tanítványaira, mint a kutya szokott a macskára, vagy, mondjuk, az őrmester az újoncokra. S ha a gyermek a tanító elé mer jönni az utcán, akkor azt egyenesen a tanítói tekintély rovására írják! Arról meg nem is mernek álmodni, hogy a szemes kislány csokor ibolyával szaladjon a tanító úr elé... Mit szólnának ezek, ha betekintenének egy órácskára a mai iskola életébe? Pedig nem is kellene Bécsbe menni.

Szomorú dolog, hogy korunk népe, amely oly lázas igyekezettel habzsolja a maga élvezetes életét, oly ritkán fordítja a fejét arrafelé, ahonnan minden népek élete újtára indul. Mert ha megtenné, örömmel látná, — mint Fényes Samu látta, — hogy utódai „lelkében az örökkévalóság magja kel.”

De meglátná a magvetők arcán a hivatás ihletét, homlokán pedig a gond barázdáit is!

Boross Béla.

Korunk szellemi zűrzavara.

Korunk az ő elérhetetlen vágyaiban önmagát emészti fel és ábrándjainak netovábbjában az örökké álmos és kedélybeteg ember benyomását teszi. Hűvös pillantásokkal jár-keel, mint béna, szélütött beteg. Fájnak tagjai és elernyedtek; agyában örület rohan, mely nappal sem lát világot. A szűz tiszta gondolatok mécsvilágát letörpi síri mécsek pislogásává, a tiszta szívek zenéjét keserű brutális akkordokkal bulítja el s a lelkek magasságát leköti a föld sarába, mert irtózik a magasságok sasszárnyainak csattanásától.

Ebből kifolyólag korunk élete valami keserű pesszimizmus-burkában liheg. Irtózik a természetfeletti széptől, mely megadja a létbecsét. Nem látja az élet szűz hamvas arcát, mikor sugártól, fénytől reszket át, megveti a természet mélységesen ragyogó panorámáját, mert az anyag mekhanizmusába ékellett. A csodás természetben ragyogó magaslatok és mélységek világát nem kedveli többé és a magasba segítő szárnyakat durva kéjjel perzseli fel. Keserű átokkal vádolja önmagát, mert rabszolgája lett annak a világnak, melyet oly gigászi erővel roppantott szét saját kényelmének biztosítására és most csak sír és szkeptikus sivárlelkűséggel mereng örök sötétségben — pedig körülötte a napsugár zenél. A természetben nem veszi észre boldogságának egy eszközét s ha önmagában, az általa épített társadalmi rendben keres vigaszt, elsáppadt arccal undorodik el önmagától, mert romok jelzik hala-

dásának nyomait. A korunk által megteremtett társadalmi rend alapítóinak gyilkosa lett. A szabadság, egyenlőség, testvériség bölcsődala oly régen elcsendesült már és ma még csak hangjának csupán foszlányai rezegnek fülünkben.

Pedig a nagy társadalmi rend e hármas jegyben született meg és ma a várvavárt világszabadság önmagát fojtogatja — a vélt egyenlőség aljas gaztettek által fult vérbe; a testvériség pedig ott zokog a nyomorultak piszkos tanyáin és nincs, aki baráti nézésre méltassa a meggörnyedt nyomort. Egyes felső kiváltságos osztályok gögje, a féktelenül szétterpeszkedő kapitalizmus még mindig tiporja az embertársakat s a megvetett tömeg örült, vad hajszával viseli terheit, kikapcsolja küzdéséből a természetfelettit. Nyög, tombol, mint az éjjeli vihar! Istent nem ismerve, vagy mint vélt elnyomóját káromolva teng napról-napra! Munkáját keserű átok fűszerezi át; arcán lenyomva látszik a zord kénszerűség, mert másképp nem lehet!

Boldogító békéje nincs, mert lelkét salak fonja át és leköti az anyag, mert végcélját ebben gondolja; vallása kiszáradt, vagy nem is volt, mert nem tanították meg rája. A tömeg csak él buta szenvedélytől lázas életet, de munkájának boldogító békéjét nem érzi, mert Istene nincs, csak szenvedélye s lerosztó bűne van. A társadalmi élet e katasztrofális romjait oly megrázóan festi le Klopstock a nagy német költő:

„Tekintsd meg ember távolban azt a szirtes kis helyet;
Ott fekszik, csupa kő, vad puszta, lakatlan:
Fái kiszáradtak, bús felleg könnyei közt ül.
Rajta éj; a kopár völgyön jég és északi hó van,
Hol csak jaj, vadon és társalgásodra taszított
Éjjeli madár kószál a villámdulta nagy erdön:
Ime örökséged, életed!”

Ha e sötét fotográfiának okát keressük, nem kell a fantázia szárnyain más világokba szállni, csak tekintsük meg saját önmagunkat. Ennek forrásai századunk vallástalan irányzata, lelkiismeretlen vallási tengése, erkölcsi nihilizmusa.

Csodálatos és megrázó az a vallási közömbösség az a brutalisan elfajult erkölcsi pangás, mely századunk homlokára íródott fel. Az élet országútján félredobva áll még a kereszt, gyárkémények füstje komor színe festi; a hódító kultúra gőzekével forgatja körülötte a talajt és megpróbálja kidönteni azt az ócska jelet. Erkölcsi tilalomját nem akar ismerni, megpróbálja kidönteni, de hasztalan! Legujabban már repülőgép kóvályog a kereszt felett

és korunk embere büszkén néz a mélybe, meglátja az óoska keresztet az utszélien elhagyottan; és megvillan agyában a kérdés, vajjon higyjük-e még? Vajjon érdemes e még szentélyek homályában az örök mécs fénye mellett megpihenni? Kész volt a felelet: lomtárba vele.

E felelettel beállt a nagy erkölcsi ex-lex, mely alkalmas lett arra, hogy a morálisból teljes immorális, a gyenge hitből teljes erkölcsi nihilizmus lengyen; már nincs Isten, túlélte őt az ember!

Ezen alapelveken épülve az Isten providenciája helyett dekadens fanatizmus robotol a lelkeken, mely átkos szédülettel rombolja szerte a generációk fejlődését. Dekadencia tombol a kerek világban: a családi élet tüzhelyén ép úgy mint annak határain túl.

A magasabb körök leikiismeretlensége, hitetlensége, léhasága átvillanyozta az alsóbb néprétegeket, mely most örült kéjjel veti magát testi bálványának karjaiba.

És ami még borzasztóbb: az ifjuság lelke a mótelyek fertőjében lappang és ifju idealizmusát korai vénséggel feketíti el. Oly tompa lelkű sóvárgással sietnek a gyönyörök után és azután kifáradva, leszáradvá hullanak le egymás után a szépnek ígérkező élet fájáról.

Oh, milyen borzasztó tragédiás látvány: kisápadt, elhervadt ifjú szivek roncsait szemlélni! Ott sírnak a küzdelmes élet roncsai közt beleszédülve a kéjek mámorába és kiaszott ajkaikról Schiller panasza csendül:

„Letűnt a nap, mely ifjuságom virágos utjain kísért.

És ittasult szivem hevével nem ég többé eszményekért.

Hittem rajongva álmaimban, de hinni többé nem tudok,

Az élet engem is kifosztott, oh szánjatok meg koldusok!

Oh ti boldog, rongyokba itélt koldusok hozzátok sohajt. a letarolt élet szánalomért, töletek a rongyokból, a deres roskatagságból vár valamit a jövő kipusztult reménye: az ifjuság.

Micsoda végromlás, milyen nagy elítélése, elértéktelenítése a társadalomnak. Vajudó korszakot élünk! Nagy időn át vulkánon álltunk, melynek kitörését oly sok éven át vártuk és most megtörtént. Mi magunk óhajtottuk, mert nem bírtuk el túlkapásainkat. És most megborzadunk! Vádaskodunk! Vádoljuk az Istent. Pedig nem hittük, hogy van! Alkalmunk volt és van tudomást szerezniünk, hogy a bűnt az emberi aljasság készítette el, az orkánt, mely végigsöpör rajtunk. Korunk ostroma e világindulás, mely általános nézőpontból tekintve istenáldás színében tűnik fel sokak előtt, mely hivatva az emberiséget nagy szenvedések után Isten

nyomaira vezetni. „Lesz-e még ünnep a világon“ mikor a borzalmas zajba belesir a lélekarang és a lelkek kondulása hangzik, megkondulnak azok a megrepedt sziveket vesztett öreg harangok is; a megtérő lelkek imádkoznak. És a németek nagy költőjének, Schillernek dala ott fog harsogni a társadalom nagy tömegében:

„Van Isten, él egy szent akarat,
Hol éjbe az emberi veszne,
Túl téren, időn egyirányba halad
Nagy célra egyetlen egy eszme
S bár forg a szilárd is, s megy a mi jő,
Áll nyugton örökké egy alkaterő !!!

Remigius.

Egyesületi élet.

Újabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 jún. 30-ig meghosszabítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére.

Elnökség.

Búcsúbeszéd

Kurinsky Ferenc érsekújvári járási tansfelügyelő temelésén.

Mondotta: Bellus István járásköri elnök.

Mély gyásszal szívünkben állunk e sirgödörnél, hol a koporsó mélyén csendesesen alussza örök álmát a hűséges férj, a gondos családapa, a legjobb rokon s a szerető kartárs.

Elköltözött! Élete legszebb férfikorában, erejének teljes birtokában sújtott le rá a könyörtelen halál kegyetlen kaszájával, hogy kiragadja szerettei, barátai s kartársai köréből, sőtét gyászba borítva azokat, kik szívéhez közel állottak.

Az erdők királya: a hatalmas tölgy sem bír ollenállni a romboló viharnek, mely tépi koronáját, tördeli ágait s végül elementaris erővel tövestől szakítja ki társai közül s a hatalmas tölgy élettelenül fekszik a száraz avaron.

Az élet tövises útját járó embernek sorsa ugyanaz. Egy ideig dacol az elemekkel, küzd a romboló betegségek viharával, melyek

lassanként csonkítják életerejét, míg jön a végső vihar, mely felmorzsolja ellenállását, kitépi az élők sorából s ime: élettelenül nyugszik forgácsvánkosán a koporsóban.

Fájdalommal vegyes megdöbbenéssel láthatjuk a Te végzettedet is, kik benned kiváló képzettségű kartársunkat, s szerető tanfelügyelőnket veszítettük el s most itt állunk, hogy tőled örökre búcsuzzunk.

Elhoztam Neked az érsekújvári járás magyar tanító kartársak utolsó üdvözlését; ravatalodra helyeztük szomorú emlékül a kegyelet symbolumát, melynek minden virága s legkisebb levele is fájón susogja: Isten veled!

És ti szerető hozzátartozói, kiket elvesztése végtelen szomorúság és fájdalommal tölt el, merítsetek vigaszt a veletek érzők részvétéből; a jóságos Isten Adjon erőt elviselni e nehéz csapást, mely az ő halálával osztályrészülni jutott nektek. Higyjete, reméljete, az özvegyek és árvák Atyja nem hagyja el soha a benne bizókat s egykor viszontlátjátok a most távozót.

Kurinský Ferenc

Az érsekújvári I. sz. tanfelügyelőség vezetője *Kurinský Ferenc* hosszú szenvedés után március 31-én agyvérzés következtében meghalt. Az érsekújvári összes csehszlovák egyesületek saját halottuknak tekintették. Tetemét Pozsonyból, ahova gyógykezelés végett vitték, saját költségükön szállították Érsekújvárra és a Szokol házban ravatalozták fel. Innen temették április 4-én nagy pompával. Temetésén képviselte magát a Vágtól egész az Ipolyig majdnem minden iskola. Egyesületünk nevében az érsekújvári járáskör és az érsekújvári r. k. tanítótestület helyezett koszorút ravatalára és Bellus István járásköri elnök mondott beszédet a sírnál. — A temetés alkalmával kitüntette magát az érsekújvári r. k. tanítótestület tagjából álló dupla quartett Szendrei István karnagy vezetése alatt, mely végigénekelte az egész r. k. temetési szertartást quartettben úgy a háznál, mint a sírnál. Különösen nagyhatású volt a Szendrei István karnagy által ez alkalomra szerzett monumentális „Liberá me domine”, — Tanügyi körökben mindenfelé sajnálják a nagy készülősejű paedagógus halálát, kinek az volt a legnagyobb ambíciója, hogy tankerülete tanítónak paedagógiai színvonalát minél magasabbra emelje.

Hirdetés. Okleveles tanítónő helyettesi vagy segédtanítói állást vállalna. Cím a kiadóban.

Több kollegialitást

Az újabb kor tanítósága oly léptekkel halad a társadalmi megbecsültetés legfelső foka felé, hogy ez az örvendetes jelenség jóleső örömmel s bizonyos, nemes értelemben vett büszkeséggel tölti meg mindazok lelkét, akik ismerői s részesei voltak annak a sok harcnak, verejtékes törekvésnek, mellyel sikerült a tanítóságot oda emelni, ahol most áll. Ilyen jóleső érzés, nemes büszkeség töltötte el a tanítóság haladása, emelkedése, egyetértő munkássága iránt rajongó lelkemet, midőn a kaposi és bodroglközi járás tanítósága, úgyszólván egytől-egyig jó barátaim, Csapon a tanfelügyelőségi székhelyen egy olyan mulatságot rendezett ez év febr. 2-án, amelynek pártját ritkító erkölcsi és anyagi sikere minden várakozásunkat felülmúló volt. Nem akarok személyi kultuszt üzni, nem keresem kinek vagy kiknek az érdeme volt e fényes eredmény, hanem azt mondom, hogy mindnyájunké, a kaposi és bodroglközi kartársaknak egyetértő vállvetett munkájának az eredménye.

En nagy elfoglaltságomnál fogva nem küldhettem erről részletes tudósítást lapunknak, meg nem is szeretem az ily reklámszerű kidicséréseket. Valaki azonban a kaposi vagy bodroglközi kollegák közül a 4. számban egy egész rövid tudósítást közölt, amelyben jelezte a mulatságot minden kiszínezés és érdemeket előtérbetoló célzatosság nélkül s mintegy odavetőleg felemlítette, hogy azon a mulatságon szerepelt a bodroglközi tanítói dalárda is. A tudósító értesítésében elég hibásan megfélekedett arról, hogy ott nemcsak a bodroglközi hanem a kaposi dalárda is dicséretre méltó módon szerepelt. Ez a nem is tudom melyik körből való tudósítói mulasztás oly zokon esett a nagykaposi dalárda kiváló dirigensének P. L. mogyorósi kollégának, szeretett barátomnak, miszerint arra bírta őt, hogy a M. T. 6 számában „Helyreigazítást” közzékölt, melynek stílusát, de főképp végső sorait úgy állítom a magyar tanítótestvérek szeméi elé, mint a tanítóságnak leg-sajnálatosabb hibáját, amelyet mindenkinek kerülni és kiküszöbölnie kell. Olvassa el figyelemmel mindenki a két kis közleményt és ítéljen elfogulatlanul önmaga. Így érezoi és írni mint P. L. barátom írt, igaz magyar tanítónak írni nem szabad. Ez a egy tudósító mulasztásáért az egész Bodroglközön ütni akaró hang úgy tűnik fel, mint a megsértett hiúságnak szava, amely a tanítóság közt visszavonást, idegenek

részéről pedig csak a tanítóság lekicsinylését megvetését kiváltó megnyilvánulást okozhat csupán. Nem kisebbitette le egy bodrogi kolléga sem P. L. kar vezető érdemeit és nem hirdette a tudósító Bodrogköz sikerét, sem a kaposi kedves kollégák sok munkával, költségeseccsésszel kivívott szép sikereit nem irigylí senki, sőt le yenek mindnyájan biztosak benne, hogy mi bodrogiak büszkén tekintünk rájuk s igaz lélekkel ismerjük el minden munkájukat, mellyel a tanítóság ügyét, tekintélyét, megbecsültetését előre viszik. Összetartó ragaszkodásukat egymáshoz, amellyel minden lekicsinylő gesztust és tanítókat kategóriákba osztó fölényeskedést mellözve tüntetik fel minden előadódó alkalommal együvé tartozásukat, mintaképen állítom oda a bodrogi s általában az egész szlovenszói magyar tanítóság elé. Az egymás iránti ragaszkodásban, elismerésben azonban túl kell emelkednünk a falusias és kicsinyeskedő lokálpatriotizmus szűk látókörén, a dolgokat nem a saját szemé-

Szines ABC

A fejlődő pedagógia arra törekszik, hogy minél élvezetesebb, könnyebben felfogható és kevésbé fárasztó módon közölje a gyermekekkel az ismereteket. Ezt a célt leginkább a szines szemléltetőképek szolgálják, melyek amellet, hogy élénk szineikkel megragadják a gyermek figyelmét, őt szórakoztatják, szemlélet közben szinte észrevétlenül hatolnak a gyermek lelki világába és juttatják őt az ismeretek birtokába.

Ilyen szines szemléltető képekkel lesz illusztrálva Telkes Mihály „ABC”-je, melynek II. lényegesen javított kiadását a népművelődési- és iskolaügyi miniszterium 38745/927 sz. alatt hagyta jóvá.

A könyv már május hó végén megjelenik, úgy hogy minden Kartársnak már a folyó tanév végén módjában állhat abba beletekinteni és kiváló használhatóságáról meggyőződve határozni annak bevezetése felől. — Sámntalan módosítás és újítás van e második kiadásban, amelynek részletezésére még visszatérünk. Az egyes betűk szemléltetésére felvett képek cselekményei és azok kivitelének egyöntetűsége lehetővé teszi, hogy a II. kiadással kapcsolatosan egy hiányt pótló vezérkönyv is megjelenjék.

lyes dicsőségünk vagy haladásunk szögéből kell néznünk, hanem az összességre való vonatkozásokat kell kiaknázunk, mert abból elismerés és fény sugárzik mindnyájunkra.

Van a tanítósnak elég baja, irigye és rosszakarója így is. Vannak, kiknek epe önti el a lelküket, hogy a letiport pária emelgeti már a fejét s bátor léptekkel tör az öt megillető hely felé s bontogatja a szürke mez alól kiválóságának, tehetségeinek fényes szárnyait. Fel erre a magasztos munkára karöltve, egymást támogatva mindnyájan s örökre nemuljanak el az ilyen szavak, miket P. L. barátom helyreigazításának végén göggel felénk dob: „Ezután is megélünk mi a magunk emberségéből is, a Bodroghöz belőlünk nem kér és ni viszont.” A magyar átkot magyar tanító ne tanítsa, hiszen mindnyájan ezeket vessük a gyermeki lélekbe: „kisebb nagyobb jó testvérek egymást mindig szeressétek.” Akkor magunk között hogyan hirdethetjük a gyűlölet ígét? Versenyt a jótettekben és ne versengést a hiú dicsőség ködbefoszló fantomja után. Változatlan szeretettel üdvözlét a heveskedésből hibázóknak. Béke velünk!

Váry Endre

a bodrogh. járáskör elnöke.

Meghívó. A Košice zsupai egyesület és a „Hernádmenti fiókkör m. t. választmányi tagjait április hó 27-én szerdán. d e. 11 órára a Hunyadi utcai áll. el. iskola I. e. 8. sz. tantermében, a folyóügyek elintézésére és az évi közgyűlés előkészítésére tartandó választmányi gyűlésre tisztelettel meghívom. Vincze Ferenc áll. tanító, elnök.

Értesítés. A Kosice zsupai egyesület m. t. tagjait értesitem, hogy a temetkezési segélyalapunkból Ujlaki József bajánházi elhalálozott tagtársunk özvegyének részvételjes kartársi szeretetünk jeléül, koszorúmegváltás címen 950 Kc-t küldtem. Kérem azért e zsupai egyesület összes tagjait, hogy akár köri pénztárosuk útján e. yüttesen, akár egyenesen címre (Korvin-u 12) 10 Kc-t és postai kézbesítésért 50 f-t beküldeni sziveskedjenek. Ha módomban volna a bánatos özvegy szívig ható köszönő sorait minden egyes kartársammal átolvastatni, akkor bizton remélném, hogy a következő halálesetre készenlétbe helyezendő összeg azonnal összegyűlne. Kartársak! Senki sem tudja, ki van soron! Küldjék tehát a kölcsönös megbecsülésnek e leghasznosabb jelét jószívvel és azonnal! (Košice, Korvin-u. 12.) Vincze Ferenc áll. tan. elnök.

A nyugdíjas kartársak, akik a 104/1926. sz. törvény alapján teljes fizetésükkel nyugdíjaztattak, tartsák kötelességüknek, hogy az Egyesületnek továbbra is rendes, egész díjas tagjai maradjanak. Ilyképen is támogassák azt az egyesületet, amely érdekükben annyit fáradozott. A kp. gyűlés azon határozata, mely szerint a nyugdíjas nem áll. tanítók féldíjat fizetnek, csak a régi állapotra vonatkozott, amikor a nyugdíjas nem. áll. tanító csekély nyugdíjat kapott. Csakis ezekre vonatkoztatható a határozat továbbra is.

Hagyományozás a segélyalap javára. Marcell Borbála nemrég hirtelen elhunyt dunaszerdahelyi rk. tanítónő kartársunk még életében 10 ezer koronás életbiztosítást kötött, melyről a kötvényen úgy intézkedett, hogy időközben történő elhalálása esetén ez összeg az Egyesület segélyalapját illeti. A soha nem szűnő hála érzésével gondolunk nemesszívü kartársnőnkre.

A központi elnökség a központi vezetőség f. é. ápr. 11-én Komáromban tartott megbeszélésén elhatározta, hogy a f. évi központi gyűlést Košicén tartja meg augusztus hó végén.

A közalkalmazottak győgyalapja érsekújvári kerületében a tanítóság képviselőjéül a következőket választották meg: Rendes tag: Michnay Gusztáv áll. tanító Érsekújvár. (Sváz). I. póttag: Willand János r. k. tanító Érsekújvár. (Ált. m. t. e) II. póttag: Kelemen Elek r. k. tanító Komját (Zus).

Ujlaki József

Gyászos érzés adja kezembe a tollat, amidőn megdöbbenéssel és fájdalommal közlöm a szomorú hirt, hogy *Ujlaki József* baján-házai (Nagykaposi járáskör) áll. tanító a harctéren szerzett szívbjában ez év március 25-én 46 éves korában, tanítói működésének 27-ik évében elhunyt. Elszállt örökre, itthagya bánatos özvegyét és három kiskorú árváit, kiket rajongásig szeretett. Itt hagyta csendes kis faluját, melyben apostoli munkát végzett s ezért őt valósággal imádták. De itt hagyta kesergő kartársait is, kikhez véghetetlen nagy szeretet fűzte. A ritkuló magyar tanítói karnak egy erőteljes tölgye dő't ki vele a csapás tragikus nemvártságával. Ismét eggyel kevesbedett azok száma, akiket még a régebbi kor ideális eszméje szült. Kedves kartársunk koporsóját körülvette a község ap. raja-nagyja, a környekbeli barátai és járáskörünknek minden

tanítója. Sirjánál a tanitóság nevében Papp Lajos kartárs mondott megható bucsubeszédet. Elvette a Mindenható az embert s fájó szívünk sokáig fog sajogni utána. Nyugalma legyen csendes, békés! (Sz 1)

Különfélék.

Tanító és a rózsaszírom.

Vihar dühöngött a város felett,
Nehéz, sötét felleget kergetett.
Szárnyával felkavarva út porát
Rohant hegyen, völgyön és bokron át . . .

Félkezemmel a szemem takartam.
S egy borzasztó, véstes pillanatban,
Elém a földre rózsaszirma hullt,
Ma hervadt, halott, tegnap élt, virult . . .

Kicsiny szírom! Óh jer, óh jer velem!
Éledj fel nálam, árva keblemen!
Tárd fel előttem szíved titkait,
Sorsod a sorsunk, vajh mire tanít?

„Voltam én is — beszélt a kis szírom —
Ragyogó szép virág, volt illatom,
Kéjjel fürödtem az égi fényben,
Harmatos öröm volt játszi éltém . . .

Szabadon ringott az ár is velem,
Szívemet tölté egy szent érzelem.
S szerettek, óh, az emberek szintén,
Lelkem illatát közénk hintém . . .
...De jött a vég... Szörnyű és kegyetlen...
Egy ifjúnak bús rabjává lettem,
Áru'ó csóknak lettem a bére:
Egy asszony tűzött fel a keblére.
...Eldobolt . Megúnt! .. Jött egy céda lány
S felvett, szeretett!... Ma is még talány...

Ahogy ő ápolt... mi nem ma éjjel
 Könnyörtelenül taposott széjjel
 Magas barna úr... A szél felkapott...
 ...Egyedül árván most nálad vagyok!..."

Kis boldogtalan ártatlan virág
 Könnyező szemmel tekintek reád!
 Lelked illata, szépsége kellett?
 Egy a mi sorsunk! Testvér teveled!

Azért jöjj, jövel didergő virág,
 Ez árvult szív oly régen vár reád!
 A bánat a bú veled is rokon,
 Merengjünk el az édes múltakon!

Tanultam tőled, bús kicsiny szírom,
 E csúnya életet már alig bírom!
 Végórámban, hisz' senki sincs jelen,
 Elhervadni óh, jöjj te is velem!

Györfly Lajos

A jellem fejlesztése önmagunkban.

Irtta: EGGENHOFFER GYULA.

Az egész társadalmat és azon szűkes kört tekintve, melybe sorsunk kézzet, okos, eszes embereket találunk, de jellemes embert ritkán.

Pedig a jellem sem isteni tulajdonság, csak a tévedni tudó és gyarlóságokra hajlandó egyszerű emberek erénye.

Az, hogy mindig ritkábban találkozunk vele, lehet úgy az egyes ember bűne, mint az egész koré, vagy társadalomó.

Az emberek, a társadalom és a kor erkölcsi élete úgy át van itatva az erkölcselenség piszkos, iszapos posványával, hogy legkönnyebben a bűn bajt ki belőle virágként.

Egész tökéletességet a gyarló bűnös embertől nem kívánhatunk. Gyarlóságban élünk bölcsőnkől a sirunkig. Szépséghiba van minden arcon mint a lélek tükrén, de a túlságos nagy foltokat az egész, vagyis a jellemes embernek lelkén tűrni nem szabad.

A klasszikus arc nem oly ritka, mint a klasszikus lélek, tehát érdemes, hogy ez utóbbinak okaival foglalkozzunk.

Igaz, hogy jellemmel birni a tökéletesedés egy bizonyos fokát jelenti. De addig is, míg ez első lépésön állni tudunk, szükségünk van önismeretre, a jó és a rossz között húzott határvonal megkülönböztetésére.

Legyenek ezenkívül vággyaink a jó és nemes iránt, hogy így csiszoljuk lelkünket az erkölcsi tökéletesség felé.

Igyekezzünk ambícióra, hogy ezáltal kiváljunk azon nagy tömegből, kik üres szívvel, drága kövek helyett piszkos izzappal terhelik lelküket és a legértékesebb kincsüket, belső világukat.

Mindennek a földön és a föld alatt, ha gyönyörködteő hasznát akarjuk venni, szüksége van az emberi kéz gondos munkájára. Ha egy kert gondozása gondot ad, kell, hogy gondot adjon azon kertészkedés is, mely állal lelkünkben irtjuk a rosszat.

Az utóbbi munka fontosabb és hasonlíthatatlanul gazdagabb az elsőnél.

Maga az élet is gondoskodik arról, hogy megszeressük a kiváló jellemeiket, kik sok ismerettel, a tökéletesedés utáni olthatatlan vágygal járják az élet övisei utjait és sokszor kénytelenek szemeiket lehunyni, mert eléjük áll egy meg nem művelt, elhanyagolt és a nemes virágtól terméketlen lélek. Az ily lélek morális meddsége azonban kénytelen megérteni — csak elméletileg is — mi a jellem.

Vannak olyanok, talán sokan, kik vélkeznek önmaguk ellen tudatlanságuk miatt, kikben a jó talaj megvan, de hiányzik a filozófiai tudás, melyre fegyelmelni tudnák erkölcsiségüket, kikben a jó senyved a gyarlóságok sok bogánca között.

Ezek a jóit, a rosszat öszlönből téve, nem tudják, hogy a cselekedetek mérlegelik az embert. A jellem kitartást a jóban, igaz érzésben, hangulatoktól ment ítélkezést, erős elhatározást kíván akkor, ha rálépünk az igazi útra.

A jellem végeredményben nem egyéb, mint szívünk, lelkünk, érzelmeink, fizikai önünknek céltudatos kormányzása.

Ehhez erős akarat kell, mert szűkebb szellemi korlátozással a jellemképzés célját elérni nem fogjuk. A jellem felismerésére sok minden áll rendelkezésünkre, de legjobban a mások ajkán elhangzott szavak.

A jellemes ember igazságtalanul rem vádol senkit, mert tudja, ha másra sarat dob, a maga kezét is beszózza.

Talál védelmet barátai, sőt az idegenek részére is, mert tudja, hogy a földön nincs oly ember, kit az igaztalanság, irigység, homlokon ne dobott volna. Tudja azt is, hogy a ho'szú életen keresztül ő maga sem lesz talán ettől ment.

Sajnos társadalmunk ezen a téren a legbetegebb. A rossz nyelvek nyila senkit sem kímél és leginkább azokat találja, kik egy homlokkal magasabbak a többinél, ez már természetes. De épen ez a jellem, vagyis itt lehet azt megismerni, mely rem abból vonja le az ítéleteit, mit mások piszkos mosdatlan szájával beszélnek, hanem a saját igazságos meggyőződéséből.

Egy nagy megfigyelő, mikor e káros betegségről beszéltek, ezt mondta: »Feddhetlen bírnév? És van ki ezt hiszi? Nevezzen meg nekem ilyet az előkelő társaságból és habár nem ismerem még őt, de két hét alatt kiderítem az »on dit«, hogy nincsen ilyen élete neki«.

Fájdalom ez így van, niucs ember, ki másról ne tudna valamit, de elefelelti, hogy róla is beszélnek. A hiba pedig nem a meghurcoltban van, hanem ő bennük, mert hamis látszatok alapján bírdetik mások felett az ígét. De az a legjobb, hogy rendesen a sarat dobáló marad mindig a legpiszkosabb.

Igaz, hogy nemes barátsággra csak jellemes ember képes, ki barátai mellett kitart, áldozatot hoz, ha ő nem is számít áldozatra és még akkor is kitart tettei mellett, ha azokat jogtalanul felre ismernék.

Kis és nagy dolgok megtartásában, titkok fel nem adásában ott van gondolkodásának bélyege és a titkokat még akkor sem adja fel, ha azok sokkal szembem győző fegyverei lehelnének.

Az igazi jellemnek nem kell védeni magát, mert piszkos szájú ellenfeleit.

megalázza pusztá tekintetével és azon fölénnyel, mely ott van a többi nagy varázssai között.

Ez a varázs a lélek nyugalma, mely simogatja, dédelgeti a jót, de könnyő-
rületlenül üti a rosszat. Ez előtt megretten a piszok, pletyka és gonoszság, de
megnyugszik a jó.

S ez a jellem többet ér minden talentumnál, mert saját megleremlett
erényünk, értéke pedig igen nagy, úgy is mint tulajdon, úgy is mint példa. Ez
olyan fátyla, mely a pokol sötétjét is áttöri és nélkülük nem érvényesülhet még
a lángész sem.

Ki úgy gondolkozik, hogy mindig ellenőzi szavait, nem mindennap zárja
le számadásait egyenlő mértékkel, mert gyakran megalázódik ön maga előtt. Ha
már a lelki életben el is érünk egy bizonyos fokig, de nem egyszer visszaesünk.

Igy a jellem képzésben is mindig találunk hibát, de igazi eredményt
csak akkor érünk el, ha igaz, erős kritikát gyakorolunk magunk felett és nem
unjuk meg szavainkat, tetteinket ellenőrizni.

Lehetetlen az, hogy a jóra való hajlam valakiből hiányoznék. Az élet
sok szerencsétlensége viszi azokat is rosszra, kik a törvényekkel, társadalmi
renddel, vagy saját lelkükkel összeütköznek.

Kik a lelki harcot szebben akarják megharcolni és jellemcsok akarnak
lenni, azoknak gyakran vissza kell hívni lelkiismeretük egy-egy rég elmúlt
mozanatát és igazságos ítélést mondani felette.

Igaz, hogy ehhez éles látás kell, mert az ember hibáit öns szemüvegen
nézi és indulatai iránt elfogult, de a kicsiséget le kell győzni és kértelbetellen-
nek lenni saját hibáink iránt.

Ha eddig eljutunk, már könnyebb a jellem képzés, ha egy zajos nap mér-
legelése után megszédül az önvád.

Megszóltam egy embert, anélkül, hogy a róla koholt hír valódiságát tud-
tam volna.

Nem védtem valakit, mikor azt megtehettém volna, hanem hallgattam.
mert az kényelmesebb volt.

Nagylelkű lehettem volna ellenségemmel szemben és azt elmulasztottam
kisebbittem más értékét, hogy az enyém nagyobb legyen stb.

Ha sajnálkozásaink ezek felett a hátunk mögött lévő rossz cselekedeteink
határkövei lesznek, itt érzük el azt a magaslatot, mikor a jót nem tudjuk
be érdemnek, hanem kényszerből lesszük azt.

Aki maga iránt igazságos, az mások iránt sem lehet igazságtalan és
sokszor megbocsátja másoknak azt, mit magának meg nem bocsátana.

Az emberiség zöm) pedig fordítva tesz, mert a maguk hibáit másokban
ostorozza.

A jellem pedig jósággal párosul, ha másokról kell ítélkezni és kértelbetel-
lenül ítélkezni a saját hibái felett.

A jellem a becsület kristályja, sokszor talán kereszt, de ereje irítóztató nagy.
Barátság oltárán Szentség és fénylő Nap a szeretet egén, egykor a földi
vártekén járó mennybéli Isten lelkének természet fölötti nagy ajándéka kin-
kinek a lelkében.

Ezen ajándékot azonban a felséges Isten csak azoknak adta meg, kik a
leirt módon fejlesztették a jellemet önmagukban.

Fájdalom és igen sajnós, a mai társadalomnak ma ilyen embere oly
kevés van, mint a fehér holló, vagy a fekete haltyú.

Tanfolyam a katonáéknál. Márc. 23-án tartotta meg a 13-as gyal. ezred vizsgálóbizottsága a cseh és magyar analfabéta katonák vizsgáját. Öt hónapig tartott a tanfolyam. Hetenként 3 szor: hétfőn, szerdán és pénteken d. u. 2—4-ig és minden második vasárnap délelőtt 9—11 óráig. A tanfolyam vezetője Kosara Lajos hadnagy volt, aki mellett a tanítással Móríc Árpád tanító kartársunk volt megbízva. Magyarok 21-en vizsgáztak, akik azelőtt nem jártak iskolába s így nem tudtak írni, olvasni, számolni. A vizsgáló bizottság, mely állott: egy alezredes, kapitány, főhadnagyból és hadnagyból a vizsgázók közül 19-et megfelelőnek állapított meg, kettőt pedig elbuktatott. A vizsgázók az >ABC<-ből kijelölt olvasmányokat olvasták, diktálás után mondatokat írtak és levelet fogalmaztak szüleiknek, vagy hozzátartozóiknak. Kosara hadnagy a katonákhoz intézett beszédében hangsúlyozta, hogy az eredmény várakozáson felül kielégítő s ezen eredményt a katonák nemcsak maguknak, hanem Móríc Árpád tanítójuknak köszönhetik Kosara hadnagy maga is több-azór igen buzgón, szeretettel mutogatta a katonáknak a betűket, tanította őket neveik leírására, a szavak helyes kiejtésére. A vizsga végeztével boldog volt, hogy ilyen eredményt értek el katonái. De azt hiszem a katonák még boldogabbak voltak, mivel már tudnak írni, olvasni, nem kell másoknak felolvasni, a hazuról kapott leveleket, vagy íratni haza másokkal. Móríc Árpád kartára levelében így ír: >Mondhatom nekem is örömöm volt, hogy ilyen jó eredményt értem el velük. Fokozta az örömömet az is, hogy ezek a katonák belátták, hogy a velük eltöltött időm nem volt hiábavaló fáradozás, habár érte a parancsnokságtól semmitféle jutalomban nem részesültem.< Hogy az iskolát jó eredményel elvégezték, arról cseh nyelven kiállított bizonyítványt kap mindegyik. A tanfolyam általános eredménye jobb volt, mint a tavalyi, a buzgó oktatók ezredparancsában kaptak érte dicséretet.

A Magyar Újság tanügyi rovatából. (Szerk. Seidl Sándor egyesületünk bratislavai képviselője) vesszük át a következő híreket:

A magyar tanítóképzőt Kassa követeli a maga számára és számtalan érvet soroltat fel az intézetnek ottani elhelyezése mellett. A legfőbb érv Kassa >kedvezőbb fekvése<, ami vitás. Kassának fekvése éppoly periférikus, mint Pozsony. Ha a fekvés mértékadó volna, Pozsony a tartomány-fővárosi jellegére nem tarthatna igényt, amelyre az új közigazgatási törvény értelmében ki van jelölve. A P. M. H. vasárnapl. számában olvastuk a Magyar Nemzeti Párt aktivizmusának mérlegét. A vagyon oldalán ott szerepelt mint nemzeti vívmány a magyar tanítóképző is, amelyet a beszámoló szerint Kassán fognak felállítani. A magyar tanítóképző azonban korántsem lehet vívmány, akkor ha tekintetbe vesszük, hogy 800 magyar iskolának évi 40 új tanítóra van szüksége s ezeket valahonnan csak elő kell teremni. Jó ideig futotta egyrészt az Orsolyák tanítóképzőjéből és az ideiglenesen felállított abiturienst tanítóképző tanfolyamból, amely lényegében már magyar preparandia. Hogy nem négyosztályos lett belőle mindjárt kezdetben, annak nem az a magyarázata, mintha a kormány ab ovo korcesszióknak szánta volna. Még tavaly ilyenkor a tanítóképzés reformja foglalkoztatta az illetékes köröket s általános volt a nézet, hogy a tanítóképzés színvóját emelni, a képzőket megszüntetni s helyette akadémiái tanfolyamokat kell szervezni, amelyeken érettségizett ifjak találhatnak felvételt. Az idea pénzügyi részen bukott meg — úgy lehet nem is végleg. Most, hogy a négy osztályos tanítóképző intézményét prolongálták, mi értelme annak, hogy éppen a magyar tanítóképző előképzettsége magasabb legyen a

szlovákénál. Ez aktualizálta a magyar tanítóképzésnek is a régi minta szerinti szervezését.

Amint nem vívmány a tanítóképzés maga, nem vívmány Kassai elhelyezése sem. Sőt ellenkezőleg: tévedés — vétség a magyarság nemzeti politikája ellen. Kassán a magyarság ereje nincsen veszélyeztetve, nincsen veszélyeztetve törvényes minoritásának joga sem. De Pozsonyban a magyarság lassú dekadenciának van kitéve. Minden olyan intézkedés, amely a magyarság erejét a tartomány fővárosában növeli, nemzeti szempontból kívánatos és hasznos.

De a Szl. Á. M. T. sem lesz elragadtatva az eszmétől, az új magyar vívmánytól. Tudvalevő dolog, hogy a magyar tanítóegyesület Tanítók Házát tervez, természetesen a fővárosban, elsősorban a magyar egyetemi hallgatók elhelyezése céljából. De ezek nem frekventálhatnák elegendően az intézményt. A Tanítók Háza tervezői a tanítójelöltekre is számítottak, akiknek legnagyobb hányadát tanító gyermekek fogják kitenni. Szóval a kassai elhelyezés veszélyezteteti a Tanítók Háza tervét, amelybe tanítóágunk minden jelen törekvését belefekteti.

Végül itt van a tanítók érdeke is. Kulturális tekintetben mégis csak súlyosabb Pozsony, mint Kassa — és sokáig az is fog maradni. A magyar tanítójelölt világnézete szélesebb lesz nagyobb városban. Az az előny, amely itt kínálkozik, a szlovák tanítóképzőkkel szemben megbecsülhetetlenül van végre a későbbi elhelyezkedés kérdése, amely ott, ahol az országos iskolatanács fog rezidálni, sok előnyt ígér az itt nevelkedő tanítójelöltek jövője érdekében. Tanáraknak módjukban lesz helybeli összeköttetések révén kedvezőbb elhelyezést biztosítani főleg azok számára, akik megérdemlik. Sok kevésbé fontos a délszlovéniai magyarság érdeke, mint a kassaiáé? Miért költözködjék a családközi tanítójelölt Kassára, amikor Pozsony közlebb fekszik?

Az új nyolcosztályos tantervet, amelyet már várva-vár a szlovénzközi tanítóág, szakemberek együttműködésével Tuma min tanácsos, a tanügyminiszterium pedagógiai referense, állította össze. Beavattolták mondják, hogy ez a tervezet modern pedagógiai mestermű. Tuma tanácsost most váratlanul nyugdíjazták illetékes helyen attól tartanak, hogy a pedagógiai referátumban történt változás kedvezőtlen hatással lehet a tervezetre, vagy legalább is annak mielőbbi kiadására. Tuma érdeke volt, hogy a tervezet minél előbb napvilágra kerüljön. Távozásával ez a szubjektív momentum kikapcsolódik s nincs kizárva, hogy a tervezet újabb átdolgozásra kerül úgy, hogy a jövő tanévben még nem lesz bevezethető.

Az egyéves tanítóképző-tanfolyam számára kiadott értesítés szerint a tanfolyamra kereskedelmi akadémiai abiturienus fel nem vehető. Két évig ezeket a jelentkezőket kategórikusan visszautasította az igazgatóság. Most arról értesülünk, hogy az ideai tanfolyamon kereskedelmi akadémiaát végzett hallgató is van, akinek felvételét bizonyos tárgyakból utólag letett kiegészítő vizsgától tették függővé. Nem lehetett volna ezt már eddig is megtenni?

A nem állami tanítók családi pótlékát ezuttal nem negyedévenként, hanem havonta folyósítja az iskolareferátus. Habár a csehszlovák távirati iroda nyomán mi is közöltük ezt az újítást, igen sok tanító mégis megszeppent, mikor a várt negyedévi részlet helyét csak annak egyharmadát kapta április elsején.

A főiskolát végzett polydriskolai tanárok ügye a legfelső bíróságnál. M. P. volt rimaszombati tanárnak a 104. sz. törvény ellen beadott felebbezését az iskolareferátus visszautasította, mert kétségbe vonta az I. c) kategóriába

való soroltatásának jogát. Ez ellen most panasszal élt a legfelső bíróságnál. A döntést egész kollegiátusa kíváncsi érdeklődéssel várja.

A »Napsugár« című gyermeklap hetedik száma ismét eleven és változatos. Van benne mese, tréfa, szindarab, játék, érdekes tudnivaló is ami a fő, sok gyermeknek kedves és nagy leheltségű hajlamairól tanuskodó írói szárnypróbálgatása. Igen értékesek a gyermek öntevékenységet foglalkoztató munkatervek. Most a llnometszés van soron, amellyel jólékonyan belenyúl a Napsugár a rendszeres rajztanítás menetébe is. Sok iskola tanítója, tanárja ezen a nyomon vezette be iskolájában. A nívós és ma már közkedvelt gyermeklapot Seidl Sándor, Harmos Károly és Borka Géza dr. tanárok szerkesztik. Előfizetési ára negyedévenként 9 korona. Megrendelhető Komáromban (Jókai-utca 5).

Prohászka Ottokár †. Az egyetemes kath. egyháznak nagy gyászja van. Hirtelen elhunyt egyik legkiválóbb, hírneves tudós püspöke: Prohászka Ottokár, székesfehérvári püspök 69 éves korában. Áldozatos társadalmi tevékenységet fejtett ki életében, lángész volt minden irányban: mint szóvivő, író és társadalmi szervező. A modernizmus ültörőjének tartották a kath. egyházban, de épen omiatt sokan félreértették. Nem volt ő a mai értelemben vett modernista, mert egyházát, annak tanításait szívvel-lélekkel szerette és követte minden munkájában, csupán a formák voltak modernek, amelyek segítségével tanításait embertársai lelkébe átvitte. Nyitrán született 1858-ban, 1884-ben pappá szentelték, 1905-ben nevezetett ki székesfehérvári püspökké.

A mi lapunk diák- és cserkészujrás f. é. márciusi 4. száma dús, változatos tartalommal megjelent. Örömmel regisztráljuk, hogy e nívós ifj. lap

Minden tanító, aki az Azoformot
terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza
s a saját javát szolgálja.

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz
Praha-Vinohrady
Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

mindinkább izmosodik és elterjed. Köréje az arra hivatott írók legkiválóbbjai tömörültek. A fejlődés meglátászik nemcsak a belső értékén, tartalmán, hanem a külső kiállításban is. A haviaként megjelenő lap előfizetési ára egész évre 20 Kcs, egyes szám 2 Kcs. Szerkeszti: Scherer Lajos reálgimn. tanár tagtársunk, Lučenec; társ szerkesztő: Tamás Lajos; főmunkatárs: dr. Fenyves Pál. Megrendelhető: Lučenec, Madách u. 11. sz. alatt.

A Szlovenszkői Magyar Tanügy f. é. márciusi száma a következő tartalommal jelent meg: Hodža miniszter kulturprogramja. Információk az aktuális kérdésekről. A magyar kultúrszövetség problémája. Felekezeti tanító. Szlov. magyar pedagógiai társaság Szerkeszti: Farkas Gyula polg. isk. tan. Šamorjn, társ szerkesztő: All Lajos tanító, Nagymegyer.

A méhészség új dlszes külsőben, illusztrálva jelenik meg, amióta az Altöldi Méhészettel fuzionált és több magyarországi méhészegyesület hivatalos lapjává lett a szlov. egyesületeken kívül Szerkeszti: Zoller Antal szerkesztőség és kiadóhivatal: Bratislava, Kórbáz-u. 3.

Slovenský učitel' a Z. U. S. hivatalos lapja f. é. 6. száma március 31-én jelent meg. Szerkeszti Mojto Ferenc, Nitra-Zobor.

Národna Škola Slovenska a Sváz hivatalos orgánuma, 1926—27. évi 10—11. összevont száma most jelent meg ápr. 1-én. Felelős szerkesztő: Čizmar Zdenko, kiadóhivatal Bratislava, Torna-u. 11.

Szerkesztői üzenetek.

Kartársainknak és lapunk minden olvasójának boldog húsvéti ünnepeket kívánunk. Szerkesztőség. Kiadóhivatal.

G. S. Bratislava. Válasz a következő: A rendes uton, adományozás folytán szerzett állampolgársággal bíró tanítók az eskü letételétől fogva semmiféle hátrányban sincsenek és nem is lesznek azokkal szemben, akik régi állampolgárok, vagy a Lex-Déer következtében lettek azokká. Hátrányban legfeljebb addig voltak, míg nem volt meg az állampolgárságuk, mert csak saját személyükre kapták a rendkívüli drág. segílyt. A jövőben sem lesz semmi hátrány, fizetésük és nyugdíjuk ugyanaz lesz, mint a többieké. Ez utóbbira már esetünk is van. Tisztán jogi szempontból az adományozás folytán szerzett állampolgárság az eskü letételének napján kezdődik, tehát az addig elsenvedett hátrányt korrigálni nem lehet. — **P. S. Ágovce.** A folytatás nem érkezett meg lapzártáig, a jövő számba sziveskedjék megküldeni. — **M. Á. Sumperk.** Az értesítést köszönjük, munkássága elismerésére méltó a mi részünkről is.

HIRDETÉS.

„Gyermekdalok És Iskolai Szavaltatok“ a népiszkolai énektanításhoz igen alkalmas szövegekönyv. Közismert kedves népdalokra frt eredeti alkalmi énekek és szavaltatok. A tiszta jövedelem fele a Szl. Magyar Tanítók Házá-t illeti. Kapható a szerző: **Nagyfalusi Antal** ny. tanítónál **Nové-Zámky** és lapunk kiadóhivatalánál. **Ára portóval együtt 11 Kc.**

Kiadóhivatali üzenetek.

B. F. Rožnava. 1926-ra még 25 K hátraléka van. — H. J. Rožnava. 1926-ra még 10 K hátraléka van. — K. I. Sv. Král'. Címét kijavítottuk, a részlelfizetésre tett ajánlatát elfogadjuk. — M. A. Nagybodak. A lapot az új címére küldjük. — S. M. Királyflakarcsa. 1927. január 1-étől tagjaink sorába vettük. — S. J. Stárna. Az elveszett lappéldányt újból megküldtük. — Rk. Ip. Fedymeš. Lapunkat megindítottuk. — N. S. Ruzomberok. Az elveszett április 1-i számot újból elküldtük. — B. M. Baňska-Bystřica. Nővére címére a lapot megindítottuk.

Halló rádió! Egyedüli alkalom!

Teljesen felszerelt, kitűnően működő 4 lámpás készülék szabad, kettős antennával, egy pár fejhallgatóval, nagy cseresznyefa-hangszóróval **jutányosan eladó**. Megtekinthető és hallgatható vételkényszer nélkül. Házi bálók és hangversenyek céljára kiválóan alkalmas. Mellékelve szakkönyvek, vázlatok és magyarázatok. Cím a kiadóban.

Kartársi kötelességét

teljesíti, ha megrendeli a „**Majális**” című már megjelent könyv 3 példányát kotta- (melléklettel 22 (húszonkettő) koronáért.) Egy levelezőlapon írjon s portómentesen, csekkleppal együtt kapja. Négy teljes gyermekdarab, jelenetek, körülbelül 30 vers minden iskolai ünnepségre alkalmas. Függelékül „**A kis lázadó**” című kétfelvonásos gyermekdarab. —

FARKASISTVÁNSÁHY XVIII.

A Csizi Jód Bróm Gyógyfürdő nyitva május 1-től szeptember 30-ig. Erelmeszesedés. Golyva, Neurastenia. Csont. Bőrbaajknál. Hűdéseknél stb. stb. kiváló gyógyhatásu, mert vértisztító és idegerősítő és így gyermekeknél specificum. Egyesületünk tagjainak nagy kedvezmény. (Előidényben 40 %, főidényben 20 %) Gyermekeinkkel itassuk a Csizi-Vizet!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Mély csend honol	253
<i>Vécsey Zoltán dr.:</i>	
Hogyan készíthetjük el a tökéletes honismertetést	254
<i>Pálinkás Sándor:</i>	
A számhalmaz kifejlődése (folyt.)	264
<i>Schlosz Lajos:</i>	
A kétszázszentendős Gulliver	269
<i>Egyesületi élet . . . . .</i>	272
<i>Különfelék . . . . .</i>	278
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 64.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Hűség- és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**
Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKŐI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Mély csend honol

a tanítói ügyek berkeiben. Csendes a tanítóság, az egyesület, csend és homály borítja az intéző munka mezejét, ahonnan a tanítóság függő kérdéseinek rendezését várja.

Egyesületünk szerveinek tavaszi gyűlései most fognak megkezdődni, talán innen indul ki valamelyes kezdeményezés. Jelenleg azonban olyan sivár a helyzet, olyan eseménytelen, mintha minden a legnagyobb rendben lenne. Mi ennek az oka: közöny, fáradtság, nemtörődömség az egész vonalon? Ki tudná megmondani!

Az iskola belső élete sürgős, szorgos munkát kívánna meg. Az 1927—28. tanévben törvény írja elő a nyolcosztályos iskola teljes és végleges bevezetését. A legtöbb helyen már végre is hajtattott a törvény rendelkezése, de egy kardinális hiba van: nincs tanterv! Adhoc tervek, ideiglenes tantervezetek alapján tanít a tanítóság, egyöntetű tanításianyag, egységes módszer nélkül. Ahány iskola, annyiféle tanítás folyik. A tanterv tudomásunk szerint készen van, az államnyomda örzi jelenleg féltékenyen, belepillantani nem lehet, nemhogy hozzászólni volna alkalmunk.

A haladó idők kívánalma: a tanítói szolgálati pragmatika is késik az éji homályban. Ez is készen áll, de róla keveset tudunk.

A 104/26. törvény végrehajtási utasítás minden biztatás ellenére mindmáig nincsen kiadva. Egyébtisztviselői kategóriáknál már régen végrehajtották a párhuzamosan kiadott 103/26. törvényt, csak nekünk kell várni és csak várni a végrehajtásra. Az állami

tanítóság sok hiba és hátrány mellett ugyan besoroztatott már ideiglenesen az új törvény fokozataiba, de a nem állami tanítóságra nézve még igen kevés történt. Mindössze az 1926 jan. 1.-e után nyugdíjba vonult tanítók nyugdíját utalták ki e törvény értelmében. A működők mostanában kaptak a várható új illetményre némi előleget.

A beigért végleges törvényes rendezés mind a működőkre, mind az 1926 jan. 1.-e előtt nyugdíjazottakra nézve életjel nélkül van.

Általános emberi természet, hogy szeretjük az örömteljes, kellemes meglepetéseket! A lentiek elintézése talán ilyen meglepetésnek készül! Bár így lenne már egyszer: borúra-derü. Sajnos, eddig csak borúra újabb ború, kellemetlen meglepetésre újabb kellemetlen meglepetés következett.

Hogyan készíthetjük el a főkéletes honismertetést?

Irta: Vécsey Zoltán dr.

Egy nagyszabású munka tervével fordulok Szlovenszko és Ruszinszko tanítóságához, elsősorban nemzetestvéreimhez, a magyar tanítókhoz. Remélem, hogy a fölvetett eszme általános figyelmet kelt, érdeklődést ébreszt s a hozzászólások során kialakul az a légkör, amely alkalmas a szép terv valóra váltására.

A tudományos munka immár egy évtizede szünetel ezen a területen. Míg az irodalomban s a szellemi kultúra egyéb ágaiban az örvendetes fejlődés jelei kétségbevonhatatlanok, addig a tudományos munkában még csak kezdeményezéssel sem találkozunk. Telnek mulnak a napok, hónapok, értékes évek, *megmérhetetlen értékű tudományos anyag megy veszendőbe* s mi ölbetett kezekkel figyeljük ezt a pusztulást. Pedig teendők volna ezernyi. De a legfontosabb elvégzendő feladat volna *Szlovenszko és Ruszinszko honismertetésének teljes és főkéletes feldolgozása*. Ezt a munkát egy ember nem tudja elvégezni, ehhez egy ember tudása, ereje, munkabírása nem lenne elegendő. Az öszeseknek együttes s szorgalmas részletmunkájára van szükség, míg a rendszerezést, az összehordott anyag formába öntését egy ember végezheti el.

Ennek a munkának elvégzésére nemcsak tudományos szem-

pontból lenne felbecsülhetetlen értéke, hanem a mi különleges helyzetünkben azt a nagy feladatot is szolgálná, hogy a politika önző, tudatos fordításain felülemelkedve, az igazság objektivitásában lárná fel a dolgok valódi állását s megállapítaná azt a hatalmas kul-urmunkát, amelyet az ember ezen a területen fajtára, nemzetiségre, felekezetre való különbség nélkül végzett s amelynek látható eredménye az, hogy a római kor vad „Hercynia silva“-ja, határvadonja modern kulturterületté fejlődött. A tudományos kutatás rá fog vezetni, hogy itt egyenlő értékű kul-urmunkát végzett a magyar, a szlovák, a tizenötödik század huszita telepese, a német kolonizáló s a többi nép mind, amely tevékeny részt vett ennek a változatos sorsú területnek évezredes kulturéletében. A tudományos munka tanulsága megtanít bennünket arra az e. homályosított igazságra, hogy itt *egyenlő értékű kulturtevékenységet folytattott minden népfaj* s a jövő boldogulása is csak úgy képzelhető el, ha ezt a történelem szentesítette harmóniát a napi politika kicsinyes érdekei meg nem bontják.

A legelőbb figyelem, a legnagyobb gond tehát elsősorban területünk *történelmi földrajzra* helyezendő s itt valóban pionírnunkát kell végeznünk. Ma még nem alakult ki egységes nézet arra vonatkozólag, hogy a kérdéseknek minő komplexumát kell egy földész történelem földrajzi beállításában felölelni és tárgyalni. Ennek a tudománynak feladatait különbözőképen formulálták meg s különböző módszerekkel kísérelték meg a problémáit megoldani. Egy követelményt azonban általánosan lesoégeztek, s ezt mi is iránytszabónak veheljük: a történelem-földrajzi tárgyalásnak elsősorban *az ember s a természet kölcsönös egymásrahatását* kell tekintetbe vennie a történelmi idők folyamán, hogy kitűnjék, milyen hatással volt mindenkoron a népesség, ez az „élő test“ a „lényegében merev talajra“,¹⁾ egyrészt annak tájképi külsejére, másrészt a területnek politikai, materiális és kulturális helyzetére, hogy azután rámutathassunk arra, milyen jelentősége volt egy települési terület természetes helyzetének s adottságainak a belső viszonyokra s a nép külső vonatkozásaira is.

A történelmi földrajz tehát nem hagyhatja figyelmen kívül a terület fizikai geográfiáját, mert a természeti viszonyok, az általános földrajzi helyzet, a geológiai s orográfiai felépülés, a klíma s a talajviszonyok, a növényzetnek ebből eredő alakulata, az erdőségnek, mocsaras vidékeknek eloszlása emberföldrajzi tekintetből a legnagyobb fontossággal bírnak,²⁾ mert nem csak az utak irányát,

¹⁾ Raizel Fr., Politische Geographie, München-Berlin, 1903, 91 l.

²⁾ Schüller, Über das Verhältnis von Natur und Mensch in der Anthropogeographie 1907.

a település menetét, egyes helységek helyzetét, boldogulását vagy pusztulását, hanem az ország politikai viszonyait (centralizáció, vagy federatív alakulása), a talaj termelőképességeit, a kereskedelmet s a népesség anyagi helyzetét is befolyásolják.

Az ember települési területét nem abban az állapotban találta, mint aminőben most van. Stabílnak, szinte változatlanoknak kell tekintenünk abban a relatív rövid időközben, amelyet a történelmi földrajz fedlelhet, a terület „alapfelszerelését.”³⁾ Ámbár az atmoszferiáliák (légköri behatások) folyton és szakadatlanul dolgoznak azon, hogy a talaj reliefjét átalakítsák, az egyenetlenségeket megszüntessék, azonban a történelmi földrajz-lárgyalta rövid időn belül a föld orografiai felépítését különösebb mértékben nem változtatták meg.⁴⁾

Másképen áll azonban a helyzet a talajon felépülő tájképpel. A természet önmagában ezen a téren sem hozott volna léte jelentékeny változásokat, de egy másik faktor, az ember, eredményesen lépett közbe a táj külső habitusának megváltoztatásába. Természet és kultúrterekvések, ez a két tényező még ma is öök harcban állanak egymással s a történelmi földrajznak feladata épen az, hogy ennek a kulturharcnak, amely egyedül méltó az emberhez, fizisait bemutassa. Az ember ki kicsi erejével, de világokat formáló értelmével eredményesen vette fel a harcot a természeti erőkkel szemben. Hogy ez a küzdelem micsoda nagyszerű eredményeket prodákkált, a kis Hollandia példája mutatja meg, ahol az ember gátal vetett a tenger dühöngő szeszélyeinek s a mély földet megmentelte a víz alá temetéstől. „Deus mare, Batavus litora fecit”, mondja a büszke történelmi szállóige. „Isten teremtete meg a tengert, a hollandi csinálta hozzá a partokat.” Ez a munka azonban minden kultúrterületen nyomon követhető. Az ember őserdőköt irtott s viruló mezőnyökké változtatott, mocsarokból virágzó szántókat, kerteket varázsolt és sok helyütt még a homoksivatagokat is bevonta a kultúrába, ilyen módon változtatta meg a terület tájképi kinézését. A mi mostani földrajzi tereenumunk tehát nem valami természeti adottság, hanem emberkéz munkájával fejlődött azzá, ami. A történelmi földrajznak a feladata pedig épen az, hogy lépésről lépésre kövesse ennek a fejlődésnek etapjait. Philipp Cläver teremtette meg ezt a tudmányt⁵⁾, amely még betetőzésre vár s amelyhez mi magunknak is szállítanunk kell a téglákat.

³⁾ Kretschmer, Historische Geographia von Mitteleuropa. München—Berlin, 1904. 13. l.

⁴⁾ Panck, Morphologie der Erdoberfläche, Stuttgart, 1894. 1. 881. l.

⁵⁾ Partsch, Ph. Cläver, der Begründer der historischen Länderkunde.

Hogy tökéletes munkát végezhessünk, elsősorban rekonstruálnunk kell azt a képet, amelyet a kultúremlék területünkön talált, amikor munkáját megkezdte.

Az *österület rekonstruálása* tehát az első feladatunk s így elsősorban ezt a kérdést vesszük taglalás alá. Gradmann szerint ez a történelmi földrajz elsődleges feladata⁶⁾, hiszen az österület az a kiindulási pont, az alapelem, amelyben az ember munkáját megkezdte s amelyet fokozatosan kultúrterületté változtatott.

Erdő, mocsár és nyílt szabadterület az a három tájképi fő-kategória, amely az österület jellegét megszabta, ha az esetleges hó- és jégterülettől, amelyek a történelmi időkben Középeurópában nem voltak számbaveendő tájképi formák, eltekintünk. Amikor az ember itt fellépett, a tundravegetáció, aminőt most már csak a sarki övben találunk, az emelkedő hőmérséklettel megszűnt s a (történelmi ember már sűrű erdővegetációt talált.) A nedves, óceáni befolyásoknak alávetett posztdiuvialis klíma a mooroknak a mocsaraknak képződését egész Középeurópában elősegítette. A római történelmírók a Dunától északra fekvő területeket erdőktől s mocsaraktól borított ösvadonoknak írják le.⁷⁾ Az ember kulturmunkája most már ezen az österületen abban állott, hogy erdőket irtott, mocsarakat csapolt s szártott, tehát mind nagyobb és nagyobb területeket nyert meg a kultúrának. A folyók is nagyjában vadvizek voltak, a folyószabályozás csak később szorította őket rendes mederbe s a folyók épen azok a földrajzi alakulatok, melyek a löbbi geológiai porceszszushoz képest aránylag gyorsan változtatják medrüket.

Az ös terület rekonstruálásához a legmegbízhatóbb s legbőségesebb anyagok a *földrajzi elnevezések* szolgáltatják. Ezek a nevek csaknem mind ősrégi eredetűek, nemzedékről nemzedékre szállanak, néhol meglehetősen tisztaságban maradtak meg, mivel azonban érdekes átalakuláson mentek keresztül. Feladatunk megoldásában tehát a legelső a helyi nevek megállapítása s összegyűjtése, ami nemcsak rendkívül tanulságos, hanem egyúttal rendkívül élvezetes feladat.

A nevek megmagyarázásában az önkénynek s a fantáziának mindig tág tere nyílt. Emlékezzünk csak vissza, hogy Aronymus krónikája Norman vezeti le „Munkács” elnevezését. A magyarok

⁶⁾ Gradmann Robert, *Das mitteleuropäische Landschaftsbild nach seiner geschichtlichen Entwicklung*, 1901.

⁷⁾ Götz W., *Züge und Ergebnisse einer historischen Geographie*. 250, 282 lapok.

⁸⁾ Tacitus, *Germania*. — Pomponius Mela, *Plinius, Livius* s a többiek.

a vereckei szoros állépésével nagy „munkát“ végeztek s Munkács alatt megpihentek, éppen azért nevezték el ezt a helyet Munkásnak, Munkácsnak. Nos, az ilyen krónikás képzelődés a tudomány tükörében torz képet mutat s az igazság elkendőzését eredményezi. A topikus nevek magyarázásában azt a principiumot tartjuk szem előtt, hogy a primitív ember a maga természetesen észjárása szerint vidékének helyrajzi egyedeit legérezembeltünőbb sajátosságai szerint nevezte el. Ha például látott egy hegyet, amelyet uralt a környék, mert messzire emelkedett a tájék fölé s széles területek beláthatók voltak róla, akkor ezt a hegyet elnevezte Strázsnak. Ha a helyrajzi viszonyok ismeretével szólunk a helynevek magyarázatához, akkor a fantázia légvárai hatalmas topanással omlanak össze. Csak egy-két példát: Rózsahegy nevét hiába próbáljuk megmagyarázni a rózsá virágból. Ugyan mit is keresnének Gül Baba kedvencei azon a zord vidéken? Ellenben ha tudományos alapon kezdünk a név megmagyarázásához, akkor a következő eredményre jutunk: Az ilyen nevek, mint rog, roh, rogalec, rohics, rogersdorf, rohle, rokytno, stb. stb. olyan települést jelentenek, amelyek valamilyen határvonalon, még pedig olyan pontjában, ahol éles sarok ugrik ki (rog, roh = sarok, szarv), helyezkedik el, ahonnan az egész vidék belátható. A Rózsahegy elnevezés tehát nincs kapcsolatban a „rózsa“ fogalmával, még kevésbé a lóval (Ross = ló, paripa), hanem ebből az egyszerű földrajzi elemből vezethető le: Az abauji „Torna“ község neve sem a tornával, a testgyakorlással van kapcsolatban, sőt fordítva. „Tor“-oknak nevezik a balkáni szlávok azokat a legelőhelyeket, amelyeket elmozdítható kövekkel határolnak el s amikor a nyáj a körülzárt területrezt lelegelte, akkor, a határköveket is továbbmozdítják. Ilyen helyeken aztán a pásztorok védőkunyhókat építettek, amelyekből messze környéket áttekinthettek s így nyájukat megvédehették a rablókkal szemben. Az ilyen megfigyelő helyek környékén keletkező települések vettek fel ilyen neveket, mint: Torna, Turna, Thorn, Turnise stb. stb. Később a szó bukolikus értelmezése fortifikatorikus (erősítési) értelmezéssé fejlődött s az ilyen helyeken rendszeren erődítések, várak épültek. A „tor“ is lassankint szimbolikus értelmet kapott, az erő szimbóluma lett s a magyar torna szó, az erőnek, ügyességnek gyakorlása is erre a gyökre vezethető vissza.

Ez a két példa is mutatja, milyen értékes kutatási tartalom az, amelyre a tanítói kar figyelmét jelen soraimmal felhívom. A munka természetesen nehéz, mert hiszen a mi vidékünkön sohasem élt nyelvileg homogén nép, nagy lüktetéseken menő

át s az eredeti neveken sok változtatás történt. Nézzük például ennek a közismert szónak „Szepes” történelmi fejlődését. Fokozatosan visszafelé haladva a következő elnevezéseket találjuk: Zips, Zübtz, Zuep'zer, Zuppetz és így értünk el a Župa, Župina elnevezéshez, amely fogalmat minden szláv ismeri. Nemcsak a más nyelven beszélők, tehát a magyarok és németek változtatták meg az ősi szláv elnevezéseket, hanem még ugyanegy népnek ajkán is egy nivónak fejlődése különböző fokokon ment keresztül. Az idegenül hangzó, nehezen kiejthető hangcsoportokat a más nép a saját idiomája szerint alakítja át, Ružomberokból Rózsa hegyet csinál, vagy néha saját nyelvére fordítja, mint ahogy Jasinából csinált Kőrösmezőt, amely szóban aztán az eredeti topikus elnevezés aligha ismerhető fel. Ehhez hozzájárul a nép fantáziája, a találékony népetimologia s gyakran a nép humora is, amely a nevek elmásításában megteszi a magáét. Egli állította fel azt a követelményt, hogy minden helyi elnevezésnek kutassák ki a helyi alapját s értelmét, mert ennek meg kell lennie,⁹⁾ csakhogy ez a mi területünkön igen fáradságos s tudományos felkészültséget igénylő munka, amennyiben rendkívül sokoldalú ismeretséget és felkészültséget tételez fel. Az eredmény azonban értékes, tanulságos s felfrissítő, egyben politikailag nivelláló is, az embert mintegy fölemeli, kozmopolitává teszi, megteremti azt az erkölcsi, ideális türelmességet a más nyelvűek s más hitűek iránt, amelynek hiányát annyira érezzük, felkelti az ember s természet kapcsolata iránti érdeklődésünket s felneveli azt a generációt, amelynek helyesebb ítéléte van a jelen eseményeinek s a múlt fejlődésének mérlegelésére.¹⁰⁾ Minden vidék, minden helyiség, minden név kimeríthetetlen kincsbányát nyújt a komoly kutatónak, csak egyszer hozzá kell kezdenünk a munkához.

Itt mindjárt el is mondom, hogy milyen adatgyűjtésre van szükség, hogy Szlovenszko és Ruszinszko honismertetését elkészíthessük:

a) Össze kell szednünk az összes tipikus neveket, minden változatukban fel a legrégebb időkig. Nemcsak a helységek neveire van szükség, hanem a környék minden földrajzi elemének elnevezésére is, tehát a hegyekére, a patakokéra, legelőkére, erdőkére, parcellákéra, hegykopárokéra, szőlőkére stb. stb. Mikor ez az összeállítás megvan, meg kell állapítani, hogy az illető objektum elnevezése megfelel-e a helyszíni viszonyoknak?

⁹⁾ Egli, Geschichte der geographischen Namenkunde, Leipzig, 1866.

¹⁰⁾ Martin Žunković: Die Slaven ein Urvolk Europas. VI. Auflage. Wien, 1911. 3. t.

b) a helységnek, templomnak, kápolnának, várnak, romnak, udvarháznak, régi épületnek rövidre fogott történetét kell megadnunk. Fontos a családok ismertetése hogy mióta lakik egy-egy törzsökös nemzetség a faluban?

(Például: a Magyar nemzetség 15 családot számlál, a székely 3-at, a török 4-et. Kún 1 család van. A törökök már 1554-ben is itt laknak. Van 13 Német család, ezek újabb eredetűek, valószínűleg bányászok az ősei. Cigány nevű csak egy van. A Tóth nemzetség 17 családot számlál. Mikor jöttek ide s milyen alkalomból?)

Hogy milyen fontos a nemzetségek nevének vizsgálata telepítéstörténeti szempontból, azt nem tudjuk eléggé hangsúlyozni. Ha erre vonatkozólag minden helységre megbízható adat állana rendelkezésünkre, Szlovenszko telepítéstörténetét gyerekjáték volna megírni.

A családnevek típusát a következőképpen állapíthatjuk meg: keresztnévből eredők (például Péter család), foglalkozásából, tulajdonságból stb. eredők (pl. Ács-család, Sánta Kis Gergely stb.), helységnévből (az abonyi Perényből Perényi), idegen helységnévből eredők és népnévből származik.

Két fontos történelem földrajzi elem ez: a tipikus nevek s a családnevek. A tipikus nevek analízálása vezet bennünket legmegbízhatóbban az ősterület rekonstruálására. Az elemzés hamarosan meggyőz arról, hogy a helynevek alaptöve a 12. század óta nem igen változott s a mai névben is világosan felismerhető. Nézzünk egy pár olyan törzsöt. A drevo, honšt, hrozd chrasť, les tővek egykor sűrű erdőségekre vallanak. Erdőirtásokon keletkezett településekben felismerhetők a jitro, jitra, kopanina, krč laz stb. gyökerek. Egyes tővek az egykori erdőség nemére is felvilágosítást nyújtanak, mint például a „jasan“-ts Jasina s László nevében ismerhető fel, vagy a javor, briza (Brezno), buk, dub, olše, líska, lipa stb. tőnevet ismerhetjük fel sok helységnévben. Ugyanez áll a túlevelű fákból álló erdőségekre (lis = Tiszolc, smrk, bor, stb.) S amint a helynevek rávallanak az egykori erdőségekre olyan vidéken is, ahol most erdőnek talán nyoma sincs, úgy rekonstruálhatjuk a régi tavakat s mocsarakat is a helynevekből. Azonban nemcsak a helységnevek, de a hegyeknek, régi medreknek stb. elnevezése is sok érdekes adalékkal fog szolgálni az ősterület tájképének rekonstruálásához.

Ebben a munkában természetesen nem elegendő az etimológizálás, hanem a levéltári anyagot is szorgalmasan ki kell tanul-

mányozni s minden helyrajzi vonatkozású adalékot lerögzíteni.

A másik elem: *a családnevek összeszedése és rendszerezése* a település történetéhez nyújt felbecsülhetetlen anyagot. Megállapítjuk, melyek a legrégebb családok, melyek a később bevándoroltak. A mi területünkön, ahol a történelmi időkben a népesség nagy hullámozása ment végbe, meglepő eredményekre jutunk. Némely esetben látni fogjuk, hogy egy-két emberöltő alatt a falú népessége teljesen kicserélődött. Megint csak egy példa: a Kassa közelében levő Miszlóka falú népessége a késő középkorig tiszta német, ma már teljesen szlovák. Ez a processzus kétféle módon ment végbe: egyrészt mind több és több szlovák család vándorolt be, másrészt a lösgyökeres német családok lassanként elszlávosodtak. Figyelemmel kell követnünk ezt a fejlődést s meg kell állapítanunk a változás történelmi okait is. Már magyar területen, a Hidasnémeti határ közelében van Telkibánya községe, mely a késő középkorig virágzó bányatelepülés volt. Később az aranybányák elpusztultak, ezzel járt az általános elszegényedés, a bányamunkás és iparos német elem tehát kiköltözött s helyükbe magyar s szlovák földmivelők költöztek.

c) A harmadik igen fontos elem *az utak iránya*, elhelyezkedése s történelmi fejlődése. Az utak primitívebb korszakban nem is voltak kiképzett utak, hanem csak csapások. Tulajdonképeni stabil utakról vagy még inkább utcákról a kora középkorban nem is beszélhetünk. ¹¹⁾ Az utak tehát inkább csak irányvonalak, amelyeket a természet irt elő s amelyek épen ezért a hyprimitívebb korszaktól a közlekedés mai fejlettségéig nagy eltolódásokat nem szenvedtek, mint valami „fundus instructus” szállottak át egyik kulturpariodusról a másikra. Az, ami a közlekedésben földrajzi elem, maradandó, mondja Ratzel. 12. Ami azonban a régi közlekedési utakat illeti, azok feltűnő módon kerültek a folyóvölgyeket. Az utak általános irányát ugyan a völgy iránya szabja meg, de a völgyek maguk s itt különösen a nagyobb folyókra, a Hernádra, Vágra, Nyitrára, Garamra gondolunk — nem a forgalom hordozói. Ezt pedig nemcsak a régi közlekedésnek az a törekvése okozta, hogy a lehető legrövidebb módon vezessen célhoz, mint inkább ezeknek a völgyeknek vigasztalan állapota. Mert ahol a völgy kitágult, ott mocsár borította, a régi meder mellett holt ágak, vadvizek kusza összeviasságban terjeszkedtek, ahol pedig a völgy összeszorult, nem is volt hely a

¹¹⁾ Ratzel i. m. 466; Schlöfer i. m. 253 l.

¹²⁾ I. m. 49. 3

természetes út számára, mert a hegy lejtője közvetlenül a folyótükrébe szakadt s a sziklák, bozótok olyan szövedékével volt borított, hogy ezeket az akadályokat a primitívebb technika le nem győzhette. Ezért az ősvényeket a magasban, a plátókon s hegyhátakon vezették, amelyek a folyók között húzódtak s nem sajnálták a fáradságot, hogy egyik hegytetőről leereszkedve a völgy talpát keresztülszeljék s ismét nagy fáradsággal kússzanak fel a másik lejtőn.

A történelmi utak fejlődésének vizsgálata azonban már nem az a feladat, amit a helyszínen kellene végezni, ez levéltárosi munka s Szlovenszkóra meg Ruszinszkóra vonatkozólag már van is egy pár értékes kísérlet, amelyek felhasználandók s továbbépítendőek lennének. Vizsgálódásunk inkább az utak jelenlegi alakulására, egy község egész ú hálózatának, a szomszéd községekkel való kapcsolatának megrajzolására vonatkozzék.

d) Igen fontos elem a *községek települési formája*. A falu település-formáját házainak sorakozás módja adja meg. Ez a térképünk is még teljesen terra incognita, mert nálunk a település-formáját még senki nem kutatta. Pedig a település történetében nagy jelentősége van, mert igen gyakran a forma az eredetre vall.

1. Legszabálytalanabb s legrégebb, görbe utcáiról könnyen felismerhető a telkes-határbeli *csoporlos* település (Gewann), a gazdasági telkek közepén vagy szélén elkerítve. Ó-germán forma, melyet azonban szlávok, románok, magyarok is átvettek.

2. A germán és szláv falvak nagy része erdőben támadt. Szláv eredetű a *kör- vagy legyező-féle település* (Ründling), a földér (tó, kastély, templom) felé fordított házakkal, melyek mögött kertek húzódnak. Ezek mögött koncentrikusan legelő, végül erdő terület. Nálunk nincsenek, ha voltak, átalakultak *templomtéri* településekké.

3. Legelterjedtebb forma a fűsíházat szerető *soros település*, amely lehet hézagokkal nyíló, vagy zárt település út, patak, csermely, töltés, gát, hegyalja, tópart menté. Ilyen nyílt soros településeket találunk nagy számban Ruszinszkón, ahol gyakoriak a 7—10 kilométer terjedelmű külön telkes lakásokból álló, de egy határtaghoz tartozó juthén falvak. Rendes útmenti soros falvakban a házak az útra, patakra, tóra néznek s ha egysorosak, a szántók, kertek derékszögben érik az utat, ha több utcából állanak, a mezői utakra merőlegesen.

4. *Trivány falvak* (Waldhufe) a csermely vagy patak hosszában húzódnak. A házak eleje a patak felé fordult, a gazdasági

földek pedig merőlegesen a patakra a tisztáson vagy hegyoldalakon sorakoznak

5. Utak kereszteződésénél gyakran *lánc-falvak* keletkeznek a házaknak az utak felé fordult elrendezésével. Inkább jugoszláv forma.

6. Uaktól félreeső, soros házak *utcás-falat* alkotnak. Van közöttük egyetlen utcából álló is, mint például a sárosmegyei Sebes.

7. Dombi települések.

8. Gyarmatfalvak, melyek parancsszóra keletkeztek.

A falvak kategorizálását a figyelmes szem könnyen el tudja végezni s ezzel értékes adatokat szolgáltat a települési geográfiához.

c) Szintén rendkívül jelentős település földrajzi elem a *határ beosztása*. Nálunk jellegzetes az össze vissza szabdaltszerű felosztott telkű határ (Gawin-Flur), melyből minden gazdának jut különböző helyeken levő jobb s rosszabb minőségű földekből. Ilyen határ esetén megtörtént az is, hogy a fau a határ közepén volt, de osztozkodás következtében behúzódt a völgyébe. A határ beosztása a történelmi fejlődés folyamán nagy változáson megy át s szociálhistoriai szempontból rendkívül jelentékeny ennek a fejlődésnek nyomkövetése. Ezt a munkát a Bódva felső szakaszára vonatkozólag egy évtizeddel ezelőtt végeztem el ¹³⁾

f) A házak formájának vizsgálata is fontos studium. Az európai ház alaptípusa legegyszerűbb formájában a pitvartól elkerített tetőalatti tűzhely, a *fűstház* (kapnose). A tűzhelynek átalakítása cserépkályhává s áttele a hálóllyel együtt egy külön helyiségbe, valamint a kémény alkalmazása, későbbi idők jelleménye. Ebből lett a kétosztatú „Frank“-ház, amely itt minálunk is tipussá fejlődött.

A ház geográfiája is terra incognita a mi irodalmunkban, itt is sok adatgyűjtésre, felvételek készítésére, típusok leírására van szükség, hogy a szlovenszkói s ruszinszkói házföldrajzát megírhassuk.

Foglaljuk össze tehát röviden az adatgyűjtés módszerét:

1. Tipikus nevek feljegyzése.
2. A települések, templomok, várak, kápolnák, legrégebbi épületek története.
3. A családok nevei. Elköltöztek, kihaltak, bevándoroltak.
4. A falvak települési formája, skiccel. Katalógosztás, felülnő eltérések a szomszéd községekéitől.
5. A házak leírása. A ház egyes részeinek felülnő, a szokás-

¹³⁾ Vécsey Z. dr. A Bódva felső szakaszának antropogeográfiája. Kassa, 1916.

tól eltérő elnevezéseit össze kell gyűjteni, úgy szintén a földműves-
s iparos foglalkozás eszközeinek feltűnő elnevezéseit.

6. Az utak megosztása s kivel.

7. Régi sirok, emlékek, prehisztorikus lelőhelyek felmérése,
különös figyelem fordítandó a feliratokra.

8. Meg kell jelölni minden pontot, amely egykor a vidék
védelmezésére szolgált. Lehetőleg skiccel.

9. A helyi mondák, mifhosok, legendák gyűjtése. Születési,
lakodalmi, halálos alkalmakkor szokások babonák. Különböző-
égi jelenségek magyarázatai. Szólások, beszédmódok, hasonlatok,
gyalázó kifejezések, felderítellen eredetű fogalmak s azok magya-
rázata.

Ebben a kis összefoglalásban épen csakhogy megjelölhettem
annak a hatalmas munkának konturjait, amelynek elvégzésével
megajándékozhatnánk a kultúrvilágot a legszebb, legnemesebb
munka eredményével, szűkebb hazánk tökéletes ismertetésével.

Mi volt a célom? Kedvet akartam ébreszteni, hozzászólásra,
a munkához való jelentkezésre akartam ösztönözni a tanítóságot.
*Hiszen, hogy a szlovák sajtó is méltányolni fogja kezdeményezé-
sem horderejét,* hiszem, hogy a felkeített eszme felkelti a hivatalos
köröknek s a közvéleménynek is a figyelmét s rövid idő múlva
megkezdődhetik a hangyaszorgalmu munka, amelynek eredménye
Szlovenszko és Ruszinszko tökéletes honismertetése lesz.

A számhalmaz kifejlődése.

(Folytatás.)

Irta: Pálinkás Sándor.

Már az ó görögök Egyiptomot tartották a geometria hazájának.
A geometria korai kifejlődését a Nilus szabályozása, a földműve-
lésre alkalmas területek szétparcellázása, öntöző művek, csatornák,
gátak, töltések építése mozdította elő.

A matematikát is ezek az alapszükségletek szorították az
egyiptomi fejlődésalakulatok karakterisztikus korlátai közé.

A matéria anyagát a mérésekkel kapcsolatos számítások szol-
gáltatták, Maguk a mérések pedig egyrészt a terület ill. ennek
összetevői, másrészt az idő, áradásperiódusok s így a csillagá-
szat, a csillagászatnak a naptárban feltüntetett időadataiból ver-
buválódtak legfőként. Magától értődik, hogy a hétköznapi élet a
maga kisebb-nagyobb ügyeleinél szintén igénybevette a számolást.

Azonban azok a papirus tekercsek, amelyeket később megemlíünk, főleg a geometriával és csillagászzal kapcsolatos számításokat tartalmaznak. Ez érthető is. Szerzői maguk is csillagászok, vagy pedig a *harpedonapten* papi kaszthoz tartozó egyének voltak. A *harpedonapten* papi osztály pedig mérnöki szerepkört töltött be a régi Egyiptomban. Speciális, de egyúttal praktikus foglalkozásuk volt a geometria és mennyiségtan művelése.

Nem csoda tehát, hogy ilyen kiváltságos hatalmi és tudományos iskolázás után elsőnek válik ki a matematika a tudományok universumból, s Kr. e. a 3-ik században a görög Euklides keze alatt önálló tudománnyá fejlődik. Utánna a vele szorosan összefüggő természettudományok is önállósítják magukat.

A kultúrhistorikusok egyrészét éppen ez a fejlődésfolyamat ejtette tévedésbe, amelynek alapján Egyiptomot a keleti, chaldeai tudományokból, a nyugati görög kultúrához átmenetnek minősítik.

Ez az általános tétel nem áll fenn a maga egészében. Az átmeneti jelleg mozzanatai: *átvétel*, *módosítás* (amely lehet fejlesztő, vagy visszamarasztó) és *továbbadás*. Ez a három fázis pedig nem tüntethető fel minden egyiptomi ismeretben, mert Egyiptom is meghozta volt a maga háromarattásos hét bő esztendejét, a tudás-termés idején.

Éppen ezért neki is van egy teljesen jellegzetes, máséval nem azonosítható, de mégcsak hasonlónak sem bélyegezhető kultúraltípusa. Így amíg a keleti ösföld, Chaldea adta a teremtéseposokat, a keletkezés titokzatosságának feltárásaképpen, addig Egyiptom piramisai a örökélet hitét építelte bele, a vég, a hová kétségbe ejtő, fojtogató ködjének eloszlatására. Ez a két gondolat pedig sehogy sem átmenet, hanem két szélsőség. Az átmenetet a görög és ker. filozófia ill. teológia létesítette akkor, amidőn a kezdet és vég örök kérdéseit gyűrtvé ötvözte. A gyűrt Lessing a „bölc Nathán“ újjára húzta, s azóta mint örökséget mindnyéjan viseljük.

De nemcsak az általános kultúrkérdések körül található fel a faji jelleg, hanem mutatkozik ez a számfogalmak, a számjegyek kialakulásában is.

Kizárólag a számfogalom jelölésére szolgáló számjegyek az egyiptomi történet régebbi időszakában még nem voltak. A képszerű alakokkal, ha számosságot is akartak kifejezni, akkor annyiszor ábrázolták az éppen szóbanforgó alakot, ahányszor a számkifejezés azt szükségessé tette. A számírás e hosszadalmas és meglehetősen nagy teret, sok papirust igénylő módjában a lakarkosságra törekvés határozottan konstatálható. Kapcsolatos ez a

hozzű, monoton képcsoportok kerülésével, továbbá igyekszik elősegíteni a könnyebb áttekintést is. Ezért az alakokat szimmetrikus csoportokban, így gyorsan percipiálható alakzatokban ábrázolták fel. Még a művészi cézzattal alkotott képeiken is követik ezen szabályszerűséget. Az is valószínű hogy ezek a mennyiségképek többet is jelenthettek, mint a rajtuk feltüntetett alakok száma, s így meglehetősen határozatlanok, vagy csak hozzávetőlegesek a számszerű adataik.

Megszünteti ezt a határozatlanságot, ill. pontatlanságot a későbbi keletű jegyes számírás. Ezeket a számjegyeket Jonard és Champollion tárták fel. Ugyancsak ők foglalták képletbe az egypt. számrendszert is: 10^n általános formula segítségével, ahol $n \geq 0 \geq 7$. Könnyen felismerhető, hogy ez a formula multiplikatív számsoralkotást jelent. Azonban a multiplikatív sorképzés nem zárja ki az additíve alkotott sorozatot, hanem vele társultan használatos. Az „ n ” hatványkiérvő 0—7 ig terjedő értékváltozása csakis ekkor és így értelmezhető helyesen, pl. $3 \cdot 10^3 + 4 \cdot 10^2 + 6 \cdot 10^1 + 9 \cdot 10^0 = 3469$. (ezesetben „ n ” 0 tól 3-ig bezárólag változik.)

A 10 hatványalap pedig tízes számrendszerre, u. a. A 10 es számrendszeren kívül a csillagászat használta az 5 ös, 7 es, 60 as számsorokat is, a holdjárásokkal kapcsolatos hét és hónapszámítás továbbá az évszámítás, no meg a letagadhatatlan chaldeai hatás következtében, amit a 60-as számrendszernél hiábavaló lenne tagadni.

A 10-es számrendszer általános tulajdonságaiban igen nagy közeledést mutat a mi 10-es rendszerünkhöz. Így pl. egyszerű és kevés jegy használata. E tekintetben tízes számsorunk csak a tízesek, százaskok, ezresek stb. egységes alakú — amit a pozíciós számítás tett lehetővé — kifejezőmódjával múlja fölül az egyiptomi számsort. Vagyis míg mi tíz jegy segítségével, a zérót is beleértve minden numerikus mennyiséget ki tudunk fejezni, addig ők a tízes, százask, ezres stb. kifejezésre külön symbolumokat alkalmaztak, így az egyesek jegyállománya ezekkel kibővült.

Teljesen egyiptomi jelleget nyert a 0 és 1 közötti intervallum leszámítása, amely intervallum a valódi törtek helye a számsorban. A papirusokon előforduló törtekifejezések a megértés lelki aktusának metodikailag olyan megkapó kifejezői, hogy eme Nilus menti törtalakok arra készítették, hogy fejtegetésüket Babilóniánál jelezve ide utalják.

Az írás egyiptomban is jobbról balra haladt s így a számokat is úgy tüntették fel. Mégpedig a törtek mindig az egész számok után állanak.

Különösen a *törzs törtek*, vagyis olyan törtkifejezések, melyeknek a számlálója 1, voltak az általánosan használatosak. Ha valamely tört nem ilyen alakban adódott, mindig azon igyekeztek, hogy törzstörté alakítsák.

Kivételt képezett a $\frac{2}{3}$, amely *TO'* jelöléssel önállóan is használatos volt, továbbá a kétszeres törzstörtek pl. $\frac{2}{49}$, $\frac{2}{5}$, $\frac{2}{28}$, azonban ezekhez legtöbbször csatolták a megfelelő törzsalakokat is.

A tört kiírása megfelelőleg a mai írásmódnak számláló és nevező segítségével, de törtvonal alkalmazása nélkül történt pl. $\bar{c} = \frac{1}{100}$ ($\bar{o} = 1 =$ egypt. ró, $e = 100$ -nak a fentartott jegye).

Az egyiptomi számtudományra vonatkozólag hő anyagot nyújt Ahmes harpedonaplennak számtankönyve, amelye. M. Cantor ismertet.

Ahmes számtankönyve egy papirus tekercs, amely az egyiptomi számtudományt tanítás szempontjából praktikusán igyekszik összefoglalni Szabályok, műveleti eljárások leírásai nincsenek benne. E helyett a különböző köű példák szemléletes sokasága, mégpedig műveletcsoportok szerint, az egész és tört számok köréből összeállítva, teszik a tartalmát.

Igen sok benne az imént említett törtalakok előfordulása. Az igyekezet mindig a nagyobb számlálójú törteknek törzstörtekké, vagy ha lehetséges egész számmá alakítására irányul, pl. $\frac{2}{6} = \frac{1}{3} + \frac{1}{18}$, $\frac{2}{49} = \frac{1}{28} + \frac{1}{196}$, $\frac{2}{71} = \frac{1}{40} + \frac{1}{668} + \frac{1}{710}$ stb. Az ilyen átalakításoktól nem riadtak vissza még akkor sem, ha azok hosszadalmasak, vagy éppen unalmasak voltak is, pl. $\frac{7}{29} = \frac{1}{6} + \frac{1}{24} + \frac{1}{68} + \frac{1}{87} + \frac{1}{282}$. És éppen ez a fáradságot és átalakítást szemléletesen, tényleg végrehajtott méregetéssel eszközölték. Mi ezt az eshetőséget elfogadhatóbbnak véltük, mint a Lantor és Rodet között amúgy is vitássá vált, közös nevezőre való hozatal ily korai feltételezését. Ilyen eset pl. $(1 + \frac{1}{3} + \frac{1}{4}) \times (1 + \frac{1}{6} + \frac{1}{12} + \frac{1}{14} + \frac{1}{218}) = \frac{19}{12} \times \frac{288}{228} = \frac{24}{12} = 2$.

Minthogy a közös nevezőre hozatal közbeeső lépései hiányzanak, ami Ahmes korában, továbbá tankönyv jellegéből kifolyólag, min hogy a szóbeli magyarázatokat, útmutatásokat amúgy is nélkülözzi, nehezen volna megérthető és feltételezhető, a törtkifejezések egész számu hányadosai pl. $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{12}$, $\frac{1}{14}$ stb. a fentebbi fellelésre könnyű összemé lehetőségük folytán, most is kézzelfoghatóbb magyarázatot nyújtanak.

Az elmondottakból folyik, hogy az egyiptomi tört alakok egy-
ség és részei, mérték és mérendő viszonylatba állításból, geomet-

riai alakok, szakaszok, területek stb. összehasonlításából, fölmérésből, taglalásából adózó mennyiségeknek mértékszámaként fogandók fel, s így egy, két vagy három-dimenziós téralakoknak bizonyos egységhez hasonlított viszonyainak számszerű kifejezései.

Itt is ismételhajuk tehát a térszemléletek és mennyiségek pszichikai összefüggését. És ez az eleinte mindig terület ill. geometrikus szemlélettel kapcsolatos törtkifejezőmód, ha később az elképzelés lelki aktusával is beérte már, mégis mindig magába zárta a térszemléletek képzeleit. Ennek az Ahmes könyvében léptenyomon előbukkanó tünetnek, módszertani jelentősége van, egyrészt a törtértékének és al. ki kifejezésének megértetése, másrészt a közös nevezőrehozás didaktikai megalapozása szempontjából.

A törtérték szempontjából a számláló és nevező divergeus szerepe ölt a törzstörtekben egyszerű és szemléletes, érthető formát. Gondolok a számláló változtatására pl. amidőn a törtértéke is a számlálójával egyértelműleg változik, míg a nevező változtatásával a törtérték ellenkező értelemben változik.

Az egyptomiak ezen változható szereplők közül az egyiket, — semmi esetre sem keleti despotizmusból, hanem a szellemi fejlődés szükségszerű lépcsőfokául, — a számlálót, az egység alakjában megrögzítik. Így egyszerű, könnyen elképzelhető, de a törtérték lényegébe hatoló képét adják nekik.

Megfigyeléseink arra a megállapításra juttatnak, hogy sem az elemi, sem a polg. isk. nem aknázza ki eléggé ezt a didaktikai mozzanatot. Elsiklanak fölülte a módszertankönyvek, vezérkönyvek is. Pedig ha valahol, úgy ezen tárgykörben, még speciálisabban a törtek kialakulásának körében, nagyon helyén való ama régi intelem: *„Ha valamit meg akarsz tanulni, nézd meg, tanuld meg, hogyan fejlődött ki!”* Ezek után belátható, hogy nem elegendő az a praktikus szemléltetés, amelyet a számegyenes egy egységnyi darabjának néhány részre való felosztásával elintéztünk tartunk, s utána nagyhamar a törtfogalom definíciójával, a néhány példából vett értékváltozás általános szabályával tetőzzük be. Ha azt akarjuk, hogy a telőt megbizható, szilárd falak tarisák, akkor kövessük a történelem tanulságait, s a teljes indukció amugy is matematikai követelményét, a törtfogalom didaktikai kiépítésében is érvényesítsük.

A törtértékek eme pár évezredet igénybevelt fejlődése a tanításból is kiköveteli az őt megillető időt, figyelemreméltatást, hangsúlyt s az egész fejlődésfolyamatnak tudatos alkalmazását. *Éppen ezért a törtek eme csoportját t. i. a törzstörteket, nemcsak-*

hogy olyan hely illeti meg mint az állörteket, tizedestörteket s más törtek kategóriákat, hanem a törzstörtek tanítása, elsőséget kíván. Csak akkor emelkedhetünk a törtek összetettebb alakjaihoz és a velük való műveletekhez, ha már a törzstörtek minden részletükben kellőleg feldolgoztattak, értelmileg a tanulók által teljesen meg is emésztettek el annyira, hogy a velük való bánásmód teljesen határozott.

A történelem fejlődéslépéseinek elemezése útján, így az a tanulás szűrdődik le, hogy a törzstörtek nem kezelhetők zavaros keveredésekben, a valódi törtekkel, hanem mint a valódi törtek legcyszerübb, első és önálló csoportja. U. olyan didaktikai beállításban az elemi és polg. fokon, mint az állörtek, vegyestörtek stb.

Ennek megfelelően a számolókönyvek, példatárak, vezérkönyvek, tanmenet stb. is szükséges, hogy ilyen módon kiegészüljenek.

Természetes átmenetet a törtefogalmak geometriai fokáról — említettük mit nevez a math. története ilyennek — a matematikai fokra a közös nevező szerephez juttatása képez.

A geometriai fokon a törzstörtekben az éppen feltüntetett részek az egységhez, mint mértékhez viszonyított mennyiségek, tehát mértékszámok fejezik ki a tört értékét.

A közös nevezőre hozatal a méregetést kiküszöböli, azonossá tévén a nevezőket, a törfértékek összehasonlítását, velük a műveleteket a számlálókon nem mérlék, hanem mennyiségszerű összehasonlítás, avagy műveletvégzés útján matematica hajtja végre az ember.

A történelem útmutatását követő megalapozás után bizvást remélhetjük, mert minden természetes lépést megteszünk, bő szemléleti anyagot nyújtunk, elegendő időt áldozunk, hogy az iskolából kikerő tanulók nem elsőnek fogják elfelejteni a számtani anyag törtekre vonatkozó részét.

(Folyt köv.)

A kétszázévestendős Gulliver.

— Schlosz Lajos. —

Nem is oly régen két meluzsálemi kort ért kitünő ifjúsági műről: Andersen meséiről és Don Cpujote-ról irtam rövid megemlékezést e becses lapokban. Most arról értesülök, hogy ifjúsági könyvtárunk egy harmadik kiérdemült veteránja: a Gulliver, ünnepeli születésének kétszázadik évfordulóját.

Lapunk, mint a pedagógia események szerény krónikása, nem

haladhat el szó nélkül e meghalóban szép jubileum mellett. Útonjártunkban ne csak előre törtessünk, hanem pihenjünk is meg s pillantgassunk vissza-vissza a megtett útra. Emlékezzünk meg a régiokról. Kegyeletünk az övök s az övék a nagyrabecsülésünk is, miénk a tanulságaik. Élték a maguk idejét, hadd élhessük mi a magunk energiájával a magunk idejét.

Különös játéka a sorsnak, hogy Gulliver tulajdonképen nem ifjúsági olvasmánynak, hanem politikai gúnyiratnak készült. Írója Swift Orivér angol költő volt s éppen 200 esztendeje, hogy a Gullivert szerzelte s az akkori angol két nagy politikai pártnak harcát akarta gúny tárgyává tenni. S most már önkéntelenül merül fel a kérdés, ha a Gulliver politikai satírának íródott, hogyan lett belőle oly nagyszerű ifjúsági könyv? A válasz egyszerű. A pártok harca megszűnt és iluzóriussá vált a politikai pamflet. Megmaradt azonban egy remek tollal megírt gyönyörű mese, telve mindazokkal a tulajdonságokkal, mik az ifjúságra rendkívüli hatással lehetnek. S tényleg, Gulliver az ifjúságnak rajongásig szeretett olvasmánya lett, mert a törpék és az óriások csodálatos birodalma rendkívül felcsigázza a tanulóság élénk fantáziáját.

Swift 1667-ben született Dublin-ben; apját nem ismerte, anyja előkelő családból származott. A dublini egyetemen tanult, ahol nagy nyomorúságban élt. Tizenkét éves korában kezdett meséket írni. Ekkor vándorolja be gyakran Angolország és Írland nagy részét s megismerte az emberek mindenféle fajtáját.

Mint kalandok után vágakozó matróz került Liliput országba, amelynek 6 hüvelyk magasságú lakói között ő óriásnak látszik. Ez az ország arról nevezetes, hogy a legjobb költőtanúcsok lesznek a legmagasabb állású hivatalnokok. Innen az Óriások szigetére kerül. A sziget lakói Hegytestű halmok, akiknek óriási teste nincs arányban szellemi képességükkel. Ő itt már alig észrevehető kis emberke lesz. A könyv negyedik része a Lovak országáról szól, ahol az emberek szolgálják ki a lovakat s a lovak nagyszerű tulajdonságai mellett eltörpül az ember.

Az ifjúság Gulliverje nem a teljes szöveget adja, mert rendszerint csak a törpék és óriások birodalmát tartalmazza. Először hüvelykújjnyira kicsinyíti az embert s a liliputi államban mutatja meg, milyen neveléses tud lenni. A másik könyvben óriási nagyságúvá növesztli és megmutatja milyen az ember borzasztó nagy villájával, késével és milyen akkor, ha csak a testi erő uralkodik rajta. Az emberi faj gyöngeségeit csúfolja ki Swift érdekes mese-keretében.

E sorokkal kapcsolatban az a kérdés kívánczik tollamra: milyen szerep jutatandó a mesének a gyermeknevelésben? Sőt még az a kérdés is felmerül, van-e egyáltalában jogosultsága a nevelésben, nincsen-e káros, sőt vesztes hatása a gyermek gyülekező képzelgésére s nem ronthat-e meg egy embert egész életére? Mert komoly és nyomós szavak emelkednek a mese ellen, amely a gyermekben a valódi élet ismeretét végleg megromlíthatja. Viszont mások azt mondják: hogyha az ember még gyermekkorában sem örüljön, hát akkor mikor örüljön? Még attól a kevés aranyos csillámtól is meg akarnak fosztani bennünket, amely legalább gyermekkorunkat körülrajongja? Mi marad meg azután az életből?

Mindezekre csattanós feleletet adott Fűda Lajos, modern német költő, a „Száműzött meséjében“, kifejtvén benne, hogy a gyermeknek a képzelődésre való természetes hajlamát nem lehet elfojtani. A fiatal költő és neje, kik teljesen hódolnak az igazság és a tudomány új eszméinek, elhatározták, hogy gyermeküket ezen az úton nevelik föl és minden valótlan-ságot távol tartanak tőle. Ami a gyermekeknek az őt körülvevő természetben felülrik, arról tudományos magyarázatot adnak neki és gondosan távol tartják a nézetük szerint káros mesétől. S végre nagy álmélkodásukra azt kellene látniok, hogy a mesevilág a gyermek lelkében magától is föl-sarjadzik és hogy kis leányuk, akinek olyan szép tudományos magyarázatot adtak a napról, a holdról, a csillagokról és virágokról a száját lelkéből eszelt ki egy mesét a napról, mint csodaszép asszonyról, akinek a csillagok szolgálnak és gyermekei a virágok.

Mi, szlovenszki magyar tanítók, mély hódolattal áldozunk a halhatatlan Gulliver költője szellemének a kétszázéztendő jubileum alkalmából s a megemlékezés és kegyelet szavaiból alkotott babérlombot helyezünk ujonnan felhantolt sírjára.

Sovitt Olivér Gulliver-je méltó olvasmánya volt és lesz időtlen időig a vidámlelkű tanuló ifjuságnak!

Kartársi köteleességét

teljesíti, ha megrendeli a „Majális“ című már megjelent könyv 3 példányát kotta- melléklettel 22 (húszonkettő) koronáért. Egy levelezőlapon írjon s portómentesen, csekkleppal együtt kapja. Négy teljes gyermekdarab, jelenetek, körülbelül 30 vers minden iskolai ünnepségre alkalmas. Függelékül „A kis lázadó“ című kétfelvonásos gyermekdarab. —

FARKAS ISTVÁN SAHY XVIII.

Egyesületi élet.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 jún. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére. *Elnökség.*

Búcsúbeszéd

Matula Domokos perbetei róm. kat. tanító koporsójánál.

Mondotta : Körösi Imre, járási elnök.

Mélyen tisztelt gyászoló közönség, szeretett kartársak!

„Az élet sirba szállhat-e?

Az erős ember meghalhat-e?

Meg! mert a gyászigazság megáll...

Az erős is csak szalmaszál.

Az ércláncok is elszakadnak,

A deli ifjak elhervadnak.“

E költemény igazságát példázza nekünk a gyászos koporsóban nyugvó szeretett kartársunk Matula Domokos perbetei volt róm. kath. tanítónak szivettépő gyászos esete, szomorú, hirtelen bekövetkezett tragikus halála.

Meghalni, egy testben lélekben megfáradt, a próféták által megjelölt időhatár széléig eljutott roskadó, reszkető aggnak, ki maga is óhajt már megpihenni, könnyű lehet;

De meghalni az élet delén, 40 éves korban, tele munkakedvel, tele az élet örömei után való vágyakkal, telve az ő kedves tanítványai-, kartársai-, embertársai-, barátai iránt érzett rajongó szeretettel, mily nehéz lehetett?!

Fájó, keserű érzések, sötét bánat tépik, szakgatják, marcangolják sziveinket e koporsónál, midőn azt látjuk, és tudjuk, hogy a munka és küzdelem teréről, az iskolából, harcok sorainkból ragadta el a könyörtelen halál, férfi kora delén, virágzó életében, a legszebb idejében őt forrón szerető gyűlekezetéből, szerető kartársai és barátai köréből.

Gyilkos kór támadta meg, melynek testi szervezete ellen állni nem bírt, nem tudott, hiába keresett orvoslást, számára itt a földön gyógyír nem találtatott.

Alig néhány hete még, hogy az itteni iskola megszentelt falai között, mind járásköri válaszmányunk jegyzőjével együtt tanácskoztunk, egy- szebb, egy boldogabb jövő hajnal hasadásán, korunk és népünk tanügye jólétének előmozdításán. Ime, már porba sújtva fekszik itt előttünk, élettelenül, gyászos koporsóban.

Az okos szemek, — a bátor, szókimondó ajkak örökre bezáródtak, — einémullak. Az ékes beszédű nyelv kerekerei a halál által lekötöztettek; az Úr parancsolt, le kellett tenni a földi vándor pálcát és menni egy szebb, egy boldogabb hazába.

Ki volt Matula Domokos? Van-e szükség e gyászos koporsónál e kérdés feltevésére? A hol a közrésztvének a társadalom minden osztályából, felekezeli különbség nélkül ily óriási táborát látom; ahol mostani és régebbi öt szerető tanítványainak, híveinek kartársainak, tisztelőinek szeméből az ő gyászos koporsója fölött hulló könnyeket látok, ott e kérdés feltevésére nincsen szükség.

Hiszen mindenki tudja, hogy Matula Domokos nem volt a világ szerint való nagy ember; egy hű, igaz, becsületes, munkás népiánfő, egy szerető szívű kartárs és emberbarát volt, amit fényesen igazol itt megjelent híveinek és tisztelőinek nagy serege. Igazi vérbeli, hivatását szerető kartárs volt, aki mindenkor érdemes volt a maga bérére.

Hiszen mindenki tudja, hogy ő a boldogságát, a szerető családi, békés otthon hiába kereste, itt a földön, soha meg nem találta, magános életet élt, és mégis akkor volt boldog, ha másokat boldogíthatoit, ha társaságban volt, ott mindenkit felderített az ő humora és jó kedve. Mindenki tudja, hogy Matula Domokos szegény és mégis gazdag, e mellett pazarló volt. Szegény volt, mert egy néptanítónak ez az osztályrésze, ritkának adatik gazdagság. Gazdag volt, mert szíve szeretettel, lelke tudománnyal volt tele. Szívének, lelkének drága kincseit ti közletek hirdette 16 éven át az Isten, haza és emberszeretet nemes eszméit, és hogy a magvak nem hullottak termékeiken talajba, hanem gyümölcsből termettek ilyen hamar, azt mutatja a ti iránta való részvételek.

Hiszen mindenki tudja, hogy ő messziről, északi, komor hegyes vidékről került a lankás, dombos, pacsirtaszós, színmagyar Perbete községbe ifjan, vidáman. Tudás, költelességérzet, a tanítványoka, a kartársakat, a híveket, barátokat magához kapcsoló szeretet voltak egyéniségének főjellemlvonásai.

S midőn érezte, hogy szívének szeretete a község népe között s mindenütt viszonzásra talált, valami csodálatos átalakulás ment végbe az ő szívében. Midőn lelke megfürdött tisztelőinek, szívének

szeretetében, megízmosult attól az ő lelke és az élet nehéz-, boldog, és boldogtalan óráiban mindenkor büszkén vallotta magát, Perbete község lakójának és a Szlovenszkói, Óyallai tanító-járás-kör magyar tanítójának. Míg halálos óráiban a múlt-asztalról is csalogány dal fog hallgatni a sírjára hajló ciprus-lombok közül ahol az őt szerető tanítványok bizonyára kék nefelejtsét fognak ültetni sírhalmára, ahol 16 esztendeig hűségesen dolgoztál; melyért bizonyára hallottad ama nagy mesterünknek Idvezitőnknek szavát: „Jól vagyon jó és hű szolgám, kevesen voltál hív, többre bírtak ezután, menj be a te Uradnak örömébe. Vágyad teljesült hű kartárs! Itt borul rád a szemfedél, itt fog domborulni a sír feletted. Te nem csak tiszteletet, hanem szeretetet is vittál ki magadnak és a tanítói karnak, ezért elhoztuk mi is Tégedet forrón szerető szívünk zálogául koporsódra elismerőstünk, kegyeletünk szerény koszoruját, melynek hervadó szirmái, a te elhervadt élteddel példázák, zöld levelei azt a reményünket fejezi ki, hogy egykor ama jobb és szebb hazába találkozni fogunk. Addig is kegyelettel fogjuk emlékedet őrizni sziveidben és kívánjuk a költővel, hogy:

„Lej nyugtot a földben s alátó dalod
Zengjék el fölötted égi angyalok.
Óh ne bánd e földet, mely csak bút terem,
Hol kevés öröme jó sok győzelem,
Főnt a szép menyország údv vár reád
Angyalok nyitják fel rózsás ajtaját.
Aludj édesen, pihenj el síri ágyadon,
Boldogság legyen az, amit álmodol!”

Búcsúzik általam immár szeretteitől, minden felebbvalójától, búcsúzik az őt szerető hivatástól, kedves kicsiny és felnőtt tanítványaitól, jó barátaitól, végtisztelességtevőtől.

A Mindenható áldása és kegyelme legyen rajtatok.

Indulj utadra immár korán elköltözött hív barátunk! Isten veled! A viszontlátásra!

A román. kath. iskolák felügyelete tekintetében az érdeket tanfőlség kívánságára Egyesületünk elnöksége a következő átirattal fordult az Országos Római Katolikus Iskolatanácshoz: 223/1927. Negyed, 1927. április 14.

Főtisztelendő Országos Római Katolikus Iskolatanács!

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület kebelében tömörült római kath. elemi iskolai tanfőlség nevében és képviselői névvel arra kérjük a Főtisztelendő Országos Római Katolikus

Iskolatanácsot, hogy alábbi indokolt kérésünket a Főtisztelendő és Méltóságos Róm. Katolikus Püspöki Kar elé juttatni és annak eljcsítését nagytekintélyü erkölcsi súlyával támogatni kegyeskedjék.

A róm. kath. iskolák igazgatási és felügyeleti viszonyainak megfigyelése terén szerzett hosszas tapasztalataink azt bizonyítják, hogy a tanítóóság és a felügyeleti szervek között itt-ott jelentkező surlódások sokszor arra vezethetők vissza, hogy bár az iskolák feletti helyi, valamint esperességi felügyeletet köztisztletreméltó, nagytudású egyházi egyének gyakorolják, ezek mégis az iskolák mai bonyolultabb adminisztratív, valamint pedagógiai irányításában — már csak eredeti papi hivatásuk sokoldalú elfoglaltsága következtében is — nem szerezhettek oly mérvü gyakorlatot, hogy az iskolák feletti ily irányú felügyeletet egy hivatásszerűen a tanítói pályára készült egyén teljes felkészültségével gyakorolják.

A tanítóóság nai intenzívebb képzése, haladott gondolkozása és a demokratikus elveknek a gyakorlati életben való fokozottabb érvényesülése folytán önértézetesebbé vált s ez önértézte parancsoló-

Szines ABC

A fejlődő pedagogia arra törekszik, hogy minél élvezetesebb, könnyebben felfogható és kevésbé fárasztó módon közölje a gyermekekkel az ismereteket. Ezt a célt leginkább a szines szemléltetőképek szolgálják, melyek amellet, hogy élénk szineikkel megragadják a gyermek figyelmét, őt szórakoztatják, szemlélet közben szinte észrevétlenül hatolnak a gyermek lelki világába és juttatják őt az ismeretek birtokába.

Ilyen szines szemléltető képekkel lesz illusztrálva Telkes Mihály „ABC“-je, melynek II. lényegesen javított kiadását a népművelődési- és iskolaügyi miniszterium 38745/927 sz. alatt hagyta jóvá.

A könyv már május hó végén megjelenik, úgy hogy minden Kartársnak már a folyó tanév végén módjában állhat abba beletekinteni és kiváló használatosságáról meggyőződve határozni annak bevezetése felől. — Számtalan módosítás és újítás van e második kiadásban, amelynek részletezésére még visszatérünk. Az egyes betük szemléltetésére felvett képek csalkményei és azok kivitelének egyöntetősége lehetővé teszi, hogy a II. kiadással kapcsolatosan, egy hiányt pótló vezérkönyv is megjelenjék.

lag azt írja elő, hogy pedagógiai munkássága elbírálását oly egyén végezze, aki véreből való vér, aki az iskolai élet minden viszonylataiban kellő jártassággal bír, aki ennek az ezer szerszámmal dolgozó műhelynek legrejtettebb titkait is ismeri.

A mai tanítósnáknak ezenkívül érvényesülési vágyai is vannak, amelynek teljesülése fokozottabb önképzésre serkentenek s ennek áldásos előnyeit is csak az iskola érezné.

Magya az állam is tanítókkal tölti be a tanfelügyelői állásokat. A protestánsok az iskolák felügyeletével megbízott körlelkészek mellé mindenütt körtanítókat is választanak.

A fentiek alapján arra kérjük a Főtisztelendő Országos Katolikus Iskolatanácsot, kegyeskedjék a Főtisztelendő és Méltóságos Püspöki Kar elé ama tiszteletteljes kérésünket felterjeszteni, mely szerint szerveztessék minden esperességi kerületekben egy világi tanfelügyelői állás és erre az illető esperességi kerület tanítósnágnak hármass ajánlata alapján az Egyházi Főhatóság az arra legalkalmasabb egyént nevezze ki.

Meg vagyunk győződve, hogy eme minden hátsó gondolatától mentes és csupán az iskolatügy érdekeit szolgáló kérésünktől jóakarattal támogatását a Főtisztelendő Országos Iskolatanács nem fogja megtagadni s a Főtisztelendő és Méltóságos Püspöki Karnak elfogadásra fogja ajánlani.

A Szlovenszkoí Általános Magyar Tanítóegyesület képviselőiben kész szölgái :

Vásárhelyi Károly
az ÁMTE. főtitkár.

Kovács Alajos
az ÁMTE. elnöke.

Nyugdíjazás. Horn Lipót zselizi izr. iskolai tanító kartársunk 48 évi érdemekben gazdag tanítói működés után nyugdíjba vonult. Az Isk. Referátus a 104/1926. sz. törvény rendelkezései szerint teljes fizetésével nyugdíjazta. Ez alkalomból a hitközség szép és megható jubileumi ünnepélyt rendezett nyugdíjba menő tanítója tiszteletére, ezzel is dokumentálta elismerését és köszönetét egy emberöltőn át kifejtett buzgó és hűséges tanítói munkássága iránt. A magunk részéről is hosszú, verőfényes nyugalmat kívánunk érdemes kartársunknak.

Felhívás. I. A gömör-nógrádi tanítóegylet azon női és férfi tagjait, kik kerületünk tanítói ének- és zenekarának tagjai óhajtanak lenni, fölkérem, hogy ebbeli szándékukat nálam május 15 ig jelentsék be egy levelező lapon. A név után két s. ólamba való ajánlkozás irandó, hogy a szükséghez képest történhessék a beosztás. Az első szólam, amit rendszerint énekel, a második, amit

szükség szerint énekel. Jelendő még tenor, bariton solo ajánkozás. Pl. X. Y. jelentkezik II. tenor, esetleg I. bass. és pl. bariton solo. Zenekarnál pl. X. Y. II. heg. vagy viola (brácsa), vagy zong. solo. Nőknél pl. X. Y. alt, esetleg sopran. Nagyon kérem, hogy a jelentkezők komoly kötelességüknek tartásuk a próbákon és esetleg szerepléseken való pontos megjelenést. Az akarat mindent legyőz, de ha akarat nincs, akkor hiába minden kezdeményezés.

II. *Új énekek* (32 új ének org. vagy vegyeskarra) című ref. korálkönyvem előfizetőit átlapozván, sajnos, csak 75 megrendelőt számláltam. Gömörből 17. Természetes, hogy ez megközelítőleg sem fedezi a nyomtatási költségeket. Bizony, éppen a tekintélyesebb egyházakban működő kartársak nevei hiányzanak. Nem mondom újat, csak ismét megállapítom, hogy: Gyilkol a közöny. Mivel e füzet nemcsak templomi, hanem iskolai célra, vegyeskaroknak, vallásos estélyekre készülőknek is alkalmas, még egyszer kérem azon kartársakat, kik eddig nem tették, hogy rendeljék meg Klein Géza könyvkereskedőnél Rimavska Sobotában, hogy e füzet-e megis megjelenhessen. Rimaszécs, 1927 április 18.

Gáspár János.

Kérelem. Mindazon kartársakat, akik a *Fraňo Mojto* „*Názorná čítankáját*“ használják a szlováknyelv tanításánál tisztelettel felkérem, hogy sziveskedjenek a könyv előnyeire és hátrányaira vonatkozó eddigi tapasztalataikat néhány sorban velem tudatni, hogy azokat összefoglalhasam és a könyv újabb kiadásánál mindazok figyelembe vételére kérhessem a nagyérdemű szerzőt.

Kiváló tisztelettel Vincze Ferenc áll. tanító *Košice* Korvin u. 12.

Matula Domonkos.

Fájdalommal vettük a szomorú hírt és adjuk tudtára kartársainknak, hogy *Matula Domonkos* a perbetei róm. kath. iskola kiváló tanítója, Egyesületünk buzgó és érdemes tagja f. é. április hó 19-én hosszú szenvedés után fiatalon, 40-dik életévében elhunyt. Április 22-én temették el a perbetei temetőben az egész község és tanító-társai osztatlan részvételével kísérve. Emléke legyen áldott.

A közalkalmazottak gyógyalapja az ógyalai járás képviselőletében a tanítószág képviselőjéül a következők lettek megválasztva. Rendestag! Virsik János róm. kath. íg. tanító *Bagota*. I. póttag: Kőrös Imre K. szentpéterei ref. tanító. II.-ik póttag: Nemcsih Béla ref. tanító *Imely*.

Hellyettes tanítónőt keresek *Olgyára*, rögtön 25 napra. Csontosné tanítónő.

Különfélék.

Iskolai ünnepek.

Kinyílt a tavasz. A megfiatalodott természet megfiatalítja az embereket s a napi foglalkozás már nem teher, mint az ember talán szokásból avagy kényszerűségből végez, hanem *munka* a szó teljes értelmében.

Az iskolában az ünnepek multával, friss, fiatalos jövedélvel dolgoznak a gyermekek. A munka, a tanulás ób mennivel jobban, könnyebben megy, mint az esős, szeles koratavaszi napokban, amikor az iskola ajtaja előtt felgyülemlt a sár, ablakot, ajtót alig lehetett kinyitni.

S ha érezzük ezt a változást, érezzük azt, hogy a gyermek munkakedve fokozódik, gondoskodnunk kell arról is hogy a gyermek lássa, érzékelje, érezze a természeti változást, a munka mellett nyújtunk alkalmat szórakozásra, hogy játék mellett, öröm és vidámság legyen az, mi később az állandó munkaszere-tetre szoktatja őket.

Május elsejétől az iskolai év végéig számtalan alkalmunk van apró előadások, kirándulások, majálisok rendezésére.

Egy-egy ünnep délutánon, mesemondás, apró szavatalokból, egy-egy kis jelenetből programot olyan könnyű összehozni. Szívesen eljön a szülő is hiszen melyik szülő ne örülne, ha gyerekeit bármi formában szerepelni látja.

Ne várjuk azt, hogy csakérezek, mesemondó asszonyok járjanak falunkba s idegen kézből kapjuk a gyermekmosolyt, örömben égő gyermekarcot, csináljuk meg magunk, és *legelőször* mi csináljuk meg.

Hiszen a közelmúltban megtámadták, ha tetszetős formában is, a magyar tanítóságot. Mintha az a magyar tanító nem érezné a felelősséget, mely vállaira nehezedik, amikor egy nemzeti kisebbség gyermekeit kell nevelnie, tanítania!

A gyermek a mienk. Mi vagyunk vezére, támasza, útmutatója. S ha tudjuk, hogy a gyermek apró ünnepekben, előadásokban, mesemondó délutánokban örömet lel, igyekezzünk ezt meghonosítani, de *magunk, otthon* honosítsuk meg.

Én is voltam falusi tanító, hozzám is jöttek mesét mondani, szívesen láttam őket, de az én gyermekeim akkor már három-négy nagyobbbszabású előadást *maguk* rendeztek s nem volt új előtük a mások által hozott öröm.

Én például a magam részéről tisztелеm becsülöm az önfeláldozó kultur-munkás Szkalos Eminét (Madame sans géné), aki sok magyar falut bejár meséivel, de nem tisztелеm azt a magyar tanítót, akinek a falujában még nem volt gyermekelőadás s akinek a falujába Madame sans géné-nek kellett elvinnie az első napugarat.

Feltételezem, hogy nem is történt így, vagy igen kevés helyen történt, de ezzel a szemrehányással csak azt akarom dokumentálni, hogy a magyar tanítóság nincs rászorulva senki vezető segítségére. Nem szabad elbetett kezek-vel nézni, hogy más hozza a mi gyermekeinknek az ünnepet s mi ne legyünk egyéb bamba pártornál, aki az idegenek elé tereli a nyáját.

Minden iskola, minden falu, egy-egy kis ország s hogy néznek ki a nagy igazi országok, ha egymás belügyminiszterei a szomszédba rándulnának át

közigazgatást csinálni. Mint vendégeket szívesen fogadják, ünnepelik, szépen meg és hallgatják őket, meg is köszönik a aztán csinálják tovább a munkát, a maguk módja, a maguk belátása szerint.

Itt a tavasz. Ne várj senkire magyar tanítótestvérem, rendezz magad mesedélután, majális, találj ki minden eszközt, hogy gyermekeid maguktól és maguknak szórakozzanak, vond bele a szülőket, az ismerősöket, egyszóval a portálatokon szépséges családi és bensőséges legyen minden ilyen kis ünnepség.

Nem gondold, hogy lenéznek, lekicsinyelnek a saját faludba, ha másoktól várod a te gyermekeid szórakoztatását, mesével nevelő tanítását?

Tudom, e sorok olvasása után sokan fejteket csóváljátok és nem nekem adtok igazat, de ha megrendezitek a kis előadást, a majális, az évrő ünnepséget és hallani fogjátok, milyen büszkén emlegetik a gyermekeitek: ezt magunk csináltuk, akkor felderül arcotok és meggyugodva tértek vissza mindennapi munkához, mert elégedett lesz lelketek s nem hazudtoltátok meg senki előtt a magyar tanító nevet.

Most már anyagilag olég jólálltok a multhoz képest, lelkes testvéreitek ezután is arra törekednek, hogy minél szebb pozíciót vívjanak ki számatokra mutassatok ti is valamit, csináljatok ti is valamit és főképpen ne mástól várjatok mindent, még az apró ünnepségeket is.

Farkas István

Egy érdekes reggel.

Egy szép, üde nyári reggelen, mikor az Oceánus mélységéből sugariparipákon repül a világtündére, hogy megszokott álmából felcsókolja a szunynyadó természetet — ezen szép reggelen ott sétálok a gömörkővácsavágási Som-hegy hérces tetején, hogy a reggeli lég üdítő illatát, bárszonyos leheletét szívjam fáradt keblembé. Az egész környezet oly varázsos. A hérces hegy oly szokatlanul érdekes és egyszerű. Valami diazharmonia, valami összhangnélküli rend, valami exotikus báj, valami csodálatos merészség, valami kő, valami kedveség, valami dacosság és erő rajzolódik le a hegy ormán, mely csak mosolyog és fájlal, nevet és sír, tétován bámul a meszeségbe — néha összeráncolja dacos homlokredőit és néz — néha könnyek peregnek megrémült szeméből s ilyenkor sűrűn ontja könnyeit a könnyeinek zápora egy kis vidám, mosolygó kacér palatokat varázsol elő, mely kedves búcsúintással csókolja meg szülőanyja redő arcát és lepereg onnan tán örökre! És az édes anyja csak néz szelíden, csodában néz, fájlalja kised gyermekét, félt a világ csábjától; hátha baja lesz, megsebezheti gyenge testét, hátha megtépik a vad sziklák a marcona völgyek. És csak bánkodik tovább, a ború előtté fotografiája rajzolódik arcára és csak könnyezik . . . tovább.

A világtündére beláthatatlan területet szalad be fehér lovain és mindig fénylőbb sugarakat kölcsönöz a hérces felőnek üde melegséget áraszt szerte a légből és lovább rohog

Egy kissé elmélázva sétálok ott a szirttelőn, benyomások ostromolják lelkemet. A mosoly, vidámság, a kő értecs rezeg át lelkem húrjain, át akarja izzasztani teljeseen, de mire célt érne, lelkem kapujánál összeronlik, meghal csendesesen. Azután jön a siri csend, a bánat, a könny . . . Óh, azoknak tárva lelkem, tárva egészen . . . és én is olyan bánatos, olyan elegikus leszek. Oly szomorú, borongó hangok a multnak oly kesergő tó usai csodálónek meg lelkem ezüstbúrjain, oly áfró, o y kesergő szótamok rezegtek át és néha megpihennek.

E percben oly szokallanul fáradtá tesz lelkemnek melankóliája és lehe-
verek a mosolygó fűre. Fejemet a bánatos bércre hajtom és egészen átizzik a
bánat szikráitól. A bámulatos napsugár lepkeszárnyakon subog el felettem és
a bánat boldogító mámorát önti ki béggyadt lelkemre és én elszunnyadok csend-
ben, némán és álmodom. Álmaim tündérképzetele a mellettem csobogó kis patak
érzékotlen világába von — álálmodom kis életét, küzdelmes, győzedelmes életét
és . . . bánatos balálát.

Mosolyogva siet apróz lábaival — miután anyjának redős arcát megcsó-
kolta — és szép pázsitos, kedves utakat fut meg, szalad be és kacéran tesz
merész kanyarulatokat, de a bércektől még fél, még gyenge egy kicsit . . .

Az ég harmatozó gyöngyeivel ajándékozza meg az édes anyaföldet és a
kis gyermekpatak fértúvá nő ki. Izmos, erős fértúvá! Ereiben az életláng, az
ambíció az élni és győzni vágyás-vére lüktet és előre tör. Lelkesült lélekkel
száguld tova, megmássza a sziklás bérceket, a zöld völgyeken átsubog, a útjá-
nak akadályait vadul ledönti — mint vészes orkán a tölgyeket — és önérzete-
sen rohog tovább, hisz övé a győzelem! A nagyság tudatában már versenyre
hívja játszótársait is: a színes napsugár és a bérci szellőt. Hosszas szenve-
délyes küzdelem kezdődik most. Derék egy triász! Nem tudni ki lesz a győztes?
De íme a színes napsugár kezdi veszteni világát, leszáll az est s a fényugár
— jó gyermek — visszarepül anyja ölébe; a szellőszárnyai elfáradnak s vissza-
száll megpihenni Aeslus (tenger isten) tömlőibe, csak az izmos patak rohan
dagadó kebelrel, hisz ő a győztes! A győztes hadvezér önérzete dagad ke-
belében s az önérzet tovább hajtja . . . Már nem is gondol szerető anyjára, kinek
könnyei szakadatlan omlanak gyermeke után. Hisz ő a győztes hadvezér, ő
a hatalmas sereg s az imperátor egy személyben! Halad tovább . . . Győzel-
mesen, merészen! Megmássza a fenyegető marcona bérceket . . . De egyszerre
mit lát? A nagy bérces hegy — melyet átszelt — erőszakos meredekséggel
török meg szakadozó szikláival s a merész patak — óh szegény — a merész —
a joggal büszke, önérzetes patak, a kis hadvezér eltörpül és megcsönkítva
zúdul alá az ijesztő mélységbe, hogy örvénylő szájjal várja a tenger
babzó Skillája, honnan nincs többé visszatérés, nincs kivezető Ariadné fonál,
hol megszűnik az erő, összeroppan az önérzet, megsemmisül az érdem,
elpusztúl az élet! Mert a tenger mindennél hatalmasab! S az álombeli kis had-
vezér ott halt meg összeroncolt tagokkal a sötét vad tenger karjai között és
elvesztett mindent, mit önmaga szerzett: a győzelmet, a dicsőséget; elvesztette
amiért küzdött: az életet.

Hálátlanul szenvedően halt meg szegény anélkül, hogy fáradságáért,
jutalmat, önérzetéért, diadaláért célt-életet adott volna neki a fátum. De tra-
gikum a nem itt kezdődik! Nem vette észre szegényke ostoba kis eszével, hogy
utjában mindig ott leselkedett az élet pesszimizmusa, mely kielégítést csak a
céltalan halálban talált. A kis patak örökre meghalt, nem sírhatta vissza meg-
vénült, redős arcú anyjának fölét, bú könnye sem . . .

Ő meghalt és én kábultan fölbredéki! Hátha igaz volt az álom? Az öreg
bérc könnyező, elegikus szeme oly bizonytalanul tétovázolt a reggeli pirban...
s ez elárulta, hogy gyászol, igen, gyászol valakit. Leindulok a hegyről és for-
gatom, forgatom elmémben az álombeli kis patak életét, sorsát. Valami sajátos
kongruenciát fedezek föl a kis patak s az emberi élet szövétének útai között.
Vagy tán az ember élete nem a folytonosan leselkedő szirtek, odvas bércek,
sord völgyek határvonalain játszódik le? Vagy tán nem leselkedik minden

Ujépünk mellett az élet pesszimizmus, a beláthatatlan tenger — a halál? Ó de mennyire! De azért mégis a mi életünkben van felemelő, van a beláthatatlan tengernek az emberi életben hátára, van egy bizonyos Ariadné fonál, mely vissza vezet oda, honnan jön, a Végtelenhez! Van az emberi életben célirányosság, van amiért lütszi magát az élet pesszimizmusán, van egy felemelő lélek — egy halhatatlan lélek, mely a küzdelmes élet után visszavágyik a Teremtőjéhez, a mindenek mindenéhez. Az álombeli kis patak halála tragikus, mert cél nélkül öntudatlan megroncsolva lett a halál martaléka. A mi halálunk pedig a legszebb, a legjobb édes anya, mely fellebbenti a titkok fátyolát és megmutatja vágyaink vágyát. Ezzel a megnyugtató gondolattal hagytam el a pirban égő kopasz szirtletőt és örültem, hogy ember vagyok — örültem, hogy élek!

Remigius.

A Magyar Újság tanügyi rovatból vesszük a következő híreket:

Tanítói-tanfelügyelők. Amikor az állam-tisztára tanítókézbe fekteti le a tanfelügyeletet, azaz csak cébbeli ember lehet llami tanfelügyelő, sőt a református egyház is tanítókra bizza iskoláinak pedagógiai ellenőrzését addig a katonikus egyházi iskolák még minhg papok a tanfelügyelők. A róm kat. tanítók ennek az állapotnak megváltoztatását sürgetik. A Szl. Á. M. T. ennek értelmében kérést intézett a kat. egyházi lőható ághoz, hogy térjen rá ő is a tanító-tanfelügyelők egyedli helyes és méltányos rendszerére.

Hálátlanság. A Szl. Á. M. T. nemcsak erkölcsi testület, hanem szociális érdekszervezet is a feladata, hogy tagjainak anyagi ügyeit is pártfogolja. Vannak esetek, amikor az egyesület egyik-másik tagja érdekében bírosági hárcot is folytat, ami a rengeteg munka mellett nagy kiadást is jelent. Az egyesület ily irányú kiadásai sek tízezerre rúgnak. Mi sem természetesebb mint az, hogy az egyesület révén anyagi jogainak élvezetébe jutott tag erkölcsileg elsősorban köteles az egyesület támogatására. Ezt az erkölcsi kötelezettséget azonban nem mindenki képes megérteni. Az egyesület egy tagjának ősz ezer koronás követeletét perelte ki az egyesület. — Ingyen — Hálája abból állott, hogy — külépet az egyesületből: megakarja takarítani a tagdíjat. Valami fényes üzletnek tehát a Szl. Á. M. T. jogvédelmi vállalkozása éppen nem mondható.

Előlegek. Az iskolareferátus egyelőre kerek összegű előlegek formájában segíyezi a nemállami tanítókat mindaddig, amig a 104. számú törvény végrehajtását rájuk nézve is — újabb törvényrendelkezéssel — kiterjesztik. Ugy látszik, junktim van a nemállami tanítók fizetésrendezése és az iskolafenntartók iskolai hozzájárulásának szabályozása között. Most rendszertelenül történik a hozzájárulás és felette különböző az államsegély. Az új törvény az iskolafenntartók hozzájárulását pontosan meg fogja határozni a fenntartó összeget a viszonyokhoz mérten emelni.

A *népiskolai tanterv* már az államnyomdában van, tehát rövidesen kiadásra kerül. Azonban lehetetlen még csak hozzávétele is valamit meg tudni abból, hogy ez a tanterv miket tartalmaz. Hét pecsét alatt őrzik, mint a diplomáciai titkot. (A Magyar Újság előfizetési ára tanítóknak havi 12 Kc. Szerkesztőség: Bratislava, Krisztina-u. 1.)

Műsoros kultúrnnepély. A csallóközarányosi áll. népiscola tantestülete f. é. ápr. 17. és 18-án fényesen sikerült ünnepelet rendezett az iskola helyiségében. A gazdag műsoron szerepelt: üdvözlő beszéd, a fényképen, a leckeépítési elrepült, a fecsegő, fogóban az gár, szlovák szavalt, a civódó testvérek

Nyuszi néni, népdalok, végül a Rozmárin című mesejáték. Szereplők az iskola növendékei voltak. A tiszta jövedelmet kulturális célokra fordítják.

Az Ált. Népművelődési Egyesület f. é. ápr. 20-án tartotta hároméves rendes közgyűlését Košicén az Európa szálló különtermében.

Kath. Lelkipásztor, elméleti és gyakorlati papi folyóirat V. évf. 4. sz. ápr. 1-én jelent meg kiváló tartalommal. Laptulajdonos, kiadó és felelős szerkesztő: Dr. Kőbgyi József (Bratislava, Mihály u. 16). Megjelenik minden hó 1-én. Előfizetési ára egész évre 10 Kcs.

Nimród vadászati, halászati, elbényésztési és fegyvertechnikai szaklap, Sportlap a szlovenszkói és podk. rusi vadászok részére. Az V. évfolyam 8. száma f. é. ápr. 15-én jelent meg. Megjelenik havonként kétszer. Előfizetési ára egy évre 10 Kcs. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Prešov, Masaryková u. 25.

Kiadóhivatali üzenetek.

B. T. Szemet. Hátraléka az 1927-re járó lagdíj, melyből 10 Ké esedékes jul. 1-ig. — F. J. Gömörpártársa. A zsebnaptárt még márc. 24-én elküldöttük. A küldött 50 Ké-át megkaptuk. — Sz. J.-né Viška. Hátraléka ápr. 1-ig 140 Ké. — G. J. Udvard. Lapunkat udvardi címére küldjük. — M. Á. Iška. Lapunkat új címére küldjük. — M. L. J. Az újabban befolyt adományok között fogjuk nyugtatni.

Minden tanító, aki az **Azoformot** terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza s a saját javát szolgálja

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz

Praha-Vinohrady

Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

Hirdetés. »Israelita hittankönyv« — jóváhagyva az iskolai tanterv szerinti ort. izr. központi irodától — magyar nyelvű elemi iskolák számára. Talmint polg. és középiskolák alsó osztályai számára megjelent. Minthogy a kiadásom, így kizárólag nálam rendelhető meg. A könyv ára Ké 1200, a Kollega Uraknak 10%-os engedményt és portómentes szállítást nyújtok. Cím: Gruzma Sámuel tanító Tornalva z. XIX.

Hirdetés. Jó karban lévő teljes iskolai felszerelés a tanító nyugdíjazása és az iskola megszűnése miatt igen jutányos áron eladó. Érdeklődni lehet Horn Lipót nyug. tanítónál, Zeliczovce. Z. XVIII.

Önálló helyettes orgonistaállást vállalnék okl. rk. kántor. Cím a kiadóban.

Pályázat. A jókai református egyház kántortanítói állására folyó évi május hó 6-ig szólólag pályázat hirdetetik. Köteleesség: 1—8 oszt. tantervezési vezetése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Egyháztársadalmi munkában segédkezés. — Javadalom: 10 magyar hold szántóföld egy darabban. 960 kg. rozs; 500 kg. buza. Egy 81 lágyfa, 100 kéve lágyfarúsz. 100 kor. keszpenz. Fizetést kiegészítő államszegély. Tanítás és isteni tisztelet nyelve magyar. — Pályázati kérvény ref. isk. laszék címére küldendő Jókára. Jóka, zupa: XV. (posta, telefon, távirtd. helyben) 1927 ápr. 3. *Ref. Iskolaszék.*

Hirdetés. Bögellői református nyolc osztályú iskolához helyettes tanerő keresetük június végéig havi 500 koron. fizetéssel. Jelentkezés azonnal kér a padányi lelkészi hivatal. (Z. XV.)

Tanítónőt keresek IV. polg. isk. lányom mellé, ki 8t magánvizsgára sikeresen előkészítené és zongoraoktatásban is részesítené. Tanítási nyelv magyar. Egy szláv nyelv tudása megkívántatik. Cím a kiadóban.

Hirdetés. Megfelelő díjazással, beteg kántortanító helyére 3 hónapra helyettest keresek a kiskéri r. k. iskolához. Jelentkezés: pléb. hivatal O. Krzkyan. Ernyeai Pál plébános.

A Csizi Jód Brom Gyógyfürdő nyitva május 1 től szeptember 30 ig. Erelmeszesedés. Golyva, Neurastenia. Csont. Bőrbajoknál. Hüdéseknél stb. stb. kiváló gyógyhatásu, mert vértisztító és idegerősítő és így gyermekeknél specificum. Egyesületünk tagjainak nagy kedvezmény. (Előidényben 40 %, földényben 20 %) Gyermekeinkkel itassuk a Csizi Vizet!

Halló rádió! Egvedüli alkalom!

Teljesen felszerelt, kitűnően működő 4 lámpás készülék szabad, kettős antennával, egy pár fejhallgatóval, nagy cseresznyefa-hangszóróval **jutányosan eladó.** Megtekinthető és hallgatható vételkényszer nélkül. Házi bálók és hangversenyek céljára kiválóan alkalmas. Mellékelve szakkönyvek, vázlatok és magyarázatok. Cím a kiadóban.

Templomi orgonát és harmoniumot legegyszerűbb kivitelűt a legmodernebb kiállításig 5 évi kezességgel szállít és vállal e szakba vágó átalakítást, javításokat. Külön zongora osztályunk vállalja a zongorák bármilyen átalakítását, új hangtöke hangfogók beépítését garancia mellett. Bécsi zongorák állandóan raktáron. Költségvetéssel a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Kérjen árajánlatot! —

Guna Gyula
orgona és harmoniumgyára
Presov (Eporjes).

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Feladataink	285
<i>Posfai János:</i>	
A tanítói tekintélyről	288
<i>Farkas István:</i>	
A kirándulásról	289
<i>Pálinkás Sándor:</i>	
A számhalmaz kifejlődése (folyt.)	291
<i>Erdős Ignác:</i>	
Az érzelem és annak nevelése	297
<i>Pechó Lajos:</i>	
Madárvédelem	298
<i>Egyesületi élet</i>	301
<i>Különjélék</i>	305
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárno
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
**TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Bazsal Tóth Pál.

Feladataink.

Most, amidőn járási, megyei és szakosztályi szervezeteink tavaszi közgyűléseik előtt állanak, helyénvalónak tartjuk, hogy elmélkedjünk az előttünk álló feladatokról. Az egyöntetű állásfoglalásnak rendszerint megvan előbb-utóbb a maga üdvös következménye, sőt enélkül kitűzött céljainkat soha el sem érhetjük.

Feladataink két komplexumba sorozhatók. Az első csoportba tartoznak az iskolával, mint működési terünkkel összefüggő kérdések, a másik csoportba pedig belekerülnek a tanítóra vonatkozó anyagi és erkölcsi ellátási ügyek.

É kettőt elválasztani egymástól, vagy pedig az iskolai ügyeket az anyagi s erkölcsi elismertetés ügyeivel szemben háttérbe szorítani, elhanyagolni a legnagyobb hiba volna. A tanító iskolai munkája, annak tökéletesítése az anyagi s erkölcsi értékelésével igen szoros összefüggésben van s hiába törekszünk az utóbbi elérésére az előbbi tökéletesítése nélkül.

Az első — iskolai — feladatcsoport leglényesebb pontja a *tanterv*.

A nyolcosztályos iskolatypus a következő félévvel kötelezőleg életbelép az egész vonalon s megköveteli az eddig életben volt vagy csak egyszerűen használt tantervek alapos megváltoztatását. Három év óta kísérletezünk már a nyolcosztályos typussal, igen sok helyen ki is van már építve, anélkül, hogy egy-két úttörő tanmeneten kívül más volna a tanítók kezében. Hogy ez helytelen állapot volna a jövő tan-

évre is, amikor a nyolcosztályos típus követelményeit most már szigorúan szem előtt kell tartanunk, felesleges bizonyítani.

Részletes tanterv és a hozzávaló részletes utasítások kellene ide, máskülönben a tanítás minden szorgalom és igyekezet mellett kapkodás, toldás-foldás lesz s hiába fogjuk keresni az egyöntetűséget, az egységes célkilűzést.

A tanterv és utasítások azonnal való kiadásának követelése tavaszi gyűléseink egyik feladata. Enélkül alig tudunk az iskolai életben mozogni. S kérdezzék meg a tanítóságot is, mit és hogyan tartónak, mert végre is a tanítóság bibliája lesz a tanterv.

Az iskolatípus átszervezésével kapcsolatban intézkedést kell várnunk az *iskolák osztottsága* tekintetében is. A kis iskolatörvény szerint egy osztályteremben a tanulók maximális létszáma 60. Már most a nyolc évfolyam bevezetésével az eddigi létszám feltétlen gyarapodik, ami annyit jelent, hogy igen sok osztályon iskolában az eddigi 80 tanuló helyett lesz 100—110 vagy még több is. Miképpen fog egyetlen tanító nyolc évfolyamot megszorított növendéksereg mellett vezetni?

Égető kérdés, amelyre feleletet azonban hiába keresünk. Azaz van rá felelet, de ez egyáltalában nem lehet megnyugtató a köz, az állam szempontjából sem: ahogy sem vezetheti, vagy ha megpróbálja a tisztas eredményt elérni, akkor néhány év alatt tönkremegy és a köz terhére lesz időnap előtt. Egyik sem kívánatos.

Rendezni kell tehát a tanulók számának kérdését és minden iskolát át kell szervezni olyképen, hogy egy osztályteremben ne legyen több 60 tanuló. Ehhez persze új tanítói állások szervezése szükséges. Az így előálló kiadástöbblettől az arra hivatott faktoroknak visszaradni nem szabad, mert ami most elvész a réven, bőven visszatérül a vámon, a jövő generáció életképességében és életrealitásában.

Az iskolai feladatkomplexumtól a tanítói gazdasági és erkölcsi ügyekhez mintegy átmenetet képez a *szolgálati pragmatika*. Olyan kötelező szabályzat

ez, amely egyrészt pontosan körülvonalmazza a tanító kötelességeit, de másrészt megszabja a jogait is. Egységes szolgálati pragmatikánk nincsen. Itt-ott lehet a törvények és rendeletek tömkelegében találni egy-két vonatkozó paragrafust, de az a baj, hogy a fák-tól nem lehet látni az erdőt. Ami van, az is inkább csak a kötelezettségekre vonatkozik.

Mind a tanterv, mind a szolgálati pragmatika állítólag a minisztériumban készen áll. Kiadatásukat sürgősen kell kérnünk.

Az anyagi s evvel szoros kapcsolatban az erkölcsi ellátásbeli kérdések komplexumába tartozik a fizetés és nyugdíjügy. Ennek részei a 104/26. sz. törvény szerinti új fizetések rendszeres utalása az egész vonalon, ami mindeddig nincs elintézve. Oka, hogy még mindig nincs kiadva a *végrehajtási utasítás*, amire pedig mind a nem állami, mind az állami tanítók, mind pedig a főiskolát végzett polg. isk. tanerők oly nagyon s hovatovább mind türelmetlenebbül várnak. A nem államiakra nézve hátra van emellett a beígért *végleges törvényes rendezés* külön törvényben, amelyre utal már a 104/26. sz. törvény is.

A végrehajtási utasítás kiadása s a külön rendezést magába foglaló új törvény megszületése, illetőleg ezek szorgalmazása legyen egyesületünk állásfoglalásának egyik főcélja.

Végül itt van még az *1926 előtti hatállyal* (más szóval nem a 104/26. sz. törvény szerint) *nyugdíjazott állami és nem állami tanítók ügye*. Az ugyanazon teljesítményért járó bántó különbségű nyugdíj illetmény joggal indokoltá teszi az 1926 előtti hatállyal nyugdíjazott tanítók elkeseredését. Etekintetben is állást kell foglalnunk, aminek eredményének is kell lenni, annál is inkább, mert hiszen nincs nagyobb tömegről és nagy többlet kiadásról szó.

Ezeket fontoljuk meg közgyűléseink előtt s adjunk hangot minden egyes közgyűlésen a tanítóság jogos kívánalmainak.

(B.)

Hirdetés. Jó karban lévő teljes iskolai felszerelés a tanító nyugdíjaztatása és az iskola megszűnése miatt igen jutányos áron eladó. Érdeklődni lehet Horn Lipót nyug. tanítónál, Zéliezovce. Ž. XVIII.

A tanítói tekintélyről.

M. J. kollega a tekintélyről irt. Fejtegetéseit négyévtizedes tapasztalataim és speciálisan e tárgyról szerzett megfigyeléseim alapján közelebb akartam hozni a valósághoz, amit azonban ő nagyon barátságatlanul fogadott s válaszában főlőslegesen sokszor aposztrofálta csekélységemet, némi álhágásával a tárgyilagosság határainak. De mert én erre mi okot sem szolgáltattam, áleveztem tehát erre a vizekre, ríposztom azonban a papírkosárra érdemesítettél azon a címen, hogy Ilyesmire nincs ok (de kihívás mindenesetre volt!). Holpontra jutván az ügy, megindult a közvetlen levélbeli tárgyalás, amelynek eredményéből csak annyit akarok megemlíteni, hogy M. J. kollega sérteni nem akar. Ezzel az ügy személyi része végleg megszűnt.

Van azonban ennek a dolognak némileg a nyilvánosságra tartozó hálfere is, amit érdemes lesz tisztázni, s ez az: jogos és célirányos-e az ehhez hasonló cikkekre reflektálni, azokat kiegészíteni, avagy a felvetett tárgy ismertetője sértésnek veheti-e az eselleges ellenvéleményt. És itt megint előszedem megfigyeléseimet, ezuttal a tanítógyűlések életéből. Ha valamely értekezésre az elnöki felszólítás dacára hozzászóló nem jelentkezett és kínos pauza után kövelkezett a legmelegebb elismerés: ez kész visszautasítás volt s az előadó további szereplése teljesen ki volt zárva. De ha az utolsó szóra általános mozgás keletkezett azzal a néma kérdéssel: nohát ki kezdi? akkor biztos olyan sokoldalú megvilágításba lett helyezve a felvetett téma, hogy öröm volt azon résztvenni, ha történetesen az előadó némelykor — a jogos kritika határain belül — meg is lett tépázva.

Ezzel teljesen azonos a sajtó igénybevétele gondolataink propagálására. Itt az eselleges hozzászólás megszűnt két embernek a szórakozása lenni, mert a sajtó a nyilvánosságot jelenti. Mindegyik fél igyekszik az olvasót gondolatainak helyességéről, igazságáról meggyőzni. És minden jó gondolat, amit sikerült mások tudásába asszimiláltatni, nyeresége az összességnek és egy ici-pici kis lépés előre.

M. J. kollega is rá fog jönni arra, hogy az ellenvéleményből csak tanulni lehet, mert több szem többet lát — *quot capita, tot sensus* — és éppenséggel nem szégyen a magunk gondolatait átformálni, hisz ellenesetben lehetetlen volna

minden haladás, ha mereven megállanánk a saját állásponfunkon.

Magáról a tekintélyről — miután pesszimiztikus látzögből lett a kérdés kikezdve — csak annyit akarok kockázlatni, hogy minden tanító igyekezzék magának megbecsülést szerezni, akkor lesz (ez egyszerű összeadás) ennek az egész társadalmi osztálynak is tekintélye. Ennek az ellenkezője még csak nem is lehetséges: hogy megbecsüljék a tanítóságot akkor is, ha az egyes egyén arra nem érdemes.

Pósfai János.

A kirándulásról.

Hogy nálam e lapban szokallan témát pendíték meg, erre a csallóközi tanítók felhívása adja meg az impulzust, ugyanis csallóközi testvéreink egy többnapos tátrai kirándulást terveznek a nagyszüniő elején.

Kirándulás. Tanulmányút. Mint az Allgemeiner Volksbildungsverein (Uránia) egyik szlovenszkói vezetőtagja, hányzor és milyen szeretettel emlékeztem már meg különböző helyeken a kirándulások s a tanulmányutak szükségességéről.

... Egyszer Seidl Sándor barátomnál ültem, fenn Pozsonyban. Éppen referátusi tiszjét végezte, panaszos levelekre válaszolt. Ügyvezetése volt akkora, mint egy kisebbfajta tanfelügyelőségé. S arra a kérdésemre, vajjon nem ünja-e a munkát, azt felelte:

— Tíz hónapig robotolok, dolgozom. De a tizenkettedik órában felveszem a hátizsákomat s a szüniőt mindég idegenben löltöm.

Seidl Sándor szepességi ember, nem lehet kíváncsi a Tátrára, melynek alján bölcsője ringott, de a szlovák alföld magyar tanítói közül bizony hatalmas százalék nem látta még Szlovenszkó gyöngvét: a Tátrát.

És ha Seidl Sándor és a többiek, akik ennek a hegyes völgyes szép hazának minden szépségét ismerik, a külföldre mennek, mennyivel inkább kötelessége az alföldi tanítónak, hogy meglekintse az aránylag olcsón és könnyen megközelelhető honi természetl szépségeket.

Mint a felhívásból olvasom, velünk az Urániával. (Allg. V. V.), kapcsolatban lenne a kirándulás. Amit pedig az én

Lukucich Frigyes barátom az ő párhuzamos agilitásával, odaadásával rendez, az meg van rendezve.

Minket is egy olaszországi kirándulás hozott össze, az kellett életre az „Új Társaság” eszméjét, az növelte bennem is és sokadmagamban a vágyat: szépet, ismeretlen, országot-világot látni.

Mihelyt valaki kimegy falujából, bárcsak a szomszéd városba, talál magának új látnivalót, új élményt. S ha megyéken keresztülulazva egy egészen más vidékre ér, mennyi újat, mennyi emlékezni és gyönyörködni valót talál az ember

Hogy valami aktuálisat említsek pld. milyen érdeklődéssel olvastam az osztrák választásokat, mert félig-meddig ismerem az országot s az ottani viszonyokat.

És mennyi kedves emléket hoz magával a Tátrából az a tanítótestvérünk, aki hegyeket csak a világháború idején látott maga körül, milyen szeretettel emlékezik majd meghonosított órákon a látottakról.

Ezer és ezer példa szól a kirándulások hasznosságáról és szükségességéről.

Hiszen csak a gyermeket vegyük például. Ha egy közeli történelmi helyre, vagy fürdőre, gyártelepre rándulunk ki velük, milyen örömmel és milyen sokáig emlegetik a kirándulást

Ami a gyermekeknek kedves, ugyanaz nekünk felnőtteknek is kedves lehet. Sőt annál kedvesebb, mert megfigyelésünk az aprólékosságokra is kiterjednek s bőséges tárgyi anyaggal térünk vissza és hogy az anyag mennyire szükséges kincse, eszköze a tanulóknak, azt mondanom is fölösleges.

Örömmel köszöntöm Vizváry Vilmos kollegám tervét és hiszem, hogy a Csallóköz, de az egész Nyugatszlovénia tanítószervezete nagy százalékkal képviselteti magát a tátrai kiránduláson.

És aki részt vesz, a Csorbató partján 1350 méteres magasságban maga fölött látva a kék eget s maga alatt látva a poprádölgyi falvakat, egész bizonyosan nem fogja megbánni, hogy utifársul szegődött a lelkes testvércsapatához.

Farkas István.

Tanítónőt keresek IV. polg. isk. lányom mellé, ki öt magánvizsgára sikeresen előkészítene és zongoraoktatásban is részesítené. Tanítási nyelv magyar. Egy szláv nyelv tudása megkívántatik. Cím a kiadóban.

A számhalmaz kifejlődése.

(Folytatás.)

Írta: *Pálinkás Sándor.*

„Ex oriente lux”: keletről árad a fény! A görögök eme szállóigéjét ma már mindjobban megerőslik a fáradhatatlan kutatók bűvárokodásai. A titokzatosság befalazott országa épp úgy, mint a mesék igazgyöngyökkel kavicsozott Indiája, egymásután hozza nyilvánosságra az átok lakatai alól alkotó időszakának tudományos emlékeit, féltve rejtegetett alkotásait.

Matteo Ricci, Ferdinand Verbiest, Stanislas Julien, Eduard Biot, Alexander Wylie, L. Matthiesseus és még igen sok más nyomán rendszeres irodalma fejlődött ki a kínai, indiai s általában keleti kultúremlékek feltárásának. Sajnálattal kell tudomásul vennünk, hogy Kínában a régi idők irodalmi emlékei nagyrészen elpusztultak. Csak szállingózó mondák tartják fenn emlékét Tsin-she-huang-ty császárnak, aki szigorú rendeletet adott ki a könyvtárak felégetésére. Miért? Nehéz kitalálni. Talán vallásalapító volt, aki a régi rendszernek minden emlékét el akarta törölni, talán hódító, aki a régi történelem és jogfolytonosság, így hatalmi viszonyoknak kellemetlen, régi felfogását nem tudta másként elnémitani, s bölcs előrelátásból családja részére az isteni eredet császárrá hivató, ill. avató szerepét így gondolta kifürkészhetetlen, homályos eseménnyé tenni. Rideg tényként csak azt állapíthatjuk meg, hogy ha könyvtárak voltak, akkor a műveltség már igen magas fokon állott ebben az időben (K. e. 200—300).

A következő dinasztia tudománykedvelő lévén (az is lehet, hogy csak családí okiratszerzés céljából), összeállíttatja ismét a tudományos anyagot, visszamenőleg Kr. e. kb. 1000-ig. Ez az anyag felöleli a mennyiség tudományt is és szorosan kapcsolja a csillagászatához.

Tendenciózus beállításánál fogva a kínai fejlődés kezdő nyomait átlépi, s egy már jól rendezett Szikiang és Jancsekiang menti földmives, iparos, kereskedő közösség kultúrviszonyait tárja elénk. Egy igen jelentős mozzanat mégis csak kihalászható az e korból való emlékek közül: *Swán-Pân számolószerkezete*, az első számológép már Kr. e. 2000 esztendővel elterjedt szerszáma a kínai kereskedőknek.

A mennyiség tudomány történetébe beleillesztve szerepét, a számológép körül fel fel újuló viták, sima megoldásra találnak. Az eddig felemlített népeknél a számolás kezdetleges fokán tollak,

kavicsok, ágak stb. voltak használatosak. Ezt a rendszertelen tárgyi számolást a kínai szellem egy rendszeres mechanizmusra viszi át. A mechanizmus berendezése céltudatos konstrukció, amely biztos támpontokat szolgáltat a tévedésre hajlamos észnek.

A bizosság szempontján kívül a szemlélettel kapcsolatban egyéb szükségszerűségek is beleépítettek a számológépbe, így: áttekinthetőség, könnyen kezelhetőség, s az egyszerű élet gyakorlati eseteinek megoldására való alkalmasság stb. Hogy ilyen szempontból mennyire felelt meg feladatának, azt megmutatja a használata. A kínai kereskedő nélkülözni nem képes, s a számolást oly gyorsan végzi rajta, mint a mi pincérjeink a számoló cédulán.

Alkalmazását nemcsak hosszú gyakorlat s így megszokás, hanem pszichikai kényszer, a számolni tudás szemlélethez kötött foka is támogatja. Ez a fok megfelel és ki is elégíti azon néprétegek igényeit, amelyeknek az írás, a jegyek nehézkes, avagy komplikált (már ez Kinában csakugyan fennforgott) volta miatt soká, vagy hiányosan sajtálható el, amiért az írásbeli kifejezőkészség lassú marad.

Maga a számológép négyszögletes keretben elhelyezett 10—15 sodrony. A felső sodronyról 5 fél sodrony függ alá. A többi sodronyon sorban elhelyezett 10—10 golyó. Az egészet az átlók irányában haladó keresztírdót pásztákra tagolja. A szerkezet ilyen összeállítását említettük, milyen szempontok eredményezik.

Természetes, hogy ezen is csak a számsor lineáris eltolása, csoportosítása lehetséges, ami az összeadás ill. hozzásorolás, a kivonás ill. sorozatcsökkenés műveleteiben ölt ismert formát. A szorzás ismétlődő összeadás, az osztás ismétlődő kivonásnak fogandó fél. Így tudjuk, mindazok a műveletek, melyek a négy alpművelettel megoldhatók, a számológépre is rávihetők.

Ily nagy teljesítőképessége dacára, hogy mégis miért ítéljük el, kicsinyeljük le használatát, s miért nem tesszük inkább nálunk is használati eszközzé, mint amilyen általános alkalmazása van keleten, arra röviden megadjuk a választ.

A számológép jó segítő, de meg fék is. Segítség a számolás szemléleti fokán, hogy az elvont, jegyes számolás fokán is az lehessen, tökéletesítésre szorul.

A javítására irányuló törekvések között az a helyes, amely a tárgymennyiséget a számjeggyel együtt, egyszerre igyekszik szemléltetni.

Megfigyeléseink alapján állíthatjuk, hogy a tárgyi számolásnak az a módja (kezdő foknál), amelynél a jegyet mindig kap-

csoljunk a mennyiséghez, simán és minden különösebb nehézség nélkül átsegtt a tárgyi számolás nyugvópontjáról az elvont számolásra.

Ilyen számológép kombináció a maiak közül egyik másik pálcikás, amely számjegyekkel is el van látva.

Ezt a szerepet sokkal változatosabb s így vonzóbb formában eszközözi a rajz, ahol az alakok és az azok mennyiségét jelentő számjegy együtt és egyszerre simultán asszociációba lép a számnévvel, mint a számfogalom nevével. Így a tárgyak mennyisége szoros apperpepciót alkothat a szám fogalma és annak szó és jegy alakjával.

Amennyiben ezt a számológép is elősegítheti, nem kiküszöbölöni, hanem ezirányban fejleszteni kell. Az elvont számolás felé haladó útunkban azonban ekkor is csak a szemléleti fokon alkalmazzuk.

Lehet, hogy fölösleges, mégis megemlíjük, mint olyan jelenséget, amely a számtan logikai követelményeiből folyik, s amit a magyar nyelv határozottan ki is fejez, hogy a számsor alkotás a számológépen mindig alulról fölfelé haladjon. Így a számhalmaz térszemléletileg logikai összhangban marad a növekedés, nagyobodás képzetével.

A magyar nyelv számkifejezéseit — pl. tizenegy, tizennyolc, huszónhárom stb. — csak úgy szemléltethetjük, ha rá, ill. föléje helyezzük a tíznek vagy húsznak az éppen szóbanforgó mennyiséget. Maguknak a tízes köröknek átlépésekor felmerülő nehézségeket most nem említjük fel. Ehelyett egy metodikai konkluzióra hívjuk fel a figyelmet, amely ugyancsak a szemléltetés fokán fordul elő.

Nagy vonásokban mindig alkalmazkodunk a Herbart-Ziller-Rein didaktikai fokozatokhoz. Eközben a számképzet kialakítása-kor a szemléltetést számosság és tárgyak, tehát számnév és neki megfelelő sokaságú tárgy feltüntetésével elégségesnek tartjuk. Felfogásunk az, hogy elégtelen a számnév (szó) és tárgyak (mennyiség) kapcsolása. *A jegynek is mindig csatlakozni kell e fokon a szemlélethez.* Számosság, név (számnév) és számjegy együtt, egyszerre ismertetendő meg. A jegyes számolásnál ugyanis úgy jutunk az elvont számoláshoz, hogy elvonatkoztatjuk a mennyiséget a tárgyaktól. Ez történik a szó és jegy által. De ha ez a három tényező nem forr a szemléltetés segítségével össze, hogy bármelyik a másik kettőt kiváltani képes legyen, ingadozó, emlékezettel és nem ésszel számoló növendékeket nevelünk. A számképzet alkotása olyan, mint a pénzismeret. A szó jelöli a pénz képes felét, a

jegy írásos oldalát, bármely oldaláról fel lehet, de meg fel is kell ismerni a pénz értékét, ami a tárgy számosságának képletes kifejezője.

Ezután a számképzet után jöhet a tárgyi számolás (csak annyi, mint mikor a pénzt mind képes felére fordítjuk), utána a jegyes számolás, (ami megfelel az elvont számolásnak, de nekünk csak a pénz írásos oldalát jelenti). A végül következő gyakorlati példák a két mozzanatot újra egyesítik.

Érdekes megemlíteni azon párhuzamot, amely a kínai néplélek és a nyugati népek szelleme között vonható. Eltekintve néhány malom, szövő, emelő stb. gépezettől, mint kínai különlegesség ilt testet a számológépben és az imamalomban. Az elsőt nevezhetjük szellemi gépnek, segíti az okoskodást; a másikat kulluszgépnek, helyettesíteni akarván az ájtatoskodás érzelmi pillanatait. Mind a kettő lelki mankó. Célzatában a pszichológiai ökonómiát szolgálja. Nyugat technikájában pedig a gép a fizika munka ökonómiájában lett hathatós tényező. Nem véletlen, hogy éppen az a nép alkalmazta a szellemi működés támogatására a gépet, amely az erkölcsi világrendet s általában az erkölcsőt, mint elvont létezőt, annyi káprázatos mesével szemléltette.

No de visszatérve tárgyunkhoz, azt látjuk, hogy Kína sem érte be a számológép keretei köré szorított számtudománnyal. A fejlődés folyamán szabályszerű számírást alakít, amely a magasabb igényeket is képes kielégíteni. Ez a számírás azonban korántsem olyan könnyed, mint a miénk. Nehézségének magyarázata részint a nyelv syllabáris kifejezés módjában, részint az írásmódban magában található meg.

Az írás és így a számírás is, ellentétben a többi népekkel, nem oldalsóiban, hanem felülről lefelé haladó, függőleges sorban történik. Maguk a függőleges sorok jobbról-balra következnek. A lényegében juxtapositív számírás ezen oknál fogva subterpositívossá alakul. Főül az egyesek, alattuk a tizes, százaz, ezresek stb.

A számrendszer ma itt is tizes, alaki és helyiértékűség, zéróhasználat egyaránt divnák.

Az ó kínai számrendszer, vagy rendszerek a már említett oknál fogva ismeretlenek. Maga Leibnitz is csak messzemelő következtetések és igen sok „ha” felvételével, egy ősi *binär* számrendszert tételez fel.

Szerencsésebb a geometria és csillagászat, amelyekre vonatkozólag a „*Cseon-pel-swan-king*” (égi számtankönyv) c. műben meglehetősen sok érdekes adat maradt reánk.

A Kr. utáni időkben (1250) való „Csin-kin csan“ könyve, amely mű bevezető tanulmány a határozatlan és határozott egyenletekhez. E tárgyban egy teljesen kínai tudományos felfogás nőtte ki magát, amelyhez hasonlót a nyugati és déli népeknél hiába kerestünk.

A meghatározandó ismeretlen a „yuēn“. Egyiptomban az ismeretlent egy kis halom, vagy rakás jelképezte, összeadás, kivonás jelekkel ellátva. Beszédese figyelmeztetők, végezd el ezeket a műveleteket s megkapod az eredményt. Itt az ismeretlent szín jelöli, (végy észre én vagyok az!), mégpedig ha az ismeretlen pozitív volt, akkor vörös színnel írták, ha negatív, akkor fekete színnel. Pl. $3 \times 4 + 2 \times 11 = 25$. A numerikus számok az együttthatót, $v =$ vörös = pozitív, $f =$ fekete = negatív, a „tāe“ szó az abszolút értékű tagot jelöli. A hatvány fokát pedig a sorrend ill. ahányadik tag jobbról balra, ott alulról fölfelé, annyiadik hatványon szerepel az ismeretlen. A fenti kifejezés a mi írásmódunkkal tehát: $3x^4 - 2x^3 + 11x = 25$.

A zéró szerepeltetése itt tényleg a helypótló értelmében történik.

A megoldást megközelítéssel ill. próbálgatással, különböző x értékek behelyettesítésével érték el. A direkt megoldás még ismeretlen volt.

A különböző előjelű tagok színes feltüntetése ma is jó szolgálatot tesz az algebra kezdő fokán

Nem érdektelen megemlíteni, hogy a kínai matematika színvonalaról még teljesebb képet alkothassunk, azokat a kezdeményezéseket, amelyek az analitikai problémák megoldására mintegy inspirálták Gausst.

A bűvös négyszög az első kilenc számból 8, 3, 4

1, 5, 9

6, 7, 2 Grám (dán)

matematikus előtt ismeretes volt. Ennek vízszintes, függőleges, átmérő menti sorai 15-t adnak összegül.

A lineáris aritmetikai sorok, amelyekből a binominális tétel fejlődött ki, első formájukban már a Kr. u. 1300 ismeretesek voltak pl. $x = m_1 y_1 + r_1, x = m_2 y_2 + r_2, x = m_3 y_3 + r_3, x = m_n y_n + r_n$.

„Csan csi-kich“ könyve: „A négy elem megvilágítása“ megelőzte Paskált:

$$\begin{array}{cccccccc}
 & & & & 1 & & & & \\
 & & & & & 1 & & & \\
 & & & & & & 1 & & \\
 & & & & 1 & 2 & 1 & & \\
 & & & 1 & 3 & 3 & 1 & & \\
 & & 1 & 4 & 6 & 4 & 1 & & \\
 1 & 5 & 10 & 10 & 5 & 1 & & &
 \end{array}$$

Ezzel elhagyhatjuk Kína területét

Az ismeretek nemcsak a nagy falat törték át, hanem a Himalája hatalmas hegyláncain is áthatoltak s érintkezésbe léptek a déli indus nép tudományával. Ott kölcsönhatás, inspiráció, keresztződés, a fajok motiváló ereje folytán új, meglepő eredményre vezettek.

Mindemellett az indus nép teljesen nemzeti kultúráját el nem homályosították. Sőt, talán egy nép sem fejlődött olyan elűtő sajtóságok hordozójává, mint az ind.

Külső analógia mutatkozik a kínai és indus nép fejlődésében nagyon sok. Így bizonyos ideig mindkettő teljesen elszigetelten, önmagában forrott és formálódott, a vallási, társadalmi, politikai rendszer mindkét helyen rányomta bélyegét a fejlődésre stb.

Indiában még a matematikát is, sőt kifejezésmódját is rituális szabályok közé szorítja a „Sulba-Sutras“ nevű vallásceremónia könyv.

Mint hogy itt is csak a bennünket érdeklő mozzanatokot ragadjuk ki, általános irodalmi tájékoztatás szempontjából megjegyezzünk néhány művet, így Bürk-ét (1901), amely egy igen régi papi kézikönyv ismertetése, amely a legkorábbi idők indus mennyiség-fajánát foglalja magában. Ezt a művet a görögök nem ismerték.

Biot E. csillagászati műve Kína és India astronomiáját, geometriáját és mennyiségtudományát hasonlíttja össze. Ki kitér a két nép kulturája ősiségének összemérésére is.

Az igen régi Veda periódus matematikájának kronologikus sorrendjét Thibau s állította össze.

Mellesleg jegyezzük meg azt is, hogy a geometriában már itt, jóval Pythagoras születése előtt, megtalálható a Pythagoras tétele.

A „Sulba-Sutras“ egy sereg irracionális mennyiséget tüntet fel pl. $\sqrt{2} = 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3 \times 4} - \frac{1}{3 \times 4 \times 34}$, stb.

A „Surya-Siddhanta“ 3 trigonometriai részt tartalmaz, természetesen nem a ma kiépített formájában.

Mielőtt azonban az indus matematika tüzetesebb vázolásába fognánk, közbevetjük a görög és római számfejlődést. Eljárásunkat nemcsak menti, hanem indokolja az a körülmény, hogy az indus-mennyiségtudomány az alapja a mai számrendszernek s így közelebb jut hozzánk, mint amazok, avultabb összefüggésükkel.

(Folyt. köv.)

HIRDETÉS. A nagykeri (Zupa Nitro) rkath. néplakolóhoz június-hóra helyettes kerestelik. Fizetés megegyezés szerint. Iskolaszék.

Az érzelem és annak fejlesztése.

Irla : Erdős Ignác.

Az érzelem és izlés fejlesztésének tárgyalása előtt az érzelem fogalmát kell tisztázni. Az érzelem lelkünknek azon kellemes vagy kellemetlen állapota, melyet bennünk a képzetek vagy gondolatok keltenek. Más érzelmei vannak a gyermeknek, mások a felnőtteknek. Az érzelmeik keletkezése függ az egyén mindenkori hangulatától, az előidéző mozzanatoktól.

Az érzelmeinkre és cselekedeteink irányára legelőbb esetben az érzelmeink gyakorolnak elhatározó befolyást. Az érzelmeink serkentenek tevékenységre, kitartásra. Érzelmeinkre azonban csak akkor bízhatjuk magunkat, ha kormányozzuk az ész. Az érzelmeink bizonyítják a test és a lélek szoros összefüggését. Az érzelmeink visszatükröződnek külsőleg a hangban, arcjátékban s a test minden mozdulatában. Pl. a nevetés jókedvet, a sírás szomorúságot árul el vagy az elpirulás a szégyenkezést jelzi.

A tanítónak az érzelmeink fejlesztésére, az érzelmeink külső jeleinek megfigyelésére nagy gondot kell fordítania, mert azáltal eszközöket nyer a gyermek lelkületének megítélésére.

Az érzelmeink a gyermek lelkét vagy fel- vagy lehangolják, jó vagy rossz kedvet okoznak neki. A gyermeknek — sőt a felnőtt embernek — is jó kedvet okoz mindaz, ami az élettel megegyezik. Kedvtelenné tesz mindaz, ami életünkkel ellenkezik. Vigyáznunk kell tehát — különösen a tanításnál —, hogy a gyermeket kedvtelenné ne tegyük, mert akkor nem kívánhatjuk azt tőle, hogy a tanítást figyelemmel kísérje, hiszen ezen lelki folyamat az életével ellenkezik.

Az érzelmeink érzékiek és szellemiek. Testünk jól- vagy rosszul-létének tudata érzéki érzelem. Pl. a szomjúság és éhség érzete.

A szellemi érzelmeink olyanok, melyek a legkülönbözőbb forrásokból erednek s főindító okuk a szellemi életnek mi módon való lefolyása.

A tanító a gyermekek érzelmeit fejlesztheti, ha különös gondot fordít a szigorú rendre, feltűnő tisztaságra, az iskola izléses berendezésére, a szemléltetési eszközök külső csinosságára, a szépíráásra, rajzra, olvasásra és énekre.

Fejleszteni kell a gyermekben az önérzelmét. Erre legalkalmasabb az iskola. Ott tereljük a gyermeket helyes irányba, mert az önérzetes gyermek már önbecsülése folytán is kerül a rosszat.

A gyermekek cselekedeteit bíráljuk el tárgyilagosan, igazsá-

gosan itéljük meg tetteiket. A folytonos és igazságtalan ócsárlással kiöljük az önérzelmét.

A keletkezett érzelmek nagy része nem mulik el nyom nélkül. Az érzelmek folytán az élet bizonyos alaphangulatot nyer s hatással van a gyermek vagy felnőtt teljes életére. Így például a komor gyermek mindent komornak lát, míg a világos gyermek mindent a kellemes oldaláról néz. Ezen állandó alaphangulatnak kedély a neve.

A gyermek kedélyét a nevelő saját kedélyének melegével minden nemes és magasztos iránt lelkesítse. Ez azonban ne történjék erőszakkal, mert azt a gyerekekre nem lehet ráerőszakolni. Ami a tanító lelkét át nem hatja, az iránt a gyermek lelkében mélyebb érzelmet kelteni nem fog. A tanító a gyermek kedv- és kedvetlenség érzelmét kell, hogy figyelemre méltassa, mert ezek az érzelmi élet első csirái.

Érzelmet megfelelő képzetek nyújtása nélkül nem szabad ébreszteni, mert a képzetek az érzelmekkel szorosan összefüggnek.

Az érzelmeket fejleszthetjük a következő eszközökkel:

1.) A környezet példája által. Ez a leghathatósabb eszköz az érzelem sőt az izlés fejlesztésének is. Ezért arra kell törekednünk, hogy úgy a háznál, mint az iskolában rend és tisztaság uralkodjék, hogy a gyermeket környező emberek beszédjéből, fellépéséből minden illetlenség, visszataszító ocsmányság kizárt dolog legyen. Minden szavunkban, viseletünkben és az érzelem nyilvánításában, még az indulat perceiben is minden aljasságot kerüljünk.

2. Az érzelem és izlés fejlesztésére szolgálnak a szép tárgyak. A zene, ének, festés, az írás, rajzolás, szépolvasás és szavaltat. Az emberi jó, nemes tetteket mutassunk be képekben is mert a gyermek szereti a szép képet.

3. Az érzelem és izlés fejlesztését előmozdítja a szép tántítás is.

Az érzelem fejlesztésében óvakodjunk a szélsőségektől. A túlhajtás által elnyomjuk az értelem és ész szavát. A földolog az, hogy az érzelmeket fejlesszük szeretettel, érzéssel. Ha az iskolában a szeretet és vidámság napja sőt, megnyílnak a kicsinyek szivecskéi mint a rózsabokrok bimbói.

Madárvédelem:

Tavaszi lett. A kihalt természet ünnepi szint öltött, hogy vendégeit, a költöző madarakat kedvesen fogadja. A falusi házak kiskertjeiben a madáretetőket fészkelők válják fel s az iskolákban „Jönnek a fecskék” címmel írnak fogalmazási dolgozatot.

Minden gyermeket arra tanítja az édesanyja, hogy a fecske Isten madárkája, fecskét bűn levéni. S nem hogy csak nem veri le, de dicseknzik pajtásainak a házában levő fecskefészkek számával.

A dolgozatokat megírtuk, a favas már pompázik, de fecskét csak itt-ott lehet látni, ami bizony a gyermeknek nagyon is feltűnt, amiért tanítóbácsijánál ennek oka fölül kérdezősködik.

A szó nemes értelmében kínos jelenet áll be.

E momentum pszichológiájával nem célozom foglalkozni, mert ez egy pillanat alatt minden tanítónak lelki szemei előtt van, hanem következményeiről igenis nemcsak érdemes, hanem szükséges is gondolkozni.

Nem lehet, hogy nevelésesen hangozzék az a felfogás, hogy a fecske nemcsak az olaszé és franciáé, hanem a földön élő minden emberé s így elvitázhatatlanul jogunk van a fecskék és általában a költöző éneklőmadarak védelmezésére. S minthogy fél éven át külföldön élnek, kell, hogy ez közös megegyezés folytán, internacionális alapon történjék.

Ma, amikor az ujságok agyonúntatnak bennünket az eredménytelen konferenciákkal, miért ne lehetne egy kis időt a fenti tárgynak is szentelni?

Már nem mondhatjuk, hogy a falusi gyermek az oka az éneklőmadarak pusztulásának, mert a madárvédelem terjesztésével csak nagyon kevés lehet a fészekszedő gyermek. De ha van, úgy annak is a község előjárósága az oka, mert csak annak van feljelentési joga, aminek pedig — nem hallottam még — egyszer sem volt foganatja.

A baj tehát leginkább az olasz népnél orvosolható, olyképen, hogy ott törvény tiltsa a költöző madarak pusztítását. Hogy a pusztítás mily nagy mértékben folyik, bizonyítják az alábbi adatok.

Az 1859. évben Spanyolország déli részén és Marocóban egyetlen fecskét sem láttak, mert a Crao nevű kopár, kavicsos pusztaságon, — ahol éjjelenként a föld színén vonulnak egészen Camorgué-ig — az 1858. évben két m.nyi magassáig feszített hálókban (fides penes auclorem) 18 millió fecskét fogtak össze. Azóta a hálókat magasították, de megritkulván, a következő években 2—3 millióval kevesebbet fogtak. Igaz, hogy a Crao, Balerák s Pityuzok fölött vonuló fecskék valószínűen Francia-, Németország- és Svájcban maradnak. A mi fecskéink valószínűleg az egyiptomi Szudánban telelnek és Cipruson és Candian pihennek meg. Az utóbbiakat tehát hálóval kevésbé eredményesen fogdoshatták, azért a modern kultúra eszközeit felhasználva, két hajó

között kifejlesztett dróthuzalra pihenni szállókat magas feszültségű villamosárammal ölték meg. Ezért lett egyszerre ily kevés fecskéink száma s ha ez így folyik tovább is, teljesen kipusztulnak.

Manapság, amikor már helyimadaraink (nem költözők) is fogytán vannak, különös súlyt kell fektetnünk a vándorlókra is.

Az őserdők kiirtásával természetes a harkályok kihalása. Így még a csuszka (*Sitta europaea* L.) is, mely azelőtt gyakori volt, ma alig látható; a fakopáncsok, a zöld- és a szürke kúlló ritkaság; a fekete harkály (*Dryocopus martius* L.) pedig, amely itt sohasem volt gyakori, már nem is látható.

A süvöltő (*P. pyrrhula* L.) csak szokatlanul hideg télen fordul elő és évről-évre gyérül.

A fekete rigó (*Turdus merula* L.) és a léprigó (*T. viscivorus* L.) száma a minimumra hanyatlott.

A sármány (*Emberiza* L.) ott, ahol azelőtt százával élt, most csak 20—30-as csapatokban mutatkozik.

A házi veréb (*Passer domesticus* L.) ijesztően fogy.

A szajkó (*Garrulus glandarius* L.) a lábas erdővel szintén arányosan hal ki.

A barázda billegető (*Motacilla alba*) valamikor a legközönségebb madaraink egyike volt, most pedig hetekbe kerül, míg egy-egy szemünk elé jut.

A régebben gyakori nyaktekercs (*Iux torquilla*) ma ritkán látható.

A *T. musicus* s *ilicust* a szőlőművesek lövik, míg a fenyőrigót (*Turdus pilaris*) északon fogják el.

A seregély (*Sturnus vulgaris*) is csak az öreg kőrishárs, magas fenyő és nyárfák környékén szaporodik.

A bubos banka (*Upupa epops*) szintén az odvas fákkal karöltve fogy.

A kakuk (*Cuculus conors*) számának emelkedését csak azon madarak szaporításával lehet elérni, amelyeknek a fészékbe tojásait rakja.

A haris (*Crel*) megfogyatkozását a vadászok okozzák.

Az erdei szalonkát (*Skolopa rusticula*) a mi vadászaink hasznélvezetből vadásszák, de az angol és francia kizárólag rekord céljából lövi, mert azután eldobja. Ez pedig irtás, gyilkolás.

Helgölandban csónakokról lövik, éjjel pedig felállított hátókkal ezrével fogják. Ezek persze nem nálunk húznak s a skandináviai félszigetre igyekeznek. A mieink húzási vonala Dalmácia és Esztország között van.

A kék galamb (*Columba venas*) számát szintén az odvas

fák hiánya fogyasztja.

A fűrjek (Coturux) számát telelőhelyén a Nilus deltájában a felláh-k fogyasztották meg azzal, hogy egy évben 2 milliót öböt exportáltak francia- és Angolországba, amelynek azonban több mint fele elpusztult, úgy, hogy a tengerbe kellett dobni őket. Az amaífi püspökség birtokához tartozó homokos Cap Spartiventón kénytelenek átvonuláskor leszállani. Hogy a püspök hasznosítsa birtoka eme részét is, a fűrjvádaszat jogát bérbe adta. A bérlők, hogy magas jövedelemmel dolgozzanak, természetesen célszerű hálókkal fogják őket.

A mezei madarak kihalását az előrehaladó kultúra is elősegíti, amennyiben a föld kihasználásával kevés ugart hagynak. Az erdeieket a 20—40 éves fordulókra való beosztások. Az oduban fészkelők meg egyenesen halálra vannak ítélve.

Ezek kihalását tehát nem akadályozhatjuk meg, de igenis kell, hogy mentjük meg azt, amit lehet.

Az egylet — ha magáévá teszi nézelemet — meg fogja találni módját, hogy hogyan juttassa a fecskeirtás elleni tiltakozását az olasz nép elé.

Pechó Lajos.

Egyesületi élet.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 jún. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére.

Elnökség.

Meghívó. A nagykaposi magyar tanító egyesület 1927. évi június hó 2-án (csütörtökön) d. e. 9 órakor Nagykaposon az állami elemi népiskolában évi rendes közgyűlés tart, melyre az egyesület tagjait és a tanügybarátokat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Járási tanító énekkar énekel. 3. Titkári jelentés. 4. Pénztári jelentés. 5. Pileczky Miklós: Szabadon választott tételről értekezik. 6. ifj. Papp Lajos: Nem állami tanítók arcképes igazolványáról értekezik. 7. Esetleges indítványok. 8. Járási tanítói zenekar népdalegyveleget ad elő. Egyesületünk tagjainak a megjelenés kötelező. Nagykapos, 1927. évi május hó 2-án. *Böszörményi József jegyző, Szűcs János elnök.*

Jegyzőkönyv.

Felvételét Bratislavában 1927. április hó 7-én a Bratislava, III. tanfelügyelői körzet magy. tanítói körének évi rendes közgyűlésén.

Jelen voltak: *Gašparik Ignác* tanfelügyelő és a körzet tagjai nagy számmal.

Nagy Antal körz. elnök meleg szavakkal üdvözlí *Gašparik Ignác* tanfelügyelőt és a megjelent kartársakat, Megnyitójában megemlékezik a most nyugdíjba ment kartársokról, méltatja érdemeiket s kívánja, hogy a jól megérdemet nyugdíjat sokáig és gond nélkül élvezhessék. Egyben bejelenti, hogy volt tanfelügyelőnk, *Illek Alajos* betegsége miatt a gyűlésen való részvétel alól kimenti magát.

Tátos Lajos, magyarbéli kartárs a körzet nevében üdvözlí *Gašparik Ignác* tanfelügyelőt. Biztosítja, hogy az új körzetéhez tartozó tanítótság nemcsak az oklevélet nostrifikálta, hanem a szívet is. Kívánja, hogy amint eddig is vállelve működött a tanítótság a tanfelügyelővel a tanügy érdekében, ezután is így legyen.

Gašparik Ignác tanfelügyelő köszöni a hozzá intézett szavakat. Váratlanul érte az üdvözlés, mivel a meghívó tárgysorozatában levő „Üdvözlés“ és Bucsuzás“ pontok alatt az új kartársak üdvözlését, illetve a nyugalomba vonult kartársaktól való bucsuzást gondolta.

Ezután *Németh István* emelkedik szólásra. Neki jutott az a szerep, hogy *Illek Alajos* tanfelügyelőtől a körzet nevében elbucsuzzék. Habár *Illek* tanfelügyelő betegsége miatt nem jelenhetett meg a gyűlésen, mégis illőnek tartja, hogy érdemes tanfelügyelőnk-től elbucsuzzék. Beszédében megemlíti, hogy mindig az volt meggyőződése, hogy *Illek* a tanítóját nemcsak mint tanítót, hanem mint művelt embert kezelte. Fájó szívvel válik, de kívánja, hogy új körzetében ép oly szeretettel és tisztelettel vegyék körül, mint előbbi körzetében.

Nagy Antal körz. elnök felolvassa *Illek Alajos* tanfelügyelő levelét, melyben megható szavakkal mond bucsút volt körzetétől.

A gyűlés következő pontja a jegyzőkönyv felolvasása lett volna, de tekintettel az idő rövidségére, a közgyűlés a felolvasást mellőzi.

Majd az elnök a tisztújító jelölőbizottságot küldi ki.

Míg a jelölőbizottság az új tisztikar jelölését végzi, azalatt *Tyukos Béla*: „Mikor lesz a család nevelés az iskola nevelés alapja“ c. felolvasását tartja meg. Rámutat felolvasásában a mostani erkölcsi állapotokra. Az újságok napról-napra tele vannak

fiatalkorúak bűnös dolgaival. Lopások, betörések, gyilkosságok, sőt még az apa- és anyagyilkosság is megdöbbentően gyakoriak. Példákkal illusztrálja állításait. Véleménye szerint elsősorban a szülők felelősek gyermekeikért. Fontosnak tartja a gyermekek gondos nevelését. A nevelést nem lehet elég korán kezdeni. Legfontosabbnak tartja az első hat évet. Főltétlen a vallásos nevelés híve, mert csak a becsületesség a börtöntől még nem véd meg. Még a kishibákat is ki kell küszöbölni. A kis gyermekek felügyelete fontos, de a nagyokét fontosabbnak tartja. A gyermekek, még ha nagyok is, felügyelet alatt tartandók. Vigyázni kell az olvasmányaikra. A büntetés legyen mindig észszerű. Jó nevelésnél nem bot kell, hanem imádság. Amíg a gyermek a szülőkre szorul, addig büntethető. Jó példával, jó barátokkal, okos, komoly szóval sokat el lehet érni. Amit a szülő lépten-nyomon elkövet, azért a gyermek nem büntethető. Ha a szülő így neveli a gyermekeit, akkor a tani ó munkája könnyű lesz és az a sok büntény meg fog szűnni.

Tyukoss Béla felolvasását a közgyűlés zajos tetszéssel honorálta és az elnök indítványára jegyzőkönyvi köszönetben részesítette.

Ezután *Csiba Mihály* közp. pénztáros beszámol a körzet pénztáráról. Vagyon: 1184 58 Ké.; kiadás: 978 Ké.; pénzkészlet: 206 58 Ké. Egyben bejelenti, hogy a Magyar Tanítók Házalapja 2285 80 Ké.

A közgyűlés tudomásul veszi a pénztáros jelentését és a felmentvényt megadja.

Az elnök bejelenti, hogy a cseh tanítók kirándulásakor felmaradt 403 72 Ké. befolyt hozzá és a múlt évi közgyűlés határozata értelmében a Magyar Tanítók Házalapjához csatolja.

Bardth András indítványozza, hogy ezen összeget egészítse ki a közgyűlés 500 Ké.-ra, amihez a közgyűlés egyhangulag hozzájárul.

Következő pont: a titkár választása. A jelölőbizottság elnöknek *Baráth Andrást*, *Losonczy Lajost* és *Bauer Ferencet*; jegyzőnek: *Ritter Antalt*, *Kubalik N.-et* és *Bazsó Terézt*, pénztárosnak: *Csiba Mihályt*, *Cseh Zoltánt*, *Fürstenzeller Erzsébetet*; ellenőrnek: *Bartal Istvánt*, *Majláthényi Jánost* és *Hrdyné B. Agnest*; könyvtárosnak: *Tyukoss Bélát*, *Regéczy Aladárt* és *Krascsenics Olgát* jelölte.

A választás megejtése titkos szavazás útján történt. Elnök lett: *Losonczy Lajos*, jegyző: *Ritter Antal*, pénztáros *Csiba Mihály*, ellenőr *Bartal István*, könyvtáros *Regéczy Aladár*.

Az új körz. elnök elfoglalja az elnöki széket, megköszönve a körzet bizalmát, igéri, hogy tőle telhetőleg iparkodni fog

ezen lisztiségének minél jobban megfelelni.

Ezután az indítványokra került a sor.

Régely János a Vestník magyar nyelven való kiadása mellett emel szót. Javasolja, hogy a központ járjon el ebben az ügyben a hivatalos hatóságoknál.

Csiba Mihály az indítványok során *Gasparik* tanfelügyelőől kér felvilágosítást, vajjon a történelmi műemlékek összeírására kapott felhívásra lehet-e magyarul válaszolni.

Gasparik tanfelügyelő azon a nézeten van, hogy minden hivatalnak kötelessége az államnyelvet használni. Az iskola igazgatóság szintén hivatal, tehát az igazgatónak kell tudni szlovákul. Példát hoz fel, hogy a pápnak nem kell tudnia az államnyelvet, de mint iskolaszéki elnöknek igen.

Baráth András indítványozza, hogy a Vöröskereszt Sarjadék ujságja és az étlap magyar nyelven való kiadása miatt keresse meg a központ a turócmártoni központot ez ügyben. Egyben kéri a tanfelügyelő közbenjárását és támogatását.

Gasparik tanfelügyelő egyetért az indítványozóval. Véleménye szerint sokkal hamarabb fog ez sikerülni, mint a Vestník magyar száma.

Tátos Lajos szintén ez ügyben szólal fel. Tudomása szerint a magyar iskolák nagy része még mindig nem tagja a Vöröskereszt sarjadéknak. Ha minden magyar iskola tagja lesz ezen intézménynek, úgy rövidesen lesz magyar nyelvű folyóirata is. Véleménye szerint indokolni lehet a magyar iskolák távolmaradását azzal, hogy a folyóirat nem jelenik meg magyarul.

Mivel több indítvány nem tétetett, az elnök köszönetét fejezi ki a 1k. hitközségnek a helyiségért és a közgyűlést bezárja.

Kmf.

Ritter Antal körz. jegyző.

A 104/26 sz. törvény szerinti rendes fizetés többlet utalása megkezdődött. Egyes helyeken, így Bratislavában is, már megkapták e hó elején a Kartársak — értesülésünk szerint —; a júniusi plat. listinán várható a többiek fizetés többlet — utalásának elintézése is.

Az egyallai járáskör máj. 11-én d. u. 2 órakor tartotta meg Udvardon rendes évi közgyűlését a tagok élénk érdeklődése mellett. Tárgysorozaton szerepelt az elnöki jelentés, jegyzőválasztás, pénztári jelentés, Csongrády Árpád előadása a népiskolai énektanításról, Nemesik Béla előadása Család és iskola címen, indítványok. A gyűlés után estebéd, ezután pedig Szabó János veze-

tésével a „Többsincs Királyfi“ c. zenés mesejáték előadása és táncmulatság következett a Tanítók Háza alapja javára. Részlete-sen a jövő számunkban referálunk.

Komáromi tankerület közgyűlését közbejött akadály miatt f. évi június hó 2-ára halasztotta a vezetőség. A köri egye-sület kebelében alakult műkedvelő társaság ugyanezen a napon műsoros előadást és táncmulatságot rendez a T. H. javára Nagy-megyeren. A tisztújító közgyűlés, valamint a műkedvelők előadása iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik.

Új tanmenetek a köztársaságbeli magyar elemi iskolák számára. Tudomására adjuk kartársainknak, hogy a Komáromban három évvel ezelőtt kiadott *nyolcosztályos részletes tanmenetek* (Ježo Márton tanf. és több tanító szerkesztésében) a nyári szün-
idő folyamán újból ki fognak adatni.

Az új részletes tanmenet fel fogja ölelni a nyolcosztályos népiskola összes tantárgyainak tanmenetét, a tanításra vonatkozó módszeres utasításokkal. A szerzők felhasználják a három év tapasztalatait, a kidolgozás a modern elvek figyelembevételével mellett az új nyolcosztályos tanterv szerint fog történni.

Hogy a tanítóságra nézve nélkülözhetetlen tanmenetek minél alaposabbak és kifogástalanabbak legyenek, felkérjük kartársainkat, akik eddig nevezett tanmenetek szerint tanítottak, hogy az egyes tárgyak beosztására, anyagára stb. vonatkozó észrevételeiket, javas-lataikat, kívánalmaikat lapunk szerkesztőségével közölni szivesek legyenek.

Különfélék.

Szivből szivhez.

Divat, divat kell sokféle ma
Sok mindenben, látom, tudom;
Mégis megyünk eltelve hévvel
Kevesen az ősi uton.
Lenézik göggel új titánok
És ódinak keresztelik
A régi gondolatvilágot
S ütem, dallam nem kell nekik;
Szerintük naggyá az lehet,
Ki vág ujabb ösvényeket
Lelkeknek erdején keresztül;

Mellékes, hogy lármás szavuktól
Szívek érzelme meg se rezdül.
Hát erővel élni mának!
Ki érzi meg a holnapot?
Bizonytalan. — Sok pénzre válnak
A divatos gondolatok!
Remény? Lehet remény az is,
Hogy mánk divaltja nem hamis
Művészetekben s így lehet
Költőnek szintén biztosítani
A halhatatlan hírnevet.

Megírva úgy a gondolat,
Hogy tisztán érthető legyen.
Nekik nem látszik annyinak
Se, mint moha magas hegyen.
Remény? Bizony igaz reménység:

Míg ember él s érezni tudhat,
Mindig csak érthető szeret!
Nem divatért, se nem divatként,
Hanem szivemből a szivekhez
Irtam és frok verseket.

Tóthkárolyi Lajos.

Én is voltam ...

Én is voltam boldog gyerek,
Nekem is volt édes apám;
Öröme hívó szép szavát
Vidám mosollyal hallgatám.
Játék után, ha álomra
Lehajtottam kicsiny fejem,
Szólt a bűbajos bölcső-dal:
„Csicsija, kedves gyermekem!”

Nekem is volt édes anyám,
Én is pihentem lgy ülén,
.. S láttam, amint néhány könnycsepp
Meg-megcsillámlott szép szemén.
Ilyenkor — Isten tudja mért? —
Úgy elszorult kicsiny szivem!
S zokogva hallgatám a dalt:

„Csicsija — árva gyermekem!”
Majd, hogy nagyobbacska levék, —
Ó, a Sors olyan kegyetlen!
Apám helyett, anyám helyett
A bubánat maradt velem.
Most már én is apa vagyok,
Az őriő bűt ringatgatom,
Én is dalolom a bús nótát:
„Csicsija-csija magzatom!”

Mi szép az élet annak, óh, mi szép!
Aki virágokról virágra lép;
De aki utján csak tövist talál,
Óh, annak százszor édesbb a halál!

Paál Gyula

Gyógyszerem.

Ha lelki béklyóim megoldom,
Sarum levebbe járom át
A költészetnek tisztaságos,
Szabadságszentelt templomát.

A testiség rólam lehámlik,
Kíntól se verejtékezek;
Bűzét sem érzem létmocsaírnak,
Vájkálhatják bűnös kezek.

Kapok erőt a küzdelemre,
Hílet s reményt, amely levit,

Megoltalmaz és hűn megőrzi
A multak szép emlékeit.

Bú, csüggedés ellen kitalálás
Acélosítja lelkemet.

Ha jóra rossz jött, rosszra meg jó
Akárhányszor lett és lehet!

Ha lelki béklyóim megoldom,
Sarum levebbe járom át
A költészetnek tisztaságos,
Szabadságszentelt templomát.

Tóthkárolyi Lajos.

Tátra! kirándulás! Múlt hónapban messze kell utazni, míg az ember hegyet láthat, itt, a szőke Duna partján egynéhányan elhatároztuk, hogy a nyár folyamán megtekintjük a Tátra szép vidékeit. Elhatározásunkat tett követte. Felkértük az Általános Népművelődési egyesület kassai titkárságát, hogy a tervezett kiránduláshoz négy napos programot összeállítsanak és egyúttal a költségek felől is tájékoztatni sziveskedjék. Az egyesület titkára, Lukinich Frigyes úr kérelmünknek a legnagyobb előzékenységgel és készséggel tett eleget, s tátra! kirándulásunk utitervét így állította össze

1. Nap.

Julius 3-án reggel kb. 7 órakor utazás Pozrádról vonatral Tátra-Lomnicra, innen a Tátra egyik legvadregényesebb részére a Zöld tóhoz (Lomnic

Zöll-tó gyaloglása oda-vissza kb. 4—5 óra könnyű sétaut). Visszatérés Matlárházán, át Lomnicra d. u. 3—4 óra között a fürdők megtekintése. Meghálás vagy Lomnicon vagy Tatra Széplak közelében levő Lázár panzióban, utóbbi esetben még aznap este Lomnicról Tátraszéplakra kell utazni.

II. Nap.

Julius 4-én korán reggel indulás a tátraszéplaki síkló állomásra, ezen utazás (a Tarajkára,) a Kistarpataki völgy, vizesések megtekintése »Zerge szálló» (Tarajka-Zerge szálló kb. 1-, 2-, 3-, 4. óra sétaut. Amennyiben csupán a tarajkai vizesések megtekintése kevés lenne egy napra, megtekinthető volna még a Miksa kilátó (Nagyszaloki csucs felé vezető út) vagy az Öttö megtekintése, melynek útja a Zerge szálló utjának folytatása a kistarpataki völgyben. Mindkét irányú kirándulás gyönyörű természeti szépségű vidéket tár elénk, előbbi tura gyaloglása kb. 2½ óra (kissé emelkedő) utóbbi kb. 3¼ óra (emelkedő.) Meghálás vagy a Tarajka-turista, vagy a Zerge szállóban (este esetleg előadás).

III. Nap.

Julius 5-én Tarajkáról indulás reggel vagy gyalog, esetleg síklón Füredre. Délrejt a Fürediek megtekintése, délután kirándulás a Csorba-tóhoz, itt fürdés és csónakázás, meghálás a Csorba-tóhoz 15 percnyre fekvő »Móry» szállóban ezen szálló mellett van még az Uj-Csorba-tó is. (Este esetleg vetítettképes előadás a Tátráról).

IV. Nap.

Julius 6-án reggel vissza a Csorba-tóhoz, innen a menház 4 poprádi-tó megtekintése kb. 1¼ óra könnyű sétaut, esetleg a szépekvérsű Hincói-tavak megtekintése is ajánlatos, gyaloglása kb. oda-vissza 3 óra (kissé emelkedő). Amennyiben a Hincói tavakat meg nem tekintenénk úgy bőven kárpótol szépségében a poprádi tótól 1 órányira levő csodás »Fátyol» vizesések megtekintése. Csorbára visszaindulás vagy gyalog vagy este az utolsó fogaszerkai vasúttal (kb. 1—2 óra). Titkár úr jelezte, hogy kirándulásunkra való tekintettel a Népművelődési Egyesület ugyanazon időre írja ki hivatalos kirándulását. A kiránduláson mint a Népműv. Egyesület tagjai veszünk részt. Vezetést az egyesület vállalja, így az utazás, elszállásolás és ételmezésnél a legmegszébbmenő kedvezményeket élvezzük. Étkezés nélkül a négy napos kirándulás költségei cca 60 (hatvan) koronát tesznek ki Poprádtól számítva. Ehhez jön az ételmezés költsége, melynél sokat meg lehet takarítani, ha szerényen étkezünk és esetleg hazuról is viszünk egyet-mást. Utazásunk már a kiindulási állomástól kedvezményes lesz 30%. A tátrai vasutakon 50% kedvezményben lesz részünk. Fiumelembé véve ezen kedvezményeket, költségjegyzékünk Komáromtól számítva a következő:

Vasuti jegy Komáromtól—Poprádig és vissza III. oszt	110 K.
Villamos síkló-költség és szállás	kb 60 K.
Étkezés (4 napra, a 30 K.)	120 K.
Igazolvány és tagdíj	99 K.
Összes	319 K.

Két fénykép szükséges (az igazolványokhoz. Aki nek államvasutakra szóló igazolványuk van, azoknak csak egy fénykép kell és a 28 koronából csak 20-at fizetnek).

Kedves Kartársak! Mint a fent elmondottakból kitűnik, egy nagyon ked-

vező alkalom kínálkozik hazánk szép vidékeinek megtekintésére. Aki csak teheti, ragadja meg ezt a kedvező alkalmat és nevezzen be a tervezett kirándulásra. (Bennevezéseket a mi tankerületünkben jegyzi és bővebb felvilágosítással szolgál Mikó Zsigmond állami tanító, Csallóközarányos, sup. XV. Határidő május hó vége.

Felkérem más tankerületben működő tanító társaimat is, hogy az ismeretett kirándulási programot fogadják el, kiránduló csoportjukat állítsák össze és minél számosabbau jöjjenek el erre a kedves és kellemesnek ígérkező tátraí útra. Számítok rá, hogy a jelzett időben Poprádon sokan találkozunk és együtt szemlélhetjük a látra szépségeit.

A csoportos kirándulás megszervezését illetőleg a következő eljárást ajánlom:

Területenkint összeállítja a jelenlevők jegyzékét egy-egy részlvevő, összegyűjti az elői említett és mell. magasságban ártirt fényképet (állami igazolványosoktól egyet és 20 koronát, a löbbitől kettőt és 29 koronát) Gyűjteményét jegyzék kíséretében beküldi a Közm. Egyesület Titkárságának címére Košice, Komenský u. 18 sz. Egyidejűleg jelenti, hogy a jegyzékben felsorolt egyének a július 3-i tátraí kiránduláson részt óhajtanak venni, részükre kéri a kedvezményes tisztosítását. Egyelőre ennyit!

További teendőket lapunkban jellezzük.

Csallóközarányos, 1927. április hó 27-én.

Vizedry Vilmos
köri elnök.

25 éves találkozó. Felhívom azon kedves karitársaimat, kik velem Modorban 1903-ben képesítözték, hogy címüket közöljék a találkozó napjának megállapítása céljából. Szeretettel Stefanek Ferenc Bratislava, Rózsa-utca 6.

Bihari János.

1769-ben született Nagyabonyban (ma Nemesabony), Pozsony megyében, meghalt 1827. április 26 án Budapesten. Száz éve, hogy hegedűjének húrjai elpattantak és a vonó kiesett a kezéből. A kis cigánygyerek már 7 éves korában már kontrát játszik. Majd Győrbe viszik tanulni. A tudományok helyett azonban a hegedűnek él s mint 16 éves subanc cigányprimás lesz 18 éves korában kiváló tsogokból bandát alakít, Pestre megy s egy csapásra, mintha varázshegedűje lenne, megbabonázza a lelkeket. Nélküle nem mulhat el egy főuri mulatság, egy udvari bál, egy koronázás, hogy ott ne legyen. Nem a cifrazatos cigányért lelkesednek, hanem a hángversenyző magyar művészt és szerzőt hallgatta és élvezte mindenki. Bejárta Lengyelországot, Bécsben az udvarhoz minden Ünnepélyes alkalomra kapott meghívást, ahol mint a magyar zene fejedelmét Ünnepelelték. Játékának bravuros technikája, szzenvedélyének méltósága, Ünnepélyesége, lágytsága, tüze, lángja, csatataja, egy szebb jövőbeni reménye, szerzeményeinek eredeti, fordulatokban gazdag, magyaros zamató szerkezete, a mű címének megfelelő tartalom elragadó, lelkesítő, megrikat, reménykötő nyújt. Királyi hercegnők zsebkendőikbe fojtják könnyeiket, aszerint, amint Biharcsoda játéka a szív húrjait pengeti. A hécsiek tartalmas kifejező zenéjeért »Unghárischer Beethoven«-nek nevezték. Kollázva mindössze 16 szerzeménye maradt meg, de több mint 100 műve van. A legtekélyesebb a »Rákóczy induló« melyet Rákóczy-, Beicsényi- s a kuruc kesergőköl állított össze. Hogy milyen hatalmas ez a mű, mutatja azon tény, hogy Berlioz és Liszt átölogozták hángverseny műre. Liszt emlékirataiban mint nagy művésztöl nyilatkozik, ki szép,

dalidás, férfias külsejével is hódít Híresebb művei: Hadik óbester nótája, Huszár verbunkos, Hatvágás verbunkos, Sarkantyús verbunkos, Húszalléros verbunkos, Palatínus, Prímiciális és Koronációs hallgató magyarjai, Bihari nótája; mikor a pénze elfogyott, az A-dur kesergő, Requiem fia halálára, melyet mindig könnyezve játszott, Rákóczy-, Bercsényi-, Chlopiczky-nóták. Biharinak jutott osztályrészül, hogy a XVIII. század zenéjét, a kurucdalokat a végpusztulástól megmentse s a zenének új nemzeti irányt szabjon. Bihari termékelv méltán nevezhetjük a magyar zene gyöngyeinek. Magyaros érzés, dallam, ritmus, végzet a fő jellemvonásuk. Dalok, verbunkosok, vitézi táncok röppentek ki a vonójából. Kár, hogy soká nem akadtak követői s még nagyobb kár, hogy ma már alig ismerik azon hatalmas alkotásokat, amelyeknek hallatára annyi arc kipirult, annyi szem könnyelábadt, annyi szív szerelmes lett és tüzben égett...

Bihari magasan szárnyaló művészetét kora, érdeme szerint megbecsülte. A magyar zene gyönyörű dalrózsái, Bihari hegedűjének nótafáján virágoztak olyanná, amelyeneknek ma ismerjük. Arcképét kiváló művészek elevenítették meg, elefántcsont miniatűrben, életnagyságban. Buzavirágkék nadrágban, fekete dolmányban, szőrmés attilában, sűrűn arannyal paszomántozott kalppal járt. Rudnay primás ezt íratta életnagyságú képe alá: »A magyar Orfeus«.

1824 november 24-től december 4-ig Egerben hangversenyezett a tisztújításon. Mikor innen Pestre utazott vissza, szekere Hatvannál feldúlt s oly szerencsétlenül esett, hogy balkarján súlyosan megsérült annyira, hogy az idegei is megbénultak. Az 1825. évi pozsonyi országgyűlés alatt még hegedűlt, de már hegedűje elvesztette a varázsát. Keze minden orvosi kezelés dacára béna maradt. Bekövetkeztek hát a keserű napok. Hogy életét föntarthatassa, a saját bandájába állt be kontrásnak. Eraje fogytával testi és lelki nyomorban halt meg a magyarok e nagy zenésze.

Ha csak lehet hangversenyek, Ünnepek rendezésével adózzunk Bihari nagy szellemének.

Csongrády Árpád.

Memento mori!

Megdöbbenve állunk körül április 22-én Matula

Domonkos szeretett tanító-testvérünk hült tetemeit. A kérelhetetlen halál élete delén vitte el tőlünk fagyos birodalmába. Nem volt könnyű ez az út. Hosszú és kínos szenvedések árán válthatta meg az örök pihenést. 40 évet élt s ebből 16 évig működött a tanító nehéz, fáradtságos, tövisekkel és göröngyökkel teleszórt pályáján. 2 évig Lúckin tanított, majd Perbetére jött, ahol annyira megszerette a magyar népet, hogy utolsó kívánsága az volt: »otthon akarok pihenni, . . . Perbetén«. Vágya teljesült, mert a falu halottjának tekintette, haza hozatta kálváriájának utolsó állomásáról Pozsonyból, ahova gyűlésért ment. Nem tudom megállapítani szíve volt-e nagyobb, melyre minden kartársát egyenlően szerelte, vagy lelke, amellyel az iskoláért és a gyermekért annyira rajongott... Nemrégiben még mindkettő érdekében az ögyallai járási tisztgyűlésen fáradtságot nem ismerve beteg testtel, de ép lélekkel küzdött. A halál gondolata nem oly rettenetes, mint az az úr, amit magán után hagy. Ismét kidült egy erős, megalkuvást nem tűrő, gerinces, talpig ember magyar tanító. Vajjon lesz-e aki a helyedet pótolja...? Igen lesz, mert szellemedet itthagytad közöttünk... láttuk munkád gyümölcsét, mely fájó szeretettel vette körül koporsódat. Közel 100 kartársad jött el, hogy erőt merítsen a további harcra. A falu népe pedig vallás különbség nélkül mély részvétellel ki-

sért oda, ahol a földi élet bezáródik. Csak a tested halt meg, lelked él tanító testvéreidben, tovább él tanítványaidban . . . Béke veled!

A temetési szertartást 6 papi segédlettel Siposs Antal udvardi esperes végezte. Az ógyallai és párkányi kör tanítósa pedig Csongrády Árpád kántor-tanító vezetésével Iérfikarban énekelt gregorián énekeket. Gyászbeszédet mondott az állam részéről Pokorny Géza helyettes tanfelügyelő, aki egyúttal mint osztálylárás is bucsuzott, az ANTE. és Nyitra megye részéről Dinnyés Károly elnök s az ógyallai járási kör részéről Kőrös Imre elnök, aki a kör nevében koszorút tett a koporsóra. Koszorút adott még a perbeteli tanítótestület, a tanuló ifjúság, a hitközség, a politikai község, a testvérként szerető Jónás ref. kartárs és számos tisztelője. Temetése a tanítói megbecsülés hatalmas megnyilatkozása volt.

Csyar.

Gyermekdal.

Itt van a tavasz, megjött már,
Mosoly a nyájas napsugár,
S amerre repül szeretszét:
Örömben úszik erdő s rét.

Szíz kis madárka begedül,
Húzza a nőtát remekül,
E'felejtette a telet,
A sok szenvedést s hideget.

Egész természet ünnepel,
Szép zöld ruháját ölti fel,
És hájos ékességei:
Tarka virágok ezrei,

Hát a nyuszi most mit csinál?
A meleg napon szundikál.
A vadász már nem kergeti,
Kis fiait nevelheti.

Tudod-e nyuszi, hol lakunk?
Husvétkor nyitva a kapunk,
Hogy teljes legyen örömünk:
Sok piros tojást hozz nekünk!

Nagyfalusi Antal érsekújvári nyugd. kartársunktól kaptuk ezen kis gyermekdalocskát, amely az általa kiadott »Gyermekdalok és Iskolai Szavlatok«-ból kimaradt. A dal »Gyere be rózsám, gyere be! Csak magam vagyok idebec kezdetű népdal dallamára énekelhető.

A teljes mű kapható a szerzőnél s gyűlések alkalmával a tanítói körök elnökeinél; a Szt. M. Tanítók Házának ügyét mozdítjuk elő, ha az iskolai könyvtár, vagy saját magunk részére megszerezzük. Ára 10 Kcs, portóval 11 Kcs, a bruttó bevétel 50 %-a a Tanítók Háza alapját illeti. A művecske partszámát Kartársainknak ismételten ajánljuk.

Paal Gyula új népszínműve. Paal Gyula kartársunk, aki jelenleg a rimaszombati kórházban fekszik betegen, az ismert színműlőr, újabb kiválóan sikerült népszínművel gazdagította a szlovenszkói magyar irodalmat. Címe: „Bűnös és ártatlan szerelem" népszínmű dalokkal és táncokkal 4 szakaszban. Első szakasz: sötét folt a múltból; második szakasz: fény és árny; harmadik szakasz: a ütök kiderül; negyedik szakasz: borura derű. A dalszövegeket Hágerbauer György karnagy zenésíti meg. A darab összes hagyja el a sajtót, s egy példány ára 5 koronában lesz megállapítva; az előadás jogát 10 példány megvételével tehet megszerezni. Kiadó a bruttó ár 5%-át az elhalt tanítók özvegyei és árdói javára fordítja. E'jegyezni egy-egy példányra már most is lehet Rábely Károly könyvnyomdájában Rimaszombatban. Tekintve a nemes célt, reméljük, hogy jó szívű kartársaink segítenek letörölni a szenvedők könnyeit.

Gyermekvilág címen egy szerény külsejű, de annál kedvesebb tartalmu könyvecskét irt Köves Károly városi számvevő. Néhány vers után bájos meséket, példázatokot és gyermekkori emlékeket ad a gyermekek kezébe, kik bizonyára nagy örömmel fogják olvasgatni. Ára 10 Ké és portóra 2 Ké. Megrendelhető a szerzőnél Kosice, Hviezdoslav-körút 8. sz.

Cvličebnica jazyka slovenského (szlovák nyelvi gyakorlókönyv). Írta: Koreň József, a szlovák elemi isk. II. osztálya számára. Új kiadás, most jelent meg a Stehr cég kiadásában Prešovon. Ára 350 Ké. Jóváhagyott tankönyv. Kartársalnak a szlovák nyelv tanításánál sikerrel forgathatják.

Az „Uj Társaság” legújabb és ez alkalommal az »Allgemeiner Volksbildungs-Verein« tanulmány-utjainak, nyaralási kirándulásainak száma a szokott szép kiállításban változatosan gazdag tartalommal megjelent. Első helyen kell megemlitenünk *Dr. Leffler Béla* stockholmi egyetemi tanár *Selma Lagerlöf*-ről irt értékes tanulmányát. Az utazási rovat különösen gazdag és változatos összeállításban közli az »Általános Népművelődési Egyesület« utjainak pontos és részletes leírását 1920 évig. Ezen kirándulásokat *Németország, Franciaország, Dánia, Svédország, Norvégia, Ausztria, Anglia, Spanyolország, és Portugália, Marokkó, Törökország, Szádjé, Olaszország, Afrika, és Amerikába* fendezi az egyesület. *Percó András* igazgató, barlangkutató az Adelsberg-i barlangokról irt érdekes tanulmányt. A turisztikai rovat az egyesület, »Uj Társaság« valamint más testvéregyesületek turistaprogrammját közli részletesen. Az irodalmi rovatban *Gejza Vdmoš, Marek Antal* irnak, *Tichy Kálmán* »Slovensko. Műemlékei« c. cikksorozatát folytatja, *Farkas István* »Május leánya« című az »Uj Társaság« részére irt eredeti regényét folytatja. — Az ifjúságnak szánt részben »A *Cserkész*« különrovatban *Győrffy Lajos, Mézáros József, Dr. Szerényi Nándor Szaltnai Rezső* ifjúsági vezetők és még többen helyeztek el értékesebbnél értékesebb cikket. — Az »Uj Társaság« évi előfizetési díja csak 25 Ké és emellett, hogy ez Szlovenszkbó legolcsóbb folyóirata jelenleg ugy árban mint tartalomban egyedülálló egész Szlovenszkóban, mely immár 4 esztendeje szolgálja kulturánkat. — Szerkesztőse, e: K. Šice, Komensky-ulca 18.

A bratislavai Magyar Újság (Bratislava, Krisztina u. 1., előfizetési ára tanítóknak havi 12 Ké) tanügyi rovatából vettük a következő híreket:

A lengyel iskoláállapotok. A múlt héten lengyel tanárok jártak Pozsonyban tanulmányi céllal. A látogatásukat befejező eszmecsere, melyet főleg a szlovák tanárok és a fogadásukra megjelent hivatali tényezők folytattak velük. reánk nézve is értékesnek bizonyult. A lengyel tanárok joggal lepődtek »fejlett« iskolaviszonyainkon, de leginkább csak azért, mert a lengyel viszonyok ebben a tekintetben sok »teletti« jelleget őriztek meg. Így Lengyelországban alig van állami iskola. Az iskolák leginkább magánosok kezében vannak, tehát üzeli vállalkozások. Az összes kiadásokat a tandíjából fedezik s így a tandíj aránytalanul magas. De ugyanezen okból a tanárok, tanítók is hitványul vannak fizetve. A fizetési rendszerben nincsen egység. Az iskola »üzletmenedzsi«, ffekvenciájától függ, hogyan díjazza a tanárokat. A fizetések körött aránytalanul nagyok az eltérések. A tanári pálya nem is pálya, az ifjúságra vonzó erőt alig gyakorol. Innen az óriási tanár-államalakulás nem segített. Az nagyméretű analfabetizmus is, amelyen az új államalakulás nem segített. Az iskolák felszerelése is hű tükre ennek az állapotnak. Nem csoda ha a vendégek elcsodálkoznak a jól felszerelt, a pedagógia követelményeinek megfelelő iskolapalotáink modern berendezésén. Pedig új iskola még nem épült 1918 óta.

Erdei iskola Pozsonyban. Az ötlet dicséretes s kétségbevonhatlan örömmel üdvözöljük. De a széljegyzetek alkalmát nem vagyunk hajlandók elmulasztani s ezért azt kérdezzük, mi legyen az erdei iskola létesítésének célja? Mi erre csak egy választ tudunk: a gyermekek egészsége. Nem valamennyié, mert akkor minden iskolát ki kellene nyárra költöztetni. Itt azoknak egészségi érdeke jön tekintetbe, akiké különösen veszélyeztetve van, tehát a gyenge, fejletlen, vérszegény tanulóké. Nos az egyik helyen termeljük az egészségtelen gyermekeket szinte azért, hogy másutt reparáljuk egészségüket. Ha üstökén ragadnók meg a kérdést, ha azon lennénk, hogy a gyermekek megbetegedésének okait, az egészségét veszélyeztető körülményeket háritánók el, akkor többet érnénk el — talán erdei iskola nélkül is, amelynek nagy jelentőségét — mint hangalyoztam — egyáltalán nem vitaljuk. Nekünk azonban az a nézetünk: amíg a társadalom túri, hogy szellőzetlen, kellőleg tisztán nem tartható termekben reggeli 8 órától esti 7 óráig egyfolytában tanítsanak, mint ez az állami polgári és a magyar-német reálgimnáziumban történik, avagy olyan épületben helyez el zerdülő leányokat, amely a mai időkben börtönnek se megfelelő, mint a minő a városi leánypolgári épülete. addig, kész konikum az erdei iskola ötletével telekürtölni a nyilvánosságot, hogy a kulturhaladás látszatában tündököljünk. Ignótos fallit . . . stb.

Az iskolák és osztályok resztrinkciója. Vannak magyar iskolák, melyeknek létszáma — sajnos — évről-évre fogy. Nem azért, mintha a magyar anyák kevesebbet szülnének manapság, mint annak előtte, hanem azért, mivel sok szülő bizonyos számtással, övérekből, vagy a gyermek érdekének helytelen megítéléséből más nyelvű iskolába küldi nebulóit. Nem egy tanító aggódva figyeli ezt a csökkenést s kérdezi tőlünk, hogy mikor következik be az a törvényes állapot, amikor a batóság megszüntetbet egy-egy osztályt vagy egész iskolát. Egy osztályra átlag 40 tanulót szoktak számítani, de azért az egy tanító iskolát még meghagyják 30-nál nem kevesebb tanuló esetében. Ha 60-nál kevesebb a tanulók száma s az iskola képtaneros, bekövetkezik a lebontás alkalmá s az állami iskolabatoság utasítja a fentartó községet az egyik tanítói állás megszüntetésére. A három-tanító iskola minimális létszáma 120 s. i. t.

A polgáriskolai szakvizsga. Most folynak a tanítói vizsgák az országos bizottságok előtt. A polgáriskolai szakvizsgát illetőleg a legtöbb vizsgázó tájékozatlan és a bizottsághoz kénytelen fordulni felvilágosításért. Új vizsgarendet még nem adtak ki, a régi osztrák szisztema már elavult, a miniszter tehát úgy intézkedett, hogy a szakvizsgán a középiskolai tananyag keretében feleltessék a jelölteket. Ezzel az egész szaktanítói intézmény teljesen ledevalválódik. Amíg a középiskolai abiturienusból csak akkor lehet valaki népiszkolai tanító, ha tetejébe még egy esztendő tanfolyamot abszolvál, addig a szaktanítói képesítést, amely ennél magasabban kvalifikál és csak a népiszkolai oklevél birtokában szereshető meg, úgy éri el, ha a középiskolai anyag egyhármadából (8 szakcsoport van) újból vizsgázik (francia, latin nélkül). Mivel ez a vizsgarend a preparandiát végzett tanítókra való tekintettel lett megállapítva, vele elismeri a miniszter, hogy a tanítóképző képesítő ereje kisebb értékű. De ugyanakkor a szakvizsga az új magyar tanítógeneráció számára feleslegesség volna, hiszen a középiskolai anyagból végérvényesen levizsgázott s oktalanság volna ugyanazon anyagból új vizgára utalni. Ilyen ellenmondásokra vezet a rendszertelenség és rendezetlenség.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóinknak! A május 1-i lapszámunkban bosszantóan sok sajtóhiba maradt bent, mivel a főszerkesztőnek éppen a lap korrekturája idején néhány napra hirtelen el kellett utaznia. Értelemzavaró hiba a 257. lap utolsó két sorában: „Aronymus krónikája Norman”. Ehelyett: *Anonymus krónikája honnan*. „Típusos nevek” helyett mindenütt „*topikus necek*” értendők. A 263. old. 4. p.-ban „Kalliolelosztás” helyett „*határbeosztás*”. A 264. old. 6. p.-ban „s kívül” helyett „*shiccel*”. — N. A. É. újár. Akcióját a cél érdekében is készséggel támogatjuk. A hirdetésekéért sem tartozik, mert hisz ez az ügy az Egyesület javát célozza. — P. L. Köszönettel vettük. Leköszöltük. Cs. A. Csúz. Köszönettel megkaptuk, felhasználtuk.

Kiadóhivatali üzenetek.

Sz. J-né Felsőtúr. Hátraléka 1927. április 1-ig 140 K. — M. L. Jászó. Alapjainkra küldött 100 K-t köszönettel vettük. Külön is nyugtatni fogjuk. — M. A. Iška, Sz. K. Velká Bora. Címüket kijavítottuk, lapunkat az új címre küldjük. — G. J. Udvard. A lapot udvardi címére tovább is küldjük. — R-né. B. M. Ógyalla. 1927. július 1-ig 60 K. tartozása van. — G. B. Bratislava, K. E. Rókus, F. S. Korlát, M. G. P. Darovce, Qu. J. Udvard, K. K. Mikši. Az elveszett számokat újból elküldtük. — Sz. Gy. Csillagvárud, E. S. Kislucs. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — M. J. Lenkye. Hátraléka 1927. július 1-ig 40 K. — K. J. Vysné Reviške. Riez József ref. lelkész úr kívánságára a lapot az Ön címére küldjük.

Templomi orgonát és harmoniumot legegyszerűbb kivitelől a legmodernebb kiállításig 5 évi kezességgel szállít és vállal e szakba vágó átalakítást, javításokat. Külön zongora osztályunk vállalja a zongorák bármilyenű átalakítását, új hangtöke, hangfogók beépítését garancia mellett. Bécsi zongorák állandóan raktáron. **Gyula Gyula** orgona és harmoniumgyára Presov (Eperjes). Költségvetéssel a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Kérjen árajánlatot!

Halló rádió! Egyedüli alkalom!

Teljesen felszerelt, kitűnően működő 4 lámpás készülék szabad, keüös antennával, egy pár fejhallgatóval, nagy cseresznyefa-hangszóróval **jutányosan eladó**. Megiekintheiő és hallgatható vételkényszer nélkül. Házi bálók és hangversenyek céljára kiválóan alkalmas. Mellékelve szakkönyvek, vázlatok és magyarázatok. Cím a kiadóban.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

TARTALOM:

Vezetőcikk: . . . . . Oldal.
Magunk erején 317

Schlosz Lajos:
A nevelés történet tévedései . . 319

Pálinkás Sándor:
A számhalmaz kifejlődése (folyt.) 321

b. b.
Glosszák az udvardi járási gyű-
léshez 326

Farkas István:
A gonb. 329

Egyesületi élet 337

Különjélék 345

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDEÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézikönyvekhez szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.
Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÚGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

Magunk erején...

A legutóbbi időben sokkal tömegesebben értek bennünket a gondolkodásunkat, érzelmeinket alakító hatások, mint eddig bármikor. Aki önmagát megfigyelni szokta, máskor is észrevette, hogy nagyobb időközben módosult nemcsak közvetlen tennivalóiról és az egyes emberekről való felfogása, hanem általában életének feladatáról és az emberről való régebbi ítélete is.

A tapasztalatok folytonosan, észrevétlen, apró vonásokat cserélgetnek ki bennünk s a visszapillantás egy-egy percében néha magunkat is meglephet, ami változást bensőnkben észlelünk. Olykor ez rohamosan megy végbe. Különösen gyors az emberbarátság és az egyéni érdek védelésének gondolata, meg sok más ellentétes, szokatlan érzelmecsoport egyideig szinte ijeszítően nyugtalanná tett bennünket. Minden újabb történet dolog mélyen nyúl a lelkünkbe. Mindazokéba, akik átállották volna magok érdekeinek önző ürügyével kivonni magokat a közös bajból. Akinek gondolkodása ilyen parányi körben tud mozogni, akit sem érzelme, sem belátása nem emel felül a maga érdekeinek hajhászásán: az bizonyosan nem tapasztalta a lelki változásoknak azokat a formáit, amelyeken mások átmentek. Azok azonban nem is tudnak részesei lenni az élénk álló új feladatoknak, az igazán válltvelett közös erőfeszítésnek. Ehhez az kell; hogy ne a saját haladásunk lehetőségeit méricskéljük, hanem a közös munkában való részesedésnek módjait.

Bizonyos, hogy soha ilyen nehéz nem volt le-

küzdenünk a magunk terveinek meghiusultán ért keserőségeket, mint most. De itt van egy másik oldal is: sohasem volt könnyebb meglátnunk az élet körülményeinek egymásba fonódását, az emberek sorsának egymásétól való függését, az egyének érdekének a közösséggel és a közösség érdekének az egyénekével való azonosságát. A mostani idők felnyitolták a szemét nagyon sok embernek. Ma így látja ezt mindenki, aki megértette, hogy ma hiában való csak arra gondolni: mi lesz a közös sors, melyben mindnyájan osztozunk.

Az értette meg teljesen a mostani élet tanúságait, akiben megvilágosodott, hogy a közös jólét közös munkát kíván. Eppen ebben az irányban vehetjük észre a legnagyobb alakulását véleményünknek. Egyre jobban látjuk: mily fontos minden ember. Kivétel nélkül mindenkinek jóakarata és munkája vagy a jóakarát hiányából is fakadó létlensége kihát a közös sorsunkra. Ez a belátás remélhetőleg mindinkább terjed és ennek megfelelően folyik majd a munka is.

Sokan vannak, akik az ilyen szavakat felesleges ismétlésnek nézik, mert ők maguk is ily gondolattal élnek és dolgoznak. Még sűrűn hallunk beszélgetés közben pusztán bíráló szavakat: nagyon sokan csak várják a jobb jövőt, anélkül, hogy lennének érette valamit.

Nyilvánvalóan abban találhatjuk ennek magyarázatát, hogy kicsinyeknek érezzük magunkat, nem látjuk kezdeményezésre hivatottaknak, megtesszük kötelességünket, de nem igyekszünk többre, mert nem akarjuk feladataink átalakulását felismerni s magunk erején cselekedni. Különben rájövünk arra a ritkán emlegetett mondásra: „Merjetez nagyok lenni! Ti vagytok hivatva a sarjadék népet megmenteni! Egy szebb jövőnek lehettek urai!” Nagy pedig csak az, aki feladatának tudatával dolgozik, tud engedelmessé válni, ahol erre van szükség: akit tehát eszmény vezet s a maga erején dolgozik. Mikor arra gondolunk, hogy jövőnket csak erőnk biztosítja, mely

az egyesek erejének egy célra irányítása. Evégre hát a közérdekben az egyesek személyi erejének meg is kell nyilatkoznia. (Mj)

A neveléstörténet tévedései.

A nagy Pestalozzi centennáriumi ünnepek vetették felszínre, hogy a pedagógiai irodalom reneszánsza már nem elégszik meg az elődöktől ránkmaradt hagyományok kritikátlan átvételével, hanem nagy gonddal kutat és fürkészik minden adatot, mig nem minden oldalról megvilágítva át nem adhatja a tudománynak. E tisztító tűznek köszönhető, hogy pedagógiai klasszikusaink közül számosan új köntösben jelentek meg a könyvpiacra.

Igy nagyobb nemzetközi tollharc folyt le Rousseau Jean Jakab jellemének megállapítása körül.

Legádázabb ellenségei azt fogták rá, hogy házsártos, összeférhetetlen természetű volt, jóllehet ez a látszólagos salomoni ítélet nem volt egyéb tarthatatlan frázisnál, mely életének és műveinek pusztán felületes ismeretéből származott. Mert amit azalatt értenek, hogy aljas felfogás egyesült benne ideális lelkesedéssel, a valóságban soh'sem volt meg benne. „Emil“ szerzője soh'sem volt aljas teremtés. Lényének magva jó és nemes volt; idealista volt a szó legteljesebb értelmében; de az erős akarat, melynek az idealizmus gránitszilárd alapjául kellett volna szolgálnia, hiányzott nála. Az egész világgal akart dacolni, de csak lágy, gyermekszive volt. Sokkal nagyobb mérvben volt érzelmi ember, semhogy az akarat embere lehetett volna. És senki sem ismerte jobban a gyengéjét, mint ő maga, nagyon sokat töprengett, tépelődött önmaga fölött és írásaiban többször kérdőrevonván magát, így nyilatkozik: Egészséges, de gyöngye lélek, mely az erényt imádja, anélkül, hogy gyakorolná, szereti a jót, de mégsem teszi . . ., végképen temperamentumának van alárendelve.

De szilárd akaraton kívül még egyéb is hiányzott nála: a rendezett családi otthon áldása és a rendszeres nevelés; a gondos, ápoló anyai kéz. Anyja röviddel az ő születése után elhunyt és könnyelmű atyja 9 éves korában nyomorultán elhagyta.

Ismerve, hogy ezután Rousseaut mint üldözte a sors, önkéntelenül kérjük, vajjon magától értendő dolog-e az, hogy ifjúságának örvényéből és szennyéből oly erkölcsi magaslatra tudott emelkedni, mely p. o. „Emil“-jében megnyilvánul.

Hiányzott nála végre egy harmadik dolog is: a kor, mely megérthette volna.

Rousseau merőben művészi lélek volt; a természeti szépség iránt való érzék és az érzelem elragadó hatalma nála túlsúlyban volt. De kortársai ezt nem vették észre. Voltaire szelleme uralkodott akkor Franciaország művelt világán. Ebben a világban Rousseau csak magányos, meg nem értett egyén lehetett s hogy azt kerülte, nem különködés volt, hanem épen józan világnézetének természetes megnyilatkozása. S csak ki igazán át tudja érteni, hogy mily távol állott ez a rajongó természetbarát a ferdén nevelt, érzéketlen társadalomtól, képes felfogni, hogy miért ítélte el ő a kulturát, mint általában természetellenes, igaztalan és erkölcstelen dolgot s érti meg, hogy 1749-iki híres pályaműve nem pusztán szellemes ötlet volt, hanem egy természetesen érző emberi szívnek első örömujjogása. A „Gondolj természetesen“-nek, a felvilágosításnak pendantját az „Érezz természetesen“-ben írta meg Rousseau s ez a szózata — mihelyt megértették — nem sejtett áldást terjesztett szét.

Mindazonáltal Franciaország vezérlő szellemei nem értették meg, de nem is akarták megérteni. Voltaire és hívei azzal rágalmazták, hogy műveiben elátkozza a kor szellemét, holott ez a kor épen az övék, ők a megteremtői s ők annak legfényesebb képviselői; tehát a saját műveiket és emlékeiket veszélyezteti szétrombolással és megsemmisítéssel. Ezt nem tudták neki megbocsátani s üldözték. Sokszor letagadták ugyan ezt az üldözést s az összeesküvést, melyről Rousseau leveleiben és vallomásaiban oly keserűen panaszkodik, egy elmebeteg rémlátásának iparkodtak feltüntetni. Ám a tudományos kutatások Rousseau igaza mellett tanuskodnak. Több munkában plágiummal is vádolták Rousseaut, hogy tudniillik „Emil“-jében a gyermek testi neveléséről szóló elveit Desessartz könyvéből vette át. Rousseau „Emil“-jét 1757-ben írta és nagyon panaszkodott, hogy ellenségei a mű kiadását megnehezítik. A plágium vádját a megejtett vizsgálat természetesen meghusítottá.

Rousseunak még halálát is bünténynek akarták bélyegezni az ellenségei. Egy postamester pletykájára egyik földije: Cordnaez azt a hírt kolportálta, hogy Rousseau egy pisztollyal föbe lőtte magát. És el is hitték, jöllehet egy Girardin nevű birtokos, kinek ermenonvillei birtokán Rousseau hosszabb ideig vendége volt, hatósággal láttamozott okmánnyal igazolta, hogy Rousseau halálát szívszélhűdés okozta. (Rimaszombat.)

Schlosz Lajos.

A számhalmaz kifejlődése.

(Folytatás.)

Irtó: *Pálinkás Sándor.*

Amint már említettük, Euklides óta beszélünk önálló mennyiségtudományról, ezért a görög állapotok mérlegelésénél a mai kor normáit állítjuk oda mértékegységül, hogy a számsor, a számrendszert, annak jelölését, szisztematikus kiépítését, fogyatékoságait elbírálhassuk s egyuttal képet nyerjünk a haladásról, irányáról, mérvéről stb.

Ilyen normája általában három van a számtantudománynak:

1. Legyen a számsor és számrendszer monoton.
2. Legyen identikus értelmű.
3. Legyen koncentrikusan bővülő.

A monotonia a sorozat egymásutánját kívánja biztosítani. Maga a sorozat lehet növekedő, vagy fogyó.

Az identitás a számjegyek és kifejezésmód egyértelmű használatát célozza.

A koncentrikus bővülés a régi ill. alacsonyabb, kisebb vagy kezdő számkörben fennálló szabályok kiterjesztését a régiekkel azonos értelemben viszi rá az újabb számkörre. Pl. Az egész számokra érvényes szabályok fennállanak a törtek körére is. Vagy a valós számkör műveleti szabályai stb. az irracionális, immaginárius számokra is érvényesek.

Az összehasonlítás során a fentiek értelmét még teljesebbé tesszük úgy, hogy ezeket előlegezve, tárgyalásunk érthetőségét biztosítottak véljük.

A kezdet Görögországban is a feltevések bebizonyíthatatlan, mert feljegyzetlen, meséi közt vész el. De hogy volt és nem a későbbi, már történelmi írott kútfők által is megörökített, jegyű és rendszerű volt, azt a Homérosznál fennmaradt egyetlenegy ősi számjegy engedi sejttenünk. Ez a hőskorból fennmarad szám a $\Delta = 10$, későbbi jegye $= \iota$.

A főníciaiak által Egyiptomból Görögországba álimportált számírás, amely az abc betűit alkalmazza számjegyekül, már a tudományos mennyiségtan korába hoz bennünket. Sietünk megjegyezni, hogy a számoknak belüvel való jelölése még nem algebrai fok, minthogy itt egy-egy belü egy-egy állandó, meghatározott mennyiséget jelent, tehát bizonyos szellemi ökonómiát szolgál, amidőn a szám alaki értékének hordozója lett, feleslegessé tévén újonnan feltalálható számjegyek bevezetését. Az algebraiban pedig

a belü mindig általános, sokszor több értékű, s csak esetről-esetre korlátoztatik egy-egy meghatározott mennyiség képviselőté.

Valószínűleg a szellemi gazdaságosság vezette abban is a görögöket, hogy nem az egyiptomi abc betűit vették át számjegyekként, hanem lefordították ezt a jelölésmódot az ó jón abc betűire. Betűt és számot egy alakban, egyszerre tanulhattak, míg az egyiptomi betűk számjegyekül való megtartása egy új, felesleges megtanulandó anyag lett volna reájuk nézve. Minthogy az ó jón abc huszonnégy betűje számírás céljára kevés, t. i. huszónhét számjegyűk volt, három betűt kölcsönöztek. Így számjelölésük a következő: $\alpha=1$, $\beta=2$, $\gamma=3$, $\delta=4$, $\varepsilon=5$, ζ (sigma kölcsönbetű) $=6$, $\xi=7$, $\eta=8$, $\theta=9$, $\iota=10$. 20–100-ig külön jegyeket kaptak a tízesek: $\kappa=20$, $\lambda=30$, $\mu=40$, $\nu=50$, $\xi=60$, $\omicron=70$, $\pi=80$, ρ (koppa, kölcsönbetű) $=90$, $\rho=100$.

200–900 ig a százások jelei: $\delta=200$, $\tau=300$, $\nu=400$, $\phi=500$, $\chi=600$, $\psi=700$, $\omega=800$, Φ (sampi, kölcsönbetű) $=900$

Ezekkel a számjegyekkel 999 ig írták a számokat pl. $\overline{\nu\delta}=16$, $\overline{\nu\lambda\beta}=432$, $\overline{\Phi\theta\delta}=999$.

Látni tehát, hogy az írás szövegbelűinek és a számírás betűszámainak megkülönböztetéséről is gondoskodás történt. E célból a számot jelentő betűk fölé vízszintes vonást húztak.

Maga a számrendszer tízes beosztású, de helyi érték nélkül. Éppen a helyi érték ismerellen volta készítette a görögöket a tízes, százás stb. értékek külön, saját jegyekkel való jelölésére. Ezért voltak kénytelenek a mi jegyállományunknál jóval nagyobb számú számjegyet felvenni, s emellett az ezres körön túl, még egy újabb jelölésmódot is bevezetni. Pl. $\overline{\alpha}=1000$, $\overline{\gamma\eta}=3008$, vagyis balra, alul vesszővel látták el a számjegyet, amiáltal az egység ill. egyes számjegy ezressé emelkedett.

Tízezernél ismét változott a jelölésmód, pl. $\overline{M\nu}=10000$; $\overline{M\nu\beta}$ vagy $M\nu^{\beta}=20.000$; összetételben pedig: $M\nu^{\zeta}\overline{\varepsilon\lambda}=40.000 + 5000 + 200 + 30 = 45.230$.

Már az idézett esetekből is megállapítható, hogy az előrebocsájtott normákat mily mértékben elégti ki a görög számsor, ill. annak jelölése. Így monotonia tekintetében van bizonyos következetesség, csak hogy a periódusok igen nagyok. Míg a mai számsor 10 elem után ismét előről kezdődik az alaki érték érintetlen megtartásával, addig náluk az α , az egy jegye, csak czernél kerül újra elő, de itt már jelzett, tehát nem érintetlen alaki értékében.

Az identitás elve még több kívánni valót mutat. Pl. a $\beta=2$, a „két“ egyes jegye, nem jelenti a húszban a „két“ tízeset, a két-

százban a „két“ százast, mert $20 = H: 200 = \delta$, saját jegyeikkel jelölletnek. Könnyen belátható, hogy a mai számírás egyöntetűbb és következetesebb, igaz, hogy ezen tulajdonságait elsősorban a helyiértéknek kell köszönnie.

A koncentrikus bővülés normája is teljesebb kielégítést nyer ma. Különösen a numerikus számtan válik ki e tekintetben. Az algebra természeténél fogva már több jelzőmódot kénytelen bevezetni, főként a különböző számkategóriák megkülönböztetése céljából. Körülbelül úgy áll a helyzet ezen a ponton, mint a fogalom tartalmának növelésénél, ami végbemehet a fogalom jegyeinek szaporításával azon esetben, amidőn az új jegyek felvételével új tagok sorozatnak be a fogalom körébe. Így tettek a görögök: új jelzőmódot vezetve be, több jeggyel operáltak, amiáltal egy-egy újabb számkörre terjeszkedtek ki. Így tesz az algebra is. A numerikus aritmetika beéri a már meglévő jegyek és jelzőmódok ismételéssel, tehát új elemet nem vesz fel, csak ismételt. Természetes is. Hisz a koncentrikus bővülés elve éppen ezt postulálja, a helyi értékűség pedig éppen ezt teszi lehetővé. Az aritmetikai sorozat monoton elemei ezáltal ritmikus tagozódást, periodikus ismétlődést kapnak, ami áttekinthetőséget, könnyű kezelést, kristálytisztá rendszert eredményez. Ezek pedig a szellemi gazdaságosság tervszerűségét szolgálják.

Az egész számok mellett megemlékezünk a törtekről is. Itt is mint Egy'omban különbséget tettek egység-, törztörtek és közönséges törtek között.

Az egységtörtek számlálója mindig az egység $\alpha = 1$ lévén, nem irták ki, pl. $\gamma'' = 1/8$, $\Psi'' = 1/7$, $\pi \delta'' = 1/84$ stb.

A törztörtek köré sorolták a $2/8$ -t is.

Egyéb közönséges törteknél, ahol a számláló nagyobb az egyenél, a számlálót is, nevezőt is kírfták, s megkülönböztetésükről is gondoskodtak pl. $\eta' \delta = 8/6$, $\mu x' \nu \gamma'' = 41/69$ stb. A számlálót előre írva, a nevező utánna áll'olt. A számlálót alkotó számokat jobbról fent alkalmazott egyes-, a nevezőt alkotó számokat ugyancsak jobbról fent alkalmazott, de kettős vesszővel tették megkülönböztethetővé. Törtvonal nem szerepelt.

Emellett a törtszámírás mellett egy másik is divott pl.

$\overline{ve} \overline{\sigma\beta''} \overline{\sigma\beta''} = 55 : 193$. A nevező itt kettőztelve iratott fel.

A feltüntetelt írásmód a byzanci periódusig tartotta fenn magát. Ebben a korban vált ismeretese Gőrogországban a helyiértékes számírás, amely rövidesen kiszorította a régebbit, s általánosan használatossá lett.

A görög számtan elemeinek eme rövid vázolósa után pillantunk bele a tudományos mennyiségtan műhelyébe is.

Itt is, mint már több helyütt tapasztaljuk, a mennyiségtan a bölcsészet, a vallás, s általában az egységes tudomány komplexumába szépen megfér a többi tudományokkal együtt. Eleinte nem-hogy elválasztani, s külön rendszerré tenni, hanem inkább minél homogénebb egységbe, egymást támogató, bizonyító, magyarázó összefüggésbe önteni iparkodtak a tudományokat. Így volt ez a matematikával is. A pythagoreusok mestertükkel együtt ezt a módszert követték és mivel a matematikát nemcsak művelték, hanem abba teljesen bele is élték magukat, bizonyos elsőégi jogot ruháztak rá, melynél fogva a mennyiségtan elveit az összes létező dolgok elveivé avatták.

De ne vágjunk a dolog elibe.

Pythagoras a maga tanait nem foglalta rendszerbe, ezt a munkát Philolaus végezte el, aki a pythagoreizmus tanait rendszerezte. Tőle vesszük adataink egy részét. Másrészt Platon, Architas, Hipposos, Aristóteles idevonatkozó részire támaszkodunk, így eredeti forrásokból merítünk.

A pythagoreizmus felfogása szerint „minden szám!” Ezt a tételt a világkérdésnek egyellen elvre való visszavezetése eredményezte. Ennek az egyellen alpevnek pedig az egység bizonyult legmegfelelőbbnek, mert miként a számok alapeleme az egység, ugyanúgy az egynemű alapelemekből álló dolgokat is azoknak egységei alkotják.

Evidens, hogy itt anyagi egység atom és absztrakt mennyiségteni egységek összecserélése forog fenn, de nekik kiinduló pont ahhoz a megállapításhoz, melynek analógiája szerint: miként a számok egységekből tevődnek össze, ugyanúgy az anyagi, térbeli létezők is egységekből (kifejejtven, hogy anyagi!) tevődven össze, nem egyebek mint számok, mert hiszen egységekből vannak összetéve.

Ha most már minden szám, akkor a létező dolgok elemei azonosak a számokéval, rendjük pedig összefügg és megegyezik a számok rendszerével és összefüggésével. Ebből pedig magától következik — fűzték a gondolatmenetet tovább — hogy a számok ismerete a mindenség ismeretéhez vezet.

Íde nem jutottak sem ők, sem mi, de a „pán matematikában” ezzel benne vagyunk.

A fentebbi feltételezések következtében vált szükségessé a számoknak — bizonyos, a mindenség rendszerét jelképező, az

erkölcsei világrend elvont fogalmait tükröző — symbolikus, ill. allegorikus jelentéssel való felruházása. Ez a számoknak tulajdonított jelentőség a pythagoreusoknál fontosabb lett mindennél. Számsoralkotásaik, számviszonylat keresésük mind ezt a mistikus célnak szolgált.

Az allegorikus jelentőség szereptiosztásában bizonyos szabályokat vettek fel, amely szabályok a számoknak bizonyos kasztjait különböztetik meg. Így legfontosabb jelentőséget az első tíz számnak tulajdonítanak. Sugallta ezt a tízes rendszerű számsor is.

A tíz szám közül rangelsők az 1, a 4 és a 10. Igaz, hogy sok esetben az 1-t még nem tekintették tulajdonképpeni számnak, mert a szám szót a számosság jelentésében használták s azt tartották, hogy szám csak akkor keletkezik, ha legalább két egység lép fel.

Az 1 jelentősége mégis alapvető, mert amint mondtuk, úgy a számok, valamint az eszmei és reális dolgok belőle, mint egysegből levődnek össze.

A 10 zárja be az alapszámkörét, ezért a teljesség, a befejezettség, a tökéletesség jelképe.

Ugyanez a felfogás a 4-ről is. A 4 a három első számmal együtt: $1 + 2 + 3 + 4 = 10$ et ad összegül. Ezért a négy már a méhében hordozza a tíze. A négy további az első hatvány: $2^2 = 4$, ezáltal az igazság jelképezőjévé válik. A tökéletes összhangzatot jelölő számok: 2:3:4 utolsója. Mindezen érdemeiért a „tetraktys“ nevet kapta, a tökéletesség és szentség tisztaságára emellett, s a pythagoreusok legszentebb esküjükben rá hivatkoztak.

A 2 az első szám, (említették, hogy az egyetlen miért nem tekintették számnak) sőt mi több, páros szám.

A 3 az első páratlan szám.

Az öt a két első szám ($2 + 3$) összege; a szabályos testek száma

A 6 a két ill. három első szám szorzata ill. összege ($2 \times 3 = 6$; $1 + 2 + 3 = 6$), ezért az első tökéletes szám.

A 7 a tízes törtben az a szám, amely se nem összeg, se nem szorzat, de mivel a 4 és 10 nek aritmetikai középárhányosa, igen jelentékeny egyedde szentelődött, s elérte az egység magasztosságát.

A 8 az első köbhatvány. Négy tetraktys, t. i. az első négy páros és páratlan szám utolsója.

A 9 a 3 nak négyzetszáma, a konsonans számok összege: $2 + 3 + 4 = 9$.

Emelett a jelentések mellett még egy sereg allegorikus jelentés fűződött ezekhez a számokhoz, pl. az egység hol az istenséget, hol a központi tüzet, amelyet a világegyetem szülőökának fogadtak el. A 2 a nőt, a 3 a férfit, az 5 a 2 és 3 összegét, tehát a nő és férfi összekötését, a házasságot, a 6 a tökéletességet, a 7 az időhatárt, a 4 és 9 az igazságot, a 8 a szeretetet stb. stb. jelentették.

Hál' Istennek ma csak a gonoszok száma a 7, no meg egy pár igazságszám, úgy poharazgatás közben elevenedik föl.

További aritmetikai operációik során alapvető eljárás volt a számoknak páros és páratlan kategóriákra osztása.

Ennek folyománya a tényezőkre bontás. Ezzel az eljárással a pythag. nagyon korán kezdtek foglalkozni. Ennek alapján sorozták a számokat allegorikus kategóriákba s belevonták a számokat lényegükkel teljesen diszparát erkölcsi rokonságba. A 10 első szám körében már említettük a tökéletesség számokat. A 6-on kívül idesorolták pl. még a 28 at, minthogy osztóinak összege is 28 at ad: $1 + 2 + 4 + 7 + 14 = 28$

Barátságzámnak keresztelték azokat a számpárokat, amelyeknek osztói kölcsönösen egymást adják összegül, pl. 220 és 284, mert 220-nak osztói: $1 + 2 + 4 + 5 + 10 + 11 + 20 + 22 + 44 + 55 + 110 = 284$; a 284 osztói pedig $1 + 2 + 4 + 71 + 142 = 220$ -at adnak összegül. Az okoskodás mottója, hogy amint a barátságot egy belső kapcsolat hozza létre, ugyanilyen belső kapcsolat van a két szám között is, amely azonban csak igen tüzetes vizsgálat után tűnik ki, éppen úgy, mint két emberről is különbözőleg nem tudjuk, fűzi-e őket valamilyen belső érzelmi kapcsolatot össze, csak akkor lesz ez nyilvánvaló előttünk, ha mindkettőt huzamosan, jól megismerjük.

Ez a boncolgatás tényezőkre, összeadandókra stb. tudományos értékű eredményekre is vezetett.

(Folyt. köv.)

Glosszák az udvardi járási gyűléshez.

Rózsaszinű meghívó jött Komáromszentpéterről s jelezte, hogy május 11-én délután 2 órakor az „Ógyallai Járáskör” Udvardon gyűlésezik. Nyitramegye három magyar járása tüktető egyesületi életet él s ime egy kis erecske ide, Mátyusföldre is ellöki a tanító-est egy vércsöppjét: persze, hogy ráismerek s azonnal föllorsonyulnak bennem a rokonyvértől megbolygatott tanítószírmak. . .

Van elég belőlük így is, de mégis megosztani és így megkönnyíteni a testvérek bánatát, elindulok Udvardra...

A mátyusföldi csángó vasút lassú zakatolása talán szomorú visszhangja annak a szivdobbanásnak, amely az egyik kocsifülkében ülő utas kebléből meggyült gondok ritmusát veri ki... Kovács Alajos, a szlovenszkói magyar tanítók vezére győzelemre hímzett lelke lobogóját viszi ógyallai csapatához. Jut az ő nagy, nemes szive gazdagságából mindnyájunknak. Most is biztatást, bátorítást hoz s jószágos arcára fölpirul a szent ügyért való szent lelkesedés. — Érsekújváron megszaporodik a tanítócsalád s a vonat kerekeinek kattogását elnyomja a tanítópanaszok vágató dübörgése...

„Dvory nad Zsitvou!” Az állomáson sok kocsni várakozik s néhány perc múlva megpillantjuk a tisztá, csinos községet. A sik Dunavölgy itt már kisebb-nagyobb dombokba hullámzik, s egy ily domb erdősapkája mögött húzódik a közel 5000 lakosú Udvard. A társadalmi és kultúrélet élén a jónevű Szabó János kartársunk áll itt, akinek több közismert szindarabja és főleg dala irodalmi és zenei fórumokon komoly értéket képvisel. S az idegen méltán várja, hogy a nagyhirű népfeljedelem büszkén, fölényesen reprezentálja falu-birodalmát! Ehelyett azonban csendes, szerény, tanítószelid bácsit mutat udvardi barátom, s a hangja ércesre fokozódik: „ez a mi drága Jankó bácsink!”

A család és az iskola átkos viszonya fodorzta meg legelőbb a gyűlés folyamát. Könnyű volna itt rendet teremteni, ha ennek a viszonynak egyedüli szabályozója a tanító lehetne. S hiábavaló minden tanévrövidítési, s a szülők látókörenek erőnkön felüli eszközökkel való kiszélesítésére vonatkozó indítvány, ha mi csak a viszony tárgya vagyunk! Mi nem teremthetünk új állapotokat, csak a meglévőbe belehelyezkedhetünk, esetleg — ami a vita konkluziója is lett: — egyes körülményekhez alkalmazhatjuk. De ami fáj, azt kikiabáljuk, mert, ha az idő gyermekei leszünk, némák nem leszünk!

A Tanítók házándi már igazán kiabáltunk. Tehát itt bizonyára fájóbb seb éget. Az árvák fájdalma. Igaz, érthető Nemcsik kartárs heve, amely a tanítóárva névre föllángol benne, s amely azt diktálja neki, hogy az árvák elhelyezkedési lehetősége minden egyéb fölé kerüljön. De a jelenlegi szabályzat tervezet veszélyezteti-e csak árnyékával is ezt a lehetőséget? Ezt csak a pessimizmus látja. Függetlenül a tanító bármilyen körülménytől a hozzájárulását ahhoz az intézményhez, amelynek *Tanítók Háza* a neve!

S az a csökönyös (mert már az volt) ellenzékiiség nem fogja-e hátrányosan befolyásolni a megvalósuláshoz közeledő eszmét?
— A fogalmazás megtörtént: vigyázzunk, nehogy elvetéljünk...

A *viták hevében* sok mindenről szó esett. Sőt nem csak esett, de záporozott. Olyan elő- és oldalvédekkel megerősített offenzívaféle volt ez, főképpen a központi, de általában az összes tisztikar ellen. Elannyira, hogy már-már kételkedni kezdünk a támadások komolyságában. S amikor Kovács Alajos, mint a központ képviselője, az őszinte megnyilatkozás erejével enyhébbre mérsékelte a harc tűzét, valami groteszk sejtelen tolakodott közénk, amely a méltatlanság vádját rezegte a támadók felé... „A kritika jogos!” Igaz, de csak akkor, ha amit lebírálnak, azt magunk jobban tudjuk csinálni! Mindenki sora került. Még te is, Farkas Pista barátom, aki könyveid számára a Magyar Tanító lapjain öles hirdéseket mersz igénybe venni! Sőt:

Az indítványok során a Magyar Tanító üstökét is meglépázták: a tagsági díjakat le kell szállítani 80 koronáról 20 koronára s ennek fejében a Magyar Tanítót havonta egyszer megjelenő folyóirattá kell degradálni. De még ennél merészebb „ujjló” azt követeli, hogy „három hónapokint is elég megjelennie!” No, hát itt meg kell állni — egy lélegzetvételre. Eltekintve attól az iróniától, hogy ez az indítvány ugyanazon a gyűlésen hangzott el, amely percekkel ezelőtt jegyzőkönyvi köszönetet szavazott annak a felolvasónak, aki a szülők műveltségének a fejlesztésére, nyugati mintára, *folyóiratok* megindítását ajánlotta. — mondom, eltekintve ettől, máró konzekvenciákat vonhatunk le az indítványozó indokolásából. Ahelyett, hogy lapunkat hetilappá igyekeznénk fejleszteni, hogy a kapocs, amelyet létesít közöltünk, célossá szilárduljon; ahelyett, hogy a *pontosan befizetett* tagdíjaink fölmaradó összegét új intézményekre, vagy a meglévők hiánypótlására szánnók: ahelyett van kedvünk indítványozó szerint a „rég” világból való átszámításokra, „amikor egyesületi tagsági díj: 2 (kettő) korona volt.” Miért ne volna tehát elegendő ma ennek a létszerese? Mondanom sem kell, hogy mily gyorsan elhalgatott ez az indítvány, amikor ehhez a két koronához hozzá számítottak valaki a tíz koronás újságot! (Nem hallgathatom el azt sem, hogy az illető a saját gondolatait is többször öntötte nyomtatott belübe a M. T. lapjain...) Még, hogy még a saját lapunkon szidnak minket! Azt hiszem, ezek után nem csudálkozhatunk...

Minden jó, ha a vége jó. Hát ennek is jó a vége. „Többincc” királyi is megérte ezt. A mi kedves „Jankó bátyánk” áttette trónját

a mesék országába, s ő ott is otthonos volt, tündérnépével együtt. Muzsikája odaringatott minket is s olyan jólesett nyitott szemmel és füllel álmodni. Később pedig a mi bokánk is megmozdult s az udvardi egyenruhás zenészek ugyancsak belenyúltak a hegedű fenekére, a sok ropogósért! No, de talán maradt még ott valami...

Hazafelé robogva bucsupillantást vetünk a dombos ógyallai járás felé, ahol tagadhatatlan, Egyesületünk kicsiny sejtjében élet pezseg, amely a mi nemes ügyünk diadalhoz közeledő harcában mellő szerepet játszik. Mi ez az életmegnyilvánulás? Tanítószívek összeölekezése a közös fájdalom, a közös sors jeliséje alatt. A Jövő-építés szent munkája idején fogant gondolatoknak a kifejezés érlelt melegében tettékké váló termékenyülése; viszont a látott és hallott eredmények konkrétumából magvető kezekre váró gondolatok magasztosulása: ez a mi munkálkodásunk, amely jelzi, hogy a haladás ügyét szolgáljuk, s ennél fogva a társadalom elismerésére jogot tartunk. Mi, a világ zajából kieső falvak kultúrvezérei, keserűséggel telített lelkünk szeizmográfiáján megérezzük, föl fogjuk a külvilág lökéseit, ütéseit, s a fölgyült sóhajok erejével beharsogjuk a *nagyok* fülébe a magunk megtiport igazát. Ez a közös sóhaj a mi imádságunk, amely egyformán kél minden magyar tanító ajakról, itt a sík Dunavölgyben, vagy a Vihorlát alján... Cé'unk: a tanítói munkának az emberi munkamezőn őt megillető helyre való állítása, egyéforraszija szíveinket, de egyszersmind gazdaggá táp'álja sérelmeink zuhatagát. S ti, az ógyallai kerület katonái bátor kézzel, bátor szóval és bátor szívvel tárjátok föl a sebeket, amelyek testünket és lelkünket fedik. Ez a bátorság érzi, hogy mögötte, mellette testvérkezek, testvérszívek állanak, amelyek minden hasznos megmozdulását a rendíthetetlen szolidaritás intenzitásával kísérik.

(b. b)

A gomb . . .

Irtá: Farkas István.

Gombos Jancsi már huszonhat csontgombot vesztett el délután. A keze izgatottan járt ide-oda a földön a lyuk körül. Sehogyse tudott belepöckölni.

Nagy Ferkó meg öiveret is nyert talán. Legalább a tömött zsebe annyit mutatott.

Szép tavaszi délután volt. A könyvek táskáitól, tarisznyáitól az út közepén, jó, hogy az arra bandukoló ökrök kitértek nekik. Jancsi az utolsót pöckölte. A halálfélelem nem veri ki olyan

izzadsággal az embert, amilyen a füle mellett a nyakára is alácsurgott . . . Azt is elvesztette.

A többiek még sajnálatra sem méltalták. Kelemen Marci az előbb kimaradt a játékból, most, hogy kipusztult, gyengéden félre toltta őt s a helyébe lépett.

Jancsi bambán állott. Délben az édesanyja télikabátjáról három nagy csonlgombot vágott, őtől teltek ellene, mégis elvesztette. A többi nadrág-, meg kabátgomb, félig-meddig régi nyereség.

Csak a nagyok maradtak volna legalább. No mindegy. Így is, úgy is haza kell menni, az apja még délben meghagyta, hogy iskola ulán menjen a szántáshoz. Tanulatlan még az egyik tinó, nem árt, ha vezetik.

Fölvette a tarisznyát, nagy búsan, rá se nézve a többire, sompolygott hazafelé.

Gombos Julcsa néni ép az udvaron kéki.ett. Nagy félelem szaladt a Jancsi szívére. Hogy most ért haza, ilyen szerencsétlen órában ! !

Julcsa néni a lehorgasztott fejéről megtudta már a bajt.

— Hol vótá violám ? Bezártak ugyi ? Nem tudtad megest a leckét ? — ripakodott rá, de csak a szemét fordította arra, míg kezével dühösen paskolta a ruhát.

Jancsi sírvafakadt. Ravasz is volt egy picurkát, a nagy félelem meg már bátorrá tette.

— Bezárt a tanító úr — hijába — szepegte.

— Hijába ? — Letette a ruhát a dézsapadra. — Hát tudtad a leckét ?

— Tuttam. Csak egy szóba hibáztam. Kis Pista annyit se tudott, mégse maradt ott !

Julcsa nénit megrohanta az anyai szeretet.

— Tuttá ? Oszten ott marattá mégis ? Hej a teremburáját a tanítódnak, hogy nincs tüled maradása. Mij memmondom én neki !

Jancsi megint csak megjíedt. Ha az anyja el talál most menni a tanító úrhoz, kisül, hogy nem volt bizony bezárva, még a feleséből is kimaradt máma.

Julcsa néni fölrugta mérgében a dézsát, a kéki.ős víz tetszetős kék patakat rajzolt az udvarra. Jó, hogy a ruha a padon volt.

Öt perc mulva már az új, ünneplő „buluzában“ ment a felvég felé.

Kismákos Örszi szívélyesen kiáltott rá a szomszédból :

— Hová lesz Julcsa ángyó ?

Az ingerülten kiáltott vissza :

— Megyek, mettanítom a tanítókat!

... A tanító asztalt csinált a kiskertbe. Öreg kabát volt rajta meg öreg kalap. Körülötte kalapács, gyalu, meg más egyéb holmi. Köröskörül sok szép fehér forgács.

Julcsa néni nagy dérrrel-durral csapta be maga után a kaput
A tanító arrafordult:

— No Julis néni mi jót hozott? — kérdezte szívesen.

— Agyon Isten jó napot!

— Agyon az Isten! Hellyel kínálnám, de még csak most készítem!

Julis néni csak komoran állott.

— Tanító úr! — Kezdte jó magasan.

A tanító a kemény hangra meglepetten nézett rá. A gyalu majd, hogy le nem esett a kezéből.

— Aszondom én, hogy nagyon nem jó csinája! Ojjanokat hallok, hogy nem jó végi lesz, ha továbbadom! Mé maradt itt máma a Jancsim?

— A Jancsi???

— A bizon. Ha nem lenne annyi dolgom, elszaladnék a nagyságos főúrho is panaszra, de így csak figyelmeztelni jöttem magát, hogy ne tegyen ilyesmit, mer maj meharagszom!!!

A tanító — nem savó folyt az ereiben — indignáltan dobta le a gyalut.

— Hallja jó asszony — mondta hangosan — maga az eszét vesztette. Ne hányja föl itt se a főurat, se a maga haragját, hanem vagy mondja el értelmesen amit akar, vagy menjen az Isten szép hírével addig, míg jó sora van, mert olyat teszek, hogy magam s megbánom!

Julcsa néni hápogott a felindulástól.

— Nekem mongya? Nekem mongya?

— Kinek másnak?

— Hát föllyebb áll még magának?

A tanító nagyot kiáltott rá:

Hát mi van a gyerekekkel?

Julcsa néninek megjött a nyelve.

— Mi baja? Az, hogy egy szóér' bennmaratt. Kis Pista meg kevesebbet tudott, mégis hazaeriszlette! Mer' nagyobb gazda az apja, mint az enyim uram!

— Jó asszony! Vagy álmodta maga azt, vagy olyan gézen-gúz fia van magának, hogy huszonötöt érdemel!

Mér no? Jobb fiú az száz máséná!

— Menjen csak haza! Kérdezze ki őt, de bõttal, hogy hol járt délután. Aztán, ha kivallotta, úgy jöjjön vissza!

— Sose vallatom én! Menek a főúrhoz.

A tanítónak már majdnem szitok szaladt ki a száján, de hogy az asszony elsietett, bosszúsan csapta le a munkáját.

— Hogy így ideront ez az asszony! Biztosan becsapta az a gyerek. Elmaradt a többivel, az anyja meg veszekedni jön az egyetlen fiáért! Bizony érdemelne az harmincat is a fenekére! De vak is az anyja, hogy jobban nem néz utána.

Berakta a holmit a fáskamrába. Aztán vette az öntözökannát s a virágokat meg a veleményt öntözte.

... Julcsa néni, hogy hazaért, ment volna a főúrhoz. Áprilisi idő csalóka idő, előkereste az ünnepi fekete kabátját. Már a kendőt is a fejére tette — tükör előtt. Bögömbölné a kabátot, — Uramfia! Egyetlen gomb sincs rajta. Hármát vett rá, szép nagy csontgombot a télen, négy forint ötvenért! Hová lett? Föld nyelte el? Egér rágta meg?

Valami nagy hirtelen jutott az eszébe. Fojtó gyanakodásféle.

— Jancsi te! — kiáltotta a küszöbre lépve.

Jancsi a szinke alatt játszadozott. Hogy az anyján megpillantotta az ünnepi kabátot, majd megkövült ijedtében. Lót felesége se ijedhetett meg jobban.

— Jancsi te! Gyere csak hamar!

Felállott. A lábait alig bírta az anyjáig vonszolni. Ott is csak hogy meg tudott állni. Julcsa néni arcán vészijósló nyugalom üldögélt.

— Te szedted le a gombokat? — kérdezte.

Jancsi elpityeredett. Keresztülzaladt az agyán az eljátszott három nagy gomb, meg a többi huszonöt. Aztán az apja csipős nadrágszíja. Az nem babusgatja, kíméli őt, mint az anyja. Mégse merre bevallani, bár tudta, hogy rájönnek.

— Édesanya — kezdte zokogva — én nem is láttam a kabátot...

A zokogás meggyőzte az igazságról Julis nénit.

— Nem láttad?

— Ne... e... em...

— Jó.

Hozzá se nyúlt a gyerekekhez, ment Kis Pistányi. A Pista gyerek a borjút itatta. Odaintette magához.

— Te Pista, ki vót máma bezárva?

— Mára senki! A tanító úr még mesét is inkább! —
mondta örömmel a gyerek.

— Hát Jancsi se maradt ott?

— Asse. Gombozni mentek a nagy sorra...

Hogy így nagy meggondolással kimondta az igazat, megijedt. Ha Jancsi megtudja, hogy elárulta őt, alaposan elveri. Egy félféjel nagyobb nála, különben is szeret verekedni. Szorongva bámult a levegőbe.

Nem történt semmi.

Ju'csa néni barátságosan megsimogatta, aztán ment a felvég felé.

... A tanító éppen befejezte az öntözést. Amint helyretette volna a kannát, jött Julcsa néni. Ünneplő kabát rajta, az arca is igen komoly.

Csendesen nyitja az ajtót.

— Aggyon Isten!

A tanító barátságosan fogadta:

— Aggyon Isten! Hát visszajött Julcsa néni?

Az szórakozottan babrál a kabátján.

-- Huszonötöt verek arra a gyerekre — kezdte halkán —
talán harminct is...

— No miért?

— Nem vót az bezárva. Gombozni vót a nagysoron Kis Pistáékná vótam.

A tanító mosolygott.

— A főú hoz nem ment?

Az asszony elszégyellte magát.

— Ugyse mentem vóna! Nem tehet rendet a tanító úrral, csak a tanfelügyelő!... Csend lett. Julcsa néni kereste a szavakat, amit mondjon.

Megkezdte.

— Hát én meg is bántottam talán tanító úr! Hogy így hazudott nekem az a gyerek, az elébb goromba is lehettem. Hát hát... ne tessék haragudni rám. Hi... tudtam vóna, hogy nem igaz... nem gyűltem vóna...

A tanító befelé elszomorodott. Igazfalanul bántották már többször. Pedig a saját apjuk se szeretheti jobban azokat a vásott vásatlan gyerekeket.

Ránézelt az asszonyra.

— Julcsa néni! Nemcsak maga bántott! Voltak többen is!

Azt is mondhatom, hogy sokan. De mind úgy jöttek vissza mint maga . . .

A hangja magasságbeli prédikációként hangzott. Gyűrött kalapján fényt tört az utolsó napsugár.

— . . . Belátták, hogy siettek a jövetellel. Azt gondolták: ez a tanító immel-ámmal végzi a dolgát, igazságtalanul bünteti a gyermekeiket. Később megbánták ezt a hirtelen jött gondolatot . . . Látták, hogy nincs bot az iskolában, bot helyett megsimogatom a gyerekeket. Jó régen nem volt panasszal nálam senki. Maga volt az első, aki a főúrral is megfenyegetett. Bár tudta, hogy nem tud igazat tenni, meg, hogy nagyon csúnya az, ha paphoz megy meg-gondolatlan panasszal! . . .

Az asszony lehajtotta a fejét. Szeme a három gomb helyére vetődött. Eszébe jutott a gyerek megint. Valamit kellene vele most tenni. Valami nagyot, hogy megemlegesse. A hazugsággal az anyját is bepiszkolta.

— A Jancsit úgy megverem, hogy két hétig fogja nyomni az ágyat, ne tessék búsúni — fogadkozott haliban.

— Sose verje Julis néni! Szép szóval többet használ a gyerekeknek! Csak ne kényeztesse. Mert annál rosszabbat nem tehet. Arra is kérem magát, ne szóljon az apjának. Igértesse meg a a gyerekekkel, hogy nem fog hazudozni, de az apjának ne szóljon. Meglátja jó gyerek válik a Jancsiból! . . .

Julcsa néni bólintott a fejével.

— Ügy teszek. De . . . de . . . nem haragszik már rám . . . tanító úr?

Az bátorítóan, belső szomorúsággal rámosolygott.

— Nem is haragudtam Julis néni!

— No, akkor csakugyan az én Istenem álgya meg magát Meg a családját is! . . .

Kifelé indul . . .

— Isten álgya, Isten álgya . . . — mormolta a fogai között.

— Isten vele! De meg ne verjék a gyereket Julis néni!

. . . Az utcán úgy ment, mint aki holtából támadt fel. A belsejéből világosság sugárzott, valami kipattant nagy, nagy igazság . . .

— Nem verem meg — motyogta.

Jancsi ott sirdogált a küszöbön. Hangosan felzokogott, amikor az anyját látta.

— Édesanyám ne verjen meg! Nem teszem és soha többet! — fogadkozott erősen.

Julcsa néni megfogta a kezénél és bevitte őt magával a házba.

— Ne ríjj a szomszédoknak.

Levelette a nagykabátot.

— Ki nyerte el a nagy gombokat tőled?

— Na . . . a . . . gy Fer . . . ko . . . hó . . .

— Nohát, adok maj' egy koronát! Kérd vissza őket a Ferkótól.

A gyerek a verést várta. Csodálkozva nézett fel az anyjára.

A csuklása is elállt.

— Ha mégegyszer gombozni látlak, kiverlek a házból! Értetted-e?

— Értettem. — Csusszant ki halkán a Jancsi ajkán.

— Mosakodj meg. Aztán vedd föl a ződ kabátot! . . .

Öt-hat kinos perc telt el, Jancsi megmosakodott, különösen a szeme körül dörgölte erősen a szappannal és felvette az új kabátot.

— Ereggy a tanító úrhoz! Térgeyji le és úgy kérj bocsánatot! A kezit is csókd meg, megérdemli! Úgy mongyad neki: „Tanító úr, én hazudtam az édesanyámnak, rossz fiú vagyok. Mebbántottam a tanító urat is, mer' az édesanyám mijattam bántotta. Ne haraguggyon, nem teszem többet. Bocsásson meg igen szépen kérem . . .” Ha nem úgy mondd, letöröm a derekad. Vagy haza se gyere inkább!

Kituskolta a házból! Egy darabon utána is nézett.

Kis Pista sejtelt valamit, kiszólt a kerítésen keresztül, halkán:

— Ládd-e Jancsi, nem jó hazudni?

Jancsi ráemelte a szemeit. Az tele lett új könnyekkel a mosdás után. Akart valamit mondani, de a nyelve nem mozgott. Csak ment előre . . .

Az iskola előtt alig birta félelmében a zokogását elfojtani. Öklével nyomogatta vissza a könnyeket és összemaszalotta az az arcát.

. . . A tanító az udvaron sétált a kis leányával. Észrevette Jancsit, aki bátortalanul állott az ajtóban. Ment feléje.

Jancsi összerázkódott.

— No Jancsim gyere beljebb — szólt hozzá szelíden és megfogta a kezét. Majd oda szólt a kis lányának:

— Hivjad te is kicsikém!

A kis lány aranyos gügyögéssel hívta:

— Gyeje, gyeje baba! Hájjad?

Jancsi ment befelé. Az édesanyja mondókája összezavarodott a fejében.

Letérdelt hirtelen.

— Tanító ... úr ... kezdte, de a zokogás nem bírta tovább mondatni, leborult a földre és sírt-sírt keservesen.

A kis lány meghökkenve dugta ujjacskáját a szájába.

— Baba síj! Ne síj! baba!

A tanító fölemelte őt. A gyereket rázta nagy erővel a zokogás, meg a veréstől való félelem. Megsimogatta, talpraállította. Elővette a zsebkendőjét s ledörülte a sűrűn aláhulló könnyeket.

— Ne sírj fiam! Csúnya volt, amit tettél, de megigérted, hogy nem teszed máskor! Eredj, játsszatok a kis lánnyal szépen. ... Gyere kicsikém, játsszatok Jancsival!

A kis lány megfogta Jancsi kabátját.

— Gyeje Jancsi, gyeje!

Az bambán, boldogan, szemében ott maradt nedvességgel ment ... Egy két perc után már mosolygott, amint a kis öntözőkanna rózsáján át vibráló cseppek hullottak a gyepre.

... A tanító a kertbe ment ... Hátul járkált karbateti kezekkel. A fejét lehorgasztotta, mint a csúnyt tett gyerek. Húsz-huszonöt év állott még előtte, gondterhes munkával. Sivár vagy szép jövő, amelyennek ő fogja látni.

A két gyerek már boldogan lármázott. A tanító nézte őket, elmosolyodott és a mosolyán keresztül egy könny kiült a pillájára.

A mindent-megértés és mindent-megbocsátás szent könnye ...

Egyesületi élet.

Ikt. szám 321/1927.

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület 1927. évi július hó 5-én 9 órai kezdettel Koscicén — Kassán a Lőcsei ház nagytermében közgyűlést tart, melyre az alkotó tagokat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.

3. A tanítószág fizetés (s nyugdíjügye.
4. Jelentés a Tanítók Házáról.
5. Jelentés a volt megyei egyesületek vagyonáról.
6. Szakosztályok jelentése.
7. Pénztári jelentés.
8. Biztosítás.
9. Indítványok.

Az indítványokat június hó 20-ig a központi elnök címére írásban kell beadni.

Eldőttekezetlet tartunk július 4-én a Husyadi-u. áll. elemi iskolában d u. 7 órakor.

Az érdeklődő kartársakat szivesen látjuk!

Negyed, 1927. május hó 26 án.

Vásárhelyi Károly
főtitkár.

Kovács Alajos
elnök.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegyzésére. A központi gyűlés utólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzésben 1927 júli. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kötelességük minél előbb való teljesítésére. *Elnökség.*

Közgyűlés. *Folyó évi június hó 2-án Nagymegyeren, az ovoda épületében tartja a komáromi tankerület tanítói köre rendezévi és tisztújító közgyűlését, melyre a t. Tagokat tisztelettel meghívom. Egyidejűleg felkérem az igen tisztelt kartársnőket és kartársakat, hogy a szavazólap felhasználásával legkésőbb a közgyűlés megnyitásáig leszavazni sziveskedjenek. A gyűlés 11 órakor kezdődik. Tárgysorozat: 1. A gyűlés megnyitása. 2. Évi jelentés. 3. Pénztári számadás. 4. „A kultúra sebei“ címen értekezik *Tóth Imre*. 5. Indítványok tárgyalása. 6. Tisztújítás (és pólszavazás). Közébed 1 óra 30 perckor lesz, a műsoros előadást 7 óra 45. perckor kezdjük. Közébedre jelentkezni kell. Jelentkezőket jegyzi *Vizváry Dezső* ig. tanító (Nagymegyér, z. XV.) Az előadásra és táncmulatságra külön meghívót bocsátottunk *ki. Vizváry Vilmos* köri elnök.*

Értesítés. A nagykaposi járási tanító egyesület elnöksége ezuton értesíti járáskörének tagjait, hogy i. évi június hó 2-án tartandó évi közgyűlésünket, Csapón ugyan az nap tartott pedagógiai értekezlet miatt június hó 9 re halasztottá el. *Károly nére.* szóló meghívók nem lesznek kiküldve. A gyűlésen való megjele-

nés és a közebed egyesületünk tagjainak kötelező! Nagykapos, 1927. évi május hó 19-én. *Szűcs János* jk. elnök.

A 104/1926. sz. törv. végrehajtása a nem állami tanító-ságra nézve is folyamatban van. A Referátusnál nyert értesülés szerint az utalványrendeletek folytatólagosan készülnek s június hó végéig az utalások teljesen el lesznek intézve. Figyelmezteljük újólág Kartársainkat, sőt igen jól teszik, ha a 104/26. sz. törv. alapján lárd 1926. évi szept. 1 i számot), és tanácsadónk átszámításal alapján (lásd f. évi márc. 15 i számunkat) már előre pontosan kiszámítják, hogy mit kell kapniok. *A helytelen utalást 15 napon belül* (a kézbesítéstől számítva) *a Referátusnál megfellebbezni el ne mulasszák*, mert ellenkező esetben a kijavítás iránti igényüket elvesztik.

A Tanítók Háza ügye. Egyesületünk elnöksége a Tanítók Háza felállításával kapcsolatban járt Bratislava város polgármesterénél, Okányik kanonoknál és a Tanítók Háza részére anyagi és erkölcsi támogatást kért. Okányik polgármester a város részéről a legmesszebbmenő támogatást helyezte kilátásba.

Szlovenszkói Általános Magyar Tanító Egyesület Elnökségétől.

282/1927.

Kedves Tanító Testvérek!

A központi gyűléssel kapcsolatosan tervezett tátrai kirándulást úgy egészében mint részleteiben kivitelre alkalmasnak tartjuk. A terv megvalósítása több szempontból nagyon kívánatos. Hogy csak egyet említsünk, a kartársi együttérzés és az együvé tartozandóság tudatának mélyítése szempontjából feltétlen jó hatása lesz annak, ha a nagy vidék tanító-sága a jelzett időben és helyen összetalálkozik. Ott a Kárpát bércei között nagyobb arányokban szemléljük az Alkotó hatalmát, megismerjük a magunk kicsiségét és kicsiségünk tudatában belátjuk erőink egyesítésének szükségességét.

Fel tehát a Tátrába!

Kassán találkozunk!

Kelt: Négyed, 1927. április 29. é.

Vásárhelyi Károly
titkár.

Kovács Alajos
elnök.

Tanítógyűlés

Az „Ó-gyallai Tanítói Járaskör“ május hó 11 én tartotta évi rendes közgyűlését Udvardon, mely alkalommal az udvardi népház terme megtelt a majdnem teljes számmal megjelent tagokkal és vendégekkel.

Ott voltak a gyűlésen: Domček és Kabán járási tanfelügyelők, a központ részéről: Kovács Alajos országos, Dinnyés Károly nyitramegyei elnök, Fötiszt. Sipo: Antal udvardi esperes több lelkésztársával s az ógyallai és párkányi tanítótestületnek mintegy 70 tagja.

A gyűlést délután 14 óra 30 perckor Körös Imre járási elnök hosszabb beszéddel nyitotta meg. Beszédében felemlítette a tanítói fizetéseknek lassú csergedezését; mert még most is csak némi előleget kaptak a tanítók, ellenben örvendetes tényként állapítja meg a nyugdíjaknak a 104/926.-os törvény szerinti kiutalását, bár itt is nagy sérelmünk van, mert akik 1925. dec. 31-én nyugdíjaztattak, azok a régi, kevés nyugdíjat kapják, ezért az egyesületünknek harcolni kell tovább, mert egyenlő munka után egyenlő nyugdíj jár.

Rámutat a magyar tanítóság nehéz, fáradságos munkájára, s kijelenti, hogy azok a tagjai a magyar társadalomnak, akik ezért a magyar tanítóságot nemhogy elismerésben részesítenék, hanem gáncsolják, az iskolák szellemét kifogásolják, nem ismerik a magyar tanítóság szívét és lelkét, akik mindenkor megtették kötelességüket a múltban, megteszik a jelenben és fáradni fognak hűen a jövőben is a haza és kultúra felvirágoztatásáért.

Lelkükre köti a kartársaknak a létesítendő „Tanítók Háza“ ügyét, hogy minél többen jegyezzenek részjegyeket, ne zárkozzanak el attól, mert leghasznosabb intézményünk lesz, ha létesülhet. Ügyszintén figyelmükbe ajánlja a létesítendő „Tanítók Hitelszövetkezetét“ is, továbbá, ahol még nincsen, ifjusági könyvtárak létesítését, hogy iskolás gyermekeink és serdülő ifjuságunk művelődhessék, és így helyüket a népek cseládjában mindenkor derekasán megállhassák, minthogy „elvéssz a nép, mely tudomány nélkül való!“

Szeretetteljes szavakkal emlékezik meg a múlt évben nyugdíjba vonult Sárközy Gyula d. radványi és Bőjthe János izsai két veterán kartársunkról, kik 4 évtizedeél tovább működtek nehéz pályánkon s mindenkor hűen teljesítették kötelességüket a magyar kultúra felvirágoztatása érdekében. Annak idején a „Járaskör“ tanítósága

nevében levélben üdvözölte őket, kik közül Bőjthe János meleg-hangu levélben köszönte meg a szíves üdvözlést, melyet elnök a gyűlésen felolvast. A jelenlevő kartársak helyeslőleg, a két kartárs éljenzésével veszik tudomásul az elnök intézkedését.

Továbbá fájó érzéssel említi fel Kurinsky tanfelügyelő és Matula Domokos volt perbetei r. k. tanító, szeretett jegyzőnk és kartársunk halálát, kiket élőkük delén ragadott el a halál közülünk s indítványozza, hogy emléküket és érdemeiket jegyzőkönyvünkben örökítsük meg. A kartársak felállással és az indítvány egyhangu elfogadásával fejezték ki fájó részvétüket az elhunytak iránt.

Elnök ezután üdvözli a megjelent tanfelügyelőket, Kovács Alajos és Dinnyés Károly szeretett elnökeinket, Sipos Antal fő-tiszt. esperest; Szabó János helybeli főtanító kartársat, akinek költői szíve és lelke vonzotta most is ide az előkező vendégeket és sok-sok kartársat, üdvözli a kedves vendégeket és szeretett tanítótestvéreket, komoly, méltóságteljes tanácskozássra hívja fel a járásköri kartársakat, a gyűlést megnyitja.

Az üdvözléseket Sipos esperes szíves szavakkal megköszönvén, üdvözli a megjelenteket, kívánja, hogy mindenki jól érezze magát Udvardon, körükben.

Majd Kovács Alajos köszöni meg a szíves üdvözlő szavakat. Felvilágosítja a kartársakat a „Tanítók háza“ érdekében megindult mozgalom és pénzgyűjtés eredményéről, mely még ma is oly csekély hogy folyó év szeptemberében gondolni sem lehet a „Tanítók háza“ felállítására. Buzdítja a tanítótestvéreket a nemes ügy intenzív felkarolására.

Majd Dinnyés Károly üdvözlő szavai után az elnök rátér a napirendre, a tárgysorozat 2-dik pontjára, Matula Domokos jegyzőnek elhalálózásával megüresedett jegyzői állás betöltésére s indítványozza, hogy a hátra levő rövid egy esztendőre a közgyűlés Nemcsik Béla imelyi kartársunkat válassza meg a jegyzői tisztségre.

A közgyűlés elnök indítványát elfogadja, járás körünk jegyzőjének egyhangulag Nemcsik Bélát választja meg, aki megköszönvén a szíves bizalmat, a tisztséget elfogadja, s a jegyzői széklet elfoglalja.

Ezután következett Csongrády Árpád járási alelnök felolvasása: „Az énektanítás a népiskolában“. Az élvezetes felolvasást a közgyűlés feszült figyelemmel hallgatta végig s Kovács Alajos elnökünk indítványára kérte, hogy küldje be a szép felolvasást a Magyar Tanítóba, hogy ne csak mi, hanem mások is gyönyörködjenek benne és tanuljanak belőle.

Majd Ncmecsik Béla egyesületi jegyző a „Család és az iskola“ című értekezését olvassa fel.

Sötét szinekkel rajzolja meg a tanítók és szülők közt sok kelyen fennálló áldatlan viszonyt, mely a drága könyvek gyakori változása, nehéz beszerzése, a mulasztási kimutatásból eredő szigoru büntetések, bezárások- és a 10 hónapos tanév miatt keletkezik. Eltörleendőnek véli a karácsonyi, félévi és husvétii szüneteket és ezek után a juniusi tanítást.

A felolvasáshoz Domček tanfelügyelő sötét kér és előadja, hogy nem olyan sötét a dolog, mint ahogy az előadó ecseteli, fordulnak elő esetek mindenkor, régen is előfordultak surlódások szülők és tanítók között; életbe vágó tanácsokat ad a tanítósnak a bajok megszüntetésére, ahol azok fennállanak, s megmagyarazza, hogy azok az időközi szünetek a gyermekeknek nagyon szükségesek a pihenésre, ezek már évszázados tapasztalatokon alapulnak, ő esetről-esetre mindenkor szívesen támogatja a tanítók jó törekvéseit, de a 10 hónapos tanítást megrövidíteni nem óhajtja.

Többek hozzászólása után az egyesület a 10 hónapos tanítás mellett tört pálcát,

Elnök megköszöni a két előadónak szives munkásságát és indítványozza, hogy a két előadónak szives fáradozásáért j. k. köszönetet szavazzon a járási kör közgyűlése. Az indítványt közgyűlés elfogadja.

Majd következik a pénztáros jelentése. Paxy Pál járáskörű pénztáros panaszosan említi fel a sok hátralékot s kéri a tagokat hátralékaik rendezésére, s jelenti hogy egyesületünknek 1200 kor., készpénze van a takarékbán elhelyezve. Felsorolja a bevételeket és kiadásokat. Elnök a közgyűlés 2 tagját küldi ki a pénztári napló átvizsgálására, mely rendben találtatván, a szokásos fentartással a felmentvényt a pénztárosnak utólagosan megadja.

Elnök az ülést 10 percre felfüggeszti. Szünet után áttértek a beérkezett indítványok tárgyalására.

Váczy József perbetel ig. tanító indítványozza, hogy járáskörünk jegyezzen a Tanítók Házára 15 részvényt, ötöt saját pénztára terhére, ötöt a tagok önkéntes adakozásából, ötöt pedig ünnepélyek vagy szindarabok rendezéséből.

Az indítvány körül élék vita támadt. Nemcsik Béla kártára az alapszabállyal nincs megalégedve, mely az árvák felvételét utoljára hagyja, ha üres hely lesz. És hogy a központ nem akarja figyelembe venni a járáskörök és megyék javaslatait.

Kovács elnök hosszabb beszédben válaszol a felszólalók kérdéseire s kijelenti, hogy az az alapszabály csak tervezet, még a „Tanitók Háza” nincsen meg; és bárki ad be a központhoz egy ennél jobb alapszabály tervezetet, biztosítja, hogy az el lesz fogadva. Az indítvány fölött való határozást a közgyűlés későbbi gyűlésre halasztja el.

Tárgyaltatott Csongrády Árpád alelnök indítványa, mely a tagsági díjak leszállítását javasolja, 40 koronáról 20 koronára. Ezt az indítványát azzal indokolja meg, hogy akkor drágább volt minden, most már olcsóbb az élet, a pénz kevesebb, nehéz az évi 80 koronát megfizetni. Sokallja az Orsz. központ tisztviselőinek évi költségvetését és fizetését. Vágner Károly is ilyen értelemben beszél és úgy mondja, ha drága a Magyar Tanító nyomda költsége, jelenjék meg csak havonta egyszer vagy 2 hónapba és a központi tisztviselők a drága pénzt, melyet gyűlésekre, utazásokra költenek, szüntessék meg.

Az indítványhoz Kovács Alajos egyesületi elnök kér szót. Kijelenti, hogy a tanitók által befizetett tagsági díjból a tisztviselők egy fillért sem kapnak. fizetésüket megszerzik önmaguk másnemű munkájukkal és mindenkor csak a tárgyilagossá bírálatot fogadja el, de ha valaki túllüti hűségéből, vagy ambícióból bírálja az Egyesületi tisztikar nehéz és fárasztó munkáját, melyet a közért végeznek, azt visszautasítja.

Ezután Körös Imre elnök szól az indítványhoz, tudja, hogy nehéz a tagsági díjnak a megfizetése, de ma még olcsóságot nem lát. A buza ára ma is 240 korona körül van, a ruha, cipő drága ma is, a Magyar Tanítóra szükségünk van, mint egy falat kenyérré s javasolja, hogy Csongrády Árpád indítványa a napirendről levétesse és a régi tagsági díj megmaradjon.

A többség elnök indítványát egyhangulag elfogadja... az indítvány fölött napirendre tér...

Nemcsik Béla indítványozza, hogy létesítsünk járásköri „Temetkezési Segély egylet” olyformán, hogy minden kartárs, minden tag halálesete alkalmával fizessen be a segély egyletbe 10 koronát s kezdje meg most Matula kartárs elhalálása alkalmából és a következő halálesetnél a begyűlt pénzt temetkezési segély címén utalványozza az egylet az elhunyt kartárs özvegyének.

A közgyűlés Nemcsik indítványát Karácsonyi József pártoló felszólalása után egyhangulag elfogadja.

Elnök jelenti, hogy a választmány által kitűzött pályatételre pályázó nem volt, így a pályázat eredménytelen maradt. A

tárgysorozat kimerülvén, elnök köszönetet mond a tagoknak szives-türelmükért, s kéri a tagokat, hogy lehetőleg minél többen maradjanak itt a „Tanítók Háza” javára ma este rendezendő szindarabon; megállapíthatja a közgyűlés helyét a jövő gyűlésre, a közgyűlést 18 óra 20 perckor bezárja... Az őszi közgyűlés helye Perbete lesz.

Gyűlés végeztével egy iskolateremben terített asztalhoz ült a tanítószáz s vidám estebéd után 21 órakor kezdetét vette a Szabó János által átdolgozott és megzenésített „Többsincs királyfi” mesejáték előadása.

A „Népház” zsúfolásig megtelt előkelő közönséggel és gyönyörűséggel élvezte a darab szépségeit. Az előadók hűen buzgólkodtak egytől egyig, hogy kartársaiknak és a művelt vendég seregnek a legjobb alakításokat nyújtsák. Minden szereplő derekasan megállta helyét, valósággal élvezetes és felejthetetlen estét nyújtottak az intelligens műkedvelők a hallgatóság-nak. Egyenként és összesen páratlan sikert arattak, élükön vezetőjükkel, Szabó János igaztanítóval, a darab megzenésítőjével, aki maga is, mint „Háj-háj” király szerepelt az előadáson. Előadás után a fiatalság táncrea perdült, a hajnali órákban omlott szét a társaság egy szép nap emlékével lelkében.

Kelt Komáromszentpéter, 1927. május 15-én.

Egy jelenvolt.

Kántor tanfolyam. Több kollegám azon óhaját fejezte ki, hogy tartsak a vakáció folyamán kántortanfolyamot. Meg is ígértem, hogy tartok.

Ismerve a viszonyokat — belátom annak nagy szükségét, mert hova tovább oda jutunk, hogy az itt-ott elvéve még található jó kántor kihalt és nincs megfelelő pótlás. Már pedig a kán

Felvétel a bratislavai magyar tannyelvű áll. tanítóképző intézet I. évfolyamára.

Az isk. és népműv. miniszterium f. é. máj. 4-én kelt 10919/II. 27. számú rendelete szerint a bratislavai állami tanítóképző intézet I. magyar párhuzamos évfolyamára az 1927—28. tanévre 40 tanulóat vesznek fel, ezek között legfeljebb 10 leánytanuló.

Örömmel adjuk tudtul ez örvendetes tényrt kartársainknak. Ezrel az állami magyar tanítóképző ügye megvalósult.

torságot olyanra bizni, aki sem hanggal, sem egyhízzenei tudással nem rendelkezik — Isten elleni bűn.

A templom Isten háza; ebben a házban csak olyan egyén vállalhat funkciót, aki hivatása magaslatán áll, mert föltudás, vagy pláne kísérletezés nem méltó a hely szentségéhez.

Ámde egy vakáció nem elég idő a megfelelő kiképzésre és így arra az elhatározásra jutottam, hogy két vakációban végezzem el a szükséges anyagot.

Az első vakáció főtárgya az összhangzattan és az ének lesz. Helenkint egy napon — csütörtökön — és pedig d. e. 8—12-ig összhangzattan, d. u. 4—6-ig ének.

Kötelező tankönyv: Siklós Albert-féle összhangzattan a hozzá való — két (I. II.) füzet — példatárral, továbbá a temetési szertartás négyes férfikarra írt partitúrája, mely nálam szerzhető be.

Az összhangzattai órák mindenkire kötelezők, míg az ének-órát csak jó hangú és jó hallású látogathatja.

Tanítási díj egész napra 20 Kč, félnapra (a délelőtti összhangzattan órára) 15 Kč, mely egész hónapra előre befizetendő.

Kérem a Kolléga urakat értesítenek engem legkésőbb jún 15-ig arról, vajjon egész napra-e, vagy csak a délelőtti órákra jelentkeznek és kinek melyik tankönyvre van szüksége. Vagyok kollegiális üdvözléssel Érsekujvár, 1927. máj. 24-én *Szendrei István*. oal. szék. egyh. karnagy, zeneszerző.

A régi nyugdíjasok ügyében az Egyesület vezetősége mindent megtett. Kéret van bent a minisztériumnál a régi nyugdíjasok nyugdíjának rendezése iránt. Ugyanilyen értelemben tett előterjesztést a Rep. Tanítói szakosztály is. Hogy eddig érdemleges intézkedés nem történt, annak oka a fedezethiányban rejlik.

Különfélék.

Piros pünkösdkor.

Pokokra vált a földi élet,
Bizonytalanná a ma is;
Végző tusán viaskodik
Mindenhol: Igaz és Hamis.
Kettő közül melyik arat
Világraszóló diadalt?

Ezt kérdi, várja millió,
Sok millió, de én hiszem:
Legyűrt igaz felett csatát
Végleg nem nyerhet semmi sem.
Jó emberek, népek, fajok:
Pünkösdi nyelven szóljatok!

Tóthkárolyi Lajos.

Ébredés.

Új- esztendőök éj- szakán
 Álmodoztam a jövőt ..
 Könyves kézzel sok iskolán
 Ábránd-selymet szöve-szött.
 Így tanultam szépet látni
 Nagy-pupillás szemekkel,
 Múza-néppel parolázni,
 S istenes emberekkel.
 Álomzene szólt fülembé
 Minden lecke-harsonán :
 Indulóra lelkesülve
 Nőtt a diák-tartomány,
 Hogy megvívjon minden gáncsca,
 Mely útján elibe állt
 És megvédjen szív-pajzsával
 Minden féltelt ideált.

... — Kevés virág sok hajtáson !

Tőled mit remélnetünk ?

Ki-kitör a sóhajlásom :

— Ilyen a mi életünk... ? !

Igy álmodám... de jött a regg',
 Élet karral fölrazott,
 S mire nevelt annyi óreg :
 Tarkán összeszikkrazott.
 Álom-légben ultra szokott
 Eszme-szárnyam ellőrtött
 Bér-adóktól megdrótozott
 Vas-ágy-korlátok között...
 S mint kitértam vággyal telten
 Ébredő szemem megett :
 A vér — való nyiló lekem
 Sárgafoltjára esett...
 .. Mi gyermeki érzellemmel
 Boldogságra igézelt :
 Régi álmat régi szerzmel
 Hasztalanul idézek !

Boross Béla.

Érzelmek mámorában.

Csudálatos érzés, amidőn előnti	Magas bércek orma, hol fergeteg tombol
Lényemet s fogvatart sokáig egy áram!	Az én árva lelkem nagyon megtépázva;
Hűn kifejező szót löbbször keresgettem,	Mégis gyakran fürdik irigylésre keltő
De soha, de soha még rá nem találtam.	Fényözönt árasztó meleg napsugárba.
Bár lában az útját keservesen rőtta:	Ilyenkor előttem kitérül egy kőta...
Álmodozva élek gyermekkorom óta.	Álmodozva élek gyermekkorom óta!

Csak anyagban akik lelnek boldogságot,
 Lelkek virágait alattomban tépik,
 Tapossák, szidják, de őserdők módjára
 Végleg kiirtani nem sikerül nékik.
 Sohasem fogyhat ki lelkemből a nőtal
 Álmodozva élek gyermekkorom óta.

Tóthkárolyi Lajos.

Meghívó. A komáromi tankerület tanítói köre kebelében alakult mű-
 kedvelő társaság f. évi június hó 2-án Nagymenyeren, Raáb Lajos nagyven-
 déglőjében a Tanítók Háza javára műsoros előadással egybekötött táncmulat-
 ságot rendez, melyre az egyesületi tagokat, valamint az igen tisztelt tanögy-
 barátokat tisztelettel meghívja a Rendezőség. A műsoros előadás 7 óra 45 per-
 ckor kezdődik. Jegyek elővételben a nagymenyeri iskolák igazgatóinál, este pedig
 a pénztárnál válthatók. Számozottszék 10 K, számozatlan 10 B. Felülfizetéseket
 hálás köszönettel fogadjuk és az egyesület hivatalos lapjában nyugtázzuk. Műsor:
 1. Beethoven: Dicsőít téged. Énekli a férfiak. 2. Ünnepi beszéd. Kovács Alajos
 közp. elnök. 3. Bendel F.: Ezüst forrás. (Zongora) Tóth Kálmán. 4. Az eleven-
 nőt házaspár. Bobózat 1 felvonásban. Átdolgozta Dezső József. Személyek :
 Gróf Kázméry : Szelle Géza, Agátha, a felesége : Beke Terike, Füző Samu cipész,
 a gróf keresztfia : Hídeghéty Antal, Babi, a felesége : Szakacsik Annika, Nepomuk,
 inas : Mikó Zsigmond, Liza, komorna: Hrolkó Jucika. 5. Beethoven: Tavasz. Énekli

a vegyeskar. 6. Samuka. Bobózal | felv. Irtó: Kardos Andor Személyek: Samuka: Tóth Kálmán, Lukács: Mikó Zsigmond. Lukácsné: Mikó Zsigmondné, Olga, leányuk: Hrotkó Annuska, Kőváry kapitány Botló Vince, László Gyula hadnagy Vágh Ferenc Szobaleány Beke Terike. 7. Beethoven: Himnusz az éjhez. Énekli a férjkar. 8. Monológ: Körös Iduska. 9. J. B. Singel: La Juive. (Fantázia). Zene. Bajmóczy Ottó, Wieniawsky: Kuyaviak Zene, Tóth Kálmán. 10. Tarantella. (Tánc) Morvay Anni, Körös Iduska. 11. Népdal egyveleg. Éneklik a műkedvelők. 12. Tánc reggelig.

A Napsugár kép s gyermeklap, szerkesztik Seidl Sándor, Borka Géza és Harmos Károly tagtársaink. Mióta a bécsi gyermekújság behozatalát a kormány tiltotta, a Napsugár mindjobban elterjed és gyökeret ver a magyar iskolások között. A kiváló gyermek és ifjúsági lap további támogatását ajánljuk kartársaink figyelmébe. Előfizetési ára negyedévre 9 Kcs. Kiadó: Virradat könyvnyomda, Komárom, Jókai-u. 5

A Néplap ismeretterjesztő és gazdasági betűlap a földműves nép számára dr. Szerényi Ferdinánd tanár kartársunk mindjobban erősödő s elterjedő lapja, megjelenik minden csütörtökön. Előfizetési ára negyedévre 3 Kcs. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Úzhorod, Bacsinszky-u. 13. Ajánljuk kartársaink figyelmébe, hogy a falu népe között terjesszék, hasznos munkát végeznek vele.

Szlovák gyakorló és olvasókönyv a magyar tannyelvű népiskolák számára. Összeállították *Rob János és Irvánd: József*. Képekkel ellátta Vycítal Miroslav. Kiadta a Cseh Grafikai Unió Prága. E nyelvkönyvi soroza: első tagja a magyar tannyelvű többosztályos népiskolák II. évfolyama és az egy- vagy kétosztályú népiskolák II. - III. évfolyama számára már megjelent Engedélyezve az isk. és népműv. min. 100880/1-2 sz. rendeletével. Ára 750 Kcs. Megrendelhető a könyvkereskedők útján. — Magáról a könyvről annyit mondhatunk, hogy igen jó. Minden tekintetben megfelel a követelményeknek.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. S. Bkeszi. Levelét áttettük bratislavai tanácsadónkhoz. Ő ismeri az ügyet legjobban, mint a tanítóképző akadémia tanára. Onnan kap választ R. I. D. Sz. Levelét átdatuk tanácsadónknak, ahonnan választ fog kapni. — Sch L. R. Sob. A cikket felhasználjuk. Az állampolgársági ügyre vonatkozó irását átdatuk jogi tanácsadónknak. — B. B. Alsószell. Köszönet. Mind felhasználjuk. — M. I. Vezelő helyen bozzuk. Dolgozzék továbbra is. — E. I. rajnos, ez nem sikerült Ezt minden tanítónak tudnia kell, nem újság.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. E. Vágkirályfa. Április 11-én küldött 40 K-val tagdíja f. é. végéig van rendezve. Túlfizetése nincs. — K. J. Padány. Április 13-án befizetett 80 koronával tagdíja egész évre rendezve van. 20 K túlfizetés 1928-ra javára áll. — B. I. Flga. A kérdezett Beszéd- és Értelme gyakorlat vezérkönyv még nem jelent meg. — Sz. A. V-Ida. Hátraléka 1927. július 1-ig 20 K. — M. I. Udvard. A felsorolt összegek bekönyvelése után is fennáll 1926. december 30-án kimutatott 20 K hátraléka. — Sz. B. Alsószecse. M. K. Majerka. Az elveszett számokat újból elküldtük. — Z. M. Sz. E. és F. T. Gúta. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk.

Megszivlelendő! Június első napjaiban minden hátralékban lévő rendelőm csekklapot kap a hátralékos összeg feltüntetésével. Erkölcsei kötelessége mindenkinek gondolkodás nélkül postára adni a pénzt! Ne apprehendáljon a felszálltásért, hanem fizessen! Az apprehensió nekem kerül portókölségembe. A MAJÁLIS-t minden magyar iskolának meg kellene rendelnie, de úgy látszik, semmi sem kell, amire szükség van! Aki ingyen akar valamit, írjon. Hátha így hasznára tudok lenni a magyar iskolának? Farkas István polg. isk. tan. Sahy.

A peredi róm. kath. népiskolához június 12-ig helyettes tanító keresetlik. Iskolaszék.

Pályázat. Az ipolyviski (Viškovce, ž. XVIII) rk. iskolaszék folyó évi július 3-ig tanítónői állásra pályázatot kirdet. Iskolaszék

Főiskolai hallgató júl.-aug. hónapokra fiú gyermekek mellé nevelőnek ajánlkozik, vizsgákra előkészítést is vállal. Cim: Főiskolai hallgató, Lučenec post. rest.

Pályázat a komárom-csicsói református kántor-tanítói állásra.
 Javadalom az egyháztól: Megfelelő lakás 5 (öt) hold szántóföld, 2¹/₂ keltő és fél hold rét, 5 (öt) hold legelő illetőség 24 huszonnégy métermáza buza, 2 (kettő) öl lágyma, 200 (kettőszáz) kéve lágyma rözse, kézpenz a díjlelvel szerint különböző címeken 509 fcs 48 fillér (ötszázkilenc korona 48 fillér) Stóla az egyházkerület megállapítása szerint. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelessége: Az egytanítós iskola összes osztályainak tanításán kívül a lelkész helyettesítése az E. T. VI. t. c. 42 §-a szerint. Énekkar vezetése, vallásos estélyeken közreműködés. Pályázati határidő 1927 júl. 15. Pályázati kérvények a csicsói ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgával bíró, állampolgárságukat igazolni tudó ref. vallású okleveles férfi tanítók s esetleg nők is. — Amennyiben az iskola második osztálya szervezés alatt áll, abban az esetben ha tanítónő választatik meg, a következő iskolai évben 1928. jelen állásáról köteles lemondani s megválasztatik a második tanítói állásra *Ref. presbitérium, mint iskolaszék.*

Hirdetés. Jó karban lévő teljes iskolai felezerelés a tanító nyugdíjaztása és az iskola megszűnése miatt igen jutányos áron eladó. Érdeklődni lehet *Horn Lipót* nyug. tanítónál, Zéliezovce, ž. XVIII.

Arany- és ezüstárak, órák, ékszerek, villamos lámpa-ernyők óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre kaphatók:

Mareš József órás és ékszerésznél

Nové-Zámky

Štefanik-utca 74. **Nové-Zámky** (a Blaha szálló épületében)

Levelezőlapon való hívásra azonnal felkeresem Önt mintáimmal vételkötelezettség nélkül. **Győződjék meg róla!**

A Csizi Jód Bróm Gyógyfű:dő nyitva május 1-től szeptember 30-ig. Érelmeszesedés. Golyva, Neurastenia. Csont. Bőrbajoknál. Hűdéseknel stb. stb. kiváló gyógyhatásu, mert vértisztító és idegerősítő és így gyermekeknel specifium. Egyesületünk tagjainak nagy kedvezmény. (Eldődenyben 40 %, földenyben 20 %) Gyermekekkel iassuk a Csizi Vizelet!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

Vezércikk: Oldal.
Tanítóképző — Tanítók Háza . . . 349

Farkas István:
A felekezeti tanítók és az egy-
házi tanfelügyelet 351

Seidl Sándor:
A polgáriiskolai szakosztály jelent 355

Schlosz Lajos:
Az óceánrepülő hősök pedagógiája 357

Kovács Alajos:
Az elnökség memoranduma . . . 359

Egyesületi élet 361

Különfélék 369

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárno
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.
Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Tanítóképző — tanítók háza.

Előző lapszámunkban már csak néhány sorral tudtunk megemlékezni arról a nagyhorderejű eseményről, hogy a tanügyi kormány a magyar áll. tanítóképző első évfolyamának megnyitását elrendelte. Két város is versenyzett a tanítóképzőért: Bratislava és Košice. Hogy Bratislava kapta meg az áll. magyar tanítóképzőt, feltétlenül helyeselnünk lehet. Dicséretreméltó és örvendetes tény volt Košice állásfoglalása, azonban mind a magyarság elhelyezkedése, mind pedig Bratislava fővárosi jellege, valamint a jobb közlekedés lehetősége, sőt Egyesületünknek Bratislavában tervezett nagy vállalkozása: a Tanítók Háza is mind döntőleg hatottak oda, hogy a tanítóképző mégis itt állíttassék fel.

A magyar állami tanítóképző a csehszlovák áll. tanítóképző párhuzamos intézete lesz. Ma még a belső életéről, berendezéséről, tanáraitól, vezetéséről semmit sem tudunk, de korai is volna róla beszélni. Egyelőre külön vezetésről alig lehet szó, a tanárok is az első évfolyamban bizonyára óraadók lesznek.

A körülmények és követelmények fogják megszabni azt is, hogy folytatólagosan évenként bővílni fog-e a képző egy-egy osztállyal, vagy pedig minden második évben vesznek-e fel új elsőéveseket.

Az első évfolyamra az 1927—28. tanévben 40 tanulót vesznek fel, e számnak legfeljebb egynegyede lehet leány. Hogy a leánytanulók száma kevesebb lesz, mint a fiúké, annak egyszerű oka az, hogy van Bratislavában egy magyar rk. tanítónőkép-

zönk, amely a tanítónőkben az utánpótlást egyedül is majdnem el tudja látni

Felvételnek az első évfolyamra olyan fiú- és leánytanulók, akik a polgáriskola legalább három évfolyamát, illetőleg a középiskola négy évfolyamát jó sikerrel elvégezték. A felvételre kijelöltek kötelező felvételi vizsgálatot tesznek

Olvastunk olyan miniszteri kijelentést is, hogy az orsolyarendi rk tanítónőképzőt államosítanák és egyesítenék a most megnyíló tanítóképzővel. Ennek azonban nézetünk szerint súlyos szervezeti és pedagógiai akadályai vannak, amiért kívánatosnak egyáltalában nem tartjuk.

Végre is azonban ezek a jövő feladatai. Ma csak őszinte örömmel üdvözölheljük tanítóképzőnk megnyitását, mert ebben a zavartalan jövő biztosítékát látjuk. Hálás szívvel és köszönettel fordulunk mai iskolaügyi miniszterünk és kormányzatunk felé, amely Egyesületünk ebbeli törekvését megértéssel kezelte és annak ime elegendő is felt.

A tanítóképző felállításával a bratislavai magyar tanulási lehetőségek úgyszólván teljessé egészültek ki. Van Bratislavában a magyar elemi iskolákon kívül magyar polgári fiú- és leányiskola, reálgimnázium, magyar kereskedelmi akadémia, kétéves kereskedelmi iskola, egyéves kereskedelmi tanfolyam, tanító- és tanítónőképző. Egyelőre az egyéves tanítóképző abiturians tanfolyam is megmarad, mindaddig, amíg az áll. magyar tanítóképző eléri a negyedik évfolyamát. A Komenský egyetemen — amely ugyan szlovák nyelvű — szintén sok magyar egyetemi hallgató tanul. Atól, hogy az egyetemi képzés nem magyar nyelvű, nem féltjük a mi fiainkat. Megállják azok a helyüket nemcsak a bratislavai szlovák, hanem a prahai és brnoi cseh és német egyetemeken és főiskolákon is. A fiatalok tanuljanak nyelveket, a tudomány általános érvényű, akármilyen nyelven szerezzük is meg. A jelen életkörülmények egyenest megkövetelik, hogy az egyetemi és főiskolai képzés az állam hivatalos nyelvén történjék, hiszen végzett ifjak előtt így nyílik tág érvényesülési lehetőség.

A bratislavai magyar iskolákkal kapcsolatban — amelyek a tanítóképzővel megszaporodtak — önkénytelenül is elének tolul a Tanítók Háza kérdése. Elmondhatjuk ma már, hogy nemcsak óhaj, hanem egyenest parancsoló szükségesség a Tanítók Házának minél előbb való felállítása. Annál is inkább, mert a tanítóképző növendékeinek egyelőre egyáltalában nem lesz internátusa, ami a tanítást szerfőltt meg fogja drágítani.

Egyesületünknek e parancsoló szükségesség súlyát éreznie kell és minden erővel oda kell egyenként és egyetemlegesen törekednünk, hogy a Tanítók Háza sürgősen felő alá kerüljön. A halogalással, késedelmeskedéssel saját véreinknek, fiainknak, a jövő magyar tanítógenerációjának s a jövő magyar intelligenciájának ártunk.

Felekezeti tanítók s az egyházi tanfelügyelet.

(Mint a cikkirő egyéni véleményét közöljük le. Szerk.)

Egyik magyar napilap — *mely sok-sok magyar tanító asztalán ott hever* — „szlovenszkói katolikus papi körből“ kapott egy „közleményt“ s ezt „A magyar tanítóegyesület és az egyházi tanfelügyelők“ címmel sietett is leközölni.

Egy év előtt még olyan mélyen sérteit volna a cikk, hogy valószínűleg aludni sem tudtam volna az elolvasása után, ma azonban lehiggadtan kétféle nézőszögből: az újságírói és a tanító nézőszögből próbálok h zászólni.

Mint újságíró s magam is lapszerkesztő, meggondolatlanak tartom a felekezeti magyar tanítóóság elleni állásfoglalást, mely a „Prágai Magyar Hirlap“ részéről nem először nyilvánul meg, már csak az üzlet és utilitaritás szempontjából is, hiszen a *PMH előfizetől között van annyi tanító, mint pap*. És a *PMH* személyi ill. státuskérdésekben még sohasem írt a papok ellen, hanem annál többször súlyos tendenciával csipogette a magyar és a felekezeti tanítóóságot. Tehát megtörténhetik és h gerinces a magyar tanítóóság, meg is fog történni, hogy a *PMH* egyszerűen megszűnik a tanítóóság leibzsurnálja lenni. De a tanítóelőfizetők hiányát nem fogják pótolni a papi előfizetők!

Mint tanítóember és hat éven át volt felekezeti tanító, azzal

kezdem, hogy minden becsületes, nyitlankú, hivatását szerető és művelt magyar felekezeti tanító arca szégyenlőre borul, ha a cikket átolvassa.

Am megengedem, a cikkíró személyesen nagy ellensége és kerékkötője lehet a felekezeti tanítók minden szabadabb és egészségesebb megmozdulásának, de a dolog kritériumát nem szabad lett volna ilyen fennhéjázó módon a katolikus papság egyetemének védőpálástja és teljes presztízse mellett, továbbadni. Hiszen jól tudom és állítom, hogy az egyházi tanfelügyelők ötven százaléka szívesen átadná a felügyelet jogát. Csak a „katolikus papikörökből“ származó névtelen cikkíró úr (kivel szeretnék akár levélben, akár a nyilvánosság előtt is elcsevegni olyan kérdésekről, melyek mindkettőnket egyformán érdekelnek és itt kérem őt, ha nem restelli, fedezze fel inkognitóját!) nem maradt meg az egypár kollégáját különben jellemző szigorú objektivitás mellett.

A Magyar Tanítóegyesület memorandumát nem idézem, azt minden magyar tanítóember ismeri. Ez a memorandum (mely sokkal nyugodtabb tónusú, mint az ön cikke kedves lelkiatyám, avagy mint az enyém is) állítólag „nagy elégtelenséget keltett az egyházi tanfelügyelők körében. És összesítvén a törvénytiszt, úgy vélték, hogy a memorandum célja, hogy világi tanfelügyelők neveztesenek ki a felekezeti iskolákhoz, nem lehet más, mint az egyházi férfiaktól való függetlenítés és szabadulás eszméje.

Kedves cikkíróm, ha felekezeti tanító lennék, azt mondanám Önnek, amit felekezeti tanító körökben dr. Priviczky rosznyói püspöki titkárnak mondtam, hogy: fején találta a szöveget, mert minden fiatal, önértékes tanító vágya csak az lehet, hogy független legyen a saját iskolájában.

És téved Ön, amikor aláhúzta azt, hogy a tanítóság egyetemének megkérdezése nélkül csinálta meg a központ a memorandumot s a *katolikus tanítók nagy része nem is azonosítja magát a memorandum szövegével.*

„Ó jámbor tudatlanság! Hát az alig egy-két évvel lefolyt szavazás alkalmával nem az államosítás, az „egyházi férfiaktól való függetlenítés és szabadulás“ mellett szavazott a felekezeti tanítók óriási többsége? Avagy erről cikkíró nem tud, vagy nem akar tudni?

Persze, az a katolikus felekezeti tanító, akit önök minden elképzelhető szellemi fegyverrel tudnak terrorizálni, nem mer mindig önök előtt, színt vallani, mert sok tanító elleni inkvizíciónak lelkiatyja volt a háttérben. Vagy, hogy az önök felizgult kedé-

lyeit lecsillapítsa, nem fog önök előtt hozzászólni a kérdéshez. Ezt nem csodálom a szónak *ebben az értelmében*. Mert a tanítók családos emberek, akiket az intrika kellemetlenül érinthet, míg az intrikusok kényszerült agglegények s már a coelibátus viszontagságai sem ruházhatják fel őket stoikus nyugalommal.

Aztán mi az a „pokrokár“ tanító? Miért nem mondják magyarul, hogy „haladó“ tanító? Mert látja kérem, kedves cikkiró úr, ön ezzel a „pokrokár“ kifejezéssel egyttal jelezni akarja azt, hogy ezek a „pokrokár“ tanítók *ittthon érzik magukat a csehszlovák köztársaságban, mely talán önnek is hazája*, de ön valószínűül „pokrokárelenes“ és rossz hazafi, ezzel szinte *meg akarja bélyegezni a haladó szellemű magyar felekezeti tanítósdgot*.

Mert az ön szótárában a pokrokár — csehszlovák — pogány.

Nézze kérem, beszéljünk komolyan! Ne próbálja azonnal exkommunikáltatni üdvözítő egyházunktól, hanem hallgasson meg. Én magyar ember vagyok. Valószínűleg az Író Farkas István nevét is ismeri. Azután magyar tanító vagyok. *Kettős magyar kulturmissziót teljesítek, amíg ön legfeljebb, ha egyet!* És én is hal dőszellemű vagyok! Nem szégyenlem ezt bevallani, sőt az ellenkezőjét tartanám nevelésésnek abban a korban, amikor Lindbergh kapitány a legtökéletesebb emberi teljesítménnyel őszentességét XI. Pius pápát is meglepte. Aki pedig „ex cathedra“ egy fokkal illetékesebb az intervjúra, mint ön kedves jó lelkiatyám.

Nem személyeskedni akarok önnel. Hanem ha ön az egyházi tanfelügyelők nevében beszél, én meg a fiatal felekezet tanítók nevében beszéltem, akik az ön cikkére is figyelmeztettek, mert különben talán el sem olvastam volna.

Ön ostorozza a felekezeti tanítókat azzal, hogy a *felterjesztésben világosan* bevallják (óh szemérmellen, szent őszinteség), hogy „a tanítótság haladott gondolkozása és a demokratikus elveknek a gyakorlati életben való fokozottabb érvényesülése folytán önértelésebbé válik.“

Hát ez a baj, ugye kedves jó lelkiatyám? Hogy a tanító, a tanítócska, a papok borospoharát alázatosan töltögető, harangszóra váró tanító *önértelesebbé* vállott? Ennek nem szabad lett volna megtörténnie. S hogy mégis megtörtént, annak csak az a huncut „demokratikus fejlődés“ az oka, amit ön és sok öregedő pályatársa még akkor sem szeret, ha XI. Pius maga meghajol előtte. Dehát, sokszor láttuk, halottuk, tapasztaltuk, mi fiatalok, hogy a szlovenszkoí katolikus papok egy része pápább a pápánál! (Sokan

vannak, akik megérdemelnék, hogy a legközelebbi konklavé tekintettel legyen érdemeikre!)

A memorandumot cikkíró szerint elutasítják. Azaz, úgy gondolom, hogy elutasításra ajánlja ezzel a cikkével. A cenzor „nihil approbat“ pecsétje nem kerül a memorandum alá és nem lesznek világi katolikus tanfelügyelők.

Milyenek is lennének! Hiszen az „egyházi tanfelügyelők érett segít végzett, akadémiai képzettségű, pedagógiát tanult férfiak, kiknek hivatása szintén a tanítás és a nevelés(?!), s így mindenkor meg tudják bírálni a tanítók képzettségét és pedagógiai munkásságát is.“

Renben van.

Az egyházi tanfelügyelők csakugyan művelt, iskolázott emberek, azok is, akik franciskánus barátok voltak azelőtt s csak az életben értek meg később, amikor elfelejtettek nekik érettségi bizonyítványt adni, de hiszen ez mellékes is.

Hanem mikor tanítanak és kit nevelnek az egyházi tanfelügyelők??

S itt kell visszatérnem cikkíró úr egy a memorandumból veit idézetére s azt ki kell egészítenem, hogy tisztábban lássunk, mert a memorandumban az a rész, hogy a „tanítótság... önértetesebbé vált...“ így folytatódik:

— ... s ez önértete parancsolólag azt írja elő, hogy pedagógiai munkásságát oly egyén végezze, aki véreből való vér, aki az iskolai élet minden viszonylataiban jártassággal bír, aki ennek az ezer szerszámmal dolgozó műhelynek legelrejtettebb titkait is ismeri...“

Tetszik látni! Ezt nem ismerik az egyházi tanfelügyelők, akik 6—14 éves gyermekeket állandóan sohasem tanítanak és nevelnek. Nem mondja senki, hogy nem „képzett“ ember a pap, de nem gyakorlott pedagógus, mert a templom és a szószék munkája igen kevés pedagógiai felkészültséget kíván akkor, amikor az egyházi ruhák presztízse kizárja a kritika és a demokratikus fejlődés érvényesülésének jogát... .

Nevezzék ki önök pld. Végh Ferenc pozsonyi kanonok-igazgatót tanfelügyelőnek, akit velem együtt a szlovenszói fiatal tanítótság egyöntetűleg értékel és tisztel és hozzá hasonló embereket: nem lesz felekezeti tanító, aki az egyházi tanfelügyelet ellen panaszkodna.

Pünkösdi ünnepén írom e sorokat és kívánom, hogy világozzsa fel önt a Szentlélek és tegye a felekezeti tanítók barátjává.

Engem pedig meggyűlöhet kedves tollforgató lelkiatyám, sőt a Prágai Magyar Hírlap-ot meg is ijesztheti, hogy nem marad előfizetője, ha az én írásaimat is közölni meri, bojkotálhatja és megmarhat, de *erkölcsi felelősségem teljes tudatában ítélem el cikkét s azt a jiatal magyar tanítók és tanárok nevében visszautasítom.*

Ipolyság.

Farkas István,

áll. polg. isk. szaktanító.

A polgáriskolai szakosztály jelentése.

Habár a polgáriskolának háromosztályossá történt átszervezése s középfokú intézetből szaktanítással cifrázott népiskolává való átalakítása öss. hangtalanságot teremtett az intézményhez fűzött hitünk és iskolapolitikusaink gondolatmenete között, mégsem az iskola reformügyét, hanem kari sérelmünket tartjuk ma is a legégetőbb szakosztályproblémának. És pedig joggal. Mert a reformtervek olykor évtizedek méhében érlelődnek s évtizedek munkaműhelyében igazolják életképességüket, de személyes ügyünk egyetlen munkanemzedék arasnyai időperiodusához van kötve s bizony a polgáriskolai kérdés közel száz vesztesének talán egyjete sincs már annak első felében. Ha megmenteni akarjuk ama három év munka- és költségáldozatának anyagi és erkölcsi tőkéjét, amelyről a demokratikus eszmével túllátott adótlóságunk annál kevesebb jogérzékkel s az igazság iránti tisztelettel szaturált bürokráciája tudomást venni nem hajlandó, akkor minden tanügyi hivatalba nem „jónapot”-tal, „alászolgájá”-val kellene beköszöntenünk, hanem a stereotip kérdéssel: „Mi lesz a pedagógiumosokkal?” Mert a mi követelésünk szabályszerű váltó, amelyet azonban az intézményezett aláírni vonakodik. Ezt a váltót pedig addig, amíg élünk, a makacs adós orra alá kell tartanunk.

Azt írtam egyszer, hogy a legmagasabb, legülyosabb erő tényezőit nem az alkotmányos faktorok között kell keresni, hanem a kelleltlenül is örökölt, államnyelven beszélő, a demokrácia rovására nacionalizált osztrák bürokraták soraiban. „Érdekes és élettelen, micsoda küzdelem e kérdés megértetése ezekkel az emberekkel, amely még nem fordult elő bürokratikus lomtárunkban.” Ezeket mondta egy szlovenszkoí államférfiu egyik kartársunknak, aki ügyünk iránt érdeklődött. „S mint sok más szlovenszkoí problémával, úgy áll a dolog az Önök kérdésével is”, tette hozzá s

ezzel majdnem meg is adtam a választ azoknak, akiket ügyünk állása közelről érdekel.

Az elmúlt munkaév valóban nem mult el téllenül. Mindjárt a polgári kormány kinevezése után tisztelegtünk Hodža miniszter úrnál. Senki sem mondhatja, hogy tépelődő, ingatag, avagy nem elég önálló államférfiú. Ha nem is minden miniszterről, de róla biztosan feltehetjük, hogy megteszi azt, amit akar és elhatároz. Elvégre nem államsorsba ivelő kérdés ügyünk méltányos rendezése. Emellett szlovenszkói specialitás, amely iránt természetesen szlovák miniszter több érzéket tanusíthat — s mégis! A 104-es számú törvényhez máig sem jelent meg a végrehajtó utasítás. S mégis végrehajtották ezt a törvényt még a nem állami tanfók esetében is — írásbeli utasítás nélkül — csupán szóbeli rendelkezésre. Nem lehetett volna a három év beszámítását is hasonlóan elintézni? Kevesebb sérelem az egyik, mint a másik? S az egyiknek végrehajtása nem éppoly szabálytalan, mint volna a másik? Szabálytalan, de nem törvénytelen. És minden körülmények között méltányos, igazságos.

Éppen a magyar szakosztály áldozatkészsége folytán újabb deputáció járt januárban a miniszternél. Olyan benyomással jöttek vissza, hogy minden rendben van. Ugy értesültek, hogy intervenciójuk éppen a tizenkettedik órában történt; mintha már másnap megjelenne a végrehajtó rendelet, amely a mi üdvösségünket is tartalmazza. Ma már júniusban vagyunk s a referátus még mit sem tud róla, mi persze még ennél is kevesebbet.

A két néppárti miniszter kinevezése után alig három hétre már megtaláltuk velük az összeköttetést. Informáltuk őket s a támogatás ígését is készséggel megkapjuk tőlük. Régi jóakaróinkat a szlovenszkói minisztériumban még a felosztatás után is arra kérte alulírott, hogy most már személyes összeköttetések révén lendítsenek tovább ügyünkön. De használt-e? Erre a kérdésre szükségtelen felelni.

Az igaz, hogy van valami a levegőben. A szaktanítói képzés visszasságát már belátják nálunk. Pedagógiai akadémia felállításáról beszélnek s tanulmányozzák a budapesti pedagógium szervezését. A fejlődés így talán ismét elér bennünket, de ez igen sovány vigasz. Kinek-kinek egy családi házra való fizetésvesztéséget jelent már máig is az a szűkkeblűség, amely tisztességes tanulmányaink megfelelő értékelésének útját állja s évente néhány ezer koronát csíp le amúgy is szerény dotációnkból.

Hol van most már az archimedesi pont, amelyből az irán-

tunk megnyilvánuló közönyt vagy muló rosszakaratot kiemelhetnők roszdás sarkaiból? Én igazán nem tudom. Ha valaki megmondja, bizonyos, hogy régi energiámmal tovább fogom forgatni — az emelődudat.

Bratislava, 1927. júl. 15.

Seidl Sándor
a szakosztály elnöke.

Az oceanrepülő hősök pedagógiája.

Schlosz Lajos.

Vajjon hány ifjú kebléből törhetett ki önkéntelenül a fájdalommas sóhaj, miért nem lehettem én is Lindbergh, a világszerte ünnepezt pilóta! A hír és dicsőség megkapta az ifjúság lelkét és hevesen dobogó szívvel gondol az amerikai kapitány túságosan merész és vakmerő légröpülés-teljesítményére. A lég urai fogalom alatt eddig madarainkat értették, most azonban már rekonstruálnunk kell ezt a kifejezést, mert az emberi energia, a nagy lelki erő és a féktelen ambíció lettek uraivá földnek, víznek és levegőnek.

Lehetetlen, hogy a pedagógust és tanítót ne foglalkoztatná ez a bravúros oceanrepülés. Hiszen az iskola nyújtja a lángésznek, a művésznek, valamint a világbajnoknak is az alapvető ismereteket és lelkük is ott nyeri az első idomítást. Ezért fölötte érdemesnek tartom, hogy pedagógiai szempontból is világítsuk meg a repülőgép nagy problémáját.

Zeppelin gróf és Bleriól után, kik már évekkel előbb értek el világrekordot gép nadarukkal, most az amerikai Lindberg kapitány ért be a Pantheonba, a halhatatlanok csarnokába és Kio kitörülhetetlen betűskel véste be nevét a világtörténet érclepirára. Igaz, hogy Lindberghnek nap-nap után lesznek követői, de az elsőbbség jogát tőle már el nem lehet vitatni.

De térjünk vissza a pedagógiához. A pszichiatler bonckésére méltó téma Nungesser és Coli francia léghajósok elpusztulása. Nyomuk veszett, mártírjai lettek a természet bösz elemeivel való titáni küzdelmüknek. De bűnhődésük nem volt elrettentő, mert nyomban akadt egy másik pilóta, ki szinte készületlenül, hallatlan hidegvérrel és elszántsággal ült N.w-Yorkban kis ároplánjára és egyszerű nyári öltözetben, szalmakalappal a fején, 34 óra mulva a párisi repülő téren szerencsésen kikötött. Ez a bravuritás csakugyan bámulatba ejtette a világot.

A ritka kvalitások, mikkel Lindbergh a nagy csatát megnyerte:

erős fizikuma idegeinek nagy teherbirása és irigylésre méltó lelkiereje voltak. Közrejátszottak még a rendkívüli nagy bátorság s a halálmegvetés nagyszerű gondolata. S most az a gondolat jut az eszembe, hogy nincs-e talán igazuk azon tanferfiaknak, kik állandóan amellett harcolnak, hogy: külön iskolát a tehetségeseknek.

A repülés fenséges gondolata bizonyára nem Verne Gyula fantasztikus léghajós regényeiből indult ki. Olyan régi az, mint az emberiség maga. Hiszen még kis diákkorunkban recitáltuk Ikarus szívetfacaaró tragédiáját, ki viasszal ragasztott szárnyakon menekült Krétából, de nem fogadta meg jó apja tanácsát, nagyon magasra lendült, a nap megolvasztotta szárnyait s a szerencsétlen ifju a tengerbe zuhan!

A levegő meghódításának törekvése nagyon sokáig vakmerőség volt és bizony nagyon sok azoknak a száma, kik életükkel fizették meg azon leküzdhetetlen vágyukat, hogy a léghullámokat keresztül szelik repülésükkel!

Évezredek óta gyűjti, fejleszti az ember a tudományt. Igaz, hogy időközönként egy egy nagyobb tudományos vihar, valamely újabb felfedezés, néha több száz esztendei kutatás és próba eredményét egyszerre megsemmisíti és a romok közt új, látszólag biztosabb alapokon nyugvó palota építéséhez fog, melyről azonban sohasem tudjuk, nem jut-e rövidesen az előbbi sorsára.

Tagadhatatlan azonban, hogy vannak a tudománynak, valamint a technikának is oly eredményei, melyek a legrégebbi időkől kezdve lassú, de fokozatos fejlődést látszanak mutatni. Az egyes részletekben gyakran igen gyökeres átalakulások mennek végbe, marad azonban mindig oly szilárd törzs, mely kibírja a százados ostromot, amelynek igazságát a szakemberek egyhangúan hirdetik és amelyet az utódok is változatlanul fogadnak el örökségül.

S mintha ez az axioma a levegőben való repülésnél is helytállna. Hosszú kísérlet, tapasztalat és visszarettenhetetlen bátorsággal legyőztük a szárazföldi légáramlások nehézségeit s ime, mint e tények igazolják, a tenger is meg van hódítva.

Hódolat és elismerés Lindbergh-nek és Chamberlain-nek, mélységes részvételünk Nungesser és Coli iránt.

A Csizi Jód Brom Gyógyfürdő nyitva május 1-től szeptember 30-ig. Erelmeszesedés. Golyva. Neurastenia. Csont. Bőrbafojtnál. Hűdéseknél stb. stb. kiváló gyógyhatásu, mert vértisztító és idegerősítő és így gyermekeknél speciálisan. Egyesületünk tagjainak nagy kedvezmény. (Előidényben 40%/, időidényben 20%.) Gyermekeinkkel itassuk a Csizi Vízet!

Ezzel kapcsolatban Egyesületünk arra is kéri Miniszter Urat, hogy az e tárgyban készült törvényjavaslatot Egyesületünknek kegyeskedjék ki d'oi oly célból, hogy a parlamenti tárgyalás előté reá vonatkozólag véleményét és állásfoglalását közölhesse.

2 Ugyancsak égető kérdése a szlovenszkói tanítószágnak a szolgálati pragmatika. Nem ismeri precíz szabatosággal és törvényes rendelkezésekkel előírtan jogait és kötelességeit, mert szolgálati pragmatikával nem rendelkezik s ez a körülmény a fizetésbeli bizonytalanságot a jobbizonytalansággal tetézi. Kérjük Miniszter Urat, hogy e rendkívül fontos kérdést a szolgálati pragmatika kiadásával megoldani s a javaslatot véleményezésre Egyesületünknek le üideni kegyeskedjék.

3 A legszomorítóbb helyzetben vannak az 1926. évi január 1-én és az előt nyugdíjazott szlovenszkói nem állami tanítók, akik a régi magyar törvényeken alapuló csekély nyugdíjukhoz az 1924. évi 287. sz. törv. 7. §-ának 6 pontja alapján csupán oly mérvű segínyt kapnak, hogy 40, sőt ennél is több évi tanítói működés után nyugdíjuk a havi 1000 koronát sem éri el. Hogy a jelen drágasági viszonyok között mily mostoha sorsban élnek eme kartársaink, kik közül többen nagy számu családot is kénytelenek eltartani, azt Miniszter Úr előt ecsetelni feleslegesnek tartjuk, hanem a legmélyebb tisztelettel kérjük, hogy az 1926. január 1-je előt nyugdíjazott szlovenszkói nem állami tanítók nyugdíjának felemelése érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni kegyeskedjék.

4. A szlovenszkói polgári iskoláknál számos olyan szaktanító működik, aki képesítését a volt magyar állam rendelkezései szerint a pedagógiumon, képzőművészeti főiskolán vagy az egyetemen szerezte. Ezeknek tanulmányi ideje 3—4 évet tett ki. A 104. sz. törvény azonban a polgári iskolai pótlékon kívül kifejezetten semmi egyéb előnyben nem részesíti és így miután tanulmányi éveik nem számítatnak be a szolgálatba, kevesebb illetményt kapnak, mint a velük egyidőben tanítói oklevelet szerzett elemi iskolai tanítók. A 104. sz. törvény parlamenti tárgyalása alkalmával az iskolaügyi Miniszter Úr képviselőjében jelenlevő szakreferens kijelentette, hogy a tanulmányi évek beszámítása a törvény 23 ik §-a alapján lehetséges lesz, ezenkívül az érdekeltek képviselőjében eljáró képviselők is ígéretet nyertek e sérelem orvoslására, ami azonban mindeddig nem történt meg. Kérjük Miniszter Urat, hogy e felettesérelmes állapot megszüntetése és nevezettek 3—4 évi tanulmányi idejének beszámítása érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni kegyeskedjék.

5. A megüresedett óvónői állások betöltése alkalmával az újonnan alkalmazott óvónők csak a régebben megállapított illetményeket kapják, míg az újabb államsegélyeket hiába kérik, azt részükre nem folyósítják. Kérjük Miniszter Urat, hogy az óvónők részére kiutalt segélyek kifizetését az állások megüresedése esetén az újonnan megválasztott óvónők részére is biztosítani kegyeskedjék.

6. Országos Egyesületünk kebelében eddig is szép sikerrel járó mozgalom indult meg, hogy Bratislavában a Tanítók Házáat felépíthessük. Midőn arra kérjük Miniszter Urat, hogy a Tanítók Háza felállítását államsegély folyósításával támogatni kegyeskedjék, ezzel kapcsolatban azt is kérjük, hogy Országos Egyesületünket a volt magyar állam e területén egykor működött tanítóegyesületek egyik jogutódjának elismerni kegyeskedjék, hogy azok netalán létező vagyonából a minket illető részt a felállítandó tanítók háza javára megszerezhessek.

7. Végül kérjük Miniszter Urat, hogy a Bratislavában ideglenesen párhuzamos osztályokkal és váltakozó évfolyamokkal megnyitandó magyar tannyelvű tanítóképzőt önálló négy évfolyamos intézetté fejleszteni kegyeskedjék.

Amidőn a szlovenszkói tanítószág legégetőbb sérelmeit és kérelmét Miniszter Úr elé terjesztettük, mély tisztelettel kérjük azok mielőbbi orvoslását.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület nevében:

Vásárhelyi Károly s. k.
az ÁMTE. titkára.

Kovács Alajos s. k.
az ÁMTE. elnöke.

Egyesületi élet.

Ikt. szám 321/1927.

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület 1927. évi július hó 5-én 9 órai kezdettel Kosicén — Kassán a Lőcseiház nagytermében közgyűlést tart, melyre az alkotó tagokat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat :

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.

- 3 A tanítótság fizetés és nyugdíjügye.
4. Jelentés a Tanítók Házáról.
5. Jelentés a volt megyei egyesületek vagyonáról.
- 6 Szakosztályok jelentése.
7. Pénztári jelentés.
- 8 Biztosítás.
9. Indítványok.

Az indítványokat június hó 20 ig a központi elnök címére írásban kell beadni.

Értekezletet tartunk július 4 én a Husyadi-u. áll. elemi iskolában d u. 7 órakor.

Az érdeklődő kartársakat szívesen látjuk!

Negyed, 1927. május hó 26 án.

Vásárhelyi Károly
főtitkár.

Kovács Alajos
elnök.

Ujabb felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére. A központi gyűlés uólagos jóváhagyása reményében a központi elnökség elhatározta, hogy a T. H. részjegyzését 1927 júli. 30-ig meghosszabbítja. Felhívjuk kartársainkat ebbeli erkölcsi kölességük minél előbb való teljesítésére. *Elnökség.*

Válasz. A „Prágai Magyar Hírlap“-ban, valamint a „Hiradó“-ban egy a névlelenség kényelmes köntösébe bújt egén nekíront a Szlov. Áll. Magyar Tanítóegyesület központi vezetőségének azért, mert az — horribile dictu — a kath. iskolák *paedagogiai* ellenőrzésére világi tanfelügyelők alkalmazását merete kérni a kath. egyházi főhatóságtól.

A központi vezetőség konciliáns hangú felterjesztésében oly meggyőző érvekkel támasztotta alá kérését, hogy az ellen csak az elfogultság és rosszakarat emelhet úgy és olyan hangon kifogást, mint azt a névtelen cikkíró tette. Ez az elfogultsággal párosult rosszakarat eleve kizárja a tárgyilagos vita lehetőségét. Ezért a névtelen cikkíróval vitába nem bocsátkozunk, csupán két dolog felől akarjuk megnyugtani. Az egyik az, hogy a Szlov. Áll. Magyar Tanítóegyesület a kath. tanítótság közóhajának tett eleget, midőn felterjesztését a püspöki karhoz megtette; a másik pedig az, hogy a püspöki kar nem fog oly mereven elzárkózni a központi vezetőség

kérésének érdemleges elintézése elől, mint cikkíró szeretné, mert tudja, hogy a szlovenszkói kath. tanítók között nagy számmal akadnak oly kiválóan képzett és egyházukhoz hű tanítók, akikre iskoláinak paedagógiai felügyeletét bátran rábízhatja. *Elnökség.*

A kartársak és a hirdetőik figyelmébe. Értesítjük az érdekelt kartársakat, munkatársainkat és hirdetőinket, különösen az iskolaszékeket, hogy lapunk a nagy szünet folyamán csak kétszer fog megjelenni és pedig július 15-én és augusztus 15-én; lapunknak szánt cikkeket és hirdelményeket tehát ezen időpontokhoz képest kell beküldeni (legkésőbb mindig 10-ig.) Július 1. és aug. 1.-én lapunk nem jelenik meg. *Szerkesztőség és Kiadóhivatal.*

A Szl. Á. M. T. bratislavai kirendeltségének 1926—1927. évi jelentése.

A bratislavai kirendeltség e hóval befejeződő évi munkamennyiségét a 432 es iktatószám jelzi a legjobban. Ennyi ügyben interveniáltam, ennyi kérdésre válaszoltam s közel ennyi kétséget oszlattam el, amely majdnem minden kéréshez, panaszhoz fűződik. Hogy nem sikerült a 100%-ban megnyugtató választ adnom, ez sokszor az ügy természetében rejlett. Ami tölem telt, azt megtettem. Nem volt oly alacsonyrendű kérdés, amelyért rösteltem volna az aránytalanul nagyobb fáradságot is. Mindig arra gondoltam, hogy a vidéki elszigeteltségében sokszor tehetetlen Kartársaknak a nekünk jelentéktelennek látszó ügy is kiros, nehéz probléma lehet. Még csak azt se néztem, egyesületi tag-e az illető vagy sem. Szívesen megoldandó feladat volt rám nézve nemcsak az agyonpártolt „Ifj. könyvtár” előfizetőjének kívánsága, hanem azon érdeklődő polgáristáé is, akinek csak a keresztapja volt tanító és pedig — Romániában. Lelkészek, lelkészövegyek, német, szlovák, ruszin Kollégák is hozzám fordultak és soha sem kérdeztem, mikép kerülök abba a szerencsés helyzetbe, hogy kérésükkel, vagy megbízatásukkal kiüntetnek. S habár l' art pour l' art — önmagáért — végeztem feladatomat, mégis jól esett igen kedves kartársamnak, *Farkas István* barátomnak rapszodikus elismerése, aki mint lelki rokon látogatott el hozzám s így akaratlanul is meglátta azt a felesleget, amelyet az *ember* végzett a díjazott tisztviselő munkáján kívül. Mert, filantropikus munkámat — részben annak tartom — nem akkor kezdtem meg, amikor az egyesület értem

nyúlt, hanem már akkor, amikor mint újságíró könnyebben nyílt ajtókön kopogtattam be — a fordulat veszélyei érdekében. Hogy ezek az ajtók most nehezebben forognak, ez is már szerepem teher-többletéhez tartozik.

A bratislavai expozíúra ügyszám-mennyisége a tavalyival szemben csökkenést mutat. 137 bajjal kevesbedett a magyar tanf.óság panaszgyűjteménye. Ez is jó jel. Egyézt simább, gyorsabb az elintézés, a tengeri kígyók megfogynak. Bár csak egészen kivészenének! Sok érdeme van ebben a referátus mai vezetőjének és az ügyosztályfőnököknek is. Dr. Maule m. tanácsos és Balló orsz. tanf.ügyelő különös előzékenységét nepolizmus nélkül, tisztán udvariassági kötelességből és az igazság iránti tiszteletből kell ide-foglalnom.

Az elintézett ügyek legnagyobb része nyugdíjsürgelés és számvevőszégi panasz. Az új fizetésrendezés egyszerűsége remélhetőleg megszünteti ezt a számanachiát, amelyben senkisé ismerte ki magát. S habár szép, de jámbor kívánság az a teoria, hogy minden államilag dotált tisztviselő maga legyen kiutaló és számfejtő hivatalának ellenőre, ennél sokkal megnyugtatóbb az a tudat, hogy minden i bizalommal lehet az adminisztráció precizitása iránt, amely akaratlanul sem hibáz s pontosan folyósítja azt a járandóságot, amelyhez törvényes igénye van. Az a hégzag, amely az aktív fizetés beszüntetésének és a nyugdíjjárandóság kiutalásának ideje között ma még fennáll s hónapokra kiterjedő vákuumot alkot a tisztviselő élvezményében, nem szükségképeni jelenség, de szintén egyik oka nehezen elkerülhető eladósodásának. Akár előleg, akár pedig némi jóakarattal igazgatott megfelelőbb technikai kezelés révén kiküszöbölhető ez a szükségtelen anyagi és lelki megpróbáltatás. Hasonló módon ki lehetne kerülni azt a várakozási időt is, amely több hónapos türelemre, önmegtartóztatásra és nyugtalanságra kényszeríti a kezdő fizetés kiutalásáért izgató tanítót. Miképp tudna zaldágra vergődni, miképp óvna későbbi vagyonegyensúlyát, ha mindjárt a kezdetkezetén adósságcseinálással kell bevezetnie nem éppen túlgymölcsös pályáját?

Örvendétes jelenség az állampolgársági kérdés tanítói jelentőségének csökkenése. Az egy esztendővel ezelőt még fájdalmas probléma ma már a hazátlanok 90% os számcsökkenésével nyer biztatóbb képet. A még fennmaradt 10% húzódo ügyeknek nem a rosszakarat, hanem a mindig nehézkes bürokratikus technika az oka. A helyzet már annyira javult, hogy egy újabb esztendő leforgása után már nem lesz rendezetlen tanító-állampolgár. Akik te-

hát még mindig várják a végleges döntést, tegyék meg ezt bizalommal s szükségtelen aggály-görccsök nélkül, valóban úgy ijedezni, úgy félni és annyit gyötrődni, mint a tanító, más szerzet aligha tud s sokszor dialektikai művészetem általános mozgósításával tudom csak az aggódókat valamennyire megnyugtani.

Mondanom sem kell, mennyire tehemre van az egyesület bratislavai képviselőjével vállalt feladat. Szívesen híritanám már fiatalabb erőre. Magában véve inkább idegmunka, szellemi tartalom nélkül s csak valami önámító erkölcsi gondolat adhat neki bizonyos — valódi, vagy képzel — értéket. Emelett háládatlan szerep. Sok hivatalnok szükségtelen beavakozásnak, molesztálásnak veszi az intervenciót. Nincs is mindig gráciában. Gyakran hiába próbálkozik is az ember, hogy a hivatalfőnökhöz férközzön. Pedig most ez a rendje. De a predosta másfelé van elfoglalva a nagy elutasított. S megismételheti az ember a vizitét — kétszer, háromszor is. Csapán azért, mert X. Y. kartárs elvesztette a januári csekszelvényét s tudni akarja, mennyit fizetett ki neki akkor a likvidátura.

Tekintve azt, hogy a juliusi központi gyűlésen nyomós okokból nem lehetek jelen, ezúton kérem évi jelentésem szives tudomásvételét. Egyben ismét emlékezetébe hozom az igen t. kartársaknak, hogy a nyári hónapokban nem vagyok állomáshelyemen s így most is minden megkeresésük számára hozzáférhetetlen leszek júliusban, augusztusban.

Bratislava, 1927. júl. 15.

Seidl Sándor.

Meghívó A nyitrai megyei ált. magyar Tanítóegyesület f. hó 22-én N. Zámky-ban (Érsekújvár) d. u. 2 órakor az „Arany Oroszlán” nagytermében tartja évi rendes közgyűlését. Táragsorozat: 1. Megnyitó. 2. Titkári és pénztári jelentés. 3. Készülék a villámhárító bemutatásához Előadja: * * * 4. Gyakorlati énektanítás. Tartja: Csongrády Árpád. 5. Indulványok.

Este 8 órai kezdettel az érsekújvári kath. körben a tanító özevgyek és árvák alapja javára az udvardi tanítók és intelligens műkedvelők előadják Benedek E. és Szabó J. „Többsincs király” énekes-zenés mesejátékát.

A gyűlésről távolmaradók magukat igazolják, mert ellenkező esetben bírságot fizetnek. A színdarabon tekintettel a jótekonny célra és a darab pedagógiai értékére mindnyájan jelenjenek meg. Vendégeket szívesen látunk.

DINNYÉS KÁROLY, elnök.

Meghívó. A Kőszegi zsupai magyar tanítóegyesület 1927. július hó 4-én, hétfőn d. e. 11 órai kezdettel tartja rendes évi

közgyűlését Košice-n a Lőcsei ház nagytermében (Fő u'ca 69 sz.), amelyre az egyesület minden egyes tagját, valamint a társjegyesületek tagjait és a tanügy iránt érdeklődőket ezennel tisztelettel meghívom. Remélem, hogy a szűk időben senki sem keres kifogást az elmaradásra. Jöjünk össze tehát mindnyájan annál is inkább, mert a központi elnökség most tartja gyűlését először közöltünk. Az ő fáradhatatlan munkásságuk pedig megérdemli, hogy személyesen is megismerjük őket. A vizonilátásra tehát július 4-én a Košice—Kassa, 1927. június 15-én Vincze Ferenc áll. tanító, tan. egyes. elnök. — *Túrgyosorozat*: 1. Megnyitás. 2. Mojto Ferenc nyitrai tanító előadása: A szlovák nyelv tanításáról és abban a „Názorná Člankájának“ alkalmazhatóságáról. 3. Dr. Vécsey Zoltán tanár előadása: „Szlóvenszko honismeretetésének megírásáról.“ 4. A kellő időben beadott indítványok tárgyalása. — Közébed a Lőcsei ház nyári kertjében. Négy órakor Salamon vívómester és tornatanár egy gyermekcsapattal szabadgyakorlatokat mutat be a Hunyadi u. áll. el. iskola udvarán. Ö órától a központi elnökség előértekezletet tart a Hunyadi u cai áll. el. iskola I em. 8. sz. tantermében. — Kedves karitásainak ismételen ezives figyelmükbe ajánlom a központi gyűlést, aki csak teheti, maradjon Košice-n, h a diákinternátusokban biztosítható alvóhelyet számukra. Gyűlés u'án vonattal könnyen megtekinthető a jászói barlang, vagy autóval a rátki gejzir.

Az új tanterv és tanmenetek. A nyolcosztályos iskola-típus tudvalevőleg az 1927—28 iskolaévvél általánosan kötelezővé válik a 226/22. sz. törvény (Kisiskola törvény) értelmében. A kötelező bevezetést a Vestník f. é. 5 számában közölt 45305/l. sz. min. rendelet rendeli el.

A régen várt és sürgetett nyolcosztályos tanterv és utasítások — habár még hivatalosan nem adták is ki — készen vannak. Enélkül a nyolcosztályos iskola munkája meg nem indulhat. A tanterv az utasításokkal együtt hatalmas munka és minthogy alkalmunk van betekinteni, megállapítható, hogy modern, sikerült mű. Terjedelme 137 oldal. Az általános utasításokon kívül tartalmazza a különböző osztályú iskolák csoportbeosztásait, óraterveit, az egyes tantárgyak részletes tanterveit iskola osztálytípusok szerint. — A tanterv és utasítások a Referátus megbízása alapján részletesen kidolgozott tanmenetekkel együtt, a nyár folyamán meg fog jelenni a magyar tanítók és magyar iskolák részére. Az eredeti tanterv cseh nyelven jelent meg. A magyarra átültetés általában a magyar tannyelv iskolákhoz való alkalmazás nagy

munkáját J. zó Márton komárnói tanfelügyelő vezetése alatt néhány komárnói kartárs végzi, valamint egyúttal ugyanezek dolgozzák ki a cselekvő iskola elveinek szemelőtt tartásával a tantervhez csatolt részletes tanmenetet is. A munkatársak ezidőszent: Banai Tóth Pál, Uherecky Géza, Telkes Mihály, Mittelholcer Ágostou és Faragó István kartársak lesznek. A magyar tanítószág végleges segitőtársa, bibliája lesz a készülő könyv, mely körülbeül 240 oldal terjedelmü lesz. Ára pedig kb. 60 korona. Mivel e végtelen fontos és nélkülözhetetlen tanterv és tanmenet magyar nyelven csupán ezúton adatik ki és mivel a könyv csak ezer példányban nyomatik, igen ajánlatos előjegyezni. Az előjegyzéseket nyilván tartja lapunk szerkesztősége.

Felhívjuk megyei és szakosztályi pénztárosainkat, hogy az 1927. év első felében befizetett lagdíjak elszámolásához szükséges kin. utatásokat két példányban legkésőbb f. hó 25. éig központi pénztárunkhoz juttatni sziveskedjenek, hogy az elszámolások meg- e- j- h- e- t- ö- k- l- e- g- y- e- n- e- k. Tekintettel azon körülményre, hogy lapunk a nyár folyamán csak július 15. és augusztus 15. én jelenik meg, ezúton kérjük fel az iskolaszékeket, hogy a pályázati hirdetésüket július 10. i. l. e. l. v. e. augusztus 10. ig kiadóhivatalunkhoz juttatni és a pályázati lejáratoakat a fenti időpont szerint megállapítani sziveskedjenek.

Lapunk t. hirdetőinek (könyvkereskedők stb.) figyelmét is felhívjuk a fentiekre s kérjük a tankönyv s egyéb hirdetéseknek időben való beküldését lapunk részére, hogy a tanév kezdetével azok megjelenhessenek lapunkban. *Kiadóhivatal.*

Állampolgárság adományozása. Ö. ömmel tudatjuk, hogy Pogány Emil rimaszombali áll. el. isk. kartársunk a cseh-szlovák állampolgárságot megkapta s az esküt letette.

Tátraí kirándulás. (Minden külön értesítés helyett.) Tíz- telettel értesítjük mindazokat a kartársakat, akik a tátraí kirándulásban érdekelve vannak, hogy a tervezett kirándulás a jelzett időben, vagyis július 3., 4., 5. és 6.-án lesz megtartva. Kiránduló csoportunk július 2. án 18 óra 40 perckor indul a komáromháromásról. Vonatindulás előtt egy órával az állomás épületében gyülekezünk, ott a vasuti jegyek váltásáról, valamint felszerelésünk esetleges kiegészítéséről gondoskodunk.

Azok a kartársak, akik a kirándulásra nem neveztek be, a kiránduláson résztvehetnek, de a 33 % os vasúti kedvezményben nem részesülhetnek. Más tankerületbeli kartársak, akik megfelelő

alakulat híján a mi csoportunkhoz neveztek be, útközben csatlakoznak hozzánk. Megfelelő ruháról, cipőről és hideg ételekről ki ki maga gondoskodik. Könnyebb kezelhe és végett ezeket lehetőleg hálizsákban helyezzük el.

Lapunk 10 számában közölt tervezet szerint a kiránduló csoportok Poprád Velkán június 3-án reggel 6 órakor találkoznak, A közölt program teljes egészében fentáll.

Végül megemlítjük, hogy kirándulásunkat a kassai központi gyűlés miatt elnapolni nem kellett, mert a kirándulók közül csak egy egyén van olyan, aki a központi gyűlésnek alkotó tagja. A jó vasúti összeköttetés különben is lehetővé teszi, hogy az érdeklődők a kassai gyűlésen megjelenjenek.

Csallóközarányos, 1927 június 11 én.

Kartársi üdvözléssel

Vizváry Vilmos köri elnök, Mikó Zsigmond áll. t. kirándulás szerv.

Tanítók Háza alapjára befolyt összegek nyugtázása: Nagy József Kicsind „Az én naptáram“ című naptár 10%-a 85 90, Kultúra % a „Tanítói Könyvesbolt“ után 3600, Balonyi róm. kath. iskola színelőadásából 50, Munkácsi polg. iskola magyar önképzőkörének gyűjtése 71, Molnár János Lektőri 50, Pozsony-csákányi olvasókör 135, Molnár János Lektőri 50, Terray István (színelőadásból) Kunova 100, Megyeresi róm. kath. isk. 50 kor.

Özvegy és árvaalakra befolyt összegek nyugtázása: Leporisz László Duzava 30, Szokoly Lajos gyermek szindarab előadásából 30, Nagy Anna Lučenec 20, Pásztor Ferenc Petrovce 10, Végh Ferenc ig. Bratislava 20, Nagy József Kicsind „Az én naptáram“ 10 % a 85 90, Markó Leopoldina J:sov 50 Kor.

Tanítók tanácsadójára befolyt összegek nyugtázása: Kiss Pál, Csiliznyárad 10, Zsembery Paula, Kürt 10, Keresztessy Ferencz, Battyán 80, Kropacsek Imre, Tardoskedd 10 Szelecsényi Jenő, Basta 25, Markó Leopoldina, 50, Régey János Pozsony-püspöki 20, özv. Topa Józsefné, Diósförgepatony 10 Kor.

Hirdetés. Jó állapotban lévő 8 változatú térdregiszteres Reményi (Budapest) **HARMÓNÍUM**, haláleset miatt eladó. Szíves megkeresések:

Ref. tanító Perbete, Ž. XVI. kéretnek.

Hirdetés. Rajzban és irodai munkában ügyes fiatal lányt vagy magányos nőt keresek falura háziipari telep központi műhelyébe. Cim a kiadóban.

Különfélék.

Örökségem.

Éjjéli csendben éji árnyak
Gyakorta lengenek körül;
Bubánatos nótámra várnak,
Aztán mindegyik elröppül.

Ha nem daloltam vón sok éjszakáu,
Szivem se dobbana ma már talán.

Ő ülnék én is ám, ha tudnék,
Irnék kacagos verseket!

Ki tuskékről tövisre jut még,
Nevetgélnie nem lehet;

Vercsepektől piruló utamon
Hittől s daltól enyhült a fájdalom.

Hittől, amely víz csillagokhoz,

Daltól, amely jót még remél;

Mert, löbb csapást ha rám a sors hoz,

Igy nincs, nem lesz soha veszély.

— E kincseket te bagylad, jó anyám!

A szellemed megóv zord éjszakán.

Tóthkároly Lajos.

Az Élet-körúton.

Az Élet-körút zsvivájában
Félőn, vigyázón botorkálok,
Kíváncsi-mohón lesem a zajt,
Durva tolongást, dévaj kacajt,
S figyelő szemmel meg-megállok
Az Élet-körút zsvivájában.

Elnézem e nagy sürgős-forgást,
A lá-as, lüktető, vad táncot,
Amelyhez csábos, dubaj zenét
Pajzánul trilláz egy őa-klarínét,
S fonódnak hosszú, érdek-láncok . . .
Elnézem e nagy sürgős-forgást.

Hallgató füllel dalra várok,
Mely lágyan cseng szép komédiát. . .
De csak a bódító zsvibongás
Zúg belém. S a szomjas rajongás
Nem csitul: én, az élet-diák
Hallgató füllel dalra várok.

. . . Hol keressem az Igazságot:
Ezer bűn a nagy Erény-dombon
Mézesen ordít egyre felém,
S nem tudom, mi ez: bűn, vagy erény?
Dermedten állok, s búsan mondom:
Hol keressem az Igazságot? . . .

Látok millió ember arcot
Sápadni a ma bánatában;
S ha itt-ott bágyadt szemekbe űlt
Az öröm, s testvérré szentesült
Szívek csókja: — ily átruhában
Látok millió ember-arcot . . .

Karok táruznak ölelésre,
De kendőzik a lélek célját . . .
S hol tisztafényű álmat sejtke:
Árulást hoz az élet-rejtekl
— Felöltöm a közöny páncélját,
Ha karok jönnek ölelésre!

Egy keresztúton nő a lárma:
Szilaj paripát űl a Halál,
Vészesen subog öreg kaszája,
Piros embervért szomjaz a szája;
S ha kapzsi gyomra prédát talál,
A keresztúton nő a lárma! . . .

Ez Élet-Körút zsvivájában
Félőn, vigyázón botorkálok,
Kíváncsi-mohón lesem a zajt,
Durva tolongást, dévaj kacajt,
S figyelő szemmel meg-megállok
Az Élet-Körút zsvivájában.

... Mit zengjen ki a s ív harangja
E zavart részeg áriából?
Nincs csakogatás délibáhom,
Ha bár az utat végiglátom!
Az üres, színtelen világból
Mit zengjen ki a sz v harangja?!...

Boiss Béla.

Az új magyar el. isk. VI. VII. VIII. oszt. olvasó- könyvünkről.

Néhány szó Dr. Pálesch Ervin és Banai Tóth Pál

„Hazánk“

című olvasókönyvéről.

Pár hét előtt azt a megüszelő megbízást kaptam, hogy dr. Pálesch Ervin és Banai Tóth Pál „*Hazánk*“ c. elemi iskolai VI., VII., VIII. oszt. olvasókönyvéről, melyet az iskolaügyi minisztérium 1927. febr. 2-ki 14831. sz. rendelkezéssel tankönyvül engedélyezett, a „Magyar Tanító“-ban való közlés céljából ismertetést írjak. Szívesen teszek a megbízásnak eleget és az ismert kiváló szerzők ezen új, kitűnő és útszerű munkáját, mely a nyolcosztályos legújabb tanterv és a modern pedagógia (lvc) szerint készült s a mai modern tankönyvek sorában első helyet foglal el, az alábbiakban ismertetem.

Alig van könyv, melyről kedvezőbben lehetne szólni s amelyről inkább lehetne megállapítani, hogy valóban milyen értéket és haladást jelent a tankönyvirodalom terén. Az illusztris szerzők nagy pedagógiai érzékre való szak tudással válogatták össze azokat az olvasmányokat és költeményeket, amelyek az elemi iskolák felső fokán az ifjúság részére legalkalmasabbak, — úgy alakí, mint tárgyi szempontból legértékesebbek, — a kedélyt nemesítik, az érzelme ket művelik és úgy a magyar, mint pedig a csehszlovák irodalom szépségei iránti szeretetet felkeltik. A szerzők legújabb nyolcosztályos tanterv által meg állapított anyagot teljesen kimerítették és valóban elérték a tanterv által ki tűzött célt.

Valláserkölcsei szempontból a könyv kifogástalan s azért iránta nemcsak az állami, hanem a felekezeti iskolák részéről máris nagy érdeklődés nyilvánult meg. Politikai tekintetben példakép állítható oda minden tankönyvirónak és iskolakönyvnek. Míg egyrészt megtanítja a gyermeket a szülőföld s a haza szeretetére, a csehszlovák nemzet megbecsülésére, sebül sem érintve azonban a magyar tanuló és tanító faji és magyar nemzeti érzületét, — addig másrészt mélyen beoltja a gyermek lelkébe a magyarság és a magyar nyelv szeretelét.

„*Nyelvükben él a nemzet!*“ — mondja a költő — s a modern pedagógia való ban nagy súlyt is helyez az anyanyelvre, a tanítási nyelv építésére, a helyes és szabatos kifejezési formákra, mert csak a tanítási nyelv tökéletes bírása mellett lehet a tanítás a többi tantárgyból is eredményes.

E szempontból a *Hazánk* olvasókönyve valóban a legtekélyesebben felel meg céljának és a tanítónak a nyolcosztályos tanítás nehéz és gondterhes feladataiban segítőddras-és vezetője lesz.

A könyv töltgyökere és zamatos magyarsággal van megírva; — stílusa hol oktató, hol népiesen elbeszélő, hol pedig valóban művészi, de mindig

könnyed, érthető és élvezetes a tanulóifjúság számára. Az olvasást, a tanulást mindenkivel megszeretteti.

A *Hazánk* olvasókönyv tartalmi tekintetben a *legújabb tanterv* előírásainak s intencióinak teljesen megfelel és kitűnő pedagógiai beosztása folytán a tanítóknak a *tanmenet* összeállítását is nagyon megkönnyíti. A szerzők a könyv anyagát megfelelő és a tanító s a gyermek figyelmét megragadó címek alatt szakok szerint jól csoportosították. Ez a csoportosítás a tanítónak a reál-tárgyak tanításánál valóban nagy segítségére van s annak eredményességét határozottan mozdítja elő. Ez a könyv megszeretteti a tanulóval hazánkat, megismerteti annak leghíresebb természeti szépségeit és népeinek jellemző sajátosságait, valamint hazánk és nemzetünk történelmének egyes limagasló és jelentőségeltjes korszakait — megfelelő olvasmányok útján megismerteti a tanulóval hazánk és nemzetünk irodalmi és művészeti nagyságait, legnagyobb férfiai — tanulságos leírásokban ismerteti idegen földek szépségeit, idegen népek tulajdonságait, — megismerteti az örök természet csodás szépségeivel és csodáival, — a legrégebb időktől fogva bemutatja, hogy hogyan keletkezett s fejlődött ki mai magas műveltségünk és a csodálatos technika, mit eredményezett a becstelés és szorgalmas emberi munka, — értékes olvasmányokban tanít és buzdít az intenzív mezőgazdasági és házi munkára, — végül pedig megtanít arra, mik a kötelességeink az emberi társadalommal, az állammal, egyházunkkal, felebarátunkkal családunkkal s önmagunkkal szemben.

A *Hazánk* tárgyi, tartalmi, pedagógiai, didaktikai, methodikai, vallás-erkölcsi, politikai, nyelvi és irodalmi szempontból a tankönyvirodalomnak valóban ékessége s ezért azt az igen tisztelt kartársak fokozott figyelmébe ajánlom
Gy. K. igazgató tanító.

Furcsa jubileum.

Irta: *Ghimesy János*

Némely történelmi vagy esemény a valóságban egészen másképpen fest, mint a papiroson. A papírosról tudjuk, hogy az sokat eltűr, sokkal többet, mint a türelem mintaképe, a birka.

Ha a papírosnak az egyik oldalát teleirtam, megfordíthatom azt és írhatok annak hátára. Probláná csak a birkát a hátára fordítani, nemcsak ez elvesztetten bögne, hanem mind a négy lábával tiltakoznék ellene és olyan rúgkapálódzást vinne véghez, hogy csoda.

A papírosnak ezzel a végtelen türelmével azonban nagyon sokan r. tul visszaélnék. Nehogy mi is ezeknek a számát szaporítsuk, azért térjünk át magára a tárgyra.

Ott ültünk mind az öten sz. iskola irodájában, az „Osobný Vykaz“ ok kitöltésén buzgalkodván. Unalmas és hosszantartó munka volt ez, de szótunk kellett vele, mert miként a szeizmográf a földrengést, akként jelesse nekünk a tanfelügyelő úr, Sz—y főtanfelügyelő úrnak közeli látogatását.

Írásközben mindegyikünknek volt valami k'rdeznivalója, megjegyzése, vagy derűs hangulatrakeltő mondása. Alig vettük észre, mennyire halad az idő.

„Nini, már féltizenegy!“ — mondja a fiatal kolléga; Istenem, hogy mulik az idő!

„Bizony azt én is elmondbatom, — szolt közbe a diri — hogy mulik az idő, mert holnap lesz 40 esztendeje annak, hogy Lóvára kerültem tanítónak.“

Ha tudta volna azt, hogy közlünk valaki *ebből* még tőkét kovácsol, hát

inkább a nyelvéből barapott volna le egy darabot, semhogy e kijelentést kockáztassa. Mert tudni kell, hogy ő akkor is behunyja a szemét, ha másnak világít a fátyla, ha pedig neki akarnak világítani vele, megfordul és megfutamodik.

Azért mi, vénebb csontok, akik alaposan ismerjük a direktor természetének rajzát, e megjegyzését az egyik fölünkön be, a másikon meg kiengedtük. Legfeljebb annyit mondtunk: »Biz' az szép idő; Isten éltesse!»

Hej, nem így a fiatal kolléga! Ez nem ily röviden tért napirendre a a hosszú tanítói pályá megfúlása fölött, hanem mint a csirke, a fáról lepollyant érezt eperrel, úgy szaladt el e bírral, el egészen a paróchiáig.

Ott letette a 40 éves bálárkövet, mely a szakértő, — iskolaszéki elnök — részéről, úgy sulyra, mint értékre nézve, kellő méltányolásban részesült.

És hét peccátes tük alatt kiadatott a jelszó: »Holnap jubilálunk!» Amiről az iskolaszéki tagok, annak rendje és módja szerint, kellő időben értesítetttek.

Mánap, — d. e. 11 óra tájban, mindnyájan ott voltunk az irodában, csak az ünnepeit tanfőrfő, a jubiláns bírázott még.

Beszélggettünk, vártunk, vártunk és baladt az idő.

»Bejön-e majd ide az igazgató úr?» kérdezte az iskolaszéki elnök.

Hogyne, — feleltek, — hisz 40 év óta még mindig bejött. A másért nem, hát a kabátjáért és a botjáért okvetlenül be kell jönnie.

És nézünk a fogasra: nincs ott a kabát. Nézünk az esernyőtartóba, — nincs ott a bot!

Benyitunk az osztályába, ott sincs, se tanító, se gyerek. Szépen vagyunk! Májig is megoldatlan rejtély előttünk, hogy mikor és hogyan távoztak el ezek az iskolából?!

Ugy látszik, valamit megneszelt és ő kelme szépen elszellett. Nincs az a kincs, amiért a szőkevény ide visszajönne.

Gyönyörű jubileum! Ezt egyikünk sem mondotta ugyan, de hogy mindannyian ezt gondoltuk, az bizonyos.

Mikor a türelmetlenség a tetőpontját érte, akkor a fiatal kolléga, mint a jubileum egyedüli és főrendezője, önként vállalkozott a *küldöttségnek* a jelen esetben bálásnak nem mondható szerepére.

Ember legyen a talpán aki a csávából való kimenítésünkre vállalkozni mer...!

Egyikünk sem tudta, hogy mitévő legyen. Aki fején találta a szegyet, az a pápai kamarás, iskolaszéki elnök volt.

A jubiláns tisztes távollétében ugyan, de olyan remek szónoklatot vágott ki, mintha az ünnepeit pedagógus is jelen lett volna.

Mi pedig, — jámbor hallgatók, — olyan ünnepélyes és komoly arccal asszisztáltunk e jelenetnél, mintha ennek így, csakis így kellene lenni. Senki-nek sem jutott eszébe — nosolyogni.

Beszédének a végén a pápai kamarás ur, a jubiláns csményített képtől, szíve kamarájába zárva, sok minden szépet és jót kívánt a távollétével tündöklő ábécédárnak.

Kár, hogy mindezt a jubileum kereke, a főrendező úr nem élvezhette, mert gyors léptekkel iramodott a direktor távoli lakása felé. Ott pedig oly vígan volték már, hogy majdnem nőlára gyűjtöttak. Az iskolából elosont jubiláns mikor háza ért, azt látta, hogy cseberből vederbe jutott. A háza előtt várta őt két úri barátja, »pistolokkal« föllegyverkezve; megszimatozták a jubileumot.

A derűs hangulatról látszott, hogy a »pistolyok« nem vízel voltak megöltve.

Az öndeputánsnak az úton elég ideje volt meghányi-vetni magában, hogy mint és miképen csálja ki a medvét a barlangjából, azaz pardon! az igazgató urat a házából.

Valószínűleg így okoskodott: ha azt mondom neki »Igazgató úr tessék az irodába jönni, meg akarjuk önt jubilálni,« akkor kapkodhatom a fejem, amiut az öblös tajtékpipa felém repül.

Ezt nem mondhatom neki. No várj csak! — gondolta magában; — mondok én neked olyat, hogy ha félig halott vagy, akkor is rohannal fogsz tőle.

A deputáns oda érve, akaratlanul is meghillotta belüli őt e kérdéző szózatot: »Ott hagytam b'z' én csapat, papot és az egész lársulatot.« Erősen kopogott az ajtón.

»Szabad! Tessék! Bujj bel!!

Belépve a mulatozók közé, se lát, se köszön, hanem a legkétségbeesettebb arccal kiáltja: »Igazgató úr tessék az irodába jönni, ott van a Főtanfelügyelő úr. Ne neked Benedek; ő-borral a torkod nem kened!

Ugy hatott ez mint a derült égből a lecsapott villám. Megfagyott a mosoly az ajkukon. A fölemelt pohár érintetlenül visszakivánczozott az asztalra. Bizony ennek fele sem tréfa, mivel a látogatás eredményétől függ, hogy továbbra is irótlottat forgatunk-e a kezünkben, vagy pedig — lapanyalet. Igaz, hogy némelykor az többi is eladul, de mikor? Száz esztendőben ha egyszer, ekkor is csak, ha valakit fejbe kólintanak vele.

Nosza volt kipkedés-kapkodás. Meglörtént az a szégyenletes dolog, hogy a fiatal, katonaviselt kolléga, *visszafele* nem birt menetelni a veteránnal.

Há, neki most már nem volt sietős az út. Útközben többször összedörzölte a tenyereit, jeléül annak, hogy az ereménnyel nagyon meg van elégedve.

Mivel az irodában várakozók már lemondtak arról a hiú reményről, hogy oda a jublóns visszatérjen, azért közfőlk többen szedelődz' ödtek és ké-szfőldtek hazafelé, amidőn oda nagy dírral-dúrral berontott a desztor diri.

Hát bizony az indiánus alátvalók nem fogadják a maharadzsat olyan örömujjongással, amilyennel fogadták mi ezt a szürke pedagógust. Ahány lába volt az iskolaszéknek, az mind feléje igyekvett. Boldog volt, aki kezeltoghatott vele. A bibliai tékozló fiú visszatérésének sem örültek jobban.

Az imént elhangzott szép beszédet, a plébáno: úr nem volt rest, emelkedettebb hangon, sokkal nagyobb balással, szóru:szóra megismételni.

Mi, akik az egész aktusnak, kezdettől fogva annak végéig, szem- és fül-tanúi voltunk, egy szép(!) jubileumi ünneppélyl gazdagabbak és egy közmondással szegényebbek lettünk. Mert azóta nem mondhatjuk már, hogy: »A pap is csak egyszer prédikál.«

A szülők figyelmébe. Évtizedeken keresztül figyelem a tanuló ifjúság haladását a tudományok terén, s azt tapasztalom, hogy az iskoláztatni szándékozó szülők mindegyike nagy re:ényeket fűz a jövődöbéli középis olai közó szülők mindgyike nagy re:ényeket fűz a jövődöbéli középis olai tanulóhoz az elemi iskolai klasszifikáció alapján, nem tudva, nem ismerve a gyermeke előkészültsége alapját, melyre a középiskolának szüksége van. Eczél érdekében vannak a középiskolánál a felvételi vizsgálatok. De még jól letett felvételi vizsgálat se jogosít fel arra a reményre, hogy az évet eredményesen végzi. Csak évközben veszi észre a tanuló is, szülő is a hiányos készűltsé

bátrányát, mi az iskola, a szülő zsebe és tanuló szellemi és testi gyötrelme rovására megy. Nem is szíva a tanárokról, kik a nem megfelelő készültségű tanulókat a beszekundázás által igyekeznek ellárvoltani. Kétszeresen nehez a tanuló helyzete a fordulat óta. Kezdi a magyar tannyelvű középiskola s ezekben a szlovák és francia kötelezett tantárgy. Ezeknek tanítási módszerre ismerve a nyelvtan tanítást, nagyon is megterheli az ifjúságot. A mai reál-gimnáziumokban a nyelvet tanítanak, melyet a latinhoz hasonlóan élőbeszédbe el nem sajátít még az érettségi végzőt sem. Ezek előrebocsátása után röviden ismertetem tervem. Ipolyságon a magyartannyelvű reál-gimn. és áll. polg. mellett még tervezik az internátust (de csak tervezik), amelyben tanárok, tanítók, jegyzők gyermekei, s mások is, felügyelet, előkészítés mellett kedvezményesen elhelyezhetők lennének. Ezért a jövő 927/28. tanév elején egynéhány alsóbb osztályos fiátanulóknak ilyenforma elhelyezését tervezem saját házamban úgy hogy ebéd, vacsora a gimn. menzába, szűlés, reggeli, oszonna, mosás pedig nálam lenne. Az itt elhelyezettek naponta elő lesznek készítve, illetve kikérdezve az iskolai tananyagból, szlovák társalgási nyelvet. A francia és német nyelv direkt módszer szerint tanítva okl. tanerő által. Mivel 2 zongora és hegedű rendelkezésre áll, ebben is nyerhetnek oktatást. Az itt említettekért havi 500 Ké. A nyelvek és előkészítésért, beleértve reggeli, oszonna és szállást havi 200 Kc. fizelendő. Mivel csak 2 szoba áll rendelkezésemre, az el nem helyezhetők a gimn. v. polg. isk. igazgatója által kijelölt helyre helyeztetnek és fizetik az ottani díjat, a nyelvek és előkészítésért nálam havi 50 Kc. (heti 3 óra) Zongora és hegedűért szintén 50 Kc. fizetnek. Ilyenek 8—10, nálam lakásra 6—8 vehető fel. Ágyneműt stb. mindenki magával hoz jelzéssel. A cipőt kiki maga tisztítja. A felvétel egy tanévre szól, mert csak így lehet az eredményről meggyőződni. A díjak a kevesebb jelentkezés esetén változnak s előre fizelendők. A befizetettek vizsgálata nem adatnak. Bőv. bb felvilágosítást nyújt: Ujj György nyug. áll. isk. igazgató. Saly: (Ipolyság).

Kiadóhivatali üzenetek.

A. R. Tardoskéd Jánusban küldött 80 K-val tagdíja 1927. év végéig rendezve van. — L. A. Madar, F. évi tagdíjtarozása 50 K. — B. J. Nagyöved. S.-né T. J. Ipolyság. Sz. G. Fülekkovácsi. R. L. Tóányarásd. Az elveszett lapokat újból elküldték. — H. I. Vešné-Rašov. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk.

Arany- és ezüstárak, órák, ékszerak, villamos lámpa-ernyők óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre kaphatók:

Mareš József órák és ékszerész
Nové-Zámky

Štefanik-utca 74. **(a Blaha szálló épületében)**
Levelezőlapon való hívásra azonnal felkeresem Önt miniatimmal vételkötelezettség nélkül. **Győződjék meg róla!**

Hirdetés. Jó karban lévő teljes iskolai felszerelés a tanító nyugdíjaztatása és az iskola megszűnése miatt igen jutányos áron eladó. Érdeklődni lehet **Horn Lipó** nyug. tanítónál, Želiezovce, Z. XVIII.

Főiskolai hallgató júl.-aug. hónapokra fiú gyermekek mellé nevelőnek ajánkozt, vizgákra előkészítést is vállal. Cim: Főiskolai hallgató, Lučenec post. rest.

Telkes Mihály féle színes **Abc**-nek, az iskolaügyi min. 38.746.927 sz. alatt engedélyezett II. javított kiadását a Róm. Kath. Egyházi Iskolatanács 1927 márc. 31-én 22/927. sz. a. engedélyezte a felekezeti iskolák használatára. A mellékelt mutatónyelvre felhívja az Academia könyv-kiadó vállalat a t. tanító Urak b. figyelmét. — A könyv jövedelmének 6%-a a „Tanítók Háza” alapot növeli.

Pályázat a komárom-csiszói református kántor-tanítói állásra.
 Javadalom az egyháztól: Megfelelő lakás 6 (öt) hold szántóföld, 2¹/₂ hold és fél hold rét, 5 (öt) hold legelő illetőség 24 huszonnégy métermázsos buza, 2 (kettő) öl lágyma, 200 (kettőszáz) kéve lágyma rözse, készpénz a díjlevél szerint különböző címeken 509 fcs. 48 fillér (öt százkilenc korona 48 fillér) Stóla az egyházkerület megállapítása szerint. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelessége: Az egytanítós iskola összes osztályainak tanításán kívül a lelkész helyettesítése az E. T. VI. t. c. 42 §-a szerint. Ennek vezetése, vallásos eseményeken közreműködés. Pályázati határidő 1927 júl. 15. Pályázati kérvények a csiszói ref. lelkész hivatalhoz küldendők. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgával bíró, állampolgárságukat igazolni tudó ref. vallású okleveles férfi tanítók s esetleg nők is. — Amennyiben az iskola második osztálya szervezés alatt áll, abban az esetben ha tanítónő választatik meg, a következő iskolai évben 1928. jelen állásáról köteles lemondani s megválasztatik a második tanítói állásra. *Ref. presbitérium, mint iskolaszék.*

Pályázat. Az ipolyviski (Viškovce, ž. XVIII) rk iskolaszék folyó évi július 8-ig tanítónői állásra pályázatot hirdet. iskolaszék.

Iskolai táblafesték fekete matt **Padlóolaj** pormentesifásra 1 kg. 3 kor **Írótinta** 1 liter 10 kor. **Parafa** bogárgyűjteményhez. **Virágrágy** „**Egér** és **patkány** irtók. **Mentőszekrény** cséplőgépekhez. **Hőmérők**, chemiai és physikai szerek. **Szivacs, szarvasbőr** táblatorlésre. **Rögzítő** nedvesfalak szárazzá tételére.

Abszolút biztos stb

Kapható:

Riszdorfer Károly drogeriájában

Komárom (Komárno)

Kárpáti Vadász

Szlovenszko és Ruszinszko
 egyetlen magyar nyelvű

vadászujságja.

Szerkesztőség és kiadóhiv.: Beregszász (Podk. Rms).

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felcélja szerkesztő: **Bana! Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk :</i>	Oldal.
Központi gyűlés	377
Pénztári jelentés	394
A világi tanfelügyelet kérdése a rk. iskolánál	400
<i>Egyesületi élet . . . . .</i>	402
<i>Különjélék . . . . .</i>	421
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS ÍRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
**TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Kfjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézikönyvekhez szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

A hírlapjegyek használata engedélyeztetett a bratislavai posta- és távírdai igazgatóság 3006/III. 21. sz. rendeletével.

VII. évfolyam.

1927 július 15.

13-14 szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Központi gyűlés.

Košice, 1927. júl. 5.

F. é. júl. 5.-én tartotta meg Egyesületünk központi gyűlését Košicén a delegátusok és a környékbeli tanítóság élénk részvétele mellett. A gyűlés a Lőcsei Ház nagytermében délelőlt 9 órakor kezdődött. Megjelent 25 alkotó tag és mintegy 40 érdeklődő kartárs.

Az előző napon este tartott előértekezleten már részletes és bizalmas tárgyalás során kialakult tárgysorozatot a kp. gyűlés magas nivójú menetben tárgyalta le s ezzel a magyar tanítóság az egyesületi éleiben való jártasságáról és fegyelmeltségéről tett tanubizonyoságot.

Elnöki megnyitó.

Kovács Alajos az Egyesület illusztris elnöke utolérhetetlen szónoki készségével és képességével gyönyörű megnyitó beszédet mondott, amely magával ragadta a hallgatóságot. Ékes szavakkal ecsetelte a tanítóság általános helyzetét, amely még ma sem mondható rózsásnak, bár a helyzet sok tekintetben javult. Szeretletét hozta el Szlovenszko keleti részébe, hogy erősítse vele ittlévő szervezeteinket, másrészt erősítést és buzdítást kér a központ részére is a további kitartó munkához.

Elnöki előterjesztés.

Elnök megállapítja, hogy a kp. gyűlés az alapszabályoknak megfelelőleg hivatott egybe, az alkotó tagok határozatképes számában jelentek meg. A jegyzőkönyv vezetésére felkéri *Bányai Ferenc* kp. jegyzőt, hitelesítésére pedig *Berényi Gyula* és *Osztyényi József* tagokat. A felszólalókat sorrend szerint előjegyzti a kp. főtitkár.

Jelentést tesz az Egyesület veszteségéről, az elhunyt kartársokról. A legutóbbi kp. gyűlés óta elhallak a következő kartársaink: *Dr. Losonczy Lajos* Bratislava, *Nagy László* Farkasd, *Ruszkay*

István Csiz, Napp Károly Lesenice, *Rózsa Ferenc* Kolbása, *Váry László* Rožňava, *Újlaky József* Bajánháza, *Matula Domokos* Perbete és *Marcell Borbála* Dunaszerdahely.

A közgyűlés kegyelettel áldoz elhunyt tanítólársaink emlékének. Elnök külön kiemeli *Marcell Borbála* elhunyt kartársunk érdemeit, aki 10 ezer koronás életbiztosítását a Tanítók Háza javára hagyományozta.

Indítványozza, hogy a kp. gyűlés táviratilag üdvözölje *Köz. társaságunk Elnökét, Dr. Hodža Milán* iskolaügyi minisztert, *Dr. Maule Václavot* a Referátus vezetőjét *Ballo Gyula* orsz. tanfelügyelőt és *Vollay Elemér* szenátort, aki Egyesületünknek az utóbbi időben nagy segítségére volt.

A kp. gyűlés az üdvözlésekhez örömmel járul hozzá.

Szives szeretettel üdvözli az időközben megjelent *Kucharik Mihály* csapi tanfelügyelőt és nejét, valamint *Biró Bélát*, a republikánus párti tanítói szakosztály alelnökét, a magyar szakosztály vezetőjét.

Titkári jelentés.

Vásárhelyi Károly főtitkár a titkárság által nagy gonddal egybeállított nagyszabású titkári jelentését terjeszti a kp. gyűlés elé, amely részletesen kiterjeszkedik az egyesületi élet minden fázisára s hű képét mutatja az egyesület egy évi munkájának.

Előadását a kimagasló események köré csoportosítja. Sorban ismerteti a működő és nyugdíjas tanítótság helyzetét, a 104/26. következtében beállított változásokat, a Tanítók Háza, a Magyar Tanítóképző ügyét, a miniszterhez és a kormányhoz beadott memorandumokat, amelyekben a vezetés törekvései vannak lefektetve. Amidőn így képet ad a múlttól és jelenről, avatott szóval ecseteli a várható jövőt s ennek megalapozását, a nem állami tanítótság részére életbevágóan fontos új törvénytervezetet. (Amennyiben lehetséges lesz, a terjedelmes titkári jelentést jövő számbunkban közöljük.)

Az elismeréssel és köszönettel fogadott titkári jelentéshez *Osztyényi József* bratislavi megyei elnök szólott hozzá, aki jelentette, hogy a bratislavi magyar tanítóképző első évfolyamára 148 jelentkező közül a bizottság elsősorban a tanítók jó tanuló gyermekeit vette fel. Büszkült a tanítótagot, hogy gyermekeit a tanítói pályára nevelje.

Madarász Lajos kp. alelnök hozzászólásában a tanítóképzés szintjét nem tartja kielégítőnek. Eddig éreltségivel mentek a növendékek a magyar egyéves abiturienus kurzusra, most pedig az

amúgy is degradált polgári iskola III. osztályából mennek a tanítóképzőbe. Nézete szerint a tanítóképzésnek ez az új módja az egyesületet nem elégítheti ki. Kívánja az érettségi után a 2 éves akadémiai tanítóképzést, mert szükséges, hogy a tanító egyenlő képzettségű legyen a vele együtt munkálkodókkal. A tanítóság képzettségének magasabb foka a Köztársaság fundamentumait erősíti.

Elnök a közp. gyűlés határozataképpen kimondja, hogy a közp. gyűlés a tiltári jelentést egyhangúlag köszönettel veszi tudomásul, köszönetet mond a tanítóképzői felvételi bizottságnak és a tanítóképzés akadémiai színvonalra való emelése érdekében memorandummal fordul dr. Hodža Milán miniszterhez, aki ezt egy ízben már kilátásba is helyezte.

Fizetés és nyugdíjügy.

Uherezky Géza előadó ismerteti az ezen ügyben történt munkálatokat a benyújtott memorandumok kapcsán. A 104/26 törvényből folyó új törvény tervezetét ismerteli.

Az erre vonatkozó kormány javaslat a szlovenszkói és podkarp. ruszi nem állami nyilvános iskolák szervezeti szabályait foglalja magában. Első része szól az iskolák szervezetről, az iskolák felállításáról, a fentartó kötelelességeiről és jogairól.

A kormány javaslat nevezetesebb pontjai a következők:

13 §. Az egyosztályú elemi iskola igazgatója a közismereti tárgyak tanítója, a többosztályú iskola felelős igazgatója pedig a közismereti tárgyak tanítói közül kijelölt igazgató-tanító

14. §. A felügyelet joga elsősorban az államot illeti meg. Az egyházak fel lesznek jogosítva, hogy az érvényben levő törvények keretén belül a maguk illetékes közegeivel is felügyeletet gyakorolhassanak. E felügyelet köre pontosan megállapítandó és a miniszterium által jóváhagyandó.

15. §. A dologi kiadások a fentartót terhelik.

16 §. A nem áll. iskolák tényleges tanítótsága szolgálati járandóságainak fedezetével egybekötött személyi kiadásokat állam fedezi a fentartó és esetleg erre kötelezett harmadik személy hozzájárulásával.

17. §. A fentartó község az állam részére tartozik befizetni minden állás után azt az összeget, amit legutoljára fizetett. (Lakás, föld, természetbeli járandóságok pénzbeli értéke.)

21. §. A nem áll. nyilvános iskolák tanítóinak nyugdíját és jogosult hátramaradottainak végellátási illetményeit az állam fedezi.

25. §. A nem áll. el. isk. tanítója köztisztviselő.

28. §. A megüresedett állásokra a pályázatok az áll. tanfe-

ügyelőséghez küldendőek. A választásra bocsátottak közül választ a fentartó.

A kántorsággal egybekötött állásoknál kiköthető, hogy a pályázó tartozik ezt ellátni megfelelő díj ellenében.

Mivel a kormányjavaslat sok tekintetben hivatkozik a régi törvényekre s mivel a tervezet csak rövid idő óta van kezelnk között, ajánlja, hogy küldjön ki a kp. gyűlés egy bizottságot, amely alaposan tanulmányozza a javaslatot és tegye meg reá a legközelebb újból összehívandó kp. gyűlés előtt észrevételeit.

A kp. gyűlés e bizottságba kiküldi *Vásárhelyi Károlyt* a polg. iskolák, *Uhereczky Gézát* a községi el. isk., *Dinnyés Károlyt* és *Bíró Bélát* a r. kat. isk., *Molnár Jánost* a ref., *Novák Mihályt* az ág. ev. isk. és *All Lajost* az izr. el. iskolák képviselőjében.

A nyugdíjasokra nézve előadja, hogy az 1926. jan. 1. óta nyugdíjazottak ügye rendben van, amenyiben a 104/26 sz. törv. alapján teljes állami nyugdíjat kapnak, azonban sajnos az 1925. dec. 31. előtt nyugdíjazottak a fennálló törvényes rendelkezések értelmében ezt a nyugdíjat nem kaphatják meg. Ajánlja, hogy az illető kartársak reaktiváltassák magukat, amikor aztán az újabb nyugdíjaztatásnál a 104/26. törv. szerinti nyugdíjat fogják megkapni.

A kp. gyűlés azt a határozatot hozza ez ügyben, hogy az Egyesület további törekvése legyen a nyugdíjak egyenlősítése a régi nyugdíjasokra nézve is a 104/26. törv. szerint. Előadónak köszönetet szavaz a mindenoldalú alapos információért.

Elnök az előadáshoz szólva kifejti, hogy bár politikától távol áll az Egyesület és a jelen Kp. gyűlés, mégis a Kp. gyűlés hozzájárulását kéri azon indítványához, hogy köszönetet mondjunk azoknak, akik a törvénytervezetet megismertették velünk s ezzel az Egyesületnek szolgálatot tettek. Indítványozza, hogy a Kp. gyűlés e szives szolgálatért mondjon köszönetet *Vollay Elemér* rep. párti tanítónak és *Bíró Béla* tanítói szakosztályi vezetőnek, valamint *Teplánsky Pál* szakosztályi elnöknek. Indítványa elfogadott.

Bíró Béla a rep. tanítói szakosztály nevében köszöni az üdvözlést s mint tanító mindig készséggel áll a kartársai szolgálatára. Az Egyesület munkáját van hivatva kiegészíteni a tanítói szakosztály, amely sokszor politikai úton eredményt tud elérni akkor is, amikor a politikával nem foglalkozó Egyesület erre képtelen. Örül, hogy ez esetben is segítségére lehetett Egyesületének.

A készülő új törvény intenciója az, hogy a tanító úr legyen a maga portáján és e tekintetben teljesen kielégíti a tanítóság óháját. A szakosztály *Hodza* miniszternél interveniót, hogy az új tanítói

törvényt minél előbb tárgyalják le, de fontos dolog, hogy a tanítóóság is foglalkozzék vele már most. Ezt a szakosztály el is érte.

Közlí Hodza miniszter legújabb intézkedését, mely szerint a nem állami tanítóóság részére 104/26. törv. szerinti államsegélyek utalása f. év végéig meghosszabbított.

Teplánsky Pál szakosztályi elnök levele alapján átadja a szakosztály üdvözlését és tolmácsolja egyben a szakosztályban tömörült szlovák tanítóóság szolidaritását is.

A Kp. gyűlés köszönettel adózik Biró Bélának az előadotakért és Teplánsky elnöknek, valamint a szakosztály szlovák tanítóóságának is üdvözlését küldi.

Nemcsik Béla a 104/26. sz. törvényt lealacsonyítóknak tartja a tanítóóságra nézve, amely így mögötte marad fizetésben az áll. tisztviselők vele egyképzettségű kategóriájának. A fizetésügyet egy közös fizetési törvénnyel is el lehetett volna intézni. Intézkedést kér aziránt, hogy szűnjék meg a bántó megkülönböztetés tanító és tisztviselő között. Biró Béla bejelentéseit köszönettel veszi ő is tudomásul.

Előadó megjegyzi még, hogy az ovónők a törvényben nincsenek bent. Törekedjék arra az egyesület, hogy az új törvénybe a nem áll. ovónők is bekerüljenek.

Elnök összefoglalva a tárgyalatokat a Kp. gyűlés határozata-képpen kimondja, hogy az Egyesület tovább küzd az 1925. dec. 31 előtti nyugdíjazottak nyugdíjának egyenlősítéséért, szívbeli meleg-séget kér a törvény betűihez s erre Hodza Milán dr. miniszternél minden remény meg is van. A paritásért is tovább harcolunk. Memorandummal fordul a kormányhoz, hogy az ovónők is be-kerüljenek a 104/26, illetőleg az új törvény keretei közé.

A Tanítók Háza.

Elnök meleg szavakkal szól az Egyesület nagy tervéről, a Tanítók Házáról. Szükség van reá, mert a tanító szülőknak gyer-mekeik tanítatását megkönnyíti s ezzel nagy terhet vesz le válluk-ról. A T. H. a jövőt biztosítja, azért erre áldozni kell.

A mozgalom eddig nem járt azzal az eredménnyel, amelyet a megindítás pillanatában hozzáfűztünk. Nem egyedül a tanítóóság-múlott, hogy így történt s amíg a 104-es, illetve az új fiz. törvény életbe nem lép az egész vonalon, rohamosabban meg-valósulása felé nem is haladhat.

Eljutottunk azonban mégis ahhoz a ponthoz, hogy ne csak tervezgetéssel, hanem a felállítási gondolatával is komolyan foglal-kozzunk és felelté határozzunk.

Eddig 225 tag jegyzett 360 részjegyet 72 ezer K értékben. Be van fizelve 44229 K. Ehhez hozzászámítva az e célra felhasználható alapokat, amelyek 32 ezer K-t tesznek ki, valamint a peresítésből várható 34 ezer K t, rendelkezésünkre áll: 110.000 K. Ennek egy része a Tatra Banknál van elhelyezve. Határozatot kér aziránt, hogy a T. H. alapja mely pénzintézetnél vagy intézeteknél kezeltesse.

A Kp. gyűlés elhatározza, hogy az alap egyenlő részben a Tatra, Legio, Bars megyei Népbank és a Komáromi Első Hitelintézetnél helyeztesse el.

Az elnök javaslatára kimondja a Kp. gyűlés, hogy a T. H. részjegyek jegyzését f. év végéig meghosszabbítja. Elvárja minden tagtól, hogy a 104/26. törv. szerinti fizetés utalások megtörténtével kötelességének eleget tesz. Rendezzenek a kartársak a T. H. alap javára előadásokat, mulatságokat, s erről értesítsék az elnökséget. A megyei és járási közgyűlések még egyszer tárgyalják le a Magyar Tanító 1926. évi 12. számában megjelent szabályzat tervezetét és javaslataikat azonnal közölik a kp. elnökkel.

Elnök, mint a T. H.-val szorosan összefüggő ügyet itt ismereti a T. H. Könyvkereskedés felállításának, eddigi működésének, a szerződés aláírása akadályának történetét. A Kultura könyvkereskedő céggel kapcsolatosan felállított T. H. könyvkereskedés eddig 3600 K-t juttatott a T. H. alapjára.

Ezzel kapcsolatban bemutatja a Szlovenszkoí Könyv és Papirkereskedők Egyesülete megkeresését, amelyben a T. H. Könyvkereskedésnek egy cég keretében történő felállítását a többi könyv és papirkereskedőre nézve existenciális oldalról károsnak tartja. Évi 8 ezer K állandó összeggel segíti a T. H. alapját, ha a tanítóegyesület a T. H. Könyvkereskedés felállításáról lemond.

Határozatot kér arra vonatkozólag, hogy fenntartása-e az Egyesület a Kultura céggel kapcsolatosan már fennálló T. H. Könyvkereskedést, illetőleg vele a végleges szerződést elnök aláírja-e, vagy pedig fogadjuk-e el a Könyvkereskedők Egyesülete által felajánlott évi összeget a lemondás fejében?

Erős vita fejlődik ki, melyben *Telkes Mihály* a Könyvkereskedők Egyesületének, mint erkölcsi testületnek ajánlatát támogatja a Kulturával, mint magáncéggel szemben. *Osztényi József* is ilyen értelemben szólal fel. *Madarász Lajos* a Kultura cég ajánlatát támogatja. A vele való szakítással komplikációk állhatnak elő. A T. H. könyvkereskedés ma már bejegyzett cég, amelynek megszüntetése bonyodalommal jár. Az Egyesület felelősséggel tartozik és

az eselleges per költségeit is viseli. Ajánlja, hogy legalább a jövő tanévben maradjon fenn a T. H. könyvkereskedés, akkor meglátjuk, mennyit jövedelmezett és összehasonlíthatjuk ezt a K. E. ajánlatával s akkor azután határozzunk véglegesen.

Kun Béla nem tart a felelősségtől, mert hisz a Kulturával a szerződés nincs aláírva, így az nem is érvényes. Miért sietett a cég a bejegyzéssel! A második ajánlatban szereplő 8 ezer Kcs-t azonban fel kell emelni. Bizottság kiküldését javasolja, amely a Könyvkeresk. Egyesületével a szerződést megkösse 12 ezer Kcs évi járulék mellett 10 évre.

Kucharik Mihály tanfelügyelő meggondolandónak ajánlja a T. H. könyvkereskedés elutasítását. Példákat hoz fel, hogy magáncéggel kötött szerződés és külön anyagi hozzájárulás nélkül is idővel az Egyesület tulajdonába mehet át a könyvkereskedés.

Vásárhelyi Károly ismerteti a Könyvkeresk. Egyesülete ajánlatának historikumát. Óvatosságot ajánl, bizottság kiküldését javasolja.

Nemcsik Béla ragaszkodik a T. H. könyvkereskedés fennmaradásához. Kucharik tanf. ajánlata értelmében kössük meg a szerződést a Kulturával.

Elnök összegezve az elmondottakat, ezek értelmében bizottság kiküldését ajánlja, amely e hó végéig intézkedjék. A kp. gyűlés ily értelemben határoz, a bizottság a következőképen alakult meg: *Biró Béla* (elnök) Berényi Gyula, Körös Imre, Vizváry Vilmos, Szarka Zsigmond (tagok). A bizottság gyűlése 2 héten belül összehívandó.

Elnök ismerteti a Danubia bécsi cég ajánlatát, mely szerint kiváló ifjúsági könyveket szállít az iskolai könyvtárak részére olcsó árban s a T. H. részére 20%-ot felajánl. A könyveket bíraltassa meg az Elnökség s ha a Referátus beszerzésükre engedélyt ad, a tanítók vegyék meg a könyvsorozatokat az isk. könyvtárak részére.

Elnök jelenti, hogy a komáromi Korona Bank Bukásánál az Egyesületet is 8 ezer Kcs veszteség érte. A szanáló *Légió Bank* bratislavai fiókja ajánlatot tett, mely szerint a tanítóknak a kölcsönt keresők felől adandó információkért az összeg 1½%-át, a T. H. javára pedig ½%-át juttatja. Azonnal ad ezenkívül 10 ezer Kcs-t nevezett alapra. Így a veszteség eltűnik, sőt a T. H.-nak újabb bevételi forrása lesz. A Legió Bank többi fiókja is megkeresendő hasonló ajánlat tételére. (Košice, Nitra). A kartársak a nekik jutó 1½%-ból jegyezzenek T. H. részjegyet. A kp. gyűlés ily értelemben határoz.

Elnök jelenti, hogy a *Hanza* fogyasztási szövetkeze vezetősége az iskolai szükségletek: tinta, kréta, padlóolaj stb, valamint az irdalmi füzetek átvétele esetén az iskolai füzetek kiszolgáltatására vállalkozott. A tőle vásárolt áruk eladási ára 3%-át, vagy a tiszta nyereség 50%-át ajánlja fel a T. H. javára.

Az ajánlatot a kp. gyűlés elfogadja, *Arendás József* azon pótindítványával együtt, hogy a tanítók, mint szövetkezeti vezetők egyéb cikkek után is szerezzenek hozzájárulást a T. H. javára.

Elnök határozatot kér a T. H. telekvétele tárgyában Meghatalmazást kér a telek megvételére Bratislavában, erre már rendelkezünk elegendő összeggel (kb. 120 ezer Kcs). A telekvétel után azonnal felhívás lesz a jelentkezésre. Ha 100 növendék jelentkezik a T. H.-ba, akkor a teljes ellátást havi 400 K-val számítva s a kiadásokat levonva évi 35 ezer Kcs marad az építkezési kölcsön törlesztésére. A kölcsön így 10 év alatt letörleszthető lesz.

Elfogadjatik. A további szervezés a következő kp. gyűlés feladata lesz.

A volt megyei egyesületek vagyona.

Elnök: Fellerjesztésünkben kértük az iskolaügyi miniszterurat, hogy országos Egyesületünket ismerje el a volt megyei egyesületek egyik jogutódjának. Közben kerestük, kutattuk, hová lett a volt egyesületek vagyona.

a) Bratislava nagymegyéből *Kowarik Mihály* érdemes kartársunk azt a választ adta, hogy a nyári szünidőben a pozsonymegyei egyesületre vonatkozó adatokat megkeresi.

b) A nyitrai megyei Tanítók Háza vagyonát *Krizsán István* ny. áll. tanító kutatja. Felkereste Magyarországon *Zsoldos Károly* volt elnököt, aki nyugtával igazolta, hogy *Kurinsky Ferenc* elszámolt. Mikor erről értesített, *Kurinsky* eszméletlen állapotban feküdt halálos ágyán. Most özvegyével keresem a kapcsolatot, hogy tőle információt szerezzek. Úgy értesültem, hogy *Kurinsky* az összeget a minisztériumba befizette.

c) Ami a lévai Tanítók Házát illeti, a jegyzőkönyvek tanúsága szerint a feloszlott egyesület háza Léva város kezelésébe ment át. Erre vonatkozó jogigényeinket nem adjuk fel teljesen.

d) *Košice* nagyzsupa területén volt egyesületi vagyon egyrészt az *Andrássy* féle alapítvány és a csizi árvaház teszi.

Dr. Vargóczy János, Stefanyák Róbert, Becske Bálint, Máres János és Matolcsi Pál kartársainktól beszerzett információk alapján jelentem, hogy a csizi árvaház, mely a debreceni árvaháznak volt.

kirendeltsége, vele együtt megszűn'. Az Andrássy alapítványhoz csak bírói úton lehet hozzáférni, ennek megindulására az illetékes tanulósg maga jogosult. Stefanyák Róbert és Vincze Ferenc elnökök az ügy menetéről megnyugtató jelentést tettek, így remélhető, hogy a tetemes vagyont kitevő alapítvány az illetékesek kezelésébe jut.

Pénztári jelentés.

Ezután *Arendts József* kp. pénztáros olvassa fel pénztári jelentését'. (Lapunk más helyén teljes egészében hozzuk).

A múlt évi elszámolásra vonatkozólag a kp. gyűlés a pénztárosnak és ellenőrnek a felmentvényt megadja.

A most júl. 1.-én kezdődő pénztári évre készített költségvetés kiadási tételeiben azonban a kp. gyűlés jelentős változtatásokat eszközölt. A Barshonli kerület indítványának elfogadása következtében a Magyar Tanító újabb rovatokkal bővítenő. Ennek keresztülvitele céljából a kp. gyűlés az írói tiszteletdíjakat 5000 Kcs.-ban állapította meg, beszűntette a bratislavai expozíciurát és ennek vezetőjét *Seidl Sándort* a laphoz rendelte társszerkesztői minőségben. Tiszteletdíja újabb minőségében is változatlan marad. *Uhereczky Géza* tanácsadó tiszteletdíját kétszeresére emelte fel (9000 Kcs), ezzel szemben megbízta a jogi tanácsadás, referátusi stb. eljárás összes munkáival (amelyek egy részét eddig a brat. exp. végezte) és a lapban állandó jogi tanácsadó rovat vezetésével. *Somogyi István* titkárt felmentelte a titkári teendők alól, amelyeket ezentúl a főtitkár egymaga lát el és megbízta jelen évtől kezdődőleg a tanítói zsebnaptár szerkesztésével és összeállításával, valamint a lapban önálló természettudományi rovat vezetésével.

A napidíjakat és utiköltségeket a kiküldöttek részére 50 K napidíjban és II. oszt. vasúti jegyben állapította meg a kp. gyűlés.

E határozta továbbá, hogy az eddigi kp. pénztár-vizsgálók a most kezdődő új pénztári évre is ugyanazok maradnak, ahik eddig is voltak.

Telkes Mihály indítványára kimondotta a kp. gyűlés, hogy a 104/26. sz. törv. szerint nyugdíjazott karfarsak erkölcsi kötelességüknek tartását, hogy az Egyesületnek rendes tagdíjat fizető tagjai maradjanak. A lapban azon hirdetések, amelyek oly kiadványokról szólnak, melyekből az egyesületnek %-os részesedése van, díjlanul közlendők.

Elnök előterjesztésére a kp. gyűlés *Csongrády Béla* egyet. hallgató, özvegy tanítóné gyermeke részére havi 150 Kcs segélyt szavazott meg a most következő tanévre.

Biztosítási ügy.

Elnök előterjeszti, hogy az Egyesületnek a Domov Biztosító-intézettel szerződése van. E szerződés pontosan körülhatárolja az Intézet kötelezettségeit, amelyeket azonban a Biztosító Intézet rendetlenül tart be. Az elszámolást nem eji meg rendesen. A szerződés megszegése annak felbontását vonhatja maga után a szerződés értelmében.

A Kp. gyűlés szükség esetén erre az elnökségnek felhatalmazást ad és megbízza a Kp. pénztárt, hogy a Domovtól hajtsa be a hátralékos jutalékokat.

Indítványok.

Elnök indítványozza az egyetlen szlovenszkói magyar gyermeklap, a *Napsugár* terjesztését a tanulók között. A Kp. gyűlés felhívja a tanítóságot e nivós gyermek és ifjusági lap pártolására. Szerkeszti Seidl Sándor, előf. ára 36 Kcs.

Elnök indítványára a Kp. gyűlés elhatározza a *Néplap* c. kiválóan szerkesztett, tartalmas hetilap terjesztését a nép között. Szerkesztő Szerényi Ferdinánd dr. tanár, Užhorod. Előfizetési ára egész évre 12 Kcs.

A *Hiradó* napilap az elnökség útján szintén a magyar tanítósághoz fordul támogatásért. Jóindulattal ajánlja a lap pártolását a Kp. gyűlés a tanítóság figyelmébe. Tanítók kedvezményes áron kapják a lapot.

Fáy Mihály bratislavai festőművész, az elnökség útján a magyar iskoláknak ajánlja Szlovenszko nevezetes vidékeiről (Tátra) készült eredeti olajfestményeit szemléltetés és iskoladiszítés céljaira. A képek 60—40 cm. méretek, áruk darabonként 90 Kcs. Nevezett festő 10%-ot ajánl fel a Tanítók Háza javára, mely összeg az árból azonnal levonható és a festőnél levő T. H. sekkilapon egyenest a Tátra Bankba küldendő.

A Bratislava nagymegyei *nyugaljbizottságba* egyesületünk 2. tagot küld ki. Az elnökség indítványozza, hogy e két tag részére a napidíj és utiköltség az egyesületi pénztárból esetenként kiutaltassék. Elfogadjatik.

Egy génc utazik a most kibocsátásra kerülő arany 100 koronásokkal s azt a tanítóknak drágábban adja arra való hivatkozással, hogy a T. H. alapjára juttat a befizetett összegből. Ez nem felel meg a valóságnak, óvatosság ajánlatos.

Elnök kéri a Magyar Tanító szerkesztőségét, hogy a *tanügyi rendeletek* a lapban sürgősen közöllessenek.

A lap a tanítóságot érdeklő általános rendelkezéseket eddig:

is közölte magyar fordításban s ezentúl is fogja közölni lehetőség szerint sürgösen.

Az állampolgársági bizonylat megszerzését az elnök a kartársak figyelmébe ajánlja. A M. T.-ban legközelebb leközli az eljárás módját. Legtanácsosabb azt nagymegyénként végezni. Az igénylőket írják össze a nagymegyék elnökei s a kéretet a zsupanátushoz közösen terjesszék be.

Nitra nagymegyei T. E. Csongrády Árpád kartárs szerkesztésében *gyermekjáték-dalokat* gyűjt össze. Ehhez a munkához kéri a tanítók kartársak segítségét. A könyvet kiadná az Egyesület.

Elfogadjatik, a tanítók felhivatnak, hogy játékdalok összeírásával és beküldésével segítsenek Csongrády Árpád csúzi (XVI. z.) kartársnak.

A Szl. Magyar Tanúgytól indult ki a *kulturadó* (holdanként 1 kg buza) gondolata, amely megvalósíthatás esetén a T. H.-nak telemes összeget jelentene. Elnök e tekintetben határozatot kér.

A kp. gyűlés nem tartja kivihetőnek az eszmét, a javaslatot elutasítja.

Elnök jelenti, hogy a kp. vezetőség ezidén is szándékozik kiadni a Tanítói Zsebnaplárt. Kérdi a szerkesztőtől, történt-e már valami a naptár ügyében.

Szerkesztő jelenti, hogy a Naptár ügyében eddig semmi sem történt. A legutóbbi vezetőségi értekezlet utasította az illetőket a naptárban nekik kiosztott anyag elkészítésére, azonban eddig senki sem küldött be semmit. Ha azt akarjuk, hogy a naptár megjelenhessen, szükséges, hogy a vezetőségi tagok penzumaikat július 20-ig küldjék be a naptár szerkesztőjének, jelenleg a Kp. gyűlés határozata értelmében *Somogyi István* áll. polg. leányisk. tanárnak, Komárno.

Tárgyaltattak még a következő írásban beadott indítványok :
1. *Schlosz Lajos* indítványa.

A slovenskói magyar pedagógiai irodalom még nincsen kiépítve. Hiányzik egy olyan orgánus, mely szorosabb kapcsolatot képez az iskola és szülei ház között. Jól tudjuk, hogy a család száraz tanügyi lapokkal nem rokonszenvez s sem az apa, sem az anya filozofálni nem szeret. Teremtsünk részükre tehát olyan lapot, amely szívük húrjait rezgésbe tudja hozni s kérdem valjon mi fekszik legközelebb a szülei szívhez mint az édes gyermekük.

A szülők számára szerkesztendő lapot én „Családi lapok”-nak nevezném el s szeretném hinni, hogy az a gunyhónak és a palotának egyaránt szívesen várt vendége lesz.

E lap programját a következőkben adom: Kivánságok, remények, gondok és imádságok rezgik át az anyai szívet, amint édesen alvó gyermeke ágyacskája fölött örködik, a sorsa fölött tépelődik. Sokat, nagyon sokat bollandak a szülők a nevelés terén. Ritka az a szülő, aki nem panaszkodnék, hogy nem bír gyermekével. Hiába inti, hiába bünteti, nem javul. A logika szerint nem is javulhat. Legalább egy időn túl nem. Amikor már úgyszólván beidegződött nála a rossz példa. Oh, mily nagyszámu az engedetlen, makacs, ideges és meg nem értelt gyermek! S mennyi izgalomé s keserűség fakad a gyermek elhibázott neveléséből, de mily könnyen lehetne még segíteni helyes módszerrel. S a helyes módszert célozzák nyújtani a „Családi lapok”

E két nagyjelentőségű szót: „Gyermekápolás” és „Ifjuság nevelés” írjuk zászlónkra. A bölcsőtől kezdve a gyermekkoron át akarjuk vezetni az emberi bimbót és mentora akarunk lenni az ifjunak és hajadonnak. Kétségtelen, hogy az anya a legtermészetesebb és leghivatottabb nevelője a gyermekeinek. De elvitatlan igazság az is, hogy aki a nevelés szent feladatát magára vállalja, előbb önmagát kell nevelnie. Ezért kiváló súlyt helyezünk lapunkban a nőnek, mint leendő anyának lelki, szellemi és testi művelésére és egészségének fejlesztésére.

2. Tárgyaltott Košice nagymegyei egyesületünk választmányáa, illetőleg *Kenedich Gyula* indítványa az állami nyugdíjasok ügyében.

A Košice zsupai m. tan. egyesület választmányától.

52/27.

Az állami nyugdíjasok ügye.

A polgári kormány maga is belátva azon tarthatatlan megkülönböztetéseket, melyek a különböző törvényekből kifolyólag az áll. nyugdíjasokat érték, a nyugdíjaknak egységes mértékkel való megállapítására törekszik s törvényjavaslata még ez évben képviselőházi tárgyalásra kerül. — Hogy az új törvény a sérelmeket orvosolja, a Csehszlovák Állami Nyugdíjasok Országos Egyesületének úgy a központi, mint a vidéki vezetősége lankadatlan erővel és kitartással harcol e siker érdekében s nem nyugszik addig, míg ezen életelexistenciális ügy közmegelégedésre meg nem oldódik. —

Az egyesület kosicei tanácsa Bobula Péter elnöklete alatt tárgyalta a beérkezett panaszokat s f. évi április hó 28 án tartott értekezletén elhatározta, hogy az alanti javaslattal fordul a prágai közponihoz, kérve, hogy azt haladéktalanul terjessze be a magas kormánynak, valamint az összes politikai pártok klubjainak s

érvényt is szerezzen annak, hogy ezen javaslat a készülő törvény szövegezésébe bevételessék.

A Košice zsupai egyesület és a Hernádmenti fiókkör választmánya f. évi április hó 27-én tartott gyűlésén foglalkozván az ismeretes sérelmekkel, teljesen magáévá tette a Nyugdíjasok Országos Egyesületének akcióját s javaslatát az alábbiakban terjeszti elő a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület központi vezetőségének:

Javaslat.

Mivel minden állami nyugdíjas, aki 1926. év január 1-je előtt lett nyugdíjazva s nyugdíja nem az 1926. évi 104. számú törvényben biztosított fizetésből eredő jogosultsággal lett kimerve, az 1926. év január 1-je után nyugdíjazott állami tisztviselővel szemben sérelmet szenvedett, követeljük, hogy:

1. Minden állami nyugdíjas, aki a csehszlovák kormány által 1926. január hó 1-je előtt nyugdíjaztatott s az 1922. évi 394. sz. törvényben megszabott 8% os nyugdíjilletéket fizette, — az 1926. évi törvényben megszabott fizetési osztályban eltöltött szolgálati éveinek arányában, — hivatalból, tehát külön kérvényezés nélkül, — osztassék be s nyugdíja ezen törvényből folyó jogosultsággal, 1926. évi január hó 1-től visszamenőleg folyósíttassék.

2. Minden háborús év az összes állami nyugdíjasoknál, egyformán 1 és 1/2 évnek számíttassék.

3. Az özvegyi nyugdíj s a gyermekneveltetési pótlék szintén a 104/1926. számú törvényben biztosított mérvig emeltessek fel.

4. Az állami nyugdíjasnak a kormány által már egyszer folyósított nyugdíja csakis jogerőre emelkedett bírói ítélettel legyen elvonható.

5. A jövőben minden törvénynek hatálya, mely az áll. tisztviselők fizetésének szabályozását érinti, az áll. nyugdíjasokra is kiterjesztessék.

Ezen javaslatunknak a törvénybe való bevételehez szigoruan ragaszkodunk, mert azt az áll. nyugdíjasok biztonságának, egységes és igazságos ellátásának érdekében hoztuk meg. — Az eddig alkalmazott, különböző nyugdíjazási törvények a nyugdíjazottak között felette sérelmes megkülönböztetéseket tettek.

Igy az 1920. évi 269. sz. törvény 6. §-ának 1. bekezdése szerint nyugdíjazottak még 40 évi szolgálat alapján vannak ellátva. Valóságos képtelenség áll elő azonban az 1923. évi 226. sz. kormányrendelet szerint történt nyugdíjazásoknál, mert számos olyan eset van, hogy azok, akik ezen kormányrendelet megjejenése előtt

1921, 1922, 1923. évben nyugdíjaztattak egy és ugyanazon jogviszonyok mellett, sokszor még a nosztrifikációs vizsga letétele nélkül is, — előnyösebben, az 1922. évi 394. sz. törvényben biztosított nyugdíjjal láttattak el, — míg azok, akik az 1923. évi 226. sz. kormányrendelettel későbbben, 1925. évben lettek nyugdíjazva, nem részesülnek a 394/1922 sz. törvényszerinti nyugdíjban, noha ők ezen törvényszerinti fizetést tényleg élvezték s tőlük az ez után járó 8% os nyugdíjárulékot levonták, így ezek a korábban nyugdíjazottakkal szemben évi 10—12 ezer kor. kárt is szenvednek.

Ennyivel lettek megrövidítve, hogy tovább szolgálják a Köztársaságot s hogy minden kötelezettségüknek eleget tettek. Ezen anomália az 1920. évi 269 sz. törvény 6 ik § ának 2 ik bekezdése szerint ugyan orvosolható is lehetett volna, mert e szerint: a „kormány ezen törvény értelmében nyugdíjazottnak, különös méltánylást érdemlő esetben a többi állami nyugdíjazottal egyenlő nyugdíjat is megállapíthat“, de ez csak arra való volt, hogy benne legyen a törvényben s nem a gyakorlatban is.

A 104/1926. sz. törvény fizetésbeli rendelkezései a felekezeti tanítókra is kiterjesztettek s akik 1926. január 1-je után nyugdíjaztattak, már e törvényben biztosított fizetésből eredő jogosultsággal állapítatik meg a nyugdíjuk s így egy nem állami tanító 35 évi szolgálat után 27.600 Kcs. nyugdíjat élvez, míg 1—6 hónappal előbb, az 1924. évi 286. számú (restinkciós) törvény szerint nyugdíjazott állami tanító, 8.796 Kcs-vel kap kevesebbet.

Az 1923. évi 226 sz. kormányrendelettel 1925. év folyamán nyugállományba helyezett állami tanító pedig az 1926. évi január 1-je után nyugdíjazott felekezeti tanítóval szemben törzsnyugdíjban évi 17.000 Kcs-vel van megrövidítve.

Mi csak örülni tudunk annak, hogy a polgári kormány ilyen gyorsan s kedvezően rendezte a felekezeti tanítók fizetés- és nyugdíjügyét, de kérjük, hogy a saját alkalmazottaihoz se legyen mostoha, hanem azoknak is elégítse ki jogos igényeit.

Igazságos és egységes megoldást kérünk tehát!

Košice, 1927. évi ápr. 27-én.

*A Košice zsupai egyesület és a
„Hernádmenti“ fiókkör
választmánya nevében
Vincze Ferenc egy. elnök.*

javaslat.

Minden nyugdíjas állami tanítónak nyugdíja az 1922. évi

394 számú törvényben megszabott 8%-os nyugdíjárulékot fizette, *akár volt véglegesítve, akár nem, az 1926. évi 104. számú törvény szerint állapíttassék meg, tekintet nélkül arra, hogy melyik évben nyugdíjaztatott.*

Košice, 1927. jul. 5-én.

Kenedich Gyula,
nyug. áll. tanító.

Az egyesület törekvését fogja képezni, hogy az állami nyugdíjasok ügye az igazságnak és a paritásnak megfelelőleg rendeztessék.

3. Módosi:ó indítvány „A Szlovenszkói Magyar Tanitók Háza Alapszabálytervezete“ 14. §-ához.

A Tanitók Házának célja csak az lehet, hogy ott az arra legjobban reá szoruló tanító árvák is otthont találjanak.

Ezzel a céllal össze nem egyeztethető az alapszabálytervezet 14. §-ának ezen kitétele: „Nagy családu vagy kedvezőtlen anyagi viszonyok között levő tanitók és özvegyek gyermekei a felügyelőbizottság döntése alapján kedvezményben részesíthetők, ha üres hely van.“

Igy a tanító árvák csak akkor vehetők fel, ha üres hely van, és akkor is a felügyelő bizottság döntése alapján,

A végleges alapszabályba tehát a fenti kitétel helyett a következő rendelkezés felvételét javaslom.

„Minden helyen a felveendő tanulók legalább $\frac{1}{4}$ -ed része első sorban tanító árva lehet, úgy azonban, hogy az összes helyek $\frac{1}{4}$ -ed része, ha jelentkező van, tanítóárváknak biztosítandó; kikre az alapszabály egyéb rendelkezései szintén érvényesek.“

Imely, 1927 június 20.

Nemcsik Béla
ref. tanító.

Elfogadjatik azzal, hogy a T. H. szabálytervezet újból való letárgyalásánál is figyelembe vétessék.

4. A XVIII. nagymegyei tanítóegyesület Barshonti Kerülete 1927. június 23-án tartott gyűlésén hozott határozat alapján indítványozza: Mondja ki a az Á. M. T. E. Kp. gyűlése, hogy a Kp. vezetőség tegyen meg minden lehetőt aziránt, hogy a *Vestnik* magyar nyelven is kiadassék.

Elfogadjatik.

5. Ugyancsak a Barshonti Kerület *Nagy Sándor* és *Novák Mihály* együttes javaslata alapján indítványozza: Mondja ki a Kp. gyűlés, hogy:

A „Magyar Tanító“ havonta egyszer a mainál bővebb tartalommal jelenjen meg

Tartalmazzon ezen első szám nivós pedagógiai és metódikai cikkeket, tőjékoztasson az új természettudományos felfedzésekről (fizika, kémia, technika, földrajz stb.), legyen nyelvi rovata, adjon referátumot a hazai és a magyar szakirodalomról (könyv, folyóirat), legyen jogügyi tanácsadó rovata, legyen az adminisztratív kérdéseket és rendeleteket tartalmazó rovata, legyen rovata az ösztánitóságot érdeklő pedagógiai és személyi kérdéseket illetőleg (kiállítások, tanfolyamok, előadások, kiróndulások, kultúrmozgalmak) és a mai vegyes rovat.

Megfelelő honoráriumokkal biztosítsa kiváló szakemberek közreműködését.

Legyen szebb, izlésesebb a kiállítása.

Ebből az első számból kimaradna az Egyesületi élet című rovat, csak a meghívók, felhívások, pályázati és egyéb hirdetések volnának hozzá mellékelve.

Az egyesületi életre vonatkozó referátumok, aktuális existenciális ügyeket ilető megbeszélések pedig a havonta megjelenő 2 ik számban legyenek közölve

Mondja ki a közp. gyűlés, hogy egyesületi hivatalos lapünk: a „Magyar Tanító“ nivójának emelése érdekében kívánatosnak tartja a szerkesztő mellé egy többtagú szerkesztő-bizottságnak állítását, amelynek minden egyes tagja állandó kötelezettséggel és különböző munkakörökben járulna hozzá a lap-szerkesztés munkájához.

Határozat. Elfogadtatik a pónztári jelentés kapcsán már hozott határozatok figyelembe vétele mellett.

5. A Sz. Á. M. T. E. Nyitra nagymegyei közgyűlésén elfogadott indítvány értelmében, ezen közgyűlés megbízásából, tisztelettel kérjük a központi gyűlést, hogy a legközelebb megtartandó országos nagygyűlésnek *Uvárdi Szabó János* kartársunkat, a Sz. Á. M. T. E. örökös tiszteletbeli tagjául való megválasztásra előterjeszteni sziveskedjék. Imely, 1927. júliás 1-én. Dinnyés Károly elnök. Nemcsik Béla a Nyitramegyei M. T. E. titkára.

Határozat: A legközelebbi nagygyűlés elé terjesztendő jóváhagyás végett.

6. A XVIII. nagymegyei ált. magyar tanítóegyesület „Barshonti Kerülete“ 1927. évi június hó 23-án tartott közgyűlésén hozott határozata alapján indítványozza: Mondja ki a szlovenszkói ált. ma-

gyar tanítóegyesület a következőket: Sajnálattal állapítja meg a szlov. ált. magy. tanítóegyesület, hogy a nyolcvétfolyamú népiskola felállításával karöltve mindeddig sem az állam, sem az iskolafenntartó egyházak részéről *tanterv* nem adatott ki. Enélkül a további iskolai munkát bizonytalannak s a tanítói munka eredményét nagymértékben veszélyeztetve látja. Ezért elodázhatatlannak tartja a tanterv sürgős kiadását vagy az állam, vagy az iskolafenntartó egyházak részéről. Az ehhez való jog rendezése a legégetőbbben szükségesnek látszik. Zseliz, 1927. június 23. Szarka Zsigmond ker. elnök.

Határozat: Elfogadjatik. A tanterv és utasítások a vonatkozó részletes tanmenetekkel együtt megjelenés után a Referátus jóváhagyásával magyar nyelven kiadatnak a lapunkban már közölt hirdetésében.

7. A XVIII. nagymegyei ált. magyar tanítóegyesület „Barshonti Kertülete“ 1927. évi június hó 23. án tartott közgyűlésén hozott 4. számú határozata alapján indítványozza: Mondja ki a szlovenszkói ált. magyar tanítóegyesület, hogy amíg egyrésztől megnyugvással veszi tudomásul, hogy a tanítószág fizetésének törvényesítésére nézve a 104. tanítói törvénnyel a kezdő lépések megtétek, addig másrésztől a mai, bár kevésbé bizonytalan helyzetet nem tekintheti véglegesnek, hanem kívánja és sürgeti úgy az állami, mint a nem állami tanítószág fizetésének oly mérvű törvényes megállapítását, amely a tanítói képesítés mérvéhez, a tanítói munka értékéhez és a megélhetési viszonyok nehézségeihez alkalmazkodik, de különösképen a leghalározottabban kívánja a tanítóegyesület, hogy a paritás a hasonló képzettségű állami tisztviselők és az összes elemi iskolai tanítószág között a legteljesebb mértékben tüntesse el a fizetésbeli különbségeket. Közlebbtről a 104-es törvényre vonatkozólag kívánja az egyesület a végrehajtási utasítás kiadását és ebben a természetbeli járandóságok oly mértékű értékelésének elrendelését, amint ez más, természetbeli járandóságokat élvező tisztviselőkknél történik. Zseliz, 1927. június 23. Szarka Zsigmond ker. elnök.

Határozat: Elfogadjatik, az új törvénytervezetet tanulmányozó bizottság hatáskörébe utaltatik.

Elnök jelenti, hogy *Farkas István* kartársunk a Kp. gyűlésnek üdvözlő táviratot küldött, melyet a gyűlés folyamán kapott meg.

A Kp. gyűlés a megemlékezést köszönettel veszi tudomásul.

A kp. gyűlés bezárása.

Vincze Ferenc Košice nagymegyei elnök szép beszédben

köszöni meg a kp. vezetőségnek, hogy a kp. gyűlést Kőszicén rendezte meg. Szeretettel várta a nagymegye tanitósága a maga körébe a kp. gyűlés tagjait s arra törekedett, hogy itt jól érezzék magukat.

Kovács Alajos kp. elnök rövid záró beszéde következett ezután, amelyben köszönetet mondott a tagoknak és vendégeknek a megjelenésükért és kitartó szives munkájukért, Kőszice városának a Lőcsei Ház nagytermének, az állami el. isk. igazgatóságának az iskola egy termének a gyűlés céljaira való átengedéseért, az internálás szállás céljaiból való felhasználásáért, a Premontrei rendnek a vendégszobák rendelkezésre bocsátásáért, végül Vincze Ferenc elnöknek és társainak a szives fogadtatásért, a rendezés, elszállásolás, kalauzolás körül végzett fáradhatatlan, szives munkájáért.

A gyűlést ezzel délutáni 1 órakor bezárta.

A gyűlés után a Lőcsei Házban közébed volt, majd a délután folyamán a Kp. gyűlés tagjai megtekintették a város nevezetességeit és kiránduló helyeit. Este, illetőleg másnap reggel az átélt nem mindennapi események hatása alatt lapasztalatokkal gazdagodva tértek vissza otthonukba.

Pénztári jelentés.

Ezen pénztári jelentésünk a központi pénztárnak 1926. július 1-től, 1927. július 1-ig terjedő időben előállott pénztári eseményeit tünteti fel.

Pénztárkönyvünket az 1926 évi zárlat után a következő pénztári maradványokkal nyitottuk meg:

1. Főpénztárkönyv	75.17 Ké.
2. Csekkszámlakönyv	21164 67 „
3. „Tanítók Háza” alap	13427 16 „
4. Özv. árva alap	22173.46 „

56840 46 Ké.

Az elmúlt pénztári év alatt közgyűlés által elfogadott költségvetés keretein belül mozogtunk, az egyes tételek megállapított összegét túl nem léptük.

Az egyes bevételi és kiadási tételekhez az alábbi megjegyzéseinket fűzzük:

Tagdíj címén előirányzott összegnél mintegy 10,000 koronával több folyt be ezen tétel alatt, amit az előző évek hátralékainak javára kell elkönyvelni.

A nagyobb összeggel tartozókat a központi gyűlés határozata alapján ügyvédi felszólítás útján hívtuk fel a tartozásuk megfize-

tésére. Ennek eredménye a fent mutatkozó 10 000 Kcs tagdíjtöbblet.

Már itt megjegyezzük, hogy ez az eljárás nem hozta meg a várt eredményt, miután mint a múlt évben már jelentettük, a tagdíjtarozások teljes összege 93,000 Kcs volt.

Ez kényszerített bennünket arra, hogy ugyancsak a közgyűlés határozata alapján radikálisabb eljáráshoz folyamodva a makacs tagdíj hátralékosokat bepereljük.

2 évi tagdíjnál nagyobb összeggel tartozókat perlés céljából meghatalmazott ügyvédünknek adtuk át. A mellékelt jegyzék szerint 214 tagot és előfizetőt 51,000 Ké erejéig pereltünk.

Ugyancsak itt említjük meg, hogy a fenti összegen kívül 2 évi tagdíjnál kevesebbel tartozóktól mintegy 52,000 Ké és a napdíjhátralékokból 5250 Ké követelése van egyesületünknek.

Kimutatás a hátralékosokról járasonként 1927 júl. 1-ig.

J á r á s	H á t r á l é k		Hány tag van
	Tagdíj	Naptár	
P.	2192	360	50
Cs.	4170	360	112
Kcs.	9510	550	175
Ga'. vágs.	8060	470	136
Nyv.	3860	120	77
U.	6050	350	79
Pá.	10240	500	102
Abm.	5370	240	81
B.	5670	250	73
G.	19510	850	232
H.	6430	290	64
Pisz.	2620	200	49
Ksz.	3330	100	32
Z. I.	5330	260	63
Z. II.	2590	80	38
E.	8790	270	225
Összesen:	103,722	5250	1585

Kintlevőségeink összege: 109,000 Ké, melynek ha 30 % át behajthatatlan összegnek minősítenénk, 76,000 Ké jó követelés maradna.

A két évi tagdíjnál kevesebbel tartozókat kivétel nélkül részről lapon — június hó végén — kiértésítettünk 1927. július 1 ig fennálló tartozásáról.

Meg kell jegyeznünk, hogy mintegy 30-an vannak tagjaink

között olyanok, kiknek állampolgársági és egyéb bajos ügye tudomásunk szerint még a mai napig sem nyert elintéztést s így nincsenek illetményeik teljes birtokában.

A kintlevőségek tekintélyes részével ezek tartoznak.

A felszólítások során ezeket is nyilatkozattételre kértük.

Előfizetési, hirdetési és tanácsadó tételekre előirányzott költségvetési összegek tényleg befolytak.

A naptár jóvedelmét, mint a múltban, úgy most is az egyes esetekben mutatkozó segélyezésekre fordítottuk, miután a közp. gyűlés — losonci — alapjainkat elkölthetetlennek minősítette s a „Tanítók Háza“ céljaira kívánta fordítani.

A naptárnak az előző évekhez viszonyítva jóval nagyobb jóvedelme volt, miután csak a nyomással járó összegeket kellett fizetnünk.

A naptár szerkesztését és egyéb munkálatait a tisztviselőkar díjmentesen vállalta.

Naptárhirdetésből az előirányozottnál jóval nagyobb összeg folyt be. A hirdetések szerzésében hathatósan közreműködtek egyes megyei pénztárosaink.

„Tanítók Háza“ és Ölv.-árva alapja az egyes t. dakozásokból mintegy 12.000 koronával gyarapodott a f. évben, mely összeget részben a „M. T.“ hasábjain felsoroltak, részben pedig a kötött szerződések szerint járó %-ok juttattak a nevezett alapoknak.

A kiadásokhoz a következő magyarázatot fűzzük:

A múlt évben a Magy. Tanító kiadójával kötött előnyösebb szerződés folytán lapunk előállítási költségei csökkentek mintegy 5000 koronával, ami azonban sem a terjedelmet sem a kiállítást nem befolyásolja.

Napidíj és utiszámla címen beállított tételt sem merítettük ki teljes egészében, amennyiben az előirányzott 10.000 koronával szemben ténylegeen 6372 Kcs-t fordítottunk ezen célra.

A postaköltségek tekintélyes részét még ma is a felszólításokkal járó kiadások képezik.

Beszerezett leltári tárgyak c. rovat a teheroldai új tétele, miután a központi gyűlés meghatalmazásából úgy az elnökség, mint a jogi tanácsadó részére irógépet szereztünk be mintegy 6000 Kcs. értékben, mely összegből 4600 Kcs-t törlesztettünk.

Főkönyvi kivonatunkat, mely a felsoroltakat részletesen mutatja ki, az alábbiakban közöljük.

Főkönyvi kivonat:

felvételről az 1927. július 1-i főkönyvi zárlati alapján.

TARTOZIK		K	f	KÖVETEL		K	f
1	Pénztári maradvány múlt költségvetési évről (1926. évről)	56840	46	Magyar	Tar. ió	25985	89
2	Tagdíjakból	80161	30	%	visszatérítés	18299	87
3	Előfizetési díjakból	8362	—	Tiszviselői	díj	30675	—
4	Hirdetési díjakból	7.56	60	Napidíj,	utiszámia	6372	70
5	Tanácsadó	1185	—	Pósta		1987	85
6	Naptári jövedelem	9813	50	Naptárra		5800	—
7	Naptári hirdetések	4142	—	Írói	írszt., díjra	3075	50
8	Tanítók Háza jövedelme	9119	40	Nyomtatványokra		663	—
9	Özvegyek, árvák jövedelme	1998	10	Szolgá		580	—
10	Kamatokból	151	93	Szegély		1930	—
11	Egyéb címen	1202	78	Egyéb	címen	1406	72
				Beszerzett	leltári tárgyakért	3100	—
				Tanítók	Háza és Özv.-árva alapok kölcsönének visszatérítése	14400	—
				Készpénzkészlet, mint vagyon 1927. ben		65936	54
		180233	07			180233	07

Komárno, 1927. július 1-én,

Telkes Mihály
központr ellenőr.

Árendás József
pénztáros.

A bevételeket és kiadásokat egybevetve, a f. költségvetési év végén 65,936 Kcs. 54 f. készpénzkészlet mutatkozik, mint egyesületi vagyon. Visszatekintve az 1925. évre, amikor számadásainkat 19921'36 Kc-vel zártuk, megállapíthatjuk, hogy ezen összeg az egyesület 1926. évi költségvetési éve alatt 56 840 46 Kc-ra s a most lezárt évben pedig a már említett 65,936 54 Kc-ra emelkedett, dacára a hátrálék címén nyilvántartott 109,000 koronának.

Az alapszabályok rendelkezései és központi gyűlések határozatai értelmében alapjainkat jövedelmezően a komáromi „Korona Banknál” helyeztük el.

A múlt év júliusában beállott bankbukás alapjaink egy részét veszélyeztette. A megkötött kényszer egyezség folytán az elhelyezett összegeknek 66%-ához jutottunk. A hiányzó 34% az akkori betéti összegek szerint mintegy 8000 Kc veszteséget jelentett volna egyesületünkre. A központi elnökség megbízásából e vagyon részét megmentendő, tárgyalásokat kezdtünk a „Korona Bank” jelenlegi igazgatóságával, melyek még most is folyamatban vannak és reményt nyújtanak arra, hogy a vezendőnek vélt összeg teljes egészében megtérül.

Az elmúlt közgyűlés óta tagjaink sorában a következő változások álltak be:

Belépett 91 új tag és előfizető, meghalt elköltözött és tanítói állásáról lemondott 57 tag és előfizető, ami 35 gyarapodást jelent.

A jövő évi költségvetésünket a következőkben terjesztjük elő.

**Április hóban előzetesen hirdetett
TELKES MIHÁLY-féle első színes**

ABC-és

olvasókönyv

több mint 40 színes képpel és sok művészi kiállítású rajzzal e hó végén már kapható lesz minden könyvkereskedésben.

A r. kat. Egyházi Iskolatanács által is jóváhagyott tankönyv bevezetését ajánljuk a t. tanító Uraknak.

A könyv bruttó jövedelmének 6%-a a tanítói özv.- és árvaalapot illeti.

„Academia” könyvkiadó vállalat

Bratislava, Grössling-utca 20.

Vezérkönyv az ABC-hez és fali olvasóablak készülöben:

Fedezet: Költségvetési előirányzat 1927. július 1-től, 1928. július 1-ig. Szükséglet!

	Költségvetési előirányzat		Szükséglet		
	Meg. pénzt. javadala	Központi költségvetésből	Meg. pénzt. javadala	Központi költségvetésből	
1	Folyó tagdíjakból (125) × 80—80%	70046	1	Magyar Tanító 1620 pld., 24 lsz., 32 old.	28000
2	Előfizetési díjakból (25) × 40—80%	7026	2	o/o visszatérítés	20011
3	Hirdetésből	8000	3	Napidíj, utiszámla	10000
4	Tanácsadókból	1000	4	Póstára	2500
5	Naplókból	12000	5	Naplóra	6250
6	Napiár hirdetésből	3000	6	Írói tiszt. díjra	1500
7	Tanítók Házára adományok	5000	7	Nyomatványra	2500
8	Özv.—árva alapra adományok	2000	8	Segélyre	6000
9	Jutalékokból (tanfolyv, fűzet, bizt.)	5000	9	Szolgá	600
10	Betétek kamatai	1000	10	Özv.—árváknak	2500
11	Tagdíjhátralékokból	35000	11	Tanítók Házára	5500
12	Egyéb címen	1000	12	Tisztviselek tiszt. díja:	—
			a	Elnök adm. költségei	2400
			b	Főtáskár	4000
			c	Főszerveztő	4500
			d	Társzerkesztő	4500
			e	Jogi tanácsadó	—
			f	Bratislavai expozitúra	4500
			g	Főpénztáros	—
			h	Központi ellenőr	4000
			i	Kiadóhivatali munkatárs	4000
			j	Tükör	1800
			13	Egyéb címen	2613
			14	Egyesület a T. H. alapra tagdíjhátralékb.	3613
					80000
					150074
					150074

Komárno, 1927. július 1.

Telkes Mihály
központi ellenőr.

Aronás József
központi pénztáros.

Ennek egyes pontjaihoz észrevéfelt nem fűzünk, miután az, az eddigi tapasztalataink és a tényleges állapot szerint reális alapon van összeállítva.

Csupán azt jegyezzük meg, hogy a már folyamatban lévő perlés révén a hátralékokból tetemesebb összeg fog befolyjni s ezért új tételként 26.000 Kc-t állítottunk be a fedezeti oldalon, melyet a szükségleti oldalon a felállítandó „Tanítók Háza“ javára iktattunk be, mint megtakarított összeget, a losonci közp. gyűléshatározata értelmében.

Végül előterjesztjük a pénztárvizsgáló bizottság által f. év június 30-án megejtett pénztárvizsgálat alkalmával felvett jk vet.

Jegyzőkönyv, Felvétellett Komáromban 1927. évi június hó 30-án a Sz. Á. M. T. E. központi pénztárában tartott vizsgálatról. Jelen voltak: alulírottak. Központi elnök által kiküldött számvizsgáló bizottság a tanítóegyesület pénzkezelését alaposan átvizsgálta. Megállapított, hogy a pénzkezelés és könyvvezetés 1926 évi július 1-től 1927. évi június hó 30-ig terjedő időben teljesen szabályszerű volt. Kifizetések a költségvetés kereteit át nem lépték. Összeállított évi számadás a valóságnak mindenben megfelel és az egyesület vagyoni helyzetéről hű képet nyújt. Megejtett pénztárvizsgálat alapján pénzkezelőknek a szokásos felmentvény megadását javaslatba hozzuk. A pénztárvizsgáló bizottság tagjai: Vizváry Vilmos jzk. vezető Hrotkó Sándor biz. elnök

Nemcsik Béla

Mészáros Dénes

Telkes Mihály központi ellenőr Árendás József közp. pénztáros

Miután a reánk bízott tisztiséget az alapszabályok ide vonatkozó pontjainak értelmében a legjobb tudásunkkal igyekeztünk betölteni, kérjük a közgyűlést, hogy részünkre a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Komárom, 1927. július 1.

Árendás József, pénztárnok.

Telkes Mihály, ellenőr.

A világi tanfelügyelet kérdése a róm. kath. népiskoláknál.

Kaptuk a következő levelet, amelyet az audiatum et altera pars elvénél fogva, a nézetek tisztázása és a felesleges aggodalmak kiküszöbölése céljából teljes egészében leközlünk.

A „Magyar Tanító“ Tekintetes Szerkesztőségének

Komárom.

A sajtótörvényre való hivatkozással kérem soraim közététe-

jét. — Figyelmembe ajánlották a M. T. ez évi 12. számát, mely olyan cikkeknek adott helyet hasábjain, amely a magyar kat. papságot minden igaz ok és cél nélkül pamfletszerűen támadja. A t. Szerkesztőség ugyan jelzi, hogy a cikkíró egyéni véleményét közli, azonban a közlés által valamennyire mégis azonosítja magát a cikk szellemével. Éppazért a megtámadott és a magyarságért elég nehéz küzdelmeket vívó kath. magyar papság védelmében azon tiszteletteljes kérdéssel fordulok a t. Szerkesztőséghez, kívánja-e a „Magyar Tanító”, hogy a Katholikus Nagybizottság vele szemben is védelmi harcot kezdjen? Nem elég a magyar átok minden téren, harc kell azok között is, akik egyedül fogják a jövőbe átmenteni a magyarságot? Vitáznak az urak, de érvel és tartalommal, ne felekezeti elfogultsággal vagy rágalommal.

Kiváló tisztelettel

Tyukoss Ev. János esperes,
a Katholikus Nagybizottság
igazgatója.

Mivel a beküldő esperes úr a Magyar Tanító szerkesztőségéhez intéz kérdést levelében, a szerkesztőség a maga részéről a következő választ adja.

Igen Tisztelt Esperes Úr!

Készséggel elismerjük és honoráljuk azon küzdelmet, amelyet a magyar kath. papság vív azon feltétlenül tiszteletreméltó céllal, hogy a magyar kath. iskolák keretén belül is az iskolák megtartásával védje s elősegítse általában a szlovenszko-i magyarság ügyét. Az egyesület elnöksége azzal, hogy megfelelő s az egyház által kinevezett, az egyházba feltétlenül hűséggel viseltető kiváló tanítók alkalmazását kérte világi tanfelügyelőkkül, éppen a papság segítségére akart lenni. Nem gondolta, hogy ez ilyen nagy ellenkezésre talál éppen a papság részéről, mert hiszen e részről is folyton azt hangoztatják s Esperes úr is jelzi ezt levelében, hogy a pap és tanító együttes munkája menti meg a jövőt.

Nézetünk szerint ez az intézmény egyáltalában nem csorbitja a papság tekintélyét, sem pedig befolyását az egyház iskoláinak irányításában. A pap ez állapot mellett is iskolaszéki elnök marad s megmarad minden joga mind neki, mind a kerületi espereseknek és püspökségeknek. Mi a pedagógiai tekintetben célszerűbb és szakavatottabb felügyeletet kívánjuk és semmi egyebet.

A Magyar Tanítónak az érintett cikk leközlésével gondolatában sem volt a Kath. Nagybizottságot, vagy általában a Kath. papságot támadni vagy sérteni s ezért, mivel részünkről — sem a

Magyar Tanító sem az Egyesület hivatalos vezetősége részéről — támadás nem történt, védelmi harc kezdésére a Kath. Nagybizottság részéről semmi ok nincs.

A M. T. 12 számában megszorítással és fenntartással ieközölt cikk írója sem teszi ezt, hanem polémizál a név nélkül leadott támadó cikk írójával s azt hívja ki, hogy úgy fejezzük ki magunkat párviadalra. Ha az illető felfedi magát és hajlandó ebbe beleegyezni, jó, ha nem, úgy is jó. Részünkről ezt az ügyet epizódnak tekintjük, nem pedig a köz megnyilatkozásának. Lapunk, amint F. I.-nak, épen úgy rendelkezésére állhat a névtelen cikkírónak is.

Ugyanebben az ügyben az elnökég a M. T. 12. számában választ adott és a M. T. szerkesztősége csupán ezzel azonosíthatja magát, valamint Kovács Alajos elnöknek a Híradó, P. M. Hírlap és a M. T. jelen számában közölt nyilatkozatával.

Egyébként, hogy az egyház ellen való törekvésnek még a látszata sem állhat fenn, a szerkesztőség a lap jövő számában is is be fogja bizonyítani. Egy plébános és egy tanító tárgyilagos cikkét fogjuk a világi tanfelügyelet kérdésében ieközölni, az első ellene, az utóbbi mellette foglal állást és felsorakoztatja a maga érveit. A szerkesztőség célja, hogy e kérdés mindkét oldalról tisztázódjék, a félreértések kiküszöböltessenek s a papság és tanítóság a közös építő munka tökélesítése szempontjából teljes megegyezésre jusson. Nézetünk szerint ez megértéssel és belátással igen könnyen sikerülhet.

Kiváló tisztelettel:
Banai Tóth Pál
 a M. T. szerkesztője.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31.ig meghosszabbítatott. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek előnyére.

Elnökség.

A magyar tanítóegyesület és az egyházi tanfelügyelők.

Mivel a jún. 15-i lapszámba későn érkezett, júl. 1-én a pedig a lap nem jelent meg, most hozhatjuk csak le. (Szerk.)

Egyesületünk elnöke, a *Prágai M. H.*-ban, valamint a *Hiradó*-ban megjelent támadó közleményre a következő választ küldte, melyet a nevezett lapok le is közöltek.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Nagybecsű lapja f. évi június hó 1-én megjelent 125 számában a fenti cím alatt közölt cikk olyan beállításban ismerteti a Szlov. Ált. Magy. Tanítóegyesület nevében az Országos Római Katolikus Iskolatanácshoz intézett fölterjesztésünket, mely intencionkat és az igazsággal homlokegyenest ellenkezik, ezért a kellő tisztelettel, de a sajtótörvényre való hivatkozással is kérem az alábbiaknak nb. lapjában a megjelent közlemény helyének is megfelelő hasábon leendő leközlését.

A Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület Léván tartott első egyetemes nagygyűlése tárgysorozatának „A magyar tanfelügyelet” tételénél elfogadta az alábbi határozati javaslatot:

„A közgyűlés határozza el, hogy nem tisztára a formajogigény alapján, hanem a magyar iskola nemzeti és állampolgári nevelőmunkájának hatás erejét fokozandó, a tiszta magyar tanterületekben magyar tanfelügyeletet, a központi hivatalban pedig az összes magyar iskolákra kiterjedő hatáskörrel országos magyar tanfelügyelőséget kér. A magyar tanítóegyesület ezzel megfelelő mértékben oszlozni kíván az állampolgári nevelés felelősségében s reméli, hogy az iskolára szorított magyar kultúra ápolását is így teheti intezivebbé. A szlovenszkói magyar tanítóegyesület meg van győződve arról, hogy a kérés teljesítése esetében kétoldalu nagyobb terhet vállal magára, amelynek nemcsak a köz, az állam és a gondjára bízott társadalom láthatná hasznát. De meg van győződve arról is, hogy a magyar tanítóegyesület megbízhatóságába vetett hit nem érhet véget a már magyar kézben lévő iskolaigazgatóságnál s a konszolidáció jelét látja a magyar tanítóegyesület hatáskörének nagyobb kiterjesztésében.”

E határozati javaslatot kiegészítette a közgyűlés azzal, hogy minden tisztelet fentartásával és az egyh. hierarchia figyelembe vételével az egyes hitfelekezetek főhatóságaitól is kéri, hogy a kerületi egyh. isk. tanfelügyelőségeket nyissák meg a világi tanítóemberek előtt is, akiket az érdekelt tanítóegyesület meghallgatásával az egyh. főhatóság nevezzen ki.

E közgyűlési határozatnak tettünk eleget, mikor az Országos Róm. Kath. Iskolatanács elnökségéhez az alábbi memorandumot felterjesztettük.

Főtisztelendő Országos Római Katholikus Iskolatanács!

A Szlovenszói Általános Magyar Tanítóegyesület kebelében tömörült római kath. elemi iskolai tanítószövetség nevében és képviselői nevében arra kérjük a Főtisztelendő Országos Római Katholikus Iskolatanácsot, hogy alábbi indokolt kérésünket a Főtisztelendő és Méltóságos Róm. Kath. Püspöki Kar elé juttatni és annak teljesítését nagytekintéjű erkölcsi súlyával támogatni kegyeskedjék.

A Róm. Kath. iskolák igazgatási és felügyeleti viszonyainak megfigyelése terén szerzett hosszas tapasztalataink azt bizonyítják, hogy a tanítószövetség és a felügyeleti szervek között itt-ott jelentkező surlódások sokszor arra vezethetők vissza, hogy bár az iskolák feletti helyi, valamint esperességi felügyeletet köztiszteltreméltó, nagytudású egyházi egyének gyakorolják, ezek mégis az iskolák mai bonyolultabb adminisztratív, valamint pedagógiai irányításban — már csak papi hivatásuk sokoldalú elfoglaltsága következtében is — nem szerezhettek olymértű gyakorlatot, hogy az iskolák feletti ily irányú felügyeletet egy hivatásszerűen a tanítói pályára készült egyén teljes felkészültségével gyakorolják.

A tanítószövetség mai intenzívebb képzése, haladott gondolkodása és a demokratikus elveknek a gyakorlati életben való fokozottabb érvényesülése folytán önértetesebbé vált s az önértete parancsolólag azt írja elő, hogy pedagógiai munkássága elbírálását oly egyén végezze, aki véreből való vér, aki az iskolai élet minden viszonylataiban kellő jártassággal bír, aki ennek az ezer szerszámmal dolgozó műhelynek legrejtettebb titkait is ismeri.

A mai tanítószövetségnek ezenkívül érvényesülési vágyai is vannak, amelynek teljesülése fokozottabb önképzésre serkentenek s ennek áldásos előnyeit is csak az iskola érezni.

Maga az állam is tanítókkal tölti be a tanfelügyelői állásokat. A protestánsok az iskolák felügyeletével megbízott körlelkészek mellé mindenütt körtanítókat is választanak.

A fentiek alapján arra kérjük a Főtisztelendő Országos Katholikus Iskolatanácsot, kegyeskedjék a Főtisztelendő és Méltóságos Püspöki Kar elé ama tiszteletteljes kérésünket felterjesztetni, mely szerint szerveztessék minden esperesi kerületben egy világi tanfelügyelői állás és erre az illető esperességi kerület tanítószövetségének hármas ajánlata alapján az Egyházi Főhatóság az arra legalkalmasabb egyént nevezze ki.

Meg vagyunk győződve, hogy eme minden hátsó gondolatól mentes és csupán az iskolaügy érdekeit szolgáló kérésünktől jóakaralú támogatását a Főtisztelendő Országos Iskolatanács nem fogja megtagadni s a Főtisztelendő és Méltóságos Püspöki Kar-nak elfogadásra fogja ajánlani.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület képviselőtében kész szolgál: Kovács Alajos az ÁMTE. elnöke, Vásárhelyi Károly az ÁMTE. főtitkára.

A memorandum elfogadása vagy elutasítása a Főtisztelendő és Méltóságos Püspöki Kar bölcs elhatározásától, függ mely előtt tisztelettel meghajlunk és ezt közölni fogom Orsz. Egyesületünk tagjaival, hogy — ha az elutasító lene — igazságuk tudatában adandó alkalommal ismételten zörgessenek, míg meg nem nyitattik.

Am a leghatározottabban tiltakozom az ellen, hogy tiszteletteljes felterjesztésünket bárki is úgy állítsa a közvélemény elé, mintha azzal „a tanítóegyesület az egyházi tanfelügyelők ellen“ akarna kirohanást intézni. Valótlanságnak jel-nem ki, hogy „a memorandumot különben is maga a központ szerkesztette meg a kath. tanítóság egyetemességének megkérdezése nélkül.“ Tagadom, hogy „a kath. tanítóság nagyrésze nem is azonosítja magát a memorandum szövegével.“

A fentiek mindenkit világosan meggyőzhetnek arról, hogy csak a közgyűlés határozatának tettünk eleget felterjesztésünkkel, mellyel Köztársaságunk iskolaügyének, nemzetiségünk, felekezeteink és a tanítóság érdekeinek akartunk szolgálatot tenni.

Most már három eset lehetséges:

1. Vagy nem jól fejeztük ki magunkat s nem azt irtuk bele a memorandumba, amit akartunk.
2. Vagy nem értettek meg jól bennünket s ezért kérjük azt ismételten átolvasni s belőle az iskolaügyéért lelkesedő tanító szívverését kiérezni.
3. Vagy egyesek nem akarnak bennünket megérteni s minden megmozdulásunkat úgy igyekeznek feltüntetni, mintha az minden eddig szentnek vallott elv és tiszteletreméltó szándék megdöntésére törne.

Az első esetben elnézést kérünk a fogalmazás fogyatékos-ságáért.

A második esetben elismerjük: tévedni emberi dolog.

A harmadik esetben büszkén hivatkozunk intenzivebb kép-zettségünkre, haladottabb gondolkozásunkra s az önrzet parancs-szavára.

Mi gyújtjuk lángra az értelem fáklyáját s életünk mécsesének utolsó sercegéséig lobogtatjuk azt kicsinyek és nagyok előtt.

Mi karolunk bele az ártatlan gyermeki szívek tömegébe s egymásba ölelkezve álljuk körül az istenfélelem haza- és emberszeretet magasztos oltárát s kötjük meg olt az igazak vérszerződését.

A tanítási órákon kívüli ingyen munkánkkal és verejtékes filléreink megosztásával elsők vagyunk az áldozatkészség perselye előtt is.

És mert ezek az iskolák falai között elhangzottaknál magasabb képzettséget, a korral járó fenköltebb gondolkozást kívánunk, ki merne csodálkozni azon, hogy ezek nyomán megszólal a tanítói lelkekben az önérzet parancsszava a munkásságunk elbírálásánál elismerést kérünk és várunk!

Negyed, 1927. június hó 10-én.

Mély tisztelettel:

Kovács Alajos

az ÁMTE. elnöke.

Tanítógyűlés.

A Komáromi Tankerület Tanítói Köre f. évi június hó 2.-án Nagymenyeren tartotta évi rendes közgyűlését. Jelen volt: Jézó Márton állami tanfelügyelő, Kovács Alajos központi elnök és mintegy 120 tag.

Köri elnök a gyűlést 11 órakor nyitotta meg. Megnyitójában az egyesületi életet fához, majd az utazáshoz hasonlította. Többek között ezeket mondta: „... csemete (t. i. az egyesületünk), mely kedvező körülmények között hatalmas fává fejlődik. Időnként virágdiszit őlt, lombokat fakaszt, gyümölcsöt érlel. Virágaival gyönyörködletti a szemlélőt, lombjai enyhétadó árnyat nyújtanak az eltikkadó vándornak, gyümölcseivel pedig táplálja az éhezőt. De csakis kedvező körülmények között. Mert ha virágait a kései fagy tönkre teszi, leveleit vihar tépi, ágait villám sújtja, gyümölcseit férgek fonnyasztják le, a fa semmiképpen sem felelhet meg hivatásának. Legalább egy bizonyos ideig, míg a baját ki nem heveri, nem! Ha pedig kérgébe magát őrlő szú veszi be, sorsa a hervadás és biztos pusztulás.

A mi egyesületünk fája, mely már hét tavaszt látott, szép fejlődésnek indult. Örömmel és féltő szeretettel szemléltük növekedését. Virágdiszte, a kartársi szeretet és együttérzés kellemes érzéseket fakasztott keblünkben. Lombjai, a gyűlések és összejövetelek felüditették lelkünket. Gyümölcseihez, milyenek az özvegy

és árva alap, Tanítók Háza, Tanítók Hitelszövetkezete, szép reményeket fűzünk. Ámde a virágok közül egynémelyik bimbó korában hervadásra vált, ágait a közelmúltban vihar tépte, gyümölcsseibe a visszavonás és pirtoskodás gonosz férgé vájta be fogát.... Ezer szerencse, hogy a sebeket begyógyítja az idő s a tetőt ágak helyén új rügy fakad. Egyesületünk fája azonban még így is ki van téve a hervadásnak és az elmulásnak.

Mivel pedig az elmulás gondolata mindig fájó érzéseket kelt keblünkben, sokkal szívesebben hasonlítom egyesületi életünket az utazáshoz, hol az örömek és szenvedések sűrűn változnak, testünket tövis tépi, de legalább a reményünk meg van ahhoz, hogy a vérző sebre gyógyírt, ha másutt nem is, az oázison bizonyosan találunk.

Ilyen oázishez érkezünk most is, midőn évi rendes közgyűlésünk megtartása és a vezetők megválasztása végett itt ily szép számmal összegyülekezünk. Mielőtt tovább mennénk, gyógyítsuk be a sajnó sebeket, egyenlítsük ki a felmerült ellentéteket, válasszuk meg jól a vezetőköt, mert sebesült csapattal és egyenlenséget támasztó elemekkel vak vezető mellett előre jutni bajos.

Szíves szeretettel üdvözölte a jelenlevőket, a gyűlést megnyitotta.

Kegyeletes szavakkal emlékezett meg kőri elnök Marczell Borbála volt dunaszerdahelyi tanítónőről, akit a halál váratlanul szólított el soraink közül. A tanítói rögzös pályán gyenge testtel, de erős lélekkel 30 évig működött. Minden közéleti ténykedését áthatotta az a nagy szeretet, mely életének fő jellemvonása volt. Nemesen érző szíve sugallatát követte akkor is, midőn 10000 koronás életbiztosítási kötvényét egyesületünk özvegy- és árva-alapjának hagyományozta. Áldott emlékét kegyelelten őrizzük meg.

Napirend előtti felszólalások keretében magyaráztuk és egyenlítettük ki azokat az ellentéteket, melyek az előző gyűléssel kapcsolatos hírlapi polemikából kifolyólag keletkeztek. Végeredményben gyűlés arra az álláspontra helyezkedett, hogy a nézeteltéréseket a nagy nyilvánosság elé vinni nem tanácsos, intézze el azokat a gyűlésben. Ellenvéleményét ki-ki szabadon nyilváníthatja. Külön ellenzéki csoportra egyesületünkben szükség nincs.

Napirend előtti felszólalásában központi elnök ismertette a nem állami tanítók fizetés és nyugdíjügyét, valamint az állampolgársági ügy állását. Megnyugtató közléseinek hatása alatt kőri gyűlés elhatározta, hogy a köztársasági Elnök urat, valamint Hodza Milán közoktatásügyi miniszter urat táviratilag üdvözli.

Évi jelentésében körrelnök ismertette a Tanítók Hitelszövetkezetét: Szervező bizottság a módokat megállapította és a szükséges előkészületeket megtette. Az érdeklődés csekély. Egész ország területéről 21-en jelentkeztek üzlet rész jegyzésre. Ehez kommentárt nem fűzött, tények és a számok beszélnek.

Örvendetes tudomásul vétel végett jelentette, hogy a kör egyesületben sikerült megalakítani a műkedvelők társaságát és a tanítói énekkart. A gyűlést követő műsoros előadásra és táncmulatságra felhívta a jelenlevők figyelmét. Megemlíti, hogy a műkedvelő társaság megszervezésénél Tridomsky Károly kartárs elévülhetlen érdemeket szerzett.

Tátrai kirándulás szervezése folyamatban van. A szervezésről járó munkát Mikó Zsigmond kartárs volt szíves vállalni.

A Tanítók Háza részjegyeiből járási egyesületünk tanítószága elég számmal jegyzett. Kéri mindazokat a kartársakat, akik ebbeli köteleességüknek nem tettek eleget, azt az újabb határidőre teljesítsék. Kör egyesületünk, mint erkölcsi testület ezen alaphoz előző években már 10000 koronát adott. Mult gyűlésünkön 5000 koronát szavaztunk meg ágy-alapítvány céljára, a pénztári feleslegünk terhére. Utóbbi időben fejlődött fel az az eszme, hogy ezt a 15000 koronát valamiképen egészítsük ki 25-re és akkor a T. H. ban szoba-alapítványunk lesz.

Évi jelentés végén kör elnök arra kéri a gyűlés tagjait, hogy hivatali utódját tettekkal támogassák, mert e nélkül vergődés az élet.

Hideghéty Nándor kör pénztáros a zárszámadásokat terjesztette elő. Számadás 1200 korona pénztári felesleget mutat. Kiküldött számvizsgáló bizottság az előterjesztett számadásokat nyomban átvizsgálta, azokat rendben találta. Pénztárnoknak a felmentvény, a fenntartandók fenntartása mellett megadott. Özvegy Szabó Lászlóné részére a gyűlés 400 korona segélyt szavazott meg, jelenlevők ezt önkéntes adományaikkal 1000 koronára egészítették ki.

Tóth Imre komáromi községi iskolai tanító „A kultúra sebei” címen értekezést tartott. Neveléstörténeti alapon mutatta ki, hogy a kultúra sebei igen régi keletűek, azokat elsősorban mi magunk gyógyíthatjuk be. Tekintélyünket köteleességeink hív teljesítésével, anyagi ügyeinket illető jobb elbánást pedig erőnk egyesítése mellett is csak úgy érhetjük el, ha sikerül átvinnünk a köztudatba, hogy az állam értékei között legelső helyen áll a tudomány, a néplélek, az egészséges közszellem, melynek alapvető munkása és irányítója a tanító. Ezt nem csak egy-egy politikai pártnak, hanem

minden számottevő közéleti tevékenységet kifejtő egyénnek el kell ismerni. Ha ezt elérjük és kötelességeinket hiven teljesítjük, jobb elbánásra s a minket megillető társadalmi pozícióra biztos számíthatunk.

Ugyanezen értelemben szólt az értekezéshez állami tanfelügyelő és körilenök is. Közgyűlés az értekezővel mindenben egyetértett, a nagy készültségre és alapos tudásra valló értekezést jegyzőkönyvi köszönettel honorálta.

Indítványok tárgyalása során közgyűlés elhatározta, hogy a T. H. alapjához adott 15 ezer korona 25 re egészítessék ki s ez az összeg szoba alapítvány céljaira fordíttassék. Hiányzó összeget a műkedvelő előadások jövedelméből és a tankerületbeli iskolák szíves adományaiból kívánja összehozni a közgyűlés. Felhívta elnök az iskolák vezetőit, hogy minden, a T. H. alaphoz szánt adományukat a körile pénztár útján utalják be a központba. Így elérjük azt, hogy az adományt a központ mint az illető iskola ajándékát nyugtázza és egyúttal a járásnak is jóváírja. Mint példát felemlíté, hogy az ekeli róm. kath. tanteszület körile pénztárunk útján 100 koronát utalt át a T. H. alaphoz a műkedvelő előadások jövedelméből. Központ ezt a 100 koronát nyugtázza és annak vételét szobaleapítványunk számláján ismeri el. Tanítók Hiteleszövetkezte megszervezendő. Ületrészek előzetes jegyzésének határidőjét f. évi szeptember 1-ig hosszabbítja meg a közgyűlés. Jelenkezések és megkeresések Feisthammel Ádám ig. tanítóhoz (Kolozsneva, állomás Hodzovo, z XV.) intézendők.

Körile elnök Nagyfalusi Antal daloskönyvét ismertette és megvételre ajánlotta. Véleménye szerint a nőlánál nem a szöveg, hanem a dallam az, amely a kedélyre jótékony hatást gyakorol.

A tátrai kirándulás megbeszélése után szavazatszedő bizottság elnöke ismertette a szavazás eredményét. Jelenti, hogy határidőre 118 szavazat érkezett be, ebből a bizottság érvénytelennek minősített hármat. Érvényes szavazatok közül, és pedig az elnöki tisztségnél Vizváry Vilmosra 83 szavazat esett. Alelnököül Hrotkó Sándor, pénztárossá, Hideghéty Nándor, jegyzővé, Végh Jenő, ellenőrré, Pethes Béla, könyvtárossá, Salamon Julia választott meg. Választmányi tagok lettek: Tóth Mihály, Kiss Flóris, Pathó Flóris, Vizváry Dezső, Feisthammel Ádám és Hárka József. Pótszavazás elrendelését közgyűlés ellenezte és a tiszlikart megválasztottnak tekintette.

Újonnan megválasztott elnök igéri, hogy tisztelnek tőle telhetőleg megfelel, de hangsúlyozza, hogy tanító társai részéről nem.

gáncsoskodást, hanem tettekben megnyilatkozó szeretet vár. Jegyző-könyv hitelesítőket kinevezte s a gyűlést bezárta.

Fél ketőre járt az idő, midőn a közebédre sor került. Ebed után a műkedvelő előadás szereplői főpróbát tartottak. Műkedvelők fáradozásának meg is lett ugy az erkölcsi, mint az anyagi sikere. Gyűlést megelőzőleg az előadásra szóló jegyek elővételben elkelték. Nyolc órára a természet előkelő díszes közönség zsufolásig töltötte meg. Pókoli hőségben krisztusi türelemmel hallgatták végig a hosszú műsort, melynek egynémelyik számát közkívánatra meg is kellett ismételni. Tizenegy óra elmúlt, mire a műsor véget ért. Ez után következett a táncmu'atság, mely világos reggelig virágos jókedvben tartotta együtt a vidám társaságot. Műkedvelőink megérdemlenék, hogy teljesítményük felől dicshimnusz t zengjek, de ettől ez alkalommal eltekintek, mert a mondanivalókat néhány szóval kifejezni nem lehet, viszont fáradozásuk megfelelő méltatására terünk nincs. Szóval a T. H.-ra néhány ezer koronát összehozunk.

Sokaknak is sokáig emlékeztelésben lesz a Nagymegyeri tanító-gyűlés! (Felfűzítéseket lapunk jövő számában nyugtázzuk).

Választmányi gyűlés. A Gömör Nógrádi kerület f. év jun. 2-án Rimaszécsen tartotta választmányi gyűlését. A választmány tagjai 1 kivételével, mind jelen voltak. Stefanyák Róbert ker. elnök megnyitójában aggódó lélekkel mutat rá azokra a körülményekre, melyek még mindig ólomülylyal nehezedenek a tanítóságra s ezért még fokozottabb összetartásra buzdít. A választmány megállapította a közgyűlés tárgysorozatát s idejét augusztus 23-ra tette, helyétül pedig Várgede fürdőt nevezte meg. A gyűlést megelőző este a kerületi segélypénztár és a Tanítók Háza javára tartandó „Kabaré“-est rendezésére a választmány Gáspár János kartársat kéri fel, ki azt a nála megszokott ügybuzgó lelkesedéssel vállalta el. Ismertelve volt az Andrassy-féle hagyaték, a magyar tanítók csízi árvaháza és a régi „Gömöri Ált. Tanító Egylet“ vagyonának ügye és állása. Az ezekről szóló és felmutatott hiteles iratok fényes bizonyítékai voltak annak, hogy kerületünk jelenlegi elnöke a nevezett ügyeket teljes odaadással és nagy fáradságot igénylő munkával kezeli s mely ügyek közül az utolsónak munkája már a teljes befejezés felé közeledik. Választmány hálás köszönetet mond Stefanyák Róbert ker. elnök fáradságos munkájáért s kéri, hogy továbbra is az eddigi buzgó úgyszeretettel kezelje azokat a tanítóság boldogítására. Követendő példát állított Lengyel Sándor ternaljai kollégánk azzal, hogy 450 K-t juttatott a ker. segélypénz-

tárunknak — az isk. ünnepek jövedelméből — melyet jövőben 1000 K-ra óhajt kiegészíteni, hogy az ily összegben alapként kezelhessék. S. ubendek Alajos ker. pénztárnok jelentést tett a pénztár állapotáról. Elnök indítványára az évi 10 koronás segélyalap járuléknak 1924. éviől, valamint a csízi közgyűlés határozata alapján a közgyűlésről igazolatlanul elmaradók 20 koronás járuléknak a ker. segélypénztár javára történő behajtása határozatott el. Gáspár János kartárs a tervezett ker. tanítói dalárda és zenekar állásáról tett jelentést, mely szerint — decára annak, hogy mindent elkövetett ezeknek létesítésére — a csekély számban való jelentkezés miatt — ezek eddig testet nem ölthettek. Választmány köszönetnek kifejezése mellett kéri, hogy ne veszítse el ezen jelenlegi sikertelenség miatt — az ez irányu munkakedvét, hanem működjön továbbra is ily minőségben a régi lelkesedéssel. A ker. könyvtár szervezéséről Rőczey Margit ker. könyvtáros tett jelentést. 300 K utaltatott ki ez évben könyvek beszerzésére. A kassai Orsz. gyűlésre Stefanyák Róber ker. elnök és Molnár János ker. titkár küldetett ki. A közgyűlés által a Tanítók Házára megszavazott 2000 Kból 1000 K-nak azonnali folyósítását rendelte el a választmány. A gyűlés fél 4 órakor ért véget. *Bálint József* ker. jegyző.

Jegyzőkönyv

felvétellett az Á. M. T. E. Nagykaposi járáskörének 1927 június hó 9 én Nagykaposon tartott rendes közgyűlésén.

Jelen voltak: Kuchárik Mihály járási tanfelügyelő, Szűcs János, id. Papp Lajos, Karabélyos Gyula, ifj. Papp Lajos, Bőszörményi József, Czurkó György, Szekeres István, Szanyó Sándor, Mőricz Árpád, Pileczky Miklós, Molnár Béla, Kővér Béla, Tóth Miklós, Láng Gizella, Müller Mária, Laky Ilona, Mikolajcsik János, Kocsis József, Szaplanczay Lajos, Szakál Elek, Ortutay Tivadar, Ónody Géza, Bálint István, Bőszörményi Zoltán, Pápay István, Erdélyi Lajos, Bodnár Pál egyesületi tagok s Ilykovits Jenő, Lővy Ferenc és D'ulay Viktor szlovák kartársak mint vendégek.

1. Szűcs János elnök megnyitó beszédében örvendetes tényként állapítja meg, hogy az egyesületünk tagjai között kartársi és baráti szeretet honol. Egyesületünk a megalakítása óta szilárdan áll és életképes

Fájó szívvel emlékezik meg Ujlaky József volt bajánbázi állami tanító, szeretett kartársunk haláláról. Megemlékezésében felsorolja elhunytak érdemeit s indítványozza, hogy a mindnyájunk

előtt felejtetheten kartársunk emléke jegyzőkönyvileg megőrkíttessék.

A kartársak felállással és az indítvány elfogadásával fejezik ki részvétüket.

További beszédében szeretetteljes szavakkal üdvözlí id. Papp Lajos nagykaposi református és Karabélyos Gyula kiskiráti református jelenlevő kartársakat, akik 40 évi kiváló tanítói működésükkel a magyar kultúra felvirágoztatásán munkálkodtak. A közgyűlés nevében a jókívánások virágos koszorúját helyezi a jubilánsok lábaihoz a közgyűlés éjzenése közben

Elnök ezután üdvözlí Kuchárik Mihály járási tanfelügyelőt és megjelent kartársakat, a gyűlést megnyitja.

Kuchárik Mihály tanfelügyelő az üdvözlést megköszönve, szintén szívesen üdvözlí id. Papp Lajos és Karabélyos Gyula kartársakat, akik 40 éve működnek kiváló eredménnyel a tanítói pályán.

2. Titkári jelentés. Erdélyi Lajos titkár az Egyesületünk életében előfordult eseményeket adja elő jelentésében.

Sajnálattal állapítja meg, hogy több járási körzetünkben levő magyar iskolánál működő kartárs nem tagja Egyesületünknek, pedig nekik is itt volna helyük a mi sorainkban.

Az elmúlt év legfontosabb és legörvendetesebb eseményeként emlékezik meg a járási tanítói ének- és zenekar megalakulásáról és két izbeni szép sikerrel történt sereplésükről. Köszönetét fejezi ki a szlovák kartársaknak szíves támogatásukért, kik közül többen szerepeltek mindkét karban.

Továbbiakban a M. T. Házának és a megyei temetkezésí segélyegylet pártolását ajánlja.

A titkári jelentéshez Kuchárik Mihály tanfelügyelő kér szót és előadja, hogy bármely egyesületbe vató belépés mindenkinek szabad választási joga. Köztársaságunkban a tanítók nemzetiségék szerint alakítottak egyesületeket. Ezen egyesületek szerinte nem hivatalosak, hábár véleményadási joguk el is ősmertetelt. Az 1868: XXXVIII. t.-c. 147. §-a, továbbá az 1922. évi 226. törv. 18 §-ban megjelölt ugynevezett hivatalos egyesületek megalakításának a megsőrgetését ajánlja az egyesületek központjai által. Ezen egyesületekre a kerületi iskolatanácsok felállitásánál fontos szerep vár. Szerinte csakis ezen hivatalos egyesületek lehetnek jogutódai az államfordulat előtti tanítóegyesületeknek anyagiakban is.

Közgyűlés a titkári jelentést tudomásul veszi.
Kuchárik Mihály tanfelügyelő indítványára elnökség a

központ figyelmét felhívja.

3. Pénztári jelentés. Id. Papp Lajos pénztáros bejelenti, hogy az elmúlt évben bevétel volt 971 70 Kcs.,
kiadás volt 470 60 „

Maradvány: 501 10 Kcs.,

melyhez ha hozzászámítjuk az egyesületi zenekarnak kölcsönadott 350 Kcs t, úgy az egyesület vagyona 901 10 Kcs.

A pénztárkönyvnek előzőleg két tag által történt megvizsgálása és helybenhagyása után a jelentés tudomásul vétetett és a szokásos felmentvény megadatott.

4. Pilecky Miklós: A gyermeki lélek gyarlóságairól tartott tanulságos felolvasást. Felolvasásában felsorolja a gyermeki lélek azon öntudatlan megnyilvánulásait, melyeket a tanítói munka közben szerzett. Urmutatást ad arra, hogy tanításnál miként használhatók fel sikerrel a gyermeki lélek öntudatlan megnyilvánulásai.

Elnök indítványára a tanulságos felolvasást a közgyűlés jegyzőkönyvi dicsérettel jutalmazza.

5. Ifj. Papp Lajos: A nem állami tanítók állandó utazási kedvezményéről értekezett, mellyel kapcsolatban a nem állami tanítók egyéb sérelmeit is elősorolja. Az állami és nem állami tanítók anyagi és erkölcsi tekintetben bántó megkülönböztetésének a feltétlen való megszüntetését követeli. Evégből elfogadásra ajánlja az Alt Lajos nagymegyeri kartársunk által szerkesztett határozati javaslatot:

1. Kivánjuk, hogy a tanító ne csak papíron, hanem a valóságban is legyen köztisztviselő az ői megillető összes fizetésekkel és jogokkal. (Egyenlő munka, egyenlő elbánás).

2. Kivánjuk, hogy a különböző tanítói kategóriák haladéktalanul megszüntetlenszenek a köztársaság területén — személyileg állami tanító legyen (mint a jegyző), működjék is bármilyen felekezeti vagy községi iskolánál.

3. Kivánjuk, hogy a tanítót hivatásában csak olyan törvényes szervek ellenőrizhessék, akik hosszabb időt töltöttek már a tanítói pályán.

4. Kivánjuk, hogy a tanító jogai, úgy felfelé, mint lefelé egyaránt szabályoztassanak, hogy zaklatásoknak kitéve ne legyen.

5. Kivánjuk, hogy tanügyi törvények vagy rendeletek a tanítóság hivatott képviselőinek meghallgatása nélkül meg ne jelenhessenek.

6. Kivánjuk a magasabb, akadémiai tanítóképzést.

7. Kivánjuk, hogy a tanító olyan szolgálatra kötelezhető ne legyen, ami tekintélyét csorbítja.

8. Fegyelmi ügyekben a tanítói fegyelmi választmány legyen hivatott dönteni.

9. Kérjük, követeljük az új tanterv és utasítás mielőbbi kiadását.

Szücs János elnök ezen határozati javaslatához hozzáfűzi és elfogadásra ajánlja a köv. pontokat:

1. Az állami tanítóknak az állami tisztviselők csoportjába való visszahelyezését.

2. A slov. vyhodának a visszaadását.

3. A szolgálati pragmatika kiadását.

4. Az 1926 jan. 1 előtt nyugdíjazott tanítók nyugdíjának a 104/26 iörv. szerinti rendezését.

Közgyűlés a határozati javaslatot elfogadja.

6. Indítványok. Kuchárik Mihály tanfelügyelő a járási iskolai kiállítás és tornaünnepélyre továbbá a köv. isk. évi beirátásokra ad utbaigazításokat.

Több tárgy nem lévén napirendre tűzve Szűcs János elnök a közgyűlést berekeszti s a jkv. hitelesítésére id, Papp Lajos és Mikolajcsik János kartársakat kéri fel.

K. m. f.

Böszörményi József
jegyző

Papp Lajos
Mikolajcsik János

Szücs János
elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvételet a nyitrai megyei ált. magy. tanító egyesület 1927. június 22-én tartott gyűléséből kifolyólag a jelölőbizottság ülésén.

A jelölő bizottság egyhangulag Karácsonyi Józsefet elnöknek, Szoleczky Jánost jegyzőnek választja.

A jelölőbizottság megkezdi működését s a következőképen ejti meg a jelölést.

Elnöknek: Szabó János, Dinnyés Károly, Willand János.

Alelnök I. és II. Az elnökségre jelöltek és Csongrádi Árpád, Soós Géza, Kropacssek Imre, Kőrös Imre.

Titkár: Nemcsik Béla, Tóth István.

Jegyzők: Tury Sándor, Járdánházy József.

Pénztárnok: Plichta János.

Ellenőr: Kemény Rezső, Róth Jenő.

Könyvtáros: Horváth István, Szecsányi Géza.

Választmány: Stampay János, Lemény Nándor, Kőrös Imre,

Karácsonyi József, Gajdár István, Fekete Rezső, Virsik János, Kanoszay József.

Központi kiküldött: Karácsonyi József, Garamvölgyi Vince, Willand János, Plichta János, Biró Béla, Csepregi Kálmán.
Kmf.

Szoleczky János
jkkvvezető.

Karácsonyi József elnök
Kőrös Imre
Kropacsék Imre
Veszely Gyula

Itt említem meg, hogy U. Szabó János beleg voltára hivatkozással, kéri, hogy őt ne tekintsék jelöltnek! A szavazó lapok kiküldetnek jul. 1. után. W. J.

A Barshonti Kerület közgyűlése.

A XVIII. nagymegyei ált. magyar tanítóegyesület „Barshonti Kerülete” 1927. évi június hó 23-án Csatán a Közművelődési Egyesület helyiségében tartotta évi rendes közgyűlését.

A közgyűlést 9 órakor Szarka Zsigmond elnök jól átgondolt beszéddel nyitotta meg, melyben a tanítótság anyagi és társadalmi helyzetét vázolja. A sokat hangoztatott tanítói közöny létezését a Barshonti Kerület is megerősítette, amennyiben sajnos a közgyűlésen az Egyesület 130 tagja közül csak 50 vett részt.

Következett a tárgysorozat első pontja: A 104 es tanítói törvény kiterjesztése a nem állami tanítószágra, előadó Nagy Sándor.

Ismerteti részletesen a 104 es fizetési törvényt, kifejti, hogy a tanítószágnak csalódást hozott, amennyiben a magasabb fizetési fokozatokban kevesebbet ad, mint az eddigi fizetés volt, holott a drágaság nem csökkent, hanem emelkedett. Sérelnes, mert kisebb kvalifikációju s nem olyan fontos munkakört betöltő állami alkalmazottaknak felső fokon magasabb fizetést biztosít. Rámutat a 45. §-ra, amely szerint a törvény rendelkezése a felekezeti tanítószágra nézve provizórikus, amennyiben azt csak mint előleget kapja, amely azt a veszélyt rejti magában, hogy a 104-es törvény által az egyes tanítóknak biztosított többletet bármikor levonásba hozhatja. Ezért nem tekinti kielégítőnek a 104-es törvényt.

A tárgyhöz többen hozzászóltak. Akucs István szól az állami kartársakról, akiknél a 104 es törvény, mivel töltük a szlov. pótléket megvonta, csalódást okozott. Hosszabb vita után határozat hozott, amely lényegileg megegyezik a memorandumban foglaltakkal.

A tanítói szolgálati szabályzat előadására a választmány felkérte Kanyar István kartársat, aki közgyűlésen kívül élénk részt vett a tanítószágot érdeklő kérdések megvitatásában, de az Ő is-

merők nagy meglepetésére előadásáról lemondott és még a közgyűlésen sem jelent meg.

Előadó híjján, tekintve a kérdés fontosságát és aktualitását, többen hozzászóltak és e tárgyban élénk vita után a közgyűlés resolúciót is fogadott el, amely lényegileg megegyezik a memorandumban foglaltakkal.

A tárgysorozat egy fontos programponlja lett volna „A tanterv és a tanítók” melynek előadását előadó nem vállalta, azonban a közgyűlés ebben a kérdésben is állást foglalt, amely abban csúcsosodott ki, hogy egy egységes tantervre égetően szükség van, mert a tanterv hiánya folytán előálló zavar és bizonytalanság a tanító munkáját felesleges módon nehezíti, sőt a céludatos munkát gátolja.

A gyűlés következő pontja a Tanítók Háza, előadó Novák Mihály. Vázolja a T. H. ügyének jelenlegi állását, amely sajnos nem kielégítő, mert a T. H.-ra szükséges összegnek csak mitegy ötödrésze van lejegyezve. Előadó felhívja a kartársakat részjegyek jegyzésére és a közgyűlés többeknek élénk részvétele után főbb pontjaiban következőket határozta, melyeknek elfogadását a központi gyűlésnek ajánlja. „A barshonti kerület tagjainak nagy része abban látja a T. Házával szemben megnyilvánuló közöny egyik okát, hogy a T. H. csak a Bratislavában tanuló tanító gyermekek segélyezésére nyújt lehetőséget, míg a vidéki (Komárom, Kassa stb.) közép, vagy szakiskolákban tanuló tanító gyermekek a segélyezésből ki vannak zárva.

Hogy a Bratislaván kívül tanuló tanító gyermekek is segélyezhetők legyenek ajánlja felvenni az alapszabály tervezet 3 §-ához pótlásképpen a következőket: „A Tanítók Háza vagyondból a Bratislaván kívül más városok közép vagy szakiskoláiban tanuló tanító gyermekeket ösztöndíj nyújtásával segíti”.

Egyhangú és határozott kívánsága a Barshonti kerület tanítósgának, hogy a T. Házába csak tanító gyermekek legyenek felvehetők.

Kívánja a Barshonti kerület, hogy teljesen árva, vagy félárva tehetséges tanító gyermekek az összes fokozatokban a többi tanító gyermekekkel szemben elsősorban részesüljenek kedvezményben.

Ha nem volna elég egyetemi, illetve középiskolai tanulmányt folytató jelentkező, úgy az üresedésben lévő helyekre felvehetők kereskedő vagy iparostanonc tanító gyermekek is, amennyiben Bratislavában tanulnak.

A közgyűlés ágyalapítvány céljaira 5000 K-t szavazott meg.

Következő pont a tisztikar kiegészítése és központi kiküldöttek választása. A közgyűlés egyhangulag megválasztotta a XVIII. nagymegyei I. titkári állásra Szarka Zsigmond, jegyzőnek Dedinszky Tivadar, központi kiküldötteknek Bars részéről Akucs István, Hont részéről Novák Mihály kartársakat.

Pénztárvizsgálók jelentéséből kitűnik, hogy a pénztár 3158-95 K vagyonnal rendelkezik.

Pénztárnoknak a közgyűlés a szokásos felmentvényt megadta és a betérjesztett költségvetést változatlanul elfogadta.

Ezután tárgyalta a közgyűlés Nagy Sándor és Novák Mihály egyesített indítványát, amely a Magyar Tanító szerkesztőjének segítségére szerkesztőbizottság állítását javasolja, hogy így a M. T. havonta egyszer tisztán pedagógiai tartalommal a mainál bővebb és izléesesebb kiállításban jelenjen meg és állandó rovataiban a tagokat pedagógiai cikkeken kívül természettudományi, adminisztratív stb. kérdésekben is tájékoztassa s így névös tartalmával méltán reprezentálja a magyar tanítószózatot. A havonta megjelenő második szám pedig tisztán egyesületi és kari érdekeket szolgáljon.

Nagy Sándor indítványozza, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy a közg. reform törvényerőre való emelkedésével és a nagymegyei megszüntetésével kapcsolatban orsz. egyesületünk nagymegyei szerinti tagozódása is szűnjön meg és minden külső kényszerítő korlátozások nélkül, tisztán az egyes érdekelt körök kívánása, a helyi és közlekedési viszonyok, valamint a régi összekapcsoltság érzései alapján alakuljanak meg az egyes vidéki körületek.

Szólítsa fel a közgyűlés orsz. egyesületünk központi vezetését, hogy minden lehető módot és eszközt használjon fel arra, hogy az állami hivatalos tanügyi lap: a „Vestník“, magyar nyelven is megjelenjen.

Novák Mihály indítványozza: szavazzon meg a központi gyűlés a „Napsugár“ c. gyermeklapnak olymértű szubvenciót, amely lehetővé tenné ennek a lapnak évi 10 K előfizetési árárt való megjelenését, hogy így azt minden magyar iskola legalább egy példányban megrendelhesse.

Ugyanez indítványozza, hogy a közgyűléseket valamely nyaraló- vagy kirándulóhelyen tartsuk, ahová tanító családtagok is elmehetnének, mely körülmény elősegítené a szolidaritás elmélyülését.

A közgyűlés az összes indítványokat elfogadta.
A gyűlést társasbéd követte, amely meglehetősen nyomott hangulatban folyt le, mert a kartársak legnagyobb része a levél-vonattal mindjárt elutazott.

A kassai zsupai egyesület közgyűlése

Julius hó. 4 én tartotta meg évi rendes közgyűlését a Kassa zsupai egyesületünk a tagok szép számu érdeklődése mellett Résztvettek azon dr. Szlávik György volt miniszter, zsupán, Kucharik Mihály öpi áll. tanfelügyelő és központi elnökségünk tagjai közül többen. Távirati üdvözletet küldött Buzsácz főtanfelügyelő.

Vincze Ferenc elnök megnyitó beszédében, melyet teljes szövegében közre is adunk, szólt a demokratikus tanítói közszellem kialakulását biztosító országos tanügyi lapról, az ingyenes utazásról. Majd az alkotómunka elve szerinti tanításmódot ismertette. Kegyeletes szavakkal emlékezett meg Franche és Pestalozzi nagy pedagógusokról, akiknek előrelátó éles esze még ma is követhető elveket állítottak fel. Miután mind a kettő a tanítóképzéséje által lett híressé, napirendre került a jövő tanítóképzése is. Az elnök nézete szerint gimnáziumi érettségi fölé emelt 2—3 éves pedagógiai akadémián lehet csak oly képzésben részesíteni a tanítószágot, hogy minden reá váró kötelességének eredményesen megfelelhessen. A vendégek szívélyes üdvözlése után a gyűlést megnyitotta.

Most dr. Szlávik György zsupán, majd Kovács Alajos orsz. elnökünk köszönték meg az üdvözlést kedves szavakkal.

Miután Mojtó Ferenc nyitrai kartársunk elhalaszthatatlan dolga miatt nem jöhetett el, dr. Vécsey Zoltán tanár tartotta meg: „Szlovenszko honismerletésének megírásáról“ szóló mély szaktudományú és praktikus tanácsokat adó, értékes előadását, melyet jegyzőkönyvi köszönettel vettek tudomásul a hallgatók.

Utána Boros Béla szép jövő előtt álló ifjú kollégánk tartott költői lendületű szabadelőadást: „Tanító és a társadalom“ címen.

Az elnök bejelentései során a temetkezési segélyalapot ajánlotta a tagok szives figyelmébe.

Miután 3—4-ig a Hunyady-utcai iskola udvarán kedves és tanulságos gyógytorna-gyakorlatokat mutatott be Salamon Sándor okt. vivőmester és tornatanár gyermekekkel. Az elnök szívélyes szavakkal köszönte meg a mester készséges fáradozását.

Este 7 órától a központi választmány tartott előértekezletet. Július 5-én 9 órakor ugyancsak a Lócsei-ház nagytermében volt a környék tanítószágnak és az alkotótágok élénk érdeklődés mellett a központi választmány rendes évi közgyűlése.

Glossák. A júl. 5-i kp. gyűlés referádája úgy fest, mint a legteljesebb egyelőrtés megfestéselője. A kp. gyűlés ilyen is volt. Az előértekezleten látszott meg, hogy sajnos nem így van. A szélső-

jobb és szélsőbal képviselője a szokás szerint tendenciózusan támadták — őh nem egymást — hanem a magyar tanítótság többségének, a komoly, meggondolt elemek felfogását követő lapunkat s annak szerkesztőjét. Persze mindegyik „vezér” a lapon a maga bélyegét szeretné látni, ez külön akkor amikor F. I. cikkén kissé összekülönböztek. Igaz, hogy e kétoldali támadásokból az állapítható meg, hogy az Egyesület vezetőségének többsége és a Magyar Tanító jó úton jár, sőt csakis ez képviseli az igazi haladást a két véglet között, mégis kérdés, hogy bírja-e és meddig bírja ezt ideggel a M. T. szerkesztője, amikor védelmet a gyámoltalanság és közöny közepelte sem tisztársaitól, sem az arra hivatott tanítótság képviselőitől nem kap. Azaz kap, de nem ott, nyilvánosan, ahol kellene. Így azután kénytelen egyedül védekezni, ami úgy tűnhetik fel, mintha a támadóknak is lenne legalább valamelyes igazuk. Egy másik dolog is erősen gondolkozóba ejtheti a szemlélőt, különösen így néhány nap után, amikor már lehiggadt az entuziasmus és a való élet gondjai tolnak egyesületi téren is elénk. Először takarékoságról volt szó. Spóroljunk, csökkentjük a tiszteletdíjakat, illetőleg egyes tisztségeknél szüntessük be. S a vége, hogy egy-két szépeket álmodó kartárs gyönyörűen megfestett és könnyekig megható, azon melegében, a kellő pszichológiai pillanatban megtett indítványára mindez elmúlik, a sötét gondok, amelyek már-már igazságtalanságra ragadtatták a jelenlevőket, eltűnnek, sőt az ellenkező terepünkre csap át a tanítói szív és lélek, és megnyílnak az entuziasmus hatása alatt a bőség szarui — legalább szóval és papíron. Hogy a valóság majd mit mutat, még nem tudni. A 100 ezer korona hátralék és a sokkal ridegebben és józanabban gondolkodó járási gyűléseken elhangzottak után sok jót nem lehet remélni. Legfeljebb — sőt csakis ezt — az újabb támadást és szemrehányást, hogy sok a tisztviselői díjazás, le kell szállítani a tagdíjakat s amellet a hátralék 20—30 ezer koronával megint csak növekedik.

A nyugdíjasok figyelmébe. Értesítjük azon nyugdíjas kartársainkat, akik a 104/26. sz. törv. szerint nyugdíjaztatnak, hogy a júl. 5-i közp. gyűlés határozata értelmében tartoznak a rendes (80 Kcs) évi tagsági díjat fizetni.

A hirdető cégek figyelmébe. A júl. 5-i közp. gyűlés határozata értelmében azon hirdetések, melyek oly kiadványokról szólnak, melyekből az egyesületnek % os részesedése van, lapunkban díjtalanul közöltetnek.

Gyász. Kossányi Alajos Komáromszentpéteri rk. kartársunkat és családját súlyos csapás látogatta meg. Fia, Kossányi Lajos,

a kassai felső ipariskola IV. éves tanulója hosszú szenvedés után 23 éves korában elhunyt. A mélyen sújtott család fájdalmában részvételt osztotunk.

A galánta — vágsellyei járási tanítóegyesület legutóbbi közgyűlésén, június 27 én kimondotta, hogy tagjainak a *Tanítók Háza* részjegyek jegyzését (egalább egyet) kötelességévé teszi. Ugyancsak elhatározta a közgyűlés, hogy a járási pénztár terhére ágyaláptványt tesz. — Tanító körzetek! Kövessétek a galántaiak példáját, s a Tanítók Háza rövidesen megvalósul!

Új tanterv és tanmenetek. A múlt számunkban már jeleztük, hogy az új nyolcosztályos tanterv valamint a hozzá alkalmazott részletes tanmenetek a Referátus jóváhagyása mellett a nyári szünetidő folyamán magyar nyelven meg fognak jelenni. Megjegyezzük, hogy a tanmenetek a tantervvel együtt egy könyvbe lesznek ugyan bekötve, de a tanmenetek könnyen kivethetők, hogy a tanítók a tanfelügyelőséghez csekét beterjeszthessék. A tanmenetek valamennyi osztálytípust felölelik és ugyancsak valamennyi osztálytípushoz mint a heti órarend lesz csatolva. A k. b. 240 oldalas könyv ára 60 Kcs. Előjegyezhető és megrendelhető kizárólag lapunk kiadóhivatalánál.

Értesítés és kérelem. Több kartársam biztatására elhatározom, hogy összeválogatva eddigi költeményeimből egy kötetre való, könyvalakban kiadom. Tudom, hogy hálátlan dolog a mai anyagi világban verset írni s kívánni, hogy mások is elolvassák. Mégis, legfőképen kartársaim idealizmusában bizva, ötven verset összegyűjtöttem s azok kinyomását „*Búcsú a Tavasztól*” címen a nyomdára bízom. A kötet fehér, famentes papíron, kb. 100 oldalon, csinos alakban augusztus elejére készül el, négy ciklusra osztva. Az ármegállapításnál tekintettel voltam kartársaim anyagi viszonyaira, de nem hagyhattam figyelmen kívül a horribilis nyomdai költségeket sem. S hogy legalább ezek megtérüljenek, a könyv árát a *legalacsonyabbra, 8 (nyolc) Kcs-ra* szabtam. E minimális összeg mellett remélhetném minden magyar tanítótestvérem támogatását, mégis, megjelenés után a magyar iskolák igazgatóságainak csak egy-egy példányt (több tanterős iskolákhoz esetleg 2—3 péld.) küldök, s köszönettel veszem, ha elfogadják. A könyvhöz csekkeket mellékelek. Akik több példányt el tudnának helyezni, azok irjanak lev. lapon címemre: B. B. Alsószei z. XV. (a szünetidő folyamán Kőcs, Tatár u. 16.) A könyv könyvtárakba is alkalmas. Kedves kartársaim támogatását kérve, vagyok kartársi szeretettel; Alsószei (Kőcs), 1927. VII. 7. *Boross Béla*

Különfélék.

Ör helyükön a magyar tanítók

(A Kassai Ujság júl. 6-i számából)

A szlovenszkói magyar tanítók tegnap fejezték be közgyűlésüket, amelyre a köztársaság minden részéből nagy számban jöttek el a tanítók.

A tanítók szerény emberek. Visszavonultan dolgoznak. Nem csapnak nagy zajt a maguk munkája mellett. Ezért közgyűlésük is csendben, minden feltűnés nélkül zajlott le.

És ez a közgyűlés, ezen a közgyűlésen elhangzott nyilatkozatok, kijelentések mégis a nagy nyilvánosság elé kívánkoznak. Nem lehet, nem szabad mellettük észrevétlenül elhaladnunk. Fel kell figyelnünk rájuk, mert ezek a kijelentések a legmesszebbmenő módon megnyugtadják úgy a magyar szülőket, mint az illetékes hatóságokat, hogy a szlovenszkói magyar tanítószeg a legnagyobb lelkiismeretességgel teljesíti kötelességét a magyar fajjal és a cseh-szlovák köztársasággal szemben.

A magyar tanítók vezetői önérzetesen, nyugodtan, és határozottan rámutattak arra, hogy ők elsősorban a köztársaságnak lojális alattvalói. A törvények szelleme és belüje szerint élnek. Ezt a törvény iránti tiszteletet beleoltják növendékeik lelkébe is. Megtanítják a magyar növendékeiket arra, hogy szeressék ezt a köztársaságot, anélkül, hogy magyarságukat megtagadják, hogy magyarságuknak árulói lennének.

Szívvvel, lélekkel, ésszel magyarokat nevelnek, de nem irredentákat, nem felforgató elemeket, nem forradalmi lelkűeket, nem mindennel elégedetlen felelőtlen egyéneket, hanem gerinces, becsületes, fajtájához görcsösen, makacsu ragaszkodó magyarokat, akik nem ellenségei a meglévő rendnek, akik józanul okosan beleilleszkednek a köztársasági mentalitásba, akik meggyőződéssel vallják magukat cseh-szlovákiai magyaroknak.

A közgyűlésükön nem egy ilyen irányú kijelentés hangzott el. És ott voltak a hivatalos körök kiküldöttei, a tanfelügyelőség, a rendőrség emberei és jóindulatúlag helyeselték, megértőleg bólogottak és bizalommal néztek az egyesület további munkájára.

Mert a hatóságok sem akarnak, sem akarhatnak mást annál, hogy a köztársaság minden nemzeti kisebbsége ragaszkodó hűséggel viseltessék az állam iránt s nem akarhatja, hogy a kisebbségeket nemzetiségükből, fajukból kivételkötessék.

A magyar szülők sem akarhatnak mást annál, hogy gyermekeik magyarok maradjanak, magyar lélek lakozzék bennük. A magyar kultúra tápláljáték minden ellenséges szándék, minden fekete gyűlölet nélkül a most uralkodó állapotokkal, az állam, az állammóvel, a köztársasággal szemben.

A szlovenszkói magyar tanítók tehát megtalálták a helyes utat. Ezen a helyes úton csak nagyszerű eredményeket érhetnek el. Ezek a nagyszerű eredmények javára fognak válni úgy az egyeseknek és a társadalmiannak, mint a magyarságnak és az egész köztársaságnak.

A szlovenszkói magyar tanítóságot ezért a bátor, önéretes hitvallásáért csak köszönet illeti meg a magyar szülők és a magyar társadalom részéről és bizalom kell, hogy munkájukat kísérje a hivatalos hatóságok oldaláról!

Ezért hajtjuk meg elismerésünk zászlaját az egyes tanítók előtt éppen úgy, mint a tanítóság egész egyeteme előtt s kívánjuk, hogy céljukat minden irányban a lehető legteljesebben elérjék és valóra váltsák!

Visszaemlékezés.

Lezajlott a »Nyitrai megyei Ált. magyar tanító Egyesület« 1927 június 22-én tartott gyűlése. De rosszul feleztem ki magam, mert baj csak ott van, ahol *van* sokan. Itt pedig lézengtünk! 250 tagja van az egyesületnek s voltak legfeljebb 80—90-en. Ez nem ügybuzgóságra vall!

Panaszunk annyi, mint réten a virág, égen a csillag. Azt akarjuk, hogy javuljon a helyzet. Hogy javulna, amikor akiknek eminens érdeke, hogy ügyüket előbbre segítsék, arra sem érdemesítik a gyűlést, hogy legalább megjelenéssel impozánssá tegyék azt! Hogy legalább látná a társadalom, hogy a tanítóság tudatában él annak, hogy ma már nem a régi, hanem egy új, átgyúrt, átértett erős társadalmi osztály, akinek megbecsülés, akinek nyugodtabb élet kell, mint volt.

Eszembe jut egy kis epizód, amely az esztergomi képzőben végzett rajz-tanárral történt.

Künn a határban rajzolgat. Arra jön két paraszt ember s megszólítja: Hát maga ki?

Tanár.

Ammá meg mi?

Mester!

Ahá, aki orgonáz!

Nézegetik amint rajzol s egymás közt a két paraszt beszélget.

»Néz csak! Főmír aztán ír, megint főmír, megint ír; ha megnézi az ember, olyan, aká a Pángyiék gyíofája! Szép tudomány, nagy fejtörés!!

Mit észlellünk ennél? Azt hogy fel lehet mindenkinek az érdeklődését keltetni mindennel csak akarni kell. Hogy gondoljon a társadalom, hogy gondoljon bárki a tanítóság ügyével, ha maga a tanítóság nem törődik vele! A gesztenye jó de sülve. Kedves Tanító Testvéreim annak kikaparása nagyon sok gondot ád! Ha nem jársz a kaparók segítségére, megég a gesztenye s nem marad semmi, csak hamu, affölött pedig hiába keseregsz!

Vedd egyszer már magad ügyének gyepőlőjét kezvedbe. S akkor nem fog senki ellen vádaskodó szavad ajkadra jönni, mert látni fogod ügyed folyását, annak előbbre vitele elé gördülő akadályokat. Sült galambot ne várj! Köztársasági elnökünk azt mondta: »Mindenkinek annyi joga lesz, amennyit ki tud küzdeni«. Te nem akarsz? Vagy várod a sült galambot?? Ne várj semmire, dolgozz, dolgozz önmagadért, s akkor mindnyájan elérjük azt a révet, melybe már 10 év óta vágyódsz! Különösen Ti fiatal kartársaim!! Ne legyetek közönyösek, kishitűek. Ne féljete senkitől, mert amíg a törvény határain belül harcoltok, tisztelget becsülés vesz körül!

Idősebb kartársaink feje felett repül az idő. Megroppan munkaerejük s ha Te nem állsz már most azok köré, kik példájukkal ambíciójukkal dolgoznak, magatokra maradtok.

Mert bizony elszorult szívünk, amikor a mi igaz szívből szeretett János bátyánk, U. Szabó János a jelölés után felszólalt, hogy köszöni a bizalmat, de tekintse azt, hogy beteg, Őt ne jelöljék, ne küldjék sehova! Ilyenek távoznak! Ilyenek, aki — mint szeretett központi elnökünk Kovács Lajos bátyánk mondta — már 30 éve ugyan ezen helyen vette át a tanítók ügyének vezetését fiatalon. János Bátyám, példa voltál, szerettek akkor is, amikor még nem ismertél Szerettem benned a tanítót, az embert a nemes lelket, a tanítótestvéreimért éjjelét nappalát, tudását áldozta. Légy szives azért, ha már nem is akarsz ténylegesen részt venni, legalább távolról bennünket vezetni, lelkünket abba az irányba terelni, amelyen Te haladtál!

Tanító testvéreim! Ébredjetek, fásult lelketek jége engedjen! Fogadjatok össze, ne legyen bennetek ügyeitek iránti közöny, hanem tetterős lélek akkor jönni fog egy jobb kor, mely után annyira vágyódunk, a tanítótag nyugodt kora!

Nové-Zámky.

Villand János tanító.

A „Nyitra megyei Ált. Magy. Tanítóegyesület“ június hó 23-án tartott közgyűlésével kapcsolatosan rendezett jótékony célú színi előadásron felül fizettek. Dr. Halota János 60 k. N. N. 20 k. Fleischer Rudolf 12 k. N. N., 12 k. Bresztovszky Lajos 12 k. Szabó János Úrdvár 12 k. Lemény János 10 k. Gögh Péter 10 k. M. N. 5 k. Szládicsék N-né Szabó Gergely, Stampai L, Laca I. Erdőssy B., Csukás G., Adámi R., Irgang V., Kropacsek L., Papp B., Földes L., Schvarcz E., Laug I., Perger I., Perger M., Ocsovszky I., Veszelyi L., Kollárovics L., Laky A., Vavra N., Zoltán A., Szalai P., Szalai P.-né, Szalai V., Fülöp E., 2-2 k. és 9-szer N. N. 2 k. Fogadják a nemes szívű felülfizetők a Tanítóegyesület hálás köszönetét. Köszönetet mond továbbá a Tanítóegyesület az *Vas és Fémiparosok Dalkörének* azon szíves készségért, mely a „*Paraszt-kisasszony*“ 3 felvonásos népszínmű előadására teljesen díjtalanul vállalkoztak s ezt kitűnő rendezéssel a jelenlevő közönség legnagyobb meglepetésére számíttalan taps- és tetszésnyilvánítás kíséretében előadták. Rendezők voltak: Chrapek Jenő és Plichta János karnagy, kiket a színdrám rendezéseét szintén a legnagyobb elismerés illet. Sajnálattal kell megemlítenünk a vidékről bejött kártyásaknak azon minden indokot nélkülöző eljárását, hogy a közgyűlés után rögtön eltávoztak, nem várva meg a színi előadást, mely pedig *különbösen az ő tiszteletükre lett rendezve*, pedig egy igazán élvezetes előadásban lett volna részük, melynek elmulasztása a raját bűnűt marad. A közgyűlés és színelőadás rendezői csakis pálcát törhetnek ily eljárás fölött és azon következtetést vonhatjuk le ezen esetből, hogy nem érdemes senkivel szemben figyelmesnek lenni.

Beiratkozás a komárnói magyar földműves iskola I-ső évfolyamára. Ezen intézet Szlovenszón az egyedüli kétléves földműves iskola, melynek a célja, hogy a földművesek fiainak szaktudást nyújtson és pedig elméleti s gyakorlati alapon. Az iskola jól felszerelt gazdasággal rendelkezik s a tanulók az intézet internátusában laknak. Jó előmenetelt tanúsító tanulók állami és megyei ösztöndíjban részesülnek. — A tanév 1927—28-ra október hó 1-én veszi kezdetét. Felvételi feltételek: 1. A 15. év teljes betöltése és ép egészség. 2. A legutolsó iskolai bizonyítvány. Beiratás és tandíj 60 Kc. Az internátusi bentlakás, étkezés és tisztítás havi 175 Ké. Földművesek! A gazdasági tudás leg-

drágább kincse a gazdának, amit az apa fiának mint jövedőbeli gazdának, adhat, illetve hagyhat. Szlovenszkői magyar gazdák! Küldjétek fisitokat a komárnói állami magyar földmives iskolába.

Felülkötések nyugtázása. A nagymegyeri műkedvelő előadásán és Tanító-bálon felülkötési szívesek voltak: Gútai Tantestület 240 koronát, Paner Quidó 100 k, Bopkó Károly (Ekel), özv. Csorba Istvánné, Hammermüller Karolin, Ježo Márton, Matus Lajos és neje 50—50 k, Németh Lajosné, Schlesinger Ferenc 40—40 k, Galambos János ref. lelkész, Kiss János lelkész, Marczy József, r. kath. esperes, Öllös Istvánné, Raáb Lajos 30—30 koronát, Lusztig H. 25 k, Angyal Antal, Bajcsy Zsigmondné, Bródy Béla, dr. Deutsch Mór, özv. Hajdú Jánosné, Hencz Pál, Irg. Nővérek Komárom, Ivanics Andor, Juhász Miklós, Kádár Árpád, Keller Ferenc, Kiss Flóris, Ländler József, Lusztig Lipót, Mészáros Dénes, Pethő Sándor, Sárközi Mór, Steiner Kálmán, Schmidt M., Szabady János, Szimhardt Lajos, Telkes Mihály, Trebitsch Adolf, Wolfmann I. 20—20 k, Árendás József, Hrotkó Sándor, Morvay Lajos, Nagy Alajos, Nagy Vilmos, Orbán Béla, Patbó Flóris, Littner N., Rehorovszky Rezső, Tóthné M. Margit, Uhereczky Géza 15—15 koronát, Andics Eszike, Auszter I., Bajmóczy Ottó, Boros Mária Fűss, Bors Ábrahám, Csillag I., Faccondini. Halász Üdön, Jankó pléb. Alistál, Kocsák Sándor, Körös Imre, Lengyelne Rozsora I., Lohner József, N. N., Öllös Rezső, Pethes Béla, Polin Lajos, Várady (Intéző), Varga Lajos, Vaaskó Imre, Zigler (Intéző), Zsolnay Béla 10—10 k, V. Margit, Fekete Sándor, Győri Vilmos, Haász Arnold és Tuszár Gyula 5—5 koronát.

A felülkötéseket hálás köszönettel nyugtatja:

Vizváry Vilmos főri elnök.

A komárnói sz. Benedek-rendi Kath. főgimnázium értesítője az 1826-27 tanévről, közzétette Gidró Bonifác igazgató. A 40 oldalas szép kiállítású értesítő szerint az intézetnek a múlt tanévben 15 tanára volt, ezek között 8 bencés és 7 világi tanár, a növendékek száma 437 volt. Az értesítő részletesen tárgyalja az elmúlt tanév eseményeit, bőséges statisztikát ad a tanárok és növendékeikről, közli a növendékek osztályzatait osztályonként, végül tudnivalókat sorol fel a jövő tanévre vonatkozólag s megadja a jövő évben használatos tankönyvek jegyzékét.

A Csizi Jód Bróm Gyógyfürdő nyitva május 1 től szeptember 30 ig. Erelmeszesedés. Golyva. Neurastenia. Csont. Bőrbajoknál. Hűdéseknel stb. stb. kiváló gyógyhatásu, mert vértisztító és idegerősítő és így gyermekeknél specificum. Egyesületünk tagjainak nagy kedvezmény. (Eldőidenyben 40 %, földényren 20 %) Gyermekeinkkel itassuk a Csizi-Vizet!

Felkérjük a t. Iskolaszékeket és hirdető cégeket, hogy az augusztus 15 én megjelenő lapszámunkban közlendő hirdetéseiket legkésőbb aug. 10-ig kiadódhatatalunkhoz jutatni szíveskedjék.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainknak. Felhívjuk a munkatársakat fokozottabb munkálkodásra mint pedagógiai, mint pedig szervezeti és fizetésügyi dolgokban, annál is inkább, mert a Kp. gyűlés szerkesztőségnek a munkatársak dolgozatainak kielégítő honorálásaira ez évre 5 ezer koronát szavazott meg. (*Szerkesztőség.*)

Többeknek. A szerkesztőségben több cikk és folytatás érkezett, amelyet jelen lapszámunkban nem helyezhettük el, mivel azt a kp. gyűlés közleményei s az egyesületi élet teljesen lefoglalják, Tűrelmet kérünk. **G. L.** A kiadócégnél eljártaunk. Közölte, hogy a legkészségesebben megküld mindent utánvételt is; a Kartárs úr esetében csak ajánotta a pénz előleges beküldését költségkímélés szempontjából, t. i. így Kartárs úrnak a rendelmény kevesebbe kerül. Bizalmatlanságról szó sincs, mert erre semmi oka nem lehet.

Kiadóhivatali üzenetek.

S. E. Tallos jun. 10-én küldött 80 kor. tagdíjbefizetés után a f. évre 35 kor. hátraléka van. A lapot kérnénk a tallósi postahivatal utján Bratislavába utána küldetni. — **H. K. Kamocsa** VI. 26-én küldött 50 K-val tagdíja 1927 július 1-ig van rendezve. — **M. J. Lebera.** Tagdíjhátraléka 1927 VII. 1-ig 40 K. — **E. S. 'Isifcs.** Egyesületünk tagjai sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk az egyesületi jelvényt megküldtük. — **K. K. Miksi, S. B. Alsószecse, M. K. Spisako, S-né Takách** Ida Ipolyság, **B. J. Nagyölvéd, Sz. G. Füle, R. L. Tósnvárad, M. L. Rad, M. L. Jászó.** Az elveszett számokat újból elküldtük. — **V. Gy. Gúta**klaszsiget, **H. F. Beckov, P. E. Lucenec, P. J. Nitra.** Címüket kijavítottuk, a lapot a jelentett új címre küldjük. — **L. A. Madar.** Tagdíja 1927 július 1-ig rendezve van. — **H. J. Višné Rasovo.** Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — **Cz. J, Nitra pri Iplí, N. J. Komárom, H. J. Bratislava.** Mint lapunk előfizetőnek a júliusi számtól küldjük a lapot. — **R. L. Felsővárad, V. J. Salka n/Iplom, H. J. Tlačevo, M. L. Bratislava, S. P. Miglec.** Az elveszett számokat újból megküldtük. — **K. E. Rókuš.** Két példány csak a 12. számból ment tévedésből — **Az Isteni Megv. Tardoskedd.** A beérkezett 160 K-t az 1926 és 27. évekre könyveltük tagdíj fejében. — **D. M. Naszvad,** A beküldött 40 K-val tagdíja 1927 július 1-ig van rendezve, csupán 10 K-val tartozik még a mult tanévi naptár ára fejében. — **K. E. Rokus.** Junius 25-én küldött 20 K-val előfizetése 1927. év végéig van rendezve.

Hirdetés. Jó karban lévő teljes iskolai felszerelés a tanító nyugdíjastátsága és az iskola megszűnése miatt igen jutányos áron eladó. Erdeklődni lehet **Horn Lípót** nyug. tanítónál, Zelizovce. Z. XVIII.

Főiskolai hallgató júl.-aug. hónapokra tíú gyermekek mellé neveletlenek ajánkozik, vizsgákra előkészítést is vállal. Cím: Főiskolai hallgató, Lucenec post. rest.

A „Magyar Tanító”

tanügyi közlöny

leszállított hirdetési díjszabásai:

Egyszeri közlésnél:		Engedmények:	
1 egész oldal	120 Ké.	3×-i közlésnél	15%
1/2 " " " " " " " "	70 " "	6×-i " " " " " " " "	20%
1/4 " " " " " " " "	40 " "	12×-i " " " " " " " "	25%
1/8 " " " " " " " "	25 " "	24×-i " " " " " " " "	30%
Évi hirdetéseknel:		Pályázati hirdetések:	
1 évre 1 egész oldal	1400 Ké.	Szavanként	40 f
" " 1/2 " " " " " " " "	800 " "	Vastagabban szedett szó	60 „
" " 1/4 " " " " " " " "	500 " "		
" " 1/8 " " " " " " " "	300 " "		

A hirdetések szövege, a terjedelem és időtartam megjelölésével a „Magyar Tanító” kiadóhivatala címére, Komárom, községi elemi iskola küldendők

Kiadóhivatal.

Pályázat. A losonci rk. elemi iskolai iskolaszék magyar tannyelvű iskolájánál megüresedett kettő tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés és kötelezettségek díjlevél szerint. Államsegély mindkét állás után. Pályázatok a kellő okmányokkal (tanítói és egyéb állásra, kántori képző, állampolgárság, működési biz., szlovák nyelvi ismeret) folyó évi augusztus hó 15-ig nyújtandók be a losonci rk. plébániai hivatal címére.

Pályázat. A szemeti (Csallóköz) róm. kat. iskolaszék a lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 2 kat. hold és 1061 □-öl szántó föld, 30 K munkaváltság, 9 q gabonszármazék — felelő részben búza és árpa — 350 kéve rőzse, 500 K évi készpénz, 40 K ismétlődő oktatásért, a többi államsegély. Lakás, mely áll 2 szoba, konyha, szükséges melléképületek és kertből. Kötelessége: az egy tanítós iskola összes osztályainak vezetése és a kántori teendők végzése. Személyes megjelenés kívánatos, de a felmerült költségek nem lesznek megtérítve. A kérvény, melyhez kántortanítói oklevél, keresztlevel, állampolgárság, illetőségi, családi állapot, eskütel és működési bizonyítvány csatolandó, 1927. év július hó 30 ig az alábbi címre küldendők: Róm. kat. Plebánia hivatal Somorja, z. XV. Iskolaszék.

Pályázat. A jókai ref. egyház kántortanítói állására f. évi július 20-ig szülőlag pályázat hirdetik. Javadalom: 10 m. hold föld egy tagban, 960 kg. rőzse, 500 kg. búza, 1 öl lággyfa, 100 kéve lággyfa rőzse, 10 J K pénz, stóla, államsegély. Köteleesség: 1-8 osztály tantervezésű vezetése. Egyháztársadalmi munkában és lelkes akadályoztatása esetén templomi szolgálatbani segédkezés. A kérvények a jókai ref. lelkesi hivatalhoz küldendők az 1. napig. Jókai, 1927 június 28. Ref. iskolaszék.

Pályázat. A tesmagi róm. kat. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom: 9 kat. hold szántó, 8 bécsi öl kemény hasábfá, párbér, 25 mérő gabona, szénaváltság 60 K, ostayapénz 12 K, ismétlődő oktatás 40 K, szántáspénz 64 K, stóla, lakás és melléképületek, udvar kerttel, törvényes államszegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő 1927 augusztus 3., mely napon délelőtt 10 órától lesz a kántori próba. Kérvények: R. K. Iskolaszék Tesmag, p. Saby címre küldendők.

Pályázat. A barkai (p. Drnava, okr. Rožňava) r. kat. iskolaszék pályázatot hirdet magyar tannyelvű népiskolájához rendes kántortanítói állásra. Helyi javadalom: 21 $\frac{1}{2}$ kat. hold szántó és rét (bérletben), 12 úrméter kemény tűzifa házhoz szállítva, 80 K párbérváltság, 3 szobás lakás melléképületekkel, többi államszegély. Pályázati határidő 1927 július 31-ig, választás ugyanakkor. Iskolaszék.

Pályázat. A nánai (z. XVI.) r. k. iskolaszék f. évi július 20-ig nyugdíjazás folytán megüresedett tanítónői állásra pályázatot hirdet. Fizetése rendes, lakás természetben. Iskolaszék.

Pályázat. A hrhovi (Tornagörgő) z. XX. róm. kath. iskolaszék a kántortanítói állásra pályázatot hirdet Javadalmak: Két szobás lakás, konyha, éléskamra, istálló, sertés és tyúköl, pince és házikert, 2 hold 488 □-öl szántó és rét, 8 köből gabona (rozs) 8 bécsi öl tűzifa beszállítva, 4 drb szarvasmarha legeltetési jog, 465 K pénzárandóság a birtoktól, stóla cirka 50—100 K, ezen kívül a törvényes államszegély. Személyes megjelenés előnyös. Pályázhatnak csehszlovák állampolgársággal és nosztrifikációs oklevéllel bíró kántortanítók. A pályázati kérvények okmányoltan a róm. kat. iskolaszéki elnök címére küldendők. Határidő július 28. d. e.

Pályázat tanítói állásra. A vereckyei róm. kat. iskolaszék az ottani első tanítói állomásra pályázatot hirdet. Javadalom: természetbeni lakás, 600 K az iskola pénztárából és államszegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázatot 1927 augusztus 1-ig a pozsonypüspöki r. k. plebániabivatalhoz küldendők.

Pályázatot hirdetünk a csapi róm. kat. iskola szervezés alatt álló második osztályánál leendő tanítónői állásra. Pályázati határidő 1927 augusztus 10. Rk. iskolaszék Čop XX. z.

Pályázat. A vékei (z. XX.) r. k. kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk f. évi július 24 ig. Tanítási nyelv magyar. Rk. iskolaszék Véke up. Helmec.

Pályázat. A zétényi (z. XX.) r. k. kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk f. évi július 24-ig. Tanítási nyelv magyar. R. k. iskolaszék Zétény, up. Bol'.

Minden tanító, aki az Azoformot
terjeszti, evvel a gazdák, a Tanítók Háza
s a saját javát szolgálja

Forduljatok

Fekete Imre mérnökhöz

Praha-Vinohrady

Slezska 4.

vagy Kovács Alajos központi elnökhöz Negyed.

Pályázat. A vel'kyfedmeši (z. XV.) r. k. oszlálytanítói állásra pályázatot hirdetünk július 20-ig. Fizetés törvényszerű. Kötelelesség díjlevélben.

R. k. iskolaszék.

Hirdetmény. A somorjai r. kat. Iskolaszék a népiskola 3 ik tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalma a községtől évi 1:00 K és 360 K lakbér, 4 öl tűzifa Somorjától és 1 öl Csölyöztő községtől, 20 K kertilletmény és a törvényes államsegély. A megválasztott tanító vagy tanítónő köteles a mindennapi iskolában az iskolaszék beosztása szerint tanítani. Tanítványait a szokásos időben istentiszteletre és körmenetre vezetni, s ott rájuk felügyelni. A csehszlovák államban érvényes tanítói oklevéllel, vagy tanítói érettségi bizonyítvánnyal és a hűségfogadalmat igazoló tanúsítvánnyal felszerelt pályázati kérvényt a róm. kat. Iskolaszék címére Šamorýn—Somorja, župa Bratislava, küldendők. Legkésőbb 1927 július hó 20-ig bezárólag. Határidőn túl érkezelt, vagy hiányosan felszerelt pályázatok figyelembe nem vétetnek. Az állás 1927. évi augusztus 30-ig foglalandó el, Šamorýn, 1927. évi június 14. Az Iskolaszék.

Helyettes keres a községi iskolaszék 1927 szeptember 1-től 1928 június 30-ig terjedő időre a komárnói községi fiú iskolához. Javadalom a 104. sz. törvény szerinti kezdő fizetés. Ajánlatok alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők f. é. augusztus 25-ig Komárnóba, Kathon Sándor.

Kézimunkamintarajzok tervezéséhez értő fiatal leány vagy magányos nő alkalmazást nyerhet. Cim: Burghart Adél Komáromszentpéter, zupa Nitra.

Értesítés.

Vállalásunk kiadásában jelenik meg az első részben, művészi kiállítású abc-s könyv a

„BETŰCSOKOR”

Írók: BALLO GYULA,
orsz. tanfelügyelő.

BUČENEC DÁNIEL,
megyei tanfelügyelő.

Ezen abc-s könyv a legújabb pedagógiai követelményeknek megfelelően úgy a fonomikail, valamint a hangoztatási **methodus** is egész újszerű formában állt fel. A kiabetűk dúszínes illusztrációi a fonomikai ábrázolás mellett a szemléltető oktatás kitűnő eszközei lesznek. A kaligrafikus írási kövön mellyre készült. — Az album alakú 25×18 cm nagyságú könyvben

38 színes kép és

180 eredeti művészi tollrajz van.

A tankönyv elején és végén a gyermekélet kedves mozzanatait ábrázoló színes előzékkel.

Harmos Károly komáromi festőművész mesteri rajzai egészítik ki a könyv abszolút pedagógiai értékét, mely a Magyar Tudományos Akadémia legújabb helyesírási szabályai alapján készült. A hófehér erős papíron készült könyv még itt nem látott kiállításban — igen olcsó árban — jelenik meg s augusztus havában nálunk megrendelhető.

Ugyancsak sajtó alatt áll: JÁN SCHULTZ:

Praktická cvičebnica jazyka slovenského
pre II. a III. ročník ľudových škôl s vyučovacím
jazykom maďarským.

Ezen tankönyv a legújabb tanterv alapján készült s abszolút jóságát, kifogástalan nyelvezetét, garantálja az a tény, hogy a kéziratot a

„Matice Slovenská”

nézte át és a legújabb szlovák helyesírás szerint javította ki. Így tehát módunkban van a magyar tanítóknak egy olyan szlovák nyelvtant adni, mely e téren egyedül áll s a gyakran mutatózó nyelvi zavarokat azonnal megszünteti.

A kitűnően megszerkesztett könyvben rengeteg illusztráció van Harmos Károly festőművésztől. — Ára igen olcsó lesz.

KOMENSKÝ kiadó és irodalmi társaság
Bratislava, Fürdő-utca 5.

A hírlapjegyek használata engedélyezett a bratislavai posta- és távirdaigazgatóság 3006/III. 21. sz. rendeletével.

VII. évfolyam.

1927 augusztus 15.

15-16 szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felölős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
<i>Dr. Szerényi Ferdinánd:</i>	
Világbéke az iskola révén	433
<i>Molnár János:</i>	
A Magyar Tanító fejlesztése körül .	435
<i>Nádai Kálmán:</i>	
A felekezeti tanítók és az egyházi tanfelügyelet	438
<i>Schlosz Lajos:</i>	
Mi legyenek?	444
<i>H. P.:</i>	
Több megértést	446
<i>Farkas István:</i>	
Egyről — másról	449
<i>Egyesületi élet</i>	453
<i>Különjélék</i>	462
<i>Törvények és rendeletek</i>	470
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS ÍRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Hűségli és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek,

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN,

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bana! Tóth Pál.**

Világbéke az iskola révén.

A husvétii világkongresszus eredményei.

„Bízd rám a nevelést és egy évtized alatt megváltoztatom Európa fiziológiáját.”

(Leibnitz)

A husvétkor megtartott pedagógiai világkongresszus Leibnitznak ezt a mondását válaszolta vezérelvül. 19 országnak a képviselői jöttek el Prágába és 400-an gyűltek össze, hogy következő problémákkal foglalkozzanak:

1. a gyermekkor pszichológiája alapján tanulmányozza a béke kérdését.
2. kritika tárgyává teszi a sovinszta tankönyveket.
3. tanulmányozza a népszövetségnek békemukáját,
4. keresi a gyermekek nemzetközi közeledésének és érintkezésének módozatait.

A kongresszust a genfi nemzetközi nevelési intézet rendezte.

Az első kérdés tárgyalása három ösztönt tételez fel a gyermekekben és pedig a harcias, a szociális és a vallásos-hazafias ösztönt. Az iskola feladata, hogy a harcias ösztönt a jóért, az egész emberiségért indítsa küzdelembe, a szociális érzéket, melyet eddig elhanyagolt, nagyobb gonddal kell fejlesztenie és a harmadik ösztönt oly irányban vezetnie, hogy az tulerjedjen az országhatáron és ne a sovinszta jelszavakban, mint a francia gloire, a Deutschland über alles stb. élje ki magát, hanem általános emberi szempontokat kövessen. Egy brünni kollégának kísérletei gimnáziumában azt mutatják, hogy az ifjuságnak 46%-a lelkesül a háborúért míg 54% a békének híve.

A sovinszta szellemű tankönyvek közül különösen a történelmieket vették kritika alá és rámutattak, hogy a történelem könyveknek a szelleme nem egyéb, mint a háborúnak dicsérete, mint a saját népének feldicsérése és más népeknek lesajnálása. Francia és német kollégák rámutattak arra, hogy tanítószövetségeik az uszító tankönyveket bojkott alá vették és az iskolából száműzték. Francia és osztrák kollégák rámutattak arra, hogy a pubertás korában az ifjak ösztönösen szabadulni akarnak a diszciplina alól és megtagadják az engedelmességet. Ezt a lázongást úgy győzhetjük le, ha módot adunk a diáknak arra, hogy az iskola adminisztrációjában szerephez juttatjuk. Az önkormányzat kifejleszti az ifjuság kommunális érzékét és az életben jó útmutatója lesz.

Az ifjuság nemzetközi érintkezésével iskolaközi levelezés, a Vörös Kereszt Ifjúságának levelezése, nemzetközi versenyek, kongresszusok, külföldi diákolthonok által akarják megvalósítani. A rezolúciónak szövegét elküldték az érdekelt feleknek, így a Vörös Keresztnek, a népszövetségnek, a különböző nemzetek tanítói szövetségének.

A kongresszusnak különös érdekességet ad az, hogy a szocialista-szindikalista tanító internacionálé, melynek élén a franciák állanak, amely 7 $\frac{3}{4}$ millió tagot számlál az egész világon, éles nyíl levéllel fordult a kongresszushoz és egész munkáját svindlinek, álszenteskedésnek minősítette, mert az ő véleményük szerint nem a neveléstől függ az örök világ béke kérdése, hanem a gazdasági és szociális okoknak megváltoztatásától. Szerintük a béke megvalósításának egyedüli útja a kapitalizmusnak a megsemmisítése, mert a békét a világnak nem a tanító és a tanuló fogja megadni, hanem a munkásoknak felfegyverkezett ökle. Haszontalannak tart az Internacionálé minden békemunkát az iskolákban, amíg a gyarmati imperializmusnak igája alatt nyögnek milliónyi népek és a nemzeti kisebbségeknek milliói szintén válogatott szenvedéseket tűrnek el. A háború végét és az iskola újjászületését az osztálynélkül való társadalomtól várják.

A békeért való küzdelem is harcba fullad íme. Kétségtelen, hogy a történelmi tankönyveket meg kell reformálni, hogy új hősi típust kell teremtenünk és hogy ezen a téren nagyon értékes kezdeményezések történtek már. De épp az ember ösztöneire lévén tekintettel nem szabad felednünk,

hogy a pacifizmus csődjének magja a halhatatlansági vágy halhatatlanságában rejlik. Wilde Oszkár szavai jutnak az eszembe: „Amíg a háborút rettenetes dolognak tekintik, mindig varázst fog gyakorolni az emberekre. Ha megmutatnák, hogy közönséges, népszerűsége meg fog szűnni“. Emlékszem, hogy a pacifista lap Andrejev Leonidnak Vörös Kacaját ajánlotta a háborúellenes propaganda egyik legjobb fegyverének. A bolsevista rémségeket írta le a Kaukázusban és Arméniában. Tényleg szörnyű egy könyv, de olvasása közben kétség merült fel bennem, hogy borzalmai nem csigázzák-e fel éppen a képzelődésünket és nem fokozzák-e titokban vonzalmunkat e háborús borzalmak iránt. A magam meggyőződése szerint a történelmi oktatás reformjánál előbbrevaló a földrajzoktatásnak reformja. Újra fel kell fedoznünk a Földet, mint földanyánkat és ha igaz képét megláttuk, akkor más emberré is leszünk. Évekkel ezelőtt írtam is egy kísérletet a Földnek új bemutatására, mert tudomásom szerint a történelemnek minden új korszaka egy új felfedezéssel függött össze. Munkám egy atlasz képében Németországban jelent meg eszperantó nyelven, remélem, hogy e fél folyamán magyarul is megjelentethetem. Hitem, hogy az iskola igenis sokat tehet a világbéke megvalósításában, mert mihelyt az uszítás elmarad, azonnal más légkörben nőnek fel gyermekeink és más emberré is lesznek. Hogy a kongresszusok ne legyenek eredménytelenek, ahhoz a szokott lelkes beszédeken kívül még valami kell. Nürnbergben járva a Szent Lőrinc templomban láttam egy szentségtartót, hét évi kemény munkának az eredményét és akkor felvillant bennem, hogy az alkotáshoz nem elég a lelkesedés, ami a forradalmi mozgalmak és az osztályharc híveinek ereje szokott lenni, hanem kell hozzá mélységes áhítat is, ami kitartó, sokéves munkára edzi meg az embert. Áhítatos munka fogja az iskola munkáját a békeért eredményessé tenni.

Dr. Szerényi Ferdinánd.

A Magyar Tanító fejlesztése körül.

A kassai központi gyűlésen az egyik megye indítványozta a Magyar Tanító fejlesztését.

Ákik az egyesületet nemcsak dívatnak, hanem anyagi, társa-

dalmi, hivatali, általános és szakképzési érdekeink védőjének, előmozdítójának, azokat nemcsak szóvirágok, magunknak hízelgések lerakódóhelyének, hanem előbb felsorolt érdekeink kifejezőjének, postájának, vérkeringésének tekintik, azok kezdetől fogva érezték, a Magyar Tanító fogyatékoságait. Erre mifelénk is szóba került már 1921-ben, hogy mi mindent kellene tartalmaznia, ha a szükségleteket ki akarja elégíteni, a célnak meg akar felelni. A következő felfogás alakult ki:

1. Foglalkoznia kell a csehszlovákiai tanítószolgálat, különösen egyesületünk kebelében tömörült tanítószolgálat jogi, társadalmi, fizetési, szolgálati helyzetével. Ezek javítására programot, célkitűzéseket adni, hogy a tanítószolgálat tisztán lássa a betartandó irányt, mozgalmaink határozott formát öltsenek.

2. Tartalmaznia kell a gyakorlati és elméleti pedagógia minden területéről aktuális cikkeket. Ismertetni a modern pedagógusok műveit, pedagógiai rendszerét, elméleteit, hogy a tanítók szaképzettsége szélességben és mélységben növekedjék és a fejlődésben le ne maradjanak.

3. Közölnie kell tudományos ismeretterjesztő cikkeket, tanulmányokat a pedagógia segéd tudományairól, különösen a pszichológia, szociológia, etika, higiénia köréből, hogy a pedagógia, mint alkalmazott tudomány, az egyesek tudatában biztos alapon nyugodjék.

4. Ismertetnie kell minden tudomány ág aktuális problémáit, elméleteit, eredményeit, amennyire azok laikusok számára is hozzáférhetők és nem kizárólag szakvontatkozásiak. Így a történelem egyes fejezeteit, akár ideológiai, akár úgynevezett oknyomozó alapon, akár a történelmi materializmus alapján; továbbá filozófiát, biológiát, fizikát, kémiát, földrajzot, nyelvészetet, földtörténetet és őslénytant, mennyiségtant, irodalmat, művészetet stb. az általános műveltség fejlesztése végett.

5. Tájékoztatnia kell a bel- és külföldi tanítói mozgalmakról az iskolaügy állásáról, pedagógiai folyóiratok értékes cikkeiről, felvevett témáiról, hogy a tanítószolgálat tudja értékelni a saját helyzetét, foglalkozzék a kor eszméivel, belekapcsolódjék egy egyetemes kulturális népművelési akcióba.

6. Tájékoztatnia kell egyesületünk életéről, amennyiben szükségesnek mutatkozik, a törvényekről és rendeletekről, törvényjavaslatokról.

Arra nem gondoltunk, hogy a Magyar Tanító minden száma tele legyen tömve az itt felsoroltakkal, hanem ezeket néhány cso-

portba osztani; és azoknak megfelelő rovatot nyitni. Minden szám megbir 4—5 cikket, esetleg váltakozó beosztással. Mindenesetre ehhez egy szerkesztő gárdára van szükség.

Sajnos, a keresztülvitelnek nemcsak pro, hanem kontra érvei is vannak.

Mellette. A tanítószág általános- és szakképzettségi látóköri-nek a sugarát nagyobbítani kell. A rövidlátás mindenkör kerékkötője volt a fejlődésnek. A tanítónak képesnek kell lennie a kulturális, társadalmi, politikai, gazdasági fejlődés felfogására és megértésére. Ehhez pedig ma már nagymértékben differenciált elmére van szükség, mert ennek híján a kor eszméit, törekvéseit kicsinyes, szűkhorizontú, sokszor neveléséges szempontok szerint itéli meg. Szükséges, hogy kialakuljon a tanítószágban egy kulturális köztudat. El kell határolni, magasabbra tolni a tanító műveltségi függvénygörbéjének a minimumát. Ma, ha bizonyos közérdekű problémák fölött vita keletkezik, egyik kritikátlanul átvett ítéletekkel érvel, a másik ötletszerűen, a harmadik fölületes tapasztalatai alapján, a negyedik tudományosan megalapozott érvekkel. Ezek között megértés soh sem jöhet létre, mert az érvek már csirájukban különböző bázisokból erednek.

Ha a tagdíjak pontosan befolynek, lesz pénz néhány külföldi pedagógiai és tudományos folyóirat megrendeléséhez. Bizonyára akadnak, akik csehől, szlovákból, németből, esetleg még más nyelvről magyarra fordítják. Mérsékelt honoráriumot tud adni az egyesület és így a pénzügyi akadályok (ha vannak is) elháríthatók.

Ellene. Akinek a látását (belátás, megértés) x távolságra elzárja valamelyes ellenkező irányú érdek vagy a képzettség fogyatékosága, az nem láthat $(x+1)$ távolságra. És így lesznek, akik eddigi érvelésem helyességét sem láthatják be, sőt inkább ezt a területet tartják a legalkalmasabbnak arra, ahol takarékoskodni kell a tagdíjak negyedére való leszállításával. És még csodálkozunk, ha a kormány is a kultúrán és annak terjesztésin akar takarékoskodni! A tanítószágnak ez a része bizonyára ellenez minden befektetést a kiűztem célok érdekében.

Vannak, akik sohasem olvassák el a Magyar Tanítót, akármi is van benne. Pedig épen ezeknek lenne a legégetőbb szükségük az indítványozott többletre. Mert akik azok iránt érdeklődnek, megveszik azt a könyvet, amelyben megtalálják kulturális érdeklődésük tárgyát. Így tehát a lap fejlesztése azok érdekeit szolgálja, akik anélkül is keresnek és — ha hiányosan is — találhatnak módot

a maguk művelésére. Itt jegyzem meg, hogy a Petőfi Magyar nemese elvén állók (Én a tudománynak éljek? A tudósok mindig szegények. Nem írok, nem olvasok) egészen felháborodtak, mikor a Magyar Tanítóban folytatólagosan lélektani, meteorologiai tanulmányok jelentek meg. Volt, aki azzal érvelt, hogy az ő pénze nem olyan smoncákra való.

Meg kell azonban említenem, hogy vannak tájékozatlanok is, akik nem tudják, melyik úton haladjanak az önművelődés felé és így egyikén sem haladnak. Ezeknek jó kalauz lehetne a M. T.

Továbbá van a tanítósnak egy csoportja (nem szervezett csoport), amely látja mindazon bajokat, amelyek megszorították, megkeserítették életünket, de eszük ágában sincs elhárítani azokat, dolgozni a jobb helyzetért, hanem egyedüli gondjuk, hogyan szabadulhatnának a lehető legrövidebb idő alatt a lehető legkevesebb anyagi kárral a tanítói pályától. (Nem a belegeket és nyugdíjértteket értem). Bizony ezeket legutolsó helyen érdekli a tanítósnak belügye.

Az „Ellene” cím alatti megjegyzések nem akarnak provokáció lenni, hanem inkább kendőzettel igazság. Nem hinném, hogy csak az egymás tömjénezése lenne a kötelességünk.

Az indítvány elhangzott; belőle a lehető legtöbbnek a megvalósítása csak attól függ, kik vannak többségben, „mellette” vagy „ellené”. Ha az előbbieket, akkor a Magyar Tanítóknak az eddiginél nagyobb pénzüsszeget bocsátanak rendelkezésére és az indítványból valóság lesz.

Molnár János.

A felekezeti tanítók és az egyházi tanfelügyelet.

Hozzászólás.

Írta: *Nádai Kálmán*, izsai hely. plébános.

Az egyházi tanfelügyelet kérdését, amelyet a Magyar Tanító Egyesületben tömörült kath. tanítók egy része felvetett, csak higgadtan és nyugodtan lehet megtárgyalni. Minden szenvedélyes, demagóg hang és kifakadás távol áll a művelt egyéneket jellemző előkelő s uri magatartástól.

A M. T. E. átirata az Országos Kath. Iskola Tanácshoz ismeretes e lap olvasói előtt. Lényege az: a püspöki hatóság a tanítók hármasság jelölése alapján nevezzen ki világi és ne egyházi tanfelügyelőket. Indokolása pedig az, hogy a mai tanítósnak intenzívebb képzettsége, haladott gondolkodása és a demokratikus el-

veknek gyakorlati életben való fokozottabb érvényesítése folytán önérzetesebbé vált és emiatt paedagógiai munkásságát kellő jártassággal bíró világi tanítókkal kívánja elbíráltatni.

Legyen szabad a kath. álláspontot röviden kifejteni. Az Egyház tételes törvénykönyve (Codex Juris Canonici) az évezredek hagyományokat a következő pontokba foglalta össze:

1113. Canon: A szülők kötelessége a gyermek úgy vallás-erkölcsi, mint fizikai és polgári neveléséről gondoskodni.

1373. Canon: 1. §. Minden elemi iskolában a gyermekeket koruknak megfelelően hitoktatásban kell részesíteni.

1374. Canon: Katholikus gyermekek nemkatholikus, felekezelnéiküli, vegyes iskolákat, melyek t. i. nem katolikusoknak is nyitva állanak, ne látogassanak. A helyi püspököknek kell az Apostoli Szentszék rendeleti alapján meghatározni azt, hogy milyen körülmények között látogathatók ilyen iskolák és milyen óvintézkedéseket kell alkalmazni, hogy a csábítás veszélyei elkerülhetők legyenek.

1327. Canon: 1. §. Minden hívő gyermekkorától kezdve oly oktatásban részesüljön, mely nem ellenkezik a kath. vallással és a tisztas erkölcsökkel, Sőt mi több, a vallás-erkölcsi nevelésnek első helyen kell állnia. 2. §. Nemcsak a szülőknek joga és szigorú kötelessége a gyermekek keresztény neveléséről gondoskodni, hanem mindazoknak is, kik őket helyettesítik.

1375. Canon: Az Egyháznak joga van bármilyen jellegű iskolát, nemcsak elemi-, hanem közép-, és főiskolát is alapítani.

1379. Canon: 1. §. Ha akár elemi-, akár középiskolák hiányzanak, különösen a helyi püspök tartozik gondoskodni azok felállításáról. 3. §. A hivek ne szünjenek meg katolikus iskolák alapításához és fenntartásához erejükhöz képest hozzájárulni.

Az Egyház belső gyakorlata a kath. iskolák tekintetében az egyházi alárendeltség elvét tartja szem előtt. Az iskola az Egyház csemetekertje, ahol a gyermeklelkek kath. szellemben neveltetnek és tanítatnak. Az iskola az Egyházé, annak szelleme kell, hogy az Egyház szelleme legyen. Tehát a tanítók azáltal, hogy kath. iskolákban tanítanak, résztvesznek az Egyház munkájában, egyházi feladatot teljesítenek, melynek alapja isteni Megváltónk parancsava: Elmenvén tanítsatok minden népet, . . . tanítván őket megtartani mindazt, amit nektek parancsoltam. Az Egyház speciális feladata a nevelés, mert csak nevelés által lehet a gyermekeket általában a lelkeket arra szoktatni, hogy Krisztus parancsait telje-

sítsék. A tanítás egyedül képtes ugyan arra, hogy mindenféle ismeretet közöljön, de már arra nem képtes, hogy jellemes, keresztény módon gondolkodó és élő egyéneket faragjon. Ide következetes és pedig örök tekintélyen alapuló örök elvek szerinti nevelésre van szükség. Innen van, hogy az Egyház i. kolái egyúttal nevelőintézetek is, mert a krisztusi pedagógia elvei jutnak bennök érvényre. Ebből következik, hogy az Egyház kizárólagos joga *saját iskolái felett* öröködni, azokat irányítani, azokra felügyelni és pedig nemcsak a tantárgyakat, nemcsak a gyermekeket, hanem a tanítókat, igazgatókat, hitoktatókat, stb. illetőleg is, máskülönben az iskola megszűnne kath. iskola lenni. Az Egyház a felügyeletet — *saját vérebből való vértel* — a tanfelügyelő esperessel gyakorolja, aki egyházi férfiú lévén a legtermészetesebben tudja megérteni az ő szellemét.

Ha van képzel, sokoldalú és igazán a ma divatszertűen hangoztatott demokratikus nevelője a gyermekeknek és a n'p'pek ugy ez a kath. pap. Az egyházi férfiak, mint a mul'tban, a jelenben is mindenkor elsörendű nevelők. E egész munkájuk csak nevelés; nevelési munkásságuk az iskola falain kívül és azon túl is folytatódik: irányításuk kihat nemcsak a gyermekekre, hanem a felnöttekre is, nemcsak valláserkölcsi téren, hanem a tudomány összes ágában, a társadalmi viszonyok összes alakulatában, a gazdasági éle: összes fázisában és nemcsak az iskola látogatás tartamára, hanem az egész életen keresztül a a s'rig. A p p a nép atyja, anyja, nevelője, tanítója, orvosa, vezére, pásztorja, mestere, szóval mindene.

Tehát a p'pságtól, amely elemi, középiskolát, theológiai főiskolát, nem ritkán egyetemet végzett, a tanfelügyeletre való rátermeltséget, képzettséget eldisputálni nem lehet, aminthogy nem lehet a papi képzettséget a tanító képzettsége alá degradálni. Ha tehát az Egyház az eddigi gyakorlatot fenntartja, jogosan cselekszik így, mert a saját portáján ő az úr és senki más. Egyben okosan is cselekszik, mert a kath. iskola és a püspöki hatóság között — jelenleg — az egyházi tanfelügyelői intézmény még az egyedüli kapocs, mely ha szétszakadna, a kath. iskola végleg elveszne az Egyházra nézve, mert annak szelleme nem volna többé izing-vérig' katolikus.

A mai idökbén, mikor az Egyház befolyása saját iskoláira amúgy is erősen akadályozva van, nem kétszeresen, hanem ezerszeresen szükség van az egyházi tanfelügyelet további fenntartására. Sőt szükséges, hogy az Egyház minden lehetőt megtegyen

arra nézve, hogy a saját iskoláiban azt a szerepet töltse be, amelyet a háború előtt betöltött. Az általános elvadás, eldurvulás, kereszténytelen élet, a számos gaztett, stb., stb. mind-mind ennek parancsszerű szükségességét igazolja. Vagy talán nem?

A kath. tanítóság ama töredéke, mely az Egyház befolyását nem szívesen látja és az egyházi tanfelügyelet megszüntetésével magát az Egyháztól függetleníteni akarja, a rossz cél kitűzése mellett a keresztény lelki kultúrának is sírját akarja megásni. A kultura ugyanis nem abban áll, hogy valaki írni, olvasni, számolni tudjon, továbbá, hogy ismerje a földrajzot, a fizikát, a polgári erkölcsöt, történelmet, mert mindezt a gonosztevők is tudják, hanem abban áll, hogy az ember keresztény emberi méltóságának tudatára ébredjen és teljesítse Isten, az emberek és önmaga iránti kötelességeit. Erre pedig már kis kortól kezdve kell az embert nevelni. Ezt hirdeti az Egyház és ezért az egyházi tanfelügyeletet fenn kell tartani, mert azt a szerepkört, amelyet az egyházi tanfelügyelő betölt, világi ember sohasem fogja teljesen betölteni tudni.

A kath. iskolákban dualisztikus rendszer van. Az állam saját közege útján ellenőrzi a törvények előírásait és azok betartását, az Egyház pedig saját szervével, egyházi tanfelügyelője útján irányítja a *saját* iskoláját és iparkodik ott a krisztusi szellemet meghonosítani és fenntartani, amire éppen napjainkban sokkal inkább szükség van, mint bármikor. Erre pedig csak egy pap képes.

Még egy fontos körülményről nem szabad megfeledkeznünk. A kath. iskolának pædagogiai, didaktikai és adminisztratív vezetője amugy is egy tanító, aki ezért az igazgató-tanító címet viseli. Tehát a világi vezetés már is megvan a kath. iskoláknál, de azzal a megszorítással, hogy mindent az iskolaszéki elnökkel együtt, aki lelkész, köteles elintézni. Az iskolaszéki elnököt nem mellőzheti és pedig azért, mert bár legyen az igazgató-tanító bármily hívhű katolikus, az iskola kath. jellege és szelleme megköveteli azt, hogy a lelkész figyelmét semmi se kerülje ki. Ellenőrzés nélkül senki sincs világon, még a püspök is ellenőrizve van Rómától, annál inkább tehát egy pap vagy tanító, amiben semmi lealázó nincsen.

További fontos körülmény. A tanító, aki kath. iskolához pályázott, már akkor tudja, hogy reá fontos feladat vár. Az t. i., hogy résztvesz az Egyház munkájában. Tanítónak való megválasztása után szabad elhatározásból, senkitől sem kényszerítve esküdt, hogy kath. Egyházához hű lesz és kath. tanítói hivatásának vagy mondjuk kötelezettségének lelkiismeretesen meg fog fe-

lenni, továbbá, hogy az Egyház rendelkezéseit megtartja. És most mit látunk? Ép az ellenkezőt. Most kérdem: miért pályázott akkor az a tanító kath. iskolához? Megválasztása előtt miért ígért minden jót az iskolaszéknek? Miért tett esküt? Miért vette el altól a kenyerét, aki hivatását komolyan vette volna? És ha már megválasztatta magát kath. tanítónak és esküt tett, akkor miért nem tartja meg az esküt? Vagy talán ebben áll a haladott gondolkodás?

Uraim, legyünk következetesek! Vagy megtartjuk az esküt, vagy menekülünk a kath. iskola kötelékéből! Mind a kettő becsületes eljárás. De hogy egy kath. tanító inkognitó a M. T. E. elnökségének neve alatt vagy más valaki által egy kipróbált szükségességnek bizonyult intézménynek — olyan sértő módon, amint az megtörtént — nekitámadjon, csak azért, hogy egyházi férfit a kath. iskolákban ne lásson, az — nevezzük nevén a gyereket — nem becsületes eljárás. Ha a kath. tanítóságnak valami mondani valója van, azt a saját neve alatt, saját szerve útján juttassa az illetékes tényezőkhöz. A kath. iskolákra vonatkozólag egyedül a kath. tanítóság illetékes javaslatait előterjeszteni és senki más. A kath. tanítóságon kívül álló egyének vagy szervek ilyeneket előterjeszteni nem illetékesek. (Roppant nagy tévedés! A róm. kath. tanítóságnak nem csak joga, hanem kötelessége is, hogy az Ált. Magyar Tanító egyesületben időműljön s ennek útján juttassa kívánságait az illetékesek elé. Ha ez nem így volna, akkor nem volna joga a r. kath. tanítóságnak fizetés és nyugdíjsérelmei ügyében a miniszter és a kormány elé járulnia, hanem az Egyh. főhatósága elé. Ezzel a joggal élt a magyar r. k. tanítóság — nem egy egyén vagy töredék! — amidőn egyesülete elnöksége útján a r. k. világi tanfelügyelet kérte a maga számára. Az Egyesület memorandumában pedig támadást és sértést látni a legnagyobb elfogultság. Szerk.) És ha egy tanító olyan önérzetes, hogy az iskolában törvényes előjárótól függetlenül akar lenni, akkor a tanítói pályának mondjon örökre bucsút, mert független tanító nincs az egész világon. A kath. iskola nem a tanítónak „saját” iskolája, hanem az Egyházné, melyben ő nevelőnek-tanítónak lett alkalmazva.

Játszunk nyílt kártyával. Megmondom, mi fáj sok tanítónak. Az, hogy az iskolába imádkozni, a tanítást keresztény szellemben végezni, a gyermekeket imádságra tanítani, őket a sz. misére vezetni, reájuk a templomban felügyelni, esetleg ott imádkozni és térdelni, gyónni, áldozni, szóval másoknak — az egész közönségnek — példaképpül szolgálva keresztény életet élnie kell. Ez fáj, mert ez nagyon lealázó és mert nem egyeztethető össze az inten-

zívebb képzettséggel, a haladott gondolkodással és az önérettel. Ez nem haladás, hanem visszafejlődés, amivel az Egyház kibékülni soha sem fog. Lindberg repülését nem lehet érvül felhozni, mert az Óceán átrepülése a technika diadala, melynek a pokrokár szellemhez semmi köze sincs. Az Egyház feje is tisztelettel és bámulattal hajlja meg az elismerés zászlaját a technika fejlődése előtt, de ugyanazt megtagadja a pokrotár szellemek retrograd irányzatának. (Merész állítások, amelyeket elfelejtett a Cikkirő alátámasztani! Szerk.)

Ami végül a lelkész és tanító közt előforduló súrlódást illeti, tapasztalati tény az, hogy ahol a lelkész és a tanító egyek az elvekben, a célban és az eszközökben, ott súrlódás nincs. És ha mégis előfordul, akkor annak az oka vagy az, hogy egyik a másíknak gyengéjét nem akarja ellúrní, vagy pedig túlfűtött érzékenység, mely megbocsájtást nem ismer. Ember mindakettő telve gyarlóssággal, gyengeséggel és hibákkal, amelyeket sem a szemináriumí nevelés, sem tanítóképezdei előkészület kiirtani nem képes. Egyik a másíknak a gyengéit írurje el — ez krisztusi parancs. És ha előfordulnak vitás kérdések, bizzuk azokat az előjárósság döntésére, amelybe mind a két fél nyugodjék bele. Az alárendeltséget nem lehet felborítaní s az erre való törekvés nem volna más, mint bolsevizmus. Ezt pedig kath. tanító nem akarhatja, mert ez ellen épen a sokat hangoztatott önérettete tiltakozik.

Legyen a kath. tanító önérettetes és mutasson haladást abban, hogy összeszedi minden lelki erejét, tehetségét, képzettségét, ügyességét, szaktudását és beállítíja mindazt az egyház krisztusi munkájába az iskolában és az iskolán kívül. Pap és tanító egybe tartoznak, az Urnak ugyanazon szöllejében dolgoznak, tehát félre az ellenségeskedéssel, idegenkedéssel és bizalmatlankodással. Mindkettlen vállalve munkálkodjanak a közös cél eléérésén, mely nem más, mint a krisztusi elveknek diadalra juttatása a gyermekekben. Ezt a szövetségi viszonyt nincs joga senkinek sem megtámadni, gyengítaní vagy épen mesterségesen szétzúzni. Minden ilyen törekvést vissza kell utasítaní, nehogy a keresztény társadalom nevelése mérhetetlen kárt szenvedjen. Valamikor a tanítót „mester”-nek nevezték. Gyönyörű cím volt és nem lealázó, mert Isten Fiát is így hívták az apostolok. Hol vagyunk már ma ettől? Vissza tehát a régi csapásra. Ne csak a lelkész, hanem a tanító is tényleg mestere legyen a paedagógiának. Ez volna csak az igazi haladás. Áldását érezné mindenki, aki ilyen tanító keze alól kerül ki az életbe. Még haló porában is áldaní fogják egykori növendékei.

Mi legyek ?

(Volt tanítványom levele.)

Kedves Tanító Úr! Megtisztelő felszólítására, hogy érettségi bizonyítvánnyal a kezemben, hogyan határoztam afölött, hogy „mi legyek!” a következőkben vázolom elgondolásomat e nagy életbe vágó kérdés fölött.

Meg vagyok győződve róla, hogy az iskoláztatás kérdése a legmagasabbrendű közérdek kérdése. Az iskolai év kezdetén és végén két szempontot ajánlanak a tanuló ifjúság és a szülők figyelmébe. Az egyik szempont az, hogy az iskoláztatást mint kulturkérdést pertraktálják ilyenkor. A másik pedig, hogy az ifjúságot óva intik, hogy ne tóduljanak az inproduktív, névszerint a lateiner pályákra.

Sok ezer szülő tépelődik most ezzel a gondolattal: tovább taníttassa-e gyermekét vagy éppen máris kenyérkereső pályára adja-e?

Nagy gond szerető szülőknek, kik gyermekeik boldogságát biztosítva szeretnék tudni; még nagyobb gond azoknak a szülőknek, kik gyermekeik munkájával az egész családnak a mindennapi kenyeret akarják biztosítani.

Keserű gond, kényszerítő szükség, mely a kenyérkereső gyakorlati életpályára hajszol ezernyi zsenge gyermeket, kik kereskedői vagy iparospályára lépnek, nem mert hajlamuk volna erre a pályára, de mert szülők anyagi viszonyai nem teszik lehetővé a további iskolába járást. És a kereskedői és iparospályára küldi sok ezer szülő gyermekét, nem éppen csak a kenyérkereset gondjának csökkentése miatt, hanem akarhány esetben azért, mert a fiú nem akart tanulni, sok a szekundája. Szerencsétlen elhatározásnak szerencsétlen áldozatai az ilyen gyermekek, kiket szülői meggondolatlanság dob oda a kereskedelem vagy az ipar amugy is nagy seregének növelésére. A kereskedelem és ipar világművelésében fokozott tudással, nagy elméleti készültséggel, alapos gyakorlati tudással kell birnia annak, ki a kereskedői és ipari pályán igaz eredményeket akar elérni. A fékevesztett verseny, a drága életmód napról-napra nehezebbé teszi az önállósítás módját is és csak a legkisebb hányada az alkalmazottaknak gondolhat arra, hogy becsületes eszközökkel, reális alapon üzletet kezdjen.

És mennyivel rosszabb a helyzete az alkalmazottaknak az üzleti helyzet általános rosszabbodása folytán, arra elég példát találunk az állásnélküli segédek proletárhadának ismert gyűl-
he-

lyein, a mozgalmakban, miket helyzetük javítása érdekében folyton fokozódó elkeseredéssel folytatnak. Tanulás, tudás nélkül ezeken a pályákon sem lehet boldogúlni. Ezt gondolják meg jól a szülők, mielőtt gyermekeik fejletlen erejét inasszerződéssel olcsó árért, egy egész élet boldogságának kockáztatásával — bérbe adják.

Aki az iskolai állapotokat elfogulatlanul szemléli, kétségtelenül tapasztalhatja, hogy ifjaink évről-évre nagyobb és nagyobb tömegben tódulnak a tudományos pályákra előkészítő középiskolákba, különösen pedig a gimnáziumokba, annak dacára, hogy közismert tény, hogy az úgynevezett diplomás pályák már rengeteg módon el vannak árasztva.

A pálya- és iskolaválasztás tekintetében társadalmunkban a gyakori szomorú tapasztalat dacára, fájdalom, még miadig nagy balítélet és tévhit uralkodik s bizony óriási azon jobb sorsra érdemes boldogtalanok száma, kiknek a családi büszkeség és elkapatottság nagy és gyógyíthatatlan sebet okozott. Nálunk majdnem minden apának legfőbb vágya, fiában az urat biztosítani. Ámde, hogy a diploma- és doktor-lázzal csak a proletárok légiója növekedik ijesztő módon, azzal — úgylátszik — a társadalom nem törődik. A minden téren való túlprodukciónak következtében a tudományos pályák ma már alig képesek művelőiket eltartani. Orvosok, ügyvédek, mérnökök, művészek, egyre hangosabban adnak annak az igen keserű tapasztalatuknak kifejezést, hogy jövedelmük sehogy sem áll arányban a tanulmányaikra fordított költséggel és idővel.

De még egy komoly, megszírlésre méltó szavam lenne a szülőkhöz.

Ilyenkor, nyáron megjelennek a főváros hirdető oszlopain a különböző színi- és filmiskolák és konzervatóriumok plakátjai. Őles betűkkel hirdetik, hogy előkelő színházak művészei és művésznői vállalták el az oktatást. Óh, hány közép és igen jómódú család otthonában gerjed e plakátok nyomán édes reménység mindenki szívében. A zseninek vélt nagy leány és ifju beiratkoznak a sokat ígérő művész iskolába. Mulnak, tünnek tova az évek biztató reményekkel, vágyakozással telve. Végre itt az idő, a növendék elvégzi az iskolát és kiállítja róla a nagy okmányt, hogy már kész művész, vagy művésznő. Tehát a kész művésznő, diplomával a kezében várakozik, hogy mikor közeledik feléje a szerencse. A szerencse pedig várakoztat magára sokáig, nagyon sokáig. Mi lesz? Mi lesz? A színes buborékok lassan szétreb-

bennek s nyomukba kiábrándulás, csalódás következik. Oda a fény, dicsőség, pénz: nyomor, nélkülözés és elzülles köszönt be. Évről-évre szaporodnak a sziniiskolák s évről-évre szaporodnak a szerencsétlen elzüllött áldozatok.

Ujra meg ujra felcsendül a fülemben nagyrabecsült Tanító Urnak levelében oly nyomatékosan hangoztatott kérdése: „mi lesz belőled!” Nagyon fontolóra vettem a dolgot, többször megkérdeztem a szívemet és vizsgálat alá vettem természetemet s lelkületemet. Meg lehet róla győződve, hogy pályaválasztásomat nem biztam az ifjúi hév pillanatnyi fellobbanására, sem pedig a hiúság ösztökélésére, mert a késői megbánás sok elszomorító példája lebeg szemeim előtt. Egykori iskolatársaim között fájdalom, többen vannak, kik életüket oly hivatáshoz kötötték, amelyet nem szeretne, de változtatni rajta most már nem tudnak.

Ha lényem és természetem azt sugallaná, hogy: „légy kézműves!” nyugodt szívvel erre a pályára lépnék, mert meggyőződésem, hogy a jó, ügyes és értelmes iparos ezerszer boldogabb lehet, mint a pályatévészített hivatalnok vagy egyéb intellektuel, ki meghasonlott önmagával és a világgal.

Schlosz Lajos.

Több megértést.

A „Prágai Magyar Hirlap” június elsei számában „A magyar tanítóegyesület és egyházi iskolafelügyelet” címen egy közlemény jelent meg. Szerzője makacs s talán sértő merevséggel már eleve állást foglal egy, a magyar tanítótság „pokrokár” (sic!?) csoportja által benyújtott memorandumban előterjesztett kérés teljesítése ellen.

Egy testület memorandumának egyszerű reqligálása súlyos udvariatlanság mellett mindig a legrosszabb módszer volt, amennyiben csak arra szolgált, hogy a meg nem hallgatottak elégedetlenségét fokozza. Nyilvánvaló, hogy ebben az esetben sem fog az eljárás más eredményt elérni. A kiváltott elkeseredés pedig annál inkább nagyobb lesz, mert a kérvényben a tanítók semmi egyebet nem kértek, csupán olyan funkciók gyakorlásának megengedését, melyek gyakorlásához nekik a szokásjog mellett (lásd az állami és külföldi iskolák) természetes joguk is van s amelyeket eddig mások pusztán common law alapján gyakoroltak.

Már magának a memorandumnak a benyújtása s a „Prágai Magyar Hirlapnak” „szlovenszkói papi körökből” kapott cikke egy

szomorú, nagyon szomorú tény mellett tanuskodnak. Azt ülik, hogy azok között az emberek között, akiknek közös a hivatásuk, ellentétek, sőt — amint azt a jelzett cikk stílusa tükrözi — súlyos, egyik másik esetben talán gyűlöletet szülő kontroverziák vannak.

Laikusoknak a dolog úgy tűnik fel, mintha ezeket az ellentéteket egy intézmény, a felekezeti iskola körüli küzdelem provokálná, sőt az, aki a sorok között is tud olvasni, még a fajvédelmet is betudhatja azok okául.

Ezzel szemben az igazság az, hogy az egyik félnél a tudatalatti, túlfűtött önértel, jobban méltóságérzék, a másiknál az őszinte megbecsülés hiányának az érzete inspirálja a harcot.

Legyünk őszinték és maradjunk objektívek.

Elvitázhatatlan tény, hogy az egyháznak századok folyamán iskolák alapításában, fenntartásában és fejlesztésében oroszán része volt, de azt sem lehet letagadni, hogy nem teljesítette kifogástalanul a kötelességét ezen a téren. Hiszen ha nem követtek volna el mulasztásokat, nem kellett volna időről-időre a közoktatás javítása érdekében törvényeket hozni. Ahogy az hajdan volt, úgy van ma is, csak hogy ma szűkebb a munkakör, kirívóbbak a mulasztások és kiállóbbak az iskola fejlesztésére irányuló kerékközi ténykedések. Az iskolák kormányzásának megtartását célzó harc túlságos intenzitása mellett, mint markáns ellentmondást, ott látjuk a meg nem felelő, rozoga iskolaépületeket, a túlszűfolt, tisztátalan és sőtét iskolatermeket, a kritikán aluli butorokat, a felszerelés silány voltát vagy annak teljes hiányát. Ezeket a mizériákat — amikor a sok esetben szegényebb külföldön már rég eltűntek — nevetséges dolog a szegénységnek betudni. A kenetteljes frázisok dacára azt tapasztaljuk, hogy az „egyházak” *kántorokat* választanak; mozgalmat indítanak a nyolc éves iskoláztatás ellen s a tanuló leszállítása érdekében akkor, amikor ez más, földművesekkel és földmívelési napszámosokkal is lakta államokban már rég gyakorlatban van és kimondottan vagy hallgatólagosan vétőt mondanak a tanítók által az iskola szükségletének fedezésére kért összegek megszavazása ellen. Ilyen körülmények között igazán nem lehet csodálkozni azon, hogy a tanítószág gondolkozni tudó része gondolkodás közben arra a konklusiora jutott, hogy az „egyház” nem veszi komolyan az iskolát s hogy a tanítószág felkészen az „egyház” mint iskolafenntartó és kormányzó jóhiszeműsége ellen bizonyos skepsis vert gyökeret. Ezt a kételkedést persze csak őregbiti az a körülmény, hogy a tanító erkölcsi és anyagi érdekei ritkán találhatnak komoly és őszinte megértésre. A „jóakarát” nem elégíti

ki az ember erkölcsi kívánalmait, nem tölti meg az üres gyomrot.

A dolog valahogy úgy áll, hogy ha az ember, az önértetes ember, észreveszi azt, hogy a munkáját nem értékelik kellőképen, úgy azt, mint önmagát valamilyen ballastnak is találja azokra nézve, akik az értékelésre hivatottak lennének. Kolonc kevés ember szeret lenni, de érvényesülni (igaz, hogy ez gyarlóság) és élni mindenki akar. Nem csoda tehát, ha a tanítóság azok ellen az intézmények ellen fordul, a mely intézmények égise alatt az ő erkölcsi és anyagi érdekeivel ellenkező és az ő ambícióit gátló tények burjánozhatnak.

Pedig, pedig nem az intézményekben, de az emberekben van a hiba. A gyarló emberekben és azokban az elévült formákban, melyeket az emberi gyarlóság a maga egyéni érdekeiben meggondolatlanul kihasznál s amelyek kihasználásával lejárítja a a lényegét.

Az idevaló tanítóság soha sem volt és nem is lesz a felekezeti iskolának és az egyháznak szívbéli ellensége. Annak az ellensége, aki ellene van az ő érdekeinek, ez pedig — gondolkozunk — nem az iskola, nem az egyház, de valami vagy valaki más.

A gyarló emberi érdekek fölött álló érdekek azt kívánják, hogy a békesség szelleme, az egyetértés és az őszinte testvéri szeretet fűzze össze azokat, akik a szellem szolgálatában állanak. Életünk amúgy sem rózsás. Hisz közös tragikumunk a megértés hiánya és fáradozásunk meddő volta. Ideje lenne már elvetni mindkét részről ama anakronikus és a mai világban égbekiáltóan nevetséges kérdést: „Ki a nagyobb úr!” Ideje lenne, tudatára ébredni annak, hogy nem a „tekintély” a lényeges, de a szeretet s hogy nem a tekintélyes gesztusokkal fogjuk biztosítani a harmonikus munkát, de az áldozatos szeretettel.

Ideje lenne elhinni, hogy az iskola egy fiatemp'om, melynek főfeladata az, hogy a gyermeket az erkölcsi élet kialakítására képessé tegye (T. Waitz) és emellett ellássa azokkal az ismeretekkel, melyek ahhoz szükségesek, hogy a gyermek, mint leendő állampolgár, bele tudjon helyezkedni az állam struktúrájába, úgy hogy az államot, mint olyat, a létért való küzdelemben elősegítse.

Prohászkanak koporsójánál — azt hiszem — a csanádi püspök azt mondta, hogy több érdeme van Magyarországon a vallási reneszánsz terén, mint az összes szerzetes rendeknek. És akármit mondanak azok, akik „nem tudták Prohászkat megérteni”, akik szerint Fehérvár püspökét „sokszor elragadták paripái.” a

magyar intelligenciát Prohászka vezette vissza az egyházba. Ám Prohászkanak minden mondatát, minden ténykedését kora szellemének megértése, az ahhoz való alkalmazkodás és a szeretet, az igazi, őszinte keresztény szeretet jellemezte.

Meglévesztett dolog lenne azonban csak más ajlaja előit sőpörni. Sokszor, nagyon sokszor baj van ezen az oldalon is, akik már tú'ón-túl „szakemberek“, akik az iskolát olyan műhelyfélének tartják, amelyikben csak az olvasásra meg a számolásra, meg nem tudom mire kell megtanítani a gyermeket, akik maguk is ellen-ségei és kerékközlői az iskola fejlesztésének, akik nem tesznek ke-resz'be szalmát az iskola érdekében, de a sült galambot várják a szájukba. Akiknek jelszavuk: „Mit fizettek?“ Sajnos, talán Júdások is akadnak.

„Leereszkedni“ kellene amott és „felemelkedni“ itt, hogy létrejöjjön a harmonia. Ánde az a baj, hogy sem a „leereszke-désre“ sem a „felemelkedésre“ nem lehet rákényszeríteni azokat, akiknek azt meg *kellene* tenniük. A formát kell tehát megváltoz-tatni, hogy a közeledés a lényeg érdekében létre jöhessen! *H. P.*

Egyről — másról.

Most, hogy az udvardi gyűlésen felszólaló kartárs kívánsága, hogy a lap ne jelenjen meg kélfetenként, majdnem teljesül — össze-gyűlik az ember mondanivalója s ha körültekint a minket érdeklő események, a megoldott és megoldásra váró problémák tömkele-gében, úgy látja, hogy vannak dolgok, miket nem hallgathat el az ember s melyek spontán a toll alá kíváncznak, annyira közös avagy annyira megszívlelendő ügyek.

A magyar tanítóképző.

Két hónappal ezelőti tud uk meg, hogy a magyar tanítók utánpótlásáról mégis komoly gondoskodás történik s megnyílik az első magyar p'rhuzamos osztály a pozsonyi csehszlovák képzőben.

A felvételi vizsgára Szlovenszko minden részéből öznöltek a jelentkezők. A jelentkezők nagy része csak az utolsó héten, ső napokban nyújtotta be kérvényét, úgy hogy a felvételi vizsga napján az érdekeltek oly nagy serege jelent meg a vizsga színhelyén, hogy aka-ratlan felvelődött az emberben a kérdés, vajjon érdemes volt-e ezeknek az embereknek, szű'őknek költienő' és helyes elrendezés volt-e, hogy a *negyven* helyre *százhusz* jelentkezőt hívnak be fel-vételi vizsgára.

Igaz, hogy az ad hoc megbízott tanárok maguk sem hibásak az eseményekért, mert a magyar párhuzamos osztály oly fiatal és szervezeten intő intézmény, mellyel szemben a kezdet kezdetén formai okokból nem szabad követeléseket támasztani.

Sajnos, hogy nyolcvan szülő hiába álldögált és hiába fizette az egyeseknek borsos uliköltséget, de Istenem, hátha a negyven szerencsésebb szülő is hiába fizette volna?

Ami a felvételi vizsgát illeti, a jelentkezők legjobbjait vették fel és nyugodtan elmondhatni, hogy a Szekeres István megbízott igazgató vezetése alatt álló bizottság tőle telhető pártatlansággal s paedagógiai ráteremtiséggel oldotta meg e kérdést, úgy hogy a szeptemberben megnyíló első évfolyam növendékei hálás tanulmányanyag s a tanítóság későbbi krémje lesznek. Adjá Isten, úgy legyen!

Tanítók Háza.

No testvér, megvan a tanítóképző. A magyar tanító gyermeke magyar elemibe, polgáriba, gimnáziumba, kereskedelmibe, tanítóképzőbe járhat és ha most készen állana a Tanítók Háza palotája, kevés pénzért hatalmas gondot ráznátok le a nyakatokról. Igen ám, de „Minek az“ uraimék most a söröspohár mellett, a hűvös kuglizóban, meg a parochiák árnyas verandáin, nem érnek rá a világi eseményekkel, legkevésbé a maguk apró-cseprő ügyeivel törődni, hát azt sem tudhatják, hogy a Tanítók Háza a megnyilvánult nagyfokú részvétlenség miatt nem szülelhetett meg és a részjegyek előjegyzése a nyárig ki volt tolva. „Minek az“ kartársaink a szünidőben nem irnak, nem olvasnak s majd csak, ha az őszi szomorú és negatív referádát olvassák, akkor jajdulnak fel, hogy Istenem, miért is vertél meg annyira, miért is tettél tanítóvá? Persze, hogy ők az okai minden sikertelenségnek, az dehogyan is jutna eszükbe. Az őszinteség nem a mi szokásunk, ugye tanítótestvér. (Ne haragudj ezért, de *nem vagy őszinte*, mert a most lezajló egyházi tanfelügyelők kontra felekezeti tanítók harcban alakodit játszol, *nem nyilatkozol*; én ezt láttam, amikor közzöttetek forogtam, amikor figyeltelek titeket s amikor még azt is rám mondtátok, hogy kémlelek titeket. Azt tettem. Kémkedtem és szomorú tapasztalatokkal lettem gazdagabb.)

Magyar tanítótestvérem! Kinulláztak, kisémmiztek a magyar uri pártok, gyenge markukban olcsó kultúrát hoztak, letiportak, elástak, könnyel és verejtékkel szerzett tekintélyedet letiporlák, csak a morzáát nagyobbították, csak a nagyobb koncot engedték a mások zsebére nagylelkűen odavetni, mert biztosak voltak benne, hogy a

tanítóság visszasüllyed az előbbi servilizmusba és hamis jelszavak feljajduló frázisok megpuhítják, testvéri szeretetből adott hatalmas és soha be nem hegedő -hácskötések megfélemlítik.

Igy jártatok véreim, így , itok, mert magatok is így vártátok és így akartátok. *Ezért* merle írni a ti házilapotok, a Prágai Magyar Hírlap, hogy „. . . a köz (?) szempontjából károsnak tartanánk minden olyan akciót, mely a tanító és a pap közötti harmonikus együttműködés és jóviszony lehetőségének megrontására törekedne. . . .” Különb en ez már más cím alá tartozik.

Az egyházi tanfelügyelet.

Lássátok előkelő papi helyek dominálnak a hivatalos magyarság körében, O.t nincsenek előkelő, még csak „középes” tanítói körök sem, O.t az ezerhatszáz magyar tanító egyakarátú kivánságát a „köz” szempontjából elítéli, ott a pap és a tanító közötti harmonikus együttműködésről tesznek farizeus módon említést, mert ugyan hol lehet harmonikus együttműködést találni a botos ispán és a béres között? Már pedig a pap és a tanító közötti viszony, ma csak ehhez a viszonyhoz hasonlítható.

Nem a harmonikus együttműködés megrontása fáj a hivatalos magyaroknak, (akiknek a nevük különben nem árul el ázsiai ősi származást és mamuskáik csak törve beszélnek magyarul) hanem annak a lehetősége, hogy a tanító *nem fog, nem akar* együtt működni a pappal, még csak a kecségtetített „mellérendelt” viszonyban sem !!!

Az egyházi tanfelügyelet kérdésében ott láttad megnyilatkozni a hivatalos magyarság közvéleményét. O.t láttad a realista politikát hirdető magyar pártban, hogy nem törődnek veled, hogy eszköz vagy, hogy csalétekül dobják oda neked a kopott magyaros frázisokat s közben *soha, de soha* komolyan nem vettek és nem vesznek, de te ezt nem akard megérezni és megérteni, mert, ha hiú és nagyravágyó magyar politikus kibökken a krisztusi páthosszal kent ígét: „ezt a magyarság érdeke úgy kívánja..” akkor te a Dobó Istvánok, a Szondyak, a Losonczyak hősiességével nyalod a tényüket és tolod előre azoknak a magyaroknak azt a szekerét, amelyre sohasem vettek fel és amelyre felkapaszkodnod sem szabad, mert még csak a csintalan uccagyereknek sem számítasz a patentírozott hazafiak szemében.

De te nem pirulsz, te engem támadsz s azokat támadod, akik *érdek nélkül* dolgoznak érted, még akkor is, ha ütitek őket. Pedig ti tanítótestvéreim a szeretetteljes simogatásra legfeljebb ha ütéssel vagy vállvonogatással tudtok felelni !!! Ezért van az egy-

házi tanfelügyelet s ezért lesz az egyház mindég botos ispán-felettetek, mert a saját véretek ellen támadtok, mert a saját testvéretek ellen ültök le a papi asztalokhoz agítálni, kritizálni, de mindenekelőtt kvaterkázni.

Személyes kérdés.

És: minden vádat vállalok. Vállalom, mert az igazság áll a hátam mögött s vállalom akkor, amikor *fáj* nektek az igazság, mert *fáj* a hiú, de csúnya embernek, ha *tiszta* tükröt tartanak eléje.

Ezekért az igazságokért legutóbb nevetséges támadást kaptam.

A főbűn pedig: *öles hirdetéseim jelennek meg a Magyar Taanitóban.*

Másik bűnöm: én a cserkészeket *másodrendű* szereplőknek tartom a *mi* falunk kulturéletében.

Közzvádoló egyik kartársam és személyes „barátom,” aki mindenáron lerángatni igyekszik azokat, akik harcban, tollal, tettel, jóssággal, szeretettel, testvériséggel előtte állnak, hogy egyéni ambícióit kielégíthesse.

Nem baj.

Akik közlelőül ismernek, tudják, hogy önzetlenül dolgoztam, akik követ dobtak rám, azoknak megbocsájtok, de kívánom, hogy *hivatalosan* pálcát törjenek mellettem, vagy ellenem.

Én sokszor álltam vádak és bosszú keresztútjében, amikor te és ti békén üldögtetek a hámbituson, de nem tudta senki, mikor bánlanak, nem tudta senki, hogy miattatok bántanak, mert nem *érdemeket* akartam szerezni munkásságommal, hanem mert erősebbnek éreztem magam ezer testvéremnél, én vettem fel az eldobott keztyűt.]

Most már minden hiába.

A nagyobb falat megvan, a felekezeti tanító nem tud, mert nem akar felszabadulni; ha harcosokra nincs szükség, akkor leleszem a fegyvert s visszavonulok oda, ahol a Schmögn:r Jánosok pihennek

Csak azt kívánom, hogy *itt* ebben a lapban, amelybe minden szeretetemet belükbe írtam, ahol szívesen harcoltam akkor, amikor senki sem mert harcolni, *itt* jöjjetek a vádakkal, *itt* bántatok, mert nem *fáj*, ha testvér bánt a családban.

Békesség mindnyájatokkal!

Farkas István.

Helyettes keres a községi iskolaszék 1927 szeptember 1-től 1928 június 30-ig terjedő időre a komárnói községi fiú iskolához. Javadalom a 104. sz. törvény szerinti kezdő fizetés. Ajánlatok alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők f. é. augusztus 25-ig Komárnóba, Kathoná Sándor.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbított. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek előnyére.

Elnökség.

Közgyűlési meghívó.

A szlov. ált. magy. tanítóegyesület Gömör-Nógrádi kerülete 1927. évi augusztus hó 23 án (kedden) d. e. 10 órai kezdettel Hodejovon (Várgedén) a fürdő nagytermében évi rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait, a tanügyi és közigazgatási hatóságokat, valamint a tanügy barátait is tisztelettel meghívom. Tárgysorozat: 1. A gyűlés megnyitása. 2. Elnöki jelentés. 3. Titkári jelentés. (Kiterjeszkedik a tanítószolgálat anyagi ellátásának, szolgálati viszonyainak összes kérdéseire.) 4. Pénztári jelentés. (Zárszámadás, költségvetés) 5. Karnagyi jelentés. 6. Könyvtárnoki jelentés. 7. Egy elhanyagolt pedagógiai probléma. Előadó: Molnár János. 8. Bartal Dezső bemutatja magakonstruált számológépét. 9. Valgon Dezső szabadon választott módszertani előadása. 10. Segélyek kiosztása. 11. Névsorkiigazítás. 12. Indítványok.

Választmány a közgyűlés megkezdése előtt a helyszínen fél 10 kor értekezik. Indítványok írásban, legkésőbb a választmányi gyűlés kezdetéig, alulírotthoz terjesztendők. A segély iránti írásbeli kérelmek f. hó. 21-ig az elnökhöz intézendők. Közgyűlés után d. u. 1 órai kezdettel közebed, melyre a jelentkezések Rajner Károly íg. tanító Hodejovo címére kéretnek. Akik az írásbeli jelentkezést elmulasztják, sziveskedjenek saját érdekükben legalább megérkezésükkor azonnal a nevezettnél jelentkezni. I teríték ára 16 K. Jó cigányról, friss és olcsó italokról gondoskodva van. A fürdő mérsékelt 6 koronás áron egész rapon át igénybe vehető. Menetrend: — Indulási idő Hodejovora: — Rožňaváról: 5.05, Plešivcéről: 7.29, Tornaláról: 8.04, Rimavská-Scéről: 8.41, Feledincéről: 9.03

Filakovoról: 8.23, Lučenecről: 7.44. — Elutazás Hodejovról: — Plesivec felé: 16.31, 18.52, 21.22, Lučenec felé: 14.02, 17.05, 17.30, 20.50. Tornalján, 1927. évi augusztus hó 7-én.

Stefanyák Róbert
kerületi elnök.

Válasz az üdvözlésre. A Komáromi Tankerület Tanítói Köre f. évi június hó 2-án tartott gyűléséből táviratilag üdvözölte a köztársasági Elnök urat és Hodža Milán miniszter urat. Jókivánatokért Elnöki iroda alábbi levélben az Elnök úr köszönetét tolmácsolta.

Kancellár Presidenta Republiky.

Č: H 1334/27.

Praha, 1927. évi június hó 8-án.

A Komáromvidéki Magyar Tanítószágnak,
(Vizváry Vilmos elnök úr kezeihez)

Velký Meder.

A Köztársasági Elnök úr ismételt megválasztása alkalmából küldött jókívánataikért köszönetét fejezi ki.

Pecsét: Köztársasági Elnök Irodája:

Dr. Sárkány.

Lapunk fejlesztése. A kassai kp. gyűlés a barshonti kerület indítványa alapján lapunk fejlesztése céljából annak természetudományi rovattal való kiegészítését határozta el. A kp. gyűlésen jelen volt tisztársaimtól nyert szóbeli információk és Molnár János kartárs úr időközben beérkezett cikkéből is az világlik ki, hogy tagtársaink kívánságait csupán természetudományi rovat nem elégíti ki, mert az indítvány is, meg M. J. kartárs úr cikke is, ki akar terjeszkedni úgyszólván az összes tudományok egész mezejére. Nyilvánvaló tehát, hogy itt egy nagy lapfejlesztési sőt lapátalakítási akcióról van szó, melynek felelősséggel való végrehajtása a lapfejlesztéssel járó finansiális okok miatt mindaddig nem lehetséges, míg a pénztárnak erre vonatkozó nyilatkozatát meg nem hallgatjuk, annál is inkább, mert a jövő évi költségvetésből a lapfejlesztésre vonatkozó költségeloirányzat hiányzik. Az írói tiszteletdíjakat a kp. gyűlés felemelte ugyan 5000 Kcs-ra, ezzel azonban a lapfejlesztés kérdése nincs megoldva, mert a lap terjedelmének növelése az írói tiszteletdíjaknál is sokkal nagyobb kiadást jelent. Központi egyesületünk nagyra-becsült elnökével alkalmam volt e kérdéstről személyesen beszélni s abban állapodtunk meg, hogy szeptember hó első felében e

nagyfontosságú kérdésben értekezletet tartunk, amikor kartársaink ezirányú kulturigényeinek a lehetőségek határain belül való teljesítését megbeszéljük. Addig is kartársaink türelmét kérjük. *Somogyi.*

Értesítés. Késsai központi gyűlésünk egy öttagú bizottságot küldött ki annak eldöntésére, hogy Orsz. Egyesületünk fenntartása-e a Tanítók Háza könyvkereskedése felállítására vonatkozó mult évi határozatát vagy elfogadja a szlovenszkói könyv- és papírkereskedők egyesületének ajánlatát, mely évenként nagyobb összeget hajlandó adni a felállítandó T. H. alapja javára?

A bizottság egyhangúlag ez utóbbi ajánlatot fogadta el s ezt jegyzőkönyvének elküldésével tudatta a központi elnökkel, ki e döntésnek megfelelőleg a szlovenszkói könyv- és papírkereskedők egyesületével az alábbi szerződést kötötte:

Szerződés.

Mely kötetelt egyrésztől a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület, másrésztől a Szlovenszkói Könyv- és Papírkereskedők Egyesülete között az alábbi feltételek szerint:

A Szlovenszkói Könyv- és Papírkereskedők Egyesülete tekintettel arra, hogy Szlovenszkó magyar tanítósága ama nemes célt tűzte maga elé, hogy gyermekeik neveltetését megkönnyítendő Tanítók Házát akar felállítani, e cél megvalósítása elősegítésére leljánl évenként 12.000 Kc.-át (Tizenkettő ezer koronát.) oly módon, hogy minden iskolai évben október 1-én ez összeget a Tanítóegyesület elnökétől beszerzett értesítés szerint az Orsz. Egyesület központi pénztárába vagy bárhová a Tanítók Háza alapja javára hiánytalanul befizeti. Az első befizetés 1927 okt. 1-én esedékes.

A Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület e szerződés tartama idejére lemond a tervezett Tanítók Háza könyvkereskedés felállításáról, az e tekintetben eddig történt intézkedéseit megszünteti, erről hivatalos lapjában a tanítóságot értesíti s felhívja tagjait, hogy a tankönyvbeszerzési forrást mindenki — úgy mint eddig — szabadon válassza meg.

E szerződés egyelőre 2 (kettő) iskolai évre érvényes, vagyis lejár 1929 június 30-án. Ha bármelyik fél a lejárat előtt három hónappal a felmondás jogával nem élne, még egy évig, vagyis 1930 június 30-ig érvényben marad.

Jelen szerződés felek előtt felolvastatván, tanuk előtt két példányban aláíratott.

Negyed, 1927. augusztus hó 5-én.

Kovács Alajos s. k., az ÁMTE elnöke. P. H. Molnár Jenő s. k. a szlovenszkói könyv- és papírkereskedők Egyesületének

elnöke. P. H. Peltes I. tanú, Landau I. tanú. Annak megállapítása mellett, hogy a Kultúra, mint az ideiglenesen működött T. H. könyvkereskedés vezetője, ideiglenes működését a tanítószáz teljes megalégedésére folytatta, felkérjük Orsz. Egyesületünk tagjait, hogy tankönyvrendeléseiknél a fenti szerződés rendelkezéseit tartásák be.

Központi vezetőség.

Értesítés. Kassai központi gyűlésünk a braislavai expozi-turát beszüntette s jogügyi tanácsadóul Uherezky Géza urat je-lölte ki, míg az exp. vezetőjének működését a hivatalos lap terje-delme kibővítésénél kívánta igénybe venni. Kartársaink tehát jog-ügyi tanácsért közvetlenül Uherezky Géza úrhoz (lakik: Komárno) forduljanak.

A „Slovák“ című lap támadása az exozitura veze-tője ellen. Megdöbbenéssel olvastuk a „Slovák“ politikai lap ju. 28-án megjelent számában azt a támadást, melyet a brati-slavai exp. vezetője: Seidl Sándor ellen intézett. Mivel nevezett kartársunk a nyári szünidőt idegenben tölti, a hírlapi támadással az ő hazatéréséig nem foglalkozunk, de már előre jelezzük, hogy az ügy további fejleménye folyamán az igazság feltárásával módot nyújtunk kartársainknak az igazság megállapításához.

Jegyzőkönyv.

Felvételt Košicén, 1927. júl. hó 4-én a „Polgári Olvasókör“ nagytermében megtartott „Košice-zsupai Magy. Tanítóegyesület“ évi rendes közgyűléséről.

Jelen vannak: dr. Slávik György zsupán, Kuchárik Mihály tanfelügyelő, Kovács Alajos közp. elnök, Vincze Ferenc zsupai elnök, dr. Vécsey Zoltán középisk. tanár, Bitvai T., Németh J., Váry E., Litkey M., Szepes Gy., László L., Kellner Sz., Mikóné Kovács M., Hagerszkyne Skulkly J., Luxné Kovács A., Markó L., Starkbauer M., Wurum Gy.-né, id. Papp L., ifj. Papp L. Szűcs J., Szekeres J., Bőszörményi J., Ónody G., Madarász L. Berényi Gy., Polcsik J., Éghyi B., Orosz J., Simkó B. Mőricz A. Ladó M., Boros M., Smera L., Sedivi Pál., Ravasz J.-né, Toporcák J. Nagy M., Lehoczky L., Soós Pál., Karikás J., Tóth K., Győri Gy., Czurkó Gy.-né, Ménykő Ilona, Kovács Zs., Kenedich Gy., Molnár M., Benke I.-né, Rinba F., Tőrök J., Manczos J., Majoros E., Mátyás S., Fecsó Gy., Hegyési Gy., Pribus J., Polák József, Horváth L., Placintár M. Gerő A., Barkassy J., Draskovits Gy., Kuthy A., Kertész E., Spaciár M., Ivánfy A., Sándor J., Sefányi I.-né, Molnár J., Boros B., Szűcs J. Táviratilag kimentette magát Bučenec D. főtanfelügyelő, Levélben Vajda K. főtitkár.

1. Vince Ferenc elnöki megnyitójában sajnálattal állapítja meg, hogy a tanítósnak még mindig nincs alkalma foglalkozni az új tantervvel, miután részleteiben nem ismerjük. E helyett feltárjuk hát újra bajainkat, sérelmeinket, kívánságainkat, melyek orvoslását oly régóta, hiába várjuk. Örvendetes jelenség a tanítói önérzet évről-évre való fokozatos erősödése. De itt nem szabad megállanunk, hanem ki kell fejlesztenünk a kari együttműködést, a valódi demokratikus tanítói közszellemet, melynek legfőbb eszköze lenne: a minden téren való egyenlőség. Lebilincselő módon fejtegeti az úgynevezett alkotó-munka szerinti tanításmódot melyben különösen a gyermeki öntevékenységnek jut az eddiginél fokozottabb, nagy szerep. Hálával emlékezik meg a nagy pedagógus-elődökről, Pestalozziról és Frankerről, kik bár 100—200 éve porladnak sírjaikban, de az általuk megállapított tanítási elvek, módszerek még ma sem elavúltak, de egyenesen követésre méltók. Az állam és a társadalom annyiféle és oly sokoldalú munkásságot kíván a tanítótól, hogy feltétlenül szükségessé vált a mai tanítóképzés színvonalát emelni. Fokozni kell a tanító tudományos felkészültségét azzal, hogy a tanítóképzés kezdetét gimnáziumi (rett-ségihez kell kötni, mely után két-három éves tanítóakadémia következzék. Ez egyrészt a tanítói tekintély emelkedését is maga után vonná, másrészt sokoldalú tanítói hivatásának is könnyebben tudna megfelelni.

A hatalmas koncepcióju elnöki megnyitó nagy hatással volt a megjelent nagyszámu tanítósnagra, mely után elnök a gyűlést megnyitja s szívélyes szavakkal üdvözlí a gyűlés illusztris vendégeit: dr. Slávik György zsupánt, Kovács Alajos közp. elnököt, Kuchárik Mihály tanfelfügylöt és dr. Vécsey Zoltán tanárt.

2. Dr. Slávik György zsupán az üdvözlésre válaszul kijelenti, hogy örömmel jött a tanítósnag körébe, mert a tanítót, mint a nép, a falu kulturvezérét, gyermekkora óta csak becsülni tanulta. Hála Istennek, híveszöben van a tanítói ker tekintélyét aláásó, elparlagiasodott tanítótípus s helyette ott áll a hivatása magaslatán álló modern tanító, kinek igazi alkotómunkájához szívesen és örömmel nyújt ő segédkezést. Tartsák meg — mondta — a magyar tanítók a nagy Komenskynek elveit s neveljék népüket anyanyelvük szeretetére és ápolására, de kéri őket, hogy a másik anyáról: a hazáról se feledkezzenek meg s olták tanítványok szívébe a csehszlovák haza szeretetét is. Üdvözlí a magyar tanítósnagot s munkájához Isten áldását kéri.

3. Kovács Alajos közp. elnök az ő kedves, lebilincselő mo-

dorában önti ki szíve nagy szeretetét a megjelent tanítótság előtt. Szava simogató melegséggel hull a szívekre; gyújt, lelkesít, vigasztal, reményt csöppögtet és könnyet fakaszt. Örömmel adja hírül, hogy kész a törvénytervezet, mely egyenlő fizetést, nyugdíjat és pragmatikát hoz a tanítótságnak. Biztosítja a jelenlevő zsupán urat, hogy a magyar tanítótság becsületesen megtartja hűségfogadalmát s a fajszeretet ápolása mellett hazáját szerető hű polgárokat nevel az államnak.

4. Dr. Vécsey Zoltán „Szlovenszko és Ruszinszko honismertetéséről” tartott előadást. Rámutatott a földrajz egyre jobban kidomborodó fontosságára, ami kötelezővé teszi, hogy a földrajzoktatás a modern fejlődéssel lépést haladjon. A honismertetés fontossága az állampolgári nevelés szempontjából elvitathatatlán. Honismertető munkánk azonban nem lehet tökéletes, amíg megfelelő forrásmunkánk nincs. Ennek elkészítése elsőrangú feladatunk s az adatgyűjtés munkáját a tanítótságnak is vállalnia kell. Az előadó ezután részletesen ismertette az emberföldrajzi adatgyűjtés methodikáját.

A nagyértékű, tudományos előadás valósággal elragadta a hallgatóságot s elismerése és hálája jeléül a közgyűlés — elnök indítványára — a tudós előadónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

5. Elnök közli, hogy Mojtló Ferenc nyitrai könyvtáros karlárs bejelentett előadását közbejött akadályok miatt nem tarthatja meg. Helyette Boros Béla kollégánk vállalt szerepet.

Tudomásul szolgál.

6. Boros Béla a „Tanító és Társadalom” címen tartott igazán temperamentumos nagy tetszéssel fogadott szabadelőadást. A tanítót nevelői és tanítói hivatása szorosan összekapcsolja a társadalommal. Az iskolától az életig a fejlődő ember kezét a tanító vezeti, muogatva neki mindenütt a szépet. De önmagát nem tudja képessé tenni az életörömök befogadására. A tanító jövődjét új perspektívát nyit. Ezzel a tudattal lép az ifjú a tanítói hivatás csábító u'jára. De már a diáknép körében megérzi az első csalódás fájalmát, amidőn elkülönítik, egymás fölé helyezik a „nép-oktatás” és az „akadémiára előkészítő” intézetek növendékeit. A társadalom érzéketlen minden tanítóműködés iránt, mert a hivatás értékét kizárólag iskolamértékkel méri. Pedig a tanító az emberi munkateljesítmény leguniverzálisabb formáját produkálja, tehát követeljük az univerzális oklevélét. Ezt mások megrövidítésénélkül kérjük. S ha ez rosszul esik bizonyos társadalmi osztályoknak, mi ezért harcolni meg nem szününk, mert az egészséges

tanfőjövendő fundamentumát csakis ebben látjuk. A lelkes tapssal fogadott előadásért közgyűlés az előadónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

7. Elnök felhívja a zsupai egyesület tagjait, hogy a temetkezési segélyalapra a vállalt 10 Kcs. tagsági díjat fizessék be. Felolvassa annak a tanfőözvegynak megható levelét, ki férje elhalálása alkalmából segélyben részesült. E levélhez nem kell kommentár. Tegye mindenki kötelességét! — Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén elnök megköszöni a szives érdeklődést s a gyűlést berekeszti.

8. A közgyűlés egy igen tanulságos száma d. u. 3 órakor a Hunyadi utcai áll. el. isk. udvarán folyt le nagyszámú érdeklődő jelenlétében. Salamon tornatanár mutatott be növendékeivel olyan izomfejlesztő testgyakorlatokat, amelyeket pusztán egy padon lehet végezni. A gyakorlatokhoz elméleti utmutatást is adott. A lelkes, önzetlen vállalkozásért Vincze Ferenc elnök mondott hálás köszönetet.

K. m. f.

Vincze Ferenc, elnök.

Bitvai Tódor, jegyző.

Hitelesítjük:

Molnár Mihály s. k.

Török József s. k.

Helyreigazítás. A mult számban leközölt Gömör-Nógrád választmányi ülésének referációjába a leendő közgyűléssel kapcsolatban bevett kabaré rendezésének a beharangozása félreértés folytán került, miután ily értelemben nem volt szó róla. Kabaré nem lesz. (B. J.)

Felhívás a „Nyitramegyei Magy. Tanítóegyesület” tagjaihoz
Az egyesület pénztárosa kéri mindazokat, kik a kitöltött szavazólapot még nem küldötték vissza, hogy azt haladéktalanul tegyék meg. A tisztujítás az egyesületnek egyik legfontosabb ténykedése; lássa ezt be minden egyes tag és szakitson magának legalább annyi időt, hogy a szavazólapokat kitöltse és beküldje.

Nyugtázás. Az érsekujvári II. sz. tankerület özvegy- és árvaalap javára adakoztak: Leboda László Kurtakeszi 20, Barcsi István Figa 10, Naszek Elza Ipolyszalka 50. Salga Margit és Strékely Jolán Vel'. Šarluhy 25, Farkas Károly Vámosladány 50. R. k. iskola Izsa 10, Fülöp Etelka Perbete 106 K. Hálás köszönet az özvegyek és árvák nevében. Udvard, 1927 júl. 12 U. Szabó J.

Az Osztényi-féle magyar nyelvtanok Az Academia bratislavai könyvkiadó cég, amellyel Egyesületünk szerződéses

viszonyban áll, arról értesít bennünket, hogy *Oszlényi József* farkasdi ig. tanító, Bratislava nagymegyei elnök kartársunk *magyar nyelvtanai* kiadásában megjelentek és pedig a II., III. és VI., VII., VIII. osztályos kötetek. Felhívjuk a tankönyvekre a tanítószág figyelmét egyrészt azért, mer bruttó jövedelmükből 6°/_o-ot kap az özvegy és árvaalap, másrészt azért is, mert ezek pedagógiai szempontból felülmulják az eddig megjelent hasonló tankönyveket.

Köszönet. *Guna Gyula* prešovi orgona és harmonium gyáros hozzánk intézett levelében értesített bennünket, hogy az Egyesület tagjai útján, vagy közbenjárásával szállított orgona harmonium és zongora eladási árából, valamint ezen hangszerek javításából befolyt összegek 2°/_o-át ajánlja fel a T. H. alapja javára.

Amidőn köszönettel fogadjuk *Guna Gyula* úr ajánlatát, egyben felhívjuk kartársainkat nevezett cég támogatására azzal, hogy rendelvényeik után járó 2°/_o-nak a T. H. csekklapján esetenként való beküldéséről gondoskodjanak.

A T. H. javára. *Klein Géza* könyvkereskedő Rim. Sobota arról értesít bennünket, hogy a kartársak összes nála történő bevásárlása után — könyveket kivéve — 10°/_o-ot juttat a T. H. alap javára. Felhívjuk kartársainkat, hogy a ^o/_o okat bevásárlás alkalmával a *Klein Géza* úrnál található T. H. csekkupon azonnal küldjék be.

A ref. kartársak figyelmébe. Az u'óbbi időben sajnálatosan tapasztaltuk, hogy a református iskolák tanítói állásaira hirdett pályázatoknál lapunkat az illetékesek többnyire mellőzték, ide pályázati hirdetéseket nem küldtek be. Mivel a tanítószágnak is érdekében áll, hogy a pályázatokról idejében és saját lapjából értesüljön, felhívjuk kartársainkat, hogy a községükben vagy körzetükben megüresedett állások pályázati hirdetményeit elsősorban lapunkhoz irányítsák. Hosszának oda az illetékes ref. lelkészeknél, mint iskolaszéki elnökknél, hogy a pályázati hirdetményeket lapunkban is okvetlen helyezték el. A vidéki lapokban, esetleg az egyházi hivatalos lapban közölt pályázati hirdetményt nem olvashatja el minden tanító s az az oka annak, hogy sokszor az állásokra alig akad pályázó.

Tanítói zsebnaptár az 1927—28. tanévre. Az Egyesület ez évben is kiadja a tanítói és tanári zsebnaptárt, amelyet a Košicei kp. közgyűlés határozata értelmében *Somogyi István* állít össze. A tartalmas és felette fontos tudnivalókkal bővelkedő zsebnaptár ára ugyanaz lesz, mint a tavalyié volt (10 K) és augusztus

hó végén minden tagtársunk megkapja. A naptár egész tiszta jó-vedelme a T. H. alapját illeti.

Állampolgárság adományozása. Örömmel adjuk hírül, hogy *Cziráký Etelka* tanítónő kartársunk *Šahy*, a csehszlovák állampolgárságot megkapta.

Halálozás. *Takáts Sándor* volt ekeli ref. tanító kartársunk f. hó 9.-én Komáromban, 76 éves korában csendesen elhunyt. A boldogultban Kőrös Imre ógyallai járási elnökönk apósát gyászolja.

Az új tanterv és tanmenetek. Már megemlékezünk arról a nagyszabású munkáról, amelyet immár harmadik hónapja végez Komáromban Jézo Márton áll. tanf. vezetése alatt a Referátus megbízásából egy bizottság, melynek tagjai: Banaí Tóth Pál, Faragó István, Mitteleholzer Ágoston, Telkes Mihály és Uhereczky Géza. Az új nyolcosztályos tantervet magyarra fordították és elkészítették körültekintő gondossággal a cselekvő iskola elvei szerint, amelyen maga a tanterv is felépül, a részletesen kidolgozott tanmeneteket és heti órarendeket olyképen, hogy minden iskola típus az egyosztályú osztaltan iskolától a nyolcosztályos teljesen osztottig megtalálja benne a maga részletes tanmeneteit és heti mintaórarendjeit.

A tanmenetek a tantervtől különválaszthatók, hogy a Kartársak a tanmeneteket a tanfelügyelőséghez beterjeszthessék. A bizottság óriási munkát végzett, feláldozta teljes nyári szünidejét, hogy a magyar iskolaügynek és a magyar tanítószágnak szolgálatot tegyen, munkáját az új tanítási rendszerben lehetővé és eredményessé tegye. Nem anyagi haszonért dolgoztak, mert az a legminimálisabb lesz, azért is a könyv ára a lehető legmérsékeltőbb lesz. A mű ma már a nyomdában van, a tanterv kb. 120 oldal s kb. ugyanennyi lesz a tanmenet is.

Ára, a könyv végleges terjedelme s az előállítási költségek szerint fog kialakulni s 60 Ké körül lesz. A *tanmenetek augusztus 25—25-ig postára adatnak*, hogy idejében a kartársak kezeibe kerüljenek s a tanfelügyelőségekhez beterjeszthetők legyenek.

A könyvet a Jókai könyvnyomda Komárno adja ki s csinos, jó papíron való előállítása biztosítva van. *A megrendelések csakis lapunk kiadóhivatalához intézendők.* Figyelmeztetjük a kartársakat, hogy a pénzt ne küldjék be egyesületi sekképen, hanem vagy postautalványon előre, vagy pedig utánvéttel. A behatárással azonban legjobb várni, amíg a végleges ár kialakul.

Különfélék.

Tátrai kirándulás.

Négy napot töltöttünk a magas hegyek között. Nem sok, de síkvidéki embernek éppen elég.

Július 8-án reggel fél 7 órakor futott be vonatunk a poprád-velkai állomásra. A 100 kilométeres úttól fáradtan és álmosan érkezünk, de mihelyt a vonalból kiszállunk és az üdítő hegyi levegő arcunkba vágott, testben és lélekben egy pillanat alatt megújultunk. Kassa-vidék és Ruszinszko kiránduló csapata az állomáson várt reánk. Kölcsonös üdvözlés és bemutatkozás után Lukinich Frigyes titkár úr számbavette a jelenlevőket, megváltotta a jegyeket és egy óra mulva útban is voltunk Lomnic-felé. Kissé emelkedő pályán a 20 km-es utat 1 óra alatt tette meg a vonat. Gyönyörű napfényes időben, nótaszóval érkezünk Lomnicra. Ott legelső dolgunk volt, hogy csomagjainkat elhelyezzük és a hegyi patak friss vizével közlelbi ismeretségbe jöjjünk. Tisztálkodás és reggelizés után vezetőség két részre osztotta a kiránduló csapatot. Egyik csoport a Zöld-tóhoz, másik a késmárki Itatóhoz rándult ki. Este ismét találkoztunk Lomnicon. Elmondtuk egymásnak tapasztalatainkat és élményeinket. A zöldtói csoport el volt ragadtatva a táj szépségeitől. Az erdőkoszorúza tó kékbajtszó sötétzöld vize a körülötte emelkedő sziklás hegyekkel festői látványt nyújtott. A túrától egyébként nem valami kedvezően nyilatkoztak. A tóhoz vezető út nagyonis emelkedő, sok helyütt meredek. Fent a tónál a levegő hűvös, az élet drága. Mint jellemző példát emítették fel, hogy egy tányér gesztüvesért 8 koronát, két (2) tojásból készült rántottáért 20 kor, egy kis üveg sörért 7 koronát fizettek.

Különben a drágaság a Tátrában általános. Azt vallják a vendéglősök és kereskedők, hogy az ő esztendejük nem 365, hanem csak 90 nappól áll s az időt és alkalmat ki kell használni. Kivétel talán csak egy van közöttük, a késmárki itató tulajdonosa, az öreg Frank bácsi. Valamikor a faszállító fuvarosok megálló és itató helye volt, ma 60 szobában 80 állandó vendége van a késmárki erdő közepén. A kiránduló és jövő-menő vendégeknek pedig se szeri se száma. Izletes ételeiről és mérsékelt áraitól messze földön híres. Nekünk 12 koronáért három fogásos ebédet adott. Ebéd után a zöld pázsiton közénk telepedett, sajátos zipszer dialektussal és derűs ábrázattal mesélt élete történetéből egyes részleteket. Felemlíté azt is, hogy vendégei között beteg nincs. Ha véletlenül va amelyiknek néhanapján valami baja támad, töltök neki egy-huszerét egy csoszival és mindjárt meggyógyul.

Az Itatóhoz erdei ösvényeken, vissza Lomnicra a rendes kocsúton mentünk. Ekkor láttuk, hogy Matlárbáza körül még a kocsi-utat is olajozzák. A port lekötik, e mellett az olaj kellemetlen bűze az ódondús levegővel keverve állítólag a beteg tüdőkre jótékony hatást gyakorol. Nekünk kissé szokatlan volt. Este felé még egy pillantást vetettünk a lomnici csúcs égbenyülő ormára, majd villanyossal Alsótátrafüredre utaztunk és ott a Lázár penziban szálltunk meg.

Alsótátrafüred, mint a Tátra minden zege-zuga igen kellemes és kedves hely. Fürdői és szállói állami kezelésben vannak. Felettük a felügyeletet egy

cseh-német mérnök gyakorolja. Szállást kapni bajos. Szerencsére a miénk már jó előre biztosítva volt. Kissé különösnek tűnt fel, hogy megérkezésük igazgató úr főgondja nem az elszállásolásra, hanem az ellátásra irányult. Az iránt érdeklődött, hogy hány vacsorát parancsolunk? (később megtudtuk, hogy a konyhán érdekelve van.) Vacsorát keveset parancsoltunk, így az elszállásolás nehezen ment és sok időbe került. Vacsora után Lukinich titkár úr vettett képes előadást tartott a Tátráról. És bár előadását rövidre szabta, mégis 11 óra felé járt az idő, mikor aludni lértünk. Mondanom is felesleges, hogy egy átvirrasztott éjszaka (utazás) és egy napi hegymászás után ringatás nélkül elaludtunk. Hétfőn reggel búcsút vettünk kedves szállásunktól és átsétáltunk Ótátrafüredre. Majd pedig siklóval felutaztunk Tarajkára (Hrebieňok) és ott a Turista-otthonban helyezkedtünk el.

Az idő ismét kedvezett. Szilágyi Dezső kilátóról betekintettünk a tarpataki völgybe. Ennél szebbet és fenségesebbet az egész kirándulás alatt nem láttunk. Balra a nagyszalóki, jobbra a Koncista és a körülötte emelkedő sziklás hegyek őrködnek a tarpataki völgy felett. A völgyben szikláról sziklára zuhan a Nagytarpatok kristályvize. Ez a Tátra legjellegzetesebb része. Ha valaki ezt megnézte, elmondhatja magáról, hogy látta a Tátrát. Egy álló napot töltöttünk a nagytarpataki völgyben és óráról-óra új látvány tárult eléink. Elbeszélni nem lehet, azt látni kell, hogy mi van ott. A patak csobogása, a zuhatag zúgása, morajló hangot hallat és mégis oly fenségesen illeszkedik be a a környezetbe, mintha csak kiegészítő részét képezné a természet remek alkotásának.

A kilátástól nem messze van a kis vizesés, melyhez szerpentinút vezet. A vizesésnél fényképész tanyáz. Szolgálatait szívesen ajánlja a járókelőknek. Mi azt el is fogadtuk. Elhelyezkedtünk a vizesésből kiálló sziklákon és csekély 3 koronáért nagyhirtelen lekaptunk (gútaian: lenyomattuk) magunkat. Kis pihenő után innen a Zerge-szállóhoz (Kamžik) mentünk, mely már az óriási vizesés közelében van. Kedves kis hely. Azonban otultunk az előző napi drágaságon és költséggkimélés szempontjából a szálló előtti pázsilon ültünk tanyát. A szálló éttermébe csak akkor vonultunk be, mikor kiküldött kémeink kedvező híreket hoztak az ottani árak felől. Ebéd után megtekintettük az óriási vizesést. Láttuk a víz évezredek munkáját. A sziklába vájt meder és a mederben fekvő nagy sziklatömb beszédes bizonyossága annak, hogy a csepp kivája a követ.

Második számú csoportunk itt kétfelé szakadt. Néhányan felmentek az Öttöhöz, többiek pedig a tarpataki völgy felső szakaszát tekintették meg. Késő délutánra hajlott az idő, midőn a Nagytarpatok völgyén felfelé haladva elértük a hó- és hómezőkhöz. Búcsút intettünk a távoli vizeséseknek, a felettünk emelkedő sziklafalaknak, egy csomag hóval és sok kedves emlékekkel visszaindultunk éjjeli szállásunk felé.

Míg mi a nagytarpataki völgyet jártuk, azalatt magasbatörő csapatunk (1 sz.) a nagyszalóki csúcsot mászta meg. Hogy mit láttak, azt csak ők tudnák híven elmondani. T. Kálmán kollegának sokáig emlékezetes lesz ez a hegymászás, mert a sok csúszás-mászás közben állítólag a nadrágja kikopott. Minket ilyen baj nem ért. Hogy valami történt vele, az bizonyos, mert másnap átpártolt a könnyű-túrások csoportjához.

Este, a tarajkai étteremben rendezett közös vacsoránál bor és vidám zene mellett meséltük el egymásnak napi élményeinket. Kiszolgálás elsőrangú, a bor kissé harsos (33 kor.), a bécai szelet oly finom volt, hogy akaratlanul is szem-

Úgyre kellett venni az egyes falalokat... Derű és jókedv sugárzott az arcokon. Már-már megállapítottuk, hogy mindenki jól érzi magát, mikor észrevettük, hogy nagyidai Vajda bátyáknak borús az ábrázata. Találgattuk az okát ezen szokatlan jelenségnek és rövidesen rájöttünk, hogy Károly bátyánkat a hegyek között rútol rászedték, mondhatnám: faképnél hagytuk, valószínű ezért neheztelt meg. Nagy lett a riada'om. Resteltük a dolgot. Összebeszéltünk, hogy az öreg urat megbékítjük valahogy. De hogyan? Ha füllentünk, arra rájön még jobban megneheztel. Legjobb lesz a színigazságot feltárni, hisz az igazság győz! Úgy történt ugyanis a dolog, hogy Károly bátyánk a Tarajkán, mint a tarpataki völgy jó ismerője, vállalta a csapat vezetését. Mint fentebb már említém, szerencsésen el is jutottunk vezetése mellett az órlási vizesésig. Ott azonban kelletlenül tovább bámultuk a természet csodáját, sokan észre sem vették, hogy vezetünk a visszavonulást jelezte. Álltunk és szemlélődtünk. Néhányan tovább indultunk az Ó-tó felé, míg vezetők néhányadmagával a vizeséstől vissza. hazafelé ballagott. Kisérői azonban egyenként elmaradtak, visszamentek a vizeséshez. Mikor hátra tekintett, már csak egy kartársnő volt vele. Mi messziről integettünk, hogy csak menjenek, majd utolérjük Demire a csapatot összeszedtük, megelégedtünk az ígéretről és más gondolatunk: jó lenne megnézni a tarpataki völgy felső szakaszát. tervünket végre is hajtottuk és érdemes vezetőknek csak este, a fehérasztalnál értük utol. Akaratlan, de nagy sértés volt biz' ez. Ezer szerencse, hogy Károly bátyánk alaptermészele a szeretet, így a kimagyarázás nem nagy fárasztásunkba került. Rövidesen megértette a helyzetet és a mi melegségünkről még Ő gondoskodott. Közreadta azt a jeles mondait, hogy «A Tátrában lett ígért nem kötelező.» Arca felderült és rövid negyedóra múlva a táncoló ifjakal gyakorlati példával oktatta arra, hogy a csárdás az nem csoszogó.

Szerenádudal fejeztük be a napot. Ez nem nagyon sikerült, mert a kar egynémelyik tagja nem tett hangfogót.

Harmadnap kora reggyel a völgyön és a környező hegyekben sűrű felhő feküdt. Bucsupillantás nélkül kellett távoznunk e kedves helyről. Talán a természet is azt akarta, hogy bucsut ne vehessünk és a Nagytarpaták völgyét máskor is keressük fel.

Tarajkáról némelyek siklóval, mások gyalogszerrel szálltak le Óátrafüredre. Délelőtt megt. kintettük a hely nevezetességeit és a déli villamossal átutaztunk Csorbatóra. Utközben érintettük Tátraszéplak, Felsőbági s a többi nyaraló és üdülő telepeket. Sajnos a telepekből a szakadó esőben nem sokat láttunk, de kárpótolt bennünket a balzsamos fenyő-illat, mellyel alig győztünk belelni.

Mire Csorbatóhoz értünk, az eső elállt, az idő kiderült, így a programot akadály nélkül folytathattuk tovább. Igaz, hogy a Csorbatóban való fürdőzés a hűvös idő miatt elmaradt, de ettől eltekintve a kirándulás 3. napját is kellemesen töltöttük el.

Körülsétáltuk a tavat. Némelyek ezalatt csónakázással szórakoztak. Ebéd után kirándultunk a Fátoly vizeséshez. Kisebb csapat a bacsák szállásait tekintette meg. Hegymászó osztagunk harmadik napon a Lengyel nyereghoz igyekezett eljutni. Kora reggel Tarajkáról indult a Zergeszálló irányába Nagytarpataki völgyön végig haladva elérték a Hosszú-tó vidékét, innen a Kisvizokán keresztül a Lengyel nyereg lábánál lévő Jeges-tóhoz értek. Útjokat közben esővihárban tették meg. Szemközt jövő turisták figyelmeztették őket, hogy a Lengyelnyereg megmászása ma a lehetetlenséggel határos. Ők azonban a figyel-

meztető szóra ügyet sem vetettek. Kőd előttem, kőd utánam : neki vártak kirándulásuk végcéljának, a Lengyel-nyeregnek, mely 2320 m. magas és mindkét oldala meredek, Állandóan felhőben jártak. Útközben alulról vihart, felülről jégesőt kaptak de azért nem csüggedtek. Kilitásuknak és erős akaratuknak meg is lett kívánt sikere : feljutottak a Lengyelnyeregre. Kis pihenő után a Virágos kerten keresztül a Felkai tóhoz ereszkedtek le. Sziléziai menház érintésével a felkai völgyben haladva Tátraszéplakot és ott az esti villanyost igyekeztek elérni. Ez a tervük meghiúsult, a villanyost lekészték. Egyéb alkalmatosság bijján a napi túra után gyalog tették meg az utat Széplaktól Csorbatóig, mely nem kevesebb mint 15 km. Ugyanez a csapat mászta meg vasárnap a Tengerszemcsúcsot. És különös, hogy a fáradságnak nyoma sem látszott rajtok. Hétet voltak, mint a markotai ördögök, talán ez az oka a nagy teljesítménynek. Volt közöttük egy hölgy is, Nagy Erzsébet polgári iskolai tanárnő, méltó, hogy nevét feljegyezzük.

Míg hegymászóink a Tengerszemcsúcsra igyekeztek feljutni, mi a negyedik napon a Poprádi-tóhoz rándultunk ki. Ott csónakázással és a táj szemlélésével töltöttük az időt. Sütkéreztünk a napon és szívtuk a jó levegőt. Egy helyett kellett szippantottunk. Azon voltunk, hogy mennél jobban kihasználjuk az időt, melyet még a magas hegyek között tölthetünk. Fájó szívvel gondoltunk az elválásra, viszont repeső öröm szállta meg lelkünket, midőn megpillantottuk a Csorba-féle vezető fogaskerekű vasutat. Be is álltunk a vonatba egy órával az indulás előtt, mert hát jó dolgunk volt a magas hegyek között, de a szívünk azt suttogta, hogy »jobb otthon«.

És most hál' Istennek itthon vagyunk. A sok kedves emlék között szeretettel gondolunk Lukinich Frigyes úrra, a Népművelődési Egyesület szlovén-székői megalapító elnökére, kinek nevéhez a négy napos kirándulás megszervezése fűződik.

Emlékezet okáért feljegyzem még, hogy a kirándulást az Általános Népművelődési Egyesület (Allgemeiner Volksbildungs-Verein) kassai osztálya rendezte. A kiránduláson félszáznál többen voltunk, a jelentkezők közül nagyon sok lemaradt. Túravezetők voltak és pedig az I. csoportnál Deszberg Dezső, II. csoportnál Rainer Brunó, Mikó Zsigmond, Illés József és Vajda Károly. Érdemeik felsorolásától ez alkalommal eltekintek, annyival is inkább, mert jutalmazásuk sem áll módomban. Azt azonban felemlítem, hogy önként vállalt terhes feladatuknak mindannyian híven feleltek meg. Köszönetünk mellett legyen jutalmuk a hálás elismerés.

Csallóközarányos, 1927 július 10-én.

Vizdory Vilmos
köri elnök.

Rob és Hrivnák: „Szlovák Olvasó és Gyakorlókönyv“.

Mindnyájan érezzük azt, hogy a tanítás eredményessé tételeéhez, a tanítókat begyakorlásához, rögzítéséhez nem elég a tanító szakavatott munkája, hanem ezen munkának támogatására szükség van igazi pedagógiai szakértelemmel, a gyermek teljesítő képességével, a rendelkezésre álló idővel és egyéb, a tanítás eredményességét befolyásoló körülménnyel számotvető tankönyvről is.

Az elmúlt pár év alatt jelentek is meg a tanulóiifjúság számára készített tankönyvek elég szép számmal s hogy azok mennyiben könnyítik meg a tanítók és tanulók munkáját, arról valamennyien tudnánk többet-kevesebbet elmondani.

A jó tankönyv hiányát legjobban érezzük azonban a szlovák nyelv tanítása körül. Jelent meg ugyan ilyen irányú könyv is egyebány, de sajnos azok a tanítás eredményét nem tudták a kívánt mértékben előrevinni. A tanítóság jórésze csak lapogatózva, egyik eredménytelen kísérlet után a másikra térve bizonytalanul halad. A tanító küzdök, próbál egyik majd másik irányban sikerre vergődni, de az egyes kollegák nyilatkozataiból úgy látom, hogy nagyon gyenge az eredmény a munkához és jóakarató igyekvéshez képest. Legtöbb kartárs a Mojto féle »Čitanka« nyomdokain halad, illetve küzdök az ott felvett nyelvtani anyaggal és fordítatja sorba az ott levő olvasmányokat s pár kérdést begyakorol azok tartalmából. Ő maga is érzi azonban, hogy ez a nyelvtanítás nem természetes, nem eredményes és a gyermekek érdeklődését, jókedvű együttmunkálását egyáltalában nem biztosítja. Kín és gyötrelmes tortúra ez tanítóra és gyermekre egyaránt.

Bizonyára többen vagyunk, akik megpróbálkoztunk önállólag, saját legjobb elgondolásunk szerint kiutat keresni és jobb eredményt biztosítani, a nyelvtanulást természetesebbé és vonzóbbá tenni a gyermekek részére. Én is évek óta behatón foglalkozom a szlovák nyelv tanításának könnyebbé s eredményessé, tételének munkájával és feldolgoztam azt az én elgondolásom szerint úgy az alsó, mint a felső csoport részére. Ezen munkának alsó tagozatába volt alkalmuk kedves kollégáimnak betekintést nyerni a Magyar Tanítóban megjelent közleményeim alapján s hogy az mennyire közelíti meg a célt, azt a kartársak elismerése és a hozzám intézett levelek bizonyítják, amelyek szinte kötelességemmé teszik, hogy a szünet folyamán annak folytatását is közreadjam.

Most hagyta el a sajtót Rob és Hrivňák szlovák nyelvgyakorló könyve a kezdő csoport részére s ép ezen könyv használhatóságáról kívánok most a kartársak előtt rövid ismertetést tartani. Mielőtt e tankönyv bírálatába belémennék szükséges megállapítanom azokat az elveket, amelyeknek a jó nyelvgyakorló könyv szerkesztésénél érvényesülniök kell. Hogy a nyelvgyakorló könyv a 2. 3. évfolyamban mit öleljen fel, én a következőkben vélelem kívánatosnak. A kezdő tanulók részére fiott nyelvgyakorló tartalmazzon apró fokozatos beszélgetési gyakorlatokat, a beszédgyakorlatok anyagából vett legegyszerűbb stílusú és mondatszerkezetű olvasmányokat, a felvett beszédgyakorlat anyagának megfelelő szójegyzéket, a tárgyaló anyag köréből készített fogalmazási gyakorlatokat részint szlovák kérdésekkel, részint kérdések nélküli magyar szöveget lefordítás céljából és végül a fokozatos beszédgyakorlatok alapját képező nyelvtani anyagot kellő magyar szövegű magyarázattal. Ilyen és csak ilyen könyv az, amely ezt a nehéz tárgyat a lehetőség könnyüvé vonzóvá, és eredményessé fogja tenni. A beszédgyakorlatok anyagával összefüggő olvasmányok különösen azért fontosak, mert azok begyakorlása által képesítjük tanulóinkat arra, hogy valamely tárgyról egyszerűen önállólag tudjanak beszélni, szóval azok a folyó beszéd, sz. bad előadás iskoláját képezik.

Mostmár vegyük bírálat alá, hogy a jelzett új könyvben ezek az elvek mennyire vannak érvényesítve és kidomborítva. Legelső feltétel, hogy könnyű beszédgyakorlatokat tartalmazzon tankönyvünk. Ennek a feltételnek Rob tankönyve megfelel, vannak benne beszédgyakorlatok, csak sz a kár, hogy nincsenek eléggé rendszerezve, csoportosítva. Állapítsuk meg, hogy a II. évfolyamban minő tárgyú beszédgyakorlatok, minő nyelvtani vonatkozások vehetők fel és hogyan rendezendők azok el a fokozatosság szempontjából. Az én nézetemet ebben a kérdésben a gyakorlat a következőleg alakította ki.

1. *A tárgyak megnevezése.* To je, to'o je, tu je, tam je, bore je, dolu je napredku je nazadku je, vonku je, dnuká je . . . Itt a gyermeknek nagyon sok szót kell megtanulni, azért ennek a résznek bőnek kell lennie és ezen a szakaszon sokáig kell időzni, hogy a gyermek szókincsa gyarapodjék. Ezt a részt Mojto könyve nagyon szépen és részletesen dolgozza fel, míg Rob könyvében erre nagyon kevés figyelem van fordítva és így az egyik legfontosabb célt, a szótanulást nem mozdítja elő. A tárgyak megnevezésének beható és bosszas időn át szükséges gyakorlásának mindössze 3 kisgyakorlatot szentelve, a f gyakorlatban rátér a cselekvések tanítására. Ezt nem tartom helyesnek, mert ezen a fokon még nagyon kevés oly tárggyal ismerkedtek meg a gyermekek, amelyekről cselekvéseket mondhatnának. En sokkal helyesebbnek tartom második lépés gyanánt a helyhatározó eset gyakorlását, melyet a már ismert szók felhasználásával nagyon szépen gyakorolhatunk anélkül, hogy ily gyors egymásutánban új szók tanítására lenne szükség. Különösen hangsúlyozom, hogy nem az összes helyhatározókról van még itt szó, hanem csupán a helyhatározó esetről a v és na, esetleg a pri előszókkal. Ezen munka két részből álljon. Az első részben mi mondjuk meg a helyhatározót kérdésünkben pl. Čo je na stole? Čo je v kastni? s a tanuló a tárgyakat megfogva és megnevezve eképen felel: Na stole je knížka, psanka, sošit, kalamár, krieda stb. A helyhatározó eset gyakorlásának második részében már a gyermek találja el a helyhatározó esetet ily kérdésekre: Kde je mapa? Kde visá klobuk? stb. Ha az első részletet türelmesen és alaposan begyakoroltuk, akkor a második rész semmi nehézséget nem okoz. Itt persze már néhány igét is megtanul a gyermek, A helyhatározó eset gyakorlását megtaláljuk a 30. gyakorlatban, de korántsem az általam említett terjedelemben és alaposítással. A helyhatározó eset gyakorlása után veszem csak a cselekvéseket. A cöl itt minél több igét tanítani. Természetes, hogy most még nem lehet szó mindhárom személyű cselekvésekről, hanem úgyszólván csupán a 2. személy cselekvéseire kell és lehet szorítkoznunk. Rob könyve a cselekvéseket a 4. gyakorlatban tárgyalja. Történeket erre vonatkozások könyvének más részeiben is, de rendszeresen és bőven nincs feldolgozva. Annál nagyobb hiba az, hogy a tárgyeset használatát a mán igével kapcsolatban már könyvének legelején, az 6. gyakorlatban felveszi. Ez egyenesen lehetetlen munka még. Ha a szlovák nyelv tárgyesete is oly könnyen volna képezhető, mint a magyar nyelvben, úgy semmi nehézséget nem okozna ennek ily korai tárgyalása, de tekintve a szlovák tárgyeset sokféleségét, ezt hagyjuk a tanév közepe vagy vége felé. E helyett a cselekvések után felveendőnek a fokozatosság elvének megfelelőbbnek tartom a szinek tárgyalását. A szinek után pedig jöhet a tárgyak alakja. Ezen gyakorlatok keretében a gyermek tudása új beszédcsoporttal, a melléknemekkel bővül, azért ezeket nagyon nagy figyelemmel és körülményességgel tárgyaljuk. Nem könnyű dolog, hogy a gyermek a megfelelő végzettel tisztában legyen, azért a jó gyakorlókönyvben a szótárnak nemcsak hátul kell lennie, hanem minden gyakorlatnál is. Hogy pedig a főnevek nemét kezdőfoktól gyakorolhassa a tanuló a főnevek előtt legyen azok nemének megfelelőleg a ten, tá, to szócaka. Így aztán könnyebben megértethetjük velök, hogy amely főnév előtt ten-áll, ahhoz y végzetű melléknév kerül és így tovább. Ezt persze a melléknemek gyakorlásának kezdő fokán a feltett kérdésekből is érzékelhetik. Így lesz a munka és tudás alapos, míg egyébként csak tapogatózás, találgatás az egész. Rob a 8, 20. és 21. gyakorlatot fordítja a melléknemekre, így ez meglehetősen szűkszavú munka. A tárgyak alakjának tárgyalását fel sem vette művében.

Mikor azután átvettük a tárgyak megnevezését, helyhatározót, cselekvéseket, a tárgyak színét és alakját, térjünk át a *kivél, mivel*, vagyis a társ és eszközhatározó gyakorlására. Itt már az igék első és második személyének gyakorlása is előtérbe nyomul. A társ és eszközhatározó kifejezése oly egyszerű, hogy ezrei hamar elkészülünk. Ezt a részt a 34. gyakorlatban találjuk eléggé bőven feldolgozva. Ezekre a gyakorlatokra nagy figyelmet fordítsunk, mert majd a *nad, pod, pred, za, medzi* előszók gyakorlásánál nagy hasznát fogjuk látni a gondos munkának. Ezeket az előszókat azonban későbbre hagyva áttérbelünk a *többes szám alany esetre*. Szótudásunknak megfelelőleg minél több főnév többes számát kell a gyermekkel elsajátíttatnunk. Ezt a gyakorlatot könyvünk a számlálással kapcsolatban veszi fel a rátér a főnevek alakjára a négyen túl levő számnemek után. Ez ugyan még ennél a csoportnál fölösleges erőlködés és idővesztégetel, helyesebb lesz azt a középső tagozatban tárgyalnunk a Mojtó könyve szerint, külön-külön számláltatva a különbözőnemű főneveket. Amennyiben Rob csak a hímnemű főneveket számláltatja, ez épen elvégezhető és nagy nehézséget nem okoz. Mikor mindezeket túl vagyunk, csak akkor jöhet az *egyes és többes szám tárgyesete*, amit Rob könyve még egészen elől az 5. gyakorlatban vett fel. Ezt olykorán még egyáltalában nem tárgyalhatjuk sikeresen. Bővebb és alaposabb gyakorlás kell, mert a tárgyesett vezető előszók begyakorlásánál a tárgyeset pontos tudása nagy szerepet játszik. Épen azért tanácsosnak tartom, ha minél több főnévnek a tárgyesetét ismerteljük meg a tanulókkal. A II. csoportnál tehát a főnevek egyes és többes alany, tárgy, helyhatározó és instrumentál eseté, valamint a *byl', mat'* és néhány használatosabb igének jelen ideje lesz begyakorolva. Az I. csoportnál nagy figyelmet kell fordítanunk az én vagyok, te vagy, ő van, a nekem van, neked van, neki van közüli nagy különbségre. Ehhez hosszadalmas gyakorlatra és a két ige szlovák kifejezési módjának alapos megértésére van szükség. Rá kell mutatnunk arra, hogy nem mondja a szlovák: nekem van könyvem, hanem szószerint én bírok könyvet. Ez különben inkább a III. csoportnál lesz alaposabban begyakorolva. Eanyi az, amit Rob és Hrivnák könyve felvesz. Ez elég is és rendes viszonyok között elvégezhető. A 2. évfolyamos övendék természetesen nem fogja elérni azt a biztosságot és készséget, mint a harmadikos, mert hiszen neki még minden oly egészen új és még neki az olvasás nehézségeivel is küzdenie kell. Az olvasás tanítására a könyv kiválóan alkalmas, nyomása tiszta, beűnnek nagysága teljesen megfelelő.

Összegezve a könyv áttanulmányozása közben szerzett benyomásaimat, azokat a következtésekben szövegem le: A szótanulást nem könnyíti meg eléggé. A beszédgyakorlatok beállításában a fokozatosság elve nem domborodik ki. A helyhatározóeset gyakorlása nem elég alapos és csak egyoldalúan van feldolgozva. A gyakorlatok mellől hiányzanak a teljes begyakorlást előmozdító magyar szövegek. A tárgyeset a *mat'* igével kapcsolatban nagyon korán van felvéve. Sokkal helyesebb volna, ha a szójegyzék nindjárt a gyakorlatokhoz lenne fűzve.

A mű nagy jószándékkal és segíteni akarással lett megírva és kezdőlépés a cél felé, de még azt megvalósítani nem képes. Nem elég rendszeres és nem eléggé bőven dolgozza fel az anyagot. Alapos átdolgozás teljesen kifogástalanná, hézagpótlóvá és sikerre vezetővé tenné. Mostani alakjában, beosztásában bár némileg megkönnyíti a könyvre támaszkodó tanítók munkáját, de elég biztossá és eredményessé nem teszi azt.

Váry Endre.

Ferike utazása, mesejáték két felvonásban és egyéb ifjúsági színdarabok. Irta *Krausz Zsigmond*. A szerző tulajdona. Ára 12 Kcs. Nyomatta Gondos Vilmos könyvnyomdája Párkány. Minden jog fenntartva. Előadás joga megszerzhető a szerzőnél, Párkányban.

Krausz Zsigmond ismert vigjáték és színműíró kartársunk, akinek »vigjátékok és színpadi tréfák« c. könyve már igen jelentős sikert aratott, újból értékes művel lépett a könyvpiacra. Jelen műve 50 oldalon három kitűnő és könnyen előadható ifjúsági darabot tartalmaz és pedig: *Ferike utazása*, mesejáték két felvonásban, »A tolvaj« ifj. színmű egy felvonásban és »Jolánka nagy leány« vigjáték egy felvonásban címűeket. Ajánljuk kartársaink figyelmébe.

Dátumok Levico—Léva város magyar iparos és kereskedő tanonciskolái felügyelő bizottságának multjából 1885—1926. Közli *Kriek Jenő* bizottsági jegyző, igazgató. Kiadja Nyitrai és Társa irodalmi és nyomdai vállalat Levico—Léva 1927. Az iskolák történetének, fejlődésének, a bennük végzett nagy munkásságnak hű tükré e 108 oldalas szép kiállítású könyv, melyet összeállítója nagy gonddal és szakavatott tollal írt meg. Különösen kiemeli Holló Sándor nemrég elhunyt tanítóképző intézeti tanárnak, a felügyelőbizottság sok éven át volt elnökének, a Bars című lévai lap alapító-szerkesztőjének érdemeit. A könyv tartalma: Előljáró beszéd, a zárógyűlés jegyzőkönyve, az utolsó igazgatói jelentések, kronologikus táblázatok: a Dátumok, összefoglaló (személyi) adatok és az utóhang. *Kriek Jenő* nyug. tanítóképzőintézeti kartársunk e könyv megírásával dicséretes és felette hasznos munkát végzett.

Az »Uj Társaság« augusztusi száma megjelent. Változatos jószerezett lapban ez alkalommal tartalmaz és értékes turisztikai és kirándulási rovaton kívül dr. Löffler Béla, Schiffer Imre, Timko Emil, Tichy Kálmán, Landesmann Lipót, Hlidgehétyné, Bartal J., Vámos Géza, Kázmér Ernő, Farkas István helyezte el értékes közleményeket. Az ifjúsági »A Cserkész« rovatban dr. Szerényi Nándor szerkesztő bucsuzatja a rovatvezetéstől visszalépett Györfly Lajost, továbbá Szalatnay Rezső, Mészáros József cikke, valamint hírek és hasznos tudnivalók gazdagítják a lap tartalmát. A lap évi előfizetési díja 25 cK.

Kedves kartársak! — »Búcsú a tavasztól« című verskötetem a napokban jelent meg s szélküldése az egyes isk. igazgatóságok címére most van folyamatban. A galántai »Kosmos« nyomda nevéhez méltó formában állította elő a könyvet: sima, fehér papíroson, díszes borítólappal. — Kérem kedves kartársaimat, fogadják el a könyvet, ne küldjék vissza. A könyv ára nyolc korona, mely a mellékelt csekkalapon fizethető. — Akinek tévedésből nem küldtem s a könyvre reflektál, írjon címemre: Alsószei, z. XV., vagy Roslce, Tatár u. 16. Kartársi üdvözléssel, *Boross Béla*.

Egy verskötetéről. *Boross Béla* kartársunk »Búcsú a tavasztól« c. verskötetéből most viszi szét a posta a kartársak címére. A kedves hangulatos, mély gondolatokkal telt költemények mindvégig lekötik az olvasó figyelmét és érdeklődését. E kötetben is, mint egyéb írásalban *Boross Béla* izig végig tanító lelke. szíve bontakozik ki s tárja elének magasra szárnyaló gondolatait és érzelmeit. Elsősorban tanítóknak szól, azért ezeknek is kell pártolniok s örömmel fogadniok. Melegen ajánljuk e verskötelet kartársaink figyelmébe.

Pályázat. A bratislavai »Mária Ottalma« róm. kath. elemi népiskola megüresedett első tanítói állásra pályázatot hirdet. Határidő 1927 aug. 18.

Törvények és rendeletek.

A kötelező iskolalátogatás időtartamának meghosszabbítása nyolc évre a Szlovenszkói nép- és polgárliskolákban.

(Az isk. és népművelődési miniszterium 45305-1. 1927. sz. rendelete)

A 226—1922. számú törvény 12. §-a értelmében a nyolcéves Iskolalátogatás az 1927—28. tanév kezdetétől fogva a szlovenszkói összes tanulókra kötelező. Az iskolalátogatás meghosszabbítása az összes szlovenszkói magán- és nyilvános iskoláknál a következőképen hajtatik végre:

1. Azok a gyermekek, akik hatosztályos elemi iskolánál legkésőbb 1926. 27. tanév végén az addigi hatéves iskolakötelezettség alapján jogerősen elbocsáttak az iskolából, az 1937—28. tanév kezdetétől fogva nem kötelesek tovább a mindennapi iskola látogatására. Reájuk az ismélő iskolai oktatásban való részvétel kötelező a 226—22. sz. törv. 11. § 2. bekezdése értelmében.

Azon tanulókra azonban, akik az 1927—28. tanév elején a hatodik, vagy alacsonyabb iskolai évfolyamot kezdik meg, kötelező a nyolcéves iskolalátogatás, amely a 226—22. törv. 11. §. 1. bekezd. szerint tankötelezettségük kezdetétől számíttatik.

2. A szlovenszkói nyilvános nép- és polgári iskolák fenntartói, tekintettel a 226/22. törv. 17. § 1. bekezdésére, kötelezetnek iskoláik részére a szükséges tantervekről és dologi szükségletekről, amelyek tankötelezettség meghosszabbítása s ennek következtében a tanulók számának emelkedése folytán szükségessé válnak, idejében gondoskodni. Különösen kötelesek további osztályok felállításával az iskola bővítéséről idejében gondoskodni, amely új osztályok legyenek tágas, egészséges, világos helyiségek és bírnak a megfelelő belső berendezéssel és egyéb dologi kellékekkel, valamint ezek számára biztosíttassék a szükséges számú tanerő. Azon iskolák részére, amelyek nincsenek abban a helyzetben, hogy a szükséges helyiségekről vagy tanerőkről a beállott tanulófőbbslet folytán gondoskodni tudjanak, a bratislavai Iskolai referátus a fenntartó megkeresése alapján átmeneti időt engedélyez és pedig az 1928—29 és 1929—30 tanévekre, amely idő alatt a tanítás beosztására nézve irányadók lehetnek:

a) Két osztály összevonása a tanulók törvényesen megengedett legnagyobb számáig. b) A tanulók osztályba való beosztásának változtatása tanítási csoportok alakítása által egyik osztályból a másikba. c) Félnapos váltakozó tanítás bevezetése, mindegyik esetben a heti tanítási óraszám csökkentése mellett.

3. A szlovenszkói magán elemi- és polgári iskolák a 226/22 sz. törv. 17. §. 2. bek. értelmében az 1927—28 tanévtől kezdődőleg kötelezetnek, hogy szervezefüket a meghosszabbított tankötelezettséghez, valamint a nyilvános iskolákhoz alkalmazzák.

4. A nép- és polgári iskolák fenntartói 1928. július 31-ig jelentik az illetékes tanfelügyelőnek, hogy mely intézkedéseket tettek meg, vagy gondolnak még megtenni a jelen rendelet 2. III. 3. pontjára való tekintettel, amelyekkel a meghosszabbított tankötelezettséget iskolájuk tanulótsága részére jelen rendeletnek megfelelőleg és idejében végrehajtani tudják. Amennyiben a tanfelügyelő a terbeveit intézkedéseket sem ismerné el célravezetőeknek, az ügyet felettes hatóságának további hivataros eljárás céljából felterjeszti.

Szerkesztői üzenetek.

V. E. Kistárkány. Köszönettel megkaptam. Közölni fogom, a folytatást is, kérem mindig idejében. Üdvözlét. — G. J. Léva. Helyesebbnek is tartom, ha a dolgot levezessük a napirendről, Sok kellemetlenséggel járhatna. A lapot a kiadóhivatal meg fogja küldeni. Tessék vizsátelni az Egyesületek és ezulon próbálni meg az ügy jobbrafordítását — V. F. Košice. Köszönettel megkaptam. Írói tiszteletdíjról nem szükséges nyugtatóvány. Üdvözlét. — F. I. Šahy. Helyesen járt el. A levél még nem jött meg. Polg. isk. történelem II. o. lesz a következő tanévre. — E. I. Mincs benne semmi újság, A paplrrnak csak egyik oldalára tessék írni. — Dr. Sz. F. Ungvár. Köszönettel megkaptam. Kilitásba helyezelt munkásságát szivesen fogadjuk. Üdvözlét.

Kiadóhivatali üzenetek.

Töbбекnek: Lapunk a nyári szünlőd alatt csak július és augusztus 15-én jelent meg, így a kért július és augusztus 1-i számokat nem küldhetjük. A megjelentek összevont számok voltak. — K. J. Zeitvabesený. Annak a kérdésnek, hogy a lapot csak a szünlőd alatt más címmel küldjük sajnos nem tehetünk eleget, miután ez az amúgyis terhes adminisztrációt még jobban koplikálná. Célját elérheti, ha vagy a postahivattal vagy egy ismerősét megkéri hogy az érkező lapokat a nyár folyamán továbbítsa tartózkodási helyére. — Cz I. Nitra pri Ipli. M-né K. M. Košice. D. M. Magyarszögyén. A kért számot megküldtük. — H. F. Dacsókezei. A kimutatott 166 K-ból 115 K-régl tagdíj 10 K 1926-27 tanévi naptár, 40 K a folyó év első felére járó tagdíj és 1 K felszöhlítási díj. — K. J. Bratislava. Tartozása 1927. VII. 1-ig kiegyenlítve. — Sz. Gy. Poltár K. J. Komáromcsicsó A címet kijavoltottuk. Lapunkat az új címre küldjük. — Schl. L. Rimaszombat. Az írói tiszteletdíjra kiutalt 66 K-t nem előfizetésre, hanem tagdíjhátraléka javára könyveltük. — K. J. Dyčka G. J. Léva. V. F. Nebojsa. K. P. Tornok. S. A. Sokolany. W. M. Stos. Előfizelőink sorába felvettük Lapunkat megindítottuk. — K. P. Lucenec. Tagdíj hátralékával várunk. — N. B. 132. 1927. július 1-ig 21 K hátraléka van. — P. 1506. 1927 július 1-ig hátraléka nincs. — Z. K. Ivanovce. A kért jelvényt elküldtük.

Pályázat a padányi református kántortanítói állásra. Javadalom 2 szoba, konyha, speiz és melléképületek. 598 □-ól kert. 197 korb. készpénz, 6 kat hold 531 □-ól föld (szántó és rét), 8 m² puhafa, 160 kőve rőze, 1760 kg buza, atóla és megfelelő államsegély, a földek adóját az egyház fizeti. Kötelesség: 1-8 osztályu iskola vezetése, kántori teendők végzése, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése, egyháztársadalmi munkában segédkezés. Tanítás és istentisztelet nyelve magyar. Kellően felszerelt kérvény a református lelkész hivatall címére küldendő: Padány p. Alistál. Ž. XV. Pályázati határidő augusztus 22. Az állás az esperesi megerősítés után azonnal elfoglalandó.

Pályázat A pelsőci r. k. elemi iskolai iskolaszék magyar tannyelvű kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés díjlevél szerint. Államsegélyt az iskolaszék nem garantálja. Kérvények aug. 25-ig a vilkei (Velika ž. XVIII) rk Plébánia Hivatal címére küldendők.

Pályázati hirdetemény Az ógyallai róm. kath. egyházközség kántori állásra pályázatot hirdet. Fizetesi díjlevél szerint. Pályázatok augusztus 28-ig az ógyallai plébánia hivatalba intendőek.

Pályázat. A kurtakeszi (Ž XVI) róm. kat. iskolánál lemondás folytán megüresedett II. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Az iskolaszék férfi tanítót óhajt, ki a kántort helyettesíteni tudná, s beválás esetén a kántortanítói állást egy-két év mulva elnyerhetné. Nostrifikációs vizsga s vallástanból való érettség megkivántatik. Férfi pályázó híján nőtanítót választunk, azért nők is pályázhatnak. Helyi fizetés államsegéllyel törvényesre kiegecszítve. Pályázati határidő szeptember 3. Választás szeptember 4-én. Állás azonnal elfoglalandó. B. kat. Iskolaszék.

Pályázati hirdetés. A rozsnói cvang. egyház helyettes kántort keres, állása rövid időn belül véglegesítették. Szolgálati nyelv magyar. Jövedelme egye.őre természetbeni lakás, vallásitanításért állami díjazás, stóla és megegyezés szerinti fixfizetés. Érdeklődők írjanak Szkalos Emil igazgató lelkésznek Rozsnó XIX. megye.

Pályázati hirdetés. A sajógömöri ág. b. ev. magyar tannyelvű polgári iskolánál nyugalomba vonulás folytán szeptember 1-i kezdettel két tanítói állásra pályázat hirdettek. Az egyik a II. szakcsoport (természettudomány-mennyiségtan), a másik a III. szakcsoport (mennyiségtan—rajz) tárgyaira. Javadalom: évi 1400 ékor. törzsfizetés, 200 ékor. lakkér, öt ízben csesdékes 100 koronás ötödévi korpótték az iskola pénztárából és törvénytörvényű fizetéskiegészítési államsegély. Pályázati feltételek: ág. ev. hitvallás, csehszlovák állampolgárság szakképzettséget igazoló nostrifikált oklevél, működési bizonyítványok, orvosi bizonyítvány, a szlovák nyelv tudása. A kellően felszerelt a az iskola pártfogóságához intézett kérvények annak megjelölésével, hogy melyik állásra pályáznak, aug. 15-ig íj. Szontagh Zoltán iskolaszéki elnökhöz küldendők. Sajovsky Gemer z. XIX. A megválasztottak 1 évi sikeres működés után véglegesítettnek.

Pályázat A jólési (Rozsnótól alig 3 km.) rk. elemi iskolaszék, osztálymagyar tannyelvű iskolájánál megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése: díjlevél szerinti föld, rozs, fa, készpénzjárandóság, törvényes államsegély. Természetbeni lakás kötelessége: az előírt hittanórák megtartása, vasár-ünneppnapai litániák, temetési funkciók végzése, vallás erkölcsös nevelés. Pályázatok kellőleg okmányoltan, ajánlási postabélyeggel ellátva, a krasznahorkaváraljai plebániához címezendők. Az iskolaszék lehetőleg oly nős, okleveles tanítói választotta meg, kinek neje díjtalanul vállalná a női kézimunkatanítást, írásbeli nyilatkozatban. Választás augusztus 21-én, vasárnap délután jólészen fél 4 óraker. Személyes megjelenés előnyös, úti költség megtérítés nélkül.

Pályázati hirdetés. *Kissárdói* ref. Egyház II. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalma az Egyháztól 100 kor., egy szoba. konyha, kamra. Pályázhatnak nőtanítók is, ez esetben kötelessége a kézimunka tanítás, egyházépítő munkában segítés, a kijelölt osztályok tanítása. Kellőleg felszerelt kérvénynek Aug. 20-ig espereshez küldendők Alsószeccsére. Az állás szeptember elején elfoglalandó, egyenlőre míg a folyamatban lévő nyugdíjazás bekövetkezik, ideiglenes minőségben, azután véglegesen.

Pályázati hirdetés. *A balogújfalusi* (Vieska) ref. előkönyörök kántortanítóságra pályázat hirdetünk. Javadalma az egyház pénztárából évi 400 kor. 20 méter fa, melyből a tanterem is fűtendő. Két szobás lakás, konyha, spajz és melléképületek. Egy magyar hold rét, a temető füve és a templomkert és iskolakert használata. Államsegély a törvények szerint. Kötelessége: a tanítás mellett az ének vezetés és a templomi isteni tisztület végzése akkor, mikor a lelkész nem megy Újfaluba. Pályázatok augusztus 20-ig a balogújfalusi gondnok címére küldendők. p. Rimaszécs. XVIII. župa.

Főiskolai hallgató júl.-aug. hónapokra fiú gyermekek mellé nevelőnek ajánlkozik, vizsgákra előkészítést is vállal. Cím: Főiskolai hallgató, Lučenec post. rest.

Az érsekléi rk. iskolaszék pályázatot hirdet a kántortanítói állásra. Javadalmi: természeti és államsegély. Nők is pályázhatnak. Rk. iskolaszék, Érsekléi, p. Nagykeszi.

Pályázat. A bényi rk. iskolaszék pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Javadalom: Lakás, kert, természetbeni 15 hold szántó, 42 véka gabonajárandóság, 3 szekér széna, 6-ól tőzifa, 125 KÉ párbér és munkaváltság, rendes államsegély; 100 KÉ a községtől. Pályázati határidő augusztus 23.

Pályázat. A perbetei magyar tanítási nyelvű r. ka'b elemi népiskolánál elbálozás folytán megüresedett oszt. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Fizetése 600 Ké készpénz, 1 szobás lakás, 180 Ké lakbérpótlék, 1 öl fa 20 Ké kertiletmény a r. kath. hírközlésért és a törvényes államszegély. Kötelessége a kijelölt osztályt tanítani a kántortanítói akadályoztatása esetén helyettesíteni, miért is a kántoriakban való teljes jártság megkívánatik. Pályázati határidő 1927. évi aug. 24-e, választás aug. 25-én reggel 8 órakor. R. kath. Iskolaszék Perbele, z. XVI.

J. Zó—Banai féle VIII osztályos tanmenet alapján
„Kidolgozott beszéd- és értelemgyakorlatok”
 Tartalmaz 53 tanítást. A 138 oldalas könyv 20 Ké ért megrendelhető:
 Zsemlye Péter ny. kántortanítónál (Bács, z. XVI) továbbá a Kultúra
 könyvkereskedésben (Lučenec) Fleischer Rudolf könyvkereskedőnél
 (Nové-Zámky). Jókat könyvnyomdában (Komárno)
 és Gondos Vilmosnál (Párkány).

**Arany- és ezüstárak, órák, ékszerek, villamos lámpa-
 ernyők** óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre
 kaphatók:

Mareš József órák és ékszerésznél
 Nové-Zámky

Stefanik-utca 74. ~~Magyar utca 74.~~ (a Blaha szálló épületében)
 Levelezőlapra való hívásra azonnal felkeresem Önt mintáimmal
 vételektelezettség nélkül. **Győződjék meg róla!**

Slovenskói könyv- és papírkereskedők egyesületének elnökségétől

Mélyen Tisztelt Tanító Úr!

Bizonyára hivatalosan is értesült Ön már arról, hogy a Slovenskói magyar általános Tanítóegyesület a mi országos egyesületünkkel kötött egy megállapodást, amely megállapodás szerint egyesületünk, vagyis a slovenskói és kárpátoroszországi könyvkereskedelem a létesítendő Tanítók Háza alapjához jelentékeny összeggel járul hozzá évenként. Ezen megállapodásból kifolyólag megszűnt működni az úgynevezett Tanítók Háza könyvkereskedése, amely Bratislavában mult évben megkezdte működését. Ennél fogva a Tanítók Háza könyvkereskedésénél többé rendelés nem eszközölhető, miután ilyen nem létezik. Az igen tisztelt tanító urak f. évi augusztus havától kezdve tankönyv, tan- vagy írószer beszerzési forrásukat szabadon választásukkal meg és megrendelését bármely slovenskói és kárpátoroszországi ismerős könyvkereskedő cégnél eszközölhetik. Mivel a Tanítók Háza alapja javára felajánlott évi hozzájárulást az összkönyvkereskedelem adja, minden könyvkereskedő érdemes arra, hogy a magyar tanítótság megrendelésével tárogassa. Amidőn jelen kérszünk a mélyen tisztelt tanító urak szives figyelmébe ajánljuk,

vagyunk teljes tisztelettel:

A slovenskói könyv és papírkereskedők egyesületének elnöksége

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Aktuális problémák	481
<i>Boross Béla:</i>	
A tanító és a társadalom	487
<i>Somogyi István:</i>	
Az embertan az iskolában	492
<i>Váry Endre:</i>	
A szlovák nyelv a magyar tannyelvű iskolákban	494
<i>Pálinkás Sándor:</i>	
A számhalmaz kifejlődése	498
<i>Schlosz Lajos:</i>	
Vészharang	503
<i>Juanits Andor:</i>	
A tanító, mint a mezőgazdaság út- törője és fejlesztője	504
<i>Eggesületi élet</i>	508
<i>Különfélék</i>	514
<i>Törvények és rendeletek</i>	516
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS-ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20. POSTAFIÓK SZ. 34.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Ne elő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Aktuális problémák.

(*Vincze Ferenc elnöki megnyitójból.*)

Szerény elnöki megnyitóbeszédemet legjobban szeretném azzal a kérdéssel megkezdeni, hogy mit szólnak K. kollégáim az új tantervhez! De mindezekig nem jutott el az még a kezeink közé s így nagy sajnálatunkra kénytelenek vagyunk tanítói munkánk ezen elhatározó fontosságu fundamentuma helyett ismét csak mással pl. önmagunkkal foglalkozni.

Alljunk tehát mégegyszer, — de remélhetőleg utoljára — egy ilyen nagy földig érő tükör elé és vizsgáljuk meg magunkat őszinte nyíltsággal: milyenek is vagyunk mi mai tanítók és milyeneknek gondoljuk el a jövő tanítóságát?

I. Mi, mai tanítók — bármilyen szerény és sokszor észre sem vett tagjai vagyunk is a társadalomnak: évről-évre büszkébb önértékeléssel érezzük néptanítói munkásságunk nagy fontosságát és ennek megfelelőleg több jogunk és igényünk méltányos rendezését is bátorkodunk kérni felelős hatóságainktól, mert tudjuk, hogy úgy az anyagi, mint a szellemi helyzetünk javítása, a legszigorúbban véve sem lesz soha önértékek előmozdítása, hanem mindig csak a legnemesebb közérdeké: a népnevelésé!

Most is, ebben a végél járó évtizedben, a világháború eredményezte nagy politikai és társadalmi mélyreható átalakulásokban azonnal észrevettük azt a reánkhamlító nagy társadalmi kötelességet, hogy mindenekelőtt önmagunkat, azonkívül azonban egész környezetünket, valóban demokratikus gondolkodásuakká, érzésüekké és cselekedetüekké változtassuk! Aristoteles görög bölcsész „Politika” című mun-

kája VIII. könyvében világosan megírta, hogy mindegyik államformához külön-külön hozzá kell szabni a népnevelést is, mert a polgárságnak az államforma jellegéhez vágó lelki alkata tartja fenn rendszerint az illető államformát pl. a demokratikus lelkület a demokráciát! Nos! K. kollégáim! Bele merünk-e nézni mineannyian bátran az önvizsgálás tükrébe? Demokratikusokká lettünk-e valóban? Én azt hiszem, hogy igen és Aristoteles intősei nélkül is lelkiismeretes buzgalommal teljesítettük a demokratikus köztársaság népnevelésében ránk háruló nagy feladatokat: mindennemű iskolai tanításunkban és nevelői eljárásainkban bevezettük és megvalósítottuk az egyenlőjoguság és egyenlő kötelesség nagy elvét s minden alkalmat felhasználtunk már a gyermeki társaséletben is megvalósítható önkormányzat keresztülvitelére. Amikor tehát a jövő év folyamán az első 10 éves fennállítását fogja megünnepelni az ideális demokratikus elveken felépített ifjú államunk: remélhetjük, hogy észreveszik és elismeréssel fognak adózni az állam alapítói a magyar tannyelvű iskolák tanítóságának is, kik bátran hirdelik még ma is azt, hogy igaz, miszerint az önfeláldozó harcok önállóságot vivtak ki, a törvények egyenlőséget teremtek, de köztársaságunk egész tanítóságára vár még mindig az a nagy munka, hogy minden felekezeli és nemzetaliségi elfogultságot legyőzve: hitben, tudásban, jó erkölcsökben egymást és a hazát egyformán szerető festvérekké neveljenek fel minden leendő állampolgárt!

Köztársaságunk egész tanítóságának ebben a nagyfontosságú — szinte államfenntartó — nagy munkájában szükség van azonban egy mindnyájunkat mélyen átható, egységes, demokratikus tanítói közszellemre, ami pedig csak a legegységesebb fizetés és méltánylás mellett erősödhet meg bennünk. A teljesen egyenlő fizetés és nyugdíj megadása mellett az egységes demokratikus tanítói közszellem gyorsabb kialakulására igen célszerű lenne egy központilag szerkesztett 2—2 nyelvű, azaz államnyelven és a tanítási nyelven kiadott országos tanítói lapnak kiadása, amit az iskolaügyi minisztérium minden iskolának díjmentesen megküldene. Továbbá felbecsülhetetlen haszonnal járna úgy gondolkodásunkra, mint önmívelődésünkre, ha az arcképes vasútgazolványunkkal a 2 hónapi szünetekben díjtalanul beutazhatnók mindazon vidékeket, amelyeket eddig személyesen még nem ismerünk.

II. Őszinte önvizsgálásunk alkalmával felmerülő második kérdés az lehet, hogy mi öregek, (azért mondom a mi társaságunkat öregnek, mert a Köztársaságunk képezdéjében végzetlek közül tudommal egyellen egy tagunk sincs, őket nem ismervén, róluk véleményt nem mondhatok) tehát mi, régi képesítésű tanítók érezzük-e magunkban elegendő tudást, ügyességet, tekintélyt mindazon feladatok eredményes elvégzésére, amelyeket tőlünk egyrészt a felettes hatóságaink, másrészt kultúrmunkákban a társadalom elvárnak?

Mindig sűrűbben halljuk az iskolalátogató tanfelügyelő uraktól, hogy csak értelmes munkát szeretnek látni, továbbá mindig löbb és nagyobb gyermeki öntevékenységet sürgetnek. Kedves Kollegáim! Remélem, hogy mindnyájan nyugodtan vállaljuk a felelősséget iskolai munkánk értelmességét illetőleg. De, hogy ez a valóságban is úgy legyen: mi saját magunk állítsuk össze — évről-évre bírálgatva — az elvégzendő tananyagot. Az új tantervről az hírlik, hogy az valami pedagógiai mestermű. Majd meglátjuk, ha kezeink közé kerül, hogy csakugyan az elemiiskolai viszonyokkal ismerős, gyakorlati emberek állították-e össze. Ha azonban szédületes tananyaghalmoz feldolgozását írja elő: bátran meg kell kritizálni. Aki értelmesen tanít, az sok anyagot nem tud feldolgozni, mert az értelmesség elve magában foglalja a gyermeki öntevékenység minél nagyobb igénybevételét, ahhoz pedig minden ügyesség, tudás és módszer mellett is igen sok időre van szükség. A gyermeki öntevékenység pedagógiai felhasználása különben is ma még hármass irányú kísérleti állapotban van. Vannak nevezetesen kimondottan munkaiskolák, továbbá van egy kötelező kézügyesítő tantárgy, a slöjd és most van kialakulófélben a modern pedagógia legnagyobb újjálása alapján az ú. n. alkotómunka elve szerinti tanítási mód v. cselekvő iskola.

A munkaiskolával, valamint a slöjddel nem foglalkozhatom ma s az alkotómunka elve szerinti tanítást is csak azért említem meg egész röviden, hogy k. kartársaim szives figyelmét felhívjam erre az új mozgalomra.

Az új tantervről szóló híreiskében azt olvashatjuk a Magyar Tanító legutóbbi számában, hogy az csehnyelven jelent meg s magyarnyelvre fordítja Jezó Márton komárnoi tanfelügyelő néhány komárnoi kartárssal, akik egyúttal kidolgozzák a cselekvő iskola elveinek szemelőtt tartásával a

tantervhez csatolt részletes tanmenetet is. Azok a kollegák, kik nem is sejtik hirtelen, hogy ugyan mit is jelenthet ez a rövidke hír: sziveskedjenek gondolkozni a következőkön: a gyermeki lelket tanulmányozó pszichológusok azt kívánják a haladni akaró tanítóktól, hogy a mai passzív tanítási módok helyett, amelyekben a gyermekek mindent készen kapnak s csak jó szem és jó fül kell a jó tanuláshoz, ezekután lehetőleg minden tantárgy tanítása közben a saját elgondolásuk, kedvük és ügyességük szerint megoldandó problémák, feladatok elé állítsuk a tanulókat. A konkrétság legyen a tanítás alapjellege, tehát a külső természettel, a valódi tárgyakkal való aktív érintkezés, a közvetlen szemlélet és kézi foglalkoztatás minden elővehető anyaggal. Tehát az alkotómunka elve szerint tanítunk pl. ha a számtanban az alsóosztályokban fapálcikákkal, golyókkal, gombokkal stb. stb. kirakaljuk a feladatokat s tényleg elvégeztetjük a műveleteket. A felsőbb osztályokban pedig a kibővített és letárgyalt számkörök alkalmazására és begyakorlására maguk a gyermekek gondoljanak és számítsanak ki feladatokat. A beszéd és értelemgyakorlatnál minden mozgást pl. fűrészelést, gyalulást stb. stb. utánoztatunk. A földrajzban mindent megcsináltatunk agyagból. Különösen a rajzban és a szlőjdben lesz leghálásabb tere a szabad alkotási vágy és munkaösztön kielégítésének. E gyűlés keretében nem foglalkozhatom bővebben az alkotómunka elvével, de úgy látszik, hogy ez lesz az elemi iskolai élet legkorszakosabb megváltóztatása. Illő lesz tehát mindnyájunknak közelebbről megismerkedni ez újítással s akkor minden tantárgy tanításában rövidesen megtaláljuk a természetességet és a „fonomimikát“.

III. Ez ünnepélyes órában két nagy pedagógusról is illő megemlékezni. Nevezetesen ebben az évben van 200 éve annak, hogy egy nemeslelkű evangélikus lelkész, majd hallei egyetemi tanár: Francke Herman Ágoston meghalt. Őt tartják sok emberbaráti intézmény — így többek között az árvaházak — megteremtőjének. Oly előrelátó nagy pedagógus volt, hogy az árvaházi tanulókhöz irt utasításalt még ma is jószívet megfogadhatjuk és követeljük. Ezelőtt 100 évvel pedig Pestalozzi János Henrik halt meg, aki tanult teológiát, jogot, majd gazdaságtant. Nemes szíve népnevelővé tette. Az a lelkes buzgóság, mellyel a nevelés és tanítás ügye iránt — hazáján kívül, más országokban is, széles körökben — érdek-

lődést tudott ébreszteni és az a lelkes kifartás, mellyel az elemi iskolai tanítás módszerét javítani és lélektani alapjait megtalálni igyekezett: szóval egy új pedagógia megalapozása s főleg a szemléletelési tanításmód és a munkálatias bevezelése, örökre értékes és tiszteletreméltó marad mindnyájunk előtt. Kegyelettel emlékezünk meg tehát rólok s igyekezni fogunk helyeseknek felismert elveiket megvalósítani.

De miután mind a keltő a tanítóképezdėje által lett híressé, szinte provokálják tőlünk is a véleményyt, hogy milyen is legyen a jövő tanítóság kiképzése. K. K! Mikor mi tanítóképzésről akarunk beszélni, mindenek előtt gondoljunk arra, hogy mi mindent kíván meg a tanítóságtól 1. a Školský Referát, 2. a társadalmi kulturmunkásság, 3. saját tekintélyünk, 4. a tanfelügyelet és 5. a fizetésünk végleges rendezése kérdése. Ugy-e bár negyedévenként írásbeli jelentést kell tennünk a tanításon kívül végzett kulturális tevékenységünkről. Az ifjusági egyesületekben, a dalárdákban, a füzöltő egyesületekben, a népkönyvtárakban, az olvasókörökben, a szövetkezetekben stb. stb. hirtelen még elő sem számítható kulur és gazdasági intézményekben tevékeny részt kell vennünk. Mindenesetre nemes önérzettel telhetik be a tanítóság lelke, hogy ily sok irányú kulturfeladatok belöltését várják el tőle, de hogy ennek a sokoldalú tevékenységnek az iskolai tanítás se igya meg a levét, a társadalmi munka is könnyüvé és magátólértelődő tanítói feladattá váljék: szerény nézetem szerint gimnázium és érettségi fölé emelt 2–3 éves pedagógiai akadémiai végzettség kell a jövő tanítóságának, hogy azt a sokszor emlegetett tanítói tekintélyt már képesítésével magával vigye a községébe, hol nála magasabb intelligenciájú ember aztán nem is igen lesz. Jól tudom, hogy sokan ellene vannak az akadémiai tanítóképzésnek A fő ellenvetésük az, hogy akkor senki sem fog kis faluba menni tanítónak. Kérem szépen, mindenkinek tiszteletreméltó a meggyözdődése, de vegyük csak bírálat alá a kérdést elfogulatlanul. Ha az állam és maga a társadalom is arra a belátásra fog jutni, hogy egy-egy község kulturális életének vezetésére pl. egyik felekezeti lelkésze sem egészen alkalmas, mert minden jószándéka mellett is — előbb-utóbb csak a saját felekezetihez tartozókkal fog jobban törődni; ha van a községben orvos, annak óriási nagy az elfoglaltsága, a község jegyzője az adókiivetés és behajtás miatt éppenséggel nem rokon-

szerves, a véletlenül ott lakó ügyvéd csak akkor lesz népszerű, ha saját pártpolitikáját erősítheti vagy magát képviselővé választalhatja, mindezek nyugodt megfontolása után rájönnek, hogy mégis csak a tanító lesz mindenkor a község legtermészetesebb kulturvezére. Hogy pedig az akadémikus tanító bárhova szívesen elmenjen: minél kisebb a faluja, s minél távolabb van a városoktól, relative annál nagyobb legyen a fizetése, mert valamivel tényleg kárpótolni kell őket. Így azlán az akadémikus képesítés és az összes köztisztviselők közül legnagyobb fizetés élvezése egy-egy fiatal tanítót a falu, a vidék legjobb partiképes, nősülendő fiatalemberévé teszi, akil a környék gazdag lányos apái is vetekedve fognak magukhoz hívni és ő előbb utóbb úgy elhelyezkedik kis falujában, hogy most már a saját ingatlan vagyona is oda fogja kötni. A nevelés érdeke is azt hozza magával, hogy a tanítóság egyszer már anyagilag is rendbejőjön. Mennyivel másabb lesz majd a házasszeretet és az anyaföld szeretete a földbirtokos tanítóknban, akik saját földjükbe is gazdagon fizető szemel vetelhetnek és az okszerű gazdálkodást nem csak papiron hirdetik, hanem saját földjükön szemléltetik, azon páriák fanyar érzésénél, kik keserűen gondolnak hosszas működésük utáni szegénységökben — még a drága pénzen megvásárolandó sírhelyökre is.

Gimnáziumi előtanulmány pedig azért kell, mert a tanítói állás tudományos pályá, ahol lépten-nyomon nagy szükség van a klasszikus műveltségre.

Azoknak pedig, akik amiatl aggódnak, hogy a magasabb iskolát végzett tanító nem lesz jó nevelője a gyermekeknek, azt mondom: hogy valamint papnak sem meg valami szenvedélyes világfi, úgy a tanítóakadémiára sem fog beiratkozni egyellen olyan fiatalember sem, aki bizonyos vonzalmat és szeretetet nem érez a gyermekekkel való foglalkozáshoz. Azt azonban én magam is nagyon hangsúlyozom, hogy dacára annak, miszerint egy modern tanítónak nagyon alapos készütségű — úgy szólván tudós embernek kell lennie, de maradjon meg mindenik nagyon jó szívű és nemes lelkű embernek, mert sokoldalú tudását soha sem önző, magánérdekei előmozdítására szabad gyümölcsöztetnie, hanem csak községe közjávára.

Ime ilyen apostoli hivatás vár a jövő tanítóságára. Ők lesznek az oly nagyon óhajtott világbéke és a felebaráti sze-

refel igazi megferemtői! M. t. k! A tanítókakadémiával egyszerre meg lesz oldva a tanfelügyelet kérdése is, az egyenlő fizetés és nyugdíjügy is.

Mi öregek már csak álmainkban gondolhatunk a tanítóság e kivánatos jövőjére, de én hiszem, hogy maga a társadalom, a közérdek: a község békéjének és haladásának biztosítására előbb ülőbb kitermeli és megvalósítja ez új kultur apostolokat kik bizonyára hálásan gondolnak majd reánk, amiért előkészítettük az ő uljukat s eleve levettünk vállalkról minden idealizmust kipusztító fizetés, nyugdíj, társadalmi lekintély stb. stb sérelmeket

A tanító és a társadalom.

Irta: **Boross Béla.**

Az a széles mező, amelyen a tanító nevelői és tanítói hivatását teljesíti, szorossá teszi a viszonyt közötté és a társadalom között. Senkivel sem oly állandó ez az érintkezés a környezetével, mint a tanítónál.

A szigorúan vett tanítói működés hozzákapcsolja a leggyengébb emberiséget, a gyermekek sokaságát. A serdülő ifjúság kezét újra a tanító ragadja meg, amikor továbbképző tanfolyamok, ifjúsági- és közmívelődési egyesületek, népszínházak jóságos hatású légkörébe vezet. S mégis, az ilyen őrzött, vigyázott, féltett talajon növekedett ember nép mily könnyen elfordul attól, akinek lelki-esteti ereje kifejlődését köszönheti. Milyen hamar kipárolog az iskolában fölszívott tisztéletadás szelleme az önállóvá nőtt szívemből; sőt az ajak, amely őszintén hozsannázott, nem egyszer az irigység és gyűlölet „feszítsd meg” l-jére nylik.

Lehetséges, hogy ez fokozataiban közös átka minden életpályának, de nem hisszük, hogy mások is éreznének annyi csalódást, szenvednének annyi keserűséget, átelnének annyi csapást, mint mi, tanítók. Mintha az emberek minden gyarlósága csak a mi életünk folyását háborítaná! Vagy csak a mi érzékeny lelkünk fogja föl az élet földrengéseit? Fájó tudat, hogy amíg szívünk legkisebb dobbanásával is másokat csak az életörömök, élvezetek, gyönyörúségek megismerésére vezetünk, addig magunkat nem tudjuk képessé tenni azok befogadására. Mit is keresne az örömsugár sötét bánatfelhők között...?

De bár kevés a reményünk ahhoz, hogy fölülünk is ki

derül, — vizsgáljuk meg ennek a borúlatnak a rétegeit s cikázassuk meg benne az Igazság villámszíkrait.

A múltat ne bántsuk. A múlt tanítóiársadalmának a hibái megbűnhődtek eléggé.

A jelen új prespektívát nyit a jövő felé.

Ezzel a tudattal lép az ifjú is a tanítói hivatás csábító útjára. Szívéből számúzi mindazon érzés-szálakat, amelyek a földhöz, a rőghöz kötnek. Minden cselekedetével azon van, hogy lelkét jövőendő, magasztos élet céljának megfelelőleg rendezze be. Mindenben és mindentől a jót, a szépet látja meg, mert csak azt keresi.

De most jön a társadalom. Elsősorban is az ő társadalma: a diáknép. Elszorúl a szíve, amidőn a vele egykorú gymnáziumi-, vagy kereskedelmi- és ipariskolai növendék-társak fölényesen, a hagyomány szentesítette magasabbrendűség büszke tudatában, csak úgy félvállról beszélnek „prepa“ barátjukkal. . . Ezt a kasztréndszert ápolják az iskolai hatóságok is, amidőn a tanító képzőt az elemi- és polgáriiskolákkal együtt a „népoktatási“ intézetek fuicsa melléköngésű gyűjtőforgalmába sorozzák, szemben az akadémiai lépcsőre előkészítő, éig magasztalt középiskolákkal. Világos, hogy a serdülő gymnazista-diák gyorsan észreveszi, miképen különböik el őt tanárai nyilvános ünnepélyeken, előadásokon az elemisták mögé állított tanítónövendékektől, s egy csöppet se csodálkozzunk azon ha az egymástól így elválasztott tanulóifjuság, amely eddig léleikben rokonnak érezte magát, a kölcsönös megértés, megbecsülés helyett, a későbbi súrlódásokat okozó gőg és irigység kertésze lesz.

S a tanítójelölt az első csalódás fájdalomával látja, hogy a mérleg megbillent, s ő került lejjebb. . .

Hiába tudja felmutatni az iskolavárosban koriársai között a legfényesebb eredményeket; hiába szaval, hiába muzsikál, hiába termeli ki a legelső énekkarokat; hiába produkálja sokféle tehetségét színpadokon, vagy előadásztalok mellett; hiába nyeri meg a kézimunka- és egyéb kiállítások első díjait; hiába éri el a tizenhétéves ifjú alkotóképességének a maximumát: — azért „csak prepa“ marad, akiből „csak tanító“ lesz.

Dicséret, nagyúri gesztus jut elég, sőt némi elismerés is megpislog az ujságok zuzában, gondosan megválasztott, apró betűikkel. . . Buzdító frázisok, a tanítói hivatás szentségének nagyhangú emlegetése: ezek azok a csalóka színek, amelyek olyan hívogatószéppé festik a tanító- jövőendő délibábját. De ha oly nemes feladatnak tüntetik a tanító munkáját, s elragadtatásukban sokszor valamennyi életpílya fölé emelik: hát miért nem adják meg a

tanítóképzőknek ezen hivatásuához méltó jellegét; miért degradálják a többi, mondhatni valamennyi, kevésbé nemescéjú intézmények ranglétrája alá?!

Amikor a tisztviselőparitást sirattuk, azok a könnyek nagyon mélyről fakadtak: forrásuk a tanítóképzők iskolapolitikai viszonyában rejlik. S ha a paritást követeljük, ezt pedig követelni kötelességünk, akkor elsősorban az iskolaparitásért kell küzdenünk. Sőt ezen túl megyünk s a tanítóképzést, mint az élet nevelőinek a képzését, *főiskolai* fokra emelni kívánjuk. Ez az egyetlen mód, amely egy csapásra megszüntetné azokat az ellentéteket, amelyek ma a tanító és a társadalom közt oly nagy számmal vannak.

A társadalom csak azt értékeli, amit külső érzékeivel fölfog. Hiába önti ki a tanító a szívét a népnevelés szolgálatában; hiába formál a fejletlen emberlest porából gondolkodó, érző, akaró nemes embert a saját képére és hasonlóságára s lehel beléje lelket a saját lelkéből, . . . hiába! Az alkotásnak ez a módja távolesik a társadalom érzékszerveinek az ingerküszöbétől: ahol tanítóműködésről van szó, ott szeme vak a látásra, füle süket a hallásra, szíve kemény a megérzésre. De akinek a zsebében az egyetemi diplomát, ruháján pedig a jólét eleganciáját látja, annak, — jóllehet élete felét kávéházakban tölti, — a társadalom hódolata minden tekintetben kijár.

Mi nem akarunk ilyen kényelmes életet, ily becéző legyezelést a társadalomtól; nem akarunk a magasabbfokú képzettség címén kibújni a terhes tanítóműködés alól; nem! — Mi az emberi munkateljesítmény leguniverzálisabb formáját produkáljuk, tehát követeljük a legfelsőbb iskola, az univerzitás oklevelét, amely bennünket erre a munkára fogosi. S hogy eddig a tanítóképzők képesítésével végeztük ezt a munkát, azért hatványozott méltánylást érdemlünk, mert megmutattuk, hogy önszorgalmunkból is akadémiai színvonalra emelkedtünk!

De nem akarjuk mi a társadalom kegyét a mások rovására megszerezni. Mi csak azt kérjük, ami a mi járandóságunk.

Sajnos, ezt sokan nem akarják megérteni. Legkonkrétebb megnyilvánulási alakja ennek az a néhol mérsékeltébb, néhol izgatott viszony, amely mostanában a papság és a tanítótság között van.

Amilyen mérszire szeretnék egyesek távolítani egymástól ezt a két testületet, annyira egymás felé vonja, eggyvé tereli a közös cél, amelyért s a közös talaj, amelyen működnek. Ez a cél az emberi boldogság, s a talaj az emberi lélek. Tanító is, pap is a lélek munkása. De míg a papok az isteni kinyitkozottatás tuda-

mányába szorítva, addig a tanítók ezt is átfogva, az emberi ész kikutatott eredményeinek tágas csarnokára terjedve, építik a jövőt.

Miért van tehát mégis, hogy az emberi lélek ezen két munkáló csoportja, a papság és a tanítóság között hiányzik a megértés a legnagyobb mértékben? Könnyen megtaláljuk a feleletet erre.

A társadalom nem számolt azzal, hogy a tanító, aki — ha egyebet nem is mondunk, — semmivel sem végez alsóbbrendű munkát, mint a pap, önhibáján kívül nem szerezhette meg az iskolai képzettségnek a papéval *legalább is* egyenlő mértékét. Azt hiszem, nem járunk messze az igazságtól, ha a tanítók munkateljesítményének többletét a pap teológiai éveinek a többletével kiegyenlíttetnek vesszük. Ezt azért szükséges megtennünk, mert ez az az Achilles-sarok, ahol az összetűzőzések nagyrésze történik.

A pap föltétlen alantasának tartja a tanítót, mivelhogy nem rendelkezik az érettségivel nagyobb bizonyítvánnyal, mint ő, s a hivatás értékét kizárólag iskolamértékkel méri. A tanító viszont nem hajlandó elismerni azt, hogy ő, akinek a munkája szellemileg fölér a templom áhitatáig, fizikailag pedig a papot aránytalanul megelőzi, hogy ő annak nem is egyenlőrangú, de alárendelt munkatársa legyen!

Ahol úgy a pap, mint a tanító a hivatásától ihletett piedesztálra helyezkedett, ott nem áthat árkot közüjük a vetélkedés ördöge. De ahol a pap csak azért prédikál, mert erre egyháza kötelezi s a jogot erre csak azok a sokszor aposztrofált egyetemi évek adták, nem pedig a hivatásszeretet, ott mindig lesz pap-tanító háború, mert a béke a pap bukását jelentené, aki érezvén az elhivatottság hiányát, érzi a tanító fölényét is. Ezt bevallani nehéz; inkább azzal leplezi, hogy állandóan üti a tanítót, sokszor a szószék megszentelt fegyverével is. — Viszont, ahol a tanító csak azért tanítja a gyermeket, hogy fizetését megérdemlje, de az igazi célt nem is látja; s a cél érdekében önmagát nem műveli; ott szintén lesznek viszálykodások a pap és a tanító között, mert a pénzkeresés robotjában elközönségesedett tanító úgy akarja megvédeni a külvilág előtt veszendő tekintélyét, hogy a úton-útfélen a papot gyalázza s a maga szellemi fogyatékoságát a pap és a papság sokszor hangoztatott „népbulító” törekvéseinek elcsépelő szólamaival takargatja.

Természetes, hogy mindkét esetben a helyzet abnormitását kell megállapítanunk, amely nem igazolhatja a méltatlankodás jogosságát egyik részről sem. Mégis bármint akarnók széplíteni a

dolgot: a baj, a pap-tanító viszony feszültsége annyira általános, az orvosi kezek beavatkozása nélkülözhetetlen.

Nem beteges állapot-e, hogy egyesek már a tanító jellemére, politikai-, vagy világnézeti meggyőződésére következtetnek abból, hogy milyen viszonyban él a pappal. Ha a tanító „jóba” van vele, akkor árulója a tanítóságnak, a papok szekerét tolja; ha nem közeledik hozzá, akkor hitetlen, kommunista. Sőt, sokak szerint a tanító nemzetiségi megbízhatósága is papjához való viszonyától függ. Ha pedig valaki erről a viszonyról beszélni, vagy írni mer, akkor bizonyos, hogy valamelyik fél haragját megszerezte, mert nem tud olyan tárgyilagos lenni, hogy ez a jobb-, vagy baloldalnak ne sütné a talpát.

Ilyen körülmények között a két tábor az egymás elleni ádáz harc mezejére lép, mert így kényelmesebb... senki sem keresi a közeledés útját, tartván kartársai vádjától, amely könnyen árulóvá bélyegezné.

A többi társadalmi osztályhoz való viszonyunk korántsem vet fel ilyen hullámokat. Ez a viszony a társadalomnak az iskolához való vonatkozásai szerint igazodik.

Szeptemberben, amikor a szülő behozza gyermekét az iskola födele alá, a tanítónak is jut egy-egy nyájas szó, egy kis vállveregetés. Azután, mivel tudja, hogy gyermekét jó kezekre bízta, feléje se néz az iskolának, egészen a bizonyítványosztásig, amikor esetleg a tanítót lehet okolni a diák gyenge előmeneteléért. Némelyek vesznek is maguknak annyi fáradságot, hogy elmennek az iskolába, s kikérik maguknak, hogy a tanító igazságtalan legyen törekvő gyermekükhöz!...

Ezzel eleget is tettek az iskolával és a tanítóval szemben való kötelességüknek, vagy ahogy ők gondolják: joguknak. Legfeljebb részt vesznek még az iskolai színdarabokon, ünnepélyeken, hogy a tanító köszönetét elvárják, amiért voltak szívesek megjelenni...

Sokkal jobban szeretik a tanítót akkor, amikor az iskolától függetlenül, az ő érdekükbe vágó dologra kell megnyerni a tanító közreműködését. Figyeljük csak meg a kereskedőt, milyen leereszkedő módon iparkodik kedvébe járni a tanítónak, hogy ezért cserébe elhelyezhesse portékáit a falusi szövetkezetekben a tanító, mint ügyvezető által. Biztosító társaságok, úgynőkök, hogy érdekeiket körülbástyázzák, egyenesen a tanítót keresik föl. Vándorkomédiások, könyvtárosok vigécek mind-mind megtalálják a tanítót, mert az ő közbenjárására szükségük van a zsebük érdekében!

A tanító pedig, mert megszokta, hogy másokkal jól tegyen

szívesen segít itt is, ott is; elvállalja ezt is, azt is, mert apától örökölte, hogy neki mellékfoglalkozásokkal kell könnyíteni sorsán. Persze, hogy erre nem szorul a falu papja, vagy jegyzője!

Miért nem biztosítja hát a törvény a tanító gondtalan lenyerét? Mert a törvényt is az a társadalom hozza, amely a tanító működését s ennél fogva a tanítóképzést másod rendűnek tartja; amely egy tanítóképző felállításán ráér éveken át gondolkozni!

Van azonban a társadalomnak egy kicsiny csoportja, mely, (öbbsé-kevésbé érzi a mi fájalmunkat, mert keserű tanítókönnyek hullottak bölcsőpárnájára. Ez a tanítóivadékok csoportja s kötelessége lenne az apái életéből megismert tanítósorsot a maga eszközeivel enyhíteni. De ezen törekvésük legtöbbször a szánakozásnál marad, sőt büszkén mondogatják apáikról Mécs Lászlóval:

„És legyőzte a nyomort, mert minden vágycát ellagadta,
Kultúr-kútjait belömlte gondok csörtetű csapatja . . .
. . . Minden szépségét lenyeste, hogy mibennünk kiviruljon,
Lelke szirmait lezárta, hogy a harmat mind ránk hulljon.“

— Igen, ennyit kapunk mi az utódainktól. A tanítóvér csak azért kell, hogy az iskolában életre öntözgesse a mások családfáját, oltthon pedig szánakozó társadalommá nevelje a maga csöppjét!

De mi nem akarunk az életnek csak eszköze lenni; nem akarunk „elallatni“ magunkban „minden vágycat“; célhoz jutni is akarunk egyszer! Ez a cél a nyugalom és a megelegetedés.

Evégből a harcot a bajok legelején kell kezdenünk. Ki kell vívnunk a nép nevelésére képesítő intézetek, a tanítóképzők minél magasabb nivóját. Csakis ez lehet az egészséges tanító jövőendő fundamentuma!

Az „embertan“ az iskolában.

Az „embertan“ fogalma alatt nem csupán az anthropologusok által értelmezett embertant értem, hanem mindazon ismeretek összességét is, melyek a különböző tantárgyak keretén belül elszórtan az emberre vonatkoznak. Ma a tudományos vizsgálódások centrumában az ember áll s kétségtelen, hogy a tudományos kutatások ma az anthropocentrismus jegyében folynak. Ezen vizsgálódások eredményei nem közömbösek az iskolára nézve sem. Ma a gazdasági, technikai és orvostudományi kérdéseken kívül az összes országokban legtöbbször foglalkoznak az anthropológiával, etnografiával, praehistoriával stb. A faji kérdések tisztázása ma elsőrendű

kérdés. Emlékeztünk még az 1924-ben az összes iskolákban lefolytatott anthropologiai vizsgálatokra, melyeknek alávetettük valamennyi tanítványunkat s az összegyűjtött adatokat tanügyi hatóságainknak felterjesztettük. Köztársaságunkban az anthropologiai vizsgáldások igen fejlett fokon állanak. Ezen vizsgáldások szolgálátában áll két anthropologiai egyetemi tanszék, a praehistoriai muzeum és az „Anthropologia” című tudományos folyóirat. Köztársaságunkban az anthropologia intenzív művelése eredményének tulajdonítható az a kifüzető elismerés, hogy az 1924. évi anthropologiai nemzetközi világkongresszus Prágában volt megtartva. Az emberre vonatkozó ismeretadatok bő forrását éppen a fent említett kutatások folytán köztársaságunkban bőségesen megtalálhatjuk. Az egyes tantárgyak keretében elszórt ismereteket összegyűjtve, az anthropologiai ismeretanyaggal kibővítve minden iskolában, a tanulmányok értelmi fokának megfelelő mértékben kellene tanítani. A természetrajzzal kapcsolatban, mintegy annak betetőzéséül tanítjuk az ember természetrajzát némi egészségügyi ismeretekkel kibővítve. Ez azonban még nem foglalja magában mindazt, amit az emberi test és szellem, az emberi kultúra múltjáról, jelenéről s jövő kialakulásának valószínű lehetőségeiről tudnunk kell. Az iskolában tanítandó embertan a praehistoria, az etnologia, az eugenika tudománya legyen, kapcsolatban a biológiával, geológiával, történelemmel és a nyelvtudományokkal is. Szóval a természet-tudományi és szellemi tudományi ismeretek rendszeres összefoglalását, melyek az ember múltját, jelenét és jövőjét volnának hivatva a természetes fejlődés logikus sorrendjében a tanulókkal megismertetni, — mint valamelyik tantárgy, pl. a természetrajz külön fejezetét kellene a különféle iskolatípusok tantervébe felvenni. S így a természettudományi és szellemi tudományi ismeretek harmonikus összeállításából emelkednék ki a tanulók lelkében az emberre vonatkozó ismeretek egységes képzete.

Mit ér akkor a sok és értékes újabb tudományos vizsgáldás, mely a praehistoriai korszakok, a paleontologiai maradványok, a népfajok keletkezése, átalakulása és eltűnése, vagy a különböző nyelvek kialakulásának felderítése érdekében stb. végeznek, ha azokból még csak egy cseppet sem kapnak az iskolák tanulói. Hiszen az iskolákból kikerült ifjúság legnagyobb részeinek érdeklődését és szellemi energiáját lekötik az élethivatással járó gondok, úgy, hogy ily általános és hasznos ismeretek megszerzésére, vagy azokban való némi tájékozódásra, többé sem alkalma, sem ideje nem lesz. Így az ez irányú tudományos kutatások eredményei csak

azon néhány más intellektuel számára jelentenek értéket, akik anyagi erejük és tudományos előképzettségüknél fogva irányú ismeretek megszerzésére önnállóan is képesek. Nem egy új tantárgy bevezetéséről van itt szó, hiszen a tanulók úgy is eléggé túl vannak terhelve részint a tudományok fejlettsége, másrészt az ezzel szorosan összefüggő mindennapi életszükségletek ismeretes sokasága miatt, hanem csak arról, hogy az ember testére, életére, kultúrájára vonatkozó kutatások eredményeit, mint egy ezen ismeretekhez legközelebb álló tantárgy külön fejezetét vigyük be az iskolába.

Az így összefoglalt és egységes kapcsolatban tárgyalt ember-tani ismeretek messzelátóján át elvonulna a tanítók lelki szemei előtt az a fokozatos fejlődés, melyen az ember testének és szellemének szükségképpen át kellett esnie, hogy elérje a jelenlegi kultúrmagaslalot. Megismerné azokat a ható komponenseket, melyek a fejlődés, vagy visszaesés tényezői voltak. S így a tanuló felemelkednék szellemi képességéhez mérten bizonyos értékeméleti magaslatra, ahonnan tudatosan képes volna a valódi értékek felett át tekinteni.

Somogyi István

A szlovák nyelv tanítása a magyar-tannyelvű iskolákban.

Irta: VÁRY ENDRE.

3. csoport. (4. 5. évfolyam)

Lapunk múlt évi számaiban folytatólagosan leközltem azon tananyagot, melyet jó viszonyok között 2—3. évfolyam növendékei elvégezhetnek. Én a saját elgondolásaimból s keserves munkának tapasztalataiból indútam ki s már tavalyi közleményeimben rámutattam arra, hogy ezen munkának közreadásában semmiféle mellékcél vagy önző érdek nem vezetett s csupán az adta kezembe a tollat, hogy tanítótársaimnak és magyar tanulóifjúságunknak a tanterv követelményei által felállított óriási nehézségek leküzdésében segítségükre siessenek. Mind nagyérdemű Főszerkesztőnk, mind a kartársak örömmel fogadták közleményeimet és szép levelekben buzdítottak azoknak folytatására. Ezen levelek közül kedves emlékképen fogom mindi: őrizni Litkey Menyhért — sajnos előttem személyesen még ismeretlen — t. novácsi kollégámnak egy igazi tanítólélek mélyéből fakadt hálás sorait, melyekért ezúton fejezem ki neki és vele egyben

többi elismeréssel buzdító kartársaimnak köszönetemet. Most pedig elsősorban vázlatát adom azon tanitanivalóknak, melyeket a 3. csoportnál kivihetőknek tartok és azután megkezdem a részletes kidolgozás közlését. Nem mondom én, hogy ez hibátlan munka és hogy teljesen e szerint haladjanak a kollégák, hanem saját tapasztalatuk alapján tartásuk meg belőle, ami használható s formálják át azt, ami helytelen. A tanítandók vázlata a következő:

1. Egyes és többes alanyeset.	példán.
2. A helyhatározó eset egyes és többes számban.	9. Az eredethatározó.
3. A helyhatározós előszók.	10. A mennyiségek.
4. A mufató névmások egyes és többes alanyesetek.	11. A birtokos névmások.
5. Egyes és többes tárgyeset.	12. A birtokos mellékevek.
6. A tárgyas előszók.	13. Az instrumentál eset.]
7. A byf és mat használata jelen és múlt időben. A múlt idő gyakorlása.	14. Tárgyat és instrumentált vonzó előszók.
8. A jövő idő. Egyszerű és összetett alak csak néhány	15. A határozószók
	16 A fokozás.
	A beszédgyakorlatok anyagául az iskolai tárgyak szolgálnak.

Tanításunk természetesen a 2. csoport tananyagának alapos átismétlésével, átdolgozásával veszi kezdetét a következő sorrend szerint:

Szeptember 1. hét.

A helyhatározó eset gyakorlása a 3. osztályban tanultak alapján. A tanulók együttmunkálkodásának és öntevékenységének előmozdítására a tanuló az egyes tárgyakat megérintve megemondja azok helyét pl. Stól je na podiu. Kastna je pri stene. Kabát visí na vešiaku. Pravitko leži na okne atd. Fogalmazásból diktálás után rövidke mondatokat irassunk a tanultak köréből. Olvasmány: Škola.

2. hét.

A szinek. Gyakorlás előbb kérdésekkel, de fordítva is pl. 1. Jaká je stena? Odpoved: Stena je biela. 2. Je stena modrá? Odp. Stena nie je modrá, stena je biela (bielej barvy). Ezen módon minél többet kérdezni és feleltetni. Azután a gyermek az iskolában körüljárva nevezi meg az iskolai tárgyak és saját dolgai (ruházat, taneszköz) színét pl. Tento, stól je hnedý. Tá tabuľa je čierna atd. Olvasmány Škola fogalmazási gyakorlatból a következő:

II *Úloha.*

Odpovedajte na otázky vetami: Kde visí hnedý kabát? Kde stojí školský stôl? Kde stojí veľká tabuľa? Kde je pestrá mapa? Jaká je školská stolica a kastňa? Akej barvy je krieda a stena? Kde leží kapsa a tobola? Jaký klobuk visí na fogaši?

Vypracovanie

Hnedý kabát visí na vešiaku Atd.

3 *hét.*

A társ és eszközhatározó gyakorlása a 3. évfolyamnál felvett beszédgyakorlatok ismétlésével. A tárgyak többes számban. Számnevek 100-ig. A többes szám lehető alapos begyakorlása végett a tanuló az egyes tárgyakhoz menve megnevezi azokat előbb egyes, azután többes számban. Együttes gyakorlás céljából felmutatunk előbb egy irkát, könyvet, tollat stb. aztán többet s a tanulók mondják azok nevét egyes, majd többes számban. Ugyanígy segítjük elő a célt rajzolással és rajzoltatással is. Olvasmányul felvesszük a *Množný počet* című olvasmányt. Fogalmazási gyakorlatul pedig a következőket.

III *Úloha.*

A kenyeret és húst késsel eszem. A levest kanállal esszük. A padban Jánossal ülök. A falon képek és térképek függenek. Az iskolában padok vannak. A padokban tanuló és tanuló-lányok ülnek. Apámmal megyek. A szekrényben könyvek, irkák, rajzfüzetek, ceruzák és tollak vannak. Az ablakon üvegek és tintatartók vannak.

Vypracovanie.

Chlieb a mäso jiem nožom Polievku jeme lyžicou, atd.

4 *hét.*

A többes alany és tárgyeset gyakorlása (ov, y, á). A mai ige használata. Alapos magyarázat arról, hogy a magyar nekem van stb. a szlovákban nem így jön ki, hanem én bírok, te bírsz, s. i. t. és utána a tárgynak neve tárgyesetbe jön. Beszédgyakorlat mint a 3. osztályban, de most már öntudatosabban. Gyakorlásul a tanuló mutasson a tárgyakra s úgy mondja azokat tárgyesettel pl. Na stene vidím mapy a nástenné obrázy. V tobole držím knižky, písanky, tabuľku a perečník. Ja mám: klobuk, kabát, vestu, nohavice a čižmy. Ona má sukňu, čiapku, zásteru, punčochy a topánky. Így minél többet kérdezni és feleltetni. Számnevek 200-ig. Olvasmány: *Množný počet* Fogalmazásból a következőket fordítsuk magyarról szlovákra:

IV *Úloha.*

A falon látom a keresztet, címert, fogast, képeket és

térképeket. A táskában tartom a könyveket, füzeteket és a tolltartót. A fogason függenek a kabátok kalapok és sapkák. A könyvek és az irkák a szekrényben vannak. A tollakat a tolltartóban tartom. Az iskolában látom a fiúkat és a lányokat.

Vypracovanie.

Na stene vidím križ, címer, vešiak, obrazy a mapy. Atď.

Megjegyzés.

A fogalmazványoknál a kidolgozást nem közlöm, azon tudatban, hogy az fölösleges volna. A gyermekeket a begyakorlás alkalmával figyelmeztessük a szórendi eltérésére.

Október 1. hét.

Alapos gyakorlás az eddigiekben. A byť és mať ige jelen idejének használata. Beszédgyakorlat ezekkel mint a 3. osztályban. A čo robí és čo robia gyakorlása, at, it végű igék jelen ideje. Olvasmány: Na ceste do školy. Fogalmazásból diktálás után helyesírási gyakorlat.

V. Útola

Diktát.

Ja som žiak (žiačka). Chodím do školy. Učím sa čítať, písať, rátať, kresliť a spievať. V škole vidím pána učiteľa, chlapcov a dievčatá. Jožko nie je vysoký, on je nízky. My sme žiaci (žiačky). Gazda ore, bráni a seje.

2. hét.

Spolužiaci. Podoba vecí Beszédgyakorlatok mint 3. oszt. Számnevek 300-ig. Az at, it végű már tanult igék jelen ideje. A tanuló nevezze meg a tárgyakat alakjukkal együtt. A főnevek elé tegyük a nemet kifejező mutatónévmást és gyakoroljunk eképen: Tento stôl je hranatý. Táto čapica je okruhlá. Toto jablko je gul'ovaté. atď. Olvasmány: Spolužiaci. Podoba. Fogalmazási gyakorlat a következő:

VI. Útola.

A tábla szögletes. Az alma gömbölyű. A ceruza, a tollszár és a drót hengeralakú. A kalap nem (nem van) szögletes, hanem kerek. Gömbalakú a lapda, alma és a dió. Az asztal és a szék négyszögletes. Az üveg (sklenica) nem szögletes, hanem hengeralakú.

Vypracovanie.

Tabuľa je hranatá. Jablko je gul'ovaté. Tužka, ručka a drôt je valcovitej podoby, atď.

(Folyt. köv.)

A számhalmaz kifejlődése.

(Folytatás.)

Irta: Pálinkás Sándor.

A pythag. gondolatmenetéhez, de főként számbölcseletük ama összegezéséhez, mely a matematika alkalmazáskörét így kontúrozza ki: „Az aritmetika az össze nagyságok elvével, a számmal operál”, hasonló gondolatmenet juttatta Descartes az analitikus geometriához. *Csak* hogy Descartes a számhoz nem anyagi elemeket kapcsolt, hanem a dolgok egyetlen lényeges tulajdonságát: a kiterjedést. Ez pedig a hasonló gondolatmenet dacára is, óviási különbség. A kiterjedés mérhető és ezért számmal ki is fejezhető.

Gondolatlüzésük lévedése Descartes által kikorrigálva pozitív eredményhez segítette a matematikát. Ezt a jelentőségét némileg — nem közvetlen, — de közvetett tudományos haszonként könyvelhetjük el.

Közvillenebb az a szolgálata, amelyet az aritmetikai sorok progresszív összegezései révén értek el. Ilyenek pl. a természetes számsor tagjainak, majd a természetes számsor páros és azután páratlan tagjainak sommázatai:

$$1. \quad 1 + 2 + 3 + \dots + (n - 1) + n = n \frac{(n + 1)}{2}$$

$$2. \quad 2 + 4 + 6 + \dots + (n - 1) + 2n = n^2$$

$$3. \quad 1 + 3 + 5 + \dots + 2n - 3 + 2n - 1 = n^2.$$

Ezek a sorok az algebra általános formulázásában felülözve, ma is jelentékeny szerepet viselnek.

Az első sor az aritmetikai sorozat háromszögszámait adja.

A második sor számait a görögök téglalap számoknak nevezték, mert a két egymásu'án következő páros szám, mint a téglalap két szomszédos oldalhosszuságát jelentő számok, két különböző nagyságú tényezőből álló sorozatot adnak.

A harmadik sor páratlan számjainak összege négyzet, ez az eset nemcsak a matematika, hanem a filozófia történetében is kimagasló szerepre emelkedett.

A görög spekuláció nem állott meg a sorok összegezésénél. Maguk közt az összegezések között is összefüggéseket igyekezett építeni. Létesített is. Így a 2-dik és 3 dik sor összege bizonyos ellentétben van egymással. A 3 dik mindig négyzet ill. hatvány, a 2-dik soha. Az 1-ső sor összege azonban annál bensőbb kapcsolatban áll a két utóbbival, mert a háromszögszámok kétszerese

téglalapszámokat, két egymást követőnek összege pedig négyzet-számokat ad. Ez a konkluzió teljesen adequat a számsort kitevő párhuzamos és páros számok egyenlő számúságával.

A háromszögszámok összefüggése segítette Pythagorast a róla elnevezett tétel felismerésére.

U. is a pythag. a geometriát is a számtan alapjaira építették, mert a számok ill. számviszonylatok fejezik ki a geometriai szabályszerűségeket. A geometria egyik kifejezési módja lényegében számtani kifejezmód.

Ha most már a számsor egymásután következő egész számai és négyzetei közt összefüggést keresünk, mindjárt a számsor elején feleljük azt, amit Pithagoras is felismert.

Pl. 1, 4, 9, 16, 25, 49 stb. . . .

Feltűnt Pithagorasnak, hogy a 9 és 16 összegül 25-t ad. Ha ezen számok alapszámait ill. négyzetgyökeiket a 3, 4 és 5-t egy derékszögű háromszög oldalhosszuságainak vesszük, a befogók és átfogó közötti összefüggés felismerése tehát nem geometriai, hanem egyszerű számtani művelet alakját ölti magára.

A tétel általánosítása más kérdés. Hogy ide hogyan jutottak el a pythagoreusok, nem tudjuk.

Aritmetikai oldala a dolognak az irracionális számfogalom bevezetése, s ezáltal a számkör kibővítése lett. Ezt a műveletet már nem csupán véletlenül, hanem teljesen tudatos, tervszerű eljárás folytán, a számsor szerves elrendezése s ezáltal az irracionális számok jellegének és helyének kijelölése követeli.

Éppen ezért, noha az irracionális mennyiségek sporadikusan már másutt is előfordultak, tudományos alapvetésüket innen számíljuk.

A számviszonylatoknak a zenei összhangzással való összefüggése a pythagoreus filozófiának ugyancsak szegletköve lett. Ezt az összefüggést oly bensőségesnek tartották, hogy ennek indítása folytán mondták ki módszerük alapörvénytételt: *a számműveletek és számviszonyok a legalkalmasabbak a valóság felismerésére, a világegyetem törvényeinek és rendjének megismerésére.* Ezzel a matematika és filozófia éppen olyan módon keverődött itt is, mint azt a babilon-arárál mythologiai világnézet egyszer már élénk állította.

És minthogy a zavarosban már ebben az időben is kerültek halászhálók, amidőn Platon eszmetanát a tárgyilagos, de éles kritika megingatta, a pythagoreus számelmélettel igyekezett ezt körülbas-

lyázni. (Úgy látszik a matematika abban az időben is olyan nehezen bevehető erőd volt, mint ma)

Igy lettek a különböző ideák számokká. A jó az eggyel tételelt azonnossá. Az egy pedig az első ideálszámmá az u. nev. *peras* sá. Természetesen, a sorozat itt csak kezdődött, amely után az ideálszámok egész serege sorakozott, divíziókra, csapatokra, egyszóval ékes rendben elskatulyázva. Így pl. minden ideálszám csak egyetlenegyszer fordul elő, mint ahogy a dologi létezőknek is egy eszme felel meg. A közönséges számok ellenben számtalan mennyiségben előjöhhetnek. Az ideálszámok diszkrétok, a közönséges számok egyneműek (urak és rabszolgák, emezek mind rabszolgák) A közönséges számokkal műveletek végezhetők (szolgák, akik dolgoznak) az ideálszámokkal nem (a görög nemes mindig ociumot tartott). A közönséges számok sorrendje felszöleges, le- vagy fölfelé haladó, az ideálszámok azonban az 1-ből kiindulva, csak előre törnek, mint az idő, amely mindig előre halad.

De nem megyünk bele mélyebben a taglalásba. Elvégeztet már Aristoteles, kinek „Metaphizikája“ lényegében az eszmetan bírálata. Az Olymposra törtető eszmetant s vele együtt a pythagoreusok tévelygő számspekulációit, fonák eszmetársításait a felejtés sarába gyűrja, hogy porráváltat ne kelljen sokáig várni.

Ha innen egy futó tekintetet vetünk a matematika és mechanika fejlődésére, érdekes ellentétre bukkanunk.

A számrendszerek első megjelenésükben komplikáltak, heterogének s a fejlődés egyszerűsíti és teszi egyértelművé, a mechanikai szerkezetek, gépek első konstrukciói kezdetlegeseek, hiányosak, a fejlődés komplikálja, szerkezetüket összetetté bonyolítja.

(Egy egészen érintetlen terület a kulató psychologusok számára az absztrakt alkotások (amilyen a szám is) és a mechanikus találmányok lélektana. Amikor olyan sokat beszélünk alkotó munkára való nevelésről, aminek a munkaiskola is egyik alakja, ilyen lélektanra bizony szükség lenne)

Az elmondottak korántsem merítették ki azt a roppant anyagot, amely témánk kidolgozásához rendelkezésünkre áll, továbbá ami e tárgy körben felvehető és elmondható, sőt elmondandó, mégis nagyobb rövidsége, összefoglalóbb általánosságra fogunk törekedni, hogy a még hárallévő anyagot beleszoríthassuk úgy a rendelkezésünkre álló fizikai időbe, mint e lap eléggé korlátolt terjedelmébe.

Má is használatos még a római számírás s ezért jegyeit jól ismerjük. Számrendszere az ötös és tízes rendszer kombinációja. Maga a sorakolás addícióval, tehát hozzátörölással, történik. Az

írásban a hozzáadás retrográd művelete, a kivonás is használatos pl. $IV = 5 - 1 = 4$, $XIX = 20 - 1 = 19$, $XC = 100 - 10 = 90$ stb.

A számjegyek alkalmazása sem egyöntetű, mint pl. a görögöknél betűk voltak a számjegyek, addig itt *rovásegységek* az ú. n. I-k, *számjegyek*, amilyen a V, az X stb. *betűszámjegyek* pl. L = 50, C = 100, M = 1000, D = 500 stb. fordulnak elő. Ha ezen átmeneti jellegű számíráson szemügyre vesszük a fejlődés fázisait, a babyloniaknál már kimutatott jelenségek tűnnek újra előnk.

A római gyakorlat is oda törekszik, hogy az egyesekből álló szakadatlan sort könnyen áttekinthesse és a mennyiségét könnyen felismerhesse. Ezért négy monoton egyesnél nem ró többet egymás mellé, sőt ezt is sokallván, inkább műveletet vezet be, hogy a hasonló elemek halmozását kiküszöbölje, pl. III = 3, de már IIII helyett IV = 4.

Ez a jelzőmód eredményezi, hogy az eredetileg rovásegységekből álló 4-es jegy lesz. Ugyanúgy az öt sem volt számjegy, hanem csoportjel, a negyedik és ötödik rovás megkülönböztetett írása. De mivel így írva a mennyiségét feltüntető egységeket nem tartalmazza magában, felvette a számjegy kritériumát, amiáltal számjeggyé is vált.

Az X pedig V-nek az összeragasztása. Az ösi ötös sor összetétele. Az ösi ötös sor tartotta fenn ismertető jeleit a számírás öt után ismétlődő periódusaiban is pl. VI = 6 = öt és az egység stb.

A betűszámjegyek sok esetben a szám kezdőbetűi pl. C = centum = 100, M = mille = 1000 stb. Mnemotechnikai sajátosság.

Látható itt is, hogy a heterogén rendszerű számsor mennyi támpontot alkalmaz, amelyek hivatva lennének u. azokat a könnyítéseket nyújtani, amit a mennyiségtan mai három törvényszerű kívánalma meg is ad.

Az eddig feltüntetettek közül is kitetszik, hogy eme három kívánalmat mily mértékben elégíti ki a római számsor.

A monotonia az írásmódra ha panaszkodik is, az ötös csoportonként forduló periodicitás következetes egymásutánjával meg lehet elégedve.

Iden írásról már eleve nem lehet kikötések nélkül beszélni, mert a számsoralkotás hozzásorolás és kivonás kombinációja mindjárt a négyesnél. A nagyobb számok jelölésénél pedig multiplikatív is lesz pl. M = 1000, $\bar{M}$ = 10000.

A koncentrikus bővítés pedig új jelölésmód bevezetését ki-

vánja meg, így a mai értelemben vett koncentrikus bővülés elvé-
ről nem beszélhetünk.

Hogy műveletek megejtésére milyen mértékben alkalmas a
római számírás, arra még jó egynéhányan emlékezünk, akik végez-
tünk velük ilyeneket. A későbbiekben egy-két példát megemlítünk,
a módszertani tanulságok kedvéért.

(Folyt. köv.)

Vészharang.

Schlosz Lajos.

Örvendetes jelensége korunknak, hogy ma már minden mű-
velt ember foglalkozik az ifjúság tanulmányozásával és pszichéjé-
nek megismerésével. A köztudatba ment már át az az axioma,
hogy az ifjúság becsülést, tiszteletet és szeretetet érdemel. Az ifju-
ságnak joga van ahhoz, hogy komolyan vegyék és jogait tiszte-
leiben tartsák. Azonban káros lenne a tömjénezése és giorifikálása,
mert még nem kész és nem érett; de a cél az, hogy azzá legyen
és azt el is érje; ehhez pedig a felnőttek öölcs oktatására és ta-
pasztalt vezetésére van szüksége.

Ezeket a szavakat egy amerikai jogásznak és filantropnak
könyve váltotta ki belőlem, melyet éppen most hozott a posta
részemre.

Lindsey Judge, az amerikai fiatalok egyik bíróságának egyik
nagy műveltségű tagja, az ifjúság lélekmentése terén szerzett ta-
pasztalatait egy vaskos könyvben összefoglalva, e címen bocsátotta
utnak: „Tudósítás az ifjúságról a világ összes szülőinek, tanítói-
nak és nevelőinek.” A szerző adatainak hitelességéről sok száz leány
és ifju tanuságára hivatkozik, kik a legjobb családokból származ-
nak és elsőrendű iskolákat látogattak. Megdöbbenő az a kijelentése,
hogy 90%-a azoknak a leányoknak és ifjaknak, kik a társaságokban
bálokon és autókíráneulásokon vagy egyéb multságokon részt
vesznek: a csókolódzást és ölelelkezést ezen szórakozások prog-
rampontjának tekintik és ezen 90% nak fele a csók és ölelések
mellett meg sem áll, hanem a sexualis szabadságnak teljesen átadja
maga, de sőt 15%-a határt sem ismer e tekintetben. Két évi
időtartam alatt mintegy 500 tizenégy- tizennyolc éves leány ke-
rült Lindsey bírósága elé erkölcsi eltévelyedés miatt. Ezek közül 25
áldott állapotban volt, a többiek szerencsés véletlenségből vagy
pedig elhárító eszközök folytán elkerülték a terhességet, mert a

terhesség elhárító művészete sokkal jobban el van terjedve az ifjúság között, mint csak sejtené is az ember.

Az ötszáz leány, mondja a bölcs és szigorú bíró csak elevenező kis csoportja azoknak, kik hasonló helyzetbe jutattak, de nem kerültek ítélőszéke elé. S megjegyzi, hogy a diák sokkal kisebb mértékben drámai alak, mint társnője. Nagy általánosságban a leány játssa a csábító szerepet, s megállapítja, hogy az összes felsőbb iskolák tanulói közül a 17—18 évesek 50%-a mindkét nemre nézve már bir sexuální tapasztalatokkal.

Mi vezérelte az elmélyedő és széleslátókörű bírót könyvének közreadására, nem más, minthogy a szülőket és nevelőket figyelmessé tegye az ifjúság sexuální érzetére. Sem a szülők, sem a nevelők nem sejtik, miként áll a helyzet e tekintetben a gondjaikra bízott fiúkkal és leányokkal.

A bíró számtalan mindkét rendheli lény boldogságát mentette meg néhány szivhez szóló bölcs mondásával s idejekorán nyújtott segéllyel. A bíró nyomatékosan hangsulyozza, hogy ő nem ismer törvénytelen gyermeket, csak törvénytelen szülőket ismer, azaz olyanokat, kik a szülői tisztségre nem alkalmasak.

Azt mondja továbbá Lindsey bíró: a helyett, hogy a mai ifjúság fölött panaszkodjunk, tanuljuk meg őket megérteni. Azoknak az embereknek, kik repülőgépekkel száguldják keresztül kasul a földet, más erkölcsi törvények kelleneek, mint elődeinknek, kik a lassu, kényelmes postakocsikban utaztak. A mai ifju nemzedék, melynek bátorságára, eszességére és önmegtagadására hallatlan igényeket támasztanak, már nem érheti be dédanyáink és dédapáink erkölcsi nézetével.

Majd pedig így folytatja. Az az ifjúság, mely megsebzett szívével eléje kerül, éppenséggel a legjobb erkölcsi hajlammal bír, a legéletrevalóbb és legbátrabb, de elhibázott nevelés által tévútra terelve, a családon kívül keresi a felvilágosodást és élet-tapasztalatokat, melyeket a szülői ház balhit és előítélet miatt hét pecsétetes titok gyanánt őriz előle.

Ha az életre szóló fontos tanokat éppen oly meggondoltsággal és benső megnyugvással közölnék az ifjúsággal, mint az olvasás és számolás tudományát, bizonyára sokkal kevesebben esnének áldozatul a lelki mētelynek és lápnak.

A természet és szeretet, a házasságot és anyaságot a nő legfontosabb életfeladatává tette s éppen ezért a nőnek kell azokat a törvényeket megalkotnia, amelyek a női nemes hivatást megvalósítják és magasztossá teszik. A nőkből induljon ki az új

sexuális erkölcs törvénye, amelyhez a férfiak alkalmazkodni fognak. Kecsegtet a remény, hogy konservatíven gondolkodó szülők is meghallják végre a vészharangot s nem hűnyják be szemeiket az ifjúság forradalma előtt, hanem vele együtt haladnak a jövő győzedelmes zászlaja alatt.

A tanító, mint a mezőgazdaság uttörője és fejlesztője.

Irta: Ivanits Andor.

Köztársaságunk lakosságának közel 42% a földmives. Ha ezekhez hozzászámoljuk azokat is, akik időszakonként, bár mellékesen földmives munkát végeznek, akkor ez a szám még jelentékenyen gyarapodik. Mert köztudomású, hogy kivált faluhelyeken és kisebb városokban a legtöbb iparos és kereskedő és értelmiségi ember is, vagy már ma földesgazda, vagy pedig *leghőbb vágya* azzá lenni. Elmondhatjuk tehát, hogy Köztársaságunk *gazdasági sorsa* a termelés évi eredményeivel egyenes arányban mozog. A földmives nép a fajerőnek ősforrása, elismerten a legjobb katonanyag és már számának nagyságánál fogva is, az ipari és kereskedelmi forgalomnak legfőbb fogyasztója. Ezért az ő termelő s ettől függő *vásárló képességén* fordul meg a többi kereső rétegnek sorsa. Nagyon fontos tehát, hogy ez a munkakör ne sülyedjen második vonalba, hanem lehető jó módban tartva, szilárd alapjául szolgáljon a reá támaszkodó többi kereső réteg boldogulásának.

Ma általában a közgazdasági kérdések irányítják a népek sorsát. Szükséges tehát, hogy ezekkel mindenki foglalkozzék. Nálunk még nem ment át a köztudatba, hogy a közgazdaság éppen olyan általános érdek, mint a közegészség. Azt már hiszi és vallja mindenki, hogy az ő egészsége szorosan összefügg a környezettel. Mert hiába lakom én fürdőszobás, erkélyes és parkettes emeleti lakásban, ha a cselédségem és a házam körül foglalkozó munkások, akik nélkül nem boldogulhatok, akár rossz táplálkozás, akár tisztalanságból eredő bőrbajok folytán betegek, én is folyton abban a veszedelemben forgok, hogy nyavalyájuk a legnagyobb vigyázat mellett is átragad reám. Hasonlóképen állunk közgazdaság kérdéseiben is, mert nem a katonaság, nem is a tekkönyv a tulajdonnak, a személy és vagyon biztonságának a legfőbb őre, hanem e *megelégedett, tisztességtudó és munkája után emberségesen megélt szomszédság*. Ezért nem szabad megengedni,

hogy a földművelés a többi foglalkozási ágakhoz képest hanyatló irányzatot kövessen, vagy azoknak föllendüléseivel lépést ne tartson. Mert az tapasztalati'ag bizonyos, hogy amely foglalkozási ág kevésbé fizeti ki magát, azt a tehetségesebb munkaerők lassankint otthagyják és átpártolnak a jobb megélhetést biztató pályákra. Ezek az okok teszik szükségessé, hogy a *tanító*, mely a *hazafias közérdek támogatásában* soha senki által magát megelőzni nem engedte, népnevelői hivatása betöltésében úgy az iskola, mint a társadalom úján teljes odaadással beszegődjék a mindnyájunkat tápláló föld érdekeinek célstudatos szolgálatába. Módja nyílik erre ez iskolában és a társadalomban egyaránt. Ami az *iskolát* illeti, azzal tesz a tanító szolgálatot a földművelés érdekeinek, ha a beszedértelem gyakorlatok, sőt még a polgári neveléstan anyagát is lehetőleg a gazdálkodás köréből meríti.

Nyolc esztendő alatti tömördek kérdést lehet így apróra megbeszélni és a gazdagyermekeket termelő hivatásuk helyes gyakorlására képesíteni. Mert egészen kétségtelen, hogy az elemi iskolai tudásnak mai köre teljesen elegendő volna arra, hogy a nép fiai a termelő munkát helyesen és tudatosan végezzék. Csak abban történt eddig mulasztás, hogy a tanítót nem neveltük reá tüzetesen ennek a feladatának módszeres gyakorlására. Nem azokat a tárgyakat tettük az elemi iskolai tanítási terv középpontjába, amelyekre a nemzet gazdasági boldogulása érdekében ott szükség van. Hogy a tárgyat vita nélkül röviden elintézhessük, vessük fel egyszerűen a kérdést: mit is művel a földműves ember? Semmi egyebet, mint folyton azt, hogy a talajt, ezt az ásványi málladékot, okos munkával növénytermelésre használja föl, hogy ennek föletetésével az állatban húst és erőt termeljen. Kérdezzük meg most már, mi a természetrajz? Azt feleli a legkisebb diákunk is, hogy ez a gyűjtőneve az állat-, növény- és ásványtan három egy tudományának. Eszerint a gazdálkodás nem egyéb, mint a természetrajz alkalmazása gyakorlatban; a természeta rajz pedig a gazdálkodás elveit közli elméleiben. Tehát a természetrajz fontosságát tovább részletezni fölösleges.

Hasonlóan fontos szerep jut a természettannak is, mely a testek külső alakjával és azoknak elváltozási törvényeivel foglalkozik. A víz, a levegő, a fény, a fagy, a hő és a testeknek ezek hatása alatti külső elváltozásai, halmazállapo'uknak minden módosulása, ebben a tudományágban találja meg a maga magyarázatait és törvényeit. Ezek szerint a népiskolában a mezőgazdaság érdekében a természettudományokat kell a tanítás középpontjává len-

nünk. Akkor lesz igazság abból a századok óta hirdetelt, de mindmáig papíroson maradt szállóigéből hogy nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.

Ha az elemi iskolában a természettudomány elveit a mezőgazdasági gyakorlatra való mindennapi vonatkozásaiban jó vezérkönyv alapján közérthetően megmagyarázzuk, akkor a gazdálkodásban ma országszerte következetesen elkövetett hibák csakhamar meggyérülnek, sőt rövid idő alatt kivesznek. Mert népünk van olyan józan és önző, hogy a saját kárára nem fog ragaszkodni olyan szokásokhoz, amelyeket az iskola előtte helytelennek igazolt.

Megvilágítom felfogásomat néhány példával. Nálunk némelyik kiscgazda még mindig irtózik a tarlószántás munkájától, mert ezt felesleges időpazarlásnak és állatkinzásnak tartja. Pedig látja, hogy a gazdatisztek által kezelt tagokon aratás után már a keresztek között is fozog a tárcásborona és szorgalmasan folyik a sekélyszántás. Bizonyára ő is követné ezt a példát, ha tudná, hogy ezzel mennyire tisztítja földjét a gyomoktól, mert ezzel a leszántással az érett gyommagvak nagyon kedvező tenyészteti helyzetbe kerülnek, úgy, hogy hamarosan kikelnek, de magjuk az őszi szántásig már be nem érhet. És így nemcsak kivesznek, hanem testük anyagával még trágyázzák is a mi talajunkat, a helyett, hogy kútiöbönben kárunkra válhatnának. Ha ellenben leszántatlanul hagyjuk őket, akkor magjuk ősziig beérik, a tarlókon legelő állatok mozgatójától kipelegnek és a szélrózsa minden irányában elszóródnak. Innen van, hogy földjeink olyan gazosak és hogy a legkisebb szárazság is nagy kárt okoz nálunk a tenyésztésben, mert a szántatlan föld a kánikulai hőségben megrepedezik, kőkeménnyé szárad, úgy hogy még az őszi esők sem győzik a szántás alá jól fölpuhítani.

Azonkívül az a véghetetlen sok gaz a saját növekedésére temérdek vizet fogyaszt és azt elvonja a hasznos növényektől. Mindez nem maradna így, ha az iskolában megfelelő természettani kioktatásban részesülne az ifjúság. Mert a hajcsövesség léte-lénél meg lehetne bőven magyarázni, hogy a csapadék annál könnyebben hatol be a talajba, minél porhanyóbb annak szövete. És ha egyszer a víz befódott a termő rétegbe, akkor a hajcsövesség lörvényeinek ismerete segítségével módunkban van annak mozgását a talajban a mi termelői érdekeink szerint szabályozni. Ezt lehetne szemléltetni az iskola kertjében egy négyszögölnyi területen is. Mert ha én a földnek legfelső tenyérnyi rétegét gereblyézéssel, vagy tarlószántással 5–6 cm-re fölkarcolom, akkor én ezeket a hajcsöveket a felső végükön ugyanannyival megkurítottom.

és így megakadályozom azt, ami a tarlószántás nélkül törvényszerűen bekövetkezik, hogy t. i. ezek a hajcsövek egész a föld felső színéig fölrjenek és ott a nap hevétől folyton és hiába vizet párologtassanak el egész nyárhosszat. Az így visszatartott vízmennyiség állandóan nyirkosan tartja az én földemet és egyforma körülmények között sokkal könnyebb lesz rajta az őszi szántás, mint különben. Ez is olyan országos mulasztás számba megy még ma is, különösen nálunk és Rusinszkóban, hogy kimondhatatlan károkat szenvedünk miatta. A holdak milliói maradnak a csapadék évadjára megszántatlanul. Nem történhetnék ez meg, ha minden földműves már az iskolából tudná, hogyan hasznosíthatja okosan a *léd fagyát* és *havát* a maga termelői céljaira. Mert így a *vegytanból* megtudná, hogy azok a tápláló sók, amelyekből a növény a maga testét fölépíti, csak akkor szolgálhatnak neki a víz útján táplálkozásra, ha azok előbb teljesen elmállanak és úgy feloldódnak, mint a csésze kávéban a cukorkocka, hogy abban teljesen elolvad és így a szívógyökereken át fölvehetővé válik.

A víz, mely télen át a talaj fölprózott részeit bőven átitatja, plusz 4 foknál éri el legnagyobb sűrűségét, jéggé pedig csak nulla foknál kezd átalakulni. Ennélfogva a télhosszat folyó kiengedés meg befagyás nem egyéb, mint a természet ingyen való jóvoltából folyó talajmállasztás. A vízcsepp, vagy akár annak ezredrésze is, ha fagy áll b; nem fér el többé a maga eddigi tartányában, hanem szétrepesztí azt. Minthogy pedig a víznek bármilyen csekély része átjárja a földnek minden legcsekélyebb részét, ennélfogva világos, hogy minden morzsácska föld át meg át dolgozódik, részeire bomlik, szóval mállik a hideg és meleg behatása alatt. Már most minél szélesebb és mélyebb ez a vízbefogadó réteg, annál nagyobb felületen mennek végbe ezek a folytonos változások, vagyis annál tökéletesebb lesz az elmállási folyamat. Ma már teljesen tisztázva van, hogy a doh, a penész, az üszög mindmegannyi élődsi gomba, mely a vetőmagokkal kerül a talajba, ha csak okos pácolással meg nem szabadíjuk tőle. Ezek a gombák olyan aprók, hogy szabad szemmel nem láthatók. Az egyszerű ember pedig vakon hisz a maga szemének és ragaszkodik ahhoz, hogy amit nem lát, az nem is létezik. Egy pár koronába kerülő iskolai *nagyító üveg* segítségével ezt a balhíteny gyökerestől ki lehet irtani a nép agyából, ha ennek valódiságáról *az iskolában* meggyőződnek.

A mai *természetrajz* azt a tényt is határozottan megállapította, hogy nem a legnagyobb, nem is a legpirosabb búzaszem a legalkalmasabb vetőmagnak, hanem erre a célra a *legsúlyosabb*

szemeket kell kiválasztani. Mert hiszen a csirába szökkenő mag élete első napjaiban abból az anyai hozományból indul fejlődésnek, amely a burokban neki osztályrészül jutott. Tehát világos, hogy ha a körülmények különben egyformák, az a búzaszem hajt erősebb csírárt, amelyik nagyobb lömegű *sikérből* és *keményitőből* indul neki a tenyészetnek. Ha ezt *minden iskolás fiú* tudná és ez a tudás vele együtt nőne nagyra, soha sem követné el azt a mai mindennapos hibát, hogy *selejtes magot* vessen a földjébe. *Csehországban* és *Moravában* a velőmag gondos kiválasztása a szövetkezetek után már a legkisebb gazdának is meghódította a meggyőződését. — Azok mind szövetkezetiileg beszerzett gépekkel dolgoznak olyformán, hogy 100—200 hold földnek kiscgazdái társaságba állanak, közösen szereznek be és használnak gépeket. Ezek közül sohasem hiányzik a *centrifuga*, mely cirohajtásra berendezve, túly szerint osztályozza a felöntött gabonát ama *fizikai törvény* szerint, hogy egy körben forgó erő annál távolabbra szórja szét tengelye körül a hatása alá kerülő szemekeket, minél súlyosabbak azok. Így azután a gazda csálhatatlanul meggyőződhet a felől, melyek termésében a legúgyosabbak, vagyis, hogy a vetésre melyek a legalkalmasabb szemek.

Folyt. köv.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbítottatott. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek előnyére.

Elnökség.

Meghívó. A Sz. Á. M. T. bodrogközi járásköre szept. 15-én d. e. 9 órakor Királyhelmecezen az állami iskolában tartja meg évi közgyűlését, melyre az egyesület tagjait és a tanügybarátokat tisztelettel meghívom. Táragsorozat: 1. Megnyitó beszéd a tanító-ság aktuális kérdéseiről. 2. Pénztári jelentés. 3. Könyvtári jelentés.

4. Elnöki előterjesztések. 5. Ped. előadás: A mennyiségtan alapvető tanítása az 1—3. évf. Tartja Váry Endre. 6. Ped. értekezés: Az iskolai kirándulások hatása az ifjúságra. Tartja Keresztesy Ferenc. 7. Indítványok. 8. A tisztikar megválasztása. — Kistárkány, 1927. VIII. 20. Váry Endre jk. elnök.

Jegyzőkönyv. Felvétellett Nové Zámkyban, 1927. évi június hó 20. napján, a Tanítók Háza Könyvkereskedés ügyét tárgyaló bizottság értekezletén.

Jelen voltak: Bíró Béla, Berényi Gyula, Körös Imre és Vizváry Vilmos központi kiküldöttek.

1. A kassai központi gyűléstől nyert megbízás alapján az értekezletet Bíró Béla szőgyéni ig. tanító hívta egybe. Ismerteti Bíró Béla azokat a körülményeket, melyek a bizottság kiküldését szükségessé tették. Nevezetesen a kassai központi tanítógyűlésen a tanítói könyvkereskedés ügyét is tárgyalták, de az ügyben érdemleges határozatot nem hoztak, ellenben 6 tagú bizottságot küldött ki a gyűlés, mely bizottságnak feladata, hogy az egész ügyet tegye tanulmány és megbeszélés tárgyává és eredményhez képest érdemleges határozatot hozzon a könyvkereskedés ügyében. Központi vezetőség továbbiakban a bizottság határozata szerint köteles eljárni.

Megállapítja Bíró Béla, hogy a központi gyűlés által kiküldött és az általa meghívott bizottsági tagok közül az értekezleten kettő, név szerint Nemcsik Béla és Szarka Zsigmond, nem jelen meg. Nevezettek távolmaradásukat nem igazolták. Tekintettel azonban arra, hogy a kiküldött 6 tagú bizottságból 4 egyén ($\frac{2}{3}$ rész) jelen van, az értekezlet határozatképes. Elnöki tisztelet Bíró Béla tölti be, a jegyzőkönyvet Vizváry Vilmos vezeti.

Tudomásul véve azzal, hogy jelenlevő bizottsági tagok a T. H. K. ügyében teljesen érdektelenek és tudatában vannak annak, hogy eljárásukért és határozatukért a magyar tanítók összességének felelősséggel tartoznak.

Nemcsik Béla és Szarka Zsigmond távolmaradását a bizottság nem helyesli. Különösen azért, mert nevezettek a megbízatást elfogadták, viszont távolmaradásukat nem igazolták.

2. Elnök előterjeszti és ismerteti a T. H. K. ügyére vonatkozó iratokat, melyekből kitűnik, hogy központi vezetőségünk 1926. évi augusztus hó folyamán a Tanítók Háza Könyvkereskedés létesítése felől a „Kultúra“ könyvkiadó vállalattal tárgyalt. Megállapodásukat írásba foglalták, de ez az írás a mai napig

aláírva nem lett, így az egész ügy végleges bevezést nem nyert. Levelezésből megállapítható, hogy a megállapodást a Kultúra hiányosan foglalta írásba és mikor erre a központi elnök figyelmeztette, valamint a kihagyott kikötések utólagos elismerésére és azoknak a megállapodások közé való felvételére felkérte, ezen elnöki felhívásnak a Kultúra megkésve, csak f. évi június hó 21-én tett eleget. A tervezett tanítói könyvkereskedést azonban jó időben, még múlt év szeptember havában működésbe hozta. A „Tanítók Háza Könyvkereskedés” címet használja. Magát a cseh-szlovák könyvkereskedők és könyvkiadók országos egyesületébe ezen címen felvétette. Az 1926/27. tanévi rendeletek után 8-^o/₁₀₀ részesedés címén központi egyesületünk pénztárába a T. H. javára . . . . koronát befizetett. Ezen ténykedéseivel Kultúra a megállapodást magára nézve kötelezőnek ismerte el, viszont egyesületünket is köti az elfogadott jutalék. A Tanítók Háza Könyvkereskedés tehát ez idő szerint szóbeli szerződés alapján ugyan, de tényleg fentáll. Kiküldött bizottság feladata tehát nem lehet más, mint a megállapodás felülvizsgálása. A mellékes körülményeket is figyelembe véve, meg kell állapítanunk, vajjon a könyvkereskedés ezen központositása által biztosított anyagi előnyök arányban állanak-e azon erkölcsi tőkével, melyet egyesületünk befektet? Kiaknázhatjuk-e ezen jövedelem forrásunkat a nélkül, hogy régi tisztos könyvkereskedő cégek existenciáját veszélyeztetnénk?

Elnök ismételten felolvassa és ismerteti a könyvkereskedésre vonatkozó levelezést és megállapodást, valamint a szlovenszkoí könyvkereskedők egyesületének idevágó levelét. Ezeket előrebocsátva és közreadva kéri a bizottság tagjait, hogy a tárgyilagos észrevételeiket tegyék meg és a tanítói könyvkereskedés ügyében foglaljanak állást.

Bizottság az ügyet beható tárgyalás alá veszi. Előterjesztett iratokból megállapítja, hogy a megállapodás perfektuálását a Kultúra késedelmes intézkedése hátráltatta, azonban a könyvkereskedés már közel egy év óta működik a nélkül, hogy a negyedévi elszámolások és ellenőrzések megtörténtek volna. Megállapodást tartalmazó iratról az aláírások hiányoznak, ezen körülmény azonban a könyvkereskedés működésére és az elszámolásra befolyással nincs. Megállapítja bizottság, hogy a Kultúrával kötött megállapodás 1—15 pontban írja elő azokat a jogokat és köteleességeket, melyek a szerződő fel. ket megilletik és terhelik. Fontosabb kitételei a következők: . . . a könyv- és papírkereskedést a Kultúra

könyvkiadó vállalat létesíti, 1926 évi szeptember hó 1-én üzembe helyezi és a kereskedéssel járó rizikót, valamint az összes költségeket viseli. A kereskedés címe: „Tanítók Háza Könyvkereskedés”. Portómentes szállítást és a szokásos 10% engedményt a tanítóságnak garantálja, a tanítóság és iskolák részéről beérkező rendelés után a T. H. alapjára 8%-ot ad a bruttó forgalom után. Negyedévenként elszámol, elszámoló kiküldöttek fuvar és napidiját megtéríti. Könyvkereskedés vezetésében a Sz. Á. M. T. megbizottjának helyet biztosít. A könyvek, irószerek és egyéb eladásra kerülő tárgyak ára nem lehet magasabb az általános bolti áraknál. A 8%-os jutalék biztosítására 10.000 koronás bankgaranciát ad. Ezzel szemben a Sz. Á. M. T. kötelezi magát, hogy minden rendelkezésére álló eszközt igénybe vesz a T. H. K. üzleti forgalmának a legnagyobb propagandával való emelésére. Ezen megállapodás 1931 december hó 31-ig kötötlet meg, mely időn belül csak az esetben bontható fel, ha a felek egyike az itt körülvonalazott feltételeket be nem tartaná.” Más szóval: tanító egyesületünk és a Kultúra egy könyves boltot létesít, melyhez az anyagi tőkét a Kultúra könyvkiadó vállalat, az erkölcsi alapot pedig a Sz. Á. M. T. szolgáltatja. Egyesületünk haszonrészesedése az a 8%, melyet a T. H. kap. A portómentes szállítás, valamint a tanítók 10%-os engedménye itt figyelembe nem vehető, mert ezen utóbb említett kedvezményeket más könyvkereskedés is megadja. Előző csonkában kifejtett propaganda és az elért eredmény azt mutatja, hogy ezen üzletből egyesületünknek, illetve a T. H. alapnak 12—15 000 korona évi jövedelmet biztosíthatunk „nélkül”, hogy más cégek existenciáját veszély fenyegetné. Viszont ez az a legkisebb összeg, mely mai pénzviszonyok mellett a befektetett erkölcsi tőkével arányban áll. Ennél nagyobb haszonrészesedést csak úgy érthetünk el, ha egyesületünk a fent említett megállapodásban foglaltakat szó szerint veszi és minden rendelkezésére álló eszközt felhasználja a T. H. K. üzleti forgalmának a legnagyobb propagandával való emelésére. Ily arányú propagandánk azonban a kis existenciák egész sorát tenné tönkre.

Mivel pedig a tanítóságnak sem nem érdeke, sem nem célja, hogy bárkinek az existenciáját veszélyeztesse, bizottság méltányolja a könyvkereskedők panaszát és kívánatosnak tartja az eddigi gyakorlat (t. i. a szabadvásárlás) fentartását, ennek azonban elengedhetetlen feltétele, hogy egyesületünket, illetve a T. H. alapot a szlovenszkoí könyvkereskedők országos egyesülete az elmaradó haszonért egy bizonyos összeggel, pl. évi 12 000 koro-

naival kártalanítsa. Ezen megállapodás három évenként revízió alá veendő és amennyiben azt tapasztalnánk, hogy a könyvkereskedők egyesülete a kártalanítástól húzódozik, avagy az évi részletek lefizetésénél pontatlanságot tanúsít, ez esetre egyesületünk biztosítja magának a teljes akció szabadságot

Összegezve az elhangzott véleményeket egyértelműleg úgy határoz a bizottság, hogy a tanítói könyvkereskedés további sorsa és propagálása a kártalanításra vonatkozó javaslat elfogadástól, vagy elutasításától tétessék függővé. Ha vállalja a szlovenszói könyvkereskedők egyesülete a fent említett kártalanítási összegnek minden év október 1-én a T. H. alaphoz való beszállítását, akkor a T. H. K. működésének felfüggesztése, illetve beszüntetése iránt a szükséges lépéseket meg kell tenni. Ha pedig nem vállalja a kártalanítási összeg lefizetését, akkor a T. H. K. további üzemben tartását és fejlesztését minden rendelkezésünkre álló eszközzel munkálni fogjuk, mely esetben az egzisztenciák veszélyeztetésére tekintettel nem lehetünk és az esetleges érdekösszeütközésből keletkező sérelmeket többé figyelemre nem mérleghetjük.

Több tárgy nem lévén, Elnök az értekezletet bezárta.

K. m. f.

<i>Vizváry Vilmos</i>	<i>Biró Béla</i>	<i>Kőrös Imre</i>	<i>Berényi Antal</i>
biz. tag, könyvvezető.	biz. elnök.	biz. tag.	biz. tag.

Az új tanterv és tanmenetek nyomása serényen folyik. Először a tanmenetek küldetnek szét. A tanmenetek kb. 180 oldal tartalmaznak a mintaórarendekkel együtt. Ez ugyanis a fontosabb, hogy a kartársak idejében megkapják.

Azután nyomják ki az új tantervet, amihez már csak a miniszterium végleges jóváhagyása szükséges. A tanterv terjedelme kb. 120 oldal lesz. Az egész mű együtt kb. 300 oldal.

A tanmenetek a napokban postára adatnak. A megrendelések a tanfőiségnek szétküldött megrendelő lapokon csakis lapunk kiadóhivatalához intézendők. A tanterv és tanmenetek együtt csak 1200 példányban nyomatnak ki és külön külön nem rendelhetők meg, csakis együtt.

Mivel terjedelme jóval nagyobb, mint eredetileg számítottott, azért az ára kb. 70 Kcs lesz.

Mivel csak korlátozott számban kerül kiadásra, amely szám a magyar tanfőiség összlétszámánál jóval kisebb s így minden

tanító hozzá nem juthat, viszont lemásolása, sokszorosítása tilos, felkérjük azon kartársakat, akik reflektálnak még rá, rendelkezéseiket sürgősen tegyék meg, hogy megkaphassák. Akik nem szerzik be, azok szinte emberi erőt meghaladó nagy munkát vállalnak magukra a tanmenetek önálló összeállítása által.

A Komáromi Tankerület tanítói a tanfelügyelőség által már láttamozott és jóváhagyott tanmeneteket és órarendeket kapnak, amennyiben címüket megadták.

A kartársakhoz! Irigység, rosszakarát és egy kartárs illojalitása folytán olyan támadást kell állanom, amelyben még kevés embernek volt része, aki jóhiszemű őszinteséggel szolgálja a köz ügyét. Belenyugszom abba, hogy a tanítói érdekekért nemcsak dolgoznom, hanem szenvednem is kell. Egyelőre érétek be ennyivel. Rehabilitációm után remélhetőleg közlékenyebb lehetek.

Seidl Sándor.

Figyelmeztetés. Figyelmeztetjük a kartársakat, hogy tanterv és tanmenetek árát ne küldjék be a Kp. pénztárhoz egyesületi sekklapon, se pedig más módon a fizetés céljának megjelölése nélkül, mert a Kp. pénztár ez összegeket a tagdíjak javára könyvelni el. Akik mégis küldtek be ily módon pénzt, értesítsék külön a kiadóhivatalt a küldemény összegéről és a küldés idejéről

Nyugtázás. Az Academia könyvkiadó vállalat 1926-27. tanévben eladott *Telkes féle ABC s könyvek* bruttó jövedelmének 6%-a fejében 2496 K-t fizetett be központi pénztárunkhoz a *Tanítók Háza* alapjára. Midőn ezen összeg vételét köszönettel nyugtázzuk, egyben megemlítjük, hogy az 1925-26. tanévben ugyan ezen a címen már befizetett 1200 K-val *Telkes Mihály ABC-s* könyv alapja 3696 K-ra emelkedett.

„Búcsu a Tavasztól“

VERSEK

Kapható a szerzőnél: Boross Béla, tanító *Alsószelei*,
 ž. XV. és a kassai könyvkereskedésekben.

Ára: 8 Kc.

A könyv a magyar iskolák igazgatóságai címére elküldetett, s az árát csekken fizethetik.

Különfélék.

Lugubre.

Nem irigylem én senki gazdagságát,
Szegényen is lehet a lelkünk dús-gazdag;
Gazdagabb annál a
Gazdagságnál, milyet földi vagyon adbat.

Nem irigylem én, akármilyen ritka
S csodálatraméltó, senki tehetségét,
De kutatom: szíve
Megindul más baján s érzi, mi a részvét?

Nem irigylem én senki boldogságát,
Fájó lemondással csak örülök rajta;
Sorsviháros lelkem
Más boldogságától a reményét kapta.

Tóthkárolyi Lajos.

Üdvözöllek újra!

Erdőkkel szegélyezett kis falu határa,
Zöldező mezőknek sok ezer virága,
Üdvözöllek újra!

Vágyódó kebelled sietek hozzátok,
Súgjátok fülembre, vajjon mire vártok:
Öröme-e, búra?

Még áll az a kis ház, ott az utcavégen,
Hol gyermekkoromban oly vidáman éltem
Szeretlím körében . . .

Ah, de belsejéből rég kihalt a háznép,
Csak a vándor gólya kúszált fészke áll még
Rongyos tetejében.

Keskeny udvarában merengve megállok,
Lelkemben föléd a (tudéri álmodok
Bűvös-bájos képe!

Szomorú fűzetnek zseudülő új lombja
Rámbajol, miként ha ismerősöm volna
Mindenik levélke.

Zajtalan örömmek volt e hely tanyája,
Most a néma búnak leple hullt reája
Mogorván, sötétlen . . .

Az én életemre is bú vetett árnyékot,
Mióta eljásztam a gyermek-játékokat,
Künn a völgy ölében.

Zizegő levélkék, tarka szép virágok!
Mért fáj oly nagyon most szelid szagátok
A vándor szívének? . . .

Oh, ha tán a multról — érzem elfogódva —
Erednétek velem nyájas-édes szóba,
Szébb lenne regélek!

Hol langy szellő csókdos hervadó virágot,
Régen, nagyon régen, szegény atyám szállt ott
A sír fenekére . . .

Oh, ha az a balom nem borulna rája,
Lágy öröm között most szerető kar várna
Forró ölelésre!

Szerény kis falucska, drága szülőföldem!
Fogađja harmatként forró hátakönnyem
Sok ezer virágod.

Majd ha nemsokára vándor-útra lérek,
Hálát adok újra a menny Istenének,
Hogy láttam határod!

Paal Gyula.

Félelem nélkül.

Én a lelkeimmel nemcsak érezek,
Hanem messze a jövőbe látok,
Ezért nem untam meg az életet
És nem utáltam meg a világot.

Rügsős, harapós, vad paripára
Ültetett a sors, mely váglat velem.
Hajrá!! Rohanjunk előre! — Már ma
Nincs a szívemben semmi félelem.

Én a lelkeimmel nemcsak érezek,
Hanem messze a jövőbe látok . . .
Szívem hiába mégsem vérezelt:
Nyílnak majd nekem őszi virágok.

Tothkárolyi Lajos.

Országos magyar mezőgazdasági, ipari és népviseleti kiállítás
Komárnóban augusztus hó 14—21 napjain folyt le igazán hatalmas mére-
tekben. A közs. elemi iskolák és az áll. polg. leányiskola hatalmas épületének
összes termei, udvara zsúfolva voltak a kiállítás mesés anyagával, amelynek
alapos megismerésére egy nap nem is volt elegendő. A tanítótság közül is
nagyszámban látogatták a kiállítást, amely fényes erkölcsi és anyagi sikerrel
végződött. A kiállítás becses előadásokkal volt egybekapcsolva, amelyeken a
hallgatóság szintén sok értékes ismeretet szerezhettek. Kartársaink közül a ki-
állításon részben mint kiállítók, részben mint előadók többen szerepeltek:
Sült Jenő (azoform) és Machnyik Andor (gazd. kiállítás) komárnói gazd. isk.
tanárok, Khán Antal (halászat, csallóközi regék) somorjai polg. is tanár, Thain
János (érsekújvári népművészet) érsekújvári gimn. rajztanár, Faragó István
(azoform), Lakatos Károly (méhészegyesületek előadásán) komárnói, Falb Gyula
(méhészet) bratislavai tanítók, Kunszt Károly (kitömött állatok) ligetfalusi nyug.
tanító megmutatták, hogy a tanítónak a nép gazdasági és ipari nevelésében is
fontos szerepe van.

Mértan és mért, rajz a nyolcosztályos elemi iskolák felső (4—8) évfolyamai számára az új tanterv alapján, írták: Somogyi István, Mitterholzer Ágoston és Banai Tóth Pál. Kiadja a Slebr cég Prešov, ára 750 Kcs. E kistűző modern tankönyv felöleli az új tanterv szerint megkívánt teljes mértani és

mértani rajzi anyagot, utóbbi 14 mért. rajztáblán teszi szemléletessé és könnyen taníthatóvá. A szakkritika a legnagyobb elismeréssel fogadta e könyvet, melynek bevezetését melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe.

Kunszt Károly ny. tanító, az országiszerte jól ismert kiváló állatkitömő a komáromi kiállításán általános feltűnést keltett életbű állatcsoportjaival. A halászati kiállításán ott láttuk a halak összes madár és emlős ellenségeit, másutt pedig apró emlős és madárcsoportjait. Az elemi iskolák számára kötelezőleg elrendelt gyűjteményt (26 madár és 8 emlős) is kiállította, amely 3 üveg-szekrényben együtt 1000 K, szekrények nélkül 800 K. Több iskola már a kiállításán megrendelte a valóban szép és a tanításnál nélkülözhetetlen gyűjteményt Moltó feltűnést keltettek gyönyörű, színes kolibri madarai is, amelyek nemcsak az iskolai gyűjteménynek, hanem bármely lakásnak is díszét képeznek. Kartársainknak tesszünk szolgálatot, ha Kunszt Károly kollégánkra és munkásságára a figyelmet felbírjuk. Árjai mérsékelték. Lakik Patržalka-Ligetfalu ž. XV.

Törvények és rendeletek.

A középiskolák heti óratervének változása.

Az isk. ügyi min. 79214/II. 1927 sz. rendelete új heti óratervet állapít meg a középiskolák részére, amely az 1927—28. tanév kezdőén érvénybe lép, és pedig a reform-reálgimnáziumok I—V. osztályaiban, a reálgimn. és gimnáziumok I—III. osztályaiban s aztán évről-évre egy-egy osztállyal bővítetik. A többi osztályokra nézve átmenetileg érvényben marad az eddigi óraterv.

Alább közöljük a szlovenszkói és ruszinszkói magyar tannyelvű középiskolák heti óraterveit:

I. Gimnáziumok:

Tantárgy:	I. ó.	II.	III.	VI.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
Hittan	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Magyar nyelv	4	4	4	4	3	3	3	4	24
Csehszl. nyelv	4	4	4	3	2	2	2	2	23
Latin nyelv	6	6	6	6	4	4	4	5	41
Görög nyelv	—	—	—	—	6	6	6	6	24
Történelem	—	2	2	2	3	3	3	3	18
Földrajz	2	2	3	2	1	2	2	3	13
Mennyiségtan	4	3	2	3	3	3	3	2	24
Természetrajz	2	2	—	2	2	2	2	2	12
Kémia	—	—	—	2	2	2	—	—	6
Fizika	—	—	3	2	—	—	3	4	12
Filoz. propedeutika	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Rajz	3	3	2	2	—	—	—	—	10
Írás	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Torna	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Összesen:	30	30	30	30	30	31	34	34	249

II Redgimnáziumok. (Az I-IV. o. ugyanaz, mint a gimnáziumban)

Tantárgy:	V. oszt.	VI.	VII.	VIII.	Összesen:
Hittan	2	2	2	2	16
Magyar nyelv	3	3	3	4	29
Csehszlov. nyelv	2	2	2	2	23
Latin nyelv	4	4	4	5	41
Francia v. angol nyelv	6	6	4	4	20
Történelem	3	3	3		18
Földrajz	1	2	2	3	13
Mennyiségtan	3	3	3	2	24
Természetrajz	2	2	2	2	12
Kémia	2	2	—	—	6
Fizika	—	—	3	4	12
Ábr. geometria	—	—	2	2	4
Fil. propedeutika	—	—	2	2	4
Rajz	—	—	—	—	10
Írás	—	—	—	—	1
Torna	2	2	2	2	16
Összesen:	80	31	34	34	249

III. Reformredgimnáziumok.

Tantárgy:	I. o.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
Hittan	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Magyar nyelv	6	4	4	3	3	3	3	4	30
Csehszlov. ny.	5	3	3	2	2	2	2	2	21
Francia nyelv	—	4	4	4	4	4	3	3	26
Latin nyelv	—	—	—	—	5	4	4	4	17
Angol, olasz, v. szláv ny.	—	—	—	—	—	—	4	4	8
Történelem	2	2	2	3	2	2	2		18
Földrajz	2	2	2	2	1	2	2	3	13
Mennyiségtan	4	3	3	4	3	3	3	2	25
Természetrajz	2	2	—	3	2	2	2	2	12
Kémia	—	—	—	—	2	2	—	—	7
Fizika	—	—	3	2	—	—	3	4	12
Ábr. geo n. és mért r.	—	2	2	3	2	3	—	—	12
Fil. propedeutika	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Rajz	4	4	3	2	—	—	—	—	13
Írás	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Torna	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Összesen: 30	30	30	30	32	30	31	34	34	251

Szerkesztői üzenetek.

V. E. Kistárhány. Minden következő számunkba kérem a folytatás idejében való beküldését. — P. S. Ágov. Vártam a további folytatást, a keltőt most együtt hoztam volna, mert ez rövid, kérem, szíveskedjék a még hátralevőt beküldeni. E. I. Levice. Ne apró ötleteket vegyen témául, amelyek amúgy is közismertek. Tessék a dolgokba belemélyedni. Észrevehette, hogy alapos, új dolgait készséggel közöltük, de ilyenekkel nem tölthetjük meg a lapot. — Ér-

deklódó A tanmeneteket minden tanítónak be kell terjeszteni — saját osztályára nézve — a tanfelügyelőséghez. A tanmeneteket és heti órarendet beterjeszti, a tantervet nem. Mindenesetre ajánlatos az isk. könyvtár részére is egy példányt beszerezni. Ha egytanítós iskolánál tanít, akkor a tanítói könyvtár részére rendelt példányból beterjesztheti a tanmeneteket. A tanterv nélkülözhetetlen, mert igen becses utasításokat tartalmaz a tanítás módszerére, kivételére és az anyag terjedelmére nézve. E most már végleges és utolsó tanmenetek kiadására — belátható időnből — nem kerülhet újból sor. Azért is ajánlatos a beszerzése, mert ha kifogyott, semmi pénzért meg nem kapható. Ennek a szerkesztői örülnek legjobban, mert nem kell feláldozni a nyári pihenésüket, egészségüket, ami nem hogy a minimális részesedésért, de semmi pénzért oda nem adható. Nekik e szerfelett nagy és nehéz munka kötelességükké tételtel.

Kiadóhivatali üzenetek.

Költséghátéról az 1927—28. tanévi Zsebnaptárakhoz nem mellékeltünk befizetőlapot. A f. é. negyedik negyedévre esedékes tagdíj befizetésére lapunk okt. 1.-i számához csatolunk befizetőlapot és kérjük kartársainkat, hogy ugyanazon a lapon a negyedévi tagdíjjal együtt a naptár árát (10 Kő) is fizessék be, mint ezt már a múltban többen is tették.

Pályázat a padányi református kántortanítói állásra. Javadalom 2 szobakonyha, speiz és melléképületek 598 □-öl kert, 197 K készpénz, 5 kat. hold 531 □ öl föld (szántó és rét), 8 m² pabafa, 100 kéve rőzse, 1750 kg. buza, stóla és megfelelő államsegély, a földék adóját az egyház fizeti. Kötelességek: 1—8 osztályú iskola vezetése, kántori teendők végzése, lelkesz akadályoztatása esetén annak helyettesítése, egyházlátogatási munkába segédkezés. Tanítás és istentisztelet nyelve magyar. Kellően felszerelt kérvény a református lelkesz hivatalt címre küldendő: Padány p. Alistái, ž. XV. Pályázati határidő a lap megjelenése után 5 nap.

Pályázati hirdetés. A felbári róm. kath. iskolaszék szeptember hó 5.-ig az üresedésben levő ideiglenes helyettes oszt. tanítónői állásra pályázatot hirdet. Kérvények a felbári róm. kath. plébánia hivatalhoz küldendők.

Pályázati hirdetés. A dunakistaludi r. kath. iskolaszék (zupa XV. vasuti állomás Orechová Pótoň) pályázatot hirdet egy tanévi tanítói állásra. Rendes fizetés állameggyel és törvényes lakás. A trnavai Apost. Adm. 4519/1927. számú rendelete értelmében a pályázó igazolni tartozik, hogy a vallásból is eredményes érettségi vizsgálatot tett, ezen vizsgának a megválasztott utólag is alávetheti magát. Kérvények a róm. kath. plébániahivatalhoz küldendők. Egyházzellére (zupa XV.). Határidő: f. év szeptember 25.

Pályázati hirdetés. A szenci (XV. zs.) r. k. iskolaszék pályázatot hirdet tanítónői állásra. Tannyelv magyar. Fizetés törvényes. A kérvények szeptember 4-ig nyújtandók be. Az állás azonnal elfoglalandó. *Rk. Iskolaszék.*

Pályázat. A nemesorosi ref. iskolához egyelőre dec. 1-ig helyettes keres Schmögnér János Rozňaván ž. XIX. Evangelikusok is pályázhatnak.

Pályázat. Az áji (ž. XX.) r. k. iskolaszék augusztus 31-ével megüresedett magyar tannyelvű osztatlan iskolához, kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Az állás évi jövedelme: készpénz a hivatásból és terménybeli járandóság díjával szerint. Két szobás lakás, konyha, kamra, gyümölcsös kert; a hiányzó fizetés törvényes államszegélyből kiegészítve. Pályázhatnak állampolgársággal és nostrifikált oklevéllel bíró r. k. vallásu tanítók, esetleg zenében jártas tanítók. Vasuti állomás, posta és táviráda Turňa 4 1/2 km. Személyes megjelenés előnyös, utköltés nem lesz megtérítve. A pályázati kérvények szeptember 11-ig Simkó Géza plébános címére küldendők, Turňa ž. Košicka. Az állás a választás után haladéktalanul elfoglalandó.

Pályázat. A vágkirályfal (ž. XV.) rk. iskolaszék tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés a hitközségtől évi 516 Kc és lakbér, a többi államszegély. Tannyelv magyar. Határidő szeptember 3.

Pályázat a nagysallói reform. egyház másodtanítói állására Javaslom:
 1. Az egyház pénztárából évi 644 azaz hatszáznegyvennégy korona készpénz, mely összeg előleges havi részletekben utaltatik ki. 2. Az 1926 június 24-én kelt 104. számú törvényben biztosított államszegély, melyért folyamodni kell. 3. Két szobából, konyhából, élés- és fűszekamrából álló lakás, a törvényben előírt kerttel. Köteleessége: 1. Az iskolaszék által reá bízott osztályok szakzerű vezetése. 2. Kántor akadályoztatása esetén a kántori funkciók végzése, az énekkar vezetésénél és a helmisió munkáknál való segédkezés. Csak férfitanítók pályázhatnak. Az orgonázni tudók előnyben részesülnek. Tanítási nyelv magyar. Kellően felszerelt pályázati kérvények 1927 szeptember 10-ig a barai reform. egyházmegye esperesi hivatalához, Alsószecse u. p. Alsóvárád, ž. XVIII. küldendők. Az állás megválasztás után azonnal elfoglalandó. Ref. iskolaszék.

Pályázat a csiffári róm. kath. kántortanítói állásra. Javaslom: 6 kat. hold szántóföld, 18 mm. buza a hivatásból, 12 erdei méter kemény hasálya, 6 rakás ágfa, templomi otyasütésért 1 mm. buza és 7 kor. 60 fillér az uradalomtól, stóla a törvényes államszegély. Lakás: 3 szoba, konyha, kamra, istálló, pince és házikert. Pályázati határidő 27. szept. 10, mely napon d. e. 10 óra-
kor lesz a kántori próba. Tanítási nyelv magyar. Kérvények: Róm. kath. iskolaszék Óifáre p. Vráble ž. XVI. címre küldendők.

Pályázati hirdetés. A sajkógömri ág. h. ev. magyar tannyelvű polg. isk. pártfogósága nyugdíjazás folytán megüresedett III. szakcsoportbeli állásra (mennysiségtan rajz) okt. 1 helyéssel pályázatot hirdet. Javaslom: évi 1400 Kcs. törzsfizetés, 200 Kcs. lakbér, öt izben esedékes 200 koronás ötödéves korpótlék az iskola pénztárából és törvényszerű fizetési kiegészítő államszegély. Feltételek: ág. h. ev. hitvallás, cseh-szlovák állampolgárság, szakképesítést igazoló nostrifikált oklevél, működési bizonyítványok, orvosi bizonyítvány és szlovák nyelv tudása. Szabályszerűen felszerelt kérvények szept. 30-ig if. Szontagh Zoltán iskolaszéki elnök Saj-Gemer címre küldendők. A megválasztott 1 évi sikeres működés után véglegesítettik.

Pályázat. Az ekeci róm. kath. iskolaszék a III. tanítói állásra pályázatot hirdet. Férfit és nőtanítót pályázhatnak, akik a vallásból is eredményesen vizsgáltak. Lakása egy padlózott szoba vagy a törvényes lakbér. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények szeptember 20-ig az ekeci r. kath. iskolaszéknek küldendők. Fizetése törvényes.

Pályázat. A magyarországi református elemi iskolához helyettes tanítót keresünk. Fizetése havi 500 korona és lakás. Alkalmaztatása fél év, eszleg egy év. Pályázók forduljanak a magyarországi ref. lelkészi hivatalhoz. (z. Bratislava.)

Pályázat. Nyugdíjazás folytány megüresedett velkésiarovce-i—nagyfátói magyar tan nyelvű román. kalb. két tanerős iskolánál az igazgató-kántorlanflói állásra pályázat hirdetteték. Illetményel: Tizennégy kat. hold és 1533—61 kintű szántó föld egy tagban, a községnek közelében, melyet a kántor maga műveltet. Ezen fenti földmennyiségből azonban hét kat hold földet az iskolaszék egy évre bérbead, hogy annak jövedelmét a mostani renevelandóktanflói lakás költségeinek fedezésére fordítsa: amiért is a megválasztott ezen hét kat. hold szántó földnek használatába csak 1918. évi szept. hó 15-én lép minden körpótlási igény nélkül. Ismétlősök után a polg. községtől 10 Kor. Slóva címen mintegy 50 Kor. Alapítványok után 18 Kor. 80 f. Nyolc köbméter kemény hasáb tüzifa. Párhéz után 1 mm gabona. Lakás áll: Két szoba, egy konyha, egy kamra, egy pince és a gazdasági épületek, valamint 227—81 konyhakert a többi állansegély. Pályázati határidő f. é. szeptember hó 15-ig Kántori próba szeptember 18 án, személyes megjelenés megkívántat k. Utiköltség meg nem térítetik. Az állás f. é. október 1-én elfoglaltat dó. Kötelessége az összes kántori teendők elvégzése és a reábizott osztályok vezetése. Felzerelt kérvények a velkésiarovce-i rk. iskolaszék elnökéhez nyujtandók be.

Kelt Velké Šiárovce, 1921. augusztus 15-én zupa XVIII okr. Želiezovce
Az iskolaszék.

Mi az előnye, ha a Telkes féle III. bővített kiadású Színes ABC-t vezeti be?

1. A tanulók majdnem 160 oldalnyi ismeretelmű, jó minőségű papíron nyomott, erősen kötött könyvhöz jutnak.

2. A könyvből úgy a tanítás, mint a tanulás játékszerű, mert az új, majdnem beszélő színes képek, amellel, hogy gyönyörködtetnek, szinte észrevétlenül rögzítik meg a tanulóknban a betűalakokat.

3. A betűalakok ismertetésére felvett mesék ugyanazon család tagjainak folytatólagos életeseeményeit tárgyalják s nem ragadják a tanulót egyik gondolatkörből a másikba. Így a gyermekek érdeklődése élénkebb, az eredmény pedig biztosabb.

4. Az új tanterv által előírt polgári neveléstani anyag tanításához szükséges meséket tartalmazza a könyv

5. Részint az új tanterv szerinti rajzoktatás támogatására, részint a csendes foglalkoztatásra a gyermeki életből vett számtalan kedves gyermekrajz hozzásegítik a tanulót ahhoz, hogy elérje a rajztanítás célját az alsó fokon s képessé teszik egyes mesék egyszerű illusztrálására.

6. A gyermekirccdalom gyöngyeit tartalmazó könyv kedves és szívesen f. galoit lesz tanulói előt.

7. Minden iskola tanítója, aki a

Telkes-féle Színes ABC-t

vezeti be iskolájába, a tankönyvadásérti alkalmával ingyen kap a könyvkereskedőtől egy vezérkönyvecskét, amely a hangoztatáshoz és betűismertetéshez szükséges meséket tartalmazza.

8. Az ABC-t bevezető iskolák tankönyvségély könyvtárának ajándékpéldányokat ad a kiadó vállalat.

9. Minden előnyök mellett, ha a

Telkes-féle Színes ABC-t

vezeti be, minden anyagi áldozat hozása nélkül hathatósan támogatja a Tanítók Háza intézményét, amely a könyv bruttó bevételének 6% át kapja s ezen a címen az 1925—26 tanévben 1200, a most megéftelt elszámolás szerint az 1926—27 tanévben pedig 2496 K t juttatott e minden tanító támogatását elváró intézménynek, ami egyszersmind a legfényesebb bizonyítéka a könyv elterjedtségének.

Az iskolaügyi miniszterium és a kath. Egyházi Iskolatanács által jóváhagyott könyv már minden könyvkereskedésben kapható. A II. kiadás bruttó jövedelmének 6% is a Tanítók Háza alapot illeti.

A hangoztatáshoz fali olvasóablák kaphatók.

Telkes Mihálynak az új terv alapján készült **Módszeres számolókönyve** gazdag példatárral, minden iskolának nélkülözhetetlen.

Az iskolaügyi miniszterium által jóváhagyott tankönyvet a r. kath. Egyházi Iskolatanács 1927-III-31-én kelt 23/927. sz. rendeletével engedélyezte a felekezeti iskolák számára.

A módszeres számolókönyv folytatása a felsőbb osztályok részére, teljesen az új tanterv alapján jelölve, még a tanév folyamán megjelenik.

A számtankönyv eladásából befolyt összegnek a 6% a is a Tanítók Házaét illeti.

Pályázat az órsekkélyi kéttanerős ref. iskola kántortanítói állására. Jayadalom: 1. 2.0, szóval kétfőszázhusz kor. az egyház pénztárából. 2. 17 és fél mm. buza; 4 mm árpa; 8 köbm. kemény tűzifa; 1 hosszú szekér széna mind házhoz szállítva. 3. 9 kat. hold 1612 négyszögöl szántóföld; 526 négyszögöl rét, 322 négyszögöl szőlő; 303 és 89 négyszögöl kert haszonélvezete. Adóját egyház fizeti az 1—3 p. alatti jayadalom fele kántori. 4. Stóla a földisz. egyh. határozata szerint. 5. Három szoba, konyha, kamara és a szükséges melléképületekből álló természetbeni lakás, jó karban. 6. Megfelelő államségély kérvényezve lesz. Kötelessége: Az V-VIII. osztályok tanítása. Kántori teendők végzése. Úrvacsoraosztás délutánjain istentisztelet végzése, valamint lelkész akadályoztatása esetén helyettesítés. Részvétel az egyházépítési munkákban. Orgonista, zeneismerő előnyben. Kelőben felszerelt kérvények 1927. s. ept. 16-ig a ref. eszereisi hivatalnak, Dolnáseč. z XVIII. köldendők Állás választás u. an azonnal elfoglalandó.

Ref. presbitérium.

Pályázati hirdetés A rozanyói ovang egyház helyettes kántort keres, állása rövid időn belül véglegesítettik. Szolgálati nyelv magyar. Jövedelme egye öre természetbeni lakás, vallástanításért állami díjazás, stóla és meggyezés szerinti fizetés. Érdeklődők irjanak Szkalos Emil igazgató lelkésznek Rozanyó XIX. megye.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

TARTALOM:

Vezércikk:	Oldal.
<i>Farkas István:</i> Egyről-másról . . .	529
<i>Pechó Lajos:</i> Az egyházi tanfelügyelet kérdése . . .	531
<i>Molnár János:</i> Védőbeszéd a soktantárgyú nép- iskola mellett	535
<i>Ivanits Andor:</i> A tanító, mint a mezőgazdaság út- törője és fejlesztője	543
<i>Schlosz Lajos:</i> Az iparostanone-iskola köréből . . .	548
<i>Egyesületi élet</i>	550
<i>Tanácsadó</i>	559
<i>Különfélék</i>	563
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 34.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

Egyről-másról.

Tanügypolitika.

Azt mondták a vidékről való kartársaim, hogy fejleszteni kell a Magyar Tanítót, ki kell bővíteni természettudományi, paedagógiai(?) és egyéb rovatokkal, mindenféle rovat terve ott feküdt a tervező agyában, talán papírra vetve elébe szemesedett az érdekelteknek is, csak egyetlen rovat nem volt sehol (talán csak papírra nem vetették) s ez: a *tanügyi politika*.

A magyar tanítóság legfontosabb, legszükségesebb rovata ez lenne a mai viszonyok között. Ma minden oldalról ütnek, csépelnek, lenéznek, sértenek bennünket, ma saját babérokra vágó fajlesztvéreinktől kezdve a legállamalkotóbb államalkotóig mindenki rajtunk löli ki mérgét.

Tehát: nem ez a látszólagos túlkomolykodás, ez a tud' Isten honnan lobbant hirtelen tudásszomj a *legfontosabb* most és itt ebben az ország részben különösen; aki szellemi táplálékában nem éri be az egyszerű polgári kosztal, az iparkodni fog a főuri konyhába bejutni. S vajjon a béres nem sütheti-e meg a pulykapecsenyét éppugy, mint a gazdája?

Tudom, sántít e hasonlat. Sántít pedig azért, mert az anyagiak differenciálódnak.

De éppugy nem adhatna *mindent* a Magyar Tanító havi rovata, mint ahogy a béres nem eheli ugyanazt, ami a gazdája asztalára van terítve. És mert nem adhatna meg sok mindent, nem ez a rovat a legfontosabb. Ha én valamire kíváncsi vagyok, kutatni fogok s eljutok egy könyvtárig, vagy egy szakfolyóiratig.

A magyar tanítóság hivatalos lapja nem lehet itt és ma lexikon, ez a lap nem lehet encyklopedikus olvasókönyv.

Mi nem gyerekek vagyunk, hogy mindenre utasítást, rávezélést várjunk.

Higgyék el nekem a Tamások, hogy senkire rá nem kényszeríthető a tudás utáni vágy, senkivel meg nem kedvelhetjük ezt, vagy amazt, ha nincs meg benne a kedv, az energia.

Nehogy azt gondolják e nagyon szép terv elgondolói (s ugyan melyik igazi tanító ne gondolt volna egy ilyen szép kibővített terjedelmű lapra?), hogy a magam részéről kerékkötője vagyok a *fejlődésnek*.

Csak hogy ez a *fejlődés* nálunk ez esetben *látszólagos* lenne, mert míg mi visszavonulnánk a tudományos vizsgálódások és elmélyedések mezejére, addig más egyesületi lapok folytatódnának ellenünk az aknamunkát és folytatódnának slátuspolitikájukat, úgy hogy mi egyik kezünkben a huszadik század tudományainak morzsáival, a másik kezünkben paedagogiai tudásunk magasba világító fáklyájával, olyannyira magunkra maradnánk, mint a mezők lilioma. És lenne belőlünk: *automata Schulmeister, aki pontosan a militarizmusnak és a jövődő háborúnak* neveli az új emberanyagot. És lenne belőlünk Schulmeister azért, mert elfojtanánk magunkban az individuumot, az egyén akaratát, csak az ideál, csak az *elképzelt* (de kivihetetlen) közjó lebegne szemünk előtt, míg a közjó előmozdítására hivatott vezérek, harminc politikai párt hatvanféle világnézetének szellemében, egészen máshogy kormányoznák a közvéleményt. És a végén mindenképen megint csak ellenünk kormányoznák!...

Tehát először egy nívós, önludatos hangú *tanügypolitikai* rovatot, ha már változásról van szó, mely rovat szócsöve legyen a tanítóság sérelmeinek és eljusson az illetékes faktorok asztalára mementóul, hogy a demokratikus fejlődés felszabadította a tanítót is a régi béklyókból.

Világi tanfelügyelet.

S ha már demokráciáról beszélünk s beszéltünk ezzel kapcsolatban az elavuló egyházi tanfelügyeletről, illő, hogy megemlékezzünk a világi tanfelügyeletről is, mert szomorú az a tévhit, hogy ha az egyházi tanfelügyeletet kritizáljuk, ugyanakkor feltétlenül meg kell hajolnunk a világi tanfelügyelet előtt. Hodzsa miniszter ugyan kijelentette, hogy végét *kell* szakítani az időknél, amikor a tanítólapok a tanügyi kormány és a tanfelügyelők intézkedéseit kritizálták s a taní-

lónak feltétlenül el kell fogadnia a felülről jött intézkedéseket, de ugyanaz a Hodzsa miniszter, az europeer nem tagadhatja meg, hogy a demokratikus fejlődés nem engedheti meg, hogy tanítóiüggyekben minden ex offo, felülről adassék, a tanítótság egyelemének megkérdése nélkül.

No és, ahogy kinövések vannak az egyházi tanfelügyeletben, éppoly, talán még nagyobb kinövés-k vannak a világi tanfelügyeletben is. Különösen a magyar világi tanfelügyelettel illetőleg. A magyar nemzetiségű tanítót csehszlovák nemzetiségű tanfelügyelő ellenőrzi, a magyar nemzetiségű tanítók kilencven százaléka, — azok is, akik az egyház ellen s a lealacsonyító egyházi tanfelügyelet ellen több-kevesebb nyíltsággal harcot hirdetnek, — ismétlem azok is föltétlen alattvalói az állami tanfelügyeletnek. Nem az Országos Katholikus Nagybizottság szája ize szerint akarok ezzel beszélni, hanem mert a tanító részéről *feltétlenül* lealázó a szolgai behódolás, a hangot adni nem merő servilizmus az egyik oldalon akkor, amikor a másikon vívja és állja a harcot (Ha van ilyen servilis lelkületű tanító, annak a tanító maga az oka; nem hihető, hogy az áll. tanfelügyelők ezt a tanítótól megkövetelnék. Szerk.)

A harc a tanítótság függetlenségeért, a státus tekintélyeért, a tanítótság szebb jövőjeért folyik s ahhoz a tanítótság teljes gerinccsége az első főkellék.

Tehát nem szabad annyira elfogulniak lennünk, hogy az egyik oldal hibáit kikiáltjuk, amikor a másik oldalon is vannak ugyanakkora hibák. Kíáltsuk ki *mind a kettőt!*

Nem a tanfelügyelők ellen, az állami felügyelet jogosultsága objektivitása stb. ellen beszélünk ezzel, hanem megállapítjuk a sűrke tényt, hogy hibák mindenütt vannak s Hodzsa miniszterre vár a feladat: *jelemelni* a tanítótságot és nem elnyomni benne a szabad véleménnyilvánítás, az istenadta és emberbenevelt őszinte kritika jogát.

Mert vajmi keveset értünk el a jövő harcában akkor, ha csöbörből — kerülő úton és átmenetekkel is — vödörbe kerülünk.

Farkas István.

Az egyházi tanfelügyelet kérdése.

Főtiszteletendő Nádai Kálmán adminisztrátor úrnak a Magyar Tanító VII. évf. 15—16. sz.-ben megjelent cikkéhez szólók az alantani sorokban.

A kanon-ból idézett fejezetek fölisztelendő Szűcsy Géza egy házi fötanfelügyelő úr tollából már a Slovensky Učitel' 1925. XII. 20 i sz.-ban is megjelentek.

Ezek szerint az iskolák feletti felügyelet a püspökök joga. Már, hogy a püspökök a nevükbeni felügyelettel nemcsak papot, hanem más egyházi tisztviselőt, tanítót is ne bízhatnának meg, — nem következik.

Cikkíró szerint a tanítóra nem lehet iskolák feletti felügyeleti jogot ruházni. Így a tanítást lehetne legkevésbé. De az állam törvényei értelmében ezt az állást csakis szakképzett egyénnel lehet betölteni. Ez a tanító. A munkát ő végzi. Ez nevel, ez tanít. Az ő szelleme uralja az iskolát, ő tu'ajdonképen az iskola, nem pedig a falak, vagy a tanfelügyelő. Ha a tanfelügyelő irányítaná a növendékek nevelését, úgy neki kellene tanítania. És cikkíró mégis elvitálná ezeket a tanfelügyelőket, de különösen az iskolaszéki elnökök javára. A tanfelügyelő nem nevel, hanem felügyel a nevelés előirászerűségének betartására és ellenőrzi a tanítás eredményét. Iskolaszéki elnöknek és igazgatónak lenni két dolog, aminthogy maga az egyház is kettéválasztotta. Az iskola vezetője és lelke az igazgató s nem az iskolaszéki elnök (1923. IX 1-től hatályos szabályrendelet 188 §-nak 11. feje). Az iskolaszék az iskola és tanító anyagi eszközeiről gondoskodik, a tankötelesek iskoláztatására felügyel és kölelességmulasztás és kihágás esetén az igazgató elsőfokú és az osztály-tanító másodfokú felettes hatósága, de nem hivatása és joga az iskolai nevelés. A tanítók methodusa, általában pedagógiai tudása felett az iskolaszéki elnök nem, hanem az igazgató hivatott bírálatot mondani. E jogokat az egyház maga adta meg a tanító igazgatóknak, de nem úgy, mint cikkíró írja, hogy „mindent az iskolaszéki elnökkel együtt“, hanem a 188 §. b. feje alapján. Az iskolaszéki elnökkel egyetértve jár el oly ügyekben, amelyek az egyházköztség törvénybiztosította önkormányzatát érintik.

Vagy cikkíró azt hiszi, hogy a kath. tanító nem kath. szellemen nevel, vagy egyáltalában nem nevel egyházának javára? Emiatt ne cikkírónak, hanem a nagyméltóságú püspöki karnak támadjanak aggályai, s ha vannak, úgy kérjen a plébánosítól jelentést a tanítók hitbuzgóságáról s a meg nem felelőktől vonassék meg az igazgatói megbízatalás. Ne vonja azonban Fölisztelendőséged kétségbe a kath. tanítók hitűségét és ne támadjon bennünket oly szigorú leckéztetéssel, mert mi sem vagyunk már iskolás gyermekek, hanem szintén népnevelők, még pedig egyik másik más megöszdült hajjal.

Attól tetszik félni, hogy ha tanító lesz megbízva a tanfelügyelettel, akkor az igazgatók nem fogják tanköteleseiket tanlestitük felváltott kíséréte mellett templomba vezetni? Vagy ha tanítóból tanfelügyelő lesz, az nem fog többé szentgyónás- és áldozáshoz járulni? Vagy nem fogjuk belátni, hogy a tanfelügyelőt is ellenőrizni kell vallásgyakorlásában és kath. szellembeli működésben? Ezek a kath. tanítónak nem fájhatnak, mert a szabályrendelet 158. §-nak 18. fejeletében kötelesek magukat alávéni Továbbá a kinevezett tanfelügyelő azután is csak egyházi tanító marad és újra csak egyházi tisztséget tölthet be és be fogja látni, hogy a kath. szellem felülvizsgálásához minden plébánosnak joga van. Sőt, az iskola esperesi intézményt kellene megszüntetni, na de ez már a részletes tárgyalás feladata legyen.

Azon véleményét, hogy a pap is van olyan szakember a tanítás terén, mint a tanító — nem fogadom el. Hát melyik hivatásnál van meg az, hogy nem szakismeretű egyén klasszifikálja a megfelelő szaktudást? Csakis nálunk. A kat. gimnáziumok létesítése idején annak tanárai megkapták az egyháztól a szakfelügyelet jogát, de a tanító, aki az egyház jobb keze, még csak ennyi bizalmat sem érdemelne meg? Sok tanító élete fogytáig tanul nem hivatásába vágó tárgyköröket, sőt egynémelyt kimerítve sajátít el, de még sem gondol arra, hogy hasonló tárgykörű képzettséget a magáéval egyenrangúnak, vagy az alá tudja.

Tudom, hogy a tanító tudását az egész társadalom alacsony-nak tekinti, azonban főiskolai képzettség után való vágyódásunknak elébe mégis akadályokat gördítnek.

Hivatkozni tetszik főiskolai képzettségére. Kérem ez nem népi-iskolai tanításra készítette Önt elő. Vannak szaktanárook, akik több éven át tanultak, mint a pap a felszentelésig, de még sem jut eszébe azt mondani, hogy tudása felér ugyanannyi év alatt szerzett más területek képzettségével.

Az egyházi tanfelügyelő kezébe teendő eskü szövegét kérem olvassa át még egyszer, akkor be fogja látni, hogy ebben is tévedett. (Szabályrendelet 188. §. 13. fejelet.) De ettől eltekintve, egyházellenes egyesülés tagja az a tanító, aki egyházi tanfelügyelő akar lenni? Úgy-e ez sértheti a kath. tanító egyházhűségét?

A pap és tanító közti súrlódásokat nem itt kell említeni, mert azok nem azért vannak, hogy az egyházi tanfelügyeletet a kath. tanítóóság a magáévá teszi. Ezek a súrlódások jobbára már a múltéi.

Irja, hogy a tanító egyházi s mint ilyen egyházi feladatot

teljesít. Felhív az Úr ugyanazon szőllejében a pappal való vállvetelt munkásságra és az egymás iránti bizalomra. Főtisztelendő Úr! Mi nem törekszünk egyházunktól távolodni, hanem amiatt panaszkodunk, hogy maga az egyház nem tart bennünket egyháziaknak. Kizár minden egyházi ügyből, nem hogy beavatna az egyház ügyeibe. Gyűléseire meg nem hív, vagy közös gyűléseket felszólítások nélkül tart. Emeljen fel bennünket az egyház, mert mi is haladni és fejlődni akarunk, közelebb szeretnénk magunkat érezni a papsághoz, vagyis legyünk tényleg egyháziak, de ne csak akkor amikor azzal csak vigasztalni próbálnak bennünket, hanem a hívek is vegyék észre, hogy azokká lettek bennünket.

Nem kívánunk mi újra „mester”-ek lenni, mert szomorú az azidő tanítók életének története. De tévedni is fetszik, mert „mester” sajnos nem az Isten fiából származtatott reánk tanítóokra, hanem a német „schuhmeister”-ből. Az egyház iskoláit csak úgy tudjuk fejleszteni, ha mi sem leszünk maradiák. A bizalomnak kölcsönösnek kell lenni. Vagy bizalmatlanságnak minősíti Főtisztelendőség a tanfelügyeletért benyújtott kérelmet? Azt hiszem Ön bizalmatlankodik e miatt, nemde? Hiszen, mint feljebb kifejtettem, az egyház a papjai útján ezután is ellenőrizheti a tanítók hitbuzgalmát, lett legyenek azok plébánosok, vagy esperesek. A tanító tanfelügyelő csakis a közismereti tárgyak feletti ügyelne fel és nem a hittan és egyházi szellemre, mert utóbbiakra nem is vállalkozhatnánk. Természetesen tanfelügyelővé azt nevezné ki a püspök, akit nemcsak a tanító, hanem és különösen a papság ajánl. Ha pedig tudott dolog valamely tanító hiúsége, különösen egész működésén át, úgy tanfelügyelővé válása után is az marad. Ez egészen bizonyos. Hígyje kérem el, hogy tarthatatlan állapot az, hogy pap osztályozza érdemjegyekkel a tanító tudását és sokszor csaknem az iskola padjaiból kikerült fiatal pap hatvan-hetven esztendősen, az élet iskolájában mérhetetlen tapasztalatokkal bírótanítót.

Az én nézelem szerint kár az ügyet különben is annyira sürgetni. Az egyház, hogy iskoláit mindig magasabb nivóra emelje, a jövőben önmagától tanítóra fogja bízni a közismereti tárgyak feletti felügyeletet és valamikor maga az egyház is őrlőni fog a tanítósa bizalmának megnyeréséért.

Nem kell revolúció kísérletté nagyítani az ügyet, hiszen az egyháztól ezzel mitsem veszünk el.

Barátságosan, csendben kellene ezt tárgyalni papságnak és tanítósnak együttesen, de nem körülölni, hogy a kath. tanítósnak

egyháza ellen küzd. Ez az egyház belügye, nem kívánkozik hát politikai napilapokba. Azt hiszi Főtisztelendőséged, hogy támadásai miatt nem szégyeljük magunkat a kath. hívek előtt, akik jórészt, mint tanítóknak nekünk is híveink?

Ne írjunk mi felelőtlen egyének e kérdésről, hanem várjuk be a püspökök döntését és cikkíró ne fejezze ki türelmetlenségét az „Úr” szóval, mert az iskola az egyházé. Az egyház tagja minden katolikus, így a kath. tanító is, tehát az iskoláink éppen úgy a miénk tanítóké is, mint a szülőké, mert mi azok is vagyunk s így tulajdonképen a hívekkel együtt mi is urai vagyunk nekik, nem pedig a szó száraz értelmében vett alkalmazottak.

Ez így iránt érdeklődőknek figyelmébe bátorkodom ajánlani Főtisztelendő Szűcsy Géza egyházi főtanfelügyelő úrnak a Slovenský Učitel' (zus.) VI. évf. 20. és VII. évf. 2. sz.-ban megjelent fenti tárgyú cikkét s egyben kérem az egyházi tanfelügyelő urakat, hogy szóbanforgó példáját követve, irjanak értékes pedagógiai szemelvényeket, ha tudásvágyuk e téren is dolgozott, mert a közös munkát én így látom csak eredményesnek, de egyszersmind bebizonyítottnak.

Ladice.

Pechó Lajos, róm. kath. ig.-tanító.

Védőbeszéd a soktantárgyú népiskola mellett.

Ez az írás röpirat is lehetne. Megírására az a tény ösztönzött, hogy nemcsak az iskolázatlan népnél, hanem a tanítóknál is találkozunk azzal a felfogással, hogy a tanító és a népiskola elérte célját, ha a gyermeket írni, olvasni, számolni megtanította, illetőleg hogy a tanító munkájának és népiskolájának az a célja, hogy a gyermeket írni, olvasni, számolni megtanítsa. Indokaik ilyenfélék: Annak e földművesnek, munkásnak, aki csak népiskolát végez, soha sem lesz az iskolában tanultak közül másra szüksége, mint az írásra, olvasásra, számolásra, különben is minden mást elegej; amire még szüksége lehet némely tantárgy keretéből (pl. növénytan állattan, földrajz), azok úgyszólván ráragadnak az életben, meg azután a paraszt veszedelmes, ha sokat tud.

Ezek megfelelnek arról, hogy — egyszerűen szólva — az ember maga nem olyan gép, mint aminőt készít. Megfelelnek arról, hogy az egyes tantárgyak tanításának nemcsak direkt gyakorlati céljai vannak, vagy pedig ha erről nem felelnek meg,

akkor azt tartják, hogy minden más cél haszontalan, különben nem történék felette pálcát ilyen bámulatos felületességgel. Azután meg több más tantárgynak is van gyakorlati célja. Persze, ha csak — hogy úgy mondjam — pénzreválthatást értünk gyakorlati célalatt, akkor talán még a szlovák nyelvet mint tantárgyat sem sorolhatnánk ide. A népiskolának azonban az is feladata, hogy a gyermek mindenképességét kifejlesze. Mennyi ember kaszál, vakol, akikből kiváló mérnökök, orvosok, tudósok, művészek lettek volna! Ezer értékek elkallódásáért, igaz, nem teljesen a népiskola felelős, de a felelősségből annál nagyobb százalék hárul rá, mennél inkább figyelmen kívül hagyja a gyermek minden képességének a fejlesztését. Csak teljesen tájékozatlanok mondhatják, hogy az igazi tehetség nem vész el, minden körülmények között érvényesül. Nem ismerjük ugyan még tökéletesen az emberi lelket, de annyit már tudunk, hogy bizonyos lelki energiák átalakulhatnak más természetű lelki energiává. Azért a tanítónak azzal a tudattal kell az iskolában munkálkodnia, hogy ott olyan gyermekek is lehetnek, akikben nagy emberi lehetőségek csírái vannak, amiket neki kötelessége kifejleszteni. És így már van pénzreváltható célja pl. a rajz-, kézimunka-, énektanításnak is, mert a művészi képességek a gyakorlati életben pénzreválthatók. A gyakorlati célról szólván kell megemlítenem azt is, hogy a népiskolának az is egyik feladata, hogy középiskolára előkészítsen. A középiskolai érettségi már megélhetést is nyújt, méginkább az egyetemi végzettség. Amely gyermek pedig nem részesült elégséges kiképzésben, nem veszik fel a középiskolába, vagy ha fel is veszik, ott nem boldogul. Így járunk oda, hogy pl. a földrajz, történelem természettudományi tárgyak tanításának is van pénzreváltható célja.

Az elemi iskolai tanításnak azonban nemcsak ez a célja. Különösen a számtan-mértannál hangsúlyozzák a rendszeres gondolkozást, de kisebb nagyobb mértékben minden tantárgy hozzájárul. Rendszeres gondolkodás! Azon kifejezések közé tartozik, amelyek fölött átsiklik az értelem. Minden normális ember gondolkodik és mindenki azt hiszi magáról, hogy rendszeresen gondolkodik. Szinte azt hiszik, hogy ez olyan természetes valami, ami mindenki tulajdona. Pedig a rendszeres gondolkodás kialakulásának is megvannak a maga feltételei. Megtanítani rá senkit sem lehet. A népiskolának nem tantárgya a logika, amely a helyes gondolkodás törvényeit vizsgálja, de amely iskolában bevezetett tantárgy is, ott sem tanít meg senkit a rendszeres gondolkozásra, csak úgy nem, mint ahogy a poetika nem tesz költővé, az esztétika

nem tesz művésszé senkit. A rendszeres gondolkodásra szoktatni csak hosszú éveken át folytatott tudatos munkával lehet. Par excellence eszköz ehhez a mennyiségtan. Itt nincs „körülbelül“ „hozzávetőleg“, hanem holtbizonyosság. Gondolatról-gondolatra, tételről-tételre csak a legrendszeresebb gondolkodással lehet haladni. A való élet eseményei, viszonylatai mennyiségtani kifejezésekbe foglalhatók (ez az értelme a gyakorlati példák megfejtesének). Ebből a szempontból a mennyiségtan után következnek a többi exakt tudományok, a népiskolában fizika, kémia. De hisz a tudomány kritériuma a rendszer, tehát minden tárgy elősegíti a rendszeres gondolkodást, sőt minden szabatosan megfogalmazott mondat. A gyermeki elme be fogja látni, hogy abban a nyelvben, amelyet ő gondolkozás nélkül, szinte kapásból használ, micsoda rendszer, törvényszerűség van; a természetben, ahol a Nap csókjára előmlő növények, állatok milliói hemzsegnék, a lemesszebbmenő rend, törvényszerűség van. A jókedvből kiloccsanó kacagásnak, kiröppenő dalnak megvan a maga törvényszerűsége, hiszen a kotta az énekek a zenének az egyenlete. Az elme végül hozzászokik, hogy a világon valami rend, törvényszerűség uralkodik, amihez aztán észrevétlenül alkalmazkodik. Igenis kell ehhez nyelvtan, földrajz, történet, természettudomány, mennyiségtan stb. minden, ahol csak az okozati összefüggés, valami rend kimutatható. Az elmének ez a rendje, a szám tanította meg az őseibert a tűzcsinálásra, a fémolvasztásra, szerszámkészítésre; a szám, ez az emberi elmében megnyilvánuló rend alkotta meg a gépeket, a tudományt, az államot, az élvezetet, a kényelmet. Ennek a rendnek a kifejlesztése egyik főkötelessége a népiskolának, ehhez pedig szükséges minden tantárgy.

De az alaki képzés nem csak az értelmi erő fejlesztéséből áll. Eléggé nem hangsúlyozható fontossága van az érzelmi élet kiművelésének is. Ebben gyökerezik az akarat, már pedig a legkiválóbb pedagógusok nevelés alatt az akarat nevelését értik. Eredményt tehát csak akkor lehet elérni, ha az akarat talaját, az érzelmi életet műveljük. Igaz, hogy ebben az iskola egyedül nagyon gyöngye, mert a gyermek érzelmi életére nagy hatással van a család a község stb., általában mindazok az életkörülmények, amelyeknek hatása alatt él és hatása alá kerülhet. Valami finom folyadékhoz hasonlíthatnók, amelybe állandóan permeteznek újabb és újabb érzelme csöppeszkék, melyek folyton változtatják a kis tő fajsúlyát. Nincs az érzelmi éleiben egy pillanatnyi állandóság, mert a külvilág behatásai szakadatlanul módosítják. Ilyen módosító, gazdagító, kialakító hatással van rá az iskola, tanító, tanítás,

tanulás, fegyelmezés is. És így az érzelmekre nem csak azok a tantárgyak vannak halással, amelyeknek egyik kimondott céljuk az érzelmek kiművelése (pl. vallástan, történelem, ének), hanem kivétel nélkül mind, mert bármilyen ingernek, ami csak bejut a lélekbe, megvan az érzelmi csapadéka.

Ha tehát a tanító fel tudja kelteni és le tudja kötni a gyermek érdeklődését, bizonyos lehet benne, hogy egy szava, egy pillanatnyi érzelmi megnyilatkozása, egyetlen ítélete, egyetlen állásfoglalása sem tűnik el nyomtalanul. Ha a gyermeki érdeklődés éber, a tanító minden ténykedése, mind megannyi inger, lehorgonyoz az érzelmek kis tengerében. Vannak ingerek, különösen az iskolában sok, amelyek az értelemhez is szólnak. Ezek több-kevesebb ideig a tudatban maradnak, bármikor felbukkanhatnak mint képek, fogalmak. Ezt szokták emlékezésnek mondani. Azután a tudat sok tartalma leszorul a tudattalanba, él tovább, kihatással van az érzelmekre, a gondolkodásra, az akarati életre. Így tehát azok a fogalmak, az a tanítási anyag, amelyeket a gyermek elfelejt, nem vesznek el véglegesen. Mint valami ködszerű csapadék üllepszene az idegi rendszerre, változást visznek az egész szellemi életbe (lappangó emlékezés). Ezek táglítják a gyermek szellemi látókörét, képessé teszik magasabbrendű fogalmak, érzelmek megértésére, általában az egész gyermeket nagyobb fajsúlyúvá, nagyobb kaliberűvé, magasabbrendűvé teszik. De ezt nem lehet bemutatni a vizsgán, erről a gyermek nem tud a tanító kívánságára bármikor beszámolni. Ezt a belső fejlődést tapasztalhatta bárki azokon az embereken, akik három négyévi háborúskodás után visszajöttek. Ha bizonyos dologról véleményt kellett mondaniok, ha állást kellett foglalniok, mennyivel magasabb és szélesebb látókörre valló szempontok szerint tették azt, mint mielőtt elmentek. Igen, a viselkedésben, cselekvésben, véleménymondásban, állásfoglalásban, értékítéletekben tűnik ki ez a belső szemléletekben való gazdagság. Az ilyen ember összehasonlíthatatlanul több annál, aki csak külső tudáshoz egyezik vele, belső szemléletekben pedig szegény. Nem állhat meg tehát az az érv, hogy azért nincs értelme az írás-, olvasás-, számolásán kívül más tantárgy tanításának, mert úgyis elfelejtik.

Nem tartom fölöslegesnek Linde német pedagógus néhány sorát idézni: „Minden élénk szemlélet, minden érzés, minden elevenen érzett gondolat nyomot hagy a lélekben s e nyomok összege adja a léleknek ama homályos birtokát, mely a nevelés szempontjából sokkal jelentősebb, mint a világos, mert a lelki élet

gyökereivel elválaszthatatlanul összenőtt. Ez a latens emlékezés annyira összenőtt, hogy fogalmi különbség a birtokló én és a birtokolt tárgy között nincs. Tanulóinknak az anyag aggodalmat keltő tömegét kell emlékezetükben megtartaniok, különben nem lehet bemutatható eredményekre hivatkozni. Ez az emlékezettel való visszaélésre vezet. Az előjárók, a vizsgálatokra megjelenő szülők csak a tudást vizsgálják. Azért kell magoltatni, mert ennek eredményét be lehet mutatni. Persze a nevelő-oktatás igazi eredményét, az elevenen érzett belső szemléletek gazdagságát, a kedély erejét, a tudattalanul biztos akarást nehéz bemutatni vizsgákon. Ez vezet aztán a szóludás végzetes (úbecsüléséhez s az a nézet, hogy csak az a birtoka a léleknek, ami tisztán kifejezhető, ami mindig kéznél van s előrántható.“

Elismerem, most ellenvethetnék, hogy mire jó az, ha a nép szellemileg magasabbrendű, ha kicsinyes, földhözragadt szempontok helyett emelkedett szempontok szerint ítél, ha kibővül a szellemi látókörre, szóval ha művelt. Ha ezen ellenvételekre felelni akarok, akkor előbb fel kell hívnom a figyelmet a művelt és műveletlen ember közti különbségekre.

A művelt ember mindig elég erősnek érzi magát, hogy magáért helyt álljon, a műveletlen nem mer a maga erejére támaszkodni. A művelt ember az állami, társadalmi élet viszonylatai között könnyű szerrel eligazodik, a műveletlen botorkál és állandóan mások segítségét kell igénybevennie. A művelt és műveletlen ember két külön világban élnek. A művelt ember világa megközelíthetetlen a műveletlen számára. A művelt ember hozzáférhet a tudományokhoz, a művészethez, az irodalom értékeihez, a műveletlen elől mindez el van zárva. A műveletlen legfeljebb csak láthatja a tudományok gyakorlati eredményeit, nézheti a művészi festményt, szobrot, olvashatja az irodalom termékeit, a művelt mindezeket megérti, átérzi, lelkével átfogja, élvezi. Olyan különbség van közöttük, mint a lélekkel imádkozó és a között, aki imáját az imámalmon járhatja le. A mai bonyolult gazdasági, társadalmi, politikai, kulturális állapotok között a műveletlen vak, süket és hülye, mert mindazok az értelmi elemek, amelyek segítségével a dolgok fölé emelkedhetne, amelyek birtokában a tényleges helyzetet átláthatná, hiányzanak és csak a művelt embernek vannak meg. A műveletlenség, ha szegénységgel párosul, gyávává, gyanakvóvá, bizalmatlanná, alatomossá teszi az embert, ha gazdagsággal párosul, akkor pedig pöffeszkedővé, kiállhatatlanná. A műveletlen ember minden újítást, történeten az gazdasági, társadalmi, politikai, kulturális téren,

ellene irányuló merényletnek, úri huncutságnak tart. A gazdászok állandóan gúnyolják a parasztot, mert a gazdálkodásban nem vezeti be a hasznos újításokat, megindokolva azzal, hogy apám is így csinálta. Holott mindez csak a műveletlenségnek a következménye, mert hiányzanak azok a tudományosan megalapozott pillérek, amelyekre támaszkodva megérthetné azt a gondolatsort, amely az újítástól az ő egyéni hasznához vezet. Ha valami üdvös társadalmi újításától előtérbe, a műveletlen ember megint ellene irányuló merényletnek tartja, mert megint csak hiányoznak azok az értelmi pillérek, amelyekre ráfektethetnék a gondolattervezetet. Igen, a műveletlen embert páncél védi minden emelkedettebb eszme, magasabbrendű gondolat ellen, a művelt embert páncél takarja el a műveletlen betekintése elől.

Azt hiszem ennyi különbség is elfogadhatóvá teszi, ha az említett esetleges ellenvelésekre azt felelem, hogy a népet ki kell emelnünk a műveletlenségből és közelebb vinni a műveltséghez, ehhez pedig minden tantárgy maximális kihasználása szükséges.

Magam is érzem, hogy ez még nem kielégítő magyarázat, épen ezért felsorakoztatok még néhány érvel, amelyeknek egyébként akkor is meg lenne a maguk jelentősége, ha a népiskolai összes tantárgyak tanításának a védelmére eddig felhozott érveim elégségesek lennének. Ezek: a nép emelésével a tanító magát emeli; a népműveltség emelése osztálykötelességünk, nemzeti kötelességünk, a tanítónak egyenesen anyagi és társadalmi érdeke. Vegyük sorba.

A nép műveltségi nívójának az emelkedése jótékonyan hat vissza az iskolára és tanítóra. A népműveltség emelkedésével velem jár a népgazdaság emelkedése is, ami méginkább fokozza a kultúr igényeket, s ennek természetes következménye, hogy a népiskolától nagyobb teljesítőképességet kívánnak. Érdeklődésünk az iskolára irányul, ami szükségképpen magával hozza a népiskola magasabbra értékelését. Ekkor ügyelni fognak arra, hogy a parlamentbe is csak olyan képviselőket küldjenek, akik teljes tehetségükkel törekednek a népoktatás fejlesztésére, aminek mellőzhetetlen feltétele a jól felszerelt modern iskola, a jól dotált, megbecsült, teljes lelki nyugalomban élő tanító. Példák erre a művelt államok, ahol a népiskola értékes közintézmény, a tanító megbecsült tisztviselő. De maga az az egyszerű okoskodás is elvezet ehhez az eredményhez, hogy a népiskola nem állhat lejjebb a népnél, tehát ha nép általános nívója emelkedik, a népiskola is emelkedik, ami nem lehet közömbös a tanítóra nézve. A népműveltség emelkedésétől csak

azok félnek, akiknek hatalmi és gazdasági érdekük, hogy a nép műveletlen maradjon. A tanító iudatában lehet ugyan a saját érdekeit és a népműveltséget ellentétesnek beállítani, amit a rövidlátás elősegít, de a magyarázat nem válozlatja meg a tényeket, hogy t. i. a népiskola érdeke azonos a nép érdekével. Szóval a népműveltség a népiskolát emeli és ez a tanítóra nézve nemcsak hogy nem veszedelmes, hanem egyenesen jótékony hatású.

A nép iránti kötelességünk is a népműveltség emelése. A tanítók egy nagy része a nép közül való. Mi tudjuk csak, hogy milyen nagy az a szakadék, amely elválasztja őket az iskolázott rétegektől és mi látjuk magunkon túl azt a másik szakadékot, amelyet majd az emelkedettebb műveltségű nép lesz hivatva áthidalni. Mint valami előőrsöket előre bocsátott a nép bennünket, de nem azért, hogy bezárjuk előttük a kapukat, hanem hogy őket is magunkhoz emeljük. Nem tudom, lehet-e az erkölcsi érzék minimális mennyiségét feltételezni annál, akit sok vállon a szerencse polcára emelnek, s mikor már fent ül, visszarúg. Most valahogy mégis csak hasonlít ehez az a népből szakadt tanító, aki be akarja zárni előttük a művelődés kapuit: vissza tömeg, hát ki lesz akkor a tudatlan nép!

Nemzeti kötelességünk is a népműveltség emelése. A történelemből tudjuk, hogy némely nép átvette a másik kulturáját, sőt olykor bele is olvadt. Róma sok népet hatalma alá hajtott, állítólag nem kényszerítette őket a római kultúra átvételére, azok mégis átvették. Viszont vannak esetek, mikor a hódító nép vette át a meghódított nép kulturáját. Pl. a hódító asszírok átvették a szumírok kulturáját, a hódító rómaiak a legyőzött görögök kulturáját, a honfoglaló magyarok az itt talált népek kulturáját. Mind a két esetben a kisebb kulturájú vette át a nagyobb kulturát. Ha a befolyás nagyon erős és hosszú ideig tart, a nyelvet is átveszik és lassan beolvadnak a nagyobb kulturájú népbe. Nem szükséges, hogy az egyes emberek műveltsége több legyen, nem is ez jelenti egy nép kulturáját, hanem legyen egy összetartó kapocs, eleven erő, összetartó lélek, közös eleven szellemi atmoszféra. Ha az a kultúra vallási kultúra volt is, ha ez az összetartó közös lélek a vallás volt is, de eleven erő volt, de közös szellemi légkör volt és így könnyen megával sodort olyan népeket, vagy legalább községeket, amelyekből hiányzott ilyen közös, működő, eleven szellemi erő. Azonban ilyen közös lelket nem lehet könnyen vagy pláne máriholnapra teremteni. Az öntudatos nemzeti nevelésnek a célja egy közös, nemzeti lélek kifejlesztése. De ezt nem lehet szóvirágokkal,

nemzeti emlékeken való ábrándozással elérni, hanem a nemzet-mindennemű értékének ismertetésével. Az a gyermek ne csak azért szeresse anyanyelvét, mert az anyjától tanulta, hanem ettől függetlenül is tanulja meg a nyelv szépségeit. Ne csak azért becsülje meg nemzete kultúráját, mert ő is annak a nemzetnek fia, hanem ettől függetlenül is ismerje meg nemzete kultúrájának értékeit. Vagyis nemzetéhez való ragaszkodása ne csak alkalmi érzelmi megnyilvánulásokon alapuljon, hanem tudatosan nőjön bele nemzetébe.

Ha ezek az érvek fellengzősöknek, reális alap nélkül valóknak tűnnek fel, ám beszéljünk a materializmus nyelvén.

A tanítónak egyenesen anyagi és társadalmi érdeke, hogy fontosnak tartson a népiskolában minden tantárgyat, hogy fontosnak tartsa a népművelést. Ha a népiskolának csak az lenne a feladata, hogy írni, olvasni, számolni tanítson, akkor ezt a munkát elvégezhetnék azok is, akik a népiskola hat illetőleg nyolc osztályát ki-járták, elvégezhetnék épenúgy, mint ahogy elvégezték annak idején a kiszolgált katonák, mesterlegények, harangozók, szénégek. Ahoz igazán nem szükséges nyolc középiskola, illetőleg tanítóképző. De akkor nem is kívánhatjuk, hogy iskolázott tisztviselőkkével egyenlő fizetési skálánk legyen, akkor nagyon helyesen jár el a parlament, mikor leszavazza a paritást, sőt egyáltalán nem lenne igazságtalan, ha fizetésül az eddigi mérték szerint negyven év alatt kifizetett összegnek csak a felét adnák. A tanítószágban egy idő óta erős mozgolódás indult a nagyobb állami, társadalmi értékelésért, művelt embernek megfelelőbb szolgálati helyzetért. De hogyan várhatnók, hogy az állam, a társadalom megbecsülje, értékelje a tanító munkáját, ha maguk a tanítók sem értékelik, illetve egy iskolázatlan ember munkájával egyenértékűnek tartják! No, de nem is fenyeget ez a veszély, hogy a tanítók egyetemlegesen ebbe a tévedésbe esnek, nem is ennek a veszedelemnek az előérzete írta velem e sorokat, hanem inkább, hogy leszereljem azt a keveset is, akik még nem lábollak ki abból a tévedésből. Hisz ma már a tanítószág főiskolát követel, jelétül annak, hogy a népoktatás nívóját emelni óhajtja. Mert igaz az, hogy ha két iskola tanítója minden tekintetben egyenlő képességű a különbség csak az, hogy az egyik nagyobb műveltségű, akkor ennek az iskolája is magasabb nívójú lesz. Az a tanító tehát aki a mai népiskolát degradálja, a maga anyagi és társadalmi érdekeit támadja.

Van tehát elég okunk rá, hogy fontosnak és szükségesnek tartsuk a népiskola minden tantárgyat.

Molnár János.

A tanító, mint a mezőgazdaság uttörője és fejlesztője.

Irtta: Ivanits Andor.

(Folytatás.)

Ezt a vetést ismét csak vetőgéppel lehet a legőköleletesebben elvégezni, mert a kézzel való vetésnél óhatatlan, hogy a kisuhintott magugár teljes egyenletességgel oszódjék el. A géppel való vetésnél minden magszem a kívánatos egyforma mélységre kerül a föld alá, tehát az egyenletes kikelés szinte biztosítva van s így mindenik szemnek jut elegendő tenyészterület, mindenik szem fűrödhet a napsugárban, fölfoghajja az esőcseppeket és akadálytalanul értékesítheti a föld tápláló erejét. Ezek a fontos előnyök mind hiányoznak a kézi vetésnél és mégis mennyi gazda mellőzi még a vetőgépet! Pedig ennek beszerzését még a szegénységgel sem lehet menteni, mert egy vetőgép már egy 8—10 holdas gazdánál is 4—5 év alatt ajándékba marad a vetőmag megtakarítás és a többfermelés révén. Mégis mennyi kisgazda van még, aki kézzel vet. E sajnos tünet magyarázatát csak a nép *tanulatlanságában* lehetjük meg és semmi kétség, hogy ezt a vele járó kiszámíthatatlan károkkal együtt az *iskola útján* ki lehet irtani a föld színéről. De nemcsak sok elmaradó hasznot lehetne megmenteni az elemi ismeretek gyakorlati alkalmazásával, hanem *tömérdék kártól* is megszabadulna a földműves, ha mindenkor, minden munkájában óragyagul elléje szegődne a *a tudás*, mint a legfontosabb termelési tényező. Ha a gazda tisztában volna a fagynak romboló hatásaival, akkor nyilván nem látatná a lószerszámot télhosszat az eresz alatt, vagy kívül az udvaron az istállóajtó mellett. Mert tudná, hogy úgy az istrángban, mint a gyeplőszárakban víz is van és az a víz ahányszor megfagy, ugyanannyiszor szétrepeszi a maga tartányát és így minden szükség és haszon nélkül rombolja, szagatja azokat a szerszámokat. Ezeket tudva a gazda arra is vigyázna, hogy jéghideg vizet ne itasson állataival. *Csehországban* a legtöbb istálló ajtó mellett ott lóg a *hőmérő* és a jól kioktatott kisgazda minden itatás előtt megméri a vizet, hogy az *pontosan* 14—15 Celsius foknyi meleg legyen, mert ha melegebb a víz, undorral issza és rosszul értékésli az állat; ha pedig hidegebb, akkor a fővett táplálék rovására kell azt fölmelegítenie a testben és így a tápláléknak erre a hőfejlesztő munkára fordított része haszontalanul elkallódik.

Szélteben telepítünk szőlőket, de azért ezredik garda sem

ismeri, hogy melyik a jó vessző. — Így azután napos eset, hogy az egy holdba ültetett 6000 tőke közül legalább a harmadáróft csak a negyedik évben sül ki, hogy *el sem kellett volna* ültetni, s így eddig hiába trágyázták, karózták, kapálták és foglallák vele a helyet. Nagyon kevés *természettudás* kell annak megértésére, hogy a növényekben, éppen úgy, mint az állatokban érvényesülnek, átöröklődnek a szülők jó és rossz hajlamai. Tehát annál biztosabban várhatni a dugványból bő terméseket, minél termékenyebb tőkéből származik.

Igy lehetne ezt folytatni a végtelenségig a földmunkák minden egyes fajtáján, a növények életének minden korszakán és az állatokkal való bánás minden egyes fogásán. Kellő *természettudományi* ismeret, folytonos vonatkozásokban közölve a mezőgazdasági felhasználásra, abba a helyzetbe juttatna minden kisgazdát, hogy tudatlanságból ne kövessen el hibát a saját érdeke ellen és egészen bizonyos, hogy nem is követné azt el, ha gyermekkorában kellő *elméleti és gyakorlati* kioktatásban részesült volna az *iskolában*.

Legyen szabad még csattanós bizonyítékul vagyontartányunk egyik legbecselesebb forrására, *rétjeinkre* és *iegelőinkre* utalni, melyeknek a mai állapota a *természettudás* mind a három országának törvényeit egyszerre sérti. Köztársaságunk fő-fő kincses bányája az állatállomány, mert ez tartja egyensúlyban trágyájával a föld termőerejét, bár ez a trágyaérték szoros összefüggésben van az elfogyasztott takarmány minőségével is.

Nagy kiterjedésű réteink, (országunk területének 18 %-a) nem a műveléstől teremnek itt nálunk és *Rusziáskóban*, hanem úgyszólván *maguktól* teremnek. Pedig okkal móddal akár egyik évről a másikra *megkéltszerezhetők* ezeknek hasznát, ha értenénk a rétműveléshez, ha irtanók a mohát, szabályoznók a vizet, műtrágyázással tartalmasabbá tennők a szénát. — De ha már ezt nem tesszük, legalább becsülnek meg azt, ami nevelésünk dacára megterem. — Sajnos, még ez a csekélység sem élük ki a mai tudásunkból, mert a nép fiai nem akkor kaszálják a szénát legelőbb helyen, mikor az a *természettudás* szerint állati táplálékban leggazdagabb; sem akkor, mikor a *vegytan* szerint a legnagyobb és legértékesebb tömeget adja, hanem akkor fognak hozzá, mikor a régi hagyomány szerint a betakarítást megkezdeni „szokás!” Pedig tudjuk, vagy legalább is kellene tudni minden gazdának, hogy minden növény, mihelyt virágját kihányta, önfentartási ösztönét követve, elkezd magba menni. Ez azt jelenti, hogy a tápláló sokat *alutól-főljelé* szívja, éppen a mag tőkéletesebb

kialaklására. Így azután a föld színéhez közelebb eső, legvastagabb, tehát legtömesebb szárrészek csakhamar elfásulnak, úgy, hogy az állat csak turkál bennük és jászolyából kiselejtezi azokat, tehát kevesbéli a takarmányt. Vizes réljeinken *foszforban* szegény széna nő, mert nagyon híg volt a tápláléka. Innen ered a sok csonllágyulás, innen a hízóba fogott sertések lábának korai elgyengülése; innen a hitvány, belső összetételében nem eléggé tápláló trágya s ennek folyományai: a csökkenő termések, a vonatlatva növekvő állatlétszám, a szégyenletesen alacsony és silány takarmány állag-termés.

Olyan kedvezőtlenek ebben e részben a mai állapotok, hogy igazán kevés erővel csodálatos hatásokat lehetne elérni. Még nálunk 30--35 q széna terem egy hektáron. addig a *cseh és német gazdák*, sőt a stajerok is, némi műtrágyázás mellett kétszer annyinál is többet vesznek le egy hektár kaszálóról és náluk 90, sőt 100 q-ás szénatermés sem jár éppen csodaszámba. Még sajnosabbá teszi ezt a körülményt az a tapasztalás, hogy a mennyiséggel rendszeren lépést tart a termelt széna minősége is, mert nálunk is az a rendes eset, hogy há jobb a termés, akkor súlyra és tartalomra nézve is kiváló. — Erős a meggyőződése, hogy a *természettudományoknak* az elemi iskolai oktatásban a központonba való beillesztésével első sorban legelőinknek okosabb kihasználása mutatkoznék eredményül. Hogy ez mit jelent, mindenki könnyen kiszámíthatja, csak arra gondoljon, hogy kétszer annyi takarmány, kétszer annyi húst és kétszer annyi trágyát is jelent. Hozzá még ezen a téren olyan biztos, szinte esélyektől nem is függő volna a siker, hogy a kapcsolatos kockázatról nem is érdemes beszélni. Mert olyan tétre nem emlékezünk, amely még a kaszáló igényeihez szükséges csapadékot sem hozta volna meg. Újból is hangsúlyozom tehát, hogy vegyék ezeket a töredékes adatokat fontolóra azok, akiket a döntés illet és irányítsák az *elemi iskolákat* úgy, hogy azok a reájuk váró termelő mesterségbe járatos, okszerűen tájékozott és *versenyálló mezőgazdákat* tudjanak képezni. Erre a végső célra kiünő előkészítő nevelés volna az iskolai szemléltetés kiterjesztése minden fontos *határbeli talajnemre*; növényre és különösen a *káros elősdiekre*. Manapság az a legnagyobb szerencsétlenségünk, hogy az egyes fűféléknek növénytani neveit csak a tudósok ismerik, a nép fiai ellenben vagy öletszerűen, vagy valami helybeli divat szerint, más-más nevet adnak határonkint ugyanannak a növénynek. Ebből aztán olyan bábeli zűrzavar következik, hogy nálunk egyáltalán lehetetlen közérthetően felelni arra a kérdésre, hogy

valamelyik határban, vagy töltésen miféle fűkeverék adna jó szénát, vagy valamelyik kaszálót miféle magvakkal kellene haszonhajtóbbá tenni? Elejét lehetne venni ennek a csapásnak, ha minden iskolában ott látná a gyermek az ő életsorsa szempontjából fontos növényeket helyes elnevezéssel, fejlődésük minden évadjában bemutatva. Ezt a célt a mi *cseh testvéreink* úgy mozdítják elő, hogy a növényeket vagy a tanuló, vagy a határközösök gyűjlik, beszállítják az iskolába és ott *játtékszerűleg* megy a szárítás. Módszerük igen egyszerű. Vesznek egy 30—40 cm. mélységű faládát, melynek *két fenéke* van egymás fölött. A belső fenék egy cm-es átmérőjű körlyukakkal van átfurdalva, a külső fenék pedig tömör és oldalt síklószerűleg kihúzható. Ha most már virágot, vagy növényt akarunk szárítani, a ládába betolják mindkét fenekét, töltenek bele egy lenyérnyi réteg száraz homokot, abba a növényeket egyenként beállítják, ügyelve arra, hogy minden levél és szírom *megtartsa* a maga *természetes dűlségét*. Egy másik egyén zsákból, vagy kannacsövön át lassankint homokot önt az így berakott növényekre, míg azok nincsenek egészen bevermelve. Mikor már egy szírom, vagy levél sem látezik ki, még egy két újjnyi homokot egyengetnek szét a fölszínen, a ládát pedig kiteszik a napra. Az azután elvégzi a többit, amennyiben a növény a forró sngaraktól napok, sőt néha órák alatt megszárad, merev alakot ölt, és alkalmassá válik arra, hogy a maga *természetes valóságában* legyen szemlélhető. — Az így előkészített növények aztán helyes elnevezéssel ellátva, bekerülnek a *minden iskolában* ott lelhető üvegszekrénybe. Ezt az eredményt a lenyomatos, vagy préselő módszerrel nem lehet elérni, mert a növény akközben a véletlen esélyei szerint össze-vissza törik és a helyett, hogy mint test három irányban terjedne ki, csak egy irányt mutat és pedig azt, amelybe a könyvlap, vagy bolanizáló fűzet véletlenül beleszorította. Ellenben ilyen szárított növény, ha a határbeli- fontosabb fűvekből fejlődésük minden jelentős évadjában műzeumszerűleg összegyűlik, valóságos fényképe az illető határ flórájának és teljes biztosítékot nyújt a felől, hogy az az elemi iskolás gyermek, *aki 8 esztendeig* nap-nap mellett el-el nézegeti, úgy megismeri, hogy akarva *sem feledheti el többel* Egészen bizonyos, hogy a tanuló versenyeznének egymás között az ilyen életrevaló ismeret megszerzésében és nem fordulhatna elő az eset, hogy másképp nevezzék az illető növényt, mint annak igazi, természetrajzi nevének, melyet az iskolából hoztak magukkal az életbe. Az ilyen múzeum elférne egy üvegfalú szekrényében, melyet minden községben nagyon olcsóért kiállíthatnának a helybeli iparosok.

Hasonlóképen lehetne az erdő, mocsár, a rét mindenféle hasznos és gyógyító növényeit nyilvántartani, azok fölgyűjtését a más munkára nem való gyermekek és öregek javára divattá tenni így azt a sok vadon termő értéket, amely részint háztartási, részint kereskedelmi téren jól hasznosítható, az elkallódástól megmenteni. Itt vannak például *gombáink*. Tele van ezekkel az erdő, a mező, a liget és a berek. És mégis sajnálkoczva látjuk, hogy tavasztól őszig, majd minden napilapban *gombamérgezési* esetekről kell olvasnunk. Nem fordulhatna elő az a szegyenletes következménye a gondatlanságnak és tudatlanságnak, ha, minden iskolás gyerek legalább a *határbeli gombákat* színről-szinre ismerné és azoknak alakváltozását fejlődésük minden korszakában szemléletből megjegyezte volna. Így válik nálunk a közélmezésre *olcsóságánál* és *éltető erejénél* fogva kiváló néptáplálkozási cikkül kínálkozó gomba *családot gyilkosává*, egész faluk veszedelmévé. Kellő fölkarolás mellett a nép megolcsóbbíthatná ezzel a saját táplálkozását, fölraktározhatná télire és életük kereskedést is folytathatna vele, amint azt pl. Praha környékén látjuk, hogy a termelők ezrei szépen megélnék egy-néhány ógyas gombából.

Ugyanilyen úton lehetne a községben a felmerülő új növényi féleségeket a legcélszerűbben elterjeszteni. Névszerint a haszonkerítészetben évről-évre mutatkozó új egyedeket közismertekké tenni és kiváló tulajdonságaikra az iskola útján az egész község figyelmét felhívni. Még egy további fontos célt is szolgálhatna az ilyen iskolai múzeum, és pedig azt, hogy az illető vidéknek terményei közül melyik féleség a piacképes, tehát melyiket kell nagyban való termesztésre fokozni? Mert népünk ma, *okszerű kioktatás hiányában*, taláalomra fog hozzá mindenhez és hosszú csalódások után sem jön rá arra, hogy neki a termelésben nem szabad egészen önkényesen eljárnia, hanem alkalmazkodnia kell a közvevítő kereskedelem és jószlés által népszerűsített fajokhoz.

Csak egy példára utalok. Például Köztársaságunkban kb. $\frac{3}{4}$ millió holdnyi kukorica szokott ültetve lenni. Ennek rendes közöltes növénye a *bab*. Ez ma ahány a határ, annyi féle. Sőt az egyes háziasszonyok is szeretnek azzal dicsekedni, ami miatt tulajdonképpen pirulniok kellene, hogy ennyi meg annyiféle tarkabarka babot tudnak felmutatni. Innen van, hogy az ilyen kevert babnak csak a helybeli szatócs szabja meg az árát, természetesen olyan *alacsonyán*, hogy takarmányul feletelve is több hasznot hajtana a termelőnek. A szatócs azután, alkalmazkodva a maga nagykereskedőjéhez, okkal-móddal szétválogatja, vagyis *egyenlősíti* ezt a

babot es legalább dupla, vagy még magasabb áron is adja tovább. Az iskolának kellene tehát közbelépnie és megmutatnia, hogy melyik az a féle bab, amelyet pl. *Hamburgban*, vagy a *francia és spanyol kikötőkben* nagyon keresnek és busásan megfizetnek. A siker tisztán a *tanító buzgalmán* és jóakarátán dől el.

Pedig egészen bizonyos, hogy ez is könnyen megnyerhető e nagy célnak, ha *részméltetjük a tanítót* arra, hogy az ő sorsa is fokozatosan javul, *uttörő munkája* pedig egyre könnyebbé válik, ha faluja népe kedvezőbb gazdasági viszonyok közé kerül. Így nyílnék egyuttal alkalom arra, hogy a tanítványokban a faluszere- tet, a termelői munka fontossága, általában a termeléssel, mint a teremtéshez legközelebb járó foglalkozással kapcsolatos *nemes önérzet* fölébredjen. A földmives becsúrzeitét növelné az a tudat, hogy ő a *nemzet életfentartója* és hogy ezéri cserébe az ő cél- tudatos fáradságát legalább is olyan anyagi siker koronázza, mint akármelyik másik foglalkozási ágét. Így lehetne a természet isme- rete utján nemes szenvedélyeket ébreszteni már az ifjúságban és a lelki szemek megnyitásával föltárni előtte azokat a gyönyörűsé- geket, melyeket a természet az iránta érdeklődők számára rejtget.

(Folyt. köv.)

Az iparostanonc-iskola köréből.

Schlosz Lajos.

Tanonc, segéd, mester.

Az ifjú munkás tisztességgel, becsülettel és dicséretre méltó- igyekezettel elvégezte tanoncidejét jólelkű tanítómesterénél, szorgal- masan látogalta a tanonciskolát; letette a tanoncvizsgát és segéd- vizagát. Több évig kisebb-nagyobb város jeles mesterénél mint segéd dolgozott s egyszerre csak megzallja az önállósítás vágya.

De hogyan fogjon hozzá! Nem olyan könnyű dolog az ma, mint volt a régi jó időben. Az első legfontosabb dolog az, hogy jöjjünk tisztába azzal, van-e rátermettségünk, meg van-e hozzá a kellő anyagi erőnk és elegendő-e a szak- és üzleti képzettségünk.

Épenséggel nem ritka eset, hogy a fiatal iparos bankkölcson- t vesz fel, hogy műhelyt nyithasson és azt szerényen berendezhesse, egyben az iparához szükséges anyagból is bevásárolhassa a leg- minimálisabb mennyiséget. Nem helyes eljárás, mert kis balsze- rencse mellett könnyen megtörténhelik, hogy évek során át sem képes megszabadulni adósságaitól és azoknak kamatterhétől. Ezért, amíg az első berendezéshez föltétlenül megkövetelt összeg java-

része együtt nincsen, önállósításra senki ne gondoljon. Inkább várjon még egy ideig, míg takarékoság úlján együtt lesz az a pénz, mert az elhamarkodottság rendesen megboszulja magát.

Hiszen kevés pénzzel nem is lehet hozzáfogni, mert képzeljük csak el, mily összeget kell befektetni csak a legszükségesebb szerzőszámokba s hogy a műhelyünk versenyképes legyen esetleg gépeket is óhajtanánk beszerezni. A nyersanyag és félgyártmányok egyre drágábbak lesznek, hozzájárul még a munkabérek folytonos emelkedése, továbbá az adók és a megszámlálhatatlan közterhek mind jelentékeny tökélet kívánnak attól, ki saját cége alatt önálló műhelyt és üzemet akar létesíteni.

Vessen azután mindenki komolyan és lelkiismeretesen számat magával, hogy ura e ő tökéletesen az iparának, mert félkészültségű iparosnak alig lehet boldogulása. Fontos kérdés az is, rendelkezik e a mai korban nélkülözhetetlen üzleti ügyességgel, szellemességgel és életmeggel s van-e kellő érzéke és tapintata az ipari anyag kellő megválasztására és a maga készitette áruinak jóáron való eladására, mert az iparosnak nemcsak jó, szakavatolt mesternek, de tökéletes, körültekintő kereskedőnek is kell lennie. Alapos megfontolást igényel az a kérdés is, hogy hol, mily községben avagy városban telepedjék le a fiatal kezdő iparos, mert egyik helyen talán a kellelénél többen is vannak azonosszakmájú iparosok más helyen pedig esetleg hatósági akadályok nehezítik meg a letelepedést.

A készitett áruk értékesítését épen úgy meg kell tanulnia a kezdő iparosnak, mint magát a mesterséget, mert itt is érvényesül az a régi közmondás, hogy minden mesterségnek arany a feneke, azaz, az anyagiakban csak az fog örvendesen gyarapodni, akiben eleven, de becsületes kereskedői szellem és felfogás uralkodik s aki a reklám-eszközök használatában okos és bátor.

Rá kell mutatnunk fiatal iparosaink egy hátrányára is, nevezetesen nem veszik komolyan üzleti könyveiknek vezetését, ennek pedig hamarosan mutatkoznak a káros következményei. Pedig minden üzletembernek kell, hogy a rendszeresen vezetett könyvei legyenek a főbűszkeségei. Ki az üzleti könyveit elhanyagolja, azoknak feltétlen megbizhatóságára sulyt nem fektet, az nem látja tisztán vagyoni helyzetét, nem tudja mire szabad vállalkoznia, oszfoosan elszámítja magát és fizetési zavarokkal küzd.

El ne mulassa tehát senki idejekorán az ipari számvetés nélkülözhetetlen ismereteit elsajátítani, tanulja meg az ipari könyvelést és levelezést és alkalmazza azokat vállalatában. Egyhen ra-

gadjon meg minden kedvező alkalmat, hogy szellemi és gyakorlati ismereteit gyarapítsa. Gyakori és bizony nem éppen indokolatlan panasz az is, hogy iparosainknak a tanulás és művelődés még mindig nem vált életszükségletükké. Szaklapok és szakkönyvek olvasása, nemkülönben szakelőadások meghallgatása pedig kiváló fontossággal bírnak a magát tökéletesíteni vágyó iparos üzleti és magánéletében.

Tanúsítson a fiatal iparos érdeklődést a kereskedelmi és iparkamarák és az ipartársulatok gyűléseiről közreadott jegyzőkönyvek iránt, olvassa és tanulmányozza a kamarák évi jelentéseit, melyek valóban nagy fontosságú helyi és országos érdekű dolgokat tárgyalnak. A szakirodalom, hála országunk fejlett iparának, folyton fejlődik s egyre gyarapodik. S nincs is ma már olyan ipari szakma, amelynek elmélete és gyakorlata olcsó kiadású olvasmányban megkapható nem lenne. A szaklapoknak rendesen nagy hirdetési rovatuk és oldaluk is van és azokból is mindenesetre széleskörű tájékozást nyerhet a tudnivaló fiatal iparos. S az olvasó iparosközönség joggal megkövetelheti szaklapjától, hogy a jelesebb gyárak és ipari nagykereskedők hirdetéseit benne megtalálja, hogy szükségleteit első kézből szerezhesse be.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbított. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekéteik előnyére.

Elnökség.

A „Gömör-Nógrád”-i kerület közgyűlése.

A Szlov. Á. M. T. E. „Gömör-Nógrád”-i kerülete aug 23 án tartotta évi rendes közgyűlését Várgedén (Hodejovo). A közgyűlést választm. gyűlés és az alakulóban levő énekpróba előzte meg. A fürdő nagyterme ez alkalommal megtelt a szép számmal megjelent tagokkal és vendégekkel. Jelen voltunk mintegy 140-en.

A gyűlést *Stefanyák Róbert* ker. elnök d. e. 10 órakor nyitotta meg nagy emberszeretettel telt, szívhez szóló beszéddel.

Beszédében a modern pedagógia halhatatlan emlékü megteremtőjének, Pestalozzinak szavait idézi „Nem akarok mást, mint szívemet feláldozni a világért s oly embereket nevelni, akik szintén erre és semmi másra nem törekszenek“. A nagy pedagógus idézett szavaira hívja fel figyelmünket a közeledő iskola év kezdetén.

Szeretettel üdvözli a jelenlévő vendégeket.

Jelenti, hogy a kassai gyűlésen a kerületet Molnár János ker. titkárral képviselte. A kassai gyűlésen megjelent Szlávik György zsupánnak a magyar tanítószáz sokoldalú munkásságát elismerő nyilatkozata, valamint a Hodza Milán nemzetműv.-ügyi miniszter expozéja — mely a mi aranybullánknak nevezhető — egyrészt a kötelességteljesítés büszke öntudatával, másrészt a jövőbeni teljes bizalommal állíthati el a magyar tanítószáz lelkét. Számot ad kerületünk vagyoni állapotáról. Mondja, hogy kerületünknek 241 tagja van, mely számmal a kerületek között vezetünk, de sajnos több mint 19 000 kor. tagdíjhárallékkal is a vezetők sorában vagyunk. Felhívja a hátralékos kartársakat a hátralékok kiegyeljtésére mondván, hogy az egyesületi élet egyik elengedhetelen kelléke a tagdíjak pontos fizetése.

Szeretetteljes szavakkal emlékezik meg a nyugdíjba vonult Csizy Béla, Széplaky Gyula, Schlosz Lajos, Bogár Bálint és Nagy Zoltán kartársokról, kik nehéz pályánknak fáradhatatlan munkásai voltak s mindenkor hűségesen fáradoztak a magyar kultúra felvirágoztatása érdekében. Jelenti továbbá, hogy kedves, felejthetetlen. ünnepélyen vett részt az egyesület képviselőjében aug. 10-én Sajógömörön, hol az ev. egyház a polg. iskolájának három veterán tanárát Bencze Sámuel, Weiser Sámuel és Hegedűs Jánost ünnepelte, kik majdnem öt évizedes, hűséges és fáradhatatlan működés után nyugalomba vonultak.

Fájó szívvel emlékszik meg Váry László, Ruszkay István és Héderváry István elhunyt kollégákról. A kartársak felállással fejezik ki fájó részvételüket.

Végül hivatalos lapunknak a Magy. Tanító-nak kibővítését és a Tan. Háza körüli fejleményeket ismerteti s kéri a tagokat a további részesjegyek jegyzésére.

Közgyűlés lelkes éljenzéssel veszi tudomásul az elnöki jelentést

Molnár János ker. titkár gondosan összeállított jelentésében kiterjeszkedik a tanítószáz anyagi ellátásának szolgálati viszonyainak összes kérdéseire. A paritás elvén áll és a tanítót közfiszviselőnek tekintvén, teljesen a hasonló képzeltségű közfiszviselőkhöz kívánja egy kategóriába sorozni. Rámutat az újonnan kinevezett óvónók

áldatlan helyzetére s ügyüknek állandó felszínen tartását kéri. Súrgeti a szolgálati pragmatika elkészítését.

Közgyűlés tapsviharban veszi tudomásul a ker. titkár jelentését.

Stubendek Alajos ker. pénztárnok jelentése szerint a ker. pénztárnál bevétel volt: 4718.94 Kc., kiadás: 1822.20 Kc., Mutatók maradvány: 2896.74 Kc. A ker. segélyegyleti pénztárnál bevétel: 1191.14 Kc. kiadás: 700 — Kc. maradvány: 491.14 Kc.

Közgyűlés midőn tudomásul veszi a pénztárnok jelentését és felmentvényt megadja, egyben jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a pénztáros lelkiismeretes munkásságáért.

Gdspár János ker. karnagy az igazi zenei lélek elragadó lelkesedésével beszél a zene és dal léleknemesítő, életboldogító erejéről. Elvezet léleekben azokhoz a művelt népekhez, kik már az ókorban ismerték a dalnak és zenének e nemesítő erejét. Mondja, hogy egyesületünk vezetősége is bizonyára ez alapon határozta el az orsz. tanítói dalárda és zenekar megalakítását. Sajnos azóta már 2 év telt el, de ezalatt az idő alatt jóformán semmi sem történt ez irányban. Tények felsorakoztatásával bizonyítja azt a szavakkal ki nem fejezhető közönyt, melyet kerületünk tanítószága a ker. dalárda és zenekarral szemben tanusít. A kitűzött nemes cél érdekében bár csüggedő lélekkel, de szent lelkesedéssel kíván tovább küzdeni. Ennek bizonyosságául a következő határozati javaslatot terjeszti elő.

Határozati javaslat. Központunk — részint a tanítói tekintély fejlesztése, részint az önművelődés céljából, az 1925. év szept. 24.-én Nové Zámkyban (Érsekujvár) tartott közgyűlésén elhatározta, hogy az országos magyar tanítói dalárdát és zenekart megszervezi. Együttal annak karnagyává Heckmann István lévai kartársunkat kéri fel, illetve választja meg, aki e tisztséget el is fogadta. Azóta csaknem 2 esztendő telt el, azonban nem tudunk róla, hogy a dalárda s zenekar megalakult volna. Gömör-Nógrádi kerületünk közgyűlése fölkéri tehát tisztelettel a Központot, hogy bizza meg Heckmann István kartársunkat, kinek nemes ambíciója és képzettsége elég garancia nekünk a várható sikert illetőleg, — hogy haldéktalanul szervezze meg a dalárdát és zenekart a jelentezők közül a maga legjobb belátása szerint, hogy az a tanítói névnek minél hamarabb nivós szereplése által is dicsőséget szerezzen.

Közgyűlés a határozati javaslat elfogadása mellett lelkes eljenzéssel köszöni meg a ker. karnagy fáradhatatlan munkásságát.

Röczey Margit ker. könyvtárnok jelenti, hogy ez évben a könyvtár gyarapítására 300 — Kc. lett fordítva, mely összegből 4

mű vásároltatott. A könyvek ingyen kölcsönöztetnek ki, de a kölcsönző a póstköltséget fedezni tartozik.

Közgyűlés köszönettel veszi tudomásul a jelentést.

A választmány javaslata alapján közgyűlés a ker. segélypénztár 700 Ké-t kitevő maradványát a ker. pénztárból 300 Ké-val 1000 Ké-ra egészíti ki és azt 5 nélküldző tanítócsalád közt egyenlő részben osztja ki.

Bartal Dezső horkai kartárs ügyesen összeállított saját találmányú számológépét mutatta be.

Midőn a közgyűlés köszönetet mond Bartal kartárnak, kéri őt, hogy adjon alkalmat nekünk számológépének az iskolában a gyermekek előtt való bemutatására.

Argay Rezső városmulyadi kartárs öletes találmányát a nyomtató olvasás módszerét ismertette, melyet a közgyűlés nagy érdeklődéssel kísért.

Közgyűlés köszönet nyilvánítása mellett igéri, hogy figyelemmel fogja kísérni Argay kollega módszerét a vezérkönyv megjelentése után.

Valgon Dezső pelsőci kartárs nagy pedagógiai tudásra valló szép felolvasásban ismertette a beszéd és értelemgyakorlat tanításának módszerét.

A Közgyűlés meleg tapsviharral jutalmazta Valgon kollega munkáját.

Farkas István távozásával megürült alelnöki állást közgyűlés egyhangulag, közfelkiáltással — egyesületi életünkben elvülhetetlen érdemeket szerzett — Lengyel Sándor tornaljai kollégával töltötte be.

Közgyűlés végeztével közebed volt, mely alkalommal Gáspár János ker. karnagy vezetésével a kis számú, de lelkes dalárda szép magyar dalokat adott elő. Ugyancsak az ebéd alkalmával Zoller Samu agilis főjegyzőnk kérelme és gyűjtése mellett a ker. tanítói özvegyek és árvák javára mintegy 800 Ké. gyűlt össze.

Egy kedves tanítói nap drága emlékével távoztunk el Várgedéről, hogy újult erővel foghassunk — egy pár nap múlva — hívatásunkhoz, az embernevelés nemes munkájához.

Bálint József
jegyző.

Tudomásul! Gömör-Nógrád folyó évi augusztus hó 23-iki várgedei közgyűlésének távirati üdvözléseire a köv. válaszok érkeztek:

Fordítás. Az iskolügyi minisztérium referátusának főnöke, Bratislaván. Bratislaván, 1927. évi szeptember hó 2-án. Az által-

nos magyar tanítóegyesület nagytekintetű elnökségének, Hodejovón. Hodži miniszter úr meghagyásából, az ő nevében megköszönöm Önöknek a közgyűlés alkalmából távirati üdvözlést. Teljes tisztelettel dr. Maule s. k., az iskolaügyi minisztérium referátusának elnöke Bratislaván.

Az iskolaügyi minisztérium referátusának főnöke, Bratislaván. Bratislaván, 1927. évi szeptember hó 2. án. Az általános magyar tanítóegyesület nagytekintetű elnökségének, Hodejovón. Szívvel-köszönöm azon távirati üdvözlésüket, amelyet közgyűlésük alkalmából küldtek. Az egyesület keretében további sikeres működést kívánok. Teljes tisztelettel dr. Maule s. k., az iskolaügyi minisztérium referátusának főnöke Bratislaván.

Tanítógyűlés. A gömöri ref. tan. egyesület f. évi aug. 31-én Feleden a ref. iskola termében tartotta évi rendes közgyűlését. A közgyűlés egyhangúlag kimondotta újból az egyesület működésének szükségét. Közgyűlés elismeri és tudatában van annak, hogy a S. M. T. E. felekezetenkívül egyformán küzd minden tanító érdekéért s az eddig elért eredmény is legfőképp annak köszönhető, de tagadhatatlan, hogy a ref. tanítóságnak is vannak oly speciális ügyei, mit csak a saját egyesületének kereteiben tud megoldani. De meg a gömöri ref. tan. egyesület igen régi és szép múltra tekinthet vissza. Sok kiváló tanító embert termelt nemcsak a gömöri, hanem az egész ország tanító társadalmának. Tehát az egyesület régi múltja is megköveteli, hogy az újra éljen és virágozzék. Ennek megállapítása után áttért közgyűlés a program letárgyalására. A megüresedett elnöki székbe egyhangú lelkesedéssel Boza Lajos serkei kartársunk választotta meg. Kiváló tehetsége és rátermettsége predestinálja erre a tisztségre. A gyűlés kiemelkedő fénypontja volt Gáspár János kartársnak Ruszkay István volt csizi kartársunkról írt és Tomory Lajos kartársnak Héderváry István volt darnyai kartársunkról írt nekrológjai, melyek felolvastatván, íróik mélyszéles szeretetéről, igaz emberismeretükről és a tanító munka méltó megbecsüléséről tesznek tanúbizonyságot, a jelenlévőknek pedig lelki táplálék s hogy Becske Bálint bátyánk szavaival éljek: Ez az egy pont — ha semmi más programpontra nem lett volna is a gyűlésnek, — bősz kárpótlást nyújtott azért a fáradságért, hogy azon a gyűlésen megjelentünk. A gyámoldai ügy és még több, a kartársak által benyújtott fontos indítvány letárgyalása után elnök a gyűlést bezárja. Akik jelen voltak, egy hasznosan eltöltött nappal gazdagabbak, akik nem voltak jelen annyival szegényebbek.

Jegyzőkönyv. Felvétellett Nové-Zámkyban 1927 szept. 1-én a Nyitrai megyei Magyar Tanítóegyesületnek tisztújítás céljából kiküldött szavazatszedő bizottsága üléséből.

Jelen voltak: Willand János mint bizottsági elnök, Plichta János bizottsági jegyző, Kemény Rezső és Ujvári József mint bizottsági tagok.

A Plichta János címére zárt borítékokban beérkezett szavazólapok megolvastatván, megállapították, miszerint beérkezett összesen 83 érvényes szavazólap. (A tagok száma 249, tehát csupán $\frac{1}{3}$ -a szavazott.)

A szavazatok osztályozása után a következő eredmény mutatkozott:

Az egyesületi elnökségre jelöltek közül Dinnyés Károly kapott 40 szavazatot, Willand János 31, Szabó János 11, Biró Béla 1 szavazatot.

Alelnökségre: Körös Imre 42, Soós Géza 40, Csongrády Árpád 29, Dinnyés Károly 24, Willand János 17, Kropcssek Imre 6, Szabó János 4, továbbá Biró Béla, Nemcsik Béla, Bellus István és Antal Lajos 1—1 szavazatot.

Titkárságra: Nemcsik Béla 67, Tóth István 15 és Stampay János 1 szavazatot.

Jegyzőségre: Tury Sándor 71, Járdánházy József 49, Tóth Gábor és Tóth István 1—1 szavazatot.

Pénztárnokságra: Plichta János 83 szavazatot.

Elenőrré: Kemény Rezső 79, Róth Jenő 3 és Biró Béla 1 szavazatot.

Könyvtárosra: Horváth István 57, Szecsányi Géza 24, Tóth István és Kemény Rezső 1—1 szavazatot.

Választmányi tagságra: Stampay János 80, Gajdár István 79, Lemény Nándor 76, Virsik János 76, Karácsonyi József 75, Körös Imre 74, Fekete Rezső 74 és Kanozsay József 67 szavazatot. Ezenkívül 24-en kaptak 1—4 szavazatot.

Központi kiküldöttségre: Willand János 68, Plichta János 62, Karácsonyi József 49, Biró Béla 48, Garamvölgyi Vince 39 és Csepreghy Kálmán 38 szavazatot. Ezenkívül 10-en nyertek 1—3 szavazatot.

Fent jelzett szavazatok értelmében tehát a Nyitrai megyei Magyar Tanítóegyesület új tisztikara a következő:

Elnök: Dinnyés Károly (Kőhidgyarmat). Alelnök I.: Körös Imre (Komáromszentpéter). Alelnök II.: Soós Géza (Barsbaracska). Titkár: Nemcsik Béla (Imely). Jegyző I.: Tury Sándor (Ebed).

Jegyző II: Járdánházy József (Pozba). Pénztáros: Plichta János (Nové-Zámky). Ellenőr: Kemény Rezső (Nové-Zámky). Könyvtáros: Horváth István (Nové-Zámky). Választmányi tagok: Stampay János (Köbölkül), Gajdár István (Béla), Lemény Nándor (Nové-Zámky), Virsik János (Bagota), Karácsonyi József (Szentistvánpuszta), Körös Imre (Komáromszentpéter), Fekete Rezső (Bajcs), Kanozsai József (Muzsla). Központi kiküldöttek: Willand János (Nové Zámky), Plichta János (Nové-Zámky), Karácsonyi József (Szentistvánpuszta), Biró Béla (Szőgyén).

K. m. f. Willand János s. k. biz. elnök, Plichta János s. k. biz. jegyző, Kemény Rezső s. k. biz. tag, Ujvári József s. k. biz. tag.

Állampolgárság adományozása. Dobos Géza ref. tanító kartársunk Mojim, a csehslavák állampolgárságot megkapta.

Helyreigazítás. A Ref. Egyház és Iskola a „Magyar Tanító”-nak személyes kérdésben, „cim alatt foglalkozik a f. évi 15—16 számunkban közölt felhívásunkkal, melyben azt irtuk meg, hogy a ref. iskolai pályázatokat lapunkban csak szórványosan közlik. Ebben azt is irtuk, hogy az egyházi hivatalos lapot nem olvashatja minden tanító. E kitéltet kifogásolja a Ref. Egyh. és Isk. t. szerkesztősége, amely szerint minden ref. tanító köteles a lapot járattatni s ha nem, akkor is megnézheti a lelkeszi hivatalban. Itt nyilván félreértés történt, mert mi nemcsak a ref. iskoláknál működő ref. tanítókra gondoltunk, hanem azokra is, akik állami, vagy községi iskoláknál működnek. Igen gyakran megesik, hogy községi, sőt állami iskolánál működő ref. vallású tanító pályázik ref. iskolához s ezek bizony nem biztos, hogy járattják vagy olvashatják az egyházi lapot, mivel ez kötelességükké nem is tehető.

Hová tűnt el a Magyar Tanító szerkesztő bizottsága?

Ezt a kérdést veti fel a *Magyar Tanügy* f. é. 7—8. számának „Jegyzetek a központi gyűlésről” c. cikkében B—y. A cikk többi részéhez, bár személyesen is érint, most nem kívánok hozzászólni. A lap fejlesztésére irányuló indítványban támadást magam iránt nem látok, de nem is láthatok, mert minden szerkesztőnek vágya, hogy a lap, amelyet szerkeszt, minél nívósabb és sokoldalúbb legyen. Ezt eddig is az anyagiak gátolták s az a véleményem, hogy a szép terv megint csak ezen szenved hajótörést. A lapszerkesztés nagy munka, amelyet meg kell fizetni, ellenkező esetben nem akad reá vállalkozó.

A fellelt kérdésre azonban válaszolnom kell, mert erre első sorban illetékes vagyok.

Meg kell állapítanom, hogy B—y nem beavatott, nem ismeri a Magyar Tanító történetét.

Lapunknak szerkesztőbizottsága — de az is csak névleg — akkor volt, mikor még nem volt az Egyesület hivatalos lapja éa pedig 1921. év első felében. Ez időben Ježo Márton komáromi áll. tanfelfügyelő volt a lap felelős szerkesztője, mellette szerkesztőbizottság működött — pápiroson. A legelső számot Szendrey Imre állította össze, a másodiktól kezdve már e sorok írója. A szerkesztőbizottságból rajta kívül ezidőben Weisz Kornélia dolgozott a lap részére, azonkívül szórványosan egyes kartársak, akik nem is voltak e bizottság tagjai, A kiadói teendőket pedig Telkes Mihály látta el. Munkára kényszeríteni senkit sem lehetett, csak az önként vállalkozó, idealizmusuk által serkentelt egyének dolgoztak, mert hisz munkájukéi — előre tudták — semmiféle honoráriumot nem kaptak.

Az alakuló közgyűlés a lap részére felelős szerkesztőt és három társszerkesztőt választott: Banai Tóth Pál, Gosztanyi Nándor, Pethes Béla és Vaskó Imre személyében, akik valamennyien kaptak már bizonyos tiszteletdíjat is. Pethes Béla elfoglaltságára és egészségi állapotára való hivatkozással csakhamar lemondott e tisztségről, majd Gosztanyi Nándor eltávozott az ország területéről. A következő tisztújítás alkalmával e két megüresedett tisztség anyagi okokból nem töltetett be, illetőleg az egyikre névlegesen Uherezky Géza választott meg, aki tényleg a tanácsadói munkakört végezte, amely tisztség az alapszabályokban nincs felvéve. Később, amidőn épan a Magyar Tanügy sürgetésére, a bratislavai kirendeltség felállítása határozatot el, a másik társszerkesztői tisztség a bratislavai képviselő: Seidl Sándor részére tartott fenn, mert az alapszabályok hiányossága miatt az illetőknek nem tudunk volna egyébként a központi gyűlésben még szavazati jogot sem biztosítani.

Időközben Vaskó Imre egyedüli tulajdonképeni társszerkesztő is lemondott elvi okokból s a felelős szerkesztő egyedül maradt. A félreértések elkerülése végett le kell szögezmem, hogy a lemondottak tiszteletdíja teljesen megszűnt s a felelős szerkesztőnek csak a munkája gyarapodott.

Amidőn ezt szóvá tette, Somogyi István titkárt rendelték mellé segítségül. Az idei központi gyűlés által teremtett helyzet már jobban ismerős lehet a kartársak előtt. Eszerint a bratislavai expozitúra megszűnt, Seidl Sándor, az expozitúra vezetője, a laphoz rendeltetett mint társszerkesztő, Somogyi István titkár a természet-

tudományi rovat vezetésére, Uherezky Géza pedig a tanácsadói rovat vezetésére, mint rovatvezetők.

Tehát, mivel Seidl Sándor és Uherezky Géza névleg a lap társszerkesztői voltak, Somogyi István pedig még mindig az alapszabályokban megjelölt titkári állást tölti be, az alapszabályok értelmében egy társszerkesztői állás nincs betöltve.

Összefoglalva a mondottakat a lap szerkesztőbizottsága nem tűnt el, nem is tűnhetett, mert az Egyesület fennállása óta az alapszabályok értelmében ilyen nem is volt.

A társszerkesztői állások is — az utóbbi időben egynek kivételével — be voltak és vannak töltve, igaz, hogy anyagi okokból úgy, hogy abból a lapnak és a felelős szerkesztőnek nem sok haszna származhatott. A felelős szerkesztő örülne annak legjobban, ha olyan társszerkesztői volnának, akik szívvel-lélekkel a lap részére dolgoznának s ezzel tehermentesítenék a szerkesztéssel járó sok időtrabló és lélekölő munkától, mert bizony most még a korrektúra is teljesen a felelős szerk. dolga. Pedig hát ő is ember, aki az iskolájában is egy embert lekötő munkát végez s más irányban is dolgoznia kell a megélhetésért.

Emellett egyelőre Seidl Sándor munkásságára sem lehet számítani, amíg ismeretes ügye dűlőre nem jut.

Ime így „tűnt el“ a Magyar Tanító szerkesztőbizottsága.

Banai Tóth Pál
 szerkesztő.

Halálozás. Vecsey Kálmán marlói ref. ig. tanító életének 62. ik, tanítói működésének 40 ik évében hirtelen váratlanul elhunyt. A megboldogult nyugalomba készült, csak állampolgársága elismerését várta, de sajnos a kérhetetlen halál kiragadta őt soraink közül, aug. hó 29-én este családja körében visszaadta lelkét Teremtőjének.

Hű munkás, hű tanító volt egy hosszú életpályán keresztül. A temetőben Nemcsik Béla Imelyi kartárs bucsúztatta el őt hitvesétől, a családjától, tanítványaitól a járás a megye és az orsz. magyar tanítóitól megható gyászbeszéddel, amelyen sírtak, zokogtak az őt szerető tanítványai, akik virágkoszorúkkal halmozták el hű tanítójuk sírhalmát.

Az ó-gyallai járás tanítói nevében Kőrös Imre járási elnök díszes koszorút helyezett el a szeretett kartárs sírjára. Adott legyen emlékezte.

Tanácsadó.

Rovatvezető: Uhreczky Géza.

Gömöri. A nemállami tanítók kivétel nélkül abban a fizetési fokozatban vannak, amelybe a 104/926. sz. törvény alapján 1926. I/1-től átcsoportosítottak. Tény, hogy Önnek 1926 VII/1-től a 9. fokozat szerinti illetményre van igénye, azonban a sz. referát az 1926. I/1. után esedékes előléptéseket senkinél sem hajtotta végre.

Tessék kérni az iskolaszék útján, kérelmét azonban egyelőre nem intézi el a referátus.

Előléptés esetén kiegyenlítő pótléka az előléptési összeg (1800 Ké) $\frac{2}{3}$ részével fog csökkenni, az előléptés tehát évi 600 Ké illetménytöbbletet fog jelenteni.

K. L. Amennyiben városban tanuló gyermeke van, az utalt 2640 Ké helyett 3360 Ké működési pótlékra van igénye. Ezen igénye a 104/926. sz. törv. 8 §, (2) pontja, illetőleg a 103/926. sz. törv. 12 §-ának 8. pontján alapszik.

Tessék kérni. A kérvényhez látogatási bizonyítványt mellékeljen.

B. J. Ügye a 152/926. sz. törv. alapján rendezhető. A kérvényhez mellékelni kell:

- a) kérvényező születési bizonyítványát,
- b) felesége és gyermekei születési bizonyítványát,
- c) házasságlevelét,
- d) a foglalkozás igazolására működési bizonyítványt,
- e) községi bizonyítványt, amely igazolja, hogy mióta tartózkodik a köztársaság területén,
- f) bizonyítványt arról, hogy hol volt előző illetőségi helye,
- g) sajátkezű aláírással ellátott nyilatkozatot arról, hogy az állampolgárságot a 152/926. sz. törv. alapján kéri,
- h) nyilatkozatot arról, hogy 1906. január 1-e után nem szerzett a csehszlovák köztársaság területén kívül sem állampolgárságot, sem községi illetőséget.

A kérvényt a zupanátuson kell beadni

Kántor. Az iskolafenntartó hatósági bizonyítvánnyal igazolja az érintett javadalmi tétel végleges megszüntét és ennek alapján kéri az engedélyt a javadalom leszállítására a minisztériumtól. Új javadalmi jegyzőkönyv csak ezen engedély alapján vehető fel.

Jövedelemadó. Az új jövedelemadóra vonatkozó rendel-

kezéseket a 76/927. számú törvény és 97/927. számú kormányrendelet tartalmazza.

A *jövedelemadó kivétele* a családfő vallomása alapján történik. A családfő jövedelméhez hozzászámítandó a családtagok jövedelme, kivéve azok szolgálati viszonyból eredő fizetését, nyugdíját.

Szolgálati viszonyból folyó illetmények után járó jövedelmi adót az illetményeket kifizető hivatal vonja le havi részletekben.

Adóköteles jövedelmet képeznek készpénz fizetésen kívül az összes természetbeni járandóságok, földek és ház haszonélvezetéből eredő jövedelmek, kölcsönök, osztalékok, nyugdíjak, özvegyi és nevelési járulékok, tiszteltdíjak stb.

Az adóköteles jövedelemből levonhatók:

1. A hivatali állással kapcsolatos kiadások (könyvek, segéd-eszközök, ruházat, a működési helyre való utazás, szakszervezeti díjakra stb. fordított összeg) 20.000 koronáig a jövedelem 20 %-át, 20—30.000 koronáig a jövedelem 10 % és 30—50.000 koronáig annak 5 %-át képező átlagösszegben,

2. a tényleg kifizetett állami egyenes adók, egyházi adó, forgalmi adó és hadmentességi díj,

3. a nyugtábélyegre történt levonások.

4. az igazolt adósságok kamata, ha ezen adósság nem vagyonszaporításból ered,

5. a tényleg kifizetett tartásdíjak, szülők, após, anyós, nagyszülők, nevelőszülők, nagykorú gyermekek valamint unokák részére nyújtott segély feltéve, hogy az illető személyek külön háztartásban élnek és adókedvezmény szempontjából figyelembe nem vétettek,

6. a tűzkár elleni biztosítás díjai,

7. az életbiztosítási díjak legfeljebb 2000 korona összegben,

8. az adóköteles és családtagjai után tényleg kifizetett betegsegélyző és nyugdíj pénztári díjak legfeljebb 2000 korona erejéig.

A jövedelemadó kiszámítása a következőképpen történik:

1. Összeadjuk a különböző forrásból eredő adóköteles jövedelmeket.

Pld.:

a) Iskolafenntartótól készpénzben	800 Kc
b) Lakás értéke	640 "
c) Földek haszonélvezetéből	1600 "
d) Kántorságból	1200 "
e) Államsegélyből	27720 "
f) Egyéb jövedelemből	1000 "

Összes jövedelem: 32960 Kc

2. Végrehajljuk azokat a levonásokat, melyekre a törvény lehetőséget ad.

Pld.:

a) A hivatali állással kapcsolatos kiadásokra:

20.000 K $\check{c}$ -ig 20% = 4000 K $\check{c}$
 20.000—30.000 " 10% = 1296 "

b) egyházi adóra 65 "
 Földadóra 80 "
 c) Nyugtábóljegyre 360 "
 d) Életbiztosítási díjra 1280 "
 d) Nyugdíj járulékra 1404 "

Levonások összege: 8485 K $\check{c}$

A 32,960 K $\check{c}$ összjövedelemből levonva

a fenti 8485 " -t

marad: 24,475 K $\check{c}$, mely összeget lefelé kikerekítjük 100-al osztható összegre s megkapjuk az adóköteles tiszta jövedelmet. Ez: 24 400 K $\check{c}$.

3. Most az alább közölt táblázatban megkeressük a 24.400 K $\check{c}$ jövedelem esetén fizetendő jövedelmi adó %-ának mérvét és a kiszámított százaléktételekből levonjuk az illető fokozat utolsó oszlopában feltüntetett összeget és így megkapjuk a fizetendő jövedelmi adót.

Pld, 24.400 K $\check{c}$ jövedelem a 4. fokozatnak felel meg, itt a jövedelmi adó a jövedelem 5%-át teszi.

24.400 K $\check{c}$ 5% -a 1220 K $\check{c}$,

ebből levonva a 4. fokozat utolsó oszlopában feltüntetett összeget: 1220 - 400 = 820 K $\check{c}$. A fizetendő jövedelemadó: 820 K $\check{c}$.

A jövedelemadó megállapítására szolgáló táblázat:

Fokozat	K $\check{c}$ től K $\check{c}$ -ig	A jövedelem adó %	A házbérték-bőllevonandó
1	0—6000	1	—
2	6000—8000	2	60
3	8000—13 000	3	140
4	13 000—30.000	5	400
5	30 000—40 000	6	700
6	40 000—60 000	7	1100

A fenti táblázat segítségével megállapított jövedelemadó összege — amennyiben 26.000 koronánál kisebb tiszta jövedelemről van szó — tovább csökkenthető a kiszámított adó $\frac{1}{10}$ részével, ha a családhoz a családfőn és feleségen (élettárs) kívül még

egy keresettel nem bíró családtag tartozik. Minden további családtagnál a kiszámított adó újabb $\frac{2}{10} - \frac{2}{10}$ résszel csökken.

Ha a családfő özvegy férfi vagy nő, ugyanabban a kedvezményben részesül, mint a nő, vagyis az első keresetnélküli családtag után a jövedelemadó $\frac{1}{10}$ részével, minden következő családtag után újabb $\frac{2}{10} - \frac{2}{10}$ részével kisebbedik a különben fizetendő jövedelmi adója.

Az adókedvezmény elbírálásánál a családtagokhoz számítandók a feleség, élettárs, a közös háztartásban élő kiskorú gyermekek, unokák, mostoha és fogadott gyermekeken kívül: a közös háztartásban élő és keresettel nem bíró nagykorú gyermekek, szülők, nagyszülők, nevelőszülők, após, anyós, vő, meny, sógor, sógornő és testvérek.

A 26.000 koronát meghaladó tiszta jövedelem esetén a kiszámított adó csak abban az esetben csökkenthető $\frac{1}{10}$ résszel, ha a családfőn és feleségén kívül a fent elsorolt családtagok közül legalább *kettő* tartozik a családhoz. Minden további családtagnál a jövedelemadó újabb $\frac{1}{10} - \frac{1}{10}$ résszel csökkenthető.

Ha a családfő özvegy férfi vagy nő ugyanabban a kedvezményben részesül, mint a nő, vagyis a rajta kívül két családtag tartozik családjához a jövedelemadó $\frac{1}{10}$ résszel, minden további családtag esetén újabb $\frac{1}{10} - \frac{1}{10}$ résszel kisebbedik jövedelemadója.

A 26 000 koronát meghaladó tiszta jövedelem esetén nagyobbodik a jövedelemadó:

- a) 15 %-al, ha az adóköteles nőtlen,
- b) 10 %-al, ha az adóköteles nő, de családjához a feleségén kívül más családtag nem tartozik, vagy özvegy egy családtaggal.

Az adóemelés elbírálásánál nemcsak a közös háztartásban élő keresetnélküli családtagok vétetnek figyelembe, hanem a külön háztartásban élők is, amennyiben az adóköteles jövedelmének 5 % át kitevő összeggel segítyezi azokat és amennyiben a nyújtott segélyösszeg az összjövedelemből nem lett levonva.

1. 24 400 korona tiszta jövedelemmel bíró egész jövedelmi adója amennyiben az adóköteles:

1. Nőtlen, nő vagy magános özvegy 820 Kc.
2. Nős vagy özvegy egy családtaggal 820—82=738 „
3. Nős vagy özvegy két családtaggal 738—164=574 „
4. Nős vagy özvegy három családtaggal 574—164=410 „
5. Nős vagy özvegy négy családtaggal 410—164=246 „
6. Nős vagy özvegy öt családtaggal 246—164= 82 „

7. Nős vagy özvegy hat családtaggal
jövedelemadó alól mentes:

7.000 Ké.	Minden esetben.
7.000— 8.200 Ké ha az adóköteles nős v. özvegy 3 családtaggal	
8.201— 9.200 „ ha az adóköteles nős v. özvegy 4 családtaggal	
9.201—11.000 „ ha az adóköteles nős v. özvegy 5 családtaggal	
11.000—26.000 „ ha az adóköteles nős v. özvegy 6 családtaggal	

II. 28.500 K liszta jövedelemmel bíró egyén jövedelemadója, amennyiben az adóköteles:

1. nőilen

28 500 Kc 5%-a $1425 - 400 = 1025 + 15\% = 1178$ Kc

2. nős v. özvegy $1025 + 10\% = 1127$ „

3. nős v. özvegy egy családtaggal 1025 „

4. nős v. özvegy két családtaggal 922 „

5. nős v. özvegy három családtaggal 820 „

6. nős v. özvegy négy családtaggal 717 „

7. nős v. özvegy öt családtaggal 615 „

8. nős v. özvegy hat családtaggal 512 „

Az adó minden további tagnál újabb $\frac{1}{10}$ -tesszel csökken.

Különfélék.

A kereskedelmi-tanonciskola tananyagából. Az üzlet tudománya.

A modern kereskedőtől manapság sokkal többet várnak mint régen. Nemcsak szépen és dúsan berendezett üzlettel kell bírnia, nemcsak jól kell smernie szakmáját, de tudnia kell vevőinek izléséhez és kívánságaihoz alkalmazkodni is.

Az ügyes amerikai kereskedő három alapelvet tart szem előtt: 1. szigorú szabott ár; 2. az árút csakis olyan minőségűnek mondja, mint amilyen az tényleg is. 3. a vevőnek joga van az árút, ha igényeinek meg nem felel, visszaadni.

Minden kereskedő propagandájának az a végcélja, hogy a vevőközönségnek jó véleménye legyen az árúról. Tudvalevő azonban, hogy a vevők a más véleményét nem hagyják magukra oktrojálni, hanem ők maguk akarják azt megalkotni s a kereskedőnek csupán az irányítás szerepe jut. A vevőt kíváncsiá kell tenni figyelmét és érdeklődését fel kell keltenie.

Különféle típusait ismerjük a vevőknek. Vannak olyanok, kik azzal ez elhatározott szándékkal lépnek az üzletbe, hogy vásárolni fognak. Ezek az elhatározott vevők. Az illet könnyű kezelni; tudja mit akar, helyesli a kereskedő érveléseit s mondhatjuk, hogy ilyen vevőknek az árú önmaga adja el magát.

Sokkal nehezebb a helyzet az ugynevezett gyanakvó vevővel szemben. Ez már azzal a meggyőződéssel lép a boltba, hogy ki fogják használni. S annyi hiba és fogyatékoság nem is létezhetik, valamely áruban, mint amennyit emberünk a kérdéses áruban felfedezni vél. Ebben, az esetben elsősorban az a feladata a kereskedőnek, hogy a vevő bizalmát maga iránt felköltse s ezt legkeresetben úgy éri el ha bebizonyítja a kételkedőnek, hogy ugyanebből az áruból a város egyik-másik ismert egyéne is vett és nagyon meg van vele elégedve.

Érdekes a csendes, hallgatag vevő is. Ha csak elfoglaltság miatt szótlán, úgy már meg van nyerve a csata. Sokszor azonban egyéni sajtóság a szótlanság s ily esetekben a kereskedőnek a külső jelekből kell olvasni tudnia. Az elegáns ruházat nem sokat bizonyít, mert a jólöltözött emberek sokszor fősvények, míg az egyszerűbb öltözötteknek rendszerint hamarabb határozzák el magukat a bevásárlásra. Mindezekhez hozzá kell még járulnia a kereskedő bölcs biggadságának és nagy türelmének is.

Éppenséggel rettegett valami a bőbeszédű vevő. Nemcsak érdeklődést igényel minden egyes bajos dolga iránt a kereskedőtől, de barátságot is. Közli vele az összes családi ügyeit és mindjobbban eltér vevési szándékától. A kereskedőnek tehát tapintatosan vissza kell téríteni a kiszemelt áruhoz, de nagyon ügyesen kell eljárnia, mert az ilyen emberek hamar megsértődnek és engesztelhetetlenek.

A vevőnek még igen sok fajtáját lehetne felemlíteni, de már az elmondottakból is kitűnik, hogy csak kitűnő emberismerő egyén lehet jó kereskedő.

A vevő sohasé hagyja ily tépelődésekkel el az üzletet: s no itt ugyan tele beszéltek a fejemet s ez az üzlet engem bizony nem lát többet! A kereskedő ebben az esetben abelyelt, hogy barátot nyert volna, vevőt veszített. Legyen mindnyájunk előtt a legfőbb kereskedelmi cél: nem rábeszélni, de meggyőzni a vevőt!

Az amerikai propaganda óriási mérvét annak köszöni, hogy az Egyesült Államok kormánya minden képzelhető elkövet a reklámok terjesztésére. Minden kereskedő sok hivatalos statisztikát kap s abból tiszta képet alkothat magának a kereskedelmi mozgalmakról, a néprétegekről s ezekből a vásári helyzetekről.

Ha egy új áru fogyasztása nem sikerül, a gyáros tanácsot kér az államtól. Külön iroda fáradozik annak megállapításán, hogy mi okozta a balsikert. Ha a reklámhadjárat volt eltévesztve, az egész anyagot tanulmányozás céljából valamelyik közgazdasági egyetemnek adják át s az alapos vizsgálat után megállapítja, hogy nem rosszul választották-e meg a reklám eszközeit.

Hogy a reklám Európában még nem játszik oly végtelen nagy szerepet, mint az Océánon túl, annak az az oka, hogy itt még nem tulajdonítanak neki oly jelentőséget, mint amilyet megérdemel; hiányoznak a hozzá való apparátusaink. A plakátok Amerikában óriások, régi épületek emeleit vásárolják meg plakátok részére és egész utcafrontokat ragasztanak tele művészi plakátokkal és este amidőn telve vannak az utcák az emberek tömegeivel, vakító fényárban usznak a káprázatosnál káprázatosabb plakátok. A sikeres reklámnak kiváló eszközei az újságok és folyóiratok hirdetései is. Az újság hirdetései még jobban megragadják a közönséget s ez azért van, mert Amerikában mindenki még többet akar keresni, mint amekkora a jövedelme.

A legújabb válfaja a reklámnak az üzleti ablak-kirakat. Hatása azonban csak úgy lehet, ha művészi ízlés és értelem rendezi. A kirakatrendező művész

részére is, a jövőre való tekintettel, mert belátható időn belül újból nem adhatunk ki és ha a máris fogytán lévő készlet kifogy, többé semmi pénzen nem kapható a le sem másolható.

Naggyalusai Antal gyermek daloskönyve 1000 Kcs-t jövedelmezett eddig a Tanítók Háza alapja javára, amely összeget a szerző be is fizette a Tátra Banknál. A *Gyermekdalok és isk. szavaltatok* ára 10 Ké a bruttó jövedelem fele a T. H. alapját illeti. Felhívjuk a karlársakat e könyvecske pártolására a nemes cél érdekében. Kapható a szerzőnél, Érsekujtár, vagy lapunk kiadóhivatalánál.

Bartunek János új színjátéka. A farsert nevű szerző a közelmúltban újabb vallásos irányú színjátékot adott ki *Gyűs a Szent Szív* címen, amely iskolai előadásra alkalmas. A három felvonású színjáték 48 oldalt tartalmaz, megrendelhető a szerzőnél, Bartunek János tanítónál Yürmenden.

Farkas István új népszínműve a *Pintyő és Pintyőke* megjelent. A csinos kiállítású könyvecske 80 oldalt tartalmaz, a darab 3 felvonásos és műkedvelő előadásra alkalmas. Zenéjét szerezte *Gáspár János*. Megrendelhető a szerzőnél: F. I. polg. isk. karlársunknál, Ipolyság, ahol az előadás joga is megszerezhető.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. K. Komárom. C. M. Mihályfalva. D. Ö. Jéka O. I. Luženec. K. E. Leles. B. M. Csiz. K. F. Bratislava. Cs. I. Bratislava. Címüket kijavítottuk. Lapunkat a megadott címre küldjük, **K. Z. Čop. J. J. Kisóvár. K. I. Tardoskéd. A. Á. H. Darmoty.** Az elveszett számokat újból elküldtük. **C. S. Berehovo. K. K. Svätý Jár. P. A. Košice. W. M. Štos. B. M. Mária Turňa. P. E. Ďulo.** Előfizetőink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — **S. Gy. Ipolyság.** Címét kijavítottuk, a kért számot elküldtük. F. év végéig tagdíjra még 20 K, naptárra 5 K. Jár. — **B. M. Krompachy.** Lapot az új címére küldjük. Hátralékával várunk, míg álláshoz jut. — **B. S. Véke.** Tagdíjhátralékával várunk, — **C. M. Mihályfalva.** Tagdíjhátraléka nincs. **M. A. Nagymagyar.** Mi a lapot rendszeresen küldjük. Érdeklődjék a postán. Június 1-től hiányzó számokat elküldtük. **J. né V. Róza Csöille. W. R. Sečtanka.** Tagjaink sorába felvettük, lapunkat 1927 július 1-től megindítottuk. — **B. B. Alsószele.** A kért régi számokat elküldtük. — **F. Gy. Turno** A kért naptárt elküldtük. — **D. G. Mojím.** Tagdíjtarozásával fizetése kiutalásáig várunk. — **M. B. Nagylapos** 1926 évi 20 K hátralékát 1927 febr. 14-én kiegyenlítette, a valamint küldött zsebnaptár árát is. Mint földijainak 1927 július 1-ig, mintán a f. évre is befizetett már 10 K-t, 10 K illetve a f. év végéig 30 K előfizetési hátraléka van. Többeknek. Kérjük karlársainkat, hogy az egyesületünkhöz címzett leveleiket megfelelő értékű postabélyeggel lássák el, mert portómentesen velünk levelezni s címünkre hivatalos levelet küldeni nem lehet. Minden ilyen levél után, ha ezt nem akarjuk visszaküldeni, büntetésportót kell fizetnünk, amivel egyesületünket károsítjuk meg.

Pályázati hirdetés. A sajtógömöri ág. h. ev. magyar tanítói polg. isk. pártfogósága nyugdíjazás folytán megüresedett III. szakasportbeli állásra (menniségtan rajz) okt. 1. belépéssel pályázatot hirdet. Javadalom: évi 1400 Kcs. főzsfizetés, 200 Kcs. lakbér, öt izben esedékes 200 koronás öfödves korpóllék az iskola pénztárából és törvényszerű fizetékiegészítő államsegély. **Feltételek:** ág. h. ev. hitvallás, csehszlovák állampolgárság, szakképzettséget igazoló nostrifikált oklevél, működési bizonyítványok, orvosi bizonyítvány és szlovák nyelv tudása. Szabályszerűen felszerelt kérvények szept. 30-ig ifj. Szontagh Zoltán iskolaszéki elnök Saj-Gemer címre küldendők. A megválasztott 1 évi sikeres működés után véglegesítetik.

Pályázat. Az ekeci róm. kath. iskolaszék a III. tanítói állásra pályázatot hirdet. Férfi- és nőtanítók pályázhatnak, akik a vallásból is eredményesen vizsgáltak Lakása egy padlózott szoba vagy a törvényes lakbér. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények szeptember 20-ig az ekeci r. kath. iskolaszéknek küldendők. Fizetése törvényes.

Pályázati hirdetés. A dunakislaludi r. kath. iskolaszék (Zupa XV. vasuti állomás Orchová Pötoň) pályázatot hirdet egy tanerős tanítói állásra Rendes fizetés államsegéllyel és törvényes lakás. A trnavai Apost. Adm. 4619/1927. számú rendelete értelmében a pályázó igazolni tartozik, hogy a vallásból is eredményes érettségi vizsgálatot tett, ezen vizsgának a megválasztott utólag is alávetheti magát. Kérvények a róm. kath. plébániabíróhoz küldendők. Egyházzéllére (Zupa XV.). Határidő: f. év szeptember 25.

Pályázat. A nemesoroszi ref. iskolához egyelőre dec. 1-ig helyettes keres Schmögnér János Rozňaván z. XIX. Evangélikusok is pályázhatnak.

Pályázati hirdetés. A roznyói evang. egyház helyettes kántort. keres, állása rövid időn belül véglegesítetik. Szolgálati nyelv magyar. Jövedelme egyelőre természetbeni lakás, vallásánitására állami díjazás, stóla és megegyezés szerinti főfizetés. Érdeklődők irjanak Szkalos Emil igazgató lelkésznek Roznyó XIX. megye.

Pályázat. A szenci (XV. zs.) rom.kat. tanítói állásra az előző számban hirdetett pályázat határideje f. év szeptember hó 22-ig meghosszabbítatik Rk. Iskolaszék.

Pályázat. Az ipolyhidvégi rk. iskolaszék folyó évi szeptember 20-ig a II. tanító (nő) állásra pályázatot hirdet. Javadalom: természetbeni lakás, 1800 Kc az iskola pénztárából és államsegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázatok Büssay Tivadar pápai kamarás isk. elnök címére küldendők. Hídvég. XVIII. z.

Pályázat. A roznyói evang. egyház pályázatot hirdet azonnal elfoglalható kántortanítói állásra. Az egyház nyelve a magyar. Fizetése havonta 800 korona, hitoktatásért az állam által fizetett összeg és némi stóla. Természetbeni lakása egyelőre egy szoba, rövidesen három szoba a szükséges mellékhelyiségekkel. Jelentkezés és részletesebb felvilágosítás Szkalos Emil lelkésznél.

Pályázat: A böggelői református 8 osztályú iskolához helyettes tanerő keresetlik október és november hónapokra havi 500 kor. fizetéssel. — A tanítónő nyugdíjazását kérte, tehát az állás rövidesen rendes tanerővel töltenek be. — Jelentkezést kér (okmányokkal) szeptember 25-ig a Református lelkeszi hivatal Padány, up. Alistál ž. XV.

Pályázat. A kečovoi (pp. Plešivec, ž. XIX.) róm. k. magyar tannyelvű elemi népiskolához 2 hónapra helyettes kántortanító keresetlik. Fizetése meg- egyezés szerint. Személyes megjelenés utiköltség megtérítése nélkül kívánatos. Helyettes a jelenlegi k-tanítónak nyugdíjbavonultakor rendes k-tanítónak le lehet megválasztva.

Iskolaszék.

Pályázat. A felsőszeli-i (ž. XV.) ág. h. ev. egyház helyettes tanítót keres 6 hónapi időtartamra. Fizetése: havi 300 Kč. élelmezés, lakás, fűtés, mosás és takarítás. Kötelessége: a IV.-V.-VI. osztályú növendékek tanítása. Pályázhatnak protestáns vallású, legalább tanítói érettségibizonyítvánnyal bíró egyének. Az állás azonnal elfoglalandó. Endreffy János ev. lelkesz, iskolatanács elnök.

Pályázat. Lučkai (okr. Rožňava) rkath. filiális iskolaszék pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett magyar tannyelvű iskolájához kántor- tanítói állásra. Javadalom 2 szobás lakás, konyha, melléképületek, 1½ kat. hold szántó, rét, kert, 4 köből rozs, 84 K készpénz; 12 úrméter tűzifa; 40 kor. 60 fillér stóla, többi államsegély. Tankötelesek száma kb. 30. Pályázati határidő f. évi október 16-ig, választás ugyanakkor.

Iskolaszék

Tanítónő helyettes tanítói állást keres. Cim a kiadóban.

Pályázat. A jagersegi (nyitraegerszegi) róm. kath. iskolaszék kántor- tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: természetbeni lakás mellékhelyi- ségekkel, 4½ m. hold szántófölde, 199 □-öl kert, legeltelési jog 4 drb. szarvas marhára és 6 drb. sertésre, 8 m³ kemény tűzifa, 20 q gabonajárandóság, 35 K miscalapítványokból, 600 K készpénz a községtől, stóla, a többi államsegély. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak tanítói és kántori oklevéllel, nosztrifi- kációs vizsáával bíró róm. kath. vallású tanítók. Pályázati határidő 1927. szept 29., választás ugyanazon a napon. A kellően felszerelt pályázati kérvények a jagersegi (z. XVI) róm. kath. plébánia hivatal címére küldendők.

Hirdetmény. A filakovoi (füleki) róm. kath. hitközség kántori állásra pályázatot hirdet. Pályázhatóak róm. kath. vallású, kántori képesítéssel bíró oly egyének, akik a magyar nyelvet szóban és írásban bírják.

Javadalmazás: természetbeni járandóságokkal együtt cca 8000—8500 Kc

Pályázati határidő: 1927. okt. 1. — Próba éneklés: 1927. okt. 2.

Bővebb felvilágosítással a róm. kath. hitközségi egyházi elnök szolgál. Az állás azonnal elfoglalandó.

Fülek, 1927. szept. 11.

Elnökség.

Elkötöznek

a vándormadarak, de meg- jött az új vig népszínű **Pintyő és Pintyőke** Gáspár János tizenkét nagyszerű dalával. Min- den magyar iskola kap négy oldalas mutatványt. Három példány ára az előadási joggal csak huszonnyolc korona. Koffa, portó, csomagolás ingyen. Ne dobja el majd a megrendelő lapot. Farkas István, Sáty.

Pályázati hirdetés. A nové zámki izr. hitközség iskolaszéke a magyar tannyelvű izr. polgári fiú- és leányiskolájánál állami kinevezés folytán megüresedett III. szakos tanítói állásra a folyó iskolaévre ideiglenes megbízott tanerőt keres.

Csakis olyan nép- vagy polgári iskolai képesítéssel bíró tanítók, vagy tanítónők pályázhatnak, kik az említett szakcsoport tárgyain kívül a szlovák nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják és annak tanítását mind a három osztályban vállalhatják.

Kereskedelmi szaktanfolyam vezetésére képesített előnyben részesül.

Javadalom: Népiskolai képesítettnek havi 1000 (egyezer) Kc, polgári iskolai képesítettnek havi 1200 (egyezerkellőszáz) Kc.

Pályázatok 1927. szeptember 20-ig az iskola igazgatóságához küldendők.

A megválasztott 1927. október 1-én tartozik állását elfoglalni.

Nové Zámky, 1927. szeptember 5.

Iskolaszéki elnök.

Pályázat a barsbesei r. k. kántor-tanítói állásra. Javadalom 8 m. hold szántóföld, 3 mő. buza, 7 véka rozs és a megfelelő államszegély. Lakás 3 szoba, konyha, éléskamra, istálló, pince, házikert. Pályázati határidő 1927. évi szept. 26. Személyes megjelenés előnyös. Tanítási nyelv magyar. Kérveáyak r. kath. plébánia címére küldendők Barsbese, z. XVI. Posta és vasút helyben.

Pályázat fertőszalmási ref. egyház orgonista kántortanítói állására. Javadalom: 1. Három szobás lakás kerttel, melléképületekkel, 2. 9 m. hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti, 3. 20 azaz búz mm. buza, 4. három öl, vagyis tizenkét méter tűzifa beszállítva, 5. Stóla, 6. államszegély. — Kötelességek: Az I—VI. osztályú mindennapi és az ismétlőiskolások tanítása, az összes kántori teendők végzése, jegyzőkönyv vezetés, énekkar szervezés, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkes templomi helyettesítése, egyháztársadalmi munkában való segédkezés. A tanítás nyelve magyar. Pályázati kérvények 1927. okt. 6-ig a fertőszalmási ref. lelkesi hivatalhoz (up. Tiszadűj, Podkarpatska Rus) küldendők.

A „Magyar Tanító”

tanügyi közlöny

leszállított hirdetési díjszabásai:

Egyszeri közlésnél:

1 egész oldal	120 Ké.
1/2	70 "
1/4	40 "
1/8	25 "

Évi hirdetéseknel:

1 évre 1 egész oldal	1400 Ké
1/2	850 "
1/4	500 "
1/8	300 "

Engedmények:

3X-i közlésnél	15%
6X-i "	20%
12X-i "	25%
24X-i "	30%

Pályázati hirdetések:

Szavanként	40 f
Vastagabban szedett szó	60 "

A hirdetések szövege, a terjedelem és időtartam megjelölésével a „Magyar Tanító” kiadóhivatala címére, Komárom, közügyi elemi iskola küldendők.

Kiadóhivatal.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bannai Tóth Pál.**

TARTALOM:

Vezércikk: . . . . . Oldal.

Tanítók Háza 577

Keresztely Ferenc:

A kirándulások erkölcsi és tudományos értéke, azok megszervezése a népiskolában 579

Váry Endre:

A szlovák nyelv tanítása a magyar tannyelvű népiskolákban. (Folyt.) 583

Ivanits Andor:

A tanító, mint a mezőgazdaság úttörője és fejlesztője 543

Egyesületi élet 592

Tanácsadó 595

Különjélék . . . . . 600.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 84.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írőszerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Névelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.

Tanító Uráknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Bannai Tóth Pál.

Tanítók Háza.

Szóltunk erről az életrevaló témáról, mely még mindig nem tudta magának megteremteni közönlünk azt az általános érdeklődést és figyelmet, melyet jövőndő hivatása szempontjából megérdemelne s nem tudta kiváltani belőlünk azt a lelkesedést, és áldozatkészséget, mely életrejavételéhez, létehez és fennmaradásához szükséges volna.

Gyűléseinken beszélgetünk róla itt is, ott is. A meggyőzés magas argumentaival iparkodunk szükségességét bizonyítani. Gyermekünk taníttatására kiható áldásos előnyeit vetüljük a jövőndő tiszta vásznára. Szóval és tollal űzzük mellette a propagandát, a hangulatkeltést és mégis mindezideig szinte hatástalan maradt az érle folyó munka, fáradtság, beszéd és írás, mert ha nyomában mutatkozik is némi megérlés és fellrekészség, a cselekvésbe átmenő lelkesedés iránta oly kicsiny, mint amilyen nagy a vele szemben táplált közöny és nemtörődömség. Miért? Hiszen ha róla beszélünk, írunk, jónak és üdvösnek tarjuk az eszmét, a gondolatot. A szónokot megéljenezzük, beszédét kinyomatjuk, helyeselünk, határozunk, — csak akkor leszünk némák és féltlenek, mikor az eszmének testet, formát kellene adni, mikor tenni, adni, alkotni kéne.

Kartársaim! Itt egy kis kilérőt teszek. Hivatásunk az igaznak, szépnek, jónak, szentnek és lökéletesnek taníttatása, gyakorlása. Ezek felé irányítjuk a gyermeki lelket. Ezeket a javakat osztogatjuk közönlük kisebb-nagyobb adagokban, hogy mindegyiknek értelme, gondolkozó képessége fejlődésnek induljon, esze élesedjék, hogy a később gombamódjára szaporodó ösztönein, indulatain és szenvedélyein kinevelt

értelmi erejével uralkodni képes legyen, helyesen ítéljen, jól következtessen s minden körülmények között értelmes, öntudatos lénynek bizonyuljon.

Igyekszünk lelkébe erkölcsi világnézetet is teremteni. Őt erkölcsi belátásra, erkölcsös cselekedetre szoktatni, nevelni, hogy egész életét ragyogja be az erkölcsi világ napja s uralja az a gondolat, hogy ő az Isten, család, egyház, község, haza és az emberiség elhívottja, kikkel szemben neki kötelességei vannak, melyeket a koporsóig teljesíteni tartozik.

Az értelmi és erkölcsi nevelésnek egymásba folyása, a számító, hideg észnek a szív melegében való megfürösztlése, a gondolatoknak erkölcsi érzésektől való áthatottsága eredményezi a főkéletes embert, ki fenni fogja a jól magáért a jóért, mert annak jutalma az átérzett öröm, az eredménye pedig a boldogság. Ez a mi munkánk perspektívája, kedves Kartársaim. A mi munkánké, melynek dicsőséges távlatában ott áll a főkéletesebb, a boldogabb ember, a szebb, az igazabb, az áldottabb jövendő. Kinek látószögét ez a fény ragyogja be, az nem lehet indolens, közönséges és nemtörődöm nemescélú intézményekkel szemben. Nem lehet, mert ebben a távlatban nincs egoizmus, önzés, kapzsiság és haszonlesés, nincs káröröm és irigység, de van önzetlenség és szeretet, van testvéries érzés és adakozó kedv, van megértés és felsegítés. Virul itt a közjó szeretele, az egymás támogatása, a gyengék, özvegyek, árvák és elhagyottak gyámoltlása. Ennek a világnak vagyunk mi a munkásai, sáfárai, ügyengetői. Ezt tudva, lehelünk e téllenek és érzéketlenek akkor, amikor arról van szó, hogy építsük fel ennek a világnak a talajára a közös kartársi szeretetnek, az egy cél felé való törekvésnek, az egymás felsegítésének, egyetértésünk, önzetlenségünk és áldozatkészségünk dokumentálására a legszebb szimbolumot: a magyar Tanítók Házát.

Kövessük e tekintetben a galánta—vágsellyei járás tanítóóságának legutóbbi közgyűlési határozatát, mely kimondotta, hogy minden egyes tag legalább egy részvényt jegyez, a járásköri pénztár pedig egy ágyalapítványt vásárol.

Többé pedig ne essünk abba a hibába, hogy egyes kiválóbb kartársunk szellemi termékeit idegen kiadó vállalatoknak engedjük megvásárolni, kik aztán rajtunk keresztül tekintélyes összeget vágunk zsebre nyereség címén. A taní-

tóság szellemi termékeit (különösen tankönyveket) vegye meg az Egyesület, hogy a haszon a miénk legyen.

Ha én nyers terményeimet eladom, számolni kell azzal, hogy a belőle készült iparcikkeket drága pénzen kell megvásárolnom. Ezt a kis gazdaságok ma még túrni, szenvedni kénytelenek, de a bellerjesebb nagy gazdaságokban már a nyers terményt iparilag is feldolgozzák s úgy értékesítik, mert így jövedelmezőbb.

Osztényi József kartársunk most egy igen értékes szellemi terméket produkált a maga nyelvtani munkáival. Ezt az értékes alkotást megvette tőle egy kiadóvállalat. Biztosak lehetünk, hogy kartársunknak olcsó pénzen megvett szellemi kincseit könyv alakban drágán fogjuk visszavásárolni. Rosszul esik, hogy ebből a szép munkából, mely annyi fáradtsággal szaktudással és nemes ambícióval készült, idegenek erősödnek és nem mi. Vessünk véget ennek rendszernek és ne engedjük magunkat 5-6%-ra kizsákmányolni, mikor a teljes haszon a miénk lehetne. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha ezután minden komolyabb irányú szellemi termék, mely tanítólól származik, be lesz terjesztve bírálatra az egyesület elnökségéhez. Ha érdemes megvásárolni, vegye meg az Egyesület, nyomassa ki és árulja. Ha ezt a csekély erőfeszítést egyenként és együttesen megtesszük, úgy a magyar Tanítók háza felépül és hrdetője lesz örök időkre kartársi együttérzésünknek, nemes akaratunknak, alkotni tudó munkáságunknak és a szlovenszkói magyar kulturának. Adja Isten, hogy így legyen.

Magyarsók,

Tanító Gyula,
rel. ig. tanító.

A kirándulások erkölcsi- és tudományos értéke, — azok megszervezése a népiskolában.

A nyolc osztályu népiskolák részére kiadott tananyagbeosztás csaknem minden hónapban előírja, hogy a gyermekekkel részben a testgyakorlási órák keretében, részben a földrajz, illetőleg a honismeretelés, majd polg. nev.-tani órákon kirándulások teendők a környék közel s távolabb eső részeire.

Ezen kirándulások célja sokszor a testedzés, máskor pedig a gyermek ismereteinek kibővítésére irányulnak.

Jelen dolgozatomban azonban nem a helyi, — a közvetlen

is kért, — kísérjem el őt, vagy pedig ügyét intézzem el.

A mai modern iskolából kikerült embereknek világlátottabbaknak, az emberek közt jártasabbaknak kell lenniök, mint az inárat enlitett halandó, — a nit az évkín' readzett kirándulásokkal könnyen elérhetünk. De vegyük sorra az egyes tantárgyakat s nézzük, mennyiben áll segítségére egy-egy vidék, történelmi nevezetességgel biró hely megtekintése, azok alaposabb megismerésének.

Kezdem a legérzékeltőbb tantárgyon a földrajzon. A Bodrogköz egynéhány községe oly sik helyen fekszik, hogy még homokdomb is alig van közelben. A földrajzi alapfogalmak legtöbbje a gyermeknél csak elképzelt valami, pl: hegy, bányá, vulkán, havas, stb. Alig mozdul ki a gyermek otthonából, ezen csak elképzelt fogalmak a természetben felvonulnak előtte. A vonat amint tú'haladja a sátoraljaújhelyi kanyart, felvonulnak előtte az eperjes-tokaji hegylánc magaslatai. Látja, mint kapicszkodik Szalánci felé a a vonat fel a dombra, — majd a festői-szépségű szalánci vár tűnik fel s alig, hogy Szaláncot elhagyjuk, egy trachit bányá előtt visz el a vonat. A domb, hegy, hegylánc, kúpalakú hegy, mint vulkánikus képződmény, erdő, bányá mind szeméi elé kerülnek. Magyarázat nem szükséges. A természet néhány perc alatt elvigezte a gyermek lelkében azt, ami miatt heteken keresztül oly sokat bosszankodtunk és nem adódhat elő olyan eset, — hogy iskolalátogatás alkalmával az egyik bodrogközi iskolában, a tanf. azon kérdésére, mit bányásznak a bányából, a gyermek azt válaszolja: „Földet, amivel anyám tapasztja a konyhát és a szobát.“ — Vegyük a felsőbb fokot. Szó van pl. Podk. Rus.-ról. Szlovenszkóból kiindulva találjuk Čopot. Vasuti elágazó hely, — amint a gyermek tanulja. Munkácsra utaztában keresztül megy Čopon s látja, hogy innen is, onnan is össze jönnek a sinpárok, — csak egy kis magyarázat, — elég, ha a gyermeket a tájékozódásban kiségitjük s tudni fogja, hogy melyik vasuti vonal honnan jön, — látja a nagy állomást, — az óriási forgalmat, a néptömeget, mely szétoszlik az egyes vonatokon — teljesen tisztá fogalmait lesznek a vasut jelentőségéről, a vasuti csomópontról. Ugyanez az eset Bátyuban. Munkácsra érünk. Önkéntelenül is észreveszi a gyermek a városi- és falusi nép közötti különbséget. Ez iparos-, kereskedő, — amaz oagyobbára földmives.

5. Majd megnézi a várat, a körülötte elterülő falvakat. Itt már aztán elővesszük a történelem anyagából a várral kapcsolatos részt. Beszélgetünk pihentünkben Zrínyi Ilonáról, II. Rákóczi Ferencről

a kurucz-labac háborúkról. Minő szerep jutott e várnak ezen harcok idejében.

Az éles, kristálytisza hegyi levegő és az otthoni vidék levegője közötti különbséget a gyermek már utaztában észreveszi, fent a hegy tetején ezt még jobban érzi, — mindjárt okát is tudja adni, miért küldik a tüdőbeteg embereket az orvosok a hegyekbe. Egészségtan, — illetve a polg. nev. tanban tanultaknál tartunk már.

Az ezévi kassai kirándulásunk egyik programpontja volt a dóm megtekintése; majd a múzeumot, repülőteret és a mozgószínházat néztük meg.

A templomnak történelmi és egyéb nevezetességein kívül csodálhatta a gyermek annak művészies berendezését, — láthatta, hogy az emberi ész hatalmas és bámulásra méltó dolgokat képes alkotni.

Szakszerű magyarázattal a múzeumban végigvezettük a gyermekeket a kőkorszakon keresztül egész a legújabb korig. Láttuk, hogy az emberiség nem egyszerre, de fokozatosan jutott el a műveltség azon fokára, ahol most van. A múzeumban látottakat mintegy betetézte a legutolsó évek nagyszerű találmányának közlelbi megismerése, amikor a repülőtelepen voltunk. Ine az ember már a levegőben is úr. A földrajz, történelem, polg. nevelés, természettan köréből bőven akadt anyag s a könyvből tanultakat örökké elfelejthetetlené tették a látottak.

Az ebédet a Csermelyvölgyben költöttük el kassai kirándulásunk alkalmával.

Kassa vidékének növény- és állatvilága (értve az erdőben élő állatokat) sok tekintetben különbözik a miénktől. Az egyik fáról a másikra ugráló mókus csak képről ismeri valami a Bedrogköz gyermekének. Nagyon sok növény is van olyan, ami ott igen szépen díszlik, — s nálunk nyoma sincs (édesgyökerű páfrány, salamonpecsét).

Egynehány ilyen növényt a gyermekek találtak is a Csermelyben. Micsoda visongás volt, mikor az egyik fiú egy mókust, egy élő mókust látott. Tömegesen vették körül a gyermekek a fát, — mignem ökelme is megsokalva a nagy visongást, egykettőre faképnél hagyta a kis társaságot.

Amennyire naiv fogalmai vannak a falusi gyermeknek a városról — ugyanannyira hiányos fogalmakkal bír a városi gyermek a faluról.

„Anyukám, azt már láttam, hogyan fejik a tejet, — de mikor adja a tehén a vaját?” — kérdé egy nálunk vendégségben.

levő családhoz tartozó kis lányka édes anyjától.

Rövid kis előadásomból világosan látjuk, hogy a kirándulások elmaradhatatlanul hozzájárulnak a gyermek tudásának gyarapításához, vagy a már tanultak megrögzítéséhez s az a csekély kiadás, ami vele jár, könnyen előteremthető.

Beszéltem a kirándulások tudományos értékéről, röviden még a vele járó költségek előteremtéséről akarok néhány szót szólni, mert bizony mai világban még a levegőt is pénzért mérik.

Iskolámban és a bodrogközi iskolák egynéhányában már több éve be van vezetve az iskolai takarékpénztár. A takarékosagra szoktatás mellett ezen igen bevált kis intézmény a gyermekeket önállóságra is szoktatja. Ők maguk választják a pénztárnokot könyvelőt és az ellenőröket. Az irányítás, esetleges utbaigazításon kívül beleszólásom nincs a pénztár vezetésébe, — de teljesen felesleges is, — mert oly pontosan vezetik, hogy 4 éve egy fillér tévedés nem volt, s hogy mennyire igaz az, hogy fillérből lesz a korona, bizonyítja az, hogy a 1925-ben 1100 koronának gyült össze, tavaly pedig 1050.— kor.

Egy-egy gyermek fillérekéből összerakva szept.-től májusig 20—30 sőt 50 koronát is össze tudott gyűjteni. A kassai kirándulás Čaptól számítva 15.— Kő-ba került, beleszámítva a villamost és a mozit is. Beléptünk az 1927/28 isk. évbe. Hacsak lehet, ez isk. év végével megnézzük a Tátrát. Ez alkalommal már a szülők segítségét is igénybe kell venni, mert az egész út legalább 40—50 Kő-t kíván fejenként.

Erős a reményem, hogy fog sikerülni tervem megvalósítása, sőt a kollegák közül is több fog akadni, aki társul szegődik majd.

Battyán.

Keresztesy Ferenc
ig. tan.

A szlovák nyelv tanítása a magyar-tannyelvű népiskolákban.

Irla: Váry Endre.

3. csoport. (4.—5. évfolyam.) (Folyt.)

Október 3. hét.

A köszöntések. Az instrumentál eset gyakorlása. Instrumentált vonzó előszók: s, nad, pod, pred, za, medzi. A tanuló tegye a tárgyakat különböző helyzetbe és mondja meg azoknak helyét pl. Toto pravitko leži pod stolom. Táto stolica stojí medzi stolom a kastňou. Ismételjük át a mutató

névmások többes számát, alaposan begyakorolva szoknak öntudatos használatát. Ezért a tanuló mutasson rá a személyekre és tárgyakra a többes számú mutatónévmással és úgy mondjon róluk valamit pl. Tieto chlapei sú vel'ki, ti sú mali. Tieto žiačky sú vysoké, tie sú nízke. Ti holubi sú bieli. Tie mačičky sú žlté. És így tovább a fali képekről és iskolai tárgyairól. Ha eleinte nem megy önállóan, segítsünk kérdésünkkel. Olvasmányul rendkívül alkalmas lesz a Mojstó könyvének „Množný počet” című olvasmánya.

4. hét.

Ugyanezek gyakorlása. Ismétlő áttekintés és beszélgetés a gyermekekkel. Fogalmazási gyakorlat a következő.

VII. Útola.

Fordítsátok szlovákra a következő mondatokat: Ezek a képek az ajtó fölött függnék. Az ablak alatt semmit sem látok. A pad alatt nem látom a tollat. Azok a fiúk az asztal előtt felelnek. Ők a fa alatt ülnek. Azok a fehér galambok a ház fölött repülnek. Ezek a szorgalmas lányok az ablak alatt vannak. Ezek a tanulók szorgalmasak, azok lusták.

Vypracovanie.

Tieto obrazy višia nad dverami. Pod oknom ani nič nevidím. Atď. Az ilyen nehezebb fogalmazási gyakorlatot a legmondosabb szóbeli előkészítés előzze meg, sőt tanácsos az egyenkénti felmondás is. Ez a begyakorlás és későbbi könnyű haladás szempontjából rendkívül fontos. A számneveket begyakorolhatjuk 400-ig.

November 1. hét.

A részhatározó használata és gyakorlása. A melléknevekből határozószók alkotása. Beszédgyakorlat, mint tavaly. (Jako) Gyakorlás a melléknevek többes alanyesetének gyakorlásában. Jakí, jaké, ktorí, ktoré (lásd 3. évf). A gyermekek öntevékenységének itt is tág teret engedjünk. Az af végű „em”-re, „ím”-re végződő igékből néhányat gyakoroljunk a jelen időben (pisať, nibať, kresať, mlčať, krčať).

Olvasmány: Jako. Naša dedinôčka. K lastovičkám. Jaký je, jakí sú. Fogalmazási gyakorlat a következő:

VIII. Útola.

Fordítsátok szlovákra a következő mondatokat: A szorgalmas fiúk jól tanulnak. A ló gyorsan fut, de az ökör lassacskán lépeget (kráča). Az iskolában hangosan és értelmesen kell felelnünk. A nagy fiúk hátul ülnek. Ezek a fiúk alacso-

nyak, de ezek a lányok már magasak. Az iskolai padok sárgásbarnák. Az irkák fehérek, kékek, sárgák vagy pirosak. Az ajtót csendesen kell bezárunk.

2. hét.

A na, nad, pod pred, za, medzi előszók [gyakorlása tárgyesettel. Beszédgyakorlatot lásd 3. évf. A gyermekek minél többet gyakorolják a tárgyakat ide-oda helyezve, azok helyének kifejezését a felvett előszók használatával. Olvasmány: kam? Západ slnka za horu. Számnevek 500-ig.

3. hét.

A lokativuszt vonzó összes előszók begyakorlása egyes és többes számban. Hogy a tanuló a lokativuszos előszókat könnyebben észben tartsa, ajánlatos azokat ilyen sorrendben betertani: pri, o, na, po, v. A begyakorlást először egyes számban végezzük eképen: adjunk a tanuló kezébe valamely tárgyat (kréta, kulcs, ceruza stb.) s a tanuló (először természetesen a tanító) leteszi egyes helyekre pl. szekrényre, szekrénybe, asztalra, asztalba, asztal mellé, padlóra, táskába, zsebbe s minden elképzelhető helyre és akkor mondja: pero je na stole, pero je v stole, stolica stojí pri tabuli atd.

Ha az egyes szám kifogástalanul megy, akkor a tanító s aztán a tanuló az egyes tárgyakra mutatva megmondja azoknak egyes és többes lokativuszát pl.: na stole, na stoloch, v lavici, v laviciach, pri okne, pri oknách atd. Nem lesz a tanítónak hátránya, ha utána mondja a magyar jelentést is. Csendes foglalkozásul szintén felírunk ilyféle kifejezéseket: a házban, a házakban, a fán, a fákon s ezeket fel is feleltetjük. Azután alkossunk mondatokat természetben vagy rajzban szemléltethető tárgyról eképen: V knižke sú listy. V knižkách sú listy. Na stene visia obrazy. Na stenách visia obrazy V dome bývajú ľudia. V domoch bývajú ľudia. Ilyen mondatokat alkothatunk számtalant s a gyermek jó kedvvel fog ebben minket követni, mert a megértés, a nyelvtani alakok használatában, a kifejezésbeni biztosság önbizalmat és bizonyos büszkeséget idéz elő nála.

Mikor ezek a dolgok már jól mennek, akkor teljesen szlovák nyelven beszédgyakorlatot tartunk velök a padról. Az ismeretlen szót használat után felírjuk, amelyeket, valamint az egész beszédgyakorlatot, miután az már jól megy, a tanulókkal is leiratjuk füzetükbe. A padról körülbelül ennyi lesz az összefoglalás.

Lavica.

1. Kde sedíte v škole?
V škole sedíme v laviciach.
2. Kol'ko lavíc je v našej škole?
V našej škole je 12 lavíc.
3. Jako stoja lavice?
Lavice stoja v dvoch radoch.
4. Na ktorej strane sedia chlapci, na ktorej strane sedia dievčatá?
Chlapci sedia na pravej strane, dievčatá sedia na ľavej strane.
5. Jaké sú predné lavice, jaké sú zadné lavice?
Predné lavice sú nízke a zadné lavice sú vysoké.
6. Jaké deti sedia v nízkých laviciach?
V nízkých laviciach sedia menšie deti.
7. Kde sedia väčšie deti?
Väčšie deti sedia vo vyšších laviciach.
8. Ktoré sú časti lavice?
Časti lavice sú vrch (tabla), boky, nohy, sedadlo, operadlo a priečinok.
9. Jaké časti má lavica?
Lavica má vrch (tablu), boky, nohy, sedadlo, operadlo a priečinok.
10. Kde sú kalamáre?
Kalamáre sú v dierach.
11. Čo je v kalamároch?
V kalamároch je atrament.
12. Z čoho sú lavice?
Lavice sú z dosky.
13. Kto zhotoví ich?
Ich zhotoví stolár.
14. Čo robíme na laviciach?
Na laviciach píšeme, kreslíme a sedíme.
15. Čo držíme v priečinkoch?
V priečinkoch držíme knižky.
16. Slobodno po laviciach a po stenách čarbať?
Po stenách a po laviciach neslobodno čarbať.

November 4. hét.

Ugyanezek a gyakorlatok. Olvasásból Mojto čítankájából a „Lavice“ fogalmazási gyakorlatból fordítás magyarból szlovákra egyes és többes számú helyhatározókkal. Olvasmá-

nyúl még felvehetjük 103. Pri čom. 104. Po čom 105 O kom,
o čom

IX Úloha.

A tanulók az iskolában padokban ülnek. A mi iskolánkban 12 pad van. A padokon írunk és rajzolunk. A fiókban tartjuk a táskát és a könyveket. A falakon függnek a képek és a térképek. Az ablakoknál a fiúk rajzolnak. Az alacsony padokban a kisebb gyermekek ülnek. A könyvben lapok vannak. Az asztaloknál székek is állnak. A székeken ülünk.

Vypracovanie.

Žiaci sedia v škole v laviciach. V našej škole je 12 lavic.
aíd.

X. Úloha.

Diktát.

Deti chodia sa učit do školy. V našej škole je jedna trieda. Učebna je veľká. V učebni stoja školské náradia. V našej škole je 1 stôl, 2 stolice, 1 kadička, 1 vešiak a 12 lavic. Tieto zhotovil stolár z dosák. Zo školy ideme domov. Po uliciach ideme v pároch. Domu pekne pozdravíme.

Mezjegyzés.

Ha a kartársak szükségesnek látják a fogalmazási gyakorlatok fordítását is, úgy kifejezett kívánságra azt is közlöm.

A tanító, mint a mezőgazdaság uttörője és fejlesztője.

Írta: Ivanits Andor.

(Folyt. és vége.)

Minden fűzál, minden árokpartnak szirmos virága, minden szántóföldi vadnövény: egy-egy kötet *költeménnyé* alakulna át, melyből gyönyörűséget és hasznot betűzne ki a falusi földműves gyermek.

A természetrajzban való olthozosság nagyban fokozná az állatokkal való emberséges bánás mai hiányzó erényét is. A helyesen kioktatott földműves saját munkatársát, boldogulásának részben való osztályosít, jövedelmeinek szaporítojít látná minden egyes háziállatjában és így annak táplálásában több ércelmességet fejtene ki, a vele való bánásban pedig *kiméletet* tanúsítana. Elég talán arra utalni, hogy állataink a falun caodálatosan *piszkosak*, aholott a bőr munkájának az állat jó tenyésztére való befolyása

közludomásu. A tehenek körmeit minden századik gazda sem gondozza, attól aztán csámpás, kajszalábú, rosszállású, esetleg sánta állatai lesznek.

Télen át naponkint lehet látni, hogy a befogott lónak erőszakkal szájába nyomják azt a vas-zablát, amely a csikorgó hideg éjszakán keresztül kint *jégben, hóban lógott* a szabadban. Ettől a kínzástól az állat nyelve sokszor kisebesedik, fogai elválnak és mindenféle belső bajnak, de kivált a rossz emésztésnek válnak szükségtelen és fölösleges szülőikéivá.

A természet iránti szeretetnek legbiztosabb életi forrása a *természettudományi ismeretek* elterjesztése. Mindjárt kedélyesebb lenne a falu élete, ha a nyíltszemű lakosok minden zugban, minden lépésben érdekesnél-érdekesebb megfigyelni való adatokkal találkozónának. Elterjedne mindenféle nemes gyűjthető és tenyésztendő szenvedély, mert az állatoknak pontosabb megismerése azoknak szerelelére vezetne.

Minden gyermeknek van valami iránt *kiváló érzéke* és tapasztalatilag bizonyos, hogy aki üres idejében az ilyen nemes szenvedély után jár, az elszokik az időlcspástól és minden órájának csakugyan leszedi a virágát.

Számtalanszor láttam, hogy az olyan iskolásefű, aki beleszeretett és beletanult a nyúinevelésbe, galambtenyésztésbe, vagy lepkegyűjtésbe, az minden szabad idejét ennek a kedves szórakozásnak szentelte, mely vele együtt nőtt nagyra és rendesen elkísérte őt egész a férfikorig. Számos fiú ismét a kézügyességek iránt érez hajlandóságot, kivált ha erre alkalmat adnak neki és *megdicsérik* ebbeli ügyességét. A virágokkal való vesződések, azoknak a városok közelében eladásra való termesztése, névszerint a rózsaszalag, az ostorfonás, hálókészítés, halászati szerszámoknak, kalitkáknek, mindenféle apró dobozoknak és tartányoknak kifარagása, mind megannyi szórakoztató foglalkozás, amely annál biztosabban elterjed a nép között, *minél korábban* szoktatjuk rá az iskolás fiút. Az is jelentékenyen emelné a falusi ember hivatás-szeretetét, ha minden iskolában volna egy *érdemkönyv*, vagy *érdemtábla*, amelyen az onnan kikerült kiváló közéleti férfiak emlékeit megőriznék. Tudjuk, hogy országunk nagyjai, a közéletben szereplő férfiak útnyomó száma, falusi iskoláknak sötétes termekben kezdték tanulásukat. Ezeknek ott helyben való megőrkítése nemcsak példavételre, hanem egyúttal büszkeségre is hangolná azt a kis iskolás fiút, aki majd később ugyanazokban a padokban kezdi tanulását.

Mióta a világ áll, mindig és mindenütt sikerrel használta föl a neveléstudomány az ősök példáját, a jeles földieknek elért dicsőségét és a kiváló egyéniségeknek követendő például való bemutatását.

Ezért voltam bátor kitérőleg erre az erkölcsi forrásra is rámutatni, nehogy kizárólag csak az *anyagiak részére* foglaljam le az iskolát. De sokat tehet a tanító községének gazdasági haladásáért a *társadalmi téren is*. Eléri célját elsősorban azzal, ha úton-útfélen szószólójául szegődik annak az igazságnak, hogy a termelő foglalkozás már természete szerint tömörülést, egyesülést, szervezkedést, szövetkezést parancsol. Semmi sem könnyebb, mint ezt az igazságot minden egyes alkalommal terjesztelni és hirdetni. Hiszen mindenki belátja, hogy egymagában hiába akarja a jót, az csak közös munkával növelhető nagyra. Mert mihaszna permetezem én a szőlőmet, ha a szomszéd ugyanazt elmulasztja. Hiába tisztítom én fáimat a hernyótól, ha azt a szomszéd nem teszi, mert a hernyók az én fáimat is el fogják árasztani, míg a peronoszporákat hozzáam is áthordja a szél. Ilyen és hasonló példák ismétlésére minden beszélgetés során, óróról-órára, lépten-nyomon nyílik alkalom. Így azután kellő tapintattal semmi sem könnyebb, mint a falu népét a *szövetkezeti gondolat* felkarolására reánevelni és vérébe szorítani azt a meggyőződést, hogy egy községbeliek *gazdaságilag csak szövetkezés útján boldogulhatnak*. Csak így lehet a községnek számottevő befolyása és becsülete a *közigazgatásban*, a *politikában*, a *vállalkozásban*, *hitelkeresésben*, *termelésben*, *fogyasztásban* és *értékelésben*. Így lehet a népet elsősorban *erkölcsileg* kinevelni és nemcsak ajakán, hanem szívében is a *becsületesség, szótartás és a pontosság* erényeire rászoktatni. Manapság ezektől a hagyományos jó szokásoktól az *élelmesség* hamis örvének hangoztatásával sokszor el-eltér. Ki ne tudná, hogy a legegyszerűbb falusi ember is mindenből a legkiválóbb szemeket szedi össze, mikor *mintát* visz a vevőhöz? Itt pl. nálunk, ha a legjámorabb falusi alyafitól egy zsák burgonyát veszünk is, azt látjuk, hogy a tetején *óriási gumók* csábítgatnak bennünket a *jó ár* megfizetésére, alantabb aztán fogyatékos sorban következnek a kisebbek, le egész a verébtojásig. A nép fiai azt hiszik, hogy ez az eljárás az élelmesség körébe tartozik és részükre pénzbeli előnyöket biztosít. Pedig ebben *nagyon tévednek*, ámbár ők kevésbé hibásak a fölfogások illeténi kialakulásában, mint azok a *szatécso*k, ahikkel az *azadok* óta *költözöns becsapási* csereviszonyt folytatnak. Ugyanis falun a legjobb üzlet úgy bonyolódik le, hogy az eladó meg a vevő *lő-*

csönösen állítja egymást. A földműves így gondolkodik: Hiába viszek tiszta búzát a kereskedőnek, ő mégis csak úgy adja meg az árát, mintha nem is tisztítottam volna ki tökéletesen. Tehát nem is tisztítom, sőt még ocsut is keverek bele. Viszont a kereskedő így könnyít a lelkiismeretén: Hiába adom én meg János bácsinak a teljes árat, rég ismerem, hogy könnyebb a lelkének, ha egy kis *rostaalját* keverhet a tiszta búzába. Tehát mindjárt ehhez a minőséghez szabom a kínálatot is! És ez a *megbízhatatlanság* egyik *legnagyobb hibája* népünknek, úgy hogy éppen az értékesítésben alig lehet emiatt segítségére sietnünk. — Mert nagyon széles rétegeg annyira megbízhatatlan a nép fia, hogy okvellenül *tönkre kellene mennie* annak a központi vállalatnak, mely pusztán a nép becsületességére épített alapon kereskedelmi értékesítő ügyletekbe bocsátkoznék.

Itt ugyanis a *minta beszél* és a hátrányos különbözetet csak az esetben vonják le, ha a minőség még mindig megüti a kikötött átlagot. — Ha ezt sem üti meg, egyszerűen visszautasítják az árut és odavész a fuvarköltsége. — Ezt a nép *nem tudja*, a kereskedelem jogos kívánságairól tudomást venni nem hajlandó és így termékeit kicsinyenkint azok a falusi *kisbankdrok veszik* meg, persze potom áron, akik aztán a termelő helyett *óriási haszonért* elvégzik a selejtezés, az egyenlősítés, a forgalom képesség csekély munkáját.

Számokban szinte kifejezhetetlen kár az, ami ezen a címen éri népünket. — És még sem akar okulni! Pedig láthatja minden épészü ember, hogy például *gyümölcsstermelésünk* mennyire szenved a megbízhatatlanság miatt a forgalomban. — Van már több-ezer vasúli állomásunk és napjában kivált nyáron, sok százezer ember utazik Köztársaságunkban. Ez nyárhosszat mind szives fogyasztója volna a gyümölcsnek, ha tudná, hogy a pénzéért *tisztes-ségesen* szolgálják ki. — Azonban ritka kivételtől eltekintve, lépten nyomon csatlódás éri. — a hosszúra és hegyesre sodort papirzacakóban felül 2—3 szem *gyönyörű gyümölcs* mosolyog, míg alul férges hulladék tölti ki hézagosan a zacakó fenekét. — Ha valaki állomásainkon gyümölcsöt vesz, sajnálatosan tapasztalja az emberi csalafintaságnak ezt a mindennapi formáját, mely különösen idegen országbeliek előtt *óriási visszatetszést* és rossz impressziót vált ki.

Ha közepesenél jobb gyümölcsstermésünk van, amikor is sok felesleg mu'atkozik, a nép fiai alig ismerik a *gyümölcs ideiglenes eltartásának* módját, vagy az aszalását, miből kifolyólag valósággal

halomra pusztul a termés számottevő hányada.

Valóban itt az ideje annak, hogy a népnek *önképzése* községeként keresztül vitessék, bár ez rendkívül nehéz, mert egyes községekben a nép fia minden ilyen irányu mozgalmat a *legnagyobb részvéltlenséggel* és *közönnyel* néz s az azokban való részvételtől valósággal irtózik. Ezen *önképzésnek* abc-je legyen a *szótartásnak* és *becsületességnek* visszaállítása. Mert hiába való minden szövetkezési ügyeskedés, míg minden egyes fél *egy-egy titkos csalót rejteget* magában, aki a maga csekély hasznáért egy *egy egész kocsirakomány* árúnak, vagy akár egy községnek szavahihetőségét kockára teszi. Ha a *dán szövetkezeti földműves* rányomja a tojásra a *ketlet*, azt *Angliában* olyan szavahihetőnek veszik, mint akár a *szentírdsit*. Mert a dán szövetkezetek részben *ránveletlenséggel*, részben szigorú rendbírságokkal végre elérték, hogy minden termelő, a közérdekre tekintettel, szorosan betartja, amit *ígér* és *haszonlesésből soha nem hazudik*! Viszont nálunk szinte kilátástalan kísérletnek bizonyul, hogy a kialkudott és jól fizetett *tea tojás* közé egynéhány *fészekalja* is ne kerüljön.

Sajnos, de meg kell állapítani, hogy a *becsületről* és *szótartásról* való régi fogalmak meglehetősen elhalványodtak és olyan laza erkölcsi fölfogásnak engedtek helyet, amely nagyon csekély haszonért is hajlandó a *lőbbet soha*, vagy csak nagy nehezen visszaszerezhető becsületet, néha már fillérekre alig rúgó jogosulatlan előny miatt is kockáztatni. Ennek a bűnnek a kiirtása volna az első és *legfontosabb* társadalmi *főadata a tanítóknak*. — Erre kell irányulnia a népképzés legközlebbi *őrekvéseinek*, mert enélkül bizonytalan az értékesítés, tehát az egész termelői munkálkodásnak a döntőponljára. A népképzésnek ezen munkája szintén a *tanítóra vár* és az ő buzgalmát fogja a remélt siker is dicsérni. Nem is maradhat ez el, ha minden községben megindulna az újjászületési mozgalom. Ennek a célnak tesz tehát szolgálatot az *iskola*, midőn a tudást, az összes termelési tényezők legfontosabbikát, olyan alakban terjeszti, mely közvellen hasznot hajt a nép fiának.

Ha ez ennek folytán megelégedett lesz és munkája gyümölcseit boldog családi körben élvezheti, akkor a *kommunizmus* a maga felfogható *őrekvésével* egy talpalattnyit sem foglalhat el a faluból. Mert a statisztika is igazolja, hogy nincs odaadóbb híve az *egyház*nak, biztosabb *adófizetője* és meghittebb *katondja* az államnak, ragaszkodóbb polgára a községnek, mint a *rendezett viszonyok* közt élő *földműves*. Azért a népnevelőnek elsősorban

magáévá kell tenni az öreg *Cátónak*, ennek az ünnepeelt jellemű *római agráriusnak* bölcs mondását, mely úgy hangzik: semmi-féle cselekedetünkkel nem járulunk olyan közel az istenséghez, mint azzal, ha embertársaink jólétét előmozdítjuk.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Haza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbított. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek előnyére.

Elnökség.

Még egyszer az egyházi tanfelügyelők kérdéséről.

A Magyar Tanító ez évi augusztus 15-én, valamint a Prágai Magyar Hírlap szept. 14-én megjelent számában Nádaí Kálmán izsai h. plébános úr hozzászólás címen hosszabb cikkben foglalkozik a Magyar Tanítóegyesület ama felterjesztésével, melyet a Országos Kath. Iskolatanácshoz intézünk a tanító-tanfelügyelők kinevezése tárgyában.

A felterjesztéssel szemben elhangzottakra vonatkozólag a magunk igazát annak idején úgy hivatalos lapunkban, mint a napilapokban leszögeztük. A fent nevezett cikkekre is csak azért tartom szükségesnek a választ, mivel felterjesztésünk „lényege” megállapításánál tévedésbe esik.

Nádaí plébános úr azt írja, hogy felterjesztésünk lényege: A püspöki hatóság nevezzen ki világi és *ne* egyházi tanfelügyelőt.

Ez a felterjesztésben nincs bene, hanem hivatkozva arra, miszerint pl. a protestánsoknál az iskolák felügyeletével megbízott körlelkészek mellé mindenütt körtanítók is vannak választva, kérjük egy-egy világi tanfelügyelő kinevezését is a tanítók közül.

Aki ezután a „lényegben” téved, annak többi állítása is csupa tévedés.

Ilyen pl., hogy Orsz. Egyesületünk a róm. kath. egyház

hierarchikus szervezetéhez tartozó esperes-tanfelügyelőségek megszüntetését kéri.

Az Általános Tanítóegyesület vezetősége minden egyetemi végzettség nélkül is tudja, meddig terjed hatásköre még a kérelmezések terén is.

A kath. tanítóságnak fajához és egyházához való ragaszkodásáról meg csak kalaplevéve szabad beszélni. Hogy azután rátermettsége tudatában az egyházi élet keretén belül több és több jogokat s ezzel egyidejűleg nagyobb teherrel és felelősséggel járó posztitót igyekszik a maga számára biztosítani, ezért csak dicséretet és nem gáncot érdemel s ebbeli lépéseit megértő lélekkel kell elbírálni. (A fenti kérdésben folytatott vitát ezzel bezárjuk. Szerk.

Kovács Alajos
az ÁMTE. elnöke.

Választmányi gyűlés. *Bratislava megye tanítói egyesülete* folyó év október hó 13-án délelőtt 10 órakor Bratislavában a rózsautcai r. k. elemi népiskolában választmányi gyűlést tart amelyre a tisztikart, a megyei választmány tagjait (l. M. T. 1924 július 1-iki 13. számát) és a járásköri elnököket ezennel tisztelettel meghívjuk. Farkasd, 1927 szeptember 20. *Osztényi József* elnök, *Bauer Ferenc* titkár.

Helyreigazítás. Miután úgy a tavalyi, mint az idei zsebnaptárunkban a košice zsupai egyesület tisztikarából sajnálatos elnézésből kimaradt *Szilcs János* nagykaposi igazgató, alelnök kartársunk neve, nehogy bántó szándékosságot lásson e kellemetlen véletlenségben, ezennel a legkészségesebben pótoljuk a névsort, s őt arra kérjük, hogy maradjon továbbra is egyesületünknek oly fáradhatatlan buzgó tagja, amilyen mindig volt.

Felhívás. Kérjük Kartársainkat, hogy lapunk okt. 1.-i számához mellékelt befizetőlapon az esedékes negyedévi tagdíjon kívül az 1927—28. tanévi zsebnaptár árát (10 Ké.) is szíveskedjenek befizetni.

Kérjük Kartársainkat, hogy az egyesületünkhöz címzett leveleiket megfelelő értékű póstabélyeggel lássák el, mert portómentesen velünk levelezni s címünkre hivatalos levelet küldeni nem lehet. Minden ilyen levél után, ha azt nem akarjuk visszaküldeni, büntetésportót kell fizetnünk, amivel egyesületünket károsítjuk meg.

Központi pénztár.

Áthelyezés. Vincze Ferenc áll. tanító, Košice zsupai elnök kartársunkat az Isk. Referátus a košicei Hunyadi-utcai áll. elemi iskolától a košicei áll. magyar polgári iskolához helyezte át. Vincze Ferenc kartársunk e kitüntető bizalmat és megtiszteltetést kiváló pedagógiai munkásságával a legteljesebb mértékben megérdemelte. Gratulálunk.

Tóth István nyug. lévai ref. kántortanító és jelenleg ref. kántor Komáromban 1927 október 1-én töltötte be 50 éves szolgálatát. Az ismert nevű költő kartársunkat, aki még teljes testi és szellemi erőinek birtokában van ma is, szívből üdvözöljük ez alkalomból s kívánunk neki még sok ideig tartó, jó egészséget.

Népszerű, tudományos évkönyvek. Velük gondolom megoldhatónak azt a problémát, hogy a magyar tanítótság hogyan haladhatna a tudományok fejlődésével, hogyan őrizhetné meg áttekintését a tudományágak mezején. A német Kosmos folyóirat évek óta kiad évkönyveket a földrajz, fizika, matematika, kémia, történelem, filozófia köréből. 3—4 íves kis füzetek ezek az évkönyvek, de olyan áttekintést nyújtanak, hogy a laikus is képet kap arról, hogy hol állunk tudomány dolgában. Azt tartom, hogy mi is csak hasznát láthatnók az ilyen összefoglalásoknak, melynek természetesen kiterjeszkedhetnének a pedagógia és más tudományágak terére is.

A szerkesztő bizottságnak egy egy éve van ahhoz, hogy alapos munkát végezzen. Tervszerűen dolgozhat, megbízást adhat az évkönyvecskék kidolgozására, míg a Magyar Tanító szakközleményei mindenkor csak esetlegesen maradnak, elszórt, ismereteket nyújtanak. Az évkönyvecskék szolgáltatnák a vázat, a cikkek kiszélesítenék az áttekintést.

A könyvecskék felkelhetnék és hiszem, hogy fel is keltenék a magyar közönség szélesebb rétegeinek érdeklődését is, ami kiadásukat rentábilissá tenné.

Megkeresvén a szlovák és ruszin kollégákkal a kapcsolatot,

**Arany- és ezüstáruk, órák, ékszerek, villamos lámpa-
ernyők** óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre
kaphatók:

Mareš József órák és ékszerésznél.
Nové-Zámky

Stefanik-utca 74. (a Blaha szálló épületében).
Levelezőlapon való hívásra azonnal felkeresem Önt mintáimmal
vételeköttelezés nélkül. ————— Győződjék meg róla!

bevonhatnók őket is a munkába és kölcsönösen lefordíthatnók a kiváló tartalmu évkönyvecskéket.

Ime a javaslatom. A kartársak akaratától függ, hogy legyen-e ige belőle.

Dr. Szerényi Ferdinánd

A „Néplap“ ajánlása. Központi gyűlésünk határozatából kifolyólag tudatjuk Kartársainkkal, hogy a gyűlés dr. Szerényi Ferdinánd szerkesztésében Uzhorodon (Kazinczy-u. 1.) megjelenő „Néplap“ című ismeretterjesztő és gazdasági hetilapot, mely főként a földműves nép számára van kiadva, gazdag, tanulságos és magyaros tartalmánál fogva a tanítótság figyelmébe ajánlotta.

A lapot dr. Szerényi nem csupán szerkeszti, de szinte egyedül írja és a benne megjelenő ismeretterjesztő leírások tiszta nyelvezete, új és megkapó tartalma mindenben kötelezőleg parancsolják, hogy a legmelegebben pártoljuk, terjesszük azt, annnyival is inkább, mivel csekély előfizetési ára (negyedévre 3 K) lehetővé teszi, hogy a szegényebb családokhoz is a lap hetenkint egyszer bekopogtasson.

Tesszük pedig ez ajánlást annnyival szivesebben, mivel dr. Szerényi Ferdinánd belépett lapunk munkatársai közé, hol őt a legmelegebben üdvözljük.

Nagy tudása, széles látköre, nemzetközi összeköttetései lehetővé teszik, hogy a tanítótság érdekeinek meleg szószólója legyen, valamint mindazokról tájékoztatást nyújtson, ami a tanítótságot akár közvetve, akár közvetlen érdeklik. Miért is arra kérjük Kartársainkat, hogy a „Néplap“ pártolása és terjesztése érdekében minden tőlük telhetőt megtenni sziveskedjenek. Legközelebb mutatványszám megy minden kartárs címére.

Tanácsadó.

Rovatvezető: Uherezky Géza.

A szept. 15-én megjelent 18. számban az 561. oldalon helyreigazítandó:

- a) A hivatali állással kapcsolatos kiadásokra:
	20 000 Ké-ig	20 %	= 4000 Ké
20 — 30.000	"	10 %	= 1000 "
30 — 32 960	"	5 %	= 148 "

Alább található táblázat utolsó rovata helyesen: *A szdzaléérték-
ből levonandó*, az ott található: *házbirtékből levonandó helyett*

Ha az adóköteles nőlen, mindenütt eggyel több családlag esetén fogja fizetni a táblázatban feltüntetett összegeket; vagyis 2 családlag esetén fizeti azt az adót, amit a nős és özvegy 1 családlag esetén fizet stb.

A közbeeső 100-as összegek után járó jöv. adó a kétszoros-zedős adótélelből könnyen megállapítható.

Az illetményeket kifizető hivatal a jövedelemadó t havi részletekben vonja le; a filléreket elhagyja, a megmaradt összeget pedig 12 vel osztható összegre lefelé kikerekíti. (104/926. sz. törv. 21. § ának (5) pontja.)

H. U. né, havi 39. Ké nyugdíjat kap.

Az 1918 előtt nyugdíjazott nem állami ovónök nyugdíja is az 1924 évi 287 sz. törv. 7. § ának 6. pontja alapján lett rendezve 1925 január 1.-től visszamenő hatállyal, mivel a 167/924. sz. törv. rájuk is vonatkozott.

Az 1925. július 18. án hozott minisztertanácsi határozat értelmében ezen személyek részére az 1921. évi 99. sz. törv.-nek megfelelő mérvű nyugdíjat állapítottak meg.

Ezen régi nyugdíjasok nyugdíjának rendezése céljából minden nyugdíjas a tanfelügyelőségtől egy „Pihlőstá“-t kapott annak idején, amelyet az illető kitöltve, — keresztlevéli, illetőségi bizonyítvány, oklevél, összes működési bizonyítványok, utolsó fizetés-megállapító végzés (még a magyar), nyugdíjkönyvecske vagy más oly hiteles irat, melyből a nyugdíjintézeti tagság ideje és nyugdíjalap mérve megállapítható és végül a nyugdíj utaló végzés (magyar, melléklésével — visszaküldött az illetékes tanfelügyelőségnek.

Az 1923-ban u'alt magasabb nyugdíj már előleg volt a várható rendezésre, valószínűleg azért szállították le, mert a Pihlőstá-t nem tetszett beadni.

Tessék egy rövid kérvényt írni a fent felsorolt iratokkal felszerelve a tanfelügyelőségen beadni. A várható nyugdíj 1926/27. évi azebnaptarunk segítségével könnyen megállapítható, kb. évi 5600—6000 Ké

K. A. nem kérte felvételét a tanítói nyugdíj intézetbe.

Nélünk ilyen intézet nincs, tehát felvételt senkinek sem kell kérni. A nyugdíjárulékot a sz. ref. még a helyettes tanítóktól is levonja. A legújabb törzslapok VIII. pontja arra enged következtetni, hogy minden tanítónál meg lesz állapítva a nyugdíjba beazámítható idő. Valószínűleg ez is, mint sok más hasonló kérdés rendezése az országos iskolatanács feladatát fogja képezni.

G. B. Milyen alapon kérelmezhető az 1926./27. évi zsebnaptár 138. oldalán említett nyugdíjjárulék csökkentése?

Tessék a „Tanügyi Törv. és Rend.” 326. oldalán található gyakorlati példákat áttanulmányozni, továbbá elolvasni a 394/922 sz. törv. 9. §-át és a 2 ex 1920. sz. törv. IV. cikkét.

Állami tanító, aki teljes nyugdíjra való jogosultságát 1925. XII/31-e előtt érte el, 1926. I. 1-től 6%-os nyugdíjjárulékot csak azon diferencia után köteles fizetni, amellyel nyugdíjalapja a 104/926. sz. törv. alapján 1926. I./1-től emelkedett. Az ilyen tanító 1925. XII. 31.-én a VII. f. o. 4. fokban volt, nyugdíjalapja: 18804 Kő. A 104/926. sz. törvény értelmében nyugdíjalapja 1926. I./1.-től 27600 Kő-ra emelkedett. A két alap közti diferencia: 8796 Kő, amely után járó 6%-os nyugdíjjárulék évi 52767 Kő lesz. Ezen összeg 12-vel osztható összegre kefele kikerekítve 516 Kő. Ezt köteles 1926. I./1.-től nyugdíjjárulék címén fizetni. (V. d. 104/926. sz. törv. 21. §-ának 3. pontját, 32. §-át és a 103/926. sz. törv. 165. §-át)

A nem állami tanítónak is joga van ezen kedvezményhez azonban a 104/926. sz. törv. egyelőre csak annyiban lett a nem állami tanítókra vonatkozólag végrehajtva, hogy a §k. ref. az ismert előlegeket utalta. Tessék kérelmezni.

H. M-nak jövedelemadóra 126 Kő-t vonnak le havonként.

Őn a pénzügymin. 30639/926 III-9/a sz. rendelete értelmében havi fizetésének 5%-át volt köteles fizetni 8 hónapon keresztül 1926. V-XII. hónapokban. Ez a levonás meg is történt s ezzel 1926 XII/31.-ig mutatkozó összes jöv. adó hátráléka rendezve lett. Az 1927. évi jövedelmiadó legfeljebb 400—450 Kő lesz, így közel 700 Kő túlfizetése van ezen a címen. A további levonások megszüntetése és a túlfizetett összeg visszatérítését illetőleg eljárunk.

Kezdő tanító. Helyettes tanítónak jár e a szünidőre fizetés?

Igen, még pedig a két óra eső összeg annyi tizede, ahány hónapig helyettesített. Tessék az iskolaszéket kérni, hogy azt utalja. Illetőleg megfelelő kiegészítésre kérjen államségélyt, amire a lehetőség megvan, mert az állás javadalmi szabadok voltak.

Pályázat. Lučkai (okr. Rožňava) rkath. filiális iskolaszék pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett magyar tannyelvű iskolájához kántor-tanítói állásra. Javadalom 2 szobás lakás, konyha, mellékhelyiségek, 14 kat. hold szántó, rét, kert, 4 köből roza, 84 K készpénz; 12 örméter tűzifa; 40 kor. 60 fillér atóla, többi államségély. Tankötelesek száma kb. 50. Pályázati határidő: I. évi október 16-ig, választás ugyanakkor.

Iskolaszék

Különfélék.

Hosszú évek előtt . . .

Hosszú évek előtt, hogy ott künn bolyongtam

A virágos réten,

Úgy elgyönyörködtem az aratólányok

Vidám énekében!

Nem borúlt még akkor zord, haragos felhő

Reményem egére ;

Néma, őrső bánat nem kínozza lelkem,

Gyerekes örömmel kergettem a lepkét

Tűskén, bokron által,

Nem törődtem semmivel, mért törődtem volna

A világ bajával!

Ligetek virági, illatos kelyhökkel

Mind felém hajoltak,

S az árnyas erdőben fészkelő madárkák

Csak nekem daloltak.

És ha a kis harang est'ímásra kondúlt

A sugár toronyban,

— Nem gondoltam akkor, hogy még fájdalom is

Rejlik a hangokban! —

Levettem kalapom, mert eszembe jutott

Jó anyám tanácsa:

»Kedves Isten előtt a kis gyermekeknek

Esteli fohásza.«

Aztán áhítattal a rögre térdeltem

Kezem összetéve,

Ártatlan szívből hálaadó imát

Küldtem fel az égbe.

A lombok közt síró fülemüle zengte

Hozzá a zsoltósmát . . .

Így dicsértem akkor a völgy dalnokával

Az Isten hatalmát!

De életem sorsa nagyon megváltozott!

Eltűntek az évek . . .

Bármint akarnám is, panaszos ajkamon

Nem kél hálaének.

Nem én űzök lepkét, engem hajt a bánat

Tűskén bokron által;

Árván, elhagyottan kellett megküzdenem

Az élet bajával.

És ha alkonyatkor, miként egykor tettem,

Künn bolygok a réten,

Nem gyönyörködöm már az aratólányok
Vidám énekében.

Haragos felhő szállt, tele villámokkal,
Életem egére,

A jövő reménye nem csepeglet gyógyírt
Tört szívem sebére!

Paal Gyula

Tanítóm emléke.*

Az Isten áldja meg, ahol nyugszik teste,
Ő rá gondolok én reggel, délben, este.
S ha szép virág terem a kertben, a mezőn,
Oda viszem hozzá s ráteszem könnyezőn.

Mikor még nem tudtuk, hogy melyik az »é« s »a«,
Ő azt a többivel mind elibünk írta.
Újjal mutogatta, hiven tanította,
S végén a cukorkát lágy mosolyjal adta.

Én is kaptam tőle, el is szopogattam,
De tőle annál még édesbet is kaptam:
Szívének jóságát, lelke tisztességét;
A szép tudománynak egész kis világát.

Hogyha mesét mondott, úgy hallgattunk rája,
Kerekre nyílt menten a két osztály szája,
Tapsoltunk, neveltünk, mozgattuk a padot;
Kedvünk dús forrása el nem is apadt.

A fülünk' az igaz, egy kissé megrázta,
Mikor lelkesen a számot magyarázta,
De mikor rágyujtott valamelyik dalra,
Látszott, hogy nem hintett borsót a kőfalra.

A vizgánk is úgy ment, mikor ő vezette;
Mert az iskoláját vég nélkül szerelte.
Akkor is benne ült, ha üresen maradt,
Gyűjteni lelkünknek áldó napsugarat.

Nem is tudom én, hogy mivel fizessem meg
Édes rám nézésit a már bebunytt szemnek?
Intését a jóra, óvását a rossztul
Hogy adjam a holtnak vissza kamatostul?

Én nem gondolok mást, mint hogy hálás leszek,
Amíg táplál e föld, amíg csak érezek. 3
És sírodon marad a virág viritón,
Jóságos nevelőm, hűséges tanítóm.

(Komárom)

Tóth István

* Iskolai ünnepélyeink alkalmával, a hálás emlékezet ápolására szüke-
gezenek tartom az ilyen tartalmu költemények elszavalását.

„Hajnal“ szépirodalmi, társadalmi, színházi és művészeti képes hetilap, mint a magyar kultúra e nemben egyetlen organuma, ama kéréssel fordul a magyar tanítószághoz, hogy előfizetők gyűjtésével tegye lehetővé fennmaradását és a becsületesebb magyar írás terjedését. Gyűjtőívét a szerkesztőség és kiadóhivatal készséggel küld (Bratislava V. Sokol u. 16.). 100-nál több féléves előfizető gyűjtése esetén az előfizetési díj 4%-át ajánlotta fel a M. T. H. javára. Nevezett szépirodalmi lapot Kartársaink szives figyelmébe ajánljuk.

Folyóirat Híradó. Cseh és német nyelven megjelenő havi folyóirat (Časopisecy Zpravodaj — Zeitschriften Anzeiger), mely közli a Csehszlovák köztársaságban megjelenő összes hírlapok és folyóiratok névsorát, feltüntetve összes adataikat. Azonkívül közli a nevezett hírlapok és folyóiratok rövid tartalmát. Hírlapoknak nélkülözhetetlen, de magánosok is úgy használt vehetik, mert tudomást szerezhetnek belőle rövid úton a Köztársaság és a külföld minden nevezetesebb eseményéről és pedig különféle megvilágításban. Szerkeszti V. Vondrák mérnök. Előfizetési ára egy évre 18 Kcs. Szerkesztőség: Praha, Smichov Smetanova 2.

Új tankönyvek. 1. *Ballo Gyula* orosz főtanfelügyelő és *Bučenco Dániel* Košice zsupai tanfelügyelő művészi kiállítású s tartalmilag is értékes ABC-és könyvet írt *Betűcsokor* címen a magyar tanítási nyelvű nyolcosztályos népiiskolák I. évfolyama számára. A színes, művészi becsű rajzokat, illusztrációkat *Harmos Károly* ismert festőművésznünk, komáromi gimn. rajztanár készítelte. Amlódn a magyar nyelvű tankönyvirodalomban a legelsőik között helyet foglaló tankönyvről külső kiállítás dolgában is a legteljesebb elismerés hangján kell megemlékeznünk, ugyanoly nyilatkozhatunk belőle tartalmi értékéről is.

A könyv a tanterv követelményeinek teljes mértékben megfelel, amellel kielégíti a modern pedagógiai követelményeket és a magyar tanuló kívánalmait is. A benne követt tanítási módszer újszerű és célravezető, a fonetikus és hangoztatási módszereket helyes érzékkel kapcsolja össze.

Különleges értéket kölcsönöz a könyvnek az, hogy a kaligrafikus írás valóban mintául szolgál s megkedvelteti a könyv használatát a gyerekekkel az ő életéből vett sok kedves kép. (ES színes és 120 eredeti, művészi tollrajz.)

A könyv világos, tiszta, hibátlan nyomása és elsőrendű, hófehér papírosa a kiadó céget dicséri. Ára füzve 7, kötve 9 Kcs tehát aránylag igen olcsó. Megrendelhető a könyvkereskedők útján, vagy egyenesen a kiadónál, *Komensky* kiadó és irodalmi társaságnál, *Bratislava Fűrdő u. 5.*

2. Ugyancsak most jutott kezünkbe *Schultz János: Praktická cvičebnica jazyka slovenskeho* című tankönyve a nyolcosztályos magyar tanítás nyelvű nyelvű elemi iskolák II—III. évfolyama számára. A könyv kiállítása hasonló az előbb említett ABC-és könyvéhez s tartalmilag a legújabb nyolcosztályos tanterv alapján készül.

Nyelvezete kifogástalan, mert a *Slovenská Matica*, a szlovák irodalmi nyelv tisztségének hivatott öre nézte át s javította ki. A fokozatos haladás a könyv szerint biztosítva van, ügyesen kapcsolódik a többi tantárgyhoz, a tanítási anyag érdekes és a gyermek figyelmét önkénytelenül is lebilincseli. A tanítást könnyűvé teszi a tanító számára is.

A tananyaggal összefüggő s azt érdekesen szemléltetessé tevő rengeteg művészi illusztrációt *Harmos Károly* és *Struhár Alajos* festőművészek készítették. Ára: 7 Kcs. Kiadta: *Komensky* kiadó és irod. társaság *Bratislava*. Mindkét könyv a minisztérium által tankönyvvül engedélyeztetett.

Szlovák olvasókönyvek. A Slovenska Matica nagyszabású munkái fogott az utóbbi időben, amennyiben a szlovák elemi iskolák részére új olvasókönyv sorozatot ad ki az új nyolcosztályos terv figyelembevételével. A sorozatnak eddig három tagja jelent meg, melyeket a kiadó szerkesztőségünknek meg is küldött. Az olvasókat a Slovenská Matica által megbízott szerkesztőbizottság szerkeszti, amelynek illusztris tagjai: *Ballo Gyula* országos írtanfelügyelő, *Branický Mihály*, *Bučenec Dániel* zsupai tanfelügyelő, *Ciger (Hronský) József*, *Klačko Rudolf* és *Miskóci Mátys* zsupai tanfelügyelő. Az olvasókat illusztrálja: *Benka Márton* festőművész.

A miniszterium által engedélyezett a jelen tanévre már kiadott olvasók a következők: 1. *Čítanka* a szlovák elemi iskolák II–III. osztályai számára, osztatlan és részben osztott iskolák részére, ára 12 Ké kötve. 2. *Čítanka* a szlovák elemi iskolák II. osztálya számára, osztott iskolák részére, ára kötve 10 Ké. 3. *Čítanka* a szlovák elemi iskolák III. osztálya számára, szintén osztott iskolák részére, ára kötve 11 Ké. Az olvasók kiállítása mintaszerű, nyomásuk tiszta és hibátlan, illusztrációk szépek, művésziek. Tartalmi szempontból mind nyelvi, mind pedagógiai tekintetben kifogástalanok. Kiválóan alkalmasak arra is, hogy belőlük a magyar tanítószám nyelvi készségét fejlessze, másrészt a bennük foglaltakat a szlovák nyelv tanításánál felhasználja.

Az olvasók megjelentek a *Komenský* kiadó és irodalmi társaság bizonymányában, Bratislava, Fürdő-utca 5, ahol megrendelhetők.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. J. Dyčka, J. M. Šamorin, A. L. Bratislava. Előfizetőink sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk. — W. R. Sečianka, J-né W. R. Csölle. M. M. Doboruszka, T. M-né Stará Bašta. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — N. D. Plešivec, M. Gy. Bratislava, J. I. Užhorod, Z. M. Gúta, M. G. Panidoroce. Az elveszett számokat újból elküldtük. — Zs. J. S. V. Perbete. A kért naptárt elküldtük. — Dr. N. Á. Losonc, M. J. Zacharovoce, T. S. Jéna. B. T. Šamorin. Címüket kijavítottuk, a lapot az új címre küldjük. — Sz. S. Kiskövesd. Tagdíjügyét lapja értelmében intéztük. Hátralékával várunk. — M. B. Levoča. Címét lapja értelmében kijavítottuk. A zsebnaptárt is új címre küldtük. — U. F. Viske. Szivesen állunk szolgálatára. Melegbangu levelét köszönjük. A még meglevő számokból küldtünk. A pótszámokat természetesen díjtalanul küldjük. — B. J. Nagyrát. Címét kijavítottuk. Lapunkat címére küldjük. Ügyét a jogi tanácsadó szervünkhöz áttettük. — S. K. Jablonica. Zsebnaptárt küldtünk. Ügylátszik elkallódott. Újból küldtünk.

Stampay ének- és imakönyve, 272 oldal, csinos fűvázsonban 8 K, színes egésvázsonba 11 K, 25% engedménnyel. A portó feleslen fiz. 42 ének költője 3 K.

Pályázat. A jólési róm. kath. tanítói állásra újból pályázatot hirdettünk az augusztus 21 re jelzett pályázati hirdetés értelmében, választás október 9.

Tanítónő helyettes tanítói állást keres. Cím a kiadóban.

Pályázat. A felbári róm. kath. iskolaszék a végleges nyugdíjazás folytán megüresedett osztálytanítónői állásra folyó évi október hó 5-ig pályázatot hirdet, jövedelme: Törvényes lakás külön udvarral és konyhakerttel a államszerűes rendes fizetés. A kérvények október 5 ig a felbári róm. kath. plébánia hivatalhoz küldendők.

JASCHKÓ GÉZA

könyv-és papirkereskedése
Kassa (Košice) Fő utca 63.

Ajánlja

kitűnő szakácskönyveit:

Rézi nézi szegedi szakácskönyve (1000 recept)	59.—
Kugler Géza nagy budapesti szakácskönyv (2009 recept)	65.—
Zilahy Ágnes valódi magyar szakácskönyve (700 recept)	42.—
Németh Zsuzsanna kipróbált szakácskönyve (1136 recept)	16.—
Hunyady Erzs. A jó házi konyha. Így kell főzni (1200 r.)	65.—
Kugler Géza: Nagy házi cukrászat (2253 recept)	65.—

Tankönyvek, iskolai szerek, füzetek, írószerek állandó nagy raktara. Tanító uraknak 10% engedmény. (Tankönyvekből, könyvekben)

Fali olvasóablák a Bučenec féle magyar abc-hez
225.— korona.

Karácsonyi gyermekszindarabok!

A betlehemi éjszaka Királyok újja
3 felvonásban. 3 felvonásban.

Vallásos és látványos szindarabok darabonként 2:50 pengő.

Győz a Szent Szív.

3 felvonásos színmű. A Jézus Szíve Szövetség egyesületeinek kitűnő szindarabja. Csak férfiszereplők! Darabja 3.— pengő.

Az árvák anyja.

3 felvonásos színmű. A Mária kongregációk számára nagyon megható színmű. Ára 2:50 pengő. — Megrendelhetők:
Bartunek János rk. tanítónál Körömend (Vas megye) Magyarország.

Pályázat. A nagyczétényi (XVI.) róm. kath. iskolaszék magyar tannyelvű iskolájánál lemondás folytán megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom 2 szoba-konyhás lakás, kert, 20 Ké. kertpótlék, 180 Ké. a községi pénzlárból s a megfelelő államsegély. Pályázhatnak képesítéssel és. állampolgársággal bíró tanítók (tanítónők). Orgonálni tudók előnyben részesülnek. Személyes megjelenés előnyös, de nem díjaztatik. Kellően felszerelt kérvények 1927. október 15-ig küldendők a helybeli róm. kath. iskolaszék címére. Vél'k'j Cittyő XVI. Választás október 16-án d. u. 3 óraker. Iskolaszék.

Pályázat. A csiliznyáradi r. kath. iskolaszék tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése lakás, kert, 5 hold föld és államsegély. Némi kántori tudás is kívánatos. Pályázat plébániahivatal Balony, z. XV. küldendők a hirdetés megjelenése után 8 napig. Az iskolaszék.

Már megjelent *Új énekek* címen 44 új dallam, a ref. új énekes könyvből, közóhajra 12 temp. új énekkel megtoldva. Orgonára v. vegyeskarra átírta Gáspár János kartársunk Rimaszécsen. Aki eddig nem tette, mielőbb rendelje meg *Klein Géza* könyvkereskedő s kiadónál Rimavská Sobotában (Rimazombatban). Ára 39 Kés.

Irodai munkálatok

című füzetek

a kereskedelmi és iparostanonciskolák részére, szerkesztette: **Schlossz Lajos** I. Leltár, II. Pénztári napló, III. Előjegyzési napló IV. Főkönyv. A füzetek ára egyenként 2 Ké 50 f.

10% kedvezmény a slovenskói

Megrendelhetők

Magyar Tanítók Háza javára.

Klein Géza könyv- és papirkereskedésében Rimavská Sobotán.

Kárpáti Vadász

Szlovenszkó és Ruszinszkó egyetlen magyar nyelvű

vadászujságja.

Szerkesztőség és kiadóhiv.: Beregszász (Podk. Rusz).

A hirlapjegyek használata engedélyezett a bratislavai posta- és távirtdaigazgatóság 3006/III. 21. sz. rendeletével.

VII. évfolyama.

1927 október 15.

20 szám

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Bannai Tóth Pál.

TARTALOM:

Vezércikk:	Oldal.
<i>Novák Mihály:</i>	
Tanügyipolitika	608
<i>Farkas István:</i>	
A magyar tanító és a köztársaság .	610
<i>Váry Endre:</i>	
Megnyitóbeszéd a bodrogközi járási közgyűlésen	613
<i>Pálinkás Sándor:</i>	
A számhalmaz kifejlődése. (Folyt. és vége)	621
<i>Egyesületi élet . . . . .</i>	631
<i>Természettudományi rovat . . . . .</i>	638
<i>Tanácsadó . . . . .</i>	647
<i>Különjélék . . . . .</i>	651
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. | Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. | (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20. POSTAFIÓK SZ. 34.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLÓVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
**TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószeres stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**
Tanuló Uraknak és Iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banni Tóth Pál.**

Tanügypolitika.

(Nem polémia.)

Nem szeretem a polémiákat, de nem szeretem azt sem, ha valaki magas lóról, fitymálva „komolykodásról”, „hirtelen támadt tudományszomjról” beszél és elfelejti, hogy a jó tanügypolitika és minden politika alapfeltétele, hogy a politika csinálókát komolyan vegyék, hogy legyen politikai súlyuk, legyen helyzeti energiájuk.

A tudományos megalapozottság, a tudományszomj és komolyság mind olyan tényezők, amelyek elsősorban biztosítják azt, hogy a tanügypolitikai és egzisztenciális megmozdulásokat is komolyan, mint olyat vegyék, amely tudományos meggyőződésből fakad, a kulturális haladást van hivatva előbbre vinni, illetve megfelel a kívánságot előterjesztők kultúrigényeinek. A szaktudás és a tudásvágy tükre a szaklap, talán azt is mondhatnám, a szakot alkotók kultúrnívójának fokmérője a szaklap, épen ezért egzisztenciális és tanügypolitikai szempontból is fontos, hogy az egész magyar tanítószomszéd képviselő tanügyi közlöny nivós legyen és busásan kamatozó az az anyagi áldozat, amit a lap fejlesztésére fordítanak.

Az igaz, hogy a tudást senkire sem lehet rákényszeríteni, akiben nincs tudásszomj (érdeklődés) — de az is igaz, hogy aki nem igen szokott olvasni, az mégis csak — talán unalomból, kíváncsiságból, vagy mert a cikk íróját ismeri, mert a cikk nem hosszú — hamarabb elolvassa a szaklap cikkét, mint egy könyvet. Az is igaz, hogy aki érdeklődik (tudásszomj van benne), azt az érdeklődése elvezeti egy szakkönyvhöz, vagy könyvtárhoz,

de az a tudás, amit ott szerez, csak annak az egy egyénnek és annak a körnek válik javára, ahol működik, a többiekre nézve véka alá rejtett gyertya.

A mai élet olyan sok problémát vet fel, pedagógiai problémát is (a minta leckével nem merül ki a pedagógia fogalma), amelyekről egy rövid cikkből tudomást szerezhetünk, de könyvet nem vehetünk és mindenről nem olvashatunk, mert erre időnk sincs.

Jegyezzük meg magunknak, hogy úgy felfelé, mint lefelé tekintélyünk, illetve öregbítésének a lelkiismeretes, egész munkán kívül — egyik eszköze: tudásunk, komolyságunk. Aki egész munkát végez és a kor níveljén igyekszik állni, azt komolyan veszik és megbecsülik fönt, annak szavát és útmutatását szívesen és örömmel hallgatják meg lent. A jó felvilágosítás, az okos, komoly és eredményes tanács pedig növeli a tanítóba vetett bizalmat, a bizalom pedig fölemeli a tanítót oda, hogy nem csak titulo, de a valóságban is néptanító, a nép tisztelt és becsült vezére lesz. Így lesz a pedagógiai stb. rovat egyúttal hathatós tanügypolitika is.

Ahogy senkire sem kényszeríthető a tudás, úgy senkit sem lehet önértetessé, bátorrá, szókimondóvá és gerincessé tenni, akinél hiányzanak ezeknek a tulajdonságoknak lélektani alapfeltételei.

Végül szeretettel köszöntöm Farkas kartársamat és kérem, teremtsen meg a sok megteremtésre váró rovat mellé a tanügypolitikai rovatot is. *Novák Mihály.*

A magyar tanító és a köztársaság.

Az utóbbi időben a magyar tanítóság akaratlanul is belekerült a csehszlovák politika gyűjtőlencséjébe, amit annak köszönhetünk, hogy a külföldön egyes csoportok, ha úgy tetszik: politikai frakciók a rendesnél nagyobb mértékben törődtek a csehszlovák államba szakadt magyar kisebbség itteni életével s ezzel azt a gyanút is kelthették, hogy az itteni magyar kultúrtényezők panaszai lehettek az elsődleges forrásai az egész akció szellemi részének.

Mivel a magyar tanítóság, mint az itteni magyar kisebbségi kultúra ápolója, eddig még nem panaszkodott sehol, hogy kultúr-munkásságát megakadályozták volna, vagy elnemzetlenítésre bírták

volna rá az eddigi kormányzatok s egyes tanítók — sőt sokan talán — mégis belekerültek a gyanu keresztüüzébe, s mivel e sorok írója előtti egyes tanügyi kormányhoz közelálló egyéniségek részéről is eléggé súlyos kijelentések hangzóttak el, erkölcsi kötelességemnek tartom — talán mint egyik gyarúsítottnak is és úgy is, mint az ilteni magyar tanítóság egyik munkásának — leszögezni a szlovenszkói magyar tanítóságnak a köztársasághoz való viszonyát.

A magyar tanító s a köztársaság.

A magyar tanító a csehszlovák államalakulat után a csehszlovák tanfelügyelők előtt kivétel nélkül letette a hűségfogadalmát. Ezt a fogadalmat minden magyar tanító kézfogással pecsételte meg s ha az igazi magyar ember valamire kezet ad, az a kézfogás eskünél szentebb előtte s amit azzal a kézfogással ígért, az a szó teljes értelmében fogadalommá vált.

A köztársaság nyolc és fél esztendeje alait nem is volt panasza a magyar tanítóságra. Hűséggel, lelkiismerettel végezte kötelességét, bármilyen jellegű iskolánál működött, betartotta az állam törvényeit, tehetsége szerint megtanulta az államnyelvet, egyszóval az u. n. lojalitásnak teljes tanujelét adta. Voltak, akik tovább mentek, akik nyílt őszinteséggel, magyaros gerincességgel azt mondták: ebben az országban van a hazám, ez az ország az én otthonom, a szülőföldem, én itthon vagyok ezen a földön s az otthonnal szemben több mint a lojalizmus kötelessége az embernek. Úgy is rendezkedtek be, élték tovább azt az életet, melyet azelőtt éltek, örültek a köztársasági államformának, mely a tanítót felemelte és valóban megbecsült tényezővé tette, soha nem lehetett a magyar tanítón észievenni, hogy titokban, alattomban az állam ellen dolgozott volna, egy kézfogással a magyar tanító a csehszlovák köztársaságnak olyan becsületes állampolgára s olyan hű építőmunkása lett, mint bárki más.

Természetesen: a harminc politikai párt közül ahhoz csatlakozott, mely egyéni tetszésének megfelelt. E jogában nem gátolták őt a köztársaság alkotmánylevele és törvényei s a törvényes politikai pártok bármelyikében elhelyezkedve nem cselekedett a törvények ellen. Voltak, akik egyellen párban sem helyezkedtek el s magyar tanítóság zöme távol is állott a politikától. Egyedül a szeretet és a nevelés politikáját üzte az iskola előtte szentelt falai között s ha néha-néha lázongó gondolatai elkalandoztak túl az iskola falain, a mindennapok életébe, úgy csak a kenyérréti s az

erkölcsi jövőért harcolt s a harc győzelme eminens érdeke volt a köztársaságnak is.

Békességes esztendők teltek így el. Lassankint rendezték a fizetéseket, veterán testvéreink végre nyugdíjba mehettek, az anyagiakért való harc elcsitult, csak az erkölcsi jövőért való harcot folytattuk egypáran tovább, de nem sokat ártottunk vele senkinek.

Nyolc és félesztendei munka után aztán mint derűt égből a villámcsapás sújtott le a Rothermere akció s az a békés viszony, amelyben eddig éldegéltünk, egyszerre felborult s a magyar tanító ámulva figyelt fel, amikor ő is belekerült a gyanu keresztútjába.

A magyar tanító is közlisztviselő. Ha hibát találnak benne, torolják meg, ha a magyar tanító ellenesége, — de bebizonyított ellensége! — a köztársaságnak, bocsássák el, csak arra vigyázzanak, hogy sohase veszítsék el az illetékes tényező objektivitásukat.

Mi ezt természetesnek vesszük. Nem jut eszünkbe csodálkozni sem a múlt, sem a jelen felett. És éppen ezért a Rothermere akció minket hidegen hagyott. Nem mindentől ment a magyar tanító Rothermere ellen tüntetni, mert úgy gondolja, hogy amit a politikai pártok csinálnak, azt nem a köztársaság alkotmánylevele diktálja sokszor, nem ment sok helyen a Rothermere akció ellen tüntetni, mert nem a tüntetéssel mutatják meg a művelt emberek, hogy hívei az egységes csehszlovák államnak, hanem azzal, hogy ennek az államnak hűséges és becsületes állampolgárokat nevelnek.

Ugyanezt mondtam én most harmadik esztendeje Masaryk Tamás köztársasági elnöknek is, amikor mint a csehszlovák-köztársaságbeli magyar tanítóság képviselője, mindnyájunk nevében megígértem, hogy . . . „*magyar kisebbségi kultúránk fenntartása és ápolása mellett igyekezünk a csehszlovák államnak loyális, hasznos és becsületes magyar állampolgárokat nevelni*“.

Erre a magyar tanítóság nevében a köztársaság elnökének adtam kezét.

Harmadik esztendeje azóta. S néha, ha számadást tartok, ha körülnézek, azt látom, hogy érhetik több oldalról gáncok, támadások az itteni magyar tanítóságot, *csak egyetlen oldalról nem érheti támadás, hogy megszegte volna fogadalmát, melyet a csehszlovák államnak tett!*

Nem kell nekünk zászlók alatt felvonulnunk, ne haragudjon ránk politikai párt, ha játékszerű ölbe nem hullunk, én, akit a magyar tanítóság a köztársaság elnöke elébe küldött annakidején, mert megbízott bennem, most ugyanezen tanítók és tanárok nevében kijelentem, *hogy a Rothermere akciót mi is elítéljük, — po-*

litikától s minden egyébtől mentesen, — mert mi kezét adlunk rá, hogy a csehszlovák államot hazánknak valljunk s annak épségére, annak védelmére becsületes magyarnyelvű állampolgárokat nevelnünk.

Itéljenek el, ha úgy gondolják, hogy bűnösök vagyunk; vagy becsüljenek meg minket magyar tanítókat és bízzanak meg bennünk, mert — bár mint polgári jogunkat a kritika, jogát mindég fenn tartjuk egyes tényezők és egyes intézkedésekkel szemben — a Csehszlovák Köztársaságnak sem nyíltan, sem burkoltan ellenségei nem voltunk és nem leszünk.

Ipolyság, 1927. okt. 6.

Farkas István.

Megnyitó beszéd a bodrogközi járáskör gyűlésén.

Váry Endre jk. elnök.

I. A kassa nagymegyei magyar tanítószág közgyűlésén örvendézzel telt meg a lelkem, midőn Vincze Ferenc barátom elnöki megnyitója közben megyénknek fenkölt szellemű s minden társadalmi réteg és nemzeti csoport által egyaránt tisztelt és nagyra-becsült zsupánja belépett a gyűlésterembe. Pár percet ígért csak közöttünk időzni sokoldalú elfoglaltságánál fogva s mégis a tartalmas tárgysorozat által, de főleg a tanítók dolgai iránt érzett meleg érdeklődése által nemes lelkében mindjobban felmelegedve a gyűlés végéig köztünk időzött. Még nagyobb lett a jelenlevők öröme, midőn szólásra emelkedve vázolta a tanítószág nemzetnevelő munkáját és saját emlékeit felidézve tárta fel előttünk a tanítói munka hatását a gyermeki lélekre, amely hatás nem enyészik el a gyermekévek elmúltával, hanem elkíséri az embert az akarások és elhatározások korába is. Magasröplű s emberszeretettel telített lelkéből fakadtak ezen szavak, miket hozzánk, magyar tanítókhöz intézett, mondván: „Nevelje a tanítószág az ifjúságot az istenfélelem, emberszeretel, az egymást megbecsülés szellemében, nevelje benne az édes, az áldott anyanyelv szeretetét és ezáltal a haza és nemzet szeretetét“ Oly megható, oly ünnepélyes. a lelkeket bizalommal, ragaszkodással megtöltő jelenet volt ez kedves kártársaim, hogy annak hatása alól magamat kivonni nem tudva, ehhez kapcsolom mai barátságos összejövetelünknek, tanulságos eszmecserénknek megnyitása alkalmával hozzátok intézendő szavaimnak eszmemenetét.

II. Kedves kartársak! A szlovenszkói tanítószág mondhatom, korszakos időket él mostan át. Akármerre nézünk, a tanítói élet bármely nyilvánulását vizsgáljuk is, azt látjuk, hogy a tanítószág hatalmas harcot vív a megbecsülletésért és anyagi jobblétért, a hasonló képzettségűekkel egyenlő elbánásért. Sok szó csett már tanítói gyűléseken, szaklapokban a tanítószág tekintélyének, társadalmi értékelésének, megbecsülletésének gyarapításáról, emeléséről. Volt erről szó megyei közgyűlésünkön is, ahol azon óhaj jutott kifejezésre, hogy emeltessék a tanítóképzés akadémiái színvonalra s a fölvétel feltétele az érettségi bizonyítvány legyen. Ezek a törekvések mind azt célozzák, hogy a tanító műveltségi foka által jusson a társadalmi ranglétrán s talán az anyagiakban is feljebb. M. n. hogy minden művelt embernek kettős műveltséggel kell bírnia, mégpedig általános és szakműveltséggel, vizsgáljuk meg, vajjon mennyiben mozdítaná elő a hosszabb képzési idő e célokat. Azt tudjuk mindnyájan, hogy a 4 középiskolai és a 4 tanítóképzési osztály áttanulása senkinek sem adja meg sem az általános, sem a szakműveltséget. Sőt amit ad is, az élet vándortarisznyájából az is jórészt elhullik idővel. Az igazi, az alapos műveltséget majd csak az élet adja meg, de csak annak, aki folytonos önműveléssel, életbölcseiséggel bíró emberekkel való érintkezés által azt keresi. A gimnáziumi osztályok teljes befejezése által vajjon mivel szerez majd a jelölt több általános műveltségi alapot, mint a képezdében? Én úgy gondolom, semmivel, mert a latin és görög nyelvekben való tapogatózást a műveltség szempontjából elejthetőnek tartom s ezek a tanító tudástárából szépen ki is fognak hullani sok más egyéb az életre nézve fölösleges és értéktelen holmival együtt. Az érettségi fölé emelt egy vagy két éves pedagógiai akadémia pedig még mindig csak utánzata volna az igazi akadémianak s kérdés, hogy egy két év elegendő volna-e az alapos szakképzésre, vagy pedig nevelne népiskolai professzorokat, akik tartának magas előadásokat, mint ma is sok tanító tart és nem vennék észre, hogy a hallgatóság miért hallgat akkor is, amikor felelnie kellene. Hogyne hallgatna szegény, mikor ő egyetemi színvonalú előadásokat hallgatott végig, de a tanár úr az együgyű gyermeki lélekhez leereszkedni és neki való alkalmas *tanítást* adni nem tudott. Ne várjunk mindent az akadémiaiól és ne fogadjunk újjongással minden hangzatos frázist, hanem tanuljunk meg egy kissé önállóan gondolkozni is. A tanító, ha komólyan akar, lehet mindenkor oly művelt, mint az akadémiaiól kikerült gazda, orvos, pap stb., ha folyton halad a haladó idővel és vívmányokkal. Ha

pedig ezt nem teszi, végezhet akár mily iskolákat, tudása megmarad iskolai tudásnak. Beszélni egyetemi képzésről akkor, mikor a javadalalmazás a polgári iskolai tanulmányok elvégzéséhez kö:ött pályák javadalalmazásánál tart, igazán nem érdemes.

Szegény tanítóság a maga túlzott idealizmusában mindig kétszeresen akar megszolgálni azért a sovány kenyérért, mit neki nyujt az élet. Művelődj, haladj tanítótestvérem, élj amennyiben teheted lelki életet, ne a pénz és állás tekintélyeseinek társasága után sóvárognál s ne a kártyaasztalnál öld meg idegeidet, hanem élj a tudománynak, szenteld szabad perceidet legjobb barátaidnak a könyveknek; légy nyugodt, meg lesz a tekintélyed mindenütt, ahol a benső tartalom értéket jelent. Ahol pedig csak a hiú csillogás, az éretlen nagyizolás dívik, kerüld az olyan helyeket, az nem a te világod.

Nehogy pedig valaki szavaimat félreértve, engem a haladás ellenzőjének tartson és maradisággal vádoljon, a tanítóság magasabbfokú képzéséről szóló eszméket én is örömmel üdvözlöm és ha annak ideje elérkezik, azt kívánom, ne legyen az félmunka, ne legyen az utáztat, hanem végezze el a tanítójelölt is a bölcsészeti egyetemet és így meg lesz a lehetősége arra, hogy szolgálma és kiválósága által magasabb érvényesülés útjai is megnyílnak előtte. Minden oly megoldás a magasabb képzés érdekében, mely a tanítót továbbra is meghagyja megkööttségében, nem szolgálhatja a tanítóság eszményi érdekeit.

III. A tanítóság értékelése, ez a mindnyájunkat oly közelről érdeklő téma, alkalmat ad nekem arra, hogy kitérjek azokra a kötelességekre, melyeket minden igazi tanítóembernek szem előtt kell tartania a tanítóság tekintélye érdekében. Én két szempontból nézem e kérdést, megpedig elsősorban a tanító egyéni tekintélyét a saját körében és másodsorban a tanítóságnak mint testületek megbecsültetését, tekintélyét.

A tanító mint egyén az ő saját személyes jó vagy rossz tulajdonságaival alapítja meg tekintélyét. Ennek részletes taglalásába nem megyek bele. mindössze általánosságban azt jegyzem meg, hogy nem szabad önézeti túltengésben, sem tudákos nagyizolásban, sem pedig szolgálalkúságban szenvednie. Ne akarjon mindennütt és mindenben szóvivő lenni, ne kényszerítse saját nézeteit kiméletlenül másokra. Ellenkező véleményét nyilvánítsa kiméletesen és alaposan alátámasztva, nem pedig ledorongolva minden ellenvetést. Kerülje a feltűnést mind ruházatában, mind előadásának hangjában. Másokkal, fellebbvalókkal szemben nyugodt, tiszt-

teletadó és nem bizantikus hang. Ne felejtjük, hogy mily nagy igazság rejlik e szavakban: „Minél mélyebbre hajlik valaki előtted, annál inkább több port keres, hogy szemedbe hintse azt. Önére-tes, de mégis tisztességtudó hang az, ami művelt emberek közt az érintkezésnél szóba jöhet. Egy kollega valamikor így szólította meg a felekezeti tanítóegyesület egyházi elnökét: „Nagyságos és főtisztelendő Esperes tanfelügyelő Úr!” Az ilyen tulzás nem tanítóhoz való. Ez vagy hízélgés, saját gyarlóságának leplezése, vagy szolgálékütség, mindkettő megvetendő. Viszont az udvariati-
lan hang darabosságot, nyersséget s kevés műveltséget árul el, ami a tanító egyéni tekintélyét saját szűkebb körében károsan befolyásolja.

Ne feledkezzünk azonban arról sem meg, hogy az egyéni érték megmérésénél két rövid mondatka az, mely a mérleg hova billenését döntőleg befolyásolja. Ez a két dolog megmutatja minden ember belső világát és értékét. Melegen ajánlom ezeket fiatalabb kollégáimnak, írják fel e rövid sorokat emlékezetüknek táblájára, e két kérdésre adott feleletnél tisztában lesznek mindig az emberekkel, mert aki pénzügyi tekintetben kötelességeit pontosan nem teljesíti, vagy másokról nem a krisztusi parancs szerint beszél, az kifogástalan és becslésre méltó ember nem lehet. Ne hajszolja, ne erőszakolja senki az egyéni tekintélyt, mert akkor még inkább tovaszáll, mint a szivárvány. Valahogy úgy magától kell annak jönnie, mint a gyümölcsérésnek a maga idején.

IV.

Az egyéni tekintélyt az emberi gyarlóságok, a környezet-teli folytonos érintkezés, a megszokás s más egyéb körülmények befolyásolják és koptatják, ép azért nagyon fontos a tanítósnak mint testületnek, mint egésznek megbecsülése. Ezért harcolni, küzdeni, dolgozni kell mindenikünknek, hogy büszkén vallhassuk magunkat egy elismert és minden megnyilatkozásában tiszteletet parancsoló testület tagjainak. Az együttműködésnek, a közöserősítésnek ideje itt van a küszöb előtt. A tanítósnak hatalmas erkölcsi erőpróbát mutat be most. Az erőpróba a „Tanítók Háza.” Ebben az eszmében az oly sokszor lekicsinyelt tanítósnak akarja erkölcsi erejét, összetartozandóságának tudatát és a nemes céljai iránti áldozatosságát bemutatni a világ előtt. Alig, hogy fáradhatlan vezetőink az eszmét a nyilvánosság elé hozták, máris megindult innen is, onnan is az erkölcsi és anyagi támogatás. Komolyan ajánlom azonban minden kartársam figyelmébe, hogy ne nézze ölbetett kezekkel a mások munkáját és áldozatosságát, hanem

vegye ki abból részét ifju és öreg egyaránt, a tanítóság becsülete parancsolja ezt. Ugy óhajtom, hogy jövő évi gyűlésünkön azt mondhassam, a Bodrogköz becsületesen teljesítette kötelességét, most egyetlen egy kollega sem maradt el a részvényjegyzéstől.

V. A mi szűkebb értelemben vett tanítóságunk, a Bodrogköz tanítósága karöltve a kaposjárasi derék kollégákkal, szintén egy tekintélynevelő erkölcsi erőpróbát mutatott be ez év. elején közösen megrendezett tucitói mulatság nagy sikerével. Minden elismerés és dicséret azon derék kollégáknak, akik a tanítóság becsületéért tudtak nemcsak sokat fáradozni, dolgozni, hanem sokat költeni is, míg sajnos sokan a nemtörődömség kényelmes pamlagáról nézték és bírálták mások keserves fáradozásait. Fel, ti elfáult korcs tanítólelkek, fel a közös munkára, fel a tanítóság emeléséért folyó verejtékes munkára, ne a könnyelmű szórakozások, ne a politizálás ingoványos talaja húzza le lelketeket, hanem a tölcetek apostoli munkát váró népetek, a magyar nemzet művelésének munkája, a magyar tanítóság kiválóságának kivívása legyen életcélotok. Hogy fogtok majd a nehéz harcok árán kivívott eredményekben osztozni, melyhez egy téglát sem hoztatok, hogy fogtok a magyar tanítóság önmegtagadó munkája árán megérdemelt dicsőségben tündökölni, melyhez egy sugárt sem adtatok?

Nagynevű zsupánunk szavaiból világosan áll előttünk, hogy a magyar tanítóságnak e hazában kettős kötelessége van. Tündöklő példakép kell szolgálni az állampolgári vonatkozásokban népe előtt, nevelni a rábízott ifjúságot a köztársaság iránti hűségben, a demokratikus vívmányok megismerésében és azok megbecsülésének szellemében; másik kötelessége a magyar ifjúságot nevelni az édes anyanyelv és a magyar nemzet szeretetében. Szeressen, becsüljön minden nemzete, szeresse, becsülje különösen az 1000 év oly sok közös szenvedése közt velünk egybeforrt szlovák nemzetet, de saját nemzetének fejlesztése, emelése, káros kinövéseinek nyesegetése által oda kell irányulni minden igyekezetének, hogy a nemzetek nagy társaságában megbecsülést, tiszteletet szerezzen a mi anyánknak, a magyar nemzetnek.

Az első kötelesség teljesítését ellenőrzik a felettes hatóságok, de vajjon ki őrzi ellen a másikat? Megmondom én, ellenőrzi a tanító lelkiismerete. Ez a lelkiismeret vezessen titeket szeretett pályatársak a nehéz úton, melyre a hivatás szólított titeket. A becsületes, őszinte, igaz lelkiismeret megmutatja nektek az irányt, melyen minden szenvedélyesség, minden szél.őséges irányzatok között nyugodtan haladnotok kell, szabad és lehet. Ez a lelkiismeret

világossá teszi elöttetek azt, hogy egyesületünket minden erőből támogatni kell. Ionét nyerünk irányt, buzdítást és erőt, közös és magán dolgaink is itt nyernek támogatást és mindenkor jóakarató pártfogást. Együttműködni közös célok érdekében a többi hazai tanítóegyletekkel nagyon is helyes és kívánatos dolog, ha ott is megvan rá a hajlandóság, de aki kezét egyesületünk ellen fel emeli, hogy azt gyengítse vagy pusztulásba döntse, az lehet áruló, vagy személyes önző érdekeinek mindent feláldozó rabszolgája, de becsületes magyar tanító nem lehet soha. Egyesületi életünkön nem szabad részt ütni a felekezeti és állami jelleg harcának sem. Sokan az államosítástól remélnék a tanítóság helyzetében haladást. A felügyelet kérdése is szőnyegre került és már a kezdet-kezdetén is sok félreértésre adott okot. Amennyiben szavainat nemcsak a bodrogközi, hanem ezen át az egész szlovenszki magyar tanítótársakhoz intézem, megpróbálok a két nehéz kérdéshez nyugodtan, tárgyilagosan szólni.

VI. Az államosítás harcosainak azt mondom, hogy miért kellene a jóakarató testületeket vagy magánosokat iskolafenntartási joguktól megfosztani, ha ők ily magasra célra áldozni akarnak. Hát olyan sok már az iskola, hogy az egyházak jóakarata fölösleges? Azt hiszem még nem tartunk ott. Azt hiszem még mindig szükség van mindenkire, aki a sötétséget oszlatni, a gonoszság és tudatlanság helyébe az erkölcsnek, tudománynak világosságát felgyújtani akarja. Az egyházak iskolafenntartási joga törvényeken és régi, nagyon régi gyakorlaton alapszik, hiszen amikor még az állam csak a fegyverek kezelését értékelte, ők már akkor hintették a tudomány magvait. Állítottak az egyházak iskolákat első sorban azért, hogy maguknak odaadó és áldozatos híveket neveljenek. Ezt akarják ők az iskolák megtartásával továbbra is elérni. Hát lehet ezen megbotránkozni, lehet ezt rossz néven venni? Éppen nem, sőt segédkezet kell nyújtani arra, hogy minél több jó iskolát tartsanak fenn. Hogy pedig tényleg tevékeny részt vegyenek az egyházak az iskolai munkában, egyházi törvény intézkedjen a felől, hogy a felekezeti iskolákban a hittant és egyházi éneket mindenütt lelkész tanítsa és az egyházi iskolálatogató bizottság, mely feierészenben a tanítóság megbizottaiból álljon, épűgy ellenőrizze az ő munkáját, mint ahogy a eddig a tanítóát ellenőrizte. Ez feltétlenül szükséges és másként nem is lehet. Egy szorgalmas, iparkodó tanítótársam iskolájában az egyházi bizottság, nem tekintve a 8 osztályú osztatlan iskola előttük igazán felfoghatatlan és ismeretlen terheit, keveselte a betanított szent törté-

neteket és zsolnárokat, sőt túlságos igényességében két-három szólamú énekeket szeretett volna hallani.

Ez okból javaslatomhoz ragaszkodva azt még megtoldom azzal, hogy ha a felekezeti iskoláknál működő egyházi tanfelügyeletet továbbra is fenntartjuk, az felerészben a tanítószegély választottjaiból álljon, akiknek a felügyeletben döntő súly biztosításuk. Épen úgy a fegyelmi vizsgálatoknál és egyházmegyei fegyelmi bíróságban a tanítószegély választottjainak legalább is fele arány szerint részt kell venniök, az igazság és méltányosság parancsolja ezt. Az egyházak ne azokat tekintsék igaz embereknek s az egyházak igaz fiainak, akik megmutatják a szavazó céduláikat vagy lelkiük nyomorultságát alázatos görbeszédés álcájába rejtik és pályatársaikat denunciólják, hanem azokat az egyenes lelkeket, akik nyíltan oda kiáltják, ha kell az iskola, mutassátok meg, hogy komolyan kell, áldozatok érte és dolgozzatok benne. Tiszteljétek azokat a hű fiaitokat, akik kimondják előttetek a tanítószegély egyetemes igaz érzését, barátaitoknak, munkatársatoknak lenni még talán nem késő, de szolgálótok lenni nem akarunk. Egyenlőség szerzi meg és tartja fent az igazi barátságot. A felekezeti tanító ép azért volt mindig bizonyos szolgálai függésben a pappal szemben, mert neki mint kántornak és nem is oly túlrégen mint harangozóknak és egyházfinak a pap szeméinek intéseihez kellett igazodnia s az iskolákban az ő munkáját a plébános, az esperes úr sokszor nagy nyilvánosság előtt veszi számon, míg a plébános úr munkájának nincs ellenőre és számonkérője. Hogy ez a szolgálai helyzet még látszatban se álljon fent, tartom én szükségesnek a lelkészek iskolai munkáját és annak ellenőrzését. A lelkész urak, ha a püspöknek a papszenteléskor mondott ezen szavait alkalmazzák a velök küzdő tanítókra is: „Már nem tekintelek titeket szolgálóknak, hanem barátainak“, a papság és tanítószegély áldatlan viszonyában rögtön örvendetes változás történik. Én az állami tanfelügyeletnél is jónak látnám egy-két elismert lebiggadt széleslátókörű és emberszeretet erényeivel ékeskedő tanítónak részvételét. Megtörténhet, hogy a tanfelügyelő ideges, elfogult, modora, kérdéses módja, fellépése a gyermekben félelmet ébreszt s a gyermek nagyon könnyen jön zavarba s e zavartól sokszor a szegény tanító fele fizetése függ. Mikor évekkal ezelőtt a nosztrifikációs vizsga előtt állva, nagy sok kollega volt túlságosan is ideges, mondtam, ne csodálkozzatok és ne boszankodjatok, ha a gyermek előttetek vagy épen idegenek előtt zavarba jön s megnémul, emlékezzetek a mai napra és szeretetteljes szóval

segítetek rajta, nem pedig rákiabálással még jobban meg ne félemlítsétek és ne azt kutassátok, mit nem tud, miben foghatjátok őt meg, hanem lássa rólatok az ő zsenge, kiforratlan tudásának jóakarató méltánylói. Sőt helyesnek találnám mindeféle tanfelügyeletnél, hogy a tanítóság is közölhes-e esetleg megbízott vezetője tolmácsolásával megjegyzéseit és kívánságait a pedagógiai értekezleteken a tanfelügyeletre vonatkozólag.

VII. Végül pedig megemlékezem a felekezeti tanítók fizetési törvénytervezetéről. Jólesőleg kell megállapítanom azt az örvendetes tényt, hogy az új törvénytervezet mind fizetés, mind nyugdíj tekintetében megszünteti az állami és felekezeti tanítók közti különbségeket. Ez így van jól, ez másképp nem is lehet. Ezzel aztán ott leszünk, ahol ezelőtt 10 évvel voltunk. A szociális és demokratikus eszmének sérelme, hogy ez másképp is lehetett. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mostmár minden rendben van. Küzdenünk kell tovább a hasonképzettségű tisztviselőkkel egyenlősítésért. Ha ez meglesz, elkövetkezik az eszményi munka ideje. Az új tervezetnek azon újítása, amely a hitközségek természetbeni járulécai pénzértékének az állampénztárba való befizetését rendeli el, egymaga többet jelent a tanítóság társadalmi megbecsültetése felé, mint sok évi önzetlenül végzett munka. Mindnyájan tudjuk azt, hogy a párbér és más egyéb természetbeni járulékok mennyi surlódásnak, megalázásnak és keserű szenvedésnek voltak okozói. Ismerek kollégát, kinek fegyelmi üldözését, az ellene irányuló alávaló aknamunkát éppen ezek az óvilági szolgáltatások okozták. Szem és fültanuja voltam ennek és bátran lerántottam a leplet az egész harcot mozgó alávaló és önző érdekekről. Az ott levő főkorifeusoknak ajkáról hallottam a farizeusi nyilatkozatot, hogy hát mi meg is vagyunk a tanító úrral elégedve, de az nem lehet, hogy több véka buzát fizessünk neki, holott gyermekünk sincs, aki használja az iskolát, fizet neki az állam, érje be azzal.

Az új tervezet valósággal a felekezeti tanítók jötevéje lesz, amidőn ezeket a járulékokat az állampénztárhoz utalja. Nem törli el, mert kézen fekvő dolog, hogy aki jogokat igényel magának, a terhektől se mosakodjék. Hogy esetleg a tanító így valamivel kevesebbet kap, az semmit nem jelent, mert ha valamit veszít, erkölcsileg őriásit nyer. Sőt így kilátás van arra, hogy a kántorság nem lesz tanítói fizetésért üzött kényszerű mellékfoglalkozás. Legnagyobb tisztelettel s hálával kell miniszterünknek bölcs és mély belátását köszöntenünk. A tandíjak eltörlése után ez lesz az első elhatározó lépés a tanítói állás felemelése érdekében.

Ezek az eszmék fakadtak lelkemben kedves kartársak, midőn a „Lőcsei ház“ dísztermében dr. Szlávik György zsupán úrnak magas szárnyalású beszédét hallgattam, abban a teremben, melynek falairól nemzetünk bölcseinek Széchenyinek és Deáknak szemei néztek rák. Neveljete az államnak becsületes munkáspolgárokat, legyetek népünknek szenvedélytől mentes bölcs tanácsadói, művelői és vezérei.

Szívem őszinte szeretetével üdvözlöm a megjelent pályatársakat, üdvözlöm vendégeinket, kik bennüket megjelenésükkel kitüntettek, a gyűlést megnyitom.

A számhalmaz kifejlődése.

(Befejező közlemény)

Irta: *Pálinkás Sándor* polg. isk. tanár.

Mindaz, amit eddigelé megemlítettünk, a világalomra emelkedett Rómában bizonyos módosulás, keverődés, elferdítés, torzítás, esetleg megszípítés, szóval az átvétellel járó mozzanatok kíséretében, feltalálható volt. Mert Róma nemcsak adószedője volt a meghódított barbár államoknak, hanem kultúrális gócpontja is lett a hatalma alá tepert sokféle népnek. S hova-tovább a római polgárjog megszerzethetősége folytán, továbbá a hatalmi állásánál feleje üzönő kereskedelem centralizációja folytán — melyet az egységes pénz és mértékrendszer nem kis mértékben segített elő — internacionális központtá szerveződött. Ezen szerepkörében a tudományok természetes törekvése folytán, (amely törekvés a központibajutásra irányul, ahol a vezetés és irányítás lehetősége adva van) csakhamar felszívta az akkori világ minden szóbjázheto kultúr-irányzatát.

Ezt a jelenséget szinezik a történeti események, életképek stb.

A hős hódítók a szélrózsa ezeregyedik zugában meghúzódo ismerellenség országában, hadiszekérre rakják nemcsak a kincse', hanem a tudományt is, hogy Róma melletti insulájukban, a nyugalomra szánt hátralévő életüket, a szépség és gyönyörűség minél gazdagabb bőségében élvezhessék.

A nagy központba igyekeznek a tiltott, s ezért bujkáló tudós szeklák — mint a pythagoreusokéi, — őszlönösen érezve, hogy a tolongó sokadalomban a folyton pergő események közt, az ismerellenség biztonságában enyészhessenek.

A legnépesebb fórumra, fényes nyilvánosság elé v heti bíbor

tőgájában magát a szerencsés bölcsele, ahol az elismerést aranyra váltja.

A szegletköveknél lerongyolt kolégája kongó frázisain a plebs jóízűeket kacag, s hogy éhen ne haljon az istenadta, (mert akkor holnap ilyen jól hol mulat?) vet neki egy-két száritott halat.

A fővároson kívül, kint a provinciákon Augustus mindenese, Vespasiánus Agrippa úakat, hidakat építet, majd népszámlálást ejtnek meg. Térképezik a birodalmat s elsősorban a fővárost, maga Balbus veti kárlýára. Hé ró egymáson hozza napvilágra találmányait. Sex us Julius Afrikánus számológépet konstruál. Az iskolában a ludi magister felügyelete alatt búg az egyszerű-malom: „egy meg egy az kettő, kettő meg kettő az négy, kétszerkettő négy“ stb. stb.

Igy konturozódik elénk halványan egy szőietmedrű, hatalmas áramú élet, amelynek lúktetése kihajolt India keleti tengerpartjái, onnan az euráziai ősgerincen, s az emberbölcső széles medencének őlén át egészen Hispániáig, sőt azon is túl, a Brit szigetekig.

Nem csodálkozhatunk tehát afelett, hogy ez a hatalmas élet — forgalag magához ragadta a gyöngébb, vagy távolabbról jövő impulzusokat, aminek következtében Rómának tulajdonított az utókor hosszú ideig olyan dolgokat, amelyeket csak importált.

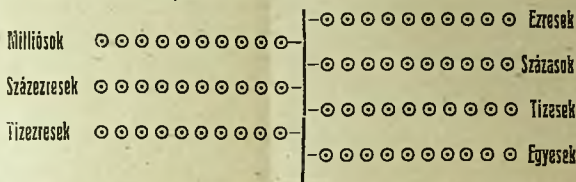
Tagadhatlan azonban, hogy a felhalmozott anyagot átdolgozta. Így amidőn fejlődésében, (a népies újjakon való számolás nem csekély hatása következtében), eljutott a tizes számsorhoz, igen sok ludi magiszter, jelentékeny matematikus, fáradozott a művelet megoldások praktikusabb elrendezésén. Ezen fáradozás eredménye lett a tizeszeres kategóriák oszlopba állítása. Az oszlopok fején jelezték: egyesek = I, tizesek = X, százások = C, ezresek = M, stb.

M.	C.	X.	I.	
MM	CCC	LX	VII	= 2367
	D	XX	IX	= 529

Célja ezen oszlopozásnak a műveleti eljárás könnyítése. Összeadás és szorzás esetén az alacsonyabb kategória magasabb alakítvása, pld. az egyesek tizen meghaladó összege esetén kivonás és osztás esetén a magasabbtól való kölcsönkérés, a fejen feltüntetett jelzés után biztosabbá, tudatosabbá, érthetőbbé válik.

Kísérleteink közben ezt az eljárást magunk is felhasználtuk s lényegesen könnyítést eredményezett nemcsak az egész, de a tizedes számok körében is. Azóta a tanítás eme fokozatán használat-

ban is tartjuk. A már említett Sextus Julius Africanus számológépje ugyancsak az oszlopbeosztás elvein épült fel. Közös tartóba erősített karok nyúlnak ki belőle, az alsó kar az egyeseké, a fölötte levő a tízeseké, a harmadik a százaseké stb.

Magán viseli e szerkezet az ujjszámoítás sajátosságait is, amidőn az egyik számoló az egyeseket összegezvén, a tízeset a másiknak adja át, aki ismét a százásokhoz továbbít, midőn előáll annak szüksége.

Igen sokat mondhatnánk még el, azonban csak a lényegre szorítkozunk, s mint ilyet, a fejlődés ama fázisát hangsúlyozzuk ki, amelyen a tízes ill. tízszeres számkategóriákból kiépített szám-sor, (az éppen idézett esetek is ezt erősítik meg,) immár teljesen tudatos és célirányos berendezkedésre jut el. Az is érezhető, hogy e fokot nem tartják még elégségesnek, még kényelmesebb, áttekinthetőbb, könnyebben kezelhető berendezkedésre, azaz rendszerre törekvesznek. A szellemi gazdaságosság még további egyszerűsítés, összevontabb formák, s általános érvényű normák felé hajtja a kutatókat. S bár a kutatás már tényleg ezen a nyomon halad, Róma (mint római birodalom) nem érte meg ezt az időt.

A VIII, és IX. X.-dik szd. és egy új világhatalom kora ismertette meg a vázolt természetes fejlődés éppen várt eredményét, a tízes rendszerű, helyiértékes, jegyes számírást. Ez a nagyhatalom az arab volt.

A XVIII. szdigi azonban nem neki, hanem Boetiusnak tulajdonították a helyiértékes számrendszert, meg az elsődleges számjegyeket is. Mások megint pythagoreus találmánynak minősítették. Schmidt történelmi kutatásai, melyek Róma internacionális jellegét kimutatva, a vele kapcsolatos tévedéseket oszlatta el, Mannert pedig egyenesen a helyiértékes számrendszer indus-arab eredét igazolta 1801-ben. Ugyanezeket a tényeket 1845 ben Reinand francia orientalista még kézzel foghatóbban megerősítette, egy arab algoritmust találván, neve: „Algebra Valmukabala“, ami a mennyiség-tanba való bevezetést jelent. A későbbi és mai kutatás még több idevágó adat birtokába jutott.

Nagyon valószínű, hogy ezek az Indiából kiinduló impulzusok azok közé a távolról jövő rezgések közé tartoztak, amelyeket Róma magához ragadott. S mivel a későbbi kutatók latinnyelvű művekben akadtak ilyen elszórt adatokra, azonnal készen voltak a megállapítással, mely szerint ki más, mint Róma a szerző.

Mannert óta azonban világosság gyűlt e téves tételek között, s ma nyomról-nyomra követni tudjuk hozzánk vezető utjokat.

Újokat követve, ugyanazokat a jelenségeket állapíthatjuk meg a fejlődés során, mint amelyeket már bemutatunk más népeknél. Ezért a „*Treuga Dei*”-nél nem megyünk vissza messzebbre. Csupán a középkori indus matematika három kiemelkedő nevét idézzük, mint akitől az 1000 ik évhez készülő Európa, az idevonatkozó ismereteket átvette. Értekezésünk utolsó szakaszában tehát az indus nép e három alakját s az arab nép szerepéből ragadjuk ki azt a rövid vázlatot, amely célunkat elérni segíti.

Az indus matematika hamar feltütemelkedett az empirikus, tapasztalati fokon s általános jellemzője lett a nagyfokú elvontság. Még a szellemi szórakozásai is sokszor ilyen elvont természetűek, pl. a eakk. Egy másik népre sem mondhatjuk ezt olyan általánosságban mint az indusra. E nélkül a nagyfokú absztrakció erő nélkül a számrendszer logikus mechanizmusát, azt mondhatni szellemgépezetét, nem is lett volna képes sinekre lökni s oly pontosan működő váltórendszer közé szorítani. Már a görög matematika pl. fejlődése dacára, mindvégig szemléletes maradt, amit geometrikus jellege világosan tükröz is.

A középkori indus matematika három képviselője: Aryabatta, Brahmagupta és Bhaskara Akarya.

Ami most már a helyiértékes, tízes számrendszer kiválóságá, praktikus, egyszóval úgy pszichológiai, mint minden más, tehát tárgyi tekintetben is, ökonomikus voltát illeti, kiűnik, ha azt az eddig vázolt számrendszerekkel és számjegyekkel összevetjük, de főként plauzibilitássé válik jelentősége, ha a modern matematika szempontjaiból vesszük vizsgálat alá.

Igy az első esetben azt tapasztaljuk, hogy ahol, bár számjegyeket használnak, ott is egy-egy számjegy csak egyetlen mennyiséget jelöl. Meglehet, a számrendszerük tízes, mégis egy-egy mennyiség alapalakjával, vagyis jegyével, a tiszteres értékét kifejezni nem tudják, új számjegy; esetleg jelzés bevezetése válik szükségessé, pl. a görögöknél $\alpha = 1$, $\iota = 10$, $\rho = 100$; rómaiaknál $\bar{M} = 1000$, $\overline{\bar{M}} = 10000$, stb.

A helyiértékes számírás ezt elkerüli s a sok számjegy, (mert a

sok jegy teher a memóriára s a kezelhetőséget is nehezíti) használatát kiküszöböli. Teheti ezt azért, hogy a mennyiségek alapértékes alakját a számkála bármely helyén megtartja, alakváltozás helyett az egységek helyétől történő eltolást, tehát a helyzetváltozást értékeli át, fokenként 10 szerez viszonylatban. Az eltolás eseteit a „tzipra“ = 0, vagyis helypótló mutatja s így támpontot nyújt a leolvasásra; pl. $7 = 7 \times 10^0$, $70 = 7 \times 10^1$, $700 = 7 \times 10^2$ ... stb.

Ha azután a matematika mai kívánalmai szerint vizsgáljuk a számrendszert, még több jó tulajdonsága domborodik ki. Mind ezt tárgyalyuk még az arab számjegy bevezetésekor, most ismétlések elkerülése végett állépjük, helyette néhány történelmi mozzanatot ragadunk ki.

Igy megemlíjük, hogy az indiai számjegyeket mellőztük, bár Cejlon szigetén máig is használatosak. Noha ma ilyen kis területre szorultak is vissza, keletkezésük idején a maguk hódító útját ezek is megtették. Mír Kr. után 500 körül kezdik kiszorítani az egész keleten dívó írásmódot. Nyíron használhatónak bizonyultak s még a legkonzervatívabb tudomány, a csillagászat sem zárkózhatott el előlük, pedig a csillagászok minden népről átvették a babilon sexagesimális rendszert, bár saját, nemzeti számírásuk is volt. Kevés jegyével itt is nagyon megkönnyítette a sferikus mennyiségek jelzését, ami az amúgy is bonyolult tudományban lényeges egyszerűsítésnek minősíthető. A belső szerkezetében rejlt általános számkifejező készsége, amely azonban egy könnyen megérthető sémaszervezet által szemléltethető is, rokonságba hozza a magasabb matematikával, amennyiben a magasabb matematika is általánosításra, egész műveletrendszerek általános semalizálására törekszik. Az általánosítást kényelmi szempontok vezetik, mondja Poencaré, amelyről nem szabad visszariadni, még akkor sem, ha a tágkörű általánosítás a megérthetőség nehezére esik is. A tizesrendszerű pozíciós számírás általános sémája dacára is világos és kényelmesnek bizonyult, különösen a maga idejében és ma pedig a gyakorlatra nézve.

Az idézett művekben a rendszer mellett, a számhalmaz egyes számkategóriái között is haladás mutatkozik. Így határozattá válik a pozitív és negatív számok megkülönböztetése. A pozitív számokat *dharma*, vagy *sva*, a negatívokat *vina*, vagy *kohaya* szóval jelezik.

A törtek használata bővül. S az áttörteknek a csoportját egy jellegzetes sémával tüntetik fel: pl. $a:0$, vagy $a:1$, ahol $a > 1$. Tökéletesebbül a műveletek berendezése is. Ezeknek ismertetését tárgykörünkben kiképcsoltuk, noha néhol megpedzeltünk egyet-

mást, mindenesetre nem lenne érdektelen a történelmi áttekintést ezekre nézve is összeállítani.

Ehhez a már annyit említett tizesrendszerhez, az arab nép számjegyeit párosítottuk.

Az arab törzsek a VII. szdig Európára nézve alig birtak jelentőséggel. S ekkor pár évszázad alatt, mint az Arab-félsziget sivatagján a homoktorlaszok, melyeket máról hoinapra felhány a szél, olyan hirtelen támadt és terjeszkedéit át az arab birodalom Európába, megalapítván a kalifák világbirodalmát. S az Európára nézve új nép új vért, új kulturát hozott meg itt.

A mennyiség tudományára vonatkozó híradások közül első között említhetjük Maximus Planudesét, aki 1000 körül már közli az arab számjegyeket is.

1007 ben pedig Schlesvigben, használatukra vonatkozó feljegyzések maradtak fenn.

Maximus Planúdes után ismerjük mi is az arab számjegyek elsődleges alakjait melyeket klissé hiánya miatt törölnünk kellett.

A Boetiusnak tulajdonított jegyek neveit is ismerjük: igin, andras, oruris, arbas, guinas, cakis, cenis, temenias, celentis, sipos. A o-t null néven Max Planudes nevezi.

Ha a kihagyott sorozatot alak és mennyiség tartalom összefüggése szempontjából vizsgálunk, egy kis erőszakkal egyik másik jegy számjegy voltát meg is tagadhatnók, mert a jegyük a mennyiség elemek számát is feltünteti. Nem nehéz u. is ezeket a jegyeket egy, két, három stb. grafikai elemre tagolni.

Azonban a jeggyé abstrachálódás nem ezen az uton keresendő. Az 1000-dik év körül szokássá vált a joggyakorlatban, hogy a fontosabb okmányokon, szerződéseken a számot jelentő szavak mellé egy-egy meghatározott ill. közös megállapodással elfogadott symbolumot is tettek, hogy a labilis nyelvhasználat folytán, az itt ott más-más számnévvel nevezett, de egyenlőértékű számokat, kétséget kizáróan fixálhassák, s így a szövegezés gyöngéit, kiküszöbölhessék. Ma a számot szóval fixaljuk, tehát éppen fordítva.

A gyakori használat következtében azután a szám, inkább a jog által sanctifikált symbolumhoz, mint a vidékenként változó számnevezéshez ápperciplálódott. Ezeknek a symbolumoknak is megvoltak a maguk hibái. Így a sokaságuk pl. biztos memóriát vagy pontos feljegyzéseket igényelt, mert az 1—500-ig terjedő számsor számaink rögzítésére már 22 egyezményes jegyre volt szükség. Az első 1000-res kör lefedezésére még 6-ot kellett fel-

venni. A helyzet tehát ugyanaz lett, mint a görög számírásban, hovatovább nehézkessé hízott, majd tarthatatlanná fokozódott.

Ekkor üli fel a fejét az arabszámírás. Psychológiailag a helyzet érett, akadály azonban, mint mindenütt, itt is adódott. Ez legfőként a keresztyénség és izlám ellentétességéből táplálkozott. De végre is az igazi ludomány épp oly őserővel a felszínre küzdi magát, mint az igazság, s a befogadására amúgy is érett állapotok, azt lehet mondani, épp oly „idők teljességét“ mutattak, mint a Messiás várás beteljesülése.

A jegyek eredetét, (mondhatnánk úgy is: ethimológiáját), hogy azok betűk, kezdőbetűk, bolygók jegyei-e stb. stb. nem vizsgálgatjuk. Ehelyett a főntebb már említett elvek szempontjából nézzük meg, kielégülnek-e azokat?

A monotónia a sorozattól változatlan sorrendet, megsza-
botott egymá-
utánt követel. E követelést a kilenc, ill. zéróval együtt tíz, jegy akként elégíti ki, hogy minden tízes csoporttal feljebb, vagy lejjebb, a felszér szerint végtelenig, azonos sorrendben ismétlődik. Sorrendjében egyúttal a számintervallumok sem változnak, amely intervallumokban, mint sűrűsödési pont, vagy határérték felé, végtelen sok törtrésze iktalható be, a két szomszédos számnak. Így az egészszámokat a törtek végtelen sokasága hidalja át.

Az identikus értelműség az egyesek körében fennálló rendszeri, azonos értelemben viszi át a 10 sek, 100-sok, 1000-sok stb. avagy a tízedrészek, századrészek stb. soraira. Az alaki és helyi érték szerepe ebben a mozzanatban válik el egymástól, de meg a mozgás ill. a számsoron való helyváltoztatás következtében, oly szorosán egymás kezébe. kapaszkodnak, hogy az egész rendszer mechanikus szerkezetét magukkal bírják ragadni s alakváltozás nélkül kimondhatatlan sok értékváltozatot képesek kifejezni. Pl. 8, 80, 800, 8000, vagy 0·8, 0·08, 0·008 stb.

A koncentrikus bővülés elve periodikus berendezkedést, a miniatűrnek a nagyban is érvényes — vagy fordítva — törvényszerűségeit követeli meg.

Ez a mozzanat már a műveletberendezés felé épít utat, tehát a számrendszeri és annak gyakorlati alkalmazásait igyekszik egymáshoz idomítani. Pl. Az egyesek körében érvényes műveletek egyszerűen áttolhatóak a milliósokra. Fejszámoláskor el is tekintünk milliós voltuktól, így $5 + 3 = 8$ egyes, tízes, milliós; tízed, század, ezred stb. Ugyanez a jelenség a közönséges törtéknél, s a többi számkategóriánál is.

Látható tehát, hogy ez a szellemgépezet sokkal tökéleteseb-

ben működik Róbert Mayer elméleti gépezeténél, amellyel a hőenergia és az általa végeztetett munka, *equiválens voltát* igazolja, de meg a matematikai inga, súlytalan, anyagtalan, tehetetlenségi nyomatéktól és a föld gravitációs hatásától is mentesített eltökéléseitől.

S hozzá még ezeken a fő alapelveken kívül egyéb apróságokat is kielégít a helyiértékes számírás. Így nem keveredik a tömértelen sok számjegy tömkelegébe, mint az igen sok napnál a magasabb fejlettségi fokon bekövetkezett. Ezáltal nem tömi tele az agyat újabb, meg újabb jegyekkel, hanem a passzív munka helyett, az aktív gondolat, ötlet, meglátás lehetőségeit kibogozására iskarítja meg az energiát.

A csekély állományú számjegyhez (mindössze 10 db) csatlakozik a könnyű grafikus kezelhetőség, ami szintén nem utbecsülendő jó tulajdonság.

A feltüntetett számalakokon ez irányban is konstataható bizonyos lelisztulási folyamat. Tagadhatatlan, hogy a legősibb, babilonai számírás a legegyszerűbb, de ez nem a fejlődés, hanem a sokkal kisebb íráskészség, primitívebb eszközök számláján könyvelendő el.

Bármennyire plauzibilis a helyiértékes számírás, mégis valami támasztékot keresett a gyakorlat, hogy realisabb módon is elképzelhesse rendszerét. Így vetette felszínre az 1500—1630 es évek közötti fejlődés a *számegyenes* gondolatát.

Ernek a listán személtetést szolgáló aktusnak, ugyancsak tenyeres talpas félreértései adódtak elő. Ugyanis, elég sokan kezdék vitatni, hogy az egyes számok között hézag van S előszedték érvelésük támogatására az ókori filozófia összes tevedésen alapuló szofizmáit. Mert a vonalat nem úgy mint ma, geometriai fikció, egyszerűen egyirányú kiterjedés, hanem defacto, kinyújtott zsinórnak gondolták el. Ezzel ismét ott vagyunk, ahol Descartes a kiterjedést elválasztja a fizikai objectumoktól, az egyiknek elvont, tehát listán lelki, a másiknak anyagi, tehát fizikai létezését tulajdonít. Az anyag végessége pedig nem jelenti a lelki végességet is. Így nem a számegyenes, mint matematikai fikció, hanem az anyaggal anyagon rajzolt és határozott kiterjedésű eszközzel — amelynek pontossága megadott hibahatárok között mozog — mért, vagy skálázott szemléltető egyenes, a hibás és tökéletlen. Anyagi voltánál fogva sehogysem tudhat alkalmazkodni az elgondolás végtelenül osztható egyenes darabjához. A hézag tehát az elgondolás és a tárgyi szemlélet ellentétes psychológiai mozzanatai között van.

A vérbeli matematikusok azonban átgázoltak ezeken a hibás aggodalmakon, s a számegegyenes ill. számsor folytonosságát axiómává avatták. Sőt az egész, tört, áltört, tizedesszámok mellett az irracionális, infinitézimális, magionárius, inmagionárius számoknak is helyet csináltak, kiszélesítvén a számsor fogalmát *számhalmazzá*. Tudományos kiépítését pedig a limes elmélet tételeiben végezték el. A számhalmaz elnevezést főként az a megfontolás inspirálta, amely a számsor egész számainak számközzeit végtelen nagy számsereggel beszámolíthatónak tekinti, ami által az egész számok véges intervallumaiban végtelen sokaságú mennyiségek halmazódnak fel.

Az elmondottakkal egyik célunkhoz el is értünk volna.

Másik célunk a történelmi tanulságok paedagógiai értékesítése lenne. Erre nézve az lenne a legkívánatosabb, ha nem itt a papíron, hanem ott a nagytáblán végeznők el. Módszeres eljárási utasítást sem akarunk adni, tisztán a fejlődés mozzanatait jelöljük meg. Szabad teret engedünk az egyéniség érvényesülésének. A fejlődés útjának utánzását azonban ajánlatosnak tartjuk. Próbáljuk mi is végig csinálni mindazt, amit a logikus fejlődésirány megtett.

A főbb mozzanatokot tehát így jelölhetjük meg:

I. A határozatlan mennyiségfogalom kialakulása.

1. Térszemléletek, nagy, kicsiny, ezek fokozatai. 2. Egyenlő, egyenlőség. 3. Egyenlő, egynemű tárgyakból sok, kevés, több. 4. Egynemű, különböző nagyságú tárgyakból „a sok, kevés.” Itt jut túlsúlyra a térszemléletekből kiváló számosság jellege.

II. Határozott mennyiség.

1. Egyedülállóság, egy. 2. Egységek kapcsolása, sorozatfejlesztés, szemlélet és szó. 3. Jelölt mennyiségek feltüntetése egytől az első pihenő ill. nyugvópontig, 5-ig. 4. Tévesztések kikerülése, segédjelek. 5. Mennyiség, név és jegy apperceptiója. 6. Alakíérték. 7. Soralkotás mennyiség és név, mennyiség és jegy váltakozásával. 8. U. az 10 ig, alakí érték. 9. 20—ig, alakí és helyi-érték. A 10-es szerkezet analógiál-monotónia, identitás, koncentrikus bővülés. 10. A számegegyenes 100-ig.

11. A számegegyenes 1000 ig, stb. 12. Az egész számok közé eső számkategóriák helye a számegegyenesen. Tizedes számok: véges szakaszos, végtelen tizedes szám. Törtek: törzs-, valódi-, áltörtek.

Polgári fokon: pozitív-, negatív számegegyenes. A végtelen tizedes számok kapcsán az irracionális érték, ezzel a halmazódás, amiáltal a számegegyenes fogalma a számhalmaz fogalmává szélesíthető. Nem állíthatjuk, hogy hibátlan sorrendet adunk, az átgon-

dolás ténye azonban nem tagadható meg, s ezért reméljük, hogy pár hasznavehető gondolat bujkál a sok között, amelyet haszonnal lehet alkalmazni.

Annak az igazán jelentéktelen számú egy-kellőnek, akik azt tartják, hogy ha már irunk, minek írunk a számiánról, mikor azt ugyanis eltanlíjuk *valahogy*? Noshát. Éppen azért, mert *valahogy!*
Vége.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Kőszicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbítotott. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek elönyére. Elnökség.

Jegyzőkönyv.

Felvételett Nové Zámkyban, a Nyitrai megyei Ált. Magyar Tanítóegyesületnek 1927 évi június hó 22-én, az „Arany Oroszlán” nagytermében tartott évi rendes közgyűlésén.

A gyűlést Willand János alelnök nyitja meg, üdvözölve a megjelenteket s közölve, hogy a gyűlés vezetését ő végzi, miután az egyesület elnöke halaszthatatlan dolga miatt távolmaradni kénytelen.

Megnyitójában fejtegeti, hogy a 104-es törvény a rég fájó sebre gyógyító írt nem hozott, mert egyes kollégáknál nem fizetés-emelkedés, hanem csökkenés állott be a várva-várt törvényből kifolyólag.

A nyugdíjúgyúdnak gyökeres elintézése az illetékes faktorok előtt még mindig „ráér”.

A szolgálati pragmatika talán már meglesz s hogy ezideig még nincs meg, annak a magunk letargiája az oka. Míg össze-fogva nem dolgozunk, nem lesz jobb sorsunk!

Kéz a kézben törekedjünk anyagi és kulturális ügyeink kivé-

vására, hogy eljöhessen már az az idő, amikor nyugodt lélekkel kezdhethünk új tanévet.

Külön üdvözlí Kovács Alajos központi elnököt, aki példaadó fáradszorgalommal jár egyik gyűlésről a másikra s bennünket is szerencsétlen megjelenésével. Kéri őt — „aki a lúztól jön“ — adjon a közgyűlésnek egy kis reménysugarat általános ügyeinket illetőleg.

Kovács Alajos kp. elnök referációját azzal kezdi, hogy ő mindig a nagy Madách szavait tartja szem előtt: „ember küzdve küzd és bizva bizál!“ midőn már 30 éve igyekszik ott lenni minden gyűlésen. — S ha a gondviselés még 100 évig engedné, akkor is mindig szívesen menne a kultúra zászlóinak elővívői közé! — Szünet nélkül dolgozni, küzdeni kell kitűzött céljaink eléréseért. Ne stagnáljunk egy percet sem, mert a stagnálás halált jelent . . . A kormányok is azért nem teljesítették még kéréseinket, mert akarják, hogy dolgozzunk. Egyesületünk fennállása óta dolgozunk is és így tudtunk pozitív eredményt elérni. Amit eddig ki lehetett vívni anyagi ügyeink érdekében, azt ki is vívtuk. Utóbbi gyűléseink azt mutatják, hogy lankadatlan küzdelemünkben már a paedagogia felé, vagyis arra tartunk, amerre hivatásunk rendel. S ha visszapillantunk a múltra, ma már önérettel mondhatjuk, hogy a társadalom részéről — mely eddig mostohán nézett el felettünk — erkölcsi megbecsülésünk 50 %-át elértük.

Szolgálati pragmatikánk részben kész, de politikai okokból nem mutatják meg nekünk. Nem ismeri még sem a referátus, sem az országos tanfelügyelő. Legnagyobb valószínűség szerint azért nem adják ki, mert meg akarják nyirbálni benne az iskolaszékek jogait.

Fizetésünk teljesen és tökéletesen meg van állapítva. Egységes munkáért egységes fizetés fog járni, mely jól. I-én az új törvény szerint kell, hogy utalva legyen. Ne feledjük azonban, hogy vele kapcsolatosan több tehernek is vagyunk kitéve. Az új fizetésnél a feleség nincs tekintetbe véve, a gyermekek után pedig keveset ad. Így csupán a nőtleneknek és a tanítópároknak kedvez.

Az 1926. jan. 1. előtti nyugdíjazott kollégák — a miniszter szavai szerint — fizetésük 80% át kapják. Ajánlatot tett a központ vezetősége azon nyugdíjasok reaktiválására, akik annak idején jóhiszeműleg kérték nyugdíjaztatásukat, így elesetek az őket megillető rendes nyugdíjtól. Nem hiszi azonban, hogy a miniszter ezt elfogadja, noha csakis így lehetne ezen kollégák ügyét igazságosan megoldani. Az 1926. jan. 1-től nyugdíjazottakra vonatkozólag annyit kíván megjegyezni, hogy ne hallgassanak azon pletykákra, amelyek

akörül forognak, hogy az előállott többletet az iskolafenntartónak kellene fizetnie. — Lehetséges az, hogy az eddigi, 100 K val hozzájáruló, legyen ezzel megterhelve! Az állam is fenntartó s így nem bújhat ki a fizetés alól. Ez különben is a fenntartók s nem a tanítók dolga. Mégis — ha a többletet az állam fizeti, — úgy ez nem lesz egyéb, mint burkolt formájú személyes államosítás.

A jelenleg még működő kartársaknak azon jó tanácsai szolgálják, hogy lehetőleg ne kérje egyelőre senki a nyugdíjaztatást, mert a jelenlegi nyugdíjbahelyezés még nem tételes törvény, csupán bizonyos miniszteri rendelet alapján történik. Aki még várhat, várjon.

A magyar tanítókép.ő felállítása megtörtént, bár nem úgy, mint mi kértük, de ez nem rajtunk múlott.

Majd buzdítja a közgyűlést a Tanítók Híza ügyének határozásabb támogatására, a részjegyek — mint önnön eminens érdekünk — jegyzésére. Egyben kiemeli, hogy az „alapzabálytervezet” még mindig csak tervezet s így megváltoztatható. Az egyesületek útján az Ált. Magyar Tanítógyesület tagjainak jogában áll, sőt kötelességük — ha tudnak — jobb tervezettel előállni, melyet a központ acceptálni fog; legyen azonban az ily tervezet írásban, határozati javaslat formájában a központhoz küldve.

A Tanítók Házára eddig 360 részjeggyel 36000 K. befizetés történt, így biztosítva van 72 000 K. Egyebekkel összesen 110 000 K. van. Ezen összeget egyelőre telek befektetéssel óhajja biztosítani, hogy így nyugodtan lehesse kalkulálni. Ha 60 gyermekre számítunk elhelyezést, úgy 120.000 K-ból fel tudjuk a T. H.-t állítani. Addig óhajt tovább harcolni, míg ez ügy végleges elintézését nyer s akkor nyugodtan adja át a helyet, hogy más is kivehesse részét a munkából is, valamint a megfizetetésből is.

Befejezésül elismerését fejezi ki *Nagyfalusi Antal* nové-zámky-i kartársnak, mint a T. H. igaz barátjának, aki az általa összeállított „Iskolai Gyermekdalok” c. könyvének eladásából 1000 K-t juttatott a T. H.-nak.

Nagyfalusi kolléga-megköszönve a központi elnök figyelmét — kijelenti, hogy e tetteivel nem vár elismerést, vele csupán a jó ügynek kívánt szolgálni. Jelen alkalommal is hozott Gyermekdalakból 25 drb.-ot s kéri a közgyűlést, vegye továbbra is jóindulattal művét. Egy-egy példány ára 6 K.

Alelnök köszönetet mondva a kp elnök kimértől felvilágosításaiért, felhívja a közgyűlést, hogy a ma este az udvardi kartársak és intelligens műkedvelők által tartandó előadásra a jegyet azon kartársak is vegyék meg, akik az előadáson nem vesznek

részt, tekintve, hogy az előadás tiszta jövedelme a tanító özvegyek és árvák támogatását célozza.

A jegyzőkönyv hitelesítésére *Stampay János, Jászayné Horváth Erzsébet* kartársakat kéri fel.

Titkári jelentése elején *Nemcsik Béla* titkár megilletődéssel emlékezik meg egyesületünk egyik volt tagjának, a mindenkitől szeretett, vigkedélyű *Matula Domokos* perbeli kartársnak elhunytáról, kiknek sírjára úgy járasköre, mint a megye tanítószága elhelyezte a kegyelet koszorúját. A közgyűlés felállással emlékezik meg *Matula Domokos*ról s a titkár indítványára az elhunytól való megemlékezést jelen jegyzőkönyvbe foglalja.

A jelentés kiemeli, hogy a 104-es törvény — bizonyos előnyei mellett is — elég szomorúságot, sőt keserűséget okoz a tanítószágnak. Méltánytalan különösen a régebben nyugdíjazottakkal szemben úgyannyira, hogy a jövőben egyesületi életünkben minden erővel e méltánytalanság megszüntetésén kell dolgoznunk.

Keserűséggel tölti el sokat próbált lelkünket a törvénnyel kapcsolatban háttérbe szorulásunk a hasonló képzettségű tisztviselőkkel szemben, mit eléggé dokumentál *Englis pénzügyminiszter*nek a képviselőházban, felőlünk elhangzott, reánk nézve lealázó, ismert nyilatkozata: „a tanítók nem végeznek felelősségteljes munkát.” Pedig mi sem mutatja jobban munkánk e nemű értékét, mint azon körülmény, hogy nagyrészt ezen munka folyamánya az elért konsolidáció, melyre országunkban a kormány nyugodtan mutathat s mit talán a mi leértékelt munkánk nélkül nem tehetne.

Megnyugvással emlékezik meg a betegbiztosítási törvény reánk való kiterjesztéséről.

Figyelmezteti azon kartársakat, akik 1906 január 1-től, vagy már ez időpont előtt itt működtek, de valamely községben illetőséget nem kértek, hogy a *lex Dérer* alapján állampolgárságot kérni el ne mulasszák, míg a *lex Dérer* érvényben van.

Az egyesületi élettel kapcsolatban kiemeli az ógyallai járáskör működését, melynek nívóssá tételéért a főköszönnet *U. Szabó Jánost* és az udvardi intelligens műkedvelőket illeti. E járáskör megalakította a járási temetkezési egyletet is, mit — nézete szerint — helyes volna megyeivé fejleszteni.

Jelentése befejezésével felhívja a közgyűlés figyelmét arra, hogy a Tanítók Háza alapszabálytervezet általa már ismertetett módosító javaslatát az előző évi közgyűlésen a megyei egyesület, majd a novézámkyi és starád'alai járáskör többsége helyeselve fogadta. Ennek alapján a jelen közgyűlés elé az alapszabálytervezet

módosítására konkrét javaslatot terjeszt be, melynek letárgyalását és elfogadását az indítványok során kéri. Elfogadás után legyen az indítvány a közgyűlés határozatából a kp. gyűlés elé terjesztve, hogy ott érdemi elbírálást, illetve acceptálást nyerjen.

A titkári jelentés állampolgárságügyi részéhez Kovács Alajos kp. elnök hozzáfűzi, hogy tudomása szerint az összes enemi kérvényeket belátható időn belül elintézik. Akiknek pedig a lex Dárer alapján kell kérni az állampolgárságot, azok iparkodjanak veie, mert a lex D. érvényessége már csak 3 év.

Ezután a közgyűlés tudomásul veszi a titkári jelentést.

Plichta János megyei pénztárnok jelentése szerint a pénztári állapot a következő:

A) Bevételek:

1. Egyenleg mint vagyon 1926 jun. 24-én	5618.45 K
2. 1926 évi I. félévi elszámolásokból a központtól	1726.25 K
3. 1926 évi II. félévi elszámolásokból a központtól	1920.52 K
4. Takarékbetét néáni kamatok:	273.— K

Összesen: 9538.22 K

B) Kiadások. Összesen:

2582.82 K

Egyenleg, mint készpénz maradvány összesen: 6955.40 K

Tagdíjhátralék:

16711.— K

Jelentését azzal zárja be, hogy több szeretettel kíván a kartársaktól az egyesület iránt, úgy nem lesz kénytelen ily nagy összeget, mint hátralékot kimutatni.

Pénztárvizsgálatra *Kőrös Imre*, *Fekete Imre* és *Bellus Gyula* kartársak lettek kiküldve. A pénztárvizsgáló-bizottság nevében *Kőrös Imre* jelenti, hogy a bizottság a pénztárt rendben találta, egyben indítványozza a közgyűlésnek a pénztárnok lelkiismeretes munkájáért a jegyzőkönyvi köszönet nyilvánítását s a fölmentvény megadását.

A közgyűlés a következő határozatot hozza. A Nyitra-megyei Ált. Magyar Tanítóegyesület *Plichta János* megyei pénztárnoknak pontos és lelkiismeretes munkájáért jegyzőkönyvi köszönetet mond s a fölmentvényt megadja.

Elnök bejelenti a tárgysorozat sorrendjének megváltozását s kéri *Csongrádi Árpád* csúzi kollégát előadásának megtartására: „A modern énektanítás gyakorlati kivitele” címmel.

Csongrádi e kedvenc témáját valódi szaktudással dolgozta ki és adta elő. Alapeszméje, hogy a magyar gyermek- és népdalok ne menjenek feledésbe s azok kellő kultiválásáról gondoskodjunk.

Előadását a közgyűlés osztatlan figyelemmel és lelkes tapssal honorálta.

Az előadáshoz *Plichta János* megjegyzi, hogy nem tartja megengedhetőnek a magyar népdalok szövegének helyenkénti megváltoztatását, azoknak eredetiségükben kell megmaradniok.

Kovács Alajos kp. elnök nem akar bírálni; nézete szerint csak elismerés illeti az előadót. Egyben felkéri őt a magyar népdalok és gyermekdalok könyvalakbani összegyűjtésére a központ nevében s igéri, hogy a központ nemcsak erkölcsi, hanem anyagi támogatással is hozzájárul a gyűjtemény kiadásához. — A közgyűlés általános helyesléssel veszi tudomásul az ígéretet.

Kemény kolléga ajánlja az ütemgyakorlatok változatossá tételét gyenge tapssal, kopogással, nehogy az állandó, egyoldalú ütenyzés unalmassá váljék.

Elnök indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mond az előadásért.

Elnök ezután jelenti, hogy a megyei egyesület tisztikarának megbízatása lejárt s a tárgysorozat következő száma a tisztújítás megejtése.

A jelölő- és szavazatszedő bizottság megválasztása után a gyűlést 10 percre felfüggeszti, mely idő alatt a jelölő bizottság a jelölést végzi.

Szünet után a jelölő bizottság közli a jelöltek listáját.

A szavazás mikéntje felől vita indul meg és több oldalról elhangzott véleménynyilvánítás után a közgyűlés aboan állapodik meg, hogy a szavazásnak a helyszínen való megejtése nem volna alapszabályszerű. Ezért a jelölteket a Magyar Tanítóban fogják közölni s a rendes, levélbeni szavazás útján történik meg a tisztújítás.

U. Szabó János beteg voltára való tekintettel kéri a közgyűlést, hogy ne tekintse őt jelöltnek. Erre *Kovács Alajos* kp. elnök a következő indítványt teszi:

„Mondja ki a közgyűlés határozatilag, hogy a legközelebbi központi gyűlésre az elnökség tegyen fölterjesztést, melyben *U. Szabó Jánost* a legközelebb megtartandó nagygyűlés válassza meg az országos egyesület tiszteletbeli tagjává.”

A közgyűlés nagy lelkesedéssel emeli határozatra a központi elnök főnti indítványát.

Majd *Massányi Kornél* novézámkyi kolléga fizikai előadása következett: „Készülék a villámhárító szemléltetéséhez.” Értékes és élvezetes előadásának fénypontja a magaszerkesztette villám-

hári ó készülék, mely kitűnő szemléltető eszköznek bizonyul. Megrendelhető az előadónál 100 K-ért.

Indítványt *Nemcsik Béla* Imeiyi kartárs nyújtott be a T. H. alapszabálytervezetének módosítása ügyében, melyet a közgyűlés elfogadott s azt határozatilag a központhoz terjeszti további eljárás végett.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

Tury Sándor jegyző.

Gondolatok a mai egyesületi életről.

Kezemben a M. T. 1927 szept 15-ki száma. Olvasom a Nyitra megyei egyesület tisztújítása alkalmával felvett jegyzőkönyvet. Amikor ezt olvasom, eszembe jut, lelki szemeim elé kerül az az első május 12-ike, amikor Komárom városában összegyűlt tanítóság arcán a lelkesülés ült, boldog remény a jövőre nézve.

Boldognak, nagyon boldognak éreztem magamat, mert a tanítóság lelkes tömegét láttam, akikben a munkakedv, az egyesületi élet iránti szeretet látszott, akik az iskoláért, kulturáért lelkesültek.

Elmult 5 év! A hatodik év májusát követő idő, amikor a nyitramegyei egyesület alapszabályszerinti választása megtörtént. 245 tag — szavazat 83! Kedves tanítótestvérem! Nem hinném azt, hogy e szavazat az általános bizalmat adja, amikor ez az összeg a tagok számának $\frac{1}{3}$ -ad része. Vagy még mindig úgy gondoltok: „Gondolkodjék, dolgozzék más!” Az első eypár évben megtettük, de ma már nem! A tespedés, nemtörődőmség ideje elmult. Ez volt az oka annak, hogy a tanítóság nagyon kevés dologban ért célt. De hogyan, amikor ahányan vagyunk, annyiféleképen gondolkozunk! Minden szenvedést Tanítótestvérem, mely Téged ért, önmagad idézted elő. Nem mé tó az a nép életre, amelynek tagjai nem ismerik fel, hogy az egyesülésben az erő,

Annak a 83-nak szava a pusztába kiállító-é, melyet elnyel a nagy végtelenség. Vagy annyira jól érzitek magatokat, hogy nincs már semmi, ami jobbat idézzen elő? Fáj ezt a hanyagságot, tespedést, nemtörődőmséget látni! Mi is úgy tegyünk, mint Ti? Félreálljunk?! Nem! Mi dolgozni fogunk. De félel, hogy a munkánk hiábavaló lesz, mert nincs erő a kezeinkben! Vagy az „egyesülésben az erő” elvét akarjátok

elvetni?! Figyelmeztetek, óva intelek benneteket ébredjétek, mert egyszer csak késő lesz az ébredés! Más tanítóegyesületek sokkal több célt érnek el, mert azok felismerték az „egyesülésben az erő” erejét, csak Te, testvérem, nem ismerted fel?!

A jelenlegi tespedéssel nem lendítjük fel az egyesületi életet, hanem azzal, ha dolgozunk. Fel testvérem a munkára! Vállvetve, a közös szent cél érdekében dolgozva, nem lesz hiába a harc! Eredményes munkát fogunk végezni s akkor az a lelkes tömeg, amely Komárom városában május 12-én összegyűlt, újra éled s új harccal új eredményeket ér majd el!

Ha nem vagy megelégedve a vezetőséggel, annak munkájával, ki a síkra, mutasd meg az utat mely az igazi, de ne úgy, hogy nem dolgozol! Nyíltan küzdj, de soha se a személyi érdekek vezessenek, hanem a közösség üdve!

Ébredj, Tanítótestvér! Ne engedd a javadért felszólalók szavát füled mellett elröppenni, ne hagyd a magad ügyét elveszni! Állottál már kedvesed sírjánál?! Fájó érzéssel volt tele a szived!! De fájóbb lesz az érzés, ha anna' halálát idézed elő, akinek születését Te óhajtottad s bölcsőjét ringattad. Tedd szivedre kezedet, ez így van. Ha nincs, dobj követ reám de tudom, az igaztalanul kidobott kő vissza hull arra,
„dobta.
Willand János

Kinevezés. Örömmel vettük a hírt, hogy *Pálinskás Sándor* ágovcei el. isk. kartársunkat, okleveles, pedagógiumot végzett polgáriskolai tanárt az iskolaügyi minisztérium a komáromi áll. magyar siketnéma intézethez nevezte ki. Kinevezéséhez örömmel gratulálunk, érdemes embert ért, akinek nevét lapunkban megjelent tanulmányai révén előnyösen ismerik kartársaink is.

Közgyűlés. Az ógyallai járáskör tanítószáza f. é. okt. 6-án tartotta Perbetén őszi rendes közgyűlését. Részletesen a jövő számban referálunk.

A kartársak figyelmébe. A referátus megbízása alapján kiadott új nyolcosztályos tanmenetekhez minden kartársnak, aki azokat megrendelte és az érte járó pénzt beküldte, *ingyen jár az új nyolcosztályos tanterv* is jóváhagyott magyar fordításban. A tanterv le van fordítva, de ki nem nyomatható addig, míg a Minisztérium az eredeti cseh nyelvű tantervet jóvá nem hagyja s ki nem adja hivatalosan. Amint ez megtörtént, azonnal kinyomatjuk a magyar tantervet is és megküldjük mindenkinek annyi példányban,

ahány tanmenetet kapott. A tanterv kiadásának költségei addig létélbe helyeztettek. A tanmeneteket a kariárszak akadály nélkül használhatják addig is, míg a tanterv megjelenik. Az oktatástügy terén átmeneti időket élünk — hisz sok helyütt még most is csak a régi 6 osztályos iskola van meg — ilyen zavaró mellékkörülményekkel még mindig türelmesen számolnunk kell.

Kedves Szil. Magyar Tanügy! Mult cikkedre vonatkozólag csak annyit, hogy most súlyosabb kötelességeim vannak a magyar tanítósággal szemben, mint veled, akinek — kas pseudonimmal munkatársal is vagyok — polemizálni. Sőt nem is fogok polemizálni, ellenben ha megengeded, legközelebbi számodat egy cikkel fogom felkeresni. Remélem változatlanul barátai maradtunk egymásnak. Szeretettel köszönt *Farkas István*.

Nyugtázás. A Stehr-féle eperjesi könyvkiadó vállalat ujabban 5280 Ké-t fizetett be központi pénztárunkba a *Tanítók Háza javára*, a közpon'ti vezetőség által kötött szerződés szerint a „*Fecskék*“ olvasókönyv után járó 6% nyi részesedés fejében. Ezen összeg vételét ezennel köszönettel nyugtatjuk. Központi pénztár.

Felhívás. Kérjük Kartársainkat, hogy lapunk okt. 1.-i számához mellékelt befizetőlapon az esedékes negyedévi tagdíjon kívül az 1927—28. tanévi zsebnaptár árát (10 Ké) is szíveskedjenek befizetni.

Kérjük Kartársainkat, hogy az egyesületünkhöz címzett leveleiket megfelelő értékű postabélyeggel lássák el, mert portómentesen velünk levelezni s címünkre hivatalos levelet küldeni nem lehet. Minden ilyen levél után, ha azt nem akarjuk visszaküldeni, büntetésportót kell fizetnünk, amivel egyesületünket károsítjuk meg.

Központi pénztár:

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

A kassai kp. gyűlés gyesületi lapunk fejlesztése céljából elhatározta, hogy lapunkban újabb rovatokat, többek között természetüományi rovatot nyit. Az indítvány indokolásában felhozta, hogy a tarrfés'gnak a tudományok fejlődésével lépést kell tartania

nemcsak önművelés céljából, hanem a gondjaira bízott tanulóifjúság érdekében is, mert a magyar tanítóságnak nem lehet közömbös a jövő generáció műveltségének kialakulása. Az egyes tudományos belföldi és külföldi szaklapok ma még olyan drágák, hogy azoknak egyénenkénti beszerzése a legtöbb kartárs anyagi erejét felülmúlja, míg az egyesület, mint az 1000—1200 tagtárs áldozatkészségének eredője, azokat minden megrázkódtatás nélkül beszerezheti, amelyekből rövid szemelvények alakjában értesülhet az egyes tudományok haladásáról.

A kp. gyűlés az írói tiszteletdíjakat évi 5000 Ké-ra emelte fel és felhatalmazta a vezetőséget a tudományos belföldi és külföldi lapok beszerzésére.

Örömmel üdvözöljük a kp. gyűlés határozatát, mert a tanítóság kari érdeke szempontjából is nagy fontossággal bír, mivel alkalmas az egyesületen kívül álló egyénektől oly gyakran hallott ama lealázó vélemény letompítására, miszerint a tanítóság csak fizetésügről vitázik és gyűléseik az anyagiak feletti zúgolódásban merülnek ki.

A kp. gyűlés határozatának végrehajtása céljából a kp. vezetőség értekezletet tartott s a term. tud. rovatnak a jelen lapszám-ban való megnyitását határozta el, egyszersmind a megfelelő szaklapok beszerzésére vonatkozólag is intézkedett.

Kétségtelen, hogy lapunk szűk korlátai között a természettudományok egész terrénumát fellelő kérdések el nem férnek, azonban mégis igyekezni fogunk, egyrészt hogy tagtársainknak, lapunk olvasóinak, továbbá a természettudományok barátainak teret adjunk megfigyeléseik és tanulmányaik közlésére, másrészt pedig olvasóinknak hasznos tudományos és gyakorlati ismeretekkel szolgáljunk.

A természettudományi rovat feladata, hogy a természettudományok bármely ágából közölt összefoglaló ismeretanyagot közreadjon, továbbá az emberi kultúra fejlődésében irányjelző gazdasági és technikai felfedezéseket lapunk olvasóival megismerlessen. E rovat azonban feladatának tökéletesen megfelelni csak úgy tud, ha a rovatot lelkes munkatársak veszik körül. A természettudományok egyes ágainak differenciálódása lehetetlenné teszi ugyanis, hogy egy egyén valamennyi irányban egyenlőképpen járjon legyen. Felkérem tehát azon kartársaimat, akik a természettudományok valamelyik ágával, vagy akár gazdasági vagy technikai kérdésekkel foglalkoznak, tanulmányaikat, megfigyeléseiket, vagy valamely szaklapban olvasott közhasznú kérdés rövid ismertetését küldjék meg, hogy a rovat keretében azokat lapunknak mintegy 1600 olvasója

megismerhesse.

Ugyancsak e rovatban közlünk le minden olyan pedagógiai cikket is, mely a természettudományok tanításának módszerével foglalkozik.

Szívesen fogadjuk kiadókól és könyvkereskedőktől természettudományokkal foglalkozó könyveket és folyóiratokat ismertetés és terjesztés céljából, ha azokból egy példányt egyesületünk könyvtárának ajándékoznak.

Azok a kartársak, akik bármely tudományos belföldi vagy külföldi szaklap olvasására vállalkoznak s azokból szemelvények közlését elvállalják szíveskedjenek ezen szándékukat e rovat vezetőjével tudatni.

Aktuális növényfiziologiai kérdések a növénytan őszi tananyagából.

A levelek őszi színeződése.

Az őszi táj szemlélésekor szembetűnik a tanulóknak a levelek pompás tarkasága. A nyáron át üdezőld lomblevelek kivételnek zöld ruhájukból s a sárga, barna, vörös stb. színek csodás keverékével elkápráztatják a szemlélőt. Az őszi Nap fáradt sugarai tompán verődnek vissza az erdő tarka-barka fáiról és bokrairól. Kezünkbe véve száz meg száz levelet, mindannyin más-más színkeverék mutatja a zöld szín helyét. A lombohullás előtti levél-színeződés nemcsak a tanuló kíváncsiságát kelti fel, hanem a természetben értelemmel szemlélődő természetbarát előtt is felveti a miért okkerésd kérdését. Mielőtt azonban a válasz megadását elsietnők, meg kell ismerni a levél zöld színének okozóját, a levélzöldet, vagyis a klorofillt, mert ennek kémiai bomlása okozza a levelek őszi színváltozását. A klorofill megismertetése céljából szedjünk a gabonaneműek leveléből 40 g-ot és főzzük 10 percig destillált vízben. Főzés után a vizet szűrjük le, a leveleket nyomkodjuk jól meg, hogy a vizet kiszorítsuk belőlük s azután tegyük bele 250 cm³ 95 %-os alkoholba (Márgócsy). Ha sötét helyen, legalább 24 óráig állni hagyjuk s az alkoholt a levelekről leszűrjük, az alkohol szép zöldszínű lesz, míg a levelek szintelenekké váltak. Az alkohol zöld színét a levelekből kioldott levélzöldnek, vagy klorofillnak nevezett apró zöld festéktestecskék okozták, melyek az alkoholban feloldódtak. Az alkoholos klorofill oldat jellemző tulajdonsága, hogy rajta átnézve szép zöld színű, míg ránézve barna színű. Az alkoholos klorofill oldat napfény hatására vagy meleg helyen felbomlik, azért sötét helyen kell tartani. A levelek zöld

színét tehát a klorofill okozza. A klorofillnak azonban nem az élethivatása, hogy a leveleket zöldre fesse, hanem a növény táplálásában van fontos szerepe. Az apró zöld klorofill kertescskék a növény emésztő szervei, bennük alakul át a falajból felvett szervellen tápanyag és a levegőből felvett szén-dioxid olyan szerves anyagokká, melyekből a növény teste van felépítve. A klorofill tehát szerve a növénynek, azért fontos, hogy meglegyenek azok a szükséges feltételek, melyek a klorofill képződéséhez nélkülözhetetlenek. Ezek a szükséges feltételek a napfény és a melegség. Napfény nélkül klorofill nem képződik, a növények levelei megsárgulnak, elpusztulnak. Jó példa a pincében kihajtott burgonya csira, mely a sötét pincében színtelen, vagy halványsárga színű. Ha valamely levél egy részét két parafadugó közé szorítjuk, hogy a napfény a levélhez ne jusson, bizonyos idő alatt a levél befedett része lassan elsárgul, később teljesen eszintelenedik. A levélzöld képződéséhez a napfényen kívül bizonyos melegség is szükséges. Tavasszal, amikor még hideg van, a magvakból kikelő sziklevek halvány sárga színűek, később azonban a hőmérséklet emelkedésével zöldelni kezdenek s amint a klorofill képződés megindul, a növény teljesen zöld és önálló táplálkozásra képes lesz.

A klorofill képződés két legfontosabb tényezője a napfény és a melegség. Ősszel, amikor a két fontos tényező mindinkább gyengül, a klorofill további képződése is megszűnik, sőt lassankint fel is bomlik. A klorofill felbomlásának következménye a levelek őszi színeződése. A levelek őszi színeződése hívta fel a kémikusok figyelmét arra, hogy a klorofill kémiaiilag összetett test, amit megerősítettek azok a fiziológiai kísérletek is, melyek a klorofill származását derítették fel.

A növényi sejt protoplazmájában igen fontos alkotórészek a chromatofórák. A chromatofórák színűek s csak élethivatásuk átvétele után különböznek el egymástól, amikor háromféle chromatofora különböztethető meg. Ezek a leukoplasztok, melyek színtelenek s bizonyos szerves vegyületek átalakításánál van szerepük, a chromoplasztok a viráglevelekben és a színes gyümölcsökben fordulnak elő, rendszeren a rovarok csalogatására valók, sárga, vagy vörös színűek, a chloroplasztok zöld színűek és a szén-asszimilálását végzik. A chloroplaszt az a szerve a növénynek, melyet klorofill néven ismerünk. Mivel a chromatofórák a sejt osztódásakor az anyasejtből képződnek s bár plazmatikus anyagok, még sem protoplazma képződmények, hanem önálló szervek s így a klorofill is annak kell tekintendük.

A klorofill tehát már keletkezésénél fogva sem lehet egyszerű test, amiről meggyőződést szereztek alkoholos oldatának vegyelemzése útján.

Frémy az alkoholos oldatot sósavval és étierrel kétféle választotta sárgásbarna filloxantinra és a kékeszöld fillocianinra. A kékeszöld fillocianin, amely az alkoholos oldatban maradt, benzinn hatására tovább bomlik és a cianofill nevű zöld festék a benzines oldatban marad, egy sárgás festék a xantofill pedig az alkohol fölé emelkedik. A klorofill alkoholos oldatából savakkal és lúgokkal még számos vegyületet lehet leválasztani, melyek közül legfontosabb a xantofill, melynek színképelemzése révén sikerült megállapítani, hogy ez is még háromféle festékanyagból áll. A benzinnben visszamaradt cianofill sem önálló zöld festékanyag, hanem két zöld festékanyagból áll, melyek közül egyik a tulajdonképpeni chlorofill, a másik pedig az allochlorofill. E két zöld festék további elemzésénél rájöttek, hogy még ezekből is több származék választható le, melyek felsorolásába ezúttal nem bocsátkozom. A fentiekből is látható, hogy a chlorofill számos festékanyagból áll, melyek mindegyike más-más színű. Ezekből is megérthető, hogy a chlorofill össze felbomlásakor a levelek színeződését az okozza, hogy a bomlási folyamat alatt az alkotó festékanyagok szétváltnak és a bomlás különböző stádiumában más-más festékanyag színe jelenik meg dominálólág a haldokló sejt plazmájában.

Amint a két szükséges feltétel a napfény és a meleg hiánya mindinkább érezhető lesz, a klorofill felbomlása megkezdődik s a levél színe felveszi a valamennyi alkotó színt egyenkint a zöld, vörös, barna stb. színeken keresztül. Végre a levél teljesen megbarnul, megzárad és lehull. A színeződés alatt a levélben még készenlévő tápanyagok a szárba vándorolnak.

Megjegyzendő, hogy a levelek színeződése s az ezt követő lombhullás nem csak ősszel következik be, hanem a nagy hőség és a szárazság következtében nyáron is előfordulhat. A levelek színeződését a fentemlítt két legfontosabb tényezőtől kívül a transpiráció hiánya, vagyis a nedvességnek a növény testén való átvonulásának megszűnése is okozhatja. A nagy hőség következtében a talaj annyira kiszárad, hogy a gyökér szívómirigyei nem találhatnak a talajban nedvességet s így a talajból nem juthat tápanyag a levelekbe. A klorofill szemcséknek nincs munkájuk s mint felesleges szervek miként ősszel felbomlanak s a levél színeződését okozzák. A nyári levélszíneződés megfigyelhető volt az 1904. és 1908. években, amikor a nagy szárazság következtében a legtöbb lomblevél 3 hónappal előbb hullott le.

A fák plombálása.

A növényeknek is, mint bármely más élő szervezetnek számtalan sok betegsége van, melyek szükségessé teszik, hogy azokkal főképpen gazdasági szempontból kiváló szakemberek foglalkozzanak. Ma már valóságos növény egészséglan van kialakulóban s nincs kizárva, hogy rövid idő múlva nemcsak ember és állatorvosi diplomákat adnak az egyetemeken, hanem növényorvosi diplomákat is.

A növénybetegségek közül egyik leggyakoribb és legveszedelmesebb betegség a fák korhadása. A korhadás csakhamar rothadásba megy át s ha megtámadja a fa törzsét, elpusztítja a képzőszövetet, a kambinmot, egészen a kérekig jutva tönkreteszi az edénnyalábokat, a nedveknek felivódása a gyökerekből a szárba és a levelekbe megszűnik, aminek a fa elpusztítása lesz a következménye. A korhadást a nedves levegő hozzájárulásával különböző gombák okozzák, melyek nedves időjárás esetén gyorsan elvégzik romboló munkájukat. A korhadás gyakran nagy kárt okoz gyümölcsfáinkban, diszfáinkban stb. érzékeny fájdalmat okozva azoknak, akiknek a nagyapa vagy édesapa által ültetett fa féltékenyen őrzött fája volt.

Régebben a fák tovább korhadását úgy akadályozták meg, hogy a korhadt részt kivágták, helyét rézgálic oldattal, vagy szénkéneggel kimosták, hogy a gombák és rovarok elpusztuljanak, vagy pedig a korhadt részt egyszerűen amputálták.

Ma már a korhadt fák gyógyítását plombálással végzik, mintahogy a fogorvos beplombálja az odvas fogakat.

John Davey dán botanikus volt az első, aki bemutatta, hogy a korhadás által okozott faüregek beplombálása megakadályozza a továbbkorhadást, sőt a plomba fölött új kéreg képződik, melyen át a nedvkeringés, újra megindul. Yohn Davey találmányát tanítványa Waterwal alkalmazta tovább Amerikában a világhírű milliárdos Rockefeller birtokán, ahol nagymennyiségű fát gyógyított meg sikerrel úgy, hogy az amerikai ültetvényesek keresve-keresték fel a híres „faorvost“, hogy fáikat meggyógyítsa.

Waterwal eljárása abban áll, hogy a korhadás által okozott üreget kitisztítja, azután kátránnyal és viasszal bekeni, hogy a gombák és rovarok elpusztuljanak. Az így elkészített üregbe, mint a fogorvos a kifúrt és kitisztított desinficiált fogüregbe plombát helyez. A plomba cementből, kődarabokból, vagy kötőanyagokból áll. A behelyezett plombát végül cinklemezsel beborítja. A plombát áll. A behelyezett plombát végül cinklemezsel beborítja. A plombát lassankint benövi a kéreg s a korhadás okozta üreg helyét nem sokára csak a kéregforradás helye jelzi. A kérgen át a nedvkerin-

gés megindál, s mivel a levegő, nedvesség és a korhadást okozó gombák a fa üregébe többé be nem hatolhatnak, a fa megvan mente a pusztulástól.

Zoltán V értekezésében említi, hogy Waterwal egy 600 éves tölgy plombálásánál 9 mázsa cementet, 7 tonna követ, 600 font vasat, nagymennyiségű kavicsot és 7 cinklemezét használt el.

Ezen módszerrel mentette meg Waterwall Kopenhágában a világhírű rosenbergi park híres fáit, melyek már pusztulófélben voltak s ma valamennyien pompásan díszlenek.

Mi okozza a dohányzás ártalmas hatását.

Neuberg berlini professzor vizsgálatai szerint a dohányzás káros hatását nem a nikotin, hanem a dohánylevél rostjaiban előforduló metylalkohol okozza. A metylalkohol mennyisége a dohány preparálása közben csökken. Legkevesebb metylalkohol van a szivarban, legtöbb a cigarettákban. A metylalkoholt ($\text{CH}_3\text{—OH}$ = faszesz) nagyban a fa száraz desztillációja útján állítják elő. Szintelen, a borszeszhez hasonló szaga, 0,8 fajsúlyú gyulékony folyadék, mely 66°C -nál forr. Élettani hatása, hogy erős szívmérég s ez a tulajdonsága okozza káros hatását. A dohány elégeése alkalmával a metylalkohol nem bomlik fel, hanem a füstbe kerül, melyből egy rész a nyálkába s ezzel a gyomorba jut, másik része pedig a füsttel a levegőbe kerül. Neuberg szerint a nikotin káros hatása sokkal kisebb mint a metylalkoholé.

Volta centennáriuma.

Ez év március 5-én múlt 100 esztendeje, hogy Alessandro Volta lelkéből kiszült az az utolsó isteni szikra, mely az érintkezési elektromosság felfedezése révén áramforrása volt annak a nagy technikai fejlődésnek, mely a XX. század kultúrájának legfőbb mozgató energiája. 100 esztendeje, hogy Olaszország Como nevű kis városkájában megkondultak a harangok, hogy a megsemmisülésbe kísérik el azt, akinek munkássága kimeríthetetlen életei, mérhetetlen energiaforrást hagyott örökségül az emberiségnek. Como egyik terén áll Volta márványszobra, melyen Volta rátámaszkodik arra a híres oszlopra, mely az új, addig ismeretlen elektromos forrást szolgáltatja. Ez az oszlop Volta dicőtségének legnagyobb hirdetője, az elektromos energiának nemcsak újabb forrása, hanem a további felfedezések végtelen sorának kezdőponija.

1745 február 19 én született, tanulmányai elvégzése után a comoi gimnáziumnál, mint a fizika tanára működött, melyre a sürülő palack elméletének fejtegetése által lett érdemessé. 1779 ben párisi egyetemi tanárrá nevezték ki, ahová az ifjúság messze föld-

ről elzarándokolt, hogy a híres tanár előadásait hallgathassák 1801-ben, amikor tudományos kutatásainak eredményei már világhírűvé tették nevét, Bonaparte Napoleon, mint első konzul meghívta Párizsba, hogy Volta előadásainak fűltanuja és kísérleteinek szemléltője lehessen.

Előadásával magával ragadta az egész hallgatózást s magát Napoleont is, melynek bizonyosságául aranyéremmel nemsokára a becsületlégió és vaskoronarend keresztjével tüntették ki. Sikerei azonban nem tették elbizakodottá, bár Európa összes akadémiai tagjává választották. Arago, mint Volta kortársa mondja róla, — hogy modora szerény és finom, beszéde egyszerű, mesterkéletlen. Gyors és átható értelem, nagy és találó eszmék, őszinte és megnyerő jellem, ezek valának szembeütő vonásai. Arago jegyezte fel róla, hogy egyszerűségében odáig ment, hogy Párisban a péknél vett kenyeret gyakran az utcán költötte el s fennmaradt falusi természetes naivságánál fogva arra nem is gondolt, hogy azon valaki fennakadhatna! —

Tudományos kutatásaiban az empirikus módszert követte s vizsgálódásaiban csak a tapasztalás bizonyító erejére támaszkodott. Elméleti okoskodások, a tapasztalati tényekkel a matematika szigorú rendszereivel való ellenőrzése iránt érdektelen volt. Ezzel szemben kiváló megfigyelő és demonstrátor, aki önmaga szerkesztette készülékeivel kereste meg az előre megsejtett igazságot. Tudományos érdemei elévülhetetlenek, mert főképpen az elektromosság terén elért eredményeivel új világot s új energia forrást tárt fel az emberiségnek.

Tudományos kutatásainak eredménye mindig egy-egy újabb felhőkarcoló volt a fizikai tudományterén, melyek közül a jelentősebbek a következők. 1775-ben felfedezte az elektrofórt s azt ugyanabban a formában állította össze, ahogy azt ma alkalmazzuk. Találmányát először Priestley-vel közölte, annak működését Wilkével igyekeztek megmagyarázni azonban nézeteiket összeegyeztetni nem tudták. A készülék működését ma az elektromos megosztással értelmezzük. Kémiai kutatásokkal is foglalkozott s ő mutatta ki először, hogy az állati és növényi anyagok rothadásánál gyúlékony gáz képződik s így a mocsárgáz felfedezője lett. Szerkesztett egy szalmaszál-elektroezkópót, ő találta fel az elektromos pisztolyt s a kémiai elemésnél nélkülözhetetlen eudiométert. Jelentős kutatásokat végzett a léghőri elektromosság terén, de nevét az érintkezési elektromosság felfedezése által tette halhatatlanná. Ki ne ismerné Galvani béka-combjának történetét Galvani páduai anatómia tanár beteg felesé-

gének az orvos béka-comblevest rendelt. A felboncolt békák combjai az asztalon rángatózni kezdtek, amikor a szobában lévő elektromos gépet valaki működésbe hozta. A békacombok ezen viselkedésükkel magukra vonták az akkori természettudósok figyelmét. A békacombok viselkedése felett megindult hosszú vitának Volta lángelme vetett végét, amikor a békacombok rángatózásának nemcsak magyarázatát adta, hanem azt kísérletileg mesterségesen előidézte. Volta a békacombok rángatózását az elektromossággal magyarázta, amikor Galvani, Valli és mások által sok támadásban részesült. Állítását fenntartotta s azt kísérletileg is igazolta, mert két különböző fémmel a rángatózást bármikor előidézte, sőt azt is beigazolta, hogy két különböző fém érintkezésénél elektromosság keletkezik. Ez a felfedezése vetette meg további vizsgálódásainak alapját. Szigetelő nyéllel ellátott réz és cink lapot egymásra helyezett s azután hirtelen szétrántotta azokat, azt tapasztalta, hogy ha azok egyikét az elektroszkóphoz közelítette, a szalmaszálak szétágaztak s ezzel tételét ellenfelei előtt minden kétséget kizáróan beigazolta. Kísérleteit tovább folytatta, hogy nagyobb mennyiségű elektromoságot állítson elő. Két különböző fémlap közé megnedvesített posztódarabot tett, majd a fémpárok számát szaporítva oly tekintélyes elektromoságot kapott, mint La Métherie-hez intézett levelében írta, hogy „nedves újjakkal erős ütéseket lehet érezni, mely hatás fokozódik, ha oly fémekkel érintjük, melyeknek tágas felületét megnedvesített kezccel markoljuk“. Volta oszlopának működését a két különböző fém érintkezésével magyarázta s amikor az oszlop két sarkát vezető dróttal összekötötte folytonos áramot kapott, amit szintén a két fém folytonos érintkezésének tulajdonított. Volta elmélete felett ismételten nagy vita indult, meg melyből Volta került ki győztesen s így az áramló elektromosság felfedezés által egy új elektromos forrást fedezett fel, kimutatván annak hő és fényhatását is s így kezdőpontja lett annak a szédületes mozgás pályának, melyen az elektromos hullámok másodpercenként a fénysebességgel viszik a rádió híreket egyik világrészből a másikba. Volta nagy szelleme, egy végtelen fejlődés kezdőpontja lett s azért gyűlnek össze a jövő év tavaszán a világ természettudósai a kis olasz városkában, hogy hódoljanak Volta szellemének, nemcsak a kegyeletes szóvirágok özőnével, hanem tudományos kutatásaiknak beszámolásával. S éppen ez az, ami bennünket s az egész művelt világot a Volta centenáriumán nagy várakozással tölt el. Szaklapokból olvassuk, hogy a legkiválóbb tudósok jelentték be, hogy kutatásaikról a Volta centenáriumán számolnak be.

Egy kiváló olasz fizikus tanár az ibolyántúli sugarakkal való telefonálást fogja bemutatni, melynek a rádióval szemben az az előnye hogy csak a felhívott felfogó állomás hallhatja a leadó híreit. Ki tudja, nem a Volta centenáriuma lesz-e az a határkő, mely a rádió telefon elmulását jelenti, mielőtt az még tökéletessé lehetett volna.

Karácsonyi gyermekszindarabok!

A beflellemi éjszaka   Királyok újta

3 felvonásban.

3 felvonásban.

Vallásos és látványos szindarabok darabonként 2-50 pengő.

Győz a Szent Szív.

3 felvonásos színmű. A Jézus Szíve Szövetség egyesületeinek kitérő szindarabja. Csak férfiszereplők! Darabja 3.— pengő.

Az árvák anyja.

3 felvonásos színmű. A Mária kongregációk számára nagyon megható színmű. Ára 2-50 pengő. — Megrendelhetők:

Bartunek János rk. tanítónál Kőrmend (Vas megye) Magyarországon.

Kárpáti Vadász

Szlovenszkó és Ruszinszkó
egyetlen magyar nyelvű

vadászujságja.

Szerkesztőség és kiadóhiv.: Beregszász (Podk. Rms).

Tanácsadó.

Rovatvezető: Uherezky Géza. —

E rovatban folytatjuk a mult számunkban már megkezdett adókimutatás további skáláját.

II. táblázat a 200.0 koronán felüli tiszta jövedelem után fizetendő jövedelemadé megállapításához.

Évi tiszta jövedelem		Az adókötelek									
		Nőfien	Nős vagy özvegy	Nős vagy özvegy							
				1	2	3	4	5	6	7	8
		Egyemlékkel vagy családdal									
2	6200	1046 ⁵	1001	910	819	728	637	546	455	364	273
	400	1058 ⁸	1012	920	828	736	644	552	460	368	276
	600	1069 ⁵	1023	930	837	744	651	558	465	372	279
	800	1081 ⁸	1034	940	846	752	658	564	470	376	282
	000	1092 ⁵	1045	950	855	760	665	570	475	380	285
27	200	1104 ⁸	1056	960	864	768	672	576	480	384	288
	400	1115 ⁵	1067	970	873	776	679	582	485	388	291
	600	1127 ⁸	1078	980	882	784	686	588	490	392	294
	800	1138 ⁵	1089	990	891	792	693	594	495	396	297
	000	1150 ⁸	1100	1000	900	800	700	600	500	400	300
28	200	1161 ⁵	1111	1010	909	808	707	605	505	404	303
	400	1173 ⁸	1122	1020	918	816	714	612	510	408	306
	600	1184 ⁵	1133	1030	927	824	721	618	515	412	309
	800	1196 ⁸	1144	1040	936	832	728	624	520	416	312
29	000	1207 ⁵	1155	1050	945	840	735	630	525	420	315
	200	1219 ⁸	1166	1060	954	848	742	636	530	424	318
	400	1230 ⁵	1177	1070	963	856	749	642	535	428	321
	600	1242 ⁸	1188	1080	972	864	756	648	540	432	324
	800	1253 ⁵	1199	1090	981	872	763	654	545	436	327
30	000	1265 ⁸	1210	1100	990	880	770	660	550	440	330
	200	1278 ⁵	1223 ²	1112	1000 ⁸	889 ⁶	778 ⁴	667 ²	556	444 ⁸	333 ⁶
	400	1292 ⁸	1236 ⁴	1124	1011 ⁶	899 ²	786 ⁸	674 ⁴	562	449 ⁶	337 ²
	600	1306 ⁴	1249 ⁶	1136	1022 ⁴	908 ⁸	795 ²	681 ⁶	568	454 ⁴	340 ⁸
	800	1320 ²	1262 ⁸	1148	1033 ²	918 ⁴	803 ⁶	688 ⁸	574	459 ²	344 ⁴
31	000	1334 ⁸	1276 ⁶	1160	1044 ⁸	928 ⁰	812 ²	696 ⁶	580	464 ⁸	348 ⁶
	200	1347 ⁵	1289 ²	1172	1054 ⁸	937 ⁶	820 ⁴	703 ²	586	468 ⁸	351 ⁶
	400	1361 ⁸	1302 ⁴	1184	1065 ⁶	947 ²	828 ⁸	710 ⁴	592	473 ⁶	355 ²
	600	1375 ⁴	1315 ⁶	1196	1076 ⁴	956 ⁸	837 ²	717 ⁶	598	478 ⁴	358 ⁸
	800	1389 ²	1328 ⁸	1208	1087 ²	966 ⁴	845 ⁶	724 ⁸	604	483 ²	362 ⁴
32	000	1403 ⁸	1342 ⁶	1220	1098 ⁸	976 ⁶	854 ⁴	732 ²	610	488 ⁸	366 ⁶
	200	1416 ⁵	1355 ²	1232	1108 ⁸	985 ⁶	862 ⁴	739 ²	616	492 ⁸	369 ⁶
	400	1430 ⁸	1368 ⁴	1244	1119 ⁶	995 ²	870 ⁸	746 ⁴	622	497 ⁶	373 ²
	600	1444 ⁴	1381 ⁶	1256	1130 ⁴	1004 ⁸	879 ²	753 ⁶	628	502 ⁴	376 ⁸
	800	1458 ²	1394 ⁸	1268	1141 ²	1014 ⁴	887 ⁶	760 ⁸	634	507 ²	380 ⁴
33	000	1472 ⁸	1408 ⁶	1280	1152 ⁸	1024 ⁶	896 ⁴	768 ²	640	512 ⁸	384 ⁶
	200	1485 ⁵	1421 ²	1292	1162 ⁸	1033 ⁶	904 ⁴	775 ²	646	516 ⁸	387 ⁶
	400	1499 ⁸	1434 ⁴	1304	1173 ⁶	1043 ²	912 ⁸	782 ⁴	652	521 ⁶	391 ²
	600	1513 ⁴	1447 ⁶	1316	1184 ⁴	1052 ⁸	921 ²	789 ⁶	658	526 ⁴	394 ⁸
	800	1527 ²	1460 ⁸	1328	1195 ²	1062 ⁴	929 ⁶	796 ⁸	664	531 ²	398 ⁴
34	000	1541 ⁸	1474 ⁶	1340	1206 ⁸	1072 ⁶	938 ⁴	804 ²	670	536 ⁸	402 ⁶
	200	1554 ⁵	1487 ²	1352	1216 ⁸	1081 ⁶	946 ⁴	811 ²	676	540 ⁸	405 ⁶
	400	1568 ⁸	1500 ⁴	1364	1227 ⁶	1091 ²	954 ⁸	818 ⁴	682	545 ⁶	409 ²
	600	1582 ⁴	1513 ⁶	1376	1238 ⁴	1100 ⁸	963 ²	825 ⁶	688	550 ⁴	412 ⁸
	800	1596 ²	1526 ⁸	1388	1249 ²	1110 ⁴	971 ⁶	832 ⁸	694	555 ²	416 ⁴
35	000	1610 ⁸	1540 ⁶	1400	1260 ⁸	1120 ⁶	980 ⁴	840 ²	700	560 ⁸	420 ⁶

Évi fizetés tövegelem	Az adóköteles									
	Nőtlen	Nős vagy özvegy	Nős vagy özvegy							
			1	2	3	4	5	6	7	8
			gyermekkel vagy családdal							
35200	1623·8	1553·2	1412	1270·8	1129·6	988·4	847·2	706·5	564·8	423·6
400	1637·6	1566·4	1424	1281·6	1139·2	996·8	854·4	712·5	569·6	427·2
600	1651·4	1579·6	1436	1292·4	1148·8	1005·2	861·6	718·5	574·4	420·8
800	1665·2	1592·8	1448	1303·2	1158·4	1013·6	868·8	724·5	579·2	434·4
36000	1679·	1606·	1460	1314·	1168·	1022·	876·	730·5	584·	438·
200	1692·8	1619·2	1472	1324·8	1177·6	1030·4	883·2	736·5	588·8	445·6
400	1706·6	1632·4	1484	1335·6	1187·2	1038·8	890·4	742·5	593·6	443·2
600	1720·4	1645·6	1496	1346·4	1196·8	1047·2	897·6	748·5	598·4	448·8
800	1734·2	1658·8	1508	1357·2	1206·4	1055·6	904·8	754·6	603·2	452·4
37000	1748·	1672·	1520	1368·	1216·	1064·	912·	760·6	608·	456·
200	1761·8	1685·2	1532	1378·8	1225·6	1072·4	919·2	766·6	612·8	459·6
400	1775·6	1698·4	1544	1389·6	1235·2	1080·8	926·4	772·6	617·6	463·2
600	1789·4	1701·6	1556	1400·4	1244·8	1089·2	933·6	778·6	622·4	466·4
800	1803·2	1724·8	1568	1411·2	1254·4	1097·6	940·8	784·6	627·2	470·8
38000	1817·	1738·	1580	1422·	1264·	1106·	948·	790·6	632·	474·
200	1830·8	1751·2	1592	1432·8	1273·6	1114·4	955·2	796·6	636·8	477·6
400	1844·6	1764·4	1604	1443·6	1283·2	1122·8	962·4	802·6	641·6	481·2
600	1858·4	1777·6	1616	1454·4	1292·8	1131·2	969·6	808·6	646·4	484·8
800	1872·2	1790·8	1628	1465·2	1302·4	1139·6	976·8	814·6	651·2	488·4
39000	1886·	1804·	1640	1476·	1312·	1148·	984·	820·6	656·	492·
200	1899·8	1817·2	1652	1486·8	1321·6	1156·4	992·2	826·6	660·8	495·6
400	1913·6	1830·4	1664	1487·6	1331·2	1164·8	991·4	832·6	665·6	499·2
600	1927·4	1843·6	1676	1508·4	1340·8	1173·2	1005·6	838·6	670·4	502·8
800	1941·2	1856·8	1688	1519·2	1350·4	1181·6	1012·8	844·6	675·2	506·4
40000	1955·0	1870·	1700	1530·	1360·	1190·	1020·	850·6	680·	510·

A nőtlen 1 családtaggal annyi adót fizet, mint a nős; nőtlen 2 családtaggal annyit, mint a nős 1 családtaggal sőt.

M. J. A 3949/22. sz. törv. alapján járó évi 1200 Kc gyermekpótlékot csupán a 2. gyermektől kezdve kapta, miután a felesége is közalkalmazott.

Ezen intézkedés a 34/923 sz. korn. rend. V. cikkelyének 3 pontja alapján történt, azonban a legfelsőbb közig. bíróság 1925 május 19.-én kelt 9834/925. sz. döntvénye ezen rendelkezést — mint a törvénnyel ellenkezőt — hatálytalannította, így a gyermekpótlék az első gyermek után is megilleti. Tessék rendes úton kérni.

E. S. A 99/921. sz. törv. alapján megállapított nyugdíjhoz gyermekpótlékot nem utaltak.

Az 1926. január 1.-e előtt nyugdíjazott nem állami tanítók

nyugdíja az 1875. évi XXXII. és 1891. évi XLIII. t. c.-ben lefektetett alapelvek változtatása nélkül lett felemelve a 99/921. sz. törvénynek megfelelőleg. Az említett, régen elavult magyar törvények nem biztosították a nyugdíjas tanítónak gyermekpótlékot, mert ilyet azok alkotásakor nem is ismertek. Azonban a sk. ref. szigoruan ragaszkodik a törvény betűjéhez és a 99/921. sz. törv. alapján elég soványan kimért nyugdíjhoz nem utal gyermekpótlékot, az árvák nevelési járulékát is csak a 16. életév betöltéséig folyósítja. Ezen változtatni eddig nem sikerült. Az sem segítt, hogy sorsunkat vérünkben való vér: tanítók intézik. Egyesületünk minden lehelőt elkövet, hogy a készülő új nyugdíjtörvény ezt a sérelmet is orvosolja.

N. A. Férhezmenő tanítónő kaphat-e végkielégítést?

Igen, a 455/919. sz. törv. 3. §-a alapján. Ez a végkielégítés 5 évi szolgálatig a törzsfizetés fele, 5—10 évi szolgálat esetén a törzsfizetés, 10—15 évi szolg. mellett $1\frac{1}{2}$ évi és 15 éven felül szolgálatnál a törzsfizetés 2 évi összegével egyenlő. Ezek szerint kegyednek 14400 Ké járna. Amennyiben erre határozná magát, figyelmeztjük, hogy lemondását addig ne adja be, míg végkielégítés iránt beadott kérelme kedvező elintézését nem nyert.

N. B. Melyik nem állami tanító definitív?

Minden nem állami tanító definitív, akinek választását a sk. ref. jóváhagyta, érvényes oklevele van és a 104/926. sz. törv. alapján történt beosztásnál I—II. fiz. fokozat valamelyikébe soroztatott. Ezek szerint Ön is definitív tanító, azonban egy muhasztását pótolja és jelentkezzen az illetékes tanfelügyelőségen a hivatalos eskü letételére.

S. P. Miglec.

1. A lex Dérer alapján benyújtott kérelmét a zupanátuson tessék megstúrgetni, a minisztériumban nem találjuk nyomát.

2. Állampolgárság hiányában csupán a női tanító családtagjai után járó pótlékok szüntettetnek be, a nőtlenek az őket megillető teljes illetményeket élvezik.

3. 1920 IX/6-tól 1926 I/1-ig 5 év 3 hó 25 nap a szolg. ideje, kikerekítve 5 év 6 hó. A szolg. idő helyesbítését és az esleleges előlépést kérheti, azonban az elintézésre várni kell.

S. J. Csak olyan ügyben tudunk eljárni, melyben a fél a hivatalos út betartásával kérvényt adott be. Tessék ezt most megtenni és a kérvény felküldésének idejét jelezni. Az ügyben el fogunk járni.

Sz. A. A nem állami tanítók évközben is kérhetnek kedvez-

ményes vasúti jegy váltására jogosító igazolványt. A kérvényben a kiinduló és végállomást meg kell jelölni, esetleg jáz utirányt is. Egyszerre 3-útra lehet ilyen igazolványt kérni s ezek 3 hónapig érvényesek. A kérvényt az isk. igazgatója láttamozza. Minden igazolvány után 2 Ké t kell utalványon beküldeni a vasút igazgatóság II.—6 ügyosztályára. amit a kérvényben is jelezni kell.

F. L. A 3 és 4 gyermekre 900—900 Ké évi gyermekpótlék jár. Az 5. gyermekre ilyen nem kaphat, miután az 1926. I/1.-e után született. A beadandó kérelemhez tessék keresztlevelet csatolni.

L. K. A 104/926 sz. törv. alapján senkinek sem lehet kevesebb a fizetése, mint 1925 XI(1/31), én volt. A régi alapon a VII. f. o. 1. fok.-ban 5 gyermekkel, a 8% os nyugdíj járulék levonása után megilleti: 33.765.60 Ké A 104/926 B. törv. alapján a 6% os nyugdíjjárulék levonása után megilleti: 28.644 Ké A két igény közti különbség: 5321.60 Ké. 12 vel osztható összegre felfelé kerekítve: 5328 Ké ezt az összeget kiegyenlítési pótlék címén kell kapnia 1926 I/1.-től. Valószínűleg ezen kiegyenlítési pótlék kiutalása körül lesz hiba, tessék helyesbitést kérni.

Különfélék.

Ah, hittem én is . . .

Ah, hittem én is a jövőben.
E hit mi édes volt, mi szép?
Csillagöszönnel, napsugárral
Ilinté be szívem belsejét
Reméltem: céloimat elérve
Utam virágok közt vezet . . .
Aztán? . . . »Szegény, szegény anyám, te!
Miért is szültél engemet!»

Nem dőre álom volt, mi egykor
A mennyet rajzoló elém,
Mert én a földet nem vadonnak.
De tündér kertnek képzelém.
Egy tündérkertnek! hol szeretve
Békében élnek emberek . . .
Aztán? . . . »Szegény, szegény anyám, te!
Miért is szültél engemet!»

Lelkem derült, szívem vidám volt,
 Bann gyűlölet nem vert lanyát:
 Hittem, hogy kik körültem állnak,
 Mind testvér és mind jó barát.
 De ah, hitembe! megcsalódtam,
 Reményem eltűnt, elveszett . . .
 «Szegény anyám, szegény anyám, te!
 Oh, mért is szültél engemet?!»

Mi rajongóknak az a végünk,
 Hogy daloljunk — s pihenni térjünk.
 Tépjük, szórjuk szívünk virágát,
 De más élvezze illatárját.
 S míg zsongva száll dalunk az égig,
 Lelkünk sajog — szívünk elvérzik . . .

Paal Gyula.

Egy lap a népegészségtanból.

— *Schloss Lajos* —

A gyermekvédelem intenzív fejlesztése s a lüdvész elleni társadalmi védekezés hatóságos támogatása mellé méltán sorakozik az alkoholizmus ellen indított akció. Nagy elmék nagy munkákban szállottak síttra az alkohol rombolásaival szemben. Minden kétséget kizáró módon minden ellenvéleményt legyőzőleg igazolták be, hogy a pálinkamérgezés nemcsak az ezzel visszaélőt, de az utódokat is tönkre teszi, megmételjezi. Egész generációkra évszázadokra kihatón nyújtogatja csápjait az a rettenetes kém, amely lakozik az alkohol minden csöppjében. Zola Emil a nagy francia író »A pálinka« című regényében ezekkel a szavakkal bizonyította az alkohol romboló hatását: A normálisan élő intelligens ember undorodik az alkohol élvezetétől, akik áldozatul vetik oda magukat annak a rémnek, amely minden évben ezeket meg ezeket szállít a halláiba: az alsóbb, a tudatlan, az állatias ösztönök hatása alatt vegetatív életet élő osztályok sorából kerülnek ki. Az örültek házába nem jut be minden elmebajos, de akik bekerülnek, azok hatvan százalékba az alkoholisták sorából kerülnek ki. A tudományos megismerés szülte az antialkoholista mozgalmat

Az északi államokban: Svéd- és Norvégországban törvényileg intézkedtek az alkoholizmus megállítására. Nálunk is nagyon elterjedt a pálinkaivás szenvedélye, isszák a pálinkát családok, nemzedékek romlására. Elvitathatatlan tény, hogy az alkoholizmusnak főoka a vendéglőkben és kocsmákban ker sendő. Az emberek ma ott étkeznek, ott tárgyalják meg saját dolgaikat és a köz ügyeit, a munkásokat a korcsmában fogadják fel, hetibérüket gyakran ugyancsak ott fizetik ki, nemis említve az alkoholisták ama nagy számát, akiket élethivatásuk mintegy predesztinál erre a kárhozatra. Legfőbb oka azonban a társadalmi szokásokban rejlik. Az emberek isznak, mert látják, hogy a többiek is isznak, ha pedig egyszer hozzászoktak, akkor mindig akad elég ürügy a további ivásra akár öröm, akár bánat, akár hideg, akár meleg, akár kimerültség, akár fáradtság, akár ébrenlét, akár álmatlanság, akár gyász, akár vigalom, vallási és hazafias ünnep, születésnap, névnap, keresztelés, lakodalom, bármily összejövetel, társadalmi, gazdasági, politikai, tudományos vagy akár miféle kongresszus, van elég kitűnő alkalom. Ha valaki zsiros étel, vagy levelet nem eszik, afőlött

mindenki szó nélkül napirendre tér, de ha valaki szeszes italt nem iszik az közneveltség, állandó gúnylángya lesz, mert huncut, aki ki nem issza.

Megdöbbentően szomorú az a kép, amelyet a statisztika fest a pálinka-ivás szenvedélyének terjedéséről. Annak számai, mint valami tolvajlámpa hirtelen megvilágítják a nyomort, a szennyben, a salakban küzködő nyomoruságos életet. Látjuk az egyszobás lakások párisít, az ágyrajárókat, az albérlőket, kiknek minden gyönyörűségük az alkohol, mely elborítja őket, érzéketlenné teszi a szenvedések iránt. A pálinka a boldogságuk, azért dolgoznak korán reggeltől késő estig és azt hiszik, hogy ami nekik élvezet, ami nekik gyönyörűség, az gyönyörűség a gyermekeknek is, a kis hat-hét esztendő iskolába járó gyermekeknek. Városaink a kocsmázás, vendéglőzés és kávéházazás tekintetében szinte páratlan rekordot értek el s ma már oda jutottak, hogy az asztal körüli szorongatók közt gyermekeket is látunk.

A férfiembernek a kávéház, vendéglő pótol mulatóhelyet, családi tárgyaló alkalmat és otthont; az asszonyok óriási seregének szintén a kávéház pótol összejöveteleket és ez téríti el őket az otthontól. Hátra voltak azonban még a gyermekek. A kávéházi élet kritikusai rájuk nem gondoltak, de a szülők már megemlékeztek róluk és nem ritka eset, hogy a nagyokkal a gyermekek is sietnek a kávéházakba, vendéglőkbe, mintha valami majális lenne. Ott pedig nem a nagyok fognak alkalmazkodni a kis vendégekhez, hanem ezek egészségtelen koraereltsége nyer a környezetben új táplálékot, szív magába új mérget.

Elismert szaktekintélyek állítása szerint a szeszes italokkal való visszaélés következtében származott betegségek a harmadik és negyedik stb. nemzedékig tovább öröklődnek és végül az ivadék teljes kihalásához vezetnek.

Ideális állapot lenne, ha el tudnánk zárandokolni ezer meg ezer oly faluba ahol a gólyafészkes nádfödél alatt sorsukkal megelégedett egészséges földműves családok laknak ahol szaporítani keil az iskolákat mert a szülők nem kényszerűségből, de örömmel tanítatják gyermekeiket, ahol dicsekedve mondja a lakosság: a mi falunkból koldus és börtönviselt ember ki nem kerül a mi falunkban a legrosszabb dolga a kocsmárosnak van; a mi templomunk kis harangja nem hiába hívogat bennünket az Isten házába, mert szívünk-lelkünk áhítja, a vallás malasztját, ahol mindenki tudja, hogy bármi bajt hozzon rá a végzet, elhagyatva nem lesz, mert százan és százan fogják felé nyujtan segítő kezüket.

Halálozás. Részvétellel értesülünk, hogy *özo. Komza Jánosné*, Komza János magyardiószegi igazgató-tanító karlászunk édesanyja f. é. október 5-én életének 76 évében Budapesten rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Elhunytá kiterjedt családot borított gyászba, akik benne a szerelő édesanyját anyósnak, nagyanyját gyászolják. Temetése október 8-án ment végbe a budapesti Kerepesi úti temetőben, Karlászunk gyászában részvétellel osztozunk.

Mesék gyűjteménye a Ballo-Bučenec: „*Betűcsokor*” ABC-és olvasókönyvhöz. Kiadja a Komenský Könyvkiadó-vállalat Bratlslava, Fűrdő u. 5. Mindazon tanítók, akik iskolájukba leni tankönyvet vették be, e 16 oldalas csinos kiállítású füzetet ingyen kapják meg a kiadóvállalattól.

A füzet első része a Ballo-Bučenec: „*Betűcsokor*” ABC-és könyv hivatalos bírálataának kivonatát tartalmazza, mely a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg a könyv kinalóságairól és előnyeiről. A második rész a betűismertetésekke kapcsolatos meséket tartalmazza módszeres utalásokkal. A mesék egyszerűek

a gyermek életéből vettek s megfelelnek a 6—7 éves gyermek lelki világának, alkalmassak az érdeklődés felkeltésére.

Azon tanítók, kik e tankönyvet használják, e nélkülözhetetlen kézikönyvcskét kérjék egyenesen a kiadótól.

Szakirodalmi szemle.

(Közli Novák Mihály).

Naša Škola (8 j.) Tisztán pedagógiai szaklap. Több lapból álló szerkesztői bizottság segítségével szerkeszti M. Jezo és R. Kratochvíl. Kiadja az Államnyomda. Előfizetési ár egy évre 21 K. Neveljünk a jövőszámára című bevezető cikk oda konkludál, hogy a jövő meghatározhatatlan és így a nevelésnek örökértékű, minden időben beválható alapelveken kell nyugodnia és olyanak kell lennie, amely a tanulót képessé teszi helytállni az élet minden körülményei közt. A következő cikkek gyógypedagógiai kérdésekkel foglalkoznak. az az egyik az ált. ped. és a gyógyped. viszonyával, a másik pedig a tanulók nyelv hibáival, illetve a kisegítő iskolákkal foglalkozik.

Szlovenszkói Magyar Tanügy. (7—8 sz.) Általános tanügypolitikai lap. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bratislava, Grössling utca 63 sz. Előfizetési ár egész évre 40 K. Az expositúra korsója címen részletes felvilágosítást nyújt a Seidl afférről és szösz szerint közli a »Slovák« cikket, amely az affért kipatanította. Nagyon érdekes a »Közös érdek« című cikk, amely a tanítóság körében megnyilvánuló indolenciára keres magyarázatot és a baj orvosságát az egységes anyagi ellátás, egységes szolgálati helyzet és kötelező nagyobb képzettség (főiskola) megvalósulásában látja. Találunk még a lapban glossákat a kassai gyűlésről és referátát a tanfelügyelők országos értekezletéről, közleményt a tanítók szakszervezetéről. Ezenkívül több aktuális hír és cikk teszi érdekessé és tartalmassá a kettős számot.

Školská Správa 6. - 7. é. Kamil Buzek hosszabb cikkben tárgyalja az iskola igazgatás szerveinek és funkcionáriusainak kölcsönös viszonyát. Hosszabb tanulmány foglalkozik a ped. könyvtárakkal. A redukció című cikk indokolatlannak tartja a tanulók négyzeri osztályozását és elégségesnek véli a tantárgyak összevonásával a tanítéknak csak ötféle osztályzat kiadását.

Národná Škola Slovenská. (1—2 é.) A Svät Slov. učiteľova hiv. lapja. Két cikkben foglalkozik fizetési sérelmekkel, az iskola államosítása és az akadémiai tanítóképzés stb. kérdéseivel. A pedagógiai rovatban rövid elmefuttatást találunk a foglalmazás tanításáról.

Slovenský Učiteľ. (12 é.) A Z. U. S. hiv. lapja Fr. Svoboda a »Minden leléről« címet viselő írásában a tanítóság, mint osztály tekintélyéről értekezik és úgy véli, hogy a tanítóság társadalmi érvényesülése, a társadalom részéről való értékelése és megbecsülése egyedül a tanítóság iskolán kívüli munkájától függ (Közművelődési egyesület, szövetség stb.) Rövid cikk foglalkozik a szemléltető képekkel, különösen azok elhelyezésével. Egy másik cikk a 71/327 számú törvény és 97/327 számú kormányrendelet alapján a jövedelmi adóról szól.

Szerkesztői üzenetek.

Érdeklődő. A *Magyar Tanító* csakis eredeti, lapunk számára írt, és annak nivóját megülő költeményeket közl. Ebben bizony válogatásnak vagyunk, amit bizonyított az a sok költemény, melyet beküldenek hozzánk, de le nem közölhetünk. — P. S. A múlt számunkba későn érkezett, most hozzuk a befejezést. — Schl. L. Engedje meg kartársunk, hogy beküldöt: cikkei elhelyezéséről a szerkesztőség határozzon. Minden rovatunk egyforma értékű. — O. P. A papírnak csak egyik oldalára tessék írni, másképen kiszédése ig-n neh:z. A közleményeket legkésőbb a hó 10-, illetve 25-ig be kell küldeni a szerkesztőséghez. A később érkező csak a következő számban jöhet. A kéziratok gondosan legyenek megfogalmazva, mert a szerkesztőségnek nincs arra ideje, hogy át is dolgozza azokat.

Kiadóhivatali üzenetek.

U. F. Viškovce VII. 1-én küldött 100 K. elkönyve ése után, a naptár. árával együtt f. é. végéig még 70 K. tartozása van. — Sz. L. Nagyszarva, VII. 5-én beküldött 20 K már túlfizetés az 1928 évre. A f. évre még a zsebnaptár árával tartozik. — K. L. V. Sárulny. A kimutatott 40 K nem naptár tartozás, hanem az Ön által is nyilvántartott tagdíjtartozás volt. A hátralék a rovatok válogatása nélkül került a felezőlítőlapra. — K. E. Komárom. VII. 4-én küldött 20 K már 1928-ra szól. — K. J. Léva. Sz. E. Párkány T. S. Jéna. B. T. Somorja. Címét kijavítottuk, lapunkat a új címre küldjük. — W. R. Sečtanka Az elveszett számot újból megküldtük. — P. J. Érsekél. Előfizetők sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk. — B. J. Zétény. Tagjaink sorába felvettük. Tagdíjával várunk illetményeinek folyósításáig. — T. M.-ne. Stara Bašta. A megyei elnök jelentésére tagjaink sorába vettük. Lapunkat megindítottuk. — Szt. Orsolya Tanítónőképző, A régi évfolyamok meglévő számait elküldtük. A többi kifogyott. — S. K. Jublontca Sz. A. Opatovca. Ügylátszik, hogy a küldött zsebnaptár elkallódott. Pótlólag újat küldtünk. — J. L. Sp. N. Ves. Zsebnaptárt új címre küldtünk.

Karácsony előtt rendeljük meg a „**Karácsonyi játékokat**“. 5 pld. 25 korona. Azoknál a „**Pintyő és Pintyőke**“ c. vlg népszinműve, mely 12 dalokkal együtt csak huszonnyó'c korona. A rendeléstől fogó őrizzük meg. A kotta **Gáspár János ajándéka**. Minden rendelés **Farkas István** állami polg. isk. tanár Ő hy XVIII. címre intézendő.

Hirdetés. Egyetlen kislányom mellé azonnali bejárással keresek oklevéles fiatal tanítónőt, aki a magyar polgári II. oszt. tanulmányát magánúton való vizsgára előkészítene s egyúttal mint nevelőnő is szerepelne. Zongoratudással bírók előnyben. Cím: Márkus Aladár Pincina, pp. Lučenec

Stampay ének- és imakönyve, 272 oldal, csinos félvázonban 8 K, színes egészvázonban 11 K, 25% engedménnyel A portó felesen fiz. 42 ének költője 3 K.

Már megjelent *Új énekek* címen 44 új dallam, a ref új énekes könyvből, közöbajra 12 temp. új énekkel megtöltve. Orgonára v. vegyeskarra átírta Gáspár János kartársunk Rimaszécsen. Aki eddig nem tette, mielőbb rendelje meg *Klein Géza* könyvkereskedő s kiadónál Rimavská Sobotában (Rimaszombatlan). Ára 20 Kcs.

Tanítónő helyettes tanítói állást keres, Cím a kiadóban,

Pályázat. A jasovi (Jászó) z. XX. r. kath. iskolaszék pályázatot hirdet nyugalomba vonulás folytán megüresedett három tanórás, magyar tannyelvű iskolájához a II. tanítói állásra. Javadalom: természetbeni lakás, mellékhelyiségekkel. Késszép 100 Kcs és államségély. Pályázhatnak tanítói oklevéllel és nosztrifikációs vizsgálatot bíró r. kath. vallású, az orgonálásban és a kántori teendők végzésében járatos tanítók. Pályázati határidő 1927 október 26, választás ugyanazon a napon. Személyes megjelenés megkívánatik, az utliköltség azonban meg nem térítetik. A megválasztott köteles az egyik osztályt vezetni s a kántortanítót akadályoztatása esetén a kántorságban megfelelő stóridíjért helyettesíteni. Az ipariskolában való tanításért külön fizetés jár. A kellően felszerelt kérvények a r. kath. plébánia hivatal címére küldendők. Az állás f. é. november 1-én elfoglalandó.

Pályázati hirdetés. Az ekeli (komáromi járás) róm. kat. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazás: természetbeni lakás, 17 magyar, hold szántó, 8 köbméter puszta, 12 q párbérbuza, 100 korona párpénz, stóltörvényes államségély. Pályázati határidő november 8. Választás november 10-én. Személyes megjelenés előnyös, de nem díjaztatik. A pályázók nosztrifikált oklevéllel és illetőségi, illetve állampolgársági bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket az iskolaszéki elnökhöz küldjék. Az állás megerősítés után azonnal elfoglalandó Tanítási nyelv magyar. *Róm. kat. iskolaszék,*

Pályázat a h. füzés Āarmoty (h. füzesyarmati) r. k. kántortanítói állásra. Javadalom körülbelül 7 m. hold föld, 14 m. tűzifa és 200 kor. az uradalomtól. Lakás és megfelelő kert. A többi államségély. Pályázati határidő 1927 okt. 30, választás ugyanazon a napon. Tanítási nyelv magyar. Kérvények r. k. plébánia címére küldendők. H. Füzés Āarmotyra. (z. XVIII)

Pályázat. Szimőre. 1 képesített helyettesítőt keresünk hat tantermes róm. kath. magyar nyelvű iskolához. Ha a kántoriakat is elvállalja, azonnal előnyösebb. A fizetésre nézve megbeszélés útján állapotunk meg. Az állást azonnal el kell foglalni. Alkalmazásának időtartama megbeszélés tárgyát fogja képezni. Jelentkezés minél előbb. Róm. kath. iskolaszék.

Pályázat. A jágersegi (nyitraegerszegi) róm. kath. iskolaszék kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: természetbeni lakás mellékhelyiségekkel, $4\frac{1}{2}$ m. hold szántóföld, 199 □ öl kert, legeltetési jog 4 drb szarvasmarhára és 6 drb sertésre, 8 m² kemény tűzifa, 20 q gabonajáraadóság, 35 K misealapítványokból, 600 K készpénz a községtől, stóla, a többi államségély. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak tanítói és kántori oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával bíró róm. kath. vallású tanítók. Pályázati határidő 1927 okt. 30. Választás ugyanazon a napon. A kellően felszerelt pályázati kérvények a jágersegi (z. XVI.) róm. kath. iskolaszék címére küldendők.

Pályázat. Az éberhárdi r. k. iskolaszék pályázatot hirdet a II. tanítói állásra. Tannyelv magyar. Fizetés törvényes. Pályázhatnak férfiak és nők egyaránt. Kérvények október hó 30-ig a féli róm. kath. plébánia hivatalhoz küldendők (z. XV.) Az állás azonnal elfoglalandó. *Az Iskolaszék.*

Április hóban előzetesen hirdetett
TELKES MIHÁLY-féle első szines

ABC-és

olvasókönyv

több mint 40 szines képpel és sok művészi kiállítású rajzzal már kapható minden könyvkereskedésben. A r. kat. Egyházi Iskolafanács által is jóváhagyott tankönyv bevezetését ajánljuk a t. tartó Uraknak.

A könyv bruttó jövedelmének 6%-a a tanítói özv.- és árvaalapot illeti.

„Academia“ könyvkiadó vállalat
Bratislava, Grössling-utca 20.

Vezérkönyv az ABC-hez és fali olvasóablak készülöben.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
<i>Dr Szerényi Ferdinánd:</i>	
Mi mindenesek	661
<i>Váry Endre:</i>	
A népiskolai számtanoktatás alapvető munkája az 1—3 osztályban . . .	663
<i>Csizy Jolán:</i>	
A környezet szépsége	674
<i>Boross Béla:</i>	
A burzsuj	676
<i>Egyesületi élet</i>	683
<i>Törvények és rendeletek:</i>	
Tudnivalók az orsz. gyógyalapról . .	696
<i>Különjélek</i>	700
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. } Komárno
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. } (Komárom)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDES
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS-ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20. POSTAFIÓK SZ. 34.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
organahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felolós szerkesztő: Banaai Tóth Pál.

Mi mindenesek.

Márványba vésetten láttam egyszer a sorsunkat. Mihelangelo haldokló rabszolgája az. A mellén, a szíve fölött a rabság pántja feszül, fáradt mozdulattal megroskad, arcán megbocsátó fájdalom. Pántot vernek a szívem fölé, amikor olvasom, hogyan óvják magyar vezető egyéniségek a magyar tanítótól a magyar gyereket, hogyan adnak tanácsot a magyar szülőnek, hogyan korigálja az iskola tanítását othoni oktatással; fáradt lemondással veszem tudomásul, hogy vannak, akik a cserkészlet falumozgalmát jelentősebbnek tartják a tanító csendes munkájánál; megbocsátó fájdalom vonaglik bennem, mikor olvasom, hogyan akarja minden párt a maga szekere tolására készíteni a tanítót, hogyan kergetik a politikába, amelyikhez semmi köze sincsen.

Szerencsémre nem felejtettem el a másik rabszolga alakját sem. Keményen áll, fejét nekiszegi az égnek, a karja feszíti a pántokat. Lesz valaha nekünk ennyi erőnk? Kell, hogy legyen!

Keményen kell megállanunk! Ingoványra tévedünk, ha a napi, pártpolitikába beleavatkozunk. Nekünk még politikát is csak sub specie aeterni szabad csinálnunk és pártpolitika helyett tiszta kulturpolitikát. Tanítónak csak eszmei, elvi politikájának szabad lennie, olyan mélyen megalapozottnak, hogy minden napi kérdést kristálytisztán meg tudjon oldani; egyik cselekedete, szava ne kerüljön ellentétbe a másikkal. A pártagitáció nem a mi feladatunk, ha odaadjuk magunkat a kísértésnek, mihamar játékszere leszünk olyan hullámvásznak, amelynek örvé-

nyeiben a lelkünk elerőtlenedik, önbecsülésétől megfosztottan elalél. Évek óta írom lapom vezércikkeit. Következeten még egyszer sem voltam, minden kérdést általános emberi szempontból ítélek meg, tartom magam Komensky útmutatásaihoz és olvasóim ma megtisztelnék avval, hogy tisztességes ujságírónak tartanak. A legkülönbözőbb pártokba megszervezett olvasóim az ingyen kapott pártlapot elfogadják, de nem olvassák, kis lapomat elteszik, beköttetik. A republikanizmusom nem vásári áru, hanem hitvallás, hogy az emberi közösségnek ez a tökéletesebb formája, örülök, hogy benne élhettek. Magyarságom nem legénykedés, hanem kötelességteljesítés.

Honnan merítsük az erőt?

A falunk közösségéből. Tudom, hogy a falu köznyéről, komizságáról kartársaim sokat regélhetnének, de azt is tudom, hogy van mindig néhány jószándéku atyánkfia a falun is; ezeket gyűjtögetem, öntudatosítom évek óta mindig azzal a céllal, hogy belőlük a kartársak összeválogatják majdan a munkatársaikat. Ha az öregek között nincs alkalmas segítőtársunk, akkor a fiatalok közül kell nevelnünk ilyeneket. Az ismétlő iskola után ne hagyjuk el a jobbját, eszesebbjét, hanem tartsuk magunk körül, adjunk olvasnivalót a kezébe, keressünk közös témákat észnyitogató, jellemnevelő beszélgetésekhez. A Néplapot ezért szerkesztem a legnagyobb gondal, hogy semmi silányság ne kerüljön belé.

A cserkészeknek barátkozása a faluval bájos, üde gondolat, a városi ifjuságnak is, de meg a falusinak is haszna lehet belőle. A cserkészlátogatások lehetnek ünnepnapijai a falu fiatalságának, de a hétköznapjai mégis a mi vállunkra nehezednek. Műkedvelő előadás, énekkar vezetése a mi nyakunkba szakad. Szívesen csináljuk, eredménnyel is a legtöbb helyen. Mégis úgy érzem, hogy az elszórt kulturális életnyilvánulásoknak valami összefogó mederbe kellene torkolniuk. Gondoltam valami általános közművelődési egyesületre. Úgy olvastam, hogy keletkezésben is van, de attól félek, hogy minket nem igen fog kulturtényezőnek felvenni. Keresem a módját, hogy ne valami vállveretéssel ismerjék el a munkánkat, hanem hogy kezdeményező lehetőségeink legyenek, hogy ne járszalagon haladjunk, hanem valami nagy közösségbe

ágyazottan örökértékűvé tehesük, amit alkotunk. Keresésem során akadtam az YMCA-ra. Köztársaságunkban eléggé kiterjedt a tevékenysége. A keresztény gondolat és a szeretet elvét valósítja meg munkájában, melyből kiküszöböli a faji, társadalmi, osztály és felekezeti különbségeket. Ugy gondolom, hogy ha belekapcsolhatnók munkánkat az YMCA programjába, akkor egyrészt szervesen dolgozhatnánk, másrészt pedig munkánkhoz olyan támogatást kapnánk, hogy lényeges könnyebbségünk volna. Az YMCA t. i. hétről-hétre szóló programot ad, olyat, hogy avval egész sereget toborozhatunk az iskolából kiszabadult ifjuság soraiból. Hónapokra és hetekre beosztottan kapjuk a témákat, melyeket feldolgozhatunk, melyek öntudatosítják kulturgárdánkat. Így a napi munkát, annak hasznát, a játékokat, a szórakozásokat, az otthon rendjét, testi és lelki tehetségeinket mind tudatosítják az YMCA munkaprogramjai.

Nem tartom utolsó érvnek azt sem, hogy a magyar faluk kulturházait csak az YMCA támogatásával tartom megvalósíthatóknak.

Érőnket keressük a falunk kulturájában, fedezetül vesszük az YMCA-t és akkor azt hiszem a mi sorsunk marad bár a mindenes sorsa, ám leszünk Mädchen für Alles, de nem Mädchen für Alle, aminek majdnem mindenki látni akarna.

Dr. Szerényi Ferdinánd.

A népiskolai számtanoktatás alapvető munkája az 1—3 osztályban.

A bodrogközi járáskör közgyűlésén előadta: Váry Endre.

A különféle lanmenetek, a számtani vezér és gyakorlókönyvek tanulmányozása indított arra, hogy előadást tartsak népiskolai tantárgyaink egyik legfontosabbikáról, a számtan oktatásról. Nem azért lépek ezzel elő, mintha talán oklatni akarnálak benneteket, vagy magamat és csekély tudásomat bármi tekintetben is arra jogosítottnak tartanám; teszem ezt csupán azért, hogy egészséges vitára adjak módot és alkalmat és ezen hozzászólások sokfélesége és szellemessége vigye előbbre tudásunkat. Tudom én azt, hogy mindnyájan a módszertani tudásnak és a gyakorlati tapasztalatoknak bőségével rendelkeztek s épen ezek a gyakorlati tapasztalatok

azok, amiknek feltárására, megvitatására és elsajátítására mindnyájunknak szüksége van, hogy azoknak felhasználása által ne csak a mi oktató munkánk váljék könnyebbé, hanem különösen a gyermek szellemi fogyatékoságának, gyarlóságának szolgáljanak azok megvilágosító s orvosló eszközként.

A népiskola alsó tagozatának mennyiség-tanítását ohajtom vizsgálódás és vita tárgyává tenni, mert hiszen az I., II., III. évfolyam tananyaga az, amely a legnagyobb figyelmet, tanulmányozást, módszerességet és a gyermeki lélek felfogó képességének ismeretét kívánja részünkről. Ha ezen a fokon hibás nyomokon haladtunk, vagy munkánkat nem végeztük a legnagyobb alapos-sággal, úgy még évek mulva is fogjuk érezni az alapvető munkák hiányosságából eredő hátrányokat. Én tehát előadásomban kiindulva az első évfolyam tananyagából, azt ohajtom bemutatni előtettek, hogy miként vezetem én az alsó évfolyamok oktatását, hogy a tudás ne legyen látszat, százszor elismételt példák megfejtése, illetőleg azonnali tudása, hanem a gyermek legyen teljesen tisztában a tudnivalókkal s ha hibát követett el, annak kijavítására legyen módszeresen rávezethető.

Az első osztályos gyermek mennyiség-tani oktatása a legnagyobb türelmet, egy-egy szakasznál hosszas időzést, bőséges szemléltetést valóságban és képzeletben és végül egyénenkénti foglalkozást, valóságos vizsgálatszerű felkérdezéseket és az eredmények allandó nyilvántartását kívánja. Nagy igényekkel fellépni vagy gyors menetben haladni itten nem lehet, mert az első osztályos növendékek mennyiség-tani képessége, hogy úgy mondjam rátermettsége rendkívül különböző, mondhatnám, a növendékek $\frac{1}{2}$ részénél nagyon csekély. Tudjuk mindnyájan nagyon jól, hogy olvasni csak megtanul a legnagyobb rész, de számolni, legalább a 10 körben ökéletes biztossággal egyesek még a leggondosabban vezetett oktatás mellett sem képesek. Ha pedig a tanítás csak a kis példák megfejtésében merült ki, de komoly rendszerességgel nem gyakoroltunk, úgy mondhatjuk, hogy alaposan csak a lángeszű gyermek fog tudni ott. A legtöbb kollega egy jelentéktelennek látszó számtani művelet alapos gyakorlásának hiánya folytán nem képes alapos eredményt felmutatni és csak százszor elismételt példácskák feladásában meríti ki a számtanítást, de elvont számokkal óvakodik próbálkozni.

A háborus évek alatt történt velem, hogy egy jó barátom fiacskáját hozta hozzám édesanyja iskolázás végett, mert a helyettes az ő községükből eltávozott. Az anya maga is megjegyezte,

hogy a fiú, ki az 1. osztályt elvégezte, dacára eleven szellemi képességeinek, számolni egyáltalában nem tud. Alaposan kikérdezgetve a fiút, elszomorodva láttam, hogy egyáltalán semmi szám-képzete nincs és nemhogy a 20-as körbe átmenő számításokról nem volt fogalma se, de még az $1+2$ -t sem tudta megfejtani. Próbáltam azután, hogy számbontást tanult-e, de biz annak nyomát sem fedeztem fel s bár a szünet alatt pótolni akartam a hiányt s édesanyja is oktatta az én útmutatásom szerint, még sem sikerült a hibát korrigálni s a fiucska kénytelen volt osztályt ismételni. Ezt annak szemléltetésére hoztam fel, hogy akármily jó eszű is a gyermek, rendszeres oktatás nélkül mégis csak látszat és kártyavár lesz az ő tudománya. Ha meg akarjuk a gyermek tudását jól alapozni és a felsőbb osztályra alaposan előkészíteni, semmire se fektessünk oly nagy súlyt az 1. osztályban, mint a számbontásra.

Ha ezt a gyermekek alaposan érteni fogják, akkor egész nyugodtan elvégezhetjük a 20-as számkört is még az osztatlan iskola 1-ső osztályában is. Erre fordítsunk rendkívüli súlyt, hogy a számok felbontásában biztos legyen a gyermek. Nem tartom szükségesnek, hogy a számokat kétfőnél több részre bontsák, de a két részre bontást a lehető legjobban begyakorolom s egyenként számonkérem, mert e nélkül a 20 körben nem boldogulhatok. Ha tehát az 5-ről tanítok, a számfogalom származtatása után gyakorolom először teljes, azután részleges szemléltetéssel, végre szemléltetés nélkül az ötnek szétbontását. Teljes szétbontásnál jó, ha a gyermekek padjaikon szintén rakják szét a pálcikákat, a hogy mi a golyókat s így megtanulja a gyermek hogy az 5 áll 1-ből meg 4-ből, 3-ból meg 2-ből, 4-ből meg 1-ből stb. Mikor ez már jól megy, jön a részleges szemléltetés. Kezembe veszek 5 drb 1 koronást, 5 diót, 5 golyócskát stb. Megmutatva nekik, megolvassák, hogy hány korona, golyó, dió stb. van a markomban. Ekkor kezemet hátraléve, kétfelé osztom a tárgyakat s egyik markommal kinyitva a gyermekek előtt megkérdem, hány koronát látnak ott és hánynak kell lenni a másikban. Ha kitalálják, ez nekik nagy örömet okoz. Kis találós mesékkal is lehet ezt fűszerezni és élvezetessé tenni nekik. Miután ezek mennek, kikérdem őket egyenként s egyszerűen elvontan téve fel a kérdést az így fog történni: Miből áll az 5, 2-ből meg mennyiből? A gyermek rámondja 2-ből meg 3-ból. Most jön a bizonyítás, mert rákérdem, hogy miért? A gyermek később már be sem várja a miértet, hanem magától rámondja, hogy: mert a 2 höz 3-mat kell tenni, hogy 5 legyen. Aztán rögtön

kiegészítjük ezzel: mennyi $2+3$. Így aztán a számbontás kapcsán már összeadni is megtanul. Ha sok az idő, lehet a számokat mindenféle kombinációban szétbontani pl. $5 = 1+2+2$, $5 = 3+1+1$ stb. Ezt azonban főlégslegesnek tartom, amennyiben az átváltva összeadásnál és kivonásnál ezekre nincs szükség, csupán a kétfelé szétbontásra, de arra aztán alaposan. Így kell végigmennünk a számokon egészen 9-ig. A tízet már nem szükséges bontani, mert a tízet mindig egyszerre hozzáadni tanulja meg a gyermek, mert különben tízes egyest nem fog tudni hozzáadni a számokhoz.

Az alaposan begyakorolt számbontás a kivonást is rendkívül megkönnyebbíti, mert ha a gyermek nem tudná megmondani, hogyha 6-ból 4-et elveszünk, mennyi marad, idézzük csak emlékezetébe, hogy miből áll a 6, 4-ből és mennyiből, akkor rögtön tisztában lesz vele, hogy ha a négyet elveszei, megmarad a kettő, míg ha a 2-öt veszem el, megmarad a 4. Amely kartárs az összeadás tanulásánál az újjakat használhatja, tapasztalhatta elégszer, hogy erre a kérdésre $4+2$, $4+3$, a gyermek így felelt: $4+2=7$, $4+3=8$. Ez onnét származik, mert a gyermek az egyik kézen kinyitott 4 újjhoz a 2 újjat a másik kézről teszi s így csakugyan úgy látja, hogy $4+2=7$. Magyarázzuk és szoktassuk rá, hogy először a még csukva levőket adja, illetve nyissa ki: s csak a még azonfelül szükségesekeket a másik kézről. Mikor már a haladás eléggé előre jutott, ne engedjük az újjait szemelőtt használni, hanem csak hátrátéve, így aztán lassan teljesen leszokik róla. Azt minden tanuló ember tudja, hogy az ily feladatok: $2+2$, $3+3$, $4+4$, $5+5$ kifogástalanul mennek, épen azért a többiekre kell kiváló figyelmet fordítani. Én úgy szoktam eljárni, hogyha már 10-ig fokról-fokra elhaladtunk, akkor a végleges begyakorlás és alapos tudás érdekében összeadok 1-gyel, 2-vel, 3-mal, 4-gyel, stb. ilykép: $6+1$, $3+1$, $7+1$, $4+1$ stb. Amikor ez teljesen kifogástalanul megy, fordítva kérdezem: $1+4$, $1+7$, $1+3$ stb. Ezután jön a 2-vel így: $5+2$, $1+2$, $7+2$ stb. Azután ezt megfordítva. Így megyek végig a többi számokkal is s akkor aztán egyénenként a 10-ig terjedő összeadásból vizsgát tesznek, az eredményt feljegyzem s aki gyengébb, gyakorolni fog. Fő elv, addig egy lépést sem tenni előbbre, míg az egyik részlet nem megy kifogástalanul. Ha az összeadással eképen végeztünk, áttérünk a kivonásra először 1-gyel, aztán 2-vel, 3-mal stb. s aztán ebből is lefelel mindegyik.

A szorzásnál mikor az egyek, ketők, hármasok kerülnek szem-

Éltetés alá, ne így tegyük fel a kérdést hányszor 2, 1, 3 stb. ez? Vagy ne kérdezzük így: mennyi 3×2 , 2×4 stb. Hanem ekkép: hány kettő van itt, hány 1, hány 3 stb. Mutassatok 2 egyet, 2 hármat, 2 ötöt stb. Ezeket a két kézen pompásan meg is mutatják. A 3 kettőt, 3 hármat pedig rajzolják, golyókon, pálcákon kirakják s így a 10-ig terjedő szorzást mihamar elsajátítják minden nehézség nélkül. Hogy azonban ez is alapos és rendszeres munka legyen, sorba vesszük az 1 szorzását így: mennyi hat 1, három 1, nyolc 1. Majd így mennyi 6×1 , 4×1 stb. mikor ez jól megy, akkor megfordítva kérdezzük így: mennyi egy 6, egy 4, egy 7 stb. Majd így: mennyi 1×4 , 1×8 , 1×3 stb. Mikor az eggyel végeztünk, jön a 2 szorzása, aztán szorzás 2-vel és így tovább, míg ki nincs az anyag merítve. Természetesen, ezt is egyenként számmonvesszük. A befnoglaló osztásnál annyit jegyzék meg, hogy először mindig így tegyük fel a kérdést: hány 2, 3, 1, 4 stb. van az 5-ben, 8-ban, 10-ben s i. t. Csak mikor ez egészen biztos, térünk át az ily kérdezési módra, hányszor van meg a 7-ben a 2 stb.

A rendszerezésnél előbb vegyük 1-gyel, aztán befnoglalás 2-vel s ha ez biztos, akkor rögtön jön a felezés. Azután befnoglalás 3-mal, osztás 3-részre, stb.

Ezekben vázoltam azt az eljárási módot, mellyel én megkönnyíteni iparkodom kis tanulóimnak ezt a rendkívül nehéz tantárgyat. Nagyon sokat lehetne a 10-ig számolás nehézségeiről s a nehézségek legyőzéséről beszélni, röviden még annyit jegyzék meg, rendkívül sokat szemléltetni, azután a gyermekek képzeletét működésbe hozva könnyíteni meg a cél elérését, sőt egyes nehezebb alakulatok megjegyzését valamibe rögzíteni. Említettem az előbb, hogy az összeadásnál legnehezebben megy a $2+3$, $4+3$, $4+5$ és fordítva $3+2$, $3+4$, $5+4$ biztos tudása. Próbáljuk meg a $4+3$ -at pl. a jó és sánta szék lábainak számához illetőleg összegéhez rögzíteni, felrajzoljuk vagy a kézimunkaraktárból előveszünk a jó székét 4 lábbal, a rossz székét 3 lábbal s így ha csak egy szóval fogunk is a $3+4$ nem tudásánál a jó és rossz székre hivatkozni, rögtön fogják tudni a helyes feleletet. Ugyanígy járhatunk el a $4+5$ -nél, A csonka kéz és ép kéz szemléletével és reá hivatkozással. A $2+3$ -nál lehet hivatkozni a 2 öreg lúdra és 3 kis libára vagy más kedves dologra. Ha aztán így elvégeztük a 10-es számkört, a tudás igazi tényleges és biztos tudás lesz, míg ha e körülményes munkát kerülve megelégszünk példák feladásával és megfejtésével, az egész csak látszat és értéktelen porhinta

leszen csupán, ami nem szolgálhat szilárd lépcsőül a további tanításnak.

II. Előadásom második részében a 100-as számkör tanításának módozataira térek át. A 100-as számkör kezelésénél a legkülönbélebb eljárások vannak használatban, én magam is voltam tanuja és megfigyelője többféle módszernek s látva azt a sok természetellenes meslerkéltséget, mindig azon fáradoztam, egyes kollégáimmal összejöveleim alkalmával azon voltam, hogy eszmecserét folytassunk ennek a nehéz, unalmas tárgyának természetessé, rendszeressé, vonzóvá és tanítórá, tanítványra könnyűvé tétele érdekében.

Mint mondtam, sokféle eljárást volt alkalmam megfigyelni. Láttam, hogy egyesek 10-től rögtön 100-ig mentek és így a 100 körében előbb 1-gyel, aztán 2-vel, 3-mal stb. végezték az alapműveleteket. Láttam oly eljárást is, egy jeles tanító hírében álló kolléga tartotta mintatanításnál tanítói gyűlésen, midőn a 10—20-ig terjedő számokat egyenként veszi a tanító és tanít a 11-ről, 12-ről, 13-ról külön-külön és minden felvett szám körében elvégez minden lehetséges összeadást, kivonást, szorzást és osztást. Ez pedig dr. Beke Manó egyetemi tanár számtani vezérkönyvében van lefektetve, de ennél lélekölőbb munkát még keveset láttam életemben.

Az eddig érvényben levő Ježo-féle tanmenet ötével halad. 10 után 15-ig, aztán 20-ig, 25-ig és így tovább. Ez is, éppen ezen beosztása miatt, egy lehetetlen és semmivel sem indokolható módszer. A Kriebel-féle „Činná škola“ tanterve pedig 10 után még 20-ig, aztán egyszerre 100-ig először az összeadással, majd a többi műveletekkel, eléggé mesterkéltséggel és biztos sikert aligha hozó módon. Ezek a módszerek lehetnek mind jók, mert el lehet velük is a célt érni, de hiányzik belőlük a természetesség és szigorú rendszeresség. Ezen módszerek nem tudnak engem arra segíteni, hogy a gyermeket tévedéseinek kiigazítására könnyedén rávezessem. Éppen ezen módszerbeli sokféleségek buzdítottak engem arra, hogy megvitatás tárgyává tegyem azon eljárási módot, amelyet én már hosszú évek óta a tudatos, az öntudatos számolás elsajátítása céljából sikeresen használok.

A 100-as számkör alapját a 20-as számkörben rakjuk le. Ez a számkör az, amelynek lelkiismeretes aprólékossggali kezelése képesíti a tanulót arra, hogy az elébe tornyosuló nehézséget könnyűszerrel legyőzze. Megjegyezni kívánom azt, hogy semmiféle számtani gyakorlókönyvet nem használok. Óva intek mindenkit, ne bizakodjék ezen a fokon a könyvekben, itt nem lehet feladni a

leckét, itt szemünk előtt kell megtanulni és begyakorolni a felvett anyagot. A 20-as számkör ismertetésénél első teendőnk a számkör kibővítése. Nagyon óva intek mindenkit a számológép igénybevételétől, mert a magasabb rendű egység szemléltetésére alkalmatlan, lévén rajta a 10 nem 1 tizes, hanem 10 egyes. A számok ismertetése történetjék a pénzeken. Körbe állítjuk a gyermekeket, kezükbe írószékkel s letéve az asztalra egy tizkoronást, megkérdezzük hány korona van ott, mire ők mondják „tíz.“ Mire megkérdem, hány tizes korona és hány egyes korona van az asztalon? Megmondják 1 tizes korona és semmi egyes korona. Ezt leírjuk a táblára is: van a tizes koronából 1, az egyes koronából 0. Így rávezetjük őket miért írjuk a tizedet 1-gyel és 0-val. Azután leleszünk 11, 12, 13, 14 stb. koronákat s eljárásunk mindig ugyanazon módon halad. Hány tizes korona, egyes korona (később hány tiz koronás egy koronás) fekszik ott? Leírjuk, értelmezzük. Miért írjuk 15-öt ezen számokkal 1 és 5? Mert a 15-ben van 1 tizes korona és 5 egyes korona. Ehhez hozzáveszem, hogy kiolvasásnál rámutatunk a számjegyekre és úgy olvassuk az 1-re mutatva „tizen“ az 5-re mutatva 5. Megkérdem: miért mondjuk az 1-re, hogy tizen? Megmondják: mert az a tizedet jelenti, 1 tizes pedig egymaga tizedet ér. Így elmegyünk 20—21-ig s egy órán pompásan fogják érteni a számképzést és számírást 20-ig. Ezután 1—2 órát szentelünk a 20 körben átváltás nélküli számolásnak így $12 + 3$, $16 + 4$, $11 + 5$ stb. Mikor aztán ez egész jól megy, rátérünk az összeadásra átváltással. En külön-külön gyakorolom az összeadást 9-höz, 8-hoz, 7-höz, 6-hoz stb. Itt már előveszem a számológépet s ezen szemléltetem, hogy miképen kell hozzáadni 9-höz, 8-hoz, 7-hez stb. Ezeket természetesen nem lehet 1—2 órán át elvégezni, amíg a gyermekek nem értik a 9-hez való átváltásos összeadást tökéletes biztossággal, addig egy lépést sem tehetünk tovább. Mielőtt a 9-hez való összeadásba belemennék, először átismételnek a számok szétbontását eképen: miből áll a 4, a 6, a 7, a 9 stb. 1-ből meg mennyiből? Ha ez jól megy, kiteszem a 9 golyót és bemutatom, hogy pl. 6-ot miképen adunk a 9-höz. Tehát $9 + 1 = 10$ meg még $5 = 15$, tehát $9 + 6 = 15$. Ezt megcsináljuk minden számmal. A $9 + 10$ -et átváltás nélkül számoljuk, mert erre a kétjegyű számok összeadásánál nagy szükségünk lesz majd. Egy órán teljesen elég, ha a 9-hezi hozzáadást gyakoroljuk be. Külön-külön minden gyermeket szólítsunk a számológéphez és ők ott a golyókon a legteljesebb szemléltetéssel gyakorolják ezt. Mikor ez megvan, gyakorlatul felírjuk a táblára a 9-hez lehetséges összeadásokat így:

$$9 + 1 = 9 + 3 = 9 + 5 = 9 + 7 = 9 + 9 =$$

$$9 + 2 = 9 + 4 = 9 + 6 = 9 + 8 = 9 + 10 =$$

Ezt ök kidolgozzák és egyenként felfelelik. Így megyünk a többi számokon is. Ha ezt elvégeztük, tanulni fogják a számlálást 2-vel eképp:

$$2 + 2 = 4 \quad \text{Azután 1-ből kiindulva} \quad 1 + 2 = 3$$

$$4 + 2 = 6 \quad 3 + 2 = 5$$

$$6 + 2 = 8 \quad 5 + 2 = 7 \text{ stb.}$$

$$8 + 2 = 10 \text{ stb.}$$

A kettővel való számlálás után megtanulják kifogástalanul a kettős számsort 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20. Ez elengedhetetlen, mert ennek az öntudatos szorzásnál rendkívüli jelentősége lesz. Mikor mindezeket túl vagyunk, egyenként felfeleltetjük őket a kettővel összeadásból össze-vissza és felemondatjuk a kettős számsort mindenkivel. A 20 körében a kettővel összeadásnál már a kettőt megtanulják átváltás nélkül hozzáadni, a 30 körben a hármat, a 40 körben a négyet. Így mire 60 ig érünk, annyira haladnak, hogy csaknem minden számot hozzá tudnak adni átváltás nélkül. Ismertem oly tanítót, aki a 20 körben erőltette az átváltás nélküli összeadást minden számmal, természetesen minden erőszakolt betanítás hiábavaló kizsákos volt, míg ezen az alapon, teljesen észrevétlenül jönnek bele. Mikor az egy szám hozzáadása megy, rátérünk a 2-jegyű számok hozzáadására pl $7 + 12$. Ezt úgy számolják, hogy előbb hozzáadjuk a 7-hez a 10-et s aztán a kettőt. Begyakorlásnál a tanító eképp halad: 7 meg tizen, mire a gyermek mondja 17 s a tanító csak ezután mondja ki: 2, mire a gyermek feleli 19. Ezen módon a 2-jegyű szám hozzáadása nagyon könnyű és természetes lesz.

A 8-hoz való hozzáadásnál előbb a számbontást vesszük elő és minden számot begyakorlunk, vajon miből áll, 2-ből + mennyiből s akkor hozzálátunk a 8-hoz való összeadások begyakorlásához s éppen úgy végezzük, mint a 9-nél tettük. Ezen módon megyünk végig összeadás 7-hez, 6-hoz, 5-höz stb. Aztán pedig összevissza folytatva. Erre sok idő kell, de aztán igazán alapos és tudatos lesz a munka s későbbi munkánkat rendkívül könnyűvé teszi.

Az összeadás után ne a kivonást, hanem a szorzást vegyük. A kivonás ugyanis éppen ilyen nehéz, fárasztó agymunkát kíván, míg a szorzás a számsor segítségével csak játék lesz már. Más rendszerek éppen azért nem felelnek meg, mert a 20 körében min-

den lehetséges szorzást elővesznek, éppen ezért rendszertelenek, míg ezen eljárás mellett a húsz körében csak a 2 szorzása és a 2-vel szorzás jön elő. A 2 szorzását így tanítom meg. A számológépen kirakva pl. 6 szor kettőt, megkérdem, hogy hány kettőt látnak ott, mire megolvassák és rámondják, hogy hat kettőt. Most jön az összeszámítás s kész a felelet, hogy hat $2 = 12$.

Igy gyakorlunk tovább. Azután, hogy a munka még tudatosabb és változatosabb legyen, kiindulunk az 5×2 és 10×2 -ből. Ezt a két részt a legkönnyebben jegyzi meg a gyermek. Azért ha 6 szor vagy 7 szer 2-ről van szó, így is számoltassunk: $5 \times 2 = 10$, 7×2 az két 2 vel több, tehát $= 14$. Míg a 4×2 -nél a 10 nél 1 kettővel kevesebb, tehát 8.

A $8 \times$ és $9 \times$ kettőt levezethetjük a 10×2 -ből így; $10 \times 2 = 20$, a 8×2 2 kettővel, 9×2 pedig 1 kettővel kevesebb tehát 16, illetve 18. Még itt sem állapodunk meg, hanem a számsor segítségével is kiszámíthatjuk. Ez a módszer sohasé hagyja cserben a tanulót. Tegyük fel 8×2 -ről van szó, akkor a gyermek minden újra 2-öt számolva haledjon 8 újjon át így: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, mire a gyermek látja hogy a 8×2 vagyis nyolc $2 = 16$. Ha így tanítjuk a szorzótáblát, akkor sohasem kell attól félni, hogy a gyermek belezavarodik. Ha valamit hibásan fog is mondani, meg lesz a módunk arra, hogy öt bosszúság és szégyen nélkül a helyes útra tereljük, míg ha a szorzó tábla tudása csak értelmetlen szajkózáson alapszik, aki belezavarodott, ki nem jön abból semmiképp.

Miután a 2 szorzását ily módon alaposan elvégeztük, következik a szorzás 2 vel, tehát 2×1 , 2×2 , 2×3 , 2×4 stb. Itt rávezetjük szemléltetéssel a tanulót, hogy a 4×2 ből hogyan lesz kétszer négy s úgy megérti, hogy a tényezők felcserélése a szorzaton nem változtat. A 20 körében ezzel a szorzás be van fejezve. A 30 körben jön a 3 szorzása, szorzás 3-mal, kétjegyű szám szorzása, szorzás 2 jegyű számmal pl. 2×15 , 2×13 stb., aztán 14×2 , 15×2 stb. A 40 körben megyünk a 4 gyel, az 50 körében az 5 tel és így tovább úgy hogy mire a 60 ig érünk, úgyszólván az egész szorzótáblát tudatosan, könnyedén, minden sirás és bosszankodás nélkül sajátítják el. Miután az egész szorzótábla készen van, állandó gyakorlásul felírjuk a nagytáblára az egyjegyű számokat nem sorrendben, hanem összevegyítve így pl. 2, 7, 9, 3, 8, 4, 5, 1, 6. S akkor egyik tanuló a 2-vel szorozza a felírt számokat végig, a másik 7-tel, a harmadik 9-cel és így tovább. Mások ismét más sorrendben írjuk fel a számokat.

A szorzás bevégezése után térünk át a kivonásra. Először

átváltás nélkül pl. 15—5, 20—6, stb. Aztán pedig begyakoroljuk a gyermekek részvételével a kivonást 11-ből, 12-ből 13-ból, és így tovább. Aztán 2 jegyű számot kivonni. Itt a valódi kivonást kell alkalmazni, a pótolva kivonásnak itt semmi helye nincs, ez még itt érthetetlen és főleg káros munka volna. A kétjegyű szám kivonásánál természetesen előbb elveszük a tizedt aztán az egyesét. A kétjegyű számok kivonása előtt számlálatunk kettősével visszafelé. Először 20—2, 18—2 stb. aztán 21—2, 19—2, 17—2 stb.

Ha ez megy, a kettővel kivonásból mindenkit felkérdeztünk. Ezt átváltás nélkül kívánjuk. A 30 körében 3-mal, a 40 körében 4-gyel számlálunk, számsort betanítunk, kivonunk, szorzunk és osztunk.

A kivonás után elveszünk az osztást 2-vel. Először bennfoglalást: hány 2 van a 15-ben, 18-ban stb. Ezt a számológépen gyakorolva csakhamar rájönnek maguktól, hogy aki a 2 szorzását tudja, az már a 2-vel mérő osztást is tudja. A mérő osztás után veszem a két részre való osztást, ami szintén könnyen megy, ha a 2-vel szorzásban biztosak.

Igy a 20 körében lefektetve az alapot, bővítjük a számkört 30-ig és ugyanoly módon járunk el, mint a 20 körében tettük. Összeadás 40 körében átváltás nélkül, összeadás átváltással a 19-hez, 18-hoz, 17-hez stb. Számlálás 3-mal, kiindulva 1-től, 2-től majd 3-tól, aztán a hármas számsor alapos begyakorlása. Végül kétjegyű számok összeadása. A kétjegyű számok összeadásánál némelyek előbb a tizeseket adják össze, majd az egyeseket s aztán összegezik. Ez helytelen és természetellenes fejbéli számolás. Helyesebb és könnyebb lesz; ha előbb a hozzáadandó szám tizedét adjuk, aztán pedig az egyesét pl. $13 + 14 = 13 + 10 = 23 + 4 = 27$ stb.

A kivonást ugyanily alapon végezzük. A szorzást, osztást a 30 körében a 2-vel és 3-mal gyakoroljuk. Ha pl. 28-nak a felét akarjuk számíttatni; úgy előbb 20-nak, majd 8-nak felét számítsa ki a gyermek. Így fokozatosan megtanulja, hogy a kettővel úgy osztunk, hogy előbb megmondjuk 20-nak, vagy 40-nek, 60-nak, 80-nak a felét s úgy a fennlevő számét s végül összegezzük. Pl. 72-nek a fele? Felelet: 60-nak a fele 30, 12-nek a fele 6, tehát 72-nek a fele 36.

A háromféle osztásnál pedig megtanulja, hogy vagy 30, vagy 60, vagy 90 az, amit először osztani kell, s úgy a többi. Ez előiskoláját képezi a 1000 körében végzendő fejbéli osztásnak, amikor a 30-as számsor számaira támaszkodva kell kiszámíttatunk

bármely szám harmadrészeit.

Igy megyünk aztán fokozatosan és biztosan tovább a 40 körében, az összeadást és kivonást átváltás nélkül már 2-, 3-, 4-gyel megkivánjuk 2-vel, 3-mal, 4-gyel szorzunk és osztunk. Mire elértünk 50, 60-ig a legtöbb növendékünk számol átváltás nélkül bármely számmal.

Ha végtére elértünk 100-ig, akkor a teljes begyakorlás kedvéért vesszük az összeadást 1 számmal, majd kéjegyű számmal s ebből minden növendékünket külön-külön megvizsgáljuk s az eredményt nyilvántartjuk.

Ezen módon gyakoroljuk át a kivonást is. A szorzás, osztás begyakorlásánál szintén szükséges az egyénekenkénti próbatét. Külön-külön felkérdek mindenkit a kettős számsor, a kettő szorzása, szorzás kettővel, mérő és részekre osztás 2-vel. Aztán jön a hármas számsor, a három szorzása stb. Végül pedig próba a teljes szorzótáblából. Megjegyezni kívánom, hogy a szorzótábla együttes gyakorlásánál a szorzást előzze meg mindig a számsor elmondása s aztán következék az illető szám szorzása. Az osztás végső gyakorlásánál felirunk a táblára egy számot, pl. 47 s akkor

47

alá a 9 számjegyet tetszés szerint pl. $\frac{47}{3, 6, 8, 2, 4, 9, 7, 5}$. A gyermekek ezt osztásút kidolgozzák és egyesek felelik, de mindegyik különböző számból kiindulva.

Ezekben vázoltam azon eljárást, melynek segítségével én hosszú évek tapasztalata szerint a számolást minden különösebb nehézség nélkül nyugodtan, bosszúság és idegeskedés nélkül a biztos eredmény jegyében tanítom. Nem mondom én, hogy sohase hibáznak a tanulók, nem is volna gyermek, ha nem hibázna, ez már a gyermeki gondatlansággal vele jár, de mint mondtam fenntebb, rá tudom vezetni tévedésének kijavítására minden szégyenkezés nélkül, mert aki a rávezeiést látja, azt is látja, még ha nem szakember is, hogy a leggondosabb tanításban részesült a gyermek. Épen ezért sokszor a feleletet bizonylítottam is. Ha például azt mondja a gyermek $6 \times 7 = 42$, megkérdem, hogy miért oly biztos ebben, hátha nem is annyi az. A gyermek ezt kétféleképp bizonyíthatja. Vagy azt mondja: $5 \times 7 = 35$, 6×7 pedig 7-tel több, tehát 42, vagy pedig az újjain mutatja a hetes számsor számait 6 újjon végig, így 7, 14, 21, 28, 35, 42. Ezekből az ő tudásának tudatossága aztán kétségtelen.

A gyakorlati példák megfejtésénél sohase kívánom, hogy a gyermek rögtön feleljen és hívágyja az eredményt, hanem az okos-

codó rendszerrel vezetem rá. Vegyünk példakép egy kivonási feladatot, pl. szóljon a feladat eképen: Egy ember learatolt 78 kereszt búzát, beszállított már 32 keresztet, hány keresztje van még künn? Nem kívánom és nem is hagyom, hogy rögtön megmondja, hanem ilyenforma párbeszéd fejlődik ki köztünk: Maradt-e neki kint 78 keresztje? F. Nem maradt, mert bevitt 32 keresztet. K. Mennyivel kevesebb keresztje maradt? F. 32 vel. K. Tehát a 32-öt hozzáadod a 78 hoz vagy elveszed belőle? F. Elveszem. Ekkor aztán a szokott módon kivonja. Vegyünk egy osztási példát. Egy anya 4 gyermeke részére lehoz 52 diót, hány diót kap 1 gyermek? It sem szabad a feleletet kívágni, hanem ilyen beszélgetés előzi meg a számítást: Jut-e 1 gyermeknek 52 dió? F. Nem jut. K. Egy gyermekre csak hányadrésze jut? F. A negyedrésze. K. Hogy tudod meg 52-nek negyedrészét? F. Ha elosztom 4 gyel. Akkor aztán számítja: 40 nek negyedrésze 10, 12-nek negyedrésze 3, tehát 13 diót kap minden gyermek. Ezekre a kis levezetésekre azért van szükség, mert az írásbelf számolásnál csakis az boldogul, akinek megvan a mennyiségtani gondolkozása, azt pedig fejleszteni csakis így lehet.

Minden példánál arra fektessük a főszlyt, hogy a gyermeknek ezt a mennyiségtanilag gondolkozni tudását gyarapítsuk, mert ha ezt az egészséges gondolkozást megszerzi, az életnek sok-sok szövevénye közt biztos vezérfonál lesz a kezében s akkor a mi iskolai munkánk elérte célját, mert tényleg az életnek nevelt.

A környezet szépsége.

Művészpédagógusok a művészi nevelés eszközei között leghatásosabbnak tartják a szép környezetet.

Nem állatom magam azzal a vak reménnyel, hogy annyi pusztábakiáltó szó után halló fülekre talál a hangon, de legalább megkísérlem tudatba vinni a gyermek szép környezetben való felnevelésnek szükségességét.

Tudjuk, hogy a természeti környezet: talaj éghajlat, függőleges és vízszintes tagozottság milyen hatással van egy nép fejlődésére. Most ezt nem részletezem, elég, ha India, Egyiptom és Görögország kulturájának összehasonlítására utalok. Vagy gondoljunk az északi és déli országok, továbbá az alföld és hegyvidék lakóira. Mily nagy eltérések mutatkoznak testalkat, bőrszín, vérmérséklet, erkölcs és művészet tekintetében. Nézzük a különbséget

az alföldi és felvideki ember temperamentumában, észjárásában, harcmodorában, dalformájában.

A természeti, mondhatjuk primitív környezet legnagyobb hatással van a műveltség kezdőfokán álló népre. Megszébbja foglalkozása útjait, kiépíti karakterét, felvázolja szellemi és erkölcsi fejlődésének utait. Végeredményben az ember a természeti és a társadalmi környezet rezultánsa.

De nemcsak a tágabb értelmezésben vett környezet, hanem a szűkebb miliő: lakás, bútorok is hatással vannak a lélekre. (Időbetegek gyógykezelése környezetváltoztatással) S ez a környezet is legjobban azokat befolyásolja, akik erkölcsi és szellemi felkészültségükkel még nem tudnak védekezni hatásai ellen, vagyis a gyermekeket.

Milyen legyen a gyermek környezete az iskolában? Hogy a felelethez eljuthassunk, felhozok néhány példát. Ha sáros lábbal bemegyek egy házba, ahol a padló piszkos, szemetes, minden tartózkodás nélkül taposok rá, de ha most súrolták és ragyog a tisztaságtól, önkénytelenül visszalépek, hogy a sarat letöröljem. Itt a környezet parancsolt nekem. Vagy pl. másképpen veszek kézbe egy finom kidolgozású csészét, mint egy vasfazekat. A szebb virágot gondosabban, több szeretettel ápolom, mint a silányabbat. Az új és csinosabb ruhára jobban vigyázok, mint a régire.

Igy a körülöttünk levő tárgyak szakadatlan más és más bánásmódot kívánnak tőlünk. A finomak és szépek bennünket is finomságra szoktatnak. A durvák és rútak kimélettenséget, nemtörődömséget váltanak ki belőlünk. Az a szeretet és szépség, melyet a tárgyba beledolgozott annak készítője, vagy alkotója, kisugárzik a tárgyból s szeretetet, a szépség szeretetét olja lelkünkbe. A tanterem berendezésének kérdése tehát nem elhanyagolandó probléma. Abban az iskolában, ahol a bútorok nem otrombák és fakók, hanem izélesen formáltak és festettek, bizonyára nem érez kedvet a gyermek azok faragására és firkálására, inkább arra törekszik, hogy tovább is szépek és csinosak maradjanak, sőt hogy környezetének szépségét maga is fokozza.

A művészi nevelést nem is kezdetjük mással, mint a szép környezetbe való helyezéssel, mert a gyermek figyelme érzéki s csak érzékszerveivel felfogható szép kelt benne esztétikai érzelmeket. Fokozatosan jut el a gondolatban, érzésben, erkölcsi cselekedetekben megnyilvánuló szép felismeréséhez. S ha már ide elért, bátran indulhat az élet elébe, mert lesz egy szellemi kincse, lesz a lelkében egy maroknyi Szépség, amely kifényesíti szeméit s bevilágítja az utat.

Csizy Jolán.

A burzsuj.

Irta: Boross Béla.

A vonat észrevehetően lassított. Árpád az ablakon át megpillantotta a falut. A templomtető reze ép a szemébe tükrözte a hanyatló nap piros sugarát. Árpád engedte ezt a sugárlhírnökököt, hogy a szemén keresztül a szívébe tülze az eléje jött ismeretlenség első üdvözlétét. De a vonat elrobogott a fény elől az állomás épületei mögé, s az egyik előt, — amilyen komor betűkkel felírva volt a falu neve, — hirtelen megállt.

Árpád kezébe vette a podgyászát (kopóti, nehéz diákláda), — s leszállt a vonatról. Fürkésző szemét körülvágtatta, majd megindult a kijárat felé.

Nem várta senki. Pedig megírta, hogy jön.

A falu körülbelül félórányira volt az állomástól. Nem sokat töpregett. Átvette a ládát a másik kezébe s neki vágott az útnak.

Mögötte indulót jelzett a vonat s ő visszanezelt. Az egyik kocsiablakból fehér kendőt lobogtatott valaki. Árpád önkéntelenül lekapta kalapját s búcsut intett a vonatnak.

Sokáig állt így, kalapját magasan himbálva s állandóan a lengő fehér kendőt figyelte, amely, mint a távolodó fekete vonat test szeme, mind-mind gyengébben pislogott rája. Végre eltűnt.

Árpád úgy érezte, hogy a száguldó vonattal együtt eddigi álmai is elrobognak...

Fejére tette a kalapját s a falu felé fordult. Sánta koldus jött az úton, vele szembe.

— Dicsértessék a Jézus Krisztus!... Adjon néhány fillért a szegény nyomorultnak... Vagy egy darab kenyeret...

— Hogyan? — tündődött Árpád. — Ez a szegény ember a faluról jön, üres tarisznyával s kenyeret kér? Tőle, aki ide jött, kenyeret szerezni...

A koldus kérő keze lekonyult és megragadta a görbe botot, amelyen a másik kéz reszketett.

— Éhes vagyok, egész nap nem ettem... Gyenge vagyok, nincs aki támogasson... Beteg vagyok: nincs, aki gyógyítson... Rosszak az emberek...

Árpádnak a szívére rajzolódtott ez a reszkető ember. Ő is megreszketett. Ime, az első lépés, amely új életre vezet, ily meg-rázó képet tár eléje... Háttérben a templomos falu, cserepes házak, lombos kertek, széles szántóföldek s itt, elől, mint fenyegető, véres omen, ez a rongyos, reszkető emberonca...

Viszszanézett. A vonat már nem volt látható. De az a fehér kendő mintha még most is integetne, pislogna a fekete füstben...

Árpád sóhajtott. Nagyot, hogy a szele szélfújja a füstöt, amelynek marását már a torkán kezdte érezni... Zsebébe nyúlt s a kenyeret, amit otthonról hozott, a koldus tarisznyájába dugta. A reszkető kézbe pedig néhány filléri csúsztatott. Az utolsókból...

— Az Isten fizesse meg...!

Árpád nem hallotta a koldús hálálkodását, mert nagy lépésekkel elsietett.

Amint az első házhoz ért, hallotta, amint az udvaron állók találgatták:

— Nézd csak, légátus jön!

— Az ám. Végrehajtó!

— Tanító lesz e'!

— Nem lehet. Nagyobb úrnak látszik...

Árpád megszaporozta lépteit, nehogy észrevegyék arcán a harag pirját.

A falu közepén megállt egy báméskodó suhanc előtt:

— Hol lakik Csorba András?

— A kúrátor úr...?

Árpád nyomatékkel ismételte:

— A kúrator úr...

A suhanc a falu elejére mutatott:

— Eljött a háza előtt. Az első ház szélről...

Árpád arcán újra kiszökött az iménti harag.

Tehát a kúrator úr!...

Visszafordult s amint közeledett a kúrator házához, egy gyerek kiáltozva szaladt be előtte a kapun:

— Jön a végrehajtó! Jön a végrehajtó!...

Az orditozásra kiugrott a kutya s elálta az utat. Árpád feléje suhintott a kalapjával, mire a derék állat mérgesebbre fokozta a haragját s jobbról-balról segítségére jöttek a kulyaszomszédok is.

Árpád leletette a ládát és nyugodtan állt az ugató kutyák közt. Várta, hogy valaki kijön a házból.

Egyszerre megjelent a kapuban Csorba András s hangosan rászólt a kutyákra. Azok morogva elsomfordáltak.

— Az új tanító vagyok, — szólalt meg Árpád, — Csorba András keresem.

— Én vagyok, a kúrator. Isten hozta... A kukoricaföldön dolgoztunk, azért nem mehettem az állomásra. De hiszen ide talált magától is...

Árpád nyelt egyet, de megrázta a feléje nyújtott kezét.

— . . . Jарcsi tel Gyere csak, hozd ide az iskola kulcsait! Vigyorgva jött ki az előbbi gyerek. Kissé nem értette a helyzetet. Édesanyja már a tiszta surcot is magára vette s most kiált, hogy be sem engedik a végrehajtót. Az iskolában mit akarhat?

— Vezesd a tanító urat a lakására.

Ah! Tehát tanító. Az más . . .

Árpád nehéz fejjel ment a gyerek után. Sűrűen váltogatta a lábát egyik kezéből a másikba. Az iskola a fölvégen volt.

A gyerek megállt az ócska épület előtt. Vakolatruhája rongyokban hevert a lábánál. Árpádnak akaratlanul eszébe jutottak „a csárda romjai” . . .

— Ez az iskola, — állapította meg a gyerek.

— S a lakás?

— Ez e' . . . — mutatott az egyik ajtóra.

— Nyisd ki!

— Nyitva van . . .

— Miféle kulcsok hát ezek?

— Az iskolához valók.

Árpád benyitott a lakásba. Földes konyha volt. Abból nyílt az ajtó a szobába s szemben, a másik oldalon az iskolába.

A szoba üres volt. Köröskörül egérlyukak szűrték le porát-piszkát s fűnt, a mennyezet gerendái közt pókszövelek feszültek, itt-ott halott légy dekorációval . . .

Árpád megállt az ajtóban. A szoba fűledt levegője ránehedezett a tüdejére. Sőt jani akart, de a sári szag, mint ólompáncél, szorította mellét. Letette a lábát s tántorgó léptekkel ment az ablakhoz. Az ablakzár furcsán nyikorgott s a külső levegő frissen, simogatóan ömlött be a szobába.

Az állomásra új vonat érkezett Árpád meghallotta a gőzelpot. Szemével a vonatot kereste. De előtte volt a fa'u. Itt, közel a templom, körölte a vöröstelejű házak, zöldkalapos kertek, sárgaköntösű szántóföldek . . . És . . . jaj . . . ott, mesze, a tej főfőt, a vonatfűst sűrűjében, fehér ruhában a reszelt koldus, botjára támaszkodva.

Árpád lehunyta a szemét és fájó szívvel, fáradt testtel, megtörtén borult a poros ablakpárkányra.

* * *

— Ma levizitek az intézőnél.

Feketébe öltözött s pontosan fél tizenkettőkor elindult az

uradalom felé. Amint az udvarra ért, a cselédek és a szolgák összebújtak.

- Milyen nagy úr az új tanító!
- A régi csizmában járt . . .
- Erzsók néni foltozta a nadrágját.
- Ferenc sógor járt hozzá szombaton este, megborotválni.
- Ennek farkos ruhája van.
- És lakkos cipője!
- Mily büszkén megy.
- Ide se néz.
- Nem is köszön . . .
- Persze, mi szegény proletárok vagyunk!
- A templombann is ránk beszél . . .
- Mint a többi herék . . .!
- Büszke úr!
- Burzsuj! . . .

Ez a megállapítás volt a végkonklúziója a kupaktanácsnak. Többször is utánamondták:

— Burzsuj, burzsuj!

Árpád, aki félszeggel odafigyelt s tudta, hogy őt kritizálják egy pillanatra megállt, amikor ez az utolsó, hangosabban kimondott „burzsuj” a fülét megütötte. De nemcsak a fülét: a lelkét jobban

— Burzsuj! . . . Ő, akinek most is üres a zeebe. Akinek a bolond idealizmusánál több vagyona nincs, legfeljebb ez a ruhája, amelynek utolsó részletével még tartozik . . . Burzsuj: aki egerek társaságában, földrehintett szalmán álmodja végig éjszakáit a reményesebb jövőről . . .

Nem akarta, mégis ökölbe szorult a keze.

— Eh! Buták!

Ezzel némi elégtételt adott magának s rálépett a lépcsőre, amely a virágos veranda feljárását képezte. Még három lépés és ott állt a sok virág között.

Fellélegzett. A friss virágillat kiszívta lelkéből a fullánkot, amely az előbb beléje-csapott. Öklét is kinyitotta.

Az intézőné a veranda egyik sarkában könyvet olvasott. Árpád odaközöszönt:

— Kezét csókolom! . . . Vas Árpád, tanító vagyok. Eljöttem tiszteletemet tenni . . .

A hölgy letette a könyvet s szemére illesztette szalagos lorgnonját.

— A tanító úr? Jó napot!

Várta valaha nyáron. Árpád megfogja, de nem csúszta meg.
— Vigyéljen kedves.

— Várakodok. Mit lehetek kíváncsi?

— Szégyenkeztem, de csak amlomból... Tisztó úr is jobban vanul a nyáron, — mondta?

Árpád zavarba jött. Az udvarlásig bírni kezd benne az érzéketlenség. Szerepekre nem kellett válaszolnia, mert kocsit állt meg a veranda előtt; ő jobb és kedvesebb vendég érkezett, mert az addig még asszony eljötték:

— Isten hozta, Weisz úr! A földeladás ügyében felszett idefőredel? A férjem mágyári jőnni fog. Tiszók helyet parancsolni... Az ő j tanító úr...

— Weisz nagybírókhoz...

Árpád fölélt. Kezet fogott a nagybírókossal. Aztán félrehúzódott. Látta, hogy feleslegessé vált.

Az intézőné nagyon belejött a kedvességbe.

— Parancsol cigarettát, Weisz úr?...

Weisz régyújtott. Az asszony új fémbe csapott:

— A lányom lovagolni men. Pompás állat a Hermes. Röptül, mint valódi Hermes. A mulitor nagyszerű kalandunk volt...

Árpád a verandakorláthoz támaszkodott s lenézett az udvarra. Nem érdekelte az intézőné kalandja.

A cselédek még mindig tárgyalnak s közben a veranda felé mutogattak.

Árpád nézte őket. S most már nem haragudott. Valahogy úgy érezte, hogy megérdemelte ezeknek az embereknek a megvetését...

Kocsi zörgött az utcán.

Árpád hirtelen elhátározással elkészönt. Az asszony és Weisz nem törődtek vele. Ha olvasni tudisk volna a szemébe, ezt érték volna ki belőle:

— Elég volt ennyi is. A többi nem várom be.

... A cselédek ujjal mutogattak rá:

— Burzsuj, burzsuj!

Árpád tűrt, mint bődült ember a hideg zuhanót. Nem nézett se jobbra, se balra. Sietett. Mielőbb kint akart lenni.

A kapuban találkozott az intéző kocsiával. Félreállt.

Elkanyarodott az iskola felé. Fényes cipője gyorsan tiporta az út porát s az sűrű gomolyokban szállt fekeie ruhájára.

A rozoga épület előtt megállt. A konyhaajtó törött ablakán keresztül kicsapott a nyirkos levegő a külső, szeptemberi fülledt-

ségbe. Árpádra ez most az egyszer üdítőleg hatott.

Megfogta a kilincset.

Az uradalom felől kocsi zörgött. Árpád a zörgésben a cselédek vadját hallotta:

— Burzsuj, burzsuj! . .

Mérges lendülettel berúgta az ajtót. A rúgástól betört a lakkcipő orra.

Egy ablakszilánk csörögve hullott a küszöbre.

* * *

Azon nap éjjelén furcsa álma volt.

. . . A folyópart réjtén sétált. Egyszerre lődobogást hallott. A töltesen fehér ló trappolt. Rajla karcsú lovas. Mingyárt tudta, hogy ez csak a Hermes lehet, az intéző leányával.

A paripa megállt mellette. A lány csillogó tekintete belefutott az Árpád sülét szemébe. Szó nélkül fölugrott a lány mögé, aztán megsarkallta a lovat.

A lány haja a szívébe szórta illatát. Átvette a gyeplőt s félkézzel a lányt ölelte. A lovat galoppba vágta.

Hermes versenyt futott a folyóval.

Ahol a töltes az útra ereszkedett, hirtelen jobbról-balról rongyos emberek, cselédek bújnak elő és lármás, ijesztő hangon kiabáltak, ujjukat feléjük nyujtva:

— Burzsuj, burzsuj! . . .

A ló az ordítástól megbokrosodott s vesztetten száguldott az úton, a komp felé. Árpád kétségbeesve rángatta a gyeplőt. Elszakadt. A lány derekának két kar jutott . . . Már csak néhány lépés volt a kompig. A koldusok vészesen kiabáltak:

— Burzsuj, burzsuj!

A ló rávágatott a kompra. S a kompról a folyóba. A két lovas elmerült.

* * *

Reggel korábban harangoztalott könyörgésre.

A megszokott vénasszonyok mögött egy szöke fejet vett észre . . . Elvétette az imát. De úgy érezte, hogy a szíve könyvéből szebbet olvas . . . És átlapozott egy másik könyvbe is . . .

A gondolatok szebben teremnek a szívbén . . .

Árpád megérezte a lány sóhajtását. S a titokban előhuzott csipkés zsebkendőjét is észrevette.

Ámen . . .

. . . A lány lassú léptekkel baladt a füves úton. Árpád utolérte.

— Maga nekem imádkozott . . .

- Eddig nem lehettem. Őy nekén jön.
 — Nem kellett az imádság. Mindenem megvolt.
 — N mára mit vezetni el?
 A lány hallgatott. Majd váratlanul megszólalt:
 — Iaméri Weiszt?
 — A pénzt. És a feleséjét. Őt nem ismerhetem. M'is se
 ismeri,
 — Látja. És a pénzéhez akarnak kötni.
 — Maguknak ez kell. Pénzt a pénzhez.
 — Bennem is ezt lát?
 — A világ azt látja. A szülei is.
 — De én nem pénzt akarok.
 — Nem teheti . . . A pénz mérgez . . .
 Elérték egy kapuhoz. Egy suhanc orozva szólt ki egy fa-
 rakás mögül.
 — Burzsuj! . . .
 — Hallja? . . . Ez nekem szól! Isten áldja meg!
 Megfogta a lány kezét. Ez beléje vezette a lányvér melegét.
 A szeme pedig rávetítette a lelke fájdalmát.
 Árpád el akart fordulni e tekintet elől, de nem tudott. Visz-
 szanézte a nézést. S a teste forróságát visszaszoritotta a puha
 kézbe. Boldogság és fájdalom úszott át a lelke taván. Kergelöztek,
 mint játszó vízi tündérek. Csókolóztak, ölelkeztek . . .
 Egy erős elhatározás végre megrázta a két összefogott kezét
 s ez kifűzte Árpád szívéből az álom-érzést. Elbúcsuzott.
 A suhanc utána ingerkedett:
 — Burzsuj! . . .

* * *

Egy napon őrrült csapkodással röpült a halálhír:
 — Az intőző Klári belefut a folyóba! A Hermessel beugra-
 tolt . . .

Árpád lerohant a folyópartra. A töltésen bámészkodó sereg
 állta körül a lány holttestét. Szőke haja megcsillant a víz, amint
 a napsugár rásütött a fűzfalomból közül. A halvány arcra kék fol-
 tokat festett a halál.

Árpád odafúrta magát és egy fűpárnára emelte a szőke fejet.
 Az arcot pedig zsebkendővel betakarta . . .

. . . Tehát az álom teljesült. S a látomás is . . .

Mert Árpád elindult az állomás felé. Hátulról magán érezte.
 a tömeg kiadó pillantását s benne egy tüzes szőpárázst!

— Burzsujl!

S eíől, a szíve helyén valami ismerős, rongyos tarisznya bána-
natos ritmust hintett az újára:

— Ko'dus!...

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbítatott. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeltek előnyére.

Elnökség.

Hírlapi támadások Seidl Sándor kartársunk ellen

Kartársaink előtt, főképen a Szl. Magyar Tanúgy értesítése révén, valamint Seidl Sándornak lapunkban megjelent rövid jelentéséből értesültek azon sorozatos hírlapi cikkekről, amelyek a Slovák c. napilapban a nyár folyamán láttak napvilágot Seidl Sándor tanár, az időközben a košicei kp. gyűlés által bezűntetett bratislavai expozitúra volt vezetője ellen. A bennük foglalt súlyos vádakokat illetőleg Seidl kartársunk ugyancsak a Slovák-ban válaszolt, melyben az ellene emelt vádakot sorra cáfolja. Ugyancsak a maga tisztázására a Magyar Ujság f. é. okt. 11.-i számában nyílt levelet intézett Dr. Tuka Bélához, a Slovák főszerkesztőjéhez. Hogy kartársaink tiszta képet szerezzenek a sajnálatos ügy mai állapotáról, s hogy Seidl Sándor kartársunk is helyes megvilágításban álljon előttünk, nyílt levelét és az arra ugyancsak a Magyar Ujság f. é. okt. 14.-i számában megjelent nyílttéri válaszokat szűszerint leközöljük.

Nyílt levél

**dr. Tuka Béla főszerkesztő,
v. egyetemi tanár, képviselő úrhoz.**

Professzor úr! A Slovák július 28-iki és augusztus 3-iki számában kíméletlen, éles támadás jelent meg személyem és nyilvános működésem ellen, tehát oly időben, amikor se On, se a lap

felelős szerkesztője nem voltak helyben. Rektifikációm jóskára rá: szeptember 26-án jelent meg. Mindenki kérdezheti, miért oly későn? Ez a kérdés tényleg ott vibrál számos ismerőseim, kartársam, kevés jóbarátom és — annál több ellenségem arcán. Erre a kérdésre nekem válaszolnom kell. Meg kell tennem annyival is inkább, mert a késedelem okát Ön és szerkesztősége — akarva, nem akarva? — megindokolni elmulasztották. Pedig ezt az ügy érdekében, mely életem pszichológiai fordulópontja lett, elengedhetetlennek tartom.

Amikor nyári szabadságának lezajlása után hazatértem s én másnap felkerestem, Ön ezekkel a szavakkal fogadott: „Az Ön ellen megírt cikkeket távollétem idején *csempészték* be a lapba. A dolgot elintézem s teljes elégtétellel szolgálok Önnek. Elintézem, ahogy dzsentlemenek között szokás, Engedjen nekem időt arra, hogy a dolgot alaposan megvizsgáljam. Rektifikációját most nem adom le, mert ha megtenném, ezzel az én lapom részéről be volna fejezve az ügy. Én többet akarok nyújtani: *teljes statisztikációt*.” Fordított helyzetben mit tett volna Professzor úr? Elhílte volna azt, amit egy korrektnek tartott ember mond; azaz úgy tett volna, mint én, aki beleegyeztem és vártam.

S Ön valóban megindította a vizsgálatot — részrehajlatlanul, korrektül, igazsággal. Nemcsak az ellenem szórt hallatlan vádakra nézve, amelyeket távollétük idejére teljhatalommal felruházott 24 esztendő szerkesztőtársuk: Pridavok Péter ur kovácsolt úgyszólván semmiből és „becsempészett” lapjukba, hanem annak kiderítése céljából is, vajjon csakugyan közérdekből, jóhiszeműen, korrektül és egyéni érdek nélkül írta-e meg Pridavok szerkesztőiök ezeket a cikkeket.

A jóhiszeműség és korrektség fellelését ugyanis egy levél határozottan kétségbevonja. Ezt a levelet egy harmadik személy intézte Sivák felelős szerkesztőhöz, róla a szerkesztőség valamennyi tagja tud s kópiáját én is olvastam. Ebben a levélben Pridavok Péter zsarolással és megvesztegethetőséggel van vádolva. Írója úgy az ellenem megjelent, mint a referátusi „előkelő urak” ellen megírt, habár idejében leintett cikkekre vonatkozólag azt állítja, amit a *l'udová strana* egy vezető, általam nagybecsült és előttem korlátlan hitelű funkcionáriusa fülem hallatára és két szerkesztőségi tag jelenlétében mondott: „Tudom, hogy a cikkek fiztetelédija egy nappal hamarabb már a cikkíró kezében volt, mint ahogy megjelentek; pedig elég messziről érkezett a pénz.”

Én tehát mindkét irányu vizsgálat eredményét vártam türe-

lemmel, bizalommal. Ön, Professor ur, szeptember 15-vel jelölte meg a napot, amelyre Pridavok a bizonyítékok beszolgáltatását megígérte. Amikor 16-án megjelentem irodájában, Ön ünnepélyesen kijelentette, hogy Pridavok (a derék purifikátor, az igazság fedhetetlen bajnoka!) nem tud bizonyítani, a „terheid“ levelek nem léteznek. Erre felszóllított egy terjedelmes, új helyreigazítás megírására. Ezt megtettem. Ön és talán mások is felülvizsgálták s némi változtatással helybenhagyták. Aztán megállapodunk egy igen szerény, a lap kényes helyzetét respektáló szerkesztői záradékban, amely nem lett volna más, mint természetes rezuméje cáfolataimnak.

Professor ur! Ezen a napon istenes megbékültségei hagytam el az Ön irodáját. Ön velem szemben oly hangot ütött meg, amely teljesen megfelelt annak a tisztületnek, mellyel Ön iránt viselkedtem és annak a szent szimbolumnak, amely irodájának előszobájában valószínűleg magasabb rendeltetéssel és nemesebb célzatosággal ékeskedik. Akkor egy keserű lapasztalók szűrőjén megfeszült ítélletű ember szavai jótékony balzsamként csöpögtek egy ember bizalmában megingott felebarát csüggedt lelkére. Ezt a napot, Professor ur, nem felejtsem el soha,

De nem felejtsem el a másik napot, a szeptember 23-át sem. Akkor jelentette ki — legnagyobb sajnálatára és nem csekély meglepetésemre, — hogy a kilátásba helyezett szerkesztői záradék elmarad. Ön arra hivatkozott, hogy főszerkesztői minőségében sem teljhatalmu s változatlan álláspontja dacára is más tényezők döntéséhez kell alkalmazkodnia. A szerkesztőségi nyilatkozat majd az általam kért s ellenem tényleg megindított fegyelmi vizsgálat befejeztével fog megjelenni. Elvégre noblesse obligeről volt szó s ezt nem lehet követelni — ezt önként kell teljesíteni.

Nehezen bár, de megnyugodtam a megváltozhatatlanban. Pedig azzal, hogy a szerkesztőség cáfoló helyreigazításomat megjegyzés nélkül hagyta, hallgatólag elismerte annak igazát. Minden céhbeli ember ezt így fogja megítélni. Csak a „gyöngébbek“ kedvéért lett volna szükség annak a megállapítása, ami a lap utólagos magatartásából önként folyik. Nem sokat kívántam tehát, amikor a cáfolat szellemével egyező néhány sor szerkesztői megjegyzés hozzáfűzését kértem.

Dehát így is jó. A dolgok oly földületéért csöppet sem neheztelek se Önre, se a szerkesztőségre. Talán bizonyos előttem ismeretlen körülményekre való tekintettel tényleg így kellett eljárnia. Én tehát zokszó, szemrehányás nélkül és Ön iránt értelem változatlan

tiszteletem mellett befejezettek tartom köztünk között az ügyet — a fegyelmi döntésig. De nem tekinthetem elintézettnak Pridavok ur és a közöltem fennálló differenciákat. Ez az ember anélkül, hogy ismert volna, kiméltelen kézzel nyult bele főszerkesztőn át folytatott becsületes munkámba, önkretette, vagy legalább is súlyosan megromgálta erkölcsi hitelemet és az emberek iránt érzelt bizalmamat, kicsapta a kezemből bátor öntudattal forgatott tiszta tollamat, ki-orozta lelkemből az ad astra-lendületet, megtöltötte undorral az eddigi idealizmusom helyett, elrabolta belőle az altruizmus dédelgelelt eszményképeit, vagy beszennyezte azokat, alapos ok és indokolt cél nélkül rám zúdította a vádak egész kloakáját — ez az ember, ha az idézett levélben említett adatok helytállóak, elvesztette legitimációját ahhoz, hogy embertársainak bírójául tolja fel magát s a korrupciótól eddig tiszta lapjuk bármely közleménye alá odairhassa a nevét. Már maga az egy eset, hogy 1% elferdítet valósághoz 99% szándékos valótlan-ságot szűzött, s a becsület martalócaként rajtam ütött az Ő, a felelős, a hivatali főnök és az én távollétem felhasználásával, elegendő volna ahhoz, hogy tettének ránézve megfelelő következményei legyenek. Refektálók Hedzsa miniszter ur szavára a Stránsky-féle támadások bírósági tárgyalásánál, hogy csak biztos adatok alapján és csak világos stilizálással szabadna ujságírónak a nyilvánosság elé lépnie. De ha a vizsgálat nyomán, amelyet Professzor ur szerkesztőtlársa ellen folytat, kitűnnék az említett levél vádjainak igazsága, ha valóban bizonyulna, hogy ő aki 28-i cikkében nemzsidó céget lezsizdóz, maga pedig a volt papnövendék és keresztény hirdapiró egy valóban zsidó cég érdekében intéz honorált támadásokat mindenki ellen, akit megbizója üzleti „megrendelő levélben“ erre kijelöl, akkor egyenesen kötelessége, hogy az ujságírás presztizse és lapjuk jóhíre érdekében Pridavok ur további hazardjátékának gátat vessen. Ezek után joggal kérdezheti a kellő erkölcsi korlátozás nélkül feltálatl hírfőzélékek kosztosa: az ujságolvasó is, mik voltak az ellenem, a referátus „előkelő urai“, a lezsizdózott irodalmi vállalat ellen intézett támadások, ugyszintén annak az aknamunkának rugói, amelyet Pridavok a néppárt és a szerkesztőség hamis legitimációjával a minisztériumban a Slovenská Matica olvasókönyve ellen — horribile dictu: eredményesen — folytatott?

Erre szives választ várok én és vár a közvélemény. Ezt Ő, Professzor ur, bizonyára nem fogja tőlünk megtagadni. Talán majd arra is megadhatja a választ, miért nincs Őnek a szolid, a takerős, komoly férfinak élete delén villája, és miért van 24 éves

fiatal szerkesztőársának, az ismert bárfiunak, aki alig három éve egyellen szál ingben jött városunkba. Talán megmondhatja azt is, ki adta a referátusban rólam az említett referátusi „előkelőségek”-ről és bizonyos tankönyvhistóriákra nézve a „megbízható” információt. Ha van nálunk demokratikus egyenlőség, akkor jöjjen Pridavok ur is — a kálváriára. Én megjártam már; tegye meg ő is ugyanezt. Ha erkölcsi épségben tér meg róla, én leszek az első, aki megkövetem érte. Nekem ehhez is van bátorságom.

Professzor ur! Nem hiszem, hogy jelen levélemmel állép'em volna a határt, amelyet korrekt ember mozgásszabadságának korlátozására maga emel és nem hág át soha. Kerültem a Pridavok-cikknek tónusát, amely még a politikai szabadharcban független emberekkel szemben is unfair s így megengedhetetlen. Nem vádoló, nem gyanúsító, csak választ kérek mások által kimondott és szerkesztői vizsgálat tárgyát képező. Ön által komolyan kezelt, tehát valószínűtlen alapos s ezért nyílt tisztázást követelő — mondjuk — fegyelmi kérdésekre. Mivel szorosan összefüggnek az én ügyemmel, nyílt elintézésükhöz makacsul ragaszkodom.

Igaz hive és tisztelője
Seidl Sándor.

A „Magyar Ujság” tekintetes szerkesztőségének Bratislava.

Kérjük tisztelettel, sziveskedjenek nb. lapjuk legközelebbi számában helyet adni alábbi nyilatkozatainknak:

Seidl Sándor úrnak nb. lapjuk október 11-iki számában közölt nyílt levelére van szerencsém Önökkel tisztelettel közölni, hogy a „Slovák” szerkesztősége azon az elvi alapon áll, hogy mindenkinek teljes elégtételt nyújt, akit téves információk alapján a lap megtámadott volna. Ez a mi álláspontunk Seidl úrral szemben is. Minthogy azonban az ő ügye ez dőzsrint fegyelmi vizsgálat tárgyát képezi az iskola- és nemzetművelődésügyi minisztérium referátusánál, mely vizsgálat ezideg befejezést nem nyert, nem tartjuk megengedhetőnek elébevágni a hivatalos vizsgálat eredményének. Dr. Tuka Béla.

*

Seidl Sándor tanító úr a „Magyar Ujság” október 11-iki számának „Nyílterében” nyílt levelet tett közzé, melyben személyemet durva sértésekkel illette. Miután nem szokásom személyes ügyeimet a lapok hasábjain elintézni, nem kívánok vele polémiába bocsájtkozni, de módot nyújtok neki, hogy állításait bíróság előtt bizonyíthassa.

Pridavok Péter.

A *mi megjegyzésünk* az ominózus ügyre vonatkozólag a következő:

A Seidl-ügy nagy port vert fel a tanítószag körében, bár ismerve a hírlapi támadások értékét, amelyek mögött mindig meghúzódik valamely rejtett cél és iniciatívájuk rendszerint nem az illető lap szerkesztőségéből ered, a vádakát, melyeket Seidl ellen emeltek, helyiállókknak nem tartottuk. Az ügy ma már elég tisztán áll előttünk. A Slovák szept. 26.-i számában Seidl Sándor cáfolata megjelent Pridavok vádjai ellenében. Mivel e cáfolathoz a Slovák szerkesztősége se nmi megjegyzést nem fűzött, ezzel a cáfolat helyességét ismerte el. Mint a fent leközöltekből kitűnik, a Slovák szerkesztősége Seidl Sándor *Nyílt levelével* sem bocsátkozik vitába, annak adatait nem cáfolja, sőt a teljes elégtétel nyújtásai helyezi kilátásba a referátusi vizsgálat befejezése után. Az egész nagynak ígérkezett ügy láthatólag összeaugorodott, mivel a támadó a bizonyítékokkal adós maradt, s országosnak indult jellegéből minden valószínűség szerint egy kis személyi becsültreparalási ügy marad meg, amelyet a támadó és védekező félt fognak megvívni a bíróság előtt. Ezzel mindakelten már elege számoltak is bizonyára.

Sajnálatosnak tartjuk, hogy nem bizonyítható vádaskodással valaki másnak feldűjíja lelki egyensúlyát s okoz kínos kárvárlajárást, előttünk érthetetlen s ismeretlen okokból.

Járasköri tanítógyűlés.

A „Nyitra megyei Ált. Tanító Egyesület Ógyallai Járasköre“ október 6 án Parbelén tartotta évi rendes közgyűlését. Ez alkalommal a járás tanítószaga kedves és meleg ünneplésben részesítette Matthey Ferenc róm. kath. kántortanítót, abból a ritka alkalomból, hogy nevezett tanítótestvérünk 50 esziendőt töltött a nehéz tanítói pályán.

Az ünnepély reggel 9 órakor ünnepélyes szt. misével kezdődött a templomban, melyet Jánosovits Miklós h. plebános celebrált. Mize alatt U. Szabó János saját szerzeményű, ezen alkalomra írt gyönyörű énekeit játszolta és énekelte. Szépen énekelt Szecsányiné Haszman Zsóffka udvardi tanítónő is.

Majd a r. k. iskola nagy termébe vonult a tanítószag, megjelentek a gyűlésen Siposs Antal kerületi esperes plebános, Hamvas István szentpéteri plebános, a helybeli iskolaszéki tagok, községi előjárók, dr. Turček N. kórorvos, Obert közs. vezető jegyző.

és a tanítványok hálása, nagy serege, akik zsúfolásig megtöltötték az iskolatermet.

A gyűlés 10 óra 15 perckor kezdődött. Körös Imre járási elnök az udvardi tavaszi gyűlés óta történt eseményeket adja elő. Megemlékezik hálás köszönettel az udvardi lelkes színészgárdáról, kik oly szépen sikerült játékkal emlékeztetést tettek és kedvessé tavaszi gyűlésünket. Majd a kassai közp. gyűlés fontosabb határozatait említi lei. Fájdalommal emlékezik meg Vecsey Kálmán martoosi kartárs hirtelen, váratlan haláláról, ki 38 évet töltött, mint hű munkás a tanítói pályán, indítványozza, hogy emlékét jegyzőkönyvünkben örökítsük meg, kesergő özvegyének és családjának részvétünket fejezzük ki, a megboldogult hű kartársnak pedig kíván zavartalan, csendes pihenést. A közgyűlés felállással fejezi ki részvétét s az elnök indítványát egyhangulag elfogadja.

Majd tartalmas elnöki megnyitójában a kartársakat a tanév küszöbén úgy az egyesületi életben, mint az iskolában, alkotó munkára hívja fel.

Az iskolás gyermekek egyénekenkénti tanulmányozását, nevelését és tanítását köti különösen a fiatal kartársak szívére. És a nagyszámú szülők előtt azoknak a kötelességét fejteti gyermekeik iránt, nagy hatással.

Üdvözlí a főúszí. Esperes urat, lelkészeket, Dinnyés Károly megyei elnökünket, a szép számmal megjelení kartársakat, az iskolászeket és az összes megjelení vendégeket, a gyűlést megnyitja.

Mielőtt a napirendre áttérnénk, Elnök indítványozza, hogy alakuljunk át díszközgyűléssé és üdvözöljük Matley Ferenc kartársunkat 50 éves tanítói működése alkalmából. Az indítványt a közgyűlés egyhangulag örömmel elfogadja, mire elnök 3 tagú küldöttséget kér fel az ünneplendő meghívására.

Fekete győző indítványozza napirend előtt, hogy miután már rövidesen 2 halottunk van, az udvardon megalakított „Temetkezési segélyegylet“ kezdje meg működését és a tagoktól a tagsági díjat a pénztáros azonnal szedje be.

A díszközgyűlés az indítványt elfogadja azon módosítással, hogy a tagsági díjat nem azonnal, hanem az ünnepély után, szünet alatt fogja befizetni.

Néhány perc múlva a küldöttséggel megjelenik közöttünk a mi nesterünk, Matley Ferenc bátyánk daliás alakja, arcán nyoma sincs az 50 évi folytonos munkának.

Állva hallgatja meg az Elnök következő üdvözlő beszédét:

Mélyen tisztelt Diszközgyűlés!

Kedves jubildó Barátom!

Istenünknek véghetetlen jószágából és kegyelméből olyan ünnepet ülünk ma, a Te személyeddel kapcsolatban, mely párhuzamos járásunk tanítósága történetében.

Félszázada annak sz. időnek, hogy Te szeretett kartársam, erre a tövisekkel megrakott, nehéz-, de mégis magaslatos pályára, a tanítói pályára léptél.

Ötven esztendő, még kimondani is sok: Sok ez egy egyház-egy község-, sőt nem lúzok ha azt mondom, hogy sok egy nemzet életében is; hál még egy gyarló ember életében! Ezen hosszú időt folytonos munkában végigküzdeni, végigharcolni, a mi nehéz pályánkon, melyen oly kevés a virág, a rózsá, annál több a tövis; a melyen oly kevés az öröm, boldogság, de annál több a csalódás és szenvedés.

Mi pályatársaid, kik hozzád legközelebb állunk, életednek e gyönyörű évfordulóján, hálát adunk az Istennek, hogy ötven év után szívünk teljességéből köszönhetünk, örömmel hájtjuk meg előtted elismerésünk lobogát. Szeretettel és csodálattal tekinthetünk fel reád. Szeretjük benned az igaz embert, a jó barátot, a jó tanítót s mindennek felett a gondos családapát, a fáradhatatlan, pontos munkást. Csodáljuk azt a lenkadatlan erélyt, a szorgalmat a testi, a lelki erőt, mely ötven évi nagy munka után megtestesítve benned, itt áll előttünk. Csodáljuk azt a nemes egyszerű, de puritán és törhetetlen jellemet, melyen félszázadon át folt nem esett, hanem inkább előttünk és mindenki előtt példaként tisztán ragyog.

Csodáljuk szíved nagy szeretetét, melyel nemcsak a Te kedves családod minden egyes tagját, hanem a perbetelt r. kath. anyaszentegyház gyülekezetének sok-sok generációját ily ékesen felneveltet; akik ma viszont hálával szívvel borultak le a Mindenható szármolyához, áldást és hosszú életet, örömet, boldogságot kértek Te reád azért, hogy őket oly szeretettel oktattad, oly hű munkásuk válál fél századon át, hogy példás életteddel megmutattad nekik e földi életben a boldogságra vezető utat.

És valóban a Te általad elhintett magvak itt termékeny talajba hullottak. Isten megáldotta hű munkásságodat anyagi javakkal, híveidet is, kik tanításodat követték. Fényes palotát emeltek itt a kultúrának a te tanácsodra és közreműködéseddel, a honnan

a tudomány, a műveltség, a boldogság, a szeretet fénye, melege árad a népre.

Tanítványaid értelmes serege, akik ma már az anyaszentegyházaknak, a községnek előljárói, számottevő polgárai, szeretettel vesznek ma körül Tégedet, áldják az Istent, hogy anykszentegyházukban és annak veteményes kertjébe az iskolába ilyen hű munkást és hív sáfárt rendelj. Így az elmúlt hosszú félszázadra büszkén tekinthetsz vissza s elmondhatod ama nagy fanitónak szavait: „Atyám a munkét, melyet reám bízál, elvégeztem!”

Az eltöltött hosszú ötven évre büszkén tekinthetsz vissza, nyugodt, jóleső érzéssel elrehegheted: háát adok tenéked Istenem a hosszú életért, én nem hiába élfem!

És ha valaki azt kérdezné tőled, hogyan lehet-e nehéz pályán annyi munka után ilyen jó erőben és egészségben élni, Te méltán felelhetsz amaz egykori 80 éves piros-pozsgás magyar ember szavaival, ki magas kora mellett is fiatalokat megszégyenítő frissességgel sulogtattatta a rótság aranykalászái körüli egész aratáson át kaszáját: Istenbe bízam jó és rossz napokban, ezzel őriztem meg derűt jó kedvemet; szorgalmasan és hűséggel dolgoztam, ez által nyertem magamnak Istenből testi és lelki erőt; az emberekkel békében élfem, ezáltal szereztem magamnak is békét és örömet.

Ezt a lelki és testi erőt, derűt jó kedvet, ezt a békét és örömet, boldogságot kívánom én Tenéked kedves N:st:unk, Tanít:estvérünk, járásunk tanítói kara nevében. Egy szível, lélekkel kérjük a Gondviselő jó Atyát hogy ha ad It neked 50 esztendőtt a nagy, áldásthozó munkára, adjon neked még igen hosszú, boldog életet a jól megérdemelt pihenésre. Tarts meg bennünket továbbra is szives szeretetedben, ne hagyd el minket soha sem; mi előttünk példéd örökké ragyog, hű munkásságod t emlékedet nemcsak jegyzőkönyvünkbe iktatjuk be, hanem szívünkbe vessük örökre!

A jó Isten sokáig ádjon és éltesse!

Az iskolaszék nevében Jánosovits Miklós h. iskolaszéki elnök beszélt, megköszöve lelkes szavakban az egyház nevében 46 évi sikeres és áldásdús munkálkodását úgy is mint kitűnő orgonista kántornak, úgy is mint kiváló pontos néptanítónak.

A helybeli tanfőnökség nevében Revickyné Benyó Mária üdvözítő szép szavakban a jubliánt

Majd Siposs Antal ker. esperes plébános emelkedett szólásra, méltatlán Matthey Ferenc kántársunk igazi hű munkásságát, egyúttal

felolvasta Jantausch Pál püspök, apostoli adminisztrátor üdvözlését, melyben a jubiláns érdemeit és sok évtizedes munkásságát megköszöni. Ugyezintén felolvassa Suchan István kerületi esperes üdvöző levelét is.

Geleta Péter iskolaszéki tag, Antal Vince a tanítványok halálját tolmácsolják szívbeli szeretettel.

Dinnyés Károly ez Áll. M. T. Egyesület s a nyitrai megyei Áll. Tanítóegyesület üdvözlését tolmácsolta ékes szavakban. Végre kis tanítványai verses köszöntőkben éltették mesterüket.

Az ünnepellet e nem várt sokoldalról jött üdvözlés, a szeretetnek ily sok oldalú megnyilatkozása annyira meghatolta, hogy csak könnyes szemekkel tudta a jó kívánságokat megköszönni.

Az ünnepi közgyűlés után Virsik János igazgató-tanító tartott ügyes tájékoztató felolvasást a „Licébný Fond“-ról, melyért a közgyűlés eladónak j. könyvi köszönetet szavazott s a „Magyar Tanító“ ban okulásul közzétételre ajánlja.

Az indítványok során Váczy József indítvány alakjában felkéri a közgyűlést, hogy hívja fel a „Magyar Tanító“ főszerkesztőjét a lap pontos megjelentetésére. Indítványát azzal indokolja meg, hogy a pályázatok hirdetése a lap késedelmes megjelenése miatt illuzóriussá válik, miután a hirdetés későbbben lát napvilágot a pályázati határidő lejártánál.

A közgyűlés az indítványt elfogadja s ezután kéri a Főszerkesztőjeget, hogy a „Magyar Tanító“ mindenkor pontos időben megjelenjék.

Végül Kőrös Imre arra hívja fel a közgyűlést, hogy határozza el most, hogy mily összeggel járul a járási Egyesületünk a felállítandó Tanítók Háza alapjához? Fenntartja-e az előző udvardi gyűlésen elhangzott Váczy József indítványát, a mely szerint 3000 koronát kellene járási körünknek a Tanítók Házára befizetni; még pedig 1000 koronát a járási pénztár terhére, 1000 koronát a tagok terhére, 1000 koronát pedig az ünnepélyek befolyó jövedelméből?

A közgyűlés a fenti összeget jelenleg ismét elfogadja és akkor szedi be és folyósítja, midőn az alapszabályokban a tanítói-árvákra vonatkozó § módosítottatik.

A közgyűlés a jövő közgyűlés helyéül Kürti községet jelöli meg. Kőrös Imre elnök megköszönte a tagok szives türelmét és közreműködésüket a hosszú gyűlésen, a gyűlést bezárja.

A tanító gyűlés, melyen a község előljárósága Óbert főj. vezetésével vett részt, délután 1 óraker véget ért.

A tanítókat az iskolaszéket és előljárókat Matthey Ferenc látta

dús lakomára vendégül, melyen számos felkészítőben ünnepelték az 50 éves jubilánst. A tanítók és vendégek estére egy szép ünnep emlékével távoztak.

Kelt K. Szentpéteren, 1927. o. t. 16. án.

Körös Imre

ref. Ig. t. járási elnök.

A galántai kerület gyűlése.

Október 12-én, Galántán tartotta a galánta-vágsellyei járási tanítóegyesület közgyűlését, a kerület tanítóinak élénk érdeklődése mellett.

A gyűlést *Jónás* elnök d. e. 9 órakor nyitotta meg a hatalmas Kolisek-féle tereiben. Megnyitó beszédében bizó reménységgel tekint a nemzetgyűlés munkája elé, amelynek során az új tanítói törvény ügye is tető alá fog kerülni. De kéri az Országos Elnökséget, ügyeljen arra, hogy a törvény szakaszai közé, vagy a szövegébe ne kerüljön olyan passzus, amely annak jöhiszenűen vagy szándékosan téves magyarázatát okozná. — A tanítószáz harca nem állhat meg a 104 es törvénnyel: ez sem a nőtlen, sem a családos tanítók gondtalan anyagi megélhetését nem biztosítja. További küzdelmünk a teljes tisztviselő paritás felé vezet. S hogy ezt minél előbb elérhessük, állandóan napirenden kell tartanunk a tanítók akadémiai képzésének a kérdését is. Javaslatára közgyűlés Masaryk köztársasági elnököt, az isk. minisztert és az isk. referátus vezetőjét táviratban üdvözli.

Elnöki beszámolója során, felhívja a kerület tanítószázának a figyelmét a legutóbbi kerületi közgyűlés azon határozatára, amely szerint a kerület összes tanítói kötelezik magukat legalább egy Tanítók Háza-részjegy jegyzésére. Kéri a kartársakat, akik még meg nem tették, ezen önként vállalt, nemes kötelességüknek minél előbb tegyenek eleget.

Sajnálattal konstatálja, hogy a tanítószáz még mindig nem méltányolja eléggé az Egyesület és az egyesületi élet fontosságát. Buzdító szavakkal szólítja fel a kartársakat a szolidaritás ápolására és minden alkalom megragadására, amely az összetartozás, a közös ügyért való élés, az egymáson segíteni akarás lelkesedését fejlesztheti.

Örömmel jelenti, hogy *Bencze Kálmán* nádszegi kartársunk október hó 30 án ünnepli tanítói működésének 50 éves jubileumát, amely alkalomra *Osztényi József* indítványára a kerület három-

tagját küldi ki, az ünneplőt üdvözölendő.

Elnöki jelentésének végén üdvözli *Boross Béla* alsószeli kartárust „Búcsu a Tavasztól“ című verses kötete megjelenése alkalmából s a kerület tagjait felkéri a könyv megvételére.

Osztényi Benő, mint a járási pénztárvizsgáló bizottság elnöke, felolvassa részletes jelentését a pénztár állapotáról. Eszerint a pénztár vagyona közgyűlés napján kitesz készpénzben 1104*59 Kó t. Jelentésében elismeréssel emlékezik meg *Bartha Kálmán* járási pénztárosról, s ebben az elismerésben közgyűlés is osztozik.

A hozzászólások során *Horváth Imre* főlöszlegesnek tartja a kiadások tételenkénti felsorolását; *Krisztin Lajos* pedig nem helyesli egyesek méltatlankodását a választmányi tagok gyűlési napidíja fölött. Szerinte a választmány az egyesület érdekeit szolgálja s nem kívánható, hogy az ezzel járó kiadások önköltségét képezzék.

A tárgysorozat következő pontja volt az új tantervre vonatkozó észrevételek megtétele. Elnök bejelenti, hogy a tárgy előadójaül fölkerlte *Uhereczky Géza* kartársat, mint a tanmenet egyik szerkesztőjét, aki elmaradását levélben indokolta, megjegyvezvén hogy a *tanterv* még ki nem adható. Elnök a maga részéről keresztülvihetetlennek tartja a tanmenet felvett anyagát, kifogásolja, az áttekinthetőségét. Ugyancsak a külső forma és áttekinthetőség ellen szól *Siposs Péter* is. *Osztényi József* nem lát veszedelmet a bő anyag miatt. A tanító iniciatívájától függ, mennyit és hogyan tanítson a tanmenetkből. Némelyik iskolalátogató ragaszkodik ugyan a tanmenetben kijelölt anyaghoz, de ő az ettől való eltérést komoly, pedagógiai érvekkel igazolni tudja. Nem itéli el tehát az új tanmenet bő terjedelmét, mert az egyéni módszerrel és a helyi körülményekhez való alkalmazással korlátozható. A tanmenet bevezetésére nézve a gyűlés folyamán a tanfelügyelőség úgy nyilatkozott, hogy az a közeljövőben minden iskolára kötelezővé tétetik.

Ezután *Kovács Alajos* központi elnök mondott tartalmas és terjedelmes beszámoló beszédet a tanítószág aktuális ügyeiről és problémáiról. A készülő új törvény iránt a jelenlevők lelkében bizalmat gerjeszt. Nyugodt szívvvel tekinthetünk a törvény elé, mert annak gerince — egyforma munkáért egyforma fizetés — a felekezeti tanítók óhajának teljesen megfelel. A nyugdíjasok ügye szintén kedvező elintézését nyer, amennyiben az 1918—21-ig és az 1921—25. évig nyugdíjazott felek. tanítók nyugdíja nem lesz kevesebb az ugyanakkor nyugdíjazott államiak nyugdíjánál. Egyes

lapok tendenciózus híresztelése, hogy t. i. az új törvény a felekezeti iskolák államosítását célozza, nem felel meg a valóságnak.

Beszéde további részén a magyar tanítóság jelenlegi helyzetét ecseteli s hangsúlyozza a tiszta szándékot, amely a magyar tanítót vezetí azon az egyenes úton, ahol az *őszinteség és a becsület fegyverével küzd a maga igazdért!* A tanítóság minden politika, sőt politikai vonatkozás nélkül, csak a pedagógia és a maga dolgaival foglalkozik. „Itt is ismétlem: politikát, amíg én leszek az elnök, az Egyesületben nem engedek meg!” A k. h. egyh. tanfelügyelet ügye is egészen idegen mederbe terelődött. A tanítót igyekezék az egyház magához kapcsolni, *nem éppen* magától elriasztani. Mi pedig ne a papot támadjuk, de a tanítót erősítsük. A magunk dolgait, bajait, nagynéha örömét ne teregezzük a mások szemé elé. Csak akkor nyissuk ki szíveinket, ha magunk közt vagyunk. De ezeket az alkalmakat használjuk ki. A tudás, a kultúra erején kívül hassunk a tömeg erejével is! A tanítói gyűlések, mozgalmak legyenek az egységes, egyesült erő megnyilvánulásai.

Ne azt kérdezzük, hogy mennyi a választmányi ülés napidija, de azt, hogy mit készít elő, mennyit ér. Egy jól elkészített közgyűlés értéke mellett szóhoz sem juthat a napidijak kérdése. — Végül a Tanítók Háza ügyét fekteti a tanítóság szívére. Eddig nagyon reménytelen a helyzet: a fiatalnak *még* nem kell, az öregnek *már* nem kell. Iyen okoskodás mellett nem igen jut előre az intézmény ügye, s a Tanítók Háza föl nem épül a pozsonyi fundusral. Tegye meg mindenki: fiatal és öreg egyaránt a kötelességét!

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után a kerület dalárdája Siposs Péter vezetésével tartott próbát, amelynek váratlan sikere a közel jövőben rendezendő dalosestély tervét plántálta a tanítók lelkébe.

A gyűlést kedélyes közebéd követte, amelyen néhány szép pohárköszöntő melegítette össze a testvérszíveket. Azok dalra gyűltek s a cigánymuzsika tűzénél belelángoltak a késő délutánba...

(bb)

Törvények és rendeletek.

Tudnivalók az Orsz. Gyógyalapról.

(Lelœebny Fond.)

Irla: *Vársik János*, ig. tanító.

Mint az Orsz. Gyógyalap járási bizottságának tagjához számos kollégától érkezett hozzám tudakozódás s hogy a jövőben e fáradságtól megkíméljem kartársaimat, röviden elmondom a Gyógyalapra vonatkozó tudnivalókat. (Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az ezután hozzám fordulónak nem adok felvilágosítást. Mindig a legnagyobb kartársi szeretettel!)

Az 1925. évi évi okt. hó 15-én kelt — a törvények és rendeletek tárában megjelent — 221. sz. törvény a közalkalmazottak betegség esetén való biztosításáról gondoskodik. — A „Magyar Tanító” 1926. évi 19., 20., 21. és számaiban leközölte ezt a törvényt és a hozzáfűzött rendelet magyar fordításban, mit azért jegyeztek meg, hogy szükség esetén mindenki keresés nélkül megtalálhassa és felhasználhassa. Magát a törvényt nem ismerletem, ellenben sparkodni fogok mindent személtetve bemutatni, amire szüksége van az igényjogosultnak, ha ő vagy családja bármely tagja megbetegszik s azért az összes nyomtatványokat, melyekre szüksége lehet, megagyarázva bemutatom.

I.

Tagsági kötelezettség.

1.) Az Orsz. Gyógyalapnak kötelező tagja minden állami és állami által kezelt vállalat tagja, az állami, községi, felekezeti és egyéb nyilvános jogú iskolák, tanintézetek tanterői s egyéb közalkalmazottak.

2. A tagokat be kell jelenteni a járási gyógybizottságnál. Ezeket a bejelentéseket az illető hivatal (igazgatóság, egyház, főnök stb.) eszközli. A tagok a törvény által megállapított biztosítási díjat fizetnek. A biztosítási díj az évi rendszeres és teljes fizetésnek 2%-át képezi. melynek 50%-át a munkaadó (állam, megye, község, egyház), a másik 50%-át a biztosított fizeti.

3. A tagok bejelentése a *Základná přihláška* nevű bejelentőlapon történik a munkaadó által, aki a pontos kitöltésért erkölcsileg és anyagilag felelős. A bejelentőlap 5. rovata a biztosított összes, pénzbe átszámított évi jövedelmére vonatkozik. Felekezeti tanítóknál pénzben összegezni kell az állam és az egyház által fizetett értékeket. Tekintettel arra, hogy a felekezeti tanítókról még nincs nyilvántartás, szükséges ezt a nyomtatványt minden munkaadónak mielőbb beszerezni. Én a járás összes iskolái részére elhoztam a bejelentő lapokat, hogy azt legkésőbb 14 nap alatt pontosan kitöltve betérjessék a járási gyógybizottságnak. Igen üdvösnek látrám, ha azt a többi járások is utánunk esinálnák, hogy mielőbb evidenciába legyünk véve az egész vonalon, mert hovatovább több lesz a visszamenőleges díjösszeg.

4. *Potrdenie hlavenia zmien o poistení* című bejelentőlapot ugyancsak munkaadók töltik ki, valahányszor a biztosított tagok között változás történik, pl. áthelyezés, működés megszűnés, elhalálozás; úgyszintén bejelentik a fizetésben beállott bárminemű változást is. Ebből is hoztam megfelelő számú példányt, mit szintén ki fogok osztani.

II.

Tagok jogai.

Ha a Gyógyalap valamely tagja vagy annak családtagja megbetegszik, joga van magát és családjá bármely keresetnélküli tagját a Gyógyalap lerhére gyógyíttatni. Ennél következők a tudnivalók:

1. *Poukázka k praktickému lekárovi* nyomtatványra van szükség, ha betegségünkben a gyakorlóorvoshoz fordulunk. Ha a gyógyalap orvosa ismeri a hozzáférőt és az orvosi beavatkozás halaszthatatlan, az utalványlapot utólagosan is lehet beszerezni de mindenesetre legjobb azt azonnal kezelőorvosának átadni. A nyomtatvány beszerezhető a jár. bizottságnál, a közs. hivatalban, sőt az iskolaigazgatók is beszerezhetnek ilyen utalványlapokat a járási hivataltól és nyilvántartásuk mellett szükség esetén aláírással és az isk. bélyegzővel ellátva kiadhatják a tantszéket tagjainak. Áruk példányonként 25 fill. — A beteg minden orvosi rendelésnél 2 K-s postabélyeget ragaszt rá, orvosi látogatásnál pedig 4 K-s postabélyeget. Ez az utalványlap 3 hónapig érvényes, ha a betegség tovább tart, újat kell kiváltani. Egy betegségnél a járási bizottság hozzájárulása nélkül az orvost változtatni nem szabad. Joga van azonban a betegnek azt az orvost választani, akit akar, feltéve, hogy annak szerződése van a Gyógyalappal. Az orvost rendelő óráiban kell felkeresni, avagy a látogatást bejelenteni. Ha orvosi rendelés a rendelő órákon kívül történik, vagy a látogatás kellő időben nem volt bejelentve, az orvos 3:00 K díjat követelhet a rendelésért és 7 K-t a látogatásért; rendkívüli esetekben ezt az összeget megtéríti a Gyógyalap.

A 2 Km-en túli látogatáshoz az orvosnak természetbeni fuvar, vagy kilométerenkint oda és vissza számítva 3 K Km-pénz jár, azonkívül az idővesztéséért felszámíthat Km-kint 2 K-t. Ezek fejében a Gyógyalap Km-kint megtérít 2 K-t, de csak a legközelebbi orvos lakásától számítva. Az orvosi számlák előterjesztése után ezen összegek közvetlen a biztosítottnak lezárnak kiutalványozva.

2. *Poukázka k odbornému lekárovi*. A biztosítottnak igénye van szakorvosi vizsgálatra. Minden egyes vizsgálathoz a jár. bizottság ad ki a betegnek utalványt. Utalványt adhat saját hatásköre alapján, vagy a gyakorló orvos által röviden indokolt díj- és bélyegmentes igazolványára. Az egy éven alatti gyermekeknek szakorvos által való megvizsgálásához nincs szükség utalványra. A szakorvos általi további kezelésnél a gyógyalap csak a gyakorlóorvosokak járó illetményt téríti meg, a többit a biztosítottnak kell fizetni. Az utalványra a rendelésnél 4 K-s, látogatásnál 8 K-s postabélyeg ragasztandó. A többi tudnivaló ugyanaz, mint a II.—1. pontban.

3. Ha a biztosítottnak fogorvosra, fogtechnikusra van szüksége, a jár. biz.-tól *Návrh zubného lekára* c. nyomtatványt vált ki magának. Ezt a nyomtatványt átadja a fogorvosnak, aki vizsgálat után azt pontosan kitölti, aláírja és a félnek visszaadja. Ennek a javaslatnak az alapján adja ki azután a jár. biz. a rendes utalványt: *Poukázka k zubnému lekárovi*. A fogorvosi munkára

A) B) C) csoportokba van osztva. Az A) csoportba tartozó munkálatokat előzetes engedély nélkül lehet végrebajtani. Ilyenek: beavatkozás nélküli rendelés; fogtisztítás, fogkö eltávolítás egyszerű beavatkozással; vérzés megszüntetés egyszerű beavatkozással; fog, foggyökér húzás. A többi fogorvosi munkálatok a B) és C) csoportba vannak beosztva, melyek már csak a fogorvosi javaslatra kiállított utalvány alapján végezhetők. Az A) és B) csoportba tartozó munkálatokért a biztosított minden 5 K-ra ráfizet 1 K-t, családtagja 2 K-t postabélyegeken. A C) csoportba tartozó munkálatoknál a biztosított családtagjának csak az a kedvezménye van, hogy ezen munkálatokért nem tartozik többet fizetni a fogorvosának, mint amennyire szerződése van a fogorvosnak a Gyógyalappal. Maga a biztosított a C) csoportba tartozó munkálatok 50%-át még az engedély kiadása előtt közvetlen a Gyógyalapba befizeti, a másik 50%-át fizeti a Gyógyalap, feltéve, hogy az nem több 50 K-nál. Ha a munkálati összeg a 100 K-t meghaladja, úgy annak elvégezhetőségéhez az engedélyt a Gyógyalap központi hivatalától kell kérni.

5. *Poukazka k zubnému lekárovi c.* utalványt csak a jár. gyógybiztosítágnál lehet beszerezni a fenti jogorvosi javaslat alapján.

II.

Rendkívüli orvosi munkálatok.

1. Ha a biztosítottnak, vagy hozzátartozójának valamely rendkívüli orvosi beavatkozásra van szüksége, akkor kezelőorvosa *Lekársky nálezt* — orvosi leletet terjeszt a jár. bizottsághoz az engedély kioszközlése céljából. Az ilyen rendkívüli orvosi munkálatok egy része minden fizetés nélkül engedélyezett a jár. biz. által, más részek azonban csak akkor, ha a biztosított annak költségeire 50%-ot befizet a Gyógyalap javára. Ez az engedély a *Povolenie na prevedenie na mimoriadnych výkonov* című nyomtatványon adatik meg.

2. Ilyen az eljárás akkor is, ha roentgenezés szükséges. Az orvosi javaslatra szolgáló blanketta neve: *Návrh na povolenie mimoriadnych výkonov*.

3. A roentgen-vizsgálat megejtése után a vizsgálatot végző orvos a *Roentgenologický nálezt*-t terjeszti be a jár. bizottsághoz.

4. Ha valakely betegnek a kezelőorvosa vagy a szakorvos gyógysegélyeszközt rendel, *Lekársky nálezt* - leletet III./i terjeszti be kellő indokolással a jár. bizottsághoz. A bizottság ezt felülvizsgálja s kedvező elintézés után közvetlen a cégnek megküldi a *Poukazka na liečebné pomôcky* - megrendelő lapot. A félnek megrendelési joga nincs. Ilyen segédeszközök: haskötő, gummibarasnya, műkéz, műláb stb.

5. Ha a betegnek kórházi kezelésre van szüksége, kezelőorvosa a jár. bizottsághoz előterjesztést tesz. Ilyen esetben a bizottság kórházi utalványt ad ki a biztosított személyére szóló utalvány fehér-, a családtagoké zöldszínnű. — Sürgős esetekben a kórházi utalvány utólagosan is beszerezhető. Ilyen esetben a felvételnél ki kell jelentenie a betegnek, hogy az Orsz. Gyógyalap terhére kívánja magát gyógykezelteni. Az utalványt természetesen utólag a jár. bizottságtól be kell szerezni.

IV.

Általános tudnivalók.

1. Az orvos szükséghez képest a beteg részére rendelt orvosságokról re-

A fentiekből mindenki tájékozást nyer azokról az eljárásokról, melyeket a Gyógyalap igénybevételenél figyelembe kell vennie, mindenki érvényesítések szerint jogait, ha arra szüksége van, egyébként azt kívánom: virágozzék a Gyógyalap mindjobbán, mi pedig legyünk egészségesek!

Különfélék.

A mióta . . .

Amióta eltűnt vidám ifjúságom,
Gyakran száll utána fájó sóbajtásom;
Hogy a határkőből vissza-visszanézek,
Felújulnak bennem a régi emlékek.

Mint mikor a színes napsugár az égről,
A sötét felhőkön egy-egy kicsi rést tör,
Úgy villan meg olykor gondterhelt agyamba;
Az elmúlt időknek tarka képcsoportja.

Tarka képcsoportban egy szerény falucska,
Melynek karcsú torzya, mintha égbe nyúlna!
Szinte csengni hallom benne a harangot,
Olyan méla zsongás tölt be völgyet, halmot.

Azt az erdőt, rétet — oh, mily édes álom: —
A tarka csoportban szintén újra látom,
Míg gyermekkoromról suttognak, regélnek,
Ott madárdalt hallok, itt virágot tépek!

Aranyos bogárkák zümmögnek körültem,
Oh, e zümmögésnek egykor úgy ürültem! —
Amott lepkék szállnak virágról-virágra,
Visszacsalogatnak régfelelt világba! . . .

Csobogó patak lejt hímes völgy ölében,
Mégfürdik a lelkem ezüstös vizében;
Újhodott erőben partjára kilépek,
S kacagva kísárlom: oh, be' szép az élet!

. . . Megsuhintja arcom az időknek szárnya,
Szertefoszlik lelkem bűvös-édes álma . . .
Felhangzik a csendben fájó zokogásom,
S iratom, iratom eltűnt ifjúságom!

Paal Gyula.

Népegyetemi előadások a falvakon. Kollégáim figyelmébe ajánlom azokat a népegyetemi előadásokat, amelyek a Néplapban eddig megjelentek. Szociológiai elődássorozat 8 előadásból álló: A régi jó időkötől a mai rosszüdkügim-mel. A magyarságunk nagyjai sorozatból: Petöfi és Jókai. Kémiai előadás kettő: Porból lettünk, porrá leszünk címmel. Áttekintést ad a geológián az Éltök világának története. A falunak becses gondolatokat ad a: Magyar bölcsesség pásztor bölcsesség. Néptünk életerejét óvja: Nemzetek vesznek, nemzetek lesznek címmel az örökéletű és veszendő népekről szóló előadás. Ezekből már lehet egy 10 - 12 előadásból álló sorozatot összeállítani. Kollégáknak, akik lapom olvasói, megküldöm az egy évfolyamnyi számokat 6 koronáért. Csekket mellékelek. Cím: Néplap, Ungvár, Bacsinszky u. 13.

Dr. Sz. F.

A lokarnói világkongresszus a nevelés újjászületése jegyében. 1000 képviselő 42 államból vett részt a tanácskozásokban, főképen a nők jele-
lentek meg. Calai, Montreux, Heidelberg után ezidőn Lokarnóban jöttek össze az új nevelésnek a hívei, akik Genfben központi irodát tartanak fenn. A ne-
velés szabadsága volt a probléma, melyhez különösen egy amerikai hölgy szólt
hozzá érdekesen. Az egyéniséget és a szabadságot megőrzi a tömegnevelés
dacára is. Ezt olyképen éri el a hozzászóló a maga iskolájában, melyet 2000
növendék látogat, 84 nemzetiséghez tartoznak a növendékek és nagyobbára
mind olyanok, akik otthonukban nem angolul beszélnek. A gyerekeket nem
osztályok szerint csoportosítják, hanem tehetségük szerint. A gyengébe-k
re külön kisegítőcsoportok vannak, nem arra való, hogy felsőbb tanulmá-
nyokra képesítsenek, hanem hogy valami kézügyességben olyan haladást mu-
tassanak fel, hogy a kényerüket megkereshessék. A kiváló, tehetséges gyere-
keknek tanulmányaik utolsó két évében teljes szabadságuk van. Akkor jön-
nek az iskolába, amikor akarnak és órarendüket maguk állítják össze. Az
egész iskolában az az elv, hogy az iskolai időnek csak a felét fordítják a kö-
telező ismeretek elsajátítására, a másit fele arra szolgál, hogy a tanuló maga
válassza meg munkája tárgyát, irányát. — Köztársaságunkban is hasonló ki-
sérletet tesznek a vranovicei polgári iskolában. Miniszterünk rendelete a közép-
iskolákban is mentesíteni akarja a tanulósgot a lélektől sok bál munkától
és az ifjúság iskolán kívül maradó szabad idejét inkább a testnevelés, az ün-
képzés szolgálatába akarja állítani.

Dr. Sz. F.

Magyar Irodalmi kiadóvállalat Pozsonyban. — Megalakult az
Írók Kiadóvállalata. — Pályázat a községi könyvtárak vezetői ré-
szére. A magyar kultúra túlzott központosságát folytán a nemzeti szétvá-
lasztás után az összes magyar irodalmi könyvkiadóvállalatok Budapsten ma-
radtak és az utódállamok magyarságának, köztük Szlovenskónak is, nem volt
egyetlen egy irodalmi könyvkiadóvállalata sem. Kleinké egyesületek alakultak,
melyek előre fizetett tagdíj ellenében adtak ki tagjaik számára könyvet. De
ez csak egy közbülső forma lehetett, ha a magyarság nem akart lemondani
a kultúra természetes és szerves intézményeiről. Most megalakult Pozsonyban
az Írók Kiadóvállalata és ezzel az itt élő magyarság szellemi kialakulása je-
lentékeny lépést tett előre. Az Írók kiadóvállalata a Magyarországon és az
utódállamokban élő magyar írók művei közül válogatja a maga kiadványait és
nagy nevek mellett új tehetségeknek is tör utat. Az itt élő magyarság nagyon
kicsiny ahhoz, hogy természetes feltételek mellett itt egy irodalmi könyvkiadó-
vállalat megállhasson; a természetes feltételeket szeretetnek, összefogásnak
és maradhatatlan propagandának kell pótolnia!

Az Írók Kiadvállalata egyik fôadatául tûzte ki a falvak magyar népének szellemi tovâbbmûvelését, ezért olyan mûveket akar kiadni, melyek erre alkalmasak. Ezennel pályázatot is ír ki a községi könyvtárak vezetôj részére, a következô kérdésre:

Milyen három könyv az, melyre legnagyobb szüksége van a falu népének?

A pályázók mondják el erre vonatkozó véleményüket, foglalják gondolataikat végül úgy össze, hogy abból három különbözô könyvre vonatkozó javaslat alakuljon ki. A legjobbnak talált javaslat részére 40 J korona pályadíj van létbe helyezve, de azonkívül még kétszáz korona pályadíj is kifizetésre kerül a második legjobb javaslat jutalmazására. A pályamunka elônyét emeli az, ha írója a falu népének és a községi könyvtáraknak vonatkozásait is elmondja. A pályamunka terjedelme nincs korlátozva, de jóságát nem terjedelme dönti el. A pályázat határideje november 30-a. A díjat karácsony elôtt fogja a Kiadvállalata kifizetni. A pályamunka papiros egyik oldalára frandó, jelígye látható el, a szerzô nevét tartalmazó ugyanavval a jelígyével ellátott zárt boríték a pályamunkához csatolandó! A pályamunkát tartalmazó boríték így címezendô: *Írók Kiadvállalata, Bratislava, Kôrbáz utca 18. (Angermayer-nyomda.)*

Farkas István: Pintyô és Pintyôke. — Farkas István a természetes élet természetes írója. Minden írása: novella, regény, színdarab egy-egy kisebb-nagyobb élet esemény igszi, szépségteljes nélkül való, bûséges tükre. Tartalom és forma teljesen ment minden mesterségségtôl: a való élet valódi, élô szavakkal jelenedik meg. Színdarab-íróink megszokott kaptalája a meglepô, váratlan események egymásrahalmozása. A nézôt új és új fordulatok hatásával szuronyozzák meg. S a gyakorlott színházlátogató elôre tudja, hogy most milyen meglepetésnek, kombinációnak, bonyodalomnak, vagy megoldásnak kell következnie. Ez a recept különösen a népszínmûveknél nagyon kirívó.

Annál értékesebb Farkas István Pintyô és Pintyôkéje, mert ez a népszínmû, mellezve mindent csinált, erôltetett jelenítést, a falusi életfilm egészséges, józan levéltése. Farkas István a sok kiszéplített, fôlszentimentizált, népi-ajkának idegen beszédbokréta helyett észrevételi az egyszerű emberek egyszerű tulajdonságait, szokásait, mondásait. Így duruzsoltatja eladó lányára a szeretô édesanyját: »a múltkor is eltörted a legkedvesebb porcellánbôgrémet!« S mily jóízû humor pattan ki ebbôl: »nincs itt most a macska, a padláson fiadzik... Általában a népszínmû embereinek a szájából olyan mondatok jönnek elô, amelyek lényileg ilyen emberek lelkében teremnek. »A lányom vízért ment a Kis Pali kútjára« — ez bir olyan fontossággal a beszélô szemében, mintha az a lány, mondjuk kicsinált találkára ment volna. S ha a párokat összehasonlítani akaró vénasszony terve nem sikerül, nem esküszik bosszút, mint ahogy ez máshol szokás, hanem, mint ahogy ez tôle *természetes* így morfondíroz: »tudtam, hogy ez lesz a vége. Igen viszketett reggel a bal térde mkálácska. S a megoldás ez lesz: »Hadd legyen hát!...« atb.

S a falusi gazdál sem érdeklik holmi agyafûrt históriák jobban, mint »az árpával érô körte« meg hogy »a zabot levágták-e már?« A szerelmes családny pedig ôszintén elmondja, hogyha »Ô jönne, mondja meg neki, hogy az *almaja alatt várom!*...« Helyes: így van ez rendjén. Mert: »aki szerelmét szegyélli, az a boldogságot temeti...« De a leghevesebb szerelemlázban is megaggódik a lány: »selyem-szoknya van rajtam, nem merek leülni!« És ez

Igy megy végig, három felvonáson keresztül. Pohárköszöntő közben ráfigyelmet a szónokra a gazda: »De ne tartsa olyan ferdén a poharat, mert kidől az itala«. A haragos anya aki előbb így beszél: »mit gondol maga, kicsoda az ön lányom, mi?!« — egy perccel később így békél meg; »hosszám ne érjen, mert zsfros a kötényem, még bepiszkítja az ünneplő ruháját!«

De van itt meglepetés is.

A szerelmes legény, mikor ezt danol a szerenádba: »a'udj fehére ágyon, álmodjál felőlem« ... nem kap — szokás szerint — ablakból kibajlott szeredem-virágst, sőt még gyufafényt se, — hanem haragos, döngő lépteket, kiabálást, a haragos apától. »De, ha csak az a kérdés, azt teljesíthetem. S ha szereti magát a lány, akkor itt a kezem! De máskor ne muzsikáltsason az én fülembe, mert hogy ezt a nótát a Margit lány nem hallotta, az szent igaz: nem kölli föl őt a Kormos Gyurka cincogásá!«

Hát ilyen természetesen szép ez a víg népszínmű. Ilyen természetesen jönnek jóra Pintyő és Pintyőke. — Nyíljatok meg falusi színpadok, álljatok elő magyar legények, s hazug szépségek helyett szépséges valóság fog pattogni a szívetekből, mikor felhozzátok a gazda udvarára a »felvirágozott arató koszorút: ... adjon Isten áldást, szerencsét, bőséget, mindenkor jó termést a magyar gazdának!«

— Az őszinte verseket ínom, kedves lány: — őszinte muzsikával Gáspár János varázsolja a szereplők ajkára. Olyan édes-lús ez a muzsika, mint a többi, szívbegyökeresedett Gáspár-nóta.

E népszínmű törvényszerű népi alkotás: a falu két tanítója művészi kezekkel nyúlt a néplélek gazdag lemezéhez. S míg az egyik élvezetes mondanivalokra csavarja a beszéd rügőit, — másik csengő-csobogó dalra dirigálja.

(Dac.)

HAJNAL, Irodalmi, társadalmi, színházi és művészeti képes revü. Szerkesztő: Páll Miklós. Főmunkatársak: Andersen György, Darkó István, Egri Viktor, Györi Dezső, Nagy Árpád, Tamás Lajos. A III. évf. 1. szám tartalma: Kosztolányi Dezső: Író. — Györi Dezső: Új arcú magyarok (vers). — A Hajnal ankétja a spiritizmus fejlődéséről: A Conan Doyle: Levele. — Nagy Árpád: A négyeszőg (regény). — Fréderic Boutet: Bosszú (novella). — Andersen György: A huszonhetedik vonat (vers). — Szemes Ersi: Mint akinek keszéből kiesett a gyepő ... (vers). — Forró Pál: Királyi vágy (regény. I.) — Anonyma: A Hajnal ünnepe (riport, képekkel). — Szemlék: Könyv: Elys Sándor: Vérfolyó partján Vázsonyi könyve. Páll Miklós: Jóságom Sátora. — Képművészet: Máriaó: Látogajás Rigele Alajosnál. — Színház és zene: Tichy G. György: Mit hoz az idej zenei évad? Két bemutató Porsonyban. Hírek. Előadások. — Film: Új szezon, új filmek. Hírek. — Nő és divat: Az ősz estélyi ruhák. — Gyermekek: A fűzfa legendája (mese). — Periszkóp. — Sport: Labdarugás. Uszás. Téli sport. Vívás. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. — Megjelenik havonként kétszer. Előfizetési ára egész évre 92 Kcs, félévre 46 Kcs, negyedévre 23 Kcs, egyes szám ára 4 Kcs. Szerkesztőség és kádohivatal: Bratislava, V. Sokol-utca 16.

»A virágnak megtiltani nem lehet« címmel új, érdekes, hatásos 3 felvonásos népszínműve jelent meg Csibe Károly írónak. Műkedvelők részére páratlanul álló színdarab. Ára 13 korona. Kapható szertőlénél Körmenes, valamint »A piros jegykendő«; »Hej, de szép a lakodalom«; »Lány csok«; »Pi-

A hírlapjegyek használata engedélyezett a bratislavai posta- és távirdaigazgatóság 3006/III. 21. sz. rendeletével.

VII. évfolyam.

1927 november 15.

22 szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	Oldal.
Helyzetkép	713
<i>Ghiniessy János:</i>	
Kartársak vagyunk?	716
<i>Schlosz Lajos:</i>	
A dal hatalma	720
<i>Eggesületi élet . . . . .</i>	724
<i>Természettudományi rovat . . . . .</i>	729
<i>Tanácsadó . . . . .</i>	738
<i>Szakirodalmi szemle . . . . .</i>	743
<i>Különfélék . . . . .</i>	745
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. (Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDES
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉS-ZET
NITRA

TELEFON SZÁM 20. POSTAFIÓK SZ. 34.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
organahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENEZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felölős szerkesztő: Bannai Tóth Pál.

Helyzetkép.

Egyesületünk életében csend, nyugalom honol, aktuális, kézenfekvő existenciális ügy alig kínálkozik a toll hegyére. Azaz van, volna elég, de annyit írtunk már róluk évek óta, hogy szinte unalmassá válik, ha elintézetlen ügyeinket ismét kitergetjük. A főbaj az, hogy akármily igazán és meggyőzően írjuk és mondjuk meg bajainkat, nincs, aki ugyanolyan lelki készséggel meghallgatná és felkarolná.

Értünk ezen olyan egyéneket, akik hatalommal, intézkedési joggal rendelkeznek a helyzet megváltoztatására, a bajokon való segítséres.

Vegyük csak újból sorra ügyeinket s lássuk, hogyan állunk.

1. *Az állampolgársági ügy* évekkal ezelőtt állandóan foglalkoztatott bennünket. A legnagyobbán már túl vagyunk ugyan, de ne gondoljuk, hogy immár a csendes révben vagyunk. Nap-nap után újból érkeznek hozzánk kartársak levelei, akik tanácsot, utbaigazítást, segítséget kérnek. Mind olyanok, akiknek eddig volt illetőségük s így állampolgárságuk. Illetőségi bizonyítványra van szükségük s nem kapnak. Itt születtek, működtek kezdettől fogva, az atyjuk is itt élt, de nem itt született s elmulasztotta kifejezetten, tanácsi határozattal felvétetni magát a község kötelékébe. Vagy talán meg is történt mindez, de a fiú nem tudja igazolni. Vannak kartársak, akik érzik ezt, de mivel nem háborgatják őket, nem merik az ügyet forszírozni s hallgatnak. Mindezekre nézve csak azt tanácsol-

hatjuk újból, hogy minden kartárs önmaga és családja iránti kötelességének tartsa, hogy kétségen felül állapítsa meg állampolgárságát. Hallgatással, halogatással célt nem érünk. Inkább legyen újból egyesületi ügyé az állampolgárság ügye, mint hogy a lex Dérer érvényének megszűnése után, amely épen fenti esetre vonatkozik, keserű szemrehányással illessenek bennünket — az Egyesület vezetőségét — a kartársak.

2. *A fizetési ügy* a 104/26 sz. törvényben van lefektetve az áll. tanítóság részére s átmenetileg — eléggé rendezetlenül — vonatkozik a nem áll. tanítóságra is. A törvény végrehajtási utasítása mindeddig nem adatott ki. Értesülésünk szerint a november havi Vésztük hozza a végrehajtásra vonatkozó előírásokat. A végrehajtási utasítások késése okozta azt a túlzott óvatosságból eredő helytelen eljárást, hogy a törvény szerinti előlépések f. évben nem történtek meg s az előlépésre jogosultak ezt hiába kérték megfelelő időben, jogos magasabb illetményeikhez nem juthattak hozzá.

A 104/26 törvényből folyó külön törvény, mely a nem áll. tanítóság fizetési és jogviszonyait szabályozni fogja, még mindig az előkészítés stádiumában van.

3. *A tanítói szolgálati pragmatika* is csak kormányjavaslatban van meg. Alapját képezi a volt osztrák szolgálati pragmatika, ez van módosítva a jelenlegi helyzethez, az új iskolai törvényekhez, így a 104/26 törvényhez is. A mi egyesületünkön kívül minden tanítóegyesület foglalkozott a kormányjavaslattal s megtette rá észrevételeit. Egyesületünket ugyan vád nem érheti, mert erre a kormánytól felhívást nem kapott s mert a többi tanítóegyesületek mindent észrevettek, ami a tanítóság hátrányára van s azt szóvá is tették, de azért ezzel már kellett volna foglalkoznunk s benne állást foglalnunk. A régi osztrák szolg. pragmatikából ugyanis, amely 1917-ben az osztrák abszolutizmus és centralizmus jegyében született meg, sok olyan maradt meg a kormányjavaslatban, amelyek demokratikus köztársaságunkban már nem állhatják meg helyüket.

4. *A nyugdíjügy* sem annyira rendezett s biztos alapokon nyugvó a nem áll. tanítóságnál, mint azt sokan hiszik. E tekintetben a jövőben még mindig nincsenek

kizárva meglepetések s végleges képet róla csak az új törvény fog adni. Jelenleg fonák a helyzet és pedig indokolatlanul, mert egy élet munkája után a megillető nyugdíj nem függhet a szerencsétől, a véletlentől, mint az ma van, amikor ugyanolyan idős, ugyanannyit szolgált kartársak egy része önhibáján kívül jóval kevesebb nyugdíjat kap, mint a szerencsésebb másik csoport. Etekintetben feltétlenül egységes elbánás elérésére van szükség. Hiába magyarázza a legfelsőbb közigazg. bíróság, hogy törvénycsorbítás nem történt, hogy a nyugdíjazás az illetőre vonatkozó törvények alapján — tehát helyesen — történt, a méltánytalanságot mindenkinek meg kell itt éreznie.

5. *Az iskolák belső életében* is nagy hiányok tapasztalhatók. A 226. sz. (kisiskola) törvény a nyolcosztályos népiskola kötelező bevezetését 1927-28. tanévvel jelöli meg. A bevezetésre előkészületek, kísérletek történtek majdnem mindenütt, négy éven keresztül. Ideiglenes tanterv és tanmenetek alapján tanítottunk is, sok helyen teljesen kiépítettük a nyolcosztályos iskolát. Joggal vártuk, hogy a kötelező bevezetés időpontjára kezünkben lesz a hivatalos tanterv is s a szintén végtelenül fontos utasítások.

Hiába vártuk. A végleges kormányjavaslat a kezeinkben volt. A Referátus tudomásával néhány áttanulmányozták s hogy kartársaiknak az új tanterv szellemében tehetővé tegyék a tanítást, elkészítették az új tanmeneteket. Hiányzik azonban a tanterv, helyesebben hiányoznak a tanterv egyharmadrészét képező módszeres utasítások, amelyek átértése nélkül a tanmenet csak száraz adathalmaz. Innen van, hogy sokan lehetetlennek tartják a tanmenet végrehajtását, holott rögtön könnyüvé válnék a tanítás, ha a tanító ismerné az egyes tantárgyakhoz adott részletes, módszeres utasításokat.

Tudomásunk szerint az új tanterv a közeli hetekben meg fog jelenni, most foglalkoznak vele újból a miniszteriumban. De kár minden hónapért és hétért, amennyivel későbbben jelenik meg.

(B.)

Pályázat A magyarsóki református elemi népiskolához a beteg kántortartó helyettesítésére dec. 1-re helyettes kántortartót keresünk. Javadalom havi 100 kor. és lakás. Z. XV. Ref. iskolaszék.

Kartársak vagyunk?

Írta: Ghimesy János.

Ha valamikor időszerű lehet e kérdésnek a felvetése, akkor ez napjainkban annak mondható. Gondolkozhatnánk kissé felette, mivel a közlünk, — tanítók között — levő viszony, mindennek inkább nevezhető, csak kollégialisnak nem.

És ez az abnormális jelenség nem egészen mai keletű; de hogy létezik, azt sem kétségbe vonni, sem letagadni nem lehet.

Erre vonatkozólag számtalan példát és esetet tudnánk felsorolni, de elég ha rámutatunk a tanítók tükrének, a *Magyar Tanító*-nak egyes fületeire. Azokban mi a közönséges viselkedésen kívül jóval súlyosabb tünetekre akadhatunk. Erről szól a vezércikk, — I. „*Tanítók Háza*” — erről regélnék a polómiák, a nyílt levelek, a támadások, a védekezések, sőt — horribile dictu — a szerkesztői izenetek is, midőn a lavinává növekedett tagsági díjak befizetésére hívják fel becses figyelmünket. Szóval egyenellenkedésünkről és széthuzásunkról csiripelnek a verebek és arról suttognak a falevelek.

Hányan vannak közöttünk olyanok, akik csak ott és akkor nem ártanak kollégáinknak, ahol és amikor nem tudnak nekik ártani?!

Hányan vannak közöttünk olyanok, akiknek örömük és boldogságuk csak akkor teljes, ha minél több bosszúságot és keserűséget, minél érzékenyebb kárt és veszteséget okozhatnak kartársaiknak?!

Mit szóljunk azokról a tanítótársainkról, akik úgy bánnak a együtt működő kolégáikkal, mint a tábornok a közlegénnyel! Akik valósággal zsarnokoskodnak és basáskodnak felettük; akik elvárják és megkövetelik, hogy *Tekintetes Igazgató Ur*-nak ne csak címezzék, hanem így is szólítsák Őket kollégáik.

Ilyesmi is csak vidéken, — falun — történhetik.

Talán egyetlen foglalkozási ágnál sem nyilvánul meg a kartársi szeretet hiánya oly szembetűnő és kirívó módon, mint a tanítóknál, akiknek már hivatásuknál fogva, e tekintetben is, jó példával kellene elűjárnök.

Az eddig elmondottak szomorú bizonyítékai annak, hogy mennyire eltávolodtunk a tanítók *Tanítójának*, az isteni *Mesternek* (ma szép tanítástól), mely így szól: „*Fiacskáim szeressétek egymást!*”

Hogyan szerepezzünk szeretetet a gondjainkra bízott gyer-

meksereg szivébe, ha magunk is hijával vagyunk a szeretetnek s ha nélkülözni tudjuk azt?!

Azért teremtett bennünket az Úristen tanítóknak, hogy tűrjünk és szenvedjünk. De nem elég bajt, kellemetlenséget és megpróbáltatást zúdit ránk az élet? Miért kell tehát a mi szivünknek még tanítóstestvér ütötte sebektől is véreznie?!

Sokat panaszkodunk tanítványaink rosszaságáról, erkölcs-telenségéről és durvaságairól; és szeretjük eme rossz tulajdonsá-
gaikat még mindig a nagy világégésnek, a háborúnak a rovására írni, miközben megfeledezünk önmagunktól azt kérdezdi, hogy bennünket mennyivel tett jobbá és nemesebbé a háború? Vajjon ahelyett, hogy magunkhoz emeltük volna a gyermeket, nem mi alacsonyodtunk le hozzá? Mikor szálkát keresünk a más szemé-
ben, akkor ne törődjünk a mi szemünkben levő gerendával?!

És mi még példálózni merünk tanítványaink előtt az egye-
netlenkedő és civakodó testvérekről? Mi mondjuk azt nekik, hogy ha nem tartanak össze, ha nem fogadnak szót, akkor gyöngék és erőtlenek lesznek; mindenki legyőzi őket! És ezt mi mondjuk nekik, mi, a szerlehullott vesszők?!

Errára humanum est. Vélkezni emberi dolog. És ha közülünk valaki megfeledezik magáról, miért kerfünk olyan nagy feneket a dolognak, miért vesszük lepleznivaló ügyeinket a nyilvánosság elé? Miért nem intézzük — helyesebben — miért nem intéztetjük el vitás ügyeinket saját kebelbelieinkkel?

E sorok írója r. k., de azért majdnem irigykedve olvas a hírlapokban és egyebütt „tanács“ bírákról. Fogalma sincs róla, hogy kik, mik ezek, de azért a cím sejteti, hogy ez a református testvéreinknél olyan választott egyházi testület lehet, akik az egyházi vitás és peres ügyekben saját legjobb belátásuk szerint ítélik.

Tehát nem viszik kétes és vitás ügyeiket a nyilvánosság elé, a világi bírósághoz, hanem azoknak elintézését saját hatáskörükben, önmaguk által választott bíróságra bízzák.

Ha vannak tanácsbírák, miért ne lehetne bratislavai, vagy kőszicei döntő bíróság a mi vitás ügyeinknek az elintézésére, a saját embereinkből? Ha van népszövetség, miért ne lehetne tanítószövetség? Akik a tanítószövetség sérelmes évi vitás ügyeit lennének hivatva eligazítani.

A még nem létező tanítószövetség hatáskörébe tartoznék pl. a következő eset is:

Több tanerős iskola tanítói közül kettőt, — Á-t és B-t — „leéptítették“.

Ezek egyszerre nyújtották be nyugdíjazás iránti kérvényüket. Ennek megtörténte után egy-két hét múlva, fe hívásra, együtt jelentek meg a tanfelügyelősnél, aki értésükre adta, hogy miután a 40 évet leszolgálták, jogukban áll 6 havi szabadságot kérniük.

Hat hó letelle után e kérelem megújítható. A kérvényhez hatósági orvosi bizonyítvány csatolandó. Tanítaniok nem kell; fizetésüket levonás nélkül megkapják.

A kollégák megköszönve tanfelügyelőjüknek eme jóakaratu tanácsát, mindketlen kijelentették, hogy az imént nyert utbaigazítás szerint fognak eljárni.

A. a tanfelügyelő irodájából kijöve, rögtön siet jóbarátjához, a hatósági főorvoshoz, hogy a tanácsolt orvosi bizonyítványt megkapja, amit játszva sikerült megszereznie. De ezzel még nem elégedett meg, hanem elmenőben így szól barátjához: El fog jönni hozzád B. is, aztán nehogy annak is olyan bizonyítványt adj, mint nekem, mert az még tovább is szeretne tanítani.

B., akinek e körmönfont ravaszággal kieszelt trükkéről halvány sejtése sem volt, másnap gyanúlanul állított be a hatósági főorvoshoz, hasonló okból, mint az előző napon A.

Miután előadta kérését, a főorvos ezt mondta B.-nek: „Okvetlenül meg fogom vizsgálni, de mivel nekem azt mondták, hogy ön még tovább is szeretne tanítani, tehát a bizonyítványát is így értelemben fogom kiállítani!”

„D: kérem főorvos úr, ezt nekem a tanfelügyelő úr jóakarólag ajánlotta” — válaszolta B.

„Hja, de nekem meg így mondták!”

Ime, az orvos, aki nem a páciens, hanem a barátja szavaira halgat!

És dacára annak, hogy B.-nél a főorvos úr tüdőtagulást és érelmeszesedést állapított meg: a további tanításra alkalmasnak, azaz „tauglich”-nak minősítette őt.

B.-t a „jó” bizonyítványa miatt úgy az iskolaszék, mint a tanfelügyelő elutasították szabadságolása iránti kérelmével. Ez utóbbi sajnálattal jelentette ki, hogy ezt a bizonyítványt nem terjesztheti fel a Referátushoz.

B. erre ezt e megjegyzést tette: „Kérem, Tanfelügyelő úr, az iskolaszék kettőnket úgy sem szabadságolt volna egyszerre!”

Amire a tanfelügyelő nyomatékosan azt felelte: „Éhhez az iskolaszéknek semmi köze; itt minden az orvos véleményétől függ.”

Ennek az lett az eredménye, hogy A. kapott 6 havi, majd újabb 6 havi s ennek leteltével — egy hónap híján — harmad-

szor 6 havi, vagyis összesen tizenhét hónapi szabadságot; nyugdíj pedig 1926. évi február 1-től számítva: 27.600 korona. B.-t, „jó” bizonyítványa alapján 1925. évi december 31 iki kelettel évi 11382 koronával nyugdíjazták.

Lám, mit tesz a protekció, a „szives” beavatkozás!

A doktornak azonban nagy melegségére lehet az, hogy jóhiszeműleg járt el, ellenben a „kolléga” ezzel nem védekezhet, mivel nála hasztalan keresnénk jóakaratot, vagy egy szemernyi megbánást az eset miatt. A nagy nyugdíj is csak úgy ér valamit, gondolja A.- ha azt maga élvezheti, ha attól a kollégáját elűtheti. Ki kíváncsoznék a falat a szájából, ha a kariárs is oly összeget kapna, mint ő.

Most felmerült az a kérdés: honnan tudta meg B., hogy A. vele szemben így tett.

Ezzel A. maga mintegy kárörvendve dicsekedett meg B. előtt.

Mit tett ekkor B.? Semmit; mégcsak azt sem kérdezte tőle: Mi köze volt az úrnak, az én ügyemhez? Hogy merre abba beleütni az orrát? / B. azóta elnéz A. feje fölött.

Ez talán némileg érthető is, különösen akkor, ha tekintelbe vesszük azt, hogy ez esetben nem egy-két koronáról, hanem súlyos tízezrekről van szó.

Miféle lélek táplál olyan embert, aki kollégájának *készakarva* ennyi kárt okoz?

B. nek pénzübeli rövidségét, vagy hiányát az állam részben vagy egészben megtérítheti ugyan, de a két év óta kiállított izgalmak és gyötrelmek valóban — megfizethetetlenek.

Tessék csak elképzelni A.-nak ez esetet — megfordítva, t. i. ha vele szemben történt volna ez? Nemde, ez egyszerűen — elképzelhetetlen!

Érdekes, hogy B. az ő nem mindennapi esetét elmondta egy gimnáziumi tanárnak, aki a nyáron B.-éknél volt látogatóban s mikor B. azt kérdezte az illető tanártól, hogy joga volt-e A.-nak, így beavatkozni a B. ügyébe, ez a tanár úr a kérdésre, kérdéssel válaszolt, ily formán:

„Az a kérdés, ki az igazgató: A. vagy B.?”

Az igazgató A., felelte B.

„Akkor volt joga, jegyezte meg nagy bölcsen a tanár úr!

Ho-hó! Nem vagyunk Ázsiában, tanár úr. Még csak az kelene, hát még mit nem?

Húsz éve mult, hogy B. igazgatója 8 tanerős tanonciskolának, de a 20 év alatt egyik kollégájának az ügyébe sem avatkozott bele.

Húsz év alatt hússzor sem hallotta kollégáitól az „Igazgató Úr” titulusát. Ői keresztnevéen szólítják kartársai. M é r t !

No azért No. 1., hogy a kor magában véve még nem érdem. No. 2. Hátha a 7 kolléga közül bármelyik is különben tölténé be az 5 helyét; hátha ezek többet, jobbat, értékeesebbet vagy marandóbat tudtak volna ott produkálni ! ?

Ezek után mit óhajtana a még nem létező *Tanítószövetség*-től megítudni B. ?

Csak azt, hogy joga volt-e A-nak beleavatkozni a B. ügyébe, ez utóbbinak megkérdése, tudta és beleegezése nélkül ; igen, vagy nem ?

Alaposan rászolgált-e A. a fogadatlan prókátort feltétlenül megillető honoráriumra, vagy sem ?

A Tekintetes Szerkesztő Úr szives engedelmével kér B. erre választ egyik másik kollégájától

A dal hatalma.

Egyesületünk Gömör-Nógrádi kerületének az idei nyáron Várgedén tartott közgyűlése keretében *Gaspár János, érdemes rimaszécsi kartársunk*, tanító dalárdája szép tarjelét adta fényes készültségének s karmestere rátermeltségének. Mindnyájan, kik résztvettek a magyar tanító-dalososok ez impozáns bemutakozásán, azzal a lélekemelő meggyőződéssel távoztak onnan, hogy a magyar dal ugye szépen fejlődik s a magyar zenekultura hasznos tényező lett.

Érezzük és tudjuk, hogy mily kincse a dal minden nemzetnek. A dal mely százezrek nótás lelkére született, nem vesztegető és nem csábító, de örök és mély. El nem vált soha egymástól az ember és a dal. Dalra nyílt az ősemb. r ajka, mikor először táncolta körül a csodatevő tüzet. Dal kísérte az első áldozati oltár füstjét és dalt, különösen monoton dalt dúdoltak, mikor az első sírokat ásták.

És lehettek ellenségek, lehettek gyűlölködők, kik egymással szembenálltak ; egyben : a dalban egyetértettek. Ez a nyelv közös. Ott ahol megszűnik minden más hatalom, a dalt, a zenét küldik harcba és a dal belopja magát a lélekbe, elringatja, felgyújtja lábba hozza. Minden népnek megvannak a daloskörei. Az első minne-zengerek, trobadúrok, és bárdok elhangzott dalai óta kultiválták a dalt széles e földön. Mikor egy nép történetével meg akarunk ismerkedni, keressük a népköltés gyöngyeit s minél gaz-

dagabb a nép dalköltészete, annál műveltebb az a nép. Mert ki tagadhatná, hogy nemcsak hangulatok keltésére való, nemcsak fűszer, hanem önmaga cél is, hatalmas és bővös erőforrása a népléleknek, melyet fejleszteni, ápolni, kiképezni nemzeti feladat. Nagy népek életének tanúságaiból tudjuk azt, hogy a dal mind-n faja: a rétek virágaként illatosan fejlődő népdal, nagy nemzeti mesterek által termelt műfajok és énekremek egyaránt híven vissza tükrözik s hatalmukban fogva tartják a néplélek egész világát. De nem kell erre idegen példa, van rá hazánk földjén elég, hol egy futó hangulat már dalt szül, hol a közlekedés dalban keres és talál utat, hogy nagy szenvedélyek lángjában ég a dal s visszatérve a néplélekhez, újra fölkel az, amiből született. Nem kell idegen példa ott, hol a legerőteljesebb, a legmagasztosabb dalok forrásai a honszeretet s a vallásos ihlet ereje s e húrok a nép lelkében legerősebben rezegnek s a népléleknek dallal való fölmelegítése hazafias cselekedet s az ország dalegyesületei jól szolgálják a hazát, amikor körülhordozzák országászerte zászlóikat, midőn versenyre kelnek „hogy megmutassák, ki tud jobbat, ki tud szebbet, jobban és szebben!”

Emelkedjék ám valaki bármily magasan a tudomány és művészet szárnyain, bizonyos, hogy egykor ott lent kellett kezdenie az „elemieknél” s csak a céludatos és fokozatos nevelés s oktatás által érhetett a magasságba.

A különféle tudományszakok oktatása terén utóbbi években jelentékeny reformok állottak elő. Csupán az énekkoltatásnál maradtak a régi elvek majdnem teljes érvényben, pedig e tantárgy is igazán rászorú: már az üdvös reformra. Igazlatlanok lennének ha tagadnók, hogy történtek kísérletek, próbálgatások, amelyeknek ha egyéb eredményük nem is volt legalább felszítre vetették, hogy milyen szomorúan áll az iskolai énekkoltatás ügye s hogy elkerülhetetlen a gyökeres reformálása, ha nem akarjuk, hogy az ének, az emberiség e legnemesebb és legbővösebb istenadománya, föllötte nagy s talán pótolhatatlan kárt szenvedjen.

Egyre sürgetőbb a követelés, hogy a dalnak csupán hallás után való gépies begyakorlása iskoláinkból száműressék s helyébe valóságos énekkoltatás lépjen. Szakkörök énektechnikai gyakorlatokat kívánnak az iskolában. A gyermekeknek a hangjegyekkel, ötem és hangnemekkel való megismertetése, párosulva helyes és módszeres eljárással, mindenesetre nagyban hozzájárul a sikeres énekkoltatáshoz, de mindezekon kívül elengedhetetlen kellék, hogy a tanuló megtanulta legyen hangját öntudatosan és helyesen hasz-

nálni s mint egy hangszert szabatosan kezelni és alkalmazni.

Egy előkelő londoni énekmester írja többek között, hogy az énektanításnál a nyelv befolyását a hangra mindig figyelmen kívül hagyták. A mester meg van győződve, hogy mindenki — hacsak szervi baja nincsen — képes az ének művészetét elsajátítani, csak kellőleg művelje a hangját. A legszebb hang lehet elrejtve annak torkában, aki azt állítja, hogy egy cseppet sem tud énekelni. Itt láthatjuk — úgymond — hogy az angol nyelv nehézsége és darabossága mily nagy hátrányban van az olaszok lágy dallamos beszédével szemben. A nyelvnek a dallamossága, — nem pedig mint sokan hiszik, az éghajlat — az oka, hogy az olaszok között oly sok szép hanggal találkozunk. Az éghajlatnak a hangra semmi befolyása nincsen, hisz télvíz idején Olaszország északi részében rosszabb idő jár, mint a britt szigeteken. Itáliában mindennapos a szép hang, mert a lágy beszéd folytán a torok úgyszólván már a gyermekkortól kezdve alkalmasabb az énekre, mint az angoloknál. A mester épen ezért az anyákhoz fordul és figyelmezteti őket, hogy ne engedjék gyermekeiket magas, lármás hangon beszélni s maguk is szokjanak le erről, mert a gyermek hangja igen fogékony környezetének példája iránt. Fialat hölgyek, akik énekesnők akarnak lenni, sohase beszéljenek indultos, emelteob hangon; ez a jó szokás, meghozza a kívánt eredményt. Tapasztalásból mondja, hogy akik énekelni tanulnak, akkor vannak túl az első nehézségen, amidőn az a magánhangzót olyan lágyan tudják kiejteni, mint az olaszok. Fő dolog, hogy helyesen tudjunk énekközben lélekzetet venni. Erre nézve azt tanácsolja, hogy a tanuló (ha hölgy, fűző nélkül) fekdűjék hanyalt, két karját tegye a feje alá, szívja tele tüdejét levegővel s lassan bocsássa ki ismét. Így — ha már a hang színezetével nincs nehézségünk — az egyes hangokat egyenletesen, fennakadás nélkül tudjuk kiadni. Soha se felejtsd el az énekes, hogy saját hangunkat mindig belsőleg halljuk, míg a közönség azt hallja, ami a szánon kijő. Épen ezért megesik, hogy midőn azt hisszük, szépen énekeltünk, a hallgatóság rosszul fél fűdünk s viszont, amikor énekközben úgy érezzük, hogy a hangunk nem tiszta, fátyolozott, a közönség el van ragadtatva fellépésünktől. Legnagyobb titka az énekművészetnek a fegyvertelenség, a hangunkon való biztos uralkodás.

Az iskolai énekoktatás reformja annál is égetőbb, minthogy nyilvánvaló lett, hogy a növendékek egészségét a hamis hangkezelés nagyon könnyen megtámadja. Gyógyorvosok hosszas tanulmányozás és megfigyelés alapján egyhangulag odanyilatkoznak,

hogy a hangszervek megbetegedése egyre gyarapodik. A megbetegedések oka pedig a hangszálak túlságos megerőltetésében, valamint helytelen és meggondolatlan iskolai hangképzésben keresendő. Figyeljünk csak meg a gyermekeket az utcán és játszótéren. Mennyire megerőltetik ott hangszerveiket, hogy a nagy lármában is megértsék ököf. Mennyire össze kell szorítaniok olyankor a gégefő izmait! Szinte idegessé tesz bennünket az a fűlsikeifő viselkedés, ami ott végbemegy. Hányszor mutatnak rá az orvosok a fiatalos túhangos beszédnek káros voltára, az iskolában a karban való oktatásnál előforduló kiabálásra stb., de küönösen arra, hogy mily iszonyatos pusztítást vív véghez a hangszervben a fiatalkorúak időelőtti dohányzása. De mind hiába!

A gyermek zsenge korában csak csekélyszámú hang fölötte rendelkezik, mégis sokszor oly hangok kiejtésére kényszerül, melyek hangkörét tetemesen túlhaladják s csak a gégefőn való nyomás és szorítás által képes azokat előhozni. Hogy ennek a után mi a következménye, világos. A gyöngye hangszalagok s a hangképzésnél közreműködő izmok a túerőltetés folytán meglazulnak, lankadtakká, peyhüdtékké lesznek, a gyermeki hang pedig elveszti fideségét, csengését s durva és recsegős lesz.

Arra kellene tehát minden tanítónak törekednie, hogy az iskolai énektanítás megkezdése előtt a beszéd- és hangszerveket rendszeresen kepezze, mert csak eképen várhatunk szép, tiszta és háározott hangkiejtést. Minden tanító tudja, hogy az iskolába lépő 6 éves gyermekek között alig akad egy kettő, ki hangszerveit kellőképen használni képes lenne s ez onnan van, hogy a beszéd tanulásánál a főszerpet a fül járja. Az iskolában már részeseülnek ugyan a gyermekek beszédgyakorlatban, de az is leginkább csak arra szorítkozik, hogy a hibás kiejtés kijavítassék. Az iskolának azonban hangképzést kellene végeznie a belépő gyermekekkel, amellyel elsősorban a gyermeki hang hibáitól szabadíthatná meg, aztán pedig helyes kiejtésre és ezzel kapcsolatban szép éneklésre neveltetné a növendék.

Egyik hírneves énektanárunk és zenetudósunk mondotta sokszor, hogy a gyermeknek legszengebb korától a mutációig, sőt sokszor e kor alatt is sokkal többet kell hanganyagából feladnia, mint amennyivel természetes állapotában rendelkezik. E hangok túlságosan megerőltetődnek és erőszakosan eltorzítódnak. Sok iskola túlságosan sok követelést támaszt a gyermekhang iránt s ha a növendékek az iskolát elhagyják, hangjuk a helytelen kezelés következtében többnyire beteg s csak ritkán nyerhető vissza ter-

mészetes üdesége és terjedelme. A hangnak eme túlerőltetése majdnem általános betegsége lett már ifjabb generációnknak s ennek tulajdonítható, hogy oly nagy a hiány a jó érces és nagyterjedelmű énekhangokban. S e tényt igazolja az a körülmény is, hogy számos, kitűnő hírnévnek örvendett dalkör kénytelen volt feloszlani, minthogy a hiányzó hangokat nem lehetett pótolni. A jelzett módszer alapján nemcsak hogy csengőbb, tisztább és értékesebb lesz a növendékek hangja, de organumuk is, amellyel pedig majdnem az egész emberi szervezet kapcsolatban van, egészséges és edzett lesz.

A német és olasz nép, mely szinte bámulatos magasságig vitte énektudását, rég felismerte, hogy a hang és nyelv művészies képzése nemzeti szentség, kultiválása is nemzeti feladat, nemzeti kötelesség!

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927. júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbított. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek előnyére.

Elnökség.

Jegyzőkönyv.

Felvételett Bratislavában 1927. október hó 13 án a Bratislavánagymegye Általános Magyar Tanítóegyesületének rendes évi választmányi gyűlésén.

Tárgy: 1. Elnöki jelentés. 2. A tisztikar jelölése és a szavaztszedő bizottság megválasztása. 3. Esetleges indítványok.

Jelen vannak: Oszlényi József elnök, Bauer Ferenc titkár, Horváth Imre jegyző, Telkes Mihály ellenőr, Lechner Rezső, Bocz Imre, Horváth Alajos, Stefanek Ferenc, Grits Károly, Weiner Márton, Németh Gyula, Bartal István, Hrotkó Sándor választmányi tagok, Kovarik Mihály és Vizváry Vilmos körí elnökök.

I. Osztényi József elnök üdvözli a megjelent kartársakat s egyúttal sajnálatának ad kifejezést, hogy nem látja az összes választmányi tagokat és köri elnököket a tisztikar jelölésének fontos kérdésénél.

Röviden rámutat arra, hogy tisztjárjaival együtt megbízatásukhoz híven az egyesület és a kartársak érdekében háromévig munkálkodtak. Visszatekint az egyesület működésére és megállapítja a legfontosabb teendők sorozatát, melyek a fizetés- és nyugdíjügy rendezésére, a szolgálati pragmatikára és a „Magyar Tanítók Háza“-ra vonatkoztak. Sokat értünk el, de utódainknak is hagyunk még tennivalót.

Megköszönve a tisztikar és a választmány szives támogatását, kimondja a határozatképességet, a gyűlést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésére felkéri Horváth Imre egy. jegyzőt, hitelesítőül Bauer Ferenc titkárt és Bartal István választmányi tagokat.

II. jelölés. Mielőtt a tisztikar jelöléséről határozat hozatnék, megemlítiendőnek tartja, hogy tudomása szerint a Z. U. S. beszűntelte vármegyei szervezetének működését, mert az nagyon költséges volt s arra meggyőződésre jutott, hogy annak munkáját szélesebb hatáskörrel eredményesen végezhetik a járási körök is.

A Magyar Tanítók Országos Egyesületének vezetősége is foglalkozik e gondolattal, azonban erre nézve még semmiféle intézkedést nem tett, eddig a kérdést nem tárgyalta, de legközelebb szóba jön.

Kéri a választmányt, hogy erre nézve folytasson eszmecserét, hogy az egyesület folyó ügyeknek vezetését rábizzá-e szűkebbkörű bizottságra, vagy pedig megejtve a jelölést, a megválasztandó tisztikarra bizza az alapszabály szerinti további munkát.

Telkes Mihály, miután igazolta a komáromi kartársak távolmaradását, kétféle szempontból bírálja az egyesület működésének beszüntetését.

Először figyelembe veendő, hogy a vármegyei egyesületek működését az alapszabályok írják elő, tehát a változást megelőzőleg alapszabálymódosításra volna szükség. Ehhez azonban az összes vármegyék és az Orsz. Egyesület hozzájárulása kívántatnék meg, a mi hosszú időt venne igénybe.

Ebből az okból nem tartaná helyesnek egy olyan határozat hozatalát jelen esetben, mely az egyesület feloszlását mondaná ki.

Anyagi szempontból azonban helyeselné a vármegyei egyesületi szerv feloszlását, mert ez körülbelül 15%-át veszi igénybe

a tagsági díjaknak, ami fűlságos megterhelése a központi egyesületnek.

Véleménye szerint az ügy tisztázásáig maradjon a választmány ebben az alakjában s vezesse az egyesület ügyeit tovább.

Kovarik Mihály felszólalásában kifejti, hogy ellensége mindenféle centralizációnak, mert az nehézkessé teszi az ügykezelést. Nem tud lelkesedni a várm. egyesület megszüntetésének eszméjéért. Az orsz. egyesület közgyűlései nem alkalmasak arra, hogy a kartársak egymást megismerjék. Ezért a célért, ha nem volna meg, meg kellene alakítani a vármegyei egyesületet. Szükségesnek látja azonban a munkakör nagyobb kifejlesztését s összehangzatos munkáját a járási körzetekkel. Nézete az, hogy a választmányt hagyjuk működni úgy, mint eddig volt.

Bauer Ferenc röviden vázolja, hogy a központ bizonyára nem látja a vármegyei egyesületekben azt az életet, mely azok fenntartását indokoltá tenné.

Németh Gyula Kovarik nézetét osztja. Szerinte nem volna meg a kapcsolat a tanfőiség és a központ között, ha megszüntetnénk a várm. egyesületet.

Osztényi elnök elismeri Bauer érvelésének igazságát s maga is azon a nézeten van, hogy a vármegyei egyesületnek nagyobb tevékenységet kellene kifejteni, ám ahhoz sok szó fér.

Elnöki működése alatt tisztársaival együtt igyekezett lelkiismeretesen megfelelni a központ által küldött irányelveknek s híven szolgálni a tanfőiség és a kartársak érdekeit. Az elért eredményeket egyik egyesület sem tudhatja magáénak, mert a bajok annyira közösek és általánosak voltak, hogy azok orvoslásával az orsz. egyesületnek kellett legelső sorban, minden erejének latbavetésével foglalkoznia. A jövőben választandó tisztikar lehetséges, hogy nagyobb eredménnyel dolgozhat, s rendezett fizetés és nyugdíjűgy tudatában jól megfelel hivatásának.

Vizváry Vilmos felszólalásában nem akar ismétlésekbe bocsátkozni, hanem röviden kimondja, hogy ellene van a várm. egyesület megszüntetésének, mert a járási körök kevés számú tagjaikkal nem tudják kellően érvényre juttatni akaratukat.

A nagymegyei tanácsok felállítása pedig különösen szükségessé teszi a várm. egyesületet. A költségkimelés nem lehet ok arra nézve, hogy miatta a vármegyei egyesületet megszüntessük. Ajánlja, hogy küldjünk ki jelölő bizottságot, mely akár most, akár később állítsa össze a jelölési jegyzéket.

Horváth Imre rövid felszólalásában kiemeli, hogy a járási

körök és a vármegyei egyesület eddigi működését figyelemmel kísérte s arra a meggyőződésre jutott, hogy a vármegyei gyűlés tárgysorozata majdnem mindig másolata a volt járásköri gyűlésnek. Ha ez tovább így folytatódna, felesleges volna fenntartani a költséges várm. alakulatot, hanem helyette az orsz. központi közgyűlést kellene évenként összehívni. Ez az országos gyűlés a legjobb alkalom arra, hogy a tanítóság egyeteme teljes sullyal adhasson kifejezést akaratának.

Osztényi elnök, miután ez ügyben több felszólalás nem történt, javasolja, hogy küldjön ki a választmány jelölő bizottságot és várjuk be az alapszabálmódosítást; egyuttal kéri, hogy mentse föl őt az elnöki tisztség alól s álljanak el esetleges jelölésétől is, mert a túlfeszített munka és egyéb körülmények annyira aláásták egészségét, hogy feltétlenül pihenésre van szüksége. Mint közkatona szívesen áll bármikor rendelkezésére a leendő vezetőségnek.

Elnök javaslatára a választmány elhatározza a jelölés meg-ejtését s többek felszólalása után a választmány jelölőbizottsággá alakult át.

Ilyen minőségben, hosszas vita után, figyelembe vette Osztényi elnök felhozott okait s eltekintett elnökké való jelölésétől.

Ugyancsak saját kérésükre nem jelölte volt hivatalukra Bauer Ferenc titkárt és Horváth Imre egyesületi jegyzőt.

A választmány, ill. jelölő bizottság a jelölést a következőképen állította össze:

Elnök: Vizváry Vilmos, Pathó Flórián, Nagy János. Alelnök: Kovarik M. hály, Horváth Alajos, Molitorisz Géza. Titkár: Boross Béla, Nemeth Gyula, Tafferner Gyula. Jegyző: Bauer Ferenc, Kocsis Árpád, Kiss Nándor. Pénztáros: Nagy Ferenc, Szelle Géza. Ellenőr: Telkes Mihály, Iván Károly. Könyvtáros: Tünger István, Tridomszky Károly.

Megyei választmány: Bratislava I. részéről: Grits Károly, Weiner Márton. Stefanik Ferenc, Lászlóné Huber Sarolta. Bratislava III. részéről: Nemeth Gyula, Nagy János, Bartal István, Hantos Ádám. Galánta-Vágselye részéről: Lechner Rezső, Bocz Imre, Tanító Gyula, Bartalos József. Komárom részéről: Uherezky Géza, Hroikó Sándor, Halász Ödön, Kurucz István.

Az alapszabályok 7. § a értelmében kiküldöltek: Bratislava I. részéről: Faib Gyula, Grits Károly, Szeidl Sándor (izr. elemi iskolától). Bratislava III. részéről: Nagy István, Bauer Ferenc, Ré-gely János. Galánta-Vágselye részéről: Osztényi József, Horváth

Imre, Berényi Gyula. Komárom részéről: Rosenbaum Dávid, Varga István, Ivanits Andor.

Az alapszabályok 10. § 4) pontja értelmében a központi választmányba: Bratislava I. részéről Kovarik Mihály, Müller Mihály, Bratislava III. részéről: Nagy Antal, Losorczy Lajos, Galánta-Vágsellye részéről: Jónás Ferenc, Pollák Kálmán. Komárom részéről: Feiszthammel Ádám, Tafferner Gyula.

A szavazatszedő bizottságba Oszlényi elnök ajánlja Berényi Gyula, Pollák Kálmán, Szantner Irén, Mohácsy Mariska, Horváth Imre és Bauer Ferenc kartársakat, kik a szavazatok beküldésének helyét és idejét önmaguk között határozzák meg. Javaslat elfogadlatott.

Oszlényi József elnök, miután szívélyes szavakkal köszönetet mond a választmánynak megjelenéséért és támogatásáért, Bauer Ferenc titkárnak a gyűlést előkészítő munkálataikért, a terem átengedéséért, még egyszer üdvözli a megjelenteket s a gyűlést bezárja.

Kmf.

Horváth Imre egy. jegyző.

Oszlényi József egy. elnök.

Értesítjük mindama Kartársainkat, kik a Tanítók Háza részjegyeinek árát lefizették, hogy a részjegyek kinyomatásáról és megküldéséről csak azután lehet az Egyesület vezetőségének gondoskodnia, ha a jegyzés le lesz zárva. Mivel pedig a jegyzést ismételtelen meg kellett hosszabbítani, egyelőre a részjegyek kinyomatását is el kellett halasztani. Egyébként hivatalos lapunkban annak idején értesíteni fogjuk érdekelt Kartársainkat.

Arra is kérjük Kartársainkat, hogy a Tanítók Háza javára való befizetéseknél mindig a MTH jelzéssel ellátott Tatra Banka befizetési lapot használják, mellyel ha nem rendelkeznek, egy levelező lapon kérjék azt a közp. elnöktől.

Nyugtázás. A Slovenszkói Könyv és Papirkereskedők Egyesülete ez év aug. 5 én kötött szerződésünk értelmében központi pénztárunkba befizelte ez iskolai évre esedékes 12 000 (Tizenkettőezer) koronát. Ezt azzal nyugtázuk, hogy ez összeget a slovenszkói összes könyvkereskedők juttatják a feljeli tanító Tanítók Háza javára szerződésük ama pontja értelmében, hogy a tanítóság bármely könyvkereskedőnél eszközli is rendeléseit, a Slovenszkói Könyv- és Papirkereskedők Egyesülete évenként befizeti a szerződésileg megállapított összeget a Tanítók Háza javára. Központi vezetőség.

Tanítói jubileum. F. évi október hó 30-án ünnepelte Bencze Kálmán, nádszegi igazgató-kartársunk tanítói működésének 50. évfordulóját. Ünneplő kartársunkat egyházán és községén kívül a galántai-vágsellyei járás tanítószága háromtagú küldöttséggel üdvözölte. — Bencze kartársunk jubileumához mi is gratulálunk!

Váry Endre kistárkányi ig. tanító, nagykapos járási elnök kartársunk a csehszlov. állampolgárságot a Lex Dérer alapján megkapta. Örvendező szívvel adjuk tudomására kartársainknak.

Halálozás. Részvétellel vettük a szomorú hírt, hogy *Szikszay József* ny. tanító Kartársunk életének 80. évében Tergenyén f. hó 5. én hosszú betegeskedés után elhunyt. Temetése f. hó 7 én ment végbe nagy részvét mellett. Halálát kiterjedt családja gyászolja.

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

Október 15.-iki számunkban felhívást intéztem azon tagtársainkhoz és lapunk olvasóihoz, akik természettudományokkal foglalkoznak, főgy közleményeikkel vagy egyéb közreműködésükkel e rovatot támogatni sziveskedjének. Felhívásunk nem volt a pusztába kiáltó szava, mert kartársaink közül munkatársul többen jelentkeztek. Szívesen köszöntöm a rovatban dolgozni akaró kartársakat, s ezáltal is értesítem őket, hogy levelükben jelzett munkakör betöltése céljából a jelzett szaklapokat küldeni fogom, mihelyt azok megérkeznek. Egyben bátor vagyok hangot adni több kartárs levelében jelzett éma kívánságnak, hogy e rovat ne csak természettudományokkal, hanem földrajz, fő ténelem, mennyiségtan ismeretekkel is foglalkozzék. Kartársaim óhajának teljesítését a magam részéről szívesen támogatom, mert ezáltal tetemesen ki- szélesídné az a terület, melyre e rovat közleményei kiterjedhetnének. Így könnyen megvalósítható volna az a sokaktól hallott kívánság is, hogy e rovat valamennyi lepszámban megjelenjék, amennyiben egyesületünk teherbíró képességét legjobban ismerő szeretőit kp. pénztárosunk ez elleu nem tiltakoznék.

Nem akarom e rovat jelentőségét az egyesület hivatalos lapjának elsőrendű célja fölé emelni, mert a Magyar Tanítónak,

mint egyesületünk hivatalos lapjának legeslegelőször mégis csak az egyesület tagjainak anyagi és erkölcsi jólétét kell szolgálnia. Éppen ezért helyeslem Farkas István kartárs úr által lapunkban hangoztatott ama véleményét, miszerint hivatalos lapunknak első-sorban és legfőképpen egyesületünk tagjainak, a szlovenszói magyar tanítótársadalom jólétének szolgálatába kell állania. Farkas István kartárs úr véleményével azonban nincs ellentétben az a másik kívánság sem, mely a kassai kp. gyűlésen hangzott el, melynek e rovat létét köszönheti. A két vélemény között én sem láttam és ma sem látok ellentétet, éppen ezért vállaltam el a titkári teendők helyett e rovat szerkesztését. Midőn Farkas kartárs úrra hivatkozom, osztom azon nézetét is, hogy a tudományok utón való vágy kielégítése elsősorba gazdasági feltételektől függ. Ma még mindig oly súlyos gazdasági viszonyok között élünk, hogy a tudományok terjesztésével foglalkozó szaklapok beszerzését csak igen kevés kartársunk engedheti meg magának. Egy másik nagy akadály a tudományos ismeretek megszerzésének a nyelvtudás hiánya s így sok kartársunk nem értesülhetne az idegen nyelvű szaklapok közleményeiről még akkor sem, ha a szükséges anyagiak felett rendelkezne is. Farkas kartárs úrnak tehát ama véleményét, hogy gazdasági és erkölcsi jogviszonyaink tisztázása, megalapozása s annak fokozatosan biztosabbá és jobbá tételéért első-sorban küzdeni mindnyájunknak kötelessége, — helyeslem, — de egyetértek lapunk mult számának vezércikkével is, melyet Norók Mihály kartárs úr írt, t. i. hogy „tanügypolitikai szempontból is fontos, hogy az egész magyar tanítóságot képviselő tanügyi közlöny nivós legyen és bucsán kamatozó az az anyagi áldozat, amit a lap fejlesztésére fordítanak.“ Nem kell bizonyítanunk kartársaink előtt, hogy a „tudás hatalom“. Tudásunk gyarapításával szellemi látókörünk szélesedik s lassanként az ismeretek gazdag kincstárára tehetünk szert, melyből bőven jut egyéni érdekeink megvédésére is argumentum s oly szempontok jelennek meg előttünk az új ismeretek birtoklása által, melyek társadalmi helyzetünk, gazdasági jólétünk megemelésében bőven termelik azt a potenciális energiát, melyet mindennapi életünk mechanizmusában könnyen felválthatunk reális előrehaladásunk mozgó erejévé. Helyesen mondja Novák kartárs úr, hogy „lelkiismeretes munkánkon kívül tekintélyünk öregbítésének egyik eszköze: tudásunk és komolyságunk“. Társadalmi tekintélyünk emelése céljából tehát gyarapítsuk lelkünk mérhetetlen befogadó képességű tárházát, hogy abból könnyedén juttathassunk azoknak is, akik a tanító hivatást jelentéktelennek s a tanítót a „művelt emberek sorában az utolsó-

nak" tartják. Legyünk szerények, de tudásunk birtokában önértetek. Nem azt mondom, hogy a tudományos vágyainknak magunkat átengedve huzódjunk meg otthonunkban, hanem hogy Novák kartárs úr véleményével egyetértve ismereteink gyarapítása által és Farkas kartárs úr aktivitásával, a helyes tanügyi politikával, melyhez kari érdekeink elválaszthatatlanul hozzákapcsolodnak, dolgozunk egy jobb jövő hajnalhasadásáért. Közli: *Somogyi.*

Aktuális növényfiziológiai kérdések a növénytan őszi tananyagából.

Az őszi lombhullás.

Az őszi lombhullás, bár évről-évre megisméltendő növényfiziológiai jelenség, mégis sokan vannak, akik nem ismerik annak a növényélet szemponjából való szükségszerűségét. Az üdezőld levelek, melyek nyáron, mint kémiai laboratóriumok végzik áthasonlító munkájukat, ősszel szinehagyottan, mint értéktelen limlomok hevernek a deres avaron. A növények lehullása is hozzátartozik ahhoz a nagy célszerűségi elvhez, mely a növényélet háztartásában mindenkor érvényesül. Ősszel, amikor a levél életfeladatát befejezi, feleslegessé sőt sok tekintetben veszedelmessé is válik, azért a növény szabadulni igyekszik tőle. A lomblevelek megmaradása a növények elszáradását vonják maga után. Tudjuk, hogy a gyökerek által felszívott nedvesség a leveleken át a szabadba párolog. Ősszel, amikor a talaj hőmérséklete leszáll s ha néhány fokkal a fagyponthoz felelt marad is, a szivógyökerek működése annyira csökken, hogy a leveleken át kipárologtatott nedvességet pótolni nem tudnak s így a növények elszáradnának, elpusztulnának.

Hogy a lehült talajból a növény gyökerei csakugyan nem tudnak annyi nedvességet felvenni, amennyit a levelek elpárologtatnak, azt könnyen beigazolhatjuk. Állítsunk cserepes virágot vízzel telt edénybe s a cserep földjébe helyezünk hőmérőt. Észrevesszük, hogy amikor a talaj hőmérséklete 0°C-ra leül, a növény levelei lehullanak, jelezvén azt, hogy a szivógyökerek nem tudnak annyi nedvességet felvenni a talajból mint amennyit a levelek elpárologtatnak. A nedvesség hiánya miatt megszűnik a levelek élet-hivatása s a növényre nézve feleslegessé válnak.

A vízhiány beálltával a levelek megfakulnak, különféle színváltozaton mennek át, míg végre lehullanak. A nép ilyenkor azt mondja, hogy a levelek elfagytak. Ezen néphit téves voltát igazolja az az ismert jelenség, amikor a nyári nagy hősteggel járó

szárazság idején a szivógyökerek nem tudják pótolni a levelek által elpárologtatott víz mennyiségét és bekövetkezik az időelötti lombohullás, mely az őszi lombohulláshoz hasonló módon folyik le.

Lombohullás előtt azonban a lomblevélben készenlévő tápanyagok (cukor, zsiradék, keményítő, klorofill stb.) a levélnyélen át az ágakba és a gyökerekbe vándorolnak vissza. A levelekben áthasonult táplálóanyagok tehát a levelekkel együtt nem semmisülnek meg, hanem felraktározódnak, melyeknek a növény télen veszi hasznát. A tápanyagoknak a szárba való vándorlását szemléltethetvé tehetjük, ha nyáron át a fákról egy-egy galyat vágunk le s a metszés helyét jóddal kenjük be. A jódnak az a tulajdonsága, hogy a keményítőt kékre festi. Ha a lemetszett ág helyét nyáron kenjük be, amikor a nedvkeringés a legnagyobb, a metszés felülete nem változtatja meg színét. Amint közeledik az ősz, a metszési felület a jódatására kezdetben ibolyaszínű, majd mindig sötétebb lesz, míg levélhulláskor teljesen megkékül annak jeléül, hogy az ágak keményítő tartalma megnövekedett, mert a lomblevélből a keményítő tartalom az ágakba vándorolt.

A levelek lehullásának tehát, amint fentebb láttuk a párolgás megszűnése az oka. A párolgás tehát a növények életében egyik legfontosabb életjelenség. A párolgást könnyen szemléltelhetjük. Helyezzünk valamely szobanövenyt üvegharang alá. A növényből elpárologó nedvesség a harang falára lerakódik, melytől a harang homályos lesz. A párolgást bemutathatjuk úgy is, hogy egy próbacsőbe átvágott dugón át valamely növény levelét helyezzük, s ha a növényt a napfényre tesszük, a próbacső belül a vízpáráktól homályos lesz. Az elpárologtatott víz mennyiségének megmérése bármely mérleg felhasználható. Helyezzünk a mérleg egyik karjára cserépbe ültetett növényt, a mérleg másik karján pedig súlyokkal egyenlítésük ki. Kis idő múlva észrevesszük, hogy a mérlegnek a súlyokkal megterhelt karja leszáll, aminek oka a párolgás által okozott vízvesztés. A párolgás szervei a levéllemezen lévő szájnyílások. A levéllemez szájnyílásai mikroszkóp alatt jól szemléltethetők. Ezuttal azonban a párolgással részletesebben nem foglalkozom, csak a lombohullással összefüggő mértékben akartam rámutatni.

A lehullott levelek helyén nem maradnak sebhelyek az ágakon, mert a leválást megelőzően azon a helyen, ahol a levél nyele a szárhoz hozzáilleszkedik, már jó előre *levélasztó szövet* képződik. A levélasztó szövet úgy képződik, hogy a vékonyfalú sejtekből alakuló levélasztó szövetréteg sejtjei legömbölyödnek s a levélnyel helyén sejtközötti járatok jönnek létre. A levélasztó ré-

teg alatt a szár párarétegének folytatásában paraszövet képződik, mely beborítja a levél odailleszkedési helyét. A leválasztóréteg és a páraréteg kiképződése után a levél teljesen elkülönül a szártól és legfeljebb csak egyes vékony bőrmaradványok által függ össze a szárral. Ez az összefüggés azonban már oly jelentéktelen, hogy a levelek a legkisebb szellő hatására lehullanak. A hullást siettetheti a dér is, melynek hatására a leválasztó réteg járataiban összegyűlt víz megfagy s az ezzel járó térfogatváltozás következtében a lomblevelek tömegesen lehullanak. A lombhullás közvetlen oka tehát sokszor mechanikai eredetű vagy az éppen most említett fagy, azonban a mélyebben fekvő élettani ok mégis a transpiratio hiánya. A levelek azokon a helyen, ahol a talaj hirtelen kiszáradt be gyorsan lehullanak, mert a talaj lehűlése is hamar megtörténik s így a szivógyökerek is előbb veszítik el nedvszívó képességüket. Náunk a fák lombja 5—6 hónapig tart.

Miként a levelek színeződése, a növényfajok szerint különböző időben és különböző színben történik, úgy a lombhullás is az egyes növényfajok szerint különböző időben következik be. A botanikusok megfigyelése szerint a lombhullás ideje azonban a vizellátáson kívül szorosan összefügg a fa korával, egészségi állapotával is s így ugyanazon helyen, ugyanazon növényfaj más időben hullatja le leveleit. Az általános tapasztalat szerint ahol a talaj nedvesebb s a levegő páratartalma is nagyobb, ott a növények tovább tartják meg leveleiket. A sűrű erdők fái, melyeknek talaja árnyékolt, tovább megtartják lombjukat, mint a napjénynek és szeleknek kitett útszéli fák. A lombhullás ideje a növények származási helyétől is függ. Sokan megfigyelték már, hogy a déli vidékről ideszármazóti orgona sokkal később hullatja le leveleit, mint egyéb mérsékelt égövi fáink. A tapasztalat szerint, melyről a ricinuson magam is meggyőződtem, a délibb származású növények előbb lombosodnak és később hullatják lombjukat. Ugyanazon fa a magasabb hegyeken előbb hullatja le lombját, mint az alacsonyabb fekvésű tájakon, mert a magas hegyeken előbb kezdődik meg a talaj lehűlése, előbb érkezik meg az első dér s a fagy — viszont a lombfakadás a hegyvidékeken később kezdődik, tehát ugyanazon növény tenyészideje a magasabb hegyeken sokkal rövidebb.

A lombhullást szükségessé teszi azon veszedelem ellen való védekezés is, mely azáltal érhetné a fákat, hogy télen a hó a levelekre rakodna és súlyával letörné a fák ágait s így a fák koromáját, sőt az egész növényt is végzetes sérülés érhetné. Azt mond.

hatná valaki, hogy a fenyőfák nem hullatják le leveleiket s még sem pusztul el koronájuk. Igen, de a fenyőfák tűlevelei keskenyek, túlalkuak a hó felfogására alkalmatlanok és a fenyőfák ágai rugalmasok, hajlékonyak, a rájuk rakódott hó súlya alatt lehajolnak, miközben a hó lecsúszik róluk s így a lefőzés ellen védekezni képesek. Azonban a fenyőfélék is, bár örökzöldek, mégis lehullatják leveleiket, azonban nem egyszerre mint lombos faink, hanem felváltva s így a lombhullás észre sem vehető. Csak a fenyőerdők talaján összegyűlelt tűlevelek mutatják a lehullott tűlevelek nagy tömegét.

A tropikus égővek növényeinek lombváltása a mi fenyőfáinkéhoz hasonló módon történik, Azonban a trópusok alatt is a száraz időszak beálltával, amikor a vizszállítás csökken vagy teljesen szünetel egyes fák egyszerre hullatják le lombleveleiket. Ott is vannak tehát lombhullató fák, azonban a levelek lehullását nem előzi meg a nálunk oly pompás őszi színeződés. A meleg égőv alatt a fák lomblevelei elszáradnak, miként nálunk nyáron a hosszantartó szárazság esetén, vagy akkor, amidőn a váratlanul beköszöntött hidegben elfigynak. Iyenkor a levelek színeződése elmarad, a leválasztó réteg hiányzik, mert kifejlődéséhez nem volt idő, továbbá a levelekben maradt táplálékanyag sem vándorol a szárba, hanem a levelekkel együtt elpusztul. Az a jelenség tehát, mely nálunk a nagy szárazság idején bekövetkezik, a valódi lombhullástól jól megkülönböztetendő.

A lehullott lomblevelek, melyek farka-barka színeikkel bevonják az erdők talaját, a növényre nézve nem csak hasznavehetetlen anyagokat tartalmaznak, hanem sok káros váladéktól is szabadítják meg a növényt. A levelekben lévő káros anyagokat a levéllel együtt az eső, fagy s egyéb fizikai és kémiai hatások következtében felbomlanak, a talajba kerülve elkorhadnak s annak termelő képességét fokozzák. A lombhullás, bár a természetben gyönyörködni tudó, értelemmel szemlélődő természetbarátot az elmúlás és megsemmisülés fájó érzetével tölti el, — mégis egyik élénk bizonyossága az anyagmegmaradás örök törvényének.

Közli: *Somogyi.*

A rádió és az időjárás.

A múlt hónapban történt Lengyelországban, hogy egyik faluban nagy vihar pusztított. A falusi nép a pusztító vihar okát abban látta, hogy a falubeli földbirtokos házára a közeli napokban szereltéteit fel egy szabad anténát. A vihar elmúltával a kárt szenvedett tömeg megröghanta a földbirtokos házat és ki akarta irtani a földbirtokost és családját, aki a veszedelemből csak úgy menekült.

meg, hogy családjával együtt holtnak tetette magát. Kétségtelen, hogy a lengyelországi szomorú eset a tudatlanság következménye volt, azonban intelligens körökben is hallhatjuk elég gyakran emlegetni azt, hogy az időjárás és főképpen az égihaboru és a rádió közöt összefüggésnek kell lenni. A leadó állomások antennái által kisugárzott energia nem jut el teljes mértékben a vevőkészülékbe, hanem annak jó része az atmoszférában marad, mely az energia megmaradásának elve alapján nem vesztet el, hanem másféle energiává kell átalakulnia. Sokan kérdezik tehát, hogy az atmoszférában maradt elektromos energia nem okozhatja-e az ellentétes elektromos töltések keletkezését, avagy nem vezethet-e a világz lecsapódására, felhő és esőképződésre. A fellevés látszólag tetszetős, azonban az eddigi vizsgálatok szerint mégis téves, mert a feladó állomás antennájából kisugárzott nagyfrekvenciájú energiának az atmoszférában maradt része az általános energia törvénye alapján hőenergiává alakul át, mely oly csekély, hogy ez ideig meg sem mérhető s e kis mennyiségű hőenergia is elvezetődik. A másik fellevés, miszerint az atmoszférában mozgó elektromos töltések maradhatnak szintén téves, mert a mozgó pozitív és negatív elektromos félhullámok kölcsönösen egymást. Tény, hogy nyugvó elektromos töltések előfordulnak a légkörben, azonban ezek keletkezéseinek nem a rádió az oka, s egyébként még az sem nyert beigazolást, hogy ezek volnának a légköri lecsapódás okozói. Hogy a légkörben vannak a természet által gerjesztett elektromágneses hullámok azt már egész biztosan tudjuk, hiszen ezek okozzák azokat a kellemetlen zavarokat, melyek a vevőkészülék tökéletes működését akadályozzák. A Nap fénye is tartalmaz elektromágneses sugárzásokat s így ha a zivatarok okozói kizárólag az elektromágneses hullámok is volnának, úgy azok okát elsősorban a természet által gerjesztett elektromos energiában s nem a rádióban kell keresnünk.

Ellenkezőleg a rádióhullámok fölfogását zavarják a légköri zivatarok. Austin, az elektromos hullámok régi ismerője kimutatta, hogy egy modern felfogókészülékre még a 2800 Km távollévő zivatarok is zavaró hatással vannak. Azok a kellemetlen recsegések és ropogások, melyek oly bosszantólag hatnak a rádiózó közönségre, nem egyebek, mint a távoli villámok oscilláló kisülései. Az ellentük való védekezés, mivel hatalmas energiamentységet képviselnek, — teljesen hiábavaló fáradság, s akármekkora hullámhosszra állítjuk is be rezgőrendszerünket. A rádiózás ezen kellemetlen kísérőjelensége azonban haszonnal is jár, mert a kel-

lemellen recsegés bejelenti, hogy tőlünk bizonyos távolságra zivatar dühöng. S ha időközönként megfigyeljük rádiókészülékünkön, hogy a recsegés erősödik-e vagy gyengül, úgy biztosan megtudjuk előre mondani, hogy a zivatar közeledik- vagy távolodik-e. A zivatar okozta recsegést azonban meg kell különböztetnünk a kontaktus-zörejtől, mely akkor keletkezik, ha a készülék alkatrészei között az érintkezés laza. Ezért nem elegendő a drótvégek egyszerű összcscsavarása, hanem azokat linollal gondosan össze kell forrasztani.

A rádióhallgatók bosszantója az a gyakran tapasztalt jelenség is, hogy a telefonban a hang erőssége hirtelen elgyengül, nélkül hogy a behangoláson valamit változtattunk volna. Ez a gyengülés percekén át is eltart, de amilyen váratlanul érkezik, éppen olyan váratlanul el is múlik s a hang visszamerkedik eredeti erősségére. Ezt a zavart azonban nem a légköri zivatarok, hanem *terjedést* zavarok okozzák, melyek zivatarmentes időjárási helyzetekben is előfordulnak.

Austin állapította meg, hogy a zivatarokozta zavarok a nagy hullámhosszoknál erősebbek, mint a kis hullámhosszoknál. Nyáron több a zavar mint télen, délután erősebbek mint éjjel, délen több mint északon, a szárazföldön több mint a tengeren. A rádiózás tehát fontos meteorológiai megfigyelésekhez vezetett, melyekrek precízozása és a megfigyelt adatok összegyűjtése céljából teljesen egyenlő rendszerű befogó készülékeket szerkesztenek, hogy a megfigyelés teljesen azonos feltételek mellett történhessék. A rádiózás tehát az időjárási viszonyok tanulmányozásában is új irányt jelent.

Szemle.

A madárijesztő rádió.

Németországban, a technikai haladás e legnagyobb országában, Stuttgart környékén, egy gazda gyümölcsös kertjében sok káritettek a madarak. A gazdának ez az ötlete támadt, hogy rádió készülékét használja fel a madarak elriasztására. Hangszóróját felfelle a gyümölcsöskert legnagyobb cseresznyefájára s rádiókészülékére rákapcsolt egy KF erősítőt. A hangzóró egész nap harsogta a különféle előadásokat, hangversenyeket, tőzsdei jelentéseket, aminek azután meg is lett az az eredménye, hogy a szárnyas tolvajok pár nap alatt annyira elszoktak a gyümölcsöskert dözsmálásától, hogy a gazda nyugodtan leszerelhetette rádiókészülékét, mert a tolvajok más keribe ütötték fel fanyájukat.

A veszélyes tintacseruza.

Nemrégén olvashattuk az újságokban, hogy egy iskolásfiú

hónaljába szűrődött a tinta-ceruza, amiből életveszélyes vérmérgezés származott. Hallottunk olyan esetel is hogy a tanuló újjába beletörött ceruzavég miatt a tanuló újját amputálni kellett. A tinta-ceruza festékanyaga rendszeren mélyen beszívódik a sérült leatrészbe és nem gyógyuló sebet okoz. A fertőzés következtében gyulladás keletkezik, mely a sérült leatrésztől rendszeren távolabb eső helyen következik be. A sebnek gyengén színes váladéka van. A beteg lázas, étvágytalan lesz és kínzó fejfájás lép fel. A fertőzést rendszeren nyirokedény gyulladás követi, miáltal a beég a megmérgezett benyomását kelti. A kezelés első feladata, hogy a ceruzavéget a sebből okvetlenül és mielőbb eltávolítsuk, mert a tinta-ceruza festékanyaga a sebben oldódik s így minél később távolítsuk el, annál több fertőző anyag jut a vérbe. Tintaceruzát hegyvédő nélkül használni ne engedjük, de legtanácsosabb az iskolából kitiltani.

A hangterjedése és az időjárás.

Az emberek egymásközötti érintkezésének legfőbb eszköze a hang, éppen ezért már a legrégebb idők óta foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy a hangingert mekkora távolságból képes hallószervünk felfogni, továbbá melyek azok a légköri viszonyok, melyek a hang terjedését elősegítik vagy gátolják.

Újiban Player E. S. végzett pontos kísérleteket 1925 nyarán, amikor a repülőgép motorjának zúgásából megfigyelte azokat a meteorologiai viszonyokat, melyek a hangterjedését befolyásolják és eredményeit a következőkben foglalta össze. A hang terjedésének sebességét a leggyakrabban befolyásolják a szelek. A szél iránya és nagysága a hangforrásának hatását már kis távolságban is lényegesen módosítja. Bár a kísérletek igazolták, hogy a szélirány és sebesség lényegesen befolyásolják a hangterjedést, Player kimutatta, hogy más meteorologiai elemeknek is van fontos szerepük a hangterjedésben és pedig a levegő nedvessége. Megfigyelése szerint a hang sokkal nagyobb távolságban hallható, ha nagyobb relativ nedvességű levegőrétegen kell áthalolnia, mint az ellenkező esetben. Mr Tyndall észrevette, hogy a hangok ködben élesebben hallhatók. Az erre vonatkozó kísérletek azonban megállapították, hogy a megfigyelés csak homogén ködpárásiok esetén igaz, mert különböző nedvességű levegőn áthaladó hang erősen gyengül. A kísérletek sokaságából végeredményben mégis csak azt állapították meg, hogy a levegő százalékos nedvesség tartalmának növekedésével a hang hallhatósága is emelkedett. Hogy a nedvesség a hang hallhatóságát legnagyobb mértékben befolyásolja, azt kísérletek is igazolták az 1921. év nyarán Angolországban végzett kísérletek, amikor egy hajó szirénájának hangját egy allandó távolságban felállított mikrofonra vezették. A hang erőssége mindannyiszor emelkedett, valahányszor a hajó és a mikrofon állomás közé köd hullám érkezett. Player azt tapasztalta, hogy a higrográfon $4\frac{1}{2}$ perc alatt 15%-nyi nedvességváltozás állott be s így kétségtelenné vált, hogy a hang hallhatósági viszonyait ug-

rásszertien legelső sorban a nedvesség okozhatja. Mivel a levegő nedvessége a levegő hőmérsékletétől is függ és pedig a levegőréteg felmelegedése a nedvesség 1/10 os csökkenését vonja maga után, nyilvánvaló, hogy a hőmérséklet emelkedése a hang hallhatóságának hátrányára van. A levegő nedvességének a hang hallhatóságával való összefüggését igazolja az a megfigyelés is, miszerint a háboru alatt Angolországban azt tapasztalhaták, hogy a szárazföldön dúló ágyúzás az erdők nedves levegőjében jobban hallható volt. Player megfigyeléseiben figyelmeztet arra, hogy a nedveségnek a hallhatósági viszonyokkal való összefüggésén kívül figyelembe kell venni, vajjon a léges réteg homogén szerkezetű e, ami a hallhatóságra szintén előnyös, mert szárazhomogén légréteg esetén sem volt a hallhatóság lényegesen rossz.

A nyári időjárás alkalmával azt tapasztalta, hogy erős napfényben, amikor a légáramlás úgyszólván észre sem vehető s a hőmérő az akkori rendszeres havi középhőmérsékletnél kevesebbet, árnyékban pedig valamivel többet mutat, a földön lévő hangforrás adta hangok gyengébben hallhatók, míg a repülőgépről érkező hangok semmit sem szenvedtek ezeken a fülledt napokon. Amikor az alsó légréteg volt nedvesebb, a földön keletkezett hangok a magasabb légrétegekben is jól hallhatók voltak, míg a szárazabb és magasabb légrétegekben leadott hangok a földön alig voltak hallhatók. A hang hallhatóságára vonatkozó vizsgálatok eddig elért eredményeiből remélni lehet, hogy egykor meg tudják jósolni, hogy adott légköri viszonyok között valamely hang, pl. az ágyúdörgés, vagy a repülőgép motorja mily erősen lesz hallható.

Tanácsadó.

Rovatvezető: Uherezky Géza.

Eljárást kérő Kartársak figyelmébe:

Illetményügyben és adóügyben, — amedőn valaki bizonyos hiány vagy túlfizetett adó kiutalását sürgeti, — csak úgy tudunk eljárni, ha az illető Kartárs beküldi a kérdéses időre szóló utalóvégzéseit, vagy az adó kivetéséről szóló végzést és kimutatja a részére kifizetett illetményeket, illetőleg a befizetett vagy illetményeiből levont adót.

Sok felesleges munkától kímélnék meg a Kartársak, ha pontos címük mellett közlik: az iskola jellegét, a község új nevét és utolsó postáját, az illetékes tanfelügyelőséget és a férjezett Kartársnők leánykori nevüket is.

A szokásos adományokat minden esetben csakken kérjük beküldeni s az ilyen csekket piros T-vel tessék megjelölni.

T. B. A pénzügymin. 30.609/926. III. 9/a számú rendelete

nem vonatkozik azokra, kiknek havi összjövedelme 1926 V. 1. évi 2000 Ké vagy azt meghaladó összeg volt.

1927. I. 1. től a családtagok szolgálati viszonyból eredő fizetésük után külön fizetnek jövedelmi adót, miután az ilyen jövedelem a családtag jövedelméhez nem számítható hozzá.

Igazgatók. A sk. referátban nyert információ alapján közöljük, hogy a nem állami igazgató-tanítók igazgatói pótlékának fedezésére államszegély nem utalványozható. Miután a 104/926. sz. törv. 1. §-ának 2. pontja kimondja, hogy a törv. fizetési illető rendelkezései a nem állami tanítókra is vonatkoznak s a törv. 45. §-a szerint a törv. végrehajtásával járó költségek az eddigi fenn tartókat terhelik, meg van a jogi alap arra, hogy az igazgatói pótlék utalását az iskolafenntartótól kérhessék a nem állami iskolák igazgatói.

Ha az iskolafenntartó határozott ebben a kérdésben, az iskolaszéki ülés jegyzőkönyvének kivonatával felszerelt kérvényt tessék beadni a sk. ref.-hoz és a nyugdíjalap megfelelő felemelését kérni.

M. J. A sk. ref. felhívta az állami tanfelügyelőségeket, hogy az előlépésre jogosultakról kimutatást terjesszen fel. Kegyetlenek 1926. VII/1. évtől a 7. fizetési fokozatba kell lépnie. Tessék ezt az iskolaszéknek bejelenteni és kérni, hogy az iskolaszék jelentse azt tovább.

A 104/926. számú törvény alapján járó nyugdíjak.

A nyugdíj a tanító által utoljára élvezett törzsfizetés és beszámítható szolgálati idő alapján szabatik ki, a lakbért helyettesítő működési pótlék (cinovné) a nyugdíjalapba nem számítható be.

Definitív igazgatók kérhetik az igazgatói pótléknak a nyugdíjalapba való beszámítását. Azonban, ha az igazgatói tisztségről le-

Karácsonyi gyermekszindarabok I

A betlehemi éjszaka   Királyok útja

3 felvonásban.

3 felvonásban.

Vallásos és látványos szindarabok darabonként 250 pengő.

Győz a Szent Szív.

3 felvonásos színmű. A Jézus Szíve Szövetség egyesületeinek kitűnő szindarabja. Csak férfiszereplők! Darabja 3.— pengő.

Az árvák anyja.

3 felvonásos színmű. A Mária kongregációk számára nagyon meghatározó színmű. Ára 250 pengő. — Megrendelhetők:

Bartunek János rk. tanítónál Körmeny (Vas megye) Magyarországon.

mondanak, a legközelebbi előlépéskor nyugdíjalapjuk csak annyival emelgetik fel, amennyivel kisebb volt az igazgatói pótlék az előlépési összegnél. Eüöl az időponttól az igazgatói pótléknak a nyugdíjalapba való beszámítása természetesen megszűnik. Kisegítő tanítóknál és várományosoknál a nyugdíjalapot az A) csoportba tartozó községek részére megállapított adjutum (renumeráció) kétharmadrésze képezi.

Nyugdíj szempontjából a tanítói érettségi megszerzése utáni összes szolgálati idő beszámítatik, a kisegítő tanítói minőségben eltöltött idő is. Az 1875. évi XXXII. t. c. 8. §-ának azon rendelkezése, hogy a szolgálati évek nyugdíj szempontjából tanítóknál csak a 21., tanítónőknél a 20. életév betöltésétől számlának — hatályát veszti.

A nyugdíj szempontjából beszámítható szolgálati idő megállapításánál figyelembe vétetnek a háborús félévek is és ezen a címen — ha a tanító

1917. VIII.—1. és 1918. V.—1-e között kezdte működését	$\frac{1}{2}$ év,
ha 1916 VIII.—1. és 1917. VII.—1 e	" " " 1 év,
ha 1915. VIII.—1. és 1916. VII. 1-e	" " " $1\frac{1}{2}$ év,
ha 1914 VIII.—1. és 1915. VII.—1-e	" " " 2 év,
ha 1914 VII.—1 én vagy ezen időpontot megelőzőleg	$2\frac{1}{2}$ év

számlítható hozzá a tényleges szolgálati időhöz.

Az évnak 6 hónapot meghaladó töredéke egész évnak számít.

**Arany- és ezüstárak, órák, ékszerek, villamos lámpa-
ernyők** óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre
kaphatók :

Mareš József órás és ékszerésznél

Nové-Zámky

Stefanik-utca 74. **Nové-Zámky** (a Blaha szálló épületében)

Levelezőlapon való hívásra azonnal felkeresem Önt mintáimmal
vételkötelezettség nélkül. **Győződjék meg róla!**

Vetítőgépek raktára és képsorozat
kölcsonzó intézet szlovák
és magyar szöveggel.

Kérjen ár és sorozaljegyzéket. **Rašofsky Béla Nitra,**
Jesenského u. 12.

A várható nyugdíj 10 évi szolgálat esetén a nyugdíjalap 40% a. Minden további év után a nyugdíj a nyugdíjalap 24%-ával emelkedik úgy, hogy 35 évi szolgálat után a tanító eléri teljes nyugdíjra való jogosultságát, azaz nyugdíja egyenlő lesz a nyugdíjalap 100 százalékával.

A tanító által élvezett nyugdíj mérve a 12. szolgálati évig bezárólag évi 6600 K $\check{c}$ nál, a 13. évtől kezdve évi: 8100 K $\check{c}$ nál kevesebb nem lehet. Amennyiben a tanító által igényelhető nyugdíj a fenti minimális összegeket nem érné el úgy az említett minimális összegekkel helyettesítendő.

Az özvegyet a férjet megillető nyugdíj $\frac{2}{3}$ része illeti meg de ez nem lehet kevesebb a megfelelő nyugdíjalap 40%-ánál és több annak 50%-ánál.

Az özvegyi nyugdíj, amennyiben a férj elhalálózása bezárólag 12. szolgálati évig következett be, évi: 6000 K $\check{c}$ -nál, ha az elhalálózás a 12. szolgálati év után következett be, évi: 6600 K $\check{c}$ nál kevesebb nem lehet.

Az árvákat egyenként az anyát megillető nyugdíj egyötödével egyenlő árvanyugdíj illeti meg. Az összes árvák által élvezett árvanyugdíj az özvegyet megillető nyugdíjnál nagyobb nem lehet.

A tanítónők teljesen elárvult gyermekei olyan nyugdíjra bírnak igényrel, mint a tanítói árvák, amennyiben nincs olyan személy, aki eltartásukra köteles és képes.

A nyugdíjas tanítót és özvegyet gyermekeik után, úgyszintén a teljes árvákat nevelési járulék és gyermekpótlék illeti meg a 18-ik életév betöltéséig. Amennyiben ezen gyermekek jó eredménnyel tanulnak, úgy a nevelési járulék, mint a gyermekpótlék: középiskolát végző gyermekeket a 21., főiskolát végző gyermekeket a 24. életév betöltéséig megilleti.

A nevelési járulék: 1 gyermek után évi 1800 K $\check{c}$, 2 gyermek után 3000 K $\check{c}$.

A gyermekpótlék: az 1925 XII. 31-ig született 3-6. gyermek után gyermekenként évi 900 K $\check{c}$.

A nevelési járulékra és gyermekpótlékre való folytatólagos igényt a 18. életév betöltését 3 hónappal megelőzőleg kell bejelenteni. Ezen bejelentéshez mellékelendő azon iskola igazgatósága által kiállított látogatási bizonyítvány, melyet az illető gyermek látogat.

Szakirodalmi szemle.

(Közli Novák Mihály).

Naša Škola. (č. 8) Hosszabb cikk közlését kezdi, amelyben javaslatot ad a cselekvő iskola elvének realizálására a polgári iskolában. A következő számban fogom referálni az egész cikket. A tanügyi hírek rovatából közlöm, hogy 1928. júl. 30-tól aug. 5-ig lesz Prahában a VI. nemzetközi rajz kongresszus, amely kiállítással lesz egybekötve.

Komenský pedagógiai könyvtár. (Pedagogická knižnica Komenského Praha, III. Letenská 5.) az isk. igazgatóságának útján ingyen kölcsönöz könyvet. Most jelent meg egy könyvtári kalauz (Průvodce Pedagogickou knihovnou Komenského, ára 4 K), amely az etika, eugenika, filozofia, nemzetgazdaság, játék, vallás, politika, psychoanalízis, pedagógia és kísérleti pszichologia, anyanyelv, fogalmazás, rajz, számtan, stb. körébe vágó művek jegyzéke.

Szlovenszkói Magy. Tanügy (szep.) »Néhány szó az Egyről« c. cikk a Farkas István Magy. Tanítóban megjelent, vezércikkével foglalkozik és ellenz a Magy. Tanítóban tanügypolitikai rovat kreálását, mert tanügypolitikával egy egész ujság a Slov. M. T. foglalkozik és mert a hivatalos lap bizonyos tekintelben kötve van. »A munka tarsolyából« c. cikk igen helyesen rámutat a maj tanítóképzés elégtelenségére és eminens érdekül állítja be a magasabb képzettség követelését, amely magasabb képzettség föltétlenül magával hozza a tanító nagyobb megbecsülését különösen azon körök részéről, akik — éppen magasabb képzettségükre hivatkozva — ma kicsinyléssel tekintenek a tanítóra. »Felekezeti tanító« c. cikk szarkasztikus formában és plasztikusan tárja elénk a pályázati hirdetések, az abban foglalt és nem foglalt a tanítóval szemben támasztott idejét múlt feltételek és követelések léalázó voltát. »Csalódások« c. hangulatos cikk a 104-es fogyatékosainak szemléltető képe.

Református Egyház és Iskola. (Az egyetemes református egyház hivatalos lapja. Kiadóhivatal: Lelkesi hivatal, Pécs) Előfizetési ár egy évre 70 korona) 41. szám. »Nemzetiségünk lelki pusztulása« c. cikk egyszerűen kijelenti, hogy a gyermekek az iskolában nem magyar szellemben nevelődnek és ha az iskolából kikerülnek, magyarul beszélnek ugyan, de nem érznek magyarul.

»Próbémáink« című rovatban »Iskolánk és jövőnk« című cikk nagyon érdekes megállapításokat tesz, pl. hogy a tanítónak kétszer, vagy ötször akkora jövedelme van, mint a papnak. Továbbá a jövőt is nagyon pesszimiztikus színben látja, amidőn így ír: »el lehetünk rá készülve, hogy tanítóinkat, az iskola szellemét, nemsokára az egyház ellen fogják irányítani.« Végül oda konkludál, hogy »addig pedig, amíg ez keresztül vihető lesz (lelkész-tanító) legalább annyit tegyünk meg, hogy a vallásoktatást vegyük a kezünkbe«.

Slovenský Učitel (č. 1.) A figyelem pszichológiája című elmélkedés didaktikai tekintetben a figyelem felkeltésének egyéb módjai mellett a szándéko-

figyelésre való szoktatást tartja fontosnak, mert az képessé teszi a tanulót arra hogy olyan dolgokra is tudjon figyelmet fordítani és kitarlóan foglalkozni, amelyek rá nézve nem kellemesek. Nagy n érdekes és tartalmas cikk értekezik a nevelés reform kérdései címén a nevelés céljáról. Következő cikk »Idealizmus és realizmus a tanítóságnál« idealizmussal megírt hangulatos értekezés, amely a következő mottóban kulminál: idealizmus a célkilúzásban, realizmus az eszközökben — idealisan tervezünk és gondolkodjunk, reálisan élünk és cselekedünk. Megemlítésre méltónak tartom még a Z. U. S. nagy gyűlésének egyes kívánásait is leközlölni:

megállapítandó a minimális kántori fizetés,

minden iskolához épüljön tanítói lakás is,

neveztesse ki a tanítók közül egyházi tanfelügyelők, a tanító a Liečebný Fondnál ne a harmadik kezelési osztályba legyen beosztva. Szlovenszko szá-
n fra legyen külön Liečebný Fond szervezve, addig legyen a Gyógyalap decent-
: liálva és a járási testületeknek adassék nagyobb batáskör,

igazgatónak a felekezeti iskolá iál tanító legyen kinevezve és részére az igazg. pótlék fizetessék ki stb.

Rudolf Kratochvíl: Metodika Krasopisu. (Kiadta: O. Trávníček, Žilina.) Az írás történetének áttekintése után kitűzi a könyv az írás, mint tárgy célját, majd az írás helyes keresztülvihetőségének külső feltételeivel (ülés, tolltartás, íróeszközök stb.) foglalkozik, aztán a szépírás általános kellekeit sorolja fel. A gyakorlati fejezetek közlik a betűk keletkezését és azoknak melódikai elvek szerinti (egyszerűről az összetettre stb.) fokozatát. Kézűgyesítő gyakorlatok, a tananyag csoportosítása, a szépírás tanítás menete a könyv további tartalma. A szerző alapján az eddig is honos módszert — amely előírt mintaírás másolásából áll — követi és ajánlja, de az írásminta megválasztásában az új tauterv a tantestületnek szabad kezet biztosít, tehát nem állít be mereven egy minden iskolára kötelező mintát. Azonban a pusztá másolást meg kell elűznie a betűalak elemzésének és a betűalak szemléltető keletkeztetésének. Ehez járul, a IV. évfolyamtól kezdve, a kézűgyesítő gyakorlatok bevezetése, amely a gyors betűkapcsolat van hivatva szolgálni, mert hiszen az élet a gyors, de amellett szép és olvasható írást kívánja. Az írás tanítással szemben támasztott jobb követelmények és módszerek ismeretelését egy újabb könyvben ígéri a szerző.

Legújabb és megbízható templomi **ORGONÁT** iskolák, énekkarok, kápolnák

részére szalon harmónlumokat, bécsi rendszerű zongorát 5 évi kezességgel a legelőnyösebb áron szállít **GUNA GYŰLA** orgona és harmónlum gyára Prešov (Eperjes). Vállal szavatossággal orgona, zongora és harmónlum szakmába vágó bármintemű átalaktást, javítást. Költségvetéssel a helyszínen is díjlanul szolgál.

Kívánságra személyesen kituzom. Az orgona, harmónlum és zongora eladásból, valamint ezen hangszerek javításából befolyt összegnek 20%-át felajánlom a „Tanítók Háza“ javára. —

Különfélék.

Dal.

Merész lendülettel török az Élet hegyére.
 Visznek ifjú vágyak forrongó lázak.
 Az ajkam még nótás a szívem virágos.
 A nappalom égő, az estém is világos.
 Forrongó, robbanó minden mozdulásom,
 Végtelenbe járó, kóborgó az álmom;
 Török fel a hegyre, az Élet hegyére
 S hogy rám borul az este, az élet estéje,
 Mit törődöm én azzal,
 Rohanok a tavasszal,
 Virágos erdőkn, nevető mezőkön . . .
 A lelkem, a kedvem gomolygó felhőkön
 Száll a végtelenbe, utat sem keresve:
 Hajrá! Enyém az Élet!!!

Kossányi József.

Forrásom.

Az én forrásom halkan csobogó,
 Kristályos, szép hegyiforrás . . .
 Nem tör utat harsogó zajjal,
 Tajtékzó, vad, babzó habbal;
 Nem sodor magával piszkot, dögöt,
 Nem ülnek felette mérges ködök.
 Vízéből csak dámvad iszik,
 Piszkos hiúnak messze kerülnek.
 Nem viszi vizét tengerbe, folyóba,
 Gőzzé válik sok emberi-kohóba;
 Nemes teitek nesztelen kerekét,
 Bent jószágok arany szekerét
 Lendíti halkán, bízó-szépén:
 Nyílnak még virágok ember-réten . . .
 Az én forrásom halkán csobogó
 Kristályos szép hegyi forrás.

Kossányi József.

Egy régi házról . . .

És megvették a régi házat,
 És megvették a kis tanyát,
 Hol lelkem annyit elidőzött,
 Amikhez anyi szép fűződött
 Egy hosszú ifjú éltén át.
 A kertnek minden bokra emlék,
 Régi barátom minden ott.
 Ők láttak egykor jálszadozni,
 Csöndben elülni, álmodozni
 Mesén merengő kis bohót.
 Ki költözött a régi házba!
 Ki vette meg a kis tanyát?
 Kinek lett új a régi otthon,
 Hol minden ajtón, minden bokron
 Ezernyi emlék suhan át?

Isten hozzád, te kedves hajlék,
 Lelkem legrégebb otthona!
 Siratom benned, ami elmúlt
 Világ — mely kibamvadt, elhúnyt
 És nem jön vissza már soha.

Pálfy Ilonka.

Reflexiók.

Megjegyzem: vártam már, hogy Seidl Sándor megszólaljon, hogy legalább azt mondja oda ellenségeinek: itt vagyok, élek és valamikor még meg erősödve számon fogom kérni a támadásokat, a kipellengérezést.

Nem tehetek róla, ha kigyót-békát kiáltanak rá, Seidl Sándor akkor is szimpatikus előttem. Ültem már nála, egypárszor ott voltunk szemlől szembe a dolgozószobájában, mesélt nekem az expozitúráról, nevéket nem említve felsorolta kartársainkat, akik fűt-fát ígértek, míg pácban voltak, míg nem volt állampolgárságuk, míg nem volt fizetésük s aztán, amikor rendben volt minden, még csak azt sem mondták: köszönöm.

Elhítem. Miért ne hítem volna? Seidl Sándorban még sohasem csalódtam, de például az egyik nagy ellenségében már igen. És mivel véletlenül az ellenségében csalódtam, ez számszorosán megerősíti a Seidl Sándorral szemben táplált bizalmamat és szeretemet. Akiben anyai idealizmus és energia volt, mint benne, az mégsem lehetett a *tanítóság ellensége*, mint aminek be szeretnék őt állítani.

Hagyjuk a maguk rendjén folyni a dolgokat.

De úgy hiszem, hogyha a szeretet és a megbaculés fátkyját lobogtatom itt a meghurcolt Seidl Sándor felé, ezt máskor nevében is teszem, mert nemcsak egyedül vagyok, aki tisztelém és becsülöm őt.

A »tanár« úr!

Az Iáj Pridavok úrnak, hogy Seidl Sándor »tanítóból« »tanár« lett és Seidl Sándor a bratislavai reálgimnáziumban tanít, holott... holott, ha Pridavok úr egy kis fáradságot venne és megnézné a birodalmi iskolatörvényt, azt látná, hogy a polgári iskolai szaktanító igen is áthelyezhető középiskolára, csak három évvel hátramarad az előlépésben. Seidl Sándor pedig *főiskolát* végzett »szaktanító«, akit minden lelkiismeretfurdulás nélkül minősítettek át »tanárná« s tehették át őt a gimnáziumhoz, mert megállja úgy a sarat, mintahogy akármelyik középiskolai tanár.

Senkivel nem szeretnék polemizálni, de az igazság ez. Aztán azt a »tanító« szót éppen a Slovák olyan értelmezésben használta, mintha az »tanító« nem tudom micsoda pária lenne s a »tanár« isten tudja milyen földöntúli magasságban állana fölötte.

A Slovák, illetve Pridavok úr egy embert akart bántani s *megértette*. *lebaculite* az egész tanítóságot. Ezt akkor is állítom, ha a Szlovenszkói Magyar Tanúgy nem is vette észre s megjegyzés nélkül közölte le a cikket (Nem polémia ez Szl. Magyar Tanúgy. De a te hasábjaidnál ismertem először meg az egyet.)

A tanító sokszor *miveltebb, hívatottabb nevelő és értékesebb kultur munkás*, mint a tanár. Az egyén vonja maga után a kritikát s nem a foglalkozás mikénti elnevezése. És nem bűn az, ha valaki *csak* »tanító«. Istenem, a fülünkön nőne ki az a sok »tanár«, ha a földmives iskola tanárain kívül más katagória is ezt a címet kapná, ugye?

Farkas István.

Bírálat

Ludevit Wassely: *Metodická Cvičebnica jazyka slovenského* című művéről.

Dacára annak, hogy tankönyvirodalmunk az utóbbi évek folyamán úrven detesen fellendült, mégis a polgári iskolák számára slovák-nyelvi-gyakorlókönyv

mindezeideig nem jelent meg; a tanulóknak, minthogy a tanítónál segédkönyvre támaszkodnia kellett, elemi iskolák, vagy középiskolák számára frott tankönyvet kellett használnia, pedig ezek a polgári iskola speciális tantervi követelményeit nem tar ották szem előtt E körülmény nagy nehézségek elé állította a tanítót. A tanítás ezért túlnyomóan a tanító egyéniségen: szorgalmán, képességein, temperamentumán fordult meg. Ahol ezek hiányoztak, ott a tanítás eredménye sok kívánni valót hagyott hátra.

Ily viszonyok között Wesselý műve *házgypótló tankönyvrodalalmunkban*. Örömmel vettem kezembe a könyvet, mert el voltam telve azzal a bizalommal, hogy szerző a polgári iskola tantervének szem előtt tartásával a nehéz feladatot úgy tárgyi, mint methodikái szempontból helyesen fogja megoldani. *Bizalomban nem is csalódtam, mert megtaláltam benne azt, ami a nyelvtanításban a legfontosabb: a fokozatos haladást, a buzgóságot, a rátermetiséget.*

Szerző jelen művét az elemi iskolák IV—V—VI és a polgári iskolák I. osztályának szánta. Ezt is helyeselem, mert eltekintve attól, hogy a mű rentabilitása ekként nagyobb, még nagyobb az a szellemi nyereség, mely azáltal áll elő, hogy az elemi és polgári iskolák slovák-nyelvi tanítása között a kívánt kontinuitás meg van. A polgári iskolai szaktanítónak nagyon sok időt és fáradságot kellett elvesztegetnie arra, hogy a különféle elemi iskolákból feljövő és különféle módszerekkel tanított növendékek slovák-nyelvi tudását összhangba tudja hozni s ezeket az egységes továbbhaladására ekként képesse tegye. Műve két részből áll; az I. rész az elemi iskolák IV és V. számára, a II. rész az elemi iskolák VI. és a polgári iskolák I. osztálya számára.

Az I. rész a közvetlen szemléletből, a tanteremből indul ki s úgy megy át a távolabb eső dolgok és cselekvések megbeszéléseire. Az anyag forgatása, a feldolgozás igazán bőkezű. Fáradhatatlanul, mindenre ügyelve, s ami a fő logikusan és elevenen szövegeket szerző a kérdéseket. Nyelvtani anyagot itt nagyon keveset ad, mert hiszen a tanítás ily kezdőfokán minél kevesebbet is kell venni belőle.

A II. rész elevenen bekapcsolódik az I. részbe. Tovább épít azon az alapon, melyet az I. rész lerakott. A tárgykörök fokozatosan bővülnek s hogy az eleveniséget szolgálja, szerző a szemléltetést célzó olvasmányokon kívül rövid verseket, valamint szép és nemes erkölcsi tanulságokat nyújtó s hazafias érzelmeket keltő elbeszéléseket szövegbe. Ezek úgy *nyelvi*, mint *tárgyi* tekintetben *kifogástalanok*.

A nyelvtani anyag e részben már sokkal bővebb. A főnévragozás, valamint a prepozíciók kimerítően tárgyalva vannak. Az igeragozás kissé *modorban* van kezelve. De ezt nem rogom fel a mű hibájaként, mert az a véleményem, hogy szerző ezt majd a mű folytatását képező II—III. részben fogja a polg. iskola II. és III. o.-ban tárgyalni. Remélhetőleg ezen feltevéssem a szerző intenciójával egyezik.

A könyv végén beszélgetések vannak. A direkt módszer szem előtti tanításával készültek oly tárgykörből, melynek a gyermek gyakorlati életben rendkívül nagy hasznát veszi.

Az egyes olvasmányokhoz szójegyzék is készült s e szójegyzék a mű végén van elhelyezve. (Én praktikusabbnak vélem, ha a szójegyzék mindjárt az olvasmány végén volna s helyese s ne kellene az olvasmány tárgyalását a lapozgatással esetleg zavarni.)

A szemléltetést szolgálja 16 nagyon szépen készült illusztráció.

Mindezek után, (tekintettel arra, hogy a mű jelességeivel nagyon kevés foglalkozás áll szemben,) s mivel a mű megjelenésével nagy hiányt fog pótolni s ezáltal nagy szolgálatot tesz különösen a polgári iskola szlovák-nyelvi tanításának, L'udevit Wessely Metodická evičebnica jazyka slovenského című művét úgy az elemi iskola IV. V. VI. mint a polgári iskola I. osztálya számára melegen ajánlhatjuk.

Felhívás. Kedves kartársak! E hónap elején felszólítást küldtem azon igazgató-kartársakhoz, akik a címükre megküldött *»Bücsü a tavasztól«* c. verseskötetemet nem küldték ugyan vissza, de az érte járó összeget (köletenként 8— KÉ) sem küldték ezideig meg. Amidőn köszönetem-t nyilvánítom azoknak akik könyvemet elfogadták és kifizették, kérem azokat is, akik eddig bármily oknál fogva ezt meg nem tették, juttassák el a csekély 8 koronát a küldött csekken bankomhoz. Azt hiszem, minden kartársam belátja, mily horribilis összeget emészt fel egy könyv kiadása, s hogy én ezt tenni mertem, pusztán kartársaim támogatására számítottam Ismétellen kérem tehát kartársaimat, támogassanak: küldjék be a könyv árát, — tegyék lehetővé, hogy legalább a nyomdaköltségeket kifizethessem. Alsószeli, 1927. nov. hó. *Boross Béla.*

Anglis dr. pénzügyminiszter expozéja. F. é. okt. 25-én a nemzetgyűlésen Anglis dr. pénzügyminiszter expozét tartott, melyből a tanfőságot érintő részeket itt közöljük: Nehéz a közalkalmazottak új *fizetési rendszerének* pénzügyi hatásait megállapítani. A kérdés tárgyalása során azzal számoltak, hogy a fizetésrendezés az állami közigazgatásban — a tanfőket beleértve — 450 millióba fog kerülni, míg 250 milliót az állami üzemekre számítottak. Az állami üzemek a költséget sajátjukból fedezik, a pénzügyigazgatás részén tehát csak a közigazgatás és tanfők fizetése esik latba. Az 1928-iki költségvetés, melyben az új rendszer szerinti fizetéseket külön tartják nyilván, 1926-tal szemben mindenesetre lényeges emelkedést mutat fel. Az összes személyi kiadások, azokat számítva, kikre az új fizetésrendszer vonatkozik, 2,511.494.549 koronát tesznek ki. A különbség 1926-tal szemben 539,777.938 K, amihez még 104,205,204 K járul, amivel a tanfői fizetések emelkedtek. A nyugdíjkiadások 29 millióval emelkedtek. Az iskolaügyi minisztérium kiadásai szintén egy tizedét teszik az állami igazgatás kiadásainak. Az iskolai célokra való kiadások az állam pénzügyi problémáját alkotják. Főprobléma a népiskolák, melyek az iskolai kiadások több mint kétharmadát veszik igénybe. A tanfői fizetések ma már 1,5 milliárdot emésztenek fel. Szlovenszkóban a kiadások jogilag unifikálásra szorulnak. A közép- és főiskolák a szakiskolákkal együtt a bevételi költségvetésben majdnem egy milliárddal vannak szerepeltetve. Itt van még a középiskolák kérdése. A szlovenszkói iskolahiánnyal a történelmi országokban felesleg áll szemben. A mezőgazdasági középiskolák száma sem felel meg a földreform által teremtett helyzetnek.

A miniszter érinti még ezután a többi pénzügyi problémát, nevezetesen a szociális problémákat és különösen rámutat a régi nyugdíjasok ügyének és a tanfői fizetések végleges rendezésének szükségességére. Mindezeket a következő költségvetési évben kell elintézni.

Iskola-jubileum. Folyó évi október 31.-én rendezte az alsószeli *»Ev. Kultúrkör«* az ev. iskola fennállásának 25 éves jubileumi ünnepségét az ev.

templomban gazdag programmal. Halász Juliska nagy bátással szavalta Boross Béla „Prologját”. Az iskolai gyermekkar Stark Sándor igazkántortanítói vezetésével énekelte alkalmi énekét. Az ünnepi beszédeket Dr. Zoch Simeuel püspök, Bjenik János magyargurabi és Szalontay Oszkár alsószeli lelkészek mondták. Knechtberger Katinka tanítónő bájos, csengő hangon énekelte Gáspár János rimaszécsi zenei öltözött gyönyörű, ez alkalomra irt jubileumi énekét. Az orgonakisérlet Boross Béla látta el. Az ének az ünnep főnyomtja volt. Szívek megbatódáltak, szemek megcsordultak. Hasonló halat ért el a másik Gáspár dal is, amelyet az »Ev. Feltámadás« félsíkara érekel Stark Sándor vezetésével. Ünnepi érzéket fakasztott Boross Béla: »Iskola az égben« című alkalmi költeménye, melyet Vörös Nelli szavalt el teljes precizitással. Az ünnepély a gyermekkar és az ünneplő közönség énekével ért véget. Az alsószeli ev. iskola impozáns külsejével, valamint belső berendezésével az első mátyusföldi iskolák között foglal helyet.

A MI Lapunk diák cserekészújság f. é. november havi 9. száma megjelent a megszokott díszes külsővel, értékes illusztrációkkal a még értékebb belső tartalommal. Tartalom: Ady Endre: Mag a hó alatt — Scherer Lajos: A második törvény — Klimits Lajos: Didergő (vers) — Szalainai Rezső: Magyar messzi úton — Szombathy Viktor: Pisti mégis cserekéz Jesz — Fenyves Pál: Beszélgetések — Világjáró: Széjjelszóródunk — Dr. M.: Gyászolnak e az állatok — Regős kiskaté — Bozga Kovássy Elemér: Ború után derű (vers) — Új könyvek — Műhely — Turul: A fekete kutya — Fakadó rügyek: Weinberger Tibor: Tervezetünk (vers) — Heiold György: Becsüld meg a pézt — Sziklay László: Egy megsebezett kis veréb — Fejtörő — Hírek — Regősavatás — Szerkesztői üzenetek — Kirakat előtt (a borítékon). — A kitűnően szerkesztett ifjúsági folyóirat lapulajdonosa és felelős szerkesztője Scherer Lajos főgimn. tanár kartársunk Lučenec, Madách u. 11. Társzerkesztők: Tamás Lajos és Fenyves Pál dr. Előfizetési ára egész évre 20 Kcs, egyes szám ára 2 Kcs. Megjelenik havonként egyszer, a lyári szünet kivételével.

Kiadóhivatali üzenetek.

P. J. Ptruksa. Hátraléka ez év végéig 50 Kcs. Evang. isk. Oberúfer Naptárért 10 K-val tartozik. Előfiz. tartozását megkaptuk. H. P. Čajkov, F. év végéig még 10 K-val tartozik. W. A. Užhorod. IX-15-én küldött 40 K-val 14 K állfuzelése van 1928-ra. D. K. Padarovec. Miután a T. H. részvényjegyzés meghosszabbítatlatt, így még részjegyet senki sem kapott. V. A. Horný-Ohaj. Tagdíj és naptártartozása f. é. végéig rendezve. B. J. Ešeň. Lapunkat az adott címre mégindítottuk. Cz. J. Kečovo. F. J. Šiarovice. S. L. Tesmag. W. R. V. Citýn. Sch. E. Vereknye címűkel kijavítottuk. Lapunkat az új címre küldjük. H. I. Panidarovec. V. J. Oborln. Az elveszett számokat pótlólag megküldtük. K. J. Vága. Sziveskedjék a postahivatalnál érdeklődni, hogy mi az oka

az egyes számok elveszésének. Mi a pontos címre rendszeresen küldjük. A két számok mind meg vannak Kívánsága szerint elküldtök azokat díjtalanul. B. J. Silica. F. é. végéig 50 K hátraléka van. B. B. Nagysalló F. é. végéig 60 K. val tartozik. P. J. Pírukša F. é. végig naplóról együtt 50 K hátraléka van.

Kárpáti Vadász

Szlovenszkó és Ruszinszkó
egyetlen magyar nyelvű

vadászujságja.

Szerkesztőség és kiadóhiv.: Beregszász (Podk. Rus).

Tanítónő helyettes tanítói állást keres. Cím a kiadóban.

Hírdetés. A legszerényebb fizetés mellett helyettes kántortanítói állást keres nyugalmazott igazgató tanító. Cím a kiadóban.

Pályázat. A perbetei községi kisedovodánál lemondás folytán megüresedett ovónői állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom a községtől 2 szoba és konyhából álló lakás és 600 Ké készpénz, továbbá a törvényes államszegély. Pályázhatnak cseh-szlovák állampolgársággal megfelelő képesítéssel bíró oly ovónői, akik jelenleg is államszegélyt élveznek. A kellően felszerelt kérvények f. évi nov. 29.-éig küldendők az ovoda felügyelőbizottsága, Perbete címre. Választás nov. 30.-án. Felügyelőbizottság.

Pályázat. A szomotori községi iskolaszék (z. XX. posta és vasútállomás helyben) az újonnan épített két tanerős iskolájába pályázatot hirdet a II. tanítói állásra. Fizetés a községtől évi 1200 Kés, a többi államszegély. A megválasztandó ref. vallású tanító, a ref. egyház által biztosított külön honoráriumát a ref. kántori teendőket köteles végezni. Személyes megjelenés kívánatos, de utólagos a község nem térít meg. Pályázati határidő 1927. nov. 27.-o. Kellően felszerelt kérvények a községi iskolaszék címére küldendők.

Pályázat. A fülekpüspöki (p. Filakovo, okr. Lučenec) r. kat. iskolaszék pályázatot hirdet tanítónői állásra. Tanítási nyelv magyar. Fizetése rendes, lakás természetben. Pályázati határidő nov. 24.

Pályázat. A nagykálnai (z. XVIII) rk. iskolaszék lemondás folytán megüresedett tanítónői állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 120 K és 250 K lakbér a hitközségtől, a többi államszegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő nov. 24. Az állás azonnal elfoglalandó Rk. iskolaszék.

Pályázat. A Bepovniki (Hárakút) p. Drava, ž. XIX r. kath. iskolaszék magyar tannyelvű iskolájánál lemondás folytán megüresedett kintor tanító állásra pályázatot hirdet. Javadalma 2 szoba, konyha, kamra, istálló, pince, kert 400 Kc hitközségtől, 4 h. 962 □-öl föld és rét, 8 m² tűzifa, 8 köböl buza, stóla s megfelelő államszegély. A tanító énekkar vezetésére kötelezve van, melyért körülbelül 10 h. föld és rét 1/4 részének bérletét v. évi hozamát élvezi. — Személyes megjelenés föltétlen kívántatik, de nem díjaztatik. Kellően felszerelt körvények 1927 november 0-ig a róm. kath. p'ebánia címére küldendők. — A választás november 22-én d. u. 3 óraker. *Iskolaszék.*

Pályázat. A šahyi róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet elemi népiskolájához egyik osztálytanítói állásra. Javadalma a hitközségtől évi 100 Kr, kertilletmény 30 Kr és természetbeni lakás; a többi államszegély. — Kötelezése a tanításon kívül — szükség esetén — a kántort helyettesíteni. Pályázhatnak csehszlovák állampolgársággal bíró és most ifikációs vizgát tett, okl. férfitanítók. Tannyelv: magyar. Pályázati határidő: 1927. december 15. — A megválasztott köteles az állást az egyházi főhatóság megerősítése után azonnal elfoglalni.

Pályázat. A böggelli református elemi iskolánál helyettes tanítói állás hirdettetik. Fizetés: lakás, évi 200 Kor. helyi járulék és a törvényes államszegély. Az eddigi tanerő nyugdíjazva lett; a hivatalos értesítés után a helyettes tanerő véglegesítésre számíthat. Csak okleveles — érettségizett pályázók vételnek figyelembe. Nők is pályázhatnak. Határidő dec. 5. — Padány p. Alistál. Ref. lelkészi hivatal.

Karácsony előtt rendeljék meg a „**Karácsonyi játékokat**“. 5 pld. 25 korona. Azonkívül a „**Pintyő és Pintyőke**“ c. vlg népsziműve), mely 12 dalkotával együtt csak huszonnyolc korona. A rendeléslapot írasszék meg! A kotta **Gáspár János ajándéka**. Minden rendelés **Farkas István** állami polg. isk. tanár **Šahy XVIII.** címre intézendő.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

TARTALOM:

<i>Vezércikk:</i>	<i>Oldal.</i>
Az iskolaügy a nemzetgyűlésben .	753
<i>Ivanits Andor:</i>	
Az iskolai oktatás ferdeségei és az új irányelvek	755
<i>Farkas István:</i>	
Rét válasz	762
<i>Váry Endre:</i>	
A szlovák nyelv tanítása a magy. népiskolákban (Folyt.)	764
<i>Tóth Kálmán:</i>	
Javaslat a nép- és gyermekdalok összegyűjtése érdekében . . .	768
<i>Pásztor Gyula:</i>	
Az iskolai vizsgákról	770
<i>Egyesületi élet</i>	773
<i>Tanácsadó</i>	778
<i>Különfélék</i>	781
<i>Szerkesztői üzenetek.</i>	
<i>Kiadóhivatali üzenetek.</i>	
<i>Hirdetések.</i>	

HUSZÁR ISTVÁN
KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE
NITRA

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 34.

**AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaai Tóth Pál.**

Az iskolaügy a nemzetgyűlésen.

Iskolaügyi miniszterünk, *dr. Hodza Milán*, a képviselőház költségvetési bizottságában exozét tartott, amelyben feltárta az iskolaügyre vonatkozó terveit, ismertette a törvényjavaslatokat, amelyeket legközelebb a képviselőház elé terjeszt.

Az exozé gazdag komplexuma méltó *dr. Hodza Milán* magas lendületű egyéniségéhez, hasonló körülmintő és messzire néző beszámolót még. alig tartott iskolaügyi miniszter.

Teljes bizalommal tekintünk miniszterünkre, mert most már valóságként bontakozik ki előttünk az a nagy-szabású tanügyi rendszer, amely a jövőt van hivatva modern szellemben munkálni. Látjuk, hogy immár határozott formában törvényjavaslatok vannak készen a tanító-ság függő ügyeinek rendezésére, amelyeknek a közeli jövőben való heterjesztését a miniszter bejelentette a költségvetési bizottságnak.

A törvényjavaslatok közül elsőnek kell megemlítenünk a nem állami tanító-ság fizetés- és nyugdíjügyében rendelkező törvényjavaslatot, amely egyúttal a nem állami népiskolák szervezetét is szabályozza. Ez a régen várt törvény, amely a 104/26. törvényből következik. E törvényhez sok reményt fűz a nem állami tanító-ság, amely teljes anyagi és erkölcsi függetlenséget óhajt.

A szolgálati pragmatika, amely ugyanezen tekintetből szintén rendkívül fontos a tanító-ságra nézve, rendelet alakjában fog megjelenni s az érvényben levő törvényekből fog folyni.

Igen fontosnak tartjuk a miniszter azon kijelentését, hogy a tanítóképzésre vonatkozó törvényjavaslat készen van. E javaslat szerint a mostani tanítóképzők megszűnnek és helyettük egyéves pedagógiai akadémiák szervezettek, amelyekbe középiskolai érettségivel léphetnek fel a tanulók. A tanítóság tekintélyének megemeléséről sokat beszéltünk és sokat írtunk mostanában, nemcsak mi, hanem a Köztársaság minden nemzetiségű tanítósága. Ime az első elhatározó lépés a tekintély, jobban mondva az igazi értékelés és megbecsülés eléréséhez s onnan indul ez ki, ahonnan vártuk is.

Mert hiába akarjuk ezt kikövetelni, kikényszeríteni a társadalomtól, sohasem fog sikerülni az alapfeltétel hiánya miatt. Ez az alapfeltétel pedig a szellemi fölény, a biztos alapokon álló tudás már a kezdőfokon, egyszóval a képzés által nyújtott szellemi tőke gyarapítása. Ezzel önmagától megoldódik az anyagi értékelés megnövekedése is. Ma még sajnós az a helyzet, hogy a tanítóság nagyrésze nincs akkora szellemi tőke birtokában, amely a kívánt értékelést meghozhatná, hiába vannak közöttünk szórványosan erre valóban érdemeket szerzett kartársak. Egyes kivételek a tömegre nem általánosíthatók.

Örömmel üdvözöljük miniszterünk eme elhatározását, csak egy észrevételt, illetve kívánalmat fűzünk hozzá. Ez pedig az, hogy az egyéves tanítói akadémiát kevésnek tartjuk még mindig igazi szakképzett tanítóság képzésére. Még egy évet kívánunk ehhez s akkor a kétéves tanítói akadémiával teljesen meg leszünk elégedve.

A polgáriskolákra vonatkozó törvényjavaslat is készen áll a betervezésre. Végtelenül fontosnak és helyesnek tartjuk, hogy a polgáriskola helyzete végre rendeztessék. Ennek az iskolának a városi polgárság műveltségi szintjének megemelésében különösen az ipari és kereskedelmi foglalkozású néprétegeknél — igen nagy fontossága van. Meg kell tehát a népoktatási rendszerben a helyét szilárdítani, megfelelő új tantervvel és minősítési jogokkal ellátni, mert egyébként a mai degradált polgáriskola a nyolcosztályos elemi iskola mellett csak tengődésre van ítélve. A javaslatról ezidő szerint közelebről nem tudunk semmit.

A miniszteri expozé szerint a középiskolák számát

korlátozni fogják s a szakiskolák számát fogják gyarapítani, amit mindenki helyeselhet, aki ismeri a lateiner elem mai helyzetét. A tudományos képzést tartalomban elhanyagolni nem szabad, de korlátozását a képzettek számában feltétlen keresztülviendőnek tartjuk. Egyébként a középiskolai reform már folyamatban van, de igen óvatosan hajtják végre, zökkenés nélkül. Eddig az alsóbb évfolyamokban történtek mindössze tantervi és óratervi változások.

Hodža Milán dr. nagyivelésű terveivel a tanítószág teljes szimpatiaját szerezte meg magának, adja Isten, hogy terveit minél előbb meg is valósíthassa.

Az iskolai oktatás ferdeségei és az új irányelvek.

Irta: *Ivanits Andor.*

Minden korszaknak megvan a sajátos követelménye, s ha ezek nem teljesülnek, akkor a haladás megbénul. A mai technikai korszak teljesen önálló, nagy önbizalommal és gondolkodásiképességgel rendelkező, éles látású és *vasakarató*, *erkölcsös* kultúrharcosokat követel. Kérdezem, nevelhet-e a mai rendszer olyan ifjúságot, amely a mai korszaknak megfelel? A mai iskolai rendszer kizárólag az elméleti tehetségre van berendezve, azért téves felelősséget az illető diáknak jó memóriája van, de a *tehetség* ezzel igazolva nincs! Vannak elméleti, gyakorlati és univerzális tehetségek. Amint tudjuk, az univerzális és elméleti tehetségek nagy kisebbségben vannak. Az egyes iskolákban még mindig élő, az úgynevezett *magoló rendszer* túlságosan megterheli a szellemet, ami a normális szellemi fejlődést nagyon megnehezíti. Sokszor találkozunk az életben olyan emberekkel, akik az iskolában tiszta jelesek voltak és az életben abszolút nem állták meg a helyüket, ami onnan ered, hogy az *iskolai rendszer* tönkretette szellemüket.

Nem szabad a fiatal agyvelőt úgy megterhelni, ahogy az nekünk jól esik. Itt nagyon is be kell tartani a határt, mert különben az egyéni *szellemeket* pusztítjuk el. Ez a rendszer jó volt míg kevés volt a tantárgy. Az emberi agyvelőtől nem lehet megkivánni, hogy olyan székér legyen, melyre minden felfér. — Ebből

a szempontból érkezett az ideje annak, hogy olyan oktatási rendszerrel vezessünk be, mely a mai körülmények között az ember felvevő képességét fokozza. — Nagy hibája a mai tanítási rendszernek az is, hogy sok olyan dolgot tanítunk, mely *fogalomzavart* idéz elő. Pl. Szinte általános elv még egyes iskolákban az, hogy a föld gömbölyűségét akként tanítják, illetve iparkodnak bizonyítani, hogy ha a tengerpartnál állunk, akkor a felénk haladó hajónak elsősorban az árbócat látjuk. Ezen állítás *Ptolemeostól* ered, de *megfordított* formában. T. i. Ptolemeos azt állította, hogy ha hajóval közeledünk valamely part felé, akkor először a magasabb pontokon levő tárgyakat látjuk, ami a föld gömbölyűségét igazolja. Tisztelettel hajók meg Ptolemeosnak ízhiszemű állítása előtt, de figyelembe kell venni azt, hogy 1770 előtt a tudomány még nem volt tisztában a Kosmosban létező páracirkulációval, sem pedig azzal, hogy a kevésbé párás levegőben látóképeségünk *fokozódik*, fordítva pedig *csökken*. — Ezt a tényt bizonyítja az, hogy például a Szahara sivatagon látunk legmesszebbre, mert hiszen ott van a levegő párával legkevésbé telítve.

Mivel pedig közvetlen a tenger fölött a sugárzó nap folytán páráképződés történik, így természetesen látóképeségünk minimális lesz. De nemcsak az a tény, hogy közvetlen a víz felett a pára szűkíti látóhatárunkat, hanem az is tény, hogy a fény felé látóképeségünk emelkedik. Így természetes, s nem lehetséges az más képen, hogy elsősorban az árbócot látjuk. Hiszen reggel, amikor a nap felkel, vagy este amikor lenyugszik, távolról is igen jól látjuk a hajókat és hegyeket.

Egyik rokonom, aki Dél-Amerika partvidékén 10 évig lakott beszélt, hogy több ízben tettek kirándulást a tengerparton, ahol gyönyörködtek a természet szépségében. Megjegyezte azonban azt a rám nézve igen érdekes és fontos tényt, hogy a nyílt tengeren sok esetben nem láttak hajót, amint azonban a távcsövet a szemükre helyezték, több irányban *hajót* pilantottak meg, mely eddig *szabad szemmel* látható nem volt.

Ha a hajó a föld gömbölyűsége miatt lett volna eltakarva, akkor azt semmiféle távcsövel sem lehetett volna látni. Ezen beállításommal nem akarom a föld gömbölyűségét kétségbe vonni, de viszont a közeledő hajó példája a régi beállításban nem alkalmas arra, hogy vele a föld gömbölyűségét bizonyítsuk. Vagy: Ha nem javítjuk ki *Newton gravitációs elméletét*, szintén fogalomzavaros lesz tanításunk. T. i. Newton gravitációs elméletében arra hivatkozik, hogy az egyenlítő felé a *súly* esésben *csökken*,

mert a föld forgása folytán a fokozódó centrifugális erő ezt befolyásolja. Newton ezen állításánál nem vette *számításba* a levegőben levő *párárt*. Az egyenlítőn van évente kb. 18.000 mm. csapadék, onnan az északi és déli sark felé kevesebb és kevesebb lesz, úgy hogy Grönlandban már csak 210 mm. évi csapadék van. Számításba kell venni, hogy úgyszólván az összes pára, ami az északi és déli sark felé vonul, leginkább az egyenlítőn keletkezik, mert hiszen azáltal, hogy ott a napsugár ereje leginkább érvényesül, a párafejlésítés szintén nagyobb. Ha most már azt az igazságot elfogadjuk, hogy a testek a vízben *kisebb esési* sebességet mutatnak, mint a tiszta páramentes levegőben, akkor talán természetes lesz előtűnk, hogy északon, hol 210 mm. csapadék van, nem képezhet a pára annyi *surlódást*, mint az egyenlítőn, ahol viszont évente 18000 mm. a csapadék.

Ha a párárt nem vennénk számításba, hanem tényleg azzal a körülménnyel számolnánk, hogy az egyenlítői sebesség 24 óra alatt 40000 km-t tesz ki, akkor egy másodpercnyi sebesség 463 méter volna. Ez a sebesség egy olyan *levegő turbinát* képezne, ami a sziklás hegyeket képes volna lebontani és tovább vinni éppen úgy, mintha futóhomok lenne.

Vegyük figyelembe azokat a tényeket, hogy a tajfun, vagy ciklon 38—45 méter másodpercnyi sebességgel halad, mely városokat, sőt szigeteket is elsöpör a föld színéről, mit tenne tehát az a *tízszeres erő* az egyenlítőn?

Newton óta ezt az erőfaktort már számításba vették és most az az általános feltevés, hogy *az atmosféra velünk forog*.

Ha tehát ezt a tényt elfogadjuk, akkor itt *nem lehet igaza* Newtonnak, mert a centrifugális erő csak a körön kívül érezhető, ami a jelen eseten csakis az atmoszférában keresendő. Az egyenlítőn a testek tehát *semmi esetre* sem lehetnek a centrifugális erő folytán az *esésnél* befolyásolva. Még mondhatok mást is, amely a mai oktatásnál korrigálásra szorulhat.

Aristoteles filozofálásában azon a véleményen volt, hogy az ő lelke nem azonos egy rabszolgának a lelkével, de Krisztus születése óta megszűnt ezen filozofia létjogosultsága. Ha filozofiával foglalkozunk, akkor két *harcos fél* ébresztünk fel magunkban, akik sohasem tudnak egymással megegyezni és ha a harcot idejében meg nem szünteljük, akkor fogalomzavaros atmoszférába kerülünk, mert be kell látnunk azt, hogy önmagunkkal szemben sem vagyunk képesek megegyezni. Tehát filozofálni nem egyéb, mint a művelt Krisztusi szellemet és az ösztönt harcra kényszeríteni. Semmitéle

filozofia nem lehet keresztény, mert semmiféle filozofia sem állandó. Ezt legjobban bizonyítja még *Szent Ágoston*, aki kényszerrel ve érezte magát 1426-ban mint hippói püspök megcafolni azt, amit ő 1386-ban tanúvanyainak hirdett. Nekünk tanulóknak igen fontos kötelességünk *produktív életnek* nevelni a fiatalságot, mert ezen a földön csak annyi jóiet és külfára van, amennyit az emberi alkotó szellem Isten segítségével terem. Helyes volt régebben az, hogy a *fiatalságot* a megyei és állami szolgálatban helyeztük el, mert akkor ez az elhelyezés kínálkozott legjobbnak. A mai *technikai korszak* azonban mást követel, mert a mai pályaválasztás leginkább a véletlennek a műve, vagy amint a család határoz. Nagyon természetes, hogy ebből a véletlenből rendszerint az következik, hogy a legtöbb ember nincs megegyésve sorsával, de a főbb az, hogy a kulturális haladás szenved mit a.

Az állami, vagy bármely más szolgálat a legjobb esetben manapság a *művelt rabszolgáknak* a foglalkozási helye — A XX. ik században azonban be kell látnunk azt, hogy csak azaz ember szabad, ki *önállóan harcol*, aki tudását valamint munkája eredményének gyümölcsét hazájának és a saját maga illetve családjá részére biztosítja.

A legnagyobb élvezet pedig az, ha valaki a saját alkotásában gyönyörködhetik. — Mivel a pénzkérdés az új gazdasági rendszerrel meg van oldva, nincs több akadálya annak, hogy vasakarattal arra törekedjünk, hogy minél több teljes szabadságot élvező külföldi harcost neveljünk.

Azért az iskolát minden fokon erre kell berendeznünk. Új rendszerre van tehát szükség, még pedig olyanra, mely úgy az elméleti, mint a gyakorlati tehetségeknek megfelel. Legyen a tanításunk főelve a *szeretetnek* és *önbízalomnak* fokozása, mert minden embernek csak annyi műveltsége van, amennyi *szeretet* felett rendelkezik és addig meri a saját eszt igénybe venni, ameddig *önbízalma* tart. Ezen alapelvek szerint történjék az ifjúág nevelése és tudományos fejlesztése. — Minden tanuló a *törvényliszteletre* kell nevelni, meg kell vele érteimünk azt, hogy az állam csak akkor boldogulhat, ha *rend van*.

A gyermek nevelése *kitonás* legyen, de ne fejlődjék ki a *virtus*, mert ez az ösztönnek vad trajiása.

Önértet, leltartás, fegyelem, bátorság, ésszerű sport legyen a fiatalság nevelésének iránya, nem feledkezve meg a vallásnevelésről sem, mely nélkül csak egyoldaltú munkát végezhetünk.

A tanítás *lehetőség* *könny* nélkül *történjék*. Itt is az a szempont, vezéreljen bennünket, hogy a sok könyv ne ijessze el a ta-

nulót, nehogy ezáltal az önbizalma háttérbe szoruljon. — Minden tantárgynak csak a *lényegét, az alapelvét* tanítsuk és a diák füzetbe jegyezze azokat. Helytelen dolog azt a fiatal agyat minden féle apróbb részletekkel megterhelni. Sokkal helyesebb, hogy csak annyit tanítsunk, mint amennyit a tanuló egész életében megtartani képes. Szánalmas dolog nézni, hogy a gyermek milyen lelkiállapoton megy keresztül *vizsga előtt*. Ez a rendszer a legnagyobb károkat okozza, mert a gyermeknek ezen rendkívüli lelkiállapota úgyszólván egész életére károsan hat ki.

A tanítás anyaga olyan legyen, amiből a tanulónak a gyakorlatban is haszna lesz. Például, ha iskoláink megfelelő felszereléssel rendelkeznének, egyszerű kis gőzkazánokat, amik darabokból állanak — kellene a diákkal kezeltetni, illetve összeállíttatni. A leggyengébb harmadik évfolyamú elemista is megértené ennek a kezelését, ha maga szedné szét, állítaná egybe, töltené és fűtené be. Ha a feszmérő mellett van egy cső, melynek egy négyzetcentiméter nyílása van, s ha erre a nyílásra egy kilogram súlyt helyezünk olyképen, hogy akkor amikor a feszmérő egy légkört mutat, az egy kilogram emelkedjék fel, akkor a leggyengébb diák is értené az egy légköri nyomás fogalmát. — Törekedjünk arra, hogy minden gyermek tisztában legyen az egyszerű mechanikai erővel, akkor rövid időn belül a köztudatba fog átmenni a mechanika, miáltal a kultúra ismét nagy lépést tett előre. Nem vagyunk már messze attól, amikor a villamosáram minden háznál munkagépeket hajt.

Legyünk óvatosak a gyöngébb tanulókkal szemben. Velük kell elsősorban foglalkoznunk, de mindig a *szerelet hangján*, mert ellenkezőleg az önbizalmat irtjuk ki belőlük. — Álljon fent a tanító és tanuló között a teljes *lélektani harmónia*, mert csak abban az esetben lesz eredményes a tanításunk, ha a tanuló teljes bizalmát bírjuk. Az legyen a jelszó, hogy minden ember tanuljon a tehetsége szerint és aszerint helyezkedjék el azután a társadalmi életben. A tanulási szabadság ad ambíciót és önbizalmat.

Minden tantárgyat, amit csak lehet, a szemléltetési alapon kell tanítani, illetve gyakorlatilag bizonyítani, úgy, hogy maradandó legyen a hatás. Gondoskodnunk kell arról, hogy a fiatalság általános áttekintést nyerjen az egész világ kulturális mechanizmusáról. Ezt helyes tervvel könnyen lehet elérni. Iparkodjunk a *regényolvasást* beszűkíteni és helyette hasznos munkák kerüljenek a fiatalság kezébe.

Szinte szánalmas dolog, hogy akad még ember a huszadik században, aki *rémregényt olvas*! Az emberi elme az igazságoknak

van teremlve és innen van az, hogy egy *hazugságot* kétszer egyformán elmondani nem tudunk. — A hazugságok megterhelik az emberi agyvelőt, a regény pedig semmi más, mint egy szép főrmába öllőzletett hazugság. — A regény nemcsak hogy megterheli az emberi elmét, hanem óriási módon befolyásolja, mert a regényolvasók állandóan a regény szelleme szerinti pszichológiai állapotban vannak. *Hány lelket fertőz és tesz tönkre a regény!* Azért nemcsak a testi bacillusoktól kell megóvnunk a fiatalságot, de főképen a *lelki bacillusoktól is*, mert ezek még veszedelmesebbek, mint a lüdvész, mert az emberek ettől *erkölcsietlenek* lesznek. Ha a regények helyett földrajzi, történelmi leírásokat, kulturális történelmet, társadalmi, gazdasági életet, találmányokat és felfedezéseket tárgyaló könyveket adunk a fiatalságnak, akkor széles látókörű elmékből fog állni az emberiség, önálló lesz és megszűnik *tömeganyag* lenni, mint manapság.

Hiszen manapság alig találkoznak önálló emberekkel; úgy szólván mind egyoldalú *tehetetlen médium*, a legkisebb akadályon, ami jelentkezik az éleiben, nem képes keresztül hatolni anélkül, hogy valami *erkölcsi defektust* ne szenvedne! *Ez a gyöngesség az iskolai nevelésnek a bűne!*

Már Sokrates is igen bölcsen állapította meg azt, hogy „csak az-az ember rossz, aki nincs tudatában annak, hogy neki jó tulajdonságai is vannak.“ A rosszság tehát semmi más, mint butaság.

Erős jellemre kell nevelni a fiatalságot, mert az okosság ott kezdődik, ahol a jellem. Jellemes ember nem képes csalni, vagy más gonoszságot elköveini, mert az okos embernek erre nincs szüksége. A csalás is az ösztönnek a szülőltje, azért minden eszközzel *szeretettel*, illetve *művelt szellemet* kell adni az ifjuságnak. Már az elemi iskolában kell kezdeni az egyes *ipari műhelyeket* meglátogatni és a gyermekekkel megismertetni. Később a *nagy gyárakat, gazdasági és tudományos intézeteket* kell velük megismertetni úgy, hogy ha egy tanuló *maturál*, ismerje az egész ország gazdasági és kulturális intézményeit. Ha ez így lesz, akkor a tanuló tudni fogja, hogy hová hívja őt a tehetsége, hogy hol lesz neki a társadalmi életben helye. Ebbe a lelkiharcba ne szóljon bele *senki*, sőt még a tanulók egymást se befolyásolják. Fontos dolog, hogy a gyermekek a nagy alkotó és felfedező férfiaknak életreját olvassák.

Ilyen alkalommal jelentkezik a nemes tulajdonság, *az alkotó szellem* és az *önérzet* a tanuló lelkében. Nagyon fontos, hogy a gyermeket úgy neveljük, hogy egész életén át a *szerénység felé*

gravitáljon, mert ezse csak addig működik normálisan, míg a szerénység felé halad

A tudománynak nem szabad ezenlül olyan kiváló nagy értéket szabni, mint eddig, mert nincs olyan tudomány, melynek vége ne szakadna. Ha Luigi Galvani, aki mint a bolognai egyetem tanára, 1790-ben azt állította, hogy a villamosság csak az állatok testében van, ma a világra jönne, nagyot nézne, midőn látná, hogy több százezer lóerős dynamogépek üzemben vannak és több száz-ezer voltos transzformált áramot szállítanak vékony drótokon, vagy pláne drót nélkül nagy távolságra és felhasználják mindenféle világításra és erőhajtásra. Nagyot nézne Stephenson, ha száz év múlva a világra jönne és látná, hogy a gőzvasutnak már hire sincsen, mert a villamosvasút foglalta el a gőzvasút helyét. Úgy kell felfognunk minden tudományt, hogy vagy pótolva lesz más tudománnyal és megszűnik, vagy átmeqy a köz tudatba és akkor elveszti tudományos jellegét. Ugyanez a sors vár a mai villamosságra és más manapság csodálatos tudománynak nevezett valamire. A mai században kell, hogy már azon a kulturális magaslaton érezzük magunkat, hogy elmondhassuk azt, *hogy csak azt tudom és érzem, hogy nem tudok semmit!*

Az iskolás gyermekeknek tehát ebben az értelemben kell a mai tudományt előadni, miáltal a *önbizalmat* óriási mértékben növeljük.

Az elmondottak szerint tehát *nagy és felelősségteljes* feladat vár az iskolára és annak végrehajtó közegére a *tanítóra*, mert ezen nagy munka lelkiismeretes keresztülvitele tisztán a *tanító és nevelő* becsületes munkájától függ. A tanítónak és nevelőnek oda kell tehát hatni, hogy a jövőben az őszön által előidézett háború többé ne ismétlődjék meg, hanem a *művelt alkotó szellem* érvényesüljön és teremtsen olyan általános értelmet és magas kultúrát, ami a *békét minden időre* biztosítja. Ha azután minden embernek lesz mit cszitenie, akkor talán a szegénytelen *ókori politikai ostobaság* nem fogja többé elhomályosítani a világot.

Azért ha köztársaságunk igényt tart a kulturális haladásra, akkor első és legfontosabb ügye lesz a *fiatalság helyes nevelése és oktatása*, melynek sikere érdekében sorsával mindenképen *megelégedett tanítókat és nevelőket* kell, hogy csatasorba állítson. Csakis a sorsával megelégedett tanító lesz képes arra, hogy ezt a nehéz küzdelmet Köztársaságunk jövője érdekében sikerrel meg-megvívhasssa!

Két válasz.

A múlt hó nyarán írt egyik vezércikkemben megemlékeztem a Hegedűs Loránd megírta Wekerle Ferenc József beszélgetésről. Kénytelen vagyok erre a vezércikkre s az utánaírt fentemlírt párbeszédre visszatérni, amikor kezembe veszem a tollat, hogy ünnepestemet, a hét egyetlen szabad estjét azzal töltsem, hogy a hozzám intézett kérésekre, kérdésekre és esetleges sértésekre válaszoljak.

Kezdjük talán az úóbbin. A sértés fáj a legkevésbé, minden embernek számolnia kell vele, aki kinn áll a fórumon.

Mindenesetre igen furcsa neme volt a sértésnek Dinnyés Károly kartársam főúri gesztussal kísért véleménye: — ... *ki ez a Farkas István, hiszen ez csak egy református rektor!*

Nem is tudom, hol kezdjem a választ a reám vonatkozó és messziről adresszált, meggondolatlan kijelentésre.

Kedves Dinnyés Károly Kartársam! Egyszer láttam Önt életben, ugyanakkor beszélni is halottam és elszorult a szívem, mert Ön a szlovenszkói magyar tanítók egyesületének alelnöke olyan maradi kinyilatkoztatásokat tett, hogy szégyeltem magam. Pár évvel ezelőtt még igazán egy kenyeret ettünk, t. i. én sohasem voltam református, de hat és fél évig voltam *ugyanolyan római kátholikus kántortanító*, mint Ön.

Az a sértésnek szánt sértés tehát engem nem érhetett, kátholikus kántortanító koromban többet dolgoztam a kátholikus tanítók érdekében mint Ön, aki központi alelnöke annak a tanítóegyesületnek, melynek igen nagy hányadát éppen azok a „református-rektorok” teszik.

Megnyugtatom Önt, hogy egyetlen ősem sem volt református, de mint volt kátholikus kántortanító büszkén vallottam és vallom barátaimul a „református rektor” Kovács Alajost, Molnár Jánost, Gáspár Jánost, Györfly Lajost egy nagy csomó református rektorral egyetemben.

Kérem ne haragudjék az őszinteségért, de Ön készlet erre kassai kijelentésével, ahol esetleg arról lehetett szó, hogy híven felekezeli tanítói multamhoz, állami polgári iskolai szaktanító koromban is fel mertem emelni a szavam kátholikus tanítótestvereim érdekében, akik presztízse és személye ellen írtó háború indult meg s amely háborúban Ön a kulisszák mögött tartózkodott, pedig „kátholikus rektor” s a központ alelnöke.

Ezért merítettem bátorságot felemelni szavam azok érdekében, akiknek barátjuk, testvérük, kenyeres pajtásuk, osztálysorsosuk

voltam hit és fél esztendőn át, segíteni azoknak, akik engem segítettek, akik megbiztak bennem s akiket soha nem hagytam és nem fogok cserbehagyni.

Hi pedig az bánja Ön, hogy a legnagyobb szükségben én, a „református rektor” — pedig csak szikranító vedem meg a katolikus tanítószög, *am védje meg* Őt! De ne gáncsozza el a jó szándékot, mert akkor nem mész sem a fiatal névre, sem a tanító egyesület körzeti alelnöki tisztjére! Sapienii sai!

Egy zsidó kartársam, ki irkoznító panaszkodott a Szl. Magyar Tanítói Hírsábjain, szintén adresszált hozzám egy sort, amire ugyancsak itt tudok válaszolni.

Kedves Kartársam! Bizony, sok mindent csináltam és csináltattam volna már a magyar érdekében, ha csöppet is irtam, beszéltem a tanítói függetlenség mellett, de látja a Dinnyés Királyok, akik a fórumon ülnek, egy geszussal elebevágnak a jószándéknak s a munkalkodásnak.

De mennyire fáj nekem is, hogy Őt politikai meggyőződése miatt volt kénytelen szenvedni, de meg is nyerte segítenék rajta, ha valamikor a tanítószög egye-e ne megbízott volna. hogy nevében *hivatalosan beszéljek*, mint pl. Dinnyés kartársam.

É ezze maguk továbbra is függetlenek, szabadság, higyle el, ne sokira olyan erő fogjuk képviselni, hogy kivihajjuk a függetlenséget. Éppen ezek a kellemetlenségek, ezek az apóbb-nagyobb bánatmak edzik hárcképes-é az embert. Kérem, ne haragdjék rám s ne adressáljon nevemre semmit, én éppen azota heyen állok, amelyiken Ön.

Bírái közszoritásomat küldöm, egyebet nem tudok adni. . .

L-het, hogy többen akádnak kartársaim között, akik azt fogják mondani: „Ugyan, mire való ez a csepejtés? Hígyjuk egymást békében s éljük nyugodtan tovább.”

Nem lesz igazatok. Mert akkor amikor nekem adressálják a sorokat, ezer magyar tanítónak adressálják azokat és nem személyi külső az, amit e lap hírsábjain csináltak, hanem mindnyájunk érdeke, sokak közönszava. Ti üelletek és szolajatok meg, h-sól i akarók a fórum nyitvá át mindeki elő *Farkas István*.

Vetitőgépek — raktára és képsorozat
kölcsonzó intézet szlovák
és magyar szöveggel.

Kérjen ár és sorozatjegyzéket. **Kašofaky Béla Nitra,**

Jesenského u. 12.

A szlovák nyelv tanítása a magyar-tannyelvű népiskolákban.

Irta : Váry Endre.

3. csoport. (4.—5. évfolyam.) (Folyt.)

Decembet 1. hét.

Az eredethatározó gyakorlása az iskolai tárgyakra rámutatással: Ten stôl je z dosky. Táto lavica je z dreva. Toto pero je zo železa. Kabát a čapica sú zo súkna. Čizma z kože atď. Számjegyek 200-ig. A sedieť, vidieť és hľadiť igék jelenideje. Beszédgyakorlatból :

Z čoho je ?

1. Z čoho je stôl a stolica ?

Stôl a stolica je z dreva.

2. Z čoho sú dvere ?

Dvere sú z dreva.

3. Čo všetko je z dreva ?

Z dreva je stôl, stolica, kastňa, lavica a vešiak.

4. Je kľúč z dreva ?

Kľúč nie je (nenie) z dreva, kľúč je zo železa.

5. Čo všetko je zo železa ?

Zo železa je kľúč, pero, nôž, pluh, obruč a pec.

6. Z čoho sú naše šaty ?

Naše šaty sú z plátna, zo súkna, z pamuku a z hodvába.

7. Čo sú z plátna ?

Z plátna sú košele, obrusy, uteráky, poňvy, plachty a vrecia.

8. Čo sú zo súkna ?

Zo súkna sú klobúky, čapice, kabáty, vesty, nohavice a zimníky

9. Z čoho sú knižky, písanky a sošity ?

Knižky, písanky a sošity sú z papiera.

10. Z čoho stavia murári dom ?

Murári stavia dom z kameňa, z tehál a zo zeme.

11. Z čoho sú okná ?

Rámy sú z dosky a okenné table sú zo skla.

12. Čo sú ešte zo skla ?

Zo skla sú ešte poháre, kalamáre a sklenice.

13. Z čoho sú čizmy, topánky a rukavice ?

Čizmy, topánky a rukavice sú z kože.

14. Z čoho robia tehly a škrídlice?
Tehly a škrídlice robia z hlíny.
15. Čo robia ešte z hlíny?
Z hlíny robia ešte hrniec, krčah, mliečnik a kvetník.
16. Čo je z porcelánu?
Z porcelánu je misa, tanier a šálka.

2. hét.

Az összes birtokost vonzó előszókat a birtokos eset sokfélesége következtében ezen a fokon nem tárgyalhatván sikeresen, néhány az iskolai életben gyakrabban előforduló kifejezés begyakorlására szorítkozunk. Pl. domu, do školy, do kostola, do písanky, do knížky, bez tužky, bez pera, so stola, s lavice, so stromu atd. Begyakorlásúl szolgáljon a következő gyakorlat.

XI. Úloha.

A gyermekek az iskolába járnak és ott tanulnak. A tanulók könyvből olvasnak és írkába írnak. A könyvek és írják papírból vannak. A tollak nem fából vannak, hanem vasból. Ceruza és toll nélkül nem tudunk írni. A levél le hull a fáról. A galambok elrepülnek a háztetőről. A könyvet elveszem az asztalról és a padra teszem. A vizet a kútból merítjük. Apám ma Helmece ment és holnap Csapba fog menni.

Vypracovanie.

Deti chodia do školy a tam sa učia. Žiaci z knížky čítajú a do písanky píšu. Knížky a písanky sú z papiera. Perá nie sú z dreva, ale sú zo železa. Bez tužky a pera nemôžeme písať. Listie spadá so stromu. Holubi odlietajú so strechy. Knížku odberem so stola a dávam na lavicu. Vodu čepáme zo studne. Otec šiel dnes do Chlumca a zajtrá pojde do Čopu.

3. hét.

A számlálás gyakorlása az iskolai tárgyakon, előbb a hímnemű, azután a nő- és semlegesnemű szókön. Rámutatunk a személyekre és tárgyakra s megszámláljuk, azután pedig a gyermekekkel számláltatjuk azokat ily módon: Jeden žiak, dvaja žiaci, traja žiaci, štyria žiaci päť žiakov, šest žiakov, dva žiakov. Jeden obraz, dva obrazy, tri obrazy, štyri obrazy, päť obrazov, vesa obrazov. (Hímn. élettelenek.) Legnehezebb lesz a nőnemű szóknál, ahol az öt után vagy nyújtást, vagy betoldást gyakoroljuk be. Segítségünkre fog szolgálni Mojto Čitankájának erre vonatkozó olvasmánya „Jako počítame?“ Beszédgyakorlattal vehetünk fel ilyen kérdéseket:

A mennyiségek (kol'ko, mnoho, veľa, málo, nič).

1. Kolko stolov je v našej škole?
V našej škole je jeden stôl.
  2. Kolko oblokov je v múre?
V múre sú štyri obloky
  3. Kolko prstov máme na každej ruke?
Na každej ruke máme päť prstov.
  4. Kolko obrazov visí na stene?
Na stene visí veľa obrazov.
  5. Kolko listov je na strome?
Na strome je veľa listov (Na strome teraz nie je nič lis'ov.)
  6. Kolko lavíc je v našej škole?
V našej škole je dvanásť lavíc.
  7. Kolko tabuľ stojí pred laviciami?
Pred laviciami stojí jedna tabuľa.
  8. Koľko máš kníh?
Mám päť kníh.
  9. Koľko máš písanôk?
Mám tri písanky.
  10. Vypočítaj, že jaké šaty máš?
Mám jeden kabát, jednu vestu, jednu košeľu, jedné nohavice dve čizmy a jeden klobúk.
  11. Koľko má človek hláv, rúk a nôh?
Človek má jednu hlavu, dve ruky a dve nohy.
  12. Koľko stoliček stojí pri stole?
Pri stole stojí jedna stolička.
  13. Koľko máš pier?
Mám jedno pero (dve perá, päť pier).
  14. Máte mnoho jabĺk?
Nemáme mnoho jabĺk, len málo.
  15. Koľko chlapcov a dievčat chodí do školy?
Do školy chodí 45 chlapcov a 42 dievčat.
  16. Je na kachliach kalamár?
Na kachliach nie je nič kalamárov.
  17. Je na okne kabát a čiapka?
Na okne není nič kabátov a čiapok.
  18. Koľko máš bratov a sestier?
Mám jedného brata, (dvoch, troch, štyroch bratov) a jednu sestru. (dve, tri, štyri sestry)
- Számneveket begyakorolhatjuk 300 ig, a felvett anyag begyakorlására pedig felvehetjük a következő gyakorlatokat.

XII. Úloha.

Odpovedajte na otázky vetami: V čom bývajú ľudia. Z čoho stavajú murári dom? Čím vojdeme do domu? Z čoho sú dvere? Čím zavríme dvere? Z čoho je kľúč? Kam vyjdeme z domu? Koľko lavíc, stolov a stoličiek je v našej škole? Koľko kalamárov je v každej lavici? Z čoho sú kalamáre a sklenice? Koľko máš čižiem? Kto robí čižmy a topánky? Z čoho sú čižmy a topánky? Z čoho robia šaty?

Vypracovanie.

Ľudia bývajú v dome. Murári stavajú dom z kameňov a z tehál. Do domu vojdeme dverami. Dvere sú z dosák. Dvere zavreme kľúčom. Kľúč je zo železa. Z domu vyjdeme na dvor. V našej škole je 1 stôl, 1 stolička a 12 lavíc. V každej lavici sú 3 kalamáre. Kalamáre a sklenice sú zo skla. Mám dve čižmy. Čižmy a topánky robí obuvník. Čižmy a topánky sú z kože. Šaty robia z plátna, zo súkna, z vlny, z bavlny a hodvába.

XIII. Úloha.

Nekem 3 knihy van. A knihy papírból készítik. Vasárnap a templomba megyünk. A templomban imádkozunk. A templomot a kőművesek építik kövekből és téglákból. A fákon már kevés levél van. A fákról lehullanak a levelek a fűre. Két fivérem és három nővérem van. Ceruza nélkül nem rajzolhatunk. Reggeltől estig dolgozom.

Vypracovanie.

Mám tri knihy, knihy robia z papiera. V nedeľu ideme do kostola. V kostole modlíme sa. Kostol stavajú murári z kameňov a tehál. Na stromoch je už málo listov. So stromov spadajú listy na zem. Mám dvoch bratov a tri sestry. Bez tužky nemôžeme kresliť. Od rána do večera pracujem.

E rész begyakorlására 1 hét kevés lévén, a január 1. hetét is erre fogjuk fordítani. A fogalmazványokat a teljes begyakorlás céljából az írásbeli kidolgozás előtt egyénenként számon kérjük.

Pályázat. A bő-ellősi református elemi iskolánál helyettes tanítói állás hirdettetik. Fizetés: lakás, évi 200 Kor. helyi járulék és a törvényes államségély. Az eddigi tanerő nyugdíjazva lett; a hivatalos értesítés után a helyettes tanerő véglegesenre számíthat. Csak okleveles — érettségizett pályások vétetnek figyelembe. Nők is pályázhatnak. Határidő dec. 5. — Padány p. Alattál Ref. iktázi hivatal.

Javaslat a nép- és gyermekdalok összegyűjtése érdekében.

A magyar nép- és gyermekdalok könyvalakban való összegyűjtésével — mint ezt a Magyar Tanítóban olvastam — k. p. elnökünk megbizta Csongrádi Árpád kartársunkat. Az eszméi örömmel üdvözölöm. Anélkül azonban, hogy megbizást nyert kartársunk tehetségét, szakismeretét kétségbe vonnám, úgy vélem, hogy egy ember, aki hozzá még tanító, már csak nagy elfoglaltsága mellett sem lehet képes e feladat megoldására. Azért javaslom, hogy összegyűjtő bizottság vegye vállára ezt a terhet, melybe Csongrádi kartársunk segítségére legyen szabad ajánlanom Gáspár János zeneköltő kartársunkat. De még ilyen tiszteletreméltó nevek mellett is csak úgy látom a vállalkozás sikerét biztosítva, ha minden magyar tanító munkatárs lesz. Ki mondhatná el magáról, hogy kivétel nélkül minden dalt ismer? Küldje be tehát ki-ki a bizottságnak ismert és kedvelt dalkincseit. Sőt kérve kérem nemcsak Gáspár, de a többi avatott kartársamat is, a saját lelkük szülte dalokat is keressék csak elő az asztalfiókból s minden szerénységet félre dobva tegyék közkinccsé.

Vannak ugyan már kiadva ilyenemű munkák, mint pl. Kanoszay-Bukovszky gyűjtésében a „Tavaszi ünnep“ kottamelléklete és Nagyfalusi Antal: „Iskolai gyermekdalok“ c. könyve, de bár ezek is dicséretet érdemelnek, munkájukat nem lehet teljesnek tekinteni. A közismert dalok nagy része csupán tavaszi dal. Pedig más alkalmi dalokra is szükségünk van. Ma már midőn a 8 évfolyamos iskolában több hanganyaggal rendelkezünk, magasabb igényeket is kielégíthetünk s iskolai ünnepélyek, gyermekszínelőadások alkalmával 2, 3, sőt 4 szólamu dalokkal is ki kell állnunk. Szükségünk van tehát minél több szép n. ünékre is. Legyen miben válogatni! Hadd hozhassunk változatosságot műsorainkba! De a tantervben felvett dalokat sem szabad úgy tekinteni, mint amelyektől eltérni nem lehet. Évről évre csak nem fogjuk ugyanazt a dalt ismételni! Alljon rendelkezésünkre e gyűjteményben egy gazdag tárház, melynek gyöngyeiből megadás nélkül szedegelhessünk évek hosszú során át, sőt a régi idők termékeit is biztosítsuk a jövő számára. Úgy képzelem el ezt a gyűjteményt, hogy nem csupán a szó szoros értelmében vett nép- hanem műdalokat is felölel. Mért ne vehetnének fel szemelvényeket a Fráter, Balázs- stb. nótákból is? Nem kell megijedni, ha előfodul bennük az ember örök, szent értelme! Mintha bizony nem hallanánk, hogy dalolják az utcán, otthon 8—10 éves-

gyermek a furcsábbnál furcsább operett-dalokat?! Ezekhez képest a szép magyar dal csak nemesítőleg hathat. S ha miként a hasonló korú polg., v. gimnáziumi tanuló a költészetten elemeivel együtt megismerkedik Petőfi dalaival, meg egyéb dalok szövegével, mért rontana a 7. 8. évfolyamos népiskolai tanuló lelken, ha a szép dallamokat az *iskolában* tanulná? Különb en is ezt a gyűjteményt a polg. és középiskolák számára is szánám.

Sőt, hogy minél egyetemesebb értékű legyen e munka, nem csupán az eredeti magyar, de más nemzet dalainak is helyt adnék. Gondoljunk csak Beethoven, Schuman, Raff, Weber, Mozart, Mendelssohn örökbecsű dalaira, vagy a csengő-bongó olasz, édes-bús népdalokra. Természetesen a szlovák, morva, cseh dalokat sem hagyják ki, amikből néhányat Schneider-Trnavsky: Énektan-ából már ismerhetünk is. Ugyanott egy ír dal lep meg könnyedségével fűlbemászó voltával. Szóval én az eddigi gyűjtemények és össze nem gyűjtött dalok összeségét szeretném látni együtt. Az talán nem esnék a mű rovására, ha a címe változást szenvedne, ill. kibővülne

Továbbá szükségesnek tartanám, hogy minden dal legalább 2 szólamra, sőt 2-re, meg külön 3-ra, egyesek pedig 4 szólamra is legyenek letéve. Az összhangosításra ezennel munkatársak kerestetnek (v. ha jobban tetszik pályázat hirdettetik). A kísérelő szerkesztésénél pedig inkább vétsenek esetleg egy kicsit a szólamvezetés szigorú szabályai ellen, csak ne legyenek egyhangúak, azaz lehetőleg azonosan hangok ne kövessék egymást, mert többünk tapasztalata szerint a gyermekek nem csak hogy a változatosságot szeretik (kinek tetszene az egyhanguság?), hanem ami nagyobb dolog, ha több ugyanazon hang következik egymás után, nem ejtik ki tisztán, hanem, ők maguk dallamosítják. Csak az a baj, hogy nem is $\frac{1}{8}$, de $\frac{1}{4}$ v. $\frac{1}{2}$ hangtávolság alkalmazásával, amit a zeneszerek diszszonanciának neveznek. Lehet, hogy ez a korrall együtt járó jelenség, de tapasztalati tény.

Hogy e dalgyűjtemény kiadása anyagilag is sikeres legyen, kérje fel a kp.-i vezetőség a Tanfelügyelőségeket, rendeljék el tankönyvleteikben, hogy az összes iskolák, legalább 1 példányban a tan.-i könyvtár részére szerezzék be. No, mert a kotta drága ám! Legyen pedig ez a mű rendes nyomtatás, ne litográf-kiadás. Borítékának művészi tervezésére talán megnyerhetnénk Harmos művész tanár urat, hogy külsőleg is megnyerő kötet legyen. A kiadást vállalhatná az Egyesület is, de chez már szölok. Hogy kp.-i elnökünk nem csak erkölcsi, de anyagi támogatást is ígért az Egyesület részéről, az csak biztató lehet.

A többi, kimerültebb hozzászólást, javaslatot nem csak én várom köszönettel, hanem — úgy hiszem — megbízott Csongorádi kartársunk sem fogja zokon venni, még kevésbé a *segítséget* visszautasítani. Fel a munkára dalkulturánk fejlesztése érdekében!

Tóth Kálmán.

Az iskolai vizsgákról.

(Szlovák kéziratból fordítva.)

Vártam, hogy majd e kérdésben nyilatkozni fognak a szülők, akiket az ügy közvetlenül érdekel, minthogy a megnyilatkozást nehéz kivárni, az alábbiakban közlöm véleményemet a kérdést illetőleg, illetve 14 éves tanítói és dékáni tapasztalatom alapján javaslataimat.

Elsősorban is általánosságban megjegyzem — amit egyébként sokan jól tudunk, hogy a vizsgának a tanév befejezése előtt való megtartása egyenesen ellenkezik az állami törvénnyel és rendeletekkel, mert ezen mód szerint a tanév hamarabb nyerne befejezést, mint azt a törvény elrendeli. A mostani tradicionális alapon álló vizsga fogalma konfuziót kelt a vidéki nép felfogásában, mert nála a vizsga fogalma szorosan összefügg a tanév befejezésével. (Ki látta azt — mondja — hogy a gyerekek még a vizsga után is iskolába menjenek.)

Az állami törvény nagyon helyesen az egész köztársaságban egyöntetűen egy meghatározott napon írják elő a tanév befejezését. Ez az egyöntetű eljárás nagyon imponáns és örömmel fogadja minden rendszerető ember. Milyen ünnepélyes a pillanat, midőn ugyanabban az órában zárul be a Republika minden iskolájának kapuja. És ugyanígy egyöntetű az iskolai év megnyitása is. Hogy a tanév befejezése kifolódik a késő nyárra, ez más diskusszió tárgya — azonban szent kötelessége mindenkinek — még a kevésbé fegyelmezett polgároknak is, — hogy a törvényeket tiszteletben tartásák. Áll ez az iskolai törvényekre és így a tanév befejezésére is!

Egyébként a vizsgát egy antidemokratikus csökevénynek, a régi idők olyan maradványának tartom, melyet a háború utáni forradalmi kor mérföldes csizmáival régen túlhaladott. Ezért csodálkozom, hogy az általam nagyrabecsült illetékes eg házi körök miért léptetik újjólág életbe, miért forszirozzák a vizsgákat, amelyek a mai demokratikus korban egyáltalán nem illenek és amikor a tanév befejezésére a régi módi vizsgánál sokkal felemelőbb megfelelőbb mód áll rendelkezésünkre.

Talán csak nem akar most is az lenni a vizsga, ami volt a múltban? Tizenkilenc éves tanítói és 14 éves dekáni tapasztalatra támaszkodva elárulom, hogy a múltban körülbelül már március elején megszakadt a rendes tanítás és a tanító meg a tanulók minden munkája ekkor fogva a sikeres vizsga előkészítésére koncentrált. Hátrányára volt ez úgy a tanításnak, mint a nevelésnek. Egy év műve soha sem volt tökéletesen befejezve. Ma ellenkezőleg: minden tanév egy befejezett egész munkát jelent. Bizonyítjuk ezt mi, szaképzett tanítók, akik most legalább is ötszörannyit dolgozunk, mint a múltban, de tanúságot tesznek erről feljebbvalóink, a képzett tanfelügyelők is. Úgy hogy csak a rosszakarú emberek szólhatnak kicsinytelenül a tanítói munkáról.

De nézzük közelebbről a tárgyat! Mondjuk meg őszintén, hogy midőn eljött a vizsga pillanata, mire koncentráltok főképpen az apróságok, a tanulók és részben a szülők és tanítók figyelmére is? Könnyű a felelet! Kire figyeltek áhíttal? Talán a gyermekekre? És a gyermekek? Talán a szülőkre, a tanítóra? Nem! (Én legalább nem. Pedig én már voltam a vizsgán gyerek is; szülő is, vendég is, tanító is és dekán is.) Hát akkor kire összpontosították figyelmüket? Az a véleményem — és azt hiszem olvasóim közül is soké, — hogy a figyelem és csodálat központját a vizsgán megjelent urak képezik. Hogyan jöttek be az urak, hová ültek? Mit mondott a dekán úr, kedvére való volt-e minden, meg volt-e elégeve a vizsgával és a fenyés ebédvel? (A vizsgai ebéd tetemes költségét sokszor nem szívesen hagyták helyben az évi zárszámadások alkalmával.) A gyerekek, szülők és a többi vendégek és — maga a vizsga is — nem volt fontos. No és a tanító személye szintén nem volt ügylésre méltó, amint mintegy cérnaszálon rángatva sietett eleget tenni a sokszor nem éppen pedagógiai érzékkel megfogalmazott parancsok öbnének.

Ezek nem szellemességek, sem nem sértések, hanem a múlt szomorú tényei, amelyek éretek arra, hogy azokat a nagy közönség is elítélje.

Már az eddig felhozott érvek is elégségesek arra, hogy műveltebb egyháztagok és polgárok belássák, hogy a régimódi vizsga idejétmúlt, a mai korba nem való és nem lehet életbe léptetni.

Az iskolai bizonyítványok hitelesek és teljesen megbízható, való képét adják a tanuló igyekezetének, haladásának. Képzeltjük el most már azt a kontrasztot, amely előáll az esetben, midőn a tanulónak jó a bizonyítványa és a vizsgán még sem tudja elnyögni a bemagolt leckét, mert (amint rendszeren szokott lenni) megijed —

az uraktól. Miféle hitelességet tulajdonít a szülő ez esetben a bizonyítványnak, amelynek kiadása törvényileg kötelező. Ebből is az következik, hogy az iskolai évet nem lehet vizsgával bezárni. Lássák be az illetékes egyházi hatóságok is, akik a régimódi vizsga újbóli bevezetését olyan buzgón forszírozzák, hogy a tanév illetén befejezése teljesen lehetetlen anachronizmus.

Látogassa a lelkész-déján és a tanító déján együttesen, vagy külön-külön az iskolát a tanítási időben, ahogy ezt teszi az állami felügyelet is. Nem szükséges a látogatást bejelenteni sem.

Egyáltalán nincs szükség arra, hogy az egész évi tanítói munka az elavult régimódi vizsgával hitelesíttessék. A tízhónapos nehéz munka dicsőségét egyedül a tanulók és a tanító jogosult learatni — a szülőknek és mindenki másnak pedig az alább előadott módon van módjukban gyönyörködni a munka eredményében.

Nem akarjuk mi azokat sem, — akik csak „szemüknek és fülüknek hisznek,“ — megfosztani attól az élvezettől, hogy az iskolai munka eredményében, a tanulók előmenetelében gyönyörködhessejenek, ezért ajánlunk egy lehetőséget a tanév ünnepélyes befejezésére, mindazoknak jelenlétében, akik a gyermeket tényleg szeretik és érzik, tudják, hogy az ő örömük nekünk, tanítóknak is öröm. Szerezzük meg a gyermekeknek ezt az örömet és ünnepélyes hangulatot azon a napon, amelyen a tanév tényleg befejeződik. Mert mi értelme van a vizsgának, ha másnap újból iskolába kell menni.

Mire való a gyermeknek csak mesterséges örömei okozni, hiszen a gyermek csak a tényleg befejezett tanévnek tud igazán, őszintén örülni.

A vizsga helyett a tanév befejezése alkalmából, a tanév utolsó napján (vagy esetleg vasárnap, ha közel esik az utolsó tanítási naphoz) díszítsük fel a tantermet virágokkal, öltözködjének a gyermekek ünneplő ruhába, hívjuk meg a szülőket, a gyermekek és az iskolai munkát szerető egyéneket, a helybeli polgári és egyházi előjáróságot, a helybeli testületek reprezentásait, egyszóval mindenkit, aki a gyerekek és a tanító munkáját értékelni tudja és azokat is, akik nem tudják, hogy „lássanak“ és a helyi viszonyoknak megfelelő programmal tartsunk ünnepélyt.

Ezen az ünnepélyen szerepeljen minden gyermek, szavalattal, egyházi és világi karénekkal és más alkalmas program számokkal. Ekkor igazán, őszintén fognak a gyermekek örülni, a szülők és vendégek pedig gyönyörködni.

Ezt a már kipróbált módot a szülőknek és minden illetékes

iskolai tényezőnek szives figyelmébe ajánlom. Ha ez az iskolai ünnepély a helyi körülmények figyelembevételével változik és időkeletesebbé, bizonyára örömet és meglepedést fog kiváltani a gyermekeknél, szülőknél, tanítóknál egyaránt. Már pedig ha örülnek és meglepedettek, meglepedéssel fogadhatják a tanév befejezésének új, megfelelőbb módját az illetékes egyházi és világi iskolai felügyeleti hatóságok is.

Irta és beküldte *Pásztor Gyula* szlovák tanító.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927 júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbítatott. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermeketteik előnyére.

Elnökség.

Jegyzőkönyv.

Felvéve Párkányban, a Párkányjárasi Általános Magyar Tanítóegyesületnek 1927. évi november hó 10-én a róm. kath. népiskolában tartott rendes évi közgyűlésén.

Jelen vannak, mint vendégek, *Medlen István* párkányi esperes plébános, isk. széki elnök, *Dr. Zemplényi N.* járási főorvos, továbbá a járási egyesületből 37 tag. Hiányzik 58 tag, akik közül csak néhány igazolta elmaradását. Ez arányból mindenki levonhatja a konzekvenciát!

A gyűlés megnyitása előtt *Dinnyés Károly* elnök üdvözlő a közgyűlés nevében a párkányi róm. kath. iskolaszék elnökét, *Medlen István* esperes plébánost, valamint *Dr. Zemplényi N.* járási főorvost, mint vendégeket, uőbbi mint előadót is. A jelen gyűlés alkalmából írásbeli üdvözlőlet küld az új állami tanfelügyelőnek.

Elnök megnyitója a következő: Minden gyűlés elején az egyesületek vezetősége bizonyos programot tűz ki maga elé. Ettől a jelen esetben eltekinthetünk egyrészt azért, mert a vezetőség személyeiben változás alig állott be, másrészt az alapszabályok által megszabott keretek között kell mozognunk.

Mindnyájunk előtt ismeretesek azok az irányelvek, amelyeket vallunk s amelyeket lankadalan és változatlan szilárdsággal képviselünk. Ezekkel a vallott elvekkel kapcsolódunk be megyei egyesületünkbe, melybe a párkányi járás tanítószága a legnagyobb súlyt és életet adja.

Működésünk szelleme oda irányult, hogy a tanítószág anyagi ügyeit előbbre vigyük, jogait kiharcoljuk s minden akciónál egyenlő erővel lépünk fel minden irányban, ahol ennek akadályai mutatkoztak.

A tanítószág társadalmi megbecsülésének előbbrevitele, a hivatali függőség törvényen felüli kiterjesztése elleni föllépésben ott voltunk. Nem rejtettük véka alá magyarságunkat, e tekintetben megalkuvást, meghunyászkodást nem ismertünk. Szem előtt tartottuk azt a nagy nagy felelősségünket, amellyel a magyar népművelődés, a magyar kultúrával szemben tartozunk.

Ha most az egyesületi élet szempontjából nem találunk eredményt minden tekintetben, ez minket nem érint, mert hiszen a járási egyesületek csak külső szervei a központnak, amelynek e tekintetben viselni kell a felelősséget. A központot lehet kritizálni, de aki ismeri a viszonyokat, téved most is, máskor is, ha csodákat vár. Nem is lesz az egyesületnek és semmilyen egyesületnek akkora ereje, hogy a hatalom az ő kívánságai előtt deferáljon.

Azonban az egyenes vonalú bátor és meg nem alkuvó föllépés mégis csak valami hatást kell, hogy elérjen.

A fizetésben, a nyugdíjban még kiálló sérelmeink vannak. Az állampolgársági ügy még nagyon sokaknak szerez nyugtalan-ságot és kétségbeejtő bizonytalanságot.

Szolgálati pragmatika hiányában tanítói függetlenségünk még közel sincs a megvalósuláshoz, sőt mindig kísért a hatalomnak föllénk való, még tágabb kiterjesztésének kísérlete.

Ezeknek a kivanalmaknak képviselete a hatóságok előtt a központ feladata, mi csak lelkesedést adunk, mi csak támogatást adunk a központnak erre, ez a feadatunk.

A mi egyesületünkben fejleszteni kell az összetartozandóságot: érzését, a tanítói testvéri egyetértést. Mikor ennek a megbontására látunk célzást, nem szabad arra eszközt adnunk, mert hiszen egymás ellen vétünk.

Legyenek ezek a gyűlések, értekezések egymás gondolatainak kicserélése, tapasztalataink közkinccsá tétele. Törekedjünk önművelésre! A világ halad, az intelligenciánk ma más mértéke van s ezt nekünk is meg kell állnunk. Csak ez esetben kívánhatjuk,

hogy a társadalom megbecsüljön és értékeljen. Nem a politikai vezérszerep szerez megbecsülést, ez mulékony és veszedelmes terrén, hanem előhaladásunk, szellemi emelkedettségünk mutatja az értékünket. A kicsinyes támadásokat ellenünk csakis ez fogja visszaverni, mert magában is szellemi erőt képvisel.

Ma már tudja a társadalom, hogy a nagy jövő a mi kezünkben van, melynek fölnevelésén, jobbá tételén sokat dolgozunk. Csak a beteg társadalom bűnös szelleme áll utunkban, különben e munkánknak az eredményei föllétlenül szebben mutatkoznának. De csak hirdessük, küzdve vigyük előre a nagy Krisztusi eszméket. Csak ezt az utat ismerjük, erről nem lehet letérni, mert ez az út visz a társadalmi békéhez, ez az út mutatja a tanítók jobb jövőjét.

E jobb jövőbe vetett hittel a közgyűlést megnyitoltak nyilvánítja.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Kovács Imre lelédi és Ernst Sándor bényi kartársakat kéri fel.

Jelenti, hogy az előfordult halálesetekkel kapcsolatban az egyesület nevében az elhunytak családjainál részvétet nyilvánított és koszorút helyezett az elhunytak sírjára.

A tanítószág azon kívánságára vonatkozólag, hogy évente 2-szer a gyűlésekre napi és fuvardíjban részesüljön, közli, hogy a számvédegség ezen összegeket jóváhagyja, ha azokat a községi előjáróságok költségvelésileg kimutatják. Ki-ki tehát a saját községi előjáróságánál intézkedjék ez ügyben. Közli továbbá, hogy a 104 sz. fizetési törvénynek a felekezeti tanítószágra való kiterjesztése az őszi parlamenti ülészakon fog végérvényesen megtörténni. Alakult egy tanítói bizottság is — amelynek Biró Béla kartárrsal együtt ő is tagja — mely bizottságnak szerepe lenne a törvény tárgyalásakor a nevezett tanítószág érdekeit képviselni. Dicsára, hogy az őszi ülészak ideje már itt van, ezen ügyek tárgyalásáról a tanítószág ezideig mit sem tud.

A központ az elnökségek úján felszólítja az egyesületeket, hogy tanulmányozzák a Tanítószág Haza alapszabálytervezetét, melyet a Központ a hivatalos lapban kibocsátott s a tavaszi gyűlésen végleges véleménnyel szóljanak az esleleges módosításokhoz.

Az egyesületi élethez több lelkesedés és akarat kell, mit a Központ is folytonosan hangoztat. A sok tagdíjhátralék — miben járásunk is vezető helyen szerepel — ezek hiányát mutatja.

A róm. kath. tanítók jogviszonyait rendező, régi magyar kiadású „Rendszabályok” eltérnek a szlovák kiadásútól, ami zavaró-

kat okoz. L'apések történetek egységeir'és szempontjából az ut'bbinak magyar fordításban való kiadására, mi Nagyszombatból meg van ígérve. Hogy ez ne késsen soká, kiadását szorgalmaznunk kell.

A közgyűlés kívánja, hogy ez ügyben az egyesület vezet'ősége járjon el.

Végül bejelenti az elnök a tagváltozást, mely egyes kartársak nyugdíjazása, illetve új kartársak felvétele folytán állott elő. A nyugdíjba vonult kartársakat továbbra is az egyesület tagjainak ismeri — a nyugdíjasokra vonatkozó módosítással — az új tagokat pedig szíve melegével üdvözli.

Az elnöki jelentéshez *Blró kolléga* a következőkben kíván hozzászólni:

— Aki figyelemmel olvassa a Magyar Tanító hasábjait, az tudja azt, hogy a 104 es törvénnyel kapcsolatos új törvényjavaslat tanulmányozására kiküldött bizottságban Dinyés elnökkel együtt ő is résztvesz.

Ámde e bizottság még eddig nem lett összehívva s ne csodálkozzunk azon, ha esetleg egyes paragraphusok a felekezeti tanítóság rovására lesznek megalkotva. Figyelmeztetni kell tehát a a Központ vezet'őségét, hogy miért nem értesítette már a tanító-ságot a törvénytervezet állapotáról és miért nem hívta már össze a kijelölt bizottságot.

A közgyűlés akceptálta Biró Kartárs aggályait, *határozatilag* kívánja, hogy a járási egyesület vezet'ősége ez ügyben haladéktalanul keresse meg a Központi elnökséget.

Bellus Gyula pénztárnok teszi meg ezután pénztári jelentését, mely a következő: Bevétel 2563 K. Kiadás 228 K. Maradvány 2334 K 60 fill. A pénztárvizsgálatot Csepregi Kálmán és Pintér Gyula kartársak végezvén jelentik, hogy a pénztár rendben van s indítványukra a közgyűlés a pénztárnoknak a felmentvényt megadja.

Következett *Dr. Zemplényi járási főorvos előadása „A tüdővész elleni küzdelemről”*. Behatóan ismertelve a betegség symptomáit, a betegek helyes kezelését s a szükséges óvó intézkedéseket az egészségesek megvédésére, a tanító-ságot az orvosi kar leghathatósabb támogatójául nevezi meg a betegség leküzdésében. A Masaryk Liga igen nagyarányu akciójának eredményesebbé tételére úgynevezett gondozó egyesületeket akar felállítani minden községben s kell, hogy ennek minden községben legyen megbizottja. E megbizalásra legalkalmasabb a tanító-ság. Kéri a közgyűlés tagjait, hogy ki ki a saját községében vállalja el e tisztséget.

Az előadót a közgyűlés lelkesen megéljente. Dinyés Károly elnök a közgyűlés nevében mond köszönetet a gyakorlati példá-

gogiába vágó tárgy kimerítő ismertetéséért s igéri az egyesület nevében, hogy a tanítótság a közéletben az orvosi karnak mindenképp támogatója lesz e kór elleni küzdelemben.

Majd Nagy József kicsindi kartárs tart előadást: „A népies tanfolyamok fontossága” címmel. Eleven példákkal illusztrálja e tanfolyamok szükségességét és nemzetnevelő, boldogító horderejét. A nemzetek ereje a műveltségben van, nem a katonák és fegyverek számára és nemében. Igen fontos a leánynevelés, ami eddig — elég helytelenül — nem állott azon a fokon, amelyen a nemzetek jövője szempontjából állnia kellene. Csak a helyesen nevelt leányok válhatnak olyan anyákká, akik az iskolával karöltve hasznos polgárokat fog-nak nevelni a fejlődő nemzedékből. Szükségesnek tartja az anyák részére a külön tanfolyamok tartását. A tanfolyamok tartásával népünk szellemi-, erkölcsi- és gazdasági fejlesztését előmozdítani nemcsak hivatásunk, hanem kötelességünk is. Előadásából idealisztikus ambíció csillog ki.

Elnök a közgyűlés nevében köszönetet mond az előadónak.

Miután indítvány nem tétetett, az elnök jelenti, hogy a megyei egyesület pénztárnoka áírta a járási egyesülethez, kimutatva a hátrálékosokat s kéri a járási egyesület elnökét, hogy szívesen utaltassa a tagokat a tagdíjak megfizetésére.

Végül köszönetet mondva a párkányi iskolaszék elnökének a tanteremnek a közgyűlés céljára való átengedéseért, a közgyűlést bezárja.

K. m. f.

Tury Sándor egyes. jegyző.

A komáromi községi elemi népi iskola ágyalapítványa a létesítendő „Tanítók Háza”-ban. A komáromi községi elemi népi iskola tanfolyamainak követésére mellő példát mutatva, midőn egyik testületi ülésén elhatározta, hogy 5000 Kcs-ás *ágyalapítványt* létesít a felállítandó „Tanítók Háza”-ban. Erre már 4595 30 Kcs-át be is fizetett, melyet ezen célra rendezett előadások jövedelméből, másrészt különböző forrásokból és adományokból juttatott a rendeltetési helyére.

A komáromi községi elemi iskola tanfolyamainak áldozatos, nemes munkásságáért fogadja Egyesületünk hálás köszönetét.

A magy. tanfolyam el. és polg. isk. tanítói vizsgáló bizotts. Bratislavában a 187/1927 II. sz. átiratában a következőkről értesíti a tanítói vizsgálati engedélyért folyamodókat: Bármilyen vizsgaengedélyért benyújtandó kérvényhez az eddig előírt mellékleteken kívül (lásd a „Magyar Tanító” 1927. évi április hó 1-én megjelent 7-ik száamát) *okvetlen* melléklendő a csehszlovák köztársaság állampolgárságát igazoló bizonyítvány. (Osvedčení o štátnom občianske republiky Československej). Kialtja az illetékes zaupáni hivatal a belügymin. 1926. évi december hó 15-én megjelent 225 sz. rend. alapján. E nélkül a folyamodvány figyelembe nem vehető! *Zachara*, a vizsg. bizottság titkára.

Tanácsadó.

Rovatvezető; Uherezky Géza.

Táblázat a tanító dízsejéit 104/976. számú törvény alapján megállított nyugdíj mértéknek megállapítására:

Az évi hátrahagyott fizetésekkel szembeni nagyobbított értéke az előző évi fizetéshez képest	Az öregségi nyugdíj mértéke, fizetési fokozat, melyben a férfi volt az évi tizedre fizetése.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10	9000	10.800	12.600	14.400	16.200	18.000	19.800	21.600	23.400	25.200	27.000
11	6000	6000	6000	6000	—	—	—	—	—	—	—
12	6000	6000	6000	6000	—	—	—	—	—	—	—
13	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
14	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
15	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
16	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
17	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
18	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
19	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
20	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
21	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
22	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
23	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
24	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
25	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
26	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
27	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
28	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
29	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
30	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
31	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
32	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
33	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
34	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—
35	6600	6600	6600	6600	—	—	—	—	—	—	—

Gyakorlati példa:

I. Az elhalt férj háborús félevekkel együtt 28 évi szolgálattal bírt, a 9. fiz. fok-ban volt beosztva. Elhalálozásakor őt magát megillette volna évi: 19 468 80 Kc törzsnyugdíj, özvegyét pedig ezen összeg $\frac{2}{3}$ része vagyis évi: 12 979 20 Kc. Azonban ez az összeg nagyobb, mint a férj nyugdíja apjának (9. fiz. fok-ban: 23 400 Kc/50% a, ezért a fenti $\frac{2}{3}$ helyett az özvegy a férj megfelelő nyugdíjalapjának (23 400 Kc.) 50%-át: évi 11 700 Kc-t fogja kapni törzsnyugdíj címén.

Minden ellátatlan gyermekre a 11 700 Kc $\frac{1}{6}$ -ét kapja az özvegy árvanyugdíj címén, azonban az összes gyermekek árvanyugdíja 11 700 Kc-t túl nem haladhatja.

Ezenkívül az özvegy az első gyermekére évi: 1800 Kc, a 2.-ra évi: 1200 Kc nevelési járulékot kap.

A 3--6. gyermek után, amennyiben ezen gyermekek 1925 decemb. 31-ig születtek évi: 900—900 Kc gyermekpótlék illeti meg az özvegy anyát.

Jelen esetben az özvegy 3 gyermekkel a következő nyugdíjat kapná:

1) Az özvegy törzsnyugdíj, címén	11 700 Kc
2) A gyermekek árva nyugdíja címén	7020 Kc
3) 2 gyermek nevelési járuléka címén	3000 Kc
4) 1 gyermek pótlék címén	900 Kc

Összesen: 226 000 Kc

A gyermekek az árvanyugdíjat és nevelési járulékot, valamint a gyermekpótlékot 18. életévük betöltéséig kapják, középiskolai tanulmányuk esetén a 21., főiskolai tanulmányuk esetén 24. életév betöltéséig meghosszabbítható kellő időben beadott kérelemre úgy az árvanyugdíj, mint a nevelési és gyermekpótlék utalásának időtartama.

II. Egy 16. évi szolgálattal bíró tanító, aki 5. fiz. fok-ban volt s így nyugdíjalapja: 16 200 Kc, nyugdíjaztatása esetén évi: 88 280 Kc nyugdíjat kapna. Az özvegyet a férj nyugdíjának: 88 280 Kc-nak $\frac{2}{3}$ része: 59 752 00 Kc illetné meg, mivel ez az összeg az előírt legkisebb nyugdíj (13 évtől évi: 6600 Kc) összegét nem éri el, ezen legkisebb összeggel, azaz évi: 6600 Kc-val helyettesítendő. Ebben az esetben a gyermekeket egyenként évi: 1320 Kc árvadij illetné meg.

Özv. V. K.-né. Az elhalt férj jövedelemadó tartozása a hagyatékot terheli, amennyiben hagyaték-rém volna, a jövedelemadó

megfizelésére az özvegy nem kötelezhető, nyugdíjából ez a tartozás le nem vonható.

R. I. A nyugdíjas 14 napig minden engedély nélkül tartózkodhat külföldön. Legfeljebb 3 havi külföldi tartózkodásra a sz. referát ad engedélyt. Ezen időre a nyugdíjas csak törzsn nyugdíját kapja meg, azonban, ha az engedélyezett időt nem lépi túl, hazatérte után egyszerű hivatalos bejelentésre megkapja a nyugdíj kiegészítő részét képező pótlékokat is. 3 hónál hosszabb, vagy állandó külföldi tartózkodásra csak az iskola és népm. miniszter adhat engedélyt a pénzügy és külügyminiszterrel egyetértőleg. Ebben az esetben a nyugdíjas csupán a törzsn nyugdíjat kapja, ami Önél évi 2900 Ké.

A kérelem 5 koronás bélyeggel látandó el s az csak hivatalos úton adható be.

Gy L. A gyógyalpra az összjavadalom 2%-a fizetendő, melyből 1% az iskolafenntartói, 1% a tanítót terheli. A járulékok 1926. augusztus 1-től fizetendők.

Gyógykezelésre és gyógyszerre édesanyjának is igénye van, ha legalább 6 hónap óta az Ön háztartásában él.

P. M. Miért kap Kartársam, aki velem egyidőben: 1903. XI/1-én kezdett működni, nős és 3 gyermeke van, mint nekem 4272 Ké kiegészítési pótlékokat, ami részemre utalva nem lett.

1903. IX/1-től számított működésük alapján mindketten 1926. III/L-én a VII. fiz. oszt. I. fokozatába leendő előléptetésre birtak igénnyel. Ezt az előléptetést Ön nem kérte, ezért 1926. III/1-től is a VIII. fiz. oszt. 3. fokozatához mérték a 104/926. sz. törv. alapján járó illetményeit:

a VIII. fiz. oszt. 3. fokozatában megillelte:	26,608 ⁸⁰ Ké
odmena 289 924 sz. törv. szerint	477 60 "

Összesen: 27 086⁴⁰ Ké.

Levonna nyugdíjjárulékra 8%	1,088 64 "

Tisztán 25,997⁷⁶ Ké.

A 104/926. sz. törv. alapján igénye van:

1. Törzsfizetés (8. fiz. fok.)	21,600 Ké.
2. Működési pótlék	2,640 "
3. Nevelési járulék	3,000 "
4. Gyermekpótlék	900 "

Összesen: 28,140 Ké-rá.

Levonna 6 % nyugdíjjárulékra	1 296 "

Tisztán: 26,844 Ké.

Miután a 104/926. sz. törv. alapján járó illetménye nagyobb mint amilyenre a VIII. fiz. oszt. 3. fokozata szerint igénye van, kiegyenlítési pótlék nem jár.

Kartársra 1926. március 1-ét 6 héttel megelőzőleg szabályosan kérte a VII. fiz. oszt. I. fokozatába való előléptetését, ami meg is történt s évi összilletménye . . . . . 31,804 60 Ké-ban lett megállapítva, hozzáadva a 289/924 sz. törv. alapján járó odmenát (925 dec. 31-i állapot) 477 60

Összesen 32,272 20 Ké

Ebből levonva a 8%-os nyugdíjjárulék . . . . . 1,168 80 Ké

Tisztán : 31,113 40 Ké

A 104/926. sz. törv. alapján ugyanekkor jár . . . . . 26 844 — Ké

A 104/926. sz. törv. alapján járó illetmény : 4,269 40 Ké val kisebb, mint amire ugyanebben az időben a régi törvények és rendeletek alapján igénye lett volna, ezért a 104/926. sz. törv. 40. § a értelmében ezen 4269 40 Ké-t 12-vel osztható kerek koronkra kiegészítve = 4272 Ké volt utalandó kartársának kiegyenlítési pótlék címén. Ez öt törvényesen megilleti, míg ön azt nem kaphatja meg, mert elmulasztotta annakidején esedékes előléptésének kérelmezését.

Különfélék.

Mese . . .

Szűzillatú, orgonás tavaszon
Elindult régi, kedves faluból
Egy szegény magános legény . . .
Lelkében zúgtak százféle meút,
Büszkét, szomorút, régi szép regét
Virágospartú, csobogó vizek . . .
És a szegény, magános legény.
Kirdi azt hitték, hogy — senki
Kopottas kobzában — semmi

Elment egy örömtelen őszön
Dalolni a virágos tavaszról . . .
Kinevelték, vagy észre sem vették . . .

Kobzán azóta a legénynek,
Virágos nőták nem teremnek . . .

Szűzillatú orgonás lavaszon,
Halálvirágos telete ciónakon,
Evez egy szegény, magános legény —
Valahová . . .

Kossáyi József.

Láttam a világot . . .

Körültem lármás röbögés zúgott,
Piros szemmel a bűn hozzám kúszott.
Láttam a világot és megutáltam . . .
Halálápadt gyermek arcán,
Hulló könnyek harasztáján,
Szenvedésen, kálvárián
Nem segít most senki — senki . . .

Körültem lármás röbögés zúgott,
Piros szemmel a bűn hozzám kúszott.
Láttam a világot és megutáltam . . .
Aszott öregek rokkant lelkát,
Bűncsirázó buja szemét
Örömlányok rodbadt testét,
Nem veszi észre senki — senki,
Észrevenni senki sem meri . . .

Láttam a világot és megutáltam . . .
Remegő haragtól hajtva, úzve,
Felrohanok a bűn hegyére.

Beleordítom szélte, viharba
Átkos átkom szörnyű szavait:
Küldje el Isten bosszúangyalait!

Körültem lármás röbögés zúgott,
Piros szemmel a bűn hozzám kúszott.

Jaj, nem segít itt, semmi más . . .
Mikor jön egy új, szent Messiás?

Kossáyi József.

(Készülő: Máglyák: c. verskötetből)

Méhészkedjünk!

Madách »Ember tragédiája« így vézsdök: »Ember küzdj és bízza bízáll!« Szinte azt gondolja az ember, hogy Madách látva azt a küzdelmet, melyet a megélhetéséért harcol a tanítóóság, azért adta az Úr szájába a szavakat, hogy a tanítóóságot vigasztalja. Nincs társadalmi osztály, amelynek a küzdele, reménykedéséből s a bizásból annyi jutott volna, mint a tanítóóság. »Akit az Istenek nem szeretnek, abból tanítót csinálnak!« mondja a közmondás, de így is van! Viszont ha így van egyszer, akkor csak rajtunk áll, hogy önmagunkon segítsünk.

A tanítóóság hivatása a tanítás és nevelés. Példa mindenben. A dotáció érte nem hogy sok, de azt mondhatjuk, hogy szükösen is kevés! De növelni lehet! Erről akarok szólni és az én Kedves Tanítótestvéreimre is vezelnem! Egy kevés jóakarát, kitartás, türelem, félelem leküzdés, fájdalom elviselés s bizonyos ellenszenv leküzdése — a vagyonát féltő kicsi, hasznos állatka szűrésére miatt — hozza amit s emeli azt a csekély dotációt. Vagyis mint a címben említettem, méhészkedjünk.

Ha csak fizetésre szorulsz K. Tanítótestvérem, beéred vele napról napra; de hogy aggkorodra is tehesz el belőle, erre ne számíts. Ezt a kis kenyeret egy olyan munka kenyérével szaporíthatod, mely hivatásodtól nem von el, s tanítói tiszteddel összefér.

Mint említém, a méhészkedésről van szó. Hány tanító családba vitte be ez a boldogságot s adta kezébe az apának a pénzt, mikor családjának jövőjéről volt szó, arról kellett gondoskodnia! Milyen áldás akkor a méhecskék apránként összegyűjtött kincse! Sok kicsi sokra megy, patakából lesz a folyó!

A méhtenyésztéshez való ismereteket a tanítónövendék az iskolában kapja. Nagy kincs ez, meg kell becsülni! Tenyészse, ápolja a méheket minden tanító, mert azok azt a kis munkát, melyet rájuk fordít, kamatos kamattal fizetik vissza. Bármily szerényen is, de fogjunk hozzá! A szerény kezdet rendszeresen alapos kezdet.

Tanító Testvéreim! Szívleljétek meg e tanácsot, meg fogjátok látni, hogy alig mulik el néhány év s már szerény tanítói fizetésekhez csatolhatjátok ebbeli munkásságtoknak számottevő eredményét. Szívleljétek meg e tanácsot s munkáljátok a magatok javát! »Segíts magadon az Isten is megsegít!

Itt az alkalom! Az érsekújvári méhészegyesület 1928 január 1-én szaklapot indít »Méhészetünk« címmel, mely havonta jelenik meg. Tagoknak 20 Ké nem tagoknak 30 Ké évi előfizetéssel. Cél, hogy mindenki méhészkedjék! A nehéz munka kezdete mindenkor tanító ember kezében volt. Vállaltam a szerkesztést azzal a tudattal, hogy a közérdekben fejték ki munkásságot. A cél pedig akkor lesz elérhető, ha a tanító kartársak gyakorlatilag és elméletileg támogatják. Nem privát vállalkozás ez, hanem a méhészegyesületből kiinduló nemes törekvés. E nemes cél útját mutató zászlót bontottam ki, hogy tudás-tokkal lépjete e zászló alá!

A fásasztó napi munka után a méhes körüli munka üdítő s nem fárasztó. Meg lehet itt sok mindent tanulni! A mai nehéz gondterhes életben még egészséged is helyreáll, nem hogy drága gyógyszerre lenne szükség s neked gyűjt minden méhecske, mely méhesedben van. Legyetek méhészekkél! Sok-sok hiányt tudtok pótolni. Aranybánya ez, melyet ha értelemmel, szorgalommal művelsz, erkölcsileg nemesedel. anyagilag pedig gyarapszol. Ebbeli ismerete-

idővel ne zárkózz el önzően; nem illenék tisztos nevedhez. Taníts meg reményeket is, hogy általa ők is boldogulhassanak. Ez is ösztönzésre, egyetlenségre buzdít, melyre nagy szükségünk van. A méhek az egyesülés legtisztább szimbólumai.

Pártold a nemes törekvést, lépi az előfizetők sorába, tolladdal azok közé, akik a cél elérését munkálják és akkor hiszem, hogy boldog lesz még ez utón a tanító.

Szeretettel

Willand János tanító,
a »Móhészetünk« szerkesztője,
Nové Zámky, Kórház-u. 27-a.

Hodža miniszter iskolaügyi expozejá.

A képviselőház költségvetési bizottságának ülésén Hodža iskolaügyi miniszter expozejában többek között a következőket mondotta:

Az iskolaügy nagy pénzügyi kérdéssé fejlődik. A tulságos takarékoság azonban itt nincs helyén.

Az *iskolaügyi reformja* időszerű, sokat egyszerűíteni kell, ezt azonban nem akarja a brüni német műgyelem megszűntetésével megkezdeni. A legtöbb hónapokban beterjeszti az erre vonatkozó indítványokat. A történelmi országokban és Szlovénországban meg fognak szüntetni egyes gimnáziumokat és ezek helyébe szakiskolákat létesítenek.

A *tandijakkal* a pénzügyminiszter új bevételi forrásokat akar teremteni és itt a terhek arányos elosztásáról van szó az állam és az autonóm testületek között. Eléggé tekintetben rámutatni a tanítói fizetések eddigi megoldatlan kérdéseire.

Jogosulatlan az a szemrehányás, hogy a mai rezsim reakcionárius és ellenséges a tanulói ifjúsággal szemben, a diákság támogatása azonban szintén pénzügyi kérdés.

A készülő fontos javaslatok közé tartozik a *pedagógiai akadémiákról* szóló javaslat. Ezt a mostani tanítóképzők helyébe egy évi tantályamos pedagógiai akadémiákat akar létesíteni, melyekre középiskolai érettségi bizonyítvánnyal lehet beiratkozni. A polgári iskolákra vonatkozó törvényjavaslat is rövidesen a parlament elé kerül.

A kerületi tanfelügyelők államosítása feltétlenül szükséges. A *tanítók szolgálati pragmatikáját* rendelet alakjában léptetik életbe. Sürgős a szlovénországi és ruszinszki iskolai szolgálatban állók és hátramaradtjaik nyugdíjait és eljárási illetményeit rendező törvényjavaslat.

Legtöbb ideje továbbá, hogy heterjesszék a szlovénországi és ruszinszki nem állami nép- és polgári iskolák szervezetéről és a tanítók fizetéséről szóló törvényjavaslatot. A javaslat már elkészült.

1923 november óta Szlovénországban és Ruszinszkiországban 87 új állami iskola létesült. Szlovénországban 37 és Ruszinszkiországban 50. Szlovénországban 73 esetben 6,5 millió koronát fordítottak népiszkolák építésének támogatására, Ruszinszkiországban 28 esetben adtak támogatást.

Célországából az ipariszkolák a kereskedelemügyi miniszter halálakor erre mennek át. Az ipariszkolai tanítók pótlékainak rendezéséről szóló javaslat már elkészült.

A középiskolai reformot nem fogják elszívni végrehajtani, egyelőre csak kis változtatások lesznek. A szlovák követeléseket illetőleg tekintetbe fogják venni a mai viszonyokat. A szlovenszkói iskolágy reorganizálásáról van szó. A megszüntetett középiskolákat szakiskolákkal — főleg kereskedelmiekkel — pótolják. Szlovenszkóban két új szakiskolát létesítenek a meglévő két kereskedelmi akadémia mellé. A főiskolai rendszert azzal egészítik ki, hogy Kassán bizonyos fajta főiskola alapját velük meg. Arra kell törekedni, hogy a katolikus szlovákoknak meg legyen a felekezeti gimnáziumok, mert különben a katolikus lelkészeket Szlovenszkó részére Magyarországon vagy Bécsben fogják kiképezni.

Arra a követelésre, hogy szlovákokat is vegyenek fel a központi iskolaigazgatásba azt feleli, hogy nem lehet minősítés csupán az, hogy a pályázó szlovák.

Az országos iskolatanácsról szóló törvényjavaslat már elkészült.

A szlovenszkói egyházi birtokokat illetőleg tévedés az, hogy ez az állam ajándéka az egyháznak. Az egyházi birtokoknak már régen a jogosult haszonélvezők kezében kellene lenniök, de ez azért nem történt meg, mert a hat szlovenszkói püspök közül a kormány eddig hármát nem ismert el. Ezeket a birtokokat ezért még nem adták át és ebben a kérdésben per is folyik a nemzetközi bíróság előtt az állam ellen. A Vatikánnal megegyezést kell létesíteni az egyházmegyék határáról, hogy a szlovenszkói területeket elválasszák az esztergomi érsekség jogköréből. Teljesíteni kell az állami szuverenitás követeléseit, mire az egyházi birtokok átadhatók a jogos haszonélvezőknek.

A szlovenszkói bencésrend tulajdonát a következő feltételek mellett lehet átadni: a rendnek el kell szakadnia Magyarországtól és bele kell kapcsolódnia a csehszlovák jogrendbe és az eddig kizárólag magyar komáromi bencés-gymnáziumnak csehszlovák-magyar gymnáziummá kell átalakulnia.

A németeknek az iskolák csökkentésére vonatkozó panaszát illetőleg rámutat, hogy a német középiskolák 54,600 000 K-ba kerülnek, ami a középiskolákra előirányzott összeg 23 százaléka, jöllehet a németek a lakosság 23,3 százalékát teszik csak ki. A tanítóképzőket illetőleg az erre előirányzott összeg 23 százalékát a német tanítóképzőkre fordítják.

A német szakiskolák kérdését a főiskolai reform keretében fogják megoldani. Az egyetemeket tekintve csehszlovák egyetemekre 44,5 millió, a németekre 156 millió K-t (az összkiadás 25,8 százaléka) fordítanak. A csehszlovák műegyetemekre 25 millió, a németekre 14 millió (az összkiadás 36 százaléka) van előirányozva.

A legtöbb panasz a népiskolák nevezetesen a kisebbségi iskolágy ellen irányul. A csehszlovák iskolákra 642 (68 százalék), a németekre 295,6 milliót (31 százalék) fordítanak, jöllehet a csehszlovák lakosság 60,6 százalék és a német csak 30,29 százalék.

Bebató módon foglalkozott a miniszter az egyházpolitikával és azt követeli, hogy az ellenzék hasonló tárgyilagossággal nézze a kongrua-törvényt, mint a többi szociálpolitikai törvényt. A lelkészek fizetésének rendezését illetőleg kijelenti, hogy erre 60 milliót szántak, de ezt 35—40 millióra szállították le. Meg kell említeni azt a körülményt, hogy Szlovenszkóban az átalakulás után körülbelül 1200 lelkész csak havi 200 vagy 500 K jövedelemmel bírt. Ebből sok keserűség és elégedetlenség származott és be kell vallani, hogy ezért bizonyos mértékig a kormány felelős.

Végül a miniszter politikai szempontból foglalkozik az iskolakérdéssel és azt követeli, hogy az iskola a nemzet érinthetetlen szellemi tulajdona legyen. A cseh néppárt képviselője által kifejtelt programot nem fogadja el, de azért kéri a haladó szellemű pártokat is, hogy vegyék figyelembe az iskolai politikai integritását,

A galánta—vágselyei járási tanítói dalárda a közel jövőben rendezendő műsoros estélyen fog a nyilvánosság előtt bemutatkozni. A nép- és műdal-együttel kivül női solo-ének, vonósnégyes, továbbá zongorajáték, szavالاتok és szinpadí jelenek fogják képezni a dalosestély programját. A rendezőség az estélyt a két járás három nagyközségében: Galántán, Vágselyén és Diószegen tervezi, táncmulatság-fínáléval.

„Gyöngyszemek“. Vigjáték dalokkal, táncokkal 3 felvonásban. Irtá és zenéjét szerző *Cáspár János*.

Könyvbefűzött kézirat címe ez. Kézirat, amely vádlón hirdeti a szlovenszki magyar könyvpiac csődjét. Pedig ez a vigjáték megérdemelné, hogy nyomda-ruhát öltösn és szétröpljön mindenhová, ahol magyar szinpadok harsoják a magyar szót, a magyar kacagást, a magyar dalt a magyar — kultúrát,

A »Gyöngyszemek« valóban az élet ízét, örömet ragyogják. A szerelme, Cáspár János így is jellemezheté volna darabját: három felvonás szerelem és dal. Vagy így: három felvonás öröm. Mert mi az az életelixir, amely elviselne tövű teszi számunkra a robotos, könnyes, fájós, keserves életet? Az ifjú szívek kertjében fakadt piros rózsá: a szerelem, amelynek bűvös illata átlengi az időben érő lélek tavaszát, nyarát és őszét. Mindaz, ami fiatalság, mindaz ami jókedv, derű: mindaz odaglóriázott ebben a darabban, három gyöngyszem: három nyíló virág: három leánytündér köré. S ez a glória megfényeslt mindenkit, aki a »gyöngyszemekkel« a három felvonásban szóbaáll. Anyagi gondok ráncát elsímuloak a homlokon; kínos félreértések felhői szétoszolnak; irigység, perpatvar elcsitul. A fiatalok szívéből átnó a szerelem »rózsafája« az öregek életébe is. Aki belehelte bódító szagát, annak a »szívében égnek a lángok«, annak mindenütt »főlemille csattog«, annak »mindenütt víg az élet«, az nem kesereg, nem sír, mert ő csak azt látja, hogy »szerelemmel van tele a természet kebele«.

S az a sok dalsugár, amely szétcsillogja a szívek szerelmét!... Tündéri csengetyűk csilingelése bájdos ebben a kedves sorban: »Oly' a lányka, mint a nyíló gyöngyvirág, mit is érne nála nélkül a világ!...« És sodró életakarát harsan meg ebben: »Duszad a keblem, mint a tenger, mit vihar ver; balzsamos légtől víg az ember: azt hiszi, örök éltet nyer.«

Szavak zenéjével el nem énekelh-tő szépség va. Gáspár János minden dalában. A »Gyöngyszemekben« kifejítette az élet mámorára gyűlt szívek esztét hájrjait s kottába pengette a szerelem bűvös dallamát. Valóban, a szerelem édes vizét legméltóbban dalkelyhekbe lehet önteni s belőlük másokat élvezetűre itatni. A »Gyöngyszemek« minden dala egy-egy ilyen arany serleg, amelyet Gáspár János adakozó kézzel nyujt az élet kiabálásában, fájásában ernyedtt szívek felé. S ami papes bombasztok, tudós tanítások formájában nem tud utat találni a lelkek föléhez: azt könnyű dalpillangók mézes ajakkal belecsokolják a lelkek lelkébe.

Ime, ez a »Gyöngyszemek« értéke. Hány sápadt arc, hány sápadt szív

tudna felpirulni azoktól az öröm-rózsáktól, amelyek ebben a csupa dal vigjátékban nyiladoznak! Reméljük, hogy Gáspár János könyveiben is elveit a »Gyöngyszemek« nótámagvait a szlovenszói magyar bánathoz.

A vigjáték bemutató-előadására az alsószeli »Ev. Kultúrkör« működve jöi készülnek.

(Dob.)

A községi könyvtárak utánpótlási jegyzéke. A szlovenszói magyar községi közkönyvtárak hivatalos utánpótlási jegyzéke most jelent meg. A bratislavai iskolaügyi referátus jóváhagyásával kiadta a *Kultúra* könyvkiadó-vállalat Bratislava Fűrdő u. 5. A könyvjegyzéket az iskolaügyi miniszterium által kinevezett tíztagú bizottság I. év okt. 27-én tartott ülésén állította össze.

Szolgálatot tesznek kártyásainknak, amidőn a könyvjegyzékről értesítést adunk, mert tudomásunk szerint a legtöbb községben a tanító kártyásaink a községi könyvtár kezelői és irányítói.

A könyvjegyzék csupa válogatott művek tartalma a következők között: I. A szlovenszói magyar írók művei. Szlovák írók magyar munkái. Magyar regényirodalom. Nemzetközi irodalom. Közegészség. Mezőgazdasági és növénytermelési szakkönyvek. Állattenyésztési és gyógyászati szakkönyvek. Kertészet és gyümölcs- és szőlőtermesztés. Könyvek a szlovák nyelv elsajátítására. Községi közigazgatás. II. Vegyes csoport. Magyar regényirodalom. Külföldi regényirodalom: Athenaeum könyvtár. Híres könyvek. Ideggyógyászat. Építészet. Gépszakmai Technikai könyvek. Mezőgazdasági és növénytermelési, állattenyésztési és gyógyászati, méhészeti, gyümölcstermesztési, szőlőművelési, gyógy- és növényekről szóló stb. szakkönyvek. Iparosok könyvei. Stb.

A szerencsés kézzel ő szállított jegyzék mindazon műveket tartalmazza, amelyek a magyar nép kulturális életszükségleteit vannak hivatva kielégíteni. A jegyzékhez csatolva van megrendelő levél a könyvtári nyomtatványok és felszerelési cikkek, valamint az említett könyvek megrendeléséről. Az érdeklődők a könyvjegyzéket ingyen és bérmentve kapják meg a kiadóvállalattól, ha ők csak kérik.

Szerkesztői üzenetek.

P. Gy. Rm. Szobota. A küldeményt megkaptuk. A Dal c. versről nem tudunk. A beküldöttet alkalomilag hozzuk, válogatunk belőle. Jobbítás kiadnunk. Köszönet a szíves munkásságáért. V. E. Elhatározásait nem helyeseltük felkérjük, hogy folytassa a megkezdett munkát az illetékesek hivatalosan is elhatározás nélkül. Ezek sajnálatos kilengések, amelyet az illetékesek hivatalosan is elhatározás nélkül. Epen azt kell bizonyítanunk, hogy ilyen támadásokra nem az írástunkra. Epen azért, de még másért sem tartanánk tanácsosnak a kért megjegyzések hozzáfűzni. Csak elmérgesítenénk a helyzetet. — G. J. A másik cikk sajnálatunkra nem megfelelő. N. M. Lazdica. Igaza van. Alaposan kurváltva közlöm csak le. Jelentem, hogy tetőzéstől függ, mi legyen belőle leközölve. A jó

számban kérem az ismertetéseket. — F. J. A hozzászólást nem tartjuk szükségesnek leküldölni, nem sokat lendít a dolgon. Elnök értesített, hogy csak a Kp. gyűlés hozzájárulásával intézhető el. Bizonyára Ön is kapott ilyen értesítést. Két alternatíva: vár a Kp. gyűlésig (tavasszal), vagy ajánlat rezsiben adja ki s mi főnökkel lehetőleg támogatjuk. A többit elintéztük. A cikket kurtítani kellett. — V. J. Mostanait külön jelen számban. A múltkor elmaradt cikket át kell előbb egy kissé fésülni, sietve irtad meg. Erre pedig mostanában nem értem rá. Hála Istennek egyébként cikkünk van elég.

Kiadóhivatali üzenetek.

B. B., V Sarlúhy. Előfizelése ez év végéig rendezve, csak két naptár árával van hátralékbar. — **B. J., Silica.** F. é. végéig 40 K tagdíj és 10 K naptárhátraléka van. — **Cs. J., Tornala. T. J., Nagymegyer, A. M., Vértpuszta, M. E., Baracska.** Az elvesztett számokat újból megküldjük. — **K. J., Vága.** Az 1926. évf. kért számaint elküldtük. — **H. B., Oroszka.** A visszaküldött másodpéldányt köszönettel vettük. — **B. J., Zeleny.** A kért zsebnaptárt elküldtük. — **N. J.-né, Nána.** Hátraléka ez év végéig 90 K. — **Sz. J., Beretka.** Tartozása ez év végéig 90 Kor. Várunk. — **K. J., Vága és K. J., Drahnov.** A kért jelvényeket megküldjük. — **N. J., Hajnáská.** Ez év végéig 10 K-val, a naptár árával van hátralékbar. — **Sz. G., Csallóközkürt.** Hátraléka 50 Kor. ez év végéig.

Kárpáti Vadász

Szlovenszkó és Ruszinszkó
egyetlen magyar nyelvű

vadászujságja.

Szerkesztőség és kiadóhiv.: Beregszász (Podk. Rus).

Pályázat. A naszvad (Z. XVI) 4 tanerős róm. kath. fiú népiskolánál megüresedett osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Helyi javadalom 1084 K, a többi államszegély. Kántorságban segédkezni tudók előnyben. Pályázati határidő december 10. Tanítási nyelv magyar. Személyes megjelenés előnyös, de nem díjaztatik. Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázat. A csákányhízi rk. iskolaszék folyó évi december hó 7-ig magyar tanítónői állásra pályázatot hirdet. Kérvények rk. plébánia Fülekpüspöki (p. Fil'akovo, okr. Lucenec) küldendők.

Pályázat. A királyfiakarcsai r. k. iskolaszék a királyfiakarcsai r. k. népiskolánál megüresedett (lemondás folytán) II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma az iskolafentartótól évi 200 Kc, kétszobás lakás mellékhelyiségekkel, 200 nöl kert és a törvényes államszegély. Állás azonnal elfoglalandó. Férfitanerő előnyben. Szükséges okmányokkal felszerelt pályázatok az iskolaszék címére küldendők. Pályázati határidő dec. 20. Királyfiakarcsa. 2. XV. R. k. iskolaszék.

Tanítónő helyettes tanítói állást keres. Cim a kiadóban.

Hirdetés. A legszerényebb fizetés mellett helyettes kántortanítói állást keres nyugalmazott igazgató tanító. Cim a kiadóban.

Pályázat. A šahy-i róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet elemi népiskolájához egyik osztálytanítói állásra. Javadalma a hitközségtől évi 100 Kr, kertilelmény 30 Kr. és természetbeni látás: a többi államszegély. — Köteleisége a tanításon kívül — szükség esetén — a kántort helyettesíteni. Pályázhatnak csehszlovák állampolgársággal bíró és nostrifikációs vizsgát tett, okl. férfitanítók. Tannyelv: magyar. Pályázati határidő: 1927. december 15. — A megválasztott köteles az állást az egyházi főhatóság megerősítése után azonnal elfoglalni.

**Arany- és ezüstárak, órák, ékszerek, villamos lámpa-
ernyők** óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre
kaphatók:

Mareš József órás és ékszerésznél

Nové-Zámky

Stefanik-utca 74. ~~Nové-Zámky~~ (a Blaha szálló épületében)

Levelezőlapon való hívásra azonnal felkeresem Önt mintáimmal
vétekötelezettség nélkül. ————— **Győződjék meg róla!**

Pályázat. Az ágói ref. egyház pályázatot hirdet a távozás folytán megüresedett praesoráns-kántortanítói állásra.

Javadalom: 1. két szoba, konyha, melléképületekből álló lakás. 2. Készpénz 215 kor. 3. 9 kat hold 1101 □-öl föld hasznélvezete. 4., 13 q 30 kg. tiszta buza. 5., 8 köbméter kemény hasított tűzifa hazaszállítva és felvágva. 6., Stóla az Egyházkerület határozata szerint. 7., Törvényes államszegély. Megjegyeztelik, hogy a fenti 1—6 pont alatti javadalomnak kb. fele kántori javadalmat képez. A tanítói helyi javadalom államhatóságilag felértékelte összege 3272 kor. Kötelesség: Az összes praesoráns-kántortanítói teendők végzése. Külön felszerelt pályázatok 1 évi dec. 10 ig adandók be a Barsi ref. Egyházmegye esperesi hivatalához Alsó Szecse ž. XVIII. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Egyidejűleg fenti egyház pályázatot hirdet helyettes tanítói állásra is, mely azon esetben lesz betöltve ha fenti rendes állásra kiírt pályázat eredménytelen lenne. A helyettes fizetése havi 600 K és lakás. Ez állásra nők is pályázhatnak és oklevél nélküliek is. A helyettes állásról 1928 jan. 1-én köteles elfogadni a megbízása június 30-ig terjed.

Presbyterium.

Pályázat. A medvei róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés, egyszobás lakás. 170 K készpénz és államszegély. A pályázatok plébánia hivatal, Balony, ž. XV. küldendőek a hirdetés megjelenése után 20 napon belül.

„Rádiót” ingyen

aki életbiztosítás szerzésével óhajt foglalkozni.

Közelebbi felvilágosítás a

Nitrianska všeob. banka úč. sp.
v Seredi. Poistovacie oddelenie-nél.

30

filléres bélyeget kell ragasztania megküldött megrendelő lapra és

huszonnyolc koronáért

megkapja a

„Pintyő és Pintyőke”

három példányát, 12 dal kottájával és az előadási joggal együtt.

Farkas István, Sahy.

Legújabb és megbízható rendszerű

ORGONÁT

és harmóniumot 5 évi jótállással
szállít — vállal e szakmába vágó
átalakításokat költségvetéssel a
helyszínen is díjtalanul szolgál

GUNA GYULA

orgona és harmónium gyára
PREŠOV (EPERJES).

ZONGORÁT vagy PIANINÓT

díjtalanul küld 8 napi próbára

GUNA GYULA

orgona és harmónium gyára PREŠOV —
(EPERJES). — Vállal e szaktávágó munká-
latokat 5 évi jótállással — Kérjen árajánlatot!

A Magyar Tanító előfizetési ára

! egész évre 40 K, félévre !

20 K, negyedévre 10 K.

! Számonként 2 korona. !

Szerkesztőség: Állami polgári leányiskola
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola

Komárno.
Komárom.

A hirlapjegyek használata engedélyezett a bratislavi posta- és
távírdai igazgatóság 3006/III. 21. sz. rendeletével.

VII. évfolyam.

1927 december 15.

24 szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Bana Tóth Pál.

TARTALOM:

Vezércikk:	Oldal.
A Magyar Tanítótól megvonták az egyházi támogatást	793
(F.) Karácsony előtt	795
Pálinkás Sándor: Mese. ládika és még valami	798
(B.) Lapunk fejlesztése	806
Gáspár János: Nép- és gyermekdalok gyűjteménye	809
Schlosz Lajos: 'A cigaretta'	811
Egyesületi élet	813
Természettudományi rovat	816
Tanácsadó	823
Szakirodalmi szemle	826
Különfélék	828
Törvények és rendeletek	833
Szerkesztői üzenetek.	
Kiadóhivatali üzenetek.	
Hirdetések.	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola. { Komárom
Kiadóhivatal: községi elemi iskola. { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-
ÉS IRÓSZER-KERESKEDEÉS
KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKÖTÉSZET

NETERÁ

TELEFON SZÁM 20.

POSTAFIÓK SZ. 34.

AZ ÖSSZES ENGEDÉLYEZETT
SZLOVÁK ÉS MAGYAR NYELVŰ
**TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVEK ÉS
TÉRKÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.**

Ifjúsági és községi könyvtárak szállítása.

Természettani és természetrajzi képek és tanszerek.

Iskolai szerek, füzetek, írószerek stb.
a legjobb minőségben és olcsó áron.

Zongora-, harmónium-, hegedűiskolák,
orgonahangjegyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által kiadott iskolai nyomtatványok raktára.

Nevelő kézimunkához szükséges anyagok,
segédeszközök és kézikönyvek.

**KÖNYVNYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTŐ-
MUNKÁK CSINOS KIVITELBEN.**

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felölős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

A „Magyar Tanító“-tól megvonták az egyházi támogatást.

Meglepetéssel olvastuk dr. Jantausch Pál püspök, nagyszombati apostoli adminisztrátor úr körrendeletét, amelyben lapunk, illetve ezen keresztül Egyesületünk ellen a legmesszebbmenő retorziót alkalmazza a lapunkban utóbbi időben a róm. kath. tanítótság részére kért világi tanfelügyelet tárgyában lefolytatott vita miatt.

A körrendelet a következőképen hangzik :

8213/1927. Tárgy : „Magyar Tanító“. Mint-hogy a „Magyar Tanító“ című szaklap ismétellen támadta az Egyházat, kénytelen vagyok megvonni tőle az egyházi támogatást. Megtiltom, hogy e lapot a templom vagy az iskola pénztár terhére megrendeljék. A benne hirdetett pályázatokat nem veszem figyelembe. A katolikus tanító kötelessége nem támogatni oly szaklapot, mely Egyházunkat s intézményeit támadja. Jantausch Pál sk. püspök, apost. adminisztrátor.

Az apostoli adminisztratúra e határozatát a kellő komolysággal fogadjuk, azonban a magunk igazolására — bár erre az apostoli adminisztratúra előzőleg meg nem kérdezett s bizonyára egyoldalú és helytelen információk alapján döntött így — bátrak vagyunk elétárni mindazoknak, akiket illet, elsősorban a nehéz dilemma elé állított róm. kath. kartársainknak a következőket.

Előrebocsátjuk, hogy ez nem mentegetődzés akar lenni, hanem a tények higgadt feltárása legjobb tudomásunk és meggyőződésünk szerint.

Mentegetődzés és mosakodás szükségét nem érezzük, mert teljesen nyugodt lélekkel állítjuk, hogy a *Magyar Tanító mindig távol állott attól, hogy a róm. kath. egyházat vagy annak intézményeit támadja*. A szlovenszki Általános Magyar Tanítóegyesület — amelynek hivatalos orgánuma a Magyar Tanító — szintén nem követett soha egyházellenes politikát. Erre a róm. kath. egyház s általában az egyházak okot nem is szolgáltattak.

A személyes államosításban történt szavazás sem volt részünkről egyházellenes irányú. Mi ezt az egyházaknak, mint fenntartóknak teljes jogai épségben maradása feltétele mellett folytattuk le, tisztán a tanítói fizetések rendezése céljából. Abban az időben ez látszott egyedül célravezetőnek, azonban teljes mértékben kielégít bennünket, ha — amint remélhető most már — a mai kormányzat ezt más úton fogja azt elérni.

Az Egyesület legutóbbi memoranduma, amellyel a róm. kath. egyházi Főhatósághoz fordult, a róm. kath. tanító kartársaink kívánságára, tisztán oda irányult, hogy *a tanítók az egyházi tanfelügyelők mellett résztvehessenek az iskolák felügyeletében*. Ma már a tanító bír akkora látókörrel s pedagógiai tudással, hogy a közismereti tárgyak felügyeletét bátran reá lehet bízni. *Ezt teljesen az egyház hatáskörében kívántuk elintéztetni.*

Az Egyesület elnökségének igazán legudvariasabb hangú kérelmére — amelyben a döntés minden további követelmény nélkül teljesen az egyházi főhatóságot illeti meg — két napilapban név aláírás nélkül r. k. papi körökből származó, *a tanítósságot és az Egyesületet mélyen sértő cikk jelent meg.*

Ez a cikk aztán elég hosszúra nyúló és messzemenő polémiát idézett elő. Tehát leszögezzük, hogy *a polémia okozói nem mi voltunk.*

Az említett cikkekre a két napilapban az elnökség terjedelmes és tárgyilagos választ adott, melyben visszautasította nevezett támadást, valamint röviden válaszolt a Magyar Tanítóban is. A kath. tanítók közül többen, egyik-másik elismerjük ingerült és szenvedélyes hangon, polemizáltak a támadó cikk írójával. Egy plebános s egy esperes tanfelügyelő is részt vett a vitában. A lap szerkesztősége e vitát nem akarta megakadályozni, mert ha mindent elhallgat, ezzel kartársai jogos szemrehányásának lett volna kitéve. Az

egyesület lapja arra is való, hogy a megtámadott és leki-csinyelt tanítóságnak védelmi terül szolgáljon.

Az illető plébános cikkében is történt hozzászólás, végül az egyesületi elnök végszavai után a szerkesztőség a már hosszúra nyúló és a kibontakozásra egyébként sem vezető polémiát bezárta.

E vita folyamán mindössze az domborodott ki, hogy igenis *a kath. tanítóságnak tényleg vannak kívánságai*. De az egyesület hivatalos vezetősége illetőleg a lap szerkesztősége e vita folyamán teljesen tárgyilagosan, minden támadó éltől mentesen viselkedett és *az Egyházat támadni — amit a körrendelet neki imputál — szándékában nem volt s azt nem is tette.* *Központi Vezetőség.*

Karácsony előtt . . .

Kiadták a karácsonyi szünetet s ő úgy állt ott a zslbongó örvendező gyereksereg közepében, mintha alvajáró lenne.

— Boldog karácsonyi ünnepeket — kívánták oda fullában a mellette eisező gyerekek és ő mosolygott rájuk, bár nem értette a szavak értelmét és csak a gyerekeket látta egyetlen arc, egyetlen fiú vagy lány megkülönböztetése nélkül.

Lassan kiürült a börtönszerű iskolaépület s akkor ő is megindult Egyenletes, nehéz léptekkel ment ki az utcára.

Köröskörül fehérhajú házak sorakoztak katonás rendben. Egy szomszéd utcából autó túlkölt, eszébe juttatta a fa'usi kondás túlkölését s erre jófűden elmosolyodott és maga előtt látta nagyhirrelen a falut, a maga karácsonyi fehérségében, megérezte a kemen-cékből áradó kalácsillatot, látta az apró gyerekeket, amint kifelé mennek az iskolából, nem is szaladnak, csak épugy, mint máskor és köszönnek neki és ő megsimogatja őket.

— Tóni fiam, — mondja az egyik elsőosztályosnak — aztán olvasgass ám a szünetidőben!

— Igen, tanító úr, — feleli a gyerek s a fülre húzza apró báránybőr sapkáját, mert karácsonytájjra megjött az iga:i tél.

— Én elgyövdök köszönteni majd az ablak alá, — szólal meg a sorból egy szegényebb gyerek.

— Jó, fiam, nagyon jó lesz . . . Gyere . . .

És diskurálnak még egymással. És megsimogatja az elsőosztályos kis Böske meg Jolánka arcát, azok rámosolyogtak és szemeikből mint

fényes, apró csilagokból felélesugárzott a végtelen szeretet. Az ő szive is felmelegedett s elkísérte a gyerekeket a nagyhidig. Ott megállt, nekításmaszkodott az új gerendáknak s mosolyogva elnézte, mint oszlik szét három irányba a zsbongó gyereksereg. Egy-egy kislány viszeszanézelt még rá az ajtóból is és idelátta a mosolyukat, bár kendőbe burkolták árcocskáikat.

Karácsony, karácsony... Felsőhajlott. Nagyot sóhajtott, csak amúgy a szívéből, sem nem örömben, sem nem keserűségében.

Megindult a bolt felé, hogy cigarettát vegyen, keskeny klaposított gyalogút vezet odaáig.

A bolt előtt, — mert ott a kocsmá is, — egy részeg ember áll. Nem is áll, hanem dülöng jobbra-balra; keresné a kilincset, de csak a levegőbe markol.

Ahogy a tanító odaért, mintha egyenesebben állt volna a lábán. Nagy szürke szemével rábámszkodott, megigazította a sapkáját is Aztán minden átmenet nélkül elkáromkodta magát.

— Azt a huncut... —

A tanító megállt előtte. Sok részeg ember előtt állt már meg ismeretlenül, sokat még a sárból is felemelt.

— Hová való bácsi? —

Az ember csak nézett rá, furcsán, értelmellenül. Azt várta, hogy szidni fogják, hogy félrelökik az ajtóból és azért előlegezte a káromkodást.

— Én? — Tört ki belőle c odálkozva a kérdés. És egyenesen állt már, szinte nagy hirtelen kijózanodott.

— Maga bácsi, maga. Még sosem láttam itten.

Az ember nem felelt. Valamit akart ugyan mondani, de a félútról visszanyelte.

— Hát maga kicsoda?

— Én a tanító vagyok...

... S akkor mintha csodálatos átváltozás történt volna. Az ember lekapta fejről a sapkát, bolondos gyermek módjára a levegőbe hajlotta és szájából örömmel buggyantak a szavak:

— Te a tanító vagy?? Maga a tanító! Az én Boriska lányomnak a tanítója... Hogy a tanító! Aki olyan szépen megtanította az én Boriskámat olvasni... Aki képeskönyvet is adott neki... És hirtelen lehajolt, elkapta a csodálkozó tanító kezét és megcaókolta.

— Az Isten áldjon meg jó ember! Áldjon meg az Isten, hogy szereted a szegény ember gyereket... Hogy maga tanította az én Boriskámat?

És könny-k törtek elő a szeméből és úgy sírta belső örvendéssel az u cábi:

— BéreseMBER Boriskája... Meséskönyvet adott neki. Abból olvas. Drága aranybogaram... Áldja meg az Isten, áldja meg az Isten...

És még egyszer elkapta a tanító kezét és még egyszer megcsókolta.

... Emberek jöttek az uton. Látták a jelenetet, hallották a szavakat és elszégyelték magukat, mert nekik még sohasem jutott eszükbe, hogy egyetlen szép szót is mondjanak a tanítójuknak.

Most fölengedett bennük a fagy, leolvadt a kéreg a sziveikről, bar téli volt s a természetben inkább minden most fagyott és odalépett az egyikük a hálálkodó emberhez és kérdezte tőle:

— Minek örül olyan nagyon?

És az ember csak nevette és sírt egyszerre, könnyei ott ültek kékre fagyott arcán és hálálkodott és összefüggéstelenül mondogatta:

— A jó ember, a jó ember... Óh én édes kis Boriskám.

És keresztet veve a tanítóra sietős, kijózanodott lépéssel indult hazafelé. A botját is a korcsmaajtóban felejtette, most senki sem mert szólni utána.

— Bolond-e! — mondotta az egyik jómódú gazda, bizonyos Pál András neveze ő, már csak azért is azt mondotta, mert mindig szerette lekicsinyelni a tanítókat, azóta, amióta egyet sikerült a faluból „kiverniök“.

De a másik kettő megérezte a szegény ember elváltozását, szemeik előtt megjelent az otthoni melegre fűtött szoba s a halványan égő lámpa világában olvasgató, tanulgató vidámarcu gyerekek.

És mondotta az első!

— Jó ember mégis a tanító úr... S mert nagyobbát elképzelnem sem tudott invitálta őt befelé:

— Tesen már jönni, maj' megiszunk valamit.

... A tanító állt... Maga sem tudta, mi történt vele, hogy történt, de az emberek elmaradtak mellőle, lehet, hogy elutasította őket, lehet, hogy meguntak rá várni...

A keze égett. A szegény ember csókja égette. És maga előtt látta az egész jelenetet. Amint a felnőtt, munkába fáradt ember a sapkáját a magasba hajtja. S a kis Boriska lányt is maga előtt látta. A második padban ül, a legszorgalmasabb az osztályban.

— De ilyet, de ilyet...

És megindul hazafelé. Szive tele van örömmel, túlláradó jó

érzésekkel, először történt harmadik éve, hogy valaki elismerte a munkáját.

Megállt az iskola előtt. Kémények füstje egyenesen a magasba szállott . . . A nagy almafák csupaszan dideregtek a kertben. Ő nem didergett.

S a kapuból mintha a templomi zsoldárt mondaná, széltárta karját és úgy mondta:

— Áldott légy én édes, kicsi falum!

Déli harangzó kondult meg válaszul szavára és az ő szemibe is kiültek a könnyek és várta bennük a boldogító, békés ünnepeket, a szeretet karácsonyát . . .

A járda sikos, volt vigyáznia kellett, hogy el ne csusszon. Már elmúlt egy óra s egy hivatalnok ebéd utáni sétáját végze a ház előtt.

— No, szünet, szünet? — kérdezte fanyarul. — Maguknak a legjobb. Mindég szünet! . . .

Valamit morgott, de nem felelt. Sietett hazafelé!

S amint ment a házak között, eszébe jutott az elhagyott falu s a karácsonyi hangulat édes, balsamos levegőjében áldásra fárta a messzeségbe karjait:

— Áldott légy, én édes, kicsi elhagyott falum! . . . (F.)

Mese, ládika és még valami.

Bátran így kezdhetnénk: „Hol volt, hol nem volt . . .” Igen, igen! Élt egyszer egy ember. Ez az ember noha szegény volt, mégis drága kincsnek volt a birtokosa. De nagyon jószívű és jámbor természetű volt, ezért drága kincseit mind szétosztogatta egy sereg idegen gyermek között, úgy hogy, amidőn meghalt, a saját édes gyermekeire csak egy faládikát hagyott.

De kinek kellett volna egy durván tákolt faláda? Bizony senkinek sem. Feltették szépen az örökösök a padlásra, a feledéslomtárába, hadd lepje a por.

Azonban tudj' Isten hogyan, hogy nem, nagyon sokszor útjába ütközött ez a ládika azoknak, akik a szegényember mesterségét művelték. Már egészen hátbizsergető misztériumok hiedelmei körüli.

A babonások azt mondták, hogy a szegény ember nyughatatlan, kutató lelke van bezárva, mert ez az ember, valami fanatikus bizodalommal ácsolta annak idején ezt a ládikát. Örök

hírrel remélt tőle, s mint az igaz hitű zsidók a frigiditástól, iszonyodva félrehúzódtak tőle.

A hitellenek kinevelték az egész balgaságot, s úgylak egyet a kis ládikán. „Ugyan, hogy lehet ennyi badarságot egy ilyen egyszerű instrumentumról feltételezni,” mondották. A faládika pedig minden rúgásra megzörrent, de nem úgy kongott, mint a többi közönséges, üres faládák. Megzörrent benne valami, ami utoljára is a komoly kutatók tárgyilagos vizsgáldását iradította meg.

Igy a Stoy tanítványok után Braeutigam H. bielezi tartóképző int. igazgató hozta le a feledés padlásáról a ládikát s nem törődve kortársai gúnyos agyarkodásával, kacagva csaltogó fogcsikorgatásával, szépen letörölgelte róla a port, azután felnyitotta. De nem kell ám azt gondolni, hogy úgy járt vele, mint a mesébeli szegényember fiai a hegy tövében elásott ládával, amelyből, mikor fölnyitották, kiugrott egy nyúl s mert rövid volt a farka, hát elszaladt. A nyúl se ki nem ugrott, se el nem szaladt, de a mesének itt azért most is vége van.

Igen. Mert a mi szegény emberünk *Tillich*. A hagyatékképpen reánk maradt ládika pedig *egy számolószekrény*, melyet ő 1806-ban kezdett alkalmazni a számtantantásban szemléltető eszköz gyanánt.

Első formájában egy szekrényke, amelyben 100 drb. négyzethüvelyk alakú fahasáb volt. A hasábok közül 10 drb. 10 hüvelyk magas, 10 drb. 9 hüvelyk, 10 drb. 8 hüvelyk és így tovább az utolsó 10 drb. 1 hüvelyk magas kocka volt.

A számolószekrényt eleinte nagyon felkapták, de később hamarosan feledésbe ment.

Ezt a primér alakot Braeutigam 1872-ben tökéletesítette olyképpen, hogy az egységnél nagyobb hasábokra hálózat, ill. vonalozás segítségével az egységnyi kockákat felrajzolta.

De a még így javított formának is lényeges hibájául róttá fel a gyakorlat, hogy a tanulóban nincs még annyira kifejeződve a geometriai érzék, hogy a méretek viszonyait oly pontos megkülömböztelhesse, hogy azok alapján pontos mennyiségbeli következtetéseket vonhasson le. Pl. Nagyon nehéz megállapítani, hogy az egyik hasáb darab az egységnek 37-szerese.

Braeutigam beosztása után ez megszámlálással már könnyebben megy. De még így alakban sem nyújtanak az egyes hasábok a számosságáról kellő fogalmat. Pl. Az egységnél 6-szor nagyobb hasáb is csak *egy hasáb* s így a *6 darabról* nem nyújt szemlé-

letet, legfeljebb a 6-szor nagyobbról.

Lényeges és egyetlen előnye pl. az orosz számológépek fölött, hogy a tízes rendszert jobban kidomborítja, mint azok.

Nos, ennyi fogyatékoság és ilyen sok hiba, melyeket csak egyetlen előnye igyekszik egyensúlyozni, mi jót nyújthat nekünk?

Vagy egyáltalán mit kezdünk egy ilyen elavult szerszámmal?

Mit is no? Először is szépen letörölgetjük róla a port, hátha többet mutat így. Ki is nyitjuk. Így nil. Végül azokat a merev fahasábokat egyenként kiszedegetjük belőle. Most már üres. Most már hasznavehető.

Hogy hogy?

Úgy kérem, hogy most azt rakjuk bele, amit azóta tanultunk.

Szóval az egész Tillich féle örökségből nekünk csak a ládika, az üres ládika kell és semmi más.

D: igen, még valami. *Maga az alap gondolat, a tízes rendszer lehető legplasztikusabb kiabrázoldsa*

Most tehát elővesszük a saját elemőzias tarisznyánkat s kipakkolunk belőle egy kis trakta paktára valót.

Tessék parancsolni! Mindenkit szívesen kínálunk. Jó, éles bicskával könnyen lehet di-tingválni. Igen, mert legelőször is di-tingválni kell az elemi számtan tanítás két határozottan elkülönülő, de ezideig mindig összefoglalt, lelki mozzanata között.

Az egyik mozzanat *a számfogalom kialakítása*, a másik pedig, *a már kialakított számképzetekkel és számfogalmakkal való műveletvégzés.*

Az első fokon a mennyiség, (pl. III = három = 3, tehát a három darab.) annak neve és jegye közötti appercepció és a mennyiség felismerése, megkülönböztetése más mennyiségektől, a leglényegesebb teendők.

A tanítás ezen fokára valók a tárgyak, mint természetes; a képek, rajzok, diagrammák, mint mesterséges szemléltető eszközök.

Ekkor sem művelet végzés, sem számológép ne forduljon elő a tanításban.

A második fokon, tehát a műveletvégzés folyamán lép a számológép a szemléltető eszközök sorába. *De nem számképzetek támogatására, hanem a műveletek mechanizmusának érzéktitése végett.*

Szedjük csak egy kissé rendezett sorba a dolgokat s mindjárt megértjük egymást.

Mindenki tudja, igazán felesleges mondani, hogy az elemi isk. számtantantás kezdő fokán a szemléltetésre minden más tárgyánál nagyobb szükség van. Ez a parancsoló helyzet eredményezte, hogy rengeteg s igen változatos anyag halmozódott össze e cél szolgálatára.

Noha ezért rendellenesség mutatkozik is, még sem folyt e munka a hetet hivat összetalicskázó kubikusok rendszertelenségével. Megkülönböztettek u is természetes és mesterséges szemléltető eszközöket. Sőt bizonyos normatív kivánalmakat állítottak fel a szemléltető eszközök megválogatása szempontjából.

Más kérdés lesz, amint látni fogjuk, hogy *mit fogadunk mi el az ő tételeikből?* Esetleg *milyen követelményeket támasztunk mi az övékéi helyett?*

Igy pl. Becke Minó a szemléltető tárgyakra nézve ilyen követeléseket állít fel. 1. Egyszerű legyen, azaz hogy a lényeges dolgot a lényegtelen el ne homályosítsa. 2. Elég nagy legyen, hogy a gyermekek messziről is láthassák. 3. Szétszedhető legyen, hogy mindenkor csakis azt mutassuk a tanulóknak, amire szükség van, s azt állítsuk elő, amit szemléltetni akarunk. 4. Kimerítő legyen, hogy vele minél többet szemléltethessünk.

Körülbelül megegyeznek ezzel Krausz Konrád bécsi tanítóképző intézeti tanár normái. 1. A számláláshoz és számoláshoz használt szemléltető tárgyak egyszerűek legyenek, hogy a figyelmet a lényeges dologról el ne tereljék. 2. A szemléltető eszközök testiek legyenek, mert ezeknek szemlélete energikusan hat a gyermeki lélekre. 3. Az egységek elég nagyok legyenek, hogy külön-külön is szemléltethők legyenek. 4. Az egységek mozgathatók s a tanulók által könnyen kezelhetőek legyenek. 5. A készüléken a számműveleteket úgy kell végezni, ahogy később szemléltető eszköz nélkül végezzük azokat; *figyelemmel kell tehát lenni a tizes rendszerre.*

Míg a fentiek általában a szemléltető tárgyakra vonatkoznak, noha specializálhatjuk a számológépre is, addig Matolin Ágostonnál magára a számológépre is találunk egy követelményt: A számológép oly szemléltető eszköz, amelynek segítségével az alapvető számolási műveletek ismeretelhők. Használhatósága különösen az I. és II. iskolaévben érvényesül. Megkülönböztetünk oly számológépet, amely a tízig, húzig és százig való számolás szemléltetésére alkalmas.

A közöltek minden számtani szemléltető eszközre vonatkoznak. Mi speciálisan most csak a számológéppel foglalkozunk, s csak arra vonatkoztatjuk kívánságait is.

Ennél tovább is megyünk azonban. A felsorakoztatott normák közé odaiktatjuk a gyermekpsychologia és munkaiskola egy-egy sarkalatos elvét is. A tárgyi szempontot azután, ezeknek a lehetőségeihez időmiltjuk, nem úgy mint az idézett helyek, ahol ez fordítva van.

Tehát.

A gyermekpsychologia a tapasztalattal egybevágóan azt tanítja, hogy hiába adunk mi a gyermeknek drága autót, finom, tőrökény babát, elmésen megkonstruált légguskát; egyik sem olyan kedves, egyikkel sem bánik oly bátran, mint azzal a Frank-kávés dobozzal, amelyet maga avat autóvá, mint azzal a kukoricacsutka babával, amelynek tarka babaruháit maga tákolja össze mérföldes fércdítésekkel, mint azzal a bodzapuskával, amelyet maga farag nagy ügyel-bajjal, sokszor vérző újjal.

A gyermeki alkotókészség eme megnyitalkozásait értékesíti a munkaiskola. „Csináld csak gyermekem, meg is tanulod!” S a zordon rendben merevvé figyelmesedett iskola kedélyes gyermekotthonná, játékosan és komolyan tanító, kezét, szemét, kedélyt, lelket, munkát és tudást értékelni, alkalmazkodni megtanító környezetté válik.

De mi látjuk már, mondják egyesek, hogy ez a célzatosság végre is valahogy úgy lyukad ki, hogy a tanítónak vagy meg kell valamit csinálnia, vagy legalább is megcsináltatnia. Valószínűleg valami számológépet. Azt is valami új fajtát. Pedig van már elég belőlük s azt lehet mondani, egy sem jó. Hogy azután a gyermekek csináljanak egy számológépet, az már kesz abszurdum. Mikor meglehetősen nagy koponyáknak is fejtörést ad az ilyesmi.

De meg azután, mi gondja marad az iskolafenntartóknak, akiknek törvényszabta kötelessége az iskolát felszerekkel kellően felszerelni. Számológéppel pedig legelső sorban!

Nos kérem, mi az ellenvetések dacára is a gyermekekkel csináltatjuk meg ezt a — nem akarjuk azt mondani, hogy — számológépet. Az iskolafenntartói pedig gyermekek, jóleső altruizmusból, felszabadíttjuk eme anyagi gondja alól.

Mert...

Mert kérem a számológép nem gép! Főként nem Ford motor u. n. traktor, amely szánt, csepel, vontat stb. Így csak a nagyon leleményes spekulálók képzeltek el s akarták megkonstruálni is a számológépet. Beleépítettek egy csomó felnőttek előtt is homályos elvet s gyermekeket állítottak eléje, hogy számoljanak rajta. Persze

a feltaláló is, meg sok más is, elfelejtkezett arról, hogy egy kis „felöltött ész” mellékelni kellett volna a használati utasíáshoz.

Éppen ezé t rúgók, drótok, csaltok, kapcsok, billentyúk, váltók, rejtőablák, automata szerkezet a mi számolószerkezeztünkön ismeretlenek.

Hat akkor igazán különös csodabogár lehet. hunyorítanak egyet az irónikusok.

Tehetik. Mi azért tovább is úgy csináljuk, mint eddig, mert a meggyőződésünk ezt diktálja.

Ugyanis, a mi növendékeink az első osztályban, mindjárt az év elején kapnak a többi között egy 20—25 cm. hosszú, 5 cm. széles, 5 cm. magas skatulyát. Ez egy egészen közönséges skatulya. S hogy a munkaiskola bokrétaját fontosabb már a kalapunk mellé tűztük, a skatulyát pedig készen adjuk az elsős növendéknek, meg kell jegyeznünk, hogy miért tesszük ezt. Azért, mert az I. oszt. tan. ilyen dobozt még nem tud csinálni, helyette azonban a felsőbb osztályok csinálják meg. (U óvzgre a Franck-kávés dobozt is készen kapja a gyermek, mégis au ó lesz belőle.) A többi munkát, vagyis azt, ami ezután következik, mind a gyermekek végzik el.

Mégpedig — természetesen számtan órán — csinálnak egy agyag golyócskát, mert éppen az egyről tanulnak. A számjegy írása kapcsán az „1”-et belevésik a puha golyóba. Azután kerül még a skatulyába egy vadgesztenye, szintén ellátva az „1”-el. A használatnál, hogy a számnak az egyneműséggel való kapcsolatát megértessük, ill. erre rászoktassuk a tanulót, mindig megnevezik a tárgyat „1 golyó”, „1 gesztenye” stb. A számfogalom kialakításának receptjét most nem idézzük, mert más a célunk.

A „2” nál ismétlődik a hisztória ének, csak hogy most a „2” jegyét vésik, karcolják, írják az elsővel egynemű tárgyakra.

Igy halad a sor egészen 10 ig. Azonban valamit meg kell jegyeznünk. Már fontosabb azt mondtuk, Matolin Ágostonnal együtt, hogy számolószerkezetet a műveleti fokon használjuk. Nem keveredünk itt ellentmondásba?

Nem. Mert nem a gyermekre nézve válik el e két mozzanat egymástól, hanem a módszerre nézve. Pl. a négy = 4 számfogalmának kialakítása egy határozottan szemelött tartott mozzanata a tanításnak. Ezt a minél többféle, 4 egynemű tárgy szemelgetésével, megszámláltatásával stb. iparkodunk tető alá vinni. Ekkor a mi skatulyánk egy kis kreizleráj, sokféle 4 tárgyával.

Jön azu án a művelet végzés. Legelőször is a skatulyát tisztítjuk ki, s azután csak egyféle 4 tárgyat teszünk bele. Éppen azt,

amellyel a legaktuálisabb az nap számolni. Így hódolunk az egy-neműség törvényének.

Mikor így azután az „1—10“ skatulyában van, lakatot teszünk rá, vagyis réírjuk a „10“-et. Ezzel pecsételjük le az első tizes sort, jelezni akarván, hogy most már a tizes birodalmát mindig csak bizonyos hivatalos ceremóniák között léphetjük át, akár le, akár felfelé utazóban tesszük nála tiszteletünket.

A második osztályban jön azután a második doboz, a maga 10 megszámozott egységével. Kívül pedig a szépen kaligrafált „20“ felirással, ami épp oly fontos követelmény, mint művelt társaságban a bemutatkozás, vagy névgye használata.

Tovább haladva ugyanily követelmények betartásával sorakoznak a többi tizes dobozok is, a maguk háznépével.

Midőn a 10-dik is felvonul, elveszszük a kis ládikát, amelyről már a port fentebb letörölgettük, a tizes családokat szépen, sorjában, egymás mellé betelepítjük. Kapunk ezáltal egy százas családot. Rá is jegyeztetjük serényen, hogy el ne felejtjük „100.“

Természetesen a százas dobozt oly méretűre szabjuk, hogy abban a mi esetünkben a már megadott méretű 10 db. tizes doboz beférjen. Más tetszésszerű, avagy praktikusabb méretek is adhatók a dobozoknak, figyelembe véve a felsorolt szempontok utasításait.

Siketnéma intézetekben, kisegítő iskolákban, ahol a tizes számsor analógiáit fokozottabb mértékben kell szemléltetni, s a szemléltetést a magasabb pl. százas számkörökben is segítségül kell venni, ott a számkör ezerig építendő ki a leirt elvek szerint. A tíz darab százas család azután betelepítetik az „1000“ törzsfélszékébe. Itt is ellátva a dobozokat 100, 200, 300 stb. felirással.

A rendszer a pénz, a mértékek felváltását, becserélését, bizonyos mennyiségek egymást helyettesítő természetét, pl. 10 db 1 K-nás a papír 10 K-nást, stb. stb. tapasztalatunk szerint sokkal szemléletesebben és plasztikusabban adja vissza, — mert bele helyezhetők — mint a többi merev, bizonyos szilárd alaki formához kötött számológépek.

A tizes rendszer szisztémáját pedig, felülmulhatatlan tisztasággal kiábrázolja.

Az egyszerűség, könnyen kezelhetőség stb. szempontjait is reméljük, hogy kielégítjük.

Még a számolásról teszünk pár megjegyzést, mert ez is ott van a követelmények között. „Úgy szemléltesse a műveleteket, mint ahogy később azokat nélküle végezni fogják a gyermekek.“

Nemcsak ennek tehető elég, hanem még a nyelv kifejezései-
nek is. Pl. tizenöt = tizen az öt; a tizes dobozra, a dobozban
levő 10 tárggyal egynemű 5 drb.-ot helyezünk; 8 = húszon a
nyolc, az egymás mellett fekvő két tízes dobozra 8 drb, a ben'i-
ekkel egynemű tárgyat teszünk. A slovák és német nyelv mellé-
helyezéssel fejezi ki a 10-nél nagyobb számokat, itt tehát a szem-
léltetés melléhelyezéssel törtélik.

Összeadásnál először a hiányos 10 esek kikerekítendők. Ki-
vonáskor pedig először a kerek tízesen felüli mennyiségek távo-
litandók el.

A többi műveleteknél is a tízes szerkezethez kell igazodni.

A számolószerkevény oly gazdag változatokban, hogy a gyer-
mekekre mindig az újság ingerével fog hatni. Mint maga az élet,
állandóan változó tartalma dacára, konstrukciója változatlan és
érthető. Így például: Egyszer akor, amelyből juhok mennek, avagy
jönnek a legelőre ill. legelőről. Máskor megint pékműhely, ahol
még a katonaság is sültetni szokott. Majd vonat, amelynek utasai
állomásról állomásra változnak stb. stb. Mikulás idején Mikulás,
karácsonykor kriszkindli, husvétkor nyúlcska a husvéti tojásokkal,
vásárkor, búcsúkor vásáros sátor, tele agyagból sült mézeskalács
szívvel. De ki győzné előszámolni a gyermeklélek personifikáló
képességének szülőit, amelyek mind az élet emléire tapadnak,
hogy az iskola és élet minél szorosabb összefüggésbe kerüljön.

A kézimunka órák — ? Mindmennyi gyárüzemek, ame-
lyeknek a feladata a többi között kitermelni mindazt, amit a gyer-
mekek szellemi szükséglete, az érdeklődés, az időszerezés megkö-
vetel és elfogyaszt.

Amikor ú'nak indítjuk eme kis játékszer, nyugodtan bizzuk
elbírálását a felsorolt szempontokból, a gyakorlatra.

Mi meg vagyunk győződve, hogy a gyermek egy magaal-
kotta, s ezért kedves, hasznos játékszer; az értelem, egy világos
szemléletet, a tanító egy kedélyes segítőársat, a különben oly száraz
számtantáshoz; mi pedig egy tapasztalattal többet nyertünk,
bevezetésével.

Számolni azonban ez sem tanítja meg magától a tanulót.
Ez a feladat a tanítóé volt is, marad is, ezután is. De megköny-
nyítani, megkönnyíti.

Gondoljunk ezért „Tillich“-re hálás szívvel, mert Ő kutató
tanítványainak példát adott, sőt utat mutatott egy feladat megol-
dásához, amely a filantrópok óta állandóan foglalkoztatta és fog
falkoztatja a tanítókat.

Pálinkás Sándor

Lapunk fejlesztése.

Hivatalos lapunk, a Magyar Tanító, életét, munkáját figyelemmel kísérő kartársak kezdettől fogva foglalkoztak a lap fejlesztésének gondolatával. Itt-ott már évekkel ezelőtt merültek fel az újításokra, a fejlődés mikéntjére vonatkozó indítványok, volt közöttük olyan, amely valóban életrevaló és kivihető volt.

A lap szerkesztősége arra törekedett mindig, hogy megfeleljen a tanításág kívánalmainak, szívesen adott teret az elemi, polgáriskolai és középiskolai kartársaknak, hogy itt dolgozzanak, sérelmeiket, óhajaikat közöljék.

Nem hagyhattuk azonban sohasem figyelmen kívül, hogy anyagi erőink csekélyek voltak s azok ma is. A lapot igazában csak áldozatokkal lehet fejleszteni, ahhoz magában a szerkesztőség, vagy szerkesztő bizottság nem elégséges.

Mondjuk meg őszintén: pénz kell ehhez is. Tisztán idealizmus, lelkesedés és önzetlenség csak rövid időre tud bármily ügynek magas nivót kölcsönözni

Hogyan kívánjuk meg az egész ember munkaerejét teljesen igénybevevő munkát, ami egy lap magas nivón tartásához kell akkor, amikor a szerkesztőségnek csak igen mérsékelt „tisztelet“-díjat tudunk adni s amikor a munkatársak dolgozatait csak épenhogy valamivel tudjuk honorálni!

Hogyan biztosíthatnánk ily feltételek mellett a magyar tudományosság legkiválóbbjainak munkálkodását? Mert ne gondoljuk ám, hogy a tudományok zászlóvivői az elismerés és csodálat rózsaszínű fénysugaraiból élnek, s ezzel is megelégszenek!

Ezért amily örömmel láttam és hallottam Barshonti kerületünt indítványát s annak lelkes elfogadását, épen olyan rezignációval voltam kénytelen magamban azonnal konstatálni annak kivihetlenségét.

Ertem ennek a teljes mértékben való kivitelét. A célt, amit az indítványozók kítűztek, csak oly mértékben tudjuk megközelíteni, amennyit a nemes célra előírányzott szerény összeg megenged.

Ez pedig igen hamar kimerül.

Ezért kellett letennünk — legalább is egyelőre —

a szebb, izlésesebb kiállításról. A lap előállítási költsége a lehető legminimálisabbra van lenyomva, amiért más formát és kiállítást nem lehet kívánni.

Észrevehették azonban kartársaink, hogy a lapot tetemesen bővitettük, amennyire azt az adott viszonyok megengedték. Megnyitottuk a természettudományi, tanácsadó és szakirodalmi szemle rovatainkat s emellett eddigi rovatainkat is tovább vezetjük.

Természetes dolog, hogy ha több anyagi felett rendelkezni, mást is lehetne produkálnunk, de ehhez már a tagtársak nagyobb hozzájárulására, a tagdíjak emelésére volna szükség, aminek keresztülvitele viszont igen nehéz dolog lenne.

A Barshonti kerület indítványa nyomán látott napvilágot azután az a kíváncsi, hogy nem tudományos rovatokra, hanem nivós kulturpolitikai rovatra van szükség. Volt kartárs, aki viszont a tudás emelését védelmébe vette.

A vita hullámai elhatottak a Magyar Tanügyig, amely felfigyelt rá és nagyon is ellenezte ilyen önálló rovatnak a Magyar Tanítóban leendő megszervezését. A M. Tanügy legutóbbi számának cikkírója is foglalkozik e kérdéssel s odajut végre, hogy sürgősen a M. Tanítóban tanügypolitikai rovat, amikor egész tanügypolitikai lapunk már van a M. Tanügyben.

Ezt tartja a Magyar Tanító szerkesztősége is. Szükség esetén mi is foglalkozunk tanügypolitikai kérdésekkel, amelyek szavunk felemelését feltétlenül megkívánják. Tanügypolitika elől kitérni nem lehet, hiszen tulajdonképpen minden, amit a tanítótársadalom s az iskola sérelmeinek reparálása, a jogi, fizetési helyzetünk szanálása érdekében mondunk, teszünk és irunk, az mind tanügyi politika (napi politikával ezt csak a teljesen járatlanok tévesztik össze!)

A mi lapunk és egyesületünk vezetőségének helyzete hasonlíthatatlanul nehezebb e téren, mint a M. Tanügyé. Nekünk, míg e helyen vagyunk, mindig szem előtt tartani kötelességünk az egyesület alapszabályokban megjelölt célja mellett, amihez igazodik a hivatalos lap is, azokat a meglehetősen nagy lelki differenciákat, amelyek az egyesület tagjai között természetszerűleg fennál-

lanak. Számolnunk kell tagjaink világnézet, politikai pártállás, vallásfelekezeti, iskolatypus és iskolafenntartók szerinti széttagozására. El kell érünk azt, hogy az egyesület mindezen felül álljon s minden tag megtalálja a maga helyét a közös egyesületben.

Amint a vezetőség s a lap nem találja meg a kielégítő közös platformot, szét kell bomlani az egyesületnek s megszűnik a közösségből eredő erő jótékony hatása.

Ne legyünk türelmetlenek, az evolúció — miként a természetben — úgy a társadalomban is csak lassú lehet. Hogy a személyi államosítás akkor, amikor szavaztunk felette, rögtön nem teljesült, épen nem rajtunk múltott. Láthatjuk, hogy akár a személyi, akár a teljes államosítás nem olyan könnyen keresztülvihető feladat. Mi megmondtuk a magunkét s azt álljuk ma is, de a további tennivaló már nem a mi dolgunk. A kormányzat is belátta akkor, hogy egyszerre keresztülvinni nem bírja, mert a hatás ellenhatást szül s az ellenhatás igen erős volt, amellyel számolni kellett.

Jelenleg is megvan a kormány célja az iskolák és a tanító függetlenítésére, de azt látjuk, hogy ott sem a kíméletlenül egyenes útat követik, s lehetőleg úgy óhajtják keresztülvinni, hogy a tradíciókat és szerzett vagy mondjuk hosszú megszokáson alapuló jogokat lehetőleg ne sértsék.

Mi élénk figyelemmel és jóindulattal szemléljük a Magyar Tanügy munkáját s csodáljuk őszintén szólva nagy kitartását azoknak, akik szerkesztik és fenntartják. Szívesen elismerjük és méltatjuk, hogy velünk egyúton szolgálja a magyar tanítóság ügyeit és a kivívott eredményekben sohasem vitatjuk el a munkája után őt megillető részt.

Ami a két lap megpendített egyesülését illeti, ehhez ma sem az elnök, sem a vezetőség általában nem szólhat hozzá, mert ebben intézkedési joga nincs s véleményét sem lehet az egyesületre ráoktrojálni s a tanítóság akaratának elébevágni. Ott van a központi gyűlés, határozni csupán ennek van joga, a határozatot pedig a vezetőségnek végrehajtani kötelessége. (B.)

Nép- és gyermekdalok gyűjteménye.

Nem tagadom, — amikor olvastam a Magyar Tanító október 15-iki számában, hogy kp. elnökünk megbízta Csongrádi Árpád csúzi kartársunkat magyar nép- és gyermekdalok összegyűjtésével, — szíves örömmel üdvözöltem az eszmét. Sőt reá isnak találtam a gondolatot, mert kp. elnökünk anyagi támogatást is kiállításba helyezett. Mert — higgyék el, — itt törik meg minden jó szándék. Példa erre Huf h. ngok c. dalfüzetem, amelyet rengeteg költséggel s fáradsággal állítottam össze annak idején. Aktuális példa most Új énekek c. korálkönyvem, melyben ezidőszerint 1000 koronám úszik, a csekély pártfogás miatt. De azért ne csodálkozzanak rajta kartársaim, hogy 1—2 hónap múlva 20 eredeti magyar dalomat szándékozom Lipcseében kinyomatni zongorára, még akkor is, ha egyetlen rendezőm sem lesz!

Most, hogy olvastam a M. T. dec. 1-i számában Tóth Kálmán kartársam kedves cikkét, melyben nevetem is szóba hozta, már nem tudtam hallgatni. S természetes, hogy amíg erőm s vérem tudom s ha Csongrádi kartársunktól arra felszólítást kapok, ezer örömmel, lelkes ambícióval állok a dolgozók közé s szerény tehetségem szerint közreműködöm a gyűjtemény megjelenésében. Annál is inkább, mert háború előtt a Prot Zeneközlönyben pár száz 2—3 szól. dalom, énekem, férfi vegyeskaraim jelentek meg, melyekből szintén bátor vagyok felajánlani. Most pedig a Sarospatakon, Hodossy Béla szerkesztésében megjelenő Zeneközlönynek vagyok munkatársa, amelybe szintén több 2—3 szól. magyar dalt küldtem be. S az I. szám zenemellékletében megjelent „A magyar dal” c. férfikarom, melyet az Ánte tartói dalárdájának ajánlottam.

De térjünk a dologra. Tóth Kálmán kartársamnak igazat adok abban, hogy a gyűjteménynek munkatársa legyen minden

**Arany- és ezüstárak, órák, ékszeres, villamos lámpa-
ernyők, óriási választékban, mérsékelt havi részletfizetésre
kaphatók:**

Mareš József órák és ékszerésznél

Nové-Zámky

Štefanik-utca 74. **Nové-Zámky** (a Blaha szálló épületében)

Levelezőlapon való hívásra azonnal felkeresem Önt mintáimmal
vételekötellezottség nélkül. **Győződjék meg róla!**

dalszerető karlárs. Több szem többet lát. Megvallom, én először olyan nagyszabású, rendszeres népdaliskolára gondoltam, mely könyv tartalmazna 5—600 magyar dalt, 5 hangterjedelemtől kezdve 12 hangig. Ez nem csupán iskolai célt szolgálna. De most már tisztábban látom a dolgot. Itt iskolai ének, illetve dallanításhoz való anyagról van szó. Ezen könyvben igenis helyet foglalhatnak a klasszikusok is, Beethoven, Schubert, Schumann stb. Az összhangosításra vonatkozólag megjegyzem, hogy a szólamvezetés szigorú szabályai s a változatosság szépen összeférnek. Szóval az egyhangúságtól nem kell félni, ha szakavatott kezekből kerülnek ki a gyermekkari dalok. A gyűjteménynek azonban szabatosnak s nívósnek kell lennie.

A dalok megválasztásánál óvatosnak kell lenni. Itt első s eléggé nem hangsúlyozható köveletmény, hogy minden dal legyen „magyar”. A rosszul rítmizált (tagolt) dal, bármilyen jó is a szövege, nem megfelelő. S ez megfordítva is áll. Sokat segít a veleszületett jó érzék, izlés. Azonban, ha ez öntudatos, akkor még többet ér. Zenei műveltséget szerezni nagyon nehéz, A magyar zene alapelvei pedig még ma sincsenek teljesen tisztázva. Éppen ezt írta fel zászlajára az említett spataki Zeneközlöny. Magam is sokat foglalkoztam s foglalkozom vele. Érdeklődéssel olvastam Dr. Molnár Géza előadásait a magyar zene sajátosságairól, továbbá Ábrányi, Bartalus, Fabó, Seprődy stb. fejtegetéseit. Nemcsak nyelvben él a nemzet, hanem dalában, zenéjében is. Felbecsülhetetlen kincs a dalanyag, melyet szívünkben őrzünk. Ha az nem volna, nem volna érdemes élni. S minő fontos, hogy milyen dalt (qualitás) nyújtsunk a gyermeknek útravalóul az életre. Megjegyzem, éppen ezen okból hitározottan ellensége vagyok a mondva csinált iskolai daloknak. Hogy mért kell értékes népdal dallamára pl. A mi cicánk férjhez akar menni c. szöveget ráhúzni? Igazán nem értem, sőt elítélem. Ne alchimizáljunk, hanem menjünk le az aranybányába s hozzuk fel a szinaranyat, a nép lelkéből, az igazán izig vérig magyar dalt. Hiszen a magyar zenének is ebből kell kiindulnia és fejlődnie. Ezért is helyeslem én ezen gyűjtemény gondolatát. Lám Liszt Ferenc hirdette először azt a balvéleményt, hogy nincs magyar zene, de Brassay, Bartalus megcáfolták s ki merné ma Lisztet igazolni? Zenéjét soha nem dobta el magától a magyar, hanem művelte, ha öröme volt, vagy bánat tépdeste lelkét. Nem a cigánytól tanultuk a magyar zenét, s int némelyek tévesen hiték, hanem megfordítva. A népdalok mellett — természetes, — helyet foglalhatnak a jó gyermekdalok is.

Ami a modern énektanítás gyakorlati kivételét illeti, szeretném ismerni Csongrádi kartársam nézeteit. Én ugyanilyen tárgyú cikket írtam a Magyar Tanító 1922 nov. 5-iki számában. Akit érdekel, föltalálhatja s elolvashatja. Azok a legmodernebb elvek, melyeket a pesti orsz. zeneakadémián 1913-ban hallgattam s tanultam De hiszem is, hogy szépek, jók, ideálisak. Röviden: Célul tűnik ki a rytmikus, melódikus és harmonikus hallás képzését, a hangszer okos használatát, kimélését, a villásos, hazafias érzés, a tarsas szellem ápolását s zenei elemek elsajátítását leginkább analytice. Fődolog itt is a folyton való szemléltetés, valamint a magyar dal megszerettetése. Dal nélkül élni nem lehet. Aki már nem tud dalolni, vagy nem szereti a dalt, annak a lelke sivár, üres, árva. Annak már reménye sincsen s csak bolyong céltalanul, ridegen, némán. De: mit is tudnék én ezen legkedvesebb témáról egy szerény, rövid cikcsecskeben írni?

Kérem Csongrádi kartársamat, hogy űsse a vasat, amíg meleg, amikor kp. elnökünk ígéretét bírja a támogatásra, bátran hozzá lehet fogni az anyag gyűjtéshez. S azt hiszem e nemes ügy meg is érdemi a vele való komoly foglalkozást. Tóth Kálmán kedves kartársamnak elismerés, hogy az elkezdett szálát tovább fonta. Mi pedig fontjuk tovább lelkesedéssel, kitartással, hogy a kedves gyűjtemény minél hamarabb napvilágot lásson. Mert, hogy szükség van rá, bizonyítja az a 2—300 zenei levél, melyeket évenként ilyenféle ügyben szétküldök. Fel hát a munkára!

Gáspár János.

A cigaretta.

— *Schlosz Lajos.* —

Ki nem ismerné a szivarvéget gyűjtő gyermekeket? Hegyesvégű palcára ügyesen szúrják föl a kávéházak előtt ülő vendégek-től eldobalt szivar és cigarettavégeket s ha egy égőre akadnak boldogan szívják azt tovább s kutatnak újabb zsákmány után. Komikus és egyben elszomorító ez a látvány egyszerre s elég gondolkodásra ad alkalmat annak, ki a nép sajnulását sajnálja. A szivarvégek nemcsak mérgezők a 8—10 éves vadászaitra, hanem egyenesen meg is fertőzi őket. Ezt bizonyítja már az is, hogy ilyen kis proletárokból kerül ki az ingyen rendelő-gyógyintézet legtöbb tüdővészese; de bizonyítja jobban a laboratóriumokban végzett számos vizsgálódás.

Egy Peserico nevű tekintélyes olaszországi orvos tuberkuló-

zisban szenvedőkől elszívott szivar- és cigarettavégeket azon frissiben és több hét múlva is tengeri nyulak bőre alá oltott. Az állatok 50 százaléka elpusztult tuberkulózisban. Főleg a kiszáradt szivarvégek voltak igen sokáig fertőzők, míg a nyirkosan tartottakban líz nap múlva már elpusztultak a tüdővész mikrobái. Tőzsdékben vásárolt, friss szivarok nem voltak fertőzők. A szivarvégekben sok volt a bürkonya-bacillusnak nevezett csra; kivülé a genyesztő kokkusok, a proteusz-fajok és a penészek fordultak elő nagy számban.

A dohányzás különböző nemei között a cigarettázás a legkedveltebb, de egyúttal a legveszedelmesebb is a serdülő ifjúságra. Különösen az idegrendszerre hat kártékonyan. A kéznek könnyű reszketése, a rossz látás, a szabálytalan szív működés, az emésztés zavarai, a nyálkás nyelv, az ingerlékeny gége; mindmegannyi jelei a korai és túlzásban vitt dohányzásnak. Régente az u'ca gyermeke, ha néhány fillérhez jutott, cukrot vagy gyümölcsöt vett magának és így némi táplálékhoz jutott. Ma fejletlensége és ráncos vonásai degeneráltságát bizonyítják. Egy vidéki város gyermekóráháznak orvosa a városi gyermek öreges és fáradt arcát a cigarettázásnak tulajdonítja. Az orvosok mindig elítélőleg nyilatkoztak a gyermekek dohányzásáról és a belőle származó bajokat a cigarettázás tetemesen növeli. Az a vizsgálat, melyet a bécsi egyetem egyik osztályában végeztek, nagyon érdekes eredményt mutatott. Nyolc éven át összehasonlí ották a dohányzó gyermekeket a nem dohányzókkal. A dohányzókkal szemben száz nemdohányzó közül 24 nek a súlya emelkedett, 37 magasabbra nőtt, 42-nek dereka volt szélesebb és ugyanennyinek túdeje volt fejlettebb. Ilyen feltűnő volt a dohányynak a szervezetre való romboló ható ereje.

A nikotin idegméreg, melynek halása annál veszedelmesebb, minél fejlettebb a dohányzó gyermek szervezete. A dohányzásból származó egészségi zavarok az érett férfikorban annál súlyosabbak, minél korábban szokott az ifjú a dohányzáshoz. A zárt helyiségben való dohányzás még veszedelmesebb, mint a szabadban való. A cigaretta füstje különösen káros (nagyobb benne a nikotintartalom és az ópiumadalék). Az egészségnek védelme mindenkre nézve komoly erkö'csi kötelesség és minden tudatos veszélyeztetése vétkes, rút cselekedét. Csak az egészséges ember képes rendeltetésének méltóan megfelelni. A felmagasztalt élvezeti mérgek elleni küzdelem és ellentállás nagyszerű iskolája a jellem-szilárdságnak.

Norvégiában már 1889 óta törvény, hogy tizenöt éven aluli gyermekeknek dohányt elárulni szigorú büntetés terhe alatt tilos.

De hogy ez a törvény a maga merevségében itt sem volt keresztülvihető, bizonyítja. Björnson Bjönstjerneré világhírű író és költő felhívása, melyet néhány évvel később az ország tanítóihoz intézett és melyben fölkeri őket, hogy járjanak jó példával elől és tanítványaik előtt ne dohányozzanak.

Franciaországban az iskolásgyermek dohányzásának megszüntetésére néhány év előli egyesületet alakítottak, mely később a kormányt rábírta, hogy a dohány élvezetét az összes iskolákban megtiltsa.

Ezen a téren azonban egyedül és kizáróan a család van hivatva ellenőrzést gyakorolni és a szülői szeretetteljes szigort a törvény ezer intézkedése sem pótolhatja. Kell, hogy a köztudatba menjen át a meggyőződés, hogy a gyermekek korai dohányzása fejlődésüket hátráltatja, gátolja és hogy a nikotinnak a fejletlen szervezetre való hatása sok, később jelentkező gyilkos kórnak veti meg alapját. A jobb társadalmi osztálybelieknél ez a tudat már régóta él és ezekben a körökben ritka is, hogy kiskorú gyermekek dohányozzanak, de a nép széles rétegeiben ügyet sem vetnek erre a körülményre és nem hogy gátat vetnek neki, hanem bűnös közönyvel elő is mozdítják.

A hivatása magaslatán álló tanítóra és nevelőre ezen a téren is nagy és nemes feladat vár.

Egyesületi élet.

Felhívás a Tanítók Háza részjegy jegyzésére.

Az 1927 júl. 5-én Košicén tartott kp. gyűlés határozata értelmében a részjegyek jegyzése f. évi dec. 31-ig meghosszabbított. Az áldozatkész kartársaktól függ, hogy a T. H. minél előbb felépüljön. Siessetek tehát Kartársak e nemes cél megvalósítására a magatok és gyermekeitek előnyére.

Elnökség.

A régi képesítésű polgáriskolai kartársak sérelmének reparálása.

Mindnyájunk előtt ismeretes az a sérelem, amely a pedagógiumo', ill. rajzanárképzőt végzett polgáriskolai kartársainkat az új

fizelési rendszerben érte. Szolgálati idejüket tanulmányaik végétől, illetve álláshelyük kezdődőleg számították, így tanulmányi idejük mérvéig hátrányban maradtak a történelmi országok polgáriskolai szaktanítóságával, illetve az újabb képesítésű kártársainkkal szemben, akik az elemi tanfolyam elvégzése után már tanítói szolgálatba léptek és szolgálatuk közben fizetéses szabadságot kaptak a polg. isk. tanfolyam elvégzésére. Ezeknek a szolgálati ideje tehát 3-4 évvel több, mint az ugyanolyan idős főiskolát végzett kártarsaké.

Az érdekeltek hosszú harcot vívtak egyrészt magasabb képzettségük honorálásáért, másrészt tanulmányi idejük beszámításáért. Már évekkel ezelőtt deputációztak a miniszterekkel, akik a kérés teljesítését mindig valamilyen formában kilátásba is helyezték. Nevezetesen a tanulmányi évek beszámítását már több ízben határozatban megigérték. Az erre vonatkozó kérvényeket is bekérték. Intézkedés azonban nem történt mindezekig. A 104/26 törvény végrehajtási utasítása sem tartalmaz erre vonatkozólag, mint várható lett volna, általános intézkedést.

Most értesülünk végre arról, hogy a minisztérium külön rendeletet ad ki a sérelem megszüntetésére vonatkozólag, a rendelet tervezete már meg is van és száma 100256/l. 27 sz. lesz. Eszerint a tanulmányi idő fejében 3 év fog az érintett kártársaknak beszámítani. A beszámítás mikéntje és további részletek megtudása céljából küldöttséget menesztenek a miniszter elé. Reméljük, hogy végre e hosszú ügy nehéz vajadás után szerencsésen véget ér.

Jogi tanácsadó alapra újabban befolyt összegek nyugtázása. özv. Topa Józsefné, Diósfőregény 10 K. — Kosiyai Jánosné, V. Šiarovce. 20 K. — Bánd Jenőné nyugt. N. N. névre Kešice 30 K. — Horváth Imre, Hidaskürt 30 K. — Kiss Nándor, Varkony 20 K. — Mehrl Antalné, Gúta 5 K. — Kerekes Béla, Búcs 20 K. — Antal Magdolna, Vérpuszta 24:50 K. Erdőssy Borbála, Bátorkeszi 20 K. — Labancz Andor Kh. Podhradie 10 K. — Zsembery Paula Kürt 10 K. — Dicsinszky János Štylback 10 K. — Hittrich Józsefné, Komárno 50 K. — Tyukos Béla, Szunyogdi 30 K. — Szabó Sándor, Maiy-Kövesd 99:50 K. Skriba Gyula, Bős 10 K.

„Tanítók Háza” alapra újabban befolyt összegek nyugtázása. Komáromi tankezelő szlovák tanfolyamából (Bors Á.) 135 K. — Kovács István és György J. gyermekeladás jövedelme 100 K. — Ekei rk. isk. színieladás Komáromi tanker.

szobaalap 100 K. — Lévai Károly és Erdős Ignác tanítók, Léva 40 K. — Komáromi tankerület szlovák tanfolyamából (Szendrey I.) 405 K. Pecho Lajos, Ladice 20 K. — Papp Lajos Mogyorós 180 K. — Kömley László (Dunúbia) 32 K. — Fuchs, Rožňava (Könyvkeresk. Egyesülete) 4000 K. — Fuchs J. (Könyvkeresk. Egyesülete) 8000 K. — Komáromi Első Hitelint. kamata 163 K 14 fill. — Komáromi Első Hitelint. kamata 369 K 67 fillér.

Özvegyek és árvák alapjára újabban befolyt összegek nyugtázása. Galántai tanítói körzet 90 — K. — Kolozsneimai község adománya 25 — K. — Koós István és György F. gyermekelődás jöv. 50 — K. — Puskás Lajosné, Őrös 50 — K. — Cziráki Etelka, Šahy 50 — K. — Czító Irma, Košice 97'90 K. — Telkes „ABC“ $\frac{1}{10}$ -a Académiától 2496 K — „Fecskek“ $\frac{1}{10}$ -a Štehtől 5280 — K. — Pethes Ilona, Negyed 20 — K. — Schöll Gyula, Bratislava 50 — K. — Pethes Ilona, Negyed 20 — K. — Komáromi Első Hitelintézettől kamat 181'04 K. — Komáromi Első Hitelintézettől kamat 380'93 K. *Közp. pénztár.*

Felhívjuk a szakosztályi és megyei pénztárosainkat, hogy az 1927. év második felében befolyt tagdíjak elszámolásához szükséges kimutatásokat legkésőbb f. hó 24 éig központi pénztárunkba be kell deni szíveskedjenek, hogy a $\frac{1}{10}$ visszatérítéseket időben megejthesstük, *Központi pénztár.*

A minisztertanács a dec. hó folyamán tartott ülésén elfogadta a régi nyugdíjasok nyugdíjának felemelésére vonatkozó törvénytervezetet, melyet január hó folyamán fog a nemzetgyűlés letárgyalni. Örömmel tölt el bennünket, hogy e nyugdíjemelés az annyi megpróbáltatáson keresztülment szlovenszkói nem áll. nyugdíjas kartársainkra, özvegyeikre s árváira is vonatkozik s ekként lapunk karácsonyi ajándékuval ezzel a kedvező hírrel tudja őket megörvendeztetni.

A tanítók házára a peresítésekől szépen befolyó összegekől január hó elején a közp. pénztár 10 ezer koronát fog az alaphoz csatolni.

Nyugtázás. A kékkői esperesi kerület róm. kath. tanítóháza július hó 8-án a Tanítók Háza javára 200 koronát befizetett, mely összeget ez úton köszönettel nyugtatjuk. *Központi vezetőség.*

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

Rádiaoaktivitás.

Rádiaoaktív anyagok.

Azon anyagokat, melyek külső behatás nélkül sugarakat bocsátanak ki, radioaktívoknak nevezzük. A radioaktív anyagokból kiinduló sugarak állásztalan lemezen áthatolnak. Becquerel az urán sóját hosszasan megvilágította s azután fekete papírba burkolta és fotografuslemezre helyezte. Néhány óra múlva az előhívott fotografuslemezzen fekete folt mutatkozott, tehát a lemezt sugarak érték. Curiené asszony azt tapasztalta, hogy a thorium is bocsát ki sugarakat. Uőbb bebizonyosodott, hogy minden ásvány, amelyben urán vagy thorium van, radioaktív (chalkolit, thorit stb.). A kálium és rubidium szintén sugárzóknak bizonyultak, sugárzásuk azonban gyengébb, mint az uráné.

Később Curie és neje a jáchymovi és přibrami szurokércben két olyan anyagot találtak, melyek sugarakat bocsátanak ki és amelyek addig ismeretlenek voltak a tudományos világ előtt. Ez a polónium (Po) és rádium (R.). A rádium sugárzása igen erős, a milligramm ezredrésze elég ahhoz, hogy mellette egy elektromos töltésű fém elveszítse töltését. Soddy angol radiologus üvegcsőbe néhány milligramm rádiumot tett s ezzel a fnyképezőlemezre írt; előhívás után az írás világosan látható volt. Ha a rádium egy szilánkjá papírra esik, azt megfeketíti. Debierne a szurokércben még más radioaktív anyagot is talált, melyet aktíniumnak (Ac) nevezett el. Baltrwood ugyancsak a szurokércben találta az ioniumot. (Io)

Ezen anyagokat csak kis mennyiségben találják és így is nagyon költséges, hosszadalmas munkával tudják kiválasztani. 1000 kg. jáchymovi szurokércben 200 milligramm rádium van. De éppen ezért nagyon drága. 1 gramm rádiumért a háború előtt 400,000 K-t is adtak. Ma a legtöbb rádiumot Amerika termeli (coloradoi, utahi bányatelepek). 1 tonna kibányászott anyag 5 milligramm rádiumot tartalmaz, 1 gramm 120 000 dollár.

Rádiaoaktív sugarak.

Minden radioaktív sugárnak megvan az a tulajdonsága, hogy a fotografus-lemezt megfeketíti, a környező levegőt ionozza és így

közéleben az elektromos töltésű fém elveszti elektromos töltését. Ennek alapján a sugárzás erősségét meg lehet mérni. U. i. ha egy elektroszkópban villamos töltés van, tudvalevőleg lemezkéje kihajlik. Ha most az elektroszkóp alá radioaktív anyagot helyezünk, a sugárzás az elektroszkópban levő levegőt ionozza, az elektroszkóp elveszti elektromos töltését, a fémlemez elveszti elektromos töltését, a fémlemez kitérése egyre csökken. A sugárzás erősségét azzal a sebességgel mérik, amellyel a kitérés csökken. A sugárzás erőssége csak attól függ, mennyi radioaktív anyag van valamely vegyületben, azért a sugárzást az atom tulajdonságának tekintik.

A kutatók azt találták, hogy háromféle sugarak lépnek ki a radioaktív anyagok atomjaiból, melyeket Ruherford után alfa- (α) , béta- (β) , gamma- (γ) sugaraknak neveznek. Ezek a sugarak mágneses erőterben elválnak egymástól. A γ -sugár egyenes irányban halad, az α kissé elhajlik, a β sugár sokkal nagyobb mértékben hajlik el az ellenkező irányban. Az ehljlásból arra lehet következtetni, hogy az α - és β sugarak elektromos testcskékből állanak, mégpedig az α -sugarak pozitív ionok, a β sugarak negatív töltésű elektrónok. A γ -sugarak nem hajlanak el, tehát nem elektromos részecskék (ebben megegyeznek a régebben ismert χ sugarakkal), hanem a fénysugárhoz hasonló hullámok, de hullámhosszuk sokkal kisebb a χ sugarakénál is, pedig azok hullámhossza is csak 0.1—0.001 M.M (M=a mm ezredrésze, MM=a mm milliomod része), holott a fény hullámhossza néhány száz millimikron (MM). A levegőt legnagyobb mértékben ionozzák az α sugarak, legkisebb mértékben a γ -sugarak. Az α -sugarakat már vékony fémlemez elnyeli, a β -sugarak vastagabb rétegen áthatolnak, a γ -sugarak kerülnek ki a rádiumból. 5 mm. vastag aluminium lemez a legtöbb β sugarat elnyeli, ilyen lemezen már csak a γ -sugarak jutnak keresztül.

Ruherford és Soddy 1903 ban azt a sejtelmüket fejezték ki, hogy a radioaktív anyagból hélium fejlődik. (A hélium nemes gáz mely más anyagokkal nem vegyül, először a napban észlelték) Később bebizonyosodott, hogy az α sugarak két elemi pozitív elektromos töltéssel ellátott héliumatomok. A régebbi rádiumsókban mindig van hélium. A jéchymovi szurokérc minden gramjában 0.107 cm.³, a ceyloni thorianitban 89 cm.³ hélium van. A héliumot megtalálták minden radioaktív anyagban, amelyből α -sugarak indulnak ki, úgy a rádiumban, aktíniumban, thoriumban, poloniumban, uránban stb.-ben. Ha egy millió kg uránból egy évig felfogjuk a keletkező héliumot, körülbelül 2 milligramm gázt nyerünk.

Rutherford és Geiger megmérték az α -sugarak atomsúlyát és azt találták, hogy az jól egyezik a hélium atomsúlyával. 1 gramm rádium évenként körülbelül 160 cm^3 héliumot termel. Az ásványok héliumtartalmából meg lehet állapítani az ásványok korát. Ugyanis ha meghatározzák, mennyi hélium van valamely ásványban elnyelve, ki lehet számítani, mennyi idő alatt fejlődött az ki.

Az α sugarak hatása bizonyos távolságban hirtelen megszűnik, ez az α sugarak hatástávolsága, mely az α -sugarak jellemző adata. Elektromos töltésüket a hatástávolság végén hirtelen elvesztik. Ha a radioaktív anyagot α -részecske hagyja el, a fizika alap törvénye (hatás visszahatás) szerint az atom a részecskével ellentett irányban mozog. Ennek segítségével sok radioaktív anyagot tiszta állapotban el lehet különíteni. Az α sugarak azt a gázt, melyen áthatolnak, foszforeszkálásra indítják, ezért az α sugarakat kibocsátó radioaktív anyagok világítanak. Ha az alfa-sugarak útjába fémlapot állítanak, a fémlapot mástermészetű sugarak hagyják el, ezeket Thomson delta (δ) sugaraknak nevezte el; töltésük negatív.

A β sugarak gyors mozgásban levő elektronok (mint a régebben ismert katódsugarak.) Ezen részecskék is kellenek fuoreszkálást vagy foszforeszkálást. A β sugarak között igen különböző sebességű részecskék vannak, vagyis a β sugárzás komplex. A mágneses térben a különböző sebességű részecskék különböző mértékben térnek el eredeti pályájuktól és így a β -sugárzás mágneses szinképe keletkezik, ez 29 sávból áll. A sugarak némelyikének a sebessége közel van a fény sebességéhez.

A γ sugarak áthatoló képessége igen nagy. Rutherford 30 milligramm rádium gamma-sugárzását 30 cm. vastag vaslemezen keresztül is ki tudta mutatni. 1 gramm rádium γ -sugárzását még 100 m. távolságban is lehet észlelni. Gamma sugárzása csak annak az anyagnak van, amely egyúttal β sugarakat is bocsát ki. Ez a tapasztalat arra a felfogásra vezetett, hogy a γ -sugárzást a β sugarak keltik, mint ahogyan a katódsugarak a Röntgen-sugarakat. A γ sugárzás alapján a rádium mennyiségét meg lehet mérni, mert a sugárzás erőssége arányos a rádium mennyiségével. Megméri a sugárzás erősségét és összehasonlíják ismert tömegű rádium sugárzásának erősségével. A brüsseli nemzetközi radiológiai kongresszus 1910-ben Curienét bízta meg mértékminta készítésével, aki 21.99 milligramm tiszta rádiumchloridot állított elő, melyet elfogadtak nemzetközi mintának és Sevrebén helyezték el, ahol a többi nemzetközi mértékmintát is őrzik.

A rádióaktív anyagok bomlása.

Az uránnal együtt oly rádióaktív anyagot találtak, melynek meghatározott vegyi tulajdonságai vannak, ez az urán X (U X). Különválasztották az uránt és az urán X-et, és azt tapasztalták, hogy az urán X erősen sugárzik, a visszamaradt urán alig. De bizonyos idő múlva az urán megint visszanyerte sugárzó képességét, ellenben az urán X sugárzása folytonosan gyöngült. Ugyanezt tapasztalták a thoriummal, s az erősen sugárzó részt elnevezték thorium X-nek (Th X). Később a magárahagyott thorium is visszanyerte sugárzó képességét, ekkor megint lehetett belőle thorium X-et kiválasztani. Rutherford és Soddy ezeket azzal a föltevessel magyarázzák, hogy a rádióaktív anyagok atomai bomlanak s így állandóan termelnek más rádióaktív anyagot.

Vannak rádióaktív természetes gázok is. A thorium-vegyületek fejlesztette gázt thorium-emanációnak, a rádium-vegyületekből fejlődött rádium-emanációnak, az aktiniumból fejlődött pedig aktinium-emanációnak nevezik. Az emanáció nem sugárzás, de maga is bocsát ki sugarakat, melyek erőssége aránylag gyorsan csökken. A sugárzás csökkenésének a sebességét a bomlási félidővel jellemzik. Ez az az idő, mely alatt a sugárzás a felére csökken. A bomlás félideje nem változik, akár mennyi emanációt kevernek a levegőhöz, akár felmelegítik magas hőfokra, akár lehűtik alacsony hőfokra. Vegyi tekintetben a háromféle emanáció rokon és a nemes gázok csoportjába tartozik. Mind a három α -sugárzó anyag. Teljesen a gázokhoz hasonlóan viselkednek, tehát bizonyos hőfokon lecsapódnak, bizonyos hőfokon forrnak, a folyadékok és szilárd anyagok elnyelik, amelyek egyebként is nyelnek el gázokat. Az emanáció segítségével kis rádiummennyiségeket lehet mérni, még pedig egy milligramm milliomod részét, sőt gondos méréssel még ennek a század részét is.

Curie és neje megfigyelték, hogy bármely test a rádium közelében rádióaktív lesz, sugarak indulnak ki róla. Ugyanezt mások a thoriumnál és aktiniumnál is kimutatták, de a polonium mellé állított lap nem lesz rádióaktív. Ennek az a magyarázata, hogy a lapok csak akkor lesznek aktívak, ha emanáció van jelen, a polonium pedig nem termel emanációt. A többiek mellett pedig azért lesznek rádióaktívok, mert rádióaktív réteggel vonódnak be; ez a rádióaktív lerakódás, mely keletkezésének pillanatában ez a radioaktív töltésű. A radioaktív anyagból ezek szerint új radioaktív anyagok fejlődtek és az új anyagok ismét eltűnnek. Pl. az uránból urán x, a thoriumból thorium x, a rádiumból

rádium-emanáció, a rádium-emanációból pedig aktiv lerakódás fejlődik. A bomlás elmélet szerint az α -részecskének az atomból való kiszabadulása heves robbanással jár, a visszamaradó rész pedig egészen más atommá alakul. Az újonnan keletkező anyag maga is bomlik így az egymásból fejlődő radioaktív anyagok sorozatainak elő; ezek a bomlássorok. A radioaktív anyagok atomjai tehát nem állandóak, hanem felbomlanak, héliumatomok vagy elektronok lépnek ki belőlük. Az atom tehát nem legkisebb, oszthatatlan része az anyagnak.

A tapasztalatok arra az eredményre vezettek, hogy a rádium és ionium az uránból fejlődnek fokozatos bomlás folytán. Az az idő, mely alatt az urán atomok fele átalakul (bomlási félidő) 5. 10^9 év (az 5 után 9 zérus), a rádiumnál 1600 év. Egyes elemeknél ez a szám egészen kicsiny, néhány nap vagy perc, sőt a másodperc ezred része is. Az urán maga sem egységes anyag, hanem, két α -sugárzó anyag keveréke, az egyiket U_1 gyel a másikat U_2 vel jelölik. Így az urán-rádium bomlássorra: $U_1 \xrightarrow{\alpha} UX_1 \xrightarrow{\beta} U X_2 \xrightarrow{\beta} U_2 \xrightarrow{\alpha} Jo \xrightarrow{\alpha} Ra \xrightarrow{\alpha} R_1 \xrightarrow{\alpha} Em \xrightarrow{\alpha} Ez$ azt jelenti, hogy az U_1 -sugarakat bocsát ki és $U X_1$ gyé alakul, ez $\beta\gamma$ sugarakat bocsát ki és UX_2 vé alakul, ez $\beta\gamma$ sugarakat bocsát ki és U_2 -vé alakul, ez megint α sugárzás közben ioniummá, a Jo α -sugárzás közben rádiummá, ez α -sugárzás közben rádiumemanációvá alakul. Ezze azonban még nincs vége a sornak, mert hisz a rádium-emanáció aktiv lerakódás képződik. Ezt a lerakodást vizsgálat alá vették, és kitalált, hogy ez is tovább bomlik. Így keletkezik a rádium A ($Ra A$), rádium B ($Ra B$) rádium C, ez kétfelé ágazik $Ra C'$ re, továbbá $Ra D$, $Ra E$, $Ra F$, $Ra G$ A rádium G sugárzását már nem tudják észlelni. Lehetséges azonban, hogy ennek a bomlássornak még több tagja is van. Hahn 1920 ban urántartalmu anyagból új rádióaktív anyagot vont ki, melyet urán Z nek neveztek el.

A bomlást nemcsak az uránnál, rádiumnál tapasztalni, hanem más rádióaktív anyagoknál is, így az aktíniumnál. Az aktínium radioaktíniumra, ez aktínium X re, ez aktínium emanációra bomlik. A sor tovább folytatódik: aktínium A, aktínium B, aktínium C, mely elágazik $Ac C'$ és $Ac C''$ re aktínium D, melynél sugárzást már nem észlelnek. Később megállapítást nyert, hogy az aktínium tulajdonképpen az urán bomlása folytán keletkezik, még pedig úgy hogy U_2 -ből egy új radioaktív anyag, az urán Y (UY), ebből a protaktínium (P_2) s ebből aztán az aktínium lesz.

A thorium szintén felbomlik, s ennek is az előbbiekhöz hasonló hosszú bomlássora van.

A radioaktív sugarak hatásai

Az α sugarak az üveget, kősót, kvarcot, csillámot stb. megfestik. A csillámban található kör alakú foltokat szintén ilyen sugárzás okozza. Ezek a foltok sötétebb-világosabb színűek aszerint, hogy milyen időssek, tehát ezekről az ásványok korára lehet következtetni. Némely vegyületek a radioaktív sugarak hatására felbomlanak, mások keletkeznek. A levegő oxigénje α -sugarak hatására ózonná alakul. A β sugarak hatására a sárga foszfor a vörös módosulatba megy át, a hidrogén és chlor sósavvá egyesülnek.

A radioaktív anyagok sugárzása a bőrön a rádium-dermatitis nevű betegséget okozza. A bőr gyulladásnak indul, égési sebek keletkeznek rajta. A sugarak a növényi sejtekre is hatnak, amennyiben a növényeket gyarapodásukban meggátolják, kisebb mértékű sugárzás azonban elősegíti a fejlődést. Az agyra is erősen hatnak. Mivel a sugarak nemcsak az egészséges sejteket teszik tönkre, hanem a betegeket is, így sok esetben meggátolják a betegség terjedését. Rádiummal kezelhető betegségek pl a bőrtuberkulózis (lupus) és egyes vérbetegségek. Ezen sugarakkal el lehet tüntetni a bőr színes helyeit és a fölösleges hajszálakat. Az emanációt is használják orvosi célokra. Jó eredményeket értek el gyomor-, hátgerincbajoknál, reumánál stb.

A levegőben mindenütt találnak rádium-emanációt és thorium-emanációt. Valószínűleg a földből kerül a levegőbe. De nagyobb magasságban olyan sugárzásra találtak, amely nem származhat a földből; ennek eredete még nem bizonyos. A források, különösen a meleg források mindg tartalmaznak emanációt. Erősen radioaktív források a pöstyéni iszap, budapesti Rudasfürdő Rátóczi-forrása, a badenbadi, gasteini, Ischia szigetén (Olaszország) lévő régi forrás. A kőzetekben is találtak radioaktív anyagokat, még pedig az őskőzetekben (gránit, syenit, bazalt stb.) többel.

Atomelmélet.

A radioaktív elemek felfedezése után tapasztalták, hogy több olyan elem van, amelyek különböző atomsúlyúak, de vegyileg teljesen azonosak, semmiféle kémiai eljárással nem tudták megkülönböztetni. Ilyen pl. a rádium D és az ólom. Ugyanis a bomlássorok utolsó tagja, amely már nem sugárzik, ólom. A rádium bomlássorának utolsó tagját, a Ra G-t rádium-ólomnak, a thorium bomlássoráét thorium-ólomnak nevezik. Ezeket a közönséges-ólomtól a kémikusok nem tudják megkülönböztetni, csak a radio-

lógusok. Némelyek azt is feltételezik, hogy az összes ólon radioaktív eredetű tehát más elemek bomlásának eredménye. Az ilyen elemeket izotop elemeknek nevezik. Viszont némely elemek atomsúlyukra nézve egyeznek meg, de kémiai tulajdonságaikban különböznek, pl. a mezothorium 1 és mezothorium 2. Ezek az izobár elemek. Ez a tapasztalat ellenkezik a régi felfogással, hogy t. i. az atomsúly a vegyi tulajdonságokat meghatározza.

Felvetődött a kérdés, nincsenek-e a nem-radioaktív elemek közt is izotopok, vagy másképen az ismert elemek vajjon nem több elemek keverékei-e, melyeket azonban kémiai úton nem lehet megkülönböztetni. Különösen azon elemeknél lehetett azt feltételezni, amelyek atomsúlya törtszám. És valóban megfelelő eljárással (tömegspektrop) azt találták, hogy az ilyen elemek több egészsúlyú atomsúlyal bíró elem keverékei. Pl. a chlór atomsúlya 35.46, de a vizsgálatoknál kiderült, hogy két, 35 és 37 atomsúlyú izotopja van. Tehát az a felfogás erősödött meg, hogy minden atomsúly egészsám.

Ramsay arra a gondolatra jött, hogy az anyagot radioaktív sugarakkal való bombázással átalakítja. Eredményei nem megbízhatók. Később Rutherford a nitrogén atomokat α sugarakkal bombázta és hidrogén atomok váltak ki belőle. Ilyen bombázással aztán más elemekből is űztek ki hidrogén-atomokat.

Az itt felsorolt jelenségeket a régi atomfogalommal nem lehet megmagyarázni. A radioaktív anyagok megismerése tehát arra kényszerítette a tudósokat, hogy új atomfogalmat alkossanak. A Rutherford és Bohr alkotja atomfogalommal az anyagon végbe menő minden változást meg lehet magyarázni, azért ma általánosan alkalmazzák. Eszerint az atom középpontjában pozitív töltésű mag van, melyet negatív töltésű elektronok vesznek körül, ezek egy vagy több gyűrűben a mag körül forognak. Olyan ez tehát, mint egy kis naprendszer. A központi pozitív mag a Nap, az elektronok a bolygók. A kémiai folyamatokat azok az elektronok szabják meg, amelyek a külső gyűrűkben keringenek, ellenben a radioaktív folyamatok az atom belsejében folynak le. Az atommagot azonban nem egyszerű pozitív töltésűnek fogják fel, hanem feltételezik, hogy elektronok is vannak benne, de a pozitív töltés a negatívot felülmúlja. Rutherford megfigyelése szerint még a hidrogén atomját is meg lehet találni némely atom magjában. Ugyancsak az ő vizsgálatait vezettek arra, hogy az atommagban még egy új anyagot fedeztek fel, melyet χ -nak neveznek. *Molndr János.*

Tanácsadó.

Róvatvezető: Uhereczky Géza.

Temetkezési járulék.

1926. I/1.-e után elhalt tanító özvegyét — a nem állami ügy, mint az állami — temetkezési járulék illeti meg

Tényleges szolgálatban elhalt tanító után járó temetkezési járulék az illető tanító nyugdíjalapjának (törzsfizetés) egynegyed-részevel, a nyugdíjazott tanító után járó temetkezési járulék a tényleg élvezett nyugdíj egynegyedrésszevel egyenlő.

Kegyednek miután férje elhalálózásakor a 10. fiz. fokozatba lett volna sorozandó — 6300 Ké temetkezési járulékra van igénye. Tessék ennek kiutalványozását és egyúttal a nyugdíj felemelését kérelmezni a 104/926. sz. törv.-nek megfelelőleg.

Az 1925. XII/31.-e előtti nyugdíjazott tanítók özvegyeinek temetkezési járulékra való igénye még nincs elismerve.

Állampolgársági tanusítvány.

Az 1926. évi december hó 15. én kelt 225. számú belügyminiszteri hirdetmény alapján mindenki kérheti az állampolgársági tanusítvány kiállítását az illetékes zsupáni hivataltól. Az ilyen kérelemnek tartalmaznia kell:

1. a kérelmező családi és utónevét,
2. foglalkozását és lakhelyét,
3. születésének idejét és helyét, valamint az illetékes politikai járást,
4. az illető belföldi község nevét, melyben a kérelmező községi illetőséggel bír, valamint azt is, hogy a községi illetőséget milyen alapon szerezte. Azoknak a kérelmezőknek, akik a községi illetőséget 1910 január 1-e után szereztek, vagy nyerték állampolgárságukat, meg kell jelölniök, hol és milyen alapon bírtak előzőleg illetőséggel, vagy módok, amelynek alapján az állampolgárságot szereztek.
5. a nős folyamodóknak a feleség nevét, születési idejét és helyét, továbbá a házasságkötés idejét és helyét is meg kell jelölniök,
6. ha a folyamodónak kiskorú gyermekei vannak, ezen kiskorú gyermekek születési ideje és helye is megjelölendő. A kérvényre 5 koronás, a mellékletekre — amennyiben bélyeggel ellátva

nem volnának — 1 koronás bélyeg ragasztandó. 1 koronás bélyeggel kell ellátni azokat az okmányokat is, melyeken külföldi bélyeg van.

A kérelemhez lehetőleg eredeti, vagy közjegyző által hitelesített okmányokat kell mellékelni, ezenkívül egy darab 8 koronás bélyeget a kiállítandó okmányra.

Az állampolgársági tanusítvány pótolja az illetőségi bizonyítványt. Illetőségi bizonyítvánnyal állampolgárságot igazolni ezután nem lehet, ezért helyesen cselekszik mindenki, ha minél előbb beszerzi.

Tanítópárok első gyermeke után járó gyermekpótlék 1923.

1/1-től 1925. XII/31-ig terjedő időre.

A tanítópárok, valamint azon tanítók részére, kiknek felesége is közalkalmazott, a gyermekpótlék a 34/923. sz. korm. rend. V. cikkelyének (3) pontja értelmében csupán a 2 gyermektől utaltatott 1923. január 1-től úgy az állami, mint a nem állami kartársak részére.

A legfelsőbb közigazgatási bíróság 1925. V/19-én kelt 9834. sz. döntvénye a 34/923. sz. korm. rend. V. cikkelyének (3). pontját a törvénnyel ellenkezőnek mondta ki s így a tanító párok már az első gyermektől kaphatják a megfelelő fizetési osztály szerint őket megillető évi 1200, vagy 1500 Ké gyermekpótléket 1923. I/1-től visszamenő hatállyal.

Az érdekelt kartársaknak ebben az ügyben 5 koronás bélyeggel ellátott kérvényt kell beadniok az isk. és népm. minisztr. bratislavai referátusához s kérni a gyermekpótlék utalványozását. Az ilyen kérelemhez mellékelni kell a gyermek születési adatait tartalmazó családi kimutatást, valamint a kérdéses időre (1923. 1924 és 1925. év) vonatkozó utaló végzéseket.

Szükségesnek tartjuk itt megemlíteni, hogy az érdekelt kartársak nem tarthatnak igényt az őket megillető gyermekpótlék (évi, 1200, vagy 1500 Ké) három évi összegére, hanem a XI. től a VIII. fizetési osztályban levőket csupán 660 Ké, a VII. fizetési osztályban levőket 825 Ké különbözőzeti összeg illeti meg a három évre összesen. Az 1922. évi 394. számú törvény, melynek alapján a tanító illetményei 1923—1925 években utalványoztattak 5. §-ában azt mondja, hogy a tanító 1925. XII/31-én élvezett drágasági segélyeinek összege azzal az összeggel csökkentendő, mellyel az illető törzsfizetése 1923. I/1-től emelve lett és az utalványozott gyermek-

pótlékokkal. Ha tehát most utólag a tanítópárok első gyermekére járó gyermekpótlék utaltatik, megfelelőképen csökkenteni kell az említett drágasági pótlékokból keletkezett és az illető tanító által 1923.—1925.-ben élvezett egységes drágasági pótlékokot. A dolog megértésére szolgáljon az alábbi gyakorlati példa:

X tanító a VII. fizetési osztály 1. fokozatába lépett 1923. I/1-én, felesége tanítónő, 3 gyermekük van. Ezt a tanítót 1922. XII/31-én az érvényben levő törvényeknek megfelelőleg 1923. I/1-én történt előléptelést figyelembe véve megillette volna:

1.) Törzsfizetés (VII. f. o. 1. fok.)	7308 Ké	} Drágasági segélyek összege 20,676 Ké
2.) Helyipótlék (III. lakbér osztály)	2928 "	
3.) Drágasági segély (IV. oszt., mert a feleség a saját állása után kapja azt)	4536 "	
4.) Gyorssegély (IV. oszt. havi 680)	8160 "	
5.) Szükségsegély " " "	8160 "	

Összesen: 30912 Ké

Azonban 1923. I/1-től ennek a tanítónak az illetményei a 394/922. sz. törv. alapján megváltoznak. A drágasági segélyek összege a törv. 5 §-ának megfelelőleg csökkentve lesz azzal az összeggel amellyel a törzsfizetés felemeltetett (az eddigi törzsfizetés 75 %-ával = 5472 Ké) és a 2. és 3. gyermek után 1923. I/1-től járó á) 1500 Ké = 3000 Ké gyermekpótlékkal. A megmaradt összeg: 20.676 — 8472 = 12.204 Ké, mint egységes drágasági pótlék lesz utalva 1923. I/1-től. Az egységes drág. pótlék 1923. IV/1-től 20%-al fog csökkenni.

X tanító illetményei tehát 1923. I. 1-től a 394/922 sz. törvény alapján a következőképpen változnak meg:

1. Törzsfizetés (75% kal emelve, VII. f. o. 1. fok.)	12780 — Ké
2. Helyipótlék (III. lakbér oszt.)	2928 — "
3. Gyermekpótlék (2. és 3. gyermekre á 1500 Ké)	3000 — "
4. Egységes drágasági pótlék (IV. osztály)	
a) 1923. I.—III. hóra évi	12204 — "
b) 1923. IV.—XII. hóra évi	9763 20 "

Gyermekpótlék és egységes drágasági pótlék címén 1923. I. 1-től 1925. XII. 31-ig ez a tanító felvett:

1. Gyermekpótlék címén évi 3000 Ké	9000 — Ké
2. Egységes drágasági pótlék címén	
a) 1923. I.—III. hóra évi 12204 Kéből	3051 — "
b) 1923. IV.—XII. hóra évi 9863 20 Kéből	7322 40 "
c) 1924. — 1925. évre évi 9763 20 Ké-t.	19526 40 "

Összesen: 38899 80 Ké

Az illető tanító kérelmére most kiutalják az első gyermekre is a gyermekpótlékot, évi 1500 Ké-t. A 394-922. sz. törv. 5 § ának rendelkezései szerint újra meg kell állapítani az illető tanító egységes drágasági pótlékát is.

Drágasági segélyeinek összege, mint fent kimutattuk: 20,676 Ké volt, amely összeget 1923. I/1.-től csökkenteni kell 5472 Ké-vel, amivel a törzsfizetés lett felemelve és most már a három gyermek után járó: 4500 Ké gyermekpótlékkal 20 676—9972=10 704 Ké. Ezek szerint ezen tanító illetményeinek két tétele fog megváltozni: a) a gyermekpótlék, b) az egységes drág. pótlék. Ezen a két címen az új utalás alapján 1923. I/1. től 1925. XII/31. ig megilleti:

1. Gyermekpótlék címén, évi: 4500 Ké . . .	13500— Ké
2. Egységes drág. pótlék címén	
a) 1923 I—III. hóra, évi: 10704 Ké . . .	2676— „
b) 1923 IV—XII. hóra, 20%-kal csökk. 8563 40 Ké	6422 40 „
c) 1924—1925.-re, évi: 8563 40 Ké . . .	17126 40 „
	Összesen: 39724 80 Ké

A régi alapon felvett 1923—1925.-re ezen a két címen:	38899 80 Ké
	Pótlólag utalandó: 825 — Ké

Az esetleges időközi előlépés ezt a számlást komplikálja, de igény változatlanul 660—825 Ké, mint azt fentebb jeleztük.

Szakirodalmi szemle.

(Közli Novák Mihály).

Naša Skola. (9.) A számtan individualis tanítása című cikk kiindul egy kísérleti megállapításból, mely szerint a tanulók számlási tehetsége különböző és felteszi a kérdést, hogy — mivel a különösen tehetséges tanulók tehetségét nem szabad elhanyagolni és viszont az átlagos tehetséghez való igazodás nem elégíti ki a különösen tehetségest — miyen mód követendő az egyéni tehetség fejlesztésére: több feladat, vagy nehezebb feladatok megfejtése? Mivel a polgári iskolai cselekvő tanításról szóló cikk még folytatódik, azt csak annak befejezése után referálom.

Školská Správa. (8-9) Bővebben foglalkozom Fr. Mik: hozzászoktat az alapos megfigyeléshez, ugyanis sok egyének csak felületes megfigyelései vannak, néz, de nem lát. Az emlékezeiből való rajzolásnak a következő fokozatait állapítja meg. 1. Olyan tárgyat rajzoltatunk, amelyet a tanulók láttak, de rá előzőleg a figyelmet nem hívtuk fel. Haszna ennek az, hogy bepillantást enged a gyermeki lelekbe, vajjon mi ragadta meg azon a tárgyon figyelmét, mit tart lényegesnek. Ez a mód az alsó fokon kívánlandó. 2. Olyan tárgyat rajzoltatunk, amelyre előzőleg felhívjuk a figyelmet, hogy ezt később emlékezeiből is le fogjuk rajzolni, vagy meghagyjuk a tanulóknak, hogy egy bizonyos tárgyat — amelyet az iskolába elhozni nem lehet — jól figyeljenek meg, aztán lerajzolhatjuk. Ebbe a körbe tartozik a mozdulatok megfigyelése és rajzolása, ami csak emlékezet útján történhetik. Az ily irányú rajzolás szoktat a kritikai megfigyeléshez. 3. A már egyszer szemlélet útján lerajzolt tárgyat emlékezeiből rajzolhatjuk. Különösen akkor élünk ezzel a módszerrel, ha azokat a formákat akarjuk begyakoroltatni, amelyek az emlékezeibe vésést megérdemlik, amelyekre szükségük van, hogy azokat bármikor reprodukálni tudják. Az így elsajátított formákat a tanuló fantáziája újszerűen csoportosítja, kombinálja, vagy megváltoztatja, új formákat hoz létre és ez az emlékezetbeli rajzolás 4. módja. Megváltoztatható a tárgy, nagysága (nagyítás, kicsinyítés), fekvése, helyzete, alakja (stilizáció, tervezés.) Az emlékezeiből való rajzolással foglalkozhatik egy egész osztály, vagy csak azok, akik az előírt munkával már elkészültek.

Rendkívüli közgyűlésen foglalkozott a szlovenszki tanfelügyelői kar a tanfelügyelők szolgálati viszonyait rendező törvényjavaslattal. Az elnöklő tanfelügyelő a többek közt azt mondta: a törvényjavaslat „amennyiben ezentúl a tanfelügyelők, amint referensek lennének beosztva a járási bizottsághoz és így a járási hivatalnak lennének alárendelve, adminisztratív szempontból aggodalmat keltő, mert ezen beosztás által a tanfelügyelők elvesztik önállóságukat.“ Tudomású! veszik a járási bizottság szervezését, de kívánják, hogy a tanfelügyelők önállósága megőriztessék oly képpen, hogy az isk. bizottságnak a tanfelügyelő legyen az elnöke.

Szlovenszki Magyar Tanügy. (10.) Kiemelem Boros Béla nyitólévéről, amelyben csodálatosnak ad ki jelezést afelől, hogy a kat. tanfőnökség a világi tanfelügyelet körül folytatott vitában, a papi részről elhangzott igazságtalan megállapításokat és sértő konzekvenciákat mind máig nem utasította vissza. A felekezeti tanfőnök és felekezeti tanfőnök című két kis feljajdulás frappáns példája a tanfőnök függő helyzetének, amelyben az a legzomoróbb, hogy konfliktusok eseten (ahogy a cikk mondja) „az államhatalom végrehajja a fegyelmet és eltapos egy embert. A pedagógia és term. tudomány köréből vett riportok és hírek rovat egészíti ki a tartalmat.

Kath. lelkipásztor. (11.) Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bratislava, Mihály u ca 16., előfizetési ár 50 K. Nem tartalmaz az iskola és véle összefüggő tárgyörből cikket.

Národná Škola Slovenská. (4—5) A Sv. S. U. elnöksége deputáció ú j-n juttatta el az egyesület kívánságait az illetékes miniszteriumba, amelyből kiemelem a következőket: Kívánják a nyolcosztályos beiskolázás alapos és gyors megv. lóslítását; protestálnak a tanítói állások betöltése körül újabbán kialakult azon gyakorlat ellen, mely a kinevezéseknél hovatovább nagyobb befolyást biztosít a politikai pártoknak, ismétellen hangsulyozza a tanszemélyzet államosításának kívánalmát. Az ötödik szám vezető cikkében arról a vésztről ír, amely az iskolát és a tanítórágot az új közíg. törvény életbeléplésével fenyegeti, a közös érdekek védelmére a tanítói szervezetek központosítását ajánlja. *Ezeket összevetve a fentebb említett tanfelügyelői értekezletről írt referátummal, helyén való volna a Magy. Tanítóban a közíg. törvény iskolát és tanítót érintő rendelkezéseivel bővebben foglalkozni annál is inkább, mert az bennünket mint magyar iskolát érintő kérdés is közletről érdekel.*

Különfélék.

Rorate coeli . . .

Gótikus dómok, kicsiny templomok
Zsolozsmáznak az égre:
Harmatoznak égi magasok . . .

Rorate coeli . . .
Békét, igazságot,
Széld, puha álmot:
Ne fájjon az Élet,
Repüljön a lélek —
Fehér, égi rónán . . .

Rorate coeli . . .
Zúg a hajnal hangja,
Sok szívnek barangja
Kongasson a földre,
Bánatos rögökre:
Égi, szent jóságot.

Rorate coeli . . .
 Sir az ének kérőn,
 Szent, szép hajnalokra
 Éjszakákból térőn
 Forduljon a lelkünk
 Sok ezernyi kínja —
 Szellő boldogságra . . .
 Rorate coeli . . .

Kossányi József.

Régi templomokban . . .

Régi templomokban, hallgató homályban,
 Úgy szerettem mindég. Tiszta gyermekszemem
 Barna oltárkécen sötétlő hegyekről
 Álmodott sejtelmes, mélytitkú álmokat
 S alkotott hatalmas égi templomokat . . .
 Régi kis templomnak barna homályába
 Visszajár a lelkem a csillagos éjeken
 Visszaálmodom én elmúlt gyermekségem.

Régi templomokban, hallgató homályban
 Lélek-éjszakákon oly jó imádkozni
 Es csendes bánatok pici y, hibortűzén
 Elégetni titkon sok nyomasztó, rút bűnt
 S ha lelkünk csillaga bűn-ködéből feltűnt —
 Kéklő tömjénfüsttel köszönteni Istent . . .

Régi templomokban, hallgató homályban,
 Lélek-ünnepeket oly jó néha ülni . . .

Kossányi József

Mindég csak a dalt szerettem . . .

Mindég csak a dalt szerettem.
 Halk esőben ezt kerestem.
 Zenélő órán álmodoztam,
 Cigányzenét megsirattam.

Fáradt este hullott rózsát
 Fájó szívvel felemeltem,
 Hajnalokról, éjszakákról
 Könnyes szemmel énekeltem.

S akit sohasem szerettem.
 Annak is csak — énekeltem . . .

Kossányi József.

Gyászosan.

Borongva járom az avarfűves halmot.
S hallom temetésre zúgni a harangot;
Jaj, de búbanatos, de fájó a hangja,
Zaklatott szívemel úgy tépi, szakgatja!

Halvány menyasszony jut ilyenkor eszembe,
Aki régesrégén el van már temetve;
Valahol ott messze . . . az örökös csendbe . . .
Buja vadvirágos kis temető kertbe.

Hová gondolathán mindég elbolyongok,
Valahányszor búsan szólnak a harangok,
Sírjára borulok az altató csendben,
Imával ajkamon, könnyel a szememben,
Buja vadvirágos kis temető kertben.

*
. . . És visszatért a borongó ősz,
Lelarlá a virágokat,
A sárga fű halottlepelként
Zizegett a lábuk alatt.

És elnémult a dalnok ajka,
Visszhang nem kelt a völgy élén,
De szólt helyette a gyászének,
S fájón sóhajtvá sírtam én.

Mikor a gyászmenet megindult,
Keblem facsarta fájdalom,
És a zúgó vihar elvitte
Sírodhoz zokogó dalom.

Mikor letették kis koporsód',
Úgy fájt, vérzett szegény szívem!
A rög csodás dübörgését, hajh.
Azóta nem feledhetem

*
Zúg-búgnak az őszi szelek,
Hullanak a falevelek . . .
Hervadt virág, zörgő baraszt
Ajkamon mély sóhajt fakaszt.

Oly kietlen most a határ,
Elszállott a dalos madár;
Mért is rakna ottan fészket,
Hol haldoklik a természet?

Én Istenem, én Istenem,
Minden elmulik csendesen . . .
Kis sírhalom jelzi csupán:
Lehulltunk a levél után!

Paal Gyula.

Szlovák—magyar kultúrkapcsolat. (Farkas István könyve elé.) Az anyagi világ csere eszköze a pénz. Szellemi javakat a kultúra közvetíti. Amit az emberiség a testi érdekösszeültetések folytán elveszített, ezt mindig a kultúra feygyverével szerezte vissza. De kétszeres áron: kétszeres fáradsággal. Mert rombolni könnyű, — építeni nehéz,

Manapság mindenfelé békét áhíloznak a népek. Békét tárgyalnak, békét hajszolnak. Konferenciára, népi szövetségekben szép szavakat korácsolnak a nemzetek közé, s ezekkel akarják a népek kezét összefogásba láncolni. Menynyivel könnyebb dolguk volna a politika korifeusainak, ha ezen meddő fáradságokat a nemzetek kultúrális közeledésére fordítanák! Ha azon lennének, hogy a világ népei megismerjék egymást, — nem a puskájuk csövén, vagy az egymásra diktált békepontok kegyetlenségéin, de egymás művészetén, irodalmán: egymás szívéen-lelkén keresztül. Ez az út vezetne el az igazi békéhez: ez a módszer biztosítaná az állandó békét, mert nem frázisok, nem szerződéses, hanem egymásra talált, egymást megértett, egymásbaölekezett lelkek állának őrt fölötte!

A nemzetek érték-mérlegén nem a nyers erő, vagy ennek díszbeöltözött hadserege, vitéség, bátorság a valódi mértékesség, hanem az a lelki diszpozíció, amely a faji élet földjén a nép egyéni tulajdonágait művészetül érleli. Fájdalom, az etnográfiai ismeretek mai fázisban nagyon felületesek. Nemcsak az egyes világrészekkel elválasztott, de még a szomszédos népek is nagyon keveset tudnak egymásról. S amit tudnak, inkább ne tudnak. Legtöbbször hibáikban, ferde világitásban, helytelen szokásaikban ismerik egymást. Az európai ember például minden színesbőrűt emberönek képz el, — »Ázsiának« pedig intelligencia szempontjából nagyon lealacsonyító értelmet adott. Viszont a »Nyugat«-ban az emberi műveltség non plusz ultra járt látja. Pedig vannak a »vad Keleten« sokkal műveltebb népek is, mint az annyira bálványozott Nyugaton. Az is szomorú jelenség, amikor egy brünni német így csodálkodik föl a képzett és helyüket első helyen megálló magyar főiskolások látán: azt hittem, hogy a magyarok bő gatyában járnak és a pusztaon csikók hátán kurjongatnak... Általában a legujabb igökig a külföld a magyar durva, vad népnek ismerte, aki csak a bicskát és karikát tudja kezelni.

Ki tudja: talán a hatalmasok szándékosan tették azt így, hogy háboru esetére meglegyen a kellő gyűlölet...

Sokaknak személyes tapasztalataink is vannak erről. Amikor katonákká mervitettek bennünket, gyakran csak az uniformis mutatta, hogy együvé tartozunk: a mundér alatt egymástól elidegenített emberek voltunk.

Nagy hiba történt itt. Nagy bünt követte el az emberiség pásztora. Jöváténnr csak úgy lehet, ha a szétjlesztett ember-nyáját közös akol: a kultúra felé terelik. Kétszeres feladat hárul a pásztorokra különösen ott, ahol az állam kerítésén belül élnek, egymás lelkét nem — vagy csak felületesen — ismerő népek. Mert sehohsem kívánatos annyira a bés és együttélés, mint azok között, akik egy ország kenyerét eszik, akik egy sors igáját húzzák

Közársaságunkban a lakosságunk kb. felét képező csehek kultúrája eléggé ismert. A néplelk megnyilvánulásának a lehetőségei adva voltak. A cseh irodalom és a cseh muzsika híre bejárta már a kultúra-szerető népek térségét. A szlovák irodalom és művészet most éli ki a maga életét. Az önálló állampforma megnyitotta azokat a zsilipeket, amelyek mögött folgyult a szlovák

kultúrélet árja. Irodalom és művészet nagy lépésekben halad arra felé, ahol az egy-lemes kultúrvilág kincsei fénylenek.

Mi, szlovenszkói magyar tanítótag, feladatunknak érezzük, hogy az iskola falain kívül is egymáshoz közeledjünk a szlovák és a magyar kultúrát. Utjába állunk azoknak, akik a politika mérgét keretik a békés fejlődés életébe. Megragadjunk minden alkalmat, amely a szlovák és a magyar lélek kölcsönös megismerését szolgálja.

Azért örömmel kell fogadnunk *Farkas István*, ipolysági kartársunk, a neves író „*próza antológiáját*”, amelyben a szlovák irodalom reprezentánsait sorakoztatja föl Farkas István a szlovák-magyar irodalmi barátságának lelkes apostola, s készülő antológiája ezen kultúrkapcsoló munkásságának szép tanujele. Fogadja minden tanítóember és minden iskola örömmel a könyvet: minden írástör, aki kultúrára táruuló szlovák nyelvét őrzi, s minden csarnok, amely a szíveket békével táplálja. Segítsük az egymástól távolálló népeket legalább egy lépéssel egymáshoz!

B. B.

Búcsú a tavasztól. (Boros Béla versekötete 1927.) Boros Bélát soha életemben nem láttam, vele soha életemben nem beszéltem, de azóta, mióta a königráti kaszárnyából írta sokoldalas leveleit, összebarátkoztunk. Akkor és onnan figyeltem Boros Bélát. Sok kedves levele után egyszer csak verset küldött, aztán egy kedves elbeszélést és mikor hazakerült már ott láttam nevét a napilapok és folyóiratok hasábjain. Örültem neki. Örültem talán azért is, mert örülök annak, ha tanítóemberet akármilyen munkája után is külső körök megismerik és értékelik, de örültem neki elsősorban azért, mert valóban tehetsége van az írásra s ha például olyan jómódú lenne s úgy utazgatna mint Egri Viktor, nagyra is vinné. De — tanítóember . . .

Búcsúzik a tavasztól — könyvcímnek is jó és van a sorokban valami, ami csak ugyan búcsúzás valamitől. Talán a nem is fiatal esztendőktől, a katonamundérba temetett legszebb időtől, el nem csaltant csókoktól és álmodozó tizennyolc esztendőktől.

A »Virágot keresek« ciklus a legkedvesebb. Benne éledt fel verssorokba Boros Béla lelke bennük mutatja meg, hogy szereti még ami szép és szeretni való lehet az életben, éppen azért, mert keresi a szép életet: a virágot. S keresni csak azt szokta az ember, ami foglalkoztatja.

A »Madárdal barangszó« tanulóknak s gyermekeknek van írva. Éppen azért ott kellene lenni minden iskolai könyvtárban.

»Egy szöke hajszál« a lírája a kötetnek, míg a »Búcsú a tavasztól« valami fiatalos keserűség elégiát ad, valami elveszettel irat és eljövendőt vágyik; magános ember lelkének sok szóba nem foglalt keserűsége, ki nem nyilatkoztatott kívánása.

Első indulásnak szép, sőt sok és ha itt Szlovenszón komoly irodalmi élet lenne, Boros B-éből komoly költő válna.

Kartársak, minden könyvtárban ott legyen a »Búcsú a tavasztól« (1927. l. sz.).

Új szlovák nyelvi tankönyv. A mult számunkban ismertettük már *Wassely Lajos* rimaszombati áll. polg. isk. igazgató *Metodická cvičebnica jazyku slovenskeho* című most megjelent tankönyvét; most közöljük a közelebbi adatokat. A sikerült és jól használható tankönyv a magyar tanítás nyelvű elemi

iskolák IV—VI. évfolyamai, illetőleg a polgári iskolák I. osztálya számára készült, 191 oldalt tartalmaz és jóváhagyatott az isk. és népműv. min. 71358/1. 1927. sz. rendeletével. A könyvhöz alkalmazott kiváló szemléltető képeket Velišek Ferenc polg. isk. szaktanító rajzolta. A könyv ára 14 Kcs, kiadta az Akadémia könyvkiadó vál. alát Bratislava.

Gáspár János: Új énekek a Csehszlovák Köztársaság magyar református egyházainak megújított énekes könyvéből. Énekvezérek, orgonisták részére írta Gáspár János rimaszécsi ref. kántársunk, okl. középiskolai énektanár. Az új énekek tekintélyes részét maga, az illusztris zeneszerző kántársunk írta; az énekek orgonára és vegyes énekkarok részéről való előadására vannak alkalmazva. Ára 30 Kcs., kiadta: Klein Géza Rimavská Sobota: Megrendelhető a szerzőnél, vagy egyenesen a kiadónál Református kántársainknak nélkülözhetetlen e könyv, melegen ajánljuk figyeimükbe.

Törvények és rendeletek.

Az iskolaiügyi és népművelésügyi minisztérium 1927. évi nov. hó 4-én kelt 123.439-J. számú végrehajtó rendelete

az elemi és polgári iskolai tanszemélyzet fizetés és szolgálati viszonyait rendező 1926. évi június hó 21-én a törv. és rendeletek tárgyában megjelent 104. számú törvény (tanítói törvény) végrehajtására vonatkozólag. *)

A törv. és rendeletek tárgyában megjelent 104. számú tanítói törvény 47. §-ának 4. bekezd. értelmében a pénz- és belügyi minisztériummal egyetértve fenti törvény végrehajtásához a következő rendelet adatik ki:

Gyakornok tanítók

(A tanítói törvény 2—4 §§-aihoz.)

1. A tanítói törvény 2. §-ának 1. bekezdésében foglalt „Gyakornok tanító” fogalom meghatározásából folyik:

a) Gyakornok csak az ideiglenes alkalmazásra képesített személy lehet, azaz aki az egyes tanítókategóriák részére előírt megfelelő tanítói érettségivizsgát vagy képesítő vizsgáját rendelkezik. A tanító alkalmazásának általános feltételek mellett, mindenestre a többi — a tanítói alkalmazásának általános feltételei (Az 1917. évi július hó 28-án kelt 319. számú birodalmi törvény 1—3 §§-ai. Tanítói szolgálati pragmatika.) is — alapját képezik, amelyek a tanítói törvény 17. §-a szerint alapvetően a tanítóságra nézve is érvényesek.

b) Gyakornok csak akkor alkalmazhatók, ha a véglegesen vagy ideiglenesen szervezett tanítói állások keretein belül valamely tanítói állás megüresedett és ha ezen állással kapcsolatos fizetés szabad.

*) A tanítói (104. sz.) törvény magyar fordítása a „Magyar Tanító” 1926. évi szept. 1. számában lett közölve.

2. Minden gyakornok egy végleges vagy ideiglenes állást tölt be. Ennél fogva a véglegesen alkalmazott tanítók létszáma — beleértve a 4. § értelmében alkalmazott tanítókat, valamint a várományos tanítókat is — a végleges vagy ideiglenes szervezett állások számát túllépnie nem szabad.

Az ideiglenes alkalmazásra szóló képesítéssel eltöltött kiegészítő szolgálat beleértve a megszűnődő beszámított részével (a tanítói törvény 2. §-ának 3. bekezdése) olyan elbírálás alá esik, mintha tényleges gyakoronoki minőségben eltöltött volna Ennél a tanítói törvény 4. §-ának 2. bekezdése, ill. a 10. §-ban foglalt hasonló határozmányok érvényesek, amelyek a gyakornok tanítónak végleges alkalmazásáról, úgyszintén az alapfizetés emelésének beültásáról és elhalasztásáról intézkednek.

Az aktív katonai szolgálatra behívott várományosok helyei a tanítói szolgálatban részükre fentartatik, amiért is állásuk csak helyettesül (helyettes tanítók) töltetőd be.

3. Mielőtt valamilyen kézimunka (háztartástan) tanítónői állásra gyakornok kinevezetnének, előbb mindig újból megállapítandó, vajjon az állásra okvetlenül szükség van-e és vajjon nem lehetne-e ezt azzal megtakarítani, hogy a kérdéses tanítási órákat az intézetnél alkalmazásban lévő más kézimunka (háztartástan) tanítónőnek osztánál be és főképpen olyan tanítónőnek, aki még nem élvez 100%-os fizetést.

4. A tanítói törvény 2. §-ának 1 és 2. bekezdésében a »kezdőszolgálat« szóval kifejezett fogalom a törv. és rendeletek tárában megjelent, de most hatályon kívül helyezett 874/1919. számú törvény II. fej. 2. bekezdésében említett »Kezdőszolgálatban lévő tanítók« fogalmával össze nem cserélendő.

A »Kezdőszolgálat« kifejezés most csak idő fogalom (a pálya kezdetén). Valamikor »Kezdőszolgálatban lévő tanítók« alatt a tanítói törvény szerint részben tanítói gyakornokokat, részben pedig kiegészítő tanítókat kellett érteni. A »Tanítói gyakornok« elnevezésnek a törvényben konstruktív jelentősége van a fizetés, de semmiesetre a cím szempontjából. A címetek a tanítói törvény 18 §-a értelmében külön kormányrendelet fogja szabályozni.

5. A tanítói gyakornokok adjutumának mérvét a „Vésteinik 1926 évf.“ 7. füzetéhez csatolt I.—III. táblázatok tüntetik fel. (A tanítói törvény 3 §-ának 2., 6. és 7. bekezdése).

A legionáriusok sorából kikerült gyakornokok adjutumának mérvét az iskola- és népművelődésügyi minisztérium 1927 évi február hó 14-én kelt 4181-S 3 (Lásd a Vésteinik 1927. évf. 26. sz. 103. old.) számú rendelete szabályozza, melynek értelmében legionárius-gyakornokok, akik 1925 december hó 31-ig bezárólag felvétettek és akiknek a törvények és rend. tárában megjelent 151/1920 számú kormányrendelet 3. fejezet c) pontj. 1 és 2. bekezdése bizonyos fizetésbeli előnyt nyújt, a tanítói törvény 40. §-ának 1. bekezd. értelmében kiegyenlítési pótlékokat kapnak, ha erre a kívánt feltételek megvannak. Hasonlóképpen kapnak azon tanító-legionáriusok is kiegyenlítési pótlékokat, akik 1926. évi január 1-jétől a tanítói törvény kibírdetésének napjáig terjedő időközben várományos viszonyban léptek, ha erre a feltételek megvannak és a törvény a fentemlített fizetésbeli előnyt nekik elismerte (a tanítói törvény 47 §-ának 3. bekezdése összefüggésben ugyanezen törvény 40. §-ának 1. bekezdésével).

6. Rendszer tanítási kötelezettség mérvének kiszabása alatt a százalékok.

fizetéssel bíró tanítóknál a tanítói törvény 12. §-a értelmében azon tanítási kötelezettség értendő, amelyet a szabályszerűen jóráhagyott órarend esetleg a törv. és rend. tárában megjelent 251/22 számú törvény VI. fejezete szerinti utazási idő beszámításával — vállalt. Helyettesítéssel ellátott átmeneti tanítás — a fenti mondat értelmében — rendes tanítási köteletség kiszabása gyanánt nem számít, hanem a tanítói törvény 16. §-a és a törv. és rend. tárában megjelent 251/22. számú törvény V. fejezetének megfelelő rendelkezéseivel összefüggésben, külön lesz honorálva. A tanítói törvény 27. §-a értelmében kiadandó kormányrendelet megjelenéséig ugyanezen törvény 41. §-a szerint a törv. és rend. tárában megjelent 251/22 számú törvény rendelkezései maradnak érvényben, melyek értelmében a százalékos fizetéssel bíró tanítóknál a helyettesítés időtartama alatt a helyettesített tanítási órák a százalékos fizetés kiszabásának alapjául szolgáló órásszámba beszámítottak.

7. A várakozási idő második felében megállapított magasabb adjutum elérésére való előléptetés rendszeren csak akkor következik be, ha nem állnak be olyan körülmények, amelyek jelen rendelet 40. cikkelyében foglalt határozmányok szerint a tanítóknál a fizetésemelés megtagadását vagy elhatalasztását vonják maguk után. A megrövidített várakozási idő által, amely a tanítói törvény 2. §-ának 4. bekezd. szerint egyes különösen fontos esetekben talán engedélyezve lesz, a magasabb adjutum elérésének határideje megrövidítve nem lesz; a magasabb adjutumnak az elérése csak akkor következik be, ha a várományság az adjutum alsóbb fokának — a tanítói törvény 2. §-ának 3. bekezdésében megállapított várakozási időnek felét tényleg kitöltötte. Az adjutum felemelésére előléptetési határidő a gyakornoki szolgálati idő kezdetéhez legközelebb álló naptári negyzed év első napján kezdődik (A tanító törvény 22. §-a).

Ha az ideiglenes alkalmazásra minősítéssel bíró kisegítő szolgálat idejéről a tanítói törvény 2. §-ának 3. bekezd. értelmében van szó, akkor ezen időszak úgy véteik, mint az adjútumban való előlépésnél.

8. A nevelési járulék nagysága, amelyre egy tanító gyakornok igényt tart, egy ellátatlan gyermek után évi 1800 kcs, több hasonló gyermek után pedig évi 3.000 kcs, ha a tanítói törvény 24. §-a feltételeinek elég van tőve. Százalékos fizetéssel bíró gyakornokoknak ennek megfelelőleg a nevelési járulék csak százalékos kiszabására van igényük. A nevelési járulék kiszabását százalékos fizetés kiszabása mellett a XV. táblázat feltünteteti (Melléklet a Véstnik 1926 évf. 7. füzetéhez)

9. A gyakornok szolgálati illetményeinek (adjutum és nevelési járulék) kikerekítésére nézve a tanítói törvény 21. §-ának 4. bekezdésében foglalt rendelkezések érvényesek.

10. Tanítónő gyakornokok terhesség vagy anyaság miatt a szolgálatból való távolmaradás idejére a szolgálati illetmények kiszabásáról az iskolügyi és népművelődésügyi minisztérium 1926. évi november hó 11-én kelt 130.074-S-3 számú rendelete (lásd a Véstnik 1926. évf. 103 sz. 363. old.) intézkedik, melynek értelmében az adjutum 80%-a, beleszámítva a a tanítói törvény 24. §-ának 7. bekezdése, valamint jelen rendelet 61-67 pontja szerinti járulék.

11. Hogy mikor alkalmazható a gyakornok tanító definitív tanítónak, azt a törvény 4. §-a, a 2. § 3., 4. bekezdésekkel kapcsolatban határozza meg. Ezen előírásokkal pótolhattak a törv. és rendeletek tárában megjelent 306-30. számú törvény I.-III. cikkelye és ezt kiegészítő a törv. és rendeletek tárában meg-

jelent 251-22. számú törvény VIII. cikkelye. Gyakornok tanító végleges tanítói kinevezésre akkor tarthat igényt, ha a végleges tanítóvá való kinevezés részére előírt valamennyi feltételeknek eleget tesz (Tanítói szolgálati szabályzat 1-3. §§-ai, — 319-1917. számú birod. törvény - Reichsgesetzblatt), t. i. ha az előírt gyakornoki (várakozási) időt kitöltötte. A gyakornoki idő a tanítói törvény 2. §-a 3. bekezdésének második mondatában megjelölt naptári idő-zak eltöltésével kitöltöttnek vétetik. Ezen időszakba ugyanezen § harmadik és negyedik mondata szerint a kiegészítő tanítói minőségben teljesített szolgálati idő, — valamint az azon naptári időszak kitöltése is, amelyre a 2. § 4. bekezdése értelmében a gyakornoki idő megrövidíttetett, beszámíttatik. A végleges tanítói fizetés (a tanítói törvény 20. §-ának 2. bekezdése) a gyakornoki idő eltöltésének napját közvetlenül követő hónap elsejétől jár; ha a gyakornoki (várakozási) idő kitöltése a hónap elsejére esik, akkor ezen naptól kezdve jár a végleges tanítói fizetés.

12. Végleges tanítók alkalmazásánál a tanítói törvény 4. §-a értelmében ugyanazon hivatalok illetékesei, amelyeknek általában joguk van végleges tanítókat alkalmazni, azaz az iskolai tanácsoknak a árendelt iskoláknál ezen hivatal, a törv. és rendeletek tárgyában megjelent 292-1920. számú törvény 2. §-ának 3. bekezdése szerint igazgatók iskoláknál, — valamint Szlovénországon és Podkarpatskán Rus állami iskoláinál pedig az iskola- és népművelődésügyi minisztérium az illetékes. Ilyen ügyek hivatalból lesznek elintéztve.

13. A 4. § szerint véglegesen alkalmazott tanító a véglegesen vagy ideiglenesen szervezett állások közül mindig egyet leköt (lásd jelen rendelet 2. cikkelyének 1. bekezdése).

Ha valamely gyakornoknak tanítóvá való alkalmazásáról van szó, mindig tekintetbe veendő a tanítói törvény 4. §-ának 2. bekezdésében, valamint ezzel kapcsolatban jelen rendelet 39. cikkelyében foglalt rendelkezések.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

A szeretet ünnepén, szent karácsonykor, boldog ünnepelést kívánunk kartársainknak, lapunk munkatársainak, olvasóinak s minden jó barátunknak. A Magyar Tanító szerkesztősége és kiadóhivatala.

A. E., Alsószecse. A küldeményt megkaptuk, felhasználjuk. Érte rendszeres honoráriumot számíltunk.

Vetitőgépek raktára és képsorozat kölcsönző intézet szlovák és magyar szöveggel.

Kérjen ár és sorozatjegyzéket. **Rašofsky Béla Nitra,** Jézenského u. 12.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. Gy. Bodvaves, S. L. Ip. Sahy, R. L. Nagykálna. Címet kijavítottuk, lapunkat új címére küldöttük. — H. J. Panidarovce. A beküldött 50 K-val lagdija f. é. végéig rendezve van. — K. Z. Cop. A két szímet elküldték. — Ref. népiskola Durkov. F. év végén 20 K előfiz. hátralékban van. — J. J. Perbete. Hátraléka nincs, sőt a jövő évre 80 K áll a javára. — B. L. Nagyod. A beküldött szöveget egyszer 10, háromszor 80 K-ért hirdetjük 10% engedménnyel. — A. M. Vértpuszta. A kért zsebnaptárt elküldtük.

Pályázat. A kesihovci (Dacsokeszi) župa XVIII. róm. katb. iskolaszék osztatlan magyar tannyelvű iskolájánál nyugdíjazás folytán megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom 2 szoba, konyha, kamara, pince, istálló, két ól. 3 hold szántóföld a község műveli, 6 öl fa, 188 hl. roz, 70 kor bor-váltás, 3 mm széna, 70 kor. hitközségi segély, 20 kor. ismétlődőtől, 20 kor. stóla és megfelelő államsegély. Kötelessége a kántori és iskolai teendőkn kívül betegség, rossz időjárás és elfoglaltság idején a hittant a plébános helyett tanítani és emléztetni. Nyugdíjazás befejeztéig a kántori illetmény a régi kántótól. Határidő 1928. január 8-ika a választás is. Nők is pályázhatnak. Pályázatok Kassay Pál isk. széki elnökhöz Čebovce küldendők.

Pályázat. A böggellői református elemi iskolánál helyettes tanítói állás hirdettetik. Fizetése: lakás, kert, évi 200 kor. helyi járulék és a törvényes államsegély. Az eddigi tanítónő nyugdíjazva lett, de csak ápr. 1-től lehet helyét állandóan betölteni. — Tankötelesek száma 40. Csak okleveles — érettségizett pályázók vétetnek figyelembe. Határidő dec. 28. — Padány p. Alistól. Ref. lakóhivatal.

Pályázat. A perbetei községi kisedővodánál lemondás folytán megüresedett ovónői állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom a községtől 2 szoba és konyhából álló lakás és 600 kor. készpénz, továbbá a törvényes államsegély Tannyelv magyar. Pályázhatnak csehszlovák állampolgársággal s megfelelő képesséssel bíró oly ovónők, akik az államnyelvet beszélik. Kellően felszerelt kérvények f. évi dec. 28-ig küldendők az óvoda felügyelőbizottsága Perbete címre. Az állás azonnal elfoglalandó. — Felügyelőbizottság.